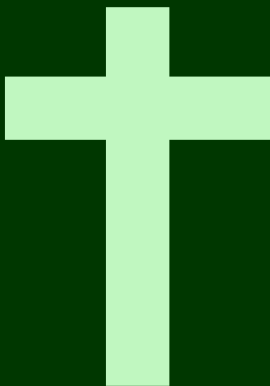

Tū'ún xuva kō vatā ó
ntáka'an ña ñuú
Coatzospan

New Testament in Mixtec, Coatzospan (MX:miz:Mixtec,
Coatzospan)

Tū'ún xuva kō vatā ó ntáka'an ña ñuú Coatzospan

New Testament in Mixtec, Coatzospan (MX:miz:Mixtec, Coatzospan)

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Coatzospan

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Coatzospan

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

8f775598-56d9-56fd-966e-15e054d2f275

Contents

SAN MATEO . . .	1
SAN MARCOS . . .	60
SAN LUCAS . . .	99
SAN JUAN . . .	165
HECHOS	211
ROMANOS	271
1 CORINTIOS . . .	296
2 CORINTIOS . . .	320
GÁLATAS	336
EFESIOS	345
FILIPENSES . . .	353
COLOSENSES . . .	358
1 TESALONICENSES	363
2 TESALONICENSES	368
1 TIMOTEO . . .	371
2 TIMOTEO . . .	378
TITO	383
FILEMÓN	386
HEBREOS	388
SANTIAGO	406
1 PEDRO	412
2 PEDRO	419
1 JUAN	423
2 JUAN	429
3 JUAN	430
JUDAS	431
APOCALIPSIS . . .	433

Tū'un é vā'a iña Xuva ko e xntée na'a San Mateu

Tatá vi'i Jesucristu
(Lc. 3:23-38)

¹ Xu'u é Mateú u ne, i'a kaka'an u iña táta vi'i Jesucristu, i'xá ika Dāvii, i'xá ika Ábraan.

² Xíō i'xá Abraan é nani Īsaa; xíō i'xá Isaa é nani Jācoo; xíō i'xá Jacoo é nani Jūdaa; xíō ení ña di. ³ Xíō i'xá Judaa é nani Fare ní Zara (di'i ñā ne, Tamaa nani ña); xíō i'xá Fare é nani Ēruun; xíō i'xá Eruun é nani Āraan; ⁴ xíō i'xá Araan é nani Aminādaa; xíō i'xá Aminadaa é nani Nāsuun; xíō i'xá Nasuun é nani Sālmun; ⁵ xíō i'xá Salmun é nani Boó (di'i ñā né, Raa nani ña); xíō i'xá Boo é nani Ōbeé (di'i ñā né, Ruu nani ña); xíō i'xá Obee é nani Isāii; ⁶ xíō i'xá Isaii é nani Dāvii, ña e kúvi rei. Ēni vi'i rei Davii san ni ñadī'í kií, ñadī'í Uriá, ne, xíō i'xá ña é nani Salāmuun.

⁷ Xíō i'xá Salamuun é nani Robōaan; xíō i'xá Roboan é nani Ābia; xíō i'xá Abia é nani Asa; ⁸ xíō i'xá Asa é nani Josāfaa; xíō i'xá Josafaa é nani Jōraan; xíō i'xá Joraan é nani Ūzia; ⁹ xíō i'xá Uzia é nani Jōtaan; xíō i'xá Jotaan é nani Ācaa; xíō i'xá Acaa é nani Ezēquia; ¹⁰ xíō i'xá Ezequia é nani Manāsee; xíō i'xá Manasee é nani Āmuun; xíō i'xá Amuun é nani Jōsia; ¹¹ xíō ūun i'xá Josia é nani Jecōniá ne, xíō ení ña di. Ntoo ña ntuvi dá xee ñá'a, ña ñuú Babiloniá

san ne, kue'en ní'i ña ña Israeé san ñuú ña kán é nantō'o ña ña.

¹² Dā rkontūvi xíō i'xá Jeconia é nani Salátiee; xíō i'xá Salatiee é nani Zorobābee; ¹³ xíō i'xá Zorobabee é nani Abiūu; xíō i'xá Abiūu é nani Eliāquiin; xíō i'xá Eliaquiin é nani Āsoo; ¹⁴ xíō i'xá Asoo é nani Sādo; xíō i'xá Sadoo é nani Āquiin; xíō i'xá Aquiin é nani Eliūu; ¹⁵ xíō i'xá Eliūu é nani Lāzaa; xíō i'xá Lazaa é nani Mātaan; xíō i'xá Mataan é nani Jācoo; ¹⁶ xíō i'xá Jacoo é nani Jōseé, divi xī Maríā. Maríā sán ne, di'i Jēsuú, divi ñā é kākā'an o é Cristu, ña é taxnuu Xuva kō.

¹⁷ Xíō ūxkimi úvata ñā nté Abraan un tsi nté Davii. Xíō tuku uxkimi úvata ñā nté Davii un tsi da nté kue'en ní'i ña ña Israeé san ñuú Babiloniá ne, xíō tuku uxkimi úvata ñā un tsi da nté ntūvi e káku Cristú san.

Dā káku Jesucristu
(Lc. 2:1-7)

¹⁸ Dukuan ō kúvi da káku Jesucristu: Maríā, di'i Jēsuú ne, e xé'e ñā xu'u ña e tánta'a ña ni Jōseé ne, ntá tsi di'na dá kuntuo ni'i tā'an ña ne, kūtuni ña tsí ñu'u i'xá ña kuenta iña Espiritū Sántū san. ¹⁹ Dōo va'á ña'a xī ña Joseé san. Ña ni ntío ña é kākā'an kīni ña'a san iña Maríā. Dukuān né, dē kuení ña é diin diin tsi naxtuvī mii ña ña. ²⁰ Ntá tsi da nii kadē kuení ña ne, xée ūun ánje Xuva kō ñuu éni kán, kaka'an ña:

—Jōsee, i'xá ika Dāvii, ñá ku u'vī o é nāki'in Maríā é kuvi ña ñadī'í o, tsí i'xa é nakáku ña ne, ñu'u kuenta iña Espiritū

Sántū san. ²¹ Nakāku ña uun i'xa tii ne, xntéén divi í é Jēsuu, tsí divi ñā é nakakū ñā ña ñūú ñā, ñā é iō kuetsi í —ka'an ánjē san.

²² Un ntí'i sā'a kúvi vata koo é kūntaa é kākā'an ñā é ka'án naa Xuva ko:

²³ Ku'un i'xá uun ñadī'i kuetsi, ñā é vāta kiní ñatíi ne, nakāku ña uun i'xa tii é kunnani ña Emānuée, ka'an ñā. Emanueé ne, kani tú'un: Xuva kō nuu mé'ñu ña kō.

²⁴ Dā ntóto Joséé ne, dē ntaa ñá vatā ó kaka'an ánje Xuva kō san. Nāki'i ñā ñadi'i ñā, ²⁵ ntá tsi ñā ni kántoo ni'i tā'an ñā da nté ita ntí'xin ntuvi e káku i'xá ñā. Xntēē ñā divi í é Jēsuu.

2

Dā ixkoto ní'ni ñā e dóo ki'in iní í san Jesuu

¹ Kāku Jesuu ñūú Beleen ntuvi dá inúu rei Heróde ñūú tsikan. Kidāā né, ēka ñā e dóo ki'in iní í san ñūú e dóo iká ne, xéē ñā ñūú Jerusaleen.

² Ntátsixe'e ñā:

—¿Mí'i ntu tūvi rei iña ñā Israee, ñā é dā ve káku san? Iní nti kímī e kéne e tá'xi kuenta iña ñā nte ñūú nti kán. Dukuān é vē'xí nti é kunūu iní nti ñā —ka'an ñā.

³ Dā téku rei Heróde sán ne, dōo dé kuení ñā, ni ūn ntí ntí ñā ñūú Jerusaleen. ⁴ Kāna ñā un ntí ntí tó'ō dutú san nī mastrú leí san, tsixe'e ñā ñā:

—¿Mí'i ntu kāku ñā naní Cristu, ñā táxnuu Xuva kō? —ka'an ñā.

⁵ Ntáka'an ñā ni ñā:

—Ñūú Beleen é kāduku ntéē ñūú Judea, tsí kuan ō ka'an ñā ka'án naa Xuva ko kidaā:

⁶ Divin, ñūú Beleen é tūvín ñūú Judea,

ka'nun vata ntāa é un ntí ntí ñūú na'nu mí ntoo ñā ntádē kú've ñūú Judaa.

Ntá tsi dií ka kuiko ñu'u ñā'a o,

tsí nte ñūu o kan vē'xí uun ñā'a,

ñā kada kú've iña ñā'a ko, ñā Israee san.

Kuan ō ka'an ñā —ka'an ñā'a san.

⁷ Kidāā né, kāna xu'u Heróde ñā dóo ki'in iní í san, tsixe'e ñā ñā nee ntúvi nti'xe é kii díto kímī san. ⁸ Kidāā né, taxnúu ñā ñā ñūú Beleen san, kaka'an ñā:

—Kue'en ntó, nantuku vā'á nto i'xá san. Te naní'i nto í ne, taxnúu nto tú'un vata koo é kikunúu ini kó i di —ka'an ñā.

⁹ Dā téku ñā é kākā'an rei san ne, kué'en ká ñā. Iní ñā tsí divi kímī e iní ñā ñūú ñā kán né, odo nūu nuu ñā, kué'en da nté xee mí tuyí i'xá san.

¹⁰ Dā iní ñā kímī sán ne, ñā té nté kaa diní ñā. ¹¹ Dá kúk'vi ñā má v'i kán né, iní ñā i'xá san ni di'i i Maríā ne, ínchiti ñā mí tuyí ne, ínūu iní ñā i. Nākaán ñā etun ñā ne, xé'e ñā i'xá san doméni e kúvi oro, ni kūtú, nī cho'o vîdin e dóo nuu á'vi. ¹² Kidāā ne, xé'e Xuva ko ūun xénī é kākā'an é ñā ku ntiko koó ñā mí tuyí Heróde. Dukuān ne, tuku itsi kunú'u ñā.

Dá kué'en Jesuu ñūú Egítō

¹³ Dā kunú'u ñā ne, iní Josee ánje Xuva kō ñūu éni kán. Ka'an ánjē san:

—Nakuntítsin, ki'in i'xá san ni di'i í né, kue'en náne'en ñūú Egítō. Ikan kuntōo nto da

nté kā'an u ni ō. Tsi ki'xi rei Herodē é nantuku ña i'xá san é ka'nī ñá í —ka'an ña.

¹⁴ Nákuntĩtsí ña ne, kī'i ña i'xá san ni di'i í, kue'en ní'i ña ña ñuú Egíto, kuān te niñu.

¹⁵ Ikān tsi kantóo ña dā nté xi'i Herodē san. Sá'ā kúvi vata koo é kúntaa é kaka'an ñá'a, ña é ka'an naa Xuva ko nte kidaā: “Nté ñuu Egíto nákaná u i'xá ko”, ka'an ña.

Dā táxnuu Herodē é kúvi ntí'i i'xa tii san

¹⁶ Dā kútuni Herodē tsi ña ni de ntáa ña dóo ki'in iní í san ne, kúdiin kué'en ña. Taxnúu ña sntadun é ka'nī ñá un ntíi ntíi i'xa tii é ntoo ñuú Beleén, ni ñuu é ntoo etsin ikān, i'xa é ió uvi kuia í, ō é dii ka kuetsí, vata ō ita ntí'xin ntuvi é ka'an ña dóo ki'in iní í san. ¹⁷ Kidaā né, kúntaa vata ō ka'an ña é ka'an naa Xuva ko nte éma tsi, ñá nani Jerēmia:

¹⁸ Dító u tsi nte ñuú Ramaa ntákachu'u ntáa ña, ntaéku ña. Un ntíi ntíi ñadĩ'í Israeé ne, ntaéku nteé ña i'xá ña. Ña ni ntío ña ntuka'nu iní ña, tsi é xi'i ntí'i i'xá ña, ka'an ña.

¹⁹ Ntá tsi dā xi'i Herodē ne, keni Josee é xee uun ánje Xuva kō, kaka'an ña:

²⁰ —Nakuntĩtsin, ki'in i'xá san ni di'i í, kunú'u nto ñuú Israeé, tsi é xi'i ña é ncho ka'ní i'xá san —ka'an ña.

²¹ Nákuntĩtsí ña ne, kī'i ña i'xá san ni di'i í ne, dá kunú'u ña ñuú Israeé. ²² Ntá tsi dā téku ña é divi tsi i'xá Herodē, ñá nani Arquēlau, nakunúu ña naa ñá ne, ú'vī ña é ntiko koō ña. Kútuni ña ñuu éni kán ne, da díta ña itsi ñuú Galilea.

²³ Kué'en ña, kúkuntóo ña ñuu é nani Nazāree. Dukuan ō

kúntaa é kaka'an ña é ka'an naa Xuva ko kidaā: “Ka'an ñá'a san tsi nazarenu ña”, ka'an ña.

3

Dá kaka'an ntódo Juaan Bautista ñuu itsi kán

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ Ntuvia tsikán ne, xée Juaan Baūtista ñuu itsi é nani Jūdea, kaka'an ntódo ña, ² kaka'an ña:

—¡Natívi iní nto, tsi e xée etsin ntuvi é ki'xi Xuva ko, kixkadā kú'vē ña! —ka'an ña.

³ Ña é ka'an naa Xuva ko kidaā, ñá nani Isaiá ne, kaka'an ñá iñá Juaán san dá kaka'an ña:

Dító tatsin úun ña'a, ña e dóo ntii kaka'an ñuu itsi kán:

“Nakō tū'vē ntó itsi Xuva kō; Ntántaa ntó itsi ña”, ka'an ña, ka'an Ísaiá san.

⁴ Ínūú Juaán san doo e kúvi idi kameu. Ñi'í xi'í ña ne, ñi'í kúvi di. Skuntí iní é'xi ña ne, iní xi'í ñá ntudin ñuñu.

⁵ Un ntíi ntíi ña'a, ña ntoo ñuú Jerusaleén ni ñuú Judeá, ni un ntíi ntíi ñuu é ntoo etsin nú ntúte ka'nu é nani Jōrdáan ne, kué'en ña mí nuu Juaán san.

⁶ Natívi iní ña kuetsi ña ne, da itsi ntute ña nta'a Juaán san nú ntute ka'nu san.

⁷ Ntá tsi dā iní Juaán san tsi tĩtín ña fariseú san ni ña saduceú san xée ñá é kútsi ntute ña ne, kaka'an ñá ni ña:

—¡Ntō'o é tatá koo kúvi nto! ¿Xoó ntu kaka'an í ni ntō é kúnu nto é ña ní'i nto é nto'o nto nta'a Xuva kō? ⁸ Vií nto é vā'á vata koo e díto é natívi iní ntí'xe nto. ⁹ Ná ku ka'an nto: “Ntí'í ne, Abraan úva iká

nti", é kuān o ntáka'an nto. Tsí kaka'án u ni ntō tsí kuyi vií Xuva kō é ntāda ña xuú san i'xá Abraán, tē dí ntio ña. ¹⁰ É iō tu've kaá ntee é nakīn ña utun san. Da nēé ka utun é ña ta'xi kiti va'á ne, nakīn ña ne, dá ka'mi ña. ¹¹ Xu'ú ne, ntute kadá'vi ú nto dá kanakutsi ntute ú nto é nātivi iní nto kuétsi ntō, ntá tsi ña é dā vé vé'xi ne, dií ka ka'nu ña é xu'u. Ntē ña vá'a u é kuidō ú nti'xen ña. Divi ña ne, Espiritū Sántū san ni ñú'u dá'vi ña nto. ¹² Ni'i nta'a ña útun é kākani ña kiti trigú ne, dá nāxnúu ña é vā'á ne, dá nātsu'un vá'a ña. Ntá tsi é ña kaidiá'vi ne, ka'mi ña me'ñú ñu'u é ña kantá'va —ka'án Juaán san.

Dā ítsi ntute Jesuu

(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³ Kidáa ne, vé'xi Jēsuu nte ñúú Galileá, ne, xée ña nú ntute ka'nu Jordaán san, mí nuu Juaán san, vata koo é kūtsi ntute ña nta'a Juaán san. ¹⁴ Ña ni ntío Juaán san é nakūtsi ntute ña ña, ne, kaka'an ña:

—Xu'u é kantio ko é divi nto nakūtsi ntute nto ko. ¿Vá kūvi ntu é xu'ú nakūtsi ntute ú nto? —ka'an ña.

¹⁵ Ntá tsi kaka'an Jēsuu ni ña:

—Kuan tsí koo, tsi é vā'á o é kāda ntaa o é un nti'í é kā'an Xúva kō —ka'an ña.

Kidáa ne, kaka'án Juaán san tsí vií ña. ¹⁶ Dā kúvi ítsi ntute Jesuú ne, ntii ña diñi ntute kán ne, ura dú'va tsi i nákaan e dukún kan ne, iní ña Espiritu Xuva kō, é inu ña vata kaa paloma, kátavi ntódo ña ña. ¹⁷ Kaka'an tátsin nte e dukún kán:

—Sá'ā é I'xá mií kó e dóo kakuinimá ko. Dōo diní ko ni ña —ka'an tátsin san.

4

Dā ito nteé tó'ō e ña vá'ā san Jesuu

(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

¹ Kidáa ne, íntēka Espiritū Sántū san Jēsuu ñuu itsí kán é kōto nteé tó'ō e ña vá'ā san ña te kō'xó nteé ña.

² Úvi díkó ntuvi, úvi díkó niñu ña ni e'xí ña ne, kidáa né, kākin ña. ³ Kidáa ne, xēé tó'ō e ña vá'ā san ne, kaka'an ni ña:

—Tē nuu é ntaā i é I'xa Xuva ko kúvin ne, ká'an ni xūú san na ntūví tañú'ū —ka'an.

⁴ Ntá tsi kaka'an Jēsuu:

—É ūve na'a kaka'an Tú'un Xuva kō: “Ñá te da mii tsí tañú'ū kántio ña'a é nī'i ña ntuvi iña ña, tsí un ntíí ntíí tú'un é kāka'an Xúva kō.” Kuān ó uve na'a —ka'an ña.

⁵ Kidáa ne, kue'en ní'i tó'ō e ña vá'ā san ña ñuú Jerusaleen, mí tuvi xúkun Xuva kō. Xn-títsi ña mí'i e dií ka dūkun rki úkūn sán ne, ⁶ kaka'an ni ña:

—Tē nuu é ntaā i é I'xa Xuva ko kúvin ne, nakō'xon kúñu o, tsí uve na'a kaka'an Tú'un Xuva kō:

Taxnúu ña ánje ña é kuēnta víi ña o.

Kurkāa ña o vata koo é ña náki'ín xuu.

Kuān ó uve na'a —ka'an.

⁷ Kaka'an Jēsuu ni i:

—Tsí uve na'a xtúku kaka'an Tú'un Xuva kō: “Ñá ku koto ntēen Tó'ō o, Xuva o.” Kuān ó uve na'a —ka'an ña.

⁸ Kuē'en ní'i xtúku tó'ō e ña vá'ā san ña. Kúxēe ña uun xuku mi dóo dūkún ne, náñē'e ña un ntíí ntíí ñuu é ió ñuxiví sa. Nā tē nté kaa vá'ā o.

⁹ Kaka'an tó'ō e ña vá'ā san ni ña:

—Te nākunchítin nūú ko, te kunuu iní ó ko ne, ta'xi u é kadā kú'ven un ntíí ntíí ñuú san —ka'an.

¹⁰ Kidāā ne, kaka'an Jésuu ni i:

—Kūnun, tó'ō e ña vá'ā, tsí uve na'a kaka'an Tú'un Xuva kō: “Da mii tsí Xuva kō é kunuu iní ó ña, da mii tsí tsiñu ña é vīin.” Kuān ó uve na'a —ka'an ña.

¹¹ Kidāā né, xtūvi mii tó'ō e ña vá'ā san ña ne, xéé ánje Xuva kō é vii ñá ña kuenta.

Dā éni ntu'u Jēsuu dé tsiñu ña ñuú Galilea

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹² Dā téku Jesuu tsí nuu kutū Juaán ne, kué'en ña ñuú Galilea. ¹³ Ntāka ña ñuú Nazaree é tuvi ñuú Galileá ne, kué'en ñā é kutuvī ñá ñuú Capernau, é tuví diñi míni ka'nu san, etsin nú rāxa Zabúluun ni nú rāxa Néftalii. ¹⁴ Dukuan ō kúntaa é kaka'an ñá ka'án naa Xuva ko kidaā, ñá nani Isāia:

¹⁵ Ñuú Zabuluún ni ñuú Nef-talii ne,

ñuu é ntoo etsin diñi míni ka'nu kán,

uun xo diñi ntute ka'nu Jor-daán san,

ñuú Galilea, mí ntoo ña'a, ña é ña te ña Israeé san.

¹⁶ Ña'a, ña ntoo ikan mí nēé ni kuetsí i ne,

iní ña ñu'u é kaxi'í nuu ka'nu.

Ña'a, ña ntoo ní ntati dóxi'í ne, xi'í nuu ka'nu mí ntoo ña.

Kuan ō ka'an Isāia.

¹⁷ Nté ntūvi tsikan éni ntu'u Jésuu kaka'an ntódo ña:

—Nativi iní nto, tsí dokó sa xee ntūvi é kixkadā kú've Xuva kō —ka'an ña.

Kāna Jesuu kími ñá'a, ña ntátin tsákā

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

¹⁸ Dā íka Jesuu úun xo diñi míni Galileá san ne, iní ña Simuun, ña é kaka'an ña é Pedrú, ni ení ñá, Andree. Ntánakuítá nuu ñá xunu ña nú ntute kán, tsí ntátin ña tsákā.

¹⁹ Kaka'an Jésuu ni ña:

—Kuntikin ntó ko ne, ta'xi ú nto tsiñu é kāna nto ña'a é kuntikin ñá ko —ka'an ña.

²⁰ Ura tsí i xtúvī mii ña xunu ñá ne, íntikin ñá ña.

²¹ Kué'en ká ña, ne, iní ña uvi ñá'a ka ña'a, ñá nani Sántiau ni ení ña Juaan. Ntuvi ña é i'xá Zebedeu ña. Ñú'u ña tun ntóó ni uva ñā, ntántavá'a ña xunu ña mí ntátsin. Kāna Jesuu ñá ne, ²² ura tsí i xtúvī mii ña tún ntóó ña ni uva ñā ne, íntikin ñá ña.

Ñá te da dī ña'a naku'a'a Jésuu

(Lc. 6:17-19)

²³ Íka Jesuu kaní ñuú Galilea, naku'a'a ña ña'a san má ūkún ña Israee. Kaka'an ntódo ña tú'un va'á san kuenta iña i é kixkadā kú've Xuva kō. Kantavá'a ña un ntíí ntíí kui'i, un ntíí ntíí nuu i é kakuvi ña'a san. ²⁴ Kūtuni ñá'a iña ñá kaní ñuú Siria ne, ntēka ña un ntíí ntíí ña nchokuví san, ni ūn ntíí ntíí ña'a, ña e ntákuvi kui'i, o te ū'vi kúñu ñā, o te ñu'u e ña vá'ā nima ñá, o te kaxi'í mí ñā, o tē natín ña ne, ntavá'a ña ña, un ntíí ntíí ña. ²⁵ Ñá te da dī ña'a intíkin ñá ña nté ñuú Galilea, nté ñuu é nani Ū'xi Núú ne, nté Jerusáleen, nté Jūdea, nté ñuu é ntoo uun xo diñi ntute ka'nu é nani Jōrdaan.

5

Dá kakā'an ntódo Jesuu xúku kân

¹ Dā ini Jesuu tsí ña te da díi ña'á san ne, kuxée ña diki ukú san. Dā itúvi ña ne, xéē ña ntántikin ña mí tuví ña.
² Eni ntu'u ñā nakua'a ña ña, kaka'an ña:

Xoo e dóo va'á ni ĩ
(Lc. 6:20-23)

³ —Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é kūtuni i tsí ña kúvi vii ña te ña xntii Xuva ko ña, tsí ntáduku ntée ña mí kadē kú've Xuva kō.

⁴ Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña nuu nta'xa nima í, tsi náxnúu ka'nu Xuva kō nima ña.

⁵ Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é ña ntáde ka'nu, tsí kanñ ñūxiví sa ni'í ña kídaā.

⁶ Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é kanñ nima í ncho kutú've í iña Xuva ko, tsí kué'e ña é kūtú've vá'a ña.

⁷ Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é kantuntā'ví ini i ta'an i, tsí ntuntā'ví ini Xuva ko ñā di.

⁸ Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é ntūntoo nima í, tsi kiní ña Xuva kō.

⁹ Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é ntántukū é vā'á koo kuntuo ni tā'an i, tsí ka'an Xúva kō tsí divi ñā é i'xā ñā ña.

¹⁰ Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é ntánto'lo i tsí kuínti'xe ña Xuva kō, tsí ntáduku ntée ña mí kadē kú've Xuva kō.

¹¹ Nté kuān nte va'á ni ntō dá ntáka'an kīni ñā'a san iña nto, dá ntádē xení ña ni ntō, dá ntáka'an ña dovete e ntáde nto é kīni kaa da ntáde nto é ntio ko. ¹² Kūntoo dīnī nto, ñā ku kuntuo nta'xa ntō, tsí ni'í ntó doméni é vā'á kue'en e dukún kân, tsí kuān o dé xení

ñā'a san ni ñā ka'án naa Xuva ko, ña intóo kídaā di.

Vata ntáa ññ ni ñū'u ntáa o ñūxiví a

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

¹³ Divi ntō ne, vata ntáa ññ ntáa nto ñūxiví a. Ntá tsi tē ña tuví ka díkō ññ san ne, ña kúvi ntūvá'a ka. Nā vādá ka mí kaidiá'vi i. Kate ó ne, kaka nuu ñā'a san.

¹⁴ Vata ntáa ñū'u ntáa nto ñūxiví a. Tē uun ñūú tuví diki uku kán ne, ña kúvi kutūvi xu'u. ¹⁵ Ntē ña kaññi ñā'a san kantílīn vata koo é xnuu xu'ū ña má kidi. Tsí xkaa iko dukūn ña vata koo é nāxí'í nuu kanñ má ví'í kân. ¹⁶ Vata ntáa ñū'u é kaxí'í nuu ntáa nto dá ntáde ntō é vā'a. Kuan kōo vii nto é vā'á vata koo é na kīni ñā'a ne, na kā'an ñā tsi dóo ka'nu Xuva kō, ña tuví e dukún kân.

Dá kanakuā'a Jesuu ñā'a san iñā lei

¹⁷ Nā ku dē kuení nto te vé'xí ú é nakuítá u lei Muíseé san ni tū'un é kā'an ñā'a, ña é ka'án naa Xuva ko kídaā. Nā te vēxnakuítá u lei san, tsí vé'xí ú é na kūntaa é kaka'an lei san. ¹⁸ Tsi nuu é ntaā í é kaka'án u ni ntō tsí da nté ntí'i e dukún kân, da nté ntí'i ñūxiví sa ne, ñā kunāa nté uun letra, nté uun puntu lei san da nté kūntaa ntí'i. ¹⁹ Xoó ñā'a, ña é ña káde kuenta lei san, kuān te díi ka lú'nti né, kuān ó kanakuā'a ña tuku ñā'a é kuān koo vii ña dí ne, ñā tē neé nuu á'vi ña mí kadē kú've Xuva kō. Ntá tsi xoó ñā'a, ña é káde ntaá lei san ne, kuān ó kanakuā'a ña ñā'a san é kuān koo vii ña dí ne, dōo ka'nu ñā'a ña mí kadē kú've Xuva kō. ²⁰ Kaka'án u ni ntō: ñā kí'in nto mí tuví Xuva ko tē

ña dií dií ka vá'a koo vii nto é ká'an Xúva ko vatā ó ntáde ña fariseú san nī mastrú lei san.

*Dá kakā'an Jéssu nté koo vii
ō dá kākudiin o*
(Lc. 12:57-59)

²¹ 'Ini nto tsí kaka'an ñátā san kídaā: “Ná ka'nī ntó ña'a, tsí xoo é ka'ní i ña'a ne, ní'i ña e dóo nto'o ña”, ka'an ña. ²² Ntá tsi xu'ú kaka'án u ni ntō né, tē xoó kudiin í ni tā'an i ne, ní'i ña é ntō'o ña. Xoo é kākā'an i é kīni kaa iña ta'an i ne, kué'ē ña tsiñu i é ntō'o ña. Xoo é kākā'an i tsí tuntu tá'an i ne, k'í'in ña dô'vi kan.

²³ Tē kixtúvī ntó doméni nta'a Xúva kō nú nāa ñá kán ne, kídaa naka'an ntō é iō nuu i é ká'an ntée ta'an nto nto ne, ²⁴ xtuvī mii ntó doméni san nú nāa san ne, kue'én nto mí tuví ta'an nto. Di'na ntuvá'a nto ni tā'an nto ne, kídaa kué'é nto doméni nta'a Xúva kō.

²⁵ Te k'í'in ní'i ta'an nto nto nta'a ña tsiñu i ne, ntuvá'a nto ni ña itsi kán, vata koo é ña tsi'i kuétsi ña nto nta'a ña tsiñu i san. Tsí di'vi ña ne, ká'an ña nī mau kui nuu ne, xnuu kutu ña ntō. ²⁶ Tsi nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsí ña ntíi nto dā nte ntá'vi ntí'i nto diu'un é katāvi nto.

*Dá kakā'an Jéssu dá kaito o
tuku ñad'í*

²⁷ 'É ñi nto tsí kaka'án lei Muísee: “Ná ku kukídi ní'i nto ñad'í é ña te ñad'í mii ntō”, ka'an. ²⁸ Ntá tsi xu'ú kaka'án u ni ntō: Tē xoó ña'a ntio ña é vii ña é kini kaa ni ñad'í dá kaito ña ña ne, vata te kidi ní'i ña ña, tsí edé kuení ña é vii ña é kīni kaa san ni ña.

²⁹ Te ntūxnúu kuā'a nto kade i é vii nto é kīni kaa ne, tavá nto, dá nakuitā nto. Dií

kaa vá'ā ó te kūnaá ntuxnūú nto é k'í'in ntó kaníi kúñu ntó dô'vi kan. ³⁰ Te ntá'a kua'a nto kade i é vii nto é kīni kaa ne, ka'nté nto, dá nakuitā nto. Dií ka vá'ā o é kūnaá nta'a nto é k'í'in ntó kaníi kúñu ntó dô'vi kan.

*Nté o kaka'an Jéssu é nat-
soo mii ta'an o*

(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12;
Lc. 16:18)

³¹ Kuān ó kaka'an ña intóo kídaā di: “Xoó ñatíi é naxtuví mii ña ñad'í ña ne, da mii é nakatsin ña tutú ña”, ka'an ña. ³² Ntá tsi xu'ú ne, kaka'án u ni ntō: Tē xoó ñatíi xtuví mii ña ñad'í ña ne, tē ña ni ide ñad'í san é kini kaa ni tuku ñatíi ne, kaxé'e ñatíi san itsi é vii ñad'í ña é kīni kaa. Tē xoó ña'a natánta'a ní'i ña ñad'í san ne, kade ña é kini kaa ni ña di.

*Dá kakā'an Jéssu é ña
natekú o Xuva kō*

³³ 'É tēkú nto di dá kakā'an ñátā san: “Tē xe'é nto xu'u nto ni Xuva kō né, da mii é káda ntaa nto”, ka'an ña. ³⁴ Ntá tsi kaka'án u ni ntō, ñá ku dotō tsí kakuni'i nto da née ka nuu i. Ná ku dotō tsí kakuni'i ntō e dukún kán, tsí ikan kadē kú've Xuva kō. ³⁵ Ná ku dotō tsí kakuni'i nto ñūxiví sa, tsí ñuxiví sa nteku nti'i di'in Xuva kō. Ná ku dotō tsí kakuni'i nto ñūú Jerusaleen, tsí ikán ñuú Rei, ña e dóo ka'nu. ³⁶ Ná ku dotō tsí kakuni'i nto dīki nto, tsi nté uun idi nto ña kuvi vii nto é ntuku'íxín, o ntuntée. ³⁷ Dá ntáka'an ntó ne, da mii tsí é ká'an nto tsí kuvi ne, o ña kúvi. Tē nteku é ká'an ntó ne, kade nto é kanañ'e tó'o e ña vá'ā san nto é vii nto.

Dá kanañe'e Jesúsú kō dá ñū'u iní ta'an kō
(Lc. 6:29-30)

³⁸ 'É tēkú nto tsí kaka'án lei Muísee: "Tē xoó tavā i ntuxnúú ntó ne, tavá nto ntuxnúú ña di. Tē xoó tavā i nú'u ntō ne, tavá nto nú'u ñā dí", ka'an. ³⁹ Ntá tsi xu'ú ne, kaka'án u ni ntō tsí ña náā ntó nī ña kini ntáa san. Te kuē'é nuu ña vinuu ntó ne, kué'e ntō é na kuē'é nuu ña é uun sán di. ⁴⁰ Tē xoó kaki'ni nteé i nto é kuētsi e kué'e nto ña du'nu ntó ne, kué'e nto ñā kutuun ntó di. ⁴¹ Tē kade ña'a é kuētsi kuido nto iña ñā uun sīin né, ikā ká kue'ēn ni'i nto iña ña. ⁴² Te da xōó ka ña'a kaikan ñá nto ne, kué'e ntō nee iña é kaikan ña. Ñá ku dēvíni nto tē xoó ña'a ncho naki'i nteé ña iña nto.

Kuinima ntó ña kadē xení ni ntō
(Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³ 'É tēkú nto tsí kaka'an ñá'a: "Kuinima ntó ta'an nto, ne, ña ku kuinima ntó ña kadē xení ni ntō", ka'an ña. ⁴⁴ Ntá tsi xu'ú kaka'án u ni ntō e kuinima ntó ña kadē xení ni ntō. Ka'an ntá'ví ntó iña ña é kainúu nti'u nto. ⁴⁵ Kidáa ne, kuví nti'xe nto i'xá Xuva kō, ña tuví e dukún kán. Tsi kata'xi Xuva kō é dadíi tsí kaxi'i nuu ngantií san mí ntoo ña'a, ña é vā'á, nī mí ntoo ña'a, ña é kīni ntáa san, ne, kataxnūu ña é dadíi tsi o kakīn daví san mí ntoo ña'a, ña é vā'á, nī mí ntoo ña'a, ña é kīni ntáa san di. ⁴⁶ Te da mii tsí kuinima ntó ña'a, ña é kakuinima í nto ne, ¿mí'i ntu nī'i nto é vā'á nta'a Xuva kō? Kuān ó de ña ntaído diu'ún san di. ⁴⁷ Te da mii tsi tā'an ntó ka'an ntó ni ñā ntiusí ne,

¿neé ntu é kā'an nto e dóo vā'á ó kade nto? ¿Ñā ntu te kuán o de ña'ā, ña é ña ntákuinti'xe i Xuva kō di? ⁴⁸ Dīvi ntō ne, víi nto é vā'á ni ūn ntí ntí ña'a, vatā ó de Xuva kō, ña tuví e dukún kán.

6

Dá kanañe'e Jesúsú núu ī é vā'a

¹ 'Dá kāde nto nuu i é vā'á ne, ña kú de nto nūu ña'a da ti é kā'an ñá tsi dóo vā'á ña'a nto. Tsi kidáa ne, ña tá'xi Xuva kō, ña tuví e dukún kán, doméni é kāduku ntée nto. ² Dukuān ne, dá kaxntii nto ña ntá'ví san ne, ñá ku ka'ān ntó ni ūn ntí ntí ña'a vatā ó de ña'a é rkí xaa ña ntéku e ntáka'an ñá ni ñā'a má ūkún kán, mé'ñu itsi kán di. Kuān ó de ña vata koo é kā'an ñá'a san tsi dóo vā'á ña'a ña. Nuú é ntaā i é kākā'án u ni ntō, tsí e dívi tsi tsíkan doméni é nī'i ña. ³ Ntá tsi dá kaxntii nto ña ntá'ví san ne, nté ña vā'a tiin ni'i ntō ña ku ntáa nto ni ñā. ⁴ Xntii xu'ú ntó ña. Tsi ini Xúva kō neé ntáde xu'ú ntó ne, dívi ña ta'xi ña doméni é kāduku ntée nto.

Dā nañe'e Jesúsú nté koo ka'an ntá'ví ō
(Lc. 11:2-4)

⁵ 'Dā ntáka'an ntá'ví nto ne, ñá ku ka'ān ntó vatā ó de ña ntaéni nta'ví san. Tsi dóo ntio ña é kuntitsi ña ka'an ntá'ví ña má ūkún kán, mé'ñu itsi kán dí, vata koo é kīni ña'a san ña. Nuú é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsí e dívi tsi tsíkan doméni é nī'i ña. ⁶ Ntá tsi dá kakā'an ntá'ví nto ne, kukunūu nto mí xoxó ña'a ne, nakadī ntó xi'í nto. Kidáa ne, diin diin tsi ká'an ntá'ví nto ni Xuva kō. Xuva kō ne, ini ña neé é diin

diin tsi kade ntó ne, tá'xi ñā é vā'á iña nto.

⁷ Dá kakā'an ntā'ví nto ne, ñá ku dotō tsí ka'an ntó vatā ó ntáde ñā'a, ñā é ñā ini Xuva kō. Tsí tē dóo ki'in ito ká'an ñā é divi divi tsí ne, kuétsi é tēkú Xuva ko ñā, kuini ñā. ⁸ Ñá ku kuān xkoó de nto, tsí Xuva kō ne, ini ñā nee ntí'i ntí'i kantio nto di'na dá kákan ntó nta'a ñā. ⁹ Du'va koo ka'an ntā'ví nto:

Xuvā nti é tuví nto e dukún kán,

na nakuiko ñu'u ntí divi nto.

¹⁰ Kixkada kú'vē ntó iñā nti.

Vií nto é ntio nto ñuxiví a, vatā tsí ó de nto e dukún kán.

¹¹ Tā'xi nto ita é ká'xí nti é ví'a é uten, vatā ó ntántio nti.

¹² Kada ka'nu iní nto nī nti kuétsi ntí, vatā ó kade ka'nu iní nti ni ñā'a, ñā e ntáde é kini kaa nī nti.

¹³ Ñá ku dá vá'a ntō é ntō'o ntí nta'a tó'o e ñā vá'a san, ntá tsi xntii ntō nti é ñā vií nti é kini kaa é ntio i é víi nti.

Tsí divi ntō é kadē kú'vē nto; divi ntō e dóo iō nto é vií ntō ne,

divi ntō e dóo ka'nu nto ntii dañu ntūvi.

Kuan tsi koo na kōo.

Kuan kōo ka'an ntó ni Xuva kō.

¹⁴ Tsí te káda ka'nu iní nto ni ñā'a dá ntáde ñā é kini kaa ni ntō né, kada ka'nu iní Xuva ko ni ntō di. ¹⁵ Ntá tsi tē ñā kada ka'nu iní nto ni ñā'a dá ntáde ñā é kini kaa ni ntō ne, ñá kada ka'nū iní Xuva ko ni ntō di.

Dá kakā'an Jésuu nté koo kuintoo ixu ó

¹⁶ Dá ntaíntoo ixu ntō ne, ñá kú xkuntóo nta'xa ntó vatā

ó de ñā ntaéni nta'ví san. Ntánakoto nta'xa ñā vata koo é kütuni ñā'a tsí ñā ntaé'xi ñā. Nuú é ntaā i é kākā'an u ni ntō tsí e divi tsi tsíkan doméni é nī'i ñā. ¹⁷ Ntá tsi dá ntoo ixu ntō né, nekān ntó dikí ntó ne, kiti nto di, ¹⁸ vata koo é ñā kutúni ñā'a san é ñā ntaé'xi nto. Tsí Xuva kō ne, ini ñā nēe é diin diin tsi ntáde ntó ne, ni'i nto é vā'á nta'a ñā.

Dokuika iña ko é tuví e dukún kán

(Lc. 12:33-34)

¹⁹ Ñá ku nātee kuitin nto é vā'á iña nto ñuxiví a, tsí i'a ne, kaduku ti ne, ó kakudu'xe káa nto ne, ó te'ú ne, ó ki'in du'u.

²⁰ Ntá tsi natee kuitin nto é vā'á iña nto e dukún kán. Tsí ikān ne, ñā túvi kiti é duku ti iña nto, ntē ñā té'u, ntē xoxó ñā du'u é ki'i dú'u ñā iña nto.

²¹ Tsí dá mí'i ká ñu'u vá'a é vā'á iña ntó ne, ikān tuví nima ntó di.

Ñú'u é káxi'í nuu kúñu kō

(Lc. 11:34-36)

²² Ntuxnúu kō ne, vata kaa ñu'u é káxi'í nuu kúñu ko káa. Te vā'á ntuxnúu nto ne, kanī kúñu nto káxi'í nuu. ²³ Ntá tsi tē ñā vá'a ntuxnúu nto ne, kanī kúñu nto ñinēe. Te ñu'ú san kuneé ne, kuneé kue'en. Ñinēe kue'en kúñu ntō.

Xuva kō né, ó diu'ún san

(Lc. 16:13)

²⁴ Ñā kúvi kada tsiñu o ni ūvi ñā'a tó'o kō é uun kaa tsi. Tsí te ntio ko ñá uun ñā ne, ñá uun sán ne, ñá ntío ko ñā. Tsí uun ñā'a ñā ne, kuiko ñu'u o ñā; ñá uun sán ne, ñá kuiko ñu'u o ñā. Dukuān ne, ñā kúvi kada tsiñu ó é nī kué'en ini ko iña Xuva kó te dadī tsi kadā kuení ko nté koo kukuika ó.

Kade Xuva ko kuēnta í'xá ña
(Lc. 12:22-31)

²⁵ Dukuān ne, kaka'án u ni ntō: Ñá ku dē kuení nto ntuvi iña nto, mí'i kí'xi é kō'o é kā'xi nto, mí'i kí'xi doo é kunūu nto. ¿Ñā ntu te díí díí ka nuu á'vi ntuvi iña nto é vata kaa e é kā'xi nto? ¿Ñā ntu te díí díí ka nuu á'vi kúñu ntō é doo san é kunūu nto? ²⁶ Koto nto láa, kiti ntaíko e dukún kán. Ñá tē ntaítu ti, ntē ña te ntáta'vi ti. Ña túvi xāka ti mí ñu'u vá'a é kā'xi ti. Ntá tsi kaxé'e Xuva kō, ñá tuví e dukún kán, e ntaé'xi ti. ¿Vá díí ka ntu nuu á'vi a láa san é divi ntō? ²⁷ ¿Vá kúvi víi ntu nto é kuē'nu ká nto te dāva métru, kuān te dóo kutsu'un ntō?

²⁸ ¿Nté kui kuān nte ntáde kuení nto nēe é kunūu nto? Koto nto itá laa san nté o ntaé'nu má kú'u kan. Ntē ña ntáde tsiñu, ntē ña ntákani. ²⁹ Ntá tsi nté rei Salamuun ña ni xío doo ña e dóo va'á vata kaa laa sán, kuān te dóo kuika ña. ³⁰ Tē xe'é Xuva kō é kuān nte vá'a ito laa san é kántito vevii ne, utén koko me'ñu ñu'u kán ne, ¿ñā ntu te díí díí ka ta'xi ña é kunūu nto, nto'o é ña ini kuintí'xe nti'xe nto? ³¹ Dukuān ne, ñá ku kutsu'un ntō, ñá ku ka'án nto: “¿Mí'i ntu kí'xi é ko'o o, é kā'xi o? ¿Mí'i ntu kí'xi é kunuu kutāvi o?” Ñá ku kuān xkoó ka'an nto. ³² Tsi ña'a, ña e ñá ini Xúva kō ne, ntánantuku ña ūn ntíí ntíí nuu i sá'a. Ntá tsi ini Xúva kō, ña tuví e dukún kán, tsí ntátaan núu nto un ntíí ntíí nuu i sá'a. ³³ Ntá tsi di'na ntukū nuu ini nto é nantuku ntō é kadē kú've Xuva kō ne, víi nto é vā'a é ntio ña. Kidáā ne, ta'xi ña un ntíí ntíí nuu i é ntátaan núu nto. ³⁴ Dukuān

ne, ñá ku nti'i iní nto nté koo víi nto uten, tsí utén ne, ió ka ntuvi é nti'i iní nto. Tsí utén utén ne, xée mií é nti'i iní nto nēe é víi nto.

7

Ña ka'an ntée o tuku ña'a
(Lc. 6:37-38, 41-42)

¹ Ñá ku ka'an ntée nto tuku ña'a, vata koo é ña ka'an ntée ña nto di. ² Tsi vata tsí ó kaka'an ntée nto tuku ña'a ne, kuan kōo ka'an ntée ña nto di. Vatā ó kakii kú've ntó ne, kuan koo kuntékú kú've ntó di. ³ ¿Nté kui kaiton ntun utsi xákā é nuu ntuxnúu ta'an o ne, ñá kaiton ntu'u é nuu ntuxnúu o? ⁴ Te kā'án ni tá'an o: “Tā'xin ntuxnúu o, na nātavá u utsi xákā é núu san”, koo ka'an, ntá tsi ¿mí'i ntu kúvi kinin é natāvan, tsí ntu'u san núu ntuxnúu o? ⁵ Divín é kaeni nta'vín, di'na natāván ntu'u é núu ntuxnúu o ne, kidáa kúvi kinin é natāván utsi xákā san é nuu ntuxnúu ta'an o.

⁶ Ñá ku kué'é nto tñā sán nuu i e kúviko san. Tē ña'á ne, tiin ti nto. Ntē ña ku xé'e nto kutsín san xo'o kiti e á'vi san, tsí kaka nuu ti. Kidáā né, ntuku kui'í tí nto.

Kakan nto, nantuku ntō né,
nake'xen ntō xi'í
(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷ Kákan nto nta'a Xuva kō ne, ní'i ntō. Nantuku ntō né, nani'i nto. Nake'xen ntō xi'í ne, nakaán ña é kí'ví nto. ⁸ Da xōo ka ña'a é kakan ña ne, ní'i ña. Da xōo ka ña'a é nantuku ñā ne, ní'i ñā. Da xōo ka ña'a é nake'xen ñā xi'í san ne, nakaan.

⁹ ¿Vá iō ntú nto, te kaikán i'xá nto tañú'u ne, vá xūu ntu kué'e nto i? ¹⁰ O te kákán tsákā

ne, ¿vá kōo ntu kué'e nto i?
 11 Ntō'o é kīni kaa nima ntó
 ne, kaxé'e nto é vā'á i'xá nto.
 ¿Ñā ntu te dii dii ka ta'xi Xuva
 kō, ñā tuví e dukún kān, é vā'á,
 tē xoó kakan í ñā?

12 'Da neé ka nuu i é ntio
 nto é vīi ñā'a ni ntō né, kuan
 kōo vii nto ni ñā di. Tsi
 sá'a kakā'an lei Muísee, ni ñā
 ntáka'án naa Xuva ko kidaā.

Xi'i é ñā ni'i
(Lc. 13:24)

13 'Kūkí'vi nto xi'i é ñā ni'i
 san. Tsi dóo ni'i xi'i é kañe'e
 dô'vi kan. Nā tē neé ntii tū'un
 é kí'in o itsi tsíkan ne, ñā te
 da dii ñā'a ntáñe'e ñā ikān.
 14 Ntá tsi ñā te ni'i xi'i mí kuíta
 ntí'xin ó é ni'i ko ntuví va'á
 iña ko. Dóo ntii tū'un é kí'in
 o itsi sá'a ne, ñā titín ñā'a
 ntánani'i ñā.

Kutuni kó te vā'á utun san
te kí'kíti i
(Lc. 6:43-44)

15 'Kuenta tsí vii nto ñā e
 ntáka'án naa Xuva ko, ñā é
 ñā te nuu é ntaā i ntáka'an.
 Ntio ñā é kadā kuení nto é
 vāta ntāa le'ntu ntāa ñā, ntá
 tsi nima ñā ne, vata ntāa tina
 kū'u ntāa. 16 Kutuni ntó nee
 ñā'a nti'xe ñā tē íni nto nté o
 de ñā. ¿Vá ntákii ntu tinti'o
 xo'o iñū? ¿Vá ntákii ntu kiti
 ígu tun veñuu? 17 Te vā'á utun
 sán ne, vā'á kiti i. Tē ñā vā'a
 utun sán ne, ñā vā'á kiti i di.
 18 Te vā'á utun sán ne, ñā kí
 kiti é ñā vā'á. Tē ñā vā'a utun
 sán ne, ñā kí kiti é vā'a. 19 Da
 neé ka utun é ñā kakíi kiti
 va'á ne, nakiin ó né, ka'mi ó.
 20 Dukuān ne, kutuni ko nté
 kaa utun san te kí kiti i.

Ñā te un nti'i ñā'a é kū'vi kí'vi
ña mí kadē kú've Xuva kō
(Lc. 13:25-27)

21 'Kuān te dóo titín ñā'a
 ntáka'an ñā e Tó'o ñā ko, ntá
 tsi ñā te un nti'i ñā xēe ñā
 nta'a Uva kō. Da miñ tsi ñā
 e dé ntaa é káka'an Úvā ko,
 ñā tuví e dukún kān, é xēe ñā.
 22 Ntuvi tsikán ne, ñā te da dii
 ñā'a ká'an ñā nī ko: "Tō'ó nti,
 nti'i ne, ká'ān nti kuenta iña
 ntó ne, nakúnū nti é ñā vā'a
 kuēnta iña nto. Nuu i é dóo
 na'nu é idé nti kuenta iña ntó
 di", koo ka'an ñā. 23 Kidaā ne,
 ká'ān ú ni ñā: "Xu'ú ne, ñā íni
 u nto. ¡Koo xio nto, tsí ñā vā'á
 ó ni ide nto!", koo ka'án u ni
 ñā.

Uvi núu i ētí vi'i
(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

24 'Dá xōo ka ñā'a é kátekú
 i é káka'án u, te káda ntaa ñā
 tú'ūn é káka'án u ne, vata kaa
 ñā e dóo kí'in inī í kaa ñā,
 ñā é xntítsi vi'i i nú xuú san.
 25 Dá kīn davi nu'ú san ne,
 ē'nu ntute san. Un vā'a tsi ínu
 tatsín ne, dúku nūu tatsín san
 nú vi'i ñā kān, ntá tsi ñā ni kíin
 vi'i san, tsí ntitsi kutu nú xuú
 san. 26 Dá xōo ka ñā'a, ñā é
 kátekú i é káka'án u ne, ntá tsi
 ñā káde ntaa ñā tú'ūn kó ne,
 vata ntāa ñā tuntu ntāa ñā, ñā
 é xntítsi vi'i i nú ñuti. 27 Dā
 kíin davi nu'ú san ne, ē'nu
 ntute. Un vā'a tsi ínu tatsín ne,
 dúku nūu tatsín san nú vi'i ñā
 kān ne, uun ito tsí kíin. Kūnaá
 kue'en vi'i ñā —ka'an Jéssu.

28 Dā kúvi ka'an Jéssu sá'ā
 ne, koó dā kúdu'va ñā'a san
 é kuan ó nakua'a ñā ñā,
 29 tsí nakua'a ñā ñā vatā ó
 kanakuā'a ñā'a, ñā e dóo kí'in
 inī i. Nā te ni nakua'a ñā ñā
 vatā ó de mastrú lei san.

8

Dā ntavá'a Jesuu ñá kanakó'xo kúñu ī
(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

¹ Dá kúntíi Jesuu xúku san ne, ñá te da dīi ña'a intíkin ñá ña. ² Xée ūun ña'a, ña kanakó'xo kúñu ī, mí tuví ña ne, ínchiti ña nūu ñá, kaka'an ña:

—Tō'ó, tē ntio nto ne, kuvi ntavá'a nto ko —ka'an ña.

³ Nákāa Jesuu nta'a ñá ne, tīin nta'a ña ñā ne, dá kakā'an ña:

—Ntio ko. ¡Ntuvá'an! —ka'an ña.

Ura tsí i ntuvá'a ña ne, ntí'i kui'í san. ⁴ Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Kuenta tsí viin. Ñá ku kā'an ni ña'a nté o kuvi o, ntá tsi kuē'en mí tuví dutú san, nañē'en ña kúñu ō. Da kidáa kuē'én doméni iña Xuva ko é kākā'an lei Muísee, vata koo é kūtuni ñá'a san tsi é ntuvá'an —ka'an ña.

Dā ntavá'a Jesuu ñá kade tsiñu iña tó'ō sntadun
(Lc. 7:1-10)

⁵ Dā xee ñá ñuú Capernaú ne, xéē tó'ō é uun sientu sntadún san mí tuví ña ne, ⁶ kaka'an ñá ni ñā:

—Tō'ó, tuví ña kade tsiñu iñá ko nú vi'í kó kán ne, nautun ña. Ñá tē nté kaa kanto'o ña —ka'an ña.

⁷ Kidáa ne, kaka'an Jéssuu ni ña:

—Kí'ín u, dá ntavá'ā ú ña —ka'an ña.

⁸ Ntá tsi kaka'an tó'ō sntadún san ni ñā:

—Tō'ó, ñá tē neé nuu á'vī u é kí'ín nto nú vi'í kó kán. Te da mii tsí é ka'an ntó ne, ntuvá'a ña. ⁹ Xu'ú ne, ío ña kade kú've iña kó ne, kade ú tó'ō sntadún

san di. Te kā'án u ni ūun ña'a é na kí'ín ña ne, kí'ín ntí'xe ña. Te kā'án u ni tūku ña'a é kí'xi ña ne, kí'xi ntí'xe ña. Te kā'án u ni ña kade tsiñu iñá ko é vii ñá tsiñu tsikán ne, kada ntaa ña —ka'an ña.

¹⁰ Da kúdu'va Jesuú da téku ña é kākā'an tó'ō sntadún san ne, kaka'an ñá ni ña ntántikin ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō. Vata kíni u uun ña'a, ña e dóo kakuintí'xe i, nté ña ñuú Israee. ¹¹ Ne, ka'án u ni ntō tsí títin ña'a kí'xi ña da mí'í ká ñuú ñuxiví san é kuntoo ña, ka'xí dadíi ña ni ñata ika ko Ábraan ni Ísaa ni Jácoo nú mēsa mí kadē kú've Xuva kō. ¹² Ntá tsi ña'a, ñá kuini i é duku ntée ña kuntōo ña mí kadē kú've Xuva kō ne, nakuítá nuu Xuva ko ñā mí dii ka ikā, mí dóo nee. Ikān e kueku ña ne, naka'xí ka'ññ ña nú'u ñā —ka'an ña.

¹³ Kidáa ne, kaka'an Jéssuu ni tó'ō sntadún san:

—Kunú'un. Kuan koo na kúvī vata tsí o kuínti'xe o —ka'an ña.

Ura dú'va tsi i ntuvá'a ña kade tsiñu iña ña.

Dā ntavá'a Jesuu ñuntíi Pedru

(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴ Dá kúkí'vi ña má vi'í Pedru kán ne, íni Jesuu é tuví ntaa ñuntíi Pedrú san e dóo kaxé'e ña ka'ni. ¹⁵ Kidáa né, tīin nta'a Jéssuu ntá'a ña ne, ura dú'va tsi i ntikó ña ka'ni sán ne, dá nakuntítsi ña, de vá'a ña é kā'xi ña.

Ñá te da dīi ña nchokuvi ntavá'a Jesuu

(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶ Dā kuáa va'á ne, xée ñā'a san mí tuví Jesuu. Dóo títin

ña'a ntánteka ña ña é ñū'u é ña vá'a nima i. Jesuú ne, uun tsi tú'un ña nakuíta ña é ña vá'a san ne, ntává'a ña ña nchokuví san dī. ¹⁷ Kuañ ō kúvī vata koo é kūntaa é kāka'an Ísaia, ña é ka'án naa Xuva ko kídaa: "Mii ña é ntā'a ña kuil'i ko ne, mii ña ído ña nuu i é ntánto'o kō", ka'an ña.

Ña é ntio i kuntikín Jesuu
(Lc. 9:57-62)

¹⁸ Dā íni Jesuu tsi ña te nté kaa ña'a ntátavi núu ña ña ne, kaka'an ña tsi kī'in ña, kuita nti'xin ña uun xo diñi mínī san. ¹⁹ Xée ūun mastrú leí san, ne, kaka'an ña ni ña:

—Mastrú, kuntikín u nto dā mí'lī ka mí kī'in nto —ka'an ña.

²⁰ Kaka'an Jesuu ni ña:

—Xteé san ne, ío mâvi ti mí kaintoo vá'a ti. Lāá, kitī ntaíko e dukún kán né, ío taka ti mí kañu'u vá'a ti dī. Ntá tsi xu'ú é vēxkúvī ú ñatī ne, ña túvī mí kutúvī da'na dikí ko —ka'an ña.

²¹ Tuku ña ntini'lī ñā né, kaka'an ña ni ña:

—Tō'ó nti, ta'xi nto é di'na kiku'xí u uvā kó ne, da kidāa kuntikín u nto —ka'an ña.

²² Ntá tsi kaka'an Jesuu ni ña:

—Kuntikín ko. Xtuvīn miin ñā ntīxí san, na kū'xí ta'an ña ña ntīxí ni'lī ñā —ka'an ña.

Dā teé kadin Jesuu tátsin ni ntūte mínī san
(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³ Kidāa ne, ñū'u ña tun ntōó san nī ña ntántikín ña. ²⁴ Un vá'a tsi ínu tatsín san kídaa, dā nté kúkí'vi ntute san iní tun ntōó san. Ntá tsi kakidi Jesuu. ²⁵ Kué'ēn ña ntántikín ñā ne, nantóto ña ñā, ntáka'an ña:

—¡Nakakū ntó nti, Tó'ō nti, tsi doko sa téni ō! —ka'an ña.

²⁶ Kaka'an Jesuu ni ña:

—¿Nté kui ntaú'vī ntú nto? ¿Nté kui ña kue'e ntu ntákuinti'xe nto? —ka'an ña.

Kidāa ne, nákuñtīsí ña, kaka'an ñā ni tátsin san ni ntūte sán ne, kūkadin. ²⁷ Koó dā kúdu'va ña ñū'u tun ntōó san, ntátsixe'e tā'an ña:

—¿Neé ntu ña'a ña sā'a? Tsi un tsi nte tátsin san ni ntūte san kade ntaa é kāka'an ña —ka'an ña.

Ntuvia ñátīlī, ña ntoo ñuú Gadara, ñā ñu'u é ña vá'a nima i

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸ Dā xee ñā uun xo diñi ntute san mí tuvī ñuu é nani Gādará ne, úvi ñatī ntī ña nú ña ña kapūsantu kán ne, xée ētsin ña mí tuvī Jesuu. Nū'ū é ña vá'a san nima ñā ntuvia ñā ne, dōo diin ña. Ntaú'vī ña'a san é kuíta ntī'xin ña mí ntoo ña. ²⁹ Ntáka'chu'u ntāa ñatī san, ntáka'an ña:

—¿Ntē ntú koo vii nto nī ntī, I'xá Xuva kō? ¿Vēxnánto'o ntu nto ntī di'na dá xēe ntúvi ī é ntō'o nti? —ka'an ña.

³⁰ Da'a sán ne, ñu'u kutsin, ntaé'xi ti. ³¹ Ntaíkan é ña vá'a san da xe'e nta'a Jesuu:

—Te nakuitā ntó nti ne, ta'xī nto é kī'vī nti nima kútsin san —ka'an.

³² Kaka'an Jesuu:

—Kuē'en —ka'an ña.

Ne, ntīi é ña vá'a san nima ñátīlī san, kúkí'vī nima kútsin san. Un ntī ntī kútsin san ínu ti, kue'en tí xi'nti kán, ne, náko'xó nuu ti kúñu tī nu mínī san. Ikán tēnī ntī ntī ti.

³³ Ínu ña ntáde kuenta kútsin san, kunú'u ñā ñuú ña kán ne, ka'an ntāa ñā ni ñā'a san un ntī'ī e kúvi, nté ō kúvi

ni ñā'a, ña é ñū'u é ña vá'ā san nima i. ³⁴ Un ntí ntí ña ñuú i sán ne, xée ñā mí tuví Jesuu. Dā ini ña ña ne, ntáka'an ñá'a san ni Jesuu, na vii ñá da xe'e, na ntāka ña ñuú tsikan.

9

Dā ntavá'a Jesuu úun ña'a, ñá xi'i dáva kúñu i
(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

¹ Kidáā ne, ínū Jesuu tún ntóo ne, itā nti'xin ña mínī sán ne, náxee ña ñuú mii ña. ² Kidáā ne, xee ní'i ñā'a san uun ña'a, ñá xi'i dáva kúñu i, ntekú ña chidō. Dā ini Jesuu tsi dóo ntákuinti'xe ña vexní'i ñā sán ne, kaka'an ñá nī ñá xi'i dáva kúñu i san:

—Ó dá', naxnuu ini o, tsí e dé ka'nu ini u ni o kuétsi o —ka'an ña.

³ Ntá tsi mastrú leí san ne, dē kuení mii ñā: “É kuān ó kaka'an ñá sá'á ne, dotō tsí kaka'an ña tú'ūn é da mii tsi Xuva ko kūvi ka'an ña”, dé kuení ña. ⁴ Ntá tsi ini Jesuu neé ntádē kuení ña, ne, kaka'an ña:

—¿Nté kui dóo kīni o ntádē kuení ntu nto? ⁵ ¿Nee iña é dií ka ña ntii tu'un é kā'án u, te kuinī ntó, o é kā'án u: “Kada ntaa ka'nu ini u kuétsi o”, o é kā'án u: “Nakuntísin ne, kakan ve?” ⁶ Ntá tsi ntio ko é kūtuni nto tsí kuví vií u, xu'u é vēxkúvi ú ñatīi, é kāda ka'nu ini u kuétsi ntō ñuxiví a —ka'an ña.

Kidáā ne, kaka'an ñá nī ñá xi'i dáva kúñu i san:

—jNakuntísin ne, naki'in chido o né, kūnú'un nú vi'i o kān! —ka'an ña.

⁷ Kidáā ne, nákuñtísi ña, kūnú'u ña nú vi'i ñā. ⁸ Dā ini ña'a san sá'á né, dōo u'ví

ñā. Ntáka'an ña tsi dóo ka'nu Xuva kō é xē'é ña é kūvi vii ña'a san vatā o dé Jesuu.

Dā kána Jesuu Máteu
(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹ Dā ntáka Jesuu íkán ne, kué'en ká ña. Iní ña uun ñatīi, ñá nani Máteu. Tuví ña ní kaido ña diu'un xōo san iña ñá ñuú Roma. Kaka'an ñá ni ñā:

—Kuntíkin ko —ka'an ña.

Nákuñtísi Mateú san ne, kué'en ña kúntikin ñá ña.

¹⁰ Uun ito ne, dá tuví Jesuu má vi'i kán ne, ñá te da dīi ña ntaído diu'un xōo san xee ña, ni tuku ña'a, ña kini ntáa di. Dadīi tsi intóo ña nú mēsa ni Jesuu ni ña ntántikin ña. ¹¹ Dā ini ña fariseú san ne, tsixe'e ñā ña ntántikin Jesuu:

—¿Nté kui ntaé'xi dadīi ntú mastru ntó san nī ña ntaído diu'un xōo san ni ña iō kuétsi i san? —ka'an ña.

¹² Dā téku Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Ña é vā'á o ni i ne, ña ntántio ña medíkū; mii tsí ña ntánchokuví san. ¹³ Kue'en ntó ne, nakuá'a nto tú'ūn sa'a, vata koo é kūtuni nto nee iñá ncho ka'an sá'á: “Ñá tē doméni é ntio ko, tsi é ntio kó ne, na ntūnta'ví ini nto ta'an nto.” Kuan o ka'an Xúva kō. Tsí xu'ú ne, ñá te ña'a é vā'a vēxnantuku ú, tsí ña'a é iō kuétsi i —ka'an ña.

Dā tsixe'e ña Jēsuu nté koo vii ña da ntaíntóo ixu ñā
(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴ Kidáā ne, xée ña ntántikin Juaán san mí tuví Jesuú ne, tsixe'e ña ñā:

—¿Nté kui nti'í nī ña fariseú san ne, ntaíntóo ixū nti, ntá tsi

ña ntántikin ntó ne, ña ntáde ña? —ka'an ña.

¹⁵ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—¿Vá kuntoo nta'xa ntu ña kaxee viko mí tánta'a ña'a dá tuví dukuān ña tánta'a san ni ñā? Tsi xée ūra i é ntáka ña tánta'a san mí ntōo ña ne, kidāá né, kuntoo ixu ñā.

¹⁶ Te nāteé nuu o doo tsudé ne, ñá nāxnteé nuu o doo é vāta natixī du'nu áta kō mí ntátsin, tsí ntatsin xtuku te natixī doo xée sán ne, díí díí ka kukue'e ntatsin. ¹⁷ Ntē ña tsu'un o ntute tinti'o xee ini tsá'a atā e kúvi ñīi, tsí ntatsin ñīi sán ne, kati ntí'i ntute ti. Ntē ñīi san ña kaidiá'vi ká i di. Tsí tsu'un o ntute tinti'o xee ini tsá'a ñīi xēé, vata koo é xntii ntuvi nuu i —ka'an ña.

Íñā diókō Jairu ni ñādī'í, ña tñn nta'a dōo Jesuu

(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

¹⁸ Da ñīi kāká'an Jesúsú ni ñá ne, xée ūun ña'a ña tsiñu i, inchíti ña nūu Jesúsú ne, kaka'an ña:

—Dā ve xí'i a diókō ko. Ntá tsi te kí'xi nto ne, te tñn nta'a nto i né, ntoto —ka'an ña.

¹⁹ Nákuntítsí Jesúsú ne, kué'en ñā kántikin ñá ña, ni ūn ntíi ntíi ña ntántikin ñá di. ²⁰ Kidāá ne, vé'xi uun ñādī'í ata Jesuu. Ñādī'í san ne, é ūxuvi kuía é kaeti niñi ña. Xée etsin ña ata Jesúsú ne, tñn nta'a ña ntēte doo ña. ²¹ Tsí dé kuení ña: “Te da mii tsi dū'nu ña tñn ntá'a ú ne, ntuvá'a u”, kuini ña. ²² Xkokōto Jesúsú áta ñā ne, íni ña ña. Kaka'an ñá ni ñā:

—Ō dá', naxnuu ini o, tsi é ntuvá'an, tsi kuínti'xe o ko —ka'an ña.

Ne, ura dú'va tsi i ntuvá'a ñā.

²³ Dā xee Jesúsú nú vi'i ña tsiñu i sán ne, íni ña ña ntánakueku san; tékú ña é kō da ntákachu'u ntáa ña'a san ntaéku ña ne, ²⁴ kaka'an ñá ni ñā:

—Koo xio nto. Nā te ni xī'í tun; kūdii kakidí tun —ka'an ña.

Da xkuntée ña'a san Jesuu. ²⁵ Ntá tsi dā kíñu'u ña ña'a san kí'i kán ne, kúkí'ví ña má vi'i kán ne, írkāa ña nta'a tūn ne, nákuntítsí tun. ²⁶ Kidāá né, kūtuní un ntíi ntíi ña ñuú i é ntōo etsin nté o kúvi.

Dā ntavá'a Jesuu uvi ñá'a, ña kuāa

²⁷ Dā ntáka Jesuu íkán ne, uvi ñá'a, ña kuāá, kuntikin ñá ña, ntákana ña ña:

—¡Ntūnta'ví ini nto ntí, I'xá ika Dāvil! —ka'an ña.

²⁸ Dā ita ntí'xin Jesúsú san má vi'i kán ne, xée etsin ña kuāá san mí tuví ña. Kaka'an Jesúsú ni ña:

—¿Ntákuinti'xe ntu nto e kuvi víi u sá'a? —ka'an ña.

—Ntákuinti'xe ntí nto, Tó'lo ntí —ka'an ña.

²⁹ Kidāá ne, tñn nta'a ña ntuxnūu ñá, kaka'an ña:

—Na kúvi vata tsī ó ntákuinti'xe nto —ka'an ña.

³⁰ Kidāá né, nāxi'i ntuxnúu ña. Dōó ka'an Jesúsú ni ña:

—Kuenta tsí víi nto vata koo é ña kutúni ñá'a san —ka'an ña.

³¹ Ntá tsi ura tsí i dá kunú'u ña ne, eni ntu'u ñā ntáka'an ñá ni ūn ntíi ntíi ña ñuú tsikan nté o dé Jesuu ni ña.

Dā ntavá'a Jesuu ūun ña ñi'í

³² Dā ve tsi ntáka Jesuu ni ña ntántikin ñá ne, xee ní'i ña'a san uun ña ñi'í, ña nuu é ña

vá'ā nima i. ³³ Dā nakuíta Jesuu é ña vá'ā san ne, nāka'an ñá ñi'í san. Koó dā kúdu'va ña'a sán ne, ntáka'an ña:

—¡Nté uun ito vata kíni o é kuan koo kúvi ñuú Israee! — ka'an ña.

³⁴ Ntá tsi ña fariseú san ne, ntáka'an ña:

—Kúdij tó'ō e ña vá'ā san kaxe'e é kúvi vií ña sá'á nakuitā ñá é ña vá'ā san — ka'an ñá iña Jesuu.

Dā ntúnta'ví ini Jesuu ñá'a san

³⁵ Īka Jesuu un ntíí ntíí ñuú kuetsi ni ūn ntíí ntíí ñuú na'nu, kanakuā'a ña má vi'í mi ntánataká nuu ña Israee san, kaka'an ntódo ña tú'ūn é vā'á san iña mí kadé kú've Xuva kō. Kantavá'a ña da nēe ka nuu i kui'í e ntákuví ña'a san. ³⁶ Dā íni ña é ña te da díi ña'á san ne, ntúnta'ví ini ña ña tsi dóo ntánto'o ña é xoxo káde i ña kuenta. Vata ntáa le'ntu é xoxo páxtu ti ntáa ña. ³⁷ Jesuú ne, kaka'an ñá nī ña ntántikin ña:

—Dōó iō ñá'a é vāta tekú ña tú'un Xuva kō, ntá tsi ña titín ña'a ña ntáka'an ntódo san. Vata ntáa matu e dóo kuáan ne, xōxó kue'e ñá'a é ta'vi ña.

³⁸ Dukuān ne, kákan ntō Tó'o ítú san na taxnúu ña ña'a, ña ntáde tsiñu, e kitá'vi ña ítú san —ka'an ña.

10

Dā náka'xnuu Jesuu úxuvi pustru ña

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

¹ Kāna Jesuu úxuvi ñá'a, ña é vií pustru ñá ne, xé'e ñá é kúvi nakuitā ña é ña vá'ā san, é kúvi ntavá'a ña ña'a san un ntíí ntíí nuu i é ntákuví ña.

² Du'va naní pustru, ña é uxuvi san: ña é kúvi ūn ne,

Simuun ña (Pedru nani ñá di), ni enī ñá, Andree; ni Sāntiaú, ni enī ñá, Juaan, ntuvi í'xá Zebedeu; ³ Felipe, ni Bártulu, ni Tūmaá, ni Māteu, ñá kaido diu'un xōo; ni Sāntiaú, í'xá Alfeú, ni Tādeú, ⁴ ni Sīmuun, ñá kaduku ntée ña uve ta'an Zelote, ni Júda Iscāriote, ña é díko Jesuu.

Taxnúu Jesuú pustru ña é na kika'an ntódo ña
(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵ Taxnúu Jesuu ña é uxuvi ñá'a san ne, kaka'an ñá ni ña:

—Ñá ku ñe'e nto mi ña ntákuinti'xe ña Xuva kō; nté ña ku ñe'é nto mí ntoo ña Samariá san di. ⁶ Ntá tsi kue'én nto mí ntoo ña Israee, ña é vāta ntáa a le'ntu é kunaa ntáa ña. ⁷ Da nī ntáika nto ne, ká'an ntódo nto tsí é xee étsin ntuvi dá kani nt'u Xuva ko kadá kú've ña. ⁸ Ntavá'a nto ña nchokuvi; nantōto nto ña xi'í; ntavá'a nto ña é ntee kui'í é kánakó'xo kúñu í; nakūnu nto é ña vá'ā san. Dómēni ní'í nto é kúvi vií nto sá'á. Dukuān ne, ña kí'í nto xā'ví i nee é vií nto.

⁹ Ña kuído nto ōro, nté diu'un kui'xin, nté diu'un kuaan, ¹⁰ nté itín nto é kú'un iña ntó itsi kán. Nté ña kuni'í nto uun na'a dú'un nto, nté nti'xen nto é nādama nto, nté tatun ntō, tsí ña ntáde tsiñu ne, da mī é nī'í ña é ka'xī ña.

¹¹ 'Da nēe ka ñuú, tē lú'nti te ká'nu, mí xēe ntó ne, ntuku ntō xoó ña'a, ña é vā'á ne, kuntoo nto ni ña dā nté ntáka nto ñuú tsikan. ¹² Te kúk'vi ntō má vi'í kán ne, ká'an nto ni ña Ntiusi. ¹³ Te vā'á nti'xe ña'a sán ne, ká'an nto, na kué'é Xuva kō é kúntoo vá'a ña. Tē ña vá'a ña'a ña ne,

ñá kuntoo vá'a ña. ¹⁴ Tē ña ta'xi ña é kuntoo nto ne, o ña kuinti'xe ña é ntáka'an ntó ne, nakidi nto nti'xen nto xákā ñuú san te ntaka nto ikān. ¹⁵ Nuú é ntaā i é kākā'an u ni ntō tsí dií ka vá'a kōo iña ñuú Sodoma ni ñuú Gomora é kōo iña ñuú tsikan ntuvi tē xe'é Xuva kō é ntō'o ña.

Nuu i é nto'o kō

¹⁶ 'jKoto nto! Kataxnūu ú nto é kī'in ntó vatā ó kañe'le a lé'ntu mé'ñū tina kū'ú san. Kantio e dóo ntíto víi nto vatā ó de koó san, ntá tsi víi nto vata kaa paloma, é ña te díin ti. ¹⁷ Kuenta tsí víi nto, tsí ña'a sán ne, ki'in ní'i ña nto nūu ña tsíñu i sán ne, kani ña nto ntuku iní vi'i mi ntánataká nuu ña Israeé san. ¹⁸ Ntada ña nto kuenta ntá'a ña tsiñu na'nu i san ni ntā'a reí san kuenta iñá ko vata koo é kā'an ntó kuenta iñá ko ni ña, ni ñā'a, ña e ñá ini Xúva kō. ¹⁹ Ntá tsi te ntāda ña nto kuenta ntá'a ña tsiñu i sán ne, ñá ku itsu'un ntō nee é kā'an nto. Tsí ta'xi Xuva kō nté koo ka'an ntó ura tsíkan. ²⁰ Ña te míi ntō é kā'an nto kidaā, tsi Espiritū Sántū san ta'xi ña tú'un é kā'an nto.

²¹ 'Natíi san ne, ntada ña kuenta éni ña nta'a ña'a e ka'ní ña ña ne, uva i'xá san ne, kuan kōo víi ña ni i'xā ñá di; i'xá san ne, ki'i nchu'vi ñá uva ñā ne, ka'ní ña ña. ²² Ñá ntío kue'en ña'a san nto kuenta iñá ko. Ntá tsi xoó ña'a kutíi ña dā nté nainu xtuku ú ne, nakáku ña. ²³ Dā ntádē xení ña ni nto ūun ñuú ne, kunu nto kue'en ntó tuku ñuu. Tsí nuu é ntaā i é kākā'an u ni ntō, ñá kuné'é nto xee nto un ntíi ntíi ñuu é ntoo ñuú Israeé dí'na dá nainu xtúku ú, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi.

²⁴ 'Nté uun ña kanakuā'a san é dií ka ka'nu ña'a ña é mastru ñā ne, nté uun ña kade tsiñu san é dií ka ka'nu ña'a ña e tó'o ñā. ²⁵ Vata o kúvi mastrú san ne, kuan kōo kuví ña ntántikin ñá di. Vata o kúvi tó'o ñā ne, kuan kōo kuví ña kade tsiñu iña ñá di. Tē ntáka'an ñá'a tsí xu'ú e tó'o e ña vá'ā sán u ne, kuan tsi kōo ka'an ñá iña ntó di.

Xoo é u'vi ko (Lc. 12:2-7)

²⁶ 'Ñá ku u'vī ntó ña'a. Tsi ña tuví nee iña é tuví xu'ú vevii é ña tuví díto rkontúvi; ña tívī nee é ntáde xu'u o vevii é ña kutúni ña'a san. ²⁷ Nēe é kākā'an u ni ntō dá neé ne, ká'an nto ni ñā'a sán ntuvi a. Nēe é tekú nto é kākā'an xú'u ú ni ntō ne, kachu'u ntó nte dikí vi'i nto kan. ²⁸ Ñá ku u'vī ntó ña'a, ña é kúvi ka'ní da mií kúñu kō, ntá tsi ña kuví ka'ní ña nima ko. Xuva kō é u'vī ntó ña, tsi ñvi ñā é kuví nantí'i ña nima kó ni kúñu kō dô'vi kan.

²⁹ 'Kūdii uun séntavu ntádiko ña uvi a láā skuaán san. Ntá tsi nté uun ti ña kuví ti, te Xuva kō ña ntío ña. ³⁰ Ntō'ó ne, un tsi nté idi dikí nto ntánté'vi. ³¹ Dukuān ne, ñá ku u'vī nto, tsí dií dií ka nuu á'vi nto é vata ntāa a láā sán, kuān te titín ti.

Ña ntáka'an é ini Jesuu (Lc. 12:8-9)

³² 'Un ntíi ntíi ña'a, ña ntáka'an nuu ña'a san e ini ña kó ne, ká'ān ú ni Uvā kó, ña tuví e dukún kán, tsí ini ú ña di. ³³ Ntá tsi tē xoó ña'a kaka'an ñá ni ñā'a san e ñá ini ñá ko ne, ká'ān ú ni Uvā kó, ña tuví e dukún kán, tsi ñá ini ú ña di.

Ntánāa ña'a kuenta iña
Jésuu

(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Tē kuini nto ne, vé'xí u é kūntoo vá'a ña'a ñuxiví a. Ná te vé'xí u é kūntoo vá'a ña, tsi vé'xí u é na nāa núu ña. ³⁵ Tsi vé'xí u é na nāa núu i'xá ni uva ī, é nāa núu dióko ña ni di'í ña, é nāa núu énu ña ni ñuntii ñā. ³⁶ Ki'i nchu'vi ña ñavi'i mii ñā.

³⁷ Tē xoó ña'a é dií ka ntio ña di'í ña ni uva ñā é xū'ú ne, ñá tē neé nuu á'vi ña é kuntikin ñá ko. Ne, tē xoó ña'a é dií ka ntio ña i'xá ña ō dióko ñā é xū'ú ne, ñá tē neé nuu á'vi ña é kuntikin ñá ko. ³⁸ Tē xoó ña'a ña ntío ña kuví ña kuenta iñá ko dá kantikin ñá ko ne, ñá tē neé nuu á'vi ña é kuntikin ñá ko. ³⁹ Tē xoó ña'a dóo ntio ña é koo é vā'á ntuvi iña ña ñuxiví a ne, ñá nī'i ña é vā'á e dukún kán. Ntá tsi tē xoó ña'a ñakunáa ña ntuvi iña ña ñuxiví a kuenta iñá ko ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña e dukún kán.

Dómēni é duku ntée o
(Mr. 9:41)

⁴⁰ Tē xoó ña'a kade ña ni ntó é vā'á ne, diví ú kade ña nī ko é vā'á di. Tē xoó ña'a e vā'á ó de ña nī kó ne, vā'á ó de ña nī ña táxnūu kó di. ⁴¹ Tē xoó ña'a e vā'á ó de ña ni ūun ña'a kuenta iña i é kākā'an ñá naa Xuva kó ne, ní'i ña é vā'á vata kaa doméni é kāduku ntée ña ntáka'án naa Xuva ko. Tē xoó ña'a e vā'á ó de ña ni ūun ña'a, tsi dóo vā'á ña'a ña ne, ní'i ña é vā'á vata kaa doméni é kāduku ntée ña é vā'á ña'a san. ⁴² Tē xoó ña'a kué'e ña uun e'xin ntute vī'xin é kō'o uun á na kuetsi, na kantikin ko ne, nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsi ní'i nti'xe ña doméni — ka'an Jésuu.

11

Dā táxnūu Juaan Bautista
ña ntántikin ña mí tuví Jéuu
(Lc. 7:18-35)

¹ Dā kúvi teé tsiñu Jéuu úxuvi ñá'a pustru ñá ne, ntaka ña ikan, kūka'an ntódo ña ta'án ñuu ta'án ñuú, kanakuā'a ña ña'a san.

² Da ñii nuu kutū Juaán ne, kūtuni ña un nti'í nuu i é kade Cristú ne, taxnūu ña ña ntántikin ña ³ é tsixe'e ña Jéuu té divi nti'xe ñā é kā'an ñátā san kídaā tsi ki'xi ña, o te kuntetū ká ña tuku ña'a.

⁴ Kaka'an Jéuu ni ña:

—Kue'en nto mí tuví Juaán ne, ká'an nto ni ñā nuu i é ntátekú nto ni nūu i é ntaíni nto. ⁵ Ká'an ntō tsi náxí'í ntuxnūú ña kuāá, tsi nákaka ña xné'e, tsi ntuvá'a ñá kanakó'xo kúñu ī, tsi nátekú ña lo'ō, tsi ntóto ña xi'i, tsi kaka'an ntódo u tú'un vā'á iña Xuva ko ni ñá ntá'ví san. ⁶ ¡Nté kuān nte vā'á ó ni ña'a, ña é ña kákuka'an núu i ko! — ka'an ña.

⁷ Dā kunú'u ña ntántikin Juaán san ne, eni ntu'u Jéuu kaka'an ñá nī ñā'a, ña e dóo titín, ña ntántoo san, kuenta iñá Juaan:

—¿Nee iñá ntu ixkoto nto má kú'u kan? ¿Vá ixkoto ntú nto choo é kākantá nuu da kainu tatsín san? ⁸ ¿Nté kui ñe'e ntu nto? ¿Ō é kōto ntu nto uun ña kuika, ña é nuu doo e dóo vā'a? Ña kuān ntáa sán ne, nú vi'í rei san ntoo ña. ⁹ ¿Nté kui ñe'e ntu nto? ¿Ō é kīni ntó uun ña'a, ña kaka'án naa Xuva ko? Juaán ne, kaka'an nti'xe ña naa Xuva ko ne, dií ka ka'nu ña'a ña é da xoó ka ña'a, ña e ntáka'án naa

Xuva ko. ¹⁰ Tsí uve na'a tú'un Xuva ko, káka'an iña ña: I'a taxnúu ú maú ko é kodo nuú ña,

é nakōo tú've ña itsi mí kí'in, ka'an. ¹¹ Nuú é ntaā i é káka'án u ni ntō tsí xoxó ña'a, ña e káku ñuxiví a, e díi ka ka'nu ña'a ña é Juaan Bautista. Ntá tsi xoo ña'a é díi ka lú'nti ña mí kadé kú've Xuva kō ne, díi ka ka'nu ña'a ña é Juaán san.

¹² 'Nté ntúvi dá eni ntu'u Juaan kaka'an ntódo ña ne, un tsi da nté vevii ne, ncho vii ña'a san dú'xen ni ñā'a, ña ntáduku ntée Xuva kō. Ña ntákudiiin san ne, ncho nantí'i ña ña. ¹³ Un tsi da nté xéé Juaán san ne, un ntí' ntí' ña ntáka'án naa Xuva ko kídaa, nī lei Muísee ne, ntáka'an ña nté koo kuví ntuyi dá kixkadā kú've Xuva kō. ¹⁴ Tē ntio nto é kuínti'xe nto ne, tsí Juaán san ne, ña ña é Elia ña. ¹⁵ Xoo é kátekú i ne, na kīni ña.

¹⁶ ¿Nee iñá ntu é natee ta'an o ña'a san, ña ntántoo vevii, ña é ñá ncho tekú i? Vata ntáa i'xá e ntánadiki nu á'ví kán ntáa ña, i'xa é ntáka'an ní'i tá'an i: ¹⁷ “Nakuékū nti choo iña viko ña tánta'a san ne, ña ni ite'e ntō; ita nta'xa ntí vatā ó kaita ña da kaíntu'xi ña'a ne, ña ni éku ntō”, ka'an na. ¹⁸ Tsí ki'xi Juaán san ne, ntē ñá ini xi'i ñá ne, ntē ñá ini e'xi ñá ne, ntáka'an ña'a san tsí nuu é ña vá'ā nima ña. ¹⁹ Vevii ne, xéé ú, xu'u é vėxkúvi ú ñatíi ne, kae'xí u ne, kaxi'i ú ne, ntáka'an ña tsi dóo ini e'xí u, dóo ini xi'i ú ña ne, ntáka'an ña tsí xu'ú ne, dōo vá'a tiin ú nī ña ntaído diu'un xóo san nī ña kiní ntáa san. Ntá tsi kutuni ko tsi dóo kí'in iní nti'xe Xuva kō da ntaíni

o nté o de ña ntántikin ña — ka'an Jéssuu.

Ñuu mí ña ni kuintí'xe ña'a san

(Lc. 10:13-15)

²⁰ Kidáa né, eni ntu'u Jéssuu kade tíi ña nī ña ñuu i san, mí dóo kí'in itó ede ña nuu i é dóo na'nu, tsí ña ni nátiivi Iní ña kuétsi ña. Kaka'an ña:

²¹ — ¡Ña ntá'vi ide ntu nto, ña ñuu Coraziin! ¡Ña ntá'vi ide ntu nto, ña ñuu Betsaida! Tē díi ni iní ña ñuu Tiru ni ñá ñuu Siduun núu i e dóo na'nu é iní nto ne, nté emá tsi é nátiivi iní kue'en ñá ne, ínū ña doo lakí ne, dá'vi ña díki ña xáa vátā xkoó ini ña dá ntoo nta'xa ña. ²² Ntá tsi kaka'án u ni nto, tē xee ntúvi é xntékú kú've Xuva kō ne, ní'i ntō e díi díi ka nto'o nto é vātā káa ñuu Tiru ni Síduun, tsí ña ni kuintí'xe nto ko. ²³ Dívi ntō, ña ñuu Capernaú ne, dóo kuika ntō né, dōo ntáde na'nu ña'a nto. Ntá tsi nakuítá nuu ña nto dō'vi kan, tsí ña ni kuintí'xe nto ko. Tē díi ni iní ña ñuu Sodoma núu i e dóo na'nu é iní ntó ne, tuví dukuan ñuu tsikan nté vevii. ²⁴ Ntá tsi kaka'án u ni ntō tsí díi ka donchu'vi koo nto'o nto, é vatā o kúvi ñuu Sodomá tē xee ntúvi é xntékú kú've Xuva kō —ka'an Jéssuu.

Ki'xi nto nī kó ne, ní'i nto dā'na

(Lc. 10:21-22)

²⁵ Kidáa ne, kaka'an Jéssuu: —Ntadiá'vi nto, Xuvā ko, Tó'o e dukún kán ni ñuxiví a dí, tsí xnuu xu'ū ntó nuu i é nuu é ntaā i san é ña kiní ña dóo kí'in iní i san nī ña dóo tu've i sán ña ne, nañē'e ntó ña ntá'vi san. ²⁶ Kuán ó dé nto, tsí kuan

ō ntío nto é vii nto —ka'an ñá ni Xuva kō.

²⁷ Kaka'an xtúku Jesuu:

—É ta'xi Xuva kō é un nti'i nuu i ntā'a ko. Xōxó ña'a é ini nti'xe ña xoo é I'xá Xuva ko, da mii Uvā kó ini ña. Xōxó ini i xoo é Xuva kō, da mii tsi I'xā ñá, ni da xōó ka ña'a é ntio I'xá ña é kūtuni ña. ²⁸ Ki'xi nto, un nti' nti' nto e ntákuitā nto kuenta iña tsiñu e ntáde nto, ni kuēnta iña i e ntánto'o nto ne, ta'xi u é kūntoo da'na nto.

²⁹ Kuntikin ntó ko ne, nakuā'a ú nto. Tsi ña te díin u, ñá te ka'nu ña'a ú ne, ní'i nto dá'na.

³⁰ Ñá vī'xín kaa itsi ko, ntē ña ntii tu'ún tsiñu é tā'xi ú nto di —ka'an ña.

12

Dā tīn pustrú san xoko trigu ntúvi dá iō dá'na

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

¹ Kidáa ne, itā nti'xin Jesuu má trigu kán ntuvi dá iō dá'na. Ntákin ña ntántikin ñá ne, tīn ña xoko trigú san ne, da é'xi ña. ² Ntá tsi dá ini ña fariseú san ne, ntáka'an ñá ni Jēsuu:

—Uun ō ntáde ña ntántikin nto é dóo xii kaa é vii o ntuvi dá iō dá'na —ka'an ña.

³ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—¿Vāta nakua'a ntu nto nte o dé Davii da kákin ña kídaa, ni ña ntini'i ñá? ⁴ Kúkí'ví ña má vi'i Xuva kō né, é'xi ña tañú'u kuiko e dóo xii kaa é ka'xí ña, tsí da mii tsi dūtú san ntaé'xí ña tañú'u tsikan.

⁵ ¿Ō vata nakua'a ntu nto mí uve na'a kaka'an léi Muísee? É dūtú san ntáde tsiñu ña ini ukún ka'nu kán ntuvi dá iō dá'na ne, ña túvi nēe nuu i é kīni kaa ntáde ña. ⁶ Kaka'an u ni ntō tsí i'a tuví e díi ka

ka'nu é xukún ka'nu san. ⁷ Ñá ini nto neé ncho ka'an Xúva kō dá kakā'an ña sá'á: “Ñá tē doméni é ntio ko, tsi é ntio kó ne, na ntūnta'ví ini nto ta'an nto”, ka'an ña. Tē dí ni ñe'e diki nti'xe nto sá'á ne, ñá ni ká'an ntée nto ña'a, ña é ña tuvi kuétsi i. ⁸ Tsi xu'u é vēxkúvi ú ñatíi ne, xu'u é kadē kú'vé u ntuvi dá iō dá'na di —ka'an ña.

Ñatíi, ña é itsi ntá'a i

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹ Ntáka Jesuu ikán ne, kúkí'ví ña ini vi'i mí ntánataká nuu ña Israee. ¹⁰ Ikán tuví uun ñatíi, ña é itsi ntá'a i. Tsi xe'e ñá'a san Jēsuu:

—¿Ñá xii kaa ntu é ntavá'a o ña'a ntuvi dá iō dá'na? —ka'an ña.

Kuan ō ka'an ñá vata koo é nī'i ña é tsi'i kuétsi ña ña.

¹¹ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Xoo ña'a nto, te ūun kudii á le'ntu nto ió ti ne, te kō'xó nuu ti xavi ntuvi dá iō dá'na ne, ¿ñá ntu natavá nto ti?

¹² ¿Ñá ntu te díi ka nuu á'vi ña'a san é a le'ntu? Dukuān ne, ñá te xii kaa é vii o é vā'á ntuvi dá iō dá'na —ka'an ña.

¹³ Kidáa ne, kaka'an ñá ni ñatíi san:

—Nakaan nta'a o —ka'an ña.

Nákaa nti'xe ña nta'a ña ne, ntuvá'a vata tsi kaa nta'a ña é uun san. ¹⁴ Kidáa ne, ntii ña fariseú san ne, natíin ña nté koo ka'ní ña Jesuu.

É ká'an Ísaia iña Jēsuu

¹⁵ Kūtuni Jesuu nté ō dé ña fariseú san. Ntáka ña ikán ne, ñá te da díi ña'a intíkin ñá ña ne, ntavá'a ña un nti' nti' ña nchokuví san. ¹⁶ Kaka'an ñá ni ñá'a san é ña ká'an ña nte

o dé ña. ¹⁷ Kuan ō ka'an ñá vata koo é kũntaa é kãka'an ñá ka'án naa Xuva ko kidaã, ñá nani Isãia:

¹⁸ I'a tuví ña kade tsiñu iñá ko, ña e náxaxnúu ú,

divi ñá e dóo ntio ko, e dóo diní ko ni ñá.

Taxnúu ú Espíritū Sántū kó ni ñá ne,

ka'an ntódo ña dá kanñi ñũxiví san nté koo ni'i ña é vā'á nta'a Xuva kō.

¹⁹ Ná nãa núu ña, ntē ña káchu'ũ ña.

Ntē xoxo tekú i tátsin ña itsi kãn.

²⁰ Ntē ña ká'nu ka ña choo é tã'nu,

ntē ña nantá'va ña metsa é dā vé kakene u'me

un tsi da nté kũvi vií ña é kōo é vā'a.

²¹ Kuenta iña ñá ne, kuntetu dá kanñi ñũxiví san é ni'i i é vā'á nta'a Xuva kō,

ka'an Ísaia.

Dā ntáka'an ñá'a san é nuu é ña vā'á san nima Jesús

(Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²² Xee ní'i ña uun ñatíi mí tuví Jesuu. Ñatíi san ne, skuaa ña ne, ñi'i ñá di, tsí nuu é ña vā'á nima ña. Ntavá'a Jesuu ñá ne, naka'an ñá ne, nãkoto ña. ²³ Koó dā kúdu'va un ntíi ntíi ña'a san, ntáka'an ña:

—¿Vá ña sã'á ntu é i'xá ika Dãvii? —ka'an ña.

²⁴ Ntá tsi dā téku ña fariseú san ne, ka'an ña:

—Kũdii Belsébuu, tó'ō e ña vā'á san, kaxé'e é kãkuví kade ña kanakunu ña é ña vā'á san —ka'an ña.

²⁵ Iní Jesús nee é ntádē kuení ña ne, kaka'an ñá ni ñá:

—Da nēé ka ñuu mi ntánãa míi ñá ne, kunaa. Uun ñuu, ō uun ñavi'i é kuví ña uvi dava ña ne, ñá kũtíi ña, tsí kũi nteé xio ta'an mii ñá. ²⁶ Te mií tó'ō e ña vā'á san kanakũnu é ña vā'a ni'i i ne, ntánãa míi i. ¿Nté ntu koo ni'i ntií i é vií í, kuan?

²⁷ Divi ntō ne, ntáka'an nto é kanakũnu u é ña vā'á san kuenta iña Belsébuu, tó'ō e ña vā'á san. ¿Xoó ntu kuenta iña í kanakũnu ña ntántikin nto é ña vā'á san? Ña ntántikin ntó san ne, divi ñá é ini ña tsí ña te kuenta iña tó'ō e ña vā'á san é kũvi nakunu o é ña vā'á san.

²⁸ Xu'ú ne, kuenta iña Espiritu Xuva kō san é kanakũnu ú e ña vā'á san. Dukuãn ne, e xée Xuva kō mí ntoo nto é kadé kú'vẽ ñá iña nto ve.

²⁹ ¿Xoó ntu kuví kí'vi i má vi'i ña dóo xení i é kí'i dú'u iña ñá tē ña di'na kí'ni ña ña? Kidáã ne, kuví ntada ixu ña vi'i ña.

³⁰ Xoo é ña kákuini'i i kó ne, ñá kañē'e ñá da xe'é ko. Xoo é ña kánatee kuitin i iñá ko ne, katsoo xaa ña.

³¹ Tsíkãn é kãka'án u ni ntō tsí kada ka'nu iní Xuva ko ni ñá'a san kuétsi ña, da nēé ka nuu i é vií ña, é kã'an ña, ntá tsi te kã'an kini ña iña Espíritū Sántū sán ne, ñá kada ka'nū iní Xuva ko ni ñá. ³² Xoo é kã'an ntée i ko, xu'u é vëxkúvĩ ú ñatíi ne, kuví kada ka'nu iní Xuva ko ni ñá, ntá tsi xoo é kã'an ntée i Espíritū Sántū sán ne, ñá kada ka'nū iní Xuva ko ni ñá nté vevii, nté ntũvi é vë'xi.

Kutuni ko nté kaa utun san te kũ kiti i

(Lc. 6:43-45)

³³ Te vā'á utun sán ne, vā'á kiti i. Tē ña vā'a ūtun sán ne, ña vā'á kiti i. Kutuni ko

nté kaa utun san te kīi kiti i. ³⁴ ¡Tatá koo nto! ¿Nté koo kuvi ka'an nto é vā'a dá ña vá'ā nima nto? Da neé ka é nuu tsitu nima kó ne, divi é kāka'an xú'u kō. ³⁵ Ña é vā'á ña'a ne, vá'ā nima ñá ne, vá'ā ó kaka'an ña. Ña é ña vá'a ñā'a ne, nuu tsitu nima ñá é kīni kaa, ne, kaka'an ñá é kīni kaa. ³⁶ Ntá tsi kaka'an u ni ntō, tsí divi ntūvi é ta'xi Xuva kō é ntō'o nto ne, ká'an un ntíi ntíi ña'a nté kui kuan ō ka'an ñá da neé ka tú'un é dotō tsí ka'an ña. ³⁷ Tsi kidaā ne, ká'an Xuva ko te vā'á nto, o tē ña vá'a nto kuenta iña i é ká'an nto —ka'an Jesús.

Ña kini ntáa san ntaikan ña nuu i é dóo ka'nu
(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸ Kidáā ne, nantíko kōo mastrú leí san nī ña fariseú san, ntáka'an ñá ni Jēsuu:

—Mastrú, ntio nti é vii ntó uun nuu i é dóo ka'nu —ka'an ña.

³⁹ Ntá tsi nantíko koó ña, kaka'an ña:

—Koó da ña kini ntáa san, ña é ña ntákuinti'xe i san, ntio ña nuu i e dóo ka'nu. Ntá tsi ñá kīnī ka ña nuu i e dóo ka'nu, mii tsí nuu i é idé ña ka'an naa Xuva ko kidaā, ñá nani Jōnaa. ⁴⁰ Tsí vata ō kúvi Jonaá san é uni ntúvi, uni níñu inúu ña ini i'xi tsáka ka'nu sán ne, kuan koo kunūu ntú'xi u, xu'u é vēxkúvi ú ñatīi.

⁴¹ Vi'i a vé ne, xée ntūvi é ká'an Xúva ko xōo e vá'a i ne, xoo é ña vá'a i, ña ntántoo ntuvi sā'a. Kidáā ne, ña ñuú Nínive san ne, ká'an ntéé ña ña. Tsí ña ñuú Nínive sán ne, nātivi ini ña da téku ña é kāka'an ntódo Jonaa. Vevii ne, i'a xee ú e dií ka ka'nu ña'a u

é Jonaa. ⁴² Uun ká tuku ne: Ñadī'i, ñá é idé reina ñuú Sebá ne, nákuñtītsí ña é ká'an ntée ña ña ntántoo vevii. Tsí divi ña é kī'xi ña uun ñuú e dií ka ikā vata koo é tekú ña tú'un e dóo kī'in ini i, é kāka'an rei Salamuun. Vevii ne, i'a xee ú e dií ka ka'nu ña'a u é Salamuun.

É ña vá'ā é kantíko kōo
(Lc. 11:24-26)

⁴³ Te ntíi uun é ña vá'ā san nima ñá'a ne, dotō tsí kaika ñuú itsi, kanantukū mí'i kūtuví da'na, ntá tsi ña kaní'i. ⁴⁴ Kidáā né, kadē kuení i: “Ntíko kōo u nú vii'í kó kán mí ntáka u”, dé kuení i. Dā náxeé ne, ixu dukuān. É ntūntoo ne, kaníne ve. ⁴⁵ Kí'ín né, kunteka ká u'xe é ña vá'ā e dií dií ka kini ntáa é divi. Kí'vī ntí'i nima ñá'a sán ne, ikan kuntōo. Kidáā ne, dií dií ka kini koo kuvi ni ñā'a san é di'na. Kuan kōo kuvi ña'a, ña é kīni ntáa, ña ntántoo vevii —ka'an Jesús.

Di'i Jēsuu ni ení ña
(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶ Kaka'an dúkuan Jesús ni ñá'a sán da xée di'i ña ni ení ñá ne, ntáñi ña kī'i kán e ncho ka'an ñá ni ña. ⁴⁷ Uun ña'a ne, kaka'an ñá ni ña:

—Di'i nto ni ení ntó ne, ntáñi ntée ña kī'i kán e ncho ka'an ñá ni ntó —ka'an ña.

⁴⁸ Ntá tsi nantíko koó ña, kaka'an ñá ni ña:

—¿Xoó ntu é di'í ko? ¿Xoó ntu é ení ko? —ka'an ña.

⁴⁹ Kāta nteé ña nta'a ña mí ntoo ña ntántikin ñá ne, kaka'an ña:

—Ña sā'a é di'í kó ni ení ko. ⁵⁰ Tsí da xōo ka ña'a, ña é kade é ntio Uvā kó, ña é tuví e dukún kán né, divi ña é ení

ko, divi ñā é tā'an kó, divi ñā é di'í kó di —ka'an ñā.

13

Nté nteé tsi kaka'an Jéssuu iña ñā kaeté xaa ntikin
(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ Divi tsi ntúvi tsikan kíi Jesuu nú vi'í sán ne, kué'en ñā kukútúvi ñā diñi míní san. ² Un vá'a tsi títin ñā'a náta ká nuu ñā mí tui ñā. Dukuān ne, ínuu ñā tun ntóó san ne, ikan tsí itúvi ñā. Un ntíí ntíí ñā'a san ntáñí ñā diñi ntute san. ³ Ná te da dii núu i e ntáa ñā ni ñā'a san é kanakuā'a ñā ñā. Kaka'an ñā:

—Uun ntuvi ne, uun ñā'a kúkáté xaa ñā ntikin. ⁴ Da nī kaeté xaa ñā ntikin sán ne, ío ne, kó'xo itsí san. Xéé láā sán ne, ē'xí ti. ⁵ Íó ntikin sán ne, kó'xó mí dóo xuu mí ñā túvi kué'e nté'u. Váta tsí e ná'a ne, kēne xuku i, tsí ñā túvi mí kí'in xó'o i. ⁶ Ntá tsi da dóo nai'ní ne, xi'i dii xuku i. Tsi ñā ni nani'i xo'o i nté'u ne, ítsí. ⁷ Íó ntikin sán ne, kó'xó mí kaa xuku íñū. Xí'i nūu xuku vá'ā san, tsí un tavi nuu tsi xuku íñū san da é'nu. ⁸ Íó ntikin sán ne, kó'xo ñū'u vá'a ne, kíi kiti i. Íó e kíi uun sientu kiti i é uun ditsin i ne, ío ne, kíi te ūni díko ne, ío e kíi te ōko u'xi. ⁹ Xoo e katéku í ne, na kīni —ka'an ñā.

Nté kui nteé nteé tsi kaka'an ñā
(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Kidáā ne, vé'xī ñā ntántikin ñā ne, kaka'an ñā ni ñā:

—¿Nté kui kuān ó kantaa ntu nto ni ñā'a san? —ka'an ñā.

¹¹ Kaka'an Jéssuu ni ñā:

—Ntō'ó ne, ntáduku ntée nto é kūtuni nto nuu i é iō xu'u iña i mí kadē kú've Xuva kō, ntá tsi ñā ntáduku ntée tuku ñā'a san. ¹² Tsi xoo ñā'a, ñā é iō iña í ne, ní'í ká ñā ne, kué'e ká koo iña ñā. Ntá tsi xoo ñā'a, ñā é ñā tui iña í ne, ñaki'ika é iō iña ñā. ¹³ Dukuān né, kuān ó kantaa ú ni ñā'a san, tsí kuān te ntaíto ñā ne, ñā ntaíni ñā. Kuān te ntátekú ñā ne, ñā ntaíni ñā. Ñā ntaéni tú'un ñā. ¹⁴ É kūntaa ntí'xe vatā ó kaka'an Ísaia, ñā é ka'an naa Xuva ko, dá kakā'an ñā kidaā:

Kuān te tekú ñā, ntá tsi ñā kí'in diki ñā;

kuān te koto ñā, ntá tsi ñā kiní ñā.

¹⁵ Tsi ñā sá'a ne, é ntuka'xī nima ñā ne,

vata te neé nuu ntído lo'xo ñā ne,

kanti'u núu ñā,

vata koo é ñā kiní ñā,

vata koo é ñā tekú ñā,

vata koo é ñā kani tútun ñā,

vata koo é ñā ká'an ñā ní ko é ntavá'a ú ñā,

kuan ō ka'an Xúva kō,

ka'an Ísaia.

¹⁶ Ntá tsi nto'ó ne, dōo diní nto tsi ntaíní nto ne, ntátekú nto. ¹⁷ Nuú é ntaā i é kākā'an u ni ntō tsi ñā te da díi ñā ntáka'an naa Xuva ko kidaā ne, un vá'a tsi ncho kiní ñā é ntaíni nto vevii, ntá tsi ñā ni iní ñā. Ncho tekú ñā é ntátekú nto, ntá tsi ñā ni tekú ñā.

Kaka'an Jéssuu neé kani tú'un iña ñā kaeté xaa ntikin san

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸ Kíni nto sá'a iña ñā kaeté xaa ntikin san. ¹⁹ Te tekú ñā'a tú'un iña i mí kadē kú've Xuva kō né, tē ñā kani tútun

ña ne, ki'xi tó'ō e ña vá'ā san ne, naki'i nuu tú'ūn é inúu nima ñá, vatá ó de láā sán ni ntikin é kō'xó itsi san.
²⁰ Divi ntikin é kō'xo mi dóo xuú ne, vata kaa tú'ūn va'á san kaa, e ntátekú ña'a san ne, ura tsí i xkúntee iní ña.
²¹ Ntá tsi da ñā ni kuinti'xe vá'a ña ne, ña ná'a tsí kutíi ña. Tē ntáka'an ntée ña'a san ña ne, tē ntáde xení ña ni ñā kuenta iña i e kuinti'xe ña ne, ura tsí i xtuví mii ña e kuinti'xe ña.
²² Ntikin é kō'xó nuu mí kaa xuku iñu sán ne, vata kaa da ntátekú ña'a san tú'ūn va'á san kaa, ntá tsi díi díi ka ntio ña é ió ñuxiví sa. Ntánantuku ñā diu'un é kukuika ñā ne, ntákunáa iní ña tú'ūn va'á san. Ña kaidiá'vi ká i iña ña.
²³ Ntikin é kō'xó nuu ñu'u vá'á san ne, vata kaa te téku uun ña'a ne, kuinti'xe ña. Kade ña é kāká'án ne, iō ntúvi vā'á iña ña. Vata kaa ditsin utun vá'ā san kaa, e kíi uun sientu kítí i, o te ūni díko, o te ōko u'xi —ka'an ña.

Nteé nteé tsi kaka'an Jesús iña xuku é ña vá'ā má trigu

²⁴ Ntāa xtuku Jesuu nuu i sá'a, kaka'an ña:

—Mí kadē kû've Xuva kō ne, vata kaa uun ña'a, ña e éte xaa ntikin trigu máña ña kan, kāa.
²⁵ Ntá tsi da nñ ntákidi ñá'a san ne, xée ūn ña'a, ña kakune'u iní i ni ñā né, été xaa ña ntikin é ña vá'ā san má trígú san ne, da inu ña.
²⁶ Dā kéne xuku trigú san ne, nta'á kiti i ne, kēne xuku é ña vá'ā sán di.
²⁷ Xéē ña ntáde tsiñu iña tó'o vī'i sán ne, ntáka'an ñá ni ñā: “¿Ñá te ntikin vā'á ntu éte xaa nto máña nto kán? ¿Mí'i ntu vē'xi xuku é ña vá'ā san?”, ka'an ña.
²⁸ Kaka'an

tó'o vī'i sán ni ñā: “Á tē ñá kakune'u iní i nī ko éte xaa ña ntikin é ña vá'ā san”, ka'an ña.
 Kidáā ne, ntáka'an ñá ntáde tsiñu san ni ñā: “¿Ntio ntu nto é tū'un ntí xuku é ña vá'ā san?”, ka'an ña.
²⁹ Ntá tsi kaka'an tó'o ñā: “Ñá'ā, tsí dā ná tū'un nto xuku trigú san ni xūku é ña vá'ā san.
³⁰ Na kue'nu miñ ntuvi nuu i da nté xēe ntúvi é ta'vi ō. Kidáā ne, ká'ān ú ni ña kata'vī sán te dī'na tu'un ña xuku é ña vá'ā sán ne, na ntada ña dōko í dá ká'mi ña. Kidáā né, na tsū'un vá'a ña kiti trigú san ini xaká ko”, ka'an ña —kuan ō ka'an Jesús.

Nteé nteé tsi kanta'a Jesuu iña ntikin kúli

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹ Ntāa xtuku Jesuu ūn nuu i, kaka'an ña:

—Mí kadē kû've Xuva kō ne, vata kaa uun ña'a, ña e éte xaa ntikin kuli máña i kan, kaa.
³² Díi ka kuetsi ntikin kúli san é un ntí ntí ntikin, ntá tsi dā kúna'nu ne, díi ka na'nu xuku i; vata ntāa utun ntāa. Ntáxee láā, kiti ntaíko e dukún kán ne, ikán ntáde vá'a ti taka ti má nta'a i kán —ka'an ña.

Nteé nteé tsi kanta'a ña iña u'xen íā

(Lc. 13:20-21)

³³ Ntāa xtuku ña uun nuu i, kaka'an ña:

—Mí kadē kû've Xuva kō ne, vata kaa u'xen íā kaa, é kánadaká ñad'í san uní xku've árina váta koo é nāneñu u'xen san —ka'an ña.

Nté kui kuān ó kanta'a Jesuu núu i sá'a
 (Mr. 4:33-34)

³⁴ Nteé nteé tsi kaka'an Jesuu ni ún ntíí ntíí ña'a san. Da mii ku'e'en tsí nuu i sá'a kantaa ñá ni ñá dá kakā'an ñá ni ñá kuenta iña i mí kadē kû'vé Xuva kō. ³⁵ Kuān o dé ña vata koo é kũntaa é kākā'an ñá ka'án naa Xuva ko kidaā: Ntaa ú ni ntō nuu i sá'a, ká'ān ú nuu i é iō xu'u un tsi nte dá dé kû'vé Xuva ko ñūxivi san, ka'an ña.

Kaka'an Jesuu nee iñá ncho ka'an iña xuku é ña vá'ā san é kāa má trigu

³⁶ Kidāā né, ntāka Jesuu mí dóo ntoo ña'a sán ne, kí'vi ñá má vi'i kán. Xéé ña ntántikin ñá ne, ntaíkan ña é kā'an ñá nee iñá ncho ka'an é ntāa ña iña xuku é ña vá'ā san e é'nu máña ña kán. ³⁷ Kaka'an Jesuu:

—Ñá éte xaa ntikin vā'á san ne, vata kaa xu'u é vēxkúvi ú ñatíí kaa ña. ³⁸ Máña ñá kán né, vata kaa kaniñ ñūxivi san kaa. Ntikin vā'á san ne, vata ntāa ña ntáduku ntée Xuva kō ntāa. Ntikin é ña vá'ā san ne, vata ntāa ña ntáduku ntée tó'ō e ña vá'ā san ntāa. ³⁹ Ña kakune'u iní i ní kó ne, vata kaa ña éte xaa ntikin é ña vá'ā san kaa ña ne, tō'ō é ña vá'ā san ña. Ntuvi é ta'vi ō ne, vata kaa ntuvi tē ntí'i ñūxivi sa kaa. Ña ntáta'vi sán ne, vata ntāa ánje Xuva kō ntāa ña. ⁴⁰ Vata ō ntáda ña dōko i é ña vá'ā sán ne, e'mi ña né, kuan koo kuvi tē ntí'i ñūxivi sa. ⁴¹ Xu'u é vēxkúvi ú ñatíí ne, taxnúu ú ánje ko mí kadē kû'vé Xuva kō ne, nakuitā ñá un ntíí ntíí ña'a, ña e ntáde é víi tuku ña'a é kini kaa, nī ña é ntáde miī é kīni kaa san. ⁴² Katé nuu ña ña iní ñū'u dū'xé san. Un vá'a tsi kueku ña'a sán ne, naka'xí

ka'ñī ña nú'u ñā. ⁴³ Kidāā ne, xoó ña'a, ña ntáde é ntio Xuva kō ne, xi'í nuu ka'nu ña mí kadē kû'vé Xuva kō, vatā ó kaxi'í nuu ngántíi san. Xoo é kátekú i ne, na kīni i.

Kantaa Jesuu úun nuu i é vā'a é nuu ntú'xi

⁴⁴ 'Mí kadē kû'vé Xuva kō ne, vata kaa uun nuu i e dóo va'a é nuu ntú'xi má ñū'u kan kāa. Nāni'i uun ña'a ne, ikan tsī náxnúu ntú'xi xtuku ña. Ñá tē nté kaa diní ña. Kí'in ñá né, nadiko ntí'i ña é iō iña ñá ne, dá kuīn ña ñū'u san.

Kantaa Jesuu iña kiti e dóo nuu á'vi i é kaē'nu ini tsi'xi

⁴⁵ 'Mí kadē kû'vé Xuva kō ne, vata kaa uun ña kadiko kaa, ña é kanantukū kiti e dóo nuu á'vi i, e dóo va'a. ⁴⁶ Uun tsi kiti e dóo va'a, é nuu á'vi kue'en nāni'i ñá ne, kí'in ñá né, nadiko ntí'i ña é iō iña ñá ne, dá kuīn ña ti.

Kantaa Jesuu iña xunu

⁴⁷ 'Mí kadē kû'vé Xuva kō ne, vata kaa xunu kaa, é kanakuítá nuu ña'a san ini míni kán é tavā ñá un ntíí ntíí nuu tsákā san. ⁴⁸ Dā tsítū ne, nantíi ña diñi ntute kán. Ikān intóo ña nakaxnúu ña ti. Tsáká vā'á san ne, nātsu'un ña ti ini xiká san. Kiti é ña vá'ā san ne, éte ñá ti. ⁴⁹ Kuan koo kuvi tē ntí'i ñūxivi sa di. Kí'xi ánje Xuva kō ne, nakaxnúu ña xoo é vā'á i, xoo é ña vá'a i. ⁵⁰ Nakuitā ñá xoo é ña vá'a i mé'ñū ñū'u du'xé san. Ikān dóo kueku ña'a san ne, naka'xí ka'ñī ña nú'u ñā — ka'an Jesuu.

Núu ī e dóo va'a é xéé nī é ata

51 —¿Ntáñe'e diki ntí'i ntu nto un ntí'i nūu i sá'a? — tsixe'e Jesúsua ña.

—Ntáñe'e dikí nti —ka'an ña.

52 Kidáa ne, kaka'an ñá ni ñá:

—Un ntí'i ntí'i mastrú lei, da ntánakua'a ña iña i mí kadē kú'vé Xuva kō ne, vata kaa tó'o vī'i san kaa ña. Tsi tó'o vī'i sán ne, kanatava ña é xēé nī é atā san mí ñu'u vá'a iña ña dá ntio ña —ka'an ña.

*Dá tūví Jesuu ñuú Nazaree
(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)*

53 Dā kúvi ntáa Jesuu sá'ā né, ntaka ña ikān. 54 Kué'en ña ñūu míi ñā ne, naku'á'a ña ña'a má vī'i mi ntánataká nuu ña Israeé san. Koó dā kúdu'va ña'a sán ne, ntáka'an ña:

—¿Mí'i ntū nakua'a ñá sā'a e dóo ini ña, e dóo kade ña nuu i é dóo ka'nu san? 55 ¿Ñā ntu te divi ña é i'xá ña kade va'a utun? ¿Ñā te María ntu di'i ñā? ¿Ñā ntu te ení ña Santiau ni Jósee ni Símuun ni Júdá? 56 ¿Ñā te divi ta'an ña ta'nú ntoo ñuú ko ā di? ¿Mí'i ntu vē'xi é dóo kí'in iní ña sá'á kuan? —ka'an ñá'a san.

57 Ncho kudiin ñá'a san ni ñā, ntá tsi kaka'an Jesúsua ni ña:

—Ña kaka'án naa Xuva kō ne, ntaiko ñu'u ñā'a san ña; ntá tsi ña ñuú mii ña nī ñavi'i ña ne, ña ntaiko ñu'u ña ñā —ka'an ña.

58 Nā kué'e núu ī e dóo na'nu ide ña ikān, tsí ña ni kuinti'xe ña'a san ña.

14

*Dā xi'i Juaán Bautista
(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)*

1 Ntuvi sá'á ne, Heródē, ña é de ku'vé iña ñuú Galileá ne,

tēkú ña iña Jesúsua. 2 Kaka'an ñá nī ña ntáde tsiñu iña ña:

—Ña tsikán ne, á tē Juaan Bautista ña. Á tē ntóto ñā e xi'i ña. Dukuān é kúvi ide ña nuu i e dóo ka'nu san —ka'an ña.

3 Tsí Heródē sán ne, tūn ña Juaán ne, kí'ní ña ña ne, xnuu kutu ña ñā kuenta iña Heródia, ñadi'i ení ña, ñá nani Fēlipe. 4 Tsí kaka'án Juaan ni Heródē:

—Dōo xii kaa é naki'i nto ñadi'i ení nto —ka'an ña.

5 Heródē sán ne, ntio ña é ká'ní kue'en ñá Juaán san, ntá tsi u'ví ña ña'a san, tsi dé kuení ña'a san tsí Juaán san ne, ña kaka'án naa Xuva ko. 6 Ntá tsi dā xee vīko é kaku Heródē ne, itē'e dióko Heródia nuu ña'á san, ña vexká'xi viko san. Nā tē nté kaa dīnī Heródē san kidaā ne, 7 xé'e ña xu'u ña nī dioko Herodia tsí nuu é ntāa ntí'xe i é kué'ē ña tún da nēé ka é kákán tun. 8 Tsí'i di'i tún dikí tun nēé é kákán tun ne, kaka'án tun:

—Tā'xi nto kó dikí Juaan Bautista veví. Xntekū nto nú kō'o —ka'án tun ni Hērode.

9 Kidáa né, kūnta'xa iní rei Heródē san. Ntá tsi kaka'an ñá te kuan kōo kuví, tsí mé'ñū ña'á san xe'é ña xu'u ña. 10 Taxnúu ña é na ká'nté tu'un ña dikí Juaán san viutun kán. 11 Xntekū ñá dikí Juaan nú kō'o ne, xé'e ña tún, dā naku'é'ē tún di'i tun.

12 Dā xee ña ntántikín Juaán san ne, nāki'i ña kúñu ña ne, ixkú'xi ña ñā. Kidáa ne, kué'en ña kükoto ñá Jesúsua nté ō kúvi.

Dā xe'é Jesuu é ká'xí u'un mīl ñā'a

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

13 Dā téku Jesuu nté ō kúvi Juaan Bautistá san ne, ínū ũa tun ntóo ne, kué'en ũa mí xoxó ũa'a. Ntá tsi dā kútuni ũa'a sán ne, kué'en ũa kúntikin ũa ũa. Ntaíka ũa dí'in ũa. 14 Dā ntii Jesuu tún ntóo san ne, íní ũa tsi ũa te nté kaa titín ũa'a. Ntúntá'ví íní ũa ũa ne, ntavá'a ũa ũa nchokuví san, ũa é ntéka ũa'a san. 15 Dā kuáa ne, xéé ũa ntántikin ũa ne, ntáka'an ũa:

—Xoxó kantoo i i'a. É kuáa ve. Taxnūu nto ũa'a san é na kí'in ũa ũūu kuetsí san vata koo é kuíin ũa é kā'xí ũa —ka'an ũa.

16 Ntá tsi kaka'an Jéssuu ni ũa:

—Ũá kuetsi é kí'in ũa. Divi nto kué'é xnto é kā'xí ũa —ka'an Jéssuu.

17 Kidáa ne, nantíko koō ũa, ntáka'an ũa ni ũa:

—Ú'un kúdií tañú'u ió ni ũvi kudii a tsákā —ka'an ũa.

18 Kaka'an Jéssuu:

—Tā'xi nto —ka'an ũa.

19 Kidáa ne, kaka'an ũa ni ũa'a san é na kuntōo ũa nu ité sán. Kí'i ũa u'un tañú'ū sán ni ntúvi a tsákā sán ne, ito ũa e dukún kán ne, nākué'e ũa sintiá'vi nta'a Xuva kō né, kátsin dava ũa tañú'ū sán ne, xé'e ũa ũa ntántikin ũa é na tsí'i ũa nta'a ũa'a san. 20 É'xí nta'a ũa'a san, un ntii ntíi ũa. Kidáa ne, natákā ũa ta'vi i é ntoó ka ne, natsu'un tsitu ũa ũxuví ka xika. 21 Ũá te da ũ'un míl ũatí san é'xi ũa. É nté ũa ni ka'vi ũa ũadi'í san, nté i'xá san.

*Dá íka Jesuu nú ntúte kan
(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)*

22 Kidáa ne, kaka'an Jéssuu ni ũa ntántikin ũa é kú'un ũa íní tun ntóo san e kí'in ũa uun

xo diñi ntute san. Divi ũa ne, itúví ka ũa da nté ntaka ntí'i ũa'a san. 23 Dā nátaxnūu ũa ũa'a san kunú'u ũa ne, kúxe ũa xuku kán vata koo é da mii tsi ũa ka'an ntá'ví ũa. Dā kuáa ne, ínū mii ũa ikán né, 24 dōo kuíka tun ntóo san mé'ñū míní san. Un vá'a tsi kanaduku ntúte san ata tún ntóo e dōo kainu tatsín san. 25 Dá vē'xi túvi ne, kué'en Jéssuu mí ũū'u ũa, kaika ũa nú ntúte san. 26 Ntá tsi dā íní ũa ntántikin ũa ũa tsi kaika ũa nú ntúte sán ne, ũá tē nté kaa ntaú'vī ũa. Ntáka'chu'u ntáa ũa, ntáka'an ũa:

—jUn kaa ũa ntíxi! —ka'an ũa.

27 Ntá tsi ura tsí i kaka'an ũa ni ũa:

—jŨá ku u'vī nto, tsí xu'u! —ka'an ũa.

28 Kaka'an Pedru ni ũa:

—Te divi ntí'xe ntó, Tó'ō, ká'an ntó é na kí'xi u mí kaika nto nú ntúte san —ka'an ũa.

29 Kaka'an Jéssuu:

—Kí'xin ni —ka'an ũa.

Pedru ne, ntii ũa tún ntóo san ne, íka ũa nú ntúte san é kí'in ũa mí ntitsí Jesuu. 30 Ntá tsi dā íní ũa tsi dōo kainu tatsín san ne, ú'vī ũa ne, iñi ntu'u kúkií nto'o ũa íní ntute san. Un ntíi tsí kána ũa:

—jXntii ntó ko, Tó'ō! —ka'an ũa.

31 Ura tsí i nakurkáa Jesuu ntá'a ũa ne, nātava ũa ũa. Kaka'an ũa ni ũa:

—jNté ō ntú iña o é ũa kákuinti'xe o! jNté kui ũa ni kuintí'xe ntu o? —ka'an ũa.

32 Dā nakú'un ũa ntuví ũa tun ntóo san ne, kúkadín tatsín san. 33 Ũá ũū'u íní tun ntóo san ne, nákuñchití ũa nūu Jéssuu, ntáka'an ũa:

—¡Nuu é ntaā i tsí l'xá Xuva nti'xe ko ntō! —ka'an ña.

Dā ntavá'a Jesuu ñá nchokuvi ñuú Genesaree (Mr. 6:53-56)

³⁴ Dā kúvi ita nti'xin ña ntute sán ne, xéé ña ñuú é nani Genesāree. ³⁵ Dā ini ña'a san, ña ntántoo ikān, e vé'xi Jesuú ne, taxnúu ña tú'un iña un ntí ntí ñuú tsikán ne, ntēka ña'a san ña ntánchokuví san, un ntí ntí ña. ³⁶ Ikan ña Jesuu é kuān te ntete dóo ña na tiin ntá'a ña. Ña é tiin nta'ā sán ne, ntūvá'a ña.

15

Nee iña é kade i é kánatívi ña'a sán nuu Xuva ko (Mr. 7:1-23)

¹ Kidāā ne, xéé ña fariseu ní mastrú leí san, ña ntoo ñuú Jerusaleén, nte mí tuví Jesuú ne, ntáka'an ñá ni ñá:

² —¿Nté kui ña ntáde ntaa ña ntántikin ntó vatā xkoó ini ñáta kō? Tsi ña ntánta'a ña dá ntaé'xi ña —ka'an ña.

³ Kaka'an Jéssuu ni ña:

—¿Nté kui ña nti'xe ko ne, ña ntáde ntaa nto é káka'an Xúva kō, é ntio nto kuntikin ntó vatā xkoó ini mí ntō? ⁴ Tsi kaka'an Xúva kō: “Kuiko ñu'u nto uva nto ni ñá'xi ntō”, ka'an ña. Ká'an xtūku ña ña: “Xoo é ká'an káni i iña uva i ni iña ñá'xi i ne, da mií é kúvi i”, ka'an ña. ⁵ Ntá tsi ntō'ó ne, ntáka'an nto tsí kuvi ka'an ñá'a san ni uva ña ni ñá'xi ña: “Ña kúvi xntíi ú nto, tsí iñá ko ne, nakué'e ú nta'a Xuva kō.” ⁶ Te kuan kōo ka'an ñá ne, ñá kantío é xntii ña uva ña nté ñá'xi ña, ka'an nto. Dukuān ne, ntáde nto vatā xkoó ini ñáta ntō e ntánakuitā nto é káka'an Xúva kō. ⁷ Ntáka'an ntó tsi ntáde

ntaa nto é káka'an Xúva kō, ntá tsi ña ntáa. Dōo vá'ā o ka'an Ísaja kuénta iña nto dá káka'an ñá naa Xuva ko:

⁸ Ña sá'a ne, kúdi rki xaa ña ntéku da ntáka'an ña e dóo ntánuu ini ña ko, ntá tsi ña te ntánii nima ñá e ntánuu ini ña ko.

⁹ E ntaā i e ntánuu ini ña ko, tsi e ntánakuā'a ñá ne, da mií tsi e ntáka'an ñá'a san.

Kuan o ka'an ña —ka'an Jéssuu.

¹⁰ Kidāā né, kána ña ña'a sán ne, kaka'an ñá ni ñá:

—Kini nto né, na ki'in diki nto: ¹¹ Ñá te ñá'xi é káka'an ini xú'u ko kán kade i é kaku-dentū nima ko, ntá tsi nee iña é ntii xu'u kō né, ñá'xi é kade i é kaku-dentū nima ko —ka'an ña.

¹² Kidāā ne, xéé ña ntántikin ña mí tuví ña ne, tsixe'e ña ña: —¿Kútuni ntú nto é kúdiin ñá fariseú san da téku ña é káka'an nto? —ka'an ña.

¹³ Kaka'an Jéssuu:

—Da neé ka utun é ña ni i'xi Uvā kó ne, nātu'un ña uun tsi nte xó'o i. ¹⁴ Na koo mií nto ña. Vata ntáa ña kuāa ntáa ña é dotō tsi ntánteka ña ña'a. Te uun ña kuāa nteka ña ña kuāa ni'i ña ne, ntuvi tsí ña kó'xo nuu ña xaví san —ka'an ña.

¹⁵ Kidāā ne, kaka'an Pedru ni ña:

—Ká'an nto ni ntí nee iñá ncho ka'an núu i sá'a —ka'an ña.

¹⁶ Kaka'an Jéssuu ni ña:

—¿Vata tekú kue'en xntú nto? ¹⁷ ¿Ñá ini ntú nto tsí da neé ka é káka'an xu'u kō ne, kaita nti'xin i'xi ko kán ne, da kidāa ntii xtuku kúñu kō? ¹⁸ Ntá tsi nee é káni kaa é káka'an xu'u kō né, nté nima ko káka'an ne, ñá'xi é kade i é

kakudentu ō. ¹⁹ Tsi nté nima ko kakéne é kinī ó kadā kuení kō, é kā'ni o ña'a, é kadā xení o ni ñadī'í tuku ña'a, é kadā xení o ni ñadī'í, ña vata tánta'a, e ki'i dú'u ō, é kā'an ó dovete, é kā'an kīni o iña ña'a. ²⁰ Sá'a kāde i e ntákudentū ña'a sán nuu Xuva ko. Ntá tsi te ña nta'a o da ka'xi o vatā xkoó ini ntó ne, ña te dívi i é kade i é kakudentu ō nuu Xuva ko.

Ñadī'í, ña vé'xi tuku ñuu, kuínti'xe ña Jesuu

(Mr 7:24-30)

²¹ Ntāka Jesuu íkān ne, kué'en ña ētsin ñuú Tiru ni ñuú Siduun. ²² Ikān tuví uun ñadī'í, ña vé'xi ñuú Canaan ne, ñé'e ña mí tuví Jesuú ne, kaka'an ña:

—¡Ntuntā'ví ini nto ko, Tó'ō, I'xá Davii! ¡Un vá'a tsi kanto'o diókō kó kuenta iña é ña vá'ā san é nuu nimá tun! —ka'an ña.

²³ Nté uun tú'ūn ña ni ká'an Jesuu ni ña. Kidáā ne, xéē ña ntántikin ñá ne, kaka'an ñá ni ñā é na nakunu ña ñadī'í san. Ka'an ña:

—Nakūnu nto ña, tsi dóo du'xen ka'an ña é ntīkin ñá kō —ka'an ña.

²⁴ Kaka'an Jesuu:

—Taxnuu Xuva kō ko é xn-tīi ú da mií tsī ña kúnaa, ña ntáduku ntée tatá ña Israee —ka'an ña.

²⁵ Ntá tsi xéé etsin ñadī'í san ne, ínchiti ña nūu ña ne, kaka'an ña:

—¡Vií nto da xe'e, Tó'o, xntii ntō ko! —ka'an ña.

²⁶ Kaka'an Jesuu ni ña:

—Ñá vā'á ō é naki'i o tañú'ū é kā'xi i'xá kō dá kué'é ō tīnā san —ka'an ña.

²⁷ Ñadī'í san ne, kaka'an ña:

—Nuu é ntaā i é kāka'an nto, Tó'ō, ntá tsi tīnā sán ne,

ntaé'xi ti utsi i é kākō'xo má mēsa tó'o tī —ka'an ña.

²⁸ Kidáā ne, kaka'an Jesuu ni ña:

—Dōo vá'ā ó kakuinti'xe o. Kuan koo na kuvi vatā ó ntio o —ka'an ña.

Ura dú'va tsi i ntuvá'a dióko ña.

Dōo titín ña nchokuvi ntavá'a Jesuu

²⁹ Ntāka Jesuu íkān ne, kué'en ña dīñi míni Galileá san. Kúxee ña xuku kán né, ikān itúvi ña. ³⁰ Ná te da dīi da díi ña'a xéé ña mí tuví ña ne, ntēka ña ña xn'é, ña ni'i kui'í i, ña kuáá, ña ñi'í, ni tītín ka ña ntánchokuví san. Tsōo ña ña'a san nú dī'ín Jesuú ne, ntavá'a ña ña. ³¹ Koó dā kúdu'va ña'a san da ini ña e ntáka'an ñá ñi'í san, e ntuvá'a ña ni'i kui'í i san, e nakaka ña xne'é san, e nakiní ña kuáá san. Ntáka'an ña e dóo ka'nu Xuva ña Israee san.

Dā xe'é Jesuu é kā'xi kīmi mīl ña'a

(Mr 8:1-10)

³² Kidáā ne, kāna Jesuu ñá ntántikin ñá ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Kantunta'ví ini kó un ntíi ntí ña'a san tsi é ita ntí'xin uni ntúvi e ntántoo ña i'a nī ko. Nā tuví ka é ka'xi ña. Nā ntío kó nataxnūu ú ña é kuan tsī koo, tsi ntákakin ña, tsí dā ná koo víta ña itsi kán dókō —ka'an Jesuu.

³³ Ntáka'an ñá ntántikin ña:

—¿Mí'i ntu kiki'í o tañú'ū i'a mí xoxo ntoo i? ¿Nté ntu koo xee tá'an é ka'xi ña, é ñā te da díi ña'á san? —ka'an ña.

³⁴ Kaka'an Jesuu ni ña:

—¿Tītín ntú tañú'ū ni'i nto? —ka'an ña.

Nantíko koō ña, ntáka'an ña:

—Ú'xe kūdii tañú'u ni ūvi kudii a tsákā —ka'an ña.

³⁵ Kaka'an Jéssu ni ñá'a san é na kuntoo ña ñu'u kán. ³⁶ Kí'i ña e u'xé tañú'ū sán nī tsákā sán ne, nākué'le ña sintiá'vi nta'a Xuva kō. Kidáā ne, ta'vi dāva ñá ne, xé'le ñá ña ntántikin ña é na tsí'i ña nta'a ña'a san. ³⁷ E'xí nta'ā ñá, un ntí ntí ña. Dā kúvi ne, natáka ña é ntoó ka ne, ú'xe xīka nātsu'un tsītu ká ña ta'vi ī. ³⁸ Nā te da kīmi míil ñatí san é'xi ña ne, nté ña ni inté'vi ñad'í san, nté i'xá san dī. ³⁹ Nataxnū ña ña'a san kidaā ne, nākunū Jessu tūn ntóo san ne, da kué'en ña ñūú Madala.

16

Dā íkan ña fariseu ni ñá saduceú san uun nuu i e dóo ka'nu

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

¹ Xéé ña fariseú san nī ña saduceú san é ncho koto nteé ña Jessu. Ntaíkan ña te nañē'le ñá ña uun nuu i e dóo ka'nu é vē'xí e dukún kán. ² Ntá tsi kaka'an Jéssu ni ña:

—Da kakuáā ne, ntáka'an nto: “Vá'a iñī teváā, tsi dóo dito xntívi e dukún kan”, xkoó ka'an nto. ³ Téváā ne, ntáka'an nto: “Dóo xóo iñī vevii, tsi dóo ñu'u viko xé'e i kan”, ka'an nto. Te ĩni nto nté iñī da ntaíto nto e dukún kán, ¿nté kui ñá ĩni nto nté koo kuvi ñuxiví sa, da ntaíto nto nté o kakuvi vevii? ⁴ Ña kini ntáa, ña ntáde é kīni kaa sán ne, divi ña ntaíkan ña nuu i e dóo ka'nu, ntá tsi ña kué'ē ká Xuva ko nūu i é ntio ña, tsí da mii nūu i váta ō kúvi Jonaá san —ka'an ña.

Kidáā né, ntáka Jessu íkán né, tsoo mii ña ñā.

U'xen íā iña ñá fariseu

(Mr. 8:14-21)

⁵ Dā xee ñá ntántikin ña uun xo diñi ntute sán ne, kūtuni ña tsí kunánī ña é kuído ña tañú'ū. ⁶ Kaka'an Jéssu ni ña:

—Kini nto ne, kuenta tsí víi nto ni ū'xen íā iña ñá fariseu ni ñá saduceú san —ka'an ña.

⁷ Kidáā ne, ntáka'an ñá ni tā'an ña:

—Kuan ō ka'an ñá, tsi ña ni ido ō tañú'ū san —ka'an ña.

⁸ ĩni Jessu née iña ntáde kuení ña ne, kaka'an ña:

—¡Mpá! ¿Nté kui ña ntákuinti'xe vá'a ntu nto? ¿Nté kui ntaítsu'un ntu nto tē ña ni ido nto tañú'ū san?

⁹ ¿Váta kutúni ntú nto? ¿Ñā ntu naka'an nto tsí u'un tañú'ū san é'xi u'un míil ñā'a sán ne, títín xiká ka ñu'u ta'vi ī e ntóo ka é natáká nto? ¹⁰ ¿Ntē ña ntu naka'an nto e u'xe tsi tañú'ū san e é'xi kīmi míil ñā'a sán ne, títín xiká ka ñu'u ta'vi ī e ntóo ka é natáká nto?

¹¹ ¿Nté kui ña kañe'le diki ntu nto e ña te iña tañú'ū nti'xe san kaka'an u? Kuenta tsí víi nto ni ū'xen íā iña ñá fariseu ni ñá saduceú san —ka'an ña.

¹² Kidáā né, kūtuni ña tsí ña te kaká'an ña iña u'xen íā é kaidáka tañú'ū san, tsí kaka'an ñá iña nuu i é ntánakuā'a ña fariseu ni ñá saduceú san.

Dá kakā'án Pedru tsí Jessu é Cristu ña

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

¹³ Dā xee Jéssu ñuú é nani Cesārea Filipú ne, kaka'an ñá nī ña ntántikin ña:

—Xu'u é vēxkúvi ú ñatí ne, ¿neé ntu ña'a ú, te ká'an ñá'a san? —ka'an ña.

14 Nantíko koō ña, ntáka'an ñá:

—Iō ñá ne, ntáka'an ña tsí Juan Bautista nto. Iō ñá ne, ntáka'an ña tsí Elia nto. Iō xtúku ña ne, ntáka'an ñá tsí Jeremía ntó, o tuku ña'a ña kaka'án naa Xuva ko nto —ka'an ña.

15 Kaka'an Jéssu ni ña:

—Ntō'ó ne, ¿xoó ña'a ntu ú, te kuinī nto? —ka'an ña.

16 Kaka'an Símuun Pedru:

—Cristu ntó, I'xá Xuva kō ña kantíto san nto —ka'an ña.

17 Kaka'an Jéssu ni ña:

—Nté kuān nte vá'ā ó ni o, Símuun, i'xá Jonaa. Sá'ā ne, ña te ñá'a ni nañē'e ñá o, tsí mii tsi Uvā kó, ña tuví e dukún kán. 18 Kaka'án u ni o tsí divīn é Pedrú ne, divī ó ne, xúu ncho ka'an. Nú xūu sa'lá xntítsi u xúkūn ko. Ña kúvi víi doxi'lí san nī ña'a, ña ntákuinti'xe i ko. 19 Ta'xí u o ntakāá iña i mí kadē kú've Xuva kō e dukún kán. Da xōó ka ña'a, ña é ió kuetsí i ñuxiví a ne, ká'án tsí ña kúvi kí'vi ña e dukún kán. Kuan kōo víi Xuva kō e dukún kán di. Da xōó ka ña'a, ña é ntuvá'a ni Xuva ko ñuxiví a ne, ká'án tsí kúvi kí'vi ña e dukún kán. Kuan kōo víi Xuva ko ni ña e dukún kán di —ka'an ña.

20 Kidáā ne, kaka'an ñá nī ña ntántikin ña é ña ku ka'án kue'en tsí ña ni da xōó ka ña'a é Cristu ña.

*Dá kakā'an Jéssu é kuvī ña
(Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27)*

21 Nté ntūvi tsikán ne, eni ntu'u Jéssu kaka'an ñá nī ña ntántikin ña é kantio é kí'in ñá ñuú Jerusaleen. Ikán ne, ñá te da ñi núu i dóo nto'o ña nta'a ñatā sán nī tó'o dutú nī mastrú leí san. Ka'ní ña ña ne, te kúvi uni ntúvi ne, ntoto

xtuku ña, ka'an ña. 22 Kidáā ne, kué'en xīo Pedrú san ni ñá né, ikán de tíi ña ni Jéssu, kaka'an ña:

—Ñá te sá'á e ntio Xuva ko, Tó'ō. Ñá te kuan kōo kuví nto —ka'an ña.

23 Ntá tsi xkokoto Jéssu ne, kaka'an ñá nī Pedru:

—¡Ñá kuān xkoó ka'an, tsí kaka'an vátā ó kaka'an tó'ō e ña vá'ā san! Ñá ku koton ntéén ko. Ñá te vatā ó kade kuení Xuva kō é kadē kuení o, tsí vata tsí ó de ña'a san káden —ka'an ña.

24 Kidáā ne, kaka'an Jéssu ni ña ntántikin ña:

—Tē xoó ncho kuntikin í ko ne, ñá víi ka ña é ntio mii ña, ntá tsi na kuntikin ñá ko, kuān te na kuví ña. 25 Tē xoó ntio i é nakáku ntuvi iña í ne, kuaá ña nti dañu ntúvi. Ntá tsi tē xoó nakunaa i ntuvi iña i kuenta iña ko ne, ní'i ña ntuvi vá'á iña ña ntii dañu ntúvi. 26 ¿Neé ntu ní'i ñatí san te ní'i ña dá kanñi ñuxiví sa, te nākunaá ña é tduiña ña? ¿Nté ntu kaa ntá'vi ñatí san é tduiña ña? 27 Tsi xu'u é vēxkúvi ú ñatí ne, kí'xi ú nī ánjē ko. Dōó ka'nu ña'a ú, vatā ó ka'nu Uva kō. Kidáā ne, ntanáa ú ni ña'a nee iña idé ña xé un xé un ña. 28 Nuú é ntaā i é kaka'án u ni ntō. Iō ñá'a e ntáñi ñá i'a vevíi ne, ña kúvi ñá da nté kinī ña é kixkadā kú've u ñuxiví sa —ka'an Jéssu.

17

*Dā nádama kúñu Jéssu
(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)*

1 Dá kúvi iñu ntúvi ne, ntéká Jesu Pedrú san ni Sántiau, ni ení ña, ñá naní Juan, kue'en ní'i ña ña ũun xuku e dóo

dūkún ne, ² nuu tsi ña ne, nadama kúñu Jēsuu. Nuu ña ne, xi'í nuu vatā ó kaxi'í nuu ngántii san ne, dóō é nuu ñā né, ntukui'xīn kue'en. ³ Ura tsíkan ntii dītó Muisee ni Élia, ñā ka'án naa Xuva ko kidaā ne, ntáka'an ñā ni Jēsuu. ⁴ Kidāā ne, kaka'án Pedru ni Jēsuu:

—Dōo vá'ā o tsí ntoo ntí i'a, Tó'ō. Tē ntio nto ne, xntísi ntí uni á vi'í i'a, uun iña nto, uun iña Muisee ne, uun iña Éliá di —ka'an ña.

⁵ Da ñii kaka'án Pedrú san ne, xéē ūun viko e dóo kaxi'í nuu mí ntoo ña ne, távi nūu ña. Kaka'an tátsin Xúva kō mé'ñū vikó san:

—Ñā sā'á ne, I'xá mií kó, ña e dóo ntio ko. Dōo diní ko ni ñā. Kini nto é kaka'an ña —ka'an tátsin san.

⁶ Dā téku ña ntántikin ñā san sá'ā ne, nántuvé ña kúñu ña ñu'u kán né, dōo u'ví ña. ⁷ Ntá tsi vé'xi Jēsuú ne, tñin nta'a ña ñā ne, kaka'an ña:

—¡Nakuntáñi nto! ¡Ñá ku u'ví nto! —ka'an Jēsuu.

⁸ Dā íto ña ne, xōxó ka ña nguū san. Da mií tsi Jēsuu ntítsi ña.

⁹ Dá küntíi ña xuku sán ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—Ñá ku ka'án ntó ni da xōó ka ña'a nee e íni nto da nté nantōto ú rkontúvi é xi'í u, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi —ka'an ña.

¹⁰ Ntátsixe'e ña ntántikin ña:

—¿Nté kui ntáka'án ntu mastrú leí san é dí'na Eliá san kí'xi ña? —ka'an ña.

¹¹ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Nuu é ntaā i tsí dí'na Elia kí'xi ña ne, xtúví tu'vē ña é un ntí'í. ¹² Ntá tsi kaka'án u ni ntó tsi e kí'xi Elia, ntá tsi ña ni

kutúni ñá'a san te divi ñā né, ide ña ni ña da nēé ka é ntio ña. Kuan kōo ntó'o kó nta'a ña di, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi —ka'an Jēsuu.

¹³ Kidāā ne, kutuni ña ntántikin ña tsí kaka'an ñā iña Juaan Baútista.

Dā ntavá'a Jesuu úun na kudii, ná kaxi'i mí

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Dā xéé ña mí dóo ntoo ña'a ne, vé'xi uun ñatíi mí tuví Jesuu. Ínchiti ña nūu ñā ne, kaka'an ña:

¹⁵ —Tō'ó, ntuntá'ví ini nto i'xá ko, tsí kaxi'í mí nā ne, xntii nto nā. Dōó kanto'o na. Nuu nuu tsi kantava nuu na nchú'un kán ne, kako'xó nuu na nú ntute kán di. ¹⁶ E kíxni'í ú na é ntává'a ña ntántikin ntó na, ntá tsi ña ni kuvi víi ña —ka'an ña.

¹⁷ Kaka'an Jēsuu:

—¡Nté o ntu! ¿Nté kui ña ntákuinti'xe ña'a sán ko, ña e ntáde é kíni kaa? ¿Tñin ka ntu ntuvi kutíi ú ni ntó? Kíxni'í nto na i'a —ka'an ña.

¹⁸ De tíi Jesuu ni é ña vá'ā san ne, ntíi é ña vá'ā san é nuu nima na. Ura dú'va tsi ntuvá'a na.

¹⁹ Kidāā ne, xéē ña ntántikin ña mí tuví Jēsuú ne, tsixe'e ña ñā:

—¿Nté kui ña ni kuvi víi ntu ntí é nakūnu ntí e ña vá'ā san? —ka'an ña.

²⁰ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Tsí ña te kanñi nima ntó ntákuinti'xe nto. Nuu é ntaā i é kaka'án u ni ntó tsí kuān te un síin kue'en tsi ntákuinti'xe nto ne, kuān te vata kaa uun kudii ntikin kulí san é kuinti'xe nto ne, kuvi ka'an ntó ni xūku san: “Ku'één ikān”, ne, kí'ñ. Ña túví neé

kue'en tsi é ña kuvi vií nto.
²¹ Ntá tsi e ña vá'a vāta kaa
 sá'a ne, ña ntíi tē ña kuntóo
 ixu ō né, tē ña dóo ka'an ntá'ví
 ō di —ka'an Jésuu.

*É kúvi uvi íto kaka'an Jésuu
 é kúví ña*

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

²² Dá ntoo ña ñuú Galileá
 ne, kaka'an Jésuu ni ña:

—Xu'u é vēxkúvi ú ñatíi ne,
 ntuvi ú kuenta ntá'a ña'a san.

²³ Ka'ní ña kó ne, te kúvi uni
 ntúvi ne, ntoto xtuku u —
 ka'an ña.

Dōo kántoo nta'xa ña
 ntántikin ña.

*Dā ntá'vi Jéuu ni ña
 ntántikin ña diu'un xōo iña
 xúkūn*

²⁴ Dā xee Jésuu ñuú Caper-
 nau ni ña ntántikin ñá ne,
 vé'xi ña ntaído diu'un xōo iña
 xúkūn san mí tuví Pedrú san
 ne, ntáka'an ña:

—¿Ña kantá'vi ntu mastru
 ntó diu'un xōo san? —ka'an
 ña.

²⁵ Kaka'án Pedrú san:

—Kantá'vi ña —ka'an ña.

Dā kí'vi Pedrú san má ví'i
 kán ne, di'na kaka'an Jésuu ni
 ña:

—¿Nté ntu de kuéni o,
 Simuun? ¿Xoó ntu nta'a i
 ntaído rei ñúxivi san diu'un
 xōo ni diu'un iña ñu'ú san?
 ¿Nta'a ña ñuú mii ñá né, ō
 nta'a ña tuku ñuú san? —
 ka'an ña.

²⁶ Kaka'án Pedru:

—Nta'a ña tuku ñuu —
 ka'an ña.

Kidáa ne, kaka'an Jésuu ni
 ña:

—Dukuān ne, ñá kantio é
 ntá'vi ña ñuú mii ña. ²⁷ Ntá
 tsi vata koo é ña kudíin ña
 ne, kue'ēn nu míni kán ne,
 nakuitan xu've é kantikin kaa
 xu'u tsákā san. Tavan da nēé

ka tsákā, kiti é tiin di'na. Dá
 ntíkán xu'u ti ne, naní'i o uun
 diu'un kuetsi. Kí'in ne, da
 nta'vin diu'un xōo ó ne, iñá kó
 di —ka'an ña.

18

¿Xoó ntu é dií ka ka'nu i?

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

¹ Ntuvia tsikán ne, xēē ña
 ntántikin ña mí tuví Jesuú ne,
 ntáka'an ña:

—¿Xoó ntu é dií ka ka'nu i
 mí kadé kú've Xuva kō? —
 ka'an ña.

² Káná Jéuu úun i'xá san
 ne, xtuví ñá i mé'ñū ña'a san.

³ Kaka'an ñá ni ñá'a san:

—Nuu é ntaā i é kaka'án u ni
 nto: Tē ña nadáma nto nima
 nto é kuinti'xe nto vatā ó de a
 i'xá kuetsi sán ne, ña kúvi kí'ví
 nto mí kadé kú've Xuva kō.

⁴ Xoó ña'a, ña é ña káde ka'nu
 vata kaa i'xa sa'á ne, divi ñá é
 dií ka ka'nu ña mí kadé kú've
 Xuva kō. ⁵ Xoó ña'a é kí'i ña
 uun i'xá vata kaa sá'a kuēnta
 iñá ko ne, vata te xū'u kí'i ña
 ko.

*Dōo xii kaa é víi o é kīni kaa
 (Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)*

⁶ 'Ntá tsi da xōo ka ña'a é
 kué'é ña itsi é víi é kíni kaa da
 nēé ka i'xá san é kakuinti'xe i
 kó ne, dií ka vá'ā ó te kunū'ni
 uun xuu xodo ka'nu dúkun ñá
 ne, na kunuu nto'o mii ñá má
 ntute ñu'u kán. ⁷ 'Ntá'vi ide ñá
 ñuxivi a tē kade ña é víi tuku
 ña'a kuétsi! Kuan tsi íó nuu i é
 kíni kaa, ntá tsi jntá'vi ide ña'a
 san, ña é kaxé'e itsi é víi ta'an
 ña é kíni kaa san!

⁸ 'Te ntá'a nto, o te dí'in nto
 kadé i é víi nto é kíni kaa san
 ne, ka'nté nto ne, nakuitā nto.
 Dií ka vá'ā ó te u'ntu nto xēe
 ntó e dukún kán, te káka xné'e
 nto, é xēe ní'i nto ntuvi ntá'a
 nto, ntuvi dí'in ntó dô'vi kan

mi dóo kai'xi ñú'ú san. ⁹ Te ntúxnúu nto kade i é vii nto é kīni kaa sán ne, tavá nto ne, nakuitā nto. Díj ka vá'ā ó te xēe ntó e dukún kan ni ūun tsi ntuxnúu nto, é xēe ni'i nto ntuvj ntúxnúu nto dô'vi kan mi dóo kai'xi ñú'ú san.

*Kuenta iña á le'ntu é kúnaa
(Lc. 15:3-7)*

¹⁰ 'Koto ntó tē ña kadá kuení nto tē ña nuu á'vi i'xá san. Tsi kaka'an u ni ntó tsi e dukún kán ne, ánjē san é kade ña i kuentá ne, utén utén ntoo ña nta'a Xuva kō, ña é tuví e dukún kán. ¹¹ Tsi xu'u é vëxkúvi ú ñatīi ne, vé'xī u é nakakú u ña'a, ña ntákunaá san.

¹² ¿Nee iñá ntu ntádē kuení nto? Te ūun ña'a né, ió uun sientu á le'ntu ña ne, uun xti kunaa ti ne, ¿ñā ntu te tsoo mí ña kiti kimi díko xe'un kimi san má kú'u kan dá kī'in ña kīnantúku ña kiti uun, kiti kunaá san? ¹³ Te nāni'i ña tí ne, nuu é ntaā i é kākā'an u ni ntó, tsi díj díj ka diní ña ni kīti nāni'i ña san é kiti kimi díko xe'un kimi, kiti ña ni kunaá san. ¹⁴ Kuān ó ni Uva kō, ña tuví e dukún kán. Ñá ntío ña é kūnaa nté uun i'xá san.

*Nté koo kada ka'nu iní o ni ta'an kō
(Lc. 17:3)*

¹⁵ Tē kade ta'an nto é kīni kaa ni ntó né, kue'ēn ntó mí tuví ña ne, ká'an nto ni ñā nte o dé ña, da mii xnto ni ñā. Te kīni ña é kākā'an ntó ne, é ntūvá'a nto ni tā'an nto. ¹⁶ Ntá tsi tē ña kīni ña é kākā'an ntó ne, kuntēka nto uun ne, ō uvi ña'á ka ña'a vata koo é kīni ña. ¹⁷ Tē ña ntío ña kīni ña e ntáka'an ñá tsikán ne, ká'an nto nī ña ntákuinti'xe i san,

ñā ntánataká nuu má ūkún kán. Tē ña ntío ña kīni ña ña ntákuinti'xe i sán ne, ña kú de ká nto ña kuenta. Vii xnto kuenta tsi vata ntáa ña'a, ña é ña ntákuinti'xe i, nī ña ntaído diu'un xóo san.

¹⁸ 'Nuu é ntaā i é kākā'an u ni ntó: Da xóo ka ña'a é kākā'an ntó ni ñā ñuxiví a e ña kuví kī'in ña mí tuví Xuva kō ne, kuan tsi kōo ka'an Xúva ko ni ñā e dukún kán di. Da xóo ka ña'a é kākā'an ntó ni ñā ñuxiví a é kúvi kī'in ña mí tuví Xuva kō né, kuan kōo ka'an Xúva ko ni ñā e dukún kán di.

¹⁹ 'Sá'a kākā'an xtúku ú ni ntó tsi te ūun tsi ntáde nto nima ntó uvi ñá'a nto da ntaikan ntó nta'a Xuva kō ne, Xuva kō, ña tuví e dukún kán ne, ta'xi ña é ntaikan nto. ²⁰ Dā mí'i ka mí nataká nuu uvi uni ñá'a kuenta iñá ko ne, ikán tuví u mé'ñu ñā di —ka'an Jesús.

²¹ Kidáā ne, xēe Pedru, kaká'an ñá ni Jesús:

—Tō'ó, ¿kī'in ito ntū kada ka'nu iní u ni tā'an ko dá kadē xení ña nī ko? ¿Vá ū'xe ito ntu? —ka'an ña.

²² Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Ñá kākā'an u ni o te da mii tsi é ū'xe ito, tsi un tsi nté kīmi sientu kimi díko u'xi ito.

Kuenta iña ñá kade tsiñu é ña ni ntío ña kada ka'nu iní ña ni tā'an ña

²³ Kuví ka'an ó tsi mí kadē kú've Xuva kō ne, vata kaa uun rei é ió titín ña ntáde tsiñu iña ñá kaa. Ntio ña natava ñá kuenta ñá ntáde tsiñu iña ña. ²⁴ Dā éni ntu'u ña tāvá ña kuentá san ne, xee ní'i ña uun ña'a, ña tanūu diu'un é vāta kaa uvi díko uun kuía xá'vi ñā. ²⁵ Ña ni kúvi ntanáa ña. Dukuān ne, kaka'an tó'o ñā é

19

diko ña ñā, ni ña di'ī ñā, ni i'xā ñā, ni un nti'ī é ió iña ña, vata koo é na ntūnaa é tanūu ña. ²⁶ Nákunchitī ña kade tsiñu san núu ñā ne, íkan ña dā xe'e, kaka'an ña: “Na kūtí ká nto nī ko, Tó'ō. Ntanáa nti'í u é tanūu u”, ka'an ña. ²⁷ Ntūnta'ví ini tó'ō ñā ñā ne, nangava ña ñā né, nakadī ñā kuenta ña. ²⁸ Dā ntíi ña kade tsiñu san vi'í tó'ō ñā né, tā'án ña uun ña'a, ña é kade tsiñu dadii ni ñā. Ña sá'á ne, tanūu ña diu'un ta'an ña é vāta kaa uun sientu ntúvi xá'vi ñā. Ña'a, ña é tanūu ña iña í san ne, írkāa ña dukun ña é nakuē'ne ña ña ne, kaka'an ña: “Ntá'vīn ko é tanūun”, ka'an ña. ²⁹ Nákunchitī ña tanūu san núu ñā ne, kaikan ña kaka'an ña: “Na kūtí ká nto nī kó, tsi ntá'vi ntí'í u”, ka'an ña. ³⁰ Ntá tsi ña ni ntío ña tsikán ne, tsi'í kuétsi ña ñā ne, xnuu kutu ña ña dā nte ntá'vi ña é ita nūu ña. ³¹ Dā ini ña ntáde tsiñu, ña nguī san, nté ō kúvi ne, dōo dé kuení ña. Kué'en ñā ne, ká'an ña nī tó'ō ñā nté ō kúvi. ³² Kidāá né, kāna tó'ō ña ña kuān ó de sán ne, kaka'an ñā ni ñā: “Ñá tē nté kaa kinī ō kaden. Xu'ú ne, nakadī u kuenta ó tsi íkán kó da xe'e. ³³ ¿Nté kui ña ni ntunta'ví ini ntu o ta'an o, vatā o dé u ni ō?” ka'an ña. ³⁴ Kūdiin kué'ēn tó'ō ña ni ñā né, ntāda ña ña kuenta ntá'a maú san é xnuu kutu ña ña dā nté ntanáa nti'í ña é tanūu ña —ka'an Jéssu ni ña.

³⁵ Da kidāá ne, kaka'an ña:

—Kuān koo vií Uva kō, ña tuví e dukún kan, ni nto tē ña kada ka'nú ini nto kanī nima ntó ni tā'an nto di —ka'an Jéssu.

Dá kakā'an Jéssu iña ña ntánatsoo mii tā'an

(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

¹ Dā kúvi ka'an Jéssu sá'ā né, ntāka ña ñuú Galileá ne, kué'en ña ñuú Judea é tuví uun xo diñi ntute ka'nu Jor-daán san. ² Ñá te da dii da dii ña'a ntikin ñā ña ne, ikān ntavá'a ña ña.

³ Vé'xī ña fariseú san mí tuví Jéssu é kōto nteé ña ña ne, tsixe'e ña ñā:

—¿Kāka'an ntú lei Muísee é xī kaa é natsoo mii ntí ñadī'í nti dá neé ka nuu i kúvi? —ka'an ña.

⁴ Kaka'an Jéssu ni ña:

—¿Vāta nakuá'a ntu nto tú'un Xuva kō mí kāka'an tsí di'vi ñā é dēvā'a ña ña'a ne, dē kú'vē ñā ñatíi ni ñadī'í é kuntōo dadii ña? ⁵ Dukuān né, xtuví mii ñatíi san uva ña ni di'í ñā é kuntōo dadii ña ni ñadī'í ña. Uun tsi kúñū kúvi ña ntuvi ña. ⁶ Vi'í a vé ne, ñá te ūvi ñá'a ká ña, tsí uun sá ña. Dukuān ne, ña vā'a o é nantii ntee ta'an ñā'a san neé e teé ta'an Xuva kō —ka'an ña.

⁷ Ntátsixe'e ña Jéssu:

—¿Nté kui kaka'an ntú Muísee é kúvi natsoo mii ntí ñadī'í nti kuan? —ka'an ña.

⁸ Kaka'an Jéssu ni ña:

—Dā xe dōo ka'xi nima ntó ne, dukuān e tá'xī Muísee é natsoo mii nto ñadī'í nto, ntá tsi ña te kuán o ni ntío Xuva ko nte ntúvi di'na. ⁹ Kaka'án u ni ntō tsí da xōo ka ña'a é natsoo mii ña ñadī'í ña, ntá tsi tē ña te neé ni ide ñadī'í san é kiní kaa ni tuku ñatíi san ne, tē natánta'a ñatíi san ni tuku ñadī'í ne, kade ña kuétsi —ka'an ña.

¹⁰ Ntáka'an ña ntántikin ña:

—Te kuan kōo kuvi uun ñatīi ni ñadi'ī ñá ne, dií ka vá'á ó ē ña tánta'a ō —ka'an ña.

¹¹ Ntá tsi kaka'an Jesús ni ña:

—Ñá te ūn ntīí ntīí ña'a é kūtīi ña é nī'i ña sá'á, tsi mii tsi ñá é xe'e Xúva kō é kuan koo kuntōo ña. ¹² Ío ñatīi é ña kuvi kōo i'xá ña, tsi e dúkuan káa ña da káku ña. Ío túku ñatīi ne, ña'a san ide ña e ña kuvi koo i'xá ña. Ío túku ñatīi ne, ña ntío ña tánta'a ña kuenta iña tsiñu e ntáde ña iña Xúva ko. Xoo kutīi i e kuintí'xe i sá'á né, na kuīnti'xe i —ka'an ña.

Dā náxnuu viko Jesuu ún ntī'í i'xá san

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³ Kidáa ne, xee ní'i ña i'xá san mí tuví Jesús é tīin nta'a ñá í, é ká'an ntá'ví ña iña i. Ña ntīni'i Jesús san ne, de tíi ña ni ñá ntánteka i'xá san, ¹⁴ ntá tsi kaka'an Jesús:

—Kué'e ntō itsi é na kī'xi i'xá san mí tuví u. Ñá ku kādí nuu nto i, tsi ña'a é ío nima í vatā ó nima i'xá san ne, divi ñá é káduku ntée ña mí kade kú'vé Xúva kō —ka'an ña.

¹⁵ Dā kúvi tīin nta'a ntī'í ña í ne, da kidáa ntáka ña.

Uun ñatīi kuetsī, ña kuika, kátsixe'e ña Jesús

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶ Xée uun ñatīi mí tuví Jesús ne, tsixe'e ña:

—Mastrú, ¿neé ntu nuu i é vā'á kantio é víi u vata koo é nī'í ko ntuví va'á iña ko ntii dañu ntūvi? —ka'an ña.

¹⁷ Kaka'an Jesús ni ña:

—¿Nté kui kátsixe'ēn kó iña é vā'a? Da mii Xúva kō é vā'á ña. Te ntío o ntuví vā'á iña o ntii dañu ntúvi ne, kadan ntaan é káka'an Xúva kō —ka'an ña.

¹⁸ Kidáa ne, kaka'an ña:

—¿Neé ntu é káda ntaa u? —ka'an ña.

Kaka'an Jesús:

—Ñá ku ē'nín ña'a. Ñá ku naki'in ñadī'í ñá'a. Ñá ku kī'in dú'un. Ñá ku ká'an dovete. ¹⁹ Kuinima ó ta'an o vatā ó kakuinima míi ō kúñu ō —ka'an Jesús.

²⁰ Kaka'an ñá ni ña:

—É un ntī'í sá'á kade ntaa ú ntē da ku lú'ntī u. ¿Neé ka ntu é kākunaa? —ka'an ña.

²¹ Kaka'an Jesús ni ña:

—Tē ncho viin é un ntī'í é vā'á ne, kué'ēn, nadikon iña o ne, kué'ēn diu'un san ña ntá'ví san vata koo e ní'i o nuu i é vā'a é dukún kán. Kidáa né, kixntikīn ko —ka'an ña.

²² Dā téku ña é káka'an Jesús ne, kunta'xa iní ña, tsi dóo kuika ña. Kuan tsi ō ntaka ña.

²³ Kaka'an Jesús ni ñá ntántikīn ña:

—Nuu é ntaā i é káka'an u ni ntō. Tsi dóo ntii tu'un é xee ñá kuiká san mí kadē kú'vé Xúva kō. ²⁴ Kaka'an xtuku ú ni ntō tsi dií ka ña ntii tu'un é kī'ví uun kameu xávi xáki natee ō san é kī'ví uun ña kuiká san mí kadē kú'vé Xúva kō —ka'an ña.

²⁵ Dā téku ña ntántikīn ñá sá'á ne, koó dā kúdu'va ña. Ntáka'an ña:

—¿Xoó ntu kúvi nakáku i kuan? —ka'an ña.

²⁶ Íto Jesús ñá ne, kaka'an ñá ni ña:

—Ña'a sán ne, ña kúvi nakákú mii ña nima ñá, ntá tsi Xúva kō ne, un ntīí ntīí kuvi víi ña —ka'an ña.

²⁷ Kidáa ne, kaka'an Pedru:

—Nti'í ne, é xtuvī mii nti'í nti é kuntūkin nti nto. ¿Nee iñá ntu ni'i nti? —ka'an ña.

²⁸ Kaka'an Jéssu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsí ikan ñūxivi xēé san ne, kutūví u, xu'u é vēxkúvī ú ñatīi, nú teu ka'nú ko ne, ðivi ntō e ntántikin ntó ko ne, kuntōo nto uxuvi teu na'nú san ði, kadā kú'vē nto iñá uxuvi táta ña Israeé san. ²⁹ Da xōó ka ña'a, ña é xtuvī mii i vi'i i, ō ení ña, ō ta'an ñá, o uva ñā, o ði'í ñā, ō i'xá ña, o ñū'u ña kuenta iñá ko ne, ní'í ña ūun sientu íto ká xtuku. Ní'í ña ntuvi vā'a iñá ña ntii ðañu ntúvi ði. ³⁰ Ntá tsí titín ña'a, ña é odo nūu vevíi ne, nte áta i kan kuntōo ña te kúvi ne, ña é ntoo ata i kán vevíi ne, kodo nuū ñá kídaā.

20

Kuenta iña ñá ntáde tsiñu

¹ Mí kadē kú'vé Xuva kō ne, vata kaa tó'o vī'í san kaa. Tévaā tsi kañe'e ñá, kaixn-tuku ñā xoó kada tsiñu i matú ña. ² Kaka'an ñá ni ñā'a san tsí ntá'vi ñi ña ña ntúvi é káda tsiñu ña ne, taxnūu ña ña matú ña. ³ Kaeku ñi teváa ne, íni ña tsi ntāñi ka tuku ña'a nú ā'ví kán é ña te neé ntáde ña. ⁴ Kaka'an ñá ni ñā: “Kūkada tsiñu nto matú ko kán ne, ntá'vi va'a ú nto”, ka'an ña. Ne, kué'en ña kūkada tsiñu ña. ⁵ Kuan tsí ó de ña dá kii xtúku ña da ká'ñu ntuvi ne, kaeku uni kuáa ði. ⁶ Dā kaéku u'un kuáa ne, kii xtúku ña ne, ní'í ká ña ña'a, ña é ña tuví nee é vii. Kaka'an ñá ni ñā: “¿Nté ntū ó de nto i'a? ¿Nté kui ña ntáde tsiñu ntu nto?”, ka'an ña. ⁷ Ntáka'an ñá ni ñā: “Ñá ni ní'í nti xoó ta'xi i ntí tsiñu”, ka'an ña. Kaka'an tó'o i sán ni

ñā: “Kue'en ntó matú ko kan kūkada tsiñu nto ði”, ka'an ña. ⁸ Dā kúneé ne, kaka'an tó'o tsiñu sán ni ña odo nūu nuu tsiñu san: “Kūkaná nto ña ntáde tsiñu sán ne, ntá'vi nto ñā, ði'na ña é xēé rkontuvi. Nté ata i na ntīi ña xee nte ði'na”, ka'an ña. ⁹ Ña xee kaéku u'un kuáa ne, ní'í ña xā'ví ña é uun ntúvi. ¹⁰ Ña xee ði'na ne, ði'í ka kue'e ní'í ña, kuíni ña. Ntá tsi kuédadii tsi ní'í ña é un é un ñā. ¹¹ Dā ntuá'vi ña ne, ká'an ntéé ña tó'o tsiñu san, ¹² ntáka'an ña: “Uun ura kúdií dé tsiñu ña'a san, ña xēé rkontuvi é nti'í ne, ðadii tsi o ntuá'vī ntí ni ñā. Nti'í ne, ñi ntuví dé tsiñu ntí. Dōo ntó'o ntí ka'ni san”, ka'an ña. ¹³ Kaka'an tó'o tsiñu san ni ña: “Ñá te káde u é kini kaa ni ntō. ¿Ña ni ká'an ntú nto ni ko tsi vá'a o xa'ví nto dá kākā'án u ni ntō? ¹⁴ Kūni'í nto xá'vi ntō né, kue'en nto. Xu'ú ne, ncho vii ú ni ña xee da rkontuvi san vatā o dé u ni ntō. ¹⁵ ¿Vá ña kúvi ntu vii u é ntio kó ni diu'ún ko? ¿Ō ntákune'u iní ntu nto tsí ña kade víni u?”, ka'an ña. ¹⁶ Kuan kōo kúvi ni ña vé'xi ata i kán ði; ði'na ña kodo núu ña ne, ña é odo nūu ði'na ne, kuntōo ña nte ata i kan. Tsí kuān te titín ña'a kana ú ña ne, ñá titín ña kué'e u é kodo nuū ña —ka'an Jéssu.

É kúvi uni íto kaka'an Jéssu é kúvi ña

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷ Dā kué'en Jéssu itsi Jerusaleén ne, nakana xio ña uxuvi ñá'a ña ntini'i ña ne, kaka'an ñá ni ñā:

¹⁸ —Kiní nto, tsí k'i'in o ñūu Jerusaleen. Ikán ntada ña kó kuenta ntá'a tó'o dutú san ni mastrú leí san. Ká'an ñā tsí

kuví u, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi.
 19 Ntada ña kó kuenta ntá'a ña tuku ñuú vata koo é kīni díki ña ko ne, natii nuu ña kó xo'o. Xnteē ñá ko ntiká krusi kán di. Ntá tsi ntoto xtuku ú te kuví ūni ntúvi —ka'an ña.

Di'i Sántiau ní Juaán ne, íkan ña da xe'e

(Mr. 10:35-45)

20 Kidáa ne, xée di'i I'xá Zebedeú san mí tuví Jesuu, xee ní'i ña i'xá ña. Nakunchiti ña nūu ña ne, íkan ña da xe'e.

21 Kaka'an Jésuu ni ña:

—¿Nee iñá ntu ntio nto? — ka'an ña.

Kaka'an ñá ni ña:

—Ká'an nto na kadā kú'vé dadíi ntuví i'xá ko ni ntō mí kadā kú'vé nto; uun chí ne, diñi kua'a nto ne, uun chí ne, diñi datsin nto —ka'an ña.

22 Ntá tsi kaka'an Jésuu ni ña:

—Ñá ĩni nto nee é kaikan nto. ¿Kútii ntu ntō é ntō'o nto é vāta koo nto'o ko? —ka'an ña.

Ntuví ñátii san ntáka'an ña ni ña:

—Kuví vií nti —ka'an ña.

23 Kaka'an Jésuu ni ña:

—Nto'o nti'xe nto vata koo nto'o ko, ntá tsi ña te xú'ú kaduku ntée u é kuē'é u xoó kutúvi í diñi kua'a kó, ō xoó kutúvi í diñi datsin ko, tsí Xuvá ko e dé ku'vé ña xoó é kuntoo dadíi í nī ko —ka'an ña.

24 Dā kútuni u'xi ñá'a ña nguū sán ne, kūdiin ña nī Juaan ni Sántiaú san. 25 Ntá tsi kána Jesuu ñá ne, kaka'an ña ni ña:

—Īni ntó tsi tó'ō ña é ña te ñá Israeé ne, dōo ntáde na'nu ña ni ñá'a ña. Dōo ntii ntáde kú'vé ña. 26 Ná ku kuān xkoó de nto. Da xōó ka ña'a nto

é ncho vií ka'nu nto ne, xntii nto tā'an nto. 27 Da xōó ka ña'a nto é ncho kodo nuū ntó ne, xntii nto tā'an ntó, 28 vata ó de ú, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi. Ná te vē'xi u é xntii ñá'a sán ko, tsí vé'xī u é xntii ú ña ne, é kuē'é u ntuví iñá ko kuenta iñá ña —ka'an ña.

Dā ntavá'a Jesuu uvi ñá kuāa

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

29 Dā ntáka ña ñuú Jericoó ne, ñá te da dīi da díi ña'a ntántikin ñá Jesuu. 30 Uvi ñá kuāa san ntántoo ña diñi itsi san. Dā téku ña tsi kuitá nt'i'xin Jesuú ne, un ntii tsí ntáka'an ña:

—¡Ntuntá'ví ini nto ntí, I'xá ika Dāvii, ña táxnuu Xuva kō é kadā kú'vé ntó iñá ntí! — ka'an ña.

31 Ntáde tíi ña'a san ni ña, ntáka'an ña é diin diin tsi kuntōo ña. Ntá tsi da díi díi ka ntii ntáka'an ña:

—¡Ntuntá'ví ini nto nti, Tó'ō, I'xá ika Dāvii! —ka'an ña.

32 Íntísi Jesuú ne, kána ña ña. Kaka'an ña:

—¿Nee iñá ntu é ntio nto é vií u ni ntó? —ka'an ña.

33 Ntáka'an ña ni ña:

—Nakaán nto ntuxnúu nti, Tó'ō —ka'an ña.

34 Ntuntá'ví ini Jesuu ñá ne, tñn nta'a ña ntūxnúu ña ne, ura tsí i náxi'í ntuxnúu ña. Kidáa ne, íntikin ñá ña.

21

Dā xee Jésuu ñuú Jerusaleen
 (Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40;
 Jn. 12:12-19)

1 Dā xee étsin ña ñuú Jerusaleen, dá ntoo ña ñuú Befagee mí tuví xuku Olivú san ne, taxnúu Jesuu úvi ña'a

ña ntántikin ña, ² kaka'an ñá ni ñá:

—Kue'ën ntó ñuu é tuví da'a san. Ikān ne, nani'i nto uun búru é ntee tīn ti ni i'xā ti. Nantuté nto ti ne, dá kixni'i nto tī. ³ Te tsixe'e ñā'a san nto nté kui kánantute nto tī ne, ká'an ntō tsi tó'o nto kántio ña ti. Tē kúvi dé tsiñu ni'i ña ti ne, ura tsí i nataxnū ña ti — ka'an ña.

⁴ Kuan ō kúvi vata koo é kūntaa é kaka'an ña é ka'án naa Xuva ko kidaā:

⁵ Ká'an nto nī ña ñuú Siuun: “Koto nto, tsi vé'xi reí nto mí ntoo nto.

Ñá te kā'nu ña'a kade ña;

ntekú ña buru,

uun a búru, kiti é vāta xoo kunteku í ti,

i'xá buru ntii, kiti kaido san.”

Kuan kōo ka'an nto,

ka'an ña.

⁶ Kué'ën ña ntántikin ñá ne, de ntaa ña vatā ō kaka'an Jesús. ⁷ Kue'en ní'i ña bŭrú san ni i'xā tī ne, tsodo ña dōo ña áta i'xā tī ne, ikān intéku Jesuu ti. ⁸ Ñá te da dīi ña'a ntāñi ñá ikān né, tsōo ña doo ñá itsi kán. Iō ñá ne, katsin ña ntá'a utun ne, tsoo ña itsi san.

⁹ Ñá te da dīi ña'a odo nuú ña nuu ñá ne, ñá te da dīi ña'a vé'xi ña atā ñá di. Un ntíi ntíi ña ntáka'an ña:

—¡Dōo vá'a I'xá ika Dāvii, ña táxnuu Xuva kō! ¡Na xnuu viko Xuva ko ñā, ña é vé'xi kuenta iña ña! ¡Dōo ká'nu Xuva kō, ña tuví e dukún kán! —ka'an ña.

¹⁰ Dā xee ñá ñuú Jerusaleén ne, un ntíi ntíi ña ñuú i san ne, itsu'un ñā, ntáka'an ña:

—¿Xoó ña'a ntu ña sá'a? — ka'an ña.

¹¹ Ntáka'an ñá'a san, ña vexní'i ña:

—Ña sá'a ne, ña é kaka'án naa Xuva ko, ñá nani Jesús, ñá vé'xi ñuú Nazaree é tuví ñuú Galilea —ka'an ña.

Dā ntántoo Jesuu ini ukún ka'nu

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹² Kúkí'ví Jesuu má ūkún Xuva kō ne, nakúnu ña ūn ntíi ntíi ña'a, ña e ntádikō, ña e ntáñii kiti é kué'é ña doméni iña Xuva ko. Iní ukún san ntoo ña. Nantáva Jesús mesa ñá'a, ña ntánadama diu'ún san, ni sīa ña ntádiko pāloma. ¹³ Kaka'an ñá ni ña:

—É ūve na'a tú'un Xuva kō: “Vi'i kó ne, vi'i mí ka'an ntá'ví ña'a”, ka'an. Ntá tsi ntō'ó ne, ntáde nto mávi ñá du'u — ka'an ña.

¹⁴ Dá tūví Jesuu má ūkún kán ne, vé'xi ña kuáá san nī ña xne'é ne, ntāvá'a ña ña. ¹⁵ Ntá tsi kúdiin tó'o dutú san nī mastrú leí san dá iní ña nté ō dé Jesuu nuu i e dōo na'nu san. Iní ña tsí un ntii tsí ntáka'an i'xá san má ūkún kán: “¡Dōo ka'nu I'xá ika rei Dāvii!” Kuān o ntáka'an i'xá san. ¹⁶ Ntáka'an ñá ni Jesús:

—¿Ña katéku ntu nto tsi dovéte ntáka'an i'xá san iña nto? —ka'an mastrú leí san.

Kaka'an Jesús ni ña:

—Katekú ko nté ō ntáka'an. Vāta kiní ntu nto mí kakā'an tú'un Xuva kō:

I'xá kuetsi sán ni i'xá ikin ne, xé'e Xuva kō é kāta é vā'a kue'en Xúva kō.

Kuan ō ka'an —ka'an Jesús.

¹⁷ Kidāá né, ntāka Jesuu mí ntoo ña ne, kué'en ña ñuú Bektania mí itúvi ña uun ñuú.

Dā kúdiin Jéssuu ni tun ígū é ña ni kii kiti i

(Mr. 11:12-14, 20-26)

18 Tévváá, dā ntíko kōo ñá ñuú Jerusaleén ne, kakakin Jesuu. 19 Íni ña uun tun ígu dñi itsi san. Kué'en ñá mí ntitsí ne, da mii xūku í uve. Kaka'an ña:

—¡Ña kóo ká kiti o! —ka'an ña.

Ura dú'va tsi i ítsi ūtun san. 20 Koó dā kúdu'va ña ntántikin ña da íni ña utun san. Ntáka'an ña:

—¿Nté ō ntu é uun da'na tsi ítsi tun ígū san? —ka'an ña.

21 Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Nuu é ntaā í é kākā'án u ni ntō: Te kuinti'xe nto Xuva ko, tē ña kadá kuení nto é ña kuvi vií ña ne, ñá te sá'á tsi é kūvi vií nto, vatā o dé u nī tun ígū san. Tsi kuvi ka'an ntó ni xūku sá'á di: “Kuē'én, kō'xón nuun ntute ñu'u san.” Te kuan kōo ka'an ntó ne, kuan kōo kuvi. 22 Da nēé ka é kakan ntó nta'a Xuva kō dá ntáka'an ntá'ví nto ne, te kanñi iní ntó ne, ní'í ntō —ka'an ña.

Xoo de kú'vē í é kūvi vií Jéssuu núu í é kade ña

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

23 Dá kūkí'vi Jesuu má ūkún kán ne, vé'xí tó'ō dutú san ni ñatā san mí tuví Jesuu dá kanakuā'a ña ña'a sán ne, ntáka'an ñá ni ñá:

—¿Nté o ntu é kūvi vií nto nuu í é kade nto? ¿Xoó ntu de kú'vē í é vií nto sá'á? —ka'an ña.

24 Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Tsixē'é u nto uun nuu í di. Te nantiko koó ntó ne, kidáa ká'án u ni ntō nté ō kúvi é kūvi vií u nuu í sá'a. 25 ¿Xoó ntu de kú'vē í é nakūtsi ntute Juaan ñá'a san? ¿Xuva ntu kō

de kú'vē ñá, o kūdii ña'a ntú san de kú'vē ña? —ka'an ña.

Ntáka'an mí tó'ō dutú san ni ñatā san:

—Te ká'an o tsí Xuva kō de kú'vē ñá ne, kidáa ne, tsixe'e ña kō nté kui ña ni kuinti'xe kō Juaan. 26 Ntá tsi te ká'an o tsí kūdii ña'á san de kú'vē ñá ne, u'ví kō te kūdiin ña'á san ni kō tsí ñá ka'án naa Xuva kō Juaán san, kuini ña —kuan ō dé kuení ña.

27 Dukuān ne, ntáka'an ñá ni Jéssuu:

—Ñá iní nti —ka'an ña.

Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Ntē ña ka'án u di xoó de kú'vē í é vií u sá'á —ka'an ña.

Núu í ñña úvi i'xá san

28 Kaka'an Jéssuu:

—¿Nee iñá ntu kadē kuení nto iñá nuu í sá'a? Uun ñatí ne, xio ūvi i'xá ña. Kué'en ñá mí tuví i'xá nuu í san ne, kaka'an ña: “Ō da', kukutun veví”, ka'an ña. 29 Kaka'an na: “Ñá kī'ín u”, ka'an na. Ntá tsi dā ku e ví'í ne, nātiví iní na ne, kué'en nā. 30 Kidáa ne, kué'en uva nā mí tuví i'xá é kui ūvi ne, dadñi tsi o kaka'an ñá ni nā. Na sá'á ne, kaka'an na: “Kí'ín ú, ūva”, ka'an na, ntá tsi ña ni ñé'e na. 31 ¿Nee ntu na'a dé ntaa na é ntio uva nā, kuan? —ka'an Jéssuu.

—I'xa nuu í san —ka'an ña.

Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Nuu é ntaā í é kākā'án u ni ntō, tsí di'na xee ña ntaído diu'un xóo san ni ñadñí kini ntáa san mí kadē kú'vé Xuva kō é divi ntō. 32 Tsi dá kī'xi Juaan Bautistá ne, kaka'an ñá ni ntō nté koo vií nto é vā'a, ntá tsi ña ni kuinti'xe nto ña. Da mii tsí ña ntaído diu'un xóo san ni ñadñí kini kaa san kuinti'xe ña ña. Kuān te íni nto

nté o dé ña kini ntáa san ne, ñá ni nāṭivi iní nto, ntē ña ni kuinti'xe nto é kākā'an Juaán san —ka'an Jesús—.

Nuu i iña ñá ntáde tsiñu, ña kini ntáa
(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ Kini tuku nto nuu i sá'a. Uun tó'o ví'i ne, í'xi ñā xo'o tinti'o. De vá'a ña xaku diñi i kān. Ēte nuu ña xavi mí kādin ñá tinti'ó san ne, xntitsi ñá uun ví'i dūkun mí kotō dītō ña.

'Kidāā ne, tsu'un nteé ña tuku ña'a é vii ñá kuentá ne, dá kue'ēn ñá tuku ñuu. ³⁴ Dā xee ntúvi é tīn ña kití i ne, taxnū ña ña ntáde tsiñu iña ña e kínakuido ñá vata kaa é kāduku ntée ña mí ñū'u ña ñu'u ntee é tátá san. ³⁵ Ña ñu'u ntee é tátá san ne, tīn ña ña ntáde tsiñu san. Uun ña'a ñā né, náka'xi va'a ñá ña. Uun ña ne, ē'ní kue'en ñá ña. Uun ña ne, xe'e xúu ña ñā. ³⁶ Taxnū xtuku tó'o ī sán dií ka titín ña ntáde tsiñu iña ña e ña táxnūu di'na ña. Kuan tsi o dé xtuku ña ñu'u nteé xo'o tinti'ó san ni ñā.

³⁷ 'Da rkontúvi ne, taxnū ña i'xá mii ñā, tsí da mii é kuiko ñū'u ña'a san i'xá mii ña, kuíni ña. ³⁸ Ntá tsi dā íni ña ñu'u ntee xo'o tinti'ó san tsi vé'xi mii i'xa tó'o ñā ne, ntáka'an ñá ni tā'an ña: “Na sá'á ne, na ki'i na iña uva na tē xi'i ña. Kí'in o ne, ka'ní o nā. Kidāā ne, ní'i ko iña uva na”, ka'an ña. ³⁹ Tīn ña na ne, nákuitā ñá na ata ī mí kae'nu xo'o tinti'ó san ne, e'ní ña na —ka'an ña.

⁴⁰ Kidāā né, katsixe'e Jēsuu:

—Tē xee mí tó'o xo'o tinti'ó san ne, ¿nté koo víi ntu ña nī ña ñu'u ntee é tátā ña? — ka'an Jesús.

⁴¹ Ntáka'an ñátā san ni tó'o dutú san:

—Uun ito tsi ka'ní kue'en ña ña ñu'u ntee, ña é kīni ntáa san. Kidāā ne, kué'e ñā é tátá san nta'a tuku ña'a, ña é nakué'e i ña kití tinti'ó san ntuvi te tīn ña ti, vata kaa é kāduku ntée ña —ka'an ña.

⁴² Kaka'an xtúku Jesuu ni ña:

—Vāta nakua'a ntu nto mí ūve na'a kaka'an tú'un Xuva kō:

Xuu é nakuítá ña ntádamá san ne,

di'vi kūvi xuu ku've etí vi'i san. Sá'ā né, Xuva kō de kú'vē ñá ne,

iña kō né, dōo vá'ā o dé ña, ka'an. ⁴³ Dukuān ne, kaka'án u ni ntō tsí naki'i Xuva ko tsīñu nto ne, nakué'e xio ña tuku ña'a, ña é íni de ntáa é ntio ña. ⁴⁴ Kuenta iña xuú san ne, da xōo ka ña'a, ña é nāki'í xuú san ne, tá'nu kue'en ñā. Ntá tsi da xōo ka ña'a, ña é kō'xó ntódó xuú san ne, tádin kuē'en ñá di —ka'an Jesús.

⁴⁵ Dā téku tó'o dutú san nī ña fariseu núu i sá'a ne, kue'en díki ña é kākā'an Jesús iña ña. ⁴⁶ Ntá tsi kuān té ncho tīn ña Jesuú ne, ú'vī ñá un ntí ntí ña'a san, tsi ntádē kuení ña'a san tsí Jesuú ne, ñá ka'án naa Xuva ko.

22

Núu i iñá viko é kātantá'a ña'a

¹ Ntāa xtuku Jesuu núu i sá'a ni ñā. Kaka'an ña:

² —Mí kadē kú'vé Xuva kō ne, vata kaa uun rei, ña é dé ka'nu viko dá tánta'a i'xá ña.

³ Taxnū ña ña ntáde tsiñu iña ña é kāna ña ña'a san é kākā'an ñá ni ña te kí'xi ña viko san. Ntá tsi ña ni ntío ña'á san kí'xi

ña. ⁴ Taxnūu xtuku ña tuku ña'a, ña ntáde tsiñu iña ñá ne, kaka'an ñá ni ñá: "Kūkaná nto ña'a san, ña é ká'an ní'u nte dí'na. Ká'an ntō tsi é iō tu've é ká'xi o. E'ní u duntikí ko ni kīti e dóo vá'ā ó ni ī. É iō tu've nti'í ve. Na kī'xi xña viko e tánta'a i'xá ko", ka'án reí san. ⁵ Ña ni íde ñá'a san kuéntá ne, xío kuē'en ña. Uun ña ne, kukútu ñā ne, uun ña ne, kudíko ñā. ⁶ Ña nguī sán ne, tīn ña ña ntáde tsiñu iña reí san ne, dē xení ña ni ñā né, ē'ní ña ña. ⁷ Un vá'a tsī kúdiin reí san ne, taxnūu ña sntadun ña é ka'nī ñá ña é'ní ña ntáde tsiñu iña ñá ne, é na ká'mi ña ñuú ña. ⁸ Kidáā ne, kaka'an ñá ni ña ntáde tsiñu iña ña: "Iō tu've viko e tánta'a i'xá ko, ntá tsi ña e kána ú ne, ñá ni de ntāa ña é kī'xi ña. ⁹ Dukuān né, kue'ēn ntó itsi kán ne, ká'an nto ni da xóo ka ña'a é nī'í nto é kī'xka'xí ña, kuān te titín ña", ka'án reí san. ¹⁰ Kué'ēn ña ntáde tsiñu iña ñá itsi kán ne, xee ní'í ña ūn nti'í nti'í ña'a, ña é ní'í ña, kuān te vá'a ña'a ña, kuān té ña vá'a ña'a ña. Dā xee un nti'í nti'í ña'a sán ne, tsitu kuē'en ñá'a san vi'í mí kākuví viko san.

¹¹ Ntá tsi dā xee reí san é kōto ña ña xee sán ne, īni ña é tuví uun ña'a, ña é ña tuví dú'nu vá'a i iña víkó san. ¹² Kaka'an ñá ni ñá: "O dee, ¿nté kui tá'xi ntu ña é kī'ví nto í'a, tsí ña te núu nto doo vá'a nto iña víkó san?", ka'an ña. Ntá tsi nté uun ña ni ká'an ña. ¹³ Kidáā ne, kaka'an reí san nī ña ntáxntii ñā: "Kí'ní nto nta'a ña sá'á ni dī'ín ña dí ne, nakene iko nto ñā kí'í kán mí dóo nee. Ikān dóo kueku ña'a san ne, naka'xí ka'ñī ña nú'u ñā", ka'án reí san. ¹⁴ Tsí kuān

te titín ña'a kana ú ña ne, ñá te titín ñá nakaxnúu ú ña — ka'an Jesús.

Nuu i iña diu'un xóo san
(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

¹⁵ Kidáā né, ntaka ña fariseú san ne, ntántukū nuu iní ña nté koo vií ña é nadāna ña Jesuu núu i é káka'an ñá ni ña.

¹⁶ Taxnūu ña ña ntántikin ñá nī ña ntántikin Herodé san mí tuví Jesuu. Ntaka'an ña:

—Mastrú, iní nti tsi nuu é ntaā i é káka'an nto, tsí kanakuā'a nti'xe nto iña Xuva ko. Nā káde nto kuenta née iñá ntádē kuení ña'a san. Ntē ña kau'vī ntó ña, kuān te na'nu ñá'a ña. ¹⁷ Ká'an nto vē, nee iñá kadē kuení nto. ¿Vá'a ntu o é kué'é o diu'un xóo san nta'a ña tsiñu na'nu i ñuú Romá san ne, o ña'a? — ka'an ña.

¹⁸ Ntá tsi iní Jesús tsi dóo kiní o dé kuení ña iña ñá ne, kaka'an ña:

—¿Nté kui ntaíto nteé nto ko, ntó'o e ntaéni nta'ví nto ña'a? ¹⁹ Nañē'e ntó ko diu'un e ntá'ví nto diu'un xóo nto — ka'an ña.

Xé'e ña ña ūun diu'un é kōto nteé ña. ²⁰ Kaka'an Jesús ni ña:

—¿Xoó ntu nuu i é ntee í'a? ¿Xoó ntu diví í e ntee na'á san? —ka'an ña.

²¹ Ntaka'an ña:

—Íña ña tsiñu na'nu i ñuú Romá san —ka'an ña.

Kidáā ne, kaka'an Jesús ni ña:

—Nakué'e nto nta'a ña tsiñu na'nu i san nee é káduku ntée ña ne, nakué'e nto nta'a Xuva ko nēe é káduku ntée ña di —ka'an ña.

²² Dā téku ña sá'a ne, koó dā kúdu'va ña. Ntaka ña ikān ne, kúnū'ú ña.

Ntátsixe'e ña saduceu te ntoto xtúku o tē xi'i o

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

²³ Ntuvi tsikán ne, xéé ña saduceú san mí tuví Jesuu. Ña sá'á ne, ña ntóto xtuku o tē xi'i o, kuíni ña. Tsixe'e ña Jéssuu:

²⁴ —Mastrú, ká'ān Muísee tsí te kúví uun ñatíí ne, ñá ní xíó i'xá ña ne, kuétsi e tánta'a ení ña ní ñadĩ'i kíí san vata koo é kōo i'xá ña kuenta iña ení ña. ²⁵ Vi'i a vé ne, ña ntoo ni'í ntí ne, xío ū'xe ñá'a ení ña. I'xa nuu í san ne, tánta'a ña, ntá tsi xi'i ñá di'na dá kōo i'xá ña. Kidáā ne, tánta'a xtuku ení ña ní ñadĩ'i kíí san. ²⁶ Kuan ō kúví nī ña é kúví ūví san di, nī ña é kúví ūnī san, dā nte tánta'a ñadĩ'i kíí san nī ña é kúví ū'xe san. ²⁷ Dā xi'i ntí'í ña ne, kidáā ne, xí'í ñadĩ'í san di. ²⁸ Dukuān né, te ntoto xtuku ō né, ¿Xoó ntu kúví ntí'xe ñadĩ'í i é ū'xe ñá'a san? Tsí un ntíí ntíí ña tánta'a ni'í ña ñā —ka'an ña.

²⁹ Ntá tsi kaka'an Jéssuu ni ña:

—Ntádana nto, tsi ñá ini nto nté o kaka'an tú'un Xuva kō, ntē ñá ini nto e dóo ka'nu Xuva kō. ³⁰ Tsí te ntoto xtuku ō ne, ña tánta'a ká ña'a, tē tíí, te ñadĩ'í. Tsí vata ntáa ánje Xuva kō ntáa ō e dukún kán. ³¹ Kuenta iña í te ntoto xtuku ō né, vāta ntu nakua'a nto mí kaka'an tú'un Xuva kō: ³² “Xu'ú ne, Xuva Ábraan, Xúva Ísaa, Xúva Jácoo san u”, ka'an ña. Xuva kō ne, ñá te Xuvā ñá xi'í san ña, tsí Xuvā ña ntantito san ña —ka'an Jéssuu.

³³ Dā téku ña ntāñi ikān ne, koó dā kúdu'va ñā nuu i é nañe'e ña ña.

Tū'un é dií ka ka'nu é ká'an Xúva kō é káda ntaa o
(Mr. 12:28-34)

³⁴ Dā téku ña fariseú san tsí ña tuví nee iña é kúví ka'an ña saduceú san dá ka'an Jéssuu iña ñá ne, nátaská nuu ña fariseú san. ³⁵ Uun ña'a, ñá ini vá'a lei san ne, ito nteé ña Jesuu, kaká'an ña:

³⁶ —Mastrú, ¿neē ntú tu'un e dií ka ka'nu é ká'an Xúva kō? —ka'an ña.

³⁷ Kaka'an Jéssuu ni ña:

—“Kuínima nto Tó'o nto Xuva ko kaní nima ntó, kaní é tduiña nto, kaní ū'xen dikí nto.” Kuan ō ka'an Xúva kō. ³⁸ Sá'ā e tú'un e dií ka ka'nu é di'na kada ntaa o. ³⁹ Dókō sá dadí ni tū'un é kúví ūví san. Kaka'an: “Kuínima ntó ta'an nto vatá ó kakuínima míi nto kúñu ntó”, ka'an. ⁴⁰ Te kada ntaa ntó ntuvi nuu i sá'a ne, kuan kōo kada ntaa nto un ntíí ntíí lei Muísee ni un ntíí ntíí tú'un e ntáka'an ñá ka'an naa Xuva kó san di —ka'an Jéssuu.

¿Xoó ntu i'xá i Cristu?

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹ Dá ntōo ká ña fariseú san ne, ⁴² tsixe'e Jéssuu ña:

—¿Nee iñá ntu ntádē kuení nto iña Cristu, ña táxnuu Xuva kō? ¿Xoó ntu i'xá i ña? —tsixe'e ña.

Nantíko kōo ña fariseú san, kaka'an ña:

—I'xá ika Dāvii ña —ka'an ña.

⁴³ Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Te i'xá ikā ñá ña ne, ¿nté kui kaka'an ntú Davii é Tó'o ña ña, vata ō xe'e Espíritū Sántū san ña é ká'an ña? Tsí ka'an Dāvii kídaā:

⁴⁴ Kaka'an Xúva ko nī Tó'o ko: “Kutúvín diñi kua'a ko é xn-tíin kó dā nté kúví vii ú nī ña ntaínchu'vi o.”

Kuan ō ka'an Dávii. ⁴⁵ Te ká'an Dávii tsi Tó'o ña ña ne, ¿nté ntu koo ka'an ña tsi i'xá ña ña dí? —ka'an Jéssu.

⁴⁶ Nté uun ña ña ni kuvi nantiko koo ña nté uun tú'ün. Nté ntúvi tsikán ne, ña ni ntío ká ña'a san tsixé'ē ká ña ña.

23

Dā tsí'i kuétsi Jesuu ña faríseu ni mastrú lei

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

¹ Kidáā ne, kaka'an Jéssu ni un ntíi ntíi ña'a sán, nī ña ntántikin ña:

² —Mastrú lei san nī ña fariseú san ne, ntánakuā'a ña ntó nēe é ncho ka'án lei Muíseé san. ³ Dukuān ne, kini nto é ntáka'an ñá ne, víi nto vatā ó ntáka'an ña, ntá tsi ña víi nto vatā ó de ña, tsí ña ntáde ña vatā ó ntánakuā'a ña nto. ⁴ Dōo ntátee tsiñu ña ña'a núu i e dōo ntíi tú'un e ña kutíi ña'a san, ntá tsi mii ñā ne, ña ntío ña tñn nta'a ñā nté un siin. ⁵ Un ntíi e ntáde ña ne, ntáde ña vata koo é kīni ña'a san. Ntátsuve ña tūtú e dōo nī'í xteén ña ni ntā'a ña, tutu é ūve na'a tú'un Xuva kō. Nā tē nté kaa nani ntete du'nu ña. ⁶ Ncho kuntōo ña mí'i e díi ka vá'ā ó ví'i viko sán ne, ncho kuntōo ña sia é ntoo un tsi nte núu i kan ini ukún kán. ⁷ Ntío ña é ká'an ún ntíi ntíi ña'a ntiusi ni ña nú á'ví kán ne, é ká'an ún ntíi ntíi ña'a tsi mastru ñá ña.

⁸ 'Ntá tsi ña ku ka'án ña'a tē mastru ñá nto, tsí uun tsi Mastru nto. Un ntíi ntíi ntó ne, ta'an nto. ⁹ Nā ku ka'án ntó Uva nto ni da xōo ka ña'a ñuxiví a, tsí uun tsi Uva ntō, ña é tuví e dukún kán. ¹⁰ Nā ku dā vá'a nto é ká'an ñá'a

san e tó'o ña ntō, tsí mii tsí ú e Tó'o ntō, xu'u é nāni ú Cristu. ¹¹ Ntō'o é díi ka na'nu ña'a nto ne, kada tsiñu nto ña tá'an nto. ¹² Ntō'o e ntáde na'nu ña'a nto ni tā'an nto ne, víi Xuva kō é nainu xuvi ntō. Ntō'o é ña ntáde na'nu ña'a nto ne, Xuva kō ta'xi ña é ntuna'nu ña'a nto.

¹³ 'Ntá tsi jntā'vi ide ntó, ña vete, mastrú lei nī ña fariseu!, tsi úvi nuu i é ntáde nto. Tsi ntánakadi núu nto itsi mí kadē kú've Xuva kō. Nté mii ntō ña ntío nto é kuíta ntí'xin nto ne, ntē ña ntaxé'e nto itsi é kuíta ntí'xin tuku ña'a, ña e dōo ncho kuíta ntí'xin.

¹⁴ 'jNtā'vi ide ntó, ña vete, mastrú lei nī ña fariseu!, tsi úvi nuu i é ntáde nto. Ntánaki'i nto ví'i ñadī'i kíi san ne, dōo na'a ntáka'an ntá'ví nto vata koo é tēe xu'u nto e ntáde nto. Dukuān ne, díi díi ka ni'i nto é ntō'o nto.

¹⁵ 'jNtā'vi ide ntó, ña vete, mastrú lei nī ña fariseu!, tsi úvi nuu i ntáde nto. Nā tūví mí'i é ña kí'in nto vata koo é víi nto é kuinti'xe kuān té uun kúdii ña'a vatā o ntákuinti'xe nto. Kidáā, dá kakuinti'xe ña ne, ntáde nto é kūvi ña é díi díi ka kini kaa é divi ntō. Dadíi kí'in ntó ni ñā dō'vi kan.

¹⁶ 'jNtā'vi ide nto! tsí ntō'o ne, vata ntāa ña kuāa ntāa nto, ña é dotō tsí kanañ'e túku ña'a nté koo kí'in ña. Ntáka'an nto: “Tē xoó ña'a kakuni'i ñā xúkūn sán ne, ñá tē neé kaidiá'vi. Ntá tsi te kakuni'i ña ōro é naxe'e ini ukún san ne, da mii é víi ña é káka'an ña”, xkoó ka'an nto. ¹⁷ jÑa kuāá tuntu! ¿Nee iñá ntu é díi ka nuu á'vi: ōró san ne, o xúkūn san é káde i e kúviko oro san? ¹⁸ Ntáka'an nto: “Tē xoó ña'a kakuni'i ña nāá san

ne, ñá tē neé kaidiá'vi. Ntá tsi te kakuni'i ñā doméní san é ntéku nú nāá san ne, da mī é vii ñā é kākā'an ñā", xkoó ka'an nto. ¹⁹ ¡Ñā kuāa! ¿Nee iñá ntu é díí ka nuu á'vi: doméní san ne, o nú nāá san mí kade i e kúviko doméní san? ²⁰ Xoó ña'a é kakuni'i ñā nāá san ne, kakuni'i ñā nāá san nī é un nti'í é ntekú nuu i kan. ²¹ Xoó ña'a é kakuni'i ñā xúkún san ne, kakuni'i ñā Xuva kō di, tsi tó'o xúkún san ñā. ²² Xoó ña'a é kakuni'i ñā é dukún kán ne, kakuni'i ñā Xuva kō di, tsi ikán tuví ñā, kadē kú'vē ñā.

²³ ¡Ntā'vi ide ntó, ñā vete, mastrú lei ni ñā fariseu!, tsi úvi nuu i é ntáde nto. Tsi ntánaku'é e nto nta'a Xuva ko uun ta'vi i é u'xi xuku mínū ngatsí, ni ānií, ni kōminú san, ntá tsi ñā ntáde nto kuenta nēe iñā é díí ka nuu á'vi é kākā'an leí san, mí kākā'an é vīi o é vā'á ni ta'an kō, é ntuntā'ví ini ko ñā, é kuinti'xe ko Xuva kō. Ñā xtúvī mii nto é vii ntó tsikan, ntá tsi kantio é vii nto sá'ā di. ²⁴ ¡Vata ntáa ñā kuāa ntáa nto é dotō tsi ntánañe'e nto tuku ña'a nté koo kī'in ñā! ¡Ntō'ó ne, ntáka'an ntée nto ña'a, ñā é ñā kué'e nuu i é kīni kaa ntáde, ntá tsi divi ntō ne, díí díí ka kue'e kuétsi ntó!

²⁵ ¡Ntā'vi ide ntó, ñā vete, mastrú lei ni ñā fariseu! ¿Nté kui ata tásá xntu san ni ata kó'ó san ntánakate nto? Tsi iní i kán ne, dentu kue'en kuenta iñā í e dóo dú'u nto, e dóo ntio nto é un nti'í. ²⁶ ¡Fariseu kuaa! Di'na nakate nuu nto tásá san ni kō'ó san di ne, kidáā ne, ntoo atá i di.

²⁷ ¡Ntā'vi ide ntó, ñā vete, mastrú lei ni ñā fariseu! Vata

ntáa nú ñañā é naxe'e dú'xe kuí'xin ata i ntáa nto. Dōo tí ntaa é koto o ne, ntá tsi iní i kán ne, ñu'u tsitu xiki tē'ú ni nūu i é dentū. ²⁸ Kuān ntáa nto di, tsi dóo va'á nto, kuini ña'á san, ntá tsi dóo vete nto, tsi ñu'u tsitū nima nto é kīni kaa, e úvi nuu i ntáde nto.

²⁹ ¡Ntā'vi ide ntó, ñā vete, mastrú lei ni ñā fariseu! Ntáde vā'a nto ñañā ñā ka'án naa Xuva ko kidaā ne, ntántakutu nto ñañā ñā'a, ñā e dóo va'á ña'a san. ³⁰ Ntáka'an nto: "Tē dí ni kántoo ntí ntuyi dá ntoo uva ikā ntí ne, ñā ni xntíi ntí ñā é ka'nī ñā ñā ntáka'án naa Xuva ko san." Kuān ó ntáka'an ntó, kuān té ñā ntáa. ³¹ É kuān ó ntáka'an ntó ne, ntáka'an nto tsi i'xá nti'xe nto ñā é'ni ñā ka'án naa Xuva ko san, tsi dé nī kue'en ñá'a nto di. ³² Ntō'ó ne, nantí'í ntó nēe e éni ntu'u uva ata ntó.

³³ ¡Ntō'ó ne, vata ntáa i'xá e ñā vā'ā ntáa nto, vata ntáa tatá koo ntáa nto! ¿Nté ntu koo nakáku nto te ká'an Xúva kō é kī'in nto dō'vi kan? ³⁴ Dukuān né, taxnúu ú ñā ka'án naa ko mí ntoo nto, nī ñā e dóo kī'in iní í, nī mastrú san. Iō ñá ne, ka'ní nto ñā. Iō ñá ne, xntēe ntó ñā ntíká krusi kan. Iō ñá ne, natií nuu nto ñā xo'o má vi'í mi ntánataká nuu nto. Iō ñá ne, kadā xení nto ni ñā da mí'í ká ñuú mí kī'in ñā. ³⁵ Kaxntēe na'a Xúva ko kuēnta ntó kuenta iñā un nti'í nti'í ñā é vā'á ña'a, ñā é xi'í, uun tsi nté i'xá Adaán san, ñá nani Ábee, ñā é ñā ni ide núu i é kīni kaa ne, uun tsi da nté Zacaria, i'xá Berequia, ñā e é'ni nto mé'ñū má vi'í mí kuviko nī nú nāa Xuva ko.

³⁶ Nuú é ntaā i é kākā'an u ni ntō tsí ni'i ña ntántoo vevii é ntō'o ña kuenta iña i é un nti'i nūu i sá'a.

Dā éku Jesuu kuénta iña ñuú Jerusaleen

(Lc. 13:34-35)

³⁷ ¡Ña ntá'vi ide ntu nto, ñuú Jerusaleen! Kae'ní nto ña ntáka'an naa Xuva ko. Kaxé'e xuu nto ña é taxnuu Xuva kō é kā'an ñá ni ntō. Dōó ki'in itō ntío ko é nátee ta'an nti'i ú nto vatā ó kanatsi'i tsú'un san á i'xá ti má nti'xin ti, ntá tsi ña ni ntío nto. ³⁸ Kiní nto ve, tsí ña kuntóo ká ña'a ñuú nto kán. ³⁹ Tsí kaka'an u ni ntō tsi nté uun itó ka ña kiní nto kó dā nté kā'an nto: “Dōó ka'nu ña'a, ña é vē'xí naa Xuva ko”, koo ka'an nto —ka'an Jéssuu.

24

Dá kakā'an Jéssuu é nakatsin ña'a úkūn ñá Israeé san

(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Ntūi Jesuu má úkūn kán. Kué'én ká ña itsi kán dá xee ña ntántikin ña, ntáka'an ñá e na kōto ña úkūn sán e dóo vá'ā o. ² Ntá tsi kaka'an Jéssuu ni ña:

—¿Ña ntu káini nto é un nti'i sá'a? Nuú é ntaā i é kākā'an u ni ntō, tsí ña tuvi nté uun xuu é odo nti'i ta'an vevii é ña nakátsin ña'a san rkontūvi —ka'an ña.

¿Nté ntu koo kuvi di'nā dá nti'i ñuxiví san?

(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Dá tūví Jesuu tí'i i é nani Ōlivú ne, xée etsin ña ntántikin ña, tsíxe'e ña ña:

—Ká'an nto vē: ¿Amá ntu kuvi sá'á? ¿Nté ntu koo kuvi te xee ntūvi e nainu nto, te nti'i ñuxiví sa? —ka'an ña.

⁴ Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Kuenta tsí vií nto e ña xoxo kaní nta'ví i nto. ⁵ Tsi dóo titín ña'a ka'an ña é divi ñá é Cristu ña. Ka'an ña: “Xu'u é Cristú u”, koo ka'an ña. Ná te da dīi ña'a kaní nta'ví ña. ⁶ Tekú nto tsi é xio xío kakuvi du'xén. Ntá tsi koto nto tē ña ku'ví nto. Tsí kantio é kuān koo kuvi. Ntá tsi vata xée ntuvi e nti'i ñuxiví sa. ⁷ Tsí nāa uun ñuú ni tūku ñuú. Ña tsiñu na'nu i sá'ā ne, naa ñá ni tūku ña tsiñu i. Kutamá ne, táan dā mí'i ká ñuu. ⁸ Te kūvi sá'ā né, dā ve kaiñi ntu'u é ntō'o ña'a san.

⁹ 'Kidāā ne, ntada ñá nto kuenta ntá'a ña'a, ña é kadā xení ni ntō, é ka'ní ñá nto. Un nti' nti' ña'a san kune'u iní ña ni nto kuénta iñá ko. ¹⁰ Ntuvi tsikán ne, dóo titín ña'a xtuvi mii ña e ntákuinti'xe ña ko. Ká'an ntéé ta'an ña. Kune'u iní ña ni tã'an ña. ¹¹ Dōó titín ña'a ki'xi ña é kā'an ñá tsi naa Xuva ko kaka'an ñá ne, ñá te da dīi ña'a kaní nta'ví ña. ¹² Tsi dóo kukue'e é kīni kaa e ntáde ña ne, xtuvi mii ña é kākūnima ñá ta'an ña. ¹³ Ntá tsi xoó ña'a é kūtíi ñá da nté tē nti'i ntuvi tsikán ne, nakáku ña. ¹⁴ Tū'un va'á iña mí kadē kú've Xuva kō ne, ká'an ntodó ña'a dá kanii ñuxiví, vata koo é kīni un nti' nti' ña'a. Kidāā ne, nti'i ñuxiví sa.

¹⁵ 'Uun ntuvi ne, kūví vata ō ka'an Dáníee, ñá ka'an naa Xuva ko kidaā. Kiní nto tsi kuntitsi uun nuu i e dóo kīni kaa, nuu i é ña ntío kue'en Xúva ko, mē'ñú i mí dóo kuikó san. (Xoó ntánakuā'a i né, na kī'in dikí ña.) ¹⁶ Kidāā ne, ña ntántoo ñuú Judeá ne, na kūnu ña ki'in ñá nte xúku kán. ¹⁷ Xoó ña'a, ña ntoo da'na dikí vi'i i kán ne, ñá kun'é ña nuu

ña má vi'i ña kân é kī'i ña iña ña. ¹⁸ Xoó ña'a, ña é ñu'u mātú i kân ne, ñá kunē'é ña kínaki'í ña kutuun ña. ¹⁹ ¡Ntā'vi ide ñá ñu'u i'xá i ntuvi tsikán, nī ñá e ntánatsitsi i'xá i! ²⁰ Kákan nto nta'a Xuva kō e ña kantío é kūnu nto ntuvi ví'xin, nté ntūvi dá iō dá'na. ²¹ Kidāā ne, un yá'a tsi nto'o ña'a san. Váta kīni ña'a e dóo nto'o ña nuu i é kīni kaa sá'a nte ntúvi é iñi ntū'u ñūxiví sa. Nté uun ito ka ñá kuan kōo kuvi dí. ²² Tē ña nanti'i Xuva ko ntuvi tsíkán ne, nté uun ña'a ña nakáku ña. Ntá tsi nainu Xúva ko ntūvi tsíkan da xe dóo kakuinima ñá ña nákanúu ña.

²³ Te kākā'an uun ña'a ni ntō kidaā: “Koto nto, tsí i'a tuví Cristu”, o te kākā'an ña: “Ikān tuví ña”, ne, ñá ku kuinti'xe nto ña. ²⁴ Tsí ki'xi ña veté ne, ka'an ña tsí Cristu ña. Tuku ña veté san ne, ka'an ña tsí kaka'an ñá naa Xuva ko. Vií ña nuu i é kīni ña'a san ne, vií ña nuu i e dóo na'nu é kāni nta'ví ña ña'a san. Tē dí kuvi ne, un tsi nte ñá ntákuinti'xe i ko kaní nta'ví ña ña. ²⁵ Koto nto, tsi é di'na kaka'an u ni ntō é kuān koo kuvi. ²⁶ Dukuān né, te kākā'an ñá ni ntō: “Koto nto tsí tuví ña má kū'u kan”, ne, ñá ku ñe'e nto. Te kākā'an ña; “Tuví ña má vi'i kân”, ne, ñá ku kuinti'xe nto. ²⁷ Tsí vatā ó kaxi'í nuu nté uun diñi i e dukún kân un tsi nté tuku diñi i kân né, kuan kōo xi'í nuu ka'nu ú ne, da née inī xnto nainu ú, xu'u é vēxkúvī ú ñatīi. ²⁸ Dā mí'i ká tuví kúñu tē'ú ne, ikān ntáaká nuu skuilú san.

Nté koo nainu Jesucristu

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹ Ura tsí i tē ntí'i e dóo ntánto'o ña'a ntuvi tsíkán ne,

kunee ngantií san; ntē ña xi'í nuu ká xoó san. Kó'xō kímī san e dukún kân ne, kantá nuu e dukún kân. ³⁰ Kidāā ne, ntii díto nuu i e dukún kan iña kó, xu'u é vēxkúvī ú ñatīi. Kidāā ne, un ntíi ntíi ña'a ñuxiví sa ne, u'vi ña. Kiní ña tsi vé'xī ú, xu'u é vēxkúvī ú ñatīi, mé'nū viko é ñu'u e dukún kân. Kiní ña tsi dóo iō ntii kó, tsi dóo ka'nu u. ³¹ Taxnūu ú ánje kó e dóo ntii nakuēku ña trunpetá ne, natee ta'an ña ña'a, ña é nakaxnúu ú, dā mí'i ka mí ntoo ña da kaní ñūxiví sa.

³² 'Koto nto tun ígū sán ne, kiní nto: Dá dā vé ute nta'a utun san, dá dā vé kakene xuku í ne, ini nto tsí dokó sa xee ntúvi ka'ni. ³³ Kuan kōo kuvi dí te inī ntí'i ntó nuu i tsíkan. Kutuní nto tsí é ntísi nteé u xi'í nto. ³⁴ Nuú é ntaā i é kākā'an u ni ntō tsí ña kuvi ña'a, ña ntántoo ntuvi sá'a, dā nté kuvi ntí'i nuu i sá'a. ³⁵ E dukún kan ni ñūxiví sa ne, kuaa, ntá tsi tú'un kó ne, ñá kunāa kue'en.

³⁶ 'Ntá tsi nté uun ña'a ñá ini ña neé ura kuvi sá'ā, nté ánje Xuva kō, ña ntoo e dukún kân, nté xu'u é i'xā ñá ko ñá iní u. Da mii Uvā kó ini ña.

³⁷ Vata ō kúvi ntuvi dá itúvi ña ata ika ko Nōeé ne, kuan kōo kuvi te nainú u dí, xu'u é vēxkúvī ú ñatīi. ³⁸ Tsi kidāā ne, ntuvi di'na dá nakuntéku ntute ñuxiví san ne, ntaé'xī ña ntáxi'i ña ne, ntatánta'a ña. Kuan ō dé ña da nté xee ntúvi é kī'ví Noee íni arká san. ³⁹ Ná ni kutūni ña nté koo kuvi ña dā nté xee ntúte san é natavi núu ña un ntíi ntíi ña. Kuan kōo kuvi te nainú u dí, xu'u é vēxkúvī ú ñatīi. ⁴⁰ Kidāā ne, uvi ñá'a ñatīi san ne, ntaítu

ña. Uun ña kí'in ña nī kó ne, uun ña kutuvī mii ña. ⁴¹ Úvi ñadĩ'i san ne, ntántiko ña. Uun ña kí'in ñá nī kó ne, uun ña kutuvī mii ña.

⁴² Koto nto ve, tsi ñá ini ntó nee ntúvi, neé ura nainú u, xu'u é Tó'o ntó ko. ⁴³ Ntá tsi kuenta tsí vii nto. Tē dí'ini tó'o vī'i san neé ura kí'xi ña du'ú san niñú a ne, koo tú'vē ñá ne, ñá kuē'é ña é kí'i dú'u ña du'ú san iña ña. ⁴⁴ Dukuān ne, koo tú'vē nto ve. Tsí ura dá ña kantétu nto ne, ura í tsikan nainú u.

Ñá é káde tsiñu vá'a nī ña é ña káde tsiñu vá'a
(Lc. 12:41-48)

⁴⁵ 'Xoó ña'a, ña kade tsiñu e dóo ini de ntáa ña, ña e dóo kí'in inī í ne, ka'an tó'o ñá é kuvi kodo nuū ñá iña vi'i ña, é kuē'é ña é kā'xi ña ntáde tsiñu ni'i ña te xee úra í. ⁴⁶ ¡Nté kuī vá'a nī ña é kade tsiñu te káde ntaā ñá tē xee tó'o ñá! ⁴⁷ Nuū é ntaā í é kākā'án u ni ntó tsi kué'e tó'o ñá é kūnteé nta'a ña un ntíi ntíi iña ña. ⁴⁸ Ntá tsi te ña kade tsiñu san kini kaa ña ne, kadē kuení ña te kukuíi ka tó'o ñá ne, ⁴⁹ kade xení ña nī ña ntáde tsiñu ni'i ñá né, da mii kuē'en tsi e ntáxi'i ntaé'xi ña nī ña kí'vi ni'i ñá ne, kidáā ne, da née inī ñá naxee tó'o ña ⁵⁰ ūun ntuvi dá ña kantétu ña. ⁵¹ Kidáā ne, ta'xi tó'o ña ñá. Ká'an ñá tsí ni'i ña é ntó'o ñá é káduku ntée ña vete. Ikān né, dóo kueku ña ne, naka'xi ka'ñi ña nú'u ña.

25

Kuenta iña ú'xi ñadĩ'i kuétsi

¹ Mí kadē kú'vé Xuva kō ne, vata kaa u'xi ñadĩ'i kuétsi é kuē'en ni'í tun kantílin tun é kuē'én tun é nāni'i ta'án tun ña da vé tánta'a san. ² Ú'un

ñā'a tún ne, ña túvi díkí tun nté koo vii tun. Ú'un ñā'a tún ne, dóo iō díkí tun é vii tun. ³ Ta'nu é ña tuvi díkí í san ne, dá kue'en ni'í tun kantílin tún ne, ña ni iđó tún asete. ⁴ Ntá tsi ta'nu iō díkí í ne, odó tún tsá'a āseté tun ni kántílin tun. ⁵ Da ñi kākukuii ña da vé tánta'a sán ne, kídi tun. ⁶ Dā kú dava ñúu ne, kaka'an ñá'a: “Koto nto tsi vé'xi ña da vé tánta'a san. Kue'én ntó te nāni'i ta'an nto ña”, ka'an ña. ⁷ Nákuntāñi tun, un ntíi ntíi tun, vata koo é tsoo tú've tún kantílin tun. ⁸ Kidáā ne, ntáka'an tá'nu é ña tuvi díkí í san ni tá'nu e dóo iō díkí í san: “Tá'xi kudii nto áseche nto, tsí kanta'va mí kanchílin nti”, ka'án tun. ⁹ Ntá tsi nantiko koó ta'nu iō díkí í san: “Á chē ña xee tá'an iñá nti che tá'xi ntí nto. Díi ka vá'á ó che kue'en ntó, kukuíin nto iña mii nto nu á'ví kán”, ka'án tun. ¹⁰ Da ñi kuē'en tún kukuíin tun ne, kidáā xéé ña da vé tánta'a san. Ta'nu é iō tu'vé í ne, kúkí'vi tun má vi'i kán mí kakūvi viko sán ne, nakādi tó'o vī'i sán xi'í san. ¹¹ Dā rkontúví ne, xéé tá'nú nguii sán ne, ntáka'án tun: “¡Nakaán nto xi'i nto, tó'o vī'i!”, ka'án tun. ¹² Ntá tsi kaka'an tó'o vī'i san: “Nuū é ntaā í é kākā'án u ni ntó, tsí ña iní u nto”, ka'an ña—ka'an Jéssu.

¹³ Kidáā ne, kaka'an Jéssu ni ña:

—Kuntóo tú've ntó ve, tsí ña ini nto nee ntúvi, neé ura é nainú u.

Kuenta iña diú'un

¹⁴ Mí kadē kú'vé Xuva kō ne, vata kaa uun ña'a kaa, ña é dá ve kí'in túku ñuu. Kāna ña

ña ntáde tsiñu iña ñá ne, xé'le ñā é kuénta víi ña iña ña.

¹⁵ Xé'le ña ūun ña kade tsiñu san u'un míil diu'ún san. Uun ña'a ñā né, uvi míil. Ña kuvi ūn'í san ne, xé'le ña ña ūun míil. Xé'le ñā é un é un ña vata tsi kaa kutíi ña kuenta víi ña. Kidāā ne, kué'en ñā. ¹⁶ Ña é ni'í í u'un míil sán ne, ura tsí í kue'en ñá ne, dé tsiñu ni'í ña é u'un míil sán ne, ní'í ka xtūku ña u'un míil ka. ¹⁷ Kuan tsí o dé ña é nī'í í uvi míil sán di. Ní'í ká xtukú ña uvi míil ká di. ¹⁸ Ntá tsi ña é ni'í í uun míil sán ne, éte ña xavi ne, í'xi ñā diu'un tó'o ñā.

¹⁹ Dā kú na'a ne, nāxee tó'ō ña ntáde tsiñu san ne, nadita ñá kuenta. ²⁰ Ña é nī'í í é u'un míil sán ne, nāxee ñá ne, nākué'e ñā tó'o ña ū'un míil ká xtuku é nī'í ña. Kaka'an ñā nī tó'o ñā: “É ū'un míil e tá'xi nto kó ne, í'a ni'í xtuku ká u u'un míil ká iña nto”, ka'an ña. ²¹ Kaka'an tó'o ña ni ñā: “Dōo vá'ā o den, e dén ntaan. Tsi da xe dén ntaan un sīin e tá'xí ú o ne, kué'ē ká xtuku tá'xí ú o é kadān ku'ven. Kí'xin nī kó, kutūvin dínin nī ko”, ka'an ña. ²² Ña é nī'í í uvi míil sán ne, nāxee ñá di. Kaka'an ñā nī tó'o ñā: “É ūvi míil e tá'xi ntō kó ne, í'a ni'í ká u uvi míil ká xtuku, é ní'í ko”, ka'an ña. ²³ Kaka'an tó'o ña ni ñā: “Dōo vá'ā o dén, e dén ntaan. Tsi dén ntaan é un siin e tá'xí ú o ne, kué'ē ká xtuku tá'xí ú o é kadān kú'ven. Kí'xin nī kó, kūtūvin dínin nī ko”, ka'an ña. ²⁴ Ña é nī'í í uun míil sán ne, xé'e ñā di. Kaka'an ñā ni tō'ó ña: “Iní u tsi dóo diin nto. Katava nto mí ña ni í'xi nto ne, kata'vi nto mí ña ni itu nto. ²⁵ Dukuān ne, ū'ví ko ne, íxkú'xí ú diu'un nto.

U'un nto diu'un nto”, ka'an ña. ²⁶ Ntá tsi kaka'an tó'o ña ni ñā: “Divin né, dōo kini iden, dōo du'xen ō. Inin tsí katāvá u mí ña ni í'xí ú ne, kata'vī ú mí ña ni itu u. ²⁷ Ūnté kui ña ni xtuvín ntun diu'ún ko mí kue'nu í'xá í, vata koo é te ntiko kōo u ne, nani'í ko diu'ún ko ni í'xa í?”, ka'an ña. ²⁸ Kidāā ne, kaka'an ñā ni ña ntoo ikān: “Naki'í nto é uun míil é ni'í ñā ne, kué'e nto ñā é nī'í í u'xi míil san. ²⁹ Tsi da xōo ka ña'a é ío iña ñá ne, ní'í ká ña; kukuika ñā. Ntá tsi ña é ña kué'e ío iña í ne, naki'í ká ña é ío iña ña. ³⁰ Ña é ña vá'ā ó kade tsiñu sán ne, kiñu'u nto ña kí'í kān mi dóo nee. Ikān né, dōo kueku ña ne, ka'xí ka'ñī ña nú'u ñā”, ka'an ña.

Nté koo xntékú kū've Xuva kō iña ña'a dá kaniñ ñūxiví sa

³¹ Tē nainú u, xu'u é vēxkúvī ú ñatíí ne, dōo ka'nu ña'a u. Kí'xi ú ni ūn ntíí ntíí ánje kó ne, kutūví u nú tēu ko e dóo ka'nu u. ³² Nataká nuu un ntíí ntíí ña ñuxiví san nuú ko ne, tsoo xio ú ña, é un é un ña, vatā ó katsoo xio paxtú san ndi'u ñá ni lē'ntu ña. ³³ A le'ntú san ne, tsoo ú ti diñi kua'a kó ne, ndi'u sán ne, tsoo ú ti diñi datsin ko. ³⁴ Kidāā ne, xu'u é Rei ú ka'án u nī ña ntoo diñi kua'a ko: “Kí'xi nto, tsi dóo ntio Uva kó nto. Kuntōo nto mí kadé kú've Xuva kō tsi é ío tu've iña nto un tsi nte dí'na dá de kú've ñá ñuxiví san. ³⁵ Tsi dá kákān kó ne, ta'xí nto é ká'xí u. Dā itsí ko ne, ta'xí nto é kō'o u. Kuān te xio ñuú vé'xí ú ne, dōo díní nto é kutūví u ni ntō. ³⁶ Dá kantíí u ne, ta'xí nto doo é kunūu u. Dá nchokuví u ne, íxkoto ni'ni nto ko. Dá inuu kutu ú ne, íxkoto ni'ni nto ko”, koo

ka'án u. ³⁷ Kidáā ne, ká'ān ña é vā'á ña'a san ní ko: “¿Amá ntu ini nti e kákin ntō ne, tā'xí nti é ká'xi nto? ¿Amá ntu ini nti e itsi ntó ne, tā'xí nti é kō'o nto? ³⁸ ¿Amá ntu ini nti e xio ñuú ve'xi nto ne, tā'xí nti mí kutuvī nto? ¿Amá ntu ini nti e kantíí nto ne, tā'xí nti doo é kunūu nto? ³⁹ ¿Amá ntu ini nti é nchokuví nto, o nuu kutu ntō ne, ixkóto ní'ni nti nto?”, koo ka'an ña. ⁴⁰ Kidáā ne, xu'u é Reí u ne, ká'ān ú ni ña: “Nuu é ntaā i é káka'án u ni ntō, tsí da kuān ó de nto ni tā'an nto, ña é díí ka dutsi ne, vata te xū'u kuán o de nto ní ko”, koo ka'án u.

⁴¹ Kidáā ne, xu'u é Reí u ne, ká'ān ú ni ña ntoo díñi datsin kó: “Kunu nto nuú ko, ña kini ntáa. Kue'ēn nto mí kai'xi ñu'u ntií dañu ntūvi, é de kú've' u iña tó'o e ña vá'a san ní ánje ī. ⁴² Tsí dā kákin kó ne, ña ni tá'xi ntō é ká'xí u. Dā itsí ko ne, ña ni tá'xi ntō é kō'o u. ⁴³ É xīo ñuú vé'xí ú ne, ña ni tá'xi ntō mí kutuví u. Íntí u ne, ña ni tá'xi nto dōo é kunūu u. Nchokuví u ne, ínūu kutū ú ne, ña ni íxkoto ní'ni nto ko”, koo ka'án u. ⁴⁴ Kidáā né, tsixe'e ña'a sán ko: “¿Amá ntu kákin ntō? ¿Amá ntu itsi nto? ¿Mí'i ntū é xio ñuú ve'xi nto? ¿Amá ntu kantíí nto, o é nchokuví nto, o inuu kutu ntō ne, ña ni xntíi nti nto?”, koo ka'an ña. ⁴⁵ Kidáā ne, ká'ān ú ni ña: “Nuu é ntaā i é káka'án u ni ntō, tsí te ña ni xntíi nto ta'án nto, ña é díí ka ntā'ví san ne, ña ni xntíi nto kó dí”, koo ka'án u. ⁴⁶ Kidáā ne, kí'in ña mí ní'ñ ña é nto'o ña ntií dañu ntūvi. Ntá tsi ña é vā'á san ne, kuntoó ña ni Xuva ko ntií

dañu ntūvi —ka'an ña.

26

Dā ntúkū nuu ini ña nté koo tñin ña Jesuu

(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Dā kúvi ká'an Jéssu sá'a ne, kaka'an ñá ní ña ntántikin ña:

² —Ini nto tsí uvi ntūvi ve xee viko dá nātavá Xuva kō ña Israee ñuú Egítō. Kidáā ne, xu'u é vēxkúvī ú ñatí ne, ntada ñá ko kuenta ntá'a ña'a san é naxnteē ñá ko ntiká krusi kan —ka'an ña.

³ Ntūvi tsikán ne, nataká nuu tó'o dutú san ni ñatā san má ví'i ká'nu dutu ñá odo nūu, ñá nani Caífaa. ⁴ Nātíin ña ni tā'an ña nté koo tñin xu'ū ñá Jesuu é ká'ní ña ña. ⁵ Ntá tsi ntáka'an ña:

—Ñá víi o mé'ñū víkó san vata koo é ña kudíin ña'a san ní kō —ka'an ña.

Dā da'ví ñadī'í san cho'o vídin díki Jéssu

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶ Dá tūvi Jesuu ñuú Betania, má ví'i Sīmuun (ña é kánakó'xo kúñu ī kídaā) ne, ⁷ xee uun ñadī'í mí tuví ña, ní'i nta'a ña ūun xuxu cho'o vídin e dóo nuu á'ví. Dá'ví ña díki Jéssu chó'o vídin san da tūvi ña nú mēsa kan. ⁸ Ntá tsi kudiin ña ntántikin ña da ini ña ne, kaka'an ña:

—¿Nté kui doto xntu kanatívi ñá cho'o vídin san? ⁹ Tē dí ní diko ña né, dōo kue'é diu'un ní'i ña. Kidáā ne, kuvi kué'e ña diu'ún san ñá ntā'ví —ka'an ña.

¹⁰ Ntá tsi tēkú Jesuu nee iña ntádē kuení ña ne, kaka'an ñá ní ña:

—Ñá ku natēku du'xen ntó ña, tsí nuu i é vā'á kade ña nī ko. ¹¹ Ña túvī nté uun tuví é ña kuntóo ña ntā'ví san nī ntó, ntá tsi xu'ú ne, ñá nā'á ka kutuví u ni ntó. ¹² Dā da'ví ña kúñū kó cho'o vídín san ne, kaxtūví tu've ñá ko é kuntū'xí u. ¹³ Nuú é ntaā i é kākā'án u ni ntó tsí dā mí'í ká e ntáka'an ntódo ña tú'ūn va'á san kuenta iñá ko kanī ñūxiví sa ne, ká'an ñā'a nté ō dé ñadī'í sa'á ne, naka'an ña ñā —ka'an Jéssuu.

Dā diko Júda Jéssuu

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴ Kidāā ne, uun ña'a ñā é uxuvi ñá'a san, ñá nanī Júda Iscārioté ne, kué'en ñā mí ntoo tó'ō dutú san, ¹⁵ kaka'an ñá ni ñā:

—¿Nté ntu kaa ta'xi nto kó te ntāda ú kuenta Jéssuu ntá'a nto? —ka'an ña.

Xé'e ña ña ōko u'xí diu'un kui'xín ne, ¹⁶ nté ūra tsikan ntúkū nuu iní ña nté koo ntada ña kuenta Jéssuu.

Dā é'xi dadī Jéssuu ni ñá ntántikin ña

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹⁷ Dā kī'í ūun viko da nátava Xuva kō ña Israee ñuú Egitō sán ne, xéé ña ntántikin ña mí tuví Jesuú ne, ntáka'an ña:

—¿Mí'í ntū ntio nto é xtūví tu've ntí é kā'xi ntó iña vikó sá'a? —ka'an ña.

¹⁸ Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Kue'ēn ntó ñuú Jerusaleen, nú vi'í ña tsikán ne, ká'an nto ni ñā: “Kaka'an Mástrú san: É dokó sa xee ura iñá ko. I'a nú vi'í nto kán ka'xí u iña vikó san nī ña ntántikin ko”, koo ka'an nto —ka'an Jéssuu.

¹⁹ Kuan ō dé ña ntántikin ñá vata ō ka'an ñá ne, ikan xtūví tu've ña é kā'xi ñá iña vikó san.

²⁰ Dā kuāā ne, íntōo dadī Jéssuu ní uxuvi ñá'a, ña ntántikin ña. ²¹ Da ntaé'xi ña ne, kaka'an Jéssuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntó, tsí uun nto ne, díko ntó ko —ka'an ña.

²² Ñá tē nté kaa íntoo nta'xa ña ne, é un é un ña ntátsixe'e ña ñā:

—¿Vá divi ntū u, Tó'ō? —ka'an ña.

²³ Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Ña é dadī tsi xnuu ntó'lo tañú'u i ini ko'ó san nī kó ne, divi ñā e díko ñá ko. ²⁴ Xu'u é vēxkúví ú ñatī'í ne, kuví u vatá ō uve na'a tú'un Xuva kō, ntá tsi ntā'ví ide ña é dikó ko. Dí ka vá'ā ō tē dí ña ni kaku ña —ka'an ña.

²⁵ Júdá, ña é dikō ñá ne, tsixe'e ñā:

—¿Vá xū'ú ntu, Tó'ō? —ka'an ña.

Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Kuān ō kaka'an —ka'an ña.

²⁶ Da nī ntaé'xí ñá ne, kī'í Jéssuu tañú'ū sán ne, nākué'e ña sintiá'ví nta'a Xuva kō ne, kátsin dava ña ne, xé'e ñā ña ntántikin ñá, kaka'an ña:

—Kī'í ntó, ka'xí nto. Sá'ā ne, kúñū kó —ka'an ña.

²⁷ Kī'í ña e'xín sán ne, nākué'e ña sintiá'ví nta'a Xuva kō ne, xé'e ña ña, kaka'an ña:

—Ko'lo nto, un ntī'í ntī'í ntó, ²⁸ tsi sá'ā ne, níñī ko é xē'é u xu'u kó é kāti ú kuenta iña dóo titín ña'a san vata koo é nakate Xuva kō kuetsí ña. ²⁹ Kaka'án u ni ntó tsí ña ko'ó ka ú ntute tinti'ó sa dā nté ko'ō dadī ú ni ntó ntute tinti'ó

xēe san mí kadē kû've Xuva kō —ka'an Jēsuu.

Dá kakā'an Jēsuu tsí ka'an Pedru tsí ña íni ñá ña
(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

³⁰ Dā kúvi íta ña nchu'un iña Xuva kó ne, ntíi ña, kue'en ña xuku Olívu. ³¹ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—Un ntíi ntíi nto kunu nto kó niñú ve. Tsí kuān ó uve na'a tú'un Xuva kō é kākā'an: “Ka'ni u paxtú san ne, kaka xaa un ntíi ntíi a le'ntu san”, ka'an tú'un Xuva kō. ³² Ntá tsi te ntoto xtuku ú ne, kí'in ú, kodo nūú u ñuú Galilea —ka'an ña.

³³ Pedrú ne, kaka'an ñá ni Jēsuu

—Kuān té un ntíi ntíi ñá kunu ña nto ne, ñá kuan koo víi u —ka'an Pedru.

³⁴ Jesuú ne, kaka'an ñá ni ña.

—Nuu é ntaā í kaka'an u ni ó tsí niñú ve ne, di'na dá kána lí'xí sán ne, é uni íto ka'an tsí ña inín ko —ka'an Jēsuu.

³⁵ Kaka'an xtúku Pedru ni ña:

—Kuān te kuví u ni ntō ne, ñá ká'an u e ñá iní u nto —ka'an ña.

Kuan ó ka'an un ntíi ntíi ña ntántikin ñá di.

Dá kúka'an ntâ'ví Jesuu má utun mí é nani Getsemānii
(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶ Kidáā ne, kue'en ní'i Jēsuu ña mí é nani Getsemānii. Kaka'an ñá ni ña ntántikin ña:

—Kuntōo nto i'a, na kí'in u da'a san, kika'an ntâ'ví u —ka'an Jēsuu.

³⁷ Ntēka ña ntuvi í'xá Zebedeú san ni Pedru. Dōo kúnta'xa iní ña. Dōo dé kuení

ñá. ³⁸ Kidáā ne, kaka'an ñá ni ntuni ñá'a san:

—Dóko sá ña kutii u e dóo nuu nta'xa nimá ko. Kuntōo nto i'a ne, kuntitō ntó ni ko —ka'an ña.

³⁹ Kué'en ká ña un sīin ne, nakani iti ña da nté tantée xteen ña ñu'u kán ne, dá kakā'an ntâ'ví ña, kaka'an ña:

—Ūvá, te kúvi né, tā'xi nto é ña nto'ó ko. Ntá tsi ña te é ntio mii ko, tsí nté koo é ntio nto —ka'an ña.

⁴⁰ Nāxee ña mí ntoo ña ntántikin ñá ne, ntákidi ña. Kaka'an ñá ni Pedru:

—¿Nté uun urá ntu ña ni kutii nto kuntito nto ni ko? ⁴¹ Kuntito nto ne, ka'an ntâ'ví ntó vata koo é ña vii nto é kíni kaa. Nima ntó ne, ncho vii é vā'a, ntá tsi kúñu ntō ne, ñá kākutii i —ka'an ña.

⁴² Dā kúvi uvi íto kue'en ñá kúka'an ntâ'ví ña ne, kaka'an ña:

—Uva, tē ña kúvi kuíta nti'xin sá'a é ña nto'ó ko ne, na kuān koo kuví vatā ó ntio nto —ka'an ña.

⁴³ Dā náxee xtúku ña ne, ntákidi xtuku ntuni ña ntántikin ña, tsí kantadí mii ntuxnūú ña ma'na. ⁴⁴ Tsoo mii xtúku ña ña ne, dá kué'en ñá, kuka'an ntâ'ví xtuku ña é kúvi uni íto. Kuan tsí o kaka'an ntâ'ví xtuku ña. ⁴⁵ Kidáā ne, naxeé xtuku ña mí ntoo ña ntántikin ñá ne, kaka'an ñá ni ña:

—¿Ntákidi dúkuan ntu ntō? ¿Ntoo da'na ntu nto? Koto nto tsi e xée ūra í ve é xu'u é vēxkúvī ú ñatíi ne, ntada ña ko kuenta ntâ'a ña kini ntáa san. ⁴⁶ Nakuntáñi nto, kí'in ó, tsi é xee ña é dikó ko —ka'an ña.

Nté ō t̄in ña Jesuu

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Da n̄i k̄aka'an dúkuan ñā ne, x̄eē Júdā, uun ñā'a ñā é uxuvi ñā'a san. Ñā tē nté kaa ñā'a ntéka ñā, ñā odo kaa ni ūtun. Vé'xi ñā kuēnta iña tó'ō dutú san ni ñatā san. ⁴⁸ Ñā é diko ñā ne, é k̄a'an ñā ni ñā'a san:

—Xoó ñā'a, ñā é ka'xí u xu'u i ne, ñā ñā t̄in nto ñā —ka'án Júdā.

⁴⁹ Ura tsí i xee ñā mí tuví Jesuu, kaká'an ñā:

—So'lo ntō dá, Mastru —ka'an Júdā.

Ne, ē'xí ñā xu'u ñā.

⁵⁰ Kaka'an Jesuu ni ñā:

—Viin nee iña é vē'xin é viin —ka'an ñā.

Kidāā ne, x̄eē ñā'a sán ne, t̄in ñā Jesuu é k̄i'in ni'i ñā ñā nuu ñā tsiñu na'nu i san.

⁵¹ Uun ñā'a, ñā ntántikin Jesuú ne, t̄avá ñā kaa ñā ne, ē'ní ñā ñā kade tsiñu iña dutu ñā odo nūú san. Nákuítá tu'un ñā lo'xo ñā. ⁵² Kidāā ne, kaka'an Jesuu ni ñā:

—N̄axnuu vá'an káa o. Xoó ñā'a é naā ñā n̄i kaa ne, kaa kuví ni'i ñā di. ⁵³ ¿Vá ñā kuví ntu ká'án ú ni Uvā kó, kuiní nto ne, ura dú'va tsi i táxnū ñā uni diko u'xi míil ánje ñā?

⁵⁴ Ntá tsi tē dí kuan kō ne, ¿nté ntu koo kuntaa vatā ó kaka'an tú'un Xuva kō é da mií é kuān koo kuví? —ka'an ñā.

⁵⁵ Ura tsíkán ne, kaka'an Jesuu ni ñā'a san:

—¿Vē'xí ntu nto é t̄in nto uun ñā du'u, é kuan o odo ntō kaa nto ni ūtun san é vēxt̄in nto ko? Utén utén tuví u má ūkún nto k̄an ne, ñā ni t̄in nto ko. ⁵⁶ Ntá tsi kuan kō kuví

vatā ó kaka'an tú'un Xuva kō, vata koo é k̄untaa é k̄aka'an ñā ka'án naa Xuva ko kidaā —ka'an Jesuu.

Un ntíí ntíí ñā ntántikin Jesuú ne, inu ñā ne, xtuví mií ñā ñā.

Dā ntisí me'ñu Jesuu nūu dutu ñā odo nūú san

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Ñā e t̄in Jesuú ne, kue'en ní'i ñā ñā mí tuví dutu ñā odo nūú san, ñā nani Caífaa. Ikān ntōo mastrú lei ni ñátā, ñā ntádē k̄u'vé san di. ⁵⁸ Ntá tsi nt̄ikin ika Pedrú san ñā dá ntē xee ñā nu kí'i k̄an nú vi'i dutu ñā odo nūú san. Kúki'ví ñā iní i k̄an né, ikān itúvi ñā nī sntadún san vata koo é kōto ntodo ñā nté koo kuví Jesuu.

⁵⁹ Dutu ñā odo nūú san ni ūn ntíí ntíí ñā tsiñu i sán ne, ntuku ñā ñā é dā'ví dovete ata Jesuu, vata koo é k̄a'an ñā é na kuví ñā. ⁶⁰ Ntá tsi kuān te titín ñā vete xee ñā ne, ñā tē kuédadii ni k̄a'an ñā vata koo é kué'é ñā ñā doxi'í san. Kidāā ne, x̄eē ūvi ñā'a ne, ⁶¹ ntáka'an ñā:

—Ñatíí sa'á ne, kaka'an ñā: “Kuví nanūu u xúkun Xuva kō sán ne, úni ntūvi tsí naxnt̄itsi xtúku u”, ka'an kú ñā —ka'an ñā'a san.

⁶² Nákuñt̄itsí dutu ñā odo nūú san ne, kaka'an ñā:

—¿Ñā tuví ntu é nantiko koō nto? ¿Nee iñá ntu sá'ā é ntáka'an ñā'a san iña nto? —ka'an dútu ñā odo nūú san ni Jesuu.

⁶³ Ntá tsi nte un siin ñā ni ká'an Jesuu. Kidāā ne, kaka'an dútu ñā odo nūú san ni Jesuu:

—Kaka'án u ni ntō nuu Xuva ko, ñā kant̄ito san, ka'an

ntó nī kó tē Cristu ntí'xe nto, te I'xá Xuva ko ntō —ka'an ña.

⁶⁴ Kidáa ne, kaka'an Jéssu ni ña:

—É kākā'an ntú ku nto. Ntá tsi kaka'án u ni ntō tsí vi'i a vé ne, kiní nto ko, xu'u é vëxkúvī ú ñatīi, te tuví u diñi kua'a Xuva kō, ña e dóo ntīi inī í san. Ki'xi ú mé'ñū viko e dukún kán —ka'an Jéssu.

⁶⁵ Kidáa né, kūdiin dútu ñá odo nūú san ni ñā ne, ntata ña dōo ñá vatā xkoó ini ñá ne, kaka'an ña:

—¡Dōó kinī ó kaka'an ña tsí dadīi ña ni Xuva kō! ¿Vá kántio ká ntu ko ñā'a, ña é ntada ntaa? É tekū nto tsi dóo kinī ó kaka'an ñá iña Xuva ko. ⁶⁶ ¿Nté o kadé kuení nto? —ka'an ña.

Nantíko kōó ña nguī san, ntáka'an ña:

—Iō kuetsí ña. Kuetsí é kuvī ña —ka'an ña.

⁶⁷ Kidáa né, tī'vi díi na nuu ñá ne, ē'ní ña ña ne, xé'ē nuu na vinuu ña. ⁶⁸ Ntáka'an na:

—Ká'an ntō ve, Cristu: ¿Xoó ntu é'ni i nto? —ka'an na.

Dá kakā'an Pedru e ñá ini ñá Jessu

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Kuan tsi ó itúvi Pedrú san nu kí'i kán. Xéé ūun ta'nu kade tsiñu nú vi'í dutú san mí tuví ña ne, kaka'án tun:

—Dívi ntō né, dadīi tsi kaika nto ni Jéssu, ña vé'xi ñuú Galileá san —ka'án tun.

⁷⁰ Ntá tsi núu un ntíí ntíí ña'a san kaká'an ña:

—Ñá iní u nee é kākā'an nto —ka'án Pedru.

⁷¹ Dā ntíi ña xi'i kán ne, é tūku ta'nu kade tsiñu íni tún ña ne, kaka'an tún nī ña ntāñi étsin san:

—Ña sá'á ne, dadīi kaika ña ni Jéssu, ña vé'xi ñuú Nazaree —ka'án tun.

⁷² Kaka'an xtúku Pedru e ñá ini ñá ña. Kaka'an ña:

—Ni Ūva kō, ñá iní u ña sá'a —ka'an ña.

⁷³ Dā ku e ví'i ne, xéé ña ntāñi san ne, ntáka'an ñá nī Pedru:

—Nuu é ntaā i é nto'o ne, kaduku ntée nto ña tsikan, tsí kaka'an ntó vatā ó kaka'an ña —ka'an ña.

⁷⁴ Kidáa ne, kaka'an ña é na kuē'é Xuva ko ñā é na ntō'o ñá tē ña nuu é ntaā i é kākā'an ña. Kaka'an ña:

—Nuu é ntaā i, ñá iní ntí'xe ú ña tsikan —ka'an ña.

Ura dú'va tsi i kána lí'xī san,

⁷⁵ Kidáa né, naka'án Pedru é kākā'an Jéssu ni ña: “Dí'na dá kána lí'xī sán ne, úni ito ka'an e ñá inín ko”, ka'an ña. Kidáa ne, kíi Pedrú ne, ēkú kue'en ña.

27

Dā ntáda ña kuenta Jéssu ntá'a Pilatu

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

¹ Dā tuví ne, un ntíí ntíí tó'ō dutú san ni ñatā sán ne, nātaká nuu ña é ká'an ña é na kúvī Jessu. ² Kí'ní ña ña ne, kue'en ní'i ña ña nūu Pílatu, ña tsiñu ka'nu i iña ñuú Roma.

Dā xi'i Júdā

³ Júdā, ña é diko Jéssu, dā kútuni ña tsí kuví Jessu ne, nātivi iní ña ne, ntāda xtuku ña kuenta é ōko u'xí diu'un kui'xín san nta'a tó'ō dutú ni ñatā san. ⁴ Kaka'an ña:

—Édé u kuetsí, tsí ña té nee é kiní kaa ni ídé ña é kuví ña —ka'an ña.

Ntá tsi ntáka'an ñá ni ñā:

—Ñá tē neé kuenta iñá nti. Kuenta iña mí o —ka'an ña.

⁵ Eté xaa Júdá sán diu'ún san má úkún kán né, ntii ña, kue'en ñá ne, nakué'ne mii ña kúñu ña.

⁶ Ntá tsi náta ka tó'ō dutú san diu'ún san ne, ntáka'an ña:

—Dōo xii kaa é xnūu o diu'un sá'a ini etun mí ñu'u é kaxé'le ña'a san doméni iña Xuva ko, tsi niñi é inuu á'vi sá'ā —ka'an ña.

⁷ Edé kuení ña ne, ñii ña ñu'u iña ñá kade vá'a kídi nte'ú san mí kuntū'xi ña vé'xi xio ñuu. ⁸ Dukuān ne, kaka'an ñá Ñu'ú Niñi ñu'ú san un tsi nté vevii. ⁹ Kuan o kúntaa vata o ka'an ñá ka'án naa Xuva ko kidaā, ñá nani Jeremia, dá ká'an ña: “Kí'i ña é oko u'xí diu'un kui'xín san, (divi xā'ví e ntáka'an ña Israeé san tsi ntá'vi ña iña ñá ne), ¹⁰ xé'e ña diu'ún san é ñii ña ñu'u ña kade vá'a kídi sán, vata o ka'an Xúva ko nī ko.” Kuan o ka'an ña.

Dā kantísi me'ñu Jesuu nuu Pílatu
(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹ Íntísi me'ñu Jesuu núu ña tsiñu na'nu i ne, tsixe'e ña tsiñu i san ña:

—Divi ntō ne, ¿vá Rei iña ñá Israeé ntú nto? —ka'an ña.

Kaka'an Jesuu ni ña:

—É káka'an ntú ku nto —ka'an ña.

¹² Da ñe ntátsi'i kuetsi tó'ō dutú san ni ñatā san ñá ne, ñá ni ká'an kué'en tsi ña. ¹³ Kidaā ne, kaka'an Pílatú san ni ña:

—¿Ña katéku ntu nto e dóo titín nuu i ntátsi'i kuetsi ña nto? —ka'an Pílatú san.

¹⁴ Ntá tsi nté uun tú'ún ña ni ká'an ña. Koó dā kúdu'va ña tsiñu na'nu i san.

Dá kakā'an ña tsi kuví Jesuu

(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

¹⁵ Dá kakuvi viko sá'a ne, kanantii ña tsiñu na'nu i san da xōó ka ña'a, ña ñu'u kutu san, ña é ntio ña'a san.

¹⁶ Ntuvi tsikán ne, nuu kutu uun ñatii, ña é iní un ntíí ntíí ña'a, ñá nani Barābaa.

¹⁷ Dā náta ká nuu ña'a sán ne, kaka'an Pílatú san ni ña:

—¿Xoó ña'a ntu ntio nto é nantii ú ña: Barabaá san ne, o Jēsuu, ña e ntáka'an ñá'a tsi Cristu ñá, ña vexnákakū nto? —ka'an ña.

¹⁸ Tsi ini ña é ña'a sán ne, done'u ini ntáda ña kuenta Jēsuu.

¹⁹ Da ñe tuví Pílatu kádē kú'vē ñá ne, taxnuu ñadi'í ña tú'ún, kaka'an ña: “Ñá ku ki'nin nūun iña ñá sa'a, ña e dóo va'á ña'a san, tsi dóo kanto'o kó vevii e dóo kinī o kénī kó kuenta iña ña”, ka'an ña.

²⁰ Ntá tsi tó'ō dutú san ni ñatā san tsi'í ña diki ña'a san é na kákan ña é ntii Barabaá san ne, na kuví Jesuu. ²¹ Kaka'an xtúku ña tsiñu na'nu i san ni ña:

—¿Xoó ntu é ntuvi ñá sa'á ntio nto é nantii u? —ka'an ña.

Ntáka'an ñá'a san:

—¡Barabaal! —ka'an ña.

²² Kaka'an Pílatú san ni ña:

—¿Nté ntu koo ví u ni Jēsuu, ña é ntáka'an nto é Cristu ña? —ka'an ña.

Un ntíí ntíí ña'a san ntáka'an ña:

—¡Naxnteē ntó ña krusi! —ka'an ña.

²³ Kaka'an Pílatú san ni ñá'a san:

—¿Nté kui? ¿Neé ntu nuu i é kīni kaa é idé ña? —ka'an ña.

Ntá tsi dií dií ka ntii ntáka'an ña:

—¡Naxnteē ntó ña krusi! — ntákachu'u ña, ntáka'an ña.

24 Dā íni Pilatú san tsí ña kuví vií ña, tsí e éni ntu'u ñā'a san kudiin ñá ne, kī'i ña ntute né, nta'a ñā nuu ñā'á san. Kaka'an ña:

—Ña túvi kuétsí ko te kúví ñatí sá'a. Mii nto ini nto nte koo vií nto ni ñā —ka'an ña.

25 Un ntí ntí ña'a sán ne, ntáka'an ña:

—Kuenta iña mí nti é kuví ñá, diví ntí ni í'xá nti —ka'an ña.

26 Kidáā ne, nantii ña Barābaa, tsí kuan ō ntío ña'a san. Dā kúvi natií nuu ña Jesuu xó'o ne, da táxnū ña ña é naxnteē ñá ña ntiká krusi kan.

27 Kidáā ne, sntadun ñá tsiñu na'nu i san ne, kue'en ní'i ña Jēsuu má vi'í mé'ñu kān. Nātaká nuu un ntí ntí sntadun, ñá ntoo ikān, mí tuví Jesuu. 28 Nantí ñá ña ne, xnū ña ña doo kue'e. 29 Dēvá'a ña le'é iñū né, xntekū ñá diki Jēsuu. Xni'nī ña uun chíin nta'a kua'a ña ne, ínchiti ña nū ñá ne, da narkínteē ñá ña, ntáka'an ña:

—¡Na kutúví va'ā ntó, Rei iña ñá Israee! —ka'an ña.

30 Tí'vi díí ña nuu ñá ne, kī'í ña chíin é ní'i nta'a ñā ne, da káni ña diki Jēsuu. 31 Dā kúvi narkínteē ñá ña ne, nāki'í ña doo kue'é san ne, naxnū xtuku ña ña doo mii ña. Kidáā ne, kue'en ní'i ña ñā é naxnteē ñá ña ntiká krusi kan.

Dā naxnteē ñá Jesuu ntiká krusi

(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

32 Dā kuē'en ña ítsi kān né, tā'án ña uun ñatí, ña vé'xi ñuú Cirene, ñá nani Sīmuun. Ēde ña ña kuétsi é kuído ña krusi Jēsuu.

33 Dā xee ña mí nani Gōlgota, é káni tú'un Xiki Diki Ntixi ne, 34 xé'e ña ntute tinti'o é kādaká rkave é kō'o ña. Dā íto nteē ña ne, ña ni ntío ña ko'o ña.

35 Dā kúvi naxnteē ñá ña ntiká krusi kán ne, nādiki sntadún san xoo é ní'i i doo Jēsuu, é un é un ña. Kuan ō dé ña vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: “Kātsin dava ña doó ko. Nadiki ña xoo é ní'i i dú'nú ko”, ka'an. 36 Kidáā ne, íntōo ña é kuēnta víi ña ña ikān. 37 Xnteē ñá uun ta'vi rkunu diki krusi kan é kaka'an neé kuetsi é idé ña. Ta'vi rkunú sán ne, kaka'an: “Ña sá'á ne, Jesuu, Rei iña ñá Israee”, ka'an.

38 Xnteē ñá uvi ña'a ña du'ú ntiká krusi kán ni ña ntuvi tsikán di. Uun ña'a ña ne, diñi kua'a ña ne, uun ña'a ña diñi datsin ña. 39 Da xóo ka ña'a, ña é ita ntí'xin ne, nārkínteē ñá ña, nakuíko ña diki ñá ne, 40 ntáka'an ña:

—Ntō'o é kánakatsin nto xúkūn sán ne kanaxntitsi xtúku nto té kuví ūni ntuvi ne, ¡nakākú mii nto kúñu nto vè! Te nuu é ntaā i é Í'xá Xuva nti'xe ko ntō né, ¡nantii ntee mii nto kúñu ntō ntiká krusi san! —ka'an ña.

41 Kuan ō dé tó'o dutú san, nī mastrú leí san, ni ñatā sán di. Nārkínteē ñá ña, ntáka'an ña:

42 —Ñā sā'á ne, nakakū ñá tuku ña'a, ntá tsi ña kuvi nakakū mii ñā kúñu ñā. Kaka'an ña tsi Rei iña ñā Israeé san ña. Te ntii ntee mii ña krusí san ve ne, kuinti'xe ntí ña. 43 Kaka'an ñá tsi kakuinti'xe ña Xuva kō. Na nakakú Xuva ko ña ve, tē ntio nti'xe ña ña. Tsi kaka'an ña é I'xá Xuva ko ñā —ka'an ñá'a san.

44 Ñā du'ú san é uve dadii ña ni ñā ntiká krusi kán ne, nárkintee ñá ña di.

Dā xi'i Jesús

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

45 Kūneé da kanii ñūxiví san da ká'ñu ntuvi un tsi da nté kaeku uní kuáa. 46 Ura tsikán ne, dōó ntii ka'an Jesús, kaka'an ña:

—Elii, Elii, ¿lama sabatani? (é kani tú'un: Xuvā kó, Xuvā kó, ¿nté kuí xtúvi mii ntu ntó ko?) —kuan ō ka'an ña.

47 Tékú ña ntáñi étsin ne, ntáka'an ña:

—Kakana ña ñá ka'án naa Xuva ko kidaā, ñá nani Élia —ka'an ña.

48 Ura tsi i kue'en úun ña'a ne, koó da kañnu ña, kúki'í ña uun doo é xnuu nto'o ña ntidi ía né, xntekū ñá dikí chíin sán ne, xé'e ñā é kō'o Jesús. 49 Ntá tsi ña nguii sán ne, ntáka'an ña:

—Nakoo mii nto ñā. Koto o tē ki'xi Eliá san é nakakū ñá ña —ka'an ña.

50 Kidāā ne, kachu'u ntāa Jesús ne, xí'i ñā. 51 Ura dú'va tsi í ne, ntáta ntāa dôxi é rkaa iko ñni ukun kan, nte dikí í un tsi nte xé'e i kán. Táan ne, ntáka xūú san. 52 Nakaan ñaña ñā'a sán ne, titín ña kuinti'xe í, ña é xi'í sán ne, ntoto ña. 53 Ntii

ña nú ñaña ñā da ntoto Jesús ne, kué'en ñā'a san ñuú Jerusaleen. Titín ña'a íni ña ña.

54 Dā íni tó'ō sntadún san ni ña ntoo ni'í ñā, ña ntáde Kuenta Jesús, tsi taán ne, dā íni ña kuán ō kúvi ne, koó dā kúdu'va ña. Ntáka'an ña:

—I'xá Xuva nti'xe ko ña sā'a —ka'an ña.

55 Titín ñadí'í, ña vé'xi nté ñūú Galilea, ñá ntántikin Jesús é xntii ña ñā ne, ntáñi ika ñā, ntaíto dítō ña. 56 Maria Madálena ni María, dí'í Sántiau ni Jóseé san, ni dí'í I'xá Zebedeú san ne, ntáñi dadii ña ni ñadí'í, ñá nguii san.

Dā intú'xi Jesús

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

57 Dā kuáa ne, xéé ūun ña kuika, ña ñuú Arimatea, ñá nani Jōsee, ñá kantikin Jesús.

58 Kué'en ñā mí tuyí Pilatú ne, ntákan ñā kúñu Jesús. Kidāā ne, kaka'an Pílatú san é nakué'e ña ña. 59 Naki'í Joséé san kúñu ñā ne, dá xnuu ta'án ña ña doo xee e dōo va'á ne, 60 xnuu ñá ña ini ñaña mii ñā é dā ve éte nuu ña ini xuú san. Édí nuu ñá uun xuu ka'nu xi'í ñaña sán ne, dā ntaka ña. 61 Ntá tsi Maria Madálena ni Maria ñá uun sán ne, ñū'u nteé ña nú ñaña san.

Dā idé sntadún san kuenta nú ñaña Jesús

62 Tévāá du'va tsi ntuvi dá iō dá'na ne, nātaká nuu tó'ō dutú san ni ña fariseú san mí tuyí Pilatú ne, 63 ntáka'an ña:

—Ntánaka'án nti tsi ka'an ñá veté san dá kántito dukuan ñā tsi te kuvi uní ntúvi ne, ntoto xtuku ña. 64 Dukuān ne, ká'an nto na nākadí va'á

ñá ñañā san da nté tē kúvi uni ntúvi, vata koo é ña kí'in ña ntántikin ñá ne, natava ña kúñu ña. Kidáā ne, kuvi ka'an ñá ni ñā'a san tsí e ntóto tó'o ñā é xi'i ña. Díí díí ka kini kaa dovete sá'a é vata kaa dovete é ká'an di'na ña é ntóto ña —ka'an ña.

⁶⁵ Kaka'an Pílatu ni ña:

—Dikan ntáñi sntadun é kuēnta víi ña. Kue'en ntó ni ña, nakadī kutu ntó te kúvi víi nto —ka'an ña.

⁶⁶ Kué'en ñā né, nakadī kutu ñá ñañā san. Édí nuu ña xume ntíkō diñi i mí ntee tá'an xuú san ni ñañā san. Nū'u ntee sntadún san é kuēnta víi ña.

28

Dā ntóto Jesuu

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Dā ita ntí'xin ntuvi dá iō dá'na, dá tuvi é kuvi ūun ntuvi vité san ne, kué'en María Madālena ni María ñā unun san é kúkoto ntodo ñá ñañā san. ² Kidáā ne, un vá'a tsi taan. Tsi ntíi unun ánje Xuva kō nte e dukún kán. Kí'xi ña, náxtixio ña xuú san ne, dá itúvi ntí'i ña. ³ Núu ñā ne, vata kaa dá káxi'i núu kaa ne, kui'xīn kue'en dóo ña vata katsi. ⁴ Nā tē nté kaa u'ví sntadún san dá ini ña ña. Koó dā ntaní'i ña ne, vata dí tē xi'i ña. ⁵ Ntá tsi kaka'an ánje Xuva ko ni ñadī'í san:

—Ñá ku u'ví nto, tsí iní u e ntánantuku nto Jēsuu, ña intée ntiká krusí san. ⁶ Xóxō ña, tsí e ntóto ña vata ō ka'an ña. Kí'xi nto, koto nto mí'i inūu ña ne, ⁷ Kué'en náne'e nto, kúkoto ntó ña ntántikin ñá tsi e ntóto ña é xi'i ña. Dī'na ña kí'in ña é ntó'ó ñuú Galilea. Ikan

nāni'i ta'an nto ña. Sá'a tsí é ká'an u ni ntó —ka'an ánje san.

⁸ Ura tsí i ntáka ñadī'í san nú ñañā kán. Ú'vī ña, ntá tsi dóo diní ña di. Koó dā ntáinu ñā kue'en ña é ká'an ñá nī ña ntántikin Jēsuu. ⁹ Da nēe ini tsí ña nāni'i ta'an ña Jēsuú ne, kaka'an ñá ntiusi ni ña. Kué'en etsin ñadī'í san mí ntitsí Jēsuú ne, ínchiti ña nūu ñá ne, tiin nta'a ña dī'in ña, da ntáka'an ña e dóo ka'nu ña'a ña. ¹⁰ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—Ñá ku u'ví nto. Kue'en ntó, kukoto ntó ta'an ko, na kí'in ñá ñuú Galilea ne, ikan kini ñá ko —ka'an Jēsuu.

Dovéte e ntáa sntadún san

¹¹ Da nīi kué'en ñadī'í san itsi kán né, iō sntadún san é kué'en ña ñuú Jerusalem, kúnakoto ñá tó'ō dutú san un ntí'í é kúvi. ¹² Dā xee un ntíi ntí ñatā san e kána ña ne, natíin ña ni ñā. Dōo kue'e diu'un xe'é ña sntadún san ne, ¹³ ntáka'an ña:

—Ká'an nto ni ñā'a san: “Xéē ña ntántikin ña niñú ne, kí'i dú'u ñā kúñu ña da nīi ntákidí ntí”, koo ka'an nto. ¹⁴ Te tēkú tó'o ntó e ntáka'an ntó ne, ká'an ntí ni ñā vata koo é ña kué'e ña é ntó'o nto —ka'an ñá nī sntadún san.

¹⁵ Kí'i sntadún san diu'un san ne, ide ña vata ō ka'an tó'ō dutú san. Kuan tsí ó ntáka'an ñá Israeé san un tsi nté vevii.

Dā teé tsiñu Jesuu ñá ntántikin ña

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶ Kidáā ne, kué'en ū'xi in pustrú san ñuú Galilea. Kué'en ña xūku mí taxnūu

Jésuu ña. ¹⁷ Dā íni ña ña ne, ínūu íni ña ña. Ntá tsi iō ñá e ña ni kuintí'xe ña te ñi ntí'xe ña é Jésuu ña. ¹⁸ Xée Jésuu mí ntoo ña ne, kaka'an ñá ni ña:

—É ta'xi Xuva kō é kadā kú've u un ntí'i é tuyí ñuxiví a nī e dukún kán di. ¹⁹ Dukuān é kāká'án u ni ntō é kuē'en ntó kanii ñūxiví sa ne, ká'an nto vata koo é kuīnti'xe ña'a san un ntíí ntíí ñuú san tú'ūn kó ne, nakūtsi ntute nto ña kuenta iña Xuva ko, kuenta iñá ko, xu'u é I'xā ñá, ni kuēnta iña Espíritū Sántū san. ²⁰ Nakuā'a nto ñá na kāda ntaa ña é un ntíí ntíí vatā ó kaka'án u ni ntō. Kunūy me'ñu ú nto ntii dañu ntūví un tsi da nté ntí'i ñuxiví sa. Kuan tsi koo na kōo —ka'an Jésuu.

Tū'un é vā'a iña Xuva ko e xntée na'a San Marcu

*Kaka'an ntódo Juaan
Bautista ñuu itsí kån
(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9,
15-17; Jn. 1:19-28)*

¹ Dukuån o iñi ntu'u e dóo vá'ā ó kaka'an tú'un iña Jesúcristu, dívi I'xá Xuva kō, ña tuví e dukún kån.

² Nté ntúvi dí'na uve na'a kaka'an Ísaia, ña é ka'án naa Xuva ko kídaā, tsí du'vā ó kaka'an Xúva ko ni I'xā ña: Dí'na taxnúu ú uun ña'a, ña é xtúví tu've itsi o, ne, dá taxnúu ú o.

³ Uun tatsín ne, dōo ditó kaka'an ñuu itsí kån: “Nākoó tú'vē ntó itsi va'a, tsí e vé'xi Xuva kō”, ka'an, ka'an Ísaia san.

⁴ Ña é taxnuu Xuva kō ne, dívi Juaan, ña é kaika má kú'u kan é kanakütsi ntute ña ña'a san. Kaka'an ña é dí'na natu'vi ña'a san kuétsi ña ne, dá kutsi ntute ña. Dukuån é káda ka'nu iní Xuva ko ni ña kuétsi ña. ⁵ Un ntíí ntíí ña ñuú Judea ni ñá ñuú Jerusaleén, dá xee ñá ne, natívi iní ña kuétsi ña ne, da itsi ntute ña nta'a Juaán san mé'ñu ntúte ka'nu é nani Jórdaan.

⁶ Dóo Juaán san ni ññ í'xi ña ne, ññ kameu kúvi. E ini é'xi ña ne, skunti; ini xi'i ñá ntūdín ñuñu. ⁷ Kaka'an ntódo ña ni ñā'a san:

—Ví'i a vé ne, xée uun ña'a ñatíi, ña é díí ka ka'nu ña'a é xu'u. Nté ña té nee nuu á'vi ko é nākoó tíxí u é nāntuté u nti'xen ña. ⁸ Xu'ú

ne, kūdii ntute kadá'vi ú nto dá kanakütsi ntute ú nto. Ntá tsi dívi ña ne, Espíritū Sántū ta'xi ña nto é kunūu ña nima nto —ka'an Juaan.

Dā itsi ntute Jesuu

(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹ Ntuvi tsikán ne, ntaka Jesuú ñuú mii ña é nani Nazāree, é tuví ñuú Galilea. Xée ña mí tuví Juaan. Juaán san ne, nakútsi ntute ña Jesuu mé'ñu ntúte ka'nu é nani Jórdaan. ¹⁰ Kidáā né, dá ntíi Jesuu díñi ntute ka'nu san ne, ini ña tsí nákaan e dukún kan ne, ikån ntíi Espíritū Sántū san é vata kaa uun paloma é írkaá nuu díki ña. ¹¹ Kaka'an tátsin Xúva kō nte e dukún kån:

—Divín é I'xá mii ko e dóo kakuinimá ko o. Ñá te nté kaa diní nu nimá ko kuenta iña o —ka'an Xúva ko ni Jēsuu.

*Ntío tó'ō e ña vá'ā san é
kō'xo Jesuu nuu i é kñi kaa*

(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹² Espíritū Sántū sán ne, kue'en ní'i ña Jesuu ñuu itsí kån. ¹³ Úvi díkó ntuvi, úvi díkó niñu íka Jesuu ikån. Kaika ña mí ntaíka kiti ku'u san. Ikån xée tó'ō e ña vá'ā san ne, ntio i é kō'xo Jesuu núu i é kñi kaa. Ntá tsi xee ánjē san é kade ña ña kuenta.

*Eni ntu'u Jēsuu kaká'an
ntódo ña ñuú Galilea*

(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

¹⁴ Dā inúu kutu Juaan viútun sán ne, xée Jēsuu ñuú Galilea, kaka'an ntódo ña, kaka'an ña nté kuån nte vá'ā ó kadē kú've Xuva kō. ¹⁵ Kaka'an ña:

—E xée ūra í ve. Ña náā ka dá kixkadā kú've Xuva kō.

Dukuān né, natu'vi ntó kuetsi nto ne, kuinti'xe nto tú'ūn é vā'á san —ka'an űa.

Nākaxnúu Jesuu kimi űa'a, űa ntátava tsákā san
(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

¹⁶ Kaika Jesuu díñi míni Galileá san ne, ikān nání'i űa Simuun ni ení űa, űá nani Āndree. Ntánakuítá nuu űa xunu űa iní ntute san, tsí divi tsiñu ntáde űa é tsáká ntátava űa. ¹⁷ Kaka'an Jéssuu ni űa:

—Kuntikin ntó ko. Nā tāvā ka nto tsákā, tsí vi'i a vé ne, ká'an nto ni űn ntíí ntíí űa'a é na ntúvā'a nima űa —ka'an űa.

¹⁸ Kidāā ne, ura tsí i tsoo mii űa xunu űa ne, dá kuē'en űa ni Jéssuu.

¹⁹ Kūdii tsi kué'en Jesuú ne, nāni'i ta'an űa ni Sántiau ni ení űa, űá nani Juaan. Ntuvia űa é i'xá Zebedeu. űu'u űa ni uva űā iní tun ntoō űā, ntántavā'a űa xunu űa. ²⁰ Kidāā né, kāna Jesuu űa é kuntikin űā űa ne, ura tsí i xtúvi mii űa uva űa nī űa ntáde tsiñu iña űa iní tun ntoō san, dá kuē'en űā kuntikin űā Jesuu.

Uun űa'a, űá nuu é űa vā'ā nima i
(Lc. 4:31-37)

²¹ Xée űa űūu é nani Capērnau. Ntuvia é ntoo kadin űa'a sán ne, kué'en Jéssuu má vi'i mi ntánataká nuu űa Israeé ne, ení ntu'u űā nakua'a űa űa'á san. ²² űa'a sán ne, dōo va'á kuinī űā da téku űa é kuān nte vā'ā ó kaka'an Jéssuu. Nā te ni kā'an űā ni űa vatā ó kaka'an mastrú lei iña Xuva ko, tsi dōo iō űa é kā'an űa dá kanakuā'a űa. ²³ Tuví uun űa'a má űkún

kān, űa é nuu e űa vā'ā nima i. Kaka'an űátíí san:

²⁴ —¿Nté kui kánateñu nuu nto ntí, Jesuu, űá űūú Nazaree? ¿Vēxká'ni ntu nto ntí? Iní ntí nto, tsí Xuva kō táxnūu űa nto —ka'an űa.

²⁵ Ntá tsi de tii Jesuu ni é űa vā'ā san, kaka'an űa:

—¡Ntiin i'a, tsí űa te iña o sá'ā! —ka'an űa.

²⁶ Ide é űa vā'ā san é xi'i mii űatíí san ne, dōo ntii kachu'u ntáa é űa vā'ā san da ntíi, kue'en. ²⁷ Koó dā kúdu'va űa ntāñí san ne, ntáka'an űa:

—¿Xoó űa'a ntu űa sā'a e kúvi idé űa é nakūnu űa é űa vā'ā san? űa sā'á ne, e túku o kadē kú'vē űa. Kakutíi űa kanakūnu űa é űa vā'ā san. ¿Né ntu nchu'ún kanakuā'a űa kō? ¿ō nchu'ún xeé ntu, ne, nté kaa? —ka'an űā'a san.

²⁸ Ura dú'va tsi i kútuni un ntíí ntíí űa űūú nta'vi san, űūú e ntáduku ntée űūú Galilea, nté ō dé Jesuu, tsí dōo ntáka'an űā'a san.

Ntāvā'a Jesuu űuntíí Sīmuun
(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹ Dā ntáka Jesuu mí ntánataká nuu űa Israeé san ne, kue'en ní'i űa Santiau ní Juaan nú vi'i Sīmuun. Ikān tuví Andreé di. ³⁰ Kaka'an űāvi'i Sīmuun ni Jéssuu tsí etsin űuntíí Sīmuun. Tuví ntaa űa má vi'i űa kān, tsí ka'ni kaxé'e űa. ³¹ Kúk'vi Jesuu má vi'i mí tuví űa ne, karkāa űa nta'a űa, nāxntitsí űā űa. Ura tsí i ntikó űa ka'ni. Kidāā ne, kué'en űa, kūkavā'a űa é kā'xí űa'a san.

Dōo titín űa nchokuvi ntavā'a Jesuu

(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³² Dā kuāā, da idó nuu ngántii sán ne, űā tē nté kaa

ña'a xee ña mí tuví Jesuu, xee ní'i ña ña nchokuví ni ñā é ñu'u é ña vá'ā nima i. ³³ Un ntí'í ntí'í ña ñuu i san ne, nātaká nuu ña xi'i kan. ³⁴ Nā tē nté kaa ña'a ntavá'a Jesuu da nēe ka kui'i ntákuyi ña. Nakúnu ñā é ña vá'ā san é ñū'u nima ñá'a san di. Nā ni xē'é Jesuu itsi é kā'an é ña vá'ā san xoo é divi ñā, tsí e ña vá'ā san ne, ini tsí I'xá Xuva ko ñā.

Kaika Jesuu kan# ñūú Galilea, káka'an ntódo ña (Lc. 4:42-44)

³⁵ Tévāā du'va tsi, dá ntikin ni'nī ká ne, nákuntí'sí Jesuu, kué'en ñā mí xoxó ña'a, tsí ntio ña é kunuu mii ñā é kā'an ñā ni Xuva kō, ña tuví e dukún kán. ³⁶ Simuun ni ñā ntoo ni'i ñā ne, íxnantuku ña Jéssuu. ³⁷ Dā nání'i ña ñā ne, ntáka'an ña:

—Un ntí'í ntí'í ña'a san ntánantuku ña ntō —ka'an ña.

³⁸ Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Xio ñuu é ntoo etsin i'a kí'in o ve. Ikān káka'an ntódo ú di, tsí dukuān é vē'xi u —ka'an ña.

³⁹ Dōo íka ña é un ntí'i itsi ñuú Galilea. Kaka'an ntódo ña má vi'i mi ntánataká nuu ña Israeé san un ntí'í ntí'í ñuú san ne, nakúnu ña é ña vá'ā san.

Dā ntavá'a Jesuu uun ña'a, ña kanako'xo kúñu ī (Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰ Xēe ūun ña'a, ña kanako'xo kúñu ī, mí tuví Jesuu. Kanchití ña, kaka'an ña:

—Tē ntio nto ne, kuyi ntavá'a nto ko —ka'an ña.

⁴¹ Kidāā ne, ntunta'ví ini Jesuu ña. Tíin nta'a ña ñā ne, kaka'an ña:

—Ntio ko. Ntuvá'an —ka'an ña.

⁴² Ura tsí i ntí'i kui'í san ne, ntuvá'a ña. ⁴³ Nataxñūu Jesuu ñā ne, dōo ka'an ñā ni ñā:

⁴⁴ —Nā ku kā'an tsín ni ñā'a nté o kúvi é ntuvá'an. Kué'en ve mí tuví dutú san, na kōto nteé ña o ne, dá nakué'en sintiá'vi nta'a Xuva kō tsi é ntuntōo kúñu o, vatā ó kaka'an Muísee é vīin. Dukuan kōo é kūtuni ñá'a tsí ntuvá'an —ka'an Jéssuu ni ña.

⁴⁵ Ntá tsi ña ntuvá'a sán ne, kué'en ña itsi kán né, ikān éni ntu'u ña káka'an ñā ni ūn ntí'í ntí'í ña'a san nté o dé Jesuu é ntavá'a ña ña. Dukuān ne, ña ni kúvi xee ditó ka Jesuu nté uun ká ñuu. Da mii tsí e íka ña mí xoxó ña'a. Ntá tsi dóo kí'in itsi ñuu vē'xi ña'a san é nātaká nuu ña mí tuví ña é ntio ña kini ña ña.

2

Ntāvá'a Jesuu úun ña'a, ñā xi'i kúñu ī

(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

¹ Dā kútítin ntuví ne, nāxee Jéssuu ñuu é nani Capēnau. Ura tsí i kūtuni ñá'a san é tuví ña uun vi'i. ² Nā tē nté kaa ña'a nataká nuu ña; nté ña ni xee tá'an vi'i san é kuntōo ña má vi'i kán é kīni ña é káka'an ña. ³ Kidāā ne, xēe kīmi ña'a, odo ña uun ña'a, ña xi'i kúñu ī. ⁴ Nā nī kúvi kuīta ntí'xin ña má vi'i mí tuví Jesuu, tsí ña te nté kaa ña'a ntáñī ña. Dukuān ne, kúxēe ña dikí vi'i kan né, nākaán ña un siin dikí vi'i san mí tuví Jesuu. Mí kantíi ne, nákíi ña chidō é nuu ña xi'i kúñu ī san ini vi'i kán. ⁵ Dā ini Jesuu tsí ña odō ña xi'i kúñu ī sán ne, nā kué'en ini ña ntákuinti'xe ña ne, kaka'an ñā nī ña nchokuví san:

—É ntōo kuétsi o vē, da' — ka'an ña.

⁶ Iō mastrú lei Xúva kō é ntoo ña ne, ntádē kuení ña: ⁷ “¿Nté kui kuān ó kaka'an ntú ña sã'a? ¿Ña kaíko ñu'u ntu ña Xuva kō? Tsi xoxó ña'a ñuxiví sa é kūvi nakate ña kuétsi kō, Da mii tsi Xuva kō é kūvi vii ña”, dé kuení ña. ⁸ Kūtuni Jesuu nté o ntádē kuení ña ne, kaka'an ña ni ña:

—¿Nté kui kuān ó ntádē kuení nto? ⁹ ¿Neé ntu e dií ka ña ví'xin kaa é kā'án u ni ña sã'á, te kuiní nto? ¿O ka'án ntu u: “É ntōo kuétsi o”, o ka'án ntu u: “Nakuntísin, kuni'in chido o, kunú'ün nú vi'i o kã”, koo ka'án u? ¹⁰ Ntio ko é na kūtuni nto tsi xu'u é vëxkúvi ú ñatíí ne, kuvi nakate u kuétsi ntō ñuxiví sa —ka'an Jesuu ni mastrú lei san.

Kidãa ne, kaka'an ña ni ña xi'i kúñu i san:

¹¹ —Divin é kãka'án u ni o ne, nakuntísin, kuni'in chido o, kunú'ün nú vi'i o kã — ka'an Jesuu ni ña.

¹² Ura tsi i nakuntísi ña, náki'i ña chido ña ne, kúnū'ú ña nú vi'i ña kã. Koó dã kúdu'va ña'a san ne, nánū'u ña iní ña Xuva kō, ntãka'an ña:

—Vãta ũun ito kini o é kuān ó kakuvi, é kãntuvã'a ña'a san —ka'an ña.

Kãna Jesuu Lévií

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

¹³ Kidãa ne, kué'en xtũku Jesuu diñi míni Galilea. Dõo xee ñã'a san mí tuví ña ne, nakuã'a ña ña'a san. ¹⁴ Kué'ën kã Jesuu ítsi kãn né, ikãn nãni'i ña uun ña'a, ñã nani Lévií, i'xã Alfeu. Tuví Lévií nú vi'i mí kaido ña diu'un xõ iña

ñuú Roma. Kaka'an Jesuu ni ña:

—Kuntíkin ko —ka'an ña.

Nakuntísi Lévií ne, kué'en ña ni Jesuu.

¹⁵ Uun ntuvi ne, tuví Jesuu nú vi'i Lévií, ntaé'xi ña. Nã te da dñi ña ntaído diu'un xõo san ntoo ña nú mesa, ni ñã iõ kuétsi i. Ikãn tuví Jesuu ni ña ntini'i ña. Tsi ña te da dñi ña'a san ntántikin ñã Jesuu. ¹⁶ Ntã tsi mastrú lei ni ñã fariseú san ne, iní ña tsi ntaé'xi dadii Jesuu ni ñã kini ntãa san, ni ña ntaído diu'un san ne, ntãka'an ñã ni ña ntini'i Jësuu:

—¿Nté kui ntaé'xi dadii ntu mastru ntó ni ña kini ntãa san, ni ña ntaído diu'un san? —ka'an ñã, tsixe'e ñã.

¹⁷ Tëkú Jesuu é ntãka'an ñã ne, kaka'an ñã ni ña:

—Ñã'a é vã'á o ni i ne, ñã vãdá ntio ña medíkũ; tsi ña nchokuví tsi san é ntio ña medíkũ. Xu'u é vëxkúvi ú ñatíí ne, ñã tẽ ña é vã'á san kanan-tukũ u, tsi ñã iõ kuétsi i san —ka'an Jesuu.

Kaka'an Jesuu iña é kuān xkoó ini ña é kuntoo ixu ñã

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸ Nã ntini'i Juaan ni ñã ntini'i ña fariseú san ne, dukuān xkoó ini ña é kuntoo ixu ñã. Xée ñã'a san, ntãtsixe'e ña Jësuu:

—¿Nté kui ña kuan xkoó ini ntú ña ntini'i ntó é kuntoo ixu ña vatã ó de ña ntini'i Juaan ni ñã ntini'i ña fariseú san? —ka'an ñã, tsixe'e ñã.

¹⁹ Jesuú ne, kaka'an ña:

—¿Vã kuvi ntu kuntoo ixu ñã'a, ña ntóo viko mí katãnta'a ñã'a, te tuví dukuan ñatíí, ña

tánta'a san? Nǎ'ā, tsí ka'xí nti'i ña. ²⁰ Ntá tsi tē xee úra i é ntaka ña tánta'a sán ne, kidáā né, ió ntuvi é kúntoo ixu ña.

²¹ Nǎ tē doo xee san naxntēe nuu o doo tsude, tsí doo xee sán ne, kanatixi tē ntóo. Kidáā ne, ntátsin nti'i ne, dií dií ka kini koo kuví. ²² Tē xnuu vá'a o ntute tinti'o xee iní ñi sán ne, ñá te ñi ata kú'un, tsí ntata té kukāve. Uun ito tsi kunaá ntute tinti'o san ni ñi i sán di. Tsí ntute tinti'o xee san ne, kantio é kú'un iní ñi xēe —ka'an Jéssuu, kánañē'e ñá ña.

Ntáatsin ña ntini'i Jéssuu xóko trigu ntúvi dá iō dá'na

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

²³ Ntúvi dá iō dá'na ne, kué'en Jéssuu ni ña ntini'i ña, itá nti'xin ña mí kaa trigú san. Ña ntini'i Jéssuu ne, kátsin ña xoko trigu é ká'xi ña. ²⁴ Iní ña fariseú san é kuān ó de ña ne, ntáka'an ña:

—¿Ntē kui ntáatsin ntu ña xoko trigú san? Nǎ vā'á o é kada tsiñu o ntúvi dá iō dá'na, tsi dóo xii kaa é kuān koo vii o —ka'an ña.

²⁵ Ntá tsi kaka'an Jéssuu:

—¿Ña iní ntú nto nté o dé uvata ko Dāvii da taan núu ña ni ña ntini'i ña da kákin ña? ²⁶ Tsí ki'vǐ ña iní vi'i Xuva kō kidáā dá tuví dutu ñá odo nūu, ñá nani Abiata. Davii ne, íkan ña tāñú'u kuíko san é ká'xi ñá ni ña ntini'i ña, kuān te dóo xii kaa, tsí da mii tsí dutú san é kúvi ka'xí ña tañú'ū e kúviko san —ka'an ña.

²⁷ Kaka'an Jéssuu ni ñá fariseú san:

—Tsí Xuva kō ne, ñá te nǐ de kú'vē ñá ña'a vata koo é

na káda ka'nu ña ntúvi dá iō dá'na, tsí dē kú'vē ñá ntúvi dá iō dá'na vata koo é na kúntoo da'na ña'a san. ²⁸ Xu'u é vēxkúvi ú ñatíi ne, kuví ká'an u nee iña é vā'a é vii o ntúvi dá iō dá'na —ka'an Jéssuu.

3

Ntavá'a Jéssuu úun ña'a, ña kádun nta'a i

(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

¹ Kué'en xtúku Jéssuu má vi'i mi ntánataká nuu ña Israee. Ikān tuví uun ña'a, ña e kádun nta'a i. ² Ntāñi ña'a má vi'i san, ntaíto díto ña te ntāvá'a Jéssuu ña kádun nta'a i ntúvi dá iō dá'na. Tsí ntántukū nuu iní ña nté koo tsi'i kuétsi ña Jéssuu. ³ Kaka'an Jéssuu ni ña kádun nta'a i san:

—Kuntútsin mé'ñū ña'a san —ka'an ña.

⁴ Kidáā né, tsixe'e Jéssuu ñá nguíi san:

—¿Nee iñá ntu é dií ka vā'á o é vii o ntúvi dá iō dá'na, te kuiní nto: é vii o é vā'á ne, o é kǐni kaa? ¿É ntavá'a o ña'a ne, o é nakunaa o ña? —ka'an ñá, tsixe'e ña ñá.

Koó dā diin diin sa intóo ña'a san. ⁵ Dā ito Jéssuu ñá'a san ne, dōo dutsi kuíni ña ne, dōo u'vi kakúvi ña é kuān nte ká'xi nima ñá'a san. Kidáā ne, kaka'an ñá nǐ ña kádun nta'a i san:

—Nakāan ntá'a o —ka'an ña.

Nákāa ñá nta'a ña ne, ura dú'va tsi i ntuvá'a. ⁶ Kidáā né, ntāka ña fariseú san, kue'en ñá, kúnatiín ña ni ña ntini'i Hēródē nté koo ka'ní ña Jéssuu.

Nǎ tē nté kaa ña'a nataká nuu ña diñi míni kǎn

⁷ Kué'en Jēsuu ni ña ntiní'i ñā diñi míni Galilea. Nǎ te da dii ña ñuú Galilea ntántikin ñá Jesuu. ⁸ Dóo ki'in itsi v'é'xi ña'a san é kiní ñá Jesuu da téku ña nee ntí'i ntí'i nuu i é kade ña. Dóo titín ña'a ntáka ña ñuú Judea, Jerusáleen, Idúmeá, ni ñūu é ntoo xio diñi ntute ka'nu é nani Jōrdaán ne, xée ñā é kīni ña é kākā'an ña. Vé'xi ñā nte ñūú Tiru ni Síduun. ⁹ Kaka'an Jēsuu ni ña ntiní'i ñā é na kutūví tu've tsi úun tun ntōo é kunūu ña vata koo é ña ta'u núu ña mé'ñū ña'a san. ¹⁰ Nǎ te da dii ñā nchokuví san ntavá'a ña ña. Dukuān ne, un tsi ntátí'vi nuu ta'an ña é ntio ña tñin nta'a ña Jēsuu. ¹¹ Dā íni é ña vá'ā san Jēsuú ne, nākunchití nú xe'e ña. Dóo ntií kachu'u ntáa, kaka'an:

—Divín é I'xá mii Xuva ko ō —ka'an.

¹² —Nǎ ku kuān xkoó ka'an xoó ña'a u mé'ñū ña'a san —ka'an Jēsuu.

Dā nakaxnúu Jesuu uxuvi ñá'a pustru ña

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³ Kidáā ne, kúxēe Jesuu rkíuku kán ne, kāna ña xoó ña'a é ntio ña. Ne, xée ñā mí tuví Jēsuu. ¹⁴ Kidáā ne, nākaxnuu Jēsuu uxuvi ñá'a, ña é kuntiní'i ñā. Taxnúu Jesuu ña é na k'ín ña, kíkā'an ña tú'un Xuva kō. ¹⁵ Xé'e Jēsuu ítsi é kūvi ntavá'a ña ña ntánchokuví san nī é nakūnu ña é ña vá'ā san. ¹⁶ Uxúvi ña'a ña sá'a, ña é nakaxnúu Jesuu: Simuun, é kākā'an Jēsuu é Pedru kunáni ña; ¹⁷ Santiaú, i'xá Zebedeú, ni ení ña, ñá naní Juuan, ntuví

ña é xntántēe Jesuu ña é Boanege ña, é kāni tú'un I'xa É Kākatsin, tsí dóo dutsi ini ña; ¹⁸ Andree, Félipe, Bartulúmee, Máteu, Túmaa, Sántiaú, i'xá Alfeu, Tádeu, tuku Símuun; ¹⁹ ni Júda Scariote, ña é diko Jēsuu.

Ntáka'an ñá'a san tsí nuu é ña vá'ā nima Jēsuu

(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

Rkontúví ne, xée Jēsuu nú vi'i ña'a ne, kúk'í'ví ñā má vi'i kán. ²⁰ Ntá tsi dóo titín ña'a xee ntikin ñá ña, é ntē ña ni kuné'e ka'xi ña. ²¹ Kūtuni ñávi'i Jesuu é kuān ó kanto'o ña ne, xée ñā é nākuntéka ña ña, tsí kakuluku Jēsuu, kuíni ña.

²² Mastrú lei, ña vé'xi ñuú Jerusaleén ne, ntáka'an ña:

—Ñatí sa'á ne, nteé kimi ña iña é ña vá'ā é nani Belsēbuu. Dukuān é kakuvi kanakūnu ña é ña vá'ā san —ka'an ña.

²³ Kidáā né, kāna Jēsuú mas-trú lei san ne, nǎñē'e ñá ña, kaka'an ñá ni ñā:

—¿Nté ntu koo vii tó'ō e ña vá'ā san é nakuíta é ñā vá'a ni'i i? ²⁴ Tē ntánāa mí ña ñūu i sán ne, ntánakunaá ña ñuú ña. ²⁵ Tē ntánāa mí ña'a sán nī ñávi'i ña ne, ntánakūnaá ña ñávi'i ña. ²⁶ Tē mií tó'ō e ña vá'ā san naa núu mií ne, ¿nté ntu koo kutí i? Tsí kanaku-naa mií tsi kúñu i.

²⁷ 'Nté uun xoxo kuvi kí'vi i iní vi'i ña dóo ntií iní i san é kí'i dú'u iña ñá tē ña di'na kí'ni ña ña dóo ntií iní i san. Kidáā ne, kuvi kí'i dú'u ña é un ntí'i iña ña.

²⁸ 'Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsí kuvi vií Xuva ko nākate ña un ntí' ntí' kuétsi é ió iña ña'a, nī é ntáka'an kíni

ña. ²⁹ Ntá tsi ña kada ka'nu iní Xuva ko ni ñá'a te ntáka'an kīni ña iña Espiritū Sántū san. Koo kuétsi ña ntii dañu ntūvi —ka'an ña.

³⁰ Du'vā ó kaka'an Jēsuu, tsí ntáka'an ñá'a san é nuu é ña vá'ā nima ña.

Di'i Jēsuu ni ení ña

(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

³¹ Kidáā ne, xée di'i Jēsuu ni ení ña. Ntáñi ntée ña ña nu kī'i kán, ntáka'an ñá ni ñá'a san é ncho ka'an ñá ni Jēsuu. ³² Ña ntoo ni'i Jēsuú ne, ntáka'an ñá ni ñá:

—Di'i nto ni ení ntó ne, ntáñi ntée ña nto kī'i kán, ntánantuku ña ntó —ka'an ña.

³³ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu:

—¿Xoó ntu é di'i ko? ¿Xoó ntu é ení ko? —ka'an ña.

³⁴ Kidáā né, ito Jēsuu ñá'a san, ña ntoo diñi ña ne, kaka'an ña:

—Un ntii ntii ña sá'a ne, di'i kó ña, ení ko ni tá'an ko. ³⁵ Tsí un ntii ntii ña'a, ña e ntáde é ntio Uva kó ne, divi ñá é ení ko ña ne, ta'an kó ña; divi ñá é di'i kó ña di —ka'an Jēsuu ni ña.

4

Kantaa Jēsuu úun nuu i iña

ñá katsoo ntikin

(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ Ēni ntu'u xtuku Jēsuu kánakuā'a ña ña'a san diñi míní san. Ná te da dīi ña'a náta'á nuu ña. Dukuān ne, kúxēe Jēsuu iní tun ntóo é tuví nu míní sán ne, itúvi ña. Un ntii ntii ña'a sán ne, ntoo ña nú ñuti kan. ² Titin nuu i kaka'an Jēsuu é kanakuā'a ña ña'a san iña Xuva ko. Kantaa ña uun nuu i ni ñá'a san, kaka'an ña:

³ —Kini nto é káka'án u ni ntó: Uun ña'a ne, kué'en ña,

kútsóo ña ntikin. ⁴ Dá katsōo ña né, ió ntikin san é itsi kan kó'xo. Kidáā ne, xée láā, é'xi ti ntikin san. ⁵ Ió ntikin sán ne, kó'xo ne'u xuú san mí ña kué'e nté'u ió. Uun dá'na tsi kéne xuku i, tsí ña tuvi kué'e nte'u é káka xo'o i. ⁶ Dā nai'ni ne, kádún xo'o i ne, xí'i, tsí ña tuvi kué'e nte'u mí káka xo'o i. ⁷ Ió ntikin sán ne, kó'xó mí kákene xuku íñū. Ntá tsi da kéne xuku íñū mí kéne xuku va'á san ne, távi nūu xuku va'á san ne, xí'i; ña ni kīi kīti i. ⁸ Tuku ntikin sán ne, kó'xo ñu'u vā'a. Kéne xuku i ne, kuka'nu. Oko ú'xi kīti i kīi ti é uun ditsin i. É tuku ditsin i ne, úni dikó kīti i kīi ti. É uun ká ditsin i ne, uun sientu tí kīi ti —ka'an ña.

⁹ Kaka'an ña:

—Xoo é kátekú i ne, na kīni i —ka'an Jēsuu.

Nté kui kuan ó ntáda ntaa

Jesuu núu i sá'a

(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Dā kunú'u ña'a sán ne, uxuvi ñá ntini'i Jēsuú ní ña intóo ká ne, tsixe'e ña Jēsuu nee iñá ntu kani tú'un nuu i é káka'an ña. ¹¹ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—Ntó'ó ne, kata'xi Xuva ko é kūtuni nto nté o kadē kú've ña. Ntá tsi ña nguīi sán ne, ñá iní ña. Dukuān né, da mii kué'en tsi tú'ūn é ña káñe'e dikí ñá'a san kaka'án u ni ña. ¹² Kakuvi vata ó ka'an Ísaia kídaā, tsí kuān te ntaíni ña, ntá tsi ña te ntaíni ntí'xe ña. Ntátekú ña é káka'án u, ntá tsi ña ntáñe'e dikí ña. Dukuān ne, ñá natū'vi ña kuétsi ña ne, ñá kada ka'nū iní Xuva ko ni ñá —ka'an Jēsuu.

¿Nee iñá ntu kani tú'un é kaka'an Jéssu iña ñá katsoo ntikin?

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

13 Tsixe'e Jéssu ña:

—¿Ñá nī ñe'e dikī ntu nto é kaka'án u? ¿Nté koo kī'in dikī ntu nto te ká'án ka ú ni ntó kuan? 14 Tsí ñá'a, ña kaka'an tú'un Xuva kō né, vata kaa ñá'a, ña katsoo ntikin san, kaa ña. 15 Iō ñá'a ne, dā téku ña tú'un Xuva kō ne, vata kaa nte'u ítsi san mí ko'xó ntikin san kaá nima ña. Tsí ura tsí i da téku ña tú'un Xuva kō ne, vé'xi tó'ō e ña vá'ā san é naki'i tú'un san é ínúu nima ña. 16 Iō ñá e dóo diní ña e ntátekú ña tú'un Xuva kō. Divi ña ne, vata kaa kudīi nté'u nú xúu san mí ko'xó ntikin san kaa ña. 17 Ntá tsi ña na'a kakutíi i, tsí ña tuvi ku'e'e xo'o i. Ña sá'á ne, ña ná'a ntáxnúu ña nima ña é kaka'an Xúva kō. Tē nee iña é nto'o ña, o tē dóo kiní o ntáka'an ñá'a tsí kuinti'xe ña tú'un Xuva kō né, xtuvī mii ña é kuntikin ñá Xuva kō. 18 Iō ñá e ntátekú ña tú'un Xuva kō ne, vata ntáa nte'u mí kākene xuku ínū mí kō'xó ntikin san ntáa ña. 19 Ña ni é'nu ntikin san, tsí xuku ínū san tñn nuu ditsin i. Kuan tsí ó kakuvī ni ñá'a sán di. Dōo ntánti'i iní ña nee iñá víi ña. É kukuika ña ñuxiví sa é ntio ña. Ntaéni nta'ví mii ñá kúñu ña tsí diu'un dóo ntio ña, ne, ntio ña da née ka nti'í é ió ñuxiví sa. Ña ntákune'e ña é víi ña kuenta tú'un Xuva kō. Dukuān ne, ña ntaé'nu ña. 20 Iō ñá e dóo vá'ā o téku ña tú'un Xuva kō. Divi ña ne, vata ntáa nte'u va'á san mí kō'xó nuu ntikin san ntáa ña. Tsí ntákuinti'xe ña tú'un Xuva kō ne, ntáde ntaa ña é kaka'an

Xúva kō, Ió ntuvi vá'á iña ña. Vata ntáa ditsin i mí kíj oko u'xi, uná díko, ni ūun sientu kíti i ntáa ña —kuan ō ka'an Jéssu ni ñá ntoo ni'i ñá.

Tú'un iña kantilin

(Lc. 8:16-18)

21 Kaka'an xtúku Jéssu ni ña:

—Te nātuún o kántilīn má vi'i kán ne, ¿vá ma etun ntú kan xtuvī o, ō má itó kán? ¿Ñá ntu te xntekú dukún ō vata koo é nāxi'í nuu? 22 Nee iña é víi xú'u o vēvīi ne, kutuni ñá'a sán rkontúvi. 23 Xoo é ntátekú i ne, na kīni i é kaka'án u —ka'an ña.

24 Kaka'an xtúku ña:

—Kiní vá'a nto é kaini nto. Vata tsí o xntéku kú'vē ntó ne, dadīi tsi kú've i nī'i ntó ne, ntekú ka ni'i ntó di. 25 Tsí ñá'a, ña é iō iña í ne, dii ka kue'e ní'i ña, ntá tsi ñá'a, ña é ña tuvi iña í ne, kunaá nti'i iña ña —ka'an Jéssu ni ñá ntoo ni'i ña.

Kuenta iña ntikin é kae'nu

26 Kaka'an xtúku Jéssu:

—Mí kadē kú'vé Xuva kō né, vata kaa uun ñá'a, ña katsoo ntikin matú i. 27 Ña sá'á ne, kakidi ñá niñú a ne, dá kanākuntítsi ña ntuvi ā. Tē ita ntí'xin ntuvi ne, kene ntikin san, dá kēne xuku i. Ntē ñá ini ña nté ō kúvi kéne, 28 tsí nte'ú san kade mií é kēne ntikin san. Di'na tsi xuku i kakéne ne, dá ntíka íta i. Kidáa ne, kakii kiti i. 29 Tē í'xe ti ne, tñn ña ti, tsí xee ntúvi i —ka'an Jéssu.

Kuenta iña ntikin kúli

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

30 Kaka'an Jéssu:

—¿Nee iñá ntu é ntudadii vatā o mí kadē kú'vé Xuva kō? ¿Ō neé ntu kuvī ntada

dadii o ni i? ³¹ Mí kadē kû've Xuva kō ne, vata kaa uun ntikin kuli kaa. Ntikin kulí san ne, dii ka kuetsi é da nēe ka ntikin é kû'xí ō. ³² Ntá tsi tē kantú'xi ne, kae'nu da nte dii ka dukun é da nēe ka tuku xuku. Lāá san ne, katsodo ti tāka tí nta'a i mí vēti, tsi dóo na'nu xuku i —ka'an Jéssu ni ñá'a san.

Mí idiá'vi nuu i é kāntaa Jesuu
(Mt. 13:34-35)

³³ Núu i é vāta kaa sá'a kantaa Jesuu dá kanakuā'a ña ña'a san un tsi da nte mí'i k'ín diki ña. ³⁴ Da mii ku'e'en tsi nuu i sá'a kantaa ña ni ña. Ntá tsi dá ntoo mii ña ni ña ntini'i ña ne, xé'e ña é kūtuni ña nee nt'i'í nt'i'í kani tú'un é kaka'an ña.

Dā natú'u Jesuu tátsin ni ntúté san
(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵ Dā kuáa ntuvi tsikán ne, kaka'an Jéssu ni ña ntini'i ña:

—Kuíta nti'xin o ūun xo diñi ntute san ve —ka'an ñá ni ña.

³⁶ Kidáá né, ña ntini'i Jéssu tsóo mii ña ūn ntii ntí ña'a san, dá kuxée ña iní tun ntōo mí nuu Jesuu. Titín ña'a kuxée ña tuku tun ntōo é k'ín ñá ni Jéssu. ³⁷ Kidáá ne, iñi ntú'u ínu tátsin ō ne, uun ito tsi kukí'vi ntúte iní tun ntōo san un tsi da nte tsítu ntute. ³⁸ Jesuú ne, kakidi ña ata tún ntōo san, xi'í téu ña doo diki. Nantóto ña ntini'i Jéssu ña, ntáka'an ñá ni ña:

—¡Mastrú! ¿Ñá ntu te káde nto kuenta é dóko sa téni ō? —ka'an ñá ntini'i ña.

³⁹ Kidáá ne, nákontítsi Jesuu, dá kaká'an ñá ni tátsin ni ntuté san:

—¡Nakunúun kadin! ¡Diin diin tsi kutúvin! —ka'an ña.

Xíō kadin tátsin ni ntuté san. ⁴⁰ Kidáá ne, kaka'an Jéssu ni ña ntini'i ña:

—¿Nté kui ntaú'vī ntú nto? ¿Ñá ntákuinti'xe ntu nto tsi dóo ka'nu Xuva kō? —ka'an ña.

⁴¹ Dā kúdu'va ña ntini'i ña ne, ntánatíin mii ña:

—¿Nēe ñá'a ntu ña sá'a é un tsi nte tátsin ni ntuté san ntáde ntaa é kaka'an ña? —ka'an ñá ntini'i ña.

5

Ña ñuú Gadara, ñá ñu'u é ña vá'ā nima i

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

¹ Xée ña ūun xo diñi míni san, nté ñūu é nani Gādara.

² Dā ntii Jesuu tún ntōo san ne, xée ētsín uun ñatíi, ña é ñu'u é ña vá'ā nima i. Kapusantú kán ve'xi ñatíi san,

³ tsí ikān nuu ña mí ntoo ñaña ñá'a san. Xōxó kuví xñú'ni í ña, nté kadena. ⁴ Kí'in itō xñú'ni ña kadena dí'in ña ni ntā'a ña, ntá tsi uun ito tsi kátsin tu'un ña kadená san.

Nté uun xoxo ni kuví vii í ni ña. ⁵ Nté ntúvi nte níñu kaika ña má kú'u kán, ní nú ñaña sán di; ñá te xkútikadin ña.

Un vá'a tsi kakachu'u ntáa ña, kaxé'e ña xuú san kúñu ña. ⁶ Iká ká ve'xi Jesuú ne, kōo da kainu ñatíi san kue'en ña, kukunchíti ña nuu ña. ⁷ Dōo ntii kaka'an:

—¿Nté kui kanatekū du'xen ntu ntó nti, Jesuu, l'xá Xuva kō, ña tuví e dukún kán?

Natekū ntó Xuva kō tsí ña ku nakutsu'un ntō nti —ka'an é ña vá'ā san é ñu'u nima ñátíi san.

⁸ Tsí kaka'an Jéssu ni é ña vá'ā san:

—¿Nté kui kanatekū du'xen ntu ntó nti, Jesuu, l'xá Xuva kō, ña tuví e dukún kán?

Natekū ntó Xuva kō tsí ña ku nakutsu'un ntō nti —ka'an é ña vá'ā san é ñu'u nima ñátíi san.

⁹ Tsí kaka'an Jéssu ni é ña vá'ā san:

—¿Nté kui kanatekū du'xen ntu ntó nti, Jesuu, l'xá Xuva kō, ña tuví e dukún kán?

Natekū ntó Xuva kō tsí ña ku nakutsu'un ntō nti —ka'an é ña vá'ā san é ñu'u nima ñátíi san.

¹⁰ Tsí kaka'an Jéssu ni é ña vá'ā san:

—¿Nté kui kanatekū du'xen ntu ntó nti, Jesuu, l'xá Xuva kō, ña tuví e dukún kán?

—¡Ntiin nima ñá sã'a, é ña vá'ã! —ka'an ña.

⁹ Tsixe'e Jĕsuu ña:

—¿Nté ntu nanin? —ka'an ña.

—Ligiuun naní nti, tsí ña te da díí nti —ka'an é ña vá'ã san é ñu'u nima ña.

¹⁰ Ikan dá xe'e nta'a Jesuu:

—Vii nto da xe'e, ñá ku nakunū ntó nti é k'ín nti xio ñuu —ka'an é ña vá'ã san.

¹¹ Ikan tsi ětsin ne, ñá te da dīi kútsin ñu'u ti, ntaé'xi ti má kū'u kan. ¹² Kidáã ne, íkan é ña vá'ã san da xe'e nta'a Jesuu:

—Ta'xi nto na kū'un nti nima kútsin san —ka'an é ña vá'ã san.

¹³ Kaka'an Jĕsuu tsí kuvi. Kidáã né, ntīi é ña vá'ã san nima ñátīi san ne, kué'en, kūku'un nima kútsin san. Ñá te da ũvi míil kútsin san ne, ĩnu ti un ntíí ntīi tí, kue'en ti rki de've kán ne, íkan tsī éte nuu ti kúñu tī ini mínī san, ne, uun ito tsi téni ntīi ti.

¹⁴ Ña ntáde kuenta kútsin san ne, koó dā ntainu ña kunú'u ña, kantaa ña ni ñá'a san ítsi kan nī má ñuu kan nté ō kúvi ni kútsin ña. Ña'a sán ne, kué'en ña, ũn ntíí ntīi ñá, kūkoto ditó ña nté ō kúvi.

¹⁵ Xée ñá'a san mí ntīsí Jesuú ne, ĩni ña ñatīi san, ña é dī'na ñu'u é ña vá'ã san nima i. Vevii ne, diin diin sá tuví ña. É nakunū ña du'nu ña, tsí é ntūvá'a ña. Ña xee san ne, dōo u'ví ña. ¹⁶ Ña'a, ña ini nté ō kúvi ne, ntáka'an ñá nī ña ñuú ña nté ō kúvi nī ña lukú san, nté ō kúvi ni kútsin san da téni ti. ¹⁷ Ña ñuu i sán ne, ntáka'an ñá ni Jĕsuu é na ntáka ña ñuú ña.

¹⁸ Dā nakunúu xtuku Jesuu tún ntōo san ne, ñatīi, ña é

ñū'u é ña vá'ã nima í ne, íkan ñá é k'ín ñá ni Jĕsuu. ¹⁹ Ntá tsi ña ni ntío Jesuu é kuntēka ña ña. Kaka'an Jĕsuu ni ña:

—Kūnú'ūn nú vi'i o kān. Ká'an nī ñavi'i o nté ō dé Tó'o o ni ō. Ká'an nté ō ntúnta'ví ini ña o —ka'an ña.

²⁰ Kidáã ne, kúnū'ú ña nú vi'i ña kán, da ntáa ña ni ũn ntíí ntīi ña ntoo ñuú Decapuli nté ō dé Jesuu ni ña. Ña'a sán ne, koó dā kúdu'va ña.

Diōkó Jairu ni ñádí'í, ña tīn nta'a dōo Jĕsuu

(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

²¹ Nákunūu xtuku Jesuu tún ntōo san, kué'en ña, nāxee ña tuku díñi mínī san. Ñá tē nté kaa ña'a náataká nuu ña mí xee Jĕsuu díñi mínī san.

²² Ikan ve'xí uun ña'a, ña nteé nta'a i xi'i úkūn ña Israeé san, ñá naní Jairu. Dā ĩni ña Jĕsuú ne, ínchiti ña nūu ñá ne, ²³ kaka'an ña:

—Dóko sã kúvi i'xá ko. Ki'xi nto, tīn nta'a ntō í, na kūtīi ntuvá'a —ka'an ña.

²⁴ Kidáã ne, kué'en Jĕsuu ni ña. Ñá te da dīi ña'a kué'en ñá di. Dōo tá'u nūu Jesuu mé'ñū ña'a san. ²⁵ Vé'xi uun ña'a ñádí'í, ña nchokuví san, mé'ñū ña'a sán di. É uxuvi kuíã e nteé kímí ña kuí'i é kaeti niñi ña. ²⁶ Ñá te da díi nta'a medíku ñe'e ñá ne, dōo ntó'o ña. Uun ito tsi nantīi ñá diu'un ñá ne, ntē dúkuan ña ni ntuvá'a ña; dā díi díi ka kúka'ví ña. ²⁷ Dā téku ña é kántavá'a Jesuu ñá'a sán ne, kué'en ña, nuu ta'án ña mé'ñū un ntíí ntīi ña'a san ata Jĕsuu, da tīn nta'a ña dōo Jĕsuu, ²⁸ tsí dé kuení mii ña te da mii tsí é tīn nta'a ña dōo Jĕsuú ne,

ntuvá'a ña, kuiní ña. ²⁹ Kidáā ne, ura tsí i tu'u é kaeti niñi ña. Kūtuni ña tsí é ntuvá'a ña. ³⁰ Jesuú ne, kūtuni ña tsí kuví ide ña ntavá'a ña ña nchokuví san. Xkokoto ña mé'ñū ña'a sán ne, dā tsixe'e ñā:

—¿Xoó ntu t̄in nta'a i dōo ko? —ka'an ña.

³¹ Ntá tsi ña nt̄ini'i ñā ne, ntáka'an ña:

—Dōo kata'u nūu nto, tsí ña te nté kaa ña'a ntáñi ña. ¿Nté kui kuān ó kaka'an ntú nto tē xoo t̄in nta'a i ntō? —ka'an ña.

³² Ntá tsi Jesuú ne, kaito ña ña'a san, kánantuku ñā xoo ñá'a ña t̄in nta'a ñā. ³³ Kidáā ne, vé'xi ñadi'í san, tsí ini ña tsí ntuvá'a ña ne, ínchiti ña nūu Jesuu. Koó dā kan'í ña é kau'vī ña. Kaka'an ntáa ña tsí ñi'vī ñā e t̄in nta'a ña ñā. ³⁴ Kidáā ne, kaka'an Jesuu ni ña:

—É ntūvá'an ve, tsí kuínti'xe o. Vā vá'a tsi kunú'un, tsí é ntūvá'an kue'en ve —ka'an Jesuu ni ña.

³⁵ Nii dukuan kaka'an Jesuu ni ñadi'í san ne, xée ñā'a, ña vé'xī nte nú vi'í Jairu, ña é nchokuvi dióko i. Ña'a sán ne, ntáka'an ña:

—E xí'i dióko ntō. ¿Nté kui kanatekū du'xén ka ntú nto Mastrú san? —ka'an ña.

³⁶ Ña ni íde Jesuu kuénta é ntáka'an ñá'a san, ntá tsi kaka'an ñá ni uva i'xá san:

—Ñá ku u'vī ntó; kuínti'xe nto Xuva kō —ka'an ña.

³⁷ Ñá ni xē'é Jesuu itsi é k'í'vī ña'a san ni ña; mii tsí Pedru ni Sántiau ní Juaan, ení Santiaú san. ³⁸ Dā xee Jesuu ni ña nú vi'í ña nteé nta'a i xí'i úkūn sán ne, dōo dito ntaéku ña'a san é ntaéku nteé ña diókō

Jairu. ³⁹ Kidáā ne, kúk'í'vī Jesuu má vi'i kán ne, kaka'an ñá ni ñā'a san:

—¿Nté kuān nte dú'xen eku ntu ntō? Tsí i'xá san ne, ñá te ni xí'i, tsí kūdii kakídi —ka'an ña.

⁴⁰ Ntá tsi ña'a sán ne, da ntáxkuntée ña é kaka'an Jesuu, tsí ini ña tsí e xí'i kue'en i'xá san. Ntá tsi kiñu'u Jesuu un ntíi ntíi ña'a san nu kí'i kán. Da mii tsi ñi'vī i'xá san ni uva i, nī ntuni ñá'a ña ntini'i ñā kúk'í'vī ni'i ñā mí tuví i'xá san. ⁴¹ Dā karkáa Jesuu ntá'a i ne, kaka'an ñá ni i:

—Talita, kumi (é káni tú'un: Nākuntítsin, la') —ka'an ña. ⁴² Kidáā ne, nākuntítsi i'xá san ne, nakaka, tsí é uxuvi kuíá i. Koó dā kúdu'va ña'a san. ⁴³ Jesuú ne, kaka'an ñá ni uva i'xá san é ña ku ka'an ña ni ñā'a san nté ō kúvi ntóto a dióko ñā. Kaka'an ñá ni ñi'vī i é na kue'é ña é ká'xi.

6

Dá kúnú'u Jesuu ñuú Naza-ree

(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

¹ Ntáka Jesuu ñuú mí tuví ña ne, dá kúnú'u ña ñuú mii ña ni ña ntini'i ñā. ² Dā xee ntúvi dá iō dá'na ne, eni ntu'u Jesuu kánakuā'a ña ña Israeé san má vi'í mi ntánataká nuu ña. Ña ntáteku í ne, koó dā kúdu'va ña, ntáka'an ña:

—¿Xoó ntu nakuā'a i ñá sa'a é kuān ó kaka'an ña? ¿Mí'i ntu vé'xi e dōo kí'in iní ña, é kakuvi kade ña un ntí'i nūu i e dōo na'nu? ³ ¿Vá ñā te ñi'vī ntu ña kade vá'a utun, i'xá Mariá? Ini o ení ña, Santiau, Jósee, Júda, ni Símuun.

Vata te i'a ntoo ta'an ña ñuú kō di —ka'an ña.

Dukuān ne, ña ni kuinti'xe ña Jesuu. ⁴ Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Da mí'i ká ñuú ne, ntaíko ñu'u ñā'a san ña kaka'án naa Xuva ko. Ntá tsi ña ñuú mii ñā ne, ñá ini iko ñu'u ña ña —ka'an Jesuu.

⁵ Ikān ne, ña ni kúvi vii ña nté uun nuu i e dóo ka'nu. Nte'vi tsi ña nchokuví san tñn nta'a ña ñā ne, ntavá'a ña ña.

⁶ Koó dā kúdu'va Jesuu é xoxo ni kuinti'xe i ña. Kidáā ne, e tuku e túku ñuú kue'en ña, kunañé'e ñá ña'a san tú'un Xuva kō.

Dā táxnuu Jesuu ña ntini'i ñā é kika'an ntódo ña tú'un Xuva kō

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

⁷ Kidáā né, kāna Jesuu uxuvi ñá'a ña ntini'i ñā ne, uvi uvi ñá'a ña táxnūu ña ña. Xé'e ñā é kúvi vii ña nakūnu ña é ña vá'ā san. ⁸ Kaka'an Jesuu é ña te neé kuido ña é ntio ña itsi kān. Ntē ña kuido ña é kā'xí ña; nté diu'ún ña kuido ña; da mii tsi tatun ñā é kítuun ña. ⁹ Kuvi ki'i ña nti'xen ña, ntá tsi ña kuido ña dú'nu ña é nadama ña. ¹⁰ Kaka'an Jesuu ni ña:

—Tē xee ntó uun vi'i ne, ikan tsi kuntōo nto da nté ntāka nto ñuú san. ¹¹ Tē ña ta'xi ña vi'i ña é kuntōo nto, o tē ña ntío ña kini ña é ntāka'an ntó ne, nakidi ntō nti'xen nto nte'u ñuú san ne, dá ntāka ntó ikān. Kuan kōo kutuni ñá'a san tsi iō kuetsí ña —ka'an ña.

¹² Kidáā ne, kué'en ña, kūka'an ntódo ña ni ūn ntí ntí ña'a, na nātivi iní ña kuétsi ñā né, na kuinti'xe ña Xuva kō. ¹³ Dōó tñn é ña vá'ā é ñū'u nima ñá'a san nakunu

ñā. Nákutsi nūu ña asete ñā nchokuví san ne, ntuvá'a ña.

Dā xi'i Juaan Bautista
(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴ Kūtuní rei Heródē nté o dé Jesuu, tsi ntāka'an un ntí ntí ña'a san. Iō ñá ntāka'an ña:

—Á tē e ntóto Juaan Bautista. Dukuān né, dōo iō ña é kúvi vii ña nuu i e dóo na'nu —ka'an ña.

¹⁵ Iō ñá ne, ntāka'an ña:

—Ña sá'á ne, á tē ña é ka'án naa Xuva ko kidaā, ñá nani Ēlia —ka'an ñá'a san.

Tuku ña'a ne, ntāka'an ña:

—Kuan kaa ntí'xe ña, vata kaa ña ka'án naa Xuva ko kidaā —ka'an ña.

¹⁶ Ntá tsi dā téku Heróde nūu i sá'a ne, kaka'an ña:

—Divi ñā é Juaan, é naki'i tū'ún u dukun ña. Á tē ntóto ña —ka'an ña.

¹⁷ Tsí mii Hēródē táxnūu ña é tñn ña Juaán san. Xnuu kutu ña ñā viutun kuenta iña ñád'í ení ña, tsi Heródē sán ne, naki'i ña ñad'í ení ña, ña nani Fēlipe, é kúvi tún ñad'í ña. ¹⁸ Tsí kaka'an Juaan ni

Heródē san tsi dóo xii kaa é naki'i ña ñad'í ení ña. ¹⁹ Tá'nu d'í, tá'nu nani Herodiá ne, dōo dutsi kuíni tún nī Juaán san ne, ncho ka'ní tun ña, ntá tsi ña ni kuví, ²⁰ tsí Heródē ne, ú'vi ñá Juaan, tsí ini ña tsi dóo va'á ña'a ña ne, kade ntaa ña un ntí'í é ntio Xuva ko. Dōo diní ña da téku ña é kaka'an Juaán san, ntá tsi un tsi kúdana iní ña nté koo vii ña é kaka'an ña. ²¹ Ntá tsi xee ntúvi e ntúku nuu ini Herodia nté koo vii ña nī Juaán san. Tsí da táva Heródē viko ña ntuvi da káku ña ne, xée ūn ntí ntí ña tsiñu i ñuú san, nī tó'o

sntadún san, ni ñā'a, ña ntoo na'nu ñuú Galilea, é kā'xi ñā ni ñā. ²² Kidāā ne, xēē dióko Herodiá san mí kakuvi viko sán ne, ite'e tun. Dōo intēni Herodē né, dōo intēni ña xēe san di da ite'e tun. Kidāā ne, kaka'an Herodē sán nī tun:

—Kákān kó nee iña é ntio o ne, dá tā'xi ú o. ²³ Xé'e ña xu'u ña, kaka'an ña: Kuān te dava ñu'u mí kadē kú'vé u kákan ne, ta'xi u —ka'án rei Herodē san.

²⁴ Ntīi tún ne, kútsixe'e tún di'ī tun:

—¿Nee iña é vā'á kakán u? —ka'an tún, tsixe'e tun.

—Kákan dīkí Juaan Bautista —ka'an tá'nu di'ī tun.

²⁵ Kaxkainu tún kue'en tun mí tuví rei Herodē ne, kaka'án tun:

—Nchio ko é tā'xi nto vevii tsi dīkí Juaan Bautista; kunūu iní tichi'i —ka'án tun.

²⁶ Dōo kúnta'xa iní rei Herodē san, tsí e xé'é ña xu'u ña nuu un ntí ntí ña ntoo viko san. Ña ni kúví ká natīvi iní ña. ²⁷ Ura tsí i táxnū ña sntadún san é ná kiki'í ña dīkí Juaan. ²⁸ Kué'ēn sntadún san ne, ē'nte tú'un ña dīkí Juaán ne, dā xee ni'i ña, nuu iní titi'í san. Xé'e ña tā'nú dī'í san, da nakué'e tún di'ī tun.

²⁹ Dā kútuní ña ntini'i Juaán san ne, kūnak'í ña kúñu ñā, dá kūku'xí ñā.

Dā xé'é Jesuu é kā'xi u'un mīl ña'a

(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

³⁰ Rkontūví ne, nāxéé ña ntini'i Jēsuu é i'xka'an ntódo ña ni ñā'a sán ne, ntaa ña ni Jēsuu ún ntī'í é idé ñā, é nakua'a ña ñā'a san di. ³¹ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Ni'í nto, kí'in ō, kíkūntóo da'na ō mí xoxó ña'a —ka'an ña.

Tsi dóo ntánaxee ñā'a; ntē ñā ntákune'é ña é kā'xí ña. ³² Nakú'un ña tun ntōó san ne, dá kuē'en ña mí xoxó ña'a. ³³ Ntá tsi dóo titín ña'a san iní ña ña dá kuē'en ñā ne, nakini ña xoó ña'a ña. Kīi ntīi ntī ña ñuú i san, kué'en ña. Koó dā ntaínu ña kue'en ña mí kuē'en Jēsuu ni ña ntini'i ñā ne, di'na ña'a sán xéé ña é divi ñā. ³⁴ Dā xee tún ntōo é nuu Jesuu dīñi ntute kán né, iní ña tsí ña te nté kaa ña'a xee ña. Ntūnta'ví iní Jesuu ña, tsí ntántétu ña'a san xoo é kā'an í ni ñā iña Xuva ko, vata tsī ó ntántétu a le'ntú san xoo é kí'in ni'í i ti é kīka'xí ti tē xoxó tó'o tī. Kidāā ne, ñā te da dīi núu i é nāñé'e Jesuu ña. ³⁵ Dā kuāā ne, xéé etsin ña ntini'i Jēsuu, ntáka'an ñā ni ñā:

—É dōo kuáa ne, xoxó ntoo i i'a. ³⁶ Nataxnūu nto ña'a sán, nā kíkuiñ ña é kā'xí ña. Na kī'in ñā rantsú san, o na kī'in ñā xio ñuu, kintúku ñā é kā'xí ña —ka'an ña.

³⁷ Ntá tsi Jesuu kaká'an ña: —Divi nto kué'é nto é kā'xí ña'a san —ka'an ña.

—¿Mí'i ntū? Kuān te kíkuiñ ntī uvi sientu a'ví tañú'ū ne, ¿mí'i ntu xéé tá'an é kā'xí un ntī ntī ña'a san? —ka'an ñā ntini'i ñā.

³⁸ Kidāā né, kaka'an Jēsuu ni ña:

—Kūkoto nto: ¿titín ntú tañú'u odo nto? —ka'an ña.

I'xkoto ñā ne, da ntáka'an ña:

—Ú'un tsī tañú'u ni ūvi tsákā san ió ti —ka'an ña.

³⁹ Kidāā ne, kaka'an Jēsuu é na kuntōo ña'a san nú ité san é xio xio kuntōo ñā: ⁴⁰ kuenta úvi díko u'xi ña, kuenta siéntu

ñá di. ⁴¹ Kidáā né, kī'i Jesuu é ū'un tañú'ū sán nī ntuvi tsákā san. Da ntāni'i ña nuu ña e dukún kán ne, naku'é'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō. Kidáā né, kátsin dava ña, ⁴² dā xe'é ña é'xi nta'a un ntíi ntíi ña'a san. ⁴³ Dā kúvī é'xi ña'a sán ne, natáka ña ntini'i ña ta'vī tañú'u nī tsákā san é ntoó ka. Uxúvi xiká ka tsítū é ntoo. ⁴⁴ U'un míil ñatíi san é'xi ña.

Dā íka Jesuu nú ntūte
(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

⁴⁵ Kidáā ne, kaka'an Jéssuu ni ña ntini'i ña:

—Kue'ēn ntó, kúnaku'ún nto iní tun ntóo san ne, kue'ēn ntó uun xo diñi ntute san mí tuví ñuú Betsaida. Nii dukuan na ká'án u ni ñá'a san é na ntáka ña —ka'an ña.

⁴⁶ Dā nátaxnúu ña ña'a sán ne, kué'en ña má kú'u kán, kúka'an ntá'vi ña ni Xuva kō.

⁴⁷ Dā kúneé ne, nuu tun ntóo san mé'ñū ntute san. Jesuú ne, ítuvī mii ñá ñu'u kan. ⁴⁸ Iní ña tsi dóo ntánto'o ña ntini'i ña, ntánakaka ña tun ntóo san, tsi dóo kainu tatsin. Dā dokó sa tuví ne, xée Jéssuu mí ñū'u ña mé'ñū ntute san. Ntitsí Jesuu nú ntūte san, kaíka ña, vata tsi tē ncho kuido ntúu ña ña, ⁴⁹ ntá tsi dā íni ña ntini'i ña ña, ñá ñu'u tun ntóo san, é kaika ña nú ntūte sán ne, dōo u'ví ña, tsí ntixi, kuini' ña. Un ntii tsí ntáchu'u ntáa ña, ⁵⁰ tsi íni ntíi ña ña ne, ú'vī kue'en ña. Ntá tsi ura tsí i kaka'an Jéssuu ni ña:

—¡Na kōo ntii nto! Ñá ku u'vī nto, tsí xu'u —ka'an ña.

⁵¹ Kidáā ne, kúxēe ña iní tun ntóo mí ñū'u ña ne, ura tsí i xío kadin tatsín san. Koó dā kúdu'va ña ntini'i ña é kuān o idé ña. ⁵² Tsí ña ní ñe'e diki

ñá ntini'i ña san nté o kúvi da kátsin dava Jesuu tañú'ū san da é'xi un ntíi ntíi ña'a san, Tsí vata kutúni ña xoó ña'a é Jéssuu.

Ntavá'a Jesuu ñá nchokuvi,
ñá ñuú Genesaree
(Mt. 14:34-36)

⁵³ Dā kúvi ita ntí'xin ña míní sán ne, xée ña ñūu é nani Genesáree. Ikān né, kī'ní ña tun ntóo san diñi ntute san. ⁵⁴ Ura tsí i da ntíi ña iní tun ntóo san ne, kūtuni ñá'a san tsí divi Jéssuu.

⁵⁵ Koó dā ntaínu ña, kue'en ña kanií ñuú tsikan, kúkuidó ña ña nchokuví san. Chidō san tsódo ña ña ne, kue'en ní'i ña ña dā mí'i ka é káka'an ñá'a é tuví Jesuu. ⁵⁶ Dā mí'i ka mí kué'en Jéssuú ne, kuān te ñuú na'nu, kuān te ñuú kuetsi, kuān te má kú'ú ne, ikān xee ní'i ña'a san ñá nchokuví san, dā tsóo ña ña mí kaxiō xá'vī. Ña ntánchokuví san ne, ntaíkan ña itsi te kué'é Jesuu é tñn nta'a ña kuān te da mí tsi ntéte doo ña. Un ntíi ntíi ña'a, ña tñn nta'a dōo ñá, ntūvá'a ña.

7

É káde i é kudentu ñá'a
(Mt. 15:1-20)

¹ Kidáā ne, xée etsin ña fariseú san mí tuví Jesuu. Nataká nuu ña nī mastrú lei, ña vé'xi ñuú Jerusaleen. ² Iní ña tsí ña ntini'i Jéssuú ne, ña ni ntá'a ña. Kuan tsi o é'xi ña é dentu ntá'a ña.

—¿Nté kui kuān ó de ntu ña? —ka'an ña.

³ (Tsi kuān xkoó ini ña fariseu ni un ntíi ntíi ña Israeé san, é ña kaé'xi ña tē ña di'na ntoo vá'a ntá'a ña, vatā o idé

ñata ñā. ⁴ Tē náxee ñā é ñē'e ñā nu á'ví ne, ñā ñni e'xí ñā tē ñā di'na dá'vi ñā ntute kúñu ñā. Dōó ió ka xtuku nuu i é xkoó ini ñā é ñni de ntāa ñā: é ntūntoo e'xin e ntáxi'i nuu ñā, ni sálú, ni kíđí, ni itó ñā.)
⁵ Dukuān ne, ñā fariseú san ni mastrú lei ntátsixe'e ñā Jēsuu:

—¿Nté kui ñā ntini'i ntō ne, ñā ntáde ñā vatā xkoó ini ñáta kō? ¿Nté kui ñā ntánta'a ntu ñā di'na dá ka'xi ñā? —ka'an ñā, tsixe'e ñā Jēsuu.

⁶ Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an ñā:

—Ntō'ó ne, ñā te kanñ nima ntó ntānuu iní nto Xúva kō. Tsi nuu é ntaā i é kaka'an úvata ko Isāia ñā nto da xntée na'a ñā tú'un Xúva kō é kaka'an:

Ñā sā'á ne, kūdii rkí xaa ñā ntéku é kaka'an ñā é kānuu iní ñā ko;

ñā tē nima ñā kakene.

⁷ Kuān te kanúu ini ñā kó ne, ñā vādá kaidiá'vi i,

tsí ñā te lei ko é ntānakuā'a ñā ñā'a san,

tsí kūdii lei é de vá'a ñā'a, ñā ntoo ñuxiví sa, ntánañē'e ñā ñā,

ka'an. ⁸ Tsi ntō'ó ne, ntānakunaá nto lei Xúva kō ne, vata tsí xkoó ini ñā'a san ntáde ntaa nto. Tsi xkoó ini nto é ntōo nuu salu ni vāsu é ntáxi'i nuu nto ne, dōó titín ka nuu i é xkoó ini nto —ka'an Jēsuu ni ñā.

⁹ Kaka'an xtúku ñā ni ñā:

—¿Vā'á ntu ō ntáde nto, kuiní nto, é kuān o ntānakuitā ntó lei Xúva kō vata koo é nakuntikin nto nte xkoó ini nto ñā mii nto? ¹⁰ Tsi vatā ó kaka'an Muísee: “Kuiko ñu'u o uva ko ni di'i kō”, ne, “Xoo é kīni koo ka'an í ni uva i, ni di'i i ne, kuvi”, ka'an ñā. ¹¹ Ntá

tsi divi ntō ne, ntaxé'e nto itsi é ká'an ñā'a san ni uva ñā, ni di'i ñā: “Ñā kúvi xntii ú nto, tsí un nti'i ñā ko ne, é nākué'ē ú nta'a Xúva kō”, ka'an ñā. ¹² Da é kuān ó kaka'an ñā ne, ntaxé'e nto itsi é ñā xntii ñā uva ñā ni di'i ñā. ¹³ Kuān ó ntānakunaá nto é káka'an Xúva kō ne, é tūku nuu i ntānaxtuvī nto. Dōó ki'in nuū i ntáde nto é kuān xkoó ini nto —ka'an Jēsuu ni ñā.

¹⁴ Kidāā né, kāna Jesuu un nti'í nti'í ñā'a sán ne, kaka'an ñā ni ñā:

—Kini nto ve, un nti'i kue'en dú'va nto. Kini vá'a nto é káka'an u ni ntō: ¹⁵ Ñā túvī nee ñā é kaē'xí ñā'a é kade i é kudentu ñā. Mii tsi é kākene nima ñā é dentū. ¹⁶ Tē xoó katekú i ne, na kīni —ka'an Jēsuu.

¹⁷ Dā xntāñi mii ñā ñā'a san ne, kúkí'ví ñā iní vi'i san. Ñā ntini'i ñā né, tsixe'e ñā ñā kidaā:

—¿Nee iñá ntu kani tú'un é káka'an nto? —ka'an ñā.

¹⁸ Kaka'an Jēsuu ni ñā:

—Ntō'ó ne, ¿ñā ntu ntátekú nto di? ¿Ñā ini ntú nto tsí ñā tuví nee ñā é kaē'xí ñā'a é kaki'xi nte ki'i kan é kade i é kakudentū nima ñā? ¹⁹ Tsi ñā te nima ñā kaki'vi, tsí mii tsi ñni i'xi ñā kaki'vi ne, dá kantii kúñu ñā —ka'an ñā.

Dukuān ne, nee ñā é ntaé'xi ó ne, vá'ā; ñā te dentū.

²⁰ Kaka'an ñā di:

—É kākene nima ñā'a sán ne, diví é kade i é kakudentu ñā. ²¹ Tsi un tsi nté nima ñā kakene e ntádē kuení ñā é kīni kaa, e ntáde ñā é kīni kaa ni ñadī'i ñā'a san, e ntáde luku ñā, e ntaé'ni ñā ñā'a, ²² e ntáde ñā é kīni kaa, e ntaéni

ntâ'ví ña ña'a, e ntáde xení ña, e ntákune'u iní ña, e ntáka'an ñá dovete, e dóo na'nu ncho vií ña, e ntáde tuntu ña. ²³ É un nti'í é kīni kaa sán ne, nima ñá kakene. Dukuān é ntákudentu ñā —ka'an Jēsuu.

Ñadī'í, ña é ña te ña Israeé, kuīnti'xe ña Jesuu (Mt. 15:21-28)

²⁴ Kidāā né, ntāka Jesuu, xée ētsin ña diñi ñuú Tiru ni ñuú Siduun. Ikan kūkí'vi ña má vi'í kán. Ña ni ntío ñā é kūtuni ñá'a san mí tuví ña. Ntá tsi ña ni kúvi kutūvi xu'ú ña. ²⁵ Ura tsí i dá kutuni uun ñadī'í mí tuví ña ne, xée ñā, nakunchíti ña nūu ña. Diōkó ñadī'í san ne, nuu é ña vá'ā nimá tun. ²⁶ Ñadī'í san ne, tuku ñuu vé'xi ña. Ñá te ña Israeé ña, tsí ñuú Sirofenicia vé'xi ña. Íkan ña ntā'a Jesuu é na nakūnu ña é ña vá'ā san é nuu nima diōko ñā. ²⁷ Dá kakā'an Jēsuu ni ña:

—¿Nté kui xntii ntū ú o? Tsi ña te ña Israeen. Di'na ña Israeé san xntii ú ña. Tsi ñá vá'ā o é ki'í o é kaē'xi i'xá san ne, dá kuē'le o é ká'xi tīnā san —ka'an ña.

²⁸ Nāntíko kōó ñadī'í san, kaka'an ña:

—Ntāa nchi'xe, Mastru. ¿Ntá tsi vá ñā che ntaé'xi ntu chīnā sán utsi ita é ntánakō'xo i'xá san má mēsa? —ka'an ñadī'í san.

²⁹ Kaka'an Jēsuu ni ña kidaā: —Dōo vá'ā ó kaka'an. Kunú'un ve, tsi é ntīi é ña vá'ā san nima diōko o —ka'an ña ni ñadī'í san.

³⁰ Dá kūnú'u ña ne, nāxee ña nú vi'í ña kán. Ikān tuví ntaa diōko ñā nú itó tun. Ntīi nti'xe é ña vá'ā san é inúu nimá tun.

Ntavá'a Jesuu uun ña'a, ña é lo'ō

³¹ Kidāā né, ntāka Jesuu ñuú Tirú ne, itā nti'xin ña ñuú Siduun. Kūntii ña ñuú Decapulí, ne, xée ñā nu míni Galilea. ³² Ikān ne, xee ní'í ña'a san uun ñá'a, ña lo'ō ne, ñá kakūvi ka'an va'á ña. Íkan ñā'a san é na tīin nta'a Jēsuu ña é na ntáv'á ña ña. ³³ Jesuú ne, kue'en ni'í xío ña ña, tsi dóo ntāñí ña'a san. Nákí'vī ñá rkinta'a ña ini lo'xo ña ne, dá'vi ñā dí ña rkinta'a ña ne, da tīin nta'a ñā rki xaa ña. ³⁴ Kidāā né, ntāa ni'í ña nuu ña e dukún kán né, dā xkóo kani ña, kaka'an ña:

—¡Efata! (é kāni tú'un: ¡Nakaan!) —ka'an ña.

³⁵ Ura tsí i nákaan lo'xo ña. Ntūvá'a xaa ña di. É kākā'an va'á ña ve. ³⁶ Kaka'an Jēsuu ni ñá'a san é ñā ku ka'án ña ni da xōo ka ña'a nte o kúvi. Ntá tsi vata tē da nakua'a Jēsuu ña é kuān koo ka'an ña. ³⁷ Koó dā kúdu'va ña'a san, ntáka'an ña:

—¡Ñá tē nté kaa vá'ā o é kade ña sá'a! Un tsi nté ña lo'ō kántavá'a ña. Un tsi nté ña ñi'í sán náka'an ñá di —ka'an ñá'a san.

8

Xé'e Jēsuu é ká'xi kīmi míl ña'a (Mt. 15:32-39)

¹ Ntūvi tsikán ne, dōo kue'le ña'a náataká nuu ña. Ña túvī é ká'xi ña. Kāna Jesuu ña ntiní'í ñā ne, kaka'an ñā ni ñā:

² —Kantuntá'ví ini kó ña'a san, tsi é uní ntūvi é ntoo ña nī ko. Ña túvī nee iñá ka'xi ña. ³ Te nataxnūu ú ña é na nū'u ñá nu vi'í ña kán é ñā ká'xi ña ne, koó vitā ñá itsi kán, tsi iō ñá ne, dōó ika vé'xi ña —ka'an ña.

4 Ntá tsi ña ntini'i ñā ne, ntáka'an ñā:

—¿Nté ntu koo ni'i ñā é kā'xí ñā? Tsi kūdii ñuu itsi i'a, mí xoxó ñu'u i —ka'an ñā.

5 Ntá tsi Jesuú ne, tsixe'e ñā ñā:

—¿Titin ntú tañú'u odo ntō?

—Ú'xē sa —ka'an ñā.

6 Kidáā ne, kaka'an Jesuu ni ñā'á san é na kūntoo ñā ñu'u san. Kí'i ñā tañú'ū sán ne, da naku'é ñā sintiá'vi nta'a Xuva kō. Kātsin dava ñā tañú'ū sán ne, dā xe'é ñā ñā ntini'i ñā é na tsí'i ñā é kā'xí ñā'a san. 7 Odō ká kudii ñā tsákā sán di. Naku'é ñā sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña í, dā xe'é ñā ñā ntini'i ñā é na tsí'i ñā é kā'xí ñā'a san. 8 Dā kúvi é'xi ntá'á ñā'a sán ne, natákā ñā ta'vi í é ntoó ka. Ú'xē ká xika i nátsu'un tsitu ñā é ntoó san. 9 Ná te da kīmi míl ñátí san é'xi ñā. Kidáā né, nataxnū ñā ñā'a san é na nū'u ñā vi'i ñā. 10 Kidáā ne, kué'en Jesuu ni ñā ntini'i ñā, nakú'un ñā íni tun ntóo san é kí'in ñā ñuu é nani Damánuta.

Ntaikān ñā fariseu é vī Jesuu nuu i e dóo ka'nu
(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

11 Xē ñā fariseú san é kōto nteé ñā Jesuu. Eni ntu'u ñā ntatín nuu ñā, ntáka'an ñā ni ñā:

—¿Nté ntu koo kutuní nti té nuu é ntaā i é kākā'an nto? Vii nto uun nuu i e dóo ka'nu, na kīnī nti nuú nti, té nuu é ntaā i é vē'xí nto nta'a Xuva kō —ka'an ñā.

12 Jesuú ne, un tsi xkóo kani ñā, kaka'an ñā:

—¿Nté kuān nte ntaikan ntu ñā ntoo vevii nuu i e dóo ka'nu? Nuu é ntaā i é kākā'an u ni ntō: Ná víi u nté uun nuu

i e dóo ka'nu é kīnī ñā —ka'an ñā.

13 Kidáā né, tsoo mii Jesuu ñā ne, nákunū xtuku ñā tun ntóo san, kue'en ñā xio diñi ntute san.

U'xen ía iña ñā fariseu
(Mt. 16:5-12)

14 Ñā ntini'i Jesuú ne, kūnáa inī ñā é kuīdo ñā é ka'xí ñā. Uun kudii tañú'ū san ní'i ñā iní tun ntóo san. 15 Kaka'an Jesuu ni ñā:

—Koto xnto u'xen ía iña ñā fariseú san ni iña Heródē di —ka'an ñā.

16 Nāitín mii ñā ntini'i ñā kidaā, ntáka'an ñā:

—¿Nee iñā ntu kani tú'un é kākā'an ñā iña u'xen ía san? ¿Ó dé ñā tuvi ntu tañú'ū ni'i ó né, ó nté ó ntu? —ka'an ñā.

17 Kūtuni Jesuu é ntánatín ñā ne, kaka'an ñā ni ñā:

—¿Nté kuān o ntáka'an ntú nto é ñā tuvi tañú'ū? ¿Vāta ntu kiní nto? ¿Vāta ntu kí'in diki nto é kākā'an u ni ntō? ¿Nté kuān nte ká'xi ntu nto?

18 Ío ntuxnūú nto ne, ñā ntaíni nto. Ío tutun ntó ne, ñā ntátekú nto. ¿Ñā naka'an ntu nto nuu i é dóo ka'nu é idé u ví'i, 19 dā kátsin dava u é ū'un tsí tañú'ū sán ne, ú'ūn míl ñā'a san é'xi ñā? ¿Titin ntú xika i é ntoó ka san nataká nto? —ka'an Jesuu ni ñā ntini'i ñā.

—Uxúvī ka —ka'an ñā.

20 —Dā kátsin dava u u'xe tañú'ū sán ne, kímī míl ñā'a san é'xi ñā ne, ¿titin ka ntu xika i é ntoó ka nataká nto? —ka'an Jesuu, tsixe'e ñā ñā.

—Ú'xē ka —ka'an ñā.

21 —¿Nté dúkuān ñā ntáñe'e diki ntu nto? —ka'an ñā ni ñā.

Ntāvá'a Jesuu úun ña'a, ña kuāa, ña ñuú Betsaida

²² Xée ña ñuú Betsaida. Ña'a sán ne, xee ní'i ña uun ña kuāá ne, íkan ña ntā'a Jesuu é na t̄in nta'a ña ñā. ²³ Jesuú san ne, írkaa ña nta'a ña kuāá san ne, ñe'e ní'i ña ña diñi ñuú san. Kidáā ne, náka'a ña díi ña ntuxnūú ña kuāá san ne, dá xntékū ñá nta'a ña dikí ña. Tsixe'e ña ñā:

—¿É kainín ntun ve? —ka'an ña.

²⁴ Nākaán ña kuāá san ntuxnūú ña ne, dá kakā'an ña:

—Kainí u ñat̄i vata ntáa utun ntáa ña, ntá tsi ntaíka ña —ka'an ña.

²⁵ Kidáā né, t̄in nta'a xtūku ñá ntuxnūú ña kuāá san. Nākiní va'ā ñá un ntí'í kidaā.

²⁶ Kidáā né, nataxnūu Jesuu ña é na nū'u ña nú vi'i ña k̄an:

—Kūnú'un ntaan tsin; ña ku kuíta ntí'xin má ñuú san. Ná kū xoo ka'an ni'in —ka'an Jesuu ni ña.

Kaka'án Pedru tsí Jesuú ne, divi ñā é taxnuu Xuva kō
(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

²⁷ Kidáā ne, kué'en Jēsuu ni ña ntini'i ña ñuú kuetsi é ntoo ñuú Cesarea Filipu. Dá kué'en ñá itsi k̄an né, tsixe'e Jēsuu ña:

—¿Nté ntū ó ntáka'an ñá'a san iñá ko? ¿Xoó ntu ña'a ú, te kuíni ña'a san? —ka'an Jēsuu.

²⁸ Ña ntini'i ña ne, ntáka'an ña:

—Iō ñá ne, Juaan Bautista nto, ka'an ña. Iō ñá ne, Elia nto, ka'an ña. Iō túku ña ne, ña é ka'án naa Xuva ko nto, ka'an ña —ka'an ñá ntini'i ña.

²⁹ —Ntō'ó ni, ¿xoó ntu ña'a ú, te kuini nto? —ka'an ña.

—Ntō'o é Cristu ntó, ña táxnuu Xuva kō —ka'án Pedru.

³⁰ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni ña é ña ku ka'án ña ni ñā'a san xoó ña'a ña.

Kaka'an Jēsuu é kuví ña
(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

³¹ Kidáā né, eni ntu'u Jēsuu nañé'e ñá ña ntini'i ñá tsí divi ñá é v̄exkúvi ña ñatí ne, da mií e dóo ki'in nuū i é ntō'o ña. Tsí ñatā sán, ni dūtu ñá odo nūú, nī mastrú leí san ne, un ntí'í ntí'í ñá ña xkuntée iní ña ña ne, ka'ni ña ña, ntá tsi tē kúvi uni ntúvi ne, ntoto xtuku ña.

³² Kaka'an ntáa ña nuu i sá'a ni ña ntini'i ña. Pedrú ne, kue'en ní'i ña Jēsuu mí xoxo ntáñí í ne, eni ntu'u ñá de tí ña ni ñā.

³³ Ntá tsi Jesuú ne, xkokōto ña mi ntáñí ña ntini'i ña, ña nguí sán ne, dē tí ña nī Pedru, kaka'an ña:

—¡Du'xēn! ¡Kiin nteén xion! tsí tú'ūn é kaka'an ní ko ne, xu'u tó'ō e ña vá'ā san kakéne. Ná te kadē kuení o vatā ó kade kuení Xuva kō, tsí kadē kuení o vatā ó ntáde kuení ña'a san —ka'an Jēsuu ní Pedru.

³⁴ Kidáā né, kāna Jesuu ña ntini'i ña ni ūn ntí'í ntí'í ña'a sán ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Tē xoó ña'a ntio ña é kuntikin ñá ko ne, ña kúvi víi ka ña nee iña é ntio mií ña, tsí utén uten é kuntikin ñá ko, kuán te kuví ña. ³⁵ Tsí tē xoó ña'a ncho nakakū ñá ntuvi iña ñá ne, da nākunaá ña ntuvi iña ña. Ntá tsi xoó ña'a é nākunaá ña ntuvi iña ña kuenta iñá ko ni kuenta iña tú'ūn va'á iña Xuva kó ne, nakáku ña ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña nta'a Xúva

kō. ³⁶ ¿Mí'i ntū kaidiá'vi é nī'i ko é un ntí'i é ió ñuxiví sa, te nākunaá o nima ko? ³⁷ ¿Nee iñá ntu e dóo nuu á'vi i é nadama o ntūvi iña ko? ³⁸ Tē xoó ña'a kuka'an nuu ña kuenta iñá ko nī kuenta iña tú'un ko mé'ñū ña ntoo ñuxiví sa, ña é ña ntákuinti'xe i, ña kiní ntáa sán ne, xu'u é vëxkúvi ú ñatíi ne, kuka'an nuú ko ñá di tē nainu u. Tē nainú u ne, nainu ní'i u ánjē, ña e dóo va'a. Kidáā ne, kiní nto tsi dóo ka'nu ú, vatā ó ka'nu uva mií kó, ña tuví e dukún kán —ka'an Jesús.

9

¹ Jesús ne, kaka'an xtúku ña:

—Nuu é ntaā i é kāká'an u ni ntó tsí ió ntó ne, ña kúvi ntó da nté kiní nto tsí Xuva kō né, dōó ió ña é vií ña é kadā kú've ña —ka'an ña.

Dā nádama kúñu Jesús
(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

² Dā ita ntí'xin iñu ntúvi ne, Jesús ne, kue'en ní'i ña Pedru, Sántiau ní Juaán san, kué'en ña ūun xuku mi dóo dūkun, mí xoxó ña'a. Ikān né, nádama kúñu Jesús núu ntuni ñá'a, ñá ntini'i ña. ³ Iñi ntú'u kaxi'í nuu doo ña. Ntukui'xín kue'en, e nté uun ña'a ña kuvi nakáte ña vatā ó kuí'xin. ⁴ Kidáā né, ntíi díto Elia ní Muísee, ña xi'í nte kidaā, ne, ntatín ña ní Jesús. ⁵ Kidáā ne, kaka'án Pedrú san:

—Mastru, jñá tē nté kaa vá'a o é ntoo ntí ni ntó i'a! Xn-tāñí ntí uni vi'í xó'o vë: uun iña nto, uun iña Muísee, ni ūun iña Elia —ka'an ña.

⁶ Dotó tsí kaka'an ñá, tsi dóo u'vi ñá, ntuni ña. ⁷ Kidáā ne, nākunū ta'án ña vikó san

ne, mé'ñū vikó san vé'xi tatsín san é kāká'an:

—Ña sá'a é I'xá mií ko e dóo kakuinimá ko ña. Kini nto é ká'an ña —ka'an tátsín san.

⁸ Ña ntini'i Jesús san ne, ura í da xkókōto ña ne, ntoko ñu'u mii ntuvi ñá'a san. Da mií sá Jesuu ntísi ña.

⁹ Dā ntáka ña rki ukú san ne, kaka'an Jesús ni ña:

—Ñá kú dí ntaa nto ni ñá'a san nuu i é ini nto vevii da nte rkontúvi tē xi'í u ne, ntoto xtuku ú, xu'u é vëxkúvi ú ñatíi —ka'an ña.

¹⁰ Dukuān ne, ñá ni ká'an ñá ni ñá'a san, ntá tsi tsixe'e ta'an mii ña, ntáka'an ña:

—¿Nté kui kuān ó kaka'an ntú ña é kuví ñá ne, dá ntōto xtuku ña? —ka'an ña.

¹¹ Kidáā né, tsixe'e ña Jesús:

—¿Nté kui ntáka'an ntú mastrú lei san é kuétsi é dí'na Eliá san naxee ña? —ka'an ña.

¹² Jesús ne, kaka'an ña:

—Nuu é ntāa ntí'xe i é dí'na Eliá san ki'xi ña vata koo é nātivi iní ña'a san kuétsi ña, nakuntikín ñá Xuva kō. Ini nto tsí nte ntúvi dí'na uve na'a Tú'un Xuva ko iñá ko, xu'u é vëxkúvi ú ñatíi. Uve na'a nté koo ntó'o ko ñuxiví a ne, dōó kada xení ña'a san ní ko. ¹³ Ntá tsi kaka'án u ni ntó tsí e kí'xi ntí'xe Eliá san. Ide ña'a san ni ña nee iña é ntio ña, vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō nté koo kuvi ni ña. Kuan ó kúvi ntí'xe —ka'an Jesús.

Ntavá'a Jesuu uun i'xa é nuu é ña vá'a nima i

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Dā ntíko koō ña mí ntoo ña ntini'i ña, ña nguíi sán ne, iní ña tsí ña te da díi ña'a náta'ká nuu ña ni ña. Ikān

ntâñí mastrú leí san di, ntatíin nuu ña ni ña ntini'i Jēsuu.

¹⁵ Un ntíí ntíí ña'a san, da íni ña Jesuú ne, koó dā kúdu'va ña. Koó dā ntáinu ña kue'en ña, kuka'an ñá ni ña ntusi.

¹⁶ Kidáā né, tsixe'e Jēsuu ña:

—¿Nee iñá ntu ntatíin nuu nto ni ña tsikan? —ka'an ña.

¹⁷ Uun ña'a, ña nuu ta'an méñū ña'a sán ne, kaka'an ña:

—Mastru, i'a vexní'i ú i'xá ko, tsí e ña vá'ā san káde i é ñí'í. ¹⁸ Da mí'í ká kaika i'xá ko ne, e ña vá'ā san katíin i, da kaxé'e ntēe í ñu'u kán. Kakēne tiñú xu'u i. Kanakuio ne, kanaka'xí'ka'ñí' nú'u i di. É dōo kúkā'vi. É kākā'án u ni ña ntini'i ntō é na nakūnu ña é ña vá'ā san, ntá tsi ña ni kuvi víí ña —ka'an úva i'xá san.

¹⁹ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu:

—¿Ña ntá'ví nto, ña'a é ña ntákuinti'xe nto! É tíitín ntuví tuví u ni ntō ne, váta kuinti'xe nto ko. ¿Tíitín ntú ntuví kutuví ka ú ni ntō da nté kuinti'xe nto ko? Kixni'i nto i'xá san —ka'an Jēsuu.

²⁰ Kidáā ne, xee ní'i ntí'xe ña i'xá san. Dā íni e ña vá'ā san Jesuú ne, íde é xi'í mí i'xá san ne, ntáva ñu'u kán. Dōó itsu'ún ne, tiñu kéne xu'u i.

²¹ Kidáā né, tsixe'e Jēsuu úva í:

—¿É tíitín ntu ntuví kuán ó kakuví i'xá nto? —ka'an Jēsuu.

Kaka'an úva i'xá san:

—Nté dā ku lú'ntí. ²² É dōó ki'in itō nakó'xo nuu é ña vá'ā san i nchú'un kán, nú ntute kán di, é ncho ka'ní i'xá ko. Ntá tsi te kūvi víí nto é ntūvá'a ne, víí nto da xe'é, xntii ntō nti —ka'an úva í.

²³ —¿Mí'í ntū é ña kuvi víí u! tsí te kákuinti'xe o ne, ña túvī

nee iñá é ña kuvi víí Xuva kō —ka'an Jēsuu.

²⁴ Kidáā ne, un ntii tsi kākā'an úva i'xá san:

—¿Kakuinti'xe ko! ¿Xntii ntō ko é díí ka na kuinti'xe ko! —ka'an ña.

²⁵ Dā íni Jesuú tsi dōo ntánataká nuu ña'a sán ne, de tíi ña nī é ña vá'ā san, kaka'an ña:

—Xō'on, é ña vá'ā é kaden é ñí'í i'xá sa nī é lo'ō dí, xu'u é kadē kū'vé u ne, ká'ān u é ntíin nima i'xá san. Ña kúvi nakunúun xtukun nima i —ka'an Jēsuu ni é ña vá'ā san.

²⁶ E ña vá'ā sán ne, kachu'u ntáa. Nākuio i'xá san ne, dā ntíi e ña vá'ā san. I'xá san ne, váta kaa ntíxi káa. Ña'a sán ne, ntáka'an ña:

—¿E xí'í i'xá san! —ka'an ña.

²⁷ Ntá tsi Jesuú ne, írkāa ña nta'a i, ntáni'i ña i ne, da nakuntítsi.

²⁸ Dá kúkí'vi Jesuú má ví'í kán ne, diin diin tsi tsixe'e ña ntini'i ña ña:

—¿Nté kui ña ni kuvi víí ntu ntí é nakūnu ntí é ña vá'ā san? —ka'an ña.

²⁹ Kaka'an Jēsuu:

—E ña vá'ā é kuān ntáa sán ne, ña kúvi víí o é nakūnu o í tē ña ká'an nta'ví ō, tē ña kuntoó ixu ō di —ka'an ña.

Kaka'an xtúku Jesuú tsí kuví ña

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

³⁰ Kidáā né, ntāka Jesuú íkán, kue'en ní'í ña ña ntini'i ña. Kué'en ñā, itā nti'xin ña ñuú Galilea. Ña ni ntío Jesuú é kūtuni ña'a san mí ntaíka ña. ³¹ Tsí Jesuú ne, kaxé'e ña kuenta é kūtuni ñá ntini'i ña nté koo kuví ña:

—Xu'u é vëxkúvi ú ñatíi ne, ntuví u kuenta ntá'a ña'a, ña é ká'ní ko. Ntá tsi tē kúvi uni ntúvi xi'í u ne, ntoto xtuku u —ka'an Jéssuu.

³² Ntá tsi ña ntini'i ñā ne, ñā nī ñe'e dikí ña nee iña é ká'a'n ñā, ne, ú'vī ñā é tsixe'e ñā ñā.

¿Xoo ña'a ña e dií ka ka'nu ña'a?

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

³³ Xée ñā ñuú Capernau. Dā intóo ña má vi'i kán né, kat-sixe'e Jéssuu ña ntini'i ñā:

—¿Nee iñá ntu ntatín nto dá vë'xi o itsikan? —ka'an ñā.

³⁴ Ña ntini'i ñā ne, diin diin tsi intóo ñā; nté uun ña ña ni ká'an ñā. Tsi dá vë'xí ña itsi kán ne, ntatín mii ñā xoo é dií ka ka'nu ña'a i. ³⁵ Kidáā ne, katuví da'na Jéssuu ne, kána ña uxuvi ñá'a, ña ntini'i ñā, kaka'an ñā ni ñā:

—Te iō nto é ncho kodo nuū ntó ne, vií nto ña tuví ata i kán. Vií nto ña ntáde tsiñu iña un ntí ntí ña'a san —ka'an ñā.

³⁶ Kidáā né, kī'i Jesuu uun i'xá san ne, dá xntítsi ñá i mé'ñu ña ntini'i ñā. Kánī'i nteé ña i'xá san ne, kaka'an ñá ni ña ntini'i ñā:

³⁷ —Xoo é kantuntá'ví ini i i'xá vata kaa sá'a kuenta iñá ko ne, vata tsi te mii ú kantuntá'ví ini ña kó, ni ñā táxnūu kó di —ka'an Jéssuu ni ñā.

Xoo é ña kainchu'vi í kō ne, kaduku ntée ña kō
(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

³⁸ Juaán san ne, kaka'an ñā:

—Mastru, iní nti uun ña'a, ña é kanakūnu é ña vá'ā san kuenta iña nto. Ntá tsi ña tsíkán ne, ñā te ntini'i ñā kō.

Dukuān ne, ñā ni xē'é nti itsi é kuān koo vií ñā —ka'án Juaan.

³⁹ Ntá tsi nantiko koó Jesuu, kaká'an ñā:

—Ñā ku ká'nté nuu nto é kuān koo vií ñā. Te kuēnta iñá ko kade ña nuu i e dóo ka'nu ne, ña kúvi ká'an kīni ña iñá ko. ⁴⁰ Tē xoó ña'a ña kainchu'vi ñá kō ne, kaduku ntée ña kō. ⁴¹ Nuú é ntaā i é káka'án u ni ntō. Da xōó ka ña'a, ña é kata'xi ntute é kō'o nto tsí ntántikin ntó ko ne, ní'i ñā é vá'á nta'a Xuva kō.

É ña vií o é kīni kaa

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴² 'Da xōó ka é kade i é vii i'xa é kākuinti'xe i ko é kīni kaa ne, dií ka vá'ā o iña ñá te kunū'ní nuu xuú dúkun ñā, dá nakuítá nuu ña ña nú ntute ñu'u kán. ⁴³ Te ntá'a nto kade i é vii nto é kīni kaa ne, dií ka vá'ā ó te ka'ntē ntó nta'a nto. Tsí dií ka vá'ā o é kī'in ntó nta'a Xuva kō é ūun tsi nta'a nto, naa i é kī'in nto dô'vi kán nī ntuvi ntá'a nto, tsí ikán kai'xi ñú'ú é ña kantá'va. ⁴⁴ Ikán né, ñá kākukadin é ntaé'xi tintákū san; ntē ña kantá'va ñú'ú san. ⁴⁵ Te dí'in nto kade i é vii nto é kīni kaa ne, dií ka vá'ā o é ka'ntē ntó di. Tsí dií ka vá'ā o é kī'in ntó nta'a Xuva kō é u'ntu nto, naa i é kī'in ntó nī ntuvi dí'in ntó dô'vi kan, mí ña kantá'va ñú'ú san. ⁴⁶ Ikán ne, ñá kākukadin é ntaé'xi tintákū san; ntē ña kantá'va ñú'ú san. ⁴⁷ Te ntuxnūú nto kade i ne, dií ka vá'ā o é tāva nto. Tsí dií ka vá'ā o é kī'in ntó nta'a Xuva kō é ūun tsi ntúxnūú nto, naa i é kī'in nto dô'vi kán nī ntuvi ntúxnūú nto. ⁴⁸ Ikán ne, ñá kākukadin é ntaé'xi tintákū san; ntē ña kantá'va ñú'ú san.

49 Vatā ó idiá'vi ñi san é ña t'ivi kúñū é kué'e o doméni iña Xuva kó ne, kuān ó kaidiá'vi nuu i é nto'o kō, vata koo é ña t'ivi nima kó di. 50 Ñi sán ne, vá'ā. Ntá tsi tē ña véñi ka ne, ¿mí'i ntū kaidiá'vi ká i? ¿Ntē ntu koo ntuveñi xtúku? Vií nto vata kaa ñi vá'a. Kuenta tsí vií nto é ña nativí nto nima nto. Vá'a koo kuntoo nto ni tā'an nto —ka'an Jesúsui ni ña.

10

Kaka'an Jesúsui kué'nta iña ña ntánatsoo mií tā'an
(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

1 Ntāka Jesúsui ñuú Capernau, kué'en ña diñi ñuú Judeá dā nté xee ña xio diñi ntute Jordaán san. Ná te da di ña'á xee xtúku ña, nataká nuu ña mí t'ivi ña ne, nakuá'a Jesúsui ña vatā xkoó ini ña. 2 Kidáā ne, xéē ētsin ña fariseú san di é kōto nteé ña Jesúsui. Tsixe'e ña ña tē ña xí kaa é naxtuví mií ñatí san ñadi'í ña. 3 Nantíko kōó Jesúsui, kaká'an ña:

—¿Nte ntū ó kaka'an Muísee é vií nto? —ka'an Jesúsui.

Kaka'an ña fariseú san:

4 —Muiseé ne, tā'xi ña itsi é ntavá'a o tūtu iña ñadi'í kō ne, dá kúvi ntii nteé xio ta'an o ni ñadi'í ko —ka'an ña.

5 Ntá tsi Jesúsui ne, kaka'an ña:

—Un vá'a tsi do'o ntō. Dukuān é xntéku kú've Muisee é vií nto. 6 Ntá tsi nté dá de kú've Xuva ko ñuxiví sa ne, “de kú've ña ñatí ni ñadi'í”. 7 “Dukuān ne, xtúvī mií ñatí san uva ña ni di'í ña vata koo é kuntoo ña ni ñadi'í ña ne, 8 uun tsi kúñū kúvi ña ntuví ña.” Sá'ā ne, kani tú'un é ña té uvi ña'á ka ña, tsí

uun tsi kúñū kúvi ña ntuví ña. 9 Dukuān né, nēe é teé ta'an Xuva kō ne, ña kúvi nātsoo xio ña'a san —ka'an Jesúsui.

10 Dá ntōo ña nú vi'í kán né, tsixe'e xtuku ña ntini'í ña nuu i sá'a. 11 Kaka'an Jesúsui ni ña:

—Xoó ña'a é nātsoo mií ña ñadi'í ña, dá nātánta'a xtuku ña ne, dōó kiní ó kade ña nuu ñadi'í ña. 12 O te ñadi'í san naxtuví mií ña xii ña, dá nātánta'a xtuku ña ni tuku ñatí san ne, di'vi ña kade ña é kīni kaa nuu xii ña di —ka'an ña.

Nāxnuu viko Jesúsui i'xá kuetsi

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

13 Ña'a sán ne, xee ní'í ña i'xá kuetsi nuu Jesúsui vata koo é tīn nta'a ña ī. Ntá tsi ña ntini'í Jesúsui ne, ntáde tí ña nī ña xee ni'í i'xá i san. 14 Ntá tsi dā kútuni Jesúsui ne, dōó dutsi kuini ña ni ña ntini'í ña. Kaka'an ña ni ña:

—Kué'e ntō itsi é na kī'xi i'xá kuetsi san mí t'ivi u. Ná ku kādí nuu nto itsi é kī'xi; tsí mí kadē kú've Xuva kō ne, kaduku ntée ña vata ntāa i'xá kuetsi san. 15 Nuú é ntaā i é kāká'an u ni ntō tsí te xōo ña'a é ña kákuinti'xe ña vatā ó de uun i'xa lu'ntí ne, ña kadūku ntée ña mí kadē kú've Xuva kō —ka'an Jesúsui.

16 Īdo nteé Jesúsui i'xá san xe un xé ūn, da tīn nta'a ña ī e nāxnuu viko ña i.

Ñatí, ña e dóo kuikā, kaka'an ña ni Jesúsui

(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

17 Dā náka Jesúsui itsi kán é kī'in ña ne, uun ñatí ne, koó da kaxkañu ña xee ña, inchíti ña nūu Jesúsui, tsixe'e ña ña:

—Mastrú, nto'ó e dóo va'á nto, ¿nté ntu koo vií u é nī'í

ko ntuvi vā'a iñá ko ntii dañu ntúvi? —ka'an ña.

18 Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—¿Nté kui kaka'an ntun e dóo va'á u? Tsí da mii tsi Xuva kō e dóo va'á ña. 19 É ínín lei e xtúvi Xuva kō é kākā'an: “Ñá kā'ní o ñā'a; ñá vii o é kini kaa ni ñad'i; ñá kī'i dú'u ō; ñá dā'ví o ñā'a dovete; ñá kanī nta'ví o ñā'a, ne, na kuiko ñu'u o uva ko ni di'i kō” —ka'an Jéssu.

20 Ñatíi san ne, nantíko koō ñá, kaka'an ña:

—Mastru, é un nti'í lei tsíkan káde ntaa ú nte da ku lú'ntí u —ka'an ña kuiká san. 21 Dā íto Jesuu ñá ne, dóo kuinima ñá ña. Kaka'an ña:

—Uun sá nuu i é kākunaá ka: Kuē'én, kunadikon un nti'í é kāduku ntée o ne, dá kuē'én diu'un i iña ña ntá'ví san. Kidáā ne, ni'í o nee iña é dokuika nti'xé san e dukún kán. Dá kī'xin, kixntikín ko —ka'an Jéssu.

22 Ntá tsi dōo nti'í iní ña é kuān ó kaka'an Jéssu. Dōo nta'xa kunú'u ña, tsi dóo ío iña ña e dóo nuu á'vi.

23 Kidáā né, xkokōto Jesuu, kaká'an ñá ni ña ntini'i ñā:

—¡Ñá tē nté kaa ntii tū'un é kī'in ña kuiká san mí kadē kú'vé Xuva kō! —ka'an ña.

24 Koó dā kúdu'va ña ntini'i ñā é kuān ó kaka'an ña. Ntá tsi kaka'an xtúku Jesuu:

—Kini nto, í'xá ko, ¡ñá tē nté kaa ntii tū'un é kī'in ñá'a, ña é kākuintima í diu'ún san, mí kadē kú'vé Xuva kō! 25 Díi ka ña ntii tu'un é kī'ví kameú san xaví xiki natée é kī'in ñá kuiká san mí kadē kú'vé Xuva kō —ka'an ña.

26 Koó dā kúdana iní ña ntini'i ñā é kuān ó kaka'an ña. Ntátsixe'e tá'an ña:

—Kidáā né, ¿xóo ña'a ntu kuvi vii ña é nākáku ña kuan? —ka'an ña.

27 Íto Jesuu núu ñá ne, dá kaká'an ñá ni ñā:

—Ña'a sán ne, ña kúvi vii ña é nākáku mii ñā. Ntá tsi Xuva kō ne, kuvi vii ña, tsí ña tuví nee iña é ña kuvi vii ña —ka'an ña.

28 Kidáā ne, kaka'an Pedru ni ña:

—Nti'í ne, tsoo mii nti'í nti'í iña nti é vëxntikín nti nto —ka'an ña.

29 Nantíko koó Jesuu, kaká'an ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'an u ni ntō: Tē xóo ña'a tsoo mii ña vii'í ña, ení ña, ta'an ña, uva ña, di'i ñā, í'xá ña, o ñū'u ña kuenta iñá ko ni kuēnta iña tú'un va'á san ne, 30 díi díi ka kue'e ní'í ña ñuxiví a é vata kaa vi'i ñā, ení ña, ta'an ña, di'i ñā, í'xá ña, ni ñū'u ña. Ntá tsi dóo nto'o ña di, tsí kada xení ña'a san ni ñā. Ntá tsi tē nti'í ñuxiví sa ne, ní'í ñā é kuntoo ña ni Xuva ko ntii dañu ntúvi. 31 Ntá tsi ña te da díi ña'a, ña e dóo na'nu ña'a vevii ne, ñá vādá nuu á'vi ká ña kídaā; ña'a, ña é ña vādā nuu á'vi vevii ne, dóo na'nu ña'a kuvi ña rkontúvi —ka'an Jéssu.

Kaka'an xtúku Jesuu tsí kuvi ña

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

32 Kué'en ña itsi kan, küntáa ña ñuú Jerusaleen. Odo núu Jesuú ne, áta ña vë'xí ña ntini'i ñā. Koó dā ntáku'va ña ntini'i ñā san. Dōo ú'ví ña nguíi san, ña ntántikín ña. Kidáā ne, xio kue'en ní'í xtuku Jéssu ña ntini'i ñā né,

dā éni ntu'u ña kāk'a'an ñá ni ñá nté koo nto'o ña:

³³ —Ntaa o ñúú Jerusaleén ne, xu'u é vëxkúvi ú ñatíí ne, ikan ntáda ña kó kuenta ntá'a dutu ñá odo nūú nī mastrú leí san ne, divi ña kāk'a'an ña é kúví u. Ntada ña kó kuenta ntá'a ña'a, ña é ña te ña Israee. ³⁴ Ña tsíkán ne, kini dikí ña kó ne, ti'vi díí ña nuú ko. Kani díín ña ko, dá kāk'ni kue'en ñá ko. Kidáá né, tē kúvi uni ntúvi ne, ntoto xtuku u —ka'an Jéssuu.

Nuu i e íkan Santiau ní Juaan

(Mt. 20:20-28)

³⁵ Kidáá ne, xée ētsin Santiau ní Juaan, i'xá Zebedeu, ntáka'an ñá ni Jéssuu:

—Mastru, víi nto da xe'e, tāk'xi nto nee iña é kākán nti nta'a nto ve —ka'an ña.

³⁶ —¿Nee iñá ntu ntio nto é tāk'xi u? —ka'an ña.

³⁷ —Tāk'xi nto é kuntōo ntí díñi nto tē xee nto mí kadā kú'vē nto. Uun ña'á ntí ne, díñi kua'a nto kutuví nti; uun ña'á ntí ne, díñi datsin nto kutuví nti —ka'an ña.

³⁸ Ntá tsi kaka'an Jéssuu ni ña:

—Ñá ini ntó nee iña é ntaikan nto. ¿Kútií ntu nto é dadíi nto'o nto nī kó un ntíí ntíí nuu i é ntō'o ko? —ka'an ña.

³⁹ —Kutíí nti, ¿nté kui ña'a? —ka'an Sántiau ní Juaan.

Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Nto'o nti'xe nto vata tsi koo nto'o ko. ⁴⁰ Ntá tsi é kuntōo nto díñi kua'a ko o díñi datsin kó ne, ña kúvi tāk'xi u, tsí mii Uva ko ini ña xoo é kuntōo i díñi ko —ka'an Jéssuu ni ña.

⁴¹ Dā téku ña u'xi ñá'a ká san ne, dōo kúdiin ña ni

Sántiau ní Juaan. ⁴² Kidáá né, kāna Jesuu ñá uxuvi ñá'a san, kaka'an ñá ni ña:

—Ini nto tsí ña'a, ña odo nūu iña ña'a, ña é ña te ña Israee ne, dōo ntáde ka'nu ña kúñu ña. Ña tsiñu i sán ne, dōo ntii ntádē kú'vē ña iña ña'a ña. ⁴³ Ntá tsi divi ntō ne, ña te kuan koo víi nto. Tē xoó ña'a ncho víi ka'nu ña ne, kantio é xntii ña ntō un ntíí ntíí nto. ⁴⁴ Xoó ña'a, ña ncho kodo nūu iña ntó ne, kantio é víi ñá vata kaa ña ntáde tsiñu iña ñá nguií san. ⁴⁵ Nté xū'u é vëxkúvi ú ñatíí ne, ñá te vë'xi u ñuxiví a é víi ka'nu u, tsí vé'xi ú vata koo é xntii ú ña'a san. Xu'ú ne, vé'xi u e ntá'vi u kuétsi i é ña te da díi ña'a san —ka'an Jéssuu.

Ntāvá'a Jesuu úun ña kuáá, ña nani Bartímeu

(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶ Kidáá ne, xée ña ñūu é nani Jerícoo. Ntāka xtuku Jesuu ni ña ntiní'i ña ne, ñá te da díi ña'a ntántikin ñá ña. Díñi ítsi mí kué'en ña ne, tuví uun ña kuáá, kaikan ña diu'un. Bartimeu nani ña, tsí uva ña ne, Timeu nani ña. ⁴⁷ Dā kútuni ña tsi vé'xi Jesuu, ña ñuú Nazareé san ne, dōo ntii kāk'a'an ña:

—jō Jéssuu, I'xá Davii, ntuntā'ví ini nto ko! —ka'an ña.

⁴⁸ Ña'a sán ne, dē tíi ña ni ña: —jDu'xēn! jÑá ku kuān xkoó ka'an! —ka'an ña.

Ntá tsi ña kuáá san ne, da díi díi ka ntii kāk'a'an ña:

—jō I'xá Davii, ntuntā'ví ini nto ko! —ka'an ña.

⁴⁹ Íntítsi Jesuu, kaká'an ña: —Kana nto ña —ka'an ña.

Kana ña ña kuáá san ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Nāxnuu ka'nu nto iní nto. Nakuntitsi nto, tsí kakana ña nto —ka'an ñá'a san nī á ña kuáá san.

⁵⁰ Kidáá né, xtuvī mii ña kútuun ñá ne, nákontitsi ntaa ña, kue'en ña mí ntitsi Jesuu.

⁵¹ Dā tsíxe'e Jesuu ña:

—¿Nee iñá ntu ntio o é víi u iña o? —ka'an ña.

—Mastrú, ntio ko é nāxi'i ntúxnūú ko —ka'an ñá ni Jesuu.

⁵² Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Kūnú'un ve. Tsí e kuínti'xe o kó ne, ntuvá'an ve —ka'an Jesuu.

Ura dú'va tsi i nāxi'i ntúxnūú ñá kuáá san ne, dá kuē'en ñá, kuntikīn ñá Jesuu mí kuē'en ña.

11

Vé'xi Rei, ntéku ña buru

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Xée etsin ña ñuú Jerusaleen, mí ntoo ñuú Befagee ni ñuú Betania má xūku é nani Ólivu. Jesuú ne, taxnūú ña uvi ña'a ñá ntini'i ñā, ² kaka'an ñá ni ñā:

—Kue'en ntó ñuú lu'nti é tuví da'a san. Ura tsí i te kúkí'vi nto ikān ne, nani'i nto uun a búru kiti ntee tīn é ntē vata xoó kunteku í ti. Nantuté nto ti ne, kixní'i nto ti í'a. ³ Tē xoó ña'a tsixe'e ña ntō é kuān ó de nto ne, ká'an ntō tsi Tó'o ko kántio ña ti; vevii nantiko koō ñá ti, koo ka'an ntó ni ñā —ka'an Jesuu.

⁴ Kué'en ñā né, nāni'i ña uun a búru san, ntee tīn ti atá vi'i é tuví itsi kán. ⁵ Ña ntāñí ikān ne, ntátsixe'e ñā:

—¿Nté koo vii nto burú san é kánantuté nto ti? —ka'an ña.

⁶ Nantíko koō ñá, kaka'an ñá vatā ó kaka'an Jesuu ni ñá ne, xé'e ñá'a san itsi é k'ín ni'i ña búru san. ⁷ Nāxee ni'i ña búru san mí kántétu Jesuu. Xntekū ñá kutuun ña áta tí ne, dā kantéku Jesuu ti. ⁸ Ñá te da dīi ñá'a san tsóo ña kutuun ñá itsi kán di. Iō ñá ne, kātsin ña nta utun má kū'u kán ne, tsoo ña itsi kán. ⁹ Ñá tē nté kaa ña'a odo nuū ñá nuu Jesuú ne, ñá te da dīi ña vé'xi ata ñá di. Un ntíí ntíí ña koó dā vantíñi ña ntáka'an ña:

—¡Dōó ka'nu Xuva kō! ¡Ñá tē nté kaa vá'a o iña ñá vé'xi nta'a Xuva kō! ¹⁰ ¡Na naxnuu viko Xuva kō ña vexkádá kú've iña ko, é víi ñá Rei naa úvata ko Dāvii! ¡Dōó ka'nu Xuva kō, ña tuví e dukún kán! —ka'an ña.

¹¹ Xée Jesuu ñuú Jerusaleén ne, dá kúkí'vi ña ini ukún ka'nu san. Ito ña un ntí'í é íó iní i kán. Dā kuáá né, ntíi ña, kue'en ña ñuú Betania ni ña uxuvi ñá'a san.

Tun ígū é ña kakí kiti i

(Mt. 21:18-19)

¹² Tévāá tsi ntáka ña ñuú Betaniá ne, kakakin Jesuu. ¹³ Ini ika ña tsí ntitsi uun tun ígū é ūve xuku i. Kúkóto ntódó ña tē nta'á kiti i. Ntá tsi dā xee ñá ne, da mii xūku í uve, tsí vata xee ntúvī é kīi kiti i. ¹⁴ Kidáá né, kaka'an Jesuu ni tun ígū san:

—Nté uun ito ña koó ka kiti o é kā'xi ña'a san —ka'an ñá ni útun san.

Tékú ña ntini'i ñā é kuān ó kaka'an ña.

Dā ntántoo Jesuu ini ukún ka'nu san

(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

15 Nāxee xtúku ña ñuú Jerusaleén ne, kué'en Jēsuu má ukún ka'nu san. Ikān éni ntu'u ñā nakunu ña ña ntádiko ni ñā ntáñii ini ukún san. Nantáva ña meša mí ntoo ña ntánadama diu'ún san ne, nantáva ña sia mí ntoo ña ntádiko palomá san. 16 Ñá ni xé'é ña itsi é kuíta ntí'xin ña'a san má ukún san tē nee iñā odo ñā. 17 Dá kanakuā'a ña ña'a, ña ntoo ini ukún san ne, kaka'an ñá ni ñā:

—¿Ñā ntu te uve ná'a nte dí'na é kaka'an Xúva kō: “Tsí vi'i kó ne, vi'i mí ka'an ntá'ví ña'a, ña dā mí'i ká ñuu i”, ka'an ña? Ntá tsi ntō'ó ne, vi'i ña dū'u káde nto —ka'an Jēsuu.

18 Dā téku dutu ñá odo nūú nī mastrú leí san ne, kidáā né, ntukū nuu iní ña nté koo ka'ní ña Jesuu. Tsí ntaú'vī ñá Jesuu, tsí un ntí'ñ ña'a sán ne, ncho kini ká ña tú'ún é kanakuā'a Jesuu ña. 19 Ntá tsi dā kuáa ne, Jesuu ni ña ntiní'i ñā né, ntāka ña ñuú Jerusaleen.

É kuinti'xe ko Xuva kō
(Mt. 21:20-22)

20 Utén san ne, dā ntíko kōo xtúku ña ni ña ntiní'i ñā ne, itā ntí'xin ña mí ntitsi tun ígū san. Iní ña tsí xi'i díi kue'en, un tsi nte dítsin i. 21 Kidáā ne, nánú'ú Pedrú san iní ña é kaka'an Jēsuú ne, kaka'an ña:

—Un kaa, Mastru. Diví tun ígū san é ká'an ntée nto i ne, e xi'i díi —ka'an ña.

22 Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Kuinti'xe nto Xuva kō. 23 Nuú é ntaā i é kaka'án u ni nto: tē xoó ka'an i ni xūku sá'a: “Kué'en dá'an vé, na kō'xón nuun mé'ñu ntute ñu'u kán”, né, te kaní nima ñá kakuinti'xe ña é kuān koo kuvi ne, kuān koo kuvi ntí'xe. 24 Dukuān ne, kaka'án u ni ntō: nee iñā é kakan ntó nta'a Xuva kō da ntáka'an ntá'ví nto ne, kuinti'xe nto tsí ni'i ntó ne, ní'i ntí'xe nto. 25 Dā ntáka'an ntá'ví nto ne, te ió xoo é kanāa núu ni'i ntō ne, kada ka'nu iní nto ni ñā vata koo é Xuva kō, ñá tuví e dukún kán, kada ka'nu iní ña ni nto kuétsi nto di. 26 Tsí tē ña kada ka'nú ini nto ni tá'an nto kuétsi ñā ne, nté Xuva kō, ña tuví e dukún kán, ña kada ka'nú ini ña ni nto kuétsi nto di —ka'an Jēsuu.

¿Xoó ntu xé'e i itsi é kuān koo vii Jesuu?

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

27 Kidáā né, nāxee xtúku ña ñuú Jerusaleen. Kaika Jesuu ini ukún ka'nu kán né, ikan tsí xee dútu ñá odo nūú nī mastrú leí ni ñatā sán ne, 28 ntátsixe'e ña Jēsuu:

—¿Xoó ntu kaka'an i é kuān koo vii nto? ¿Xoó ntu tá'xi i itsi é kuān koo vii nto nuu i sá'a? —ka'an ña.

29 Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Xu'ú ne, ntio kó tsixe'é ú nto di. Te kúvi ka'an nto é tsixe'é ú nto ne, dá ká'án u xoo tá'xi i itsi é kade u. 30 ¿Xoó ntu xé'é i itsi Juaán san é nakútsi ntute ña ña'a san? ¿O Xuva kō né, o kúdií ña'a ntú san xé'é ña? Ká'an nto vé —ka'an Jēsuu.

31 Kidáā ne, ntatíin nuu mii ñā:

—Te kā'an o tsí Xuva kō xe'é ña ña itsi ne, ká'an ñā: “¿Nté kui ña ni kuinti'xe nto ña kuan?” koo ka'an ña. ³² ¿Nté koo kuvi te kā'an o tsí ña'a san xe'é ña ña itsi? —ka'an ña.

Tsi ntaú'vī ñá ña'a san, tsí un ntíí ntíí ña'a san ntákuinti'xe ña tsí nta'a Xuva kō ni'ni ntí'xe Juaán san é kūvi vií ña. ³³ Dukuān ne, nantíko koō ñá, ntáka'an ña:

—Ñá iní nti —ka'an ña.

Kidáā ne, kaka'an Jéssu:

—Xu'ú ne, ntē ñá ka'án u di xoo tá'xi i itsi é kuān ó kade u —ka'an Jéssu.

12

Kuenta iña ña ntáde tsiñu, ña kini ntáa

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

¹ Kidáā né, eni ntu'u Jéssu ntáa ña nuu i é nañé'ē ñá ña'a san:

—Uun ñatíí ne, í'xi ña xo'o tinti'ō. Ēdí nuu ña xákū ntíkō diñi i. Uvi ítsī éte nuu ña nú xuu ka'nu san mí kādin núu ña tinti'ō sán ne, dā xntítsi tsiñu ña uun vi'í dūkun mí kunūu ña é vi'í kuenta xó'o tinti'ō san.

'Kidáā ne, xé'e ña ñá'a san é na kūntoo taan ña é vi'í ña kuenta xó'o tinti'ō sán ne, dā kíí ña, kue'en ñá xio ñuu e dóo ikā. ² Xée ntūvi é tññ ña tinti'ō san. Tō'ó i ne, taxnūu ña uun ña'a ña ntáde tsiñu é nā kínakuídó ña é kāduku ntée ña.

³ Ntá tsi ña ntáde kuentá san ne, ña ni ntío ña nakué'ē ña é kāduku ntée tó'o ī. Ē'ní diññ ñá ña táxnūu tó'o ī san. Nté uun kiti i ña ni xé'e ña é kuní'i ña é kūvi iña tó'o ñá; da mii ntā'a ña kunú'u ña. ⁴ Kidáā né, taxnūu xtuku tó'o ī san uun ñá'a ka ña ntáde tsiñu

san. Ntá tsi ña ntáde kuentá san ne, ntuku kui'ī ñá díki ña táxnūu ña. Dōo dé xení ña ni ña. ⁵ Tō'ó i san ne, taxnūu xtuku ña uun ña'a ká ña. Ntá tsi é'ni kue'en ñá ña. Kidáā ne, ñá te da dñi ña ntáde tsiñu san táxnūu ká ña. Iō ñá ne, ē'ní diññ ñá ña. Iō ñá ne, ē'ní kue'en ñá ña.

⁶ 'Koo da ūun sá ña ntoo ña: ñi'vī í'xá mii ñá e dóo kakuin-ima ña. Kidáā né, taxnūu ña í'xá ña. Kuini ña tsí te kuiko ñū'u ña'a san í'xá ña. ⁷ Ntá tsi ña ntáde kuentá san ne, ntánatíin ña: “Ña sá'á ne, í'xa tó'o ī, ña é nākunteé nta'a i tē xi'i ña. Kíká'ni o ñá ne, kidáā ne, kuvi iña ko un ntí'í é iō iña ña”, ka'an ña. ⁸ Tññ ña ña, da é'ni kue'en ñá ña, dā ínakuido káva ña ña ata xákū san —ka'an Jéssu.

⁹ Kidáā ne, katsixe'e Jéssu:

—¿Nté koo vii tó'o ī san ve? Mii ña kí'in ñá ve, ka'ní nti'i ña ña ntáde kuenta xó'o tinti'ō san, dá nakué'ē ña tuku ña'a, ña é vi'í kuenta.

¹⁰ 'Ntō'ó ni, ¿vāta nakua'a ntu nto Tú'un Xuva kō? Tsi kaka'an:

Xūú é nāntii ní'ni ña xntítsi vi'í sán ne,

ñi'vī é kūvi xuu núu i.

¹¹ Sá'ā dé kù've Xuva kō é kōo ne,

ñá tē nté kaa vá'ā ó, kuini nti. Kuān ó uve na'a nte di'na Tú'un Xuva kō —ka'an Jéssu.

¹² Ña tsiñu i sán ne, kūtuni ña tsí ñi'vī kuēnta iña ñá é kántáa ña nuu i sá'a. Ntukū nuu iní ña nté koo vii ña é tññ ña Jéssu. Ntá tsi u'vī ña ña'a sán ne, xnuu mii ña Jéssu, kué'en ña.

Katsixe'e ña kuēnta iña diu'un xōo

(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

¹³ Kidáa ne, táxnūu ña'a san ña fariseu ni ña ntántikin rei Heródē san mí tuví Jesuu. Ncho vii ña vata koo é kā'an Jéssu nuu i e dóo xii kaa, vata koo é nāni'i itsi ña nté koo dá'vi ña ña dovete. ¹⁴ Xée ña mí tuví Jesuu ne, ntáka'an ña ni ñā:

—Mastru, iní nti tsí kaka'an nto é nuu é ntaā i. Iní nti tsí dadii tsi kaiko ñu'u nto un ntí ntí ña'a, dadii tsi kade nto ni ña, kuān te nta'ví ña, kuān te kuika ña. Kanañē'e ntó nti é nuu é ntaā í vata o xtúví Xuva ko iñá nti. ¿Vā'á ntu o é ntá'vi o diu'un xóo san nta'a ña tsiñu i san, o ña'a, te kuiní nto? ¿Ntá'vi ntu o né, o ña ntá'vi o? —ka'an ñā, tsixe'e ña ñā.

¹⁵ Jesuu ne, kūtuni ña tsí da ntaéni dikí ña ña. Kaka'an ña ni ñā:

—¿Nté kui ntaíto nteé ntu nto ko? Tā'xi nto uun diu'un kui'xín san, na kōto nteé u —ka'an ñā.

¹⁶ Xé'e ña ñā ne, da tsixe'e Jéssu ña:

—¿Xoó ntu dikí i é nteé diu'un sá'a? ¿Xoó ntu diví i e nteé na'a? —ka'an ñā.

—Díkí Césa ni diví ña —ka'an ñā.

¹⁷ Kidáa ne, kaka'an Jéssu ni ñā:

—Vá'a o é nākué'e o nta'a ña tsiñu na'nu i nee iña é kāduku ntée ña ne, vá'a o é nākué'e o nta'a Xuva kō nee iña é kāduku ntée ña di —ka'an ñā.

Koó dā kúdu'va ña'a san e dóo ini Jesuu nté koo nantiko koó ña é kākā'an ñā.

Nantíko kōo Jesuu e tsixe'e ña saduceú san

(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

¹⁸ Xée ña saduceú san di. Ña sá'a ne, ñā tē ntákuinti'xe ña tē

ntántoto ña xi'í san. Da ntaéni dikí ña Jesuu, ntáka'an ñā:

¹⁹ —Mastru, uve na'a mí kakā'an Muísee nté koo vii o tē xi'í ení kō. Tē xi'í ñā ne, ítuví mii ñadí'í ña ne, ña ni xío i'xá ña ne, nātánta'a ení ña ni ñadí'í kií san vata koo é na kōo i'xá ña iña ení ña. ²⁰ Uun ito ne, xío ū'xe ení ña. I'xá nuu í san ne, tānta'a ña. Dā xi'í ñā ne, váta kōo i'xá ña. ²¹ Ení ña, ña é kuvi ūví san ne, tanta'a ña ni ñadí'í kií san. Dā xi'í ñā di ne, váta kōo i'xá ña. Ení ña, ña é kuvi ūní san ne, kuan tsi o kúvi ni ñā di. ²² Kidáa ne, é un é un ña tánta'a ña ni ñadí'í san. Dā kúvi ne, xí'í ña ntí'í ū'xe ñá'a ña ne, nté uun i'xá ña ña ni xío. Kidáa ne, xí'í ñadí'í kií san di. ²³ Tē ntóto ña xi'í san ne, ¿xoó ntu ñadí'í i kuvi ña? Tsí un ntí'í ña u'xe ñá'a san e tánta'a ña ni ñā —ka'an ñā.

²⁴ Dá kakā'an Jéssu ni ñā:

—Ñā vā'á o e ntádē kuení nto, tsi ñā ini nto nté o uve na'a Tú'un Xuva kō ne, ñā ini nto tsi dóo io é vií Xuva kō. ²⁵ Dā ntóto ña xi'í san ne, ñā nātánta'a ká ñatí san. Ña xoxó ka é kué'é i itsi é tanta'a ñadí'í san di. Tsí kuntuo ña vatá o ntántoo ánjē san e dukún kán. ²⁶ Kuenta iña i e ntóto ña xi'í san ne, ¿vāta nakua'a ntu nto tutu e xtúví Muiseé san, mí uve na'a iña xuku é kai'xi? Ikan kākā'an Xúva ko ni Muísee: “Xu'ú ne, Xuva uvata ika nto Ábraan ni Ísaa ni Jácoo”, ka'an ñā. ²⁷ Xuva kō ne, ñā te Xuvā ñā xi'í san, tsí Xuvā ñā ntantíto san. Dukuān né, kūdii dovete ntákuinti'xe nto —ka'an Jéssu.

Tū'un é dií ka ka'nu
(Mt. 22:34-40)

28 Xée ūun mastrú lei ne, tēkú ña é kaka'an Jesús ni ña saduceú san. Iní ña tsi dóo vá'á ó kaka'an Jesús é kanantiko koó ña. Tsixe'e mastrú lei san di:

—¿Néé ntu tú'ün e tá'xi Xuva kō é dií ka ka'nu é káda ntaa o? —ka'an ñá, tsixe'e ñá.

29 Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—É kuvi ūun sán ne: “Kiní nto, ña Israee: uun tsi Xuva kō e dóo ka'nu ña. 30 Kuinima ntó Xuva ko kanī nima ntó, kanī é tduiña nto, kanī ū'xen dikí nto. Nī kué'en ini nto kunuu iní ntó ña.” 31 É kuvi ūví san ne: “Kuinima ntó ta'an nto vata tsí ó kakuinima ntó kúñu mii ntó.” Ña túví ká xtuku é kadā kú've é vata kaa sá'a —ka'an Jesús.

32 Kaka'an mastrú lei san:

—Ntáa ntí'xe, Mastru. Nuu é ntaā i é kaka'an nto, tsi ūun tsi Xuva kō. Xoxó ka xtúku Xuva kō, tsí mii tsi ñá. 33 Na kuinima kó ña kanī nima kó, kanī ū'xen dikí ko, nī kué'en ini kō ne, na kuinima kó ta'an ko vata tsí ó kakuinima kó kúñu mii kō. Tē kada ntaa o sá'á ne, dií ka kaidiá'vi é un ntí ntí doméni é ká'mi o nú nāa kan iña Xuva ko, o da nēe ka doméni é kué'é o ñá —ka'an ña.

34 Iní Jesuu tsi dóo vá'á ó nantíko koó ña ne, kaka'an ña ni ñá:

—Ña ika tsi túví nto mí kadē kú've Xuva kō —ka'an ña.

Kidāā ne, nté uun xoxo ni tsixe'e ká i Jesuu.

*¿Xoó ntu i'xá ntí'xe i Cristu?
(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)*

35 Dá kanakuā'a ká Jesuu ña'a san má ūkún ka'nu kán né, kaka'an ñá ni ñá:

—¿Nté kui ntáka'an ntu mastrú lei san tsí ña é taxnuu Xuva kō é kuvi ña Cristú ne, i'xa ika rei Dāvii ña? 36 Tsí nte dí'na kaka'an Dávii san vata ó nañé'e Espiritú Sántú san ña:

Kaka'an Xúva ko nī Tó'ó ko: “Kutúvín diñi kua'a ko da nté kúvi tsoo ú ña ntaínchu'vi ó nú xé'e o”, ka'an Xúva kō,

ka'an Dávii. 37 ¿Nté ó ntu é Cristú san ne, i'xá ika Dāvii kúvi ña? Tsí mii Dávii san kaka'an ñá tsi Tó'ó ña kúvi ña —ka'an Jesús.

Ñá te da dīi ña'á san dóo xkúntee iní ña é kīni ña tú'ün é kaka'an Jesús.

Katsi'i kuétsi Jēsuu mastrú lei san

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

38 Jesuú ne, dá kanakuā'a ña ña'a sán ne, kaka'an ña:

—Koto xnto mastrú lei, ñá e dóo na'nu ncho víi san. Dōo xkúntee iní ña du'nu nani da ntaíka ña itsi kán. Dōo ntio ña é kuiko ñu'u ñá'a san ña, é ká'an ñá ntiusi ní ña núu ña'a san nu á'vi kán. 39 Má ūkún kán dí ne, dóo ntio ña é kuntōo ña nte nuu i kan. Tē xee ñá viko sán ne, dóo ntio ña é ní'i kuntoó ña mí'i e dií ka vá'á o. 40 Ntaéni ntá'vi ña ñadī'i kíi san vata koo é naki'i ña un tsi nte ví'i ña. Dōo na'a ntáka'an ntá'vi ña, vata koo é kadā kuení ña'a san tsi dóo va'á ña'a ña. Ntá tsi ña sá'á ne, dií ka kue'e ní'i ña é nto'o ña nta'a Xuva kō —ka'an ña.

Kuenta iña diu'un é xé'e ñadī'i kíi san

(Lc. 21:1-4)

41 Tuví Jesuu má ūkún kán ne, tuví nteē ña etún diu'un mí ntátsu'un ña'a san. Kaito ntee ña nté o de ña'a san é

ntátsu'un ña diu'un. Ìni ña tsí ña kuiká san ne, ñá tē nté kaa diu'un ntáxe'é ña. ⁴² Kidáā ne, vé'xi uun ñadī'i kii san ne, xnūu ña uvi kúdii á diu'un kuetsí san e dóo xuvi nuu á'vi. ⁴³ Kidáā né, kána Jesuu ña ntiní'i ñā ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Nuu é ntaā i é kākā'an u ni ntō: Tsí ñadī'i kii sá'á ne, dií ka nuu á'vi é xē'é ña é ūn ntí ntí ña nguī san e ntátsu'un ña diu'un ña ini etún san. ⁴⁴ Tsí ña nguī sán ne, dōó ió iña ñá ne, kūdii diu'un é kántoo e ntáxe'é ña. Ntá tsi ñadī'i kii san ne, kuān té ña te neé ió iña ñá ne, nī kué'en ini ña xe'é ña un ntí'í é ió iña ña —ka'an Jesús.

13

Kaka'an Jesús tsí nantatsin xúkūn ka'nu san
(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Dā ntáka Jesús má ūkún ka'nu kán ne, kaka'an úun ña ntini'i ñā:

—¡Un kaa dií xuú san, Mas-tru! ¡Ñá te da kūdii! ¡Xúkún san di! ¡Ñá tē nté kaa vá'ā o! —ka'an ña.

² Kaka'an Jesús:

—Koto vá'a nto xúkūn e dóo vá'ā ó san, é ña te da kūdii. Ntá tsi vé'xī ntuvi é nantatsin kue'en. Nté uun ká xuu ña kodo ntí'i tá'an ka kidaā —ka'an ña.

Kaka'an Jesús nté koo kuvi di'na dá ntí'i ñuxiví
(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Dā itúvi Jesús tí'i i é nani Ōlivú ne, dōo díto tuví xúkūn san. Pedru, Sántiau, Juan, ni Andréé ne, xée etsin ña nuu

Jésuu, ntáka'an xu'ú ña ni ña, tsixe'e ña ñā:

⁴ —Ká'an nto vē amá kuān koo kuvi é kākā'an nto. ¿Neé ntu nuu i é tā'xi Xúva kō é na kūtuní ntí te xee úra i é kúvi? —ka'an ñá, tsixe'e ñā.

⁵ Kidáā né, eni ntu'u Jēsuu kaká'an ñá ni ñā:

—Kuenta tsí víi nto é ña kaní nta'vi nté uun ña'a san nto. ⁶ Tsi dóo titín ña'a ki'xi ña é vata te xū'ú ne, ká'an ñā: “Xu'u é Cristú u”, koo ka'an ña. Dōó titín ña'a san kaní nta'vi ña ña.

⁷ Tē kūtuni nto tsí kakuvi du'xēn da ntátekú nto tsi ntáka'an ñá'a san iña du'xén ne, ñá ku u'vī nto. Tsi kuétsí é kuān koo kuvi, ntá tsi vata xee tá'an ntuvi é ntí'i ñuxiví sa. ⁸ Tsí uun ñuú san ne, nāá ni tūku ñuu. Uun reí ne, naā ñá ni tūku reí san. Dōó ki'in itsi ñuú san ne, táān; kutama ñá'a sán di. Tē kúvi sá'ā né, dá ve nuu i é iñi ntu'u é ntō'ó ña'a, ña ntoo ñuxiví sa.

⁹ Ntō'ó ne, kuenta tsí víi nto. Tsí ña'a sán ne, ntada ña nto kuenta ntá'a ña tsiñu i sán ne, ka'ní diín ñá nto má vi'í mi ntánataká nuu ña Israeé san. Nuu ña tsiñu na'nu i, nuu reí san kuntāñí me'ñū ntó di vata koo é ká'an nto nté kui ntántikin ntó ko. ¹⁰ Di'na dá ntí'i ñuxiví sa ne, kí'in ñá'a, kíkā'an ntódo ña tú'un va'á san dá kaní ká'nu ñuxiví san. ¹¹ Te tññ ña nto ne, ntada ña nto kuenta ntá'a ña tsiñu i sán ne, ñá ku kadā kuení nto nté koo ka'an nto. Tsí ta'xi Xuva kō é ká'an ntó tē xee úra i é ká'an nto. Nā te kene mii ntō é ká'an nto, tsí Espiritū Sántū san ta'xi ña tú'un é ká'an nto. ¹² Kidáā né, ñatí san ne, ntada ña ení mii ña kuēnta ntá'a ña tsiñu

i é ka'nī ñá ña. Uva i'xá san ne, ntada ña i'xá ña kuenta ntá'a ña di. I'xá san ne, tsi'i kuétsi uva i ni di'i i ne, ntada ña kuenta ntá'a ña tsiñu i di é ka'nī ñá ña. ¹³ Ñá ntio kue'en ñá'a san nto, ntá tsi tē xoo é ña xtuví mii i é kuínti'xe i kó dā nté ntí'i ntuvi iña ñá ne, nakáku ña.

¹⁴ Tē ini nto tsi é ntítsi nuu i é kīni kaa san má ūkún ka'nu kán mí'i e dóo xii kaa ne, ntó'o é ntoo nto ñuú Judeá ne, kunu nto kue'ēn ntó, kukūntóo xu'u ntó ata uku kan. ¹⁵ Tē xoó ña'a tuví da'na ña ata vi'i ña kan kidaā ne, ñá ku ntí'ví ña má vi'i kán e kínakí'i ña iña ña. ¹⁶ Tē xoó ña'a nuu ña matú ña kán ne, ñá ku nū'u ña e kínantúku ña kutuun ña é ki'in ni'i ña. ¹⁷ ¡Ntā'vi ide ñád'i, ña é ñū'u i'xá i! ¡Ntā'vi ide ñád'i, ña é kanatsitsi i'xá i kidaā! ¹⁸ Kákan nto nta'a Xuva kō é ña kuan kōo kúvi dá ntūvi ví'xin. ¹⁹ Tsi kidaā né, un vá'a tsi nto'o ña'a. Un tsi nte dá de kú'vé Xuva kō ñūxiví sa ne, vata ntó'o ña'a san vata koo nto'o ña ntuvi tsikan. Ntē ña kuan koo ntó'o xtuku ña'a san é kuān koo ntó'o ña. ²⁰ Tē dí ña ni dé kú'vé Xuva kō é ntudutsi ntūvi tsikán ne, nté uun ña'a ña nakáku ña. Ntá tsi ntadutsi ña ntuvi tsikan kuenta iña ñá san, ña e dóo kakuinima Xúva kō, ña é nakaxnúu ña é kúvi i'xá ña.

²¹ 'Kidáā né, tē xoó ka'an i ni ntō: “¡Koto nto! ¡kán tuví Cristu!”, ne, ñá ku kuinti'xe nto é kaka'an ñá naa Xuva ko. ²² Tsi iō ñá'a, ña é k'i'xi kidaā ne, ká'an ña é Cristu ña. Ká'an ña tsi kaka'an ñá naa Xuva ko. Vií ña nuu i e dóo na'nu ne, vií ña nuu i e dóo va'a. Ntá tsi da ntaéni nta'ví ña ña'a san. Tē dí kuvi vií ña ne, un

tsi nte ña nakaxnúu Xuva kō kaní nta'ví ña ña. ²³ Kuenta tsi vii nto. Dukuān é dí'na kaka'án u ni nto ūn ntíí ntíí nuu i sá'ā nté koo kúvi.

Kaka'an Jéssu tsí nainu xtúku ña ñūxiví a
(Mt. 24:29-35,42,44;
Lc. 21:25-36)

²⁴ 'Kidáā ne, rkontúvi e dóo nto'o ña'a, ña ntoo ñūxiví a ne, kuneé ngántii, kuneé xoo. ²⁵ Kó'xo kīmi é ūve e dukún kán dí ne, kantá nuu e dukún kán. ²⁶ Xu'u é vēxkúvi ú ñatíí ne, nainú u me'ñú vikó san. Kidáā ne, un ntíí ntíí ña'a san kiní ña tsi dóo ka'nu ú ne, dóo ió ko é vií u é un ntí'í. ²⁷ Kidáā né, taxnúu u ánjē é nākuido ña un ntíí ntíí ña'a, ña é nākaxnúu u. Dā mí'í ká ñūxiví sa mí ntoo ña un tsi nte e dukún kán nakuido ánjē san ña.

²⁸ 'Koto nto nté o de tun ígū san. Te ūte nta'a i é da ve kantika xúku i ne, ini o tsí dokó sa xee ntuvi ka'ni san. ²⁹ Kuan kōo dí, tē ntaíni nto tsi é kakūvi un ntíí ntíí nuu i sá'ā é kaka'án u ni ntō veví ne, kutuni nto tsi dóko sá xee ntúvi é nainú u ñūxiví a. ³⁰ Átā xi'i xnto túvi u. Nuú é ntaā i é kaka'án u ni ntō, tsí kuntaa é un ntí'í é kaka'án u ni nto dí'na dá ntí'í ntuvi iña ña ntoo ñūxiví sa veví. ³¹ Kuān te ntí'í ñūxiví sa ni e dukún kán ne, ntá tsi tú'ūn é kaka'án u ni ntō ne, ña ntí'í.

³² 'Ntá tsi xoxó ini í nee ntúvi o neé ura kúntaa é kaka'án u; nté uun ánjē, ña ntoo e dukún kan, nté xu'u é vēxkúvi ú ñatíí ne, ñá ini u; mii tsi Uvā ko é ini ña.

³³ 'Dukuān ne, koto vá'a nto. Na kōo tú've nto, tsi ñá ini nto amá xee ntúvi tsikan. ³⁴ Sá'ā né, vata kaa uun ñatíí,

ña é tūví tu've e dóo ika k'ín ñá, ne, xtuví ñá vi'i ña nta'a ña ntáde tsiñu iña ña. Ká'an ña nī é un é un ña ntáde tsiñu iña ña nté koo vii ña ne, xtuví ñá uun ña'a, ña é kōto xi'i ña. ³⁵ Ntō'ó ne, koto vá'a nto di, tsí ñá ini nto neé ura nainú u: tē kuaa va'á ne, o dava ñūu, o ura í tē kána lí'xi, o tē tuví va'a. ³⁶ Tē ntákidi dúkuan ntō ne, da nēe inī ntó nainú u. ³⁷ Ntá tsi nuu i é kāká'an u ni ntō ne, kaka'án u ni ūn ntí ntí ña'a san: ¡Kuntitō nto! ¡Ñá kū xkúkidi naá nto! —ka'an Jesús.

14

Ntukū nuu iní ña'a san nté koo ka'ní ña Jesuu

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Kakunaá ka uvi ntúvi dá xēe viko da ntánaka'an ña nté ō nakáku Xuva kō ña Israeé san ñuú Egítō. Kidáa ne, ñá ká'xi ña tañú'ū é kadāka ú'xen iā. Tō'ó dutu ní mastrú leí san ne, ntukū nuu iní ña nté koo vii ña é diin diin tsi tññ ña Jesuu é ka'ní ñá ña. ² Ntatiin mii ña:

—Ña tññ o ña ntūvi viko san, vata koo é ña kudíin ña'a san —ka'an ña.

Uun ñadí'í da'ví ña cho'o vídin díki Jesús

(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³ Tuví Jesuu ñuú Betania nú vi'i Sīmuun, ña é nako'xo kúñu í kidaā. Dá ntōo ña, ntaé'xi ña ne, xēe uun ñadí'í, ni'i ña uun xuxu e kúvi xuu mí nuu cho'o vídin e dóo nuu á'vi. Ta'vi ña xu'ū i ne, dá'vī ntí'í ña cho'o vídin san díki Jesús. ⁴ Dā ini ña ntōo sán ne, dóo dutsi kuiní ña. Ntatiin mii ña:

—¿Nté kui nativí ntú ña cho'o vídin sa? ⁵ Díí ka vá'ā ó tē dí ni nadiko ña ne, ni'i ña te ūni sientu, dá kué'é ña ña ntā'vi —ka'an ña.

Dóo dutsi kuiní ña ni ñadí'í san.

⁶ Ntá tsi Jesuu ne, kaka'an ña:

—Koo mii nto ña. ¿Nté kui ntánatekū du'xen ntu nto ña? Dōo vá'ā ó de ña nī ko. ⁷ Nguentúvi ntōo ni'i nto ña ntā'ví san ne, amá ntio nto ne, kuvi xntii nto ña. Ntá tsi xu'ú ne, ña ná'ā ká kutúvi u ni ntō.

⁸ Ñadí'í sa'á ne, ide ña é kūvi vii ña. Dá'vi ña kó cho'o vídin san dí'na dá kuntu'xi u. ⁹ Nuú é ntaā i é kāká'an u ni ntō: Dā mí'í ká k'ín ñá'a é kika'an ntódo ña tú'ūn va'á san iña Xuva kó dá kaníi ñūxiví sa ne, ká'an ña é kuān nte vá'ā o dé ñadí'í san nī kó ne, naka'an ñá'a san ña.

Dā diko Júdā san Jesús

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰ Uun ña ntini'i Jesuu, ña naní Júda Scārioté ne, kué'en ña mí ntōo tó'ō dutú san ne, tññ ña ni ña nté koo vii ña é diko ña Jesús. ¹¹ Dā téku tó'ō dutú san é kāká'an Júdā né, dóo diní ña. Xé'e ña xu'u ña e ntá'vi ña ña te kuvi vii ña. Júdā sán ne, ntukū nuu iní ña nté koo vii ña é diko ña Jesús.

Dā é'xi Jesuu ni ña ntini'í ña

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23;

Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹² Kidáa ne, xēe ntūvi é kii viko da ka'xi ña tañú'ū é ña kadāka u'xen iā, ntuví da ntaé'ní ña i'xá le'ntú san é ká'xí ña iña vikó san. Ntáka'an ña ntini'í Jesús ni ña:

—¿Mí'í ntū ntio nto é kíkavá'a ntí é ká'xi o vikó san? —ka'an ñá, tsixe'e ña.

13 Kidáā né, teé tsiñu Jesuu úvi ñá'a, ña ntini'i ñā ne, kaka'an ñā ni ñā:

—Kue'ēn ntó má ñūú san. Tē xee ntó ikān ne, ta'án nto uun ñatí, ña ni'i xoó ntute sán ne, kuntikin ntó ña. 14 Neé vi'i mí k'í'vi ña ne, ká'an nto ní tó'o v'í' san: “Kaka'an Mástrú ntí: ¿Mí'i ntū má vi'i kuntōo ntí ni ña ntini'i ntí é ká'xí ntí iña vikó san?”, koo ka'an nto.

15 Kidáā né, nañē'e ñā nto uun má vi'i ká'nu iní vi'i dūkún san. É iō tu've. Ikān ne, kavá'a nto é ká'xi o iña vikó san —ka'an Jesús.

16 Kué'en ña ntini'i ñā ne, xée ña ñūú Jerusaleen. Nāni'i ntí'xe ñā vatā ó kaka'an Jesús ne, ikān de vá'a ña é ká'xí ña.

17 Dā kuáā ne, xée Jesús ni uxuvi ñá'a ña ntini'i ñā. 18 Dā intóo ña ntaé'xi ñā ne, kaka'an Jesús ni ñā:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntó: Uun ña'a nto, ña é kaē'xí dadíi nto ní kó vevíi ne, diko ntó ko —ka'an Jesús.

19 Kūnta'xa iní ña ntini'i ñā kidaā ne, é un é un ña tsixe'e ña Jesús:

—¿Vá xu'ú ntu u? —ka'an ñā, tsixe'e ñā.

20 Kaka'an Jesús ni ñā:

—Uxúvi ñā'a nto ntaé'xi dadíi nto ní ko. Uun tsi ko'o kaexnú u ní ña dikó ko. 21 Tsí xu'u é vēxkúvi ú ñatí ne, kuntaá vata tsí ó uve na'a nte dí'na. Ntá tsi nta'vi idé ña sá'á, ña dikó ko. Díi ka vá'ā ó tē dí ña ní kākū ña —ka'an Jesús.

22 Dā ntaé'xi ñā ne, kí'i Jesuu tañú'ū san. Nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō né, kātsin dava ña tañú'ū sán ne, xé'e ña ña ntini'i ñā, kaka'an ñā:

—Kí'i nto sá'ā, tsi kúnū ko —ka'an ñā.

23 Kidáā né, kí'i ña e'xin é ñū'u ntute tinti'o. Dí'na nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō né, dā xe'é ña é kō'o un ntíi ntíi ña ntini'i ñā. 24 Kaka'an Jesús ni ñā:

—Sá'ā é niñí ko é kātí ú kuenta iña ñā te da díi ñá'á san, vata ó xtúvi Xuva kō da tá'xi ña xu'u ña kuenta iña núu í é xēe é vii ña. 25 Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntó: Ña kó'ō ká u ntute tinti'ó san da nté ntúvi é kō'o ú ntute tinti'ó xéé san mí kadé kú've Xuva kō —ka'an Jesús.

Kaka'an Jesús tsí ka'án Pedru é ñā iní ñā ñā
(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

26 Dā kúvi íta ña nchu'un Xúva kō ne, kué'en ña ūun tíi i é nani Olivu. 27 Ikān ne, kaka'an Jesús ni ña ntini'i ñā:

—Un ntíi ntíi ntó xtuví mii ntó ko ve, vata tsí ó uve na'a kaka'an: “Ka'ní u paxtú san ne, da mí'i ká kunu á le'ntú san”, ka'an. 28 Ntá tsi tē ntóto xtuku ú ne, dí'na ú kí'ín ú ñūú Galilea é ñi'vi ntó —ka'an ña.

29 Kaka'án Pedru ni ñā:

—Kuān te un ntíi ntíi ñā xtuví mii ña nto, xu'ú ne, ñā xtuví mii ú nto —ka'an ñā.

30 Kaka'an Jesús ni ñā:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ō: Niñú sá'a, dí'na dá kāna lí'xí san uvi íto ne, úni íto ka'an tsí ña inín ko —ka'an Jesús.

31 Dā díi díi ka ntíi kaka'án Pedru:

—¡Ñá'á ni san! Kuān te kuví u ni ntó ne, ñā kākā'án u é ñā iní ú nto —ka'an ñā.

Kuan ō ka'an un ntíi ntíi ña ntini'i ñā dí.

Kaka'an ntâ'ví Jesuu má utun Getsemānii

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³² Kué'en Jēsuu ni ña ntiní'i ñā uun itsi é nani Getsemānii. Kaka'an ñā:

—Kuntō nto i'a, nii dukuan na kī'in u da'a kām, kika'an ntâ'ví u —ka'an ñā.

³³ Da mii tsī Pedru, Sántiau ní Juaán san kue'en ní'i ñā. Kidáā né, dōo u'vi kakúvi nima Jēsuu; dōo kúnta'xa iní ñā. ³⁴ Kaka'an ñā ni ñā:

—Vevii ntika nimá ko dontini. Dóko sá kúvi ú donta'xa. Kuntōo nto i'a ne, ñā ku xkukídi nto —ka'an ñā.

³⁵ Kué'en ká Jesuu ún siin ne, nákutínteí ñā ñu'u kām. Íkan ñā nta'a Xuva ko te kúvi ne, ñā kóo ura í e dóo nto'o ñā.

³⁶ Kaka'an ñā:

—Uvā, ura mii ko, kuvi vii nto un nti'i. Tā'xi nto é ñā kuan kōo ntó'o ko. Ntá tsi ñā te vata kaa é ntio mii ko, tsí vata kaa é ntio mii nto —ka'an ñā. ³⁷ Nāxee ñā mí ntōo ñā uni ñá'a san ne, ntákidi ñā. Kidáā ne, kaka'an ñā ní Pedru:

—Simuun Pedru, ¿nté kui kakidin ntun? ¿Nté uun ura ñá ni kutiin ntun kuntitón ní ko? ³⁸ Kuntitō xnto. Kákan nto nta'a Xuva kō é ñā kó'xo nto nuu í é kīni kaa. Kuān te ntio nto é vii nto é vā'á ne, ñā kúvī, tsí e kuíni kúñu ntó é vii nto é kīni kaa —ka'an Jēsuu ni ñā.

³⁹ Kué'en xtúku Jesuu, kúka'an ntâ'ví ñā ni Xuva kō né, kuan tsí ó kaka'an ñā vata tsí ó kaka'an ñā dá ká'an dí'na ñā. ⁴⁰ Dā náxee xtúku ñā ne, ntákidi xtúku ñā, tsí dōo taví ñā ma'na. Nā ni kutūni iní ñā nté koo ka'an ñā ní Jēsuu.

⁴¹ É kúvi uni íto kue'en Jēsuu,

kúka'an ntâ'ví ñā, ne, dā náxee xtúku ñā ne, kaka'an ñā:

—¿Ntákidi dúkuan ntu ntō?

¿Ntōo da'na ntu nto dí? Xée ó tsí kukidi nto ve, tsí e xée ūra í é ntuví ú kuenta ntá'a ñā kini ntáa, diví u é vèxkúvi ú ñatīi.

⁴² Nakuntáñi nto, kī'in o vè, tsí e vé'xi ñā dikó ko —ka'an ñā.

Dā tñn ñā Jesuu

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53;

Jn. 18:2-11)

⁴³ Dá kakā'an dúkuan Jesuú ne, xéē Júdā, uun ñā'a ñá uxuvi ñá'a ñā ntini'i ñā. Nā te da dīi ñá'a san nteka ñā. Odo ñā káa, odo ñā ūtun. Tō'ó dutú ní mastrú leí ni ñatā sán ne, taxnūu ñā ñā'a san. ⁴⁴ Júdā sán ne, nté dí'na tīin ñā ní tó'ó dutú san:

—Xoó ñā'a é ká'xi ú xu'u í ne, é diví ñā. Tñn nto ñā, kunteka vá'a nto ñā —ka'an ñā.

⁴⁵ Dā xee Júdā sán ne, ura tsí í kué'en ñā mí ntitsí Jesuu, ká'an ñā ní ñā:

—¡Mastru! —ka'an ñā.

È'xi ñā xu'u Jesuu. ⁴⁶ Kidáā né, tñn ñā'a san Jēsuu.

⁴⁷ Ntá tsi uun ñā'a ñā ntitsí etsin ne, tāvá ñā káa ñā, da é'nte tu'un ñā lo'xo ñā kade tsiñu iña tó'ó dutú san. ⁴⁸ Jesuú ne, kaka'an ñā ní ūn ntíí ntíí ñā'a san:

—¿Nté kuān ntu ódo nto káa ní ūtun é vextñn nto ko? ¿Vá ñā du'u ntú u? ⁴⁹ Nguentúvi itúvī ú ní ntō má ūkún kan, kanakuā'a ú nto ne, ñā ní tñn nto ko. Ntá tsi kuān koo kuvi vata koo é kūntaa é ūve na'a Tú'un Xuva kō —ka'an ñā.

⁵⁰ Kidáā ne, un ntíí ntíí ñā ntini'i Jēsuú ne, xtuví mii ñā ñā, ínu ñā.

Na tīí, na ínu

⁵¹ Uun na tīi kuetsī sá ne, ntikīn ná Jesuu. Da miī doo kui'xín katinúu na. Tīn ña na ne, ⁵² dá xtuvī miī na dóo na. Koó da kantī na ínu na.

Tuví Jesuu ntá'a tó'ō dutu

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵³ Íntēka ña Jesuu mí tuví dutu ñá odo nūu iña ñá Israee. Nátaká nuu un ntī ntī tó'ō dutu ni ñáta ni mastrú leí san. ⁵⁴ Pedrú ne, íntīkin íka ña Jesuu ún tsi da nté xee ña nú vi'í dutu ñá odo nūu san. Ítūví Pedru ni ña ntáde tsiñu iña dutu ñá odo nūu san nu kí'í kán mí ntátuní ña nchú'un kán.

⁵⁵ Tō'ó dutú san ni ūn ntī ntī ña tsiñu i ne, ntántukū nuu iní ña nēe é tsi'í kuetsi ña Jesuu, vata koo é na kuví ña, ntá tsi ña ni ní'í ña. ⁵⁶ Nā te da dī ña'a da'ví ña ña dovete, ntá tsi ña ni kudadī e ntáka'an ñá ni ña nguií san. ⁵⁷ Iō ñá nakuntāñi ña é dā'ví ña dovete Jesuu, kaka'an ña:

⁵⁸ —Tékú ntī é kaka'an Jesúsú ne: “Nakatsín u xúkun ka'nu sa é de vá'a ña'a san. Tē kúvi uní ntúvi ne, naxntītsí u túku xukun é ña te ña'a kada vá'a ña”, ka'an kú ña —ka'an ñá'a san.

⁵⁹ Ntá tsi ña ni kudadī ña é un ntī'í e ntáka'an ña.

⁶⁰ Kidāa ne, náakuntītsí dutu ñá odo nūu san mé'ñū ña'a sán ne, kaka'an ñá ni Jēsuu:

—¿Ña kuvi ntu nantiko koon é kuan ō ntáka'an ña'a sa iña o? —ka'an ñá, tsixe'e ñá.

⁶¹ Ntá tsi Jesúsú ne, diin diin tsi katúvi ña. Nté uun tú'ūn ña ni ká'an ña. Kaka'an xtúku dutu ñá odo nūu san:

—¿Vá divin ntun é Cristu? ¿I'xá Xuva ntu ko ō? —ka'an ñá, tsixe'e ñá.

⁶² —Diví u —ka'an Jesúsú—. Kiní nto ko, xu'u é vèxkúvi ú ñatī, é kutūví u diñi kua'a Uvā ko, ña dóo ka'nu san. Kiní nto ko te nainu u mé'ñū viko san di —ka'an Jesúsú.

⁶³ Dutu ñá odo nūu san ne, kūdiin ña é kuān ó kaka'an Jesúsú. Kātsin diin ña dú'nu ñá ne, kaka'an ña:

—Nā vādá ntio ká ko ña'a, ña é tsi'í kuetsi ña sá'a. ⁶⁴ É tékú nto é kuān nte kini o kaka'an ña tsí I'xá miī Xuva ko ñá ne, ¿nté ō ntádē kuení ntu nto? —ka'an ñá, tsixe'e ña ñá'a san.

Un ntī ntī ña'a sán ne, ntáka'an ña tsí kantio é kúvi Jesúsú.

⁶⁵ Iō ñá ne, tī'vi dī ña Jesúsú. Édí nuu ña doo ntuxnúu ña ne, da é'ni ña ña, ntáka'an ña:

—¡Ka'an ve xoo é'ni i o! —ka'an ña.

Un tsi nte ña ntáde kuenta xúkūn sán ne, xé'e nuu ña nuu Jesúsú di.

Kaka'an Pedru tsi ñá ñi ña xoo é Jēsuu

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Dá tuví dukuān Pedru nu kí'í kán ne, xéé ūn ta'nu kade tsiñu iña dutu ñá odo nūu. ⁶⁷ Ìni tun tsí katuní Pedru nchú'un kán. Kaito nteé tun ña, kaka'an tun:

—Divin né, dadī kaikan ni Jēsuu, ña vé'xi ñuú Nazaree —ka'an tun.

⁶⁸ Ntá tsi Pedrú ne, kaka'an ña:

—Nā ñi u ña; ntē ña katéku ko é kaka'an nto —ka'an ña.

Kidáa ne, kué'en ña xi'i kan. Ura tsí i kána lí'xī san. ⁶⁹ Īní ta'nu kade tsiñu iña dutú san ña ne, kaka'án tun nī ña ntâñi:

—Ña sâ'a ne, ña ntini'i Jēsuu —ka'án tun.

⁷⁰ Kaka'an xtúku Pedru tsí ña'a. Da kū e ví'i ne, kaka'an ña ntâñi san nī Pedru:

—Divīn nti'xen é ntini'in Jēsuu. Tsí divīn ne, ña ñuú Galilea —ka'an ña.

⁷¹ Kidáa né, eni ntu'ū Pedru kaká'an ña:

—Na ta'xi Xuva kō é ntō'o kó tē ña te nuu é ntaā i é kaka'án u ni ntō é ñá iní u xoo é kaka'an nto —ka'an ña.

⁷² Ura tsí i ne, kána xtuku lí'xī san. Kidáa náka'an Pedru nté o ka'an Jēsuu ni ña tsí di'na dá kána lí'xī san uvi íto ne, úni íto ka'án Pedru tsí ñá Īni ña xoo é Jēsuu. Dá náka'an ña né, dōo éku ña.

15

Tuví Jesuu nuu Pílatu

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Dá tuví ne, nātaká nuu tó'ō dutú, ni ñata, nī mastrú leí, ni ūn ntí' ntí' ña tsiñu i san, ntatín ña nté koo víi ña ni Jēsuu. Kidáa né, kī'ní ña Jesuú ne, dá kue'en ni'i ña ña mí tuví Pilatu. ² Pilatú ne, tsixe'e ña Jēsuu:

—¿Divīn ntun é Rei iña ñá Israee? —ka'an ñá, tsixe'e ña.

—Kuān ó vatā ó kaka'an —ka'an Jēsuu.

³ Dōo titín nuu i é ntátsi'i kuétsi tó'ō dutú san Jesuu.

⁴ Kidáa ne, kaka'an xtúku Pilatu ni Jēsuu:

—¿Ñā ntu kuvi ká'an? Koton tsí ñá te da dii núu ī e ntátsi'i kuétsi ña'a san o —ka'an ña.

⁵ Koó dā kúdu'va Pilatú san dá ña ni ka'an kué'en tsi Jēsuu.

Kaka'an ña é kūví Jesuu

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

⁶ Kuia kuíā dá kaxee víko e náka'an ña'a san nté o nakáku Xuva kō ña Israee san ñuú Egítō né, vatā xkoó ini Pílatú san ne, kanantii ñá uun ña'a ña ñu'u kutú san, ntá tsi ña'a san ntaikan ña xōo ñá'a é ntio ña. ⁷ Titín ña'a ñu'u kutu ña viütun san ntuví tsikan, tsí naá ña ni ña tsiñu ī sán ne, ē'ní ña ña'a. Uun ña'a ñā né, Barabaa nani ña. ⁸ Ñá te da dii ña'a san xee ña, ntáka'an ñá ni Pilatu té nantii ña uun ña'a ña ñu'u kutu viütun san, vatā ó de ña kuja kuia dá kakuví viko sâ'a. ⁹ Kaka'an Pílatu ni ña'a san:

—¿Ntio ntu nto é nantii ú Rei iña ñá Israee san? —ka'an ña.

¹⁰ Tsi kútuni Pílatu tsí tó'ō dutú san kune'u iní ña ni Jēsuu. Dukuān e ntáda ña ña kuenta ntá'a ña. ¹¹ Ntá tsi tó'ō dutú san ne, ntáka'an ñá ni ña'a san é ká'an ñá ni Pílatu é na nantii ña Barabáa san.

¹² Kaka'an xtúku Pilatu ni ña'a san:

—¿Nté ntu koo víi u ni ña sâ'a kuan, ña e xntánteē ntó Rei iña ñá Israee? —ka'an ña, tsixe'e ña.

¹³ Koó da vāntiñi ñá'a san ntáka'an ña:

—¿Naxnteē ntó ña ntiká krusi kan! —ka'an ña.

¹⁴ Kaka'an Pílatu ni ña:

—¿Nté kui san? ¿Neé ntu kuetsi idé ña sâ'a? —ka'an ña, tsixe'e ña.

Ntá tsi dá dií dií ka vāntiñi ñá'a san ntáka'an ña:

—¿Naxnteē ntó ña ntiká krusi kan! —ka'an ña.

¹⁵ Pilatú san ne, ña ni ntío ña é kúdiin ñá'a san ni ñá, ne, nantíi ña Barábaa. Kidáā ne, kaka'an Pílatu ni sntadún san é na kāni ña Jesuu xó'o ūme ne, dá ntāda ña ña kuenta ntá'a sntadún san é na naxnteē ñá ña ntiká krusi.

¹⁶ Sntadún san ne, kue'en ní'i ña Jēsuu nu kí'i ví'i mē'ñú san. Kāna ña un ntíi ntíi sntadun, ñá ntoo ikān, na nātaká nuu ña. ¹⁷ Naxnūu ña Jesuú doo kue'e, ne, de vá'a ña le'e e kúvi ntuku iñū né, dā xntéku ña dikí Jēsuu.

¹⁸ Ntáka'an sntadún san ni ñā:

—iNtiusi o, Rei iña ñá Israee! —ka'an na.

¹⁹ Kāni na chiin dikí Jesuú ne, t'í'vi díi na ña di. Nakani iti ná nuu ña, ntaéni dikí na ña e ntaíko ñu'u na ñā. ²⁰ Dā kúvi narkínteē ná ña ne, natāvá na doo kue'e é nuu ña, dā naxnuu na ña doo mii ña. Kidáā ne, kue'en ní'i na ñā é naxnteē ná ña ntiká krusi.

Dā naxnteē ná Jesuu ntikā krusi kan

(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹ Ítā nti'xin uun ña'a, ñá nani Símuun, úva Alējandru ni Rúfu, ña vé'xi ñuú Cirene. Xe'e kuétsi na sntadún san Símuun é na kuído ña krusi Jēsuu.

²² Kue'en ní'i na Jēsuu uun itsi mí nani Gōlgota, é kāni tú'un: Xkidikí Ntíxi. ²³ Xé'e na sntadún san é kō'o Jesuu ntúte tinti'o íā é kadāka chó'o é nani mira. Ntá tsi ña ni xi'i ña. ²⁴ Kidáā ne, naxnteē ná Jesuu ntikā krusi kan. Nāka'nté dava na doo ñá ne, dā nadikí nteē na, nee é ní'i na, xé un xé un nā. ²⁵ Kaeku iñ tevāa

naxnteē ná Jesuu ntikā krusi kan. ²⁶ Dā de vá'a na ta'vi rkunū e nteē na'a kaka'an nee é kuétsi ña. Díkí krusi san xntée ná ta'vi rkunū san é ūve na'a kaká'an: “Rei iña ñá Israee”. ²⁷ Xnteē ná uvi ña'a ñá du'u ntikā krusi kán di é kúví dadii ña ni Jēsuu. Uun ña'a ñá ne, ntitsí krusi ña diñi datsin Jesuú ne, uun ña'a ñá ne, ntitsí krusi ña diñi kua'a ña. ²⁸ Kuntaa vatā ó uve na'a Tú'un Xuva kō mí kaká'an: “Kuví dadii ña ni ña kini ntāa san”, ka'an.

²⁹ Ña ntaíta nti'xin sán ne, dōó kini ntáka'an ñá ni Jēsuu. Ntánakuiko ña dikí ña, ntáka'an ña:

—Divin é kanakatsin xukún ka'nu sán ne dá naxntitsín xtukun te kuvi uní ntúvi ne, ³⁰ nakākún miin kúñu ō ve. Ntii nteen miin ntikā krusi san —ka'an ña.

³¹ Tō'ó dutu ni mastrú lei san ne, narkínteē ñá Jesuú di. Ntánatíin mii ña:

—Kuvi nakakū ñá tuku ña'a sán ne, ntē ña kakúvi ntu ku nakaku mii ña kúñu ña.

³² Tē Rei iña ñá Israee nti'xe ña ne, o tē ña é taxnuu nti'xe Xuva kō né, na ntii ntee mii ña ntiká krusi kan. Kidáā ne, kini ó ne, kuinti'xe kō di —ka'an ña.

Ntuvi ñá'a, ñá uve ní'i ña ntiká krusi kán ne, dōó kini ka'an ñá ni ñá di.

Dā xi'i Jēsuu

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

³³ Dā ká'ñu ntuvi ne, un tsi da nte kaeku uní kuáa ne, kūneé da kaniñ ñūxivi. ³⁴ Ura tsíkan ne, un ntii tsí kéne Jesuu, kaká'an ña:

—Eluii, Eluii, ¿lama sabatani? (é kāni tú'un: Xuvá

kó, Xuvā ko, ¿nté kui xtuvī mii ntó ko?) —ka'an ña.

³⁵ Dā téku ña ntāñi étsin sán ne, ntáka'an ña:

—Kini nto ña, Vata te kakana ña ña ka'an naa Xuva ko, ñá nani Ēlia —ka'an ña.

³⁶ Uun ña'a ñā né, kaxkainu ña kue'en ña, kuxnúu nto'o ña ti'nti dóo san iní ntute tinti'o ía, dā xnuu ntído ña dikí útun, dā xe'é ña é kó'o Jesuu. Kaka'an ña:

—Na koo mii nto ñā. Koto o ve te kī'xi ntí'xe Eliá san é nāntii nteé ña ña ntiká krusi kan —ka'an ña.

³⁷ Kidāā né, kāchu'u ntāa Jesuu, ntí'xi nuu kakan iní ñá ne, xí'i ñā. ³⁸ Ntáta ntāa dôxi é rkaa íko má úkún ka'nu san. Nte dikí i un tsi nte xe'e i ntíi. ³⁹ Uun tó'o é uun sientu sntadún san ntitsí ña nuu Jesuu. Dā iní ña nté o xí'i Jesúsú ne, kaka'an ña:

—Nuu é ntāa ntí'xe i é ña sá'á ne, I'xá Xuva ko ñā —ka'an ña.

⁴⁰ Ntaíto díto ika ñadī'í san di. Ikān ntāñi Maria Madálena, María, di'í Sántiau lú'nti ni ení ñá Joseé, ni ñadī'í, ñá nani Salúmeé di. ⁴¹ Ñadi'í sa'á ne, ntántikin ñá Jesuu é xntii ña ñā da itúvi ña ñuú Galilea. Dóo titín ka ñadī'í, ña xee ni'í Jesuu ñuú Jerusaleen, ntāñi ñá di.

Dā intú'xi Jesuu

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁴² Dā kuáa ntuvi vierné san, ntuvi é koo tú've tsí utén ne, ntuvi iō dá'na, ⁴³ xée Jōsee, ña vé'xi ñuú Arimatea. Ña sá'á ne, dóo ntaíko ñu'u ña'a san ña, tsí ña tsiñu i ña. Kantétu ña ntúvi dá kada kú've Xuva kō. Naxnuu ka'xi ñā nima ñá

ne, kué'en ñā mí tuví Pilatu é ntākan ña kúñu Jesúsú. ⁴⁴ Koó dā kúdu'va Pilatú san tsí e xí'i Jesúsú. Kāna ña tó'o sntadún san, tsíxe'e ña ña tē nuu é ntaā i é xí'i Jesúsú.

⁴⁵ Kaka'an tó'o sntadún san tsí nuu é ntaā i.

Kidāā ne, xé'e Pilatu ítsi é na nākuní'í Joseé san kúñu Jesúsú.

⁴⁶ Joseé san ne, ñii ña doo vá'a é nāxnuu ta'an ña Jesuu. Nāntii ntéé ña ña ntiká krusi kán, dā nāxnuu tá'an ña ña doó san, dā xtúvi ntuvé ñá ña iní ñañá mí ete nuu ña iní xuú san. Xnuu ntí'u ñá xí'i ñañā san uun xuú ka'nu. ⁴⁷ María Madálena ni María, di'í Jōsee ne, ntāñi ña, ntaíto dito ña mí kaintú'xi Jesuu.

16

Dā ntóto Jesuu

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Dā ntí'í ntuvi dá iō dá'na ne, María Madálena, María, di'í Sántiau lú'nti sán, ni Salúmeé ne, ñii ña cho'o e dóo vá'a ñe'e é da'vi ña ata dóo é nuu ta'an kúñu Jesúsú. ² Tēvaá du'va tsi da vé'xi tuví ntuvi domingú san ne, kué'en ñadī'í san nú ñañā Jesúsú. ³ Ntānatíin mii ñā:

—¿Xoó ntu kuvi naxtuví xio i xuu ka'nú san é kantí'u núu xí'i ñañā san? —ka'an ña.

⁴ Dā íto ña ne, ñá kantí'ú ka xuu ka'nú san xí'i ñañā san.

⁵ Kí'vi ña iní i kán né, iní ña tsí tuví uun ñatí'í diñi kua'a ñañā san. Nuu ña doo kani, doo kui'xin. Ña di'í san ne, dóo u'vi ña. ⁶ Kaka'an ñátí'í san ni ñā:

—Ñá ku u'vī nto. Iní u tsí ntānantuku nto Jesúsú, ña

ñuú Nazaree, ña é intée ntiká krusi kan. Xôxó ka ña í'a. É ntôto ña. Koto nto mí inuu ntú'xi ña. ⁷ Kue'en ntó, kukoto nto Pedrú, ni ña ntini'i Jéssuu, tsí e dí'na ña kodó nuú ñá nu'u ñá ñuú Galileá ne, íkan nakiní ntó ña, vatā ó kaka'an ñá ni ntó —ka'an ñátí san.

⁸ Ntaka ñadí'í san nú ñaña kán ne, koó dā ntainu ña kue'en ña. Un vá'a tsi ntaní'í ña, tsi dóo ntaú'ví ña. Nté uun ña'a ña ni ka'an ní'í ña, tsi dóo u'ví ña.

Dā xee Jéssuu mí ntitsí María Madálena
(Jn. 20:11-18)

⁹ Dā ntóto Jéssuu ntuvi domingú ne, dí'na ntii díto ña nuu María Madálena, divi ñā é natāva Jéssuu ú'xé é ña vá'ā san é ñu'u nima ña kidaā. ¹⁰ Kué'en María san mí ntoo ña ntini'i Jéssuu. Dóo ntoo nta'xa ña ne, dōo ntaéku ña. Kaka'an María san ni ña tsí e ntóto Jéssuu. ¹¹ Ntá tsi da téku ña é kántíto Jéssuú ne, ñá ni kuinti'xe ña ña. Kuān te kaká'an María tsí mii ñā íni ña Jéssuú ne, ñá ni kuinti'xe ña ña.

Uvi ñá'a ña ntini'i Jéssuu íni ña ña
(Lc. 24:13-35)

¹² Rkontúví ne, ntii díto xtúku Jéssuu nuu uvi ñá'a ña ntini'i ñā da ntaíka ña itsi má ku'u kán, ntá tsi e túku ito ña. ¹³ Ntuvi ñá sá'á ne, kué'en ña, kúkoto ña ña nguī sán tsi íni ña Jéssuu. Ntá tsi ña ni kuinti'xe ña ña di.

Kaka'an Jéssuu ni ña ntini'i ñā nté koo ví ña
(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁴ Rkontúví ne, ntii díto Jéssuu mí ntoo u'xi ñn ña'a ña ntini'i ñā, ntaé'xi ña. Dē tí Jéssuu ni ña tsi dóo ka'xī nima ñá, tsi dóo lo'o ñā é kuinti'xe ña e ntóto ña, kuān te ntáka'an ñá'a san tsí é íni ña ña. ¹⁵ Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Kue'en ntó ve, kuka'an nto tú'ūn va'á san kuenta íñá ko ni ūn ntíí ntíí ña'a san dá kaníi ñūxivi. ¹⁶ Xoó ña'a é kuinti'xe ña ne kutsi ntute ña ne, nakákú Xúva ko ñā. Ntá tsi xoó ña'a, ña é ña kuinti'xe i ne, ñá kada ka'nū íni Xuva ko ni ña kuētsí ña. ¹⁷ Xoó ña'a é kuinti'xe ña ne, kuvi víí ña nakuitā ñá e ña vá'ā san kuenta íñá ko. Kuvi ka'an ña tú'ūn xee e ñá íni ña. ¹⁸ Te kurkāa ña koó ne, o te kō'o ña é kadāka cho'o é kaxi'í ó san ne, ña kúvi ña. Tíin nta'a ña ña nchokuví ne, ntuvá'a ña —ka'an ña.

Dá kúntāa Jéssuu é dukún kán

(Lc. 24:50-53)

¹⁹ Kidāá né, dā kúvi ka'an Tó'o ko Jéssuu ni ña ntini'i ñā ne, kúntāa ña e dukún kán, kunnakutúvi ña díñi kua'a Xuva kō. ²⁰ Ña ntini'i ña ne, kué'en ña, kuka'an ña tú'ūn va'á san íña Jéssuu dá kaníi ñūxivi. Tō'ó ko Jéssuú ne, xntii ña ñā ne, xé'e ñā é kūtuni ñá'a san tsí nuu é ntaā i é ntáka'an ñá, tsi xé'e ñā é kúvi víí ña nuu i e dóo na'nu san. Kuan tsí kaa é ká'an u ni ntó.

Tū'un é vā'á iña Xuva ko e xntée na'a San Luca

Tū'un dá iñi ntu'u

¹ Nā tē nté kaa ñā'a ncho kada vā'a ña tutú nté ō kúvi nuu i é ita ntí'xin iña ko. ² Vata tsí o nañé'e ñá kō, ña é ini nté ō kúvi, ña ntáduku ntée é ká'an ntódō tú'ūn sán un tsi nte dá iñi ntu'u ne, ³ kuan kōo ncho xntée nā'á u di, e dóo nántukū u nté ō kúvi nti'xe un tsi nte dá iñi ntu'u. Vata te vā'á ō é kāda vā'á ú tutú sa'á iña nto, Teófilu, e dóo kaiko ñu'ū ú nto, vata koo é ntāa ú ni ntō un nti'i nūu i é vatā o kúvi, ⁴ vata koo é kīnī va'ā ntō nee iña é nuu é ntaā i é nañé'e ñā nto.

*Uun ánje kākā'an ña é kaku
Juaan Bautista*

⁵ Ntuvia dá idé Heródē rei iña ñuú Judeá ne, ítūví uun dutu iña ñā Israee, ñā nani Zacāria, ña é ūve ta'an dutu tatá vi'i ñā nani Ābia. Ñadi'í ñā ne, Isabee nani ña. Diví ká tatá vi'i dutu Ároon ña. ⁶ Zacariá san ni ñadi'í ñā Isabee ne, ntuví ña e dóo va'á ña nuu Xuva ko; dóo dé ntaa ñā lei Xúva kō. Ntē ña tuvi nee nuu i é ka'an ntée ñā'a san ña, nté uun ña. ⁷ Ntá tsi ña ni xío i'xá ña, tsí Isabee san ne, ña ni kúvi kōo i'xá ña; ntuvi ñā ne, é dóo áta ñā di.

⁸ Uun ntuvi ne, dúku ntée dutu, ñā ntoo ni'i Zacāria, é kāda tsiñu ña ini ukún Xuva kō. ⁹ Vata xkoó ini dutú san ne, vā'ā ntuvi Zacariá san é dūku ntée ña é kī'ví ña ini ukún ka'nu Xuva kō é kīka'mí ña kútū. ¹⁰ Da ñā kai'xi kútū sán ne, un ntíí ntíí ñā'a san

ntáñi ña, ntáka'an ntā'ví ña kí'i kán. ¹¹ Kidāa ne, xée ūun ánje Xuva kō mí tuví Zacaria. Ntitsi ánje san diñi kua'a nú tēu mí kai'xi kútū. ¹² Dā ini Zacariá san ánje sán ne, un tsi kúdu'va ini ña nee é vii ña; ñā tē nté kaa u'ví ña. ¹³ Da kidāa kakā'an ánje san ni ña:

—Ō Zácaria, ñā ku u'vī o, tsí Xuva kō né, tēkū ña é kākā'an nta'vin. Tsí vi'i a vé ne, koo i'xá ña di'í ó Isabee ne, Juaan kunáni. ¹⁴ Nā te da dīi ñā'a san dóo dini ña te káku i'xá san. Divin di, dóo ka'nu kuiní ó te káku i'xá ñadi'í ó di. ¹⁵ Tsí i'xá o ne, dóo ka'nu ñā'a kúvi nuu Xuva ko. Ntē ña ko'o i'xá san vinu, nté ntute kini kaa. Kunuu tsitū Espiritū Sántū nima í nté di'na dá káku. ¹⁶ Ña sā'á ne, vii ña é ñā te da dii ña ñuú Israee nakuntikín ñā Xuva kō. ¹⁷ Di'na ña xee ña dá xēe Tó'o kō. Dadii tsi iō ñā é vii ñā vatā o idé profeta Élia, ña é ka'án naa Xuva ko kídaa; dadii tsi nima ñā ni ñā. Vii ña é na nāka'an vā'a i'xá san ni ūva i. Vii ña é na ntūvā'a nima ñā xení i san vata koo é na vii ña é vā'a; vii ña é na kōo tú've ñā'a sán tē xee Tó'o kō—ka'an ánje san ni ña.

¹⁸ Tsixe'e Zacāria san ánje san:

—¿Nté koo kutuní ko te nuu é ntaā i sá'ā? Tsí xu'ú ne, dóo áta ú; ñadi'í ko di—ka'an Zácaria.

¹⁹ Kidāa ne, kaka'an ánje san:

—Grabiee nání u. Xu'u é vē'xi u é vāta kaa e táxnuu Xuva kō ko é ká'án u ni o tū'un e dóo va'a. ²⁰ Vi'i a vé ne, tsí ña ni kuintí'xe o é kākā'án u nī ó ne, kuñi'in vē. Ña kúvi ká ká'an un tsi da nte te xee

tá'an ntuvi é káku i'xá o, vatā ó kaka'án u nī o —ka'an ánjē san ni ña.

²¹ Nī dukuān ntantétu ña'a san Zacariá san nu kí'i kán. Kidáa ne, tsixe'e ta'an ña, ntáka'an ña:

—¿Nté kuān nté kakukuii ntu Zacariá san ini ukún kán? —ka'an ña.

²² Dā ntú Zacariá san ma ukún kán ne, é ña ni kúvi ká ka'an ña. Kidáa né, kūtuni ñá'a san é io é Ini ña ini ukún kán. Koó da ntá'a ña kakuvi é káka'an ña, tsí kúñi'i ña.

²³ Dā inú kava tsiñu é kade Zacariá san ne, kúnū'ú ña nú vi'i ña kán. ²⁴ Rkontúvi ne, ñadi'í ñá, Isabeé ne, ñú'ú i'xá ña. U'un xóo é ntē ña vādā mí ni ñē'e ña é dé kuení ña: ²⁵ “Dóo vá'ā o dé Xuva ko nī kó vevii e tá'xi ña é kōo i'xá ko vata koo é ña nantii ní'nī ká ña'a sán ko”, ka'an ña.

Kaka'an ánjē tsí kaku Jesuu

²⁶ Dā kúvi iñu xoó ne, Xuva kō né, taxnúu ña uun ánjē, ñá nani Grābiee é kí'in ña uun ñuu é nani Nazāree, é kāduku ntée ñuú Galilea, ²⁷ é kíkoto ní'ni ña uun ñadi'í kuétsi, ñá nani Mária. Divi ñā ne, e tuví ntetu ña é kani ví'i ña ni uun ñatī, ñá nani Jōsee, tatá vi'i rei Davii. ²⁸ Kúkí'vi ánjē san mí tuví ñadi'í san ne, kaka'an ña ni ña:

—¡Ntusi o! Divīn é nakaxnúu Xuva ko ō é naxnuu viko ña o. Divīn ne, dóo nuu mé'ñu Xuva ko ō —ka'an ña.

²⁹ Koó dā kúdu'va ña é káka'an ánjē san ni ña. Da dé kuení mii ña: “¿Nté kui kuān ó kaka'an ñá sá'a nī ko?”, ka'an ña. ³⁰ Kidáa ne, kaka'an ánjē san ni ña:

—Ñá ku u'vī ó, Maria, tsí ní'i o é vā'á nta'a Xuva kō, ³¹ Vi'i a vé ne, ku'un i'xá o. Koo uun i'xá o, i'xá tii é kunani Jēsuu. ³² Divī né, dóo ka'nu ña'a kúvi. Kunani i'xá Xuva kō, ña e dóo ka'nu kue'en. Xé'e Xuva kō é kuvi ña rei, vata kaa uvata ika ña, rei Dāvii, ³³ é kodo nuū ñá iña tatá vi'i ñá Israeé san ntii dañu ntúvi, é ntē ña ntí'i —ka'an ánjē san ni ña.

³⁴ Kidáa ne, katsixe'e Mariá san ánjē san:

—¿Nté ntu koo kuvi sá'ā? Tsí xu'ú ne, ñá te tūvi ní'i ú ñatī —ka'an Mária san.

³⁵ Kidáa káka'an ánjē san ni ña:

—Kí'xi Espíritū Sántū mé'ñu ō. Xuva kō e dóo ka'nu ña'a ña ne, kūnuu mé'ñu kunuu dava ña o. Dā'ví nuu ña o ntati ña vata kaa viko san. Dukuān ne, i'xa é kaku sán ne, dóo va'a kúvi. Kunani i'xá Xuva kō. ³⁶ Vi'i a vé ne, ñavi'i o Isabeé ne, koo i'xá ña di, kuān te dóo ata ña. Divi ñā e ntáka'an ña'a san é ña kuvi koo i'xá ña ne, é kí'i iñu xoo é ñu'u i'xá ña vevii. ³⁷ Tsí Xuva kō ne, ña tūvī nee iña é ña kuvi vii ña —ka'an ánjē san ni ña.

³⁸ Kidáa ne, kaka'an Mária:

—Xu'ú ne, ña kade tsiñu iña Xuva ko kúvi u. Na vii Xúva ko nī kó vatā ó kaka'an ntó nī ko —ka'an ña.

Da kidáa ne, kué'en ánjē san.

Dā kue'en Mariá kukoto ní'ni ña Isabee

³⁹ Ntuvi tsikán ne, kantí'i tsi kue'en Mariá, kúntāa ña ñuú mí kaduku ntée Judea. ⁴⁰ Kidáa ne, xée ñā nú vi'i Zacariá ne, kaka'an ñá ni Isabeé ntusi. ⁴¹ Dā téku

Isabeé san ntiusi ñá ne, kāntá nuu i'xá san ini i'xí ña kán. Isabeé san ne, nuu tsitu Espíritū Sántu san nima ña. ⁴² Kidáá ne, un ñi kué'en ini ña kaka'an ñá:

—jDivin e dií dií ka naxnuu víko Xuva ko o é un ntií ntíí ñadī'í san! jÉ nāxnuu víko ña i'xá o é nuu ini i'xí o kán di! ⁴³ ¿Xoó ntu ña'a kúvi u é vē'xí di'í Tó'ō kó, vexkoto ni'ni ña ko? ⁴⁴ Tsí ura tsí i da téku ko ntiusi ó ne, i'xá ko ne, kāntá nuu ini i'xí ko kán e dóo diní i. ⁴⁵ jNché kuān nche vá'a o é kakuinchi'xe o, tsi sá'a ne, kuntaa vātā ó kaka'an Xúva ko ni o! —ka'an Ísabee ni ña.

⁴⁶ Kidáá ne, kaka'an Mária: Dóo ka'nu kuiní ko kuenta iña Xuva ko.

⁴⁷ Nimá ko ne, dóo nuu dīni kuenta iña Xuva ko, ña é nakākú ko.

⁴⁸ Tsí Xuva kō né, ntūnta'ví ini ña ko, xu'u é da kade tsiñu ú iña ña. Un tsi nché veví ne, é nchii dañu ntūví ka'an ñá'a san tsi dóo vá'a ntuvi ko.

⁴⁹ Tsí Xuva kō né, dóo iō ña é víi ña;

dóo ka'nu e táxnūu ña iñá ko. jDivi ña e dóo va'á ña!

⁵⁰ Nguentúvi tsi kantunta'ví ini ña ña'a,

da xóo ka ña'a, ña é kánuní i ña.

⁵¹ E nañé'e Xúva kō kó tsi dóo ka'nu ña;

ide ña é ntí'i mií é ncho víi ña'a,

ñe e dóo na'nu ña'a kuiní i;

⁵² nañu ñá ña é na'nu ña'a san,

nántaa dūkun ñá ña ntā'ví san.

⁵³ Xé'e ña un ntí'í é vā'a é nchío ña'a,

ñe é ntátaan núu i.

Dá nakūnu ña ña kuiká san, koó da mii ntā'a ña.

⁵⁴ Xnchii ña ñā'a ña, ñá Israee, ña kade tsiñu iña ña;

ñá ni kúnáa ini ña é ntunta'ví ini ña ña.

⁵⁵ Dukuān o xe'é Xuva ko xū'u ñá ni ñata kō,

ni Ábraan ni i'xá ña, nchii dañu ntūvi.

Kuan o ka'an Mária.

⁵⁶ Kidáá ne, kátūví Maria ni Isabeé te ūni xoo. Rkontūví ne, kúnū'ún ña nú ví'i ña kán.

Dā káku Juaan Bautista

⁵⁷ Dā kúntaa ntūví é kaku i'xá Isabeé ne, xío ūun i'xa tii.

⁵⁸ Kidáá ne, kué'en ñavi'i ña, kūkoto ní'ni ña ña, tsi dóo ka'nu kuñi ña e káku i'xá Isabeé. Ini ña tsí Tó'o kō né, dóo vá'a ntuvi xé'e ña iña ña. ⁵⁹ Dā kúvi una ntūvi ne, kue'en ní'i ña i'xá san é kā'nté nuu ña un siin kúnū é ixi i, vata o ka'an Xúva kō. Ntío ña'a san é kunani vata nani uva i Zacaría ne, ⁶⁰ ntá tsi di'i i né, kaka'an ña:

—Ñá'a, tsí Juaan kunáni — ka'an Ísabee.

⁶¹ Kidáá ne, ntáka'an ñavi'i ña:

—Ntá tsi xoxó ñavi'i o, ña é kuan naní —ka'an ñá ni ña.

⁶² Dukuān ne, koó dā nta'a ña kakuvi é tsixe'e ña ūva i'xá san vata koo é kūtuni ña nté koo kunani. ⁶³ Uva i ne, íkan ña un ta'vi rkunv ne, da kidáá xntée na'a ña é Juaan kunáni.

Koó dā kúdu'va ña ntāñí san é kuān o xntée na'a ña. ⁶⁴ Ura dú'va tsi i náka'an Zacaría san. Eni ntu'u ña káka'an ña tsi dóo ka'nu Xuva kō. ⁶⁵ Un ntíí ntíí ñavi'i ña ne,

koó dā kúdu'va ña. Da kanñi ká'nu ñuú Judeá san e dóo ntáka'an ñá'a san nté o kúvi.

66 Un ntíí ntíí ña e téku i ne, da dé kuení mii ña:

—¿Neé ntu é víi i'xá san tē kúka'nu? —ka'an ña.

Tsí kutuní ña'a san tsi dóo nuu mé'ñu Xuva ko í.

É ĩta Zacaria

67 Zacaria, úva í'xá san ne, nuu tsitu Espíritū Sántū nima ñá, kaka'an ñá tú'un é xē'é Xuva kō é kā'an ña:

68 ¡Na kā'an un ntíí ntíí ña'a tsi dóo ka'nu Xuva kō, Tó'ō ña Israee,

tsi vé'xi ñá, vexnákakū ñá ña'a ñá!

69 Tsi táxnū ña ña e dóo ntii iní i é nakakū ñá kō, uun i'xá ika rei Dāvii, ña é dé tsiñu iña Xuva ko,

70 vata ō tá'xi Xuva ko xū'u ña nte ntúvi dí'na,

vata ō ntáka'an ñá ka'án naa ña, ña e dóo va'a:

71 é nantii ña kō mí'í ntaínchu'vi ñá'a san ko,

nī mí ntáde xení ña ni kō,

72 é ntunta'ví ini ña ni ñata kō, ña intóo ntuvi dí'na,

é ntē ña kunání ña é kada ntáa ña

nuu i e dóo va'a é káka'an ñá ni ñá kidaá.

73 Dīvi nuū i é káka'an Xúva kō nte ntúvi dí'na

ni uva ata ko Ábraan tsi nuu é ntaā i é víi ña é káka'an ña:

74 é nakāku ñá ko nta'a ña ntaínchu'vi ko

vata koo é víi o nee iña é káka'an ña,

é ntē ña u'ví kō,

75 vata koo é kuvi kuntoo dadii o ni ñá

é víi ó nee iña é vā'á da kanií ntuvi kō.

76 Dīvin, í'xá mii kó,

vi'í a vé ne, ká'an ntōdon tú'un Xuva kō,

ñá é díí ka ka'nu,

tsí divīn ne, kí'in kodōn núun nuu Xuva ko,

viin é koo tú've ña'a san te xee mí Xuva kō.

77 Divīn kue'en é kūtuni ñá'a ña

tsí nakate Xuva ko kuetsí ña vata koo é nakáku ña.

78 Tsí Xuva kō né, dōo kantunta'ví ini ña kō né, taxnū ña i'xá ña nte e dukún kán

vata kaa ntuve ngántii é kakene tevaá du'va tsi,

79 vata koo é nāxi'í nuu ña iña ñá ntoo mí dōo nee,

mí katāvi núu ña ntaí doxi'í.

Nañ'e ñá ko itsi mí kaka ō

vata koo é kūntoo vá'a o.

Dukuan ō ka'an Zacaría.

80 Kūka'nu Juaán san ne, dōo kutú've ña iña Xuva ko. Má kū'u kan inúu ña un tsi da nté xee ntúvi é kií ña é kíni ña Israee san ña.

2

Dā káku Jēsua

(Mt. 1:18-25)

1 Ntuvi tsikán ne, taxnū Césa Agustu tú'un da mí'í ká ñuu é uve ta'an ñūú Roma, kaka'an ña é na nākuvé na'a un ntíí ntíí ña'a san. ² Sá'ā e kúvi uun ito é nakuvé na'a ñá'a san dá nuu Cirenú, kade kú'vē ña ñuú Siria. ³ Un ntíí ntíí ña'a ntánu'u ña ñuú ña é nākuvé na'a ña.

4 Dukuān né, ntīi Jósee ñuú Nazaree é kāduku ntée Galilea. Kidāa ne, kué'en ña ñūú Beleen é kāduku ntée Judea, ñuú mí káku rei Davii, tsí Joseé ne, divi tátá vi'í Davii ña. ⁵ Kué'en ña, ntūvi ñá ni Māria, tsí dīvi ñá é kūntaa tú'un ñá é kani vi'í ña ni Jósee. ⁶ Da nīi ntoo ña ñuú Beleén ne, xée ntūvi é káku i'xá ña.

⁷ Ikān káku i'xá ña, i'xá nuu i. Naxtīnuu ñá i doo ne, dā xnúu ña i ini etun mí ñū'u e ntaé'xí kiti, tsí ña vádā ka mí vā'á o é kuntōo ña iní vi'i kán.

Dā xee ánjē mí ñū'u paxtu

⁸ Etsin ñuu Beleén ne, ñu'u paxtu má kū'u kan, ntáde ñā kuenta lé'ntú ña niñú san. ⁹ Dā nēe iní ña, xēe ánje Xuva kō mí ñū'u ña. Nāxi'í nuu Xuva ko ntuve ñā kanñ ntíkō diñi i mí ñū'u ña ne, dōo u'vī ña.

¹⁰ Ntá tsi kaka'an ánjē san ni ña:

—Ñá ku u'vī nto. Tsi dóo va'á tú'un ni'i ú ve. Núu i sá'a é kūntoo dīnī nto, un ntí'i kue'en dú'va nto, vata kaa nto é ntoo nto ñuxiví san. ¹¹ Tsí ñuu Dávií ne, é káku uun i'xa é nakakū nto. Divi Crīstu; divi ñā é Tó'o kō. ¹² Vata koo é nani'i nto i'xá san ne, nani'i nto i kátīnuu dóo, nuu ntaá ini etun mí ñū'u e ntaé'xí kiti —ka'an ánjē san ni ña.

¹³ Ura tsikán ne, ñá te da dii ánjē san ntii díto ña, e ntáka'an ña e dóo ka'nu Xuva kō:

¹⁴ ¡Dōo ka'nu kue'en Xúva kō, ña tuví e dukún kán!
¡Ñuxiví a ne, vá'a koo kuntōo ña'a,
ña e dóo va'á iña Xuva ko!
ka'an.

¹⁵ Kidáa ne, kuntāa ánjē san e dukún kán. Paxtú san ne, eni ntu'u ñā ntáka'an ñá xe un xé un ñā:

—Kí'in o Bēleén ve, kíkoto ntódo o nee iñá ntu é kákuvi é tá'xi Tó'o ko kūtuni ko —ka'an ña.

¹⁶ Kantí'i du'va tsi kue'en ña, kunantúku ña María ni Jōsee ni i'xá san. Dā nani'i ña ñá ne, ikān nuu ntaa i'xá san

ini etun mí ñū'u é ntaé'xí kiti san. ¹⁷ Dā ini ña i ne, ntántaa ña nté o kaka'an ánje ni ñā iña i'xá san. ¹⁸ Un ntíi ntíi ña téku i ne, koó dā kúdu'va ña é kuān o ntáka'an páxtú san. ¹⁹ Ntá tsi María sán ne, xnuu vá'a ña nima ñá é un ntí'i é dé kuení ña nuu i sá'a. ²⁰ Dá kúnú'u paxtú san ne, ntaíta ña nchu'ún Xuva kō ntánakué'e ña sintiá'vi nta'a ña kuenta iña i un ntíi ntíi é téku ña ni e ini ña, tsí kúntaa un ntíi ntíi vatā ó kaka'an ánjē san ni ña.

Dā ntúvi kuenta Jesuu ini ukún kán

²¹ Dā kúvi una ntúvi ne, ē'nté nuu ña un síin kúñū é ixi i'xá san vatā xkoó ini ña. Kidáa ne, xntánteē ñá i é Jēsuu kunáni, divi divi é kaka'an ánjē sán ni María nte dí'na dá kú'un i'xá ña.

²² Dā xee tá'an ntuvi é ntuntoo ña, vatā ó kaka'an lei Muíseé ne, kue'en ní'i ña i'xá san ñuu Jerusaleen é ntāda ña i kuenta ntá'a Xuva kō. ²³ Dé ntaa ña sá'a, tsí kuān ó kaka'an lei iña Xuva ko: “Un ntíi ntíi i'xa tií, i'xa nuu í ne, kúntoo xio kuenta iña Xuva ko”, ka'án lei san. ²⁴ Kué'en ña, kúntído ña doméni nú nāa kán di, vatā ó kaka'án lei iña Xuva ko: uun na'a paloma ntíkín o ūvi páloma na'nu.

²⁵ Ntuvi tsikán ne, kátūvi uun ñatíi ñuu Jerusaleen, ñá nani Símiuun ña e dóo va'á ña'a, e dóo kanuu iní ña Xuva kō. Kantétu ña amá ki'xi ña nakakú ñuu Israee. Espiritū Sántū sán tuvī ni'i ñá Simiuún ne, ²⁶ xé'e ñā é kūtuni Símiuun tsí ña kuví ña tē ña dí'na kiní ña Cristu, ña táxnuu Xuva kō. ²⁷ Kidáa ne, kué'en ñā má ūkún kán, tsí Espiritū

Sántū sán ne, náñē'e ñá ña é kuān koo vii ña. Dīvi tsi ntuvi tsikan kué'en ni'i Jósee san ni Mārīa san i'xá ña Jesuu má ūkún kān di é ntāda ñá i kuenta vatā ó kaka'an lei san.

²⁸ Kidāa né, kī'i Simiuún san i, iní'i nteé ña i ne, dā kidāa kākā'an ntā'ví ña ni Xuva kō, kaka'an ña:

²⁹ Xuvā kó, vi'i a vé ne, é vā'á o é tā'xi nto itsi é na kūvi u ve,

tsi é kuntaa vatā ó kaka'an ntó ni ko.

³⁰ É iní u nuú ko ve, ña e véxnakākú nti,

³¹ ña e táxnūu nto é kīni un ntīí ntīí ñá ntoo ñuxivi sa.

³² Dīvi ñá naxi'í nuu ña ñuxivi vata kaa ñu'u é kaxi'í nuu nuu ko.

Dōo xi'í nuu ka'nu ña iña ña'a nto, ña ñuú Israeé san di.

Kuan ō ka'an Símiuun.

³³ Uva Jēsuu ni dī'i ñá ne, koó dā kúdu'va ña da téku ña é kākā'an Símiuun iña i'xá ña.

³⁴ Kidāa né, nāxnūu viko Simiuún san ña ne, dá kakā'an ñá ni Mārīa, di'i Jēsuu:

—Koton tsí i'xa sa'á ne, vé'xi é vii e dōo tītín ña'a ña Israeé sán ne, kó'xo ñá né, ō nakuntāñī ñá kuenta iña i. Dōo tītín ña'a san koto ña i ne, nantii ni'ni ña i, ³⁵ vata koo é dukuan koo kūtuni nté ō ntádē kuení ntī'xe ña'a san. Dīvīn dí, dōo u'vi kivi ó, vata tē káa é ūvi nuu i ni'ni ntído nima ó di—ka'an Símiuún san ni Mārīa.

³⁶ Íkān ntitsi ūun ñadī'í, ña e dōo atā, ñá nanī Ana, ña é ka'án naa Xuva ko. I'xá Fanuee, tatá vi'i Asee. Dutsi kuia ña tánta'a ña ne, u'xe kuia tsi íntóo ni'i ta'an ña ni xī ña. ³⁷ É ita ntí'xin kimi díko

kimi kuia é ntukíi ñá. Nā ni ntí kuē'en ña má ūkún kān, Ntē ntúvi ntē niñu kanuu ini ña Xuva kō ne, kaitúvi ixu ña ne, kaka'an ntā'ví ña di. ³⁸ Ura dú'va tsi i xee Aná san mí ntōo ña ne, eni ntú'u ña kánakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō, ne, kaka'an ñá iña i'xá san ni ūn ntíí ntíí ña'a san, ña ntantétu xoo é xee i é nakakū ñuú Jerusaleen.

Dá kún'úu ña ñuú Nazaree

³⁹ Kidāa ne, da kúvi dé ntaa ntí'i ñá é kākā'án lei Xúva kō ne, kún'úu ña ñuú Galilea, un tsi nté ñuú mii ñá, mí nani Nazaree. ⁴⁰ Ikān éni ntú'u i'xá san é'nu. Dōo ntii é'nu. Dōo kī'in iní i. Dōo kuínima Xúva ko i.

Dā tuví Jesuu má ūkún kān

⁴¹ Kuia kuia ntāñē'e uva Jēsuu ni dī'i ñá ñuú Jerusaleen dá kakuvi viko da nátava Xuva kō ña Israeé ñuú Egítō.

⁴² Dā xee tá'an uxuvi kuia Jesuú ne, kué'en ntí'i ña ñuú Jerusaleen vata xkoó ini ña da kaxío viko san. ⁴³ Dā inú kava viko sán ne, ítuví mii Jēsuu Jerusaleen, é ntē ña ni iní dī'i ñá, nté uva ñá. ⁴⁴ Te kúntí'xi i'xá ña mé'ñu ñá'a san, kuíni ña. Uun ntuvi va vā'a ñu'ú ña itsi da kútuni ña é ña te ntíkín ntu i'xá ña ña. Kidāa ne, eni ntú'u ña nántuku ña ñá mé'ñu ñávi'i ña ni ña ini ña. ⁴⁵ Nā ni nāni'i ñá ña. Kidāa né, ntiko kōo xtúku ña, kue'en ñá, kúnantúku ña ña ñuú Jerusaleen. ⁴⁶ Dā kúvi

uni ntúvi ne, nāni'i ñá ña ini ukún kān. Ntoó ni'i ña mastrú lei, kaini ña e ntáka'an ñá ne, katsixe'e Jēsuú san ñá di. ⁴⁷ Un ntíí ntíí ña e téku i ne, koó dā ntákudu'va ña, tsi dōo ntíto Jesuú san ne, dōo ini ña nté

koo nantiko kōo ñá di. ⁴⁸ Dā íni uva ñā ne, koó dā kúdu'va ñā. Di'i ñā né, kaka'an ñā:

—I'xá mií ko, ¿nché kui kuān o dén ntun nī nti? ¿Ñā inin ntun tsí ntuví nti uva o né, dōo ntánti'i iní nti ntánantukū ntí o? —ka'an ñā.

⁴⁹ Kidáā ne, kaka'an Jésuu ni ñā:

—¿Ntē kui ntánantuku ntu ntō ko? ¿Ñā ntu íni nto tē kantio é i'a kutūví u má ví'i Uvā ko? —ka'an Jésuu ni ñā.

⁵⁰ Ntá tsi ñā ni ñé'e dikí ñā nee iña é kaka'an ñā ni ñā.

⁵¹ Kidáā ne, kúnū'ú Jesuu ni úva ñā ñuú Nazareé ne, dē ntaa ntí'i ñā nēe e teé tsiñu uva ñā ñā. Di'i ñā ne, xnuu vá'a ntí'i ñā sá'ā nima ñā. ⁵² Jesuú ne, kué'ēn é'nu ñā. Dōo kúki'in iní ñá di. Dōo kuínima Xúva ko ñā, ni ūn ntí'í ñā'a sán di.

3

Dá kaka'an ntódo Juaan Bautista ñuu itsi
(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8;
Jn. 1:19-28)

¹ Dā kúvi xe'un kuia é idé Tiberiu ñā é kadē kú've un ntí'í ntí'í ñuú é kāduku ntée Romá ne, kidáā odo nūu Poncio Pílatu ñuú Judeá ne, odo nūu Heródē ñuú Galileá di. Ení Heródē, ñā nani Fēlipé ne, odo nuū ñá ñuú Traconite ni ñuú Ituriá di. Ñā nani Lisaniá ne, odo nuū ñá ñuú Abilinia. ² Anaa ni Caífaa ne, ntáde ñā dutu ñá odo nūu. Ntuví tsikán ne, xée tū'ún Xuva kō nta'a Juaan Bautista, i'xá Zacaria, mí tuví ñā ñuu itsí kán. ³ Kidáā ne, kué'ēn Juaán san, ita ntí'xin ñā dá kaní diñi ntute ka'nu é nani Jōrdaan, kaka'an ntódo ñā ni

ñā'a san é na nātivi iní ñā kuétsi ñā ne, na kútsi ntute ñā di, vata koo é na kāda ka'nu iní Xuva ko ní ñā kuétsí ñā. ⁴ Sá'ā kúvi vata o xntee ná'a ñā ka'án naa Xuva ko, ñā nani Isāia, kaká'an ñā:

Xée ñūu itsí kán uun tatsin é un ntí'í tsi kaka'an:

“Nākoo tú've ntó itsi Xuva kō; nakaán nuu nto itsi ntaa mí kí'in ñā.

⁵ Un ntí'í ntí'í xi'ntí'í ne, ntadí nuu.

Mí'i iō xuku ni tí'í í ne, ntuntaa.

Itsi mí dōo nakutá'nu ne, ntuntaá di.

Itsi mí ñā vá'ā o ne, ntuvá'a di.

⁶ Kidáā ne, un ntí'í ntí'í ñā'a san kiní ñā

ñā é taxnúu Xuva kō é nakakū ñá kō”,

kuan o ka'an tatsín san.

Du'va o ka'an Isáiá san. ⁷ Nā tē nté kaa ñā'a xée ñā mí tuví Juaan é ntio ñā é nakútsi ntute ñā ñā ne, kaka'an Juaán san ni ñā:

—¿Ntō'o é tatá koo nto e dōo kīni ntāa nto! ¿Xóo ntu kakā'án i ni ntō é kúvi nakáku nto é ntō'o nto é ta'xi Xuva kō ve? ⁸ Vá'a tsi koo víi nto vata koo e díto é nadama nti'xe nima nto. Nā ku ka'án ntó ni tā'an nto: “Xo'ō né, tatá ví'i Abraan o”. Kaka'án u tsí Xuva kō ne, kuví ntada ñā xuu tatá Abraán tē dí ntio ñā. ⁹ Dukuān ne, é iō tu've káa ntee é nakíin ntí'í ñā utun sán un tsi nte nú ditsin i. Un ntí'í ntí'í utun é ñā kakí kiti vá'á i ne, katsin ñā ne, dá ká'mí ñā —kuān o ka'án Juaán san ni ñā'a san.

¹⁰ Kidáā né, tsixe'e ñā'a san ñā:

—¿Ntē ntú koo víi nti kuan? —ka'an ñā'a san.

¹¹ Dá kaká'an Juaán san ni ñā kidaā:

—Xoo é ió uvi du'nu i ne, na kué'é ña kunūu tuku ña'a, ña é ña tuvi dú'nu i. Tē xoo é ió é kae'xi i ne, na kué'é ña dava na ká'xi ña'a, ña é ña tuvi é ká'xi —ka'an ña.

¹²Vé'xi ña ntaído diu'un xôó di é kútsi ntute ña ne, dā tsixe'e ñā Juaan:

—Mastrú, ¿ntē ntú koo vii nti di? —ka'an ña.

¹³Ne, dá kaká'an Juaan:

—Ña kuído nto vata kaa ntaído nto diu'un xôó san; mii tsí é kuido nto vatā ó kaka'an leí san —ka'an ñā ni ñā.

¹⁴Sntadún san dí ne, tsixe'e ñā di:

—Nti'í ni, ¿ntē ntú koo vii nti? —ka'an ña.

Ne, kaka'an Juaan:

—Ña kuído dú'u nto nté uun iña ña'a; ntē ña ku nau'ví nto ña. Ntē ña ku da'ví nto ña dovete tē ña te neé kade ña. Ñā kākán ka nto xá'vi nto, tsí e dívi tsí é kani'i nto —ka'an ñā ni ñā.

¹⁵Ña'a sán ne, ntaítsu'un ñā ntantétu ña. Ntádē kuení mii ña tē nté kaa ne, Juaán san é Cristu ña. ¹⁶Ntá tsi Juaán san ne, kaka'an ñā ni ūn nti'í nti'í ña'a san:

—Xu'ú ne, kūdii ntute kadá'vi ú nto da kanakūtsi ntute ú nto ne, ntá tsi vé'xi ūn ña'a, ña e díi díi ka ka'nu é xu'u, é ntē ña kainuu á'vi ko é nantúte ú xo'o nti'xen ña. Dívi ñā ne, ñā tē ntúte dā'vi ñā nto, tsí Espíritū Sántu sán dā'ví nuu ña nto, ni ñū'u é kai'xi. ¹⁷Dívi ñā né, ni'i nta'a ña ūtun é kāni ña trigu é nātsoo xio ña xáka i. Nātsu'un vá'a ña trigú san ini aka ña, ntá tsi ka'mi ña xáka san mé'ñū ñū'ú san mí ña ntá'va —ka'an ña.

¹⁸Ne, titín ka nuu i é kākā'an Juaán san ni ñā'a san dá kaka'an ntódo ña ni ñā tú'ūn va'á san di. ¹⁹Ntá tsi de tíi Juaán san ni ña tsiñu ka'nu i, ña Heródē, tsi náki'i Heródē san ñad'í ení ña Felipe, ñā nani Heródia. De tíi ña ni ñā kuenta iña é un nti'í nuū i é kīni kaa é idé ña di. ²⁰Ntá tsi dā téku Heródē ne, tuku nuu i idé túku ña: tsí xnúu kutu ñā Juaán san viutun.

Dā itsi ntute Jesuú

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹Dá kanakūtsi ntute Juaán san un nti'í nti'í ña'a sán ne, itsi ntute Jesuú ntá'a Juaán san di. Dá kaká'an ntá'ví Jesuú ne, ura dú'va tsi nákaan xi'i e dukún kán. ²²Dítō tsi vé'xi daxi daxi Espíritū Sántu san vata kaa paloma é nākuntéku diki ñā ne, dā téku ña uun tatsín e dukún kán é kākā'an:

—Dívin é i'xá mū kó e dóo ntio ko. Dívin é nakaxnúu ú o —ka'an tátsín san ni ñā.

Ñavi'i ata Jēsuu

(Mt. 1:1-17)

²³É kūvi oko u'xi kuia Jēsuú san da éni ntu'u ñā edé tsiñu ña. Dívi ñā né, i'xá Josee ña, kuíni ña'a san. Josee san ne, i'xá Elii. ²⁴Elií san ne, i'xá Mataa. Mataa san ne, i'xá Levii. Levií san ne, i'xá Melqui. Melquí san ne, i'xá Jana. Janá san ne, i'xá Josee. ²⁵Josee san ne, i'xá Matatia. Matatiá san ne, i'xá Amoo. Amoo san ne, i'xá Nauun. Nauún san ne, i'xá Eli. Eli san ne, i'xá Nagai. ²⁶Nagai san ne, i'xá Maa. Maá san ne, i'xá Matatia. Matatiá san ne, i'xá Semei. Semeí san ne, i'xá Josee. Josee san ne, i'xá

Judaa. ²⁷ Judaá san ne, i'xá Juanaan. Juanaán san ne, i'xá Resa. Resá san ne, i'xá Zorobabee. Zorobabeé san ne, i'xá Salatíee. Salatíee san ne, i'xá Neri. ²⁸ Nerí san ne, i'xá Melqui. Melquí san ne, i'xá Adi. Adí san ne, i'xá Cosan. Cosán san ne, i'xá Elmadaan. Elmadaán san ne, i'xá Ee. ²⁹ Eé san ne, i'xá Jesuu. Jesuú san ne, i'xá Eliezee. Eliezeé san ne, i'xá Joriin. Joriín san ne, i'xá Mataa. ³⁰ Mataá san ne, i'xá Levii. Levii san ne, i'xá Simiuun. Simiuún san ne, i'xá Judaa. Judaá san ne, i'xá Josee. Joseé san ne, i'xá Jonaa. Jonaá san ne, i'xá Eliquiin. ³¹ Eliaquiín san ne, i'xá Melea. Meleá san ne, i'xá Mena. Mená san ne, i'xá Matata. Matatá san ne, i'xá Nataan. ³² Nataán san ne, i'xá Davii. Davii san ne, i'xá Isaii. Isaií san ne, i'xá Obee. Obeé san ne, i'xá Boo. Boó san ne, i'xá Sala. Salá san ne, i'xá Nasuun. ³³ Nasuún san ne, i'xá Aminadaa. Aminadaá san ne, i'xá Amiin. Amiín san ne, i'xá Arni. Arní san ne, i'xá Eruun. Eruún san ne, i'xá Fare. Faré san ne, i'xá Judaa. ³⁴ Judaá san ne, i'xá Jacoo. Jacoo san ne, i'xá Isaa. Isaá san ne, i'xá Abraan. Abraán san ne, i'xá Taree. Tareé san ne, i'xá Nacoo. ³⁵ Nacoo san ne, i'xá Seruu. Seruú san ne, i'xá Ragaú. Ragaú san ne, i'xá Pelee. Peleé san ne, i'xá Hebe. Hebé san ne, i'xá Sala. ³⁶ Salá san ne, i'xá Cainaan. Cainaán san ne, i'xá Afasaa. Afasaá san ne, i'xá Seen. Seén san ne, i'xá Noee. Noeé san ne, i'xá

Lamee. ³⁷ Lameé san ne, i'xá Matusaleen. Matusaleén san ne, i'xá Enoo. Enoó san ne, i'xá Jaree. Jareé san ne, i'xá Malalee. Malaleé san ne, i'xá Cainaan. ³⁸ Cainaán san ne, i'xá Enoo. Enoó san ne, i'xá See. Seé san ne, i'xá Adaan. Adaán san ne, i'xá Xuva kō.

4

Dā nchó koto ntee tó'ō e ña vá'ā san Jesuu

(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

¹ Jesuú ne, nuu tsitu Espíritū Sántū sán nima ñá, ntiko koō ña é ñe'ē ña nú ntute ka'nu é nani Jōrdan. Kue'en ní'i Espíritū Sántū san ña, kué'en ña ñūu itsí kán mí xoxó ña'a. ² Ikān itúvi ña uvi díko ntuvi ne, ntá tsi tó'ō e ña vá'ā san ne, ito ntee ña. Ñá ni ē'xí kue'en ña ntuvi é itúvi ña ikān. Dā rkontúvi ne, kākīn ña. ³ Kidáā né, kaka'an tó'ō e ña vá'ā san ni ña:

—Tē nuu é ntaā i é i'xá Xuva ko ō né, vñā é nantúvi xuu sá'a tañú'ū —ka'an tó'ō e ña vá'ā san ni ña.

⁴ Kidáā ne, nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Tū'ún Xuva kō ne, kaka'an: “Ñá te da mii tsi tañú'ū san kantío ña'a san, tsí kantío ña un ntí'í tū'ún é kākā'an Xúva kō”, ka'an —ka'an ñá ni ī.

⁵ Kidáā ne, kúxee ni'i tó'ō e ña vá'ā san ña uun itsi mi dóo dūkun. Uun da'na tsi nañé'ē ña un ntí'í ntí'í ñuu é ío da kanií ñūxiví ne, ⁶ kaka'an ni Jesuú san:

—Xu'ú ta'xi u é kadā kú'ven dá kanií ñūxiví san. Ta'xi u é un ntí'í e dóo va'á san é kúví iña o. Tsí xu'ú ne, é ntúvi kuenta ntá'a ko é un

ntí'í sá'ā ne, kué'ē ú da xōo ka tsi é ntio ko. ⁷ Te nakūnchítin nuū ko ne, te kunūu ini ó ko ne, é un ntí'í kūvi iña o —ka'an ni Jēsuu.

⁸ Kidáā ne, nántiko kōo Jesuu, kaká'an ñá ni ī:

—Tū'ún Xuva ko ne, kākā'an: “Kunūu ini o Tó'o o Xuva ō. Da mií tsi ñá é kuīnti'xe o ña”, ka'an —ka'an ñá ni tó'ō e ña vá'ā san.

⁹ Kidáā ne, kue'en ní'í tó'ō e ña vá'ā san ña ñuú Jerusaleen. Nakáa ñá diki xúkun ka'nu mí'í e díí díí ka dukún ne, dá kakā'an ni ña:

—Tē nuu é ntaā i é divīn é I'xá Xuva kō ne, nakō'xón nuun kúñu ō un tsi nte í'a.

¹⁰ Tsi kaka'an tú'un Xuva kō: Tsi taxnúu ña ánje ñá é vii ñá o kuenta, é kūnuu mé'ñu kūnuu dava ña o.

¹¹ Kūrkaa ánje san o, vata koo é ña náki'in nté uun xu,

ka'an —ka'an tó'ō e ña vá'ā san ni Jēsuu.

¹² Ne, nántiko kōo Jesuu, kaká'an ñá ni ī:

—Du'vā ó kaka'an tú'un Xuva kō di: “Ñá ku ntē dúkuan kōto nteen Tó'o o Xuva ō”, ka'an —ka'an ñá ni é ña vá'ā san.

¹³ Dá ña ni kuvi vii tó'ō e ña vá'ā san nté koo vii é kō'xó ntēé Jesuú ne, kīi nteé xio, kue'en.

Dā éni ntu'u Jēsuu dé tsiñu ña ñuú Galilea
(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴ Nāxee Jēsuu ñuú Galilea, nuu tsitu nima ñá Espiritū Sántū san é vii ñá tsiñu ña. É da mí'í ká ñuú ntáka'an ñá'a san iña Jēsuu. ¹⁵ Nakuá'a ña ñá'a san ta'án ñuu ta'án ñuu

má vi'í mi ntánataká nuu ña Israee. Un ntí'í ntí'í ña'a san ntáka'an ña e dóo va'á Jesuu.

Dā itúvi Jesuu ñuú Nazaree
(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

¹⁶ Kidáā né, nāxee Jēsuu ñuú Nazaree, mí é'nu ña. Ntuvi dá iō dá'na ne, kué'en ñá má vi'í mí nataká nuu ña Israee váta xkōo ini ña, Nákuntísi ña é nakuá'a ña tú'un Xuva kō. ¹⁷ Xé'e ña ña tūtu é de vá'a ña ka'án naa Xuva ko, ñá nani Isāia. Nākaán ña ne, nāni'í ña mí du'vā ó kaka'an:

¹⁸ Espiritu Xuva kō ne, nuu mé'ñu nuu dava ña ko, tsí divi ñá teé tsiñu ña ko é ká'án u tú'un é vá'a ni ña ntā'vi.

Divi ñá táxnūu ña ko é ká'án u ni ña ñu'u kutū nté koo nakáku ña, nī é nākaán u ntuxnúu ña kuāa, nī é nakakú u ña ntáde xeni ña'a ni ī,

¹⁹ nī é ká'án u tsi é xee ntúvi e dóo va'á koo vii Xuva ko ni ñá'a.

Kuān ó kaka'an tú'un é nakuá'a ña.

²⁰ Kidáā ne, naxtínuu Jesuu tūtú san ne, dá nakué'e ña ña kaxntiī nú vi'í mi ntánataká nuu ña ne, nákutūvi xtuku ña. Un ntí'í ntí'í ña ntoo sán ne, ntaíto ña ña. ²¹ Kidáā ne, éni ntu'u Jēsuu kaká'an ñá ni ña:

—Tū'ún sa'á ne, é vevii é kākuntaa vata kaa e téku nto dá kanakuá'a ú nto —ka'an Jēsuu.

²² Un ntí'í ntí'í ña'a sán ne, vá'ā ó ntáka'an ñá iña Jēsuu. Da kúdu'va ña é kuān nte vá'ā ó kaka'an ña. Ntatíin mií ñá, ntáka'an ña:

—¿Ñá ntu te i'xá Josee ñá sá'a? —ka'an ñá'a san.

²³ Dá kakā'an Jēsuu ni ña:

—Ncho ka'an ntó nī kó vatā ó ntáka'an ñá'a san: “Tē nuu é ntaā i é medíku ntó ne, ntavá'a mii ntō kúñu ntō.” O ncho ka'an ntó nī ko: “Vatā o téku ntí nēe é idé nto ñuú Capernaú ne, kuān koo vií nto i'a di, ñuú mii ntō”, te kuan kōo é ncho ka'an nto.

²⁴ 'Nuu é ntaā i é kākā'án u tsi nté uun ña'a ña ka'án naa Xuva ko ne, ñá ntō ña'a san, ña ñuú mii ñā, é kīni ña tú'ūn é kākā'an ña. ²⁵ Nuu é ntaā i é kākā'án u tsi ñā te da dīi ñadi'í kii san ntoo ña ñuú Israee ntuvi da itúvi Elia. Dā kidāā ne, ña ni kán ku'e'en tsi davi uni kuia nte dáva ne, dōo kútama ña'a san da kanii ñuú san. ²⁶ Ntá tsi ña ni taxnúu Xuva kō Elia san e kixntíi ña ñadi'í kii, ña ñuú Israee, tsi táxnūu ña ña é kixntíi ña uun ñadi'í kii, ña ñuú Sareta, ñuu é tuvi étsin Siduun. ²⁷ Ñá te da dīi ña ntákuyi kui'i é kānako'xo kúñu i ntóo ña ñuú Israee ntuvi da katúvi ña ka'án naa Xuva ko, ñá nani Eliseu, ntá tsi nté uun ña'a, ña ntánchokuvi, ña ni ntuvá'a ña. Tsi mii tsi Nāmaan, ña ñuú Siria, ntuvá'a ña —ka'an Jesús.

²⁸ Ntá tsi ña ntoo iní vi'i mí nataká nuu ña Israee ne, un vá'a tsi kúdiin ña da téku ña é kuān ó kaka'an ña. ²⁹ Nákuntāñí ña'a sán ne, nakunu ña Jesús ñuú ña. Kue'en ní'i ña ñā rkí uku é nakō'xó nuu ñá ña. ³⁰ Ntá tsi kii ni'ni Jēsuu mé'ñū ña'a san, kué'en ñā.

Ñatīi, ña é nuu é ña vá'ā nima i
(Mr. 1:21-28)

³¹ Jesuú ne, kué'en ña ñuú Capernaú é tuví ñuú Galileá ne, ikan kanakuá'a ña ñá'a san ntúvi dá iō dá'na. ³² Koó

dā kúdu'va ña'a san tú'ūn é kanakuá'a ña ña, tsi dóo ini Jesuu nee é kākā'an ña.

³³ Má vi'i mí nataká nuu ña Israee san ne, tuví uun ñatīi, ña é nuu é ña vá'ā nima i ne, un ntii tsi kākā'an:

³⁴ —iNa koo mii ntō ntī! ¿Neé ntu vii ntó nī ntí, Jesuu, ña ñuú Nazaree? ¿Vē'xí ntu nto é nākunaá nto ntī? Xu'ú ne, iní u nto, tsí dīvi ntō e dóo va'á nto iña Xuva ko —ka'an ni Jesús.

³⁵ Kidāā ne, de tíi Jesuu ni é ña vá'ā san, kaka'an ñá ni i:

—iDiin tsi kutūvin! iNtiin nima ñátīi sá'a! —ka'an ñá ni e ña vá'ā san.

Kidāā né, un ntii tsi nāntava é ña vá'ā san ña ñu'u kan, mé'ñū un ntíi ntíi ña'a san da ntíi nima ña. Ntē ña ni ní'i kui'í ña da ntii é ña vá'ā san. ³⁶ Dōo u'ví ña'a san un ntíi ntíi ñá da ini ña. Ntátsixe'e ta'an mii ñā:

—¿Neē ntú tu'un sá'ā? Ña sá'á ne, ¿nté kui dóo iō ña é vii ña? Tsi dá mii tsi kākā'an ñá ne, kūvi idé ña nakúnu ña é ña vá'ā san —ka'an ña.

³⁷ Da mí'i ká ñuú san ntáka'an ñá iña Jesús.

Dā ntavá'a Jesuu ñuntí
Sīmuún Pedru

(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ Kidāā ne, nākuntītsí Jesús, ntáka ña vi'i mí ntánataká nuu ña Israee san ne, kué'en ñā nú vi'i Sīmuun Pedru. Ikān tuví ñuntíi ña ne, dōo kaxé'e ña ka'ni. Íkan ña dā xe'e ntá'a Jesús é na ntāvá'a ña ña. ³⁹ Nákuntēi Jesús nuu ñadi'í san mí tuví ntaā ña ne, kaka'an ña é na ntíko ka'ni san. Ura tsí i nakuntítsi ña, da de vá'a ña é ká'xí Jesús ni ñá'a ña.

Dóo titín ña ntánchokuvi ntavá'a Jesuu

(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Ura da kaído nuu ngántií san ne, xée ün ntíí ntíí ña'a san, xee ní'i ña ña'a ña, ña ntánchokuví san, mí tuví Jesuu. Dóo titín nuu kuí'i ntákuví ña. Tíin nta'a Jēsuu ñá'a san xe un xé un ñā, ntavá'a ña ña. ⁴¹ Nā te da dīi ña ntánchokuví san ne, ntīi é ña vá'ā sán nima ña. Koó dā ntákachu'u ntāa é ña vá'ā san, ntáka'an:

—iDivi ntō é I'xá Xuva ko ntō! —ka'an.

Ntá tsi de tíi Jesuu ni é ña vá'ā san. Nā ni xē'é ña itsi é kā'an, tsí iní tsí divi ñā é Cristu ña, ña e táxnuu Xuva kō.

Kaika Jesuu kániñ ñūú Galilea, kaka'an ntódo ña ni ñā'a san

(Mr. 1:35-39)

⁴² Dā tuví ne, kué'en Jēsuu díñi ñūú san mí xoxo ntóo i. Ntá tsi ña'a sán ne, dōo nántuku ña ñā. Xée ñā'a san mí tuví ña ne, ñā ni nataxā ñā ña, tsí ña ni ntío ñā'á san é kī'ín ka ña. ⁴³ Ntá tsi kaka'an Jēsuu:

—Da mií é kī'ín ka ú xio ñūú san, kika'án u ni ñā'a san tú'ün é vā'a iña i mí kadē kú've Xuva kō, tsí divi tsiñu sā'a e táxnuu Xuva kō ko —ka'an Jēsuu.

⁴⁴ Kué'en ñā ne, kuka'an ntódo ña ni ñā'a má vi'í mi ntánataká nuu ña Israeé san dá kanii ñūú Judea.

5

Nuu i e dóo ka'nu e kúvi ni ña ntátin tsákā

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

¹ Uun ntuví ne, ntitsí Jesuu díñi míni kā'nu é nani

Genesāree. Nā te da dīi ñá'a xee ña é kīni ñā Jesuu. Un tsi tavi núu ña ñā e dóo ntio ña é kīni ña tú'un Xuva kō. ² Iní Jesuu úvi tun ntōo íxū é ntōo díñi ntute kán ne, ña ntátava tsákā sán ne, é ntii ña tun ntōo san é nakate ña xunu ña. ³ Kidāā ne, kúxēe Jesuu iní tun ntōo Simuún san ne, dā ikan ñā ña da xe'e é na nakī'in íka ká ña iní ntute san tun ntōo san. Kidāā né, eni ntuví ña kaka'an ñā ni ñā'a san. ⁴ Dā kúvi ka'an ñā ni ñā'a sán ne, kidāā ne, kaka'an ñā ni Sīmuun:

—Kuē'en ni'i nto tún ntōo san iní ntute mí kúnú san ne, dá nakuítá nuu nto xunu nto, dá tīn nto tsákā san —ka'an Jēsuu ni ña.

⁵ Simuún san ne, kaka'an ña:

—Mastru, kué'en niñu vétun é ñū'u nti, ntáde tsiñu ntí ne, nté uun tsákā ña ni ní'í nti ti. Ntá tsi te divi nto kā'an ntó ne, nakuítá nuu xtuku ntí xunu nti —ka'an ña.

⁶ Kuān o dé nti'xe ña ne, niñu kué'en tsí ñū'u tsiñu tsákā san xunú ña dá nātavā ña. Dókō sá ni ntātsin tu'un xunú ña.

⁷ Kidāā né, ide ña nta'a ña ni ñā ñū'u tuku tun ntōo san vata koo é kī'xi ña, kixntíi ña ñā. Kī'xi ña ne, natsítu kué'en ñā ntuví tún ntōo san. Dókō sá te ni ntíi ntoko tun ntōo ña. ⁸ Dā iní Simuun Pedrú san nté o kúvi ne, nākunchíti ntāa ña nuu Jēsuu, dá kaka'an ña:

—Kii nteé xio nto ko, Tó'ō, tsí xu'ú ne, dóo iō kuetsí ko —ka'an ñā ni Jēsuu.

⁹ Tsi dóo ū'ví Simuún san, ni ün ntíí ntíí ña nguú san, tsi dóo kué'e tsákā táva ña. ¹⁰ Kuan o kuíni Santiaú san di ní Juaan, i'xá Zebedeu, ña é dadii ntáde

tsiñu ni Sīmuún san. Ntá tsi kaka'an Jesús ni Sīmuun Kidaā:

—Ñá ku u'vī o. Tsí vatā o den da tñin o tsákā ne, un tsi nté veví ne, kuan kōo ni'i o ña'a, ña é kuntikin Xúva kō di —ka'an ñá ni Sīmuun.

¹¹ Kidāa né, ntii ni'i ña tun ntóo san diñi ntute kán né, dā tsóo mii ntí'i ña iña ña, dá kuē'en ñá, kuntikin ñá Jesuu.

Dā ntavá'a Jesuu ña nako'xo kúñu ī
(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹² Uun ntuví ne, tuví Jesuu uun ñuú ne, xée uun ñatíi, ña é kanako'xo kúñu ī. Dā íni ña Jesuu ne, nákutíntei ña ñu'u kán, kaikan ña dá xe'e:

—Tō'ó, tē ntio nto ne, kuvi nakuitā ntó kui'í ko —ka'an ñá ni Jēsuu.

¹³ Kidāa ne, tñin nta'a Jēsuu ñá, kaka'an ñá ni ña:

—Ntio ko. ¡Na ntūvá'an ve! —ka'an ñá ni ña.

Ura dú'va tsi i kue'en ntí'xe kui'í é kanako'xo kúñu ñá.

¹⁴ Kidāa ne, kaka'an Jesús ni ña:

—Nté uun ña'a san ña ku ká'an ni'in ña. Mii tsí é kuē'én nta'a dutú san na kiní ñá o. Kuē'en ni'in doméni iña i é ntūvá'an san vata o ka'an Muísee, vata koo é un ntíi ntíi ña'a san kutúni ña tsi é ntuntoon kui'í é kākuví o —ka'an ña.

¹⁵ Ntá tsi da díi díi ka kūxée nuu tú'un iña Jesús. Ñá te nté kaa ña'a nataká nuu ña é kīni ña é kaka'an Jesús ni é ntuvá'a ña kui'í ñá di. ¹⁶ Ntá tsi Jesús ne, kī nte xio ña mí xoxó ña'a ntoo ña ne, ikan kūka'an ntá'ví ña.

Dā ntavá'a Jesuu uun ña'a, ña natñin
(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷ Uun ntuví ne, tuví Jesús, kaka'an ñá ni ñá'a san. Ikān ntoo ña fariseu ni mastrú leí di, ña vé'xi da kaniñ ñuú Galilea, ñuú Judeá, ni ñuú Jerusaléen. Dōo xé'e Xuva kō é kūvi vií Jesús é ntavá'a ña ña ntánchokuví. ¹⁸ Kidāa ne, xee ní'i ña uun ñatíi, ña natñin, ntékú ña chidō. Ncho kí'vi ní'i ña ña íni vi'í kan é xtuví ñá ña nuu Jesús, ¹⁹ ntá tsi ña ni naní'i ña nté koo kí'vi ña, tsí ña te nté kaa ña'a ntáñi ña. Dukuān ne, kúxēe ña rki ví'i kan, dá nakuído ña xkítí tsió san ne, da nákií ñá ña nchokuví san, kaniñ tsi ña ni chido ñá, nuu Jesús. ²⁰ Dā íni Jesús tsi dóo ntánuu iní ña vexní'i ñá ne, kaka'an ñá nī ña nchokuví san:

—Veví ne, é dē ka'nu iní u ni o kuétsi o ve —ka'an ña.

²¹ Kidāa ne, mastrú leí san nī ña fariseú san ne, eni ntu'u ñá ntádē kuení mii ñá: “¿Neē ntú ña'a ña sá'a é dotō tsí kaka'an ñá tú'un e dóo xii kaa? Tsí xoxo kuvi vií i é káda ka'nu iní i ni kuétsi kō. Mii tsi Xuva kō é kūvi vií ña.” Kuān ó ntádē kuení ña.

²² Ntá tsi Jesús ne, kūtuni ña nté o ntádē kuení ña'a san ne, tsixe'e ña ñá:

—¿Nté kuān ó ntádē kuení ntu nto? ²³ ¿Neé ntu é díi ka ña ntii tú'un é ká'án u, te kuiní nto: “É ntōo kuétsi o vē”, o te ká'án u: “Nakuntísin ve, nakakan”? ²⁴ Nañé'é u nto tsí xu'u é vēxkúvī ú ñatíi ne, kuvi vií u é nakate u kuétsi ñá'a ñuxiví sa —ka'an ña.

Kidāa ne, kaka'an ñá nī ña natñin san:

—Nākuntísin vé ne, dá naki'in chido o ne, dá

kūnú'ūn nú vi'i o kân —ka'an Jĕsuu ni ña.

²⁵ Ura tsí i nakuntítsi ña natán san mé'ñu ūn ntíí ntíí ña'a san ne, da náki'i ña chido ña, kunú'u ña nú vi'i ña kân, kaka'an ña e dóo ka'nu Xuva kō. ²⁶ Un ntíí ntíí ña'a sán ne, koó dā kúdu'va ña, ntáka'an ña e dóo ka'nu Xuva kō. Dukuān ú'vī ñá di, ntáka'an ña:

—Nté uun ito vata kiní o nuu i e dóo ka'nu e ini o vevii —ka'an ña.

Dā kána Jesuu ña nani Lēvii
(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷ Dā kúvi sá'ā né, ntíi Jesuu, kué'en ña. Xée ña mí tuví ña kaido diu'un xōo iña ñuú Roma. Levii nani ña. Tuví ña uun itsi mí kaido ña diu'un xōo ne, kaka'an Jĕsuu ni ña:

—Kuntíkin ko —ka'an ñá ni ña.

²⁸ Kidáa ne, nákontítsi Levii san. Tsoo mii ntíí ña iña ña, kué'en ña, kantíkin ñá Jesuu.

²⁹ Da rkontúví ne, tsū'un Levii san viko nú vi'i ña kan kuēnta iña Jĕsuu. Ná te da dīi ñá'a, ña ntánataka diu'un xōo iña ñuú Romá san, nátaká nuu ña. Kidáa ne, uun tsi itsi intóo ntíí ntíí ña nú mesa. ³⁰ Ntá tsi ña fariseú san ni mastrú lei é dadíi tsi ntáde tsiñu ña ne, eni ntu'u ña ntáka'an ntée ña ña ntántikin Jĕsuu, ntáka'an ña:

—¿Nté kui ntaé'xí dadíi nto nī ña ntánataka diu'un xōo iña ñuú Romá san, ni ña iō kuetsí i di? —ka'an ñá ni Jĕsuu.

³¹ Kidáa ne, nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ña:

—Xoó ña'a, ña é vā'á ne, ña kantío ña medikū. Tsí mii tsí ña ntánchokuví san é ntio ña medikū. ³² Ná te ña é vā'á san ña é vexnantukū u, tsí ña

iō kuetsí i san, vata koo é na natívi iní ña kuetsí ña —ka'an ñá ni ña fariseu.

Kuenta iña i é kuntoo ixu ō
(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ Ntáka'an ñá ni Jĕsuu:

—Ña ntántikin Juaán san nī ña ntántikin fariseú san ne, dōo ini xkuntoo ixu ña; dōo ini ka'an ntá'vī ña di. Ntá tsi ña ntántikin ntó ne, nguentúvi tsi ntáxi'i ntaé'xi ña —ka'an ña.

³⁴ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ña:

—¿Vá kúvi ntu vii nto é ña ká'xi ña'a san mí iō víko e ntatánta'a ña da ntóo ni'i ña ña e tánta'a san? ³⁵ Ntá tsi tē xee úra i é k'ín ni'i ña ña e tánta'a sán ne, da kidáa kuntoo ixu ña —ka'an ña.

³⁶ Kantaa ña ni ña nuu i sá'a di:

—Nté uun xoxo ka'nté i uun ta'vi du'nu xée i é nākunteé nuu du'nu ata. Te kuan kōo vii ña ne, natívi ñá du'nu xée san ne, ñá vā'á ito ka, tsí ña te dadíi tekú doo xée san nī dōo atá san. ³⁷ Ntē xoxo tsu'un i ntute tinti'o xee san iní ñíi atā san, tsí ntute tinti'o xee san ne, dōo ntii iní í ne, ntáta ñíi atā san. Ñíi san ni ntute tinti'o sán ne, ntuvi kunáa te ntáta. ³⁸ Dukuān é kantío é kū'un ntute tinti'o xee san iní ñíi xee san di. ³⁹ Xoo e ntáxi'i i ntute tinti'o atā sán ne, ñá vādá ntio i ntute tinti'o xee san, tsí dii ka vā'a xi'i ntute tinti'o atā san é ntute tinti'o xee san, kuiní i —ka'an Jĕsuu ni ña.

6

Dā táva ña ntini'i Jĕsuu xóko
trigu ntúvi dá iō dá'na
(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

¹ Uun ntuvi dá iō dá'na ne, kué'en Jesuu ni ña ntini'i ñā, itā nti'xin ña má trīgu kan. Ña ntini'i ñā né, tává ña xoko trigú san, dā xiin nuu ña nta'a ña ne, dā é'xi ña ntikin i san. ² Kidāā né, iō ñā fariseú san ne, tsixe'e ña ñā:

—¿Nté kuān ó ntáde ntu nto? Tsi dóo xií kaa é kuān koo vii o ntuvi dá iō dá'na —ka'an ña.

³ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—¿Vá ña ntu ni nakua'a nto nté o dé Davii ni ña ntini'i ña uun ntuvi da dóo kákin ña?

⁴ Tsi kuki'vi ña iní vi'i Xuva kō né, dā kí'i ña tañú'ū e kúviko iña Xuva kó ne, dā é'xi ña, divi ña nī ña ntini'i ña, kuān te da mii tsi dutú san é kúvi ka'xi ña tañú'ū e kúviko san —ka'an ña.

⁵ Kaka'an xtúku Jesuu:

—Xu'u é vēxkúvi ú ñatíi ne, kadē kú'vé u iña ntúvi dá iō dá'na san —ka'an ña.

Ñatíi, ña natín nta'a i
(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Tuku ntuvi dá iō dá'na ne, kué'en Jesuu san má vi'i mi ntánataká nuu ña Israeé san ne, ení ntu'u ña kanakuá'a ña ña'a san. Ikān tuví uun ñatíi, ña natín nta'a i. ⁷ Mastrú lei san nī ña fariseú san ne, ntaíto xu'ū ñā Jesuu nté koo vii ña, tē ntavá'a ña ña'a ntúvi dá iō dá'na san ne, vata koo é nī'i tsi ña nté koo tsi'i kuétsi ña ñā. ⁸ Ntá tsi Jesuu ne, iní ña nee e ntádē kuení mastrú lei san nī ña fariseú san ne, kaka'an ñā ni ñatíi, ña natín nta'a i san:

—Nākuntísin ne, dá kuntísin mé'ñū ña ntoo san —ka'an ña.

Nākuntísi ña ne, íntísi ña mé'ñū ña'a san. ⁹ Kidāā ne, kaka'an Jesuu ni ña nguii san:

—Iō é tsixe'e ú nto ve. ¿Neé ntu é vā'á vii o ntuvi dá iō dá'na? ¿O vii o é vā'á ne, o vii o é kīni kaa? ¿O nakakú o ñā'a sán ne, o nākunaá o ña? —ka'an ña.

¹⁰ Ito díto Jesuu un ntíi ntíi ña ntoo diñi ña ne, dá kakā'an ñā ni ñatíi san:

—Katan nteén nta'a o —ka'an ña.

Kuān o dé nti'xe ñatíi san ne, ura tsi i ntuvá'a nta'a ña.

¹¹ Ntá tsi ña nguii sán ne, dōo kúdiin ña. Eni ntu'u ñā ntáka'an ña neé ntu é vii ñā ni Jesuu.

Dā nakaxnúu Jesuu uxúvi ñā'a pustru ña

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹² Ntuvi tsikán ne, kué'en Jesuu uun itsi xukū mí kūka'an ntá'vi ña. Nii niñú san kaka'an ntá'vi ña ni Xuva kō. ¹³ Dā tuví ne, kāna ñā un ntíi ntíi ña ntántikin ñā ne, da nākaxnúu ña uxuvi ñā'a xoo é víi i pustru ña. ¹⁴ Ña sā'a é nakaxnúu ña é vii ñā pustru ña: Simuun, ña e xntánteē ña é Pedru kunáni ña; ni Ándree, ení Simuun; ni Sántiau, Juaan, Felipe, Bartulumeé, ¹⁵ Mateu, Tumaa, ni Sántiau, i'xá Alfeu; ni Sīmuun, ña xntánteē ña é Zeloté di; ¹⁶ nī Júdā, ení Santiau; ni tūku Júdā, ñā é vē'xí ñuú Iscariote, divi ñā é diko ña Jesuu.

Ñā tē nté kaa ña'a kanakuá'a Jesuu

(Mt. 4:23-25)

¹⁷ Dá kúntíi Jesuu ni pústru ña xuku sán ne, íntísi ña mí není núu ne, ikān náataká nuu

un ntíí ntíí ña'a, ña ntántikin ñá ne, ñá tē nté kaa ña'a san náta'ká nuu ña ntuvi tsikán di, ña é vē'xí da mí'i ká ñuú Judea ni Jerusáleén di, ni ñuú Tíru ni Síduun, ñuu é ntoo diñi ntute ñu'u kán. Xée ña é kiní ña é káka'an Jesúsú ne, é ntavá'a ña ña nēe kuil'i ntákuví ña. 18 Ña ntánto'o i é ñu'u é ña vá'ā nima í ne, ntuvá'a ña di. 19 Dukuān ne, un ntíí ntíí ña'a san ncho tñn nta'a ña Jesúsú, tsí ini ña tsi dóo iō ñá é vií ña é ntavá'a ña un ntíí ntíí ña'a san.

Xoo e dñí i ne, xoo é ña dñí i
(Mt. 5:1-12)

20 Ito Jesuu ña ntiní'i ña ne, dá kakā'an ñá ni ñá:

—Nté kuān nte vá'ā o iña nto é ña tuví neé iō nto, tsí kaduku ntée nto mí kadē kú'vé Xuva kō.

21 'Nté kuān nte vá'ā o iña nto é vevii e ntákakin nto, tsí rkontúví ne, nta'a nto.

'Nté kuān nte vá'ā o iña nto é vevii ne, ntaéku nto, tsí rkontúví ne, naxkuntée nto.

22 'Nté kuān nte vá'ā o iña nto dá ña ntío kue'en tsí ña'a sán nto, da tsoó mii ña ntō, da ntáka'an ntée ña nto, da ntánantii ní'ni ña nto tsi ntántikin ntó ko, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi. 23 Na nākunuu dñi kue'én nima nto. Un tsi kantita mii ntō e dóo dñí nto ntuvi dá kuan kōo vií ña ni ntō. Tsí divi ntō ne, ní'i nto ūun doméni é ta'xi Xuva kō. Tsí kuān o dé xení ñata ñá, ña intóo nte ntúvi di'na, nī ña ka'án naa Xuva ko.

24 'Ntá tsi ña ntá'vi ide ntú nto, xoo é dóo kuika i, tsi é nī'i nto é intoo dñí nto.

25 'Ña ntá'vi ide ntú nto, xoo é dóo iō iña i vevii, tsí

rkontúví ne, dōo nto'o nto é ká'xi nto.

'Ña ntá'vi ide ntú nto, xoo é dóo dñí i vevii, tsí rkontúví ne, kueku nto ne, kuntoo nta'xa nto di.

26 'Ña ntá'vi ide ntú nto tē un ntíí ntíí ña'a sán ne, dōo vá'ā ó ntáka'an ñá iña nto, tsí kuān o dé ña intóo kídaa nī ña é dotō tsi ntáka'an ña é ka'an ñá naa Xuva ko, ntá tsi ña te ntáā e ntáka'an ña.

Kuinima kó ña ntaínchu'vi ko
(Mt. 5:38-48; 7:12)

27 'Ntá tsi ntō'o e ntaíni nto ne, kaka'án u ni ntō: Kuinima ntó xoo é ña ntío i nto. Vá'a kō vií nto nī ña ntaínchu'vi ntó di. 28 Nāxnuu viko nto ña e ntáka'an ntée nto. Kantá'vi ntó iña ña ntáka'an kíni iña nto. 29 Tē xoó ña'a kaxé'e nuu ña vinuu ntó ne, kué'e ntō tinuu nto é ūun xo ká san di, na kué'é ka ñá di. Tē xoó ña'a kanaki'i nuu ña kutuun ntó ne, kué'e nto dū'nu ntó di, na kuni'i ña. 30 Da xōó ka ña'a, ña é kaikan kudii neé ntio i ne, kué'e ntō. Te ki'i ña da nēe ka iña ntó ne, ñá ku ntáka nto. 31 Vií nto ni tã'an nto vatā ó ntio nto é vií ñá ni ntō.

32 'Tē ntákuinima ntó da mii tsí ña é kákuinima í nto ne, ¿neé ntu sintiá'vi ní'i nto? Un tsi nté ña kíni ntáa san kuān ó ntáde ña. 33 Te vā'á o ntáde nto é da mii tsi ni ñá'a, ña é vā'á o ntáde ni ntō ne, ¿neé ntu sintiá'vi ní'i ntó di? Tsi un tsi nte ñá kíni ntáa sán ne, kuān ó ntáde ña di. 34 Te xntii nto tã'an nto vata koo é na xntii ña ntō ne, ¿neé ntu sintiá'vi ní'i nto? Tsi ña kíni ntáa sán ne, kuān o xntii ña tã'an ña vata koo é na xntii tã'an ña ña di. 35 Ntá tsi nto'ó ne, kuinima ntó ña ntákune'u

iní i ni ntō. Vá'a kōo vií nto ni ñá'a. Xntii nto tā'an nto é ña kuntétu nto te xntii ña ntō di. Kidáā né, dōó ka'nu nuu i é ta'xi Xuva ko ntō. Kidáā ne, kuvi ntí'xe nto i'xá Xuva kō, ña e dōo ka'nu. Tsí divi ñā e dōo vá'ā ó kade ña ni ña kini ntāa san, ña e ñá ini é nakué'e sintiá'vi nta'a Xuva kō. ³⁶ Vata tsí o ntúnta'ví ini Xuva ko ntō ne, kuan tsi kōo ntunta'ví ini nto ta'an nto di.

*Ña ka'an ntée o ta'an kō
(Mt. 7:1-5)*

³⁷ 'Ñá kū ka'an ntée nto ta'an nto. Dukuān ne, ñá ka'an ntée Xuva ko ntō di. 'Ñá ku nakuitā ntó ta'an nto ne, dukuān ne, ñá nakuítá Xuva ko ntō di. Kada ka'nu ini nto ni tā'an nto ne, kuan kōo kada ka'nu ini Xuva ko ni ntō di. ³⁸ Vata tsí koo kué'e nto ne, kuan tsí koo ni'i nto. Kū've vá'á ni'i nto. Nakuédin nuu ña, nakidi nuu ña ne, kunuu tsitu kuē'en da nté nakuído káva. Tsí divi tsí kú've é kánakii kú've ntó ne, divi tsí kú've náta'xi ña nto di—kuan ó ka'an Jéssuu.

³⁹ Kidáā ne, nañé'e ñá ña'a san nté koo vií ña, kaka'an ña:

—¿Vá kúvi ntu vií uun ña kuáá san nañé'e ñá tuku ña kuáa mí'i kī'in ña? ¿Ñá ntu kó'xo nuu ña ntuvi ñá xavi? ⁴⁰ Nté uun ña kanakuá'a sán ne, ñá tē ká'nu ña'a ña vata kaa mastru ña. Ntá tsi tē ntí'f kútu've ña ne, kudadii ña ni mastru ña.

⁴¹ '¿Nté kui kaiton ntun xáka ütun é nūu ntuxnúu tā'an o? Tsí nte ña kaínin ntu'u é nūu ntuxnúu mii ó. ⁴² Tē ña kaínin ntu'u é nūu ntuxnúu mii ó ne, ¿nté kui dōto tsí kaka'an ntún ni tā'an o é na tā'xi ña nuu ña é natāvan xáka

ütun é nūu ntuxnúu ña? Divīn e dá mii tsi rkí xaa o ntéku é káka'an ne, di'na natāvan ntu'u é nūu ntuxnúu mii ó vata koo é kúvi kinín vā'an é natāvan xáka ütun é nūu ntuxnúu tā'an o.

Tē kí kiti i, kutuni ko neé utun

(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ 'Ña túvi utun vā'a é káta'xi kiti é ña vá'ā. Nté utun ña vá'ā san ña katá'xi kiti é vā'a. ⁴⁴ Da neé ka utun, kutuni ko neé utun dá kakii kiti i. 'Ná kakii igú san utun iñu, ntē ña kakii tinti'ó san má xuku iñu. ⁴⁵ 'Ñatīi, ña é vā'á ne, kaka'an ña nee é vā'a, tsí nuu é vā'á san nima ña. 'Ñatīi, ña é kīni kaa ne, kaka'an ña é kīni kaa, tsí nuu é kīni kaa nima ña. Tū'un é kākene xu'u ña ne, nima ñá kakene.

*Uvi núu i ētí vi'i
(Mt. 7:24-27)*

⁴⁶ '¿Nté kui nuu nuu xntu ntáka'an nto tsí xu'u é Tó'o ntō ne, ntá tsi ña ntáde ntaa nto nee é káka'an u ni ntō? ⁴⁷ Ka'an u ni ntō xoo é kantikin ntí'xe i ko, xoo é katekú ntí'xe i ne, kade ntaa é káka'an u. ⁴⁸ 'Ña sá'a ne, vata kaa uun ñatīi, ña é kaxntitsi vi'i sán ne, di'na kaete nuu kunū ñá ne, xtuvi ñá etí i san nú xūu. Dā é'nu ntute sán ne, dōó ntii duku ntée vi'i san. Ntá tsi ña ni kuvi kantá nuu, tsí dōo kutú tuví etí i. ⁴⁹ Xoó ña'a é katekú i ntá tsi ña te kade ntaa ña é káka'an u ni ñā ne, vata kaa uun natīi, na é xntitsí vi'i i da mii tsí nú ñū'u sán ne; ntē ña ni de vá'a na etí vi'i sán ne, dā é'nu ntute sán ne, dōó ntii duku ntée ne, uun ito tsi nántatsin á vi'i san—ka'an Jéssuu.

7

Dā ntvá'a Jesuu ña kade tsiñu iña sntadun, ña ñuú Roma

(Mt. 8:5-13)

1 Dā kúvi ka'an Jesuu ni ñá'a sán ne, kué'en ña ñuú Capernau. 2 Ikān tuví uun ña'ā tó'ō sntadun, ña ñuú Roma. Tuví uun ña kade tsiñu iña ña, ña e dóo ntio ña ne, dōo nchokuví ña. E dóko sá kúvi ña. 3 Da téku tó'ō sntadún san tsi ntáka'an ñá'a san iña Jesuú ne, taxnúu ña ñata, ña odo nūu ña Israee, e kíkakan ñá dā xe'e nta'a Jesuu é na kī'in ña, kintavá'a ña ña kade tsiñu san. 4 Dā xee ñátā san mí tuví Jesuú ne, ntáka'an ñá ni ña:

—Vii nto da xe'e, xntii kudii nto tó'ō sntadún san, tsi dóo va'á ña'a ña, 5 tsi dóo kakuinima ñá ñuú kō ne, mii ñā xntítsi ña vi'i mí ntánataká nuu ña ñuú nti —ka'an ña.

6 Kidáā ne, kué'en Jēsuu ni ñátā san. Ntá tsi dóko sá xee ña nú vi'i ña kán né, taxnúu tó'ō sntadún san ña dóo vá'a tiin ni'i ñā é kūka'an ñá ni ñā:

—Tō'ó, ñá tē nté sa vá'a ña'a u é kuīta ntí'xin nto nú vi'i ko. 7 Ntē ña te nté sa vá'a ña'a u é xēe u un tsi nte mí tuví nto, kuiní ko. Ntá tsi te mii tsī é kā'an ntó ne, ntūvá'a ña kade tsiñu iñá ko. 8 Tsí xu'ú ne, ió tó'ō kó di, ña odo nūu iñá ko ne, dōo titín sntadún ko é odo nūu ú iña ñá di, é kátee tsiñú u ña nēe é vii ña. Te kā'án u ni ñā é kī'in ñá ne, kí'in ña. Te kā'án u ni ñā é na kī'xi ña ne, ki'xi ña. Te taxnúu ú ña ntáde tsiñu iñá ko é vii ña sá'ā ne, vii ña —ka'an tó'ō sntadún san.

9 Koó dā kúdu'va Jesuu da téku ña sá'ā. Kaito ña un

ntíí ntíí ña ntántikin ñá ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Nuu é ntaā i é kāka'án u: Vata kíni u nté uun ña'a ña Israee é vata kaa ñatíi sá'a e dóo kanuu ini ña ko —ka'an Jēsuu.

10 Dā náxee ña e táxnūu tó'ō sntadún san nú vi'i ña kán ne, é ntūvá'a tsi ña kade tsiñu iña ña.

Nantóto Jesuu i'xá ñadī'i kii

11 Rkontúví ne, kué'en Jēsuu uun ñuu é nani Nāiin. Kué'en ña ni ña ntini'i ñā ne, ñá tē nté kaa ña'a kue'en ña, kuntikān ñá ña di. 12 Dā xee étsin ña mí kī'ví ña má ñuú san ne, vé'xi ñá'a, ña odo ñā xi'i e kíkú'xí ña ña. Ná te da dii ña má ñuú san íntikin ñá ña di. Nātii, ña xi'í san ne, kuan tsí kaa uun kudii ña i'xá ñadī'i kíi san. 13 Dā íni Jesuu ñadī'í san ne, ntūnta'ví ini ña ña, kaka'an ña:

—Ña kuékūn kan —ka'an ña.

14 Kidáā ne, kué'en étsin ña ne, dā tiin nta'a ña chidō sán ne, íntāñi dá'na ña. Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni ñá xi'í san:

—Xu'ú kaka'án u ni ō ne: ¡Nakuntítsin! —ka'an ña.

15 Ura tsí i nakuntítsi ña xi'í san ne, eni ntu'u ña náka'an ña. Jesuú ne, ntáda ña ña kuenta ntá'a di'i ñā. 16 Dā íni ña'a sán é kuān o dé Jesuú ne, dōo u'ví ña, un ntíí ntíí ñá ne, eni ntu'u ñā nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō, ntáka'an ña:

—Tsí uun ña'a ña ka'án naa Xuva ko, ña e dóo ka'nu ne, é xee dító ñā mí ntoo ō ve. Tsí Xuva kō ne, xēe ña ñuú kō é xntii ña kō —ka'an ñá'a san.

17 Dá kani ñuú Judea ni diñi í kūtuni ña nté ō dé Jēsuu.

*Ña táxnuu Juaan Bautista
(Mt. 11:2-19)*

18 Ña ntántikin Juaan Bautistá ne, ntaa ña ni ña un ntíí ntíí nuu i nté o dé Jesuu. Kidáa né, kāna Juaán san uvi ñá'a, ña ntántikin ñá ne, 19 dā táxnūu ña ña nta'a Jesuu é tsixe'e ña te divi ntí'xe ña ña é kī'xi sán ne, o te kuntētu ká ña uun ká tuku ñá'a. 20 Ña e táxnūu Juaán san ne, xée ētsin ña, ntáka'an ñá ni Jēsuu:

—Taxnūu Juaan Bautistá nti é tsixe'e ntí te divi nto ña é kī'xi sán ne, o kuntētu ká nti uun ká tuku ñá'a —ka'an ña.

21 Ura dú'va tsi i ne, ñá tē nté kaa ña'a ntavá'a Jesuu, ña e ntákuví kui'í san, nī ña e ntánto'o i, nī ña é ñū'u é ña vá'ā nima í di. Titín ña kuāá nāxi'í nuu ñá di. 22 Kidáa ne, nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá nī ña táxnuu Juaán san:

—Kue'ēn ntó, kuka'an ntó nī Juaan nee é íni nto, nee é tēku nto. Ntaa nto ni ña tsí ña kuāá ne, é nāxi'í ntuxnūú ña; ña natín i ne, é nākaka ña; ña ntánako'xo kúñu i ne, é ntūntoo ña kui'í ña; ña lo'ō ne, é nātekú ña; ña xi'í ne, é ntōto ña; ñá ntā'ví ne, é tēkú ña tú'ūn é vā'á san nté koo nakáku ña. 23 ¡Nté kui vá'ā ó xoo ñá'a, ña é ña nativi iní i é kantíkín ko! —ka'an Jēsuu ni ña.

24 Dā kunú'u ña táxnuu Juaán san ne, eni ntu'u Jēsuu kaká'an ñá ni ñá'a san iña Juaán san, kaka'an ña:

—¿Neé ntu ixkoto ditó nto ñuu itsí kān? ¿Vá ñe'e ntú nto é ixkoto nto uun ñatíi, ña é dotō tsí kaka'an, vata kaa uun choo é kākantá nuu dá kadūku tátsin? 25 ¿Neé ntu ixkoto nto?

¿Vá ixkoto ntú nto uun ñatíi, ña e dóo va'á doo i? É íni nto tsí ña e dóo va'á doo i, ña é iō ntí'í da neē ka tsi é ntio i ne, ñá tē ñuu itsí kān ñu'u ña, tsi nú ví'í rei kan ntóo ña.

26 ¿Neé ntu ixkoto nto? ¿Ixxkoto ntú nto uun ña'a ña ka'án naa Xuva ko? Nuú é ntaā i tsí divi ñā ne, kaka'an ñá naa Xuva ko, ntá tsi dií dií ka ka'nu ña'a ña é ña ka'án naa Xuva ko. 27 Tsí divi ñā é ūve na'a iña ña Tú'un Xuva kō mí kakā'an:

Taxnūu ú uun ña'a, ña é kuní'í tú'ūn san, di'na dá xeen,

vata koo é nākoo tú've ña itsi o.

Kuān ó uve na'a. 28 Kaka'án u ni ntō tsi é un ntí'í ñatíi, ña ntōo ñuxiví san ne, nté uun ña ña te dóo na'nu ña'a ña vata kaa Juaán san. Ntá tsi ña é kāduku ntée mí kadē kū've Xuva kō ne, kuān te é dií ka dutsi ntaa ña ne, dií ka na'nu ña'a ká ña é Juaán san.

29 'Un ntíí ntíí ña tekú i é kākā'an Juaán san ne, ede ntaa ña é kākā'an Xúva kō. Un tsi nte ña ntaído diu'un xōo iña ñuú Romá san di itsi ntute ña nta'a Juaán san ne, 30 ntá tsi ña fariseú san nī mastrú leí san ne, ña ni ntío ña é nakūtsi ntute Juaán san ña ne, kuān o nantii ní'ni ña é vā'a koo víi Xuva ko ni ña.

31 ¿Nté ntu koo ntada dadíi ú ña ntōo vevii? ¿Ntē ntu ntáa ña? 32 Vata ntáa i'xá kuetsí é ntōo nu á'ví i, ntánadiki, é un tsi ntákachu'ú ni tā'an i: “Nakuekū ntí choo, ntá tsi nté uun nto ñá ni ite'e ntō. Íta nta'xa ntí ne, nté uun nto ña ni éku nto”, xkoó ka'an i'xá san. Kuān ntáa ña ntōo vevii di, 33 tsi vé'xí Juaan Bautista é ntē ña kaé'xi ña tañú'u ne,

ntē ña kaxi'í ña ntute tinti'ó di ne, ntáka'an nto tsí nuu é ña vá'a nima ña. ³⁴ Kidáā ne, xéé u, xu'u é vëxkúvi ú ñatīi. Xu'ú ne, kae'xi u, kaxi'í u ne, da ntáka'an nto tsi dóo kue'e kae'xi u, dōo kue'e kaxi'í u. Ntáka'an nto di tsí xu'ú ne, dōo vá'a tiin ú nī ña kini ntáa, nī ña ntaído diu'un xōo iña ñuu Romá di. ³⁵ Ntá tsi kutuni xoo é ki'in iní nti'xe i te kīni o rkontūvi nté koo kuvi —ka'an Jēsuu ni ña.

Dá tūvi Jesuu nú vi'i Sīmuun

³⁶ Uun ña'a, ña fariseú ne, kāna ña Jesuu é kika'xi ña nú vi'i ña kán. Dā xee ñá ne, ítūvi ña nú mesa kan. ³⁷ Kidáā ne, xéé uun ñadī'í, ña ñuu ikān, ña e dóo iō kuetsí ne, da kutuni ña tsí tuví Jesuu nú vi'i ña fariseú san ne, xéé ñā, ni'i ña uun xuxu e kúvi xuu é nani alābastru é nūu tsitu cho'o vīdin. ³⁸ Ítūvi ña nú dī'in Jesuu, kaéku ña ne, nākate ña dī'in Jēsuu ntuté nūú ña. Kidáā né, īdi ña naitsī ña dī'in ña, da tánuu ña dī'in ña ne, dā da'ví ña dī'in ñā cho'o vīdin san. ³⁹ Ña fariseu, ña kána Jesuu ne, dā iní ña sá'ā né, dē kuení ña: “Tē dí ña kaka'an nti'xe naa Xuva ko ñatīi sa'á ne, kutuni ñá nee ñá'a ñadī'í sa'á, ña katiin nta'a ñā. Tsi ñadī'í sa'á ne, dóo iō kuetsí ña.” Kuan ō dé kuení ña. ⁴⁰ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni ña fariseú san:

—Simuún, iō kúdii é ká'án u ni ō —ka'an ña.

Kidáā ne, kaka'an fāriseú san:

—Ká'an ntō, Mastrú —ka'an ña.

⁴¹ Ne dá kantāa Jesuu ni ña, kaka'an ña:

—Uvi ñá'a ñatīi itá nuu ñā diu'un é naki'i ntée ña iña ñá kuiká san ne, uun ña'a ña ne, ú'ūn sientu diú'un ku'i'xín san itá nuu ña. Ña uun ña'a sán ne, úvi dīko u'xi tsi. ⁴² Ña ni kúvi ntá'vi ña diu'un é naki'i ntée ña ne, īde ña da xe'e nākadī ñá kuenta é itá nuu ña ntuvi ña. Ká'an nto vē: ¿Xoo é ntuvi i é dií ka kuinima i ña kuiká san? —ka'an ña.

⁴³ Kidáā ne, kaka'an Sīmuún san:

—Vata te ñatīi, ña é dií ka kuē'e itá nuu san —ka'an ña.

Kaka'an Jēsuu:

—Vá'ā o é kākā'an —ka'an ña.

⁴⁴ Kidáā ne, kaito Jesuu ñadī'í san ne, dá kakā'an ñā ni Sīmuun:

—Koton ñadī'í sa'a. Xu'ú ne, xéé u nú vi'i ō né, ntē ña ni ta'xin ntute é ntōo dī'in ko. Ntá tsi ñadī'í sa'á ne, nakate ña dī'in kó ntute núu ña ne, idi mii ñā naitsí ña. ⁴⁵ Ntē ña ni é'xin xu'u kó vata xkoó iní o ne, ntá tsi ñadī'í sá'á ne, un tsi nte dá xee ú ne, katanuu ña dī'in ko. ⁴⁶ Ntē ña ni dá'vin dikí ko nté un siin aseté san. Ntá tsi dīvi ña ne, dá'vi ña dī'in ko cho'o vīdin. ⁴⁷ Dukuān é kākā'án u tsí kuān te ñá tē nté kaa kue'e kuetsi ña iō ne, ntá tsi kutuni tsí e dé ka'nu iní Xuva ko ni ñā, tsi dóo kuinima ña. Ntá tsi ña'a, ña é dutsi kūdii e ntáde ka'nu iní o ni ñā ne, un siin kudií kakuinima ñá kō —ka'an ña.

⁴⁸ Kidáā ne, kaka'an ñā ni ñadī'í san:

—É dē ka'nu iní u ni ō kuétsj ō —ka'an ña.

⁴⁹ Ña'a, ña é vexká'xi ni ña ne, eni ntu'u ñā ntátsixe'e ñā:

—¿Xoō ntu ñá'a ña sá'a, é un tsi nte kuetsi ñá'a san kade ka'nu iní ña ni ñā? —ka'an ña.

⁵⁰ Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñadĩ'í san:

—Tsi kuĩnti'xe o Xuva kō ne, é ntuvá'a nima ó ve. Va vá'a tsi kué'én ve, ñá ku kadā kuení ka o —ka'an Jéssu ni ña.

8

Ñadĩ'í, ña e xntíi Jéssu

¹ Rkontúví da kúvi sá'ā ne, kaika Jesuu ta'án ñuu ta'án ñuu, kaka'an ntódo ñā tú'un iña Xuva ko nté o kadē kú'vē ña. Uxúvi ñā'a pustrú san ntini'li ña ñā di.

² Ió ñadĩ'í ne, ntikín ñá ña, ña é ntavá'a ña é ñū'u é ña vá'ā san nima í nī ña é ntuvá'a kui'í e ntákui i. Ñadĩ'í san ne: María Magdalena nani ña, ña e ntíi u'xe é ña vá'ā nima í, ³ nī Juana, ñadĩ'í ñá nani Cūsa, ña dé tsiñu iña Heróde; ñá nani Sūsaná ne, nī ña te da díi ka ñadĩ'í, kue'en ñá vata koo é xntii ña ña nēe é ió iña ña.

Dā ntáa Jesuu iña ña katá'xi tata

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴ Ñá te da díi ña'a kii ña ñuu ña é kinī ñá Jesuu. Dōo táka nuu ña'a sán ne, kidáa ne, ntāa Jesuu ni ña uun nuu i, kaka'an ña:

⁵ —Uun ñatíi, ña kata'xi tatá ne, kué'en ña kúta'xí ña tatá ña. Uun itsi ne, kó'xo ntikín san itsi kán ne, ixkanúu ña'a sán ne, ē'xi láa sán di.

⁶ Uun itsi xtuku ne, kó'xō tuku ntikín san ne'u xuú san ne, dā kéne ne, ura tsí xi'í díi, tsí kakunaá ntute mí ko'xo.

⁷ Kó'xō xtuku ntikín san má kū'u iñu kán. É'nu dadíi ni xuku iñū sán ne, ítāvi núu kue'en xúku iñū san i ne, xí'í di. ⁸ Ntá tsi uun itsi xtuku ne, kó'xō nuu ntikín san ñū'u

vā'a. Kidáa ne, ē'nu né, dōo vá'a kúvi. Kii te uun sientu kítii é un é un ditsin i —ka'an ña.

Sá'a kākā'an Jéssu ne, nī kué'en ini ña kaka'an ña:

—Te ió lo'xo ntó ne, kini nto! —ka'an ña.

¿Nté kui nuu xntu i sá'a kántaa ña?

(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

⁹ Kidáa né, tsixē'e ña ntini'li ña ña neé kani tú'un nuu i sá'a é kākā'an ña. ¹⁰ Ne, kaka'an Jéssu:

—É ta'xi Xuva kō é kūtuni ntó nuu i e dōo xū'ú ió iña i mí kadē kú'vē ña. Ntá tsi ña nguii sán ne, da kantaa ú ni ña nuu i sá'a ne, ntaíto ña ne, o ntaíni ña, ntá tsi ña k'ín díki ña neé kani tú'un.

Kantada ntaa Jéssu neé kani tú'un nuu i iña ñá kata'xi tata

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹ Nuu i sá'ā ne, kani tú'un: Ntikín san ne, diví é vata kaa tú'un Xuva kō. ¹² Uun itsi mí kakó'xo ntikín san itsi kán ne, kani tú'un vata ntāa ña'a, ña téku i, ntá tsi vé'xi tó'ō e ña vá'ā san, véxnaki'li tú'un Xuva kō é ñū'u nima ñá'a san vata koo é ña kuĩnti'xe ña, vata koo é ña nakáku ña. ¹³ Mī ko'xó nuu ntikín san ne'u xuú san ne, vata ntāa ña'a, ña e dōo díni i é kātekú i tú'un Xuva kō ne, kuĩnti'xe ña, ntá tsi ña kué'e ni kuĩnti'xe ña. Vata ntāa utun é ña tuví kué'e xó'o i ntāa ña. Kuĩnti'xe ña é uun da'na. Ntá tsi ntuví dá kātāan núu ña ne, kaxtuví xio ña tú'un Xuva kō. ¹⁴ Mī ko'xó nuu ntikín san má xūku iñū sán ne, vata ntāa ña'a, ña e téku i tú'un sán ne, dukuan dukuan sá ne, kakunáa iní ña.

Tsi é tūku e túku é kadē kuení ña: é nī'i ñá diu'un, é vii ñá nee iña é ntio ña ne, dukuān ña kaxio vá'a iña ña. Vata ntáa utun é ña kaé'nu vá'a kití i ntáa ña. ¹⁵ Ntá tsi mí ko'xo ntikin sán ñu'u va'á ne, vata ntáa ña'a, ñá iō nima vá'a i ne, é iō tu'veé ña é kīni ña tú'un Xuva kō, é vii ñá kuenta tú'un san. Ñá nātivi iní ña. Vata ntáa utun e dóo vá'a kakii kití i san ntáa ña —ka'an Jesús ni ña.

Kantaa ña nuu i iña ñú'u
(Mt. 4:21-25)

¹⁶ Kidáa ne, kantaa ña ni ña nuu i iña ñú'u é nāxi'í nuu, kaka'an ña:

—Nté uun xoxo tuún i ñu'ú san ne, dá dā'ví nuu. Nté ña xtuví ña má itó ña. Tsi xnteku dukún ña vata koo é nāxi'í nuu kanī má vi'i kán. ¹⁷ Vata tsi kaa nuu i sá'a ne, ña túvī nee iña é kutuví xu'u é ña nātídito, nté uun nuu i é iō xu'u é ña kiní o rkontúvi, tsi dá mī é nātídito.

¹⁸ Dukuān ne, kini va'á nto tú'un é ká'ān u, tsi ña'a, ñá iō iña í ne, ní'i ká ña. Ntá tsi ña é ña tuvi iña í ne, nakuído ntee ña un tsi nté nuu i é kuini ña é iō iña ña —ka'an Jesús ni ña'a san.

Di'i Jēsuu ni ení ña
(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

¹⁹ Kidáa ne, xée di'i Jēsuu ni ení ña. Ntá tsi ña ni kuvi xée ētsin ña mí tuví Jesuu, tsi ña te nté kaa ña'a ntoo ña. ²⁰ Kidáa ne, xée ūun ña'a, kaka'an ñá ni Jēsuu:

—Di'i nto ni enī ntó ne, ntáñī ntée ña nto kí'i kán é ncho kiní ña nto —ka'an ña.

²¹ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Xoo é katekú i tú'un Xuva kō ne, kade ntaa tú'un ñá, divi

ñá é di'i kó ni ēní ko ni tā'an ko —ka'an ña.

Dā teé da'na Jesuu tátsin ni ntúte mini

(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²² Uun ntuvi ne, ínuu Jesuu tún ntōó ni ña ntini'i ñá, kaka'an ña:

—Xio diñi ntute san kí'in o ve —ka'an ña.

Kué'en ñá kídaa. ²³ Da ntaíta nti'xin ña nu ntuté san ne, kidi Jēsuu. Kídaa ne, un ntii tsi vē'xí tatsín san mé'ñū ntute san. Iñi ntú'u nátsitu tun ntōó san ntute ne, dókō sá ni tēni ña. ²⁴ Kidáa ne, kué'en ña künantoto ña Jesús, kaka'an ñá ni ña:

—¡Mastru! ¡Mastru! ¡Dóko sá tēni o! —ka'an ña.

Nákuntítsi Jesuú ne, kaka'an ña é nākoó da'na tátsin san ni ntúte é kánakuntáñi ntaa. Ura tsi i xío kadin ne, diin diin sa kúvi. ²⁵ Kidáa ne, kaka'an ñá ni ña ntini'i ña:

—¿Nté kui ntaú'vī ntú nto? ¿Mí'i ntu kué'en é ntákuinti'xe nto? —ka'an ña.

Ntá tsi ña ntini'i ña né, dōo u'ví ña. Koó dā kúdu'va ini ña, ntáka'an ñá xe un xé un ña:

—¿Xoo ña'a ntu ña sá'a, ña é káka'an ni tátsin san ni ntúte san é nākoó kadin ne, ura tsi i xío kadin nti'xe? ¡Un tsi nte tátsin san ni ntúte san kade ntaa é káka'an ña! —ka'an ña.

Ña ñuú Gadara, ñá ñu'u é ña vá'a nima i

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶ Kidáa ne, xée ña ñuú Gadara é tuví tuku diñi ntute é ñuú Galilea. ²⁷ Ntii Jesuu diñi ntute sán ne, ikan tsi vē'xí uun ñatíi, ña má ñuú san, ña é ñu'u é ña vá'a nima i. Ná te dā vévii é ña te núu ká

ña du'nu ña; ntē ña te túvī ká ña nú vi'i ña kân. Da ni kué'en tsí kapusantu kán nuu ña. ²⁸ Dā ini ña Jesuú ne, nákunchítī ntaa ñá nuu ñá ne, un ntii tsí kéne ña, kaka'an ña:

—¿Neé ntu kaduku ntée nto iñá ko, Jesuu, i'xá Xuva kō, ña tuvī e dukún kân? ¡Vií nto da xe'e, ñá ku kini nteē ntó ko! —ka'an é ña vá'ā san ni Jesuu.

²⁹ Kuan ō ka'an ña, tsí Jesuú ne, kaka'an ñá nī é ña vá'ā san é na ntii nima ñátí san. Dōó kí'in ito kúkí'vi é ña vá'ā san nima ñá, kuān te ntáki'ní ña'a san nta'a ña ni dī'in ña kadená ne, kanaki'i tu'un, tsí e ña vá'ā sán ne, kaxntí ña da tī é kūnu ña é kí'in ña ñuu itsi. ³⁰ Ntá tsi Jesuú ne, tsixe'e ña:

—¿Ntē ntú nanin? —ka'an ña.

—Ntí'í ne, Ligiun naní nti —ka'an.

Kuan ō ka'an ña, tsí ña te da díi e ña vá'ā san é ñū'u nima ña. ³¹ Íkân é ña vá'ā san nta'a Jesuu é ña taxnuu ña í ini totsín kan. ³² Da'a san ne, ñá tē nté kaa ñu'u kutsín san ntaé'xí ti xuku san ne, ntáka'an é ña vá'ā san te kúvi ntí'vi nima kútsín san. Jesuú ne, xé'e ña itsi. ³³ Kidáā ne, ntii é ña vá'ā san nima ñátí san ne, dā kukí'vi nima kútsín san. Kidáā né, ínu kutsín san, kue'en ti un tsí nte mí nuu ntute san ne, íkan tsí téni ntí'í ti.

³⁴ Ña e ntáde kuenta kútsín san ne, dā ini ña nte o kúvi ne, kué'en ña, koo da ntaínu ña, kuntaá ña nī ña ntoo má ñūú san nī ña ntoo má kū'u kan nté ō kúvi. ³⁵ Ña'a sán ne, ntii ña, kukoto dító ña nté ō kúvi. Dā xee ña mí tuvī Jesuú ne, íkân tuvī tixi ñátí

san nú dī'in Jesuu, ña e ntíi é ña vá'ā san nima i. E nákunūu ña du'nu ña ne, e vá'ā ó kadē kuení ña. Kidáā né, dōo u'ví ña'a san. ³⁶ Ña é ini nte o kúvi ne, ntántaa ña nté ō ntuvá'a ña é ñū'u é ña vá'ā sán nima i. ³⁷ Un ntii ntii ña ñūú Gadará ne, eni ntu'u ña ntaíkan ña da xe'e é na ntáka Jesuu ñūú ña, tsi dóo ntaú'ví ña. Dukuān ne, nákunūu Jesuu tún ntōó san ne, dā kunú'u ña. ³⁸ Ñatí, ña e ntíi é ña vá'ā sán nima í ne, kaka'an ña é kí'in ñá ni Jēsuu. Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñá é na kutuví ña. Kaka'an ña:

³⁹ —Kunú'un nú vi'i ō ve, ntaan ni ñā'a san nté ō dé Xuva ko ni ō —ka'an Jesuu.

Kidáā ne, kué'en ñatí san, kuntáa ña ni ñā'a san da kání má ñūú san nté ō dé Jesuu ni ña.

Diōkó Jairu, ni ñadí'i, ña tūn nta'a dū'nu Jesuu

(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Ntá tsi dā náxee Jesuu túku diñi ntute sán ne, ñá tē nté kaa diní ña'a san e náxee ña, tsí un ntíi ntii ña'a san ntantéto ña ña. ⁴¹ Íkan tsí xeé uun ñatí, ñá naní Jairu, ña odo nūu iña vi'i mí ntánataká nuu ña Israeé san. Ña sá'á ne, nakutuvi nteí ña nú dī'in Jesuú ne, kaikan ñá da xe'e nta'a Jesuu é kí'in ña nú vi'i ña kân. ⁴² Kuan tsí kaa uun a diōko ña né, ío tun te ūxuvi kuiá tun ne, dóko sá kúvi tun.

Kidáā ne, kué'en Jesuú ne, ñá tē nté kaa ña'a ntántikín ñá ña. Un tsi ta'u nuu ña mé'ñu ñā'a san. ⁴³ Íkân nuu ta'án uun ñadí'i, ña é ña kaxio da'na é kaeti niñi ña. É uxuvi kuiá é kuān ó kanto'o ña ne, é dōo kue'é diu'un nantí'í ña

nī medíkū. É nantí'i ñā é un ntí'i é iō iña ña ne, ntē ña ni ntuvá'a ña. ⁴⁴ Ñadī'í sa'á ne, xée etsin ña ata Jésuu. Tīin nta'a ña ntēte du'nu Jésuú ne, ura tsí i ntuvá'a ña é kaeti niñi ña. ⁴⁵ Kidáā né, tsixe'e Jēsuu ñá'a san:

—¿Xoó ntu tīin nta'a i ko? —ka'an ña.

Un ntíi ntíi ñá ne, ntáka'an ña tsí ña te ña e tīin nta'a ña ña. Pedrú san ne, kaka'an ña:

—Mastrú, un ntíi ntíi ña'a san ntánata'u nūu ña nto ne, ntátsi'i ntido ña nto —ka'an ña.

⁴⁶ Ntá tsi Jēsuú ne, kaka'an xtúku ña:

—Iō xoó tīin nta'a i ko. Tsí kutuní ko tsí kúvi ntuvá'a ña —ka'an ña.

⁴⁷ Dā kutuní ñadī'í san tsí ña kúvi kuxu'ú ña ne, koó da kání'i ña, nakunchíti ña nú dī'in Jesuu. Kidáā ne, kaka'an ña mé'ñū un ntíi ntíi ña'a san tsí iō nuu i é tīin nta'a ña Jēsuú ne, kaka'an ña tsí ura tsi ntuvá'a ña. ⁴⁸ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—I'xá ko, é ntuvá'an ve, tsí nuu é ntaā i e kuínti'xe o ko. Vā'a vá'a tsi koo kunú'un ve —ka'an ña.

⁴⁹ Kaka'an dúkuan Jēsuu dá xēe uun ña'a, ñá nī'i tú'un iña ñá odo nūu iña vi'i mí ntánataká nuu ña Israeé san ne, kaka'an ña:

—Diókó nto ne, e xí'i ñā. Ñá ku nāteku du'xén ka nto mas-trú san —ka'an ña.

⁵⁰ Ntá tsi téku Jēsuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Ñá ku u'vī o. Mii tsí é kuínti'xe o ne, ntuvá'a dióko o —ka'an ña.

⁵¹ Kidáā né, dá xee ña nú vi'i ña kán ne, ñá ni xē'é Jesuu

é k'vi nté uun ña'a; mii tsí Pedru ni Sántiau ni Juaán san, ni uva i'xá san ni dī'i. ⁵² Un ntíi ntíi ñá ntoo sán ne, ntaéku ña, tsi é xí'i i'xá san. Ntá tsi kaka'an Jēsuu ni ña:

—Ña kuéku ká nto, tsi tá'nu kūdií san ne, ñá te ni xī'í tun, tsí kūdii kakidí tun —ka'an ña.

⁵³ Un ntíi ntíi ñá xkuntée ña ña, tsi íni ñá'a san tsi é xí'i ntí'xe a i'xá san. ⁵⁴ Kidáā ne, kárkāa Jesuu nta'a i ne, un ntíi tsi káka'an ña:

—¡Tā'nú kudii, nakuntísin! —ka'an ña.

⁵⁵ Ura tsí i ntóto tún ne, nākuntísi tun ne, kaka'an Jēsuú é na kué'é ña é ká'xí tun.

⁵⁶ Uvā tún ni dī'í tún ne, koó dá kúdu'va ña é kuan o kúvi. Ntá tsi Jēsuú ne, kaka'an ña é ña ká'an ñá ni nté uun ña'a san nté o kúvi ntóto tun.

9

Dā táxnūu Jesuú pustru ña e kika'an ntódo ña tú'un Xuva kō (Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

¹ Jesuú ne, nātaká nuu ña uxuvi ñá'a ña ntini'i ñā ne, xé'e ñā é kúvi vií ña kada kú'vé ña iña é ña vá'ā san é nakuitā ñá i, nī é kúvi vií ña ntavá'a ña ña'a san da neé ka nuu kuí'i e ntákuvi ña. ² Taxnūu ña ña é kika'an ntódo ña tú'un iña i mí kadé kú'vé Xuva ko, nī é ntavá'a ña ña nchokuvi. ³ Kaka'an ñá ni ñā:

—Ñá kū neé kuido nto é kī'in ntó itsi kán; nté tatūn, nté itin, nté tāñú'ū, nté diu'un, nté uun na'a du'nu nto ña kuní'i nto. ⁴ Dā mí'i ká vi'i mí xēe ntó ne, kuntōo nto un tsi da nté ntāka nto ñuú san. ⁵ Dā mí'i ká ñuú san mí ña ntío ña é kuntōo nto ne, ntaka nto ikān

ne, nakidi nto xáka dī'in nto vata koo é kunī'i ña kuenta é nakūnaá mii ñā kúñu ñā é ña ni ntío ña tú'un Xuva kō — ka'an Jesús ni ña.

⁶ Kidáā ne, kué'en ñā, ita ntí'xin ña ta'án ñuu ta'án ñuu, ntáka'an ña tú'ūn é vā'á san nté koo nakáku ña'a san ne, dā mí'i ka mí kué'en ñā ne, ntavá'a ña ña nchokuvi.

*Dā kudana iní Heródē
(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)*

⁷ Rei Heródē né, tēkú ña e ntáka'an ñá'a san iña Jesús é un ntí'i nūu i é kade ña ne, un tsi kúdana iní ña, tsí iō ñā ne, ntáka'an ña tsí Juaan Bautistá ne, é ntōto ña ve é xi'i ña.

⁸ Iō ñā ne, ntáka'an ñā tsí é ntii díto ña ka'án naa Xuva ko, ñā nani Elíá ne, iō ñā di ne, ntáka'an ñā tsí ña ka'án naa Xuva ko, ña ntivú di ne, e ntóto ña. ⁹ Kidáā ne, kaka'an Heródē san:

—Tsi xu'u ntu ku é taxnūu u é ka'ntē ñā dikí Juaán san ne, ¿xōo ntú ña'a ña tsíkán kuān, e dōo katekú ko é ña te nté kaa nuu i é kade ña? — ka'an ña.

Dukuān né, ntukū nuu ini Heródē san nté koo kiní ña Jesús.

*Dā xe'é Jesuu é kā'xí u'un
míl ñā'a*

*(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44;
Jn. 6:1-14)*

¹⁰ Dā náxee ñā ntini'i ñā ne, ntaa ña ni Jesús nté o dé ña. Kidáā ne, kue'en ní'i xio Jesús san ña ntini'i ñā uun ñuu é nani Bētsaida. ¹¹ Ntá tsi dā kútuni ñā'ā sán ne, íntikān ñā Jesús. Jesús san ne, dōo vá'ā o dé ña ni ñā, kaka'an ñā ni ñā iña mí kadē kú've Xuva kō ne, ntavá'a ña ña nchokuvi.

¹² Dā kuáā ne, xée etsin ña ntini'i ñā san mí tuví Jesús, ntáka'an ña:

—Ká'an nto ni ñā'a san, na kí'in ña, kintúku ña mí kuntoo da'na ña ne, na kintúku ñā é ka'xí ña da mí'i ká ñuu é ntoo étsin i'a. Tsi i'a ne, ña túvi nee iñá iō kue'en tsi é ka'xí ña — ka'an ña.

¹³ Ntá tsi Jesús ne, kaka'an ñā ni ñā:

—Mii nto kué'é nto ña é ka'xí ña —ka'an ña.

Ne, kaka'an ñā ntini'i ñā:

—Kūdij u'ún sa tañú'u ni ūví sa tsáka iō ti. ¿Vá kikiúin ntu nti é kā'xí un ntí' ntí' ña'a san? —ka'an ña.

¹⁴ Tsi iō ñā te ū'un míil ñatí san ntoo ña. Ntá tsi Jesús ne, kaka'an ñā ni ña ntini'i ñā:

—Ká'an nto, na kuntōo ña uvi díko u'xi uvi díko u'xi ñā'a ña —ka'an ña.

¹⁵ Kuan o dé ña ne, íntōo ntí' ntí' ña'a san. ¹⁶ Kidáā né, kí'i ntí'i Jesús é ū'un tañú'u ni ūvi tsákā. Íto ña e dukún kán ne, dā nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō. Kātsin dava ña ne, dā xe'é ña ña ntini'i ñā é tsí'i ña nta'a ña'a san. ¹⁷ É'xi ntí' ntí' ña'a san da nté ku e ntá'a ña. Dā kúvi é'xi ña ne, náku'un tsitū ká uxuvi xiká utsi i é ntoó ka.

*Kaka'án Pedru tsí Jesús ne,
ña é taxnuu Xuva kō*

(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

¹⁸ Uun ntuvi ne, kaka'an ntá'ví Jesús é da mii tsi ña ni ña ntini'i ñā ntoo ña ne, tsixe'e Jesús ña:

—¿Neē ntú ña'a ú, tē ka'an ñā'a san? —ka'an ña.

¹⁹ Nantíko koō ñā, ntáka'an ña:

—Iō ñā ne, ntáka'an ña tsí Juaan Bautista nto. Iō ñā ne, ntáka'an ña tsí Elia nto. Iō

túku ña ne, ntáka'an ña tsí ña ka'án naa Xuva ko, ña ntivu ntó, ña e ntóto xtuku é xi'i — ka'an ña.

²⁰ —Divi ntó ní, ¿neé ña'a ú, te kuiní nto? —ka'an Jéssuu.

Pedru ne, nantíko koó ñá, kaka'an ña:

—Divi ntó é Cristu nto, ña e táxnuu Xuva kō —ka'an ña.

Dá kakā'an Jéssuu tsí kuví ña
(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-9:1)

²¹ Ntá tsi dóo ka'an Jéssuu é ña ku ka'án ña nī nté uun ña'a nuu i sá'a. ²² Kaka'an ña:

—Xu'u é vēxkúvi ú ñatíí ne, kantio e dóo nto'o ko. Dóo nantíi ni'ni ñatā sán ko, divi ña nī tó'ō dutú san nī mastrú lei. Ka'ní ña kó ne, ntá tsi tē kúvi uni ntúvi ne, ntoto u — ka'an Jéssuu.

²³ Kidáá ne, kaka'an ñá ni ūn ntíí ntíí ña'a san:

—Tē xoó ncho kuntikín i kó ne, ña kú de ká ña kuenta iña mii ña ne, utén utén san ne, na kuntikín ñá ko, kuān te dóo nto'o dadí ña nī ko. ²⁴ Xoo é ncho nakakū mii i ntuvi iña í ne, kunaá ña. Ntá tsi tē xoo nakunaá i ntuvi iña í kuenta iñá ko ne, nakáku ña. ²⁵ ¿Neé ntu kaidiá'vi ñatíí san te nī'i ñá kaníi ñūxiví san, te kúnaá mii ntu ñá ne, o tē natívi mii ñá kúñu ñá? ²⁶ Tē xoó kakuka'an nuu i tú'ūn kó ne, xu'u é vēxkúvi ú ñatíí ne, kuan kōo kuka'an nuú ko i dí ntuvi dá nainú u é koó dá káxi'í nuu ka'nú u vata kaa Uvā kó nī ánje ñá, ña e dóo va'a. ²⁷ Nuú é ntaā i é ká'án u ni nto ne, iō nto é ntoo nto i'a vevíí ne, ña kúvī ntó tē ña dí'na kiní nto mí'i kadē kú've Xuva kō —ka'an Jéssuu.

Dā nádama kúñu Jéssuu
(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸ E kúvi te ūna ntúvī é kuān ó kaka'an Jéssuu ni ñá ne, kúxēe ña uun xuku mí kúka'an ntá'ví ña. Kué'en ña nī Pedru ni Sántiau ní Juān. ²⁹ Nii dukuan káka'an ntá'ví ña ne, nádama nuu ña. Dóo ñá né, ntukui'xīn kue'éen ne, dōo kaxi'í nuu. ³⁰ Kidáá ne, xee dító uvi ña'a ñátíi, ntatín ña ni ñá. Ña sá'a ne, Muisee ni Élia. ³¹ Un tsi kaxi'í nuu ka'nu ntíko díñi ña. Ntatín ña nté koo kada ntaa Jéssuu é kuví ñá ñuú Jerusaleen. ³² Kuān te dóo ncho kidí Pedru ni ña ntín'i'í ña ne, kuan tsí ó intító ña da íni ña Jéssuu e dóo kaxi'í nuu ña, nī ntuvi ñátíi, ña ntáñi ni'í ña. ³³ Kidáá né, kii nteé xio ñatíí san Jéssuu, kué'en ñá ne, kaka'án Pedru san:

—Mastru, jinté kui vá'a ō é ntoo o i'a! Vi'i a vé ne, kada vá'a ō uní á vi'i xó'ō san, uun iña nto, uun iña Muisee, ni uun iña Élia —ka'an ña.

Ntá tsi Pedru san ne, dotó tsí kaka'an ña; nté ña íni ña ne nuu i é káka'an ña. ³⁴ Nii dukuan káka'an ñá ne, xée uun víko ne, nākunuu tá'an dava ña ni ntatí i né, dōo u'ví ña. ³⁵ Kidáá ne, mé'ñū viko vé'xi uun tátsín, kaka'an:

—Ña sá'a é I'xá mii kó, ña e dé kú've u. Kini vá'a nto nee é káka'an ña —ka'an tátsín san.

³⁶ Dá kúvi ka'an tátsín ne, íni ña tsí da mii tsi Jéssuu tuví ña. Kidáá ne, diin diin tsi ntoo ña. Titín ntuvi e nté uun xoxo ni ká'an í ni tūku ña'a nee iña é íni ña.

Dā ntavá'a Jéssuu uun na kudíi, ná nuu é ña vá'a nima i
(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Utén san ne, dá núu ña xuku ne, ñá tē nté kaa

ña'a kukuetú itsi ña Jesuu.
³⁸ Kidáa né, uun ña'a ñatí, ña é nuu ta'an mé'ñū ña'a sán ne, un ntii tsi kaka'an ña:

—Mastru, vií nto da xe'e, koto nto i'xá ko, tsí kuan tsí kaa uun i'xá ko. ³⁹ Kiní nto tsí uun é ña vá'a san katíin i ne, kade é uun ito tsi kakachu'u ntáa ne, kaxi'i mí ne, kakii tiñu xú'u i di. Kantuku kuí'i é ña vá'a san i ne, ñá ncho nangává i'xá ko. ⁴⁰ E íkán ú da xe'e nta'a ña ntini'i ntō é nakuítá ña é ña vá'a san ne, ña ni kúvi vií ña —ka'an ña.

⁴¹ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—¡Nto'ō é ntoo nto vevíi ne, ntē ña ntákuinti'xe nto! ¡Dōó do'ō nto! ¿Nté ntu kaa ntuví é kutúvi u ni ntō, é kútíi kó nimá ko ni ntō? —ka'an ña.

Kidáa ne, kaka'an ñá ni uva i'xá san:

—Ta'xin i'xá o i'a —ka'an ña.

⁴² Dā vé kaxee étsin á na kudií san ne, nantáva é ña vá'a san na nte ñú'u kán. Ede e xi'i míi xtúku na. Ntá tsi Jesuú ne, dē tíi ña ní é ña vá'a san. Ntává'a ña na kudií san ne, nakué'e ña na nta'a uva nā. ⁴³ Un ntíi ntíi ña'a san koó dā kúdu'va ña ne, dōó ka'nu kuíni ña ni Xuva kō.

Dā kúvi uvi íto kaka'an Jesuu é kuví ña

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Ñi dukuān ntaíto díto ña'a san nēe é kade Jesuú ne, kaka'an ñá ni ña ntini'i nā:

⁴⁴ —Kini vá'a ntō é kaka'an u ne, ñá ku kúnáa iní nto; tsí xu'u é vēxkúvī ú ñatíi ne, ntuví u kuenta ntá'a ña ñuú i san —ka'an ña.

⁴⁵ Ntá tsi ña ntini'i ñā ne, ñá ni ñē'e dikí ña tú'ūn é kaka'an Jesuu, tsí dōó xū'ú o, kuíni

ña. Dōo ntaú'vī ña é tsixe'e ña Jesuu nee iña é káni tú'un é kaka'an ña.

Xoo é dií ka kainuu á'vi i
 (Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶ Kidáa né, eni ntu'u ña ntánatíin ña xoó ntu ña'a ña é dií ka kainuu á'vi i. ⁴⁷ Dā kútuni Jesuu nee iña é ntádē kuení ña ne, kí'i ña uun i'xá san, xtuví ñá i díñi ñā ne, ⁴⁸ dá kaká'an ñá ni ñā'a san:

—Xoo é kí'i i uun a i'xá sa kuenta iñá ko ne, vata tsi te xū'ú kí'i ña ko. Xoo é kí'i i kó ne, vata tsi te kí'i ña ña táxnūu ko. Dukuān ne, xoó ña'a, ña é ña kainuu á'vi iña nto, kuiní ntó ne, diví ñā e dií dií ka kainuu á'vi ña kuenta iña Xuva ko —ka'an ña.

Xoo é ña kaka'an ntée i ko ne, kakuini'i ña kō
 (Mr. 9:38-40)

⁴⁹ Nantíko kōó Juaán san, kaka'an ña:

—Mastru, é iní nti uun ña'a, ña é kakaku ni'i diví nto é kanakuíta ñā é ña vá'a san. Ntí'i ne, ña ni ntíō nti é kuān koo vií ña, tsí ña te kaduku ntée ña kō —ka'an ña.

⁵⁰ Ntá tsi kaka'an Jesuu ni ña:

—Ñá ku kuān xkoó de nto ni ñā, tsi xoo é ña kaka'an ntée i kō ne, kakuini'i ña kō —ka'an Jesuu.

Dā de tíi Jesuú san ni Sántiau ní Juaan

⁵¹ Dā dokó sa xee ntúvi é ntāa Jesuu e dukún kán ne, kaka'an ña tsí da mií é kí'in ñá ñuú Jerusaleen. ⁵² Di'na dá kí'in ñá ne, taxnūu ña ña'a é kí'in ñá uun ñuú lu'nti é tuví ñuú Samaria, é nantuku ñā mí'i kutúvi da'na Jesuu.

⁵³ Ntá tsi ña ñuú Samariá san

ne, ña ni ntío ñā é kutūví Jesuu ñuú ña, tsi é kūtuni ña é Jerusaleen kí'in ñā. ⁵⁴ Tékú ña ntántikin ñā, Santiau ní Juaán ne, ntáka'an ña:

—Tō'ó, ¿ntio ntu nto é kākán nti é na kí ñu'u e dukún kán é na kōko kue'en ñā, vatā o dé Eliá san? —ka'an ñā ni Jēsuu.

⁵⁵ Ntá tsi xkókōó Jesuú ne, dē tí ña ni ñā, kaka'an ña:

—¿Ña íni ntú nto xoo é ntántikin nto? ⁵⁶ Tsi xu'u é vēxkúvi ú ñatí ne, ñā te vē'xí u é nākunaá u ña'a san, tsi vé'xí u é nakákú u ña —ka'an ña.

Kidāā ne, kué'en ña ūun ka túku ñuú lu'nti.

Ña é ntio i é kuntīkin Jēsuu
(Mt. 8:19-22)

⁵⁷ Nii dukuan kué'en ñā itsi kán ne, uun ña'a ne, kaka'an ñā ni Jēsuu:

—Ntio ko é kuntīkin u nto dā mí'i ka mí kí'in nto —ka'an ña.

⁵⁸ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Ñúkuí san ne, iō xavi tí mí kaintoo vá'a tí. Lāá, kiti ntaiko e dukún san ne, iō taka tí. Ntá tsi xu'u é vēxkúvi ú ñatí ne, ña túvī mí'i kutūví da'na dikí ko —ka'an ña.

⁵⁹ Kaka'an Jēsuu ni túku ñā'a:

—Kuntīkin ko —ka'an ña.

Ntá tsi kaka'an ñā'a san:

—Tō'ó, kuntētu kudii nto. Di'na nā kiku'xí u uvā kó —ka'an ña.

⁶⁰ Ntá tsi kaka'an Jēsuu ni ña:

—Na koo mií ña xí'í san. Nā kiku'xí ña ntíxí ni'i ña ñā. Divín né, kué'én kūka'an ntódon ni ñā'a iña i mí kadē kú'vé Xuva kō —ka'an ña.

⁶¹ Kaka'an túku ña'a sán ni ña:

—Kuntīkin u nto, Tó'ō. Ntá tsi tā'xi nto é dī'na kika'án u nī ña ntoo nú vi'i kó kán —ka'an ña.

⁶² Ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—Xoó ña'a, ña é ña kaíka ntaa itsi Xúva kō ne, ñā vādá mí kaidiá'vi ña mí kadē kú'vé Xuva kō —ka'an ña.

10

Dā táxnuu Jesuu uni díko uxuvi ñā'a

¹ Rkontúví ne, nākaxnúu xtuku Xúva kō uni díko uxuvi ñā'a. Uvi úvi ñā'a ña táxnuu ña é kodo nuú ñā, kí'in ña da mí'i ká ñuú mí dā vé kí'in ñā.

² Kaka'an ñā:

—Dōó kue'e tsiñu iō, ntá tsi ña ntáde tsiñu ne, ñā titin ña. Dukuān ne, kákan nto nta'a tó'o tsiñu san é na taxnúu ká ña ña é káda tsiñu. ³ Vi'a ve ne, kue'én nto. Ntá tsi koto nto, tsi vata ntáa a le'ntú san ntáa nto é ñā te díin nto, ntá tsi taxnúu u nto é kí'in nto mí ntoo ña dóo diin san, é vata ntáa ñāñā ntáa ña.

⁴ Nā kū kuído nto itín nto, nte é kañú'u diu'un nto, nté ntí'xen nto. Nā ku kā'an ntó ntiusi ni ña ntaíka itsi kán.

⁵ Dā mí'i ká vi'i mí xēe ntó ne, nāxnuu viko nto vi'i san. Ká'an ntó é na vā'á tsi koo kuntōo ña nú vi'i ñā. ⁶ Te ikán tuví uun ña'a, ña é ña te dū'xen dikí í ne, kuntaa é kūntoo vá'a ña nú vi'i ñā. Ntá tsi tē ña kuan ó ne, ñā kuntāa é kūntoo vá'a ña. ⁷ Uun tsi vi'i san kuntōo nto ne, ñā nadāma nto. Ka'xí nto ne, ko'o nto nee é iō, tsi ña kaíka má tsiñu sán ne, vá'a ō é naki'i ña xá'vi ñā. Nā ku ika nto ta'án vi'i ta'án vi'i. ⁸ Tē xee ntó uun ñuu mí ntio ña nto ne, ka'xí nto nee iña é tā'xi ña. ⁹ Ntavá'a nto ña

ntánchokuví san mí k'ín nto. Ká'an nto ni ñā tsi é ve'xi étsin ntuví é kadā kú've Xuva kō. ¹⁰ Ntá tsi tē xee ntó uun ñuu mi é ña ntío ña nto ne, ntii nto itsi kán ne, ká'an ntō: ¹¹ “¡Un tsi nte xákā ñuú nto é tññ dí'in ntí ne, nakidi ntí vata koo é na kütuni nto tsi ñá vá'a o ni ide nto nī ntí! Ntá tsi kini nto sá'ā, tsi mí kadē kú've Xuva kō ne, é xee étsin nte mí ntoo ntō”, kuan kōo ka'an nto. ¹² Ntá tsi kaka'án u ni ntō tsí tē xee ntúvi é ntí'i ñuxiví sa ne, dií dií ka kue'e nto'o ña ñuú tsikan é vata kaa ña ñuú Sodoma.

Ñuu mí ña ni kuintí'xe ña'a san

(Mt. 11:20-24)

¹³ ¡Ña ntá'vi ide nto, ña ñuú Coraziin! ¡Ña ntá'vi ide nto, ña ñuú Betsaida! tsí tē dí ni kuví nūu í e dóo na'nu san ñuú Tíru ni ñuú Siduun é vata o kúvi ñuú nto ne, emá tsi e natú'vi ña kuétsi ñā, nté emá tsi ñu'ú ña doo kueñi ne, dá'vi ña xāa kúñu ñā e dóo ntoo nta'xa ña. ¹⁴ Ntá tsi tē xee ntúvi é ntí'i ñuxiví san ne, dií ka iō é nto'o nto é vata kaa ña ñuú Tíru nī ña ñuú Siduun. ¹⁵ Dívi ntō ní, ña ñuú Capernaú ne, ¿k'ín ntú nto un tsi nte e dukún kan, te kuiní nto? ¿Mí'i ntú? Tsí un tsi nte e kunú kan k'ín nto —ka'an Jesús.

¹⁶ Kaka'an túku ña ni ña ntini'i ñā:

—Xoo é kainí i tú'un ntō ne, vata tsi te mií ú kainí ña. Xoo é kanakuítá i nto ne, vata tsi te xū'ú kanakuítā ñá ko di. Xoo é kanakuítā í ko ne, kanakuítā ñá ña táxnūu kó di —ka'an Jesús.

Dā náxee ña é uni diko uxuvi ñá'a

¹⁷ Ntí'i ūni díko uxuvi ñá'a sán ne, dóo diní ña náxee ña, ntáka'an ña:

—Tō'ó, un tsi nte é ña vá'ā san ntákuinti'xe i ntí da ntáka'án nti kuenta iña nto —ka'an ña.

¹⁸ Kaka'an Jesús ni ña:

—Nuu é ntaā ntí'xe i tsí ini u dá kō'xó tó'ó e ña vá'ā san e dukún kán é vata kaa ntuve ñū'u dá káxi'í nuu. ¹⁹ Iní nto tsí xu'u tá'xi u é kúvi vií nto é kāka nuú nto koó san, o tdu'mé san. Tā'xi u é kúvi vií nto nī é ña vá'ā sán, kuān te dóo ntíi, é ntē ña váda nto ni'i kui'i. ²⁰ Ntá tsi ña ku nakunuu díni nima nto tsí é ña vá'ā san ntákuinti'xe i nto, ntá tsi na nākunuu díni nima nto tsi é ūve na'a dívi ntó e dukún kán —ka'an ña.

Dōo díni Jesús

(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Ura dú'va tsi i xé'e Espíritū Sántu san é nākunuu díni kué'en nima Jesús ne, kaka'an ña:

—Xuva, Tō'ó e dukún kan ni ñuxiví san, nata'xi ú sintiá'vi nta'a nto, tsí nañé'e ntó ña ntá'vi san nuu i é xtúvi xu'ú nto iña ña e dóo ki'in iní í, ña e dóo tu've í. Dukuān ó de nto, Xuvā, tsí kuan o ntío nto —ka'an ña—.

²² Xuvā kó ne, kuān o ntío ña é tā'xi ñá ko é un ntí'i nūu i é iō. Nté uun xoxo íni i xoo é i'xá Xuva kō; mií tsi Xuva ko íni ña. Nté uun xoxo íni i xoo é Xuva kō; mií tsi i'xá ñā, nī ña é ncho kué'e i'xá ña é kütuni ña —ka'an ña.

²³ Kidāā né, ito ña ñá ntini'i ñā sán ne, diin diin tsi kaka'an xío ña ni ñā:

—¡Nté kui vá'ā ó xoo é kainí i nuu i é ntaíní nto! ²⁴ Tsí ká'án u ni ntō tsí ña te da díi ña ká'án naa Xuva ko ni réi san

ntio ña é kīnī ña sá'ā e ntaíní nto, ntá tsi ña ni kuvi kiní ña. Ntio ña é tekú ña sá'ā e ntátekú nto, ntá tsi ña ni kuvi tekú ña —ka'an Jesús.

Nuu i iña ñá ñuú Samaria, ña dóo va'a

²⁵ Uun mastrú leí san ne, nákontítsi ña, kaka'an ñá ni Jesús é kōto nteé ña ña nté koo ka'an ña. Tsixe'e ña ña:

—Mastrú, ¿ntē ntú koo vii u vata koo é nī'i ko ntuvi vā'á iña ko ntii dañu ntúvi? —ka'an ña.

²⁶ Jesuú ne, kaka'an ña:

—¿Nte ntū ó uve na'a lei e xtúví Xuva kō? ¿Nte ntū ó kaka'an, te kuiní o? —ka'an ña.

²⁷ Nantíko kōó mastrú leí san, kaka'an ña:

—“Na kuīnima kó Xuva ko da kanī nima kó, ñi kué'en ini kō, kanī é kadē kuení kō né, na kuīnima kó ta'an ko vata tsí ó kakuinima mí kō kúñu kō” —ka'an ña.

²⁸ Kidáā ne, kaka'an Jesús:

—Vá'ā ó vata ō nantiko koón kaka'an. Te kuān koo viin sá'ā ne, ní'i o ntuvi vā'á iña o —ka'an ña.

²⁹ Ntá tsi mastrú leí san ne, ntio ña é nada'an ña kúñu ña né, tsixe'e ña Jesús:

—Ntá tsi ¿xoó ntu é ta'an nti'xe i ko? —ka'an ña.

³⁰ Kidáā ne, nantíko kōó Jesús, kaká'an ñá ni ña:

—Uun ñatí ne, ntí ña ñuú Jerusaleen, kué'en ña itsi ñuú Jericoo. Ítā nti'xin ña mí ñū'u ña du'ú ne, ido dú'u ña iña ña. Nātavá ña un tsi nte dú'nu ñá ne, ē'ní ña ña. Dā náxtūvi íxī ñá ña itsi kān e dóko sá kúvi ña. ³¹ Dā ku e ví'i ne, ítā nti'xin uun dutu itsi san. Íní ña ñatí san ne, dá xio diñi itsi

san inteé xio ña, kue'en ña. ³² Kuan tsí o ita nti'xin uun ña'a ña levita, ñá kaxntii dūtú ne, dá íni ña ña ní'i kui'í i san ne, dá xio diñi itsi san díta ña, kué'en ñá di. ³³ Ntá tsi uun ñatí, ña vé'xi ñuú Samariá ne, di'vi tsi itsi san ítā nti'xin ña di. Dā íni ña ña ní'i kui'í i sán ne, ntuntá'ví ini ña ña. ³⁴ Kidáā ne, xéé etsin ña mí tuví ña ne, dé cho'o ñá ña mí ní'i kui'í ña. Nakútsi nūu ña asete ni vínu mí ní'i kui'í san ne, kī'ní nuu ña doo. Kidáā né, xntekú ñá ña ata idú ña, dá kue'en ní'i ña ña uun ví'i mí kutuví ña. Ikan idé ña ña kuenta. ³⁵ Té'vāá san ne, ña ñuú Samariá ne, távā ña uví diu'ún kui'xin é kué'é ña tó'o ví'i sán ne, kaka'an ñá ni ña: “Vii kudii nto kuenta ñatí sa'a. Te kué'e nanti'i ñá iña ntó ne, nta'vi ú tē ntíko kōó u”, ka'an ña. ³⁶ Ví'i a vé ne, ká'an: ¿Xoó ntu é ntuni i e kúvi ta'an nti'xe ñatí, ña ntúku ku'i ña du'ú san, te kuiní o? —ka'an Jesús.

³⁷ Ne, kaka'an mástrú leí san ni Jesús:

—Ña ntúnta'ví ini i ña san —ka'an ña.

Kidáā ne, kaka'an Jesús:

—Kué'én ne, kuan tsi kōo viin di —ka'an ña.

Dá tuví Jesuu nú ví'i Marta ni Mária

³⁸ Jesuu ni ña ntiní'i ña ne, da kue'en dá kue'en ña itsi kān ne, xéé ña ūun ñuu. Ikān né, uun ñadí'í, ñá naní Martá ne, xé'e ña ví'i ña é kutūví Jesuú san. ³⁹ Uun ta'an ña, ñá nani Mária ne, ítúví etsin ña nú dí'in Jesuu é kīni ña é kākā'an ña. ⁴⁰ Ntá tsi Martá san ne, dóó kadē kuení ña, tsi dóo iō tsíñu ña é vii ña.

Xée ētsin ña mí tuví Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Tō'ó, ¿ñā ntu te káde nto kuenta tsí ta'an kó ne, ñā te kaxnchíi tún ko nu tsiñu ko? Ká'an nto, na xnchii kúdií tun ko —ka'an ñá ni Jéssuu.

⁴¹ Ntá tsi Jesuú ne, nantíko koō ñá, kaka'an ñá ni ñā:

—¡Aí, Marta! Dóo kadē kuení o. ¿Nté kuān nte kue'e ntu núu i é kadē kuení o?

⁴² Ntá tsi uun tsi nuu i e dóo nuu á'vi. Mariá ne, é nakaxnúu ña uun nuu i e dóo vá'a é ntē xoxo kuvi naki'i núu i iña ña —ka'an Jéssuu.

11

Dá nañē'e Jéssuu ña ntiní'i ñā nté koo ka'an ntâ'ví ña (Mt. 6:9-15; 7:7-11)

¹ Uun ntuví ne, tuví Jesuu, kaka'an ntâ'ví ña. Dā kúvi ka'an ntâ'ví ña ne, uun ña'a ña ntiní'i ñā ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Tō'ó, nañē'e ntó nti nté koo ka'an ntâ'ví nti vatā o nañē'e Juaan Bautista ña'a, ña ntiní'i ñā —ka'an ña.

² Kaka'an Jéssuu ni ñā:

—Dā ntáka'an ntâ'ví nto ne, du'va koo ka'an nto:

Xuvā ntí, ña tuví e dukún kán, na kuiko ñu'u ñā'a sán nto. Na ki'xi ntuví é kixkadā kú've ntó ñuxiví a.

Vata tsí ó de nto e dukún kán ne,

kuān tsi koo vií nto ñuxiví a di. ³ Ta'xí nto é ká'xi nti é ví'a é ūten.

⁴ Kada ka'nu iní nto nī nti kuétsī nti,

vata tsí ó ntáde ka'nu iní nti ni un nti'i tã'an nti,

ñā tanuu iñá nti.

Ñá ku dā vá'a ntó é kō'xó ntēé nti

é kōto ntee é ña vá'ā sán nti.

Kuan kōo ka'an ntó ni Xuva kō —ka'an Jéssuu.

⁵ Kaka'an xtúku Jesuu ni ñā:

—Vií ka o kuéntá ni: Te ūun ntó ió ña dóo vá'a tiin ni'i ntó ne, ká'in nto dava ñūu nú vi'i ña kán, ká'an ntó: “Ña tá'xi kudii nto uni íta nto te nāki'i ntee u, ⁶ Tsí uun ña'a ña dóo vá'a tiin ni'i ú ne, dā ve xee ña nú vi'i kó kán é yē'xí ña itsi kán ne, ña tūví neé kue'en tsi é kuē'e ú ka'xí ña”, koo ka'an nto. ⁷ ¿Vá ká'an ntú ña tuví má vi'i kán: “Ñá ku natēku du'xen ntó ko, tsi xi'í ko ne, é kantj'u. E tuví ntāá u ni i'xá ko. Ña kúvi nākuntítsi u é tã'xi u é ntio nto”, koo ka'an ña?

⁸ Ntá tsi kaka'án u ni ntó tsí, kuān té ña ntio ña nakuntítsi ña é kuē'é ña é kaikán ña vá'a tiin ni'i ñā ne, kué'e ña vata kaa é kantio ña vata koo é ña natekú du'xen ká ña ña.

⁹ Dukuān é kaka'án u ni ntó: Kákan ntó ne, ní'i ntó. Nantuku ntó ne, nani'i ntó di. Te nake'xen ntó xi'í ne, nakaán ña. ¹⁰ Tsí xoo é kaikan i ne, ní'i i. Xoo é kanantuku i ne, nani'i í di. Xoo é kanake'xen i xi'í ne, nakaán ña di.

¹¹ Te ūun nto é uva i'xá nto ne, tē kaikan i'xá nto tsákā é ká'xi ne, ¿vá kué'é ntu nto i koo é ká'xi? ¹² O tē kaikan ntívi é ká'xi ne, ¿vá kué'é ntu nto i tdu'me é ká'xi ti? ¹³ Ntá tsi ntó'o é kini ntáa ntó ne, ini nto é kué'é nto é vá'á iña i'xá nto. ¿Ñā ntu te dií dií ka ini Xúva kō, ña é tuví e dukún kán, é kué'é ña un tsi nte Espiritū Sántū san xoo é kaikan i ntá'a ña? —ka'an Jéssuu.

Ntáka'an ña tsí e ña vá'ā san kaxntíi Jesuu

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:20-27)

¹⁴ Uun ntuvi ne, kanakuitā Jesuu é ña vá'ā san e dé ñi'í uun ña'a ñatíi. Dā ntíi ne, kūvi náka'an ñá ñi'í san. Koó dā kúdu'va ña'a san. ¹⁵ Ntá tsi iō ñá ne, ntáka'an ña:

—Ñatíi sa'á ne, kanakuitā ñá é ña vá'ā san tsi kaxe'e Belsēbuu, tó'ō e ña vá'ā, é kūvi vii ña nakūnu ña i —ka'an ña.

¹⁶ Iō ñá ne, ncho koto nteé ña ña. Íkan ñā é vii ñá nuu i e dóo ka'nu é vē'xí e dukún kán. ¹⁷ Ntá tsi kutuni Jesuu nee e ntádē kuení ña'a sán ne, kaka'an ñá ni ñá:

—Dā mí'í ká ñuú mi ntánāa núu ña ni tā'an ña ne, kunaá ñuú ña. Tē ntánāa núu mii ña nī ña vi'í ña ne, kīin vi'í ña. ¹⁸ Dukuān né, tē tó'ō e ña vá'ā sán naa ni tā'an í ne, ¿nté ntu koo kuvi vii? Sá'a kakā'an u ni ntō, tsi ntáka'an nto tsi kata'xi Belsebuú san é kūvi vii u nákuíta ú e ña vá'ā san.

¹⁹ Ntá tsi te kuān ó ne, ¿xoo ntu kaxe'e í é kūvi vii ña'a nto é nakuitā ñá é ña vá'ā san? Dukuān né, mii ñā ntánañē'e ña tsi ña te nuu é ntaá i e ntáka'an ntó iña ko. ²⁰ Ntá tsi te Xuva ko káta'xi ña é kakuvi vii u é kanakuitā u é ña vá'ā san ne, kani tú'un tsi é xee Xúva kō mí ntoo nto é kadā kú'vē ñá iña nto.

²¹ Te uun ñatíi, ña e dóo ntii iní í ne, dōó iō tu'vé ña é kade ña kuenta ví'í ña ne, ñá te neé kuvi iña ña. ²² Ntá tsi te vē'xí uun ña'a, ña é dií ka ntii iní ka xtúku í é naā ñá ni ña ne, kuvi vii ña ni ña. Kidāā ne, nakuido ña un ntí'í káā é kanada'an nūu ña kúñu ña nī é un ntí'í iña ñá, dá kuē'é xio ña é ido ña san.

²³ Xoo é ña kañé'e i da xe'e kó ne, kaka'an ntée ña ko. Xoo é ña kaxntíi ko é natáká u ne, da dií ka kaeté xaa ña.

E ña vá'ā é kantiko kōo
(Mt. 12:43-45)

²⁴ Tē ntíi uun é ña vá'ā nima ñá'a sán ne, kaika ñuu itsí kán, kantukū mí'í kūtuví da'na. Tē ña ni nani'í í ne, kada kuení i: “Ntiko kōo u, nú'ū u nú vi'í kó kán mí kii u”, koo kada kuení i. ²⁵ Te nāxéé ne, nani'í i nima ñatíi san vata kaa uun vi'í mí dóo vá'a ntúntoo, mí dóo vá'ā o ntúva'a. ²⁶ Kidāā ne, kí'in xtūku kínakueka ú'xē ká e ña vá'ā e dií dií ka kini ntáa. Kidāā ne, un ntí'í é uná san kí'vi é ku'un nima ñatíi san. Kidāā ne, dā dií dií ka natívi ña é vata kaa dí'na —ka'an ña.

Nee iña é dodíni ntí'xe

²⁷ Níi dukuan káka'an Jesuu sá'a né, uun ña'a ñadí'í, ña tuvi mé'ñū ña'a sán ne, kachu'u ntáa ña:

—¡Nté kui vá'a ñadí'í, ña é nakáku nto, ña é nātsitsí nto! —ka'an ña.

²⁸ Ntá tsi dīvi ñā ne, kaka'an ña:

—¡Nté kui dóo vá'ā o xoo é kainí i tú'ūn é káka'an Xúva ko ne, dē ntaa ña! —ka'an Jesuu ni ñá'a san.

Ña'a, ña é kīni ntáa, ntaíkan ña nuu i e dóo ka'nu
(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹ Dā dóo náta'ká nuu ña'a san mí tuví Jesuú ne, eni ntu'u ña káka'an ña:

—Ña'a, ña ntoo vevii ne, dōó kini ntáa ña. Ntaíkan ñá nuu i e dóo ka'nu, ntá tsi ña kué'e Xuva ko ña nuu i san, mii tsi é kuē'é ña nuu i é vata ō kúvi nī ña ka'án naa Xuva ko, ñá nani Jōnaa. ³⁰ Tsi vata ō kúvi Jonaa nuu i iña ña'a, ña intóo ñuú Nínive kidāā ne, xu'u é vē'xkúvi ú ñatíi ne, kuan kōo kuvi ú nuu i iña ñá ntoo

i'a vevii. ³¹ Tē xee ntúvī é kōto nteé Xuva ko ñā'a, ne ñā'a ña ne, nakuntísi reina iña ñuu é tuvī nte díñi i kán e dóo ikā ne, tsi'i kuétsi ña ña, tsí reiná san ne, un vá'a tsi ika vē'xí ña é kīni ñá un nti'í é iní rei Salamuún san. Koto nto ve, tsí e xee úun ñā'a, ña é díí ka ka'nu ñā'a é Salāmuun. ³² Ña intóo ñuu Nínive kidáa ne, nakuntáñi ñá tē xee ntúvi é koto nteé Xuva ko ñā'a sán ne, tsi'i kuétsi ña ña ntoo vevii. Tsi ña ñuu Nínive sán ne, nātivi iní ña kuétsi ña dā téku ña tú'un é kākā'an Jonaá san. Koto nto, tsí e xée úun ñā'a, ña é díí ka ka'nu ñā'a é Jonaa.

*Ñu'u é kāxi'í nuu kúñu kō
(Mt. 5:15; 6:22-23)*

³³ 'Nté uun xoxo natúun i ñu'u é kutuvī xu'u, nte é kutuvi má étún san, tsí kuntekū dukun vata koo é naxí'í nuu mí kī'ví ñā'a san. ³⁴ Tsi ntuxnuu kó ne, vata kaa ñu'u é kāxi'í nuu kúñu kō kaa. Te vā'á ntuxnuu kó ne, kanñi kúñu ko kāxi'í nuu. Tē ña vá'a ntuxnuu kó ne, kúñu ko ne, kutuví nee. ³⁵ Kuenta tsí viin tsí dā nées ini o ne, ñú'ū é io iña o ne, kūnee. ³⁶ Te kanñi tsí kúñu o io ñu'u ne, nté un siin ña kākunee ne, kinin un nti'í é vā'á ne, vata kaa te ñu'u kaxi'í nuu kúñu o —ka'an Jesús.

Dā tsi'í kuétsi Jesuu ña fariseu ni mastrú lei

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

³⁷ Dā kúvi ka'an Jesús ne, kāna uun ñā'a ña fariseú ña é kīk'á'xi ña nú vi'í ña kán. Kúk'í'ví ña, itúvi ña nú mesa kán ne, ³⁸ dā kúdu'va ña fariseú san dá ini ña tsí ña ni dē ntáa Jesuu vātā xkoó ini ña

é nta'a ña dī'na dá ka'xí ña. ³⁹ Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an ña:

—Ntō'ó, ña fariseú ne, ntánakate nto ata vásu ntó ni kō'o nto, ntá tsi nima ntó ne, nuu tsitu nuu i é kīni kaa e ntáde nto, e ntadú'u nto. ⁴⁰ ¡Nté kui kuān nte túntu ntú nto! ¿Vá ña ini ntu nto tsí ña é de kú've ata i kán ne, ñi tsi ñā é idé kú've ña iní i kán ñi? ⁴¹ Ntá tsi kué'le nto ña ntá'vi é nuu nima ntó ne, dukuān né, ntuntoo nti'xe kanñi kúñu ntó.

⁴² 'Ntá tsi ña nta'ví ide ntú nto, ña fariseu! Ntō'ó ne, dōo kuenta ntáde nto ntánakij xio nto uun ta'vi i é ū'xí san iña é un nti'í nuu i xuku cho'o nto é nakué'le nto nta'a Xuva kō vata tsí o é kākā'an leí san, ntá tsi ña ntáde nto kuenta tá'an nto te vii nto é vā'á ni ñā; ntē ña ntákuinima ntó Xuva kō. Sá'á é kantio é vii ntó da ntánakué'le nto nta'a Xuva kō é káduku ntēe ña.

⁴³ '¡Ña nta'ví ide ntú nto, ña fariseu!, tsi nú vi'í mí ntánataká nuu nto ne, dōo ntio nto é kuntōo nto nte nuu i kán ne, dōo ntio nto é kuiko ñu'u ñā'a san nto itsi mí ntaika nto.

⁴⁴ '¡Ña nta'ví ide ntú nto! tsí ntō'ó ne, vata ntáa ñañā é ña dító tuvī má ñu'u kán ntáa nto. Dā nēni tsi ñā'a san, ntaído ntíta ña —ka'an Jesús.

⁴⁵ Kidáa ne, nantíko kōo uun mastrú leí san, kaka'an ña ni Jesús:

—Mastru, dá kuān ó kaka'an ntó ni ña tsikán ne, vata te kaka'an kīni nto nī ntí ñi —ka'an ña.

⁴⁶ Ntá tsi kaka'an Jesús:

—¡Ña nta'ví ide ntú nto ñi, é mastrú lei nto! tsí ntánakuído nto ñā'a san da nte koo é ña

12

kutíi ká ña. Ntá tsi ntō'ó ne, nté un siin ña nchó tiin nta'a nto.

47 'jÑa nta'ví ide ntú nto! tsi vatā o dé ñata ntō, ña intóo kidaā e é'ni ña ña ntáka'án naa Xuva ko ne, kuan tsí ó ntáde nto di e ntáde vá'a nto ñaña ñā. 48 Sá'ā é kata'xi kuenta é kūtuni tsí dadii tsi nima ntó ni ñata ntō, ña intóo kidaā. Divi ñata ntō san é'ni ña ña ne, divi ntō ntáde vá'a nto ñaña ñā.

49 "Tsi kaka'an Xúva kō, ña dóo ki'in ini: "Taxnūu ú ña ka'án naa kó ni pūstrú ko mí ntoo ña. Iō ñá ne, ka'ní ña'a san ña. Iō ñá ne, kada xení ña'a san ni ñā." Kuan ō ka'an ña. 50 Dukuān é vevii ne, Xuva kō ne, ntákan ñá kuenta ñá'a, ña ntoo vevii, kuenta iña níñi e éti un ntíi ntíi ña ka'án naa Xuva ko, ña é xi'i un tsi nté da iñi ntu'u ñuxiví sa. 51 É'ni ña ña ntáka'án naa Xuva ko nte ntúvi di'na da é'ni ña Abeé san un tsi da nte rkontúvi da é'ni ña Zacaria. É'ni ña ña má ūkún kán mé'ñū nú naa kan ni má vi'i e dóo kuíkó san. Dukuān é káka'án u tsi Xuva kō ne, ntákan ña kuenta iña ñá xi'i san ni ña é ntoo vevii.

52 'jÑa nta'ví ntu nto, mas-trú lei!, tsi dóo kutu ni'i nto ntakāá xi'i mí ntákūtú've ña'a san. Ntē ña ntakí'vi mii nto, ntē ña da vá'a nto é k'ví ña'a, ña é ntio i é kūtú've i —ka'an Jesús.

53 Dá kakā'an Jesús nuu i sá'ā ne, mastrú lei san nī ña fariseú san ne, dōo kudiin ñá ni ñā. Eni ntu'u ñā ntánakutsu'un ña ñā é ña te da díi nuu i tsixe'e ña ñā. 54 Ini xu'ū ñá te neé nuū i é kūvi xntéé ixi ñá ña kuenta iña tú'un é káka'án ña.

Kanañ'e Jesuu kuénta iña ña é da mi rki xaa i kaka'an

1 Dukuān ne, ñá tē nté kaa nté kaa ña'a náta'ká nuu ña. Uun ito tsi ntaédin nuu ta'an ña. Dā éni ntu'u Jesús kaka'an ñá ne, di'na tsi ña ntini'i ña kaka'an ñá ni ñā:

—Kuenta tsí vii nto ni u'xen iā ña fariseu. Tsi divi ñā né, da rki xaa ña odo ntáka'an ña, ñá te kaní nima ñá ntáka'an ña. 2 Tsi ña túvi nee iña é koo xū'ú iña ko é ña nátidito; ntē ña túvi ne nuu i é ntē xoxo kiní i. 3 Dukuān ne, un ntíi ntíi e ntáka'an nto mí neé san ne, kūtuni ñá'ā san mí kaxi'í nuu ntuve ngántii san. Nēe é diin diin tsi ntáka'an nto dá kánti'ú xi'i ntó ne, uun ito tsi kachu'u ña, ka'an ña nté rki vi'i kan.

Xoo ntu é ū'vi nti'xe ko (Mt. 10:26-31)

4 'Ntō'o e dóo vá'a tiin ú ni ntō ne, kaka'án u ni ntō é ña ku u'ví nto xoo é ka'ní i kúñu kō. Tsi te kúvī ne, ña túvi nee é kuvi vii ka ñá ni kō. 5 Ntá tsi kaka'án u ni ntō xoo é díi ka u'ví nto. U'ví ntó ña é kūvi naki'i ntuvi iña nto ne, da katé nuu ña nto dô'vi kan. Divi ñā é u'vi nti'xe nto ña.

6 'jÑā ntu te kadíko ña ū'un láa san é ūvi kúdi diú'un san? Ntá tsi nté uun ti ña kakunáa ini Xúva ko ti. 7 Divi ntō né, un tsi nté idi dikí nto ntánté'vi kui kui uun. Dukuān ne, ñá ku u'ví nto. Tsi divi ntō ne, díi díi ka nuu á'vi nto é vata ntáa láa, kiti é ña te da díi san.

Xoo é nakini i Jesuu núu ña'a (Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 'Ntá tsi kaka'án u ni ntō tsi un ntíi ntó xoo é kanakiní i

ko nuu ña'a san vevii ne, xu'u é vëxkúvi ú ñatíi ne, nakiní u ña nuu ánje Xuva kō kídaā.
 9 Ntá tsi xoo é kākuka'an nuu i é kā'án i iña ko nuu ña'a san vevii ne, kuan kōo vii u ni ña nuu ánje Xuva kō kídaā.

10 'Da xōo ka é ka'an ntée i ko, xu'u é vëxkúvi ú ñatíi vevii ne, kuvi kada ka'nu iní Xuva ko ni ñā. Ntá tsi xoo é ka'an kīni i iña Espiritū Sántū ne, ñā kada ka'nū iní Xuva ko ni ñā.

11 'Tē kue'en ni'i ña nto vi'i mí nataká nuu ña Israeé ne, ō ki'in ni'i ña nto ntá'a ña kaxntēku kú've sán ne, ō ntá'a ña tsiñu na'nu i ne, ñā ku kadā kuení nto nté koo nantiko koō ntó, nee é kā'an nto.
 12 Tsi tē xee úra i é kā'an ntó ne, Espiritū Sántū sán nañē'é ña nto nté koo ka'an nto —ka'an Jéssu.

Nee e dóo xii kaa iña ñā kuika

13 Uun ñā'a, ña nuu ta'an mé'ñū ña'a sán ne, kaka'an ñā ni Jéssu:

—Mastru, ká'an nto ni ēní ko, na tā'xi na é kāduku ntée ú iña uvá nti —ka'an ña.

14 Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an ñā ni ñā:

—¿Xoó ntu kaka'an i é kadā kú've u iña nto, é kē'nté dava ú iña nto? —ka'an ña.

15 Kidāā ne, kaka'an xtúku ña ni ñā'a san:

—Kuenta tsí vii nto tē ña kuné'ū iní nto é ió iña ta'an nto. Tsi ña te nee é ió iña ko é kade i é vā'á koo kuntoo o ñūxiví sa —ka'an Jéssu.

16 Kidāā né, ntaa ña ni ñā uun nuu i:

—Uun ñatíi, ña dóo kuikā né, dōo vā'a kúvi é tātá ña.

17 Kidāā né, dōo dé kuení ña, kaka'an ña: “¿Néé ntu vii ú

ve? Tsi ña tūvī ka mí'i natsoo vā'a u é tātá ko”, ka'an ña.
 18 Dā dé kuení ña, kaka'an ña: “É iní u neé vii ú ve. Nakiñ ú a vi'i atā sán ne, dá xntítsi u uun é dii ka ka'nu ka. Ikan nātsu'un vā'a nti'i u é tātá ko ni un nti'i é ió iña ko.
 19 Kidāā ne, ká'an mií ú ni nīmá ko: Nima mí ko, divín ne, ñā tē nté kaa iña o é ntoo vā'a ve. Kutuvín da'nán ve. Ka'xín ne, ko'on; na nākunuu dīni nima o.” Kuan kōo ka'an ña.
 20 Ntá tsi Xuva ko ne, kaka'an ña: “¿Nté kuān nte tūntun ntun! tsi niñú ve kuvin. Iña o é ntoo vā'a ne, ¿xōo ntú iña i kuví?”, ka'an ña.
 21 Dukuan ō ntákuví ña'a, ña e ntátsoo vā'a dokuika iña mii i, ntá tsi dóo nta'vi ñā nuu Xuva ko —ka'an Jéssu.

Kade Xuva ko kuēnta í'xá ña (Mt. 6:25-34)

22 Kaka'an Jéssu ní ña ntini'i ñā:

—Sá'a kā'án u ni ntō: Ñā ku dē kuení nto nee é kā'xi nto; ntē ña ku de kueni nto nee é ku'un kutávi nto.
 23 Tsi ntuví iña kó ne, dii ka nuu á'vi é vāta kaa é kā'xi o. Dii ka nuu á'vi kúñu kō é vāta kaa dóo é ku'un ō.
 24 Koto nto nté o de rkáka san: Ñā katá'xi ti é tātá, ntē ña katá'vi ti, ntē ña tuvi mí'i ntánatsoo vā'a ti iña tí di. Ntá tsi Xuva kō ne, kaxé'e ña é kā'xi ti. Ntō'ó ne, ¿ñā ntu te dii dii ka nuu á'vi nto é vāta ntāa láa san?
 25 Nté uun ña'a nto ña kuví vii nto é kué'nu ka kúñu nto, nté un síin ka, kuān te dóo kadā kuení nto.
 26 Tē ña kuví vii nto nte un síin sá'á ne, ¿nté kui ntádē kuení ntu nto tuku nuu i?

27 'Kóto nto nté o ntaé'nu láa san, é ntē ña ntáde tsiñu ne, ntē ña ntánakuido xu've. Ntá tsi kaka'án u ni ntō tsi

rei Salamuún ne, kuān te dóo va'a kue'en dóo ñá ne, ñá tē nté sa vá'a ito ña é vata ntáa láa san. ²⁸ Te Xuva ko kaxé'e ña e dóo vá'a ito ku'u é kaa má kú'ú kán vevíi ne, tevāá ne, tutun kuvi ne, ¿ñā ntu te díi ka kue'e kuenta víi ña nto nēe é ku'un nto, ntō'o é ña ntákuinti'xe nto? ²⁹ Dukuan ne, ña ku nantí'i nto iní nto é ntuku ntō é kā'xi nto. ³⁰ Tsí ña'a, ña é ña ini Xúva kō né, dōo ntaítsu'un ña iña é un nti'i nuú i sá'a. Ntá tsi ñi'vi ntō né, ío uun Xuva ntō, ña é iní nee é ntátaan núu nto. ³¹ Ntukū nuu iní nto nēe e vá'ā é víi ntō é ntio Xuva ko ne, ní'i ntō é un nti'i nuú i sá'ā.

Natsoo vá'a o é nuu á'vi iña ko e dukún kán
(Mt. 6:19-21)

³² 'Ñá ku u'vī ntó, a le'ntu mii ko. 'Ñá tē nté sa títin nto, ntá tsi Xuva kō ne, ío ñá dodíni é tā'xi ña nto é vā'á iña ña. ³³ Nadiko ntō é ío iña nto ne, dá kuē'é nto ña ntátaan núu i san. Kuan kōo kavá'a nto itín nto é ña kakuátā é kuntōo vá'a iña ntō e dukún kan ntii dañu ntúvi. Tsi íkán ne, ña kakí'vi ña du'u, ntē ña kadúku tí iña ko. ³⁴ Mí'i ntōo é nuu á'vi iña ntó ne, íkan kuntōo nima ntó di.

Kantio é kōo tú've ko

³⁵ 'Na kōo tú've nto du'nu nto ni ñū'u é nātuún nto. ³⁶ Víi nto vata tsí o dé ña ntáde tsiñu, ña ntántétu tó'o i, ñá é ñe'e mi tánta'a ña'a. Tē náxee ñá ne, kanake'xen ñā xi'í ne, ura tsí i nakaan. ³⁷ Nté kui dīni tó'o ña ntáde tsiñu san e ntántito ña te naxéé ña. Nuú é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsí ñi'vi tsí tó'o ña ne, nákuñtēé ña donúu ña ne, da ká'an ña tsí na kuntōo ña ntáde tsiñu

san nú mēsa ñá ne, mii to'o ñā tsu'un ko'o ña é kā'xi ña. ³⁸ Nté kui vá'a ña ntáde tsiñu san, tsí kuān te davá ñūu ne, ō e ve'xi túvi ne, ntántito ña tē nēe tó'o ñā. ³⁹ Na kūtuni nto sá'ā. Tē dí ini tó'o ví'i san neé ura kí'xi ñá du'ú san ne, koo tú've ña kuntétu ña. 'Ñá kuē'é ña itsi é kí'ví ña du'ú san má ví'i ñá é kí'i dú'u ña iña ña. ⁴⁰ Kuan ñi'vi ntō dí ne, na kōo tú've nto, tsí dā nēe iní nto ntuvi dá ña ntántétu nto xee ña vexkúvi ñatíi —ka'an Jesús.

Ña ntáde tsiñu vā'á nī ña ntáde tsiñu, ña é ña vá'ā
(Mt. 24:45-51)

⁴¹ Pedrú ne, katsixe'e ñā:

—Tō'ó, ¿vá kantáa ntu nto nuu i sá'a é da mii tsi iña mii ntí ne, ō iña un ntií ntí ña'a san? —ka'an ña.

⁴² Kaka'an Tó'o kō:

—¿Xoó ntu é ña ntáde tsiñu odo nuu, ña é díi ka vā'a, ña é díi ka kade ntaa, ña é kākā'an tó'o i é kodo nuu ñá iña ña ntoo nú ví'i ña é kuē'é ña é kā'xi ña te xee úra i? ⁴³ ¡Nté kui vá'a ña ntáde tsiñu, ña kade ntaá san! Tē náxee tó'o ña ne, é un nti'i kade ntaa ñá vatā o uvé tsiñu ña. ⁴⁴ Nuú é ntāa ntí'xe i é kākā'án u tsi tó'o ña ne, xtuví ñá ña é kuēnta víi ña é un nti'í é ío iña ña. ⁴⁵ Ntá tsi te ña ntáde tsiñu san kade kuení ña tsí kukuíi ka dá nāxee tó'o ñā ne, kani ntu'u ña kadā xení ña ni ña ntáde tsiñu ni'í ña, te tūi, te ñadí'í ne, kani ntu'u ña é kō'o ña, é kā'xi ña, é kada kí'vi ña. ⁴⁶ Kidáā ne, da nēe iní tsí ña naxee tó'o ña ntuvi dá ña kantétu ña, tsí ña iní ña neé ura naxéé ña. Kidáā ne, naki'í ña tsiñu ña ne, natee xío ña ña é kí'in ñá ni ña'a, ña é ña ini de ntāa san.

47 'Ña ntáde tsiñu, ña é ìni nēe e ntío tó'o ī ntá tsi ña te iō tu've ña, ntē ña ni de ntáa ña é kākā'an tó'o ña né, dōo naká'xi va'a tó'o ña ñā. 48 Ntá tsi ña ntáde tsiñu, ña e ñā ini nee e ntío tó'o ī ntá tsi idé ña nee iña e ñā ini ña ne, ní'i ñā é ntō'o ña di, ntá tsi ña dōo nee. Tsi xoo é dií ka kue'e ní'i i ne, dií ka kue'e kantio é kue'é ña ña nguī san. Xoo é dií ka kue'e ntada ña kuénta ntá'a i ne, dií ka kue'e kantio é kāda ntaa ña.

Kīi nteé xio ta'an ña'a san kuenta iña Jesús
(Mt. 10:34-36)

49 'Vé'xī u e xntéé ñu'u ú ñuxiví sa. jDōo ntio kó tē dī kai'xi vevii! 50 Iō úun nuu i e dōo nto'o kó rkontúví ne, un vá'a tsi kanti'i iní ko un tsi da nte inú kava. 51 ¿Vá v'e'xí ntu ú vata koo é kuntoo vá'a ña'a san ñuxiví sa, te kuinī nto? jÑa'a ní san! tsi ve'xí u é kii nteé xio ta'an ña'a san kuenta iña ko. 52 Tsi un tsi nte vevii ne, kii nteé xio ta'an ña'a. U'un ñá'a san uun tsi vi'i ntoo ña. Uni ñá'a ña naa núu ña nī ña uvi ñá'a sán ne, ña uvi ña'a sán ne, naa núu ña nī ña uni ñá'a san. 53 Uva ī ne, naa núu ña ni i'xā ña. I'xā ña ne, naa núu ña ni uva ñā. Di'i ñā ne, naa núu ña nī dióko ñā. Diókó ña ne, naa núu ña ni di'i ñā. Nūntí ña ne, naa núu ña nī énu ñā. Énú ña ne, naa núu ña nī ñuntí ña —ka'an Jesús.

Nuu i nté koo kuvi ntuvi sa'a

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

54 Kaka'an Jesús ní ña'a san:

—Tē ìni nto tsi ñu'u vikó san xe'e i kán ne, ura tsi ntáka'an nto é kán davi. Kuan kōo kuvi nti'xe. 55 Dá kañu tatsin xé'e

i kán ne, ntáka'an nto é v'e'xí ntuvi ka'ni. Kuan kōo kuvi nti'xe. 56 Nto'ó ne, da mii tsi rki xaa nto nteku é ntáka'an nto. Nto'ó e dōo ìni nto é ká'an nto nté koo kúvi e dukún kan ni ñuxiví a ne, ¿nté kuī ña ntáñe'e dikí ntu nto núu i é kata'xi Xuva kō nté koo kuvi ntuvi é ntoo o vevii?

Koón ntiin é ntuvá'an nī ña ntaínchu'vi o

(Mt. 5:25-26)

57 '¿Nté kui ña káde kú'ven mīin nee é v'a'a iña nto? 58 Tē xoó ña'a kí'in ní'i ña o nta'a ña tsiñu i é tsi'i kuétsi i o ne, koón ntiin nātiin vá'an ni ña itsi kán vata koo é ña kí'in ní'i ña o nta'a ña tsiñu i san. Tsi tē ña tsiñu i san ntada ña o kuénta ntá'a sntadún san ne, xnuu kutu ña o viutun. 59 Kaka'án u ni o tsi ña ntiin viútun san un tsi da nte ntá'vin nti'in é kakan ña —ka'an Jesús ni ña.

13

Kantio é nadama o nima ko

1 Ntuvi tsikán ne, iō ñá san ne, kué'en ñā mí tuví Jesuú ne, ntaa ña ni ñā tsi Pilatú san ne, e'ní ña ña ñatli, ña ñuú Galileá ne, da nádaká ña niñi ña ni niñi kití san é kué'é ña doméni iña Xuva ko.

2 Jesuú ne, kaka'an ña:

—¿Vá dií ka ntu iō kuétsi ña kuān o kúvi san é vata ntáa ña ñuú ña, te kuinī nto, é kuān o ntó'o ña? 3 Ka'án u tsi ña'a. Ntá tsi divi nto, tē ña nadáma nto nima ntó ne, un nti'i ntō kuví nto di. 4 Un nti'i ña xe'un uni ñá'a san xi'i ñá da núu vi'i dükun é nani Silūeé ne, ¿dií ka ntu iō kuétsi ña é vata ntáa ña é ìntoo ñuú Jerusaleén, te kuinī nto? 5 Ka'án u tsi ña'a. Ntá tsi divi nto, tē ña nadáma

nto nima ntó ne, kuví ntí'i ntō di —ka'an ña.

Kuenta iña utun é ña kakíi kiti i

⁶ Kidáa ne, kantáa Jesuu núu i sá'á:

—Uun ñatíi ne, í'xi ña uun utun ígu ñu'u ña. Kué'en ña kükoto ntódo ña te kākii kiti ígū sán ne, nté uun ti ña kakii ti.

⁷ Kidáa ne, kaka'an ñá nī ña kade kuenta útun san: “Koto nto tsi é uní kuíá é kākí'xi da tā'án u ne, nté uun ígu sán vata ní'i ko ti. Nakān nto utun ti vata koo é ntūníné ñu'u san, tsi é ntaā i é ntitsi”, ka'an ña. ⁸ Ntá tsi ña kade kuenta útun sán ne, kaka'an ña: “Na kūntitsi míi ka uun kuíá, níi dukuan naxtívítá u nte'u nú ditsín i ne, dá tsōo ú cho'o é kué'nu vá'a. ⁹ Te kīi kiti i kidáa ne, vá'a ō. Tē ña'á ne, dá nakān nto”, ka'an ña. —Kuan ō ntáa Jesuu nuu i sá'a.

Dā ntavá'a Jesuu úun ña dí'i, ña kúti'i

¹⁰ Uun ntuvi dá iō dá'nā ne, kanañē'e Jesuu ñá'a san nú vi'i mí ntánataká nuu ña Israe'el san. ¹¹ Ikān tuví uun ña dí'i, e xé'un uní kuíá é nchokuví ña. Tsi uun é ña vá'ā san dé tí'i ña. Ña ni kúvi ntuntāa ña nté un sín. ¹² Dā íni Jesuu ña ne, kāna ña ña, kaka'an ñá ni ña:

—É ntuvá'an kui'i o vé —ka'an Jesuu ni ña.

¹³ Kidáa ne, xntee tá'an Jesuu ntá'a ña ñadí'i san. Ura tsi i ntuvá'a ña ne, dā éni ntuvu ña kākā'an ña tsi dóo ka'nu Xuva kō. ¹⁴ Ntá tsi tó'ō vi'i mí ntánataká nuu ña ne, dōo kúdiin ña tsí ntavá'a Jesuu ñá'a san ntuvi dá iō dá'na ne, kaka'an ñá ni ñá'a san:

—Íñu ntuvi iō é kada tsiñu ō né, dívi tsi ntūvi é kúvi kí'xi nto dá kuchō'o nto; ñá te ntūvi dá iō dá'na san kí'xi nto —ka'an ña.

¹⁵ Kidáa ne, kaka'an Jesuu:

—Ntō'ó ne, da míi rki xaa nto nteku e ntáka'an nto. ¿Ñā ntu ntánantuté nto duntiki nto ni búru nto é kí'in ti kiko'ó ti ntute ntuvi dá iō dá'na san? ¹⁶ Tsi ña dí'i sa'á ne, tatá vi'i Abraan ña, ntá tsi é kúvi xe'un uní kuíá e nteé kímí ña kuí'i sá'a é xé'é é ña vá'ā san ña. ¿Vá ñā ntu kuví nakuitá u kui'i ña ntuvi dá iō dá'na? —ka'an Jesuu.

¹⁷ Dá ká'an Jesuu sá'a ne, un ntí'i ñā ntaínchu'vi ña kúka'an nuu ña é kuān ó kaka'an Jesuu ni ña. Ntá tsi ña'a sán ne, dōo díni ña e dōo ka'nu nuu i é idé Jesuu.

Kuenta iña tsíkīn kuli (Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸ Kidáa ne, kaka'an Jesuu:

—¿Nté ō ntu mí kadē kú've Xuva kō? ¿Nee iñá ntu é kuví ntada dadíi o? ¹⁹ Vata kaa kudii uun tsíkīn kuli é kuetsi kué'en e ka'í'xi uun ñatíi má iña ñá kán ne, kēne un tsi da nte kúvi utun. Kuka'nu ne, un tsi nte láa, kiti ntaíko, de vá'a ti taka tí nta'a i —ka'an ña.

Kuenta iña ú'xen iā (Mt. 13:33)

²⁰ Ntá tsi kaka'an Jesuú di:

—¿Nee iñá ntu ntada dadíi ú vata kaa mí kadē kú've Xuva kō? ²¹ Tsi mí kadē kú've Xuva kō ne, vata kaa uun tí'nti ú'xen iā e kí'i uun ñadí'i san ne, dā nadaka ña u'xen san ni uní xkú've utsi trigu un tsi da nte náneñu vá'a ú'xen san —ka'an Jesuu.

Xi'i mí ña ni'i
(Mt. 7:13-14, 21-23)

²² Jesuú ne, itā ntí'xin ña ñuú na'nu ni ñuú kuetsi, kanakuā'a ña ña'a san mí ita ntí'xin ña. ²³ Uun ña'a ñá ne, kēne ña, kaka'an ña:

—Mastru, ¿ña titín ntu ña'a san, ña é kanakáku? —ka'an ñá, tsixe'e ña.

Jesuú ne, kaka'an ña:

²⁴ —Koó ntii nto kūkí'vi nto xi'i mí ña ni'í san. Tsí kaka'án u ni ntō tsí ña te da díi ña'a ncho ki'ví ña, ntá tsi ña ní'í ña é kí'ví ña. ²⁵ Dā nākādí Tó'o vī'í san xi'í ñá ne, ntō'o é ñu'u mii nto kí'í kán né, nake'xen ntō xi'í san, ká'an ntō: “Nakaán nto xi'í nto, na kí'ví ntí”, koo ka'an nto. Ntá tsi ña ne, ká'an ña: “Ntō'ó ne, ntē ñá íni u mí vē'xí nto”, koo ka'an ña. ²⁶ Kidáa ne, kani ntu'u nto kā'an nto: “Ntí'í ne, ē'xí dadii ntí ni ntō; xī'í dadii ntí ni ntō di. Tsi nakuā'a nto ña'a san itsi ñuú mii ntí”, koo ka'an nto. ²⁷ Ntá tsi nantiko kōo ñá, ka'an ña: “É kākā'án u tsi ñá íni u nto. Kii nteé xio nto ko, tsí un ntí'í ntō ntáde nto é kīni kaa.” Kuan kōo ka'an ña. ²⁸ Ikān ne, kueku nto ne, naka'xí ka'ñi nto nú'u nto té íni nto Abraan ni Ísaa ni Jácoó, ni ūn ntí'í ña ka'án naa Xuva ko tsí ntoo ña mí kadē kú'vé Xuva kō. Ntá tsi nto'ó ne, é ñu'u mii ntō kí'í kán. ²⁹ Xée ña'a, ñá vē'xí dá mí'í ká diñi ñuxiví sa, kixkúntōo ña, ka'xí dadii ña ni Xuva kō mí kadē kú'vé ña. ³⁰ Kini nto tsi kidáa ne, iō ña'a vevii ne, dōo na'nu ña'a ña i'a ñuxiví sa, ntá tsi ña na'nu ñá'a ká ña nta'a Xuva kō. Iō ñá'a é ña te na'nu ñá'a ña í'a ne, ña e dōo na'nu ña'a ña nta'a Xuva kō —

ka'an Jesús.

Ēku nteé Jesuu ñuú
Jerusaleen

(Mt. 23:37-39)

³¹ Ntuvi tsikán ne, xēe ña fariseu, kaká'an ña ni Jesús:

—Ntaka nto i'a, tsí Heródē sán ne, ncho ka'ní ña nto — ka'an ña.

³² Ntá tsi ña ne, nantíko kōo ñá, kaka'an ña:

—Kue'én ntō ne, ka'an nto ni ñukuí tsikan tsí vevii ni ūtén ne, nakuíta ká u é ña vá'a san ne, ntavá'a ká u ña nchokuví san di. Ídá ne, ntí'í tsiñu ko. ³³ Ntá tsi kantio é kí'ín ka ú itsi kán vevii ni ūtén ni ídá di. Tsí ña kúvī é kúvī ña ka'án naa Xuva ko té ña te ñuú Jerusaleen kuví ña. Kuan kōo ka'an ntō ni nā —ka'an Jesús—.

³⁴ 'iDōo u'vi kakúvi ko kuenta iña nto, ña ñuú Jerusaleen! ;Tsi nta'é ní nto ña e ntáka'an tú'un Xuva kō ne, ntáxé'e xuu nto ña é taxnuu Xuva ko kuénta iña nto! ;Ñá té nté kaa ki'in itō ncho nataká nuu ú i'xá nto vatá ó de tsú'un san é kánataká nuu ti i'xá ti má ntí'xin ti, ntá tsi ña ni ntío nto! ³⁵ Koto ntō tsí xtuvi mii Xuva ko vi'í nto ve. Ntá tsi kaka'án u ni ntō tsi nté uun ito ká ña kīni ntō ko un tsi da nté tē xee ntúvi é ká'an nto: “;Nté kui vá'a ó é vē'xí ña vé'xí kuenta iña Xuva ko!”, koo ka'an nto —ka'an Jesús.

14

Dā ntavá'a Jesuu úun ñatī,
ña é katsitu kuñu

¹ Uun ntuví dá iō dá'na ne, kué'en Jesús, kúka'xí ña nú vi'í ña odo nūu iña ñá fariseu. Ntaíto xū'ú ña nguú san nté koo vií Jesús. ² Ikān tuví nuu Jesús úun ñatī, ñá katsitu

kuĩñu. ³ Jesuú ne, tsix'e'e ñā mastrú leí san nī ñā fariseú san, kaka'an ñā ni ñā:

—¿Vá kúvi ntu ntavá'a ú ñā nchokuví san ntuvi dá iō dá'na, o ñā kúvi ntu? —ka'an ñā.

⁴ Ña'a sán ne, diin diin sá kantóo ñā. Kidáa ne, kī'i Jesuu ñā nchokuví san ne, dā ntavá'a ñā ñā, dā nátaxnū ñā ñā é na nū'u ñā. ⁵ Kaka'an ñā nī ñā fariseú san:

—¿Vá iō ntú nto te i'xá nto o te dūntiki nto kó'xo nuu tī ini pusu kán ne, vá ñā natavá ntu nto tī, kuān te ntuvi dá iō dá'na? —ka'an ñā.

⁶ Ña ni kúvi nantiko kōo kue'en tsí ñā é kākā'an Jesuu ni ñā.

Núu i iñā ñā kakana ñā mí kātánta'a ñā'a

⁷ Dā ini Jesuu tsí ñā'a, ñā xee vi'i viko sán ne, ntánakaxnū ñā mí'i e dóo vá'ā o é kuntōo ñā nú mesá san ne, kaka'an Jesuu ni ñā núu i sá'a:

⁸ —Tē xoó kakana i é kī'in ntó viko mí kātánta'a ñā'a sán ne, tē xee ntó ne, ñā kú xkutúvi ntó nte nuu i kan, tsí te kī'xi tuku ñā'a, ñā é díí ka ka'nu ñā'a é divi ntó ne, ⁹ kidáa ne, xéē ñā é kána ñā nto ntuvi ntó ne, ká'an ñā ni ntó: “Xio kudii kutuví nto, tsí ñā sá'a ne, kutuví ñā i'a”, koo ka'an ñā ni ntó. Kidáa ne, kuka'an nuu nto nakuntísi nto, kikutúvi nto un tsi nte ata i kan. ¹⁰ Ntá tsi tē xee nto mí kākana ñā nto é kíkaxi nto ne, kúkutúvi nto un tsi nte ata i kan. Kidáa ne, tē xee ñā e kána nto sán ne, ká'an ñā: “Kuítā nti'xin nto nte nuu i san”, koo ka'an ñā. Kidáa ne, kuiko ñū'u ñā ntántoo nú mesá san nto. ¹¹ Tsí xoo é kade ka'nu mii i

kúñu i ne, tē kúvi ne, ní'i ñā doka'an; ntá tsi xoo é dutsi i vevii ne, rkontúvi ne, díí ka kuka'nu ñā'a ñā —ka'an Jesuu.

¹² Kaka'an xtúku ñā ni ñatíí, ñā e kána ñā:

—Dá káde vá'a nto é ká'xi ñā'a nú vi'i nto kán ne, ñā ku kána nto ñā e dóo vá'a tiin ni'i ntó, nté ēní nto, nté ñavi'i nto, nté ñā kuika, ñā ntoo etsin nú vi'i ntó. Tsí divi ñā né, kána ñā nto di é kíkaxi nto nú vi'i ñā kán né, kuan kōo ntúdadíi ñā ni ntó. ¹³ Ntá tsi da ntáde nto viko ne, kana nto ñā ntā'ví san, nī ñā e dúkuan ntā'ví da káku, nī ñā natán i san, ni ñā kuáa san di. ¹⁴ Kidáa ne, dōo diní nto. Tsí divi ñā ne, ñā kúvi ntúdadíi ñā ni ntó. Ntá tsi divi ntó ne, ní'i nto é vá'a iñā nto ntuvi te ntóto ñā'a, ñā é ide é vá'a ñuxiví sa —ka'an Jesuu.

Núu i iñā viko ká'nu é edé uun ñatíí
(Mt. 22:1-10)

¹⁵ Dā téku ñā sá'ā ne, uun ñā é tuví nu mesa kán ne, kaka'an ñā ni Jesuu:

—¡Nté kui vá'a o xoo e kae'xi dadíi i mí kadē kú've Xuva kō! —ka'an ñā.

¹⁶ Kaka'an Jesuu ni ñā:

—Uun ñatíí ne, dóo ka'nu viko idé ñā. Nā tē nté kaa ñā'a san kána ñā é kíkaxi ñā. ¹⁷ Dā xee ura i é ká'xi ñā ne, taxnū ñā ñā kade tsiñu iñā ñā é kúkoto ñā ñā'a san; “Kue'ēn ntó ve, tsí é iō tu've nti'i”, ka'an ñā. ¹⁸ Ntá tsi un ntií ntií ñā ne, éni ntu'u ñā ntáka'an ñā nté kui ñā ni kuví kí'in ñā. Nā é kuví uun sán ne, kaka'an ñā: “Ñū'u da ve ñíí ú ne, kantio é kī'in u kikoto ntódo u. Vii nto da x'e'e, kada ka'nú ini nto nī ko tsí ñā kúvi kí'in ú ve”, ka'an ñā.

19 Tuku ña'a ne, kaka'an ña: “Dā ve ñíi ú u'un ná'a dūntiki ne, kantio é kikoto ntée ú ti tē va'á ti. Vií nto da xē'e, kada ka'nu ini nto nī ko”, ka'an ña. 20 Ña uun ká xtuku sán ne, kaka'an ña: “Xu'ú ne, dā ve kúvi tánta'a ú ne, dukuān ne, ña kúvi kī'ín u”, ka'an ña. 21 Dā náxee ña táxnūu ñá ne, kantaa ntí'i ña nī tó'o ñā nee iña é kākā'an ñá mí ñe'e ña. Kidāā né, kūdiin tó'o ñā ne, kaka'an ñá nī ña kade tsiñu iña ña: “Kuē'en náne'en nú ā'ví kan ni itsi ka'nu kán, ni da kanī má ñūu san, dá kuntēkan ña nta'ví san, kixni'in ña i'a, ni ñā dúkuan ntā'ví da káku, ni ña kuāá san, ni ñā natīn sán di”, ka'an ña. 22 Dā ku e ví'i ne, náxee ña táxnūu ña, kaka'an ñá nī tó'o ñā: “É de ntāa u é kākā'an nto, ntá tsi dóo kan-iné ka”, ka'an ña. 23 Kidāā ne, kaka'an tó'o ña nī ñā: “Kuē'en itsi na'nu kan ne, kuē'en un tsi nte nu ráxa kán, ká'an ni da xóo ka ña'a, kuétsī é viin ñá na kī'xi ñá vata koo é na tsítu ña ma ví'i ko. 24 Tsí kaka'án u ni ntō tsi nté uun ña'a, ña kana dí'na ú ne, ñá nī'i kué'en tsi ña é kā'xí ña”, ka'an tó'o ñā — ka'an Jesús.

Nuu i é ntii tū'un é kuntikin ó Cristu
(Mt. 10:37-38)

25 Ñá tē nté kaa ña'a ntántikin ñá Jesuu. Jesuú ne, xkokōo ñá ata ña, kaka'an ñá ni ñā'a san:

26 —Tē xoó ña'a ki'xi ña é ncho kuntikin ñá ko ne, ña kúvi vii ñá tē ñá dií ka kue'e ntío ña ko é vata kaa ntío ña uva ña ni di'i ñā, ni ñadi'í ñá ni i'xá ña, ni enī ñá ni tā'an ñá, nī kúñu mii ñā di. 27 Tsí ña kúvi vii ñá tē ña ntío ña

nākunáa ña kúñu ñā é kuntikin ñá ko. 28 Te iō ntó ne, ntio nto é xntitsī ntó vi'i ka'nu ne, ¿vá ña ntu te di'na kutuví nto kadā kueni nto nté kaa nantí'i nto, te xēe tá'an ntu diu'un nto é kuvi kuntitsi? 29 Tē ñá ne, xtuví ntó etí vi'i sán ne, é ntaā i kutuvi dava. Un ntíi ntíi ña kainí ne, kani ntu'u ñā ka'an kīni ña iña nto: 30 “Natíi sa'á ne, eni ntu'u ña káde vá'a ña vi'i ña ne, ntē ña ni kuvi vii ña nantí'i ñá”, koo ka'an ña. 31 Ō te uun reí san ncho víi ña du'xen ni tūku reí ne, ¿vá ña ntu te di'na kutuví ña kadā kueni ña te xēe tá'an u'xi míil sntadun ña é kōo ntii ña vii ñá du'xen ni tūku reí, ñá iō ōko míil sntadun i? 32 Tē íni ña tsí ña kuvi vii ña ne, taxnūu ña tū'ūn nta'a tuku reí san dá tuvi íka ká ña é kākān ña e nté koo kuntōo vá'a ña ni ñā. 33 Dukuān né, te xóo ña'a, ña é ña xtuví mii i ūn ntí'i iña í ne, ña kúvi kuntikin ñá ko — ka'an Jesús.

Dā ña véñíi ka ñíi san
(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

34 Kaka'an xtúku Jesuu nuu i sá'a di:

—Ñíi sán ne, dōo va'a. Ntá tsi tē kúnāa díko i ne, ¿nté ntu koo ntuveñíi ka xtúku? 35 Ñá vādá mi kainuu á'vi ká i; da mii sa é nakuíta o. Xoo é kātekú i ne, na kīni i —ka'an Jesús ni ñá'a san.

15

Kuenta iña á le'ntu, kiti kúnāa

(Mt. 18:10-14)

1 Un ntíi ntíi ña ntaído diu'un xōo iña ñuú Roma ni tūku ña'a, ña é iō kuetsí i ne, xēe etsin ña mí tuví Jesuu é kīni ña é kākā'an ña. 2 Dukuān

ne, ña fariseú san nī mastrú leí san ne, ntáka'an kīni ña iña Jesús, kaká'an ña:

—Ñatī sa'á ne, ntaika dadii ña nī ña é iō kuetsí i ne, ntaé'xí dadii ña ni ñā di —ka'an ña.

³ Kidāa ne, kantaa Jesuu kuénta iña i sá'ā:

⁴ —¿Xoó ña'a ntu nto, te ió uun sientu lé'ntu ntó, tē kunaá ti uun ti ne, ñā ntu te tsoo míi nto kití kimi díko xe'un kimí san, dá kī'in nto, kīnantúku nto kīti kúnaá san da nte ko é nani'i nto ti? ⁵ Tē nani'i ntó ti ne, nakuntéku dokó nto ti ne, dōo díni nto di. ⁶ Tē náxee nto nú vi'i nto kán ne, kana nto ña vá'a tiin ni'i nto nī ña nú vi'i ntō ne, ká'an ntō: “Na nākunuu díni nima ntó nī ko, tsí e nani'í ko á le'ntú ko, kití kúnaa”, koo ka'an nto. ⁷ Dukuān ne, ká'ān ú ni ntō tsí díi ka iō dodíni e dukún kán te uun ñā'a, ñá iō kuetsí i, nativi iní ña kuétsi ñā, é vāta kaa ña kimi díko xe'un kimi ñá'a san, ña é vā'a, ña é ña tuvi kuétsi i nuu Xuva ko —ka'an Jesús—.

Kuenta iña ñādī'i, ña nani'í diu'un i

⁸ 'Uun ñādī'í ne, ió u'xi diu'un kui'xín iña ña. Tē kúnaa ún ne, ¿vá ñā ntu natúun ña ñu'u ña ne, dá ne'xín ñā da kanī má vi'i ña kán? Kukuíi kudu'va tsi nantuku ñā da nte ko é nani'i ña. ⁹ Tē nani'í ñā ne, nataká nuu ntí'i ña ni ñādī'i, ña vá'a tiin ni'i ña, nī ña ntoo etsin nú vi'i ña kán, ká'an ñā: “Nā nakunuu díni nima ntó nī kó, tsi é nani'í ko diu'un ko e kúnaa”, koo ka'an ña. ¹⁰ Kaka'án u ni ntō tsí dukuān díni ánje Xuva ko kuénta iña

ñá iō kuetsí i tē nativi iní ña kuétsi ñā —ka'an Jesús.

Kuenta iña í'xa é kúkaka ntava túku ñuu

¹¹ Kaka'an Jesús san di:

—Uun ñatī ne, ió uvi i'xa ña. ¹² Na dutsī sán ne, kaka'an ná ni uva nā: “Ūvá, ta'xi nto iña nto é kāduku ntée u”, ka'an na. Kidāa ne, ē'nté dava ña é tātá ña é duku ntée na. ¹³ Ntē vata kutítin ntuvi ne, i'xá ña, na dutsī sán ne, nātsu'un vá'a ntí'i na iña ná ne, dá kuē'en ná tuku ñuu mí doto tsi nánti'i lúku na diu'un na. Ide na un ntí' ntíi núu i é kīni kaa vata ka'án iní mí nā. ¹⁴ Ntá tsi dá ntí'i kuē'en diu'un ná ne, xée ntūvi da dōo kutama da kanií ñuu tsíkán ne, iñi ntú'ū kúnaa nteē na é ká'xí na. ¹⁵ Kidāa ne, kuē'en nā, kuntúku na tsiñu ni uun ñatī, ña ñuu tsikán ne, taxnúu ña ná rantsu ña é kī'in na, kikuenta víi na kutsin ña. ¹⁶ Ntío na é ká'xí na é kae'xí kutsín san da nte ko é nta'a na ne, ntá tsi xoxo ni xé'e i é ká'xí na. ¹⁷ Kidāa né, dē kuení mii na, káka'an na: “¡Nté ntu kaa díi ña ntáde tsiñu iō ñā nú vi'i uvá kó kán é iō é ntaé'xí ña ne, ntē dúkuan kántoo ka. Xu'ú ne, kaxi'í u dóko i'a! ¹⁸ Á te nū'ú u mí tuvi uvā kó kán ne, ká'ān ú ni ñā: Ūva, é ntuku kuétsí u ni Xuva ko, ni divi ntō di. ¹⁹ Ña nuu á'vi ká u é ká'án ka nto é i'xā ntó ko. Vi'i a vé ne, vii nto nī kó vatā ó de nto nī ña ntáde tsiñu iña nto. Kuan kōo ká'ān ú ni ñā”, ka'an na. ²⁰ Kidāa ne, nākunūu itsi na, kunú'u na mí tuvi uva nā.

'Ikā ká ve'xí na, íni uva na nā né, ntuntā'ví ini ña na. Koó da kaxkainu uva nā kúnakuētú itsi ña na ne, nánume ña na, da é'xi ña xu'u

na. ²¹ Kidáā ne, kaka'an ná ni uva nā: “Ūva, é kō'xo nteé u nuu Xuva ko, ni divi ntō di. Nā tē nee nuu á'vi ká ko é kā'án nto é i'xá nto ko”, ka'an na. ²² Ntá tsi uva nā ne, kaka'an nā ni nā ntáde tsiñu iña nā: “Nantukū nāne'e nto du'nu é dii ka va'a dá nākunúu i'xá ko. Naxnūu nto di'i ntá'a i di. Na nāki'í nti'xen vá'ā sán di. ²³ Kūkueká nto duntiki, kiti dii ka de'én ne, dá ka'nī ntó ti dá kā'xi o ti é vī o vikó san. ²⁴ Tsi i'xá ko sá ne, e xí'i, kuíni ko, ntá tsi e ntóto xtuku. É kūnāá i'xá ko, kuíni ko, ntá tsi é nani'í ko i ve”, ka'an nā. Kidáa ne, eni ntu'u nā idé nā viko san.

²⁵ Ntá tsi i'xá nā, na kuvi atā sán ne, nuu na má tsiñu na. Dā náxee étzin na nú vi'i na kán né, tēkú na e dóo kaeku strumentú ne, ntaíte'e nā'a sán di. ²⁶ Kidáā né, kāna na uun nā kade tsiñu sán ne, tsixe'e nā: “¿Nee ntu kakuvi i'a?”, ka'an na. ²⁷ Nā kade tsiñu sán ne, kaka'an nā ni nā: “É náxee ení o. Uva o ne, táxnūu nā é kūví uun duntiki, kiti dóo de'én san, tsi vá'a tsi o náxee na”, ka'an nā. ²⁸ Kidáa ne, kūdiín ení na, na kuvi atā sán ne, ntē nā ni ntio na ntí'vi na má vi'i na kán. ²⁹ Kaka'an ná ni uva nā: “Divi ntō ne, ini nto tsi éma tsi kaxntií ú nto, é ntē nā kadé do'ō ú ni ntō nté uun ito ne. Ntá tsi ntē nā kata'xí nto nté uun kudii a ndi'ú san é vī u viko ko nī na vá'a tiin ni'í u. ³⁰ Ntá tsi veví ne, náxee i'xá nto na sá'á, na é dotō tsi nanti'í diu'un nto ni nādí'í kinī ntáa sán ne, kae'ní ka nto duntiki, kiti dóo de'én san”, ka'an ení na, na kuvi atā san. ³¹ Kidáā ne, kaka'an úva

na ni nā: “I'xá mií kó, xo'ōn né, nī kue'en tsi ntuvi tuvín nī kó. Un nti'í é ió iña ko ne, iña o di. ³² Ntá tsi veví ne, e vá'a o é vī o viko, tsi é nakūnuu díní nimá ko, tsi na ení o ne, e xí'i na, kuíni ko, ntá tsi kantíto na. É kūnāa na, kuíni ko, ntá tsi é nani'í ko ná ve”, ka'an úva na ni nā — ka'an Jéssu.

16

Kuenta iña nā nteé nta'a i tsiñu, nā é dotō tsi nanti'í diu'un tó'o í

¹ Jesuú ne, kantaá nā ni nā ntini'í nā nuu i sá'a di:

—Uun natií kuika ne, xío uun nā'a, nā intée nta'a i tsiñu nā. Ntáka'an nā'a san tsi nā sá'á ne, dotō tsi kananti'í nā diu'un tó'o nā. ² Kidáa ne, kāna tó'o nā nā, kaka'an nā ni nā: “¿Nee ntu nuu i sá'a é káka'an nā'a san iña o? Ntadan kó kuenta tsiñu o ve, tsi nā kunteé nta'a ká o tsiñu ko”, ka'an nā. ³ Kidáa ne, dóo dé kueni nā nteé nta'a i tsiñu san: “¿Ntē ntu koo vií u ve? Tsi tó'o kó ne, naki'í nā tsiñu ko. Nā túvi ntií ko é kikutú u ne, kakuka'an nuú ko é kākán u doméní di. ⁴ É iní u nté koo vií u ve, vata koo é naki'í nā'a sán ko nú vi'i nā kán dá nā tuví ka tsiñu ko”, ka'an nā. ⁵ Kidáa né, kāna nā nā kui uun kui uun nā, nā é tanūu diu'un tó'o nā. Tsixe'e nā nā xee dí'na san: “¿Ntē ntú kaa tanūu nto iña tó'o ko?”, ka'an nā. ⁶ Nanti'ko koō nā, kaka'an nā: “Tanūu ú uun sientu varii ásete”, ka'an nā. Kidáa ne, kaka'an nā nteé nta'a i tsiñu san: “Ū'un kuenta o. Kantí'í sá kutūvin, dá xntéén na'an uvi díko u'xi varii tsi”, ka'an

ña. ⁷ Kidáā né, tsixe'e xtuku ñá tukú ña'a san: "¿Ntē ntú kaa tanūu nto?", ka'an ña. Divi ñā ne, kaka'an ña: "Uun sientu etún trigu", ka'an ña. Kidáā ne, kaka'an ña: "Ū'un kuenta o. Kími díko tsi xnteén na'an ve", ka'an ña. ⁸ Tō'ó ña ne, ínī ña tsi ña nteé nta'a i tsiñu, ña e dóo kini kaa sán ne, dōo ntíto ña nté koo víi ña. Tsi ña ntáduku ntée ñuxiví sa ne, díi ka ntíto ntáde ña ni tā'an ña é vāta kaa ña'a, ña ntáduku ntée Xuva kō.

⁹ Xu'ú ne, kaka'an u ni ntō é na kada tsiñu ni'i ntō diu'un nto é iō ñuxiví sa vata koo é na nī'i nto ña'a, ña vá'a tiin ni'i ntō, vata koo é, tē ntí'i diu'un ntó ne, koo xoo é nākuído i nto mí kuntōo nto ntii dañu ntūvi.

¹⁰ Uun ña'a, ña é kade ntaa núu i é dutsī né, kuan kōo kada ntaa ña nuu i e dóo ka'nu di. Ña'a, ña é ña kada ntáa nuu i é dutsí ne, ntē ña kada ntáa ña nuu i é ka'nu di. ¹¹ Ntá tsi tē ñá ini de ntáa nto nī diu'un é iō ñuxiví sa ne, ¿xoo ntu é ntāda i kuenta ntá'a nto nuu i é vā'a ntí'xe? ¹² Tē ñá ini de ntáa nto nī nuu i iña túku ñá'a ne, ¿xoo ntu ta'xi i é kūvi iña mii nto?

¹³ Nté uun ña'a, ña kade tsiñu ne, ña kūvī é koo uvi tó'o ñā é uun ito tsi. Tsi kada xení ña nī ña uun ña'a sán ne, ña uun ña'a ká san ne, kuinima ñá ña. O ña uun ña'a sán ne, kuiní'i ña ña ne, ña é uun ká san ne, ñá vii ñá ña kuenta. Ña kūvi vii o tsiñu Xuva ko tē dóo kakuinima kó diu'un san —ka'an Jesús.

¹⁴ Ña fariseú san ne, dōo kuinima ñá diu'un. Dukuān né, eni ntu'u ñā ntáka'an kini

ña iña Jesús. ¹⁵ Ntá tsi kaka'an Jesús ni ña:

—Divi ntō ne, ntáde nto e dóo va'á nto nuu ña'á san, ntá tsi Xuva kō ne, ini ña nte ntáa nima nto. Tsi nuu i e ntáde ka'nu ña'a sán ne, ñā ntōo kue'en tsi Xuva kō.

Lei Muísee

¹⁶ Lei é xntéé na'a Muísee ni tú'un é ka'an ñá ka'an naa Xuva ko ne, idiá'vi un tsi nte ntúvī da íka Juan. Ntá tsi nte ntúvi tsikán ne, e ntáka'an ntódo ña'a san tú'un va'á san iña i mí kadé kú've Xuva kō ne, un ntíi ntíi ña'a san ntáxio ntii ñā é kí'ví ña.

¹⁷ Ntá tsi díi ka ña ntii tu'un é ntí'i e dukún kan nī ñuxiví a é nadāma uun kudii letra iña lei san.

Kuenta iña ña'a, ña ntánatsoo mii ta'an

(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

¹⁸ Te uun ñatíi kanaxtuví mii ña ñadi'í ña ne, tē tánta'a ña ni tuku ñadi'í san ne, kade ña é ko'xo nteé ña nuu Xuva ko. Xoo é kátánta'a i ni tuku ñadi'í, ña e náxtimii xī í ne, kade ña é kākó'xo nteé ña nuu Xuva kó di.

Uun ña'a ña kuika ni Lázaru

¹⁹ Uun ñatíi kuika ne, dōo va'á du'nu ña. Da mii kuē'en tsi viko kade ña utén utén; dōo ka'nu kade ña. ²⁰ Ikān tuví uun ñatíi, ña e dóo ntā'ví, ña é naní Lázaru. Dōo kate'u kúñu ñā. Tuví nteé ñá etí xi'i ñá kuiká san. ²¹ Vevii tsi kā'xi ña é kakó'xo má mēsa ñá kuiká san. Un tsi nte tīnā sán ne, kaxée ētsin ti é ncho nauvi ti mí katē'ú san. ²² Uun ntuvi ne, xí'i á ña ntā'ví san. Kue'en ní'i ánje san ña é kutuví ñā ni Ábraan, mí ntoo ña xi'i, ña e ntántikin Xúva kō, mí dóo

vá'ā o. Xí'i ñā kuiká san dí ne, kántū'xí ñā di.

²³ Dā dóo kanto'o ñā kuiká san dō'vi kán ne, ntāni'i ñā nuu ñā, iní ñā Abraán san e dóo ikā ntāñi ñā nī Lázaru san. ²⁴ Kidáa ne, kāna ñā kuiká san ñā, kaka'an ñā: “Uvatā kó Abraan, na ntuntā'ví ini nto ko. Taxnūu nto Lázaru san vata koo é na natsií ñā rkinta'a ñā ntuté san ne, dá kī'xi kudii ñā nantikó ñā xaa ko, tsí ñā te nté kaa kanto'o ko í'a mí kaí'xí san”, ka'an ñā.

²⁵ Ntá tsi kaka'an Ábraán san ni ñā: “Í'xá ko, na naka'ān o tsí divīn né, dōo vá'ā o kue'én o ntúvi dí'na. Ntá tsi Lázaru sán ne, dōo ntó'o ñā dí'na. Vevii ne, e ní'i ñā é vá'á í'a ne, divīn ne, kantó'o o. ²⁶ Uun ká tuku nuu í di: Ío uun xi'nti kunu mé'ñū ntí ni ntō. Dukuān né, tē xoó ñā'a ntoo ñā í'a é ncho kī'in ñā ikān ne, ñā kúvi kī'in ñā. Nté ñā ntoo ikān ne, ñā kúvi kī'xi ñā í'a dí”, ka'an ñā.

²⁷ Kidáa ne, kaka'an á ñā kuiká san: “Vii nto da xe'e, úvā kó Abraan, taxnūu nto Lázaru san nú vi'i uvā kó kán ²⁸ vata koo é na kā'an ñā ni éni ko, ñā u'un ñā'a ká san, vata koo é ñā ku kī'xi ñā í'a mí dóo kanto'o ko”, ka'an ñā. ²⁹ Ntá tsi kaka'an Ábraan: “Divi ñā ne, ntoo ní'i ñā tú'ūn e xntée na'a Muísee ni ñā ka'án naa Xuva ko san é nakuā'a ñā. Na vii ñā kuenta sá'ā”, ka'an ñā. ³⁰ Kidáa ne, nantíko kōo ñā kuiká san, kaka'an ñā: “Kuvi ní, uvā kó Abraan, ntá tsi tē dí ntoto uun ñā'a ñā xi'í san ne, dá kíkoto ñā ñā ne, á te nat'ivi ini ñā kuétsi ñā”, ka'an ñā. ³¹ Ntá tsi Abraán san ne, kaka'an ñā: “Tē ñā ntáde ñā kuenta tú'ūn é kākā'an Muísee ni ñā ka'án

naa Xuva ko ne, nté dukuān ñā kuintí'xe ñā, kuān te ntoto ñā xi'í san”, ka'an Ábraán san —ka'an Jésuú san ni ñā'a san.

17

E dóo xii kaa é ntava nuu o nūu i é kīni kaa
(Mt. 18:6-7, 21-22;
Mr. 9:42)

¹ Kaka'an Jéssuu ni ñā ntiní'i ñā:

—Nii kuē'en tsí ntuvi ío nuu i é ntava nuu o é kīni kaa san. Ntá tsi te xōo ñā'a kaxé'e ñā itsi é vii ta'an ñā é kīni kaa sán ne, jntā'vi ide ñā!

² Tē xoó ñā'a kade ñā é ntava nuu uun á í'xá san nuu i é kīni kaa sán ne, dií ka vá'ā ó tē dí ni nakuíta núu ñā ñā nú ntute ñū'u kán, kunū'ní nuu dukun ñā xuu xódó san. ³ Kuenta tsí vii nto.

“Te nēe nuu i káde ta'an nto ne, kada tíi nto ni ñā vata koo é ñā kuan koo vii ñā. Te nat'ivi ini ñā ne, kada ka'nu ini nto ni ñā. ⁴ Te kadē xení ñā ni ntō né, kuān té u'xe íto é uun ntuvi ne, te ntiko koō ñā u'xe íto é kā'an ñā ni ntō tsí ñā vá'a o dé ñā ni ntō ne, kada ka'nu ini nto ni ñā —ka'an Jéssuu.

É kūvi vii o da nēe ka nuu i e dóo ka'nu, te kakuinti'xe kō

⁵ Ñā ntiní'i ñā sán ne, ntáka'an ñā nī Tó'o kō:

—Tā'xi ká nto e dií dií ka kuinti'xe nti —ka'an ñā.

⁶ Kidáa ne, kaka'an Xúva kō:

—Tē dí kuinti'xe nto ne, kuān té un síin vata kaa uun a tsíkin kulí sa ne, kuvi ka'an ntó ni utun sá'a: “Nenen í'a ne, da nākuntú'xin xion má ntute ñū'u kán”, koo ka'an nto. Utun sán ne, kuinti'xe i é kākā'an nto.

Kuenta iña ñā ntáde tsiñu

7 Te iō nto é iō ña kade tsiñu iña nto, ña é kaixkutu ñú'u nto o kade ña kuenta kiti nto ne, tē náxee ña nú vi'i nto kân ne, ¿vá kaka'an ntú nto: “Kuítā ntí'xin, kutūvin nú mesá san”? 8 Nájá, tsí kaka'an nto: “Kadan va'án é ká'xi u kuenta kuáa ne, kuntēen donúu o, tsu'un kó'ōn é ká'xi u. Tē kúvi é'xi ú, kúvi xí'í ú ne, dá kidáa kutūvín, ka'xín di”, xkoó ka'an nto. 9 ¿Vá kánakué'e ntu nto sintiá'vi ntá'a ña kade tsiñu iña nto é kade ntaa ñá tsiñu e teé tsiñu nto ña? 10 Dukuán né, te divi ntó dé ntaa ntí'í nto é ntio Xuva ko ne, kantio é ká'án ka nto: “Nti'í ne, ñá tē ña kade tsiñu é kaidiá'vi nti, tsí kúdií idé nti nuu i é kaka'an nto”, koo ka'an nto —ka'an Jesús.

Dā ntavá'a Jesuu u'xi ñá'a ña nako'xo kúñu ī

11 Dā kue'en Jesús ñuú Jerusaleén ne, itā ntí'xin ña ñuú Samaria ni Gálilea. 12 Dā xee ñá uun ñuu lú'nti ne, vé'xi u'xi ñá'a ña ntánchokuvi e ntánako'xo kúñu ñá, ntá tsi kantáñi ikā ñá ne, 13 un tsi ntákachu'u ña, ntáka'an ña:

—Jesuu, Mastrú, na ntuntā'ví ini kudii ntó nti! —ka'an ña.

14 Dā ini Jesuu ñá ne, kaka'an ña:

—Kue'ēn ntó, kūnañé'e nto kúñu nto dūtú san —ka'an ña.

Da ñi tsi kué'en ñá ne, ntuvá'a ña.

15 Kidáa ne, uun ña ne, iní ña é ntuvá'a ña. Ntiko koó ñá ne, ñi kué'en ini ña kaka'an ña e dóo ka'nu Xuva kō. 16 Nákunchiti ntāa ña nuu Jesús. Un tsi nte ñú'u kân nakuntéi ña é nakué'e ña sintiá'vi nta'a ña. Natií sa'á ne, ña

ñuú Samaria ña. 17 Kidáa ne, kaka'an Jesús:

—¿Ñá ntu te un ntí'í nto é u'xi ñá'a nto e ntuvá'a nto kui'í nto? ¿Mí'í ntu kué'en ña in ñá'a ká san? 18 ¿Da mii xntu ñá vé'xi tuku ñuú san e ntíko koó ña é kaka'an ña e dóo ka'nu Xuva kō? —ka'an Jesús.

19 Kidáa ne, kaka'an Jesús ni ñatí san:

—Nakuntísin, dā kunú'un nú vi'í o kan vé, tsi é ntuvá'an, tsi kuínti'xe o —ka'an ña.

Nté koo kixkadā kú'vé Xuva kō

(Mt. 24:23-28, 36-41)

20 Ña fariseú san ne, ntátsixe'e ñá amá kixkadā kú'vé Xuva kō. Nantíko kōo Jesús, kaká'an ña:

—Ñá dító te kini o núu ko mí kadē kú'vé Xuva kō. 21 Ña kúvi ká'an o te i'a túvi, o te ikân tuvi, tsi é ñú'u ta'án o ī —ka'an ña.

22 Kidáa ne, kaka'an ñá ni ña ntini'í ña:

—Xée ntúvi é ntio nto kini nto kuán te uun ntúvi tsi vata kaa ntuvi dá tuví u, xu'u é vëxkúvi ú ñatí ne, ntá tsi ña kiní ka ntó ko. 23 Iō ñá'a sán ne, ká'an ña: “I'a tuví ña”, o “Ikân tuví ña”, koo ka'an ña; ntá tsi ña ku kuínti'xe nto ña; ñá ku ñe'ē nto é kuntikín ntó ña. 24 Tsí xu'u é vëxkúvi ú ñatí ne, tē xee ntúvi é nainú u ne, xi'í nuu da kanñi dū'va e dukún kân. 25 Ntá tsi di'na ne, dóo nto'o nto ne, kadā xení ña'a san ni nto, ña ntántoo ntuvi tsíkan.

26 Vata o kúvi ntuvi da íka Noeé san ne, kuan kōo kuví dí ntuvi dá nainú u ñuxiví a. 27 Ntáxi'í ntaé'xi ña'a san, ntánatánta'a ta'an ña di, un tsi da nte ntúvi é kúki'vi Noeé

18

san arká san. Dā nēe inī nā da nakuntēku ntute sán ne, xí'i ūn ntií ntí nā'a san. ²⁸ Kuan tsi ō kúvi ntuvi da íka Loó san di. Nā'a sán ne, ntáxi'i nta'éxi nā, ntánii nā dí ne, ntádiko nā di. Ntáta'xi nā tatá ne, ntáxntañī nā vi'i di. ²⁹ Ntá tsi divi tsi ntuvi da ntáka Loó san űuú Sodoma ne, kó'xo űu'u dú'xē nte e dukún kan, ni xūu é kai'xi vatā ó kakiin daví san ne, uun ito tsi ntí'i nā'a sán xí'i nā. ³⁰ Kuan kōo kuvi dí tē xee ntúvi é kué'e Xuva ko kūtuni nā'a san xoo nā'a nti'xe u.

³¹ Ntuvi tsikán ne, tē xoó nā'a odo vīdin nā rki vi'i nā kán ne, nā ku ntí'vī nā iní vi'i nā kán é kīnaki'í nā iñā nā. Nā űu'u má kū'u kán ne, ntē nā ku naxée nā nú vi'i nā kán di. ³² Naka'an nto ñadī'í Loo nté ō kúvi nā. ³³ Xoó nā'a é ntio nā é nakakū nā ntuvi iñā nā ne, nakunaá nā. Ntá tsi xoo nā'a é kanakunaá nā ntuvi iñā nā kuenta iñá ko ne, nakáku nā.

³⁴ 'Sá'a kakā'án u ni ntō tsi niñu tsikan ne, ntoo uvi nā'a san, é uun tsi nu ito ntákidi dádi nā. Uun nā ne, naki'í Xuva ko ñā ne, uun nā ne, kutuvī mii nā. ³⁵ Uvi nā'a ñadī'í ntántiko nā. Uun nā ne, naki'í Xuva ko ñā; uun nā ne, kutuvī mii nā. ³⁶ Uvi nā'a ñatī'í űu'u nā má kū'u kán ne, uun nā'a ñā né, naki'í Xuva ko ñā; uun nā'a ñā né, kutuvī mii nā — ka'an nā.

³⁷ Kidáā ne, ntátsixe'e nā Jēsuu:

—¿Mí'i ntū é kuān koo kuvi sá'ā? —ka'an nā.

Nántiko kōo Jesuu, kaká'an nā:

—Mí ntōo kúñu tē'ú san ne, ikān ntaíko nūu skuilú san — ka'an nā.

Kuenta iñā ñadī'í kii ni nā kaxntékú kú've

¹ Jesuú ne, kantaa nā uun nuu i é nañé'e nā é kā'an ntá'vī ō é ni kué'en tsi ntuvi é nte nā nativi iní kō. ² Kaka'an nā:

—Xío uun nā kaxntékú kú've san uun űuú é nte nā kaú'vī nā Xuva kō né, nte nā kaíko űu'u nā nā'a sán di. ³ Divi tsi űuú tsikán ne, tuví uun ñadī'í kii é ió du'xen iñā nā. Kué'en nā nta'a nā kaxntékú kú've san, kukakan nā kuétsi kuēnta iñā nā kanaa núu ni'í nā. ⁴ Dā dóo kútítin ntuvi ne, nā ni íde nā kaxntékú kú've san nā kuenta. Ntá tsi da rkontúvī ne, dē kueni nā: “Ñā kaú'vī ko Xuva ko, ntē nā kaíko űu'ú u nā'a sán di, ⁵ ntá tsi ñadī'í kii, nā sá'a ne, dóo kanatekū du'xen nā ko. Nada'an ú nā vata koo é nā ki'xí ka nā é natekū du'xen ka nā ko”, ka'an nā.

⁶ 'Sá'ā é kākā'an nā kaxntékú kú've, nā dóo kīni kaa san. ⁷ Xuva kō ni, ¿vá ñā ntu te nadá'an nā xoo é nakaxnúu nā é kúvi iñā nā, nā é kaikan ntá'a nā ntē ntúvi ntē niñu? ¿Vá vī ntú Xuva kō é kuntētu nā? ⁸ Ká'ān u tsi nada'an nā ñā é nte nā kukuíi. Ntá tsi te vē'xi u, xu'u é vēxkúvī ú ñatī'í ne, ¿vá nāni'í ka ntú ko nā'a, nā e ntákuinti'xe i ñuxiví a? — ka'an Jēsuu.

Kuenta iñā nā fariseu ni nā kaido diu'un xōo

⁹ Kantaa Jesuu úun ká xtuku nuu i iñā nā e dóo va'a, kuiní mii i, nā ntánantii ni'ni tuku nā'a. Kaka'an nā:

¹⁰ —Uvi nā'a ñatī'í ne, kué'en nā má úkún kan,

kūka'an ntâ'ví ña. Uun ña ne, ña fariseu. Ña uun ña'a ká san ne, ña kaido diu'un xôo iña ñuú Roma. ¹¹ Ña fariseú san ne, ntitsí ña ne, du'vā ó kaka'an ntâ'ví ña: "Xuvā kó, kanata'xi ú sintiá'vi nta'a nto tsi xu'ú ne, ña te váta ntáa ña nguī san kaa u: é dū'ú ña, kini ntáa ña ne, iō kuetsí ña di; ntē ña te váta kaa ña kaido diu'un xôo san kaa ú di. ¹² Xu'ú ne, úvi ito é uun vite kaitúvi ixú u. Kué'e kanatā'xi ú nta'a nto vata kaa é kani'í ko", ka'an ñá fariseú san. ¹³ Ntá tsi ña kaido diu'un xôo san ne, dōo ika kátuvi ña; ntē ña ni ntaa ní'í ña dīki ña ni nuu ña e dukún kán. Da mii tsī e kaxé'e ña nta'a ña nima ñá, kaka'an ña: "¡Xuva ko, na ntūnta'ví ini nto ko, tsi xu'ú ne, dōo iō kuetsí ko!", ka'an ña. ¹⁴ Kaka'án u ni ntō tsi ña kaido diu'un xôo san ne, é dé ka'nu iní Xuva ko ni ña kuetsí ña, kúnū'ú ña vi'í ña. Ntá tsi ña fariseú san ne, ñá'ā. Tsi ña é kade ka'nu mii kúñu ī né, dōo kakó'xo nteē ñá nta'a Xuva kō. Á ña ntâ'ví san ne, ña'ā ña e dōo ka'nu ña'a ña nta'a Xuva kō —ka'an Jēsuu.

Dā naxnuu viko Jesuu á i'xá kuetsí

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵ Kue'en ní'í ñá'a san i'xá ña mí tuví Jesuu váta ko é na tīn nta'a ña ī. Ntá tsi dā iní ña ntini'í ña né, eni ntu'u ña de tii ña ni ña vexní'í i'xá i. ¹⁶ Kidáa ne, kána Jesuu ña, kaka'an ña ni ña:

—Kué'e nto ītsi é na ki'xi mii i'xá san nta'a ko. Ná ku kādí nuu nto, tsi mí kadē kú'vé Xuva kō ne, un ntí'í ntí'í ña'a ne, vata ntáa i'xá san ntáa ña. ¹⁷ Nuú é ntaā i é

kāka'án u ni ntō: Xóo ncho kí'vi i mí kadē kú'vé Xuva ko ne, da mii é kuinti'xe ña Xuva ko vatā ó kakuinti'xe i'xá san. Tē ñá'á ne, ña kúvi kí'vi ña —ka'an Jēsuu.

Uun ñatí'í kuika kaka'an ña ni Jēsuu

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸ Uun ñatí'í, ña odo nūú ne, katsixe'e ña Jēsuu:

—Mastru va'á, ¿neé ntu vii ú vata koo é ní'í ko ntuvi vā'a iña ko ntii dañu ntūvi? —ka'an ña.

¹⁹ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—¿Nté kui kaka'an ntun é vā'á u? Tsi xoxo e vá'a i; mii tsi Xuva kō e dōo va'á ña. ²⁰ Inin nté o kaka'an tú'un e xtúvi Xúva kō: "Ná ku kukīdi ní'í nto ñadi'í, ña é ña te ñadi'í mí o. Ná ku e'nín ña'a. Ná ku dū'un. Ná ku kā'án dovete iña ña'a. Kuikon ñu'un uva o, ni di'í o di'", ka'an —ka'an Jēsuu.

²¹ Kaka'an ñatí'í san:

—É un ntí'í sá'á ne, é dē ntaa ntí'í ú un tsi nte dá ku lú'nti u —ka'an ña.

²² Dā téku Jesuu sá'á ne, nantíko kōó ñá, kaka'an ña:

—Uun sá nuu i é kākunaá iña o: nadikon ntí'in neé iō iña ó ne, dá tsi'in nta'a ña ntâ'ví san, tsi kuan kōo é koo dokuika iña o e dukún kán. Kidáa ne, ki'xin, dá kuntikín ko —ka'an ña.

²³ Ntá tsi dā téku ñatí'í san sá'á né, dōo kúnta'xa iní ña, tsi dōo kuika ña. ²⁴ Iní Jesuu tsi dōo kúnta'xa iní ña ne, kaka'an ña:

—¡Nté kui dōo ntii tū'un é kí'ví ña kuiká san mí kadē kú'vé Xuva kō! ²⁵ Díi ka ña ntii tu'un é kí'ví uun kameú san xavi xiki san é váta kaa ña

kuiká san é kǎ'ví ña mí kadē kú'vé Xuva kō —ka'an ña.

²⁶ Ña téku i sán ne, ntáka'an ña:

—¿Xoó ntu é kūvi nakáku i kuan? —ka'an ña.

²⁷ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Nee iña é ña kuvi vií ña'a sán ne, Xuva kō ne, kuvi vií ña —ka'an ña.

²⁸ Pedrú ne, kaka'an ña:

—Ntǎ'í ne, é tsoo mii ntǎ'í ntǎ'í iñá ntǎ'í e ntántikín ntǎ'í nto —ka'an ña.

²⁹ Jesuú ne, kaka'an ña:

—Nuu é ntaǎ i é káka'án u: Da xōo ka ña'a é xtuví mii ña vi'í ña, o di'í ña, o ení ña, o uva ña, o i'xá ña kuenta iña i mí kadē kú'vé Xuva kō ne, ³⁰ dií ka kue'é ka ni'í ña ñuxiví a; rkontúví ne, ní'í ña é vǎ'á nta'a Xuva ko ntii dañu ntúvi —ka'an Jesuu.

Dá kūvi uni ito é káka'an Jesuu é kuví ña

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

³¹ Kána xio Jesuú san uxuvi ñá'a ña ntǎni'í ña ne, dá kaká'an ñá ni ñá:

—Vevíí ne, kǎ'in o ñūú Jerusaleen, mí kuinta é un ntǎ'í é uve na'a e ntáka'an ñá ka'án naa Xuva ko san kuenta iñá ko, xu'u é vǎxkúvi ú ñatǎi.

³² Tsí ntada ña kó kuenta ntá'a ña vé'xi tūku ñuú san é kadá xení ña nǎ ko, é vií ña é kini kaa nǎ ko, é tǎ'vi díí ña kó di. ³³ Kani ña kó ñǎi é kanu'ni nuu utun ne, dá ka'nǎ ñá ko di, ntá tsi te kúvi uni ntúvi ne, ntoto xtuku u —ka'an Jesuu.

³⁴ Ntá tsi ña ntǎni'í ña ne, ñá ni ñǎ'e dikí ña; ntē ñá ini ña nee iña é káka'an Jesuu, tsí nuu i sá'a ne, dōó xū'ú o kaka'an ña; ntē ña ni kuvi kǎ'in dikí ña.

Dā nta'vá'a Jesuu úun ña kuáa, ña ñuú Jericoo

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵ Kué'en Jēsuú ne, dā xee étsin ña ñuú Jericoo ne, ikān tuví uun ña kuáá itsi kǎn, kaikan ñá doméni. ³⁶ Da téku ña é ña te nté kaa ña'a san ntaíta ntǎ'xin ña ne, katsixe'e ñá neé kakuvi. ³⁷ Ntáka'an ñá'a san tsi Jēsuú ne, ikan kuíta ntǎ'xin ña. ³⁸ Kidáa ne, un ntii tsi kakana ña kuáá san:

—Jesuu, i'xá Davii, na ntuntǎ'ví ini nto ko! —ka'an ña.

³⁹ Ña odo nūú ne, de tíi ña ni ña vata koo é na kūtuví kadin ña. Ntá tsi dā dií dií ka ntii kána ña:

—i'xá Davii, na ntuntǎ'ví ini nto ko! —ka'an ña.

⁴⁰ Kidáa ne, kántitsí Jesuú ne, dā táxnuu ña ñá é kükueká ña á ña kuáa san. Dā xee ñá ne, tsixe'e Jesuu ña:

⁴¹ —¿Neé ntu ntio o é víi u ni o? —ka'an ña.

Ña kuáa san ne, kaka'an ña: —Mastru, ntio ko é ntūvá'a ntuxnuú ko —ka'an ña.

⁴² Jesuú san ne, kaka'an ña: —Nakoton ve. É ntūvá'a ntuxnúu o vē, tsí nǎi kué'en ini o kúinti'xe o —ka'an Jesuu.

⁴³ Ura dú'va tsi i náxi'í nuu ñá kuáá san ne, dá kué'en ña kuntikin ñá Jesuu, kaká'an ñá tsi dóo ka'nu Xuva kō. Un ntǎi ntǎi ña'a sán ne, dā íni ña nuu i sá'a ne, ntáka'an ña e dóo ka'nu Xuva kō di.

19

Jesuu ni Záqueu

¹ Xée Jēsuu ñuú Jericoo. Ítā ntǎ'xin ña mé'ñū ñuú san. ² Ikān tuví uun ñatǎi, ñá nani

Zāqueu, ña é odo nūu iña ña ntaído diu'un xōo iña ñuú Roma. Dōó kuika ñā. ³ Ña sã'á ne, dōó ncho kiní ña xoo ñá'a é Jēsuu ña, ntá tsi ña ni kivi kiní ña, tsí ña te nté kaa ña'a ntáñi nteē ñá ña ne, Zaqueú san ne, dōo lú'nti ñā. ⁴ Kidáā ne, kué'en ña ödó nuū ña ne, kúxēe ña rki utun é ntitsi ítsi kãn mí kuíta ntí'xin Jesuu é kiní ñá ña. ⁵ Dā ita ntí'xin Jesuu íkãn né, ìto ña rki utún san, kaka'an ña:

—Zaqueu, kamá san nuun ve, tsí vevíi ne, kantio é kutúví u nú vi'i o kãn —ka'an ña.

⁶ Kidáā ne, kantí'i du'va tsí núu ñā e dōo diní ña é kī'in Jesuu nú vi'i ña kãn. ⁷ Dā ñi ña'a sán ne, un ntí' ntí' ña ntáka'an káni ña é kué'en Jēsuu kúkutúvi ñā nú vi'i ña é iō kuetsí i. ⁸ Kidáā ne, nákuntísi Zaqueu, kaka'an ñá ni Jēsuu:

—Koto nto, Mastru. Kué'e ú ña ntā'ví san dava é un ntí'í é iō iñá ko. Tē xoó ña'a kī'i dú'u ú iña ñá ne, nantiko kōó u kimi itó ka xtúku —ka'an ña.

⁹ Kaka'an Jēsuu:

—Ē vevíi xee ntúvi é nakáku ña ntoo nú vi'i sã'a, tsí ñatíi sa'á ne, tatá nti'xe Abraan ña. ¹⁰ Tsí xu'u é vëxkúvi ú ñatíi ne, vé'xí u é kanantukū ú ña ntákunaa vata koo é nakákú u ña —ka'an Jēsuu.

Kuenta iñá diu'un (Mt. 25:14-30)

¹¹ Dā ntaíni ña'a san é kãka'an Jēsuu núu i sá'a ne, ntaa ña ni ña ũun nuu i, tsí e xee étsin ña ñuú Jerusaleén ne, kütuni ña tsi ntádē kuení ña'a san tsi é vevíi xee ntúvī é kuiñi ntu'ū é kadā kú've Xuva ko ñūxiví sa.

¹² Kaka'an ña:

—Uun ñatíi, ña e dōo ka'nu ña'a ne, kué'en ña tūku ñuu vata koo é nī'i ña é vii ñá rei. Rkontúví ne, ntiko koó ñá. ¹³ Di'na dá kii ña é kī'in ñá ne, kãna ña u'xi ñá'a, ña ntáde tsiñu iña ñá ne, kué'ē diu'un san xe'é ña ña, xe un xé un ñā, kaka'an ña: “Kada tsiñu ni'i ntō diu'un sá'a un tsi da nté nãxé u”, ka'an ña. ¹⁴ Ntá tsi ña ñuú mii ñā né, kúné'ū iní ña ni ñā. Taxnūu ña ña é kũka'an ni ñá odo nūu san: “Ñá ntío ntí ñatíi sã'a é vii ñá rei iñá ntí”, ka'an ña.

¹⁵ 'Ntá tsi kükú've ña é vii ñá rei ne, ntiko koó ña, náxee ña ñuú ña kãn. Dā náxee ñá ne, taxnūu ña é kikaná ña ña ntáde tsiñu iña ña, ña é xé'é ña diu'un, vata koo é kütuni ñá te kué'e i'xá diu'un ña é'nu é xe un xé un ñā. ¹⁶ Ña é kivi ũun sán ne, ntáda ña kuenta, kaká'an ña: “Tō'o, diú'un ntō ne, ú'xi ìto nteku é'nu”, ka'an ña. ¹⁷ Kaka'an rei san: “Nté kui dōo vá'ā o, tsí ñivín né, dōo va'á kaden tsiñu. Vi'i a vé ne, kadãn kú'ven u'xi ñuu, tsi dén ntaan kuãn te nté kaa kudii é tã'xi u o”, ka'an ña. ¹⁸ Xée xtuku ña uun ña'a sán ne, kaka'an ña: “Tō'o, diú'un ntō ne, ú'un ìto ká xtuku ni'i é vāta kaa”, ka'an ña. ¹⁹ Dukuãn ne, kaka'an xtúku rei san ni ñā dí: “Ñivín ne, kada kú'ven u'un ñuu”, ka'an ña.

²⁰ Kidáā ne, xée ña uun ña'a ká san, kaka'an ña: “Tō'o, i'a ni'i ú diu'un nto é xtuví va'á u, e xnúu ta'án u dodúkun ko. ²¹ Tsí u'ví ko nto, tsí ñivi ntō né, uun ñatíi e dōo ka'xí nima nto. Kanakuido nto nee iña é ña ni tsoo ntó ne, katiin nto é tãta mí ña ni í'xi nto”, ka'an ña. ²² Kidáā ne, kaka'an rei

san: “Divīn é ña vāā o ni den tsiñun, vatā ó kaka'án ne, nuu é ntaā i e dóo ka'xī nimá ko. Tsi inin tsi kanakuido ú nee iña é ña ni tsoó u ne, katīn u mí ña ni í'xi ú di.²³ Dukuān ne, ¿nté kui ña ni de tsiñu ní'in ntun diu'ún ko vata koo é nī'i kúdii kó i'xá i tē náxeé u nú vi'í ko?”, ka'an ña.²⁴ Kaka'an ñá nī ña nto san: “Naki'i nto diu'ún san ne, dá kué'é nto ña é kuvi ide u'xi íto san”, ka'an ña.²⁵ Ntáka'an ña: “Tō'o, ntá tsi ña tsikán ne, é io ū'xi íto ká xtuku iña ña”, ka'an ña.²⁶ Nantíko kōó reí san, kaka'an ña: “Sá'ā ne, ká'ān u: Xoo é iō iña í ne, ní'í ká ña, ntá tsi xoo é ña tuvi iña í ne, nakí'í nti'í ña, kuān té ña kué'e é iō iña ña.²⁷ Kuenta iña ña é ntákune'u iní i nī kó ne, ña é ña ni ntio i é vii ú reí ne, kixní'í nto ña í'a ne, dá ka'nī ntó ña nuú ko”, ka'án reí san —ka'an Jesús.

Dā xee Jesús űnuú Jerusaleen
(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11;
Jn. 12:12-19)

²⁸ Dā kúvi ka'an Jesús sá'ā ne, kué'ēn ká ña ñuú Jerusaleen.²⁹ Dā dokó sa xee ña ñuú Befagee ni ñuú Betaniá etsin nú xūku é nani Olivú ne, taxnú ña uvi ña'a, ñá ntini'í ñá,³⁰ kaka'an ñá ni ñá:

—Kue'ēn ntó ñuú lu'nti é tūvi étsin í'a. Tē xee ntó ne, ikān ntee tīn uun a búru é nte vata xoxó kuntēku í ti. Nantuté nto ti ne, dá kixni'í nto tī.³¹ Tē xoó tsixe'e í nté kui kanantuté nto a búru sán ne, ká'an ntō tsi Tó'o nto kántio ña ti —ka'an ña.

³² Kué'en ñā táxnuu ña san ne, nāni'í ña é un nti'í vatā ó kaka'an Jesús ni ña.³³ Dā

nántuté ña burú san ne, kat-sixe'e tó'o tī:

—¿Nté kui kanantuté nto burú ko? —ka'an ña.

³⁴ Nantíko koō ña, ntáka'an ña:

—Tō'ó kántio ña ti —ka'an ña.

³⁵ Kue'en ní'í ña tī mí tuvi Jesús. Tsido ña dōo ñá ata a búru sán ne, dā nakaa ña Jesús áta ti.³⁶ Ña'a sán ne, tsōo ña doo ña ítsi kán mí ita ntí'xin Jesús.³⁷ Dā xee étsin ña mí dokuntí xuku Olivú sán ne, un ntí ntí ña ntántikin ñá ne, dōo diní ña. Kidáa né, uun tsi vāntiñi ña ntáka'an ñá e dóo ka'nu Xuva ko kuénta iña i é un ntí'í nuu i e dóo ka'nu é idé ña e íni ña.³⁸ Ntáka'an ña:

—¡Dōó ka'nu Rei, ñá vē'xí nta'a Xuva kō! ¡Na ta'xi Xuva kō é kuntoo vá'a o ni ñá vi'í antivi! ¡Dōó ka'nu Xuva ko, ñá tuvi e dukún kán! —ka'an ña.

³⁹ Kidáa ne, iō ñá fariseú, ña ñu'u ta'an mé'ñu ñá'a sán ne, ntáka'an ña:

—Mastru, kada tii nto nī ña ntántikin nto —ka'an ña.

⁴⁰ Ntá tsi nantiko kōo Jesús, kaká'an ña:

—Te ñá'a san koo kádin ñá ne, un tsi nte xúú san kani ntu'u káchu'u —ka'an ña.

⁴¹ Dā xee étsin Jesús űnuú Jerusaleén ne, íto ña ñuú san ne, da éku ña kuénta iña í,⁴² kaka'an ña:

—¡Tē dí ni ínín kuān te uun ntúvi vevii e nté koo kutúvín va'an! Ntá tsi vevii ne, núu i sá'á ne, dóo xu'u íō. Ña kúvi kīnin.⁴³ Vi'í a vé ne, vé'xi ntúvi é kini kaa iña o é ña ntaínchu'vi ó ne, kada xení ña ni ō. Kidáa ne, xntitsí ña ntó'ō é kádí nuu ña ntíko diñi o.⁴⁴ Dá uun íto tsi nānti'í ntodó ña o. Ka'ní ña ña'a o. Nākatsin

ntíí ntíí ñá da neé ka e kátūví iña o, tsí ña ni kutúni ō ura dá kí'xí Xuva kō é nakakū ñá o — ka'an ña.

Dā ntántoo Jesuu ini ukun

(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵ Kidáa ne, kúk'í'ví Jesuu má ukún ka'nu kán né, eni ntu'u ña kíñu'u ña ña ntádikō nu kí'í kán. ⁴⁶ Kaka'an ña ni ña:

—Tū'ún Xuva kō ne, kaka'an: “Vi'í kó ne, vi'í mí ka'an ntá'ví ña'a”, ka'an Xúva kō. Ntá tsi ña ni ntō ne, ntáde tsiñu ni'í nto vata kaa vi'í ña du'u —ka'an Jesuu.

⁴⁷ Utén utén xee Jéssu ini ukún kán é nañ'e é ñá ña'a san. Ntá tsi tó'o dūtu ni mastrú lei, ni ña tsiñu i ne, ntánantukū nuu iní ña nté koo ka'ní ña Jesuu. ⁴⁸ Ntá tsi ña ni kuví ní'í ña nté koo vií ña, tsí un ntíí ntíí ña'a sán ne, ntaíni va vá'a sa ña é káka'an Jéssu.

20

¿Xoó ntu teé tsiñu i Jesuu?

(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

¹ Uun ntuvi ne, tuví Jesuu má ukún kan, kanañ'e é ñá ña'a san nté koo nakáku ña. Xée dūtu ñá odo nūu, ni mastrú lei san, ni ñatā san. ² Kidáa ne, ntáka'an ñá, tsixe'e é ña Jéssu:

—Ka'an ntó nī nti: ¿Xoó ntu kaka'an i é kuān koo vií nto sá'á? ¿Xoó ntu teé tsiñu i nto? —ka'an ña.

³ Kidáa ne, kaka'an Jéssu:

—Xu'ú di ne, tsixe'e é ú nto uun nuu i. Nantiko koō ntó, ka'an nto: ⁴ ¿Xoó ntu teé tsiñu i Juaan é kuan kōo nakutsi ntute ña ña'a san: Xuva kō né, ō ña'a san? —ka'an ña.

⁵ Kidáa ne, eni ntu'u ña natíin mii ña, ntáka'an ña:

—Te ká'an o é Xuva kō teé tsiñu ña ña ne, nantiko koō ñá, ka'an ña: “¿Nté kui ña ni kuíntí'xe ntu nto ña kuan?”, koo ka'an ña. ⁶ Ntá tsi te ká'an o tsí ña'a san teé tsiñu ña ña ne, kudiin ñá'a sán ne, kué'e xuu ña kō. Tsí un ntí'í ñá'a sán ne, iō ntaa iña ña tsí Juaán san ne, kaka'an ñá kuenta iña Xuva ko —ka'an ña.

⁷ Dukuān ne, nantiko koō ña, ntáka'an ñá tsi ñá ini ña xoo teé tsiñu i Juaan é nakūtsi ntute ña ña'a san. ⁸ Kidáa ne, nantiko kōo Jesuu, kaká'an ña:

—Xu'ú di ne, ña ká'an ú xoo teé tsiñu i ko é kūvi vií u nuu i sá'a —ka'an ña.

Kuenta iña ñá ñu'u nta'a i é tātā

(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹ Kidáa ne, eni ntu'u Jéssu kántaa ña nuu i sá'a, kaka'an ñá ni ñá'a san:

—Uun ñatíí ne, í'xi ña xō'lo tinti'lo māña ñá kán. Rkontūví ne, de'xé ña é tātā ña é kada tsiñu ni'í tāan tuku ña'a. Kidáa ne, kué'en ña xīo ñuu. Dā kútítin ntuvi kue'en ñá ne, ¹⁰ taxnūu ña ña kade tsiñu iña ña é kíkakan ña é kadūku ntée tó'o ña, ntá tsi dá xee ñá kade tsiñu sán ne, e'ní ña ña, dá nantiko koó ña ña da mii ntā'a ña. ¹¹ Kidáa né, taxnūu tó'o tinti'lo san uun ká tuku ña'a, ña kade tsiñu iña ña, ntá tsi ña tsíkán di ne, dōó kini ō ka'an ñá ni ña né, e'ní ña ña di. Da mii tsi ntā'a ña ntiko koō ña. ¹² Tō'ó i sán ne, taxnūu xtuku ña ña kade tsiñu iña ña, ñá kuví ūní san. Ntá tsi ña ñu'u nta'a i tinti'lo san ne, ntuku

kui'ī xtúku ña ña ne, dā kíñu'u ña ña kí'i kán.

¹³ Kidáa né, tō'ó ñu'u sán ne, kaka'an ña: “¿Neé ntu víi ú ve? Á te taxnúu ú i'xá mii ko. Da mii é kuiko ñu'u ña ña”, ka'an ña. ¹⁴ Ntá tsi ña ñu'u nta'a tinti'o sán ne, dā íni ña i'xá ña ne, ntáka'an ñá xe un xé un ña: “Ña sá'a é dūku ntée ña iña uva ña. Ka'ni o ña vata koo é xo'o víi o tó'o ñu'u san”, ka'an ña. ¹⁵ Dukuān né, kíñu'u ña ña ñu'u uva ña ne, dā é'ni kue'en ñá ña —kuan o ka'an Jéssu ni ñá'a san.

Kidáa ne, tsixe'e Jéssu:

—¿Neé ntu víi tó'o í sán nī ñá ñu'u nta'a í é tātá san, te kuinī nto? ¹⁶ Vi'i a vé ne, á te kí'in ña kíká'ni ña ña ñu'u nta'a í san, dá tsu'un nta'a ña é tāta ña tuku ñá'a —ka'an Jéssu.

Ntá tsi dā téku ña'a san sá'a ne, ntáka'an ña:

—jNté kui sa! jÑa te kuan koo kúvi! —ka'an ña.

¹⁷ Ntá tsi Jesuú ne, íto ña ña ne, dá kakā'an ñá ni ña:

—Vi'i a vé ne, ka'an nto neé kani tú'un é ūve na'a sá'a:

Xúu é nantii ní'ni ña xntāñi ví'i sán ne,

divi e dii ka nuu á'vi i,

ka'an. ¹⁸ Da xóo ka ña'a, ña é ntāva ntodo nú xūu sá'a ne, tá'nu kuē'en ña. Ntá tsi te xōo ñá'a kó'xo nuu xuú san ata ñá ne, un tsi kivi utsi kúñu ña —ka'an Jéssu.

¹⁹ Tō'ó dutú san nī mastrú leí san ne, ntōo ña é tñn ña Jesuu úra í tsíkan, tsi kútuni ña é kántaa Jesuu núu i sá'a kuenta iña ña, ntá tsi u'vi ñá ña'a san.

Kuenta iñá diu'un xōo
(Mt. 22:15-22; Mr. 12:13-17)

²⁰ Kidáa ne, taxnúu ña ña'a é kíkoto xú'u ña Jesuú ne, íde sá ña vatā ó de ña'a, ña e dóo vá'a, tsi ntántukū nuu iní ña nté koo tsi'i kuétsi ña Jesuu ntá'a ña tsiñu i. ²¹ Kidáa ne, tsixe'e ña Jéssu:

—Mastru, iní nti tsi nuu é ntaā i é un nti'í é kaka'an nto dá kanañē'e ntó nti ne, iní nti tsi ña káde nto kuenta ñá'a san nte ntáa ña, tsi kaka'an ntáa nto nté koo kuntoo o vatā ó ntio nti'xe Xuva kō. ²² Dukuān né, ¿vā'á ntu o e ntá'vi o diu'un xóo san iña ñuú Romá ne, o ña vá'a ntu o? —ka'an ña.

²³ Ntá tsi Jesuú ne, kūtuni ña é ña te nī kué'en iní ña katsixe'e ña ne, kidáa ne, kaka'an ñá ni ña:

—¿Nté kui ncho koto nteé ntu nto ko? ²⁴ Vi'i a vé ne, nāñe'e ká nto ko uun diu'ún san. ¿Xoō ntú nuu i é ntéé san; o xoó ntu divi i e ntée na'á san? —ka'an ña.

Nantíko koó ñá, ntáka'an ña tsi nuu ña tsiñu ka'nu i ñuú Roma ntée.

²⁵ Kidáa ne, kaka'an Jéssu:

—Kué'e ntō ña tsiñu ka'nu i san nee é káduku ntée ña ne, kué'e nto Xuva kō nee iña é iña ña —ka'an Jéssu.

²⁶ Ña ni kúvi nī'i ña nté koo tsi'i kuétsi ña Jesuu kuénta iña tú'ūn é kaka'an ñá mé'ñū ña'a san. Koó dā kúdu'va ña é kuān nte iní ña nté koo nantíko koó ñá ne, diin diin sa intōo ña.

Kuenta iña i é ntoto o tē xi'i
o

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷ Rkontúvi ne, kué'en ña saduceú san, kukoto ñá Jesuu. Tsi divi ña ne, ña ntákuinti'xe ña te nuu é ntaā i

é ntoto o tē xi'i o. Dukuān né, tsixe'e ña Jēsuu núu i sá'a:

28 —Mastru, ini nto tsí Muiseé ne, xntée na'a ña tsí te uun ñatíi kuví ña ne, ntukíi ñadi'í ña é nté ña ni xío i'xá ña ne, kantio é nātánta'a ñadī'í kii san ni ēní xii ña vata koo é kōo i'xá ña ni ñā kuenta iña ñā xi'í san. 29 Uun ito ne, ió u'xe ñā'a ení ña. Ña é kuvi ūun sán ne, tánta'a ña ne, xí'í ña dí'na dá kōo i'xá ñadī'í ña. 30 Ña é kuvi ūvī san ne, natánta'a ña ni ñadī'í kii san. Xí'í ña dí'ne, nté uun i'xá ña ña ni xío. 31 Kidáa ne, nātánta'a ña é kuvi ūnī san ni ñadī'í san. Dukuān né, un ntí'í ñā e kúvi u'xe ñā'a sán ne, xí'í ntī'í ña e nté uun i'xá ña ña ni xío. 32 Kidáa ne, xí'í ñadī'í san di. 33 Vī'í a vé ne, tē ntóto ña da xi'í ña ne, ¿xoo ntu é kuvi ña dí'í i ña? Tsí un ntí'í ña é u'xe ñā'a san tánta'a ña ni ñadī'í san —ka'an ña.

34 Kidáa ne, nantíko kōo Jesuu, kaká'an ña:

—Ñuxiví sa ne, ñatíi ni ñadī'í san ne, ntátánta'a ña. 35 Ntá tsi tē xoo é ni'i i é xēe e dukún kán ne, ntoto dadīi ña ni ña xi'í san ikán ne, tē tií te ña dí'í ñā ne, ña tánta'a ká ña. 36 Tsí ña kuví ka ña, tsí ntuví ña vata ntáa ánjē san, ntuví ña i'xá Xuva kō, tsi e ntóto ña. 37 Uun tsi nte míi Muisee kaká'an ña tsí ntoto ña xi'í san da xntée na'a ña iña xuku é kai'xi san. Ikán ne, kaka'an ña tsí Xuva kō né, divi Xuva Ábraan ni Ísaa ni Jácoo. 38 Xuva kō ne, ñā te Xuva ñā xi'í i, tsí Xuvā ña ntantíto ña. Tsí kuenta iña Xúva kó ne, é un ntí'í ñā ntantíto ña —ka'an ña.

39 Kidáa né, ió mastrú lei san ne, ntáka'an ña:

—Vá'ā ó kaka'an ntó, Mastru —ka'an ña.

40 Kidáa ne, ú'vī ña e tsixe'e ká ña ña.

¿Xoo ntu é uvatā Cristu?

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

41 Jesuú ne, tsixe'e ñā:

—¿Nté kui kuān ó kaka'an ntú nto é Cristú ne, i'xá Davii ña? 42 Divi tsi Dāvii kaká'an ña ini tutú Sálmū san:

Xuva kō ne, kaka'an ñā nī Tó'ō ko:

“Kutūvín diñi kua'a kó san

43 un tsi da nté natsi'i ú ña ntaínchu'vi o

má xe'e ó san”, ka'an ña.

Kuan ō ka'an Dāvii. 44 Ntá tsi ¿nté ntu koo kuvi vií Cristu i'xá ika Dāvii? Tsí mii Dāvii san ne, kaka'an ña e Tó'ō ña ña —ka'an Jēsuu ni ña.

Dā tsi'í kuétsi Jesuu mástrú lei

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

45 Un ntíi ntíi ña'a san ntaíni ña dá kaká'an Jēsuu ni ña ntiní'í ñā:

46 —Kuenta tsí vií nto nī mastrú lei, tsí dóo ini xku'un ña doo nani, ta'an i e ntañú'u ña e dóo ki'in iní í san, da ntaíka ña. Dóo ntio ña é ká'an ñā'a san ni ñā ntiusi da ntaíka ña mé'ñū ñuú san. Tē xee ñā má vi'í mí ntánataká nuu ña Israeé san ni vi'í viko sán ne, ntánantuku ñā mí'í e dií ka vá'ā o é kuntōo ña. 47 Ña tsikán ne, ntánakuido nuu ña vi'í ñadī'í kii san. Ntá tsi dóo na'a ntáka'an ntá'vī ña vata koo é ña kutuni ñā'a san te dóo kini ntáa ña. Ña kuān ntáa sán ne, dií ka kue'e ní'í ña é nto'o ña nta'a Xuva kō —ka'an Jēsuu.

21

Diú'un é xē'é ña dī'i kii, ña dóo ntā'vi

(Mr. 12:41-44)

¹ Jesuú ne, ntāni'i ña nuu ña, kaito ña ña kuika nté o de ña e ntátsu'un ña diu'un ini etún san. ² Ikān dí ne, iní ña uun ñadī'i kii ntā'ví, kaxnū ña úvī diu'un kuaán kuetsī sán ini etún san. ³ Kidáa ne, kaka'an Jesús:

—Nuu é ntaā i é kaka'an u tsi díi ka nuu á'vi diu'un é kaxnuu ñadī'i ntā'ví san é vāta kaa e tsú'un un nti'i ña nguū san. ⁴ Tsi ña nguū sán ne, kūdii diu'un é ntoó ka iña ña xe'é ña, ntá tsi ñadī'i ntā'ví san ne, xē'e nti'i ña vata kaa é ió iña ña —ka'an Jesús.

Dá kakā'an Jesús é nāntatsin xúkūn ka'nu san

(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵ Ió ñá'a sán ne, ntáka'an ña tsi xúkūn ka'nu sán ne, ñá tē nté kaa vá'ā o, tsi dóo va'á xuu kúvi, nī é ió iní i kán é xē'é ña'a san doméni. Kidáa ne, kaka'an Jesús:

⁶ —Vé'xi ntūvi é un nti'i sá'a e ntaíní nto ne, nantatsin nti'i. Nté uun ká xuu ña kodo nti'i tá'an —ka'an ña.

Núu ī é vē'xí é kūvi di'na dá ntī'i ñuxiví sa

(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

⁷ Kidáa ne, tsixe'e ña ña:

—Mastru, ¿amá ntu é kuān koo kuvi sá'a? ¿Neé ntu nuu i kuvi di'na dá kuan kōo kuvi? —ka'an ña.

⁸ Kaka'an Jesús:

—Kuenta tsí vií nto vata koo é ña kaní nta'ví ña'a san nto, tsi ñá te da dīi ñá'a ki'xi ña é ká'an ña é di'vi ña é Cristu ña ne, ká'an ña tsi é xee ntūvi i é nti'i ñuxiví sa di, ntá tsi ña ku

xkuntikin ntó ña. ⁹ Te tēkú nto mí kakuvi du'xēn, mí ntánāa ñá'a sán ne, ñá ku u'vī ntó, tsi sá'a ne, kuetsī é kuān koo kuvi di'na, ntá tsi vata xee ntūvi é nti'i —ka'an ña.

¹⁰ Kidáa ne, kaka'an xtúku ña ni ña:

—Uun ñuú ne, nāá ni tūku ñuú san ne, ña tsiñu i sán ne, vií ña du'xen ni tūku ña tsiñu i. ¹¹ Ió vadá ñuú san ne, dóo ntii tāan; kutamá ña'a sán ne, kunū kui'i e dóo ntii iní i, e dóo katín ña'a san. Koo nuu i e dóo donchu'ví koo kuvi é vē'xí e dukún kán di.

¹² 'Ntá tsi di'na dá kuvi un nti'i sá'a ne, di'vi ntó ne, tiin ña nto. Kada xení ña ni ntó, Kí'in ní'i ña ntó é kōto nteé ña nto vi'i mí ntánataká nuu ña Israee. Tsu'un kutu ña nto viūtun. Kí'in ní'i ña nto ntā'a rei ni ñá tsiñu ka'nu i san di kuenta iña i e ntákuinti'xe nto ko. ¹³ Kuan kōo ni'i nto itsi é ntaa nto ni ñá'a kuenta iña ko. ¹⁴ Tsun rkó tsiñu nto vií nto é ña koo tú'vé nto di'na nté koo nantiko koó nto é nada'an ntó kúñu ntó. ¹⁵ Tsi xu'ú ta'xi u tú'un e dóo kuki'in iní ntó vata koo e nté uun ña ntaínchu'vi nto ña kuvi vií ña ni ntó, é nté ña kuvi ka'an ntée ña nto. ¹⁶ Ntá tsi di'vi ntó ne, dá'vī ña'a san nto dóvete, un tsi nté uva nto, ni ēní nto, nī ñavi'i ntó, nī ña dóo vá'a tiin ní'i ntó di. Ió ntó ne, ka'ní ña nto. ¹⁷ Dá kanī ñuxiví san ne, ñá ntío kue'en ñá'a san nto kuenta iña ko. ¹⁸ Ntá tsi nté uun idi díki nto ña kunáa. ¹⁹ Na kūtíi nto nima ntó ne, kuan kōo ni'i ntó ntuvi iña nto.

²⁰ 'Ntá tsi tē íni nto tsi ntánti'u nuu sntadún san ñuú Jerusaleén ne, kidáa ne, kūtuni nto tsi e xee ntūvi é nantatsin nti'i. ²¹ Kidáa ne, ña

ntoo ñuú Judeá ne, na kũnu ñá, ntaa ñá rki uku kan. Ña ntoo ñuú Jerusaleén ne, na ntii ña, k'ín ña. Ña ñu'u má kũ'u kán ne, ñá ku naxéé ka ña vi'i ña. ²² Tsí ntuvi tsikán ne, kiní ña'a san dóxo, tsí da mií é kũntaa ntí'i é ũve na'a kaka'an tú'un Xuva kō. ²³ ¡Ntá'vi ide ñádí'i, ña é ñu'u i'xá i ntuvi tsikán, ni ñádí'i, ña ntánatsítsi i'xá i! tsí ña te kú've nto'o ña'a san, tsí uun doxo ka'nu kuvi ñuú sa'a. ²⁴ Iō ñá ne, ka'ní nuu ña ñá káa. Iō ñá ne, k'ín ní'i ña ña viútun é tuku e túku ñuu dá kaní ñuxiví sa. Ña'a, ña é ña ni kuintí'xe i Xuva kō ne, kodo ntí'i ña ñuú Jerusaleen un tsi da nté ku é kũntaa ntúvi e xtúvi Xúva kō.

Nté koo nainu xtúku u, xu'u é vëxkúvī ú ñatī
(Mt. 24:29-35, 42-44;
Mr. 13:24-37)

²⁵ Kidáa ne, koo dóxo é kīni o núu ngántii, ni xōo, ni kīmī san. Ñuxiví sa ne, dōo kúdana ña'a un ntíi ntíi ñuú san ne, dōo ú'vī ña e dōo donchū'vī koo kuvi ntute ñu'u kán é káka'an ñu'u. ²⁶ Ña'a sán ne, kūvī nuu ña e dōo ntaú'vī ña e ntádē kuení ña nee iña é kákuvi ñuxiví sa. Un vá'a tsi kantá nuu nuu i é iō e dukún kán. ²⁷ Kidáa ne, kiní ña tsí xu'u é vëxkúvī ú ñatī ne, nainú u mé'ñū viko nu'u e dōo iō ko é vīi u é un ntí'í, e dōo kaxi'í nuu ka'nu u. ²⁸ Te iñi nt'u é kuān koo kuvi sá'a ne, nākuntāñi nto, ntaa ni'i nto dikí nto, tsí ntuvi tsikán ne, nakáku nto —ka'an Jesús.

²⁹ Kaka'an ñá kuenta iña i sá'a:

—Koto nto utun ígu san, o da neé ka utun. ³⁰ Tē íni nto tsí

kanakōdó xuku i ne, kutuni ntó tsi é vë'xi étsin ntuvi ka'ni. ³¹ Dukuān né, tē íni nto é kuān koo kuvi sá'a ne, kutuni ntó tsi é vë'xi étsin ntuvi é kadā kú'vé Xuva kō.

³² 'Nuu é ntaā i é un ntí'i sá'a kũntaa dí'na dá kūvī ña'a, ña ntántoo vevii. ³³ E dukún kan ni ñuxiví sa ne, ntí'í, ntá tsi tú'ūn é káka'an u ne, da mií é kũntaa.

³⁴ 'Kuenta tsí vii nto. Ñá ku dá vá'a nto é na ntūka'xi nima ntó é vii nto é kīni kaa. Ñá ku nakuiní nto kũnu ntó é kada k'í'vi ntō. Ñá ku ntē dúkuan kadā kuení nto nee é kantio nto ñuxiví a, vata koo é ña da nee iní nto xee ntúvi tsikan, ³⁵ é vata kaa chitō. Tsi vé'xi ntí'xe ntuvi tsikan iña un ntíi ntíi ña'a san, ña ntoo da kaní dū'va ñuxiví a. ³⁶ Na kōo tú'vë ntó ne, nguentúvi tsi ka'an ntá'vī nto vata koo é nakáku nto é un ntí'i nūu i é kuān koo kuvi, vata koo é kūvi xee ntó nta'a ko, xu'u é vëxkúvī ú ñatī —ka'an Jesús.

³⁷ Ntuvi ā ne, tuví Jesuu má ukún kan, kanañē'e ñá ña'a san. Niñú a ne, rki uku é nani Ōlivu kañē'e ña. ³⁸ Tévāá du'va tsi ntáxee ntíi ntíi ña'a san má ukún kán é kīni ña é káka'an Jesús.

22

Dā náta'ká nuu ña'a san é ntukū nuu iní ña nté koo tññ ña Jesuu

(Mt. 26:1-5, 14-16;
Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

¹ E xée étsin viko da ntaé'xí ña tañú'ū é ña kadáka u'xen íā. Viko sá'a ne, é naka'an ña Israeé san nté ō nakáku Xuva ko ña dá ntáka ña ñuú Egítō.

² Kidáa né, tō'ó dutu ní mas-trú leí san ne, ntukū nuu iní

ña nté koo ka'ní ña Jesuu, tsi ntaú'vī ñá ña'a san.

³ Kidáa ne, kúkīi é ña vá'ā san nima Júda, ñá nani Iscāriote, ña é uun ña'a uxuvi ñá'a pustrú san. ⁴ Ña sá'á ne, kué'en ña, kūkoto ñá tó'ō dutu ni ñá odo nūú ini ukún kán, nté koo vii ña é ntáda ña kuenta Jesúsú ntá'a ña. ⁵ Kidáa né, dōo diní ña. Xé'e ña xu'u ña é kué'é ña diu'un Júda san. ⁶ Dīvi ñá dí ne, xé'e ña xu'u ñá ne, dá éni ntu'u ña ntukū nuu iní ña nté koo ntada ña Jesuu kuénta ntá'a dutu é ntē xoxó kiní i.

Dā xee ntūvi é kā'xí ña tañú'ū é ña kadáka u'xen íā
(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

⁷ Kidáa ne, xée ntūvi é kā'xí ña tañú'ū é ña kadáka u'xen íā ne, dīvi tsi ntūvi dí ne, kantio é ka'nī ñá a le'ntu iña vikó san. ⁸ Kidáa né, taxnūu Jesúsú Pedru ní Juaán san, kaka'an ña:

—Kue'ēn ntó, kūtsoo tú've nto é kā'xi o iña viko san —ka'an ña.

⁹ Dīvi ñá né, tsixe'e ñá:

—¿Mí'i ntū ntio nto é káda vá'a ntí? —ka'an ña.

¹⁰ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Te kúkí'vi nto ñuú san ne, nani'i ta'an nto úun ñatīi, ñá ni'i uun xoó ntute. Kuntikin ntó ña un tsi nte nú vi'i mí ntí'vi ña ne, ¹¹ dá kā'an ntó nī tó'ó vī'i san: “Katsixe'e Mas-trú san nto: ¿Mí'i ntu vā'á o mí kūvi ka'xí u nī pustrú ko iña vikó san?”, kuan kōo ka'an nto. ¹² Kidáa né, nañē'e ñá nto uun ne'u vi'i ka'nu mí odo ntí'i ta'an san mí iō tu've ne, ikan káda vá'a nto é kā'xi o —ka'an ña.

¹³ Kué'en ñá né, nāni'i ntí'xe ña un ntí'í é kāka'an Jesúsú ne, dá de vá'a ña é kā'xí ña kuenta iña vikó san. ¹⁴ Dā xee úra í ne, Jesuu ní pustru ñá ne, kántōo ña nú mesa kan. ¹⁵ Kidáa ne, kaka'an Jesúsú:

—Ñá tē nté kaa ntio ko é kā'xí dadīi ú ni nto viko sá'a dí'na dá kúvi u. ¹⁶ Ká'ān ú ni ntó tsi nté uun ito ká ña ka'xí ka ú iña viko san un tsi da nté kūntaa é un ntí'i iña Xuva ko mí kadē kú've ña —ka'an ña.

¹⁷ Kidáa né, kí'i ña e'xin é ñu'u ntute tīnti'ó ne, dá naku'é'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō, kaka'an ña:

—Kí'i nto sá'ā ne, dá ko'lo dava nto ní tā'an nto xe un xé un ntó. ¹⁸ Ká'ān ú ni ntó tsi nté uun ito ña ko'ó ka ú ntute tīnti'ó un tsi da nté kí'xi Xuva ko, kíxkada kú've ña —ka'an ña.

¹⁹ Kidáa ne, kí'i ña tañú'ū san, da naku'é'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō. Kātsin dava ña é kā'xí ña, kaka'an ña:

—Sá'ā né, kūnú ko é ntūvi kuenta dóxi'í kán kuenta iña nto. Vii nto sá'ā vata koo é naka'an ntó ko nté ó dé u kuenta iña nto —ka'an Jesúsú san.

²⁰ Kuan ó dé ña ni e'xin san dí dá kúvi é'xi ña, kaka'an ña:

—E'xin sá'á ne, núu í é xēe é ta'xi Xuva ko xū'u ña é kātī ú niñí ko kuenta iña nto. ²¹ Ntá tsi vevíi ne, ñatīi, ña diko xu'ú ko ne, tuví dadīi ña nī ko nú mesá sa. ²² Vevíi ne, xu'u é vēxkúvi ú ñatīi ne, da mií é kí'ān u itsi e tá'xi Xuva kō, ntá tsi jñā ntu ntá'vi ide á ñatīi, ña é diko xū'ú ko san! —ka'an ña.

²³ Kidáa ne, eni ntu'u ñá ntátsixe'e tā'an ña xe un xé un ñá:

—¿Xoō ntu ñá'a, ña diko xū'u ñá san? —ka'an ña.

¿Xoó ntu é dií ka nuu á'vi i?

²⁴ Kidáā ne, ntánatīn ñā kuenta iña i xoo é dií ka nuu á'vi i, te kuinī ña. ²⁵ Ntá tsi kaka'an Jésuu:

—Rei iña ña túku ñuú san ne, dōo ntádē kú'vē ñá iña ñá ñuú ña. Ntá tsi ntáka'an mí ñā e dōo vá'ā ó de ña ni ñá'a ña. ²⁶ Ntá tsi divi ntō ne, ñā ku kuān xkoó de ntō. Dā xóo ká ña'a nto, ña dōo nuu á'vi i ne, na vii ña vata tsi kaa uun ña kuetsī, ña é kui dutsi i. Xoo é kade kú've i ne, na vii ñá vata kaa ña é kaxntī. ²⁷ ¿Xoó ntu é dií ka nuu á'vi i kuan: ña tuví ntu nú mesá san ne, o ña katsu'un ko'o? ¿Ñā ntu te ñá tui nú mesá san? Ntá tsi xu'ú ne, vata kaa ña katsu'un ko'o san kaa u é tuví u ni ntō.

²⁸ 'Divi ntō né, nii kuē'en tsí ntuvi é ntoo nto ní ko dá kanto'o kó da nēé ka nuu i. ²⁹ Xu'ú ne, ta'xi ú itsi é kadā kú'vē ntó vata o tá'xi uva kō é kada kú've u. ³⁰ Mí kadē kú'vé u ne, dadii tsi ko'o ká'xi oni ntō nú mesá ko. Kuan koo kuntōo nto é kadā kú'vē nto iña uxuvi táta ña Israeé san di —ka'an ña.

Dá kakā'an Jesuu é ká'an Pedru tsi ñá ini ñá ña

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

³¹ Sá'a kaka'an Jésuu:

—¡Aí, Simuun! Koton tsí tó'ō e ña vá'ā san ne, kaikan o é kídí nuu o vatā ó de o nī trigu. ³² Ntá tsi xu'ú ne, é ikán u kuenta iña o vata koo é ña xtuvín miin é kakuinti'xe o. Divīn né, te ntiko kōon é kuinti'xe o kó ne, xntiin ēní o vata koo é dií ka kuinti'xe ña di —ka'an Jésuu ni ña.

³³ Kaka'an Símuún san:

—Tō'ó, é iō tu've u é kī'in u ni nto, kuān te viútun, kuān te dóxi'lí kán di —ka'an ña.

³⁴ Kidáā ne, nantíko kōó Jeesuu, kaká'an ña:

—Pedru, kaka'án u ni o tsi vevii ne, di'na dá kána lí'xī sán ne, úni ito ka'an tsí ñá inín ko —ka'an ña.

Dā xee ura é kōto nteé ña Jesuu

³⁵ Kidáā né, tsixe'e Jeesuu ña ntini'i ñā:

—Dā táxnūu ú nto é kī'in nto e nté itin ntó ne, nté ññ e kañú'u diu'un nto, nté ntī'xen ntó di, ¿vá neé ntu kunaá nteé nto? —ka'an Jésuu.

—Ñá tē nee —ka'an ña.

³⁶ Kidáā ne, kaka'an Jésuu:

—Ntá tsi vevii ne, nadama. Xoo é iō itín i ne, na kuído ñā, ni ññ é xku'ún diu'un ña. Xoo é ña tui káa i ne, na nadíko ña kūtūun ñā ne dá kuīn ña káa ña. ³⁷ Tsí kaka'án u ni ntō tsí kantio é kūntaa ntí'i é kaka'an tú'un Xuva kō: “Ide ña ni ña vatā ó de ña ní ñá iō kuetsí i”, ka'an. Tsi é un ntī'í é ūve na'a kuenta iñá ko ne, kuetsi é kūntaa ntí'i —ka'an Jésuu.

³⁸ Ña ntini'i ñā ne, ntáka'an ña:

—Tō'ó, i'a iō uvi káa —ka'an ña.

Divi ñā ne, kaka'an ña:

—Xee o tsi sá'ā —ka'an ña.

Dá kaka'an ntá'ví Jesuu má utun Getsemani

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹ Kidáā né, kīi Jeesuu, kué'en ña xūku é nani Ōlivu vatā xkoó ini ña. Ña ntini'i ñā ne, ntántikín ñá ña, kue'en ña. ⁴⁰ Dā xee ña ikán ne, kaka'an Jésuu ni ña:

—Kantá'vī ntó vata koo é ña kó'xo nto nuu i é kīni kaa —ka'an ña.

⁴¹ Kidáa ne, kīi nteé xio Jesuu, kué'en ika ñā vata kaa mí nakuita ō xuu. Nákunchiti ñā é ka'an ntâ'ví ña. ⁴² Kaka'an ña:

—Ūvá, tē ntio nto ne, nakakū ntó ko é kanto'o kó nuu i sá'a. Ntá tsi ña víi nto é ntio kó, tsi é ntio mii ntó —ka'an ña.

⁴³ Kidáa ne, vé'xi ūun ánjē iña Xuva ko é xntii ña ñā. ⁴⁴ É kuān nte kantó'o ña ne, nīī kué'en ini ña kaka'an ntâ'ví ña ne, uun tsi katoó na'nu nte ñú'u kan tīn ña é vata ito niñi.

⁴⁵ Dā kúvi ka'an ntâ'ví ña ne, nákuntīsi ña, kue'en ña mí ntoo ña ntini'i ñā. Divi ña ne, e ntákidi ña, tsi dóo kunta'xa iní ña. ⁴⁶ Kidáa ne, kaka'an Jesuu ni ña:

—¿Nté kui kuān nte ntákidi ntú nto? Nakuntáñī ntó ne, dá ka'an ntâ'ví nto vata koo é ña kó'xo nto nuu i é kīni kaa —ka'an ña.

Dā tīn ña Jesuu

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Kaka'an dúkuan Jesuu da xée ñá'a san é ña te da díi ña. Ña é nanī Júdā, ña é kúvi ūxuvi ñá'a pustru ñá ne, odo nuū ña vé'xi ña nuu ñá'a san ne, dā xee ñá mí tuví Jesuú san ne, dā é'xi ña xu'u ña. ⁴⁸ Kidáa ne, kaka'an Jesuu:

—Xo'ōn, Júdā, ¿vá xū'u ntu kó ka'xin é dikōn kó, xu'u é vēxkúvi ú ñatīi? —ka'an ña.

⁴⁹ Ña ntántoo ni Jesuú san ne, ntaíto ña nee é kúvi ne, tsixe'e ñā:

—Tō'ó, ¿ka'ní nuu ntu o ñā káa san? —ka'an ña.

⁵⁰ Uun ña'a ñā né, ntuku kui'í ñá ña kade tsiñu iña tó'ō

dutú san, ē'nté ña lo'xo kua'a ña. ⁵¹ Ntá tsi kaka'an Jesuu:

—Na koo mii nto ñā. Kuan tsi koo na kōo —ka'an ña.

Kidáa ne, tīn nta'a Jesuu ló'xo ña kade tsiñu san ne, ntuvá'a. ⁵² Kidáa ne, kaka'an ñá nī tó'ō dutu ni ñá odo nūu ini ukún kan, ni ñatā san, ña xee é tīn ña:

—Divi ntó ne, odo nto káa ni ūtun, é vāta te ña du'ú u.

⁵³ Da itúví ú ni ntó utén utén ini ukún kán ne, ntē ña ni tīn ntá'a ntó ko, ntá tsi ura í e dóo neé sa ne, divi ūra í e kāduku ntée nto e ntáde ntó nuu i é kīni kaa —ka'an Jesuu.

Dá kakā'án Pedru é ñá ini ñá Jesuu

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Kidáa ne, tīn ña Jesuu, kué'en ni'í ña ña nú ví'í dutu ñá odo nūu san. Kué'ēn Pedru, kántikin íka ika tsi ñā.

⁵⁵ Ikān tívi ña ñu'u nu kí'í kán ne, da túni ña ntíkō diñi nchú'ūn san. Kátuvi Pedrú san ni ñā di.

⁵⁶ Kidáa né, uun ñad'í, ña é kade tsiñu sán ne, iní ña é ikān tuví Pedrú san nchú'ūn san katúni ña ne, íntē'á ña ña ne, kaka'an ña:

—Ña sá'á ne, dadíi íka ña ni ña tsikan —ka'an ña.

⁵⁷ Ntá tsi Pedrú san ne, tee xu'ū ña, kaka'an ñá ni ñad'í san:

—Xu'ú ne, ñá iní u ña é kaka'an ntó san —ka'an ña.

⁵⁸ Dā kú e ví'í ne, é tūku ña'a íni ña ña ne, kaka'an ña:

—Divin né, kakuini'i o ña tsikan —ka'an ña.

Ntá tsi Pedrú san ne, kaka'an ña:

—¡Ñá'á ni san! Ña te díví ú —ka'an ña.

⁵⁹ Dā kúvi uun urá ne, é tūku ña kaka'an ña:

—Nuu é ntaā ntí'xe i tsí ña sá'á ne, dadíi íka ña ni ña tsíkan, tsí dadíi ñuu ña ñuú Galilea —ka'an ña.

⁶⁰ Kidáā ne, kaka'an Pedru ni ña:

—Ñá íni u nee é kāka'an nto —ka'an ña.

Ura dú'va tsi i dá kakā'an Pedrú ne, kāna tsi lí'xī san.

⁶¹ Kidáā ne, xkokótó Jesuu, mí tuví Pedru. Kidáā ne, nánū'ú Pedru iní ña nté o kaka'an Jesuu ni ña tsí dí'na dá kāna lí'xī sán ne, úni ito ka'an ñá e ñá iní ñá xoo ñá'a ña. ⁶² Kidáā ne, kī Pedru kí'i kán ne, dōo éku ña.

Dā narkínteē ñá Jesuu

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³ Ñatíi, ña ntáde kuenta Jesuú ne, narkínteē ñá ña ne, ē'ní ña ña. ⁶⁴ Ēdí ña ntuxnúu Jesuú ne, dā ntáka'an ñá ni ña:

—Ká'an ve, ¿xoo ntu é'ni i o? —ka'an ña.

⁶⁵ Dōó títin ka nuu i é ntáka'an kíni ña ni ña di.

Dā intítsi mē'ñu Jesuu nuu ñá tsiñu i

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶ Dā tuví san ne, náataká nuu ñatā ña Israeé san nī tó'ó dutu ní mastrú leí san. Kue'en ní'i ña Jēsuu mé'ñū ña tsiñu na'nu i ne, dā íkán tsíxe'e ña ña:

⁶⁷ —Ká'an é nuu é ntaā i te Cristu ntí'xen —ka'an ña.

Divi ña né, kaka'an ña:

—Te ká'an u tsí diví ú ne, ntē ña kuintí'xe nto ko. ⁶⁸ Te tsíxe'e ú nto dí ne, ntē ña nantiko koó nto é ká'an u. ⁶⁹ Ntá tsi un tsi nté vevíi ne, xu'u é vēxkúvī ú ñatíi ne, tuví u

diñi kua'a Xuva kō, ña é díi ka ka'nu kue'en —ka'an ña.

⁷⁰ Kidáā ne, un ntíi ntíi ña tsíxe'e ña ña:

—Kidáā ne, ¿divi ntūn é i'xá Xuva kō kuan? —ka'an ña.

Kaka'an Jesuu:

—Mii xntō ntáka'an ntó nee ñá'a u —ka'an ña.

⁷¹ Kidáā ne, ntáka'an ña:

—¿Mí'i ntū kantio ká kō ña é ká'an ntaa? Tsí tutun mii ko téku ko e kéne ña kaka'an ña —ka'an ña.

23

Dā intítsi mē'ñu Jesuu núu Pílatu

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Kidáā ne, un ntíi ntíi ña nakuntáñi ñá ne, dā kue'en ní'i ña Jesuu ntá'a Pílatu.

² Ikān éni ntu'u ñā da'ví ña ña dovete, ntáka'an ña:

—E ní'i ntí ñatíi sa'a é kanatívi ñá ñuú nti. Kaka'an ñá tsí ña vá'a o e ntá'vi ntí diu'un xōo íña ñuú Romá san. Kaka'an ñá di tsí divi ñā é Cristu ñá, divi ñā é kuví ña reí di —ka'an ña.

³ Kidáā ne, tsíxe'e Pílatú san Jesuu:

—¿Vá divin ntūn é kūvin Rei íña ñá Israeé san? —ka'an ña.

—Mii xnto káka'an nto —ka'an Jesuu.

⁴ Kidáā ne, kaka'an Pílatu ni tó'ó dutu ní ña'a san:

—Ñá kánani'í ko kuétsi ñatíi sa'a —ka'an ña.

⁵ Dā díi díi ka xío ntíi ñā'a san, ntáka'an ña:

—Vé'xi ña, kanakutsu'un ña ñā'a san nchú'un é kanañē'e ñá kaníi ñuú Judeá ne, nté ñuú Galileá ne, un tsi nte í'a di —ka'an ña.

Dā intítsi mē'ñú Jesuu nuu Heródē

⁶ Dā téku Pilatu sá'a ne, tsixe'e ña te ñatí sa'á ne, ña ñuú Galilea ña. ⁷ Dá kakā'an ña tsí divi ñuu ñá ne, taxnú ña ña nta'a Heródē, ña tsiñu na'nu i ñuú Galilea, tsí tuví ña ñuú Jerusalem ntúvi tsikan. ⁸ Dā íni Heródē san Jésuú ne, dōo diní ña tsí e títin ntuví é ntio ña é kiní ñá ña, tsí téku ña e ntáka'an ñá'a san iña ña. Ntio ña é kiní ña é vii ña nuu i e dōo ka'nu. ⁹ Dōo tsixe'e ña ña, ntá tsi ña ni ká'an kue'en tsí Jesuu. ¹⁰ Ikān ntāñi tó'ō dutú san nī mastrú leí san, e dōo ntátsi'i kuetsi ña ña. ¹¹ Kidāā ne, Heródē san ni sntadun ñá ne, dē xení ña ni Jēsuu. Nārkínteē ñá ña ne, naxnú ña ña du'nu e dōo va'a vata kaa é kainúu rei. Kidāā né, nataxnúu xtuku Heródē san ña nta'a Pilatú san. ¹² Ntúvi tsikán ne, dōo vá'ā o tiin Pilatú san ni Hēródē sán, kuān te ntuví dí'na ne, dōo ínchu'vi ta'an ña.

Dā ntúvi kuenta Jēsuu é kuví ña

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

¹³ Kidāā ne, Pilatú san ne, nataká nuu ña nī tó'ō dutú san, nī ña tsiñu i, ni ñá'a sán ne, ¹⁴ dá kakā'an ñá ni ña:

—Divi ntō é vēxní'i nto ñatí sa'á nta'a kó ne, ntáka'an nto tsí kanatívi ñá ña'a san, ntá tsi xu'ú ne, tsixe'e ú ña nuu ntó ne, ñá ni naní'i nti kuetsi ña nté uun nuu i vatā o ntáka'an nto. ¹⁵ Nte Heródē ña ni naní'i ña kuetsi ñá. Dukuān é nataxnúu xtuku ña ña nta'a ko. Koto nto tsí ña té neé ni íde kue'en tsí ña é kuví ña. ¹⁶ Nanto'o ú ña ne, dá nakāka

xaa ú ña —ka'an Pílatú san. ¹⁷ Tsi dá kakúvi viko sá ne, da mií é nakāka xaa Pilatú san uun ña'a, ña ñu'u kutu, xoó ña'a é ntio ña'a san é ntii ña.

¹⁸ Ntá tsi kuédadii tsí éni ntú'u ña ntákachu'u ña:

—¡Ka'ní nto ña sá'a ne, nakāka xaa nto Barabaá san! —ka'an ña.

¹⁹ Barabaá san ne, nuu kutu ña, tsí idé ña du'xen nī ña ñuu i ne, ē'ní ña ña'a. ²⁰ Pilatú san ne, ntio ña é nakāka xaa ña Jésuú ne, kaka'an xtúku ña ni ñá'a san. ²¹ Ntá tsi díi díi ka ntii káchu'u xtúku ña:

—¡Na xnteē ntó ña ntiká krusi kan! ¡Na xnteē ntó ña ntiká krusi kan! —ka'an ña.

²² É kuví ūni íto káka'an xtúku Pilatú san:

—¿Nee iñá ntu é kīni kaa idé ña? Tsí ña kánani'í ko kuetsi ñá é kuetsi é kuví ña. Nanto'o ú ña ne, dá nakāka xaa ú ña —ka'an ña.

²³ Ntá tsi ña'a sán ne, ntaxío ntii ña ntáka'an ña tsí da mií é na nākuntēe ña ntiká krusi san. Un tsi vāntiñi ña ntáka'an ña. Kúvi idé ña ni'í ña é ntio ña. ²⁴ Pilatú san ne, íde ña vatā o ntáka'an ñá'a san. ²⁵ Nakāka xaa ña ñatí, ña nuu kutu viutun san kuenta iña i é idé ña du'xen nī e é'ní ña ña'a sán dí, ntá tsi ntāda ña kuenta Jésuú san nta'a ña'a san vata koo é vii ñá ni ñá nee é ntio ña.

Dā intée Jesuu ntiká krusi

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

²⁶ Dā kue'en ni'í ña Jésuú é na xnteē ñá ña ntiká krusí ne, tiin ña uun ñatí, ña ñuú Cirene, ñá nani Símuun, ñá vé'xi uun rantsu. Kuetsí é idé ña'a san ña é kuní'i ña krusí san é kuntikin ñá ata Jésuú san.

27 Ñá tē nté kaa ña'a ntántikin ñá ña ne, ñá tē da dīi ñadī'i san dóo u'vi ntákuvī ña, ntaeku ña kuenta iña Jesuu.
28 Dā ító Jesuú san ñadī'i san ne, kaka'an ña:

—Nto'ó, ñadī'i Jerusaleen, ñá ku ntē dúkuan ēku nto kuenta iña ko, ntá tsi kueku nto kuenta iña mii nto ni i'xá nto. 29 Tsi vé'xi ntūvi é ká'an nto: “Nté kuān nte va'á ña'a san, ña é ña ni kuvi kóo i'xá i, nī ña é ña ni ñū'u i'xá i i'xi i, nī ña é ña ni natsitsi i'xá di”, koo ka'an nto. 30 Kidāā né, kanī ntu'u ñā'a san ká'an ña é na nūu xuku san mí ntántoo ña, é ntio ña é kutāvi núu ña é kunuu xū'u ña. 31 Ntá tsi te kuan ō ntáde ni'i ña utun xi'i sán ne, ¿ntē ntú koo vii ña ni ūtun itsi san kuan? —ka'an Jesuú san.

32 Kue'en ní'i ña ūvi ña'a ña kini ntáa é dādīi ka'ni ña ña ni Jesuu. 33 Dā xee ñá xuku é nani Xkīdiki Ntīxi sán ne, ikān naxnteē ñá Jesuu ntíkā krusi, ní ntuvi ñá'a ña kini ntáa san: uun ña ne, diñi kua'a Jesuu intée ña; uun ña ne, diñi datsin ña intée ña.
34 Jesuú ne, kaka'an ña:

—Ūvá, kada ka'nu iní nto ni ñā, tsi ñá ini ñá nee iña ntáde ña —ka'an ña.

Sntadún san ne, nārkínteē ñá doo Jesuu xoo é kūvi vii i ni'i i. 35 Ña'a sán ne, ntáñi ña, ntaíto ña ne, un tsi nté ña tsiñu i san ntánarkínteē ñá Jesuu, ntáka'an ña:

—Ña sá'a ne, nakakú ña tuku ña'a. Vi'i a vé ne, na nakakú mii ñā kúñu ña, tē nuu é ntaā i é Cristu, ña é nakaxnúu Xuva kō —ka'an ña.

36 Sntadún san ne, nārkínteē ñá ña. Xée ētsin ña ne, xé'e ña ntīdi iā é kō'o ña.
37 Ntáka'an ñá ni ñā:

—Te divīn é Rei iña ñá Israeé ne, nakakún miin kúñu ō —ka'an ña.

38 Nteé letra dīki krusí san é kākā'an tú'ūn griegú, ni tú'ūn latiín, ni tú'ūn hebreu, kaká'an: “Ña sá'a é Rei iña ñá Israeé”, ka'an.

39 Uun ña'a ñā du'ú san, ña nteé ntiká krusí san ne, kaka'an ña:

—¿Tē nuu é ntaā i é Cristún ne, nakakún miin kúñu ō ne, nakakún nti di! —ka'an na.

40 Ntá tsi ña uun ña'a sán ne, kaka'an ñá ni tā'an ña:

—¿Ña kau'vi ntú o Xuva kō? Tsi divīn né, divi tsi nūu i kantó'o o di. 41 Ntá tsi xo'ō né, iō nuu i e ntánto'o kō, tsi ntántá'vi o kuetsí kō e ntúku nuu ō. Ntá tsi ña sá'a ne, ñá tē neé kue'en tsí ni ide ña é kīni kaa —ka'an ña.

42 Kidāā ne, kaka'an ña:

—Jesuu, na naka'an ntō kō tē xee nto mí kadā kú've nto —ka'an ña.

43 Kidāā ne, kaka'an Jesuu:

—Nuu é ntaā i é kākā'an u ni ō tsí vevii kutūvín dadīñ ni ko mí ntántoo ña kuinti'xe i, ña é xi'i —ka'an ña.

Dā xi'i Jesuu

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

44 Un tsi nte da ká'ñu ntuyi ne, un tsi nte kaeku uni kuáa ne, kūneé da kanī ñūxiví sa. 45 Kūnee ngántií san. Uvi dávā ntíi dôxi é rkāa nuu ini ukún ka'nu kán. 46 Kidāā né, un ntii tsí káchu'u ntáa Jesuu, kaká'an ña:

—jŪva, ntada ú kuenta nímá ko nta'a nto ve! —ka'an ña.

Dā kúvi kā'an ña sá'a ne, xí'i ñā.

⁴⁷ Dā íni tó'ō sntadun ñā ñuú Romá san nté ō kúvi ne, kaka'an ña tsi dóo ka'nu Xuva kō. Kaka'an ña:

—Nuu é ntaā i é ñatíi sa'á ne, dōo va'á ña; ña túvi kuetsí ña —ka'an ña.

⁴⁸ Un ntí'i kue'en dú'va ña ntaíto neé kuvi ne, kúnū'ú ña, koó dā ntaxé'e ña nta'a ña nima ñá e dóo u'vi ntákuví ña.

⁴⁹ Un ntíi ntíi ñá ini Jesuú, ni ñadí'i, ña ntántikin ñá un tsi nte ñúu Galileá ne, intáñi ika ñā, ntaíto ña nté ō kúvi.

Dā inuu ntú'xi Jesuu

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

⁵⁰ Uun ñatíi, ñá nani Jōsee, ña vé'xi ñuú Arimatea é káduku nteé ñuú Judeá ne, dōo va'á ña ña. Úvè ta'an ña ña tsiñu na'nu i san iña ñá Israee.

⁵¹ Ña sá'á ne, kantétu ñā amá xee ntúvi é kadā kú'vé Xuva kō. Ñá ni kui dadíi ña ni ña tsiñu i, ña nguii san. ⁵² Dívi ñā ne, kué'en ña, kükoto ña Pilatú san é ntākan ña kúñu Jēsuu.

⁵³ Kidáā ne, nanúu ña ña ntíká krusí san ne, dā náxnúu ta'án ña ña doo kui'xin e dóo va'á ne, dā kukú'xi ña ña iní ñañā mí kántii iní xuu, mí vāta kunúu ntú'xi ña'a. ⁵⁴ Ntúvi tsikán ne, ntúvi e ntáxio tú've ña é kuiñi ntu'u ntúvi é iō dá'na san.

⁵⁵ Ñadí'í, ña vexní'i Jēsuu un tsi nte ñuú Galileá ne, kué'en ñā né, dā íto nuu ña ñañā san, ntaíto ña nté ō kanúu kúñu Jēsuu. ⁵⁶ Kidáā ne, kúnū'ú ña ne, da de vá'a ña ntute cho'o vîdin e dóo vá xkonuu, ni

ū'xen xukú san di. Kidáā ne, íntoo da'na ñadí'í san ntúvi dá iō dá'na san, vatā ó kaka'an tú'un Xuva kō.

24

Dā ntóto Jesuu

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

¹ Ntúvi dá naki'i o vītè san ne, kué'en xtuku ñadí'í san nú ñañā Jēsuu, ni'i ña cho'o vîdin é de vá'a ña. ² Dā xee ñá ne, iní ña tsi xuu é itávi núu nú ñañā sán ne, é xīo nakutúvi. ³ Kúkí'ví ña, ntá tsi ña ni nani'i ka ña kúñu Tó'lo ko Jēsuu. ⁴ Koó dā kúdu'va ña. Ntè ñá iní ka ña nté koo víi ña. Kidáā ne, da née iní ña iní ña uvi ñatíi é ntañi etsin ña nuu ña. Ñu'u ña doo kui'xin é kaxí'í nuu kue'en. ⁵ Ñá tē nté kaa u'ví ñadí'í san, naxkā'nu nteí ña dikí ña nte ñu'u kán. Ntá tsi ñatíi san ne, kaka'an ña:

—¿Ntè kui ntánantuku ntu nto ña é kántíto san mé'ñū ña xí'í san? ⁶ Xóxō ñá i'a, tsi e ntóto ña. Naka'an ntō nté o ka'an ña dá itúvi ká ña ñuú Galilea. ⁷ Dívi ñā é vēxkúvi ña ñatíi ne, ka'an ña é da mií é ntúvi ña kuenta ntá'a ñá iō kuetsí i é na xntee ñá ña ntíká krusí kan. Ntá tsi tē kúvi uni ntúvi xí'í ñá ne, ntoto xtuku ña, ka'an ña —ka'an ñatíi san.

⁸ Kidáā ne, nánū'u ñadí'í san iní ña tú'ūn é kaka'an Jēsuú san ni ñā. ⁹ Dā ntáka ña nú ñañā sán ne, ntántaa ña un ntí'i sá'á ni ū'xi ñn pustrú san, ni ña nguii sán di. ¹⁰ Ña ni'i tú'un iña pustrú san ne: María Madálena, ní Juana, ni María, dí'i Sántiaú san di, ni ñadí'í, ña nguii san. ¹¹ Da

ntáka'an ñádí'í san, kuiní pus-trú san da téku ña. Ntē ña ni kuintí'xe ña.

¹² Ntá tsi Pedrú ne, kī ña, koó da kañu ña kue'en ñá nú ñañā san. Dā íto nuu ña iní i kán ne, koó da mií sá doo kui'xín san iní ña. Kidāā ne, kúnū'ú ña nú vi'i ña kán. Koó dá kúdu'va ña é kuan ō kúvi.

Itsi ñuú Emauu
(Mr. 16:12-13)

¹³ Dīvi tsi ntūvi tsikán ne, uvi ñá'a ña ntini'i Jēsuu kué'en ña ñuú Emauu, ñuu é tuví te ū'xi ñn kilumétru é un tsi nté Jerusaleen. ¹⁴ Kué'en ñā, ntántaa ña un ntí'i nuū i e kúvi. ¹⁵ Nñi dukuān ntatín ña ne, xée Jēsuú san, eni ntu'u ñā ntaika dadñi ña ni ñā. ¹⁶ Kuān te iní ña Jēsuú san ne, ñā ni kutūni ña xoo ñá'a ña. ¹⁷ Kidāā né, tsixe'e Jēsuu ña:

—¿Neé ntu e ntántaa nto dá ve'xi nto ítsi kán? —ka'an ña.

Íntāñí nta'xa ñā. ¹⁸ Uun ñá'a ña, ñā naní Clifá san ne, kaka'an ña:

—¿Vá xīo ñuú ntu vé'xi nto e ñá iní nto nté ō kúvi ñuú Jerusaleen ntúvi sa'a? —ka'an ña.

¹⁹ Kidāā ne, kaka'an Jēsuu:

—¿Ntē ntu o kúvi? —ka'an ña.

Ntáka'an ña:

—Ntántaa ntí kuenta iña Jēsuu, ña vé'xi ñuú Nazaree. Dīvi ñā ne, ña é ka'án naa Xuva ko ña. Dōó iō ña é vii ña; dōó iní ña nté koo ka'an ña núu Xuva ko, ni ūn ntí'í ntí'í ña'a san. ²⁰ Ntá tsi tó'ō dutú san nī ña tsiñu i sán ne, ntāda ña ña kuentá vata koo é na kuví ñá ne, xnteē ñá ña ntiká krusi kan. ²¹ Ntí'í ne, ntantétu ntí é dīvi ñā é nakakū ñá ña Israeé san. Ntá tsi vevii ne, é

kūvi uni ntúvi é ita ntí'xin un ntí'í sá'a. ²² Iō ñá dí'í, ña ntini'i ntí ne, dá kúdu'va ntí nuu i e ntáka'an ña. Tsi tevaá du'va tsi ñe'e ña nú ñañā san. ²³ Ntá tsi ña ni naní'í ña kúñu Jēsuú ne, ntiko koō ña, náxee xtúku ña mí ntoo ntí kán. Ntántaa ñā tsi xée ánjē san nuu ña. Ntáka'an ánjē san tsí Jēsuú ne, kantító ña. ²⁴ Kidāā ne, iō ñá ntini'i ntí ne, ñe'e ña nú ñañā san, ixkoto ntódo ña. Iní ña vatā o ntáka'an ñádí'í san ne, ntá tsi ña ni iní ña Jēsuu —ka'an ña.

²⁵ Kidāā ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—¿Neé ntu dikí dikí nto é ña ni kuintí'xe nto é un ntí'í e ntáka'an ñá ka'án naa Xuva ko? ²⁶ ¿Vá ñā ntu te kantío é ntō'o Cristu, ña táxnuu Xuva kō, di'na dá kué'é Xuva kō é kodo nuū ña? —ka'an ña.

²⁷ Kidāā né, eni ntu'u ñā nañé'e ñá ña nté o kaka'an tú'un Xuva ko kuēnta iña ña. Eni ntu'u ñā nté tutu é de vá'a Muiseé ne, ni un ntí'í tūtu é de vá'a ña ka'án naa Xuva ko.

²⁸ Dā xee étsin ña ñuú mí kí'in ñá ne, íde Jēsuú vata tsi te kí'in ka ña itsi kán. ²⁹ Ntá tsi tee kóo ña ña, ntáka'an ña:

—Kutuví ntó nī ntí tsí e kuáa vevii. E dóko sá kúnee —ka'an ña.

Kidāā ne, kué'en Jēsuu é kuntoo ña ni ñā. ³⁰ Dā intóo dadñi ña ni ñā nú mesa kán ne, kí'í Jēsuu tañú'ū ne, da nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō, Dā kátsin dava ña tañú'ū sán ne, dá tsí'í ña nta'a ña. ³¹ Ura dú'va tsi i náxil'i nuu ñá ne, kūtuni ña tsí dīvi ñā é Jēsuu. Kidāā né, ntoko ñu'u mií Jēsuu. ³² Kidāā ne, ntáka'an ñá xe un xé un ñā:

—¿Ñā ntu te ntāa e dóo diní ñu'u nima kó dá kantaa ñā ni ko dā vé'xi o ítsi kán, dá kanañē'e ñā kō tú'un Xuva kō? —ka'an ñā.

³³ Ura dú'va tsi i nakuntáñi ñā, ntíko koō ñā, kúnú'u xtuku ñā ñuú Jerusaleen, mí nāni'i ta'an ñā u'xi ñn ñā'a pustru é nātaká nuu ñā ni ñā ntini'i ñā.

³⁴ Ntáka'an pustrú san ni ñā:

—Nuu é ntāa ntí'xe i e ntóto Jesuu. É iní Simuun ñā —ka'an ñā.

³⁵ Kidáā ne, ntuvi ñā ntántaa ñā nté o kúvi itsi kán ne, nté o nákiní ñā Jesuú dā kátsin dava ñā tañú'u san.

Dā ntii díto Jesuu mé'ñū pustru ñā

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

³⁶ Ntoo dukuan ñā, ntáka'an ñā nuu i sá'a ne, da née iní xñá ntii díto Jesuú san mé'ñū ñā, kaka'an ñā ni ñā:

—Vá'a tsi koo kuntōo nto —ka'an ñā.

³⁷ Dóo u'ví ñā. Ntádē kuení ñā tē ntáiní ñā ntati ñā. ³⁸ Ntá tsi kaka'an Jesuú san:

—¿Nté kui kuān nte ntaú'vī ntú nto? ¿Nté kui kuān ó ntádē kuení nto? ³⁹ Koto nto nta'a kó ni dī'ín ko. Divi tsí ú. Koto nto kó ne, tñn nta'a ntó kó di, tsí te uun ntati ñā'a ne, ñā túvī kúñu i, nté xiki i vata kaa ú xu'u —ka'an ñā.

⁴⁰ Dā kúvi ka'an ñā sá'a ne, náñē'e ñā ñā nta'a ñā ni dī'ín ñā di. ⁴¹ Dā iní ñā ntoo sán ne, naku'un díní nima ñā, ntá tsi koó dā ntákuđu'va ñā é ñā ni kuintí'xe ñā é divi nti'xe ñā. Jesuú ne, kaka'an ñā ni ñā:

—¿Io ntú kudii é ká'xi ó i'a? —ka'an ñā.

⁴² Kidáā ne, xé'e ñā ñā un síin tsákā, kiti kádun nuu.

⁴³ Kí'i ñā né, dā é'xi ñā mé'ñū ñā ntoo san. ⁴⁴ Kidáā ne, kaka'an ñā:

—E kúvi kó ne, divi é káka'án u dá tūvi dukuan ú ni ntó. É káka'án u tsí kantio é kúntaa un nti'í é úve na'a tutu é de vá'a Muiseé san ní ñā ka'án naa Xuva ko, ni tūtu é naní Sálmu di, mí é káka'an kuénta iñá ko —ka'an ñā.

⁴⁵ Kidáā ne, náñē'e ñā ñā é nakíni vá'a ñā tú'un Xuva kō ne, ⁴⁶ kaka'an ñā:

—Kuān ó uve na'a tsí Cristú ne, kantio é kuví ñā ne, kantio é ntóto ñā di tē kúvi uni ntúvi. ⁴⁷ Kantio é ka'an ntódo nto ni ñā'a san kuénta iñā ñā kaní ñuú Jerusaleen ní dá kaní ñuxiví san di. Kué'e nto na kūtuni ñā'a san kuénta iñā ñā tsí da mií é kantio é natívi iní ñā kuétsi ñā ne, dukuan ne, kada ka'nu iní Xuva ko ní ñā. ⁴⁸ Divi ntó é ini nto ne, ntada ntaa ntó nuu i sá'a. ⁴⁹ Kiní nto ve tsí xu'ú ne, taxnúu ú Espíritu Xuva ko kuénta iñā ntó, vatā o tá'xi Xuva ko xū'u ñā nte dí'na. Ntá tsi kuntōo xnto i'a ñuú Jerusaleen san un tsi da nté tē ni'i nto ntíi ntó é ta'xi Xuva kō —ka'an Jesuu ni ñā.

Dā kuntáa Jesuu e dukún kán

(Mr. 16:19-20)

⁵⁰ Kidáā ne, kue'en ní'i Jesuu ñā ntiní'i ñā diñi ñuú san, un tsi nte ñuú Betania. Ntāni'i ñā nta'a ñā ne, dā náxnúu viko ñā ñā. ⁵¹ Nii dukuan kánaxnúu viko ñā ñā ne, kii nteé xio ñā ñā, kuntáa ñā e dukún kán. ⁵² Ñā intóo sán ne, ntáka'an ñā tsi dóo ka'nu Xuva kō. Kidáā né, ntiko koō ñā, kúnú'u ñā ñuú Jerusaleen e dóo diní ñu'u

nima ña. ⁵³ Nii kuē'en tsí
ntuvi ntoo ña má ukún kân,
ntáka'an ña tsi dóo ka'nu
Xuva kō.

Tū'un é vā'a iña Xuva ko e xntée na'a San Juan

Tū'un Xuva kō e kúvi ñatī

1 Nte dá iñi ntu'u ñúxivi sa ne, e dúkuan tuvi Tú'un san. Tuví dadí ña ni Xuva kō né, Xuva ko ñā di. ² Dīvi ñā é tuví dadí ña ni Xuva ko ūun tsi nte dá iñi ntu'u ñúxivi sa. ³ Un ntí ntí é ío ne, mii ñā de kú've ñā. Ña túvi nee iñá te ña ni de kú've ñā. ⁴ Dīvi ñā é kantito ña ne, tá'xi ña un ntí'í é ío. Ntuvi iña ñá ne, kaxi'í nuu iña ko un ntí ntí o. ⁵ Kaxi'í nuu ñu'ú san mi dóo neé ne, ña kúvi víi é neé san nánta'va.

⁶ Xío uun ñā'a, ña táxnuu Xuva kō, ñā naní Juan. ⁷ Dīvi tsíñu ña é kāda ntaa ña iña ñu'ú san, vata koo é na kuínti'xe un ntí ntí ñā'a san Xuva ko kuēnta iña tú'un é kākā'an ñā. ⁸ Ná tē dīvi ñā e kúvi ñā ñu'ú san, tsí da ti tsi táxnuu Xuva kō ñā é kā'an ñā kuenta iña ñu'ú san. ⁹ Ña e kúvi ñu'u ntí'xe ne, vé'xi ña ñúxivi san ne, náxi'í nuu ña iña un ntí ntí ñā'a san.

¹⁰ Ika ña ñuxivi sa ne, kuān te mii ña de kú've ñá ne, ña ntoo ñuxivi sa ne, ñá ni nakíní ña ña xoo ñā'a ña. ¹¹ Xée ña ñuú mii ñā, ntá tsi ña ñuú ña ne, ña ni ntío ña nakíní ña ña. ¹² Ntá tsi xoo ñā'a, ña é nakíní ña ne, xé'e ñā é kúvi ña i'xá Xuva kō, da xóo ka ñā'a, ña e ntákuinti'xe i ñā. ¹³ Kuví ña i'xá Xuva kō ne, ñá tē ntákaku ña vata ō ntákaku ñā'a ñuxivi; ñá te ñā'a san ntáde ña é kōo i'xá ña, tsí mii Xuva kō ntío ña é kúvi ña i'xá ña.

¹⁴ Dīvi Tū'un tsikán ne, kuví ñatí ne, íntoo ña ni kō. Iní o tsi dóo va'á ña ne, dōo kakuinima ñá kō. Da mii tsí é nuu é ntaā í kaka'an ña. Vá'a kue'en ñá vata ō va'á Xuva kō, tsí da xé I'xá mii ña ñā. ¹⁵ Juan sán ne, kaka'an ñá kuenta iña ña:

—Ñā sā'á ne, dīvi ñā é kākā'an u kuenta iña ña. Dīvi ñā é vé'xi ña ata kō ne, díí ka ka'nu ñā'a ña é xu'u, tsí díí ka di'na tuví ña da káku u —ka'an ñā.

¹⁶ É nī'i ko, un ntí ntí o, é vā'á iña ña, e dá mii tsí é ntékú ka doméni e tá'xi ña kō. ¹⁷ Tsí leí san ne, xée ntā'a Muísee, ntá tsi e dóo kakuinima Xúva ko ko, ni tū'un é nuu é ntaā í san ne, xée kuēnta iña Jesúcristu. ¹⁸ Nté uun ito vata xoó kiní i Xuva kō. Ntá tsi I'xá mii ñā e dóo kakuinima ñá ne, kantada ntaa ñá ni kō nté kaa Xuva kō.

*É kākā'an Juan Bautista
kuenta iña Jesúcristu*

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8;
Lc. 3:15-17)

¹⁹ Ña Israee, ñá ntoo Jerusaleén ne, taxnúu ña dutú san nī ña levitá san é tsixe'e ñā Juan san xoo ñā'a ntu ña. ²⁰ Juan san ne, kantada ntaa ñá, kaka'an ñá ni ñā:

—Ñā te dīvi u é Cristú u —ka'an ñā.

²¹ Tsixe'e xtuku ña ñā:
—¿Xoó ntu ñā'a nto kuan?
¿Ō ña Elia ntú nto, kuān? —ka'an ñā.

—Ñā'á ni san —ka'an Juan.

—¿Vá dīvi ntu ntō ña ka'an naa Xuva ko, ña tsikán? —ka'an ñā.

—Ñā'ā —ka'an Juan.

²² Kidāā ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Ká'an nto xoo ñá'a nto vata koo é kūvi ka'an ntí ni ñā táxnūu ntí. ¿Nté ntu koo ka'an nto kuenta iña mii nto? —ka'an ñā.

²³ Kidāā ne, kaka'án Juaan:

—Xu'ú ne, kūdii uun tatsin é kaika má kū'u kan, é kakana: “Na kōo tú've ntó itsi ntaa kuénta iña Tó'o kō”, vata o xntée na'a ñá ka'án naa Xuva ko, ñá nani Isāia, kidaā —ka'an ñā.

²⁴ Ña táxnūu ña fariseu é ká'an ñá ni Juaan ne, ²⁵ tsixe'e ña ñā:

—¿Nté kui kanakūtsi ntute ku nto ña'a sán tē ña te Crístu nto, tē ña te Élia nto, tē ña te ñā ña ka'án naa Xuva ko ntō? —ka'an ñā.

²⁶ Kaka'án Juaan ni ñā:

—Xu'ú ne, kūdii ntute kánakūtsi ntute ú ña'a san. Ntá tsi ntitsi uun ña'a mé'ñu ntō, ña é vāta káni nto. ²⁷ Ñā ñā ne, rkontūvi vé'xi ña é xū'u, ntá tsi ñā ñā né, odo nuū ña é xu'u. Tsi xu'ú ne, ñā tē neé nuu á'vi ko, nté nantii ú nti'xen ña —ka'an ñā.

²⁸ Sá'ā kúvi ñuú Betania, ñā ñā é tuyí uun xo ñā ñā ntute ka'nu é nani Jōrdan, mí kanakūtsi ntute Juaan san ña'a.

Jesuu, ña kúvi a le'ntu Xúva kō

²⁹ Utén san ne, íni Juaan tsí vé'xi Jesuu mí tuví ña ne, kaka'an ñá ni ñā'a san:

—¡Un kaa Á Le'ntu Xúva kō, ña e ntá'vi kuétsi i iña un ntíi ntí ña'a, ña ntántoo ñuxiví sa!

³⁰ Ñā ñā é káka'án u ni ntō tsí rkontūvi vé'xi uun ña'a, ña é odo nuū kue'en é xu'u, tsí é dúkuān tuví ña da káku u.

³¹ Nté xu'u ñá íni u xoo ñá'a ñā, ntá tsi vé'xi u, véxnakutsi ntúte ú ña'a san vata koo é ña Israeé san ne, na nā kiní ña ñā —ka'an ñā.

³² Kaka'an xtúku Juaan:

—Íni u Espíritu Xuva kō dá vé'xi ña nté e dukún kán é vāta kaa paloma kaa ña ne, kántékú nti'i ña ata tsío ña.

³³ Xu'ú ne, nté vata kutúni ko xoo ñá'a ñā, ntá tsi ña táxnūu ko é nakūtsi ntute ú ña'a sán ne, kaka'an ñá ni ko: “Te kiní nto tsí inu ñu'u Espíritu mí ntitsi uun ña'a, te kutuví ni'i ña ñā ne, ñā ñā é kué'é ña é kúnuu Espíritu Sántu nima ñá'a san.” Kuan o ka'an ñā. ³⁴ Xu'ú ne, íni u ña ve ne, ka'án u ni ntō tsí ñā ñā é I'xá mii Xuva ko ñā —ka'án Juaan.

Ña ntántikin dí'na Jesuu

³⁵ Utén san ne, ntāñi xtúku Juaan ni uvi ñá'a, ña ntántikin ñā. ³⁶ Dā íni ña tsi ita ntí'xin Jesuu ne, kaka'án Juaan:

—¡Un kaa Á Le'ntu Xúva kō! —ka'an ñā.

³⁷ Ntúvi ña'a, ña ntántikin Juaan san ne, tékú ña é kuān ó kaka'an ñá ne, kué'en ña, kúntikin ña Jesuu kidaā.

³⁸ Xkokoto Jesuu áta ña ne, íni ña tsi ntántikin úvi ñā'a ña'a san ñá ne, dá kaka'an ñá, tsixe'e ñā:

—¿Neé ntu ntánantuku ntō?

Ntáka'an ñá ni ñā:

—Mastru, ¿mí'i ntú tuví nto? —ka'an ñā.

³⁹ Kaka'an ñá ni ñā:

—Kixkóto nto —ka'an ñā.

Kué'en ñā né, íni ña mí tuví Jesuu ne, ikān intóo ña ni ña ntúvi tsikan uun ñuū, tsí e kuáa xee ñā.

⁴⁰ Uun ña'a, ña e téku i é káka'án Juaan ne, kúntikin ña

Jesuu. Andree náni ña. Ení Simuun Pedru ña. ⁴¹ Di'na nántuku ña éni ña Simuún ne, kaka'an ñá ni ñā:

—É nāni'í nti Mesia, ña e ntáka'an ña é Cristu, ña táxnuu Xuva kō —ka'an ña.

⁴² Ntēka Andréé ña mí tuví Jesuu. Íto Jesuu ñá ne, kaka'an ña:

—Divin né, Simuun, i'xá Juaan. Ntá tsi xntántēe ú o Cefa —ka'an ña.

(Cefá ne, Pedru káni tú'un é griegu.)

Dā kána Jesuu Félipe ni Natánaee

⁴³ Utén san ne, kaka'an Jéssu tsi ki'in ña ñuú Galilea. Ikān náni'i ñá Felipé ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Kuntikín ko ve —ka'an ña.

⁴⁴ Felipé ne, ñuú Betsaida vé'xi ña, ikan ñuú Andree ni Pedrú di. ⁴⁵ Felipé ne, nántuku ña Natánaee ne, kaka'an ñá ni ñā:

—É nāni'í nti ña é kaka'an Muísee ini librú lei san, nī é kaka'an ñá ka'án naa Xuva kó di. Divi Jéssu, i'xá Josee, ña vé'xi ñuú Nazaree —ka'an ña.

⁴⁶ Kidáa ne, kaka'an Natánaee ni ña:

—¿Vá iō ntu é vā'a e kíi nuu ñuú Nazaree? —ka'an ña.

Kaka'an Félipe ni ña:

—Kixkóton ve —ka'an ña.

⁴⁷ Dā ini Jesuu tsi vé'xi Natánaee mí tuví ña ne, kaka'an ña:

—Un kaa ntí'xe uun ña'a ña Israee. Ná ini eni nta'ví ña ña'a —ka'an ña.

⁴⁸ Kaka'an Natánaee ni ña:

—¿Nté o ini ntu nto ko? —kaka'an ña.

Kaka'an Jéssu ni ña: —Íní u o dá nuun má tun ígu san

di'na dá kána Felipe o —ka'an ña.

⁴⁹ Kaka'an Natánaee ni ña kidaā:

—Mastru, I'xá Xuva nti'xe ko ntō. Rei iña ñá Israee san nto —ka'an ña.

⁵⁰ Kaka'an Jéssu ni ña:

—¿Kakuinti'xe o tsí da xé kaka'án u é iní u o má tun ígu san? Ntá tsi da ve kinín nuu i é dii ka na'nu é vāta kaa nuu i sá'a —ka'an ña.

⁵¹ Kaka'an xtúku Jesuu:

—Nuu é ntaā i é kaka'án u ni ntō: Vi'i a vé ne, kiní nto e dukún kán é kantii ne, kiní nto ánje Xuva kō kantaa kantii ña mí tuví u, xu'u é vëxkúvi ú ñatī —ka'an ña.

2

Viko e katánta'a ña'a ñuú Canaa

¹ Dā kúvi uni ntúvi ne, viko kakúvi é katánta'a ña'a ñuú Canaa é káduku ntée ñuú Galilea. Ikān tuví di'i Jéssu.

² Kána ña Jesuu ni ña ntiní'i ña é kí'in ña víko sán di. ³ Dā ntí'i ntute tinti'ō sán ne, kaka'an dí'i Jéssu ni ña:

—Ña túvī ká ntute tinti'ō san —ka'an ña.

⁴ Kaka'an Jéssu ni ña:

—¿Nté kui kuān ó kaka'an ntú nto nī kó, ñadí'i, tsí vata xée ura i iñá ko? —ka'an ña.

⁵ Kidáa ne, kaka'an dí'i ña nī ña ntátsu'un ko'o san:

—Vií nto nee iña é ká'an i'xá ko ni ntō —ka'an ña.

⁶ Ikān ne, iō iñu kidi é kúvi xuu, e dé tsiñu ni'i ña e ntúntoo ña vatā xkoó ini ña. É un é un kídī ne, kakii kú've te uun siēntu lítru. ⁷ Kaka'an Jéssu ni ña:

—Tsu'un tsitu nto ntūte kídī san —ka'an ña.

Tsu'un tsitu ña ntūte un tsi nte xú'u i ne, ⁸ kaka'an Jesús ni ña:

—Ki'i ntodó nto ne, kue'ën ni'i nto mí tuví vartuma kuinúu san —ka'an ña.

Kuān o dé ña. ⁹ Dā íto ntee vartuma kuinúu sán ntute e ntúvi ntute tinti'ō sán ne, ñá ni inī ña mí'i vē'xi. Ntá tsi ña ntátsu'un ko'o sán ne, ini ña, tsí divi ñá táva ña. Kāna vartuma kuinúu san ñatīi, ñá dā ve tánta'a sán ne, ¹⁰ kaka'an ñá ni ña:

—Un ntíi ntíi ña'a sán ne, di'na katsu'un ña ntute tinti'ō é díi ka va'á san. Ntá tsi te ita ntí'xin kue'e xi'i ña ntántoo sán ne, kidáā táva ña ntute tinti'ō é ña te nté sa va'a. Ntá tsi divi ntō ne, dá ntē vevíi katavá nto ntute tinti'ō é díi ka va'a —ka'an ña.

¹¹ Sá'a idé Jesús ñuú Canaa é káduku ntée ñuú Galileá ne, kūvi di'na nuu i e dóo ka'nu idé ña vata koo é kūtuni ñá'a san tsi dóo ka'nu ña'a ña. Kidáā né, kuínti'xe ña ntini'i ña.

¹² Kidáā ne, kué'en ña ñuú Capernau ni di'i ña ni enī ñá, ni ña ntini'i ña di. Ikān intóo ña te ūvi uni ntúvi.

Dā ntántoo Jesuu ini ukún ña Israee

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³ Dā doko sá xee ntuvi viko e náka'an ña Israee san ntuvi da nátāvá Xuva ko ñá ñuú Egítō ne, kúntāa Jesús ñuú Jerusaleen. ¹⁴ Dā kukí'vi ñá má ūkún ka'nu kán né, nāni'i ña ña ntádiko duntiki, le'ntú, ni pālomá san. Ikān ntoo ña ntánadama diu'ún di. ¹⁵ Dā íni Jesuú ne, de vá'a ña uun xo'o xume ne, dá tá'xi nūu ña ña'ā sán, nakúnu ña ñá

má ūkún kan, ni ūn ntíi ntíi duntiki ni lē'ntú ne, nantáva ña mēsa ñá ntánadama diu'ún san. ¹⁶ Kaka'an ñá ni ña ntádiko pālomá san:

—Kue'ën ni'i nto láa san kí'i kán. Ña kú de nto vi'i Uvā kó vi'i xá'vi —ka'an ña.

¹⁷ Kidáā né, ña ntini'i ña san nánū'u ña iní ña tsí kuān ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: “Dōo u'vi kakúvi ko é kuān ó ntáde ni'i ña vi'i Uvā ko”, ka'an.

¹⁸ Kidáā ne, tsixe'ē ña Israee san ña:

—¿Neé ntu nuu i e dóo ka'nu nañé'e ntó nti kuān, vata koo é nī'i itsi nto é vii nto sa'a? —ka'an ña.

¹⁹ Kidáā ne, kaka'an Jesús ni ña:

—Nakatsin nto xúkūn sa'á ne, tē kúvi uni ntúvi naxntitsi xtúku u —ka'an ña.

²⁰ Kidáā ne, ntáka'an ñá Israee san:

—Ūvi dīko iñu kuia dé tsiñu ña'a e xntitsi ña xúkūn sán ne, divi ntó ne, úni ntuvi tsi naxntitsi ntó, ka'an nto —ka'an ñá Israee.

²¹ Ntá tsi xúkūn é kaka'an Jesuú ne, kūñú mii ñá kúvi.

²² Dukuān né, dá ntóto Jesuu rkontúvi é xi'i ñá ne, nānu'u ña ntini'i ña inī ña tsí kuan ō ka'an ñá sa'á ne, kuínti'xe ña tú'un Xuva kō é ūve na'á san, ni tū'un é kaka'an Jesús ni ñá di.

Iní Jesuu nima ñá'a san

²³ Dá tūví Jesuu ñuú Jerusaleen ntuvi dá ñu'u viko, ñá te da díi ña'a kuínti'xe ña ña dá ini ña nuu i e dóo na'nu é idé ña. ²⁴ Ntá tsi Jesuú ne, ñá ni intée ini ña ña'a san, tsí ini ña nte ntáa nima ña. ²⁵ Ña ni ntío é ká'an ñá'a san ni ña nte ntáa ta'an ña, tsí ini

ña nté ntaa nima ún ntíí ntíí ña'a san.

3

Jesuu ni Nicódemu

¹ Xíó ūun ña'a ña fariseu, ña nani Nicódemu, ña tsiñu ñuú Israee. ² Xée ñā é nīñu mí tuví Jesuú ne, kaka'an ñā ni ñā:

—Mastru, iní ntí tsí taxnuu Xuva ko ntó é nañe'ē ntó ntí. Tsí nté ūun ña'a ña kuvi vii ña nuu i e dóo ka'nu vatā ó de nto tē ña te Xuva ko túvi ni'í ña ña —ka'an ña.

³ Kaka'an Jesús ni ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ō: Xoxó kuvi kiní i mí kadē kú'vé Xuva ko tē ña kaku é kuvi uvi ito —ka'an ña.

⁴ Kaka'an Nicódemu ni ña:

—¿Nté ntu koo kaku xtuku o tē kuáta ō? ¿Vá kúvi ntu nakunuu xtuku o iní i'xí di'í kō é kaku xtuku ō? —ka'an ña.

⁵ Kaka'an Jesús ni ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ō: Xoo é ña kaku i ni ntute ni Ēspírítu ne, ña kúvi kī'ví ña mí kadē kú'vé Xuva kō. ⁶ Nee é kakaku nī kúñū né, kúñū kúvi; ntá tsi nee é kakaku ni Ēspírítu ne, Espírítu káduku ntée. ⁷ Ná ku da kudū'va o é kākā'án u ni ō é kantio é kaku xtukun. ⁸ Tátsīn sán ne, kainu da mí'í ka mí ntio i. Kuān te díto é kākā'an ñu'ú ne, ntá tsi ntē ña kutúni mí vē'xí, ntē ña kutúni mí kī'ín di. Kuan tsi íó iña un ntí'í ñā'a, ña é kakuni'í Espírítu Xuva kō —ka'an ña.

⁹ Kidāā né, tsixe'e xtuku Nicódemu:

—¿Nté ntū ó sá'a? —ka'an ña.

¹⁰ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Divín é mastrun iña ñā Israee ne, ¿vá ña ntu inin sá'ā?

¹¹ Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ō. Ntáka'án ntí nēe é iní ntí, Ntántaa ntí nēe é iní ntí, ntá tsi divi ntó ne, ña ntákuinti'xe nto nēe é ntáka'án ntí. ¹² Tē ña ntákuinti'xe nto é kākā'án u ni nto iña i é íó ñuxiví sa ne, ¿nté ntu koo kuinti'xe nto te kā'án u ni ntó iña i é íó e dukún kán?

¹³ Tsi nté uun ñā'a vata ntaa ña e dukún kán. Mii tsí u é vē'xí u e dukún kán é vēxkúvi ú ñatíi. ¹⁴ Vata tsí o dé Muisee é xkaa dukún ñā koó san ñuu itsí kán né, kuan tsí koo ntaa ntita dūkún u di, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi. ¹⁵ Da xōó ka ña'a é kuínti'xe i kó ne, ní'í ña ntuví vā'á iña ña ntii dañu ntúvi.

E dóo ntio Xúva ko ñuxiví sa

¹⁶ E vánchu'ūn ntío Xuva ko ñuxiví sa ne, tá'xi ña I'xá mii ña, vata koo é un ntí'í ñā'a, ña é kakuinti'xe i ña ne, ñā kunāá ña, tsí ntii dañu ntuví kuntoo ña ni Xuva kō. ¹⁷ Tsi ñā ni taxnuu Xuvā kó ko, xu'u é I'xā ñā, ñuxiví sa é na nākunaá u nto, tsí táxnūu ña ko é nakákú u nto.

¹⁸ Xoo é kákuinti'xe i kó ne, ñā ní'í ña é ntó'lo ña kuenta iña kuétsi ña. Ntá tsi xoo é ña kákuinti'xe i kó ne, é ío é ntó'lo ña, tsí ña ni kuinti'xe ña ko, xu'u é I'xá mii Xuva kō. ¹⁹ Dukuān ne, ní'í ña é ntó'lo ña, tsí xee ñú'ú san ñuxiví a, ntá tsi díí díí ka xkúntee iní ña mí nēe é mí kaxi'í nuu san, tsí da mii ku'ēn tsi é kīni kaa ntáde ña. ²⁰ Da xōó ka ña'a, ña é kade é kīni kaa ne, ña ntío kue'en tsí ña ñu'ú san. Ntē ña kaxee étsin ña mí kaxi'í nuu, vata koo é ña tídito nuu i é káde ña. ²¹ Ntá tsi xoo ñā'a, ña é kade é nuu é ntaā i ne, kaika ña mí kaxi'í vata koo é na tídito tsí kade ntaa ña vatā

ó kaka'an Xúva kō é viī ña — ka'an Jéssu.

*Kaka'an xtúku Juaan
Bautista ni Jéssu*

²² Dā kúvī sá'ā ne, kué'en Jéssu ni ña ntiní'i ña ñūú Judea. Ikān intóo ña, ntánakutsi ntute ña ña'a san. ²³ Juaán di ne, kanakütsi ntute ña ña'a, ña ñūú Enoo é tuvi étsin ñūú Saliin, tsí dóo ió ntúte ikān. Ntáñe'e ñá'a san ne, ntaítsi ntute ña. ²⁴ Tsí vata kúnuu kutū Juaan.

²⁵ Ío ña ntántikín Juaán ne, eni ntu'u ña ntátiin nuu ña nī uun ña'a ña Israee kuénta iña í vatā xkoó ini ña é ntántoo ña kúñu ñā. ²⁶ Kué'en ñā mí tuví Juaán ne, ntáka'an ñā ni ñā:

—Mastru, ña itúvi ni'i nto diñi ntute ka'nu Jordaán san, ña é kaka'an ntó nī ntí ne, é kanakütsi ntute ña ña'a di. Un ntí ntí ña'a san ntáñe'e ñā nta'a ña ve —ka'an ña.

²⁷ Kidáā ne, kaka'án Juaan ni ña:

—Ña tívī nee iña é nī'i kó tē ña te Xuva ko tá'xi ña. ²⁸ Tékú nto lo'xo müi ntō é kaka'án u tsí ña te xu'u é Cristú u, ntá tsi xu'u di'na táxnū ña ko. ²⁹ Xu'ú ne, vata kaa ña vá'a tiin ni'i ña é da vé tánta'a kaa u. Dukuān dīni ña da téku ña é kaka'an ñá tánta'a san. Dukuān dīni kó di. ³⁰ Diví ñā ne, kantio é dií ka kaa dukún ka ña. Xu'ú ne, kantio é nainu xuví u —ka'án Juaan.

Ña vé'xi e dukún kán

³¹ Ña vé'xi e dukún kán ne, dií dií ka ka'nu ña'a ña é un ntí'i ō. Ña vé'xi ñuxiví a ne, ñuxiví sa kaduku ntée ña. Kaka'an ñá iña i é ió ñuxiví sa. Ntá tsi ña vé'xi e dukún kán ne, dií ka ka'nu ña'a ña

é un ntí'i ntí'i ō. ³² Kaka'an ñá nēe é ini ñá, nēe e téku ña, ntá tsi ña ntákuinti'xe ña'a san é kaka'an ña. ³³ Xoó ña'a, ña é kakuinti'xe i é kaka'an ñá ne, ini ña tsí nuu é ntaā í kaka'an Xúva kō. ³⁴ Ña vé'xi nta'a Xuva kō ne, kaka'an ña tú'un Xuva kō, tsi kaxé'e Xuva kō Espíritu ñā. ³⁵ Dōó kuinima Xúva ko I'xā ñá ne, xé'e ñā é kadā kú'vē ñá da nēe ka ntí'i nuu i. ³⁶ Xoo é kakuinti'xe i I'xá Xuva kō ne, ió ntuví vā'á iña ña ntii dañu ntúvi. Xoo é ña kakuinti'xe i I'xá ña ne, ña túvi ntuví vā'á iña i tsí ntii dañu ntúvi kué'e Xuva kō é ntō'o ña.

4

Jesuu ni ñád'i ñūú Samaria

¹ Kūtuni ñá fariseú san tsí dií ka ntántikín ña'a san Jesuú ne, dií ka titín ña'a kanakütsi ntute ña é Juaán; ² kuān te ñá te mii Jéssu kánakütsi ntute ñá ña'a san, tsí ña ntini'i ñā san. ³ Tékú Jesuu sá'a ne, ntāka ña ñūú Judea, kúnū'ú xtuku ña ñūú Galilea.

⁴ Dá kué'en ñá itsi kán ne, ítā nti'xin ña ñūú Samaria. ⁵ Xée ña ñūú Sica é kaduku ntée ñūú Samariá san. Ikān tuvi étsin ñū'u é xē'é Jacoo iña i'xá ña Josee. ⁶ Ikān tuví pusu é xtúví Jacoo. Dōo kuitá Jesuu, tsí dóo kue'e ika ña ne, ínūu da'na ña uun xo diñi pusú san. E dóko sa ká'ñu ntuví kidaā. ⁷ Xée uun ñad'í, ña ñūú Samaria, é tavā ñá ntute ne, kaka'an Jéssu ni ña:

—Tā'xin kudiin ntuté san na kō'ó u —ka'an ña.

⁸ (Tsí ña ntini'i ñā ne, kué'en ñā má ñūú san, kukuiín ña é ká'xi ña.)

9 Kaka'an ñádĩ'i, ña ñuú Samariá san, ni Jéssuu:

—¿Nté kui xu'ú ntu kaikan ntó ntute é kō'o nto? Tsi xu'ú ne, ña ñuú Samariá u ne, nto'ó ne, ña Israee nto —ka'an ña.

(Tsi ñá vā'á odo ni'i tā'an ña Israee san ni ña ñuú Samariá ne, ntē ña ntáka'an ni'i ta'an ñá di.)

10 Kidāā ne, nantíko kōó Jéssuu, kaká'an ñá ni ñádĩ'í san:

—Tē dí inin neé kata'xi Xúva kō doméni; tē dí inin xoo ñá'a kaikan ñá ntute ne, divīn é kákan ntúte nta'a ña ne, ta'xi ña ntute é kata'xi ntuví vā'á iña o —ka'an ña.

11 Kaka'an ñádĩ'í san ni ñā:

—Ntá tsi ña túvi nee iña é tāvā nuu nto ntute san, tsí dóo kūnu pusú san. ¿Mí'i ntu tāva nto ntute é ta'xi ntuví vā'á iña kó kuan? 12 ¿Vá dii ka ka'nu ntu nto é uva ata ko Jācoo? Tsi divi ñā xtúvi ña pusú sa'á ne, i'a xí'i ña ntute, ni i'xā ñá, ni kīti ña di —ka'an ña.

13 Nantíko kōó Jéssuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Xoo ña'a é kaxi'i ntute sá'á ne, da nuu da kuíi tsi kaitsi ñá ntute. 14 Ntá tsi tē xoó ko'o i ntute é tā'xí u ne, nté uun ito ñá itsí ka ña ntute. Ntute é kué'e u ne, vata kaa mí kakené mií ntúte é kata'xi ntuví vā'á iña ña ntú dañu ntúvi, kuan kāa nima ña —ka'an ña.

15 Kaka'an ñádĩ'í san ni ñā:

—Ún tā'xi nto kó ntute tsikán ni, vata koo é ña itsí ka kó ntute ne, ñá kixtāvā ka ú ntute i'a —ka'an ña.

16 Kaka'an Jéssuu ni ñā:

—Kunakuekán xii o ne, dá kī'xin xtukun.

17 Nantíko kōó ñádĩ'í san, kaka'an ñá ni ñā:

—Xóo xii ko —ka'an ña.

Kaka'an Jéssuu ni ña kídaā:

—Vá'ā ó kaka'an tsí xoó xii o. 18 Tsi é ū'un xii o ne, ña é tuvīn ni'in vevīi ne, ñá te xii mii ó. Nuú é ntaā i é káka'an —ka'an ña.

19 Kaka'an ñádĩ'í san ni ñā:

—Divi ntó ne, kutuní ko ve tsí ña é káka'an naa Xuva ko nto. 20 Tatá vi'i ntí, ña intóo di'na ne, i'a kixka'an ntá'ví ña ni Xuva kō rki ukú sa'a, ntá tsi divi ntó é ña Israee ntó ne, ntáka'an nto é ntio é kī'in o ñuú Jerusaleen é ká'an ntá'ví o ni Xuva kō —ka'an ña.

21 Kidāā ne, kaka'an Jéssuu ni ñā:

—Na kuínti'xe o é káka'an u ni ó: Tsi vé'xí ura é ña kī'xí ka nto nte í'a, nté ñuú Jerusaleen é ka'an ntá'ví nto ni Xuva kō.

22 Ntē ña ini nto xoo é ntánuu iní nto, ntá tsi ntí'í ne, iní nti xoo é ntánuu iní nti, tsí tatá Israee vé'xí ña é nakākú un nti'í ñá'a san. 23 Ntá tsi vé'xi ntuvī ne, divī é ntóo ó vevīi, é ña'a, ña ntánuu iní nti'xe i Xuva kō né, kanī nima ñá ntikīn ña é nuu é ntaā i. Ña kuān ntáa san, divi ñā é kanantuku Xuva kō é nanū'u ñá iní ña ña. 24 Tsí Xuva kō ne, vata kaa tatsín kaa ña; ña kúvi kīnī o ña. Xoo ña'a é ntio ña é kuínima ntí'xe ña Xuva kō ne, ntio é nií kue'én ini ña nanū'u ñá iní ña ña —ka'an ña.

25 Kaka'an ñádĩ'í san ni ñā:

—Ini u tsí kī'xi uun ña'a, ña taxnuu Xuva kō, ña é kunanī Cristu. Tē xee ñá ne, divi ña nañē'e ñá ko é un nti'í —ka'an ña.

26 Kaka'an Jéssuu ni ña kídaā:

—Divī san xu'u é káka'an ní'in —ka'an ña.

27 Kidāā ne, naxee ñá ntini'i ñā. Koó dā kúdu'va ña é káka'an ñá ni uun ñádĩ'i. Ntá

tsi nté uun ña'a ña ña ni kene iní ña é tsixe'e ña ña nté koo, o nee núu i ntatín ña ni ñadĩ'í san. ²⁸ Ikan tsí xtúvi mii ñadĩ'í san xoó ña, dá kúnú'u ña má ñúú san, kaka'an ñá ni ñá'a san:

²⁹ —Kamá san nto, kixkoto nto uun ñatíi, ña é kaka'an ní ko nee ntí'i ntí'i é idé u. ¿Vá ñā ntu te ñā é Cristu ña, ña táxnúu Xuva kō? —ka'an ña.

³⁰ Kidáā né, kīi ña, kue'en ñá ni ñā mí tuví Jesuu. ³¹ Nii dukuan ña ntini'i Jēsuú ne, xe'e kuétsi ña ñā é ká'xi ña.

³² Ntá tsi kaka'an Jēsuu ni ña:

—Ío é ká'xí u e ñá ini nto —ka'an ña.

³³ Ntátsixe'e tā'an ña:

—¿Vá xoó ntu e kixni'i i é ká'xí ña? —ka'an ña.

³⁴ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—É ká'xí u ne, ñā é káda ntaa u é ntio ña táxnúu ko, é víi ntí'i ú tsiñu ña. ³⁵ ¿Vá ñā ntu té xkoó ka'an nto: “Kaku-naá kímí xōo dá ta'vi o”? Xu'ú ne, kaka'án u ni ntō: Koto nto itú san, tsi e dóo kakuaan é ta'vi o vē. ³⁶ Xoo é kita'vi i ne, ntuá'vi ña; nakuido ña nuu i e dóo nuu á'vi i ntii dañu ntúvi. Kidáā ne, ña ntaí'xi san kuntoo díní dadíi ña ní ña ntáta'vi san te kúvi. ³⁷ Nuú é ntaā í vata xkoó ka'an ña tsí uun ña kata'xi tatá ne, tuku ña katá'vi i. ³⁸ É taxnúu u nto é kitá'vi nto mí ña ni ixkú'xi nto. Tuku ña'a dé tsiñu ña ne, ñā ni ntō va'á nto tsiñu ña ve —ka'an ña.

³⁹ Ñá te da dīi ña ñuú Samariá san kuínti'xe ña Jesuu kuénta iña i e ntáa ñadĩ'í san ni ñā, dá kakā'an ña: “Ñā tsíkán ne, kaka'an ñá ní ko é un ntí'i é idé u di'na”, ka'an ña. ⁴⁰ Dā xee ñá ñuú Samaria

mí tuví Jesuu ne, tēe koó ña ña é kutuví ña. Íntoo ña ni ña ūvi ntúvi. ⁴¹ Kidáā ne, díi díi ka kue'e ña'a san kuínti'xe ña Jesuu kuénta iña tú'un é kaka'an ña. ⁴² Ntáka'an ñá'a sán ni ñadĩ'í san:

—Ntákuínti'xe ntí ve, ntá tsi ñá te da mii tsí é kaka'an ntó ní ntí, tsí téku mii ntí é kaka'an ña. Kūtuní ntí tsí ñā ni ntí'xe ña ña kixnákaku ñuxiví sa —ka'an ña.

Dā ntavá'a Jesuu i'xá ña tsiñu ka'nu i iñá rei

⁴³ Dā kúvi uvi ntúvi ne, ntaka ña ikān, kúnú'ú ña ñuú Galilea. ⁴⁴ Tsí vata o ka'an mí Jesuu ne, nté uun ña'a, ña kaka'án naa Xuva ko ne, ñá tē ntaíko ñu'ú ña ñuú ña ña. ⁴⁵ Ntá tsi dá náxee Jēsuu ñuú Galileá ne, dōo díní ña'a san é vē'xi ña. Tsí da xé ñe'e ña ñuú Jerusaleen da kúvi viko sán ne, iní ña nee ntí'i ntí'i nuu i é idé Jesuu ikān.

⁴⁶ Náxee xtúku Jesuu ñuú Canaa é káduku ntée ñuú Galilea, mí ntáda ña ntute kuíi san ntute tinti'o. Ñuú Capernaú san ne, ikān tuví úun ñatíi, ña kade tsiñu iñá rei ne, ētsin i'xá ña. ⁴⁷ Dā téku ña tsí e ntáka Jesuu ñuú Judeá ne, náxee ña ñuú Galileá ne, kué'en ña mí tuví ña, kúkoto ñá te k'ín ñá, kintavá'a ña i'xá ña, tsí dokó sa kúvi. ⁴⁸ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Tē ña kiní nto nuu i é tā'xi kuénta, tē ña kiní nto nuu i e dóo ka'nu ne, ñá kuínti'xe nto —ka'an ña.

⁴⁹ Kaka'an ñá tsiñu ka'nu i iñá rei san ni ñā:

—Vii nto da xē'e, ki'in kúdii nto, tsí dokó sa kúvi i'xá ko —ka'an ña.

50 Kidāā ne, kaka'an Jesús ni ña:

—Kunú'u nto nú vi'i nto kán, tsí i'xá nto ne, kantíto —ka'an ña.

Kuñti'xe ña tsiñu i san é kaka'an Jesús ni ñá ne, kúnū'ú ña. 51 Dā ve tsi kunú'u ña itsi kán ne, véxnākuetu itsi ña ntáde tsiñu iña ña. Ntáka'an ñá ni ña tsí kantíto i'xá ña.

52 Kidāā né, tsixe'e ña ña neé ura iñi ntú'u ntuvá'a i'xá ña. Ntáka'an ñá ni ña:

—Iku kaeku uun kuáa ntíko ka'ni san —ka'an ña.

53 Kūtuní uva i'xá san tsí ña tsi ùra é kaka'an Jesús ni ña tsí kantíto i'xá ña. Kidāā né, kuñti'xe ña Jesús, ni un ntí ntí ñavi'i ña.

54 Sá'a kuví ūvi núu i e dóo ka'nu é idé Jesús da ntáka ña ñuú Judea, da náxee ña ñuú Galilea.

5

Dā ntavá'a Jesús uun ña natín, ña ñuú Betseda

1 Dā kútítín ntuvi ne, íde tuku ña Israeé san viko ne, kúntāa Jesús ñuú Jerusaleen.

2 Ikán ne, tuví uun ntó'o mí kãñú'u ntute etsin Xi'i Le'ntú san é ñani Betseda é tū'un hébreu. Ío u'un corídoos díñi ntute sán ne, 3 ñá te da dí ñá nchokuví san ntoo ña ñu'u kán. Ío ñá ne, skuaā ña, xné'e ña, ñá natín i dí ne, ntantétu ña neé ura tē kanta nuu ntute san. 4 Tsí un vé'xi ne, kaka'an ñá é kanainu uun ánjē nú ntūte san ne, kakanta nuu ntūte san. Xoó ña'a é dí'na nakō'xó nuu i kúñu i iní ntute sán tē kánta ne, ntuvá'a ña da neé ka nuu ku'i kakúvi ña. 5 Ikán tuví uun ñati é ōko xe'un uni kuíá é nchokuví ña. 6 Iní Jesús ña mí tuví ntaa ñá

ne, kutūni ña tsí ña te dá vevii tuví nteē ñá ikán. Kaka'an ñá ni ña:

—¿Ntio ntu o é ntuvá'an? —ka'an ña.

7 Kaka'an ñá natín i san ni ña:

—Xōxó ña'a xntii i ko é nakíi nto'o kó iní ntute san te kánta ntute san. Dā ve tsi ncho k'vi ú ne, é tūku ña'a kúnē'é ña kúkí'vi ña —ka'an ña.

8 Kaka'an Jesús ni ña:

—Nakuiñin. Nakí'in xuvi o ne, nakakan ve —ka'an ña.

9 Ura tsí i ntuvá'a ña. Ntaa ni'i ña xuvi ña ne, nakaka ña. Ntuvi tsikán ne, ntuvi iō dá'na. 10 Dukuān ne, ntáde tí ña Israeé san ni ña dā vé ntuvá'a san:

—Vevii ne, ntuvi é ntoo da'na ō. Ña kuví é ntaa ni'i nto xuvi ntō vevii —ka'an ña.

11 Kaka'an ñá ni ña:

—Ña é ntavá'a kó ne, ña ña kaka'an ñá ni ko: “Ntaan ni'in xuvi o ne, nakakan ve” —ka'an ña.

12 Kidāa ne, tsixe'e ña ña:

—¿Xoó ntu ña'a kaka'an ñá ni ō é na ntaan ni'in xuvi ō ne, dá nakakan? —ka'an ña.

13 Ntá tsi ña ntuvá'a sán ne, ñá ini ña xoo ñá'a ña ntavá'a ña. Tsi Jesús ne, kii nteé xio ña mé'ñu ña'a san é ña te da dí ña ntoo ña ikán.

14 Dā rkontúvi nání'i tá'an Jesús ña ini ukún ka'nu sán ne, kaka'an ñá ni ña:

—Koton ve, tsi é ntuvá'an. Ñá ku viín kan é kīni kaa, tsí tē ñá'a ne, díi ka kue'e ku'i ní'i o —ka'an ña.

15 Ñatíi san ne, ntāka ña, kue'en ña, kaka'an ñá ni ña Israeé san tsí Jesús nání ña é ntavá'a ña. 16 Dukuān ne, íntikín nuu iní ña Israeé san

Jesuu. Ncho ka'ní ña ña, tsí idé ña sá'a ntuvi é iō dá'na. ¹⁷ Ntá tsi kaka'an Jesuu ni ña:

—Uvā kó ne, kade tsiñu ña un tsi nte vevii ne, dukuān é xū'ú ne, kade tsiñu ú di — ka'an ña.

¹⁸ Dukuān ne, dií dií ka ncho ka'ní ña Israeé san ña. Nā te da mii tsí é ña ni de ntāa ña é kūtuví dá'na ña ntuvi dá iō dá'na, tsí da xé kaka'an ña tsí Xuva kō né, divi ñā é uva mii ñā ne, kade ña tsí dadii ña ni Xuva kō.

Tsiñu é kūvi vii I'xá Xuva kō

¹⁹ Kidāa ne, kaka'an Jesuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'an u ni ntō: Nā kúvi neé vii u é kuenta iña mii ko, xu'u é I'xā ñá ko. Tsi dá mii é vii ú vatā ó de Uvā ko. Da neé ka nuu i é kade ña ne, divi tsí kade ú di, xu'u é I'xā ña. ²⁰ Tsi dóo kakuinima Úvā kó ko, xu'u é I'xā ñá ko ne, kanañe'e ñá ko é un nti'i nuū i é kāde ña. Nuu i é dií dií ka na'nu nañe'e ñá ko vata koo é un tsi kudū'va nto. ²¹ Vatā ó de Uvā kó é kanantōto ña ña xi'í san ne, vata o kaxe'é ña ntuvi iña ñá ne, kuān o tá'xi ña kó di é kūvi vii u kué'e ú ntuvi iña i dá xōo ka tsi é ntio ko. ²² Nā te mii Uvā kó é kā'an ñá xoo é vá'a i, xoo é ña vá'a i, tsi é naxnuu nta'a ñā kó é xū'u vii u sá'a, ²³ vata koo é kuan tsi koo kuiko ñu'u ntō kó xu'ú vatā o ntaiko ñu'u nto Uvā ko. Xoo é ña kaiko ñu'u i kó ne, ñā te kaiko ñu'u ña Uvā kó di, tsí divi ñā é táxnūu ña ko.

²⁴ Nuu é ntaā i é kākā'an u ni ntō: Xoo ña'a, ña é katekú i tú'ūn kó ne kakuinti'xe ña ña táxnūu kó di ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi. Nā ní'i ña é ntō'o ña. Tsí é itā nti'xin doxi'í san iña ñá ne, e

ní'i ña ntuvi vā'á iña ñá ve. ²⁵ Nuu é ntaā i é kākā'an u ni ntō tsi vé'xi ūra ne, e xēe vevii, é tēkú un ntií ntii ña xi'í san tatsín ko, xu'u é I'xá Xuva kō u. Xoo ña'a é kaeni tutun ñá ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña. ²⁶ Tsí vata tsi kaa Uvā ko, é iō ntuvi iña mii ñá ne, kuan tsi o tá'xi ña ko é kōo ntuvi iña mii ko di, tsí xu'u é I'xá mii ñá né, ²⁷ tā'xi ña ko é kadā kú'vé u é un nti'i iña ña'a, tsí xu'u é vēxkúvī ú ñatii. ²⁸ Nā ku da kudū'va nto é kākā'an u sá'a, tsí xee ūra i é un nti'i ña xi'í san tekú ña tatsín ko. ²⁹ Kidāa ne, ntii ña nú ñaña ña. Xoo ña'a é ēdé ña é vā'á ne, ntoto ña é ní'i ña ntuvi vā'á iña ña. Ntá tsi xoo ñá'a é ēdé ña é kīni kaa ne, ntoto ña é ní'i ña dō'vi kan.

Xoo tá'xi i é kūvi vii Jesuu e káde ña

³⁰ Nā kúvī nee iña é vii ú kuenta iña mii ko. Vata tsí o tēkú ko é kākā'an Úvā kó ne, kuan tsí ó kade kú'vé u dí ne, vá'a tsí ó é kade kú'vé u, tsí ñá te kuēnta iña mii ko kade u, tsí kuenta iña Xuva ko, ña táxnūu ko. ³¹ Nā kúvi ntantaa u iña mii ko, tsí ña kaidiá'vi. ³² Ntá tsi iō ña é ntantaa ña kuenta iña ko. Iní u tsí kaka'an ñá nee iña é nuu é ntaā i iña ko. ³³ Nto'ó taxnūu nto ña é tsixe'e Juaan iña ko ne, nee iña é nantiko koō ñá ne, nuu é ntaā i. ³⁴ Ntá tsi ña káde ú kuenta é kākā'an ñá'a san iña ko. Da ti tsi kaka'an u ni ntō sá'a vata koo é kūvi nakáku nto. ³⁵ Juaán ne, vata kaa ñu'u é kai'xí ne, kaxi'í nuu ne, dōo diní nto é kuntōo da'na nto mí kaxi'í nuu ñu'u ña. ³⁶ Ntá tsi iō xoo é ntāda ntaa í iña ko é dií ka nuu á'vi ka é vāta kaa é kākā'an Juaan. Tsí tsiñu é kade ú

vevíi ne, mii tsí é kántada ntaa é Uvā kó xnúu ntá'a ña ko, ³⁷ Tsí Uvā kó, ña e táxnúu kó ne, mii ña kántada ntaa ñá iñá ko. Nté uun ito vata téku nto tátsin ña. Ntē vata kiní nto ña nté kaa ña. ³⁸ Ntē ña ni kánūu nima ntó tú'un ñā dī. Tsí ña ni kuínti'xe nto ña táxnuu ña. ³⁹ Dōo vá'ā ó ntánakua'a vá'a nto tú'un Xuva kō é ūve na'a vata koo é nī'i ntó ntuví va'á iña ntó ntii dañu ntūvi, kuiní nto. Diví kuenta iñá ko é ūve na'a san. ⁴⁰ Ntá tsi ñá ntio nto kuntikin ntó ko vata koo é nī'i ntó ntuví va'á iña nto.

⁴¹ Xu'ú ne, ñá te kantukū u é kada ka'nu ña'a sán ko. ⁴² Ntá tsi xu'ú ne, iní u nto ne ñá'a nto é ña te ntákuinima nti'xe nto Xuva kō. ⁴³ Xu'ú ne, vé'xī ú kuenta iña Uvā ko ne, ña ntío nto é kutūví u ni ntō. Ntá tsi te tūku ñá'a kí'xi ña kuenta iña mii ñá ne, kidāā né, xtuví ntó ña. ⁴⁴ ¿Nté ntu koo kuínti'xe nto ve? Tsí kūdii ntáde na'nu mii xnto tā'an nto, ntá tsi ña ntáde nto kuenta te ka'an Xuva kō tsi dóo va'á nto. ⁴⁵ Ná ku dē kuení nto te xū'ú tsi'i kuétsi ú nto nuu Uvā ko, tsí mii Muísee san, ña ntántikin nto. ⁴⁶ Tsí tē dī ni kuínti'xe nto é kākā'an Muísee ne, kuínti'xe nto kó dī, tsí diví kuēnta iñá ko é kākā'an ña. ⁴⁷ Ntá tsi tē ña kuínti'xe nto e xntée na'a ñā ne, ¿nté ntu koo kuínti'xe nto tú'ūn kó kuan? —ka'an Jesús.

6

Dā xé'e Jesuu é'xi u'un míil ña'a
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

¹ Dā kúvī sá'ā ne, Jesuú ne, kué'en ña xīo diñi míni Galilea, dívī tsí é kākā'an ña é

Tiberiá dī. ² Ná te da dīi da dīi ñá'a san ntántikin ñá ña, tsí da xé ini ña nuu i e dóo ka'nu é kade ña, tsí kantavá'a ña ña ntánchokuví san. ³ Kúxēe Jesuu rkí ukú ne, da intóo da'na ña ni ña ntini'i ñā. ⁴ E dokó sa xéē etsin viko é nátava Xuva kō ña Israee ñuú Egítō, viko é kanatsu'un ka'nu ña Israee san. ⁵ Dā xkókoto Jesuú ne, iní ña tsí ña te da dīi ña'a ntántikin ñá ña ne, kaka'an ñá ni Félipe:

—¿Mí'i ntū kíkuiin o é kākā'xi un ntí' ntí' ña'a san? —ka'an ña.

⁶ Da ti tsi kaka'an ña é ntio ña é kōto nteé ña Felipe nté koo ka'an ña. Tsí ini míi ñā nté koo víi ña. ⁷ Kaka'an Félipe ni ña:

—Ntē ña xee tá'an é ūvi sientu á'ví tañú'u kuiin o é kākā'xi un ntí' ntí' ña'a san, kuān té un síin —ka'an ña.

⁸ Uun ña'a ña ntini'i ñā, ña nani Ándree, ení Simuun Pedrú ne, kaka'an ñá ni ñā:

⁹ —I'a ntsí uun na kudii, ña é nī'i ú'ūn tañú'u sēvada ni úvi tsákā san, ntá tsi ¿nté ntu koo víi o sá'a é ña te da dīi ña'a? —ka'an ña.

¹⁰ Kidāā ne, kaka'an Jesús:

—Ká'an nto ni ñā'a sán, na kūntoo ña —ka'an ña.

Tsi dóo vá'ā o nú ité san ne, ikan intóo ña, vata ū'un míil é da mii tsi ñatī. ¹¹ Kidāā ne, kí'i Jesuu tañú'ū sán ne, dā nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō. Kátsin dava ñá, dā tsí'i ña nta'a ña'a san, ña ntoo nú ité san. Kuan tsí o dé ña nī tsákā sán dī. Xé'e ñā vata kaa e kutíi ña'a san é kākā'xi ña. ¹² Dā kúvi é'xi ntā'a ñá ne, kaka'an Jesús ni ña ntiní'i ñā:

—Nakuido nto utsi i é ntoó ka vata koo é ña te neé kate —ka'an ña.

¹³ Nākuido ña é ntoó ka ne, uxúvī ká xika útsi tañú'ū san kúvi. ¹⁴ Kidáa ne, dā íni ña'a san nuu i e dóo ka'nu é idé Jesuú ne, ntāka'an ña:

—Nuu é ntaā i tsí ña sā'á ne, divi ñā é kākā'an naa Xuva ko, ña é kī'xí ñuxiví a —ka'an ña.

¹⁵ Ntá tsi Jesuú ne, kūtuni ña tsí ntio ña'a san ña é kue'e kuétsi ña ña é vii ñá rei. Kidáa né, kīi nteé xio ña ña'a sán ne, dā kuntáa xtuku ña rki uku, mí kutuvī mii ña.

Dā íka Jesuu nú ntúte

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶ Dā kuáa ne, kúntíi ña ntini'i Jēsuu nú ntúte san. ¹⁷ Kidáa ne, ñú'u ña íni tun ntóo san ne, íñi ntú'u ita ntí'xin ña mé'ñū ntute san é kī'in ñá ñuú Capernau. É dōo kúneé ne, váta xēe Jesuu mí ñū'u ña. ¹⁸ Kidáa né, dōo ido ntúte san, tsi dóo ntii kainu tatsin. ¹⁹ Dā ku íka tun ntóo san te ū'ún ne, o íñu kilumétru ne, íni ña Jesuu é vē'xí ña dí'in ña, kaika ña nú ntúte san. Dā xee étsin ña nú tun ntóo san ne, dōo ú'vī ña. ²⁰ Ntá tsi kaka'an Jēsuu ni ña:

—Ñá ku u'vī nto, tsí xu'u —ka'an ña.

²¹ Kidáa né, dōo diní ña tsí kūxéé Jesuu iní tun ntóo san ne, ura tsí xee ñá diñi ntute san mí kī'in ña.

Ntánantuku ñā'a san Jēsuu

²² Dā tuví tevāa sán ne, ña ñu'u uun xo diñi ntute sán ne, kūtuni ñá tsí ña ntini'i Jēsuú ne, ntāka ña divi tsi tun ntóo san ntíko kōo ni'i ña, ntá tsi ña ni ñé'e Jēsuu ni ña. ²³ Nñ dukuan ntánaxee

tun ntōo é vē'xí ñuú Tiberia, etsin mi é'xi ña tañú'ū é nakué'e Tó'o kō sintiá'vī nta'a Xuva kō. ²⁴ Dā íni ña'a san tsí xoxó Jesuu ni ña ntini'i ña ne, nakú'un ña tun ntóo san, kue'en ña ñuú Capernau, kúnantúku ña Jēsuu.

Tañú'ū é kata'xi ntuvi iña ko

²⁵ Dā nání'i ta'an ña uun xo diñi ntúte sán ne, tsixe'e ña ña:

—Mastrú, ¿nté ntu ō xee ntó i'a? —ka'an ña.

²⁶ Kidáa ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'an u tsí da tí tsi ntánantuku ntō ko tsí da xe tá'xi ú e é'xi nta'ā nto, ntá tsi ntē ña te ni ñé'e diki nto nuu i e dóo ka'nu e íni nto é idé u. ²⁷ Ná ku kada tsiñu nto é ni'i nto tañú'ū é kantí'i te ká'xi o. Kada tsiñu nto vata koo é ni'i nto tañú'ū é kata'xi ntuvi vā'á iña nto ntii dañu ntúvi, tsí kaxntii. Táñū'ú sa'á ta'xi ú, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi, tsí e xntée Uvā kó ko seu ña —ka'an ña.

²⁸ Kidáa ne, tsixe'e ñā'a san ña:

—¿Ntē ntú koo kada tsiñu ntí vatā ó ntio Xuva ko? —ka'an ña.

²⁹ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Sá'a tsiñu é ntio Xuva ko é vii nto: Na kuñti'xe nto ña táxnūu ña —ka'an ña.

³⁰ Kidáa ne, tsixe'e ñā:

—¿Neé ntu nuu i nañé'e ntó nti vata koo é kuñti'xe ntí nto tē íni nti? ¿Neé ntu nuu i e dóo ka'nu vii nto? ³¹ Uva ata íka kō ne, é'xi ña é nani mānaa ñuu itsí kán. Tsí vatā ó uve na'a kaká'an é Xuva kō ne, xé'e ñā tañú'ū é vē'xí e dukún kán é ká'xi ña —ka'an ña.

³² Kidáa ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kaka'án u ni ntō: Nā te Muīsee ni ta'xi ña tañú'ū é vē'xí e dukún kán, tsí mií Uvā kó tá'xi ña tañú'ū é nuu é ntaā i é vē'xí e dukún kán. ³³ Tsí tañú'ū é kata'xi Xuva kō né, diví é vē'xí e dukún kán, é kata'xi ntuvi vā'á iña ña ñuxiví sa —ka'an ña.

³⁴ Ntáka'an ñá ni Jēsuu:

—Tā'xi ntō ntí tañú'u tsíkan utén utén ni —ka'an ña.

³⁵ Kidáa ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—Xu'u e kúvi ú tañú'ū é ta'xi ntuvi vā'á iña nto. Xoó ña'a, ña é kuntikín i ko ne, nté uun ito ká ña kakín ña. Xoó ña'a, ña é kakuinti'xe i kó ne, nté uun ito ka ña ítsī ñá ntute di. ³⁶ Ntá tsi vatā ó kaka'án u ni ntō é kuān té ini ntó ko ne, ntá tsi vata kuinti'xe nto ko. ³⁷ Tsí un ntí'i ñā é kata'xi Uvā kó ne, nta'a kó xee ña. Xoó ña'a, ña é kantikín ko ne, nté uun ito ña kiñū'u ú ña kí'i kán. ³⁸ Tsi vé'xí ú e dukún kán é víi u vatā ó ntio ña é taxnūu ko, ñá tē diki tsi mií ko víi u. ³⁹ Sá'ā tá'xi ña é víi u: é ña nakunáa u nté uun e xnūu nta'a ña ko, tsí nantōto ntí'i ú ña ntuvi te ntí'i ñuxiví sa. ⁴⁰ Tsí Uvā ko ntio ña é na kīnī un ntí'i ñā'a sán ko, xu'u é l'xā ñá ne, na kuinti'xe ña ko. Ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi ne, nantōto u ña ntuvi te ntí'i ñuxiví sa —ka'an ña.

⁴¹ Dukuān ne, ká'an ntéē ña Israeé san ña, tsí kaka'an ña é diví ñā kúvi ña tañú'ū é vē'xí e dukún kán. ⁴² Ntáka'an ñá'a san:

—¿Vá ña ntu te ña sá'a é Jēsuu, i'xá Josee? Tsí ini o úva ña ni di'i ñā. Dá kakā'an xkú ña tsí e dukún kan vē'xí ña —ka'an ña.

⁴³ Dukuān ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—E xée ó tsí ka'an ntée nto kó ni tā'an nto. ⁴⁴ Xoxó kuví kuntikín i ko tē ña te Uvā ko táxnūu ña i, vata ó táxnūu ña kó di ne, nantōto u ña ntuvi te ntí'i ñuxiví sa. ⁴⁵ Tsí vatā ó uve na'a kaka'an ña ka'án naa Xuva ko: “Mii Xuva ko nañē'e ña un ntí'i ntí'i ña'a san”, ka'an ña. Dukuān né, dā xóo ká ña'a, ña é kateku í ña, é kakutú've i é kaka'an Úvā kó ne, kantikín ñá ko di.

⁴⁶ Ntē uun xoxo vata kiní i Uva kō. Mii tsí u é vē'xí u nta'a ña é ínī u ña. ⁴⁷ Nuu é ntaā i é kaka'án u ni ntō tsí xoo ñá'a, ña é kuinti'xe i kó ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi. ⁴⁸ Xu'u é tañú'ū é ta'xi ntuvi vā'á san. ⁴⁹ Tsí uva ata ika ntō ne, e'xí ña manaa ñuu itsí kán né, dā dúkuan tsi xi'i ña. ⁵⁰ Ntá tsi xoo ñá'a, ña é ká'xí i tañú'ū é vē'xí e dukún kán ne, ña kúvi ña. ⁵¹ Xu'u kúvi ú tañú'ū é kántíto é vē'xí e dukún kán. Xoó ña'a, ña é ká'xí tañú'ū sá'á ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi. Tañū'u é tā'xi ú ne, kúñú mií kó kúvi. Ta'xí u kúñú ko é nī'i ña ñuxiví sa ntuvi iña ña —ka'an ña.

⁵² Kidáa ne, tsixe'e tā'an ña Israeé san, ntáka'an ña:

—¿Ntē ntú koo ta'xi ña sá'a kúñú ñā é ká'xi o, é kuān ó kaka'an ñá sa? —ka'an ña.

⁵³ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kaka'án u ni ntō: Tē ña ká'xi nto kúñú ko, xu'u é vē'xí kúvi ú ñatíí, tē ña ko'o nto nííi ko dí ne, ña túvi ntuvi vā'á iña nto. ⁵⁴ Tsí xoo ñá'a, ña é ká'xí kúñú kó, nī ña é kō'o nííi ko ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi ne, nantōto ú ña ntuvi tē ntí'i ñuxiví sa. ⁵⁵ Tsi kúñú

kó ne, ita ntí'xe nto kuvi; niñí ko ne, ntute ntí'xe nto kúvi. ⁵⁶ Xoo é ká'xí i kúñū kó, nī é kō'o niñí ko ne, nuu ña nimá ko ne, nuu ú nima ñá di. ⁵⁷ Uva kō, ña táxnūu kó, iō ntuvi iña ña. Dukuān né, iō ntuvi iñá ko kuenta iña ña. Xoo é ká'xí i kúñū kó ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ñá kuenta iñá ko. ⁵⁸ Kaka'án u kuenta iña tañú'u é vē'xí e dukún kán. Tañú'ú sa'á ne, ñá te vāta kaa manaa e é'xi ñata ntō, ña intóo kidaā, tsí dā dúkuan tsi xi'i ña. Ntá tsi xoó ña'a, ña é ká'xi tañú'u sa'á ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi — ka'an ña.

⁵⁹ Sá'a kaka'an Jesúsú dá nañé'e ña ña Israeé san má vi'lí mí ntánataká nuu ña ñuú Capernau.

Tū'un e nté koo ni'i ko ntúvi vā'á iña ko ntii dañu ntúvi

⁶⁰ Dōó titín ña ntántikin ñá ne, dā téku ña sá'a ne, ntáka'an ña:

—Dōo vi'xín ō tú'ūn sa'a. ¿Xoó ntu kutíi i é ki'in diki i? —ka'an ña.

⁶¹ Kūtuni Jesúsú tsí ña ni xkúntee iní ña é kaka'an ñá ne, kaka'an ñá ni ñá:

—¿Ñá xkúntee iní ntu nto é kaka'án u san? ⁶² ¿Ntē ntú koo kuvi tē ini nto ko, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi, te kúntáa u e dukún kán mí'i e dúkuān tuví u? ⁶³ Tsí Espíritū sán ne, divi ñá é káta'xi ña ntuvi iña ko. Ña kuntíto ó te da mii tsí kúñu kō. Tū'un é kaka'án u ni nto ne, divi é vata kaa espíritū é káta'xi ntuvi vā'á iña nto. ⁶⁴ Ntá tsi iō ntó ne, ña ntákuinti'xe nto é kaka'án u — ka'an ña.

Tsí iní Jesúsú nte dí'na xoo é kuinti'xe i ña ne, xoo é nadíko i ñá di. ⁶⁵ Kaka'an ña:

—Dukuān é kaka'án u ni nto dí'na tsí xoxó kuvi kuntikin i ko tē ña te Úvá ko tá'xi ña i — ka'an ña.

⁶⁶ Ntē ntúvi tsikán ne, dōó titín ña ntántikin ña, kii nteé xio ña ña. Ná ni kántikin ka ñá ña. ⁶⁷ Kidáā né, tsixe'e Jesúsú ña é uxuvi ñá'a, ña ntántikin ña:

—¿Ncho ki'in ntú nto dí? — ka'an ña.

⁶⁸ Nantíko kōó Simuun Pedru, kaká'an ña:

—Xoó ka ntu é kuntikin nti, tsi tú'un ntō né, divi é káta'xi ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi. ⁶⁹ Ntí'i ne, é kuinti'xe nti, é ini va'á nti di tsí divi ntō é Cristu nto, ña e dōo va'á nuu Xuva ko.

⁷⁰ Kaka'an Jesúsú ni ña:

—¿Vá ñá ntu te ni nakaxnúu ú nto, é uxuvi ñá'a nto? Ntá tsi uun ña'a ntō ne, e ña vá'a kúvi nto —ka'an ña.

⁷¹ Kaka'an ñá iña Júda Iscar-iote, i'xá Simuun. Tsí divi ñá é diko ña Jesúsú rkontúvi, kuān té kaduku ntée ña uxuvi ñá'a, ña ntini'i ñá san.

7

Ñá ni kuinti'xe ení Jesúsú san ña

¹ Dā kúvi sá'á ne, ika Jesúsú ñuú Galilea. Ná ni ntío ká ña ki'in ña ñuú Judeá san, tsí ncho ka'ní ña Israeé san ña. ² Dóko sá xee ntúvi e ntáde ña Israeé viko é káñú'u ña vi'lí xo'o. ³ Dukuān ne, ntáka'an ení Jesúsú ni ña:

—Ñá ku kutúvín i'a. Kué'én ñuú Judea vata koo é na kīni ña ntini'i ō san núu i é kaden. ⁴ Tsí te xōo ñá'a ntío ña é kutuvi ditó ña ne, ñá tē neé ka

vii xu'ú ña. Tē ncho viin nuu i é dōo ka'nu ne, kuē'en mí kīnī ña'a san o é da kanī ñūxivi — ka'an ña.

⁵ Nté enī ñá ña ni kuintí'xe ña ña. ⁶ Kidáā ne, kaka'an Jéssu ni ña:

—Váta xēe ura iñá ko, ntá tsi ñi ñi ntō ne, kuvi vii nto da nēé ka ura nee iña é ntio nto vii nto. ⁷ Ñá te nēe nuu i kainchu'vi ñá'a nto. Ntá tsi xu'ú ne, dōo ntáinchu'vi ñá ko, tsí da xé kaka'an ntáa ú ni ñá nee é kīni kaa ntáde ña. ⁸ Kue'en ntó viko san. Xu'ú ne, ñá kī'n u vevii, tsí vata xee úra iñá ko —ka'an ña.

⁹ Dā kúvi ka'an ña sá'a ni ñá ne, ítúvi ka ña ñuú Galilea.

Dā kue'en Jéssu víko

¹⁰ Ntá tsi dā kue'en éni ña viko sán ne, da rkontúvi kīi ña, kue'en ñá di. Ntá tsi ña ni ñe'e ditó ka ña, tsí diin diin sá kue'en ña. ¹¹ Ntánantukū ña Israeé san ña mí kakuvi viko sán ne, ntáka'an ña:

—¿Mí'i ntú tuví ñatīi tsíkan? —ka'an ña.

¹² Dōo ntáka'an ñá'a san kuénta iña ña. Iō ñá ne, ntáka'an ña: “Ñatīi tsíkán ne, dōo vá'a ña'a ña.” Iō ñá ne, ntáka'an ña: “Ña'á ni san. Kūdii kaéni nta'ví ña ña'a”, ka'an ña.

¹³ Ntá tsi xoxó ni ká'an ntée i ñá mé'ñu ñá'a san, tsí u'ví ña ña Israeé.

¹⁴ Dā kúdava viko sán ne, kúkí'ví Jéssu íni ukún kan, eni ntu'u ñá nañé'e ñá ña'a san. ¹⁵ Koó dā kúdu'va ña Israeé san, ntáka'an ña:

—¿Nté kuān nte íni ntú ña sá'a? Tsí ntē ña ni naku'á ña —ka'an ña.

¹⁶ Kidáā ne, nantíko kōó Jéssu, kaká'an ña:

—É kanañē'é u ntó ne, ñá te ñáki mií ko kaki'xi, tsí iña ña táxnuu ko. ¹⁷ Tē xoó ntio i é vii i é ntio Xuva kō ne, kutuni ñá te nta'a Xuva ko vē'xi é kanañē'é u san, o te ñáki mií ko katavá u. ¹⁸ Xoo é katavá i ñáki mií i é káka'án ne, da ti tsi kanantuku ñá é vā'á iña mií ña. Ntá tsi xoo é kanantuku i é vā'á iña ña táxnuu i ne, kaka'an ña é nuu é ntaā i. Ñá tē nee iña é kīni kaa nuu nima ña.

¹⁹ ¿Vá ña ntu te ñi ñi ntō e tá'xi Muisee lei? Ntá tsi nté uun nto ña ntáde ntaa nto é úve na'a. ¿Nté kui ntánantukū nuu iní ntu nto nté koo ka'ni nto ko? —ka'an ña.

²⁰ Ntáka'an ñá'a san:

—¿Vá ña vá'a ntu nuu nima o! ¿Xoo ntu ncho ka'ni i o? —ka'an ña.

²¹ Nantíko kōó Jéssu, kaká'an ñá ni ñá:

—Uun kudii núu i é idé u ne, un tsi da ntákudu'va nto.

²² Muiseé ne, náñē'e ñá nto vatā xkoó ini nto é tē'nté un siin kúñū é íxi nto. (Ntá tsi ña te Muisee ni xtuvi ña kuān xkoó ini nto, tsí uva ata ika kō, ña intóo nte kidaa.) Ntō'ó ne, kuān te ntuvi iō dá'na, kae'nté nto é íxi í'xa tíi san. ²³ Tē kuvi te'nte é íxi í'xa tíi san ntuvi é iō dá'na vata koo é káda ntaa nto lei Muiseé ne, ¿nté kui ntákudiin ntu nto ní ko e ntavá'a ú ñatīi san kanī kúñū ñá ntuvi dá iō dá'na? ²⁴ Ñá ku ká'an ntée nto ña'a san dá dotō tsí ntaíni nto ña, ntá tsi te ká'an ntó iña ñá'a san ne, koto vá'a nto nee iña é ntáka'an nto —ka'an ña.

Kaka'an Jéssu mí vē'xí ña

²⁵ Iō ña ñuú Jerusaleén san éni ntu'u ñá tsíxe'e ta'an ña:

—¿Vá ña ntu te ñá sã'a é ntánantuku ñã'a san é ka'nĩ ñã ñã? ²⁶ Un kaa ña ntitsi ñã, kaka'an ñã ni ñã'a san, ntá tsi nté xoxo kaka'an í ni ñã. ¿Tē kuiní ntu ñã tsiñu í san é divi ntí'xe ñã é Cristu ñã? ²⁷ Xo'õ ne, ini ntú ku õ mí'i vë'xí ñã sã'a. Tsí te vë'xí Cristú ne, nté uun xoxó ini i mí'i kii ñã te vë'xí ñã —ka'an ñã.

²⁸ Kidáã ne, un ntii tsí kéne Jesuu, kaká'an ñã mí kanakuã'a ñã ñã'a san ini ukun ñã Israee:

—Te ñi ntó ko ne, ini nto mí'i vë'xí u. Ntá tsi ñã te ni kí'xí u é mií ú ntio ko, tsí ñã kaka'an é nuu é ntaã i san táxnũ ñã ko. Nto'ó ne, ntē ñã ini ntó ñã. ²⁹ Ntá tsi xu'ú ne, iní u ñã, tsi íkan vë'xí u mí tuví ñã ne, divi ñã é táxnũ ñã ko —ka'an ñã.

³⁰ Kidáã né, ncho tñn ñã ñã, ntá tsi nté uun xoxo ni tñn ntá'a i ñã, tsí vata xee tá'an ura ñã ñã. ³¹ Ntá tsi ñã te da díi ñã kuínti'xe i ñã ne, ntáka'an ñã:

—Tē xee ñá táxnũ Xuva kō ne, ¿vá kúvi ntu vií ñã e díi ka kue'e núu í e dóo ka'nu vatã ó de ñã sã'a? —ka'an ñã.

Ncho tñn ñã fariseu Jesuu

³² Tékú ñã fariseu e ntáka'an ñã'a san ñã Jesuu. Ñã fariseu ni dútu ñã odo nũú san ne, tēé tsiñu ñã ñã mau ukun é tñn ñã Jesuu. ³³ Kidáã ne, kaka'an Jesuu ni ñã:

—Uun da'na sá kutúví u ni ntó dá ntãa ú, kínakutúví u ní ñã táxnũ ko. ³⁴ Dóo nantuku ntó ko, ntá tsi ñã naní'i ntó ko. Ntē ñã kúvi xéé nto mí kíkutúví u —ka'an ñã.

³⁵ Kidáã né, ñi ntu'u ñã Israee san ntátsixe'e ta'an ñã:

—¿Mí'i ntu ntēe kíkutúví ñã sã'a é ñã kúvi naní'i ko ñã?

¿Vá kí'in ntú ñã xio ñuú san mí kaintóo xaa tátã ñã Israee? ¿Vá íkan ntu kí'in ñã, kinakuã'a ñã ñã'a, ñã é ñã ntákuinti'xe i Xuva kō san? ³⁶ ¿Nee ñã ntu kani tú'un é káka'an ñã: “Nantuku ntó kó, ntá tsi ñã naní'i ntó ko, tsi ñã kúvi xéé nto mí kutúví u”? —ka'an ñã.

Ntute vã'a é ñã katú'u

³⁷ Ntuvi da ínú kava viko ka'nu sãn ne, nákuntĩsĩ Jesuu, kaká'an ñã:

—Tē xoo é kaitsi i ntúte ne, na kí'xi ñã mí tuví u, na kō'õ ñã. ³⁸ Tsí vatã ó uve na'a kaka'an Tú'un Xuva kō ne, xoo é kuínti'xe i kó ne, nima ñá kene ntute vã'a é ñã katú'u nté un síin —ka'an ñã.

³⁹ Kaka'an ñã kuenta ñã Espíritú Sántú é kunũu ñã nima í xoo é kuínti'xe i ñã. Tsí vata ta'xi Xúva kō Espíritú Sántú san, tsí vata ntãa Jesuu e dukún kãn.

Dã kii nteé xio ñã'a san

⁴⁰ Ió ñã'a san, da téku ñã é káka'an ñã ne, ntáka'an ñã:

—Ñã sã'á ne, ñã ka'án naa Xuva ntí'xe ko ñã, ñã kaka'an tú'un Xuva kō —ka'an ñã.

⁴¹ Iõ ñã ne, ntáka'an ñã:

—Ñã sã'á ne, Cristu ñã —ka'an ñã.

Ntá tsi iõ ñã ne, ntáka'an ñã:

—¿Vá ñũú Galilea ntú sa kí'xi Cristu? ⁴² ¿Ñã ntu te uve ná'a kaká'an tsí Cristú ne, tátã ví'i Davii ñã? Kí'xi ñã ñuú Beleen, tsí íkan ñũú Davii —ka'an ñã.

⁴³ Dukuãn ne, kii nteé xio ñã'a san kuénta ñã Jesuu. ⁴⁴ Iõ ñã ne, ncho kí'in ní'i ñã ñã viutun, ntá tsi nté uun ñã ñã ni kene iní ñã tñn ñã ñã.

Ñá ni kuinti'xe ña tsiñu i san Jesús

⁴⁵ Nāxee mau ukun mí ntoo dutu ñá odo nūú nī ña fariseú san ne, tsixe'e ña māu ukún san:

—¿Nté kui ña ni kántēka ntu nto ña? —ka'an ña.

⁴⁶ Máu ūkún san ne, nantíko koō ñá, kaka'an ña:

—Nté uun ito vata tekú nti xoó kaka'an í vatā ó kaka'an ná tsikan —ka'an ña.

⁴⁷ Kidáā ne, ntáka'an ñá fariseú san ni nā:

—¿Vá éni nta'ví ntu ña nto di? ⁴⁸ ¿Vá ntákuinti'xe ntu ña odo nūú iña nto nī ña fariseú san? ⁴⁹ Ntá tsi ña'a, ña e ñá íní leí san ne, da mií é nī'i ña é kuntēka é kīni kaa ña —ka'an ña.

⁵⁰ Nicodemu, ña é ixkoto ní'ni Jesuu dá kuāā ne, ña fariseu ñá di ne, kaka'an ñá ni tā'an ña:

⁵¹ —¿Vá kaka'an ntu leí san é dotō tsi dá'vi o kuētsí ka'nu ña'a san te vata kiní o nee iña é kade ña, tē nté ó kaka'an ñá di? —ka'an ña.

⁵² Nantíko koō ñá, ntáka'an ña:

—¿Vá ña Galilea ntú nto di? Nāku'a'á ixi nto é ūve na'a é kāka'an Xúva kō, tsí ñuú Galileá san ne, nté uun ña'a é ka'án naa Xuva ko vata túvi ditó ña —ka'an ña.

⁵³ Kidáā né, nādita ña itsi ña xe un xé un ñā, kunú'u ñā nú vi'i ñā.

8

Ñadĩ'í kini kaa

¹ Ntá tsi Jesuu ne, kué'en ñā ti'i i má Tun Ōlivu kan. ² Dā tuví utun sán ne, nee xtúku ña má ūkún kán. Un ntií ntíí ña'a xee xtúku ña mí tuví ña.

Ítūvi tixi ñá ne, dá kanakuā'a ña ña'a san.

³ Mastrú lei ni ñá fariseú san ne, xée ñá mí tuví Jesuu ne, nteka ña uun ñadĩ'í, ña é natúvi, ña é nuu ni'i uun ñatíi é ña te divi xii ña. Xntitsi ñá ñadĩ'í san mé'ñū ña'a sán ne, ⁴ kaka'an ñá ni Jesús:

—Mastrú, ñadĩ'í sa'á ne, natúvi ña é kade ña é kini kaa ni ñatíi san. ⁵ Kaka'an lei Muísee tsi kué'e xuu o ña'a, ña kuān ó ntáde san. Divi ntō ni, ¿nté ka'an nto? —ka'an ña.

⁶ Da ti tsi ntáka'an ña é kōto nteé ña ña vata koo é nī'i ña uun núu í é tsi'i kuétsi ña ña. Ntá tsi Jesuu ne, ítuví tixi ñá ñu'u kan ne, dā ká'u ña rkinta'a ña nú nte'ú san, é vata tsi tē ña ni tekú ña. ⁷ Ki'in itō tsixe'e ña Jesuu ne, da kidáa ne, nākuiñi ñá, kaka'an ña:

—Xoó ña'a, ña é ña tuvi kuétsi í ne, di'na ña na kani ntu'u ña nak'ín ñá xuú san —ka'an ña.

⁸ Nákutitixi xtúku ña ne, dā ká'u xtúku ña nú nte'ú san. ⁹ Dā téku ña'a san sá'a ne, eni ntu'u ña ntáka ña kui uun kui uun ña. Di'na tsi ñata san ntáka ña. Dā kúvi ne, koó da mií sá Jesuu ntií koó ña ni ñadĩ'í san. ¹⁰ Kidáā ne, nākuntitsí Jesuu, kátsixe'e ñá ñadĩ'í san:

—¿Mí'i ntū ntāñí ka ña katsi'i kuétsi o? Nté uun ká xoxó katsi'i kuétsi ká i o —ka'an ña.

¹¹ Ñadĩ'í san ne, nantíko koō ñá, kaka'an ña:

—Nté uun ká ña, Mastru —ka'an ña.

Kidáā ne, kaka'an Jesús ni ña:

—Tē náxkaa dukun ntó ko, xu'u é vëxkúvi ú ñatíí ne, da kidáa kutūni nto tsí ðivi ntí'xe u. Kutuni ntó tsí ña te neé kade u é ðiki mii ko. Tsí vatā o nañé'e Úvā kó ko ne, dukuān ó kaka'án u ni ntó ði. ²⁹ Tsí ña táxnūu kó ne, nuu mé'ñu nuu dava ñā ko. Nté uun ito vata xtuví mii ñā ko, tsí nguentúvi kade ú nee iña é ntio ña.

³⁰ Dā ka'an Jéssu sá'a ne, dóo titín ña'a kuínti'xe ña ña.

I'xá Xuva ko nī ña ntáde tsiñu iña kuétsi san

³¹ Kidáa ne, kaka'an Jéssu ni ñā Israee, ña kuínti'xe i ña:

—Te kāda ntaa nto tú'ūn kó ne, kuví kuntikín ntó ko. ³² Kiní nto nee iña é nuu é ntaā í ne, ðiví é nakāka xaa nto —ka'an ña.

³³ Ña'a sán ne, ntáka'an ñā ni ñā:

—Nti'í ne, tatá vi'i Abraán nti. Nté uun ito vata kada tsiñu nti é kuétsi iña tuku ñā'a. ¿Nté kuān ó kaka'an nto é nakāka xaa nti? —ka'an ña.

³⁴ Kaka'an Jéssu ni ña:

—Nuu é ntaā í é kaka'án u ni ntó; Xoo é kade i kuétsi ne, ntáde tsiñu ña iña kuétsi san. ³⁵ Ña kade tsiñu sán ne, da tuví taan ña nú vi'í tó'o ñā. Ntá tsi i'xá san ne, nguentúvi tsi tuví ni uva í. ³⁶ Dukuān né, te xū'u é I'xá Xuva kō ú nakāka xaa ú nto ne, kaka xaa nti'xe nto. ³⁷ Iní u tsí tatá vi'í Abraán nto. Ntá tsi ntánantuku ntó nté koo ka'ní nto ko, tsí ña ntío nto kuínti'xe nto tú'ūn é kaka'án u ni ntó. ³⁸ Xu'ú ne, kaka'án u nee iña é iní u iña Uvá ko. ðivi ntó ne, ntáde nto nee iña é iní u iña uva ntó ði —ka'an ña.

³⁹ Ntáka'an ñā ni ñā:

—¡Nti'í ne, Abraán uvā nti! —ka'an ña.

Nantíko kōó Jéssu, kaka'an ñā ni ñā:

—Tē ðí nuu é ntaā nti'xe i é i'xá Abraán ntó ne, ntáde nto vatā o dé Abraán san. ⁴⁰ Ntá tsi ntánantukū nuu iní nto nté koo ka'ní nto ko, xu'u é kaka'án u ni ntó é nuu é ntaā i e téku ko é kaka'an Xúva kō. Abraán ne, nté uun ito ña ni íde ña sá'ā. ⁴¹ Nto'ó ne, ntáde nto vatā o de úva mii ntó —ka'an ña.

Kidáa ne, ntáka'an ña:

—¡Nti'í ne, ñā te i'xa nta'ví nti! tsi úun tsi uvā ntí, ðivi ñā é Xuva kō.

⁴² Kaka'an Jéssu ni ña:

—Tē ðí ðivi uva nti'xe nto Xuva kō né, kuinima ntó ko tsí ðivi ntā'a ña vé'xi u é tūví u vevii. Nā te kuēnta iña mii ko vé'xi u, tsí ðivi ñā táxnūu ña ko. ⁴³ ¿Nté kui ña kúvi ntu kí'in ðiki nto tú'ūn ko? Tsí da xé ña ntío nto kiní nto é kaka'án u ni ntó. ⁴⁴ Nto'ó ne, nta'a uva ntó, tó'ō e ña vá'ā san vé'xi nto. Tsí ncho vií nto nee iña é ntio í. ðiví né, dukuan tsí ó kae'ní ña'a nte ntúvi dí'na. Nā te iní ka'an tú'ūn é nuu é ntaā í, tsí nté ña tuvi é nuu é ntaā í nuu nima i. Dá kakā'an dóveté ne, nima mii i kākene é kaka'an. Tsi dóo vete ne, kuān ó kanañé'e i'xá i ði. ⁴⁵ Ntá tsi xu'ú ne, é nuu é ntaā i kaka'án u ni ntó, ntá tsi nto'ó ne, ña ntákuínti'xe nto ko é kaka'án u. ⁴⁶ ¿Vá iō ntú nto, uun ña'a ntó, é kúvi nañé'e ntó ko mí kō'xó ntee u? Te kaka'án u é nuu é ntaā í ne, ¿nté kui ña ntákuínti'xe ntu nto ko? ⁴⁷ Xoo é káduku ntée i Xuva kō ne, kaini ña tú'un Xuva kō. Ntá tsi nto'ó ne, ña ntátekú nto, tsí ña te Xuva ko ntáduku ntée nto —ka'an Jéssu.

É dukuān tuví Cristu di'na dá kaku Abraan

⁴⁸ Kidáā ne, ntáka'an ña Israeé san ni ñā:

—Nuu é ntāa ntí'xe i é kākā'án nti tsi ña ñuú Samaria nto, tsi nuu é ña vá'ā sán nima nto —ka'an ña.

⁴⁹ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñā ni ñā:

—Nté uun é ña vá'ā san ña tuví núu nimá ko. Xu'ú ne, kaiko ñu'ú ú Uvā ko, ntá tsi nto'ó ne, ña ntío nto kuiko ñu'u ntō ko. ⁵⁰ Ñá te xū'u ntío ko é kada ka'nu ñā'a sán ko, tsi ió xoó ntio i é kuān koo. Divi ñā kada kú've ña. ⁵¹ Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō: Xoo é kada ntaā i tú'un é kākā'án u ne, ñā kúvi ña —ka'an ña.

⁵² Kidáā ne, ntáka'an ñā Israeé ni ñā:

—É ini ntí'xe ntí ve tsi nuu ntí'xe é ña vá'ā sán nima nto. Abraán san ni un ntí'ñā ka'án naa Xuva kó san ne, xí'i ñā ne, ¿nté kui divi nto kākā'án ntó é ña ní'i nti doxí'í san te kada ntaá nti tú'un ntō? ⁵³ ¿Vá díi ka ntu ka'nu ñā'a nto é vata kaa uvatā ntí Abraan? Divi ñā ne, xí'i ñā, ni un ntí'ñā ka'án naa Xuva ko. Divin né, ¿neé ntu ñā'a kúvin kuan, te kuñi o? —ka'an ña.

⁵⁴ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñā ni ñā:

—Tē dí xu'u ka'án u tsi dóo ka'nu ñā'a ú ne, ñā vādá kadiá'vi tú'un ko. Ntá tsi Uvā kó kākā'án ña tsi dóo ka'nu ñā'a ú, divi tsi ñā é ntáka'an nto é Uva nto ñā di. ⁵⁵ Nto'ó ne, ñā ini ntó ña, ntá tsi xu'ú ne, iní u ña. Tē dí ka'án u e ñā ini u ñā ne, kantaku vete ú vatā ó de nto. Ntá tsi ini ntí'xé u ña ne, kade ntaá u é kākā'án ña. ⁵⁶ Dōo diní uvata nto Abraan tsi dóo ncho kiní ña ntuví é xéé u ñuxiví a. Dā ini

ñā ne, ñā tē nté kaa diní ña —ka'an Jéssu.

⁵⁷ Kidáā ne, ntáka'an ñā Israeé san ni ñā:

—Ntē vata xéen uvi díko u'xi kuia ó ne, ¿é kakā'án sa xkun e ínin Ábraan? —ka'an ña.

⁵⁸ Kaka'an Jéssu ni ñā:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō. É dukuān tuví u di'na dá kaku Ábraan —ka'an ña.

⁵⁹ Kidáā né, ido ña Israeé san xuu é kuē'é xuu ña ñā, ntá tsi Jesuú ne, ntii xu'ú ñā ini ukún kán ne, dá kuē'en ña.

9

Dā ntavá'a Jesuu úun ñā'a, ñā e dúkuan kuāa da kaku

¹ Dā ita ntí'xin Jesuú ne, ini ña uun ñatíí, ñā e dúkuan kuāa da kaku. ² Ña ntini'i ñā né, tsixe'e ñā ñā:

—¿Nté kui e dúkuan kuāā ña sá'a nté da kaku ña? ¿Kuetsí mii ntu ñā né, o kuetsí úva ña, o kuetsí di'i ñā? —ka'an ña.

³ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñā ni ñā:

—Nté uun ña, ña túvi kuétsi ña. Tsi kuaā ña é da ti tsi na kīni ñā'a san nee iña é kúvi víi Xuva ko iña ña. ⁴ Vevíi é ntuví né, na ntí'i o tsiñu iña ña é táxnūu ko. Tsi nté uun xoxo kúvi kada tsiñu ká i tē kuneé. ⁵ Vevíi é tuví u ñuxiví a ne, xu'ú e kúvi ú ñu'u é kaxiví nuu ñuxiví sa.

⁶ Dā kúvi ka'an ña sá'a ne, eti ña díi ña ñu'u kán ne, de vá'a ña un síin ntó'xō san, dá nakutsi núu ña nuu á ña kuāa san, ⁷ kaka'an ñā ni ñā:

—Kuē'en, kukitín ve mí ñu'u vá'a ntute Silueé san —ka'an ña.

(Tú'un Silueé san ne, kani tú'un E Táxnūu Ñā.)

Kué'en ña, kūkití ña. Dā ntíko koō ñá ne, é nāxi'í nuu ña. ⁸ Kidáā ne, ña ntoo etsin nú vi'i ña kán, ñá ini é kuaā ñá ne, ntátsixe'e ta'an ñā:

—¿Vá ñā ntu te ña sa'a é xkūtúvi ña, kaikan ñá diu'un ítsi kán? —ka'an ña.

⁹ Iō ñá ne, ntáka'an ñā:

—Divi ntí'xe ñá sa'a —ka'an ña.

Iō ñá di ne, ntáka'an ñā:

—Ña'á ni san, ntá tsi vata te kuan ito ñā —ka'an ña.

Ntá tsi mii ña kakā'an ñā:

—Divi ú xu'u —ka'an ña.

¹⁰ Kidáā ne, tsíxe'e ñā'a sán ñā:

—¿Nté kui kúvin ntun nákoton ve? —ka'an ña.

¹¹ Nantíko koō ñá, kaka'an ñā:

—Ñatí, ñá nani Jēsuú ne, de vá'a ña ntó'xō sán, dā xntá'a ña ntuxnūú ko, dá kakā'an ñá nī kó: “Kuē'én, kūkitin mí ñu'u ntute Silueé san”, ka'an ña. Ñé'e ntí'xe ú ne, dā kúvi kíti ú ne, ura dú'va tsi i nákotó u —ka'an ña.

¹² Tsixe'e ña ñā kidaā:

—¿Mí'i ntū tuví ñatí tsikan? —ka'an ña.

—Ñá iní u mí'i tūví ña —ka'an ña.

Dā dóo tsíxe'e ña fariseu ñá naxi'í nuu í san

¹³ Kué'en ní'i ña ña kuāá san, ña náxi'í ntuxnūú i, mí ntoo ña fariseu. ¹⁴ Tsí ntuvi iō dá'na da de vá'a Jesuu ntó'xō é nakutsi núu ña ntuxnūú ña kuāá san. ¹⁵ Kidáā né, tsixe'e ña fariseu ña nté o náxi'í ntuxnūú ña. Kaka'an ñá nī ña fariseu:

—Ntō'xo xntá'a ña ntuxnūú ko. Dā kíti ú ne, nāxi'í nuú ko —ka'an ña.

¹⁶ Kidáā ne, iō ñá fariseu, kaká'an ñā:

—Ñá te nta'a Xuva ko vē'xí ña tsikan, tsí ña kaiko ñu'u ña ntūvi dá iō dá'na —ka'an ña.

Ntá tsi iō ñá ne, kaka'an ñā:

—¿Nté ntu koo kuvi vii ñá iō kuetsi i uun nuu i e dóo ka'nu vatá o dé ña tsikan? —ka'an ña.

Ñā te úun tsí ntádē kuení ña. ¹⁷ Tsixe'e xtūku ña ña ntuvá'a san:

—¿Nté o dé kuení o iña ña é nakaan ntuxnūú o san? —ka'an ña.

Kaka'an ñá tsikan:

—Xu'ú kuiní ko ne, ña kaka'án naa Xuva ko —ka'an ña.

¹⁸ Ntá tsi ña Israeé san ne, ña ni kuintí'xe ña tē nuu é ntaā i é kuaā ña, ntá tsi é kainí ña ve, dá ntē kána ña uva ña ni di'i ñā, ¹⁹ tsíxe'e ña ñā:

—¿Vá divi ntu i'xā ntó ña sā'a? ¿Ntāa ntu ká'an nto e dúkuan kuāa ña nté da káku ña? ¿Nté ntu o kúvi náxi'í nuu ña ve? —ka'an ña.

²⁰ Kidáā ne, kaka'an úva ña ni di'i ñā:

—Iní nti tsí i'xá nti ña ne, dukuan kuāa ña nté da káku ña. ²¹ Ntá tsi ñá iní nti nte o kúvi náxi'í nuu ña ve. Ntē ñá iní nti xoo nákaan i ntuxnūú ña. Tsixe'e nto ñā, tsí e dukún kuia ñá ne, kuvi ka'an mí ña ni ntō.

²² Kuan o ka'an úva ña ni di'i ñā, tsí da xe ú'vi ñá ña Israeé san. Tsi ntánatín ña Israeé san te xōo ñá'a é ká'an ña tsí nuu é ntaā i é Xuva kō táxnūu ña Jesuú ne, natavá ña ña ini ukún kán. ²³ Dukuān é kuan o ka'an úva ña ni di'i ñā tsí e dukún kuia ñá ne, é kuvi ka'an mí ñā.

²⁴ Kána xtuku ña ña náxi'í ntuxnūú i sán ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Kuiko ñu'u nto Xuva kō. Iní nti tsí ña tsikán ne, iō kuetsí ña —ka'an ña.

²⁵ Nantíko kōo ñátíí san, kaka'an ña:

—Ñá iní u te iō kuetsí ña o ña'a, ntá tsi é iní u ne, kuáá u nte dí'na, ntá tsi vevíí ne, é kainí u ve —ka'an ña.

²⁶ Tsixe'e xtuku ña ña:

—¿Neé ntu dé ni'i ña o dā nákaán ña ntuxnūú o? —ka'an ña.

²⁷ Nantíko koō ñá, kaka'an ñá ni ña:

—É kaka'an ntú ku ú ni ntō. Ntá tsi ntē ña ni ide ntó ko kuenta. ¿Nté kui ntio ntu nto é ka'an xtúku ú ni ntō? ¿Vá ncho kuntikin ntú nto ña di? —ka'an ña.

²⁸ Kidáá ne, náu'vī ñá ña, ntáka'an ñá ni ña:

—Xo'ōn né, kuntikin ña tsikan. Nti'í ne, Muisee ntántikín nti. ²⁹ Iní nti tsí Xuva kō ká'an ñá ni Muiseé, ntá tsi ñá tsikán ne, ntē ñá iní nti mí'i vē'xí ña —ka'an ña.

³⁰ Nantíko kōo ñátíí san, kaka'an ñá ni ña:

—¡Mpá! ¿Nté o ntu e ñá ini nto mí'i vē'xí ña? Tsí divi ña ne, nakaán ña ntuxnūú ko.

³¹ Iní ntú ku o tsí Xuva kō ne, ñá kaíni ña ñá iō kuetsí i, tsí da ti tsi ña é kanuu iní i ña, nī ña é kade ntaa é ntio ña. ³² Nté uun ito vata tekú ko iña ña é kakuvi nakaan ntuxnūú ña e dúkuan kuáa nté da káku. ³³ Tē dí ña te nta'a Xuva ko ni kí'xi ñá ne, ñá tē neé kúvi víí ña —ka'an ña.

³⁴ Nantíko koō ñá, ntáka'an ñá ni ña:

—Xo'ōn é iō kuetsí o nté da kákun ne, ntio sá ku o é nakuá'an ntí ve —ka'an ña.

Kidáá ne, kíñu'u ña ña ini ukún kán.

Ña é ña ntaíni iña Xuva ko

³⁵ Tekú Jesuu é kiñú'u ña ñatíí san. Dā nání'i ta'an ñá ne, tsixe'e ña ña:

—¿Kakuinti'xe ntu o ña vexkúvi ñatíí? —ka'an ña.

³⁶ Nantíko koō ñá, kaka'an ñá ni Jēsuu:

—Ká'an nto nī ko xoo ñá'a, vata koo é kuinti'xe kó ña —ka'an ña.

³⁷ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—É inin ña. Divi u é kaka'an ní'in vevii —ka'an Jēsuu.

³⁸ Kidáá ne, nákunchiti ntāa ña nuu Jēsuu, kaka'an ña:

—Kakuinti'xe ko é nto'o é Tó'o kō —ka'an ña.

³⁹ Kidáá ne, kaka'an Jēsuu:

—Xu'ú ne, vé'xí ú ñuxiví a é kadā kú've u, vata koo é na kīnī ña kuáá san ne, vata koo é ña kiní ka ña é vā'á ntuxnūú i san —ka'an ña.

⁴⁰ Ió ña fariseu, ña ntáñi étsin ne, tekú ña dá kakā'an ñá sá'á ne, ntáka'an ñá ni ña:

—Nti'í ne, ¿vá kuaá ntú nti di? —ka'an ña.

⁴¹ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Tē dí kuáa ntí'xe nto ne, ña túvi kuetsí nto. Ntá tsi ntáka'an nto tsi kainí nto. Dukuán né, iō kuetsí nto —ka'an ña.

10

Paxtú san ni le'ntu ña

¹ Kidáá ne, kaka'an Jēsuu:

—Nuu é ntaā i é kaka'an u ni ntō: xoó ña'a, ña é dotō tsí kakí'vi ini aku mí ñu'u le'ntú san, tē ña té xi'i kan kukí'vi ña ne, ña du'u ña. ² Ntá tsi ña é kakí'vi xi'i kán ne, divi ña é paxtu ntí'xe ña. ³ Ña nteé nta'a i xi'i áku sán ne, nakaán ña tē xee páxtú san. Paxtú san ne, nākana ña ti, kui uun kui uun xti, kána divi ñá ti ne,

ntátekú ti tatsin ña. Kidáā ne, kakinu'u ña ti é k'ín tí ni ñā. ⁴ Tē kúvi kii nti'i ti ne, dá k'ín ñā, kodo nuū ñā, kuntikin tí ña, tsí ini tí tatsin ña. ⁵ Ntá tsi ña ntaíntíkin tí tuku ñá'a. Ntaínu ti ña, tsí ña ini tí tatsin ña xoo ñá'a ña —ka'an ña.

⁶ Sá'ā nátee ta'an Jesuu, kaka'an ñá ni ñā, ntá tsi ña ni ñé'e dikí ña nee iñá ncho ka'an tú'un sa'a.

Jesuú ne, divi ñā é paxtu va'á ña

⁷ Kidáā ne, kaka'an xtúku Jesuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kāká'án u ni ntō: Xu'u é kúvi ú xí'i mí kantí'vi á le'ntú san. ⁸ Da xóō ká ña'a, ña ki'xi dí'na é xu'ú ne, kūdii ñá du'u ña. Ntá tsi ña ni íde le'ntú san ñá kuenta. ⁹ Xu'ú ne, xí'i san kúvi u. Xoo é k'í'ví i kuenta iñá ko ne, nakáku ña. Ní'i ñā é vā'a é vata kaa le'ntu, kiti kantí'vi, kiti kantii ne, ntáni'i tí ite va'a é kā'xi ti.

¹⁰ Ña du'ú san ne, da ti tsi kantukū nuu ini ña nté koo ki'i dú'u ña ti, nté koo ka'ni ña ti, vata koo é nantí'i ña ti. Ntá tsi xu'ú ne, vé'xí ú vata koo é nī'i ti ntuví va'á iñá ti, é ña te neé kunaá nteē ti nté un siin. ¹¹ Xu'u é paxtu va'á u. Paxtu va'á san ne, uun tsi nte ntúvi iñá ña kaxé'e ña kuenta iñá le'ntu ña. ¹² Ña kade tsiñu, ña é dā ti tsi kantuá'vi é kade ña ti kuenta, é ña te divi ñā é tó'o ti, tē ini ña tsi vé'xi kiti kue'í sán ne, kuan tsí ó katsu'un mii ña lē'ntú san da kainu ña. Kidáā né, kiti kue'í sán katíin ti ti ne, dá katsoo xaa ti ti. ¹³ Ña tsikán ne, dā ti tsi kade ña ti kuenta é kaxi'i á'vi ña; ñá te kuēnta iñá ñá te kūnaá ti ne, o ñá'a.

¹⁴⁻¹⁵ 'Xu'u é paxtu va'á u. Vata tsi kaa Uvā ko é ini ñá ko ne, ini u ñá di. Kuān ó ini u le'ntú ko ne, ini tí ko di. Uun tsi nté ntúvi iñá ko kué'e ú kuenta iñá ti. ¹⁶ Ñu'u ká tuku le'ntú ko é ña te kaduku ntéē ti xáku sá'a. Ntio é kínakueká u tí di ne, kiní ti tatsín ko di. Kidáā ne, uun sá nakuvé ta'an ti, uun sá paxtu ti ntuví di.

¹⁷ 'Dukuān né, dōó kakuinimá Uvā kó ko, tsi nté ntúvi iñá ko kaxé'e u. Ntá tsi nani'i xtúku kó ntuví iñá ko. ¹⁸ Nté uun xoxo kúvi nakí'i ntuví iñá ko. Mii u kué'e ú ne, mii tsí ú naki'í u di. Tsí kuan ó ka'an Úvā kó nī ko é vīi u —ka'an ña.

¹⁹ Nāte'nte dáva ña Israeé san da téku ña tú'un sa'a. ²⁰ Titín ña ntáka'an ña:

—Nuu é ña vā'ā nima ña. Kūdii kákuluku ña. ¿Nté kui ntáde ntu nto kuenta é kāká'an ña sa? —ka'an ña.

²¹ Ntá tsi ña nguī sán ne, ntáka'an ña:

—Ñá te kuān ó kaka'an ña é nuu é ña vā'ā nima i. ¿Vá kúvi ntu vīi é ña vā'ā san nakaan nuu ñá kuāá san? —ka'an ña.

Ñá ni kuintí'xe ña Israeé san Jesuu

²² Ntuví vī'xín kidaā da nátsu'un ka'nu ña viko é naka'an ña ntúvi da ntáda ña kuenta xúkūn ñuú Jerusaleen. ²³ Tuví Jesuu má ukún kán, kaika ña Coridoo Sálamuun. ²⁴ Uun tsi tavi núu ñá Israeé san Jesuu, ntáka'an ñá ni ñā:

—¿Amá ntu ka'an ntaan ní nti xoo ñá'an? Tē nuu é ntaā i é divín é táxnuu Xuva kō ne, ka'an ntáan tsín vevii; ñá ku tee xū'un —ka'an ña.

²⁵ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—É kaka'an ntú ku ú ni ntō, ntá tsi ña ntákuinti'xe nto ko. Tsí tsiñu é kade ú kuenta iña Uvā ko ne, divi é kantada ntaa iñá ko. ²⁶ Ntá tsi nto'ó ne, ña ntákuinti'xe nto, tsí ña te divi ntō é le'ntú ko, vatā ó kaka'án u ni ntō. ²⁷ Tsí le'ntú ko ne, ntátekú ti tatsín ko. Iní u tí ne, ntántikin tí ko di. ²⁸ Xu'ú ne, kaxé'e ú ntuvi iña ti ntii dáñu ntūvi. Nté uun ito ña kunáa ti, tsi nté uun xoxo kuvi nakuido núu i ti nta'a ko. ²⁹ Uvā kó, ña ntáda ti kuenta ntá'a kó ne, dií ka ka'nu ña é da xóo ká ña'a. Nté uun xoxo kuvi nakuido núu i ti nta'a Uvā ko. ³⁰ Uun tsi kúvi ú ni Uvā ko —ka'an ña.

³¹ Kidāā né, ido xtuku ña Israeé san xuu é kué' é xuu ña ña. ³² Jesuú ne, kaka'an ñá ni ña:

—É nañ'élé u nto titín nuu i é vā'a e tá'xi Uvā ko é víi u. ¿Neé ntu nuu i é ncho kué'e xuu ntō ko? —ka'an ña.

³³ Nantíko kōo ña Israeé san, ntáka'an ñá ni ña:

—Ñá te kuēnta iña núu i é vā'a e kué'e xuū ntí o, tsí da xé kaka'an tú'ūn e dóo xii kaa iña Xuva ko. Tsí xo'ōn ne, kūdii ñá ñuxiví san kúvin ne, dadii ncho víin vata kaa Xuva kō —ka'an ña.

³⁴ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ña:

—¿Ñá ntu te uve ná'a kaka'an lei san iña nto: “Xu'ú ka'án u tsí ntiusi kúvi nto”, ka'an? ³⁵ Tsí ntiusi xntánteé ña é divi nta'a i e xee tú'un Xuva kō ne, ña kúvi kuído ntíta o lei e xtúvi Xuva kō. ³⁶ Te du'va ntū ó kaka'an Xúva kō ne, ¿nté kui ntáka'an ntú nto tsí ña vā'a o kaka'án u tsí xu'u é I'xá Xuva kō u? Tsí xu'ú ne, nté di'na náakaxnúu ña ko é kí'xi ú ñuxiví sa. ³⁷ Tē ña

te tsiñu iña Uvā ko kadé u ne, na koo mii kuinti'xe nto ko. ³⁸ Ntá tsi kade u. Kuān té ña kuinti'xe ntō kó xu'ú ne, kuinti'xe nto tsiñu é kade ú vata koo é kūtuni ntó, na kuinti'xe nto tsí uun tsi kúvi ú ni Uvā kó, uun tsi kuvi ña ni kó di —ka'an Jesuu.

³⁹ Dukuān né, ntukū nuu iní xtuku ña nté koo tñn ña ña, ntá tsi ña ni kuvi víi ña, tsi ntii ni'ni ña nta'a ña.

⁴⁰ Kidāā né, ntíko kōo xtúku Jesuu, kué'en ña ūun xo diñi ntute ka'nu é nani Jōrdan, mí di'na nakutsi ntúte Juaan ñá'a san. Ikān kanúu ña. ⁴¹ Ñá te nté kaa ña'a xee xtúku ña mí nuu ña ne, ntáka'an ñá ni ña:

—Nté uun nuu i é dóo ka'nu ña ni idé Juaan san, ntá tsi un ntí'í é ká'an ñá iña ñá sa'á ne, nuu é ntaā i —ka'an ña.

⁴² Dōo titín ña'a san kuinti'xe ña Jesuu ikān di.

11

Dā xi'i Lázaru

¹ Ítūví uun ñatii, ña nchokuvi, ñá naní Lázaru, ñuú Betania. Ikan ñuú María san ni tā'an ña, ñá naní Martá di. ² María, ta'an Lázaru sán ne, divi ña é da'vi ña cho'o vídín san Jesuú ne, idi ña naítsi ña dí'in ña. ³ Dukuān ne, xé'e ña kuēnta ntá'a Jesuu tsí ta'an ña, ña e dóo vā'a tiin ni'i Jēsuú ne, ētsin ña.

⁴ Ntá tsi dā téku Jesuu sá'a ne, kaka'an ña:

—Ñá te kuí'i é kuví ña sá'a. Tsí da ti é na kīni ña'a san tsí dóo ka'nu Xuva kō, vata koo é na kīni ña tsi dóo ka'nu I'xá Xuva kō di —ka'an ña.

⁵ Kuān te dóo kuinima Jesuu Márta ni Mária, ni ta'an ña

Lázarú ne, ⁶ dā téku ña tsi étsin Lázarú sán ne, ítúví ka ña uvi ntúvi mí tuví ña kán. ⁷ Kidáā ne, kaka'an ñá ni ña ntini'i ñā:

—Kí'in xtuku o ñūú Judea —ka'an ña.

⁸ Ntá tsi ña ntini'i ñā ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Mastru, vātā e ná'a ntu ku ntántukū nuu iní ña Israeé san e kué'e xuu ña ntō ne, ¿vá kí'in xtúku ntu nto ikān? —ka'an ña.

⁹ Nāntíko kōo Jésuu, kaká'an ñá ni ñā:

—¿Vá ña ntu te ntāā é uxuvi ura ío ntuvi ā? Tē xoó kaika i ntuvi ā ne, ñā kánakí'í ña, tsí kaxi'í. ¹⁰ Ntá tsi tē xoo é kaika i niñú a ne, kanakí'í ña, tsí kakunāa ntēe ñu'ú san mí kaika ña.

¹¹ Dā kúvi ka'an ña sá'a ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Lázarú, ña e dóo vá tiin ni'i ō ne, e kídí ñā. Ntá tsi kí'in u ve vata koo é nantótó u ña —ka'an ña.

¹² Kidáā ne, ntáka'an ña ntini'i ñā:

—Te kākidi ñá ne, é kan-tuvá'a ña ve —ka'an ña.

¹³ Ntá tsi Jesuú ne, ncho ka'an ña tsí e xí'í ña, ntá tsi ña ntini'i ñā ne, ma'ná san xee ña, kuiní ña. ¹⁴ Kidáā ne, xé'e Jéuu kútuni ntaa ña, kaká'an ña:

—E xí'í Lázarú. ¹⁵ Dōó diní ko é xoxó u ikān, tsí díí ka vá'ā o xtuku é kuenta iña nto, vata koo é na kuinti'xe nto ve. Ntá tsi kí'in ō ve mí tuví ña —ka'an ña.

¹⁶ Kidáā ne, kaka'an Túmaá san, ña e ntántēe I'xa Uví ne, kaka'an ñá ni ení ñá, ña nguii san:

—Kí'in ō vé, na kúví dadii o ni ña ikān —ka'an ña.

Jesuu é kanantoto ña kō, é kata'xi ña ntuvi iña ko

¹⁷ Dā xee Jéuu ikān ne, kūtuni ña tsi e ntúkimi ntuvi Lázarú san. ¹⁸ Ñuú Betaniá ne, etsin tsi tuví ñuú Jerusaleén te io te ūni kilumétru tsi é ikā. ¹⁹ Nā te da díí ña Israeé san xee ña nú vi'í Marta ni Mária é kué'é ña doka'an nuú iní kuenta iña ta'an ña. ²⁰ Ura dú'va tsi dā kútuni Marta tsi vé'xi étsin Jesuú ne, kué'en ña, kūkuetú itsi ña ña. Ntá tsi Mariá ne, ítúví mii ña nú vi'í ña kán. ²¹ Kidáā ne, kaka'an Márta ni Jéuu:

—Tē dí i'a tuví nto ne, ñá ni xí'í tá'an ko. ²² Ntá tsi iní u tsí, kuān te vevíi kakan nto nta'a Xuva ko da nēé ka nuu í ne, ta'xi ña —ka'an ña.

²³ Kaka'an Jéuu ni ña:

—Ta'an o ne, ntoto xtuku ña —ka'an ña.

²⁴ Kaka'an Marta ni ña:

—Iní u tsí ntoto ña ntuvi te ntí'í ñuxiví sa tē ntóto ntí'í ña xí'í san —ka'an ña.

²⁵ Kaka'an Jéuu ni ña:

—Xu'u é kanantótó u ña'a. Xu'u é kata'xi u ntuvi iña ñá dí. Xoo é kuinti'xe i kó ne, kuān té xí'í ne, ntoto xtuku. ²⁶ Xoó ña'a é kántíto ká ña ne, te kuinti'xe ña kó ne, ña kúvi ñá ntii dañu ntúvi. ¿Kakuin-ti'xe ntu o sá'a? —ka'an ña.

²⁷ Kaka'an ñá ni ñā:

—Kakuinti'xe kó nto, Mas-tru, tsí diví ntō ña é táxnuu Xuva ko, diví ntō é I'xá Xuva ko ntō, ña é kí'xi ñuxiví sa —ka'an Mártá san.

Dā éku Jesuu nú ñañā Lázarú

²⁸ Dā kúvi ka'an ña sá'a ne, ntíko kōo ñá kun'ú ña ne, dā kána xū'u ña ta'an ña Maria, kaká'an ña:

—E xéē Mástru ko i'a, kakana ña o —ka'an ña.

²⁹ Ura dú'va tsi dā téku Mariá ne, nákontitsi náne'e ña, kue'en ñá, kukoto ña mí tuví Jesuu. ³⁰ Váta xēe ña má ñúú san, tsí ikān tuví dukuan ña mi náni'i ta'an ñá Marta. ³¹ Ña Israee, ñá ntoo nú vi'i ña kán, ña ntaxé'e doka'nú inī sán ne, dā íni ña Maria é kant'i du'va tsi nákontitsi ña ne, kī ña, kuntikín ñá ña. Tsí kukuéku ña nú ñañá tá'an ña, kuíni ña. ³² Kidáa ne, dā xee Mária mí tuví Jesuú ne, nákunchiti ntāa ña nú dī'in Jesuu, dá kakā'an ñá ni ñā:

—Mastrû, tē dí tuví nto i'a ne, ta'an kó ne, ñá ni xī'i ña —ka'an ña.

³³ Dā íni Jesuu tsí kaeku Maria ni ñá Israeé san ne, dōo u'vi kúvi ña. Kunta'xa iní ña. ³⁴ Kaka'an ñá ni ñā:

—¿Mí'i ntu ixkū'xí nto ñā? —ka'an Jesuu.

Ntáka'an ñá ni ñā:

—Ni'í nto, kíkoto ntódo o —ka'an ña.

³⁵ Jesuú ne, ēku ña. ³⁶ Kidáa ne, ntáka'an ña Israeé san:

—Koto ntō kuan. ¡Ntē ntu kaa dii ntío ña ña! —ka'an ña.

³⁷ Ntá tsi iō ñá ne, ntáka'an ña:

—Ña sá'á ntu ku é kúvi ídé ña nakáan nuu ñá kuáa san. ¿Ntē kui ña ni kúvi vii ntu ña vata koo é ña kúvi Lázaru san? —ka'an ña.

Dā ntótō Lázaru

³⁸ Jesuú ne, dōo u'vi kúvi xtuku ña dā xee ña nú ñañá san. Mâvi kúvi ne, xúu kantī'u nuu mí kuíta ntí'xin ña. ³⁹ Kaka'an Jesuu:

—Naki'i nto xuú san —ka'an ña.

Márta, ta'an ña xi'í san ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Mastru, á tē dōo kaxkonū ña ve, tsí e ntu kímí ntuvi ña —ka'an ña.

⁴⁰ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—¿Ñā ntu te kaka'án u ni o tsí te kākuinti'xe o ne, kinin nté kaa dii ka'nu Xuva kō? —ka'an ña.

⁴¹ Kidáa né, náki'i ña xuú san ne, dā ntáni'i Jesuu nú ña e dukún kán ne, kaka'an ña:

—O Úva, ntadiá'vi nto tsi téku nto é kāká'án u. ⁴² É iní u tsí nguentúvi kaini nto nee é kāká'án u ni ntō. Ntá tsi kaka'án u é na tekú ña ntāñi í'a vata koo é na kuínti'xe ña tsi nuu é ntaā i é divi ntō táxnūu nto ko —ka'an ña.

⁴³ Dā kúvi ká'an Jesuu sá'a ne, nī kué'en ini ña kána ña:

—¡Ntiin dikan, Lázaru! —ka'an ña.

⁴⁴ Ntīi nti'xe ña ntixí san ikān. Katinuu nta'a ña ni dī'in ña doó san ne, katavi núu nuu ña uun doo dúkun. Kaka'an Jesuu ni ñá'a san:

—Nantuté nto ña, na nākaka ña —ka'an ña.

Ntánantukū nuu iní ña'a san nté koo ka'ni ña Jesuu

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

⁴⁵ Kidáa ne, kuinti'xe titín ña Israeé san, ña é ntēka Mariá, dā íni ña nuu i é idé Jesuu. ⁴⁶ Ntá tsi iō ñá ne, kué'en ña kúka'an véte ña nī ña fariseú san nté o dé Jesuu.

⁴⁷ Kidáa ne, nataká nuu dutu ñá odo núu nī ña fariseú san, da ntáka'an ña:

—¿Neé ntu vii o ve? Tsi dōo kué'e núu i e dōo na'nu é kāde ña sá'á. ⁴⁸ Tē xtúvi o ñá ne, un ntí ntí ña'a san kuinti'xe

12

ña ña. Kidáā né, ki'xi ña odo nūú ñuú Romá ne, nakatsin ntí'i ña xúkun ko ni ñuú kō di —ka'an ña.

⁴⁹ Uun ña'a, ñá nani Caífaa, dutu ñá odo nūu kuia tsikán ne, kaka'an ñá ni ñá:

—Nto'ó ne, ñá tē neé ini nto. ⁵⁰ ¿Ñá ntu te dii ka vá'ā o, kuiní nto, te uun ña'a tsi kūví kuenta iña ko é un ntí'i ō vata koo é ña kunáa ñuú kō? —ka'an ña.

⁵¹ Ntá tsi ña te díki tsi mii ñá é kaka'an ña sá'a, tsí da xé dutu ñá ódo nūu kuia tsikan ne, Xuva kō xe'é ña é ká'an ñá tsi Jesuú san ne, kuví ña kuenta iña ñuú ña. ⁵² Ñá te da mii tsi ñuú ñá di, tsí vata koo é nataká nuu ntíi ntíi i'xá Xuva ko dā mí'i ka mí ntántoo ña. ⁵³ Nté ntūvi tsikán ne, ntukū nuu iní ña nté koo ka'ní ña Jesuu.

⁵⁴ Dukuān é Jesuú ne, ña ni íka ditó ka ña mé'ñū ña Israeé san, tsi kii ña ñuú Judeá san, kué'en ña diñi i ñuu itsí san ne, dā xee ñá ñuu é nani Efraín ne, ikān intóo ña ni ña ntini'i ña.

⁵⁵ Dóko sā xee víko dá naka'an ña da nátava Xuva kō ña Israeé ñuú Egítō ne, ñá te da dīi ñá ñu'u rantsú san ne, kúntāa ña ñuú Jerusaleen dí'na dá xēe víko san vatā xkoó ini ña é ntántoo ña kúñu ña. ⁵⁶ Dōo nántuku ña Jesuú ne, ntatín ña ni tā'an ña da nii ntáñi ñá ini ukún kán:

—¿Vá ña ntu ki'xi ña vikó sa'á, te kuiní nto? —ka'an ña.

⁵⁷ Tsi é kaka'an tó'ō dutú san nī ña fariseú san ne, tē xoo iní i mí tuví Jesuú ne, na ká'an ñá vata koo é kūvi tñn ña ña.

Uun ñadí'i, ña da'vi cho'o vídin dí'in Jesuu

(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

¹ Íñu ntūvi di'na dá kūvi vikó san ne, xéé Jēsuu ñuú Betania. Ikān tuví Lázaru, ña nantōto ña dá xi'i ña. ² Dēvá'a ña é kā'xi dadii ña ni Jēsuu kuénta kuáa. Martá ne, tsū'un ko'o ña. Lázaru ne, tuví dadii ña nī ña ntoo nú mesá san. ³ Kidáā ne, ki'i María dāva lítru cho'o vídin e dí mii nardu kúvi. Ñá te nté kaa nuu á'vi. Dá'vi ña dí'in Jesuú ne, dā naítsi ña idi ña. Íka díko cho'o vídin san kanñ má vi'i ña kán. ⁴ Ntá tsi ntee tá'an uun ña'a ña ntini'i ña, ñá nani Júda Iscāriote, i'xá Simuun, dívi ñá é rkontúvi diko ña Jesuú ne, kaka'an ña:

⁵ —¿Nté kui ña ni nadíko ntu ña cho'o vídin sa uní sientú ne, dá kué'é ña diu'un i iña ñá ntá'ví san? —ka'an ña.

⁶ Ntá tsi Júda sán ne, ñá te ni ká'an ña sá'a é kantuntá'ví ini ña ña ntá'ví san. Kaka'an ña sá'a, tsí kūdii ñá du'u ña. Dívi ñá nteé nta'a ña itín diu'un san ne, kaido mii ña é ñu'u iní i. ⁷ Jesuú ne, kaka'an ña:

—Koo mii nto ña. Tsí e dúkuan káxnūu vá'a ña cho'o vídin san iña ko te intú'xi u. ⁸ Tsí ña nta'ví san ne, nguentúvi tsi kuntoo ña ni ntō, ntá tsi xu'ú ne, ñá te nguentúvi é kinī ntó ko —ka'an ña.

Ncho ka'ní ña Lázaru

⁹ Ñá te da dīi ñá Israeé san ne, kūtuni ña é tuví Jesuu ñuú Betaniá ne, xéé ñá mí tuví ña, ne, ñá te da mii tsí é kinī ñá Jesuú san, tsí da ti tsi é kinī ña Lázaru, ña é nantōto Jēsuu.

—É nāxi'í nuu ú ne, ntá tsi nāxi'í nuu xtuku u —ka'an tatsín san.

²⁹ Dā téku ña ntáñi étsin sán tatsín san ne, kakatsin, kuiní ña. Iō ñá ne, ntáka'an ñá tsi ánje kaka'an ñá ni ñá.

³⁰ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Ñá te kuēnta iñá ko tatsin sá'a, tsí divi kuēnta iña nto.

³¹ E xée ntūvi é kadā kú've Xuva ko iña ñúxivi sa ve. Vi'i a vé ne, nantii ña ña é kadē kú've ñuxivi sa. ³² Xu'ú ne, te kūntaá dukún u ñu'u sá ve ne, vii ú vata koo é na kuntikín un ntí'ntí' ña'a sán ko —ka'an ña.

³³ Sá'a kakā'an ña vata koo é kūtuni ñá'a san nté koo kuví ña. ³⁴ Dukuān ne, nantíko koó ña'a san, ntáka'an ñá ni ñá:

—Tékú nti tsí uve na'a kaká'an lei san tsí ña táxnuu Xuva kō sán ne, ntii dañu ntuvi kutuví ña. ¿Nté kuan ntū ó kaka'an é ña vexkúvi ñatí'í ne, ntaa ña e dukún kán? ¿Xoó ña'a nti'xe ntu é vēxkúvi ñatí'í kuan? —ka'an ña.

³⁵ Kidāá ne, kaka'an Jéssuu ni ña:

—Dutsí sá ntuvi xi'í nuu ñu'u mí ntoo nto. Kaka ká nto vi'i a iō ñu'ú san iña nto vata koo é ña kuaá nto itsi nto. Tsí ña kaika mí nēe ne, ntē ñá ini ña mí kī'in ña. ³⁶ Na kuinti'xe nto ñu'ú san vi'i a ió ka vata koo e xi'í nuu kuntōo nto —ka'an ña.

Dā kúvi ka'an Jéssuu sá'a ne, kué'en ña kūkutúvi xu'u ña mí ña naní'i ñá'a san ña.

¿Nté o ntu é ña ni kuinti'xe ña Israeé san Jesuu?

³⁷ Kuān te ña te da díi núu i e dóo ka'nu idé ña nuu ña'á san ne, ñá ni kuinti'xe ña ña. ³⁸ Kuān o ntúntaa vatā ó

kaka'an tú'un Isāia, ñá ka'án naa Xuva ko, dá kakā'an ña:

¿Xoó ntu kuinti'xe i tú'un é kākā'án o?

¿Xoó ntu é nañé'e Xuva kō nuu i e dóo ka'nu é kākuví kade ña?

ka'an ña. ³⁹ Dukuān ne, ña ni kúvi kuinti'xe ña, vatā ó kaka'an xtúku Isaiá san:

⁴⁰ Tsí Xuva kō ne, nanée ñá nuu ña.

Dé ka'xi ña diki ñá di vata koo é ña kuví kiní ña, ntē ña kuví kī'in diki ñá, vata koo é ña kuví kuntikín ñá ko ne,

ñá ntavá'a ú ña di.

⁴¹ Sá'a kākā'an Isaiá san, tsí nte dí'na ini ña nté koo naxi'í nuu ka'nu Jesuu ne, kaka'an ñá kuenta iña ña.

⁴² Ntá tsi titín ña odo nūu san ne, kuinti'xe ña ña. Ntá tsi ña ni ká'án ditó ña mé'ñū ña'a san, tsí da xé ū'ví ña ña fariseú san tē da natava ña ña má vi'i mí ntánataká nuu ña Israeé. ⁴³ Tsí díi ka ntio ña é vā'á koo ka'an ñá'a san iña ñá, naa i é vā'á koo ka'an Xuva ko iña ña.

Tū'un Jesuu é kada kú've iña ñá'a san

⁴⁴ Un ntii tsí kéne Jesuu, kaká'an ña:

—Xoo é kākuinti'xe i kó ne, ñá te da mii tsí ú kakuinti'xe ña, tsí kakuinti'xe ña Uvā kó, ña e táxnūu ko. ⁴⁵ Xoo é kainí i kó ne, kainí ña ña e táxnūu kó di. ⁴⁶ Xu'ú e kúvi ú ñu'u é vē'xí u, vexnaxi'í nuu u ñuxivi sa vata koo é da xōó ka ña'a, ña é kuinti'xe i kó ne, ña káka ña mí nēe san. ⁴⁷ Tē xoó kateku i tú'un ko, ntá tsi ña káde ntaa ña, ñá te xū'ú kadā kú've u iña ña. Tsi ñá te vē'xí u ñuxivi sa vata koo é kadā kú've u iña ñá'a san, tsi vé'xí ú vata koo é

na nākáku ña. ⁴⁸ Xoo é ña ntío i ko, é ña káde kuenta tú'un kó ne, ió xoo é kadá kú've í iña ñá tē xee ntúvi é ntí'i. Kidáa ne, ni'i ña é nto'o ña kuenta iña tú'un ko, tsí ña ni kuintí'xe ña é kāká'an u. ⁴⁹ Tsí ña te diki tsi mii ko kakene tú'un é kāká'an u san. Tsí Uvā kó, ña táxnūu kó ne, divi ña kāká'an ña nté koo ká'an u, nté koo nakuā'a ú ña'a san. ⁵⁰ Iní u tsi tú'un Uvā kó ne, divi é ta'xi ntuvi vā'á iña nto ntii dañu ntúvi. Xu'ú ne, da nēé ka tú'un é kāká'an u ne, kāká'an u vatā ó ntio Uvā ko —ka'an Jesuu.

13

Dā nárate Jesuu dí'in ña ntini'i ñā

¹ Dā xee étsin viko da táva Xuva kō ña Israee ñuú Egitó ne, ntoo Jesuu ni ña ntini'i ñā, ntaé'xi dadii ña kuenta kuáa. Iní Jesuu tsí e xée ūra i é ntāka ña ñuxiví sa é kī'in ña, kínakūtúvi dadí ña ni Xuva kō. Nii kuē'en tsi ntuvi kuínima ñá ña'a ña, ña ntoo ñuxiví a. Nté uun ntúvi ñá ni xtuví mii ñā é kuínima ñá ña.

² Ntá tsi Júda Iscāriote, i'xá Simuún ne, é tsí'i tó'ō é ña vā'ā san diki ña é diko ña Jēsuu.

³ Jesuú ne, é ñni ña tsí nta'a Xuva ko vē'xi ña ne, é ñni ña tsí ntaa xtuku ña nta'a Xuva kō di. E ñni ña tsí e xnūu nta'a Xuva ko ña un ntí'i nūu i.

⁴ Kidáa ne, náakuntísi ña é tuví ña nú mēsa kán ne, dā nátavā ñá du'nu ña, dā kí'i ña doó ne, xnteē ñá í'xi ñā. ⁵ Kidáa né, xnūu ña ntute ini titi'í ne, éni ntu'u ñā nárate ña dí'in ña ntini'i ñā, da naísi ñá doo é ntee í'xi ñā.

⁶ Dā xee ña mí tuví Simuun Pedrú ne, kāká'an Pedrú san ni ñā:

—¿Vá divi nto nto nárate nto dí'in ko? —ka'an ña.

⁷ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Vevii ne, vata kī'in diki o nee iña é kade u. Ntá tsi kī'in diki o rkontúvi —ka'an ña.

⁸ Pedrú ne, kāká'an ñá ni ñā:

—¡Nté uun ito ña da vā'a ko é nakate nto dí'in ko! —ka'an ña.

Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Tē ña nárate ú dí'in o ne, ñá kadükun ntéen ko —ka'an ña.

⁹ Kāká'an xtúku Simuún Pedru ni ñā:

—¡Dukuān ne, ñá te da mii tsi dí'in ko nakate nto ni; tsí nta'a kó ni diki ko di! —ka'an ña.

¹⁰ Jesuú ne, kāká'an ñá ni ñā:

—Xoo e ítsi i ne, ñá ntío é ntuntoo ká xtuku kanī kúñu ī, tsí da mii tsi dí'in ī kantio é ntōo. Tsi e ntúntoo kanī kúñu ñā. Kuan ntúntoo nto dí, kuān té ña te un ntí'i ntō —ka'an ña.

¹¹ Tsí ini ña xoo é diko i ñā. Dukuān é kāká'an ña tsí ña te un ntí'i ñā é ntúntoo ña.

¹² Dā kúvi nárate ña dí'in ña ntini'i ñā ne, nákunūu xtuku ña du'nu ña. Dā nakutúvi ña nú mesa kán ne, dá kāká'an ñá ni ñā:

—¿Kañe'e diki ntú nto nee iña idé u ni ntō? ¹³ Ntáka'an nto tsí masru ntó ko, tō'ó nto kó ne, vā'ā ó vatā o ntáka'an nto, tsí divi ntí'xe u. ¹⁴ Te xū'u é masru ntó nī tó'o ntō ne, nakate ú dí'in ntō né, kuan tsí koo vii nto, nakate nto dí'in tā'an nto di. ¹⁵ Tsí xu'u dí'na ú nañ'e'ú nto nté koo vii nto

ne, kuan tsí koo vií nto vatā o dé u ni ntō. ¹⁶ Nuu é ntaā i é kāká'an u ni ntō tsí ña te dií ka ka'nu ña kade tsiñu san e tó'o ñā. Ntē ña te dií ka ka'nu ña táxnūu tó'o i san é ña e táxnūu ña. ¹⁷ Te kãñe'e dikí nto sá'a ne, kada ntaa ntó ne, dōo diní koo kuntōo nto.

¹⁸ Ñā te kuēnta iña nto un ntí'i ntō é kāká'an u sá'a. Iní u xoo é nakaxnúu u. Ntá tsi kuntaa vatā o úve na'a kaká'an tú'un Xuva kō tsi díví ñā é kae'xí dadii nī kó ne, díví ña ntāa ña atá ko. ¹⁹ Sá'a kāká'an u ni ntō di'na da kúvi, vata koo te kúntaá ne, kuinti'xe nto é díví ntí'xé u. ²⁰ Nuu é ntaā i é kāká'an u ni ntō tsí xoo é kaiko ñú'u i ña táxnūu ú ne, kaiko ñú'u ña kó di; xoo é kaiko ñú'u i kó ne, kaiko ñú'u ña ña táxnūu kó di —ka'an ña.

Kaka'an Jesúsú tsí dikō Júdā sán ña

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹ Dā kúvi ka'an Jesúsú sá'a ne, dōo kunta'xa iní ña ne, kaka'an ña:

—Nuu é ntaā i é kāká'an u ni ntō: Tsí uun ña'a nto ne, diko ntō ko —ka'an ña.

²² Ito ña ntini'i Jēsuú san ta'an ña, xe un xé un ñā, tsi ñá ini ña xoo iña i é kāká'an ña. ²³ Uun ña'a ñā e dōo kuinima Jesúsú ne, tuví ña diñi ña, kae'xí ña. ²⁴ Ide Simuún Pedrú san nta'a ña nī ña tuví diñi Jesúsú é tsixe'e ña ñā xoó kuenta iña i é kāká'an ña. ²⁵ Kidāā ne, diin diin tsi katsixe'e ña Jēsuu:

—Mastru, ¿xoó ntu é kuān ó kaka'an ntó san? —ka'an ña.

²⁶ Nantíko kōó Jesúsú, kaká'an ña:

—Díví ñā é kuē'é u tañú'u é xnūu nto'o ú san —ka'an ña.

Kidāā né, xnuu nto'o ña uun ta'ví tañú'u sán ne, xé'e ñā Júdā, i'xá Simuun Scarioté san. ²⁷ Dā é'xi Júdā san tañú'u sán ne, ura tsí i kuki'vi tó'o e ña vá'ā sán nima ña. Kidāā ne, kaka'an Jesúsú ni ña:

—Kantí'i dú'va tsi viin nee iña é ncho viin —ka'an ña.

²⁸ Ntá tsi nté uun ña ntoo ntaé'xi nú mesá san ña ni kutúni ña nté kui kuān ó kaka'an ñá ni ña sá'a. ²⁹ Tsi Júdā sán ne, díki i ña, ña nteé nta'a i diú'un san. Iō ñá kuiní ña ne, kaka'an Jesúsú ni ñá tē kíkuiñi ña é kantio ña iña vikó san, o te kuē'é ña diu'un ña ntá'ví san.

³⁰ Ura tsí i da kúvi é'xi Júdā tañú'u sán ne, kī ña kue'en ña é nīñu.

Tū'ún xee e xtúvi Jesúsú

³¹ Dā kíi Júdā san kué'en ñá ne, kaka'an Jesúsú:

—Vevíi ne, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi ne, kaxi'í nuu ka'nu u. Dukuān ne, kaxi'í nuu ka'nu Xuva kō dí kuenta iñá ko. ³² Te kãxi'í nuu ka'nu Xuva ko kuēnta iñá ko ne, kanaxi'í nuu ka'nu ña kó vatā ó kaxi'í nuu ka'nu mii ñā ne, ura tsí i kuan kōo vií ña. ³³ I'xá mií kó, ña ná'ā ká kutuví dadii ú ni ntō. Nantuku ntō ko, ntá tsi, vatā ó kāká'an u nī ña Israeé san ne, kuan kōo kāká'an u ni ntō di tsí ña kuví kí'in ntō mí kí'in u. ³⁴ Xtuví ni'í u nto tú'ún xee san: é na kuinima ntó ta'an nto, xe un xé un ntō. Vata tsí ó kakuinimá ko nto ne, kuan tsi koo na kuinima ntó ta'an nto dí, ³⁵ vata koo tē ini ña'a san tsi ntákuinima ntó ta'an nto ne, kutuni ña tsi ntántikin ntó ko —ka'an ña.

Dá kakā'an Jéssu tsí ka'án Pedru e ñá ini ñá ña
(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶ Kaka'an Símuun Pedru ni ña:

—¿Mí'i ntu kī'in nto, Tó'ō? —ka'an ña.

Nantíko kōó Jéssu, kaká'an ñá ni ñá:

—Mí kī'in u ne, ña kúvi kī'in ní ko vevii, ntá tsi da nté rkontúví ne, nakuntíkín ko —ka'an ña.

³⁷ Pedrú ne, kaka'an ñá ni ñá:

—Tō'ó, ¿nté kui ña kúvi ntu kuntikín u nto vevii? ¿Kuān te kué'e ú ntúví iñá ko kuenta iñá nto! —ka'an ña.

³⁸ Nantíko kōo xtúku Jéssu, kaká'an ñá ni ñá:

—¿Vá nuu é ntāa ntí'xe ntu i é kué'en ntúví iñá o kuénta iñá ko? Tsi nuu é ntaā i é kākā'án u ni ō tsí dí'na dá kána lí'xī sán ne, úni ito ka'an tsi ñá inín ko xoo ñá'a u —ka'an ña—.

14

Jesuú ne, divi ñá é kúvi ña itsi é kī'in o nta'a Xuva kō

¹ Ñá ku dē kuení nto. Kuntée iní ntó Xuva kō né, kuntée iní ntó ko di. ² Má vi'i Uvā kó ne, dōó io mí kúnto ō. Tē dí ña kuān ó ne, ñá ni ká'án u ni ntō. Kí'in ú, kixtúví tu'vé u mí kúntōo nto. ³ Te kué'en u é xtúví tu'vé u mí kúntōo nto ne, ki'xi xtuku ú, kixnakueká u nto, vata koo é kúntoo dadii nto ní ko mí kutuví u. ⁴ Iní ntó itsi san é xēe nte mí kī'in u —ka'an Jéssu.

⁵ Kaka'an Túmaá san ni ñá:

—Mastru, ñá iní nti mí'i kī'in nto. ¿Ntē ntú koo naní'i nti itsi i san? —ka'an ña.

⁶ Ne, kaka'an Jéssu ni ña:

—Xu'u e kúvi u itsi nto; kaka'án u é nuu é ntaā i né, tā'xi ú ntúví iñá nto. Xoxó kúvi xee i ntá'a Uvā kó té ña te kuénta iñá ko. ⁷ Tē dí ini ntí'xe nto kó ne, ini ntó Uvā kó di. Nte vevii ne, é iní ntó xoo ñá'a ña, tsi é dukuan iní nto ña di —ka'an Jéssu.

⁸ Kaka'an Félipé san ni ñá:

—Nañē'e ntó nti Uva ntō ni. Kuan tsí kaa é ntio nti —ka'an ña.

⁹ Kaka'an Jéssu ni ña:

—¿Nté ō ntu, Felipe? Ñá te dā vévii ntoo dadii ú ni ntō né, ¿ntē vata kinín ko? Xoo e iní i kó ne, é iní ñá Uvā kó di. ¿Nté kuān ó kaikan ntun é nañē'é u o Uvā ko? ¹⁰ ¿Vá ñá ntu te kákuinti'xe o tsi úun tsí kúvi ú ni Uvā ko, tsi úun tsí kúvi Uvā kó ní kó di? Tsi tú'un san é kākā'án u ni ntō ne, ñá te diki tsi mií ko katavá u, tsí Uvā kó e nuu mé'ñu nuu dava ñá kó ne, mií ñá kade ña nuu i e dōo va'á san. ¹¹ Na kuinti'xe nto ko é kākā'án u tsi úun tsí kúvi ú ni Uvā kó ne, uun tsi ña ní kó di. Tē ña ntákuinti'xe nto é kākā'án u ne, kuān te nuu i é kadé u san na kuinti'xe nto. ¹² Nuú é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsí te xōo ñá'a é kuinti'xe ña kó ne, vií ña nuu i é kadé u di. Ō díi ka ka'nu ká nuu i vií ña, tsí ntaa u mí tuvi Uvā ko. ¹³ Da nēé ka nuu i é kákan ntó nta'a kó ne, vií ú vata koo é xī'í nuu ka'nu Uvā kó kuenta iñá ko, xu'u é I'xā ña. ¹⁴ Da nēé ka nti'i nūu i é kákan ntó nta'a kó ne, ta'xí u nto.

Kaka'an Jéssu tsí taxnúu ña Espiritū Sántū san

¹⁵ Tē ntákuinima ntí'xe ntō kó ne, kada ntaa nto tú'un é xtúví u. ¹⁶ Kákān ú nta'a Uvā kó, na taxnúu ña uun ña'a, ña

é xntii ntō né, kunuu mé'ñu kunuu dava ña nto ntii dañu ntūvi. ¹⁷ Espírítu sá'a ne, ðivi ñá é tá'xi ñá é kūtuni nto nee iña é nuu é ntaā i. Ña kúvi kuinti'xe ña ñuxiví sa ña, tsí ña kúvi kiní ña ña, ntē ñá ñi ñá xoo ñá'a ña. Ntá tsi ðivi ntō ne, ini ntó ña, tsí nuu ña nima ntó ne, nuu mé'ñu ña ntō.

¹⁸ 'Ñá te tsoo mii kuē'én u nto, tsí ki'xi xtuku ú mí ntoo nto. ¹⁹ Ña ná'ā ká kukuii dā ña kiní ka ña ñuxiví san ko. Ntá tsi ðivi ntō ne, kiní nto ko. Tsi ni'i nto ntúvi iña nto vatā ó iō ntuvi iña ko ði. ²⁰ Ntuvi tsikán ne, kutuni nto tsí uun tsi kúvi ú ni Uvā kó ne, uun tsi kúvi nto nī kó ne, kuan ðiví ú ni ntō ði. ²¹ Xoo é kaeni tutun i tú'ún é xtúví u ne, kade ntaa ña ne, ðivi ñá é kákuinima ntí'xe ña ko. Xoo é kákuinima í ko ne, kuinima Úvā kó ña ði. Xu'ú ne, kuinimá ko ñá ði ne, ntii ðító u é kīni ñá ko —ka'an Jesús.

²² Júdá, ña uun san, ña é ña te Iscarioté ne, kaka'an ñá ni Jesús:

—Mastru, ¿nté kui ntii ðító nto nuú nti ne, ntá tsi nuu ñá ñuxiví san ne, ña ntii ðító nto? —ka'an ña.

²³ Nantíko kōó Jesuu, kaka'an ñá ni ñá:

—Xoo é kákuinima í ko ne, kade ntaa ña tú'ún e xtúví u. Kuinima Úvā kó ña ne, kixkuntoo dadii ntí ni ña, ntuví u ni Uvā ko. ²⁴ Xoo é ña kákuinima í ko ne, ñá káde ntaa ña tú'ún é káka'án u. Tsi tú'ún é káka'án u ni ntō ne, ñá te ðiki mii ko é káka'án u, tsí ðivi tú'ún Uvā ko, ña é táxnūu ko.

²⁵ 'Núu i sá'a kaka'án u ni ntō vi'i a tuvi dukuán ka ú ni

ntō. ²⁶ Ntá tsi Espírítu Sántū san, ña é xntii ntō, ña é táxnūu Uvā kó kuenta iña ko ne, ðivi ña nañe'e ñá nto é un ntí'i nuu i. Ta'xi ña é naka'an nto un ntí'i é káka'án u ni ntō nte dí'na.

²⁷ 'Te kuē'én u ne, ta'xí u é vā'á koo kuntōo nto, vatā ó tuví u, ñá te vatā ó kata'xi ña ñuxiví sa. Ñá ku dē kuení nto; ntē ña ku u'ví nto. ²⁸ Tsi kaka'án u ni ntō é kī'ín u, ntá tsi ki'xi xtuku u é kutúví u ni ntō. Te nūu é ntaā i é ntákuinima ntó ko ne, kūntoo díní nto, tsí kaka'án u tsi kī'ín u nta'a Uvā ko. Tsi ðii ka ka'nu Uvā kó é xu'u. ²⁹ Sá'a káka'an ntáa ú ni ntō di'na dá kúvi vata koo é, tē kúntáa ne, kuinti'xe nto kídaa.

³⁰ 'Ñá kuē'é ka ka'án u ni nto vē, tsi vé'xi é kadē kú've ñuxiví sa. Ñá tē neé kuvi vií nī ko, ³¹ ntá tsi vií u vata ó ka'an Úvā kó, vata koo é kūtuni ñá ñuxiví sa tsi dóo kakuinimá ko Uvā ko. Nakuntáñi ntó ve, dá kī'ín o —ka'an Jesús.

15

Xo'o tinti'o é nuu é ntaā i

¹ Kaka'an xtúku Jesuu:

—Xu'u é vata kaa xo'o tinti'o é nuu é ntaā i kaá u. Uvā kó ne, ðivi ñá é kuénta káde ña. ² Te ūun ntidin i ña kakii tinti'o í ne, ka'nté ña. Ntá tsi te kakii tinti'o í ne, ka'nté ntodo ñá nuu i vata koo é kuē'e kiti i kii ti. ³ Nto'ó ne, é ntūntoo nto kuenta iña tú'ún é káka'án u ni ntō. ⁴ Kuve ta'an nto kó vatā ó ntee tá'an ú nto. Tsi te da mii tsi ntidin i sán, tē ña ntee tá'an xo'o i sán ne, ña kúvi kīi kiti i. Kuan ntō'ó ði, nté uun nto ña te neé kuvi vií nto tē ña ntee tá'an nto ko.

⁵ 'Xu'ú ne, xo'o i kúvi u; ðivi ntō né, ntidin ī kúvi nto. Xoo é ntee tá'an i kó ne, ntee tá'an ú ña dí ne, dōo kue'e é vā'á vii ña. Tē ña te ntee tá'an nto kó ne, ñá tē neé kuví vii nto. ⁶ Xoó ña'a é ña ntee tá'an i kó ne, kiñu'u ña ña kí'i kán vata kaa ntidin i e kádun e ntánakuido ña'a san e ntátsu'un ña nchú'un kán é kōko.

⁷ Te kunteē tá'an nto kó, te kunuu inī nto tú'ūn kó ne, kákan nto da neé ka é ntio nto ne, ní'i ntō. ⁸ Dōo xí'i nuu ka'nu Xuva ko tē dōo kué'e núu i é vā'a vii nto. Kuan kōo ntuvi ntí'xe nto ña ntini'ī ko. ⁹ Vatā ó kakuinima Úvā kó ko ne, kuān ó kakuinimá ko ntó ði. Ná ku xtuvī mii nto é káka nto itsí ko, tsí dōo kakuinimá ko nto. ¹⁰ Te kada ntaa nto tú'ūn é xtúvī u ne, ña xtúvī mii u é kakuinimá ko nto, vatā o dé ntaa u é káka'an Úvā kó ne, ña kaxtuvī mii ña é kakuinima ña ko ði.

¹¹ Kaka'án u ni nto sá'á vata koo é na kúntoo díni ntó nī kó vatā ó tuví díni u ði. Kidáā ne, kunuu díni kue'én nima nto. ¹² Sá'á e tú'ūn ko é xtúvī u: Na kuñnima ntó ta'an nto vatā ó kakuinimá ko nto. ¹³ Te nūu é ntaa i é kakuinima kué'en ko ña e dōo vá'a tiin ni'í o ne, un tsi nte ntúvi iña ko kué'e o kuēnta iña ña. ¹⁴ Nto'ó ne, ña e dōo vá'a tiin ni'í ú nto te vii nto é káka'án u ni ntō. ¹⁵ Vi'i a vé ne, ña ká'án ka u te ña ntáde tsiñu iña ko nto, tsí ña ntáde tsiñu sán ne, ñá inī ña neé kade tó'o ña. Ntá tsi ña e dōo vá'a tiin ni'í ú kaka'án u nto, tsí kaka'an ntí'i ú ni ntō nee iña kaka'an Úvā kó nī ko. ¹⁶ Ña te ðivi ntō nakaxnúu ntó ko, tsí xu'u nakaxnúu ú nto ne, teé tsiñú u nto é kí'in nto,

kinakáxa nto é vā'á san vata koo é na xntii. Kidáā né, da neé ka nuu i é kákan ntó nta'a Úvā kó kuenta iña ko ne, ní'i ntō. ¹⁷ Sá'a tsí é xtúvī u é vii nto: é na kuñnima ntó ta'an nto.

Ña ñuxiví san ntaínchu'vi ña Jesuu ni ñá'a ña

¹⁸ Tē ntaínchu'vi ñá ñuxiví san ntó ne, na kūtuni nto tsí ði'na u ínchu'vi ñá ko. ¹⁹ Tē dí kudadii nto nī ña ñuxiví san ne, dōo ntio ña nto. Ntá tsi ña te i'a ntáduku ntée ká nto, tsí nakaxnúu ú nto ñuxiví san. Dukuān ne, ntaínchu'vi ñá nto. ²⁰ Nanū'u ntó iní nto tú'ūn é káka'án u ni ntó: Tsi nté uun ña kade tsiñu ne, ñá tē díi ka ka'nu ña'a ña e tó'o ña. Vata o dé xení ña nī kó ne, kuan kōo kada xení ña ni ntó ði. Tē dí ni dē ntaa ña tú'ūn kó ne, kada ntaa ña e ntáka'an ntó ði. ²¹ Un ntí'i sá'á nantō'o ña nto kuenta iña ko, tsí ñá inī ña ña táxnūu ko.

²² Tē dí ña ni kí'xi u é kixka'án u ni ña ne, ña túvi kuétsi ña. Ntá tsi vevii ne, ña túvī ká doka'an núu ini kuenta iña kuétsi ña. ²³ Xoo é kainchu'vi ko ne, kainchu'vi ña Úvā kó ði. ²⁴ Ña túvi kuétsi ña tē dí ña ni iní ña nuu i é idé u e nté uun ká xtuku ña'a ña kuví vii ña. Ntá tsi kuān te iní ñá ko ne, ntē dúkuan ña ntío kue'en ñá ko, nté Úvā kó ði. ²⁵ Ntá tsi kuan o kúvi vata koo é ntúntaa mí úve na'a lei iña ña é káka'an: "Inchu'vi ñá ko é ntē ña tuví nee nuu i", ka'an.

²⁶ Ntá tsi tē xee Espiritū é nuu é ntaa í san, ña vé'xi nta'a Úvā ko é xntii ña ntō né, ðivi ña ntáda ntaa ña kuenta iña ko. ²⁷ ðivi nto ntáda ntaa nto kuenta iña ko ði, tsí nto'ó ne, intóo dadii o un tsi nte dá iñi ntu'u.

16

1 'Núu i sá'a kaka'an u ni ntō vata koo é ña nativi iní nto e ntántikin ntó ko te kúvi. 2 Tsi nakunu ña nto má vi'i mí ntánataká nuu ña Israeé san. Xee ntúvi te xoó ka'ni i nto ne, tsiñu Xuva kō kade ña, kuini ña. 3 Sá'a vii ñá ni ntō tsi vata kiní ña Uvā kó, nté xū'ú di. 4 Ntá tsi kaka'an u sá'a ni ntō vata koo tē xee ntúvi tsikán ne, nanu'u nto iní nto tsi divi é kaka'an u ni ntō.

Núu i é kade Espiritū Sántū

'Ñá ni kā'an u ni nto sá'a nte dá iñi ntu'u, tsi da xé tuví dadii ká u ni ntō. 5 Ntá tsi vevii ne, kí'in ú ve, kínakutúvi dadii u nī ña táxnūu ko. Nté uun nto ña kátsixe'e ntō ko mí kí'in u. 6 Da uun kakuvi, dōó ntoo nta'xa nto é kuan ō ka'an u ni nto sá'a. 7 Ntá tsi kaka'an ntáa ú ni ntō tsi díi ka vá'a o iña nto é kí'in u. Tsi tē dí ña kí'in ú ne, ña kúvi kí'xi ña é xntii ntō. Ntá tsi te ku'én u ne, taxnūu ú ña é kunuu mé'ñu ña ntō. 8 Te vē'xi ña ne, nañe'e ñá ña ñuxiví san nee iña é kuetsí ña, nee iña é vā'a koo vii ña ne, nté koo kada kú've Xúva ko iña ña di: 9 kuenta iña kuetsi i é ña ni kuinti'xe ña ko; 10 kuenta iña i é vii ña é vā'a, tsi kí'in u mí tuví Uvā kó ne, ñá kiní ka ntó ko; 11 kuenta iña i é kadā kú've Xuva ko iña ña vatā o dé ña ni ña odo núu iña ñá ñuxiví sa.

12 Dōó titin ka nuu i é ncho ka'an u ni ntō, ntá tsi ña kutii nto é tēku ntí'i nto vevii. 13 Ntá tsi te vē'xi Espiritū é nuu é ntaā i san ne, nañe'e ñá nto é un ntí'i nee iña é nuu é ntāa ntí'xe i. Tsi ñá te díki tsi mii ña ká'an ña, tsi nee iña é tekū ñá ne, divi é ka'an ñá ni nto ne, nañe'e ña nto nté koo kuví

rkontúvi. 14 Divi ñā né, kada ka'nu ña ko, tsi ni'i ña nee iña e iñá ko ne dá ta'xi ña é kūtuni nto. 15 Un ntí'i é iō iña Uvā ko ne, kaduku ntée ú di. Dukuān é kaka'an u tsi nañe'e ñá nto nee iña iñá ko é ni'i ña.

16 'Ña ná'ā ká kiní nto ko, ntá tsi ña na'á ka xtúku ne, nakiní xtuku nto ko —ka'an Jéssu.

Nadama donta'xá san dodini

17 Kidáā ne, iō ñá ntini'i Jéssuú ne, tsixe'e tā'an ña xe un xé un ñā:

—¿Nee iñá ntu kani tú'un sá'a é kaka'an ñá ni kō tsi ña na'á ka kiní o ñā ne, ña ná'ā ká xtuku ne, nakiní xtuku o ñā, tsi kí'in ñá nta'a Uva ñā? 18 ¿Nee iñá ntu kani tú'un é kaka'an ña é ña na'á ka? Nā káñe'e díki kó ne nuu i é kuān ó kaka'an ña —ka'an ña.

19 Kūtuni Jéssu tsi ncho tsixe'e ña ña kuenta iña i sá'a ne, kaka'an ñá ni ñā:

—¿Ntátsixe'e ta'an ntu ntō nee iñá ncho ka'an u dá ka'an u tsi ña na'á ka kiní nto ko, ña ná'ā ka dá nakiní xtuku nto ko? 20 Nuú é ntaā i é kaka'an u ni ntō tsi kuéku nto ne, kunta'xa iní nto di, nī dukuan ña ñuxiví san ne, kuntoo díní ña. Ntá tsi kuān te kunta'xa iní nto vevii ne, rkontúvi ne, nadama donta'xá san dodini. 21 Vata kaa ñad'i, ña é dā vé kaku i'xá i ne, kanti'i iní ña tsi e xee úra i. Ntá tsi tē kúvi káku i'xá ña ne, kunání ñá e kaexnúu kúñu ña, tsi dóo díní ña kuenta iña i e káku i'xá ña é dā vé xee ñuxiví sa. 22 Divi ntō dí ne, ntánti'i iní nto vevii. Ntá tsi nakiní xtuku ú nto ne, naku'un díní nima ntó kidaā,

uun dodîni e nté uun xoxo kuvi ka'nté nuu i.

²³ Ntuvia tsikán ne, ñá tē neé tsixe'ē ká nto ko. Nuú é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsí da neé ka nti'i nuu i é kākān ntó nta'a Uvā kó ne, ta'xi ña te kākān ntó kuenta iñá ko. ²⁴ Vevii ne, vata kākān nto nté uun nuu i kuenta iñá ko. Kākān ntō ne, ní'i ntō, vata koo é kūntoo díni kue'en nto.

Jesuu ne, kúvi idé ña ni ñuxiví sa

²⁵ Kantada dadii ú nuu i sá'a, kaka'án u ni ntō. Ntá tsi vé'xi ntuvia é ña te kuan koo ka'án ka u, tsí ka'an ntáa ú ni nto iña Uvā ko. ²⁶ Ntuvia tsikán ne, kākān nto kuenta iñá ko. Ntá tsi ña te kaka'án u ni ntō te kākān u nta'a Uvā kó kuenta iña nto. ²⁷ Tsi Úvā kó ne, mii ñá dóo kakuinima ñá nto, tsí da xe ntákuinima ntó ko ne, ntákuinti'xe nto é vé'xi ú nta'a Xuva kō. ²⁸ Tsí nta'a Uvā ko kii ú, vé'xi ú ñuxiví sa. Vevii ne, ntaka ú ñuxiví sa dá ntāa xtuku u mí tui Uvā ko — ka'an Jesuu.

²⁹ Ntáka'an ñá ntini'i ña ni ñá:

—Vevii ne, kaka'an ntáa nto, é ña te kántada dadii ká nto. ³⁰ É íni nti ve tsi íni nto un nti nti núu i. Ntē ña ntio é xoxo tsixé'e i ntō. Dukuān e ntákuinti'xe nti tsi vé'xi nto nta'a Xuva kō — ka'an ña.

³¹ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñá:

—¿Ntákuinti'xe ntu nto ve? ³² Ntá tsi e xée ūra í ne, vevii du'va tsi nakuite xáa nto. Da díta da díta xnto itsi nto, xtuví mii ntó ko. Ntá tsi ña te da mii tsí u tui u, tsí tui ní'i Úvā kó ko. ³³ Kaka'án u ni nto un nti'i sá'a vata koo é kūntoo vá'a nto, xoo é kantikin í ko.

Ñuxiví a ne, dōó nto'o nto. Ntá tsi ka'xi vii nto nima ntó, tsi e kúvi idé u ni ñuxiví sa — ka'an ña.

17

Kaka'an ntâ'vi Jesuu kué'nta iña ñá ntini'i ñá

¹ Dá kúvi ka'an Jesuu núu i sá'a ne, ntāa ní'i ña nuu ñá e dukún kán, dá kaká'an ña:

—Ūva, e xée ūra í ve. Nāxi'í nuu ka'nu nto kó, xu'u é l'xā ntó ve, vata koo é nāxi'í nuu ka'nu ú nto di. ² Tsi tá'xi nto tsiñu ko é kodo núu u iña un nti'i kue'en dú'va ña'a san vata koo é kué'é u ntuví va'a iña ña ntií dañu ntúvi, un ntií nti' ña'a, ña e nátsu'un nta'a nto ko. ³ Sá'a é ntuví vā'a iña ña: te íni ñá nto, divi ntō é Xuva nti'xe ko nto, ni Jesūcristu, xu'u e táxnūu nto.

⁴ Xu'ú ne, é dē ka'nu ú nto ñuxiví sa. É nantí'i u tsiñu e teé tsiñu nto ko é vii u. ⁵ Vevii ne, naxi'í nuu ka'nu nto kó nta'a nto ve, Ūvá, vata tsí o náxi'í nuu ka'nu nto kó ntē dí'na dá iñi ntu'u ñuxiví sa.

⁶ Ña é nakaxnúu nto i'a ñuxiví sa é tsu'un nta'a ntō kó ña ne, é nañé'e u ña xoo é divi ntō. Tsí divi iña ntó ña ne, nátsu'un nta'a ntō kó ña ne, divi ña kuinti'xe ña tú'un ntō. ⁷ Íni ñá ve tsí da neé ka nuu i e tá'xi nto kó ne, nta'a nto vé'xi. ⁸ Tsi é nañé'e u ña tú'un e tá'xi nto ko. Tékú ña ne, kutuni ña é nuu é ntaā i tsí nta'a nto vé'xi u. Kuinti'xe ña tsí divi ntō táxnūu nto ko.

⁹ Mii ña é kaikán u kuenta iña ña. Nā te kué'nta iña ñá ñuxiví san, tsí kuenta iña ña e tá'xi nto ko, tsí divi iña nto ña. ¹⁰ Un nti'í nee iñá ío iñá ko ne, iña ntō di; nee iña é iña ntó

ne, iñā kó di. Divi ñā ne, náxi'í nuu ka'nu ñā ko.

¹¹ Xu'ú ne, ñā kutūví ka ú ñuxiví sa, ntá tsi divi ñā né, kuntōo ká ñā ñuxiví sa. Tsi xu'ú ne, kīnakutūví ú ni ntō. Ūvá, divi ntō é vā'á kue'en nto ne, kūnuu mé'ñu kunuu dava nto ñā e tá'xi nto ko vata koo é uun tsi kuví ñā vatā ó uun tsi kuví ú ni ntō di. ¹² Dā itúvi dadii ú ni ñā i'a ñuxiví sa ne, xu'ú nada'an ú ñā kuenta iña ntó, un ntii ntii ñā e tá'xi nto kó ne, ide ú ñā kuenta. Nté uun ñā'a ñā ñā ni kunáa ñā (da mii tsi ñā e dúkuan kúnaá san), vata koo é kuntaa vatā ó uve na'a kaka'an tú'un ntō.

¹³ Vi'i a vé ne, ntiko kōó u mí tuví nto dan. Núu i sā'á kaka'an u da tuví ka u ñuxiví sa vata koo é na nāku'un dīni nima ñā vatā ó nuu dīni nimá ko di. ¹⁴ É nakué'e ú ñā tú'un ntō. Ntá tsi ñā ñuxiví sa ne, ntáin chu'vi ñā ñā, tsí ñā te ntáduku ntée ká ñā ñuxiví sa vata kaa u é ntē ñā te ñā ñuxiví sa ú di. ¹⁵ Ná te kaikán u nta'a nto te natavá ntó ñā ñuxiví sa, tsi é na kūnuu mé'ñu kunuu dava nto ñā nuu i é kīni kaa san. ¹⁶ Ná te ntáduku ntée ñā ñuxiví sa, vata kaa ú xu'ú di. ¹⁷ Kué'e ntō é vii ñā da mii kué'en tsi é vā'a é ntio nto, tsí ini ñā tú'un ntō é nuu é ntaā i. ¹⁸ Vata ó táxnūu nto kó ñuxiví sa ne, kuan koo táxnūu ú ñā mé'ñū ñā ñuxiví sa di. ¹⁹ Kuenta iña ñā ne, ntada ú ntuvi iñā ko kuenta ntá'a nto vata koo é na ntāda ñā ntuvi iña ñā kué'nta ntá'a nto di é na vii ñā nee iña é nuu é ntaā i.

²⁰ Ná te da mii tsi kué'nta iña ñā sá'a é kaka'an ntá'ví u, tsí kuenta iña ñā é kuinti'xe i ko rkontúvi kuenta iña tú'un ñā. ²¹ Kaikan u é uun tsi na kūvi ñā, un ntí'i ñā, vata tsi kaa

o xo'ó dí, Ūva, é uun tsi kuví ú ni ntō ne, uun tsi kuví nto nī kó di. Te uun tsi na kuví ñā ni kó di vatā koo é na kuinti'xe ñā ñuxiví sa tsí divi nti'xe ntō táxnūu nto ko. ²² Naxi'í nuu ka'nu ú ñā vatā ó naxi'í nuu ka'nu nto kó vata koo é uun tsi na kūvi ñā vatā kaa ú ni ntō. ²³ Tsi uun tsi kuví ú ni ñā ne, uun tsi kuví nto nī kó di, vatā koo é uun tsi kuví nti'xe ñā. Kidáa ne, kutuni ñā ñuxiví sa tsí divi ntō táxnūu nto kó ne, dōó kakuinima ntó ñā vatā ó kakuinima ntó ko di.

²⁴ 'Ō Ūva, divi ntō tsú'un nta'a nto ñā kó ne, ntio ko é kuntoo dadii ñā nī ko mí kutūví u, vata koo é na kīni ñā ko é kaxi'í nuu ka'nu ú nta'a nto. Tsi kakuinima ntó ko un tsi nte dí'na dá iñi ntu'u ñuxiví sa. ²⁵ Ō Ūva, divi ntō e dōo va'á nto. Ñā ñuxiví sa ne, ñā ini ñā nto. Ntá tsi xu'ú ne, ini u nto ne, ñā sā'á ini ñā tsí divi ntō táxnūu nto ko. ²⁶ É kaka'an ntaa ú ni ñā xoo ñā'a nti'xe nto ne, kuan kōo vii ka ú di vatā koo é na kuinima ntó ñā vatā ó kakuinima ntó ko ne, vata koo é mii ú kutūví u ni ñā —ka'an Jesús.

18

Dā tññ ñā Jesuu

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

¹ Dā kuví ka'an Jesús sá'a ne, kué'en ñā ni ñā ntini'i ñā ūun xo diñi xi'nti ntúte Cedruun. Ikān kuki'vi ñā má utun tatá kan ni ñā ntini'i ñā. ² Júdā, ñā diko Jesúsú ne, ini va'á ñā ikān, tsi dōo ki'in ito kánakuntōo dadii Jesuu ni ñā ntini'i ñā ikān. ³ Dukuān né, ntēka Júdā sntadun ni ñā ntáde kuenta xúkūn, ñā e

táxnūu tó'ō dutú nī ña fariseú san. Xée ña ikān, odo ña ñū'ú, nī chū'un, nī káa é kā'ní nuu ña Jesuu. ⁴ Ntá tsi é ini Jesuu un ntí'i nūu i neé kuyí ña ne, kīi ña, kaka'an ñá ni ñā'a san:

—¿Xoó ña'a ntu ntánantuku ntō? —ka'an ña.

⁵ Nantíko koō ñá, kaka'an ñá ni ñā:

—Jesuu, ñá ñuú Nazaree ntánantukū ntí ña —ka'an ña.

Kaka'an Jesuu ni ña:

—Diví ú xu'u —ka'an ña.

Júdā, ña é diko ñá san ne, ntítsi dadíi ña ni ñā'a san. ⁶ Dā ka'an Jesuu tsí diví ñā ne, un ntíi ntíi ña'a san nákaa ata ñā; ntāva ña kue'en ñá ñu'u kān. ⁷ Kidáa ne, tsixe'e xtúku Jesuu ña:

—¿Xoó ña'a ntu ntánantuku ntō? —ka'an ña.

Ntáka'an xtúku ña:

—Jesuu, ñá ñuú Nazaree —ka'an ña.

⁸ Dā nantíko koó xtúku Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—É kāka'an xtúku ú ni ntō tsí diví ú xu'u. Te xū'ú ntánantuku ntō kó ne, na kī'in ká ña nguii san —ka'an ña.

⁹ Kuan ō ka'an ñá vata koo é kūntaa tú'ūn é kā'an ña: “Ūvá, ña e tá'xi nto kó ne, nté uun ña ña ni kunáa ña”, ka'an ña.

¹⁰ Kidáa ne, Simuun Pedru táva nuu ña káa ñā né, dā é'nte tu'un ña lo'xo ña káde tsiñu iña dútu ñá odo nūú san; náki'i tū'un ñá lo'xo kua'a ña. Ña kade tsiñu sán ne, Malcu náni ña. ¹¹ Jesuú ne, kaka'an ñá nī Pedru kídaa:

—Nāxnuu vá'an káa ō. ¿Vá ñā ntu te nto'ó ko dontíni é ta'xi Ūvá kó ko é ntō'o ko? —ka'an ña.

Dá ntítsi me'ñu Jesuu nuu

Ánaa

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹² Sntadún san, nī tó'o ña, nī ña ntáde kuenta xúkūn ña Israeé san ne, tīn ña Jesuu, da kí'ni kutu ñá ña. ¹³ Di'na intéka ña ña mí tuví Anaa, ñuntíi dūtu ñá odo nūú kuia tsikan, ñá nani Caífaa. ¹⁴ Diví Caífaa ne, é kāka'an ñá tsi díi ka vá'a ó te ūun tsi ña'a kuyí ña kuenta iña un ntíi ntíi ña ñuu í san.

Dá kakā'an Pedru e ñá ini ñá Jesuu

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵ Ña ntini'i ñā, ña uun ká san, ni Sīmuun Pedrú ne, ntikin ñá Jesuu. Ini dútu ñá odo nūú san ña ntini'i ñā, ña é uun sán ne, dukuān ne, kúk'ví ña ni Jēsuu iní vi'i dutu ñá odo nūú san. ¹⁶ Ntá tsi Pedrú ne, da nuū ntítsi ña atá xi'i kan. Kidáa ne, kué'en ña ntini'i ñā, ñá ini dútu ñá odo nūú san, kaka'an ñá ni tā'nu nteé nta'a i xi'i san te kūvi kuíta ntí'xin Pedru iní vi'i kān di. ¹⁷ Ta'nu nteé nta'a i xi'i san ne, tsixe'e tūn Pedru:

—¿Vá ña ntu te diví ntō é kantikin ntó ña tsikan? —ka'an tun.

—Ña'a ní san, ñá te xū'u —ka'an ña.

¹⁸ Tsí da xe dóo vi'xín ne, ña ntáde tsiñu nī ña ntáde kuenta xúkūn sán ne, tūún ña ñu'ú ne, dā ntátuní ña. Ikān ntítsi dadíi Pedrú san ni ñā, katuní ña di.

Dā ito ntee dutu ñá odo nūú san Jesuu

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹ Kidáa né, tsixe'e dūtu ñá odo nūú san Jesuu kuénta iña

ñá ntini'i ñā ne, kuenta iña nchú'un é kanakuā'a ñā ñā'a san. ²⁰ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Xu'ú ne, kaka'an ntaá u mé'ñū ñā'a san un ntí'i kue'en dú'va ñā. Nguentúvi tsi nakuā'á u ñā má vi'i mí ntánataká nuu ñā Israeé san ne, ini ukún ka'nu sán di. Nté uun nuu i ñā ni ká'an xu'ú u.

²¹ ¿Nté kui mií ú katsixe'e ntu ntō ko? Tsixe'e nto ñā'a san, ñā téku i nté o kaka'an u. Divi ñā ini ñā nee iña é kaka'an u —ka'an Jesuu.

²² Dá kakā'an ñā sá'a ne, uun ñā'a ñā ntáde kuenta xúkūn sán, ñā ntitsí etsin ne, xē'e nuu ñā vinuu Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—¿Nté kui kuan ntū ó kanantiko kōón kaka'an ni dútu ñá odo nūú san? —ka'an ñā.

²³ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Tē ñā vā'a o kaka'an u ne, ká'an nto nee iña é ñā vā'ā ó san ni. Ntá tsi te vā'á o kaka'an u ne, ¿nté kui xé'e nuu ntun vinuú ko kuan? —ka'an ñā.

²⁴ Kí'ni kutu ñā ñā kídaā né, dā táxnūu Anaá san ñā mí tuví dutu ñá odo nūu, ñā nani Caífaa.

Dá kakā'an xtúku Pedru tsi ñá ini ñá Jesuu

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

²⁵ Da nī ntitsí Pedru, katúni ñā nchú'un kán ne, kaka'an ñá'a san ni ñā:

—¿Vá ñā ntu te divīn é ntini'in ñā tsíkán di? —ka'an ñā.

Ntá tsi divi ñā ne, kaka'an ñā:

—Ñā'á ni san, ñá te xū'u —ka'an ñā.

²⁶ Kidáa ne, uun ñā'a ñā ntáde tsiñu iña dútu ñá odo nūu san, ñavi'i ñā e é'nte Pedru ló'xo í ne, kaka'an ñá ni ñā:

—¿Vá ñā ntu te divīn é ini ú o ni ñā má utun tatá kán? —ka'an ñā.

²⁷ Ntá tsi Pedru ne, kaka'an xtúku ñā tsi ñá ini ñá ñā ne, ura dú'va tsi i kána lí'xí san.

Dá ntitsí mē'ñú Jesuu nuu Pílatu

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)

²⁸ Kidáa né, ntáka ñā nú vi'i Caífaá ne, dā kueni'i ñā Jesuu iní vi'i mē'ñú ñā ñuú Roma. Dā ve vé'xi katúvi. Ñā Israeé san ne, ñā dí ni kí'ví ñā iní vi'i mē'ñú san vata koo é ñā naxe'é ñā nta'a ñā. Tsi te kuan kōo ne, ñā kúvi ká'xí ñā viko san. ²⁹ Dukuān né, ntíi Pílatu nu kí'i kán, kaka'an ñā:

—¿Neē ntú nuu i ntátsi'i kuétsi nto ñā sā'a? —ka'an ñā.

³⁰ Nantíko kōó ñá, ntáka'an ñá ni ñā:

—Tē dí ñā kini kaa ñā ne, ñā ntádā ntí ñā kuenta ntá'a nto —ka'an ñā.

³¹ Kidáa ne, kaka'an Pílatu ni ñā:

—Kue'en ni'i nto ñá ni. Kada kú've ntó iña ñá kuenta iñá lei mí ntō —ka'an ñā.

Ntá tsi ñā Israeé san ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Dōo xii kaá te ntí'i kué'e ntí doxi'i dā xóo ká ñā'a —ka'an ñā.

³² Dukuan ō kúvi vatā ó kaka'an Jesuu nté koo kúvi tē xi'i ñā. ³³ Kidáa ne, kúntí'ví xtuku Pílatu iní vi'i mē'ñú san, dā kána ñā Jesuu, kátsixe'e ñā ñā:

—¿Vá divīn ntūn é Rei iña ñá Israeé? —ka'an ñā.

34 Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—¿Vá kuēnta iña mii ntú nto é kuān ó kaka'an ntó san ne, o dē xé tuku ña'a san kaka'an ñá ni ntō? —ka'an ñā.

35 Nantíko kōó Pilatu, kaká'an ñā:

—¿Vá ña Israee ntú u? Ñā ñuú mii o nī tó'ō dutú san ne, ñā ñā ntáda ña o kuenta ntá'a ko. ¿Neé ntu den? —ka'an Pilatú san.

36 Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñā:

—Ñá te ñuxiví sa kade ú rei. Tē dí ñuxiví sa kade kú'vé u ne, nté du'xen víi ña ntáde tsiñu iñá ko vata koo é xoxo ntáda í ko kuenta ntá'a ña Israee san; ntá tsi ña te i'a káde kú'vé u —ka'an ñā.

37 Kaka'an Pílatu ni ña kídaā: —¿Vá dukuan ntú é rei ntí'xen? —ka'an ñā.

Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Mii nto káka'an nto é rei u. E ñā ñā káku u. Dukuān ne, vé'xí ú ñuxiví sa vata koo é ká'án u nee iña é nuu é ntaā i. Xoo é ntio i é nuu é ntaā í ne, katekú ña é káka'án u —ka'an ñā.

38 Tsixe'e Pilatu ña kídaā:

—¿Nee iñá ntu é nuu é ntaā í kuan? —ka'an ñā.

Dā ntúvi Jesuu kuénta é kuví ñā

(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25)

Dā kúvi tsixe'e ña sá'a ne, kii xtuku ña, kaka'an ñá ni ñā Israee san:

—Nté uun kuétsi ña sá'a ña kánani'í ko. 39 Ntá tsi nto'ó ne, vatā xkoó ini nto é nantii ú uun ña'a ña nuu kutū mé'ñū viko sá ne, ¿ntio ntu nto é

nantii ú Rei iña ñá Israee? —ka'an Pílatu.

40 Un ntíi ntíi tsí ña'a san káchu'u ña, ntáka'an ñā:

—¡Ñá te ña tsíkan nantii ntó ña, tsí Barabaá san! —ka'an ñā.

Barabaá san ne, ña kae'ní ña'a.

19

1 Kidáā né, kíi Pílatú san Jesuu ne, da táxnū ña é natínuu ña ña xo'ome. 2 Sntadún san ne, de vá'a ña le'e e kúvi ntuku ínu, da xntéku ña diki Jesúsú ne, da xnúu ña ña doo tñta. 3 Xée ētsin ña mí ntítsi ña ne, da ntáka'an ñá ni ñā:

—¡Ntiusi ntó, Rei iña ñá Israee! —ka'an ñá, dā kátu nuu ña vinuu ña.

4 Kii xtuku Pílatú san ne, kaka'an ñá ni ñā'a san:

—Un kaa ña sá'a é nantii ú ña nuu nto vata koo é na kútuni nto tsí ña ni naní'i ko nté uun kuétsi ñā —ka'an ñā.

5 Kidáā ne, ntíi Jesuu é ntéku le'e ínu san diki ñá ne, nuu ña doo tñntá san. Kaka'an Pílatú san ni ñā'a san:

—¡Un kaa ñatí sa'a! —ka'an ñā.

6 Dā ini tó'ō dutú san nī ña ntáde kuenta xúkūn sán ne, un tsi ntákachu'u ña ntáka'an ñā:

—¡Na nākuntée ña ntiká krusi! ¡Na nākuntée ña ntiká krusi! —ka'an ñā.

Kidáā ne, kaka'an Pílatú san ni ñā:

—Kuē'en ni'i mii nto ñá ni, dá naxntēē ntó ña ntiká krusi kan. Tsí xu'ú ka'án u ne, ña tíví nee kuétsi ña —ka'an ñā.

7 Dā nantíko kōó ña Israee san, ntáka'an ñá ni ñā:

—Lei iñá nti ne, kaka'an tsí da mii é kuví ña, tsí dotó tsí

kaka'an ña é I'xá Xuva ko ña
—ka'an ña.

⁸ Dā téku Pilatú san sá'a ne,
díi ka ū'vi xtúku ña. ⁹ Kúnt'vī
xtuku ña íní vi'i me'ñú san ne,
dá kakā'an ñá ni Jēsuu:

—¿Mí'i ntu ñūu vé'xin? —
ka'an ña.

Ntá tsi Jesuú ne, ñá ni ká'an
kue'en ña. ¹⁰ Dukuān ne,
kaka'an Pilatú san ni ñā:

—¿Nté kui ña kaká'an ntún
nī ko? ¿Vá ña ntu ínin tsí kuvi
vīi u naxntēe ú o ntiká krusí, o
kuvi nakāka xaa ú o? —ka'an
ñā.

¹¹ Nantíko kōó Jesuu,
kaká'an ñá ni ñā:

—Nté ña kuvi kadan kú'ven
ñā ko tē ña te Xuva ko ni ta'xi
ña o. Dukuān ne, díi ka iō
kuetsí ña e ntáda kó kuenta
ntá'a o —ka'an ña.

¹² Nté ūra tsikán ne, ntukū
nuu íní Pilatú san nté koo
nantii ña ña. Ntá tsi ña Israeé
san ne, un tsi ntákachu'u ña
ntáka'an ña:

—¡Te nantii nto ña sá'a ne,
ñá te vā'á tiin nto nī Cesa! tsí
te xōo ñá'a é kaka'an ña é rei
ñá ne, kaka'an ntēe ña Cesa
san —ka'an ña.

¹³ Dā téku Pilatu sá'a ne,
nantii ña Jēsuu. Kidáā ne,
nákutūvī ña nú mesa ví'i
me'ñú san mí nani Gábata, é
kāni tú'un Nú Xūú san é tū'un
hēbreu. ¹⁴ Dā ká'ñu ntuvi
sispre víkó san ne, kaka'an
Pilatú san nī ña Israeé san:

—¡Un kaa rei nto! —ka'an
ñā.

¹⁵ Ntá tsi un tsi ntákachu'u
ñā'a san ntáka'an ña:

—¡Kuē'en ni'i ntó ña!
¡Kuē'en ni'i ntó ña! ¡Dā
naxntēe ntó ña ntiká krusi
kan! —ka'an ñá'a san.

Kaka'an xtúku Pilatú san ni
ñā'a san:

—¿Vá naxntēe ntú u rei nto
ntiká krusi kan? —ka'an ña.

Nántiko kōo tó'ō dutú san,
ntáka'an ña:

—Xoxó ka xtúku é rei nti, tsí
da mii tsí Cesa san —ka'an ña.

¹⁶ Kidáā né, ntāda kuenta
Pilatú san Jēsuu é na naxntēe
ñá ña ntiká krusi kan. Tñin ña
ña né, dā kue'en ni'i ña ña.

*Dā nakuntēe Jesuu ntiká
krusi*

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32;
Lc. 23:26-43)

¹⁷ Ntūi Jesuu, ntéku dokó ña
krusi ña, kue'en ña mí nani
Gōlgota é kāni tú'un Xkidiki
Ntíxi kán é tū'un hēbreu.
¹⁸ Ikān naxntēe ñá ña ntiká
krusí san ni ūvi ñá'a ka ñatīi.
Uun ña nteé ña diñi kua'a ña
ne, uun ña nteé ña diñi datsín
ñā. Jēsuú ne, nuu mé'ñu ña.
¹⁹ Pilatú san ne, táxnūu ña
kuvá'a ta'vi rkunū é kunteé
dikí krusí san é kaka'an:
“Jesuu, ñá ñuú Nazaree, Rei
iña ñá Israeé”, ka'an. ²⁰ Dōó
titín ña Israeé san nakuá'a ña
tú'un sa'á, tsí mí naxntēe ñá
Jesuu ntiká krusí ne, etsin ñuú
ka'nu. Úni tū'un san uve na'a:
tú'un hēbreu, latiín, ni tū'un
griegú di. ²¹ Tō'ó dutu iña ñá
Israeé san ne, ntáka'an ñá ni
Pilatú san:

—Ñá ku xntēe nto: “Rei iña
ñá Israeé”. Díi ka vā'ā ó te
xntēe nto: “Ñā é kaka'an é Rei
iña ñá Israeé” —ka'an ña.

²² Ntá tsi Pilatú san ne,
nantíko kōo ñá, kaka'an ña:

—Ē xntēe na'a ú ne, é kuan
tsí koo —ka'an ña.

²³ Dā kúvī naxntēe sntadún
san Jesuu ntiká krusí san ne,
kí'i ña doo ñá ne, dā kátsin
dava ña kimi ta'vi. Uun ta'vi
uun ta'vi ni'i ñá xe un xé un
ñā. Dā kí'i ña du'nu kani ñá

di, ntá tsi du'nu ñá ne, kantāa tsi nte dukun i un tsi nte xú'u i; ña túvī mí'i xī'i ta'an. ²⁴ Dukuān ne, sntadún san ne, ntáka'an ñá ni tā'an ña:

—Ñá nakatsin o sá'a; díi ka vá'ā ó te nadiki ó xoo e ní'i i —ka'an ña.

Kuan ō dé ña vata koo é kuntaa vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: “Kātsin dava ña doó ko. Nadiki ña xoo é ní'i i dú'nú ko”, ka'an. Kuān o dé sntadún san.

²⁵ Dí'i Jēsuu ni ta'an dí'i ña, María, ñadī'i Clíofa, ni María Madālená ne, ntáñi étsin ña nú krusí san mí ntéé Jesuu. ²⁶ Dā íni Jesuu dí'i ña ni ña ntini'i ña, ña e dóo kuinima ñá ne, kaka'an ñá ni dí'i ña:

—Nakunúu nta'a nto í'xá nto dan —ka'an ña.

²⁷ Dá kakā'an xtúku ña ni ña ntini'i ña:

—Nakunúun nta'an dí'i ō dan —ka'an ña.

Nté ntūvi tsikán ne, nákunuu nta'a ña ntini'i ña sán dí'i Jēsuu.

Dā xi'i Jēsuu

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Dā kúvī sá'a ne, íni Jesuu tsi é kuntaa ntí'i vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō ne, kaka'an ña:

—Kaitsí ko ntute —ka'an ña.

²⁹ Ikān tuví uun kídī ntīdi íā ne, xnuu nto'o ña uun ti'nti dóo ne, dā xntídō ñá díki chīn ne, da xní'ni ña xu'u ña. ³⁰ Dā kúvī xí'i ña ntīdi íā sán ne, kaka'an ña:

—É kūntaa ntí'i ve —ka'an ña.

Kidāá né, nāxka'nu ntei ña díki ñá ne, xí'i ña.

Dā i'xi nūu uun sntadún san káa má xkintika Jesuu

³¹ Ntūvi sá'a ne, ntūvī é koo tu've iña víko ka'nu san. Ña Is-raeé ne, ña ni ntío ña é kūve ka kúñu ña ntíká krusi ntūvi dá iō dá'na, tsi dóo ka'nu ntūvi tsikan. Dukuān ne, kaka'an ñá ni Pilatú san te kué'é ña itsi é ka'nu ña xkidá'nta ña uve ntíká krusí san vata koo é na kúvī kantí'i ña ne, dá kúvi nanuu nteé ña ña ntíká krusi. ³² Kidāá ne, kué'en sntadún san, kuka'nu ña xíkī dá'nta ña ata iko díñi Jesuú san. ³³ Ntá tsi dā xee étsin ña mí rkāa nteé Jesuú ne, kūtuni ña tsi é xi'i ña. Dukuān ne, ñá ni ē'nu ña xíkī dá'nta ña.

³⁴ Ntá tsi uun ña'a sntadún san ne, i'xi nūu ña káa ña má xkintika Jēsuú ne, ura tsi i kíi niñi ni ntute. ³⁵ Xu'u é kantaá ú ni nto sá'a ne, íni u nee iña kúvi. Kaka'an ntáa ú ni ntō vata koo é na kuínti'xe nto di, tsi íni u tsi nuu é ntaā i é kāká'án u. ³⁶ É un ntí'i nūu i sá'a kúvi vata koo é kuntaa vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: “Nté uun xíkī ña ña ni tá'nu”, ka'an. ³⁷ Uun ká xtuku nuu i kaká'an tú'un Xuva kō dí: “Kínī ña'a san ña é i'xi nūu ña káa kúñu ñá”, ka'an.

Dā intú'xi Jesuu

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Dā ita ntí'xin kúvi sá'a ne, vé'xi uun ñá'a, ñá nani Jōsee, ña ñuú Arimatea. Kuínti'xe xu'ú ña Jesuu tsí da xé ū'ví ña ña Israeé san. Dívi ña íkan ñá nta'a Pilatú san te kué'é ña itsi é naki'i ña kúñu Jēsuu. Pilatú san ne, xé'e ña itsi é kuān koo víi ña. Kidāá ne, íxnakí'i ña kúñu Jēsuú ne, dā

kue'en ni'i ña. ³⁹ Ikan tsī xee Nícodemu, ña é ñe'e é niñu, ixka'an ñá ni Jēsuu, ódo ñá vata oko u'xi kilú cho'o vídin é kadāka dú'xe utun ni ū'xen xaví san. ⁴⁰ Ntuyi ña náki'i ña Jesuú ne, dā náxtinuu ñá ña doo kui'xin e xntá'a ña u'xen cho'ó san vatā xkoó ini ñá Israeé san. ⁴¹ Mī náxnteē ñá Jesuu ntíká krusí san ne, ikan ētsin má utun tata. Ikān tuví uun ñaña xēe mí é vāta xoxo kunuu ntú'xi ī. ⁴² Ikan tsī xnuu ntú'xi ña Jesuu, tsi íkan ētsin tuví ñaña san, tsí da xé kuenta iña i é kāxio tū've víko iña ñá Israeé san.

20

Dā ntóto Jesuu

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

¹ Ntuyi dá naki'i vité san ne, ntikin ni'ni ká kue'en María Madālena nú ñaña kán. Dā íto ña ne, íni ña tsí e xío tuví xuu é katāvi núu xu'u ñaña san. ² Kaxkainu ña kue'en ña mí ntoo Simuun Pedru ni ña ntini'i ñā, ña e dóo kuinima Jesuu. Kaka'an ñá ni ñā:

—É nātavá ña Mastru ko nú ñaña ña kán né, ntē ñá íni o mí'i kúnaxnúu ña ña —ka'an Mariá san.

³ Kidāā né, kī Pedru ni ña ntini'i ñā, ña uun san, kue'en ñá nú ñaña kán. ⁴ Ntuyi ñá koo da ntainu ña kue'en ña, ntá tsi díi ka inú ka ña é ña uun san. Dí'na ña xee ña nú ñaña san. ⁵ Náxkā'nu nteí ña diki ña, íto ni'ni ña iní ñaña sán ne, íni ña doó san, ntá tsi ña ni kí'vi ña. ⁶ Kidāā ne, xēe Simuun Pedrú san ne, dā kukí'vi ña iní ñaña sán ne, ikān íni ña doó san. ⁷ Ta'vi dōo é itínuu diki Jesuú ne, ñá te tūvi dadíi ká ni dōo ka'nú san, tsí e

xío tuví kata'nu va'a. ⁸ Kidāā ne, kúkí'vi ña uun ña'a sán dí, ña é xee dí'na nú ñaña sán ne, dā íni ña ne, kuínti'xe ña. ⁹ Ntá tsi vata kí'in diki ña é uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō tsí da mīi é ntoto ña tē xil'i ña. ¹⁰ Kidāā né, ntiko kōo ña ntini'i ñā, kunú'u ña nú vi'i ña kán.

Dā ntii díto Jesuu núu Mariá Madālena

(Mr. 16:9-11)

¹¹ Ntá tsi Mariá sán ne, ntitsí ña diñi ñaña san, kaéku ña. Kuan tsí ó kaeku ña, náxkā'nu nteí ña diki ña, íto ni'ni ña iní ñaña sán ne, ¹² íni ña uvi ña'a ánjē san é ñu'u ña doo kui'xin. Ntoo ña nú xuu mí intéku kúñu Jēsuu. Uun ña'a ña tuví ña diki ñaña sán ne, uun ña'a ña tuví ña xe'e i kan. ¹³ Tsixe'e ña ñā:

—¿Nté kui kaekun ntun, ñadí'i? —ka'an ña.

—Tsi kue'en ni'i ña Mastru kó ne, ntē ñá iní u mí'i xnúu ña ña —ka'an ñá ni ñā.

¹⁴ Dā ve tsi kaka'an ña sá'a ne, xkokōto ñá ne, ikan tsí íni ña Jesuu ntítsí ña, ntá tsi ña ni iní ña te dívi Jēsuu. ¹⁵ Jesuú ne, tsixe'e ña ñā:

—¿Nté kui kaekun ntun, ñadí'i? ¿Xoó ña'a ntu kanan-tukūn? —ka'an ña.

Ña kaito ntodo útun tatá san, kuíni Mariá sán ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Te dívi nto kuē'en ni'i ntó ña ne, ká'an nto ní ko mí'i náxnuu nto ñā vata koo é kí'ín u, kínaki'í u ña —ka'an ña.

¹⁶ Dá kakā'an Jēsuu ni ña:

—¡Mariá! —ka'an ña.

Dā xkókoto ña, kaka'an ñá ni ña tū'un hébreú san:

—¡Rabuni! (é káni tú'un Mastru) —ka'an ña.

17 Dá kakā'an Jésuu ni ña:

—Ñá kũ dí tiin nta'an ko, tsí vata ntāa u mí tuví Uvā ko. Ntá tsi kué'en mí ntántoo ení ko ne, ká'an ni ñá tsí ntaa u mí tuví Uvā ko, é divi ña Uva ntō di, tsí uun tsi Xuva ko ni ntō —ka'an ña.

18 Kidāa ne, kué'en Māría Madālená san, kuka'an ñá ni ña ntini'i ña:

—¡É Iní u Mastru kó ve! —ka'an ña.

Kidāa ne, ntaa ña ni ña tū'un é kākā'an Jésuu ni ña.

Dā ntii díto Jesuu mí ntántoo ña ntini'i ña

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

19 Dā kuáa divi tsi ntūvi é kuvi uun vité san ne, kantí'u tsí xi'í san mí ntoo ña ntini'i ñá, tsí da xe ntaú'vī ñá ña Israeé san. Ikan tsi kúk'vī Jesuu, ntítsí ña mé'ñu ña kán ne, kaka'an ñá ni ña:

—Vá'a tsi koo kuntōo nto —ka'an ña.

20 Dā kúvi ka'an ña sá'ā ne, náñē'e ñá ña nta'a ña ni xkintika ñá. Ná tē nté kaa naku'un díni nima ñá ntini'i ñá da íni ña Jesuu. 21 Kidāa ne, kaka'an xtúku Jesuu ni ña:

—Vá'a tsi koo kuntōo nto. Vata ō táxnuu Uvā kó ko ne, kuan koo taxnúu ú nto di —ka'an ña.

22 Dā kúvi ka'an ña sá'a ne, tī'vī nteē ñá ña, kaka'an ña:

—Naki'i nto Espiritū Sántū san. 23 Da xōó ka ña'a é kāda ka'nu iní nto ni ña kuétsí ña ne, é ntí'i kuétsí ña. Ntá tsi da xōó ka ña'a é ña kada ka'nú ini nto ni ña kuétsí ña ne, é kuan tsí koo kuétsí ña —ka'an ña.

Dā íni Tumaá e ntóto Jesuu

24 Ntá tsi Tumaá san, uun ña'a ña é kuvi uxuvi ñá'a ña ntini'i ñá, ña e ntántēe I'xa Uví ne, xóxō ña da ntii díto Jesuu. 25 Ntá tsi ntáka'an ñá ntini'i ña, ña nguú san ni ña:

—É iní nti Mastru kó ve —ka'an ña.

Ntá tsi Tumaá san ne, kaka'an ñá ni ña:

—¿Vá ntāa ntu? Tē ña kiní u mí dūku tsikí san nta'a ña, tē ña naki'ví u rkinta'á ko mí dūkú san ne, o tē ñá naki'ví u nta'a ko mí kanúu xkintika ñá dí ne, ña kúvi kuinti'xe ko —ka'an ña.

26 Dā kúvi ūna ntúvi ne, ntoo xtuku ña ntini'i ñá má ví'i kán né, ikán tuví Tumaá san di. Kanti'u tsí xi'í ntōo ña, ntá tsi xee xtúku Jesuu, ntítsi ña mé'ñu ñá, kaka'an ña:

—Vá'a tsi koo kuntōo nto —ka'an ña.

27 Kidāa ne, kaka'an ñá ni Tūmaá san:

—Nak'vín rkinta'a o i'a ne, koton nta'a kó san ve. Tā'xin nta'a o, dá nak'vín xkintikā kó san. Ná ku kuān nte dón; na kuinti'xe o ko —ka'an ña.

28 Nantíko kōó Tumaá san, kaka'an ñá ni ña:

—¡Tō'ó mií ko! ¡Xuva ntí'xe ko! —ka'an ña.

29 Kidāa ne, kaka'an Jésuu ni ña:

—Vi'i a vé ne, kakuinti'xe o tsí da xe ínin ko. Ntá tsi ¡nté kui va'á ña'a, ña é kakuinti'xe i kó kuān te vata kiní ña ko! —ka'an ña.

Nuu i é de vá'a ña tutú sa'a

30 Ná te da díí ka nuu i é idé Jesuu núu ñá ntini'i ñá é ña ni úve na'a tutú sa'a. 31 Ntá tsi nuu i sá'a úve na'a vata koo é kuinti'xe nto tsí Jesuú ne, divi ñá é táxnuu Xuva ko ñá né,

divi ñā é I'xá Xuva ko ñā di. Te kuñti'xe nto ñā ne, ní'i nto ntuvi vā'á iña ntó kuenta iña ñā.

21

Dā ntii dító Jesuu núu ū'xe ñā'a ñā ntini'i ñā

¹ Dā rkontūvi e kúvi sá'a ntii dító Jesuu mí ntoo ñā ntini'i ñā etsin nu míni kā'nu é nani Tíberia. Sá'a kúvī da ntii dító ñā.

² Ikān ntoo dadii Simuun Pedrú san ni Tūmaa, ñā e ntántēe I'xa Uví, ni Natanāee, ñā vé'xi ñuú Canaa é kāduku ntēe ñuú Galilea, nī ntuvi i'xá Zebedu, ni ūvī ka xtúku ñā ntini'i Jēsuu. ³ Simuun Pedrú san kaka'an ñā ni ñā:

—Xu'ú ne, tsáká kitáva u —ka'an ñā.

Ntáka'an ñā ni ñā:

—Kí'ín ntí ni ntó di —ka'an ñā.

Kué'en ñā, ñu'ú ñā tun ntóo san. Ntá tsi niñu tsikán ne, nté uun tsákā ñā ni tavá ñā. ⁴ Ntá tsi dā ve'xi túvi ne, ikān ntii dító Jesuu, ntítsi ñā diñi ntute san. Ntá tsi ñā ntini'i ñā ne, ñā ni ñni ñā te divi Jēsuu. ⁵ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni ñā:

—Ō dá!, ¿vāta ntu ní'i nto tsákā san? —ka'an ñā.

—Vátā —ka'an ñā.

⁶ Jesuu ne, kaka'an ñā ni ñā:

—Nakuítá nuu nto xunu nto diñi kuá'a nto sán ne, ikan ní'i ntó ti —ka'an ñā.

Kuān o dé nti'xe ñā ne, ntē ñā ni kuvi natavá ka ñā xunu san e dóo ñu'u tsitu kuē'en tsákā san. ⁷ Ñā ntini'i ñā, ñā e dóo kuinima Jēsuú ne, kaka'an ñā ni Pedrú san:

—Divi mastru kó ñā! —ka'an ñā.

Dā ve tsi téku Pedrú san é divi Tó'o ñā ne, nákunū ñā

du'nu ñā, tsí kantií ñā nuu ñā, dā entíta ñā iní ntute san. ⁸ Da ñi vé'xi ñā nguú sán iní tun ntóo san, ntáñu'u ñā taraxá san é ñu'u tsitu tsákā san. Nā te nté sa ikā ñu'u ñā nú ntúte san; ió te ūun sientu métrū. ⁹ Dā núu ñā tun ntóo san nú ñuti kán ne, ikān ñni ñā é kai'xi ngíñu'u, nteku ítun tsákā san ni tañú'ū san. ¹⁰ Kaka'an Jēsuu ni ñā:

—Na kí'xi nto uvi a tsáka, kiti dā ve táva nto san —ka'an ñā.

¹¹ Kūxee xtuku Simuun Pedrú san iní tun ntóo san ne, kanañu'u ñā taraxá san ñu'u kán. Uun ito tsi ñu'u tsitu kuē'en taraxá san tsáka na'nu nti'i, uun sientu uvi díko uxuni ti. Kuān te dóo kue'e tí ne, ntē ñā ni ntatsin táraxá san. ¹² Kaka'an Jēsuu ni ñā:

—Kixká'xi nto kuenta teváa —ka'an ñā.

Kidáā ne, nté uun ñā'a ñā ñā ni kene iní ñā tsixe'e ñā ñā xoo ñā'a ñā, tsí da xé iní ñā tsí divi ntí'xe ñā é Tó'o ñā. ¹³ Xéē etsin Jēsuú ne, dā nánuu ntá'a ñā tañú'ū sán, xe'é ñā ñā. Kuan tsí o dé ñā ni tsákā sán di.

¹⁴ E sá'a kúvi ūni ito e ntii dító Jesuu núu ñā ntini'i ñā dā ntóto ñā é xi'i ñā.

Kaka'an Jēsuu ni Símuun Pedru

¹⁵ Dā kuvi é'xi ñā ne, kaka'an Jēsuu ni Símuun Pedru:

—Símuun, í'xá Juan, ¿vā dií dií ka ntu kakuinima ó ko é sá'a? —ka'an ñā.

Kaka'an Pedru ni ñā:

—Ini ntú ku nto, Mastru, tsí ntio kó nto —ka'an ñā.

Kaka'an Jēsuu ni ñā:

—Kué'ēn é kā'xí a le'ntú ko sán ni —ka'an ñā.

16 É kŭvi uvi íto tsixe'e Jēsuu ña:

—Simuun, í'xá Juaan, ¿kakuinima ntú o ko? —ka'an ña.

Kaka'an ñá ni ñā:

—Nuu é ntaā i, Mastru. Ini nto tsí ntio kó nto —ka'an ña.

Kaka'an Jēsuu ni ñā:

—Kuenta víin le'ntú ko sán ni —ka'an ña.

17 É kŭvi uni íto tsixe'e xtuku ña ñā:

—Simuun, í'xá Juaan, ¿ntio ntu o ko? —ka'an ña.

Pedru san ne, dōo u'vi kúvi ña é uni íto tsixe'e ña ña tē ntío ña ña ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Mastru, divi nto ñi nto é un ntí'i. Divi nto ñi nto tsí ntio kó nto —ka'an Pedru san.

Kaka'an Jēsuu ni ña kídaā:

—Kué'ēn é na kā'xi le'ntú ko sán ni. 18 Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ō. Dā kúvin ñatí kuetsi ne, nákunūun du'nu o dá kī'in da mí'i ka mí ntio o. Ntá tsi tē kuátān ne, koó da nakāan ntá'a o ne, tuku ña'a naxnúu ña o du'nu ó ne, dá kī'in ni'i ña o mí'i ña ntío o é kī'in.

19 Kuan ō ka'an Jēsuu vata koo é kūtuní Pedru nté koo kuvi tē xi'i ña, vata koo é kā'an ñá'a tsi dōo ka'nu Xuva kō. Kídaā ne, kaka'an ñá ni ñā:

—¿Kuntikín ko! —ka'an ña.

Uun ña'a ña ntini'i Jēsuu, ña e dōo kuinima ña

20 Dā xkókoto Pedru ata ña ne, ñi ña tsí kantikín ña uun ña'a ña, ña e dōo kuinima Jēsuu, ña e itúvi diñi ña da é'xi dadii ña da kúvi viko san, ña é tsixe'e xoo ñá'a é diko i ña. 21 Dā ñi Pedru ñá ne, katsixe'e ña Jēsuu:

—Ña sá'á ne, ¿nté ntu koo kuvi ña? —ka'an ña.

22 Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Tē ntio ko é kutuví ñá da nté nainu xtúku ú ne, ¿vá neē ntú kuenta ña o? ¿Diviñ né, kuntikín ko! —ka'an ña.

23 Dukuān ne, kuini ña ntákuinti'xe i san tsí ña kuvi nti'xe ña tsikan. Ntá tsi ña te ni ká'an Jēsuu e ña te kuví ña. Da mii tsí é kākā'an ña: “¿Vá neē ntú kuenta ña ó te ntio ko é kutuví ka ña dā nté nainu xtúku u?”, kuan ō ka'an ña.

24 Divi ña ntini'i Jēsuu, ña tsikán ne, divi ú xu'u é kantaa ú ni ntō nee ña e ñi u. Xu'u tēe na'á u tú'ūn sa'a. Ini o tsí nuu é ntaā i é kākā'án u.

25 Jesuu ne, dii ka tītín ka nuu i é idé ña di. Tē dí ni ūve na'a un ntí'í ntí'í sá'a ne, á te ntē ña xee tá'an ñuxiví sa é kuntōo tutu é ūve na'a kaka'an ña ña.

Nté ō dé tsiñu pustru Xúva kō

*Dā ntántétu pustrú san
Espíritū Sántū*

¹ Xu'ú é Lucá u ne, táxnūú u tutú nta'a nto, Teófilu. Tutú é dé va'á di'ná u ne, ntaa ú ni nto un nti'í é edé Jesuu, ni un nti'í é nakuā'a ña ña'a nté ntúvi dá eni ntu'u ñā ² da nté ntúvi é küntáa ña e dukún kán. Di'na dá küntáa ña e dukún kán né, dē kú've ñá uxuvi ñá'a, ña é vii pustru iña ña ne, náñē'e ñá ña nté koo vii ña. Tsí xe'e Espíritū Sántū é kūtuni ña nté koo ka'an ñá ni ñā. ³ Kidáa ne, xi'i ña ntiká krusi. Ntá tsi da rkontúvi é xi'i ñá ne, mii ñā ntii díto ña mí ntoo pustru ña. Dōó ki'in itō ntii díto ká ña da nté xee tá'an uvi díko ntuvi. Dōó kue'e edé ña vata koo é kuñti'xe pustru ña tsí ntoto nti'xe ña ne, kaka'an ñá ni ñā iña mí kadē kú've Xúva kō.

⁴ Dā intóo dadii ká ña nī pustru ñá ne, kaka'an ñá ni ñā é ña ku ntaka ña ñuú Jerusaleen.

—Kuntétu ntó i'a da nté ni'i nto é kaka'an Úvā kó, vata ō ka'an u ni nto kidaā. ⁵ É ini nto tsí Juaán ne, ntute nakutsi ntúte ña kō; ntá tsi ña kukuí ka dá nainu mí Espíritū Sántū san é kunūu ñá nima nto —ka'an Jesuu ni ña.

*Dá küntáa Jesuu é dukún
kán*

⁶ Ña nátaská nuu ni Jesuú ne, tsixe'e ña ñā:

—¿Vevii ntu é nakāku ntó ñuú ña Israeé san? —ka'an ña.

⁷ Kidáa né, kaka'an Jesuu ni ña:

—Ñá te ntó'o é kāduku ntée nto é kūtuni nto nee ntúvi vii Úvā kó nuu i é vii ña. Tsí kuenta iña mii ña é kade ña. ⁸ Ntá tsi te inuu Espíritū Sántū san é kunuu ña nima ntó ne, ñi vi ña xntii ña ntó é ká'an ntó xoo ñá'a ú ni ña ntoo ñuú Jerusaleen san. Da kidáa né, kue'én ntó ñuú Judea ni ñuú Samaria ne, ku'én ka nto dá kanii ñūxivi. Kue'én ntó, kuka'an ntódo nto ni ñā'a xoo ñá'a ú —ka'an ña.

⁹ Dā kúvi ka'an Jesuú ne, küntáa ña e dukún kán. Mē'ñū viko nu'u kuntáa ña ne, ñá ni ini ka pustru ñá ña. ¹⁰ Kuan tsí o ntáñi ña, ntaíto díto ña e dukún kán mí küntáa ña ne, dā neni ñá xee uvi ánje Xúva kō, ñu'u ña doo kui'xin. ¹¹ Ntáka'an ánje sán ni ñā:

—Ō ñá ñuú Galilea, ¿nté kuān nté ntaíto díto ntu nto e dukún kán? Tsí ñi vii tsi Jesuu, ña é naki'i Xúva kō né, vata tsí ó küntáa ña e dukún ne, kuan tsí koo nainu xtúku ña ñūxivi a —ka'an ña.

*Dā de kú've ñá Matia é
nākunúu ña naa Júda*

¹² Kidáa ne, ntáka ña xuku é nani Olivú san. Ntíko koō ñá, kunú'u ña ñuú Jerusaleen é ña tuyi nté uun kilometru. ¹³ Dā náxee xtúku ña ne, kúxee ña má vi'i nínu kán. ñi vii ña ntoo sán ne: Pedru, ní Juaan, ni Sántiau, ni Ándree, ni Félipe, ni Túmaa, ni Bártulu, ni Máteu, ni túku Santiau, i'xá Alfeu, ni Símuun Zélote, ni Júda, ení Santiau. ¹⁴ Nguentúvi

ntánataká nuu un ntíí ntíí ñá, ni ēní Jesuu, ni d'í ñā María, ni tuku ñad'í di, é ntáka'an ntâ'ví ñā ni Xuva kō.

¹⁵ Uun ntuvi ne, náataká nuu vata te uun sientu oko ña'a, ñā kuínti'xe i Jesuu. Kidáā ne, náakuntítsi Pedru é ká'an ñá ni ñā ne, kaka'an ñā:

¹⁶ —Eni, é ĩni nto tsí da mií é kuvi nee iña é kaka'an Espíritū Sántū sán ne, nté ntūvi di'na xe'é ñā tú'un é xntée na'a Davii iña Júdā san. Tsi Júdā sán ne, ðivi ñā é intéka ñā ña'a é tīn ñā Jesuu.

¹⁷ Ðivi ñā ne, dadí tsi pustru ntí ni ñā. ¹⁸ Ntá tsi é ĩni ntó nté ō kúvi ñā. Tsi kí'í ñā diu'un é diko ñā Jēsuú ne, ñīi ñā uun itsi ñū'u. Kidáā ne, kantei ñā, ko'xó ñā. Ntáta i'xí ñā ne, uun ito tsi kí ntí'í ití ñā ne, xí'í ñā.

¹⁹ Tēku ntíí ntíí ña'a, ñā ntoo ñūú Jerusaleen, nté ō kúvi ñā. Dukuān né, íntántéé ñū'u san Aceldama, é kāni tú'un Ñū'u Níñi. ²⁰ Kuān ó uve na'a libru é nanī Salmu, kaka'an:

Na kuíñi ixu vi'í ñā ve; xōxó kuntōo ká i ikān, ka'an líbrú san. Xío ūve na'a túku, kaka'an:

É tūku ña'a nakunúu ñā naa ñā,

é vií ñā tsiñu é edé ñā, ka'an líbrú san.

²¹ I'a ntoo ña'a é dadí tsi íka ntí ni ñā nguentúvi dá kátuvi Tó'o ko Jēsuu ní ntí, ²² nté ntūvi dá itsi ntute ñā nta'a Juaan un tsi da nté ntūvi é kūntáa ñā vi'í antívi. É kántio ne, uun ña'a kuntee tá'an ñā ntí é ntuvi nī ntí uxuvi ñá'a ntí é ntāda ntaá ntí nee é ĩni ntí, é ká'an ntí ni ñā'ā tsí nuu é ntaā i e ntóto Jesuu dá xi'í ñā —ká'an Pedru.

²³ Kidáā ne, nakaxnúu ñā úvi ña'a: uun ña'a, ñā nani Jōseé Barsabaa (Justo nani ñā di), ni ūun ña'a, ñā nani Mátia.

²⁴ Ntáka'an ntâ'ví ñā kídaā:

—Xuva, ðivi ntō é ĩni nto nimá ntí xe un xé un ntí ne, tá'xi ntó na kūtuní ntí xōo ñá'a é ntio nto ²⁵ é vií ñā pustru nto, é nakunúu ñā naa Júda. Tsí Júdā ne, nákunāá ñā tsiñu ñā dá kuan ō dé ñā é kīni kaa, dá kuē'en ñā mí kadūku ntée ñā —ka'an ñā.

²⁶ Dā kúvi ka'an ntâ'ví ñā ne, nadíki ñā te kīi xoo ñá'a é vií pustrú san. Dā kíi ne, dúku ntée Matíá san. Ura tsí i intee tá'an ñā ni ū'xi ĩn pustru, ñā nguī san.

2

Dā ĩnū Espíritū Sántū

¹ Dā xee tá'an ntuvi é kūvi viko iña ñā Israee, viko é nani Pentecōsteé ne, dadí ntoo ntíí ntíí ñā kuínti'xe i san. ² Dā nēní ñā uun káñu'ū tsí nte e dukún kan, vatā ó te tātšin dóo ntíi kainu ne, koó da kake'xen nī kava má vi'í mí ntoo ñā. ³ Kidáā ne, ntíi díto ñū'u kai'xi. Kaxi'í nuu ñū'u san ðiki ñā xe un xé un ñā. ⁴ Kidáā ne, ĩnū Espíritū Sántū san nima ñā ne, eni ntū'u ñā ntáka'an ñā é tūku e túku tú'un, tsí xe'e Espíritū Sántū san é kūvi ka'an ñā.

⁵ Ntuvi sá'á ne, xee ntíí ntíí tatá vi'í ñā Israee, ñā e dóo ntaínuu iní i Xuva kō. Dā mí'í ká ñūu vé'xi ñā, xée ñā ñūú Jerusaleen é vií ñā nchu'un Xuva kō. ⁶ Dā tékū ntíí ntíí ña'a san tsi dóo ntíi kaka'an ñū'ú ne, ikan tsí náataká nuu ntíí ntíí ñā. Ñā é da ve xée sán ne, é tūku e túku tú'un ntáka'an ñā. Koó dā kúdu'va ñā da

téku ña tú'un ñā e ntáka'an ña kuínti'xe i san. ⁷ Koó dā kúdana iní ña ne, ntánatíin ña ni tā'an ña, ntáka'an ña:

—¿Vá ña ntu te ña ñuú Galilea, ña kuān ó ntáka'an san? ⁸ ¿Nté kuí ntátekú ntu ko tú'un é ntáka'an ña, vata tsi tē dadii tú'un ko ni ñā? ⁹ Tsí xo'ō ne, é xīo xío ñuu ko: ñuú Partia, ni ñuú Media, ni ñuú Elan, ni ñuú Mesopotamia, ni ñuú Judea, ni ñuú Capadocia, ni ñuú Puntu, ni ñuú Asia, ¹⁰ ni ñuú Frigia, ni ñuú Panfilia, ni ñuú Egítō né, iō ñá ne, vé'xi ñā un tsi nte ñuu África, é díi ka ikā é ñuú Cirene. I'a ntoo ña ñuú Romá di; iō ñá ne, ña Israee ña; iō ñá ne, dadii tsi ntántikin ñá Xuva ko nī ña Israee. ¹¹ I'a ntoo ña ñuú Cretá di, nī ña ñuú Arabia. Ntá tsi un ntíi ntíi o ntáteku ko é ntántaa ña ni kō nté o de Xuva kō e dóo kaxntii ña kō né, ñi tsi tú'un mii kō ntáka'an ña —ka'an ña.

¹² Koó dā kúdu'va ña nee iña é kakuvi ne, ntátsixe'e tā'an ña: —¿Mí'i ntu vé'xi é kuan o ntáde ña'a san? —ka'an ña.

¹³ Ntá tsi iō ñá ne, da ntáxkuntée ña, ntáka'an ña:

—Tē dóo ñu'u tsitū nima ña vínu xee —ka'an ña.

Nté o ka'án Pedru ni ña'á san

¹⁴ Kidāā ne, nákontāñi dadii Pedru ni pustru ñá u'xi in san é ka'an ñá ni ñā'a sán ne, un ntii tsí kéne ña, kaka'an ña ni ñā:

—Un ntí'i kuē'en dú'va ntō, ña ñuú Judea ni ñá ñuú Jerusaleén ne, vi'a ve ne, kini vá'a nto é ka'án nti ni ntō. ¹⁵ Ña'a sá'á ne, ña te kí'vi ñā. Ini nto tsí dā ve kaeku in tevāa. ¹⁶ Ñā'á ni san, tsi sá'a

ne, kakuvi vata o ka'an Jóee dá ka'an ñá naa Xuva ko é ūve na'a nté ntūvi di'na, kaka'an ña:

¹⁷ Te xēe tá'ān ntuvi é ntí'i ñuxiví ne,

táxnūú u Espíritū Sántū ko é kunūu ña nima ñá'a, ña ntoo dá kanii ñuxivi.

Kidāā ne, ká'an i'xā ntó, te tíi, te ñad'i, naá ko.

Na kuetsí sán ne, vata koo kuvi é nākueni na, kini na é ñāne'é u na.

Ñatā sán ne, ñuu ení kán ñāne'é u ña nté koo kuvi rkontuvi.

¹⁸ Ntūvi tsikán ne, taxnūú u Espíritū Sántū ko

é kunūu ña nima ñá ntáde tsiñu kuenta iñá ko, te tíi, te ñad'i ñá ne,

da kidāā ká'an ñá naá ko.

¹⁹ Ta'xi ú kuenta é dukún kán ne,

ñuxiví a kii niñí ne,

koko ñu'ú ne,

dōo kene u'me vata kaa viko nu'u.

²⁰ Kuneé ngantií ne,

koko kuē'e kue'é xoo, vata ito niñi,

di'na tē xee tá'an ntuvi é nañu Tó'o kō.

Kidāā ntūvi e dóo ka'nu, e dóo vá'a o.

²¹ Dā xoó ka ña'a, ña é kaku ni'i i Tó'o kō ne,

nakáku ña,

ka'an Jóee san kidaā.

²² Un ntí'i kuē'en dú'va nto, ñatíi Israee, kini vá'a nto é ká'án nti ni ntō: Tsí Jesuu, ñá ñuú Nazareé ne, ñi ñā e dóo va'á ña ni Xuva kō. É ini ntó tsí xe'é Xuva kō é kūvi vii ña nuu i e dóo na'nu mé'ñu ntō né, dōo kue'e kuénta tá'xi ña vata koo é na kūtuni nto tsí mii Xuva kō táxnūu ña ña. ²³ Ntá tsi dā ntūvi ña kuenta ntá'a

nto, vata tsi ō dé kû've Xuva ko ntē ntúvi dí'na ne, ðivi ntō tñn nto ña ne, ē'ní nto ña dā xe'ē nto itsi é naxnteē ñá kini ntáa san ña ntíkā krušī. ²⁴ Ntá tsi Xuva kō ne, nantóto ña ña dá xi'i ña. Ña ni kúvi víi doxi'lí san ni ña. ²⁵ Tsi kuān ó uve na'a nte ntúvi dí'na, kaka'án rei Davii kuēnta iña ña:

Iní u tsi nguentúvi katuví u ni Xuva kō.

Ñá kau'vī kue'én ko, tsi ðivi ña kunuu mé'ñu kūnuu dava ña ko.

²⁶ Dukuān é nakūnuu díní nimá ko ne,

dōó díní ko, kaka'án u.

Nakutúvi vā'á kue'en kúñū ko,

²⁷ tsi ñá xtuvī mii ntó nimá ko doxi'lí kán;

ntē ña ta'xi nto é tē'u kúñū ko, tsi xu'u é i'xā nto e dōó va'á u.

²⁸ ðivi ntō nañé'ē ntó ko nté koo ni'lí ko ntuví va'á iñá ko.

Xu'ú ne, nakunúu dini kue'én nimá ko

é kutúví dadii ú ni ntō.

Kuan ō ka'an Dávii san kídaā.

²⁹ 'Ēni, é ĩni nto tsi xi'i úva ata ko Dávii ne, dā intú'xi ña. Tsi i'a tuvi dukuan ñáña ñá mí intú'xi ña. ³⁰ Ntá tsi Davii ne, kaka'an ñá naa Xuva ko é kuān ó kaka'an ña. Iní ña tsi Xuva kō xe'e'ē ña xu'u ña tsi uun i'xá ika ña kunūu naa ña é víi ñá rei iñá ko, xo'ō é ñá Israee o. ³¹ Dukuān né, vata tsi ó te nte dí'na íni Davii nté koo kuvi ne, ka'an ña kuenta iña é ntoto Cristu dá xi'i ña, tsi ña kunuu mii nima ña mí ñu'u nima ñá xi'i; ntē ña té'u kúñū ñá di. ³² Ne, kuan ō kúvi nti'xe, tsi Xuva kō ne, nantóto ña Jesuu. Un ntíí ntíí nti é uxuvi ñá'a ntí, ntáde ntaá nti tsi íni nti tsi nuu é ntaā i é ntóto ña dá xi'i ña. ³³ Kidáā ne, kúntāa

ñá é kutuví ñá nta'a kua'a Xuva kō é kada kú've ñá, tsi dōó iō ñá é víi ña. Kidáā ne, táxnuu Xuva kō Espiritū Sántū sán, vatá ó kaka'an ñá nte dí'na ne, ðivi ñá kade ña é un nti'í é ntaíni nto ní é ntátekú nto é kākúvi vevii. ³⁴ Tsi ña te rei Davii san ña é kúntāa víi antívi, tsi mii Dávii kaká'an ña:

Kaka'an Xúva ko ní Tó'ō kó:

"Kutúvín díñi kua'a kó,

³⁵ dā nté kúvi víi nti'í ú ní ña ntaínchu'vi o",

ka'an Xúva kō.

Kuan ō ka'an Dávii kídaā.

³⁶ 'Na kūtuni ntíí ntíí ña Israee san tsi nuu é ntaā i tsi ðivi Jesuu, ña é naxnteē nto ntíkā krusí ne, ðivi ña é nakaxnúu Xuva ko ña é víi ñá Tó'ō kō, é víi ñá Cristu, ña é nakakú kō —ka'án Pedru ni ña.

³⁷ Dā téku ña'a san é kaka'an ñá ni ña né, dōó u'vi kúvi ña. Tsixe'e ña Pedru ní pustru ñá nguí san:

—Ēni, ¿nté ntu koo víi nti é ntúvá'a ntí ni Xuva ko vé? —ka'an ña.

³⁸ Kidáā ne, kaka'án Pedru ni ña:

—Natu'vi nto kuétsi nto nta'a Xuva kō ne, kutsi ntute nto xé un xé un nto kuēnta iña Jesuu, vata koo é káda ka'nu íni Xuva ko kuétsi nto ne, ta'xi ña Espiritū Sántū é kunūu ña nima nto. ³⁹ Tsi tá'xi Xuva ko xū'u ña é kuān koo víi ña ni ko ní i'xá kó, ní ũn ntíí ntíí ña'a, kuān te dōó ikā ntoo ña, da xōó ka ña'a e kána Xuva kō é kúvi ña iña ña —ka'an ña.

⁴⁰ Dōó na'a kaka'án Pedru ni ñá ne, dōó kue'e é kaka'an ñá ni ña. Kaxé'e ña ña itsi, kaka'an ña:

—Kii nteé xio nto ña kini ntáa san ve —ka'an ña.

⁴¹ Dōo titín ña'a kuínti'xe ña é kaka'an ñá ne, itsi ntute ñá. Iō ñá te ūni míil ñá'a, ña é nakuvé ta'an ntuvi tsikan nī ña kuínti'xe i san. ⁴² Ña sá'á ne, dōo dé ntaa ña un nti'í é nañé'e pustrú san ña ne, dōo dé ntaa ña nataká nuu ña é kátsin dava ña tañú'u nī é ká'an ntá'ví ña ni Xuva kō di.

Ntuvia iña ña kuínti'xe i san dá iñi ntu'u é nataká nuu ña

⁴³ Xuva kō né, dōo xntíi ña pustrú san é vii ñá nuu i e dōo na'nu, e dōo titín kuenta xé'e ña. Ña'a sán ne, koó dā kúdu'va ña ne, dōo u'ví ña.

⁴⁴ Ña kuínti'xe i sán ne, dadii tsi ika ña ne, uun tsi nima ña. Kaxntii tā'an ñá ni da nēé ka é iō iña ña. ⁴⁵ Dīko ña iña míi ña ne, dā náke'nté dava ña diu'un i, tsi'i ña nta'a ta'an ña xé un xé un ña vata kaa é kátaan núu ña. ⁴⁶ Utén utén nataká nuu ña ini ukún ka'nu kán ne, dadii é'xi ña nú vi'i ña kán, kátsin dava ña tañú'ū. Dōo diní ñu'u nima ñá ne, ntē ña ni de ná'nu ña ni tā'an ña. ⁴⁷ Da mii kuē'en tsi é nānu'u ñá ini ña Xuva kō ne, dōo vá'a ka'an ñá'a san iña ña. Utén utén ne, dukuān ntákutitín ña'a, ña nakáku Xuva kō.

3

Dā ntúva'a ña xné'e

¹ Uun ntuvia ne, kué'en Pedru ní Juaan, kuntáa ña má ūkún ka'nu kán dá kaeku uni kuáa, ura i é ntáka'an ntá'ví ñá'a. ² Dā xee ña xi'i ūkun kán ne, iní ña é vėxní'i ña'a san uun ñátii, ña é natán di'in i nté dā káku. Utén utén kaxee ni'i ña ña ne, kaxtúvi nteē ñá ña xi'i ūkun kán, xi'i é naní E Dóo Va'a. Ikán xkutúvi ñá, kaikan

ñá doméni nta'a ña ntáxee má ūkún kán. ³ Dā ini ña tsi vé'xi Pedru ní Juaan é k'vi ña má ūkún kán ne, íkan ña diu'ún doméni nta'a ña. ⁴ Pedru ní Juaán ne, ito ña ña ne, kaka'án Pedrú san ni ñá:

—Koton nuú nti —ka'an ña.

⁵ Kidáa né, ito ñá nuu ña tē nee kué'e ña ña, kuiní ña. ⁶ Ntá tsi Pedrú ne, kaka'an ñá ni ñá:

—Ña túvi kuē'en tsi diu'ún ko. Ntá tsi iō iñá ko é tā'xi ú o: kuenta iña Jesúcristu, ña ñuú Nazaree, ká'an ú ni o: Nakuntitsin, kakan ve —ka'án Pedru.

⁷ Kidáa ne, írkāa Pedru ntá'a ña é xntii ña ñá nakuiñi ñá ne, ura tsi i ntuvá'a di'in ñá. ⁸ Koó dā kaentíta ntaa ña nakuntitsi ña ne, dā éni ntu'u ña kaika ña. Kúk'ví dadii ña ni Pedru ní Juaan má ūkún kán ne, koó dā kaentíta eninú ña kaika ña, kaka'an ñá e dōo ka'nu Xuva kō. ⁹ Iní nti'í nti'í ña'a san é kaika ña, kanaanu'u ñá ini ña Xuva kō ne, ¹⁰ koó dā kúdu'va ña'a san dá ini ña é ntúvá'a ña, tsi ini ña é divi ñá é kaitúvi nteē ña xi'i é naní E Dóo Va'a san é kaikán ñá doméni.

Dā ka'an ntódo Pedru Corídoo Salámuun kan

¹¹ Natíi san ne, kuan tsi ó karkaa ña Pedru ní Juaan, é ña ni ntío ña é nangāva ña ña. Un nti'í nti'í ña'a sán ne, koó dā kúdu'va ña ne, ntaínu ñá, vé'xi ña mí ntoō ñá, uun itsi ini ukun kan mí é nani Corídoo Salámuun. ¹² Dā ini Pedru é vé'xi ña'a sán ne, kaka'an ñá ni ñá:

—Ō ñá Israee, ¿nté kui koo da ntákudu'va ntu nto é kuan ō kúvi? ¿Nté kui kuān nte ntaínté'a ntu nto nti? ¿Vá divi

ntū ntí kuvi idé nti é ntūvá'a ña sã'a? ¿Va dóo ntu ío nti é ntavá'a nti ña xnē'e? Kuān te dóo ntañuu ini nti Xuva kō ne, ¿vá kūvi ntu vii nti ntavá'a ntí ña sã'a? ¹³ Ña'á ni san, tsí Xuva kō, ña inúu ini uva ata ko Ábraan ni Ísaa ni Jácoó ne, ña ña de kú'vē ñá é mii i'xā ñá Jesuu kodó nuū ña. Divi ñá é ntáda nto ña kuenta ntá'a ña tsíñu i. Dā ntío Pilatu é nangāva ña ña ne, ña ña ntío ne, ña ni ntío ntō. ¹⁴ Jesuú ne, dōo vá'a ña, Ña túvi nee kuetsí ña. Ntá tsi ña ni ntío nto é nangāva ña ña. Divi ntō ne, íkan ntō é nantii ña uun ña'a ñatí, ña é'ni ña'a. ¹⁵ Dukan o é'ni nto ña kata'xi ntuvi iña ko. Ntá tsi Xuva kō ne, nantóto ña ña. Nti'í ne, ini nti tsí nuu é ntaā i é kuan o kúvi. ¹⁶ Vevii ne, ña ña Jesuu kúvi idé ña é ntūvá'a ña sã'á, ña é kainí nto, tsí dá kaku ni'í ña Jesuú ne, nakunúu ntii ña. Tsí dá kuñti'xe ña Jesuú ne, kutí ña ntuva'a vá'a ña, vata tsi o kaini ntó un nti'í ntō ve.

¹⁷ É íni u, ení, tsí ña ña odo nūú iña nto ne, ña ni íni ntó xoo ñá'a é Jesuu da é'ni nto ña. ¹⁸ Ntá tsi dukan o dé ntaa Xuva kō é kaka'an ña nté ntūvi di'na dá ntáka'an ñá ka'an naa ña é da mii é ntō'o Cristu, ña nakaxnúu ña. ¹⁹ Dukuān ne, nadama nto nima kini kaa nto ne, nakuní'í nto nima vá'á nto. Xnūu nto nima nto é kaka'an Xúva kō, vata koo é nakate ña kuétsi ntō. Kidāā ne, ta'xi ña é nakunuu dīnī nima ntó ne, ²⁰ taxnuu ña Jesucristu, ña é nakaxnúu ña nte ntúvi di'na é kodo nuū ñá kuenta iña ko. ²¹ Vevii ne, da mii é kutuví ñá vi'í antívi, kantétu ña dá nté

xee tá'an ntuvi é ntāva'a xee xtuku Xuva ko ñūxivi, vatā ó ntáka'an ñá ka'an naa Xuva ko, ña intóo nte e ná'a, dá xe'é Xuva kō é kūtuni ña nté koo kuvi. ²² Tsí Muiseé ne, kaka'an ñá ni ñata kō, ña intóo kidaā: “Xuva kō né, taxnūu ña uun ña'a é ña ña ña, vata tsi o táxnūu ña ko. Kini va'a vá'a nto nee nti'í nti'í é ká'an ñá ni ntō, ²³ tsí te xoo ñá'a ña ntío ña kuñti'xe ña é kaka'an ñá ne, kunaá ña. Kii nteé xio ta'an ña ña Israee”, ka'an Muisee nte kidaā.

²⁴ Kuan o ka'an nti'í nti'í ña ka'an naa Xuva ko. Di'na Samuee, ni ún nti'í nti'í ña ka'an naa Xuva ko, ña é vē'xí ata ña, ntáka'an ntódo ña nté koo kuvi vevii. ²⁵ Xuva kō ne, xé'e ña xu'u ña uva ata ntō, ña intóo di'na. Kuvi iña ntó di, tsí ntoo nto naa ña vevii. Tsí Xuva kō ne, kaka'an ñá ni Ábraan: “Kuenta iña í'xá nto ntuviko un nti'í nti'í ña'a, ña ntóo dá kaniñi ñūxivi”, ka'an ña. ²⁶ Dukuān né, dá táxnūu Xuva ko I'xā ñá ne, di'na kuenta iña ntó táxnūu ña, vata koo é ntāviko ña nto, vata koo é nātu'vi nto kuétsi ntō —ka'an Pedru ni ña.

4

Dā ntāñí Pedru ní Juaan nūu ña tsíñu i

¹ Pedru ní Juaan ne, ntáka'an dukan ña ni ñá'a san dá xee dutu iña ñá Israee, ni tó'o sntadun iña úkūn ka'nu, ni ña saduceu. ² Dōo dutsi kuñi ña ni Pedru ní Juaan, tsí ntánakuā'a ña ña'a san tsí nuu é ntaā i é ntoto xtuku o tē xi'í o, tsí ntóto Jesuu dá xi'í ña. ³ Kidāā né, tññ ña ña, tsú'un kutu ña ña vi'í utun.

Uun ñūū ñú'u kutu ñā, tsí e kuáa da t̄in ñā ñā. ⁴ Ntá tsi dóo t̄it̄in ñā'a kuínti'xe ñā da téku ñā tu'ūn é kaka'an ñā. Kidāā ne, xée tā'an te u'un míl ñā'a kuínti'xe ñā Jesuu, é da mii kuē'en tsí ñat̄í san ne, kaxio ñad̄í'í san di. ⁵ Utén s̄ān ne, un nt̄í nt̄í ñā odo nūú iña ñā Israeé san, ni ñata, nī mastru lei iña úkūn s̄ān ne, nātaká nuu ñā ñuú Jerusaleen, ⁶ ni d̄utu, ñā odo nūū, ñā nani Anaá, ni ūn nt̄í nt̄í ñavi'í ñā, ni Caífaa, ní Juaan, ni Aléjandrú di. ⁷ Kidāā né, káná ñā Pedru ní Juaan é xntáñi me'ñū ñā ñā, da tsíxe'e ñā ñā:

—¿Xoó ntu tá'xi i itsí é kuān koo víi nto? —ka'an ñā.

⁸ Pedrú ne, dōó nuu Espiritū Sántū nima ñā, kaka'an ñā:

—Un nt̄í nt̄í ntó, ñata, ñā odo nūú iña ñā Israeé: ⁹ te ntio nto tsíxe'e ntó nt̄í nté ō xnt̄í nt̄í ñā xne'é ne, nté ō kúvi ntuvá'a dí'in ñā ne, ¹⁰ kini vá'a nto ve é kaka'an nt̄í ni ntó, tsí ntio nt̄í é kūtuni ntó ni ūn nt̄í nt̄í ñā Israeé tsí Jesucristu, ñā ñuú Nazaree, ñā naxntēe ntó ntiká krusi, ñā nantóto Xuva kō né, divi ñā kúvi idé ñā é ntūvá'a ñā s̄ā'a. I'a nt̄isí ñā nuu ntoo. Iní nto tsí ñā vādá ká ñā ntuví. ¹¹ Jesuú ne, vata kaa xuu núu i kaa ñā. Divi ntó ne, vata ntāa ñā ntáxntāñi ví'í ntāa nto, é nākuíta nto xuu e díi ka va'á, xuu e kúvi xuu núu i. ¹² Tsí xōxó xtuku ka é kúvi nakākú i kō, tsí mii tsi Jesuu é kúvi víi ñā. Kuan ō dé kú'vé Xuva kō —ka'án Pedru ni ñā.

¹³ Ñā tsiñu i s̄ān ne, koó dā kúdu'va ñā dá ini ñā tsí ñā te kau'vi kué'en tsi Pedru ní Juaan é ka'an ñā, kuān té ñā

te tu've ñā, ñā te na'nu ñā'a ñā. Da kidāā kútuni ñā é dad̄íi íka ñā ni Jesuu. ¹⁴ Ikān nt̄isí ñā ntuvá'a s̄ān di. Dukuān ne, ñā ni kútuni ñā nté koo ka'an ntée ñā ñā. ¹⁵ Kidāā ne, nant̄í ñā ñā mé'ñū juntá san ne, da ntánat̄iin mii ñā, ¹⁶ ntáka'an ñā:

—¿Nté ntu koo víi o ni ñā? É iní nt̄í nt̄í ñā'a, ñā ntoo ñuú Jerusaleen, tsí idé ñā uun nuu i é dóo ka'nu. Ñā kúvi ká'an o té ñā nuu é ntaā i. ¹⁷ Ntá tsi ñā ntio ko é kükue'e núu i. Dukuān ne, kué'e o ñā itsi e nté uun ito ka ñā ka'an xtúku ñā kuenta iña Jesuu —ka'an ñā.

¹⁸ Kidāā né, kána xtuku ñā ñā, kaka'an ñā ni ñā:

—Nté uun ito ka ñā ku ká'án ka nto ni ñā'a kuenta iña Jesuu —ka'an ñā.

¹⁹ Ntá tsi Pedru ní Juaan ne, nant̄íko koō ñā, kaka'an ñā ni ñā:

—Mii nto kadā kuení nto ve. ¿Nee iña é díi ka va'a é víi nt̄í, te kuiní nto: é kuínti'xe nt̄í é ntáka'an ntó ne, ō é kuínti'xe nt̄í é kaka'an Xúva kō? ²⁰ Nt̄í'í ne, da mii é ká'án nt̄í ni ñā'a un nt̄í'í é iní nt̄í é edé Jesuu, un nt̄í'í e téku nt̄í é nakuá'a ñā nt̄í —ka'an ñā.

²¹ Ñā tsiñu i s̄ān ne, da mii tsí de tíi ñā ni ñā né, dā nakaka ñā ñā. Ñā ni kúvi kué'é ñā ñā é ntō'o ñā, tsí ú'vī ñā té dóo ka'an ñā'a san. Tsí un nt̄í nt̄í ñā'a s̄ān ne, da mii kuē'en tsi ntáka'an ñā e dóo ka'nu Xuva kō é kuan ō kúvi. ²² Tsí ñā xne'e, ñā é kuan ō ntuvá'a dí'in i s̄ān ne, e itā nt̄i'xin uvi díko kuia ñā.

Nté ō ka'an nt̄á'ví ñā kuínti'xe i san

23 Dā ntíi Pedru ní Juaan ví'i utun kân ne, kué'en ñā mí ntoo ta'an ñā, ñā kuínti'xe i, kuntáa ñā ni ñā nee ntí'i ntí'i nuu i é kaka'an dutu ñā odo nuú san ni ñatā san ni ñā. 24 Dā téku ta'an ñā ne, uun tsi nima ñā ka'an ntâ'vi ntíi ntíi ñā ni Xuva kō:

—Xuvā, ñā ñā ntō é Xuva ntí'xe ntí nto; ñā ñā ntō e dóo ka'nu nto. Mii ntō dé kú'vē ntó e dukún kan ni ñūxivi a, ni ntute ñū'u kân, ni un ntí'i é iō. 25 Mii nto ni Ēspíritū Sántu ntō ne, xé'e nto tú'un é kâ'an ñā kade tsiñu iña nto, rei Davíi san, dá kakā'an ñā naá nto nté ntúvi di'na, kaka'an ñā:

¿Nté kui dóo ntákudiin ñā tuku ñūú san?

¿Nté kui doto tsí ó ntántukū nuu iní ñā'a san?

26 Kuntañi ntée ntíi ntíi rei iña ñūxivi,

nātaká nuu ntíi ntíi predente ñūú san

dá ntāa ñā ata Xuva ko ní Cristu, ñā nakaxnúu Xuva kō,

ka'an Davíi san kidaā.

27 Kuan ō kúvi ntí'xe tsí rei Heróde ni Pōncio Pilatú ne, nātaká nuu ñā má ñūú a ni ñā Israee ni ñā é ñā te ñā Israee, nátee ta'an ñā xu'u ñā, ntukū nuu iní ñā nté koo ka'ni ñā I'xá nto Jesuu, ñā e dóo va'á, ñā nakaxnúu nto. 28 Dukuan ō dé ntaa ñā un ntí'i nuu i vata tsi ō dé kú'vē ntó nte ntúvi di'na é kuān koo kúvi. 29 Ví'a ve ne, koto nto, Xuvā,

nté o ntáde ñā e ntaínchu'vi ñā ntí. Xntii ntō ntí é ñā ku u'ví ntí é kâ'an ntódo ntí ni ñā'a san tú'un nto, tsí iña nto kade tsiñu ntí. 30 Nátānteé nto nta'a nto ñā nchokuvi, ntavá'a nto ñā. Xntii ntō ntí é kúvi víi ntí nuu i e dóo na'nu, e kue'e

kuenta kue'e u ñā kuenta iña I'xá nto Jesuu e dóo va'á ñā — ka'an ñā.

31 Dā kúvi ka'an ntâ'vi ñā ne, tē'xén nuu ví'i mí ntoo ñā. Ínūu Espíritū Sántū nima ñā, un ntíi ntíi ñā ne, eni ntu'u ñā ntáka'an ntódo ñā tú'un Xuva kō, tsí ñā te ntaú'vi kue'en tsí ñā.

Da nēé ka é iō iña ñā ne, iña ntíi ntíi ñā

32 Un ntíi ntíi ñā kuínti'xe i sán ne, uun tsi nima ñā, uun tsi é ntáde kuení ñā. Nté uun ñā ñā ni de víni ñā é ntio ta'an ñā. Tē nee iña é iō iña ñā ne, ñā ni kâ'an ñā te iña mii ñā, tsí iña ntíi ntíi ñā, ka'an ñā. 33 Pustrú san ne, dóo iō diki ñā é kâ'an ñā ni ñā'a tsí ntóto Jēsuu dá xi'i ñā. Dōo vá'a ō intóo ñā, tsí Xuva ko inuu mé'ñu ñā ñā. 34 Nté uun ñā ñā ni taan núu ñā, tsí tē xoó ñā'a é iō ñū'u í ne, ō ví'i i ne, nadiko ñā ne, dá xēe ni'i ñā diu'un i 35 é ntáde ñā kuenta ntá'a pustrú san. Kidāa ne, nake'nté dava ñā, na kuído ta'an ñā, xoo ñā'a é kātaan núu i. 36 Kuān ō dé uun i'xá ñā Levii, ñā nani Jōsee, ñā vē'xi ñūú Chipre. Pustrú san ne, xntāntē ñā ñā Bernabee, é kâni tú'un Ñā Kanaxnuu Ka'nu Nima Ko. 37 Ñā ñā né, nadiko ñā ñū'u ñā ne, dá xēe ni'i ñā diu'un i, ntáde ñā kuenta ntá'a pustrú san.

5

Nté ō kúvi Anania ni Sáfira

1 É tuku ñatíi, ñā é nani Anānia, ni ñādi'í ñā, ñā é nani Sáfira ne, nádiko ñā uun itsi ñū'u ñā di. 2 Ntá tsi ñā sālá ne, kí'i ñā diu'un í ne, xnūu vá'a ñā dava é kúvi iña mii ñā.

É ntōó ka kúdii ne, ntada ña kuenta ntá'a pustrú san.

—Kuān sá kaa diu'un i — ka'an ña.

Ñadi'í ñá ne, uun tsi xu'u ntáde ña é kuān koo ka'an ña. ³ Kidáā ne, kaka'án Pedru ni ña:

—Anania, ¿nté kui xnúu ntu nto nima nto é kaka'an Tó'ō é ña vá'ā san? ¿Nté kui kaka'an ntú nto dovete nī Espíritū Sántū dá kī'i nto dava diu'un ñu'u san é kuvi iña mii nto? ⁴ ¿Ñá ntu te iña mii nto ñu'u sán di'na dá nadiko ntō? ¿Ñá ntu te iña mii ntó diu'un í di? ¿Nté kui kene iní ntu nto é kuan ō dé nto? Tsí ña te ña'á san é kaeni nta'ví nto ña, tsí mii Xuva kō —ka'án Pedru ni ña.

⁵ Ananiá ne, dā téku ña é kaka'an ñá ni ña ne, nantúve ña ne, xí'i ñā. Dōo u'ví ntí ña'á san da kútuni ña nte o kúvi ña. ⁶ Kidáā ne, xée na kuetsī ne, dá'vī nuu na kúñu ña dōó ne, dā kue'en ní'i na ña, kúku'xí na ña.

⁷ Dā ita ntí'xin uni úra ne, xée ñadi'í ña. Váta kutūni ña nte o kúvi xī ña. ⁸ Pedrú ne, tsixe'e ña ñā:

—Ká'an vē: ¿Dū'va ntu kaa inuu á'vi ñū'u é nádiko ntō? — ka'an ña.

—Kuan tsī kaa inuu á'vi — ka'an ña.

⁹ Kidáā ne, kaka'án Pedru ni ña:

—¿Nté kuī kéne iní ntu o ni xī o é kuan ō dé vete nto nī Espíritū Sántū? I'a kuntí'xi na kuetsī, na ixkú'xi xī o. Vi'a ve ne, kiku'xí na o di —ka'an ña.

¹⁰ Ura tsí i nantúve ña nuú Pedrú ne, xí'i ñā. Kidáā ne, xée na kuetsī sán ne, iní na tsí é xi'i ña. Tāvá na ña é kíkū'xí na ña diñi xī ña. ¹¹ Un ntí ntí

ñā kuínti'xe i sán nī ña ñuu i sán ne, dōo u'ví ña da kútuni ña nte o kúvi.

Dā ntuvá'a ña nchokuvi

¹² Pustrú san ne, dōó kue'e kuénta xē'é ña; dōó ki'in itō idé ña nuu i e dōo na'nu mé'ñū ña'a san. Un ntí ntí ña kuínti'xe i sán ne, dadíi náataká nuu ña ini ukún ka'nu kán mí nani Corído Salámuun. ¹³ Ñá nguī sán ne, dōo u'ví ña é kuve ta'an ña ña, kuān te dōo vá'a ka'an ñá'a san iña ña. ¹⁴ Ntá tsi dá dií dií ka kuínti'xe ña'a san Tó'o ko Jesucristú ne, dōo titín ña nákuve ta'an ña ña kuínti'xe i san, te tíi te ñadi'í ña. ¹⁵ Xee ní'i ña ña nchokuví di, tsōo ña ña nú ito, tsōo ña ña nú xūvi ítsi kán vata koo te āma kuíta ntí'xin Pedrú ne, kuān té ntatí kúdii ña dukú ntée ña ne, ntuvá'a ña, kuíní ña. ¹⁶ Xée ñā'a san, ña ntoo etsin ñuú Jerusaleén di. Ñá te da dií ñá xee ña, odo ñā ña nchokuví, ni ña ñu'ú é ña vá'ā nima í ne, un ntí ntí ñā ntuvá'a ña.

Dā ñu'u kutū pustrú san vi'i utun kán

¹⁷ Kidáā ne, dutu ñá odo nūú ni ūn ntí ntí ña saduceu, ñá ntí ni'i ñā né, kūne'u iní ña nī pustrú san. ¹⁸ Tīn ña ña, tsú'un kutu ña ñā vi'i utun. ¹⁹ Ntá tsi divi tsi nīñú san xee uun ánje Xuva kō, nákaán ña xi'i vi'i utun, da nantíi ñā pustrú san, kaka'an ña:

²⁰ —Kue'ēn ntó, kuntañi ntó ini ukún ka'nu kán ne, ká'an nto ni ñā'a san nté koo ni'i ña ntuvi xēé iña ña —ka'an ñā nī pustrú san.

²¹ Ku'éen ñā. Dā tuví ne, kúntí'ví ña ini ukún ka'nu kán

ne, dā éni ntu'u ña nakuā'a ña ña'á san.

Dā xee dútu ñá odo nūú san ni ña ntii ni'i ñā né, tāvá ña junta ká'nu ni ūn ntii ntí ñata, ña odo nūú iña ñá Israeé ne, dā teé tsiñu ña maú san é kinakueká ña pustrú san vi'i utun kán. ²² Dā xee ñá vi'i utun kán ne, ¿mí'i ntu kí'xi ká pustrú san? Xoxó ka ña. Kuan tsi ō ntíko kōo maú san. Ntántaa ña nī ña ñe'e jūntá san, kaka'an ña:

²³ —Dā xee ntí vi'i utun kán ne, é kantí'ú xi'i i ne, ikán ntáñi ntée sntadún san atá xi'i i kan, ntáde ña kuenta; ntá tsi dā nákaán ntí xi'i i ne, xoxó ñu'u ká i —ka'an ña.

²⁴ Dutu ñá odo nūú san nī tó'o sntadun úkún ka'nu sán ne, dā téku ña é ntáka'an maú san ne, dōo ítsu'un ña nté koo naínú kava ña nuu i sá'a. ²⁵ Ura tsí i xee úun ñatíi, kaka'an ñá ni ña:

—Un ntáa ña é tsu'un kutu ntō vi'i utun. Ikán ntáñi ñá ini ukún kán, ntánakuā'a ña ña'a san —ka'an ña.

²⁶ Kidáa ne, ñé'e tó'o sntadún san ni māú san, ixnatún ña ñā. Ntá tsi diin diin tsi nátiñ ña ña, tsi ú'vi ñá te kué'é xuu ñā'a san ña. ²⁷ Dā náxee ni'i ña ña ne, kue'en ní'i ña ña mé'ñu junta ká'nú san ne, dá kakā'an dútu ñá odo nūú san ni ña:

²⁸ —Ntí'i ne, un ntii tsi ka'án ntí ni ntō é ña ku nakua'á ka nto ña'a san kuenta iña Jesús. Divi ntō né, dā dií dií ka ntáde nto. É ini ntii ntí ña ñuú Jerusaleen tú'ún é ntánakuā'a nto ña ne, ntadá'vi ntō ntí kuétsi i é xi'i Jesús —ka'an ña.

²⁹ Kidáa ne, Pedru ní pustru ñá nguí sán ne, nantíko koó ñá, ntáka'an ña:

—Dií dií ka nuu á'vi é kuínti'xe ntí Xuva kō é ña'a san. ³⁰ Divi tsi Xuva kō, ña é inúu ini uva ata kō, ña é intōo nte ntúvi di'na ne, divi ña nantoto ñá Jesús, ña é ní nto dá náxnteé ntó ña ntíká krusi kan. ³¹ Xuva kō ntáa ni'i ña ña, kuntáa ña é kutuví ñá diñi kua'a ña, é kodo nuú ña, é nakakū ñá kō. Dukuān né, te nātu'vi o kuétsi ko, xo'ō é ña Israeé ō ne, ni'i ko é káda ka'nu iní Xuva ko ni ko kuétsi kō. ³² Sá'a éntaxé'e ntí kuenta, ni Espíritū Sántū san, tsí ta'xi Xuva kō Espíritū Sántū é kunūu ña nima ko te kuínti'xe ko ñā —ka'an pustrú san.

³³ Dā téku ña tsiñu i san é ntáka'an ña ne, dōo dutsí kuini ña. Ncho ka'ní ña pustrú san. ³⁴ Ntá tsi uun ña'a, ña fariseu, ña nani Gamalieé ne, mastrú lei iña ñá Israeé ñá, ne, dōo íko ñu'u ña'a san ña. Divi ña ne, nákuñtsí ña, kaka'an ñá te nantíi ña pustrú san ki'i kan uun da'na. ³⁵ Kidáa ne, kaka'an ñá ni ña tsiñu i san:

—Ña Israeé, kadā kuení va'ā ntó nté koo vií nto ni ña sá'a. ³⁶ Tsí emá tsi ne, xío uun ñatíi, ñá naní Teudá ne, dōo ka'nu ncho vií ña. Xío te kímí sientu ñatíi, ña ntíkin ña. Ntá tsi dā kúvi ne, ña'a é ní ña ña ne, kidáa nákuite xáa ntí ntí ña ntii ni'i ñā. Kidáa ne, xío da'na. ³⁷ Rkontúví, ntuví dá naka'vi ña ñā'a sán ne, ñá naní Júdā, ña ñuú Galileá ne, dōo ka'nu ncho vií ña ne, ñá te da dií ña'a intíkin ñá ña di. Ntá tsi xi'i ñá di ne, dā

nákuite xáa ntíí ntíí ña intíkin ña. ³⁸ Dukuān é kākā'an u ni ntō é na tsoo mií nto ña sá'a. Ná ku kini ntēé ka ntó ña. Tsí te kuēnta iña ñá'a é ntánakuā'a ña ne, koó da'na mií. ³⁹ Ntá tsi te kuēnta iña Xuva ko é ntánakuā'a ña ne, ña kúvi vii nto é kini nteē ntó ña. Kuenta tsí vii nto ve vata koo é ña ka'an ntée nto Xuva kō —ka'an Gámalieé san.

⁴⁰ Xíō ntaa iní ña tsiñu i san é kākā'an ña. Kidáā ne, nákana ña pustrú san é ntí'xi xtuku ña. Dā náxee ná ne, nátií nuu ña ña xo'ó ne, dá kakā'an ná ni ñā é ña ku ka'án ka ña iña Jéssuu. Kidáā ne, nakáka ña ña. ⁴¹ Dā ntíi pustrú san mé'ñū juntá san ne, dōo diní ña, tsí xe'é Xuva kō é ntō'lo ña kuenta iña Jéssuu.

⁴² Ná ni tee dá'na kue'en tsí ña é nakuā'a ña ñá'a san. Nguentúvi ntáka'an ntódo ña ni ñá'a san kuenta iña Jéssuu ini ukún ka'nu kan nī nú vi'í ñá'a sán di.

6

Ña u'xe ñá'a, ña é xntíi

¹ Ntúvi tsikán ne, kūtítín ña kuínti'xe i Cristu. Kidáā ne, xío ñá'a e ntáka'an tú'un griegu éni ntu'u ña tsí'í kuétsi ña ña ntáka'an tú'un hēbreú san, ntáka'an ñá tsí ñadī'í kii, ña ntáka'an tú'un griegu san ne, ñá ku'e tsi ntáni'í ña mí káxi'í é ká'xi ñá utén utén, tsi díí ka kue'e ntáni'í ñadī'í kii, ña ntáka'an tú'un hēbreú san. ² Dukuān ne, uxúvi ñá'a pustrú san kána ña un ntíí ntíí ña kuínti'xe i san é nataká nuu ña. Kidáā ne, kaka'an ná ni ñá:

—Tē ntí'í vii ntí tsiñu é kuēnta vii ntí ña'a sán ne,

ñá kúvi vii ntí é nakuā'a ntí nto tú'un Xuva kō. ³ Díí ka vá'ā ó, ení, divi ntō nakaxnúu nto u'xe ñá'a ña'a nto é koto ña tsiñu sá'a. Nakaxnúu nto ñatíi, ña e dóo ini nté koo vii i, ña e dóo nuu Espíritū Sántū nima i, ña ntaíko ñu'u ña'a sán ne, divi ñá é vii ñá tsiñu é kuēnta vii ña ña ña'a san, é tsí'í ña é ká'xi ñadī'í kii san. ⁴ Divi ntí ne, da mií tsí é ká'an ntá'ví ntí nī é nakuā'a ntí ña'a tú'un Xuva kō —ka'an ña.

⁵ Ná nguii sán ne, xkúntee iní ña é ntáka'an pustrú san. Kidáā né, nākaxnúu ña u'xe ñá'a, vatā ó ka'an ña: dí'na Esteba, ña e dóo kainuu iní i Xuva kō, e dóo nuu Espíritū Sántū nima ña; kidáā ne, Felipe, ni Prócuru, ni Nicānoo, ni Tímuún, ni Pärmena, ni Cúlaa. Culaá san ne, ñuú Antioquia vé'xi ña, ntá tsi kantíkin ñá Xuva ko vatā o dé ña Israee dá éni ntu'u ña kuínti'xe ña Cristu. ⁶ Ntēka ña u'xe ñá'a ñatíi san, kue'en ni'í ña ña mí ntoo pustrú san. Pustrú san ne, xntekū ñá nta'a ña dikí ñá u'xe ñá'a sán ne, ka'an ntá'ví ñá iña ña da xnuú nta'a ña ña tsiñu san.

⁷ Kidáā né, dōo ite xáa tú'un Xuva kō né, kūtítín ña kuínti'xe i Tó'lo ko Jéssuu, ña ntoo ñuú Jerusaleen. Ikān ne, títín dutu ñá Israee kuínti'xe ña di.

Dā tññ ña Esteba

⁸ Estebá san ne, dōo ki'in itō idé ña nuu i e dóo ka'nu, tsí Xuva kō dóo xntíi ña ña ne, náxnuu viko ña ña. Koó dá kúdu'va ña'a san da íni ña. ⁹ Ntá tsi íó ña vé'xi úkūn é naní Ña Nakáku, nī ña vé'xi ñuú Cirene, ñuú Alejandria, ñuú Ciliciá, nī ñuu Ásiā ne,

ñá nī xkúntee iní ña é kākā'an Esteba. Tuku ō dé kuení ña ne, eni ntu'u ñā ntánāa núu ña nī ñā. ¹⁰ Ntá tsi ña nī kuví vii ña nī ñā, tsi dóo vá'ā ó kākā'an ña, tsi xe'e Espíritū Sántū san é kūtuni ña nté koo ka'an ña. ¹¹ Kidáā ne, ntá'vi ña ña'a san é dā'ví ña Esteba dóvete, Tsi'i ña dikí ña é kākā'an ña tsi kākā'an kīni Esteba iña Muisee ni iña Xuva kó di. ¹² Dukuan ō nateñu núu ña ña'a sán, ni ñata, nī mastrú lei Xúva kō. Kidáā né, dā nēní tsi Esteba, tññ ña ña, kue'en ni'i ña ña mí ntoo ñá odo nūu, ntáde ña junta. ¹³ Xee ní'i ña ña é kākā'an dóveté san ne, ntáka'an ña:

—Ña sāl'á ne, dóo kākā'an ntée ña vi'i Xuva kō né, dóo kīni ó kākā'an ñā iña lei san di. ¹⁴ Tékú ntí é kākā'an ña tsi Jesuu, ñá ñuú Nazareé ne, nakatsin ña vi'i Xuva kō ne, nadama ña é vatā xkoó iní ō e xtúví Muisee —ka'an ñá ka'an dóveté san. ¹⁵ Kidáā ne, un ntí ntí ña odo nūú san nī ña ntoo sán ne, iito ña Estebá ne, iní ña nuu ña e xi'í nuu vatá ó kaxi'í nuu nuu ánje.

7

Nté ō nantíko kōó Esteba

¹ Kidáā ne, kākā'an tó'ō dutu iña ñá Israeé san, kat-sixe'e ña Esteba:

—¿Ntāa ntu é ntáka'an ñá sāl'a? —ka'an ña.

² Kidáā né, eni ntu'u Esteba kaká'an ñá nī ñā:

—Un ntí'i kué'en dú'va nto, te kuetsi te na'nu nto, kīni nto é kākā'an u nī ntō: Iní nto tsi Xuva kō, ña dóo ka'nu, ntii díto ñá nuu uva áta ko Ábraan nte ntúvi di'na, dá tūvi dukuan ña ñuú Mesopotamia, di'na dá kī'in

ñá é kikutúvi ña ñuú Haraan. ³ Ne, kākā'an Xúva ko ni Ábraan: “Xtuvīn miin ñuú o ni ūn ntí ntí ñavi'i o, kué'en xio ñuu mí nañé'é u o ve”, ka'an ña. ⁴ Kidáā ntáka Ábraan ñuú Caldea, kué'en ña, kukutuví ñá ñuú Haraan. Rkontúvi ne, xi'i uva ñā né, Xuva kō kixnteká ña ña, xee ña ñuu sá'a mí ntoo ó vevii. ⁵ Ntá tsi Xuva kō ñá ni xé'é ña ñu'u é kúvi iña mii ña, nté un siin. Ntá tsi xe'é ña xu'u ña é dā nte rkontúvi kué'e ña ña ñu'u'san. Tē xi'i ñá ne, kuví iña i'xá ña ni i'xá ika ñá dí, kuān te ntuvi tsíkan ne, váta kōo i'xá ña. ⁶ Sá'a kākā'an Xúva ko ni Ábraan: “I'xá o ne, xio ñuú kuntōo ña; ñá te ñuú mii o kuntoo ña. Kidáā né, dóo kīni koo vii ña'a san ni ñā. Kī'i ña ña é kuetsi é káda tsiñu ña iña ña. Kímī sientu kuia é kuan koo nantō'o ña ña. ⁷ Ntá tsi kué'e u é ntō'o ña ñuu tsíkan e kuán koo nantō'o ña i'xá o. Kidáā ntíi i'xá o ñuu tsíkan, naxee ñá ñuu sá'a ne, i'a tsi kuntoo ña, kunuu iní ñá ko”, ka'an Xúva ko ni ña. ⁸ Kidáā ne, xé'e Xuva ko xu'u ña ni Ábraan ne, dē kú'vē ña é tē'nte un siin kúnū é ixi un ntí ntí i'xa tíi san vata koo é díto e ntáduku ntée ña Xuva kō. Dukuan né, dā káku i'xá ña é nani Isaá ne, dē ntaa Ábraan, é'nté ña kúnū é ixi i da kúvi ūna ntúvi káku ne, kuan tsi o dé Isaa ni i'xá ña é nani Jacó ne, kuan tsi o dé xtuku Jacoo ni ūn ntí ntí i'xá ña, diví ñā é uva ūxuvi tátá ña Israee.

⁹ I'xá Jacó san ne, kūne'u iní ña ni ení ña, ñá nani Jōséé ne, díko ña Jōséé san. Ña ñuú Egítō ñíi ña ña é káda tsiñu ñá iña ña. Ntá tsi ínūu mé'ñu Xuva ko Jōséé san ne, ¹⁰ náakú ña ña é kánto'o ña.

Xé'e ñā e dóo ki'in íní Josee nté koo vií ñā ne, xé'e ñā e dóo kuinima rei ñuú Egítō sán ñā, divi rei, ñā nani Farāuun. Rei san ne, nākaxnúu ñā Josee é kodo nuū ñā ñuú Egító nī nú vi'i ñā kān di.

¹¹ 'Kidāā ne, kútama ñuú Egító ni ñuú Canaan. Ñā ni nī'i ñāta kō é kā'xi ñā. Dōo ntó'o ñā dókō. ¹² Ntá tsi xee tú'un nta'a Jacoo tsí ió trigu ñuú Egító sán ne, táxnūu ñā i'xá ñā, divi uva ata ika kō. ¹³ Dā kúvi uvi íto ñe'e ñā ne, da kidāā xe'é Josee kútuni ñā é ēni míi ñā ñā ne, kidāā kútuni Fārauun é ñavi'i Joseé san ne, tatá Israee ñā. ¹⁴ Kidāā ne, táxnūu Josee tú'un é kī'in úva ñā Jācoo, ni ún ntíi ntíi ñavi'i ñā, kikuntóo ñā ñuú Egító. Úni díko xe'un ñā'a ñā ¹⁵ xée ñā é kuntōo ñā ñuú Egító. Ikān xi'i Jacoo ni ñāta kō, ñā intóo dí'na. ¹⁶ Dā rkontúvi dá xi'i ñā ne, kue'en ní'i ñā ñā ñuú Siqueén ne, ikan íntú'xi ñā ñāña e ñíi Abraan ntá'a i'xá Hamoo.

¹⁷ 'E dóo káxa ñā Israeé san ñuú Egító da xee étsin ntuvi é ntūntaa é kākā'an Xúva ko dā xe'é ñā xu'u ñā ni Abraan. ¹⁸ Kidāā ne, xée tūku ñā'a é vii ñā rei ñuú Egító ne, rei tsikán ne, ñā ni íni ñā xoo e Jósee. ¹⁹ Rei sa'á ne, ēni nta'ví ñā ñāta kō né, dōo nantó'o ñā ñā. Dē kú've ñā é nakuitā ñā un nti'i i'xa tií san é dā ve kakaku vata koo é na kúvi, tsí ntio ñā é nantí'i ñā tatá kō. ²⁰ Ntuvi tsikán ne, káku Muisee. Úni xóo xtúvi xu'u ñā i má vi'i ñā kān é nakuē'nu ñā i, tsi dóo ntio Xuva ko ī. ²¹ Dā ñā ni kuví vií ka ñā ni ī né, da mií é xtuví xaa ñā i. Kidāā né, divi

tsí diókō rei san kí'i ñā i ne, nakuē'nu ñā i vata tsi te i'xá mií ñā. ²² Dukuān ne, kutú've Muiseé san é un nti'i é íni ñā Egító ne, dōo íni ñā nté koo ka'an ñā ne, dōo iō ñā é vii ñā nee nti'i nti'i.

²³ 'Dā nti'i ñā uvi díko kuiá ñā ne, dē kuení ñā é kī'in ñā, kikoto ní'ni ñā ñā'a ñā, ñā Israeé san. ²⁴ Ikān íni ñā tsí uun ñā'a ñā Egító kanantō'o ñā uun ñā'a ñā Israee. Muiseé ne, nadá'an ñā ñā'a ñā, ñā Israeé san ne, ē'ní ñā ñā Egító san. ²⁵ Kuiní ñā té kūtuni ñā'a ñā é Xuva kō táxnūu ñā ñā é nakákū ñā ñā. Ntá tsi ñā te kuan ō ni ñe'e díki ñā Israeé san. ²⁶ Tuku ntuvi ne, ta'an tūku Muisee úvi ñā'a ñā Israee, ntānaā ñā ne, ntio ñā é naka'nté nuu ñā, kaka'an ñā: “¿Nté kui kuān ó de ntu nto? Tsi ñā vā'á ō é naa o ni ta'an kō”, ka'an ñā. ²⁷ Kidāā ne, uun ñā'a ñā, ñā é kadē xení ni tā'an i ne, ti'vi nūu ñā Muisee, kaká'an ñā: “¿Xoó ntu kaka'an i é kadā kú've nto íñā nti, é xntékú ku've ntó nti? ²⁸ ¿Vá ka'nī ntú nto ko vata ō é'ni nto ñā Egító san iku?”, ka'an ñā. ²⁹ Dā téku Muisee é kākā'an ñā ne, ínu ñā ñuú Egító, kué'en ñā, kukutúvi ñā ñuú Madaaan. Ikān éni vi'i ñā ne, xío ūvi i'xá ñā.

³⁰ 'Ítā nti'xin uvi díko kuiá ne, uun ntuvi kaika Muisee má kū'u kan etsin xuku é nani Sināii. Ikān íni ñā é ka'xi ntá'a utun sán ne, ntii díto uun ánje Xuva kō mé'ñū ñu'u é ka'xi san. ³¹ Koó dā kúdu'va Muisee da íni ñā ne, xée étsin ñā é koto díto ñā. Tékú ñā tatsin Xúva kō é kākā'an ñā ni ñā: ³² “Xu'ú ne, Xuva ñāta o Abraan, Ísaa, ni Jācoo”, ka'an ñā. Koó dā kan'i Muisee e dóo

ū'ví ña ne, ú'vī ñá é kōto ña ñu'u san. ³³ Ne, kaka'an Xúva ko ni ñā: “Nantīin nti'xen o, tsí ñu'u mí ntītsín san ne, ñu'u kuíko. ³⁴ Xu'ú ne, é iní u é kuān nte ntántó'o ña'a ko ñuú Egítō. É tēkú ko e dóo nta'ví o ntáa san nuu ña. Dukuān é vē'xi ú é nakākú u ña. Ni'ín ve, tsí nataxnūu ú o ñuú Egítō”, ka'an ña.

³⁵ Kuān te nántii ni'ni ñata kō san Muisee dá ntáka'an ña: “¿Xoó ntu kaka'an i é kadā kú'vē nto iñá nti, é xntēkú ku'vē ntó iñá nti?”, ne, divi ñā é taxnuu Xuva kō é kadā kú'vē ntí'xe ña, é nakakū ñá ña Israeé san, tsí kuān ó kaka'an Xúva ko ni ñā da ntii díto ánjē san mé'ñu ūtun é kai'xí san. ³⁶ Divi Muiseé san é nátava ña ñata kō san da ntáka ña ñuú Egítō. Divi ñā e dé ña nuu i e dóo na'nu. Dōo kue'e kuénta xe'é ña dā intóo ña ñuú Egito, dā ita ntí'xin ñata ko Ntute Ñu'u Kué'é ne, da nñ íka ña uvi díko kuia má kū'u kán di. ³⁷ Divi tsi Muisee é kaka'an ñá nī ña Israeé san: “Xuva ko ne, taxnūu ña uun ña'a, ña é ka'án naa ña vata tsí ó de ú xu'u, uun ña'a, ña é divi tsi tāta ko”, ka'an Muisee. ³⁸ Muisee xtúku tsi san é itúvi ña ni ñata kō da náta'ká nuu ña má kū'u kán ne, divi ña kaka'an ñá nī ánjē rki uku Sínaii da xe'é Xuva kō tú'un ñā é káta'xi ntuvi iña ko é káda ntaa o.

³⁹ Ntá tsi ñata kō sán ne, ña ni ntío ña kuintí'xe ña Muiseé ne, nántii ni'ni ña ña. Tivi iní ña e ntáka ña ñuú Egito ne, ntío ña é ntiko kōo xtúku ña. ⁴⁰ Kidáā né, kaka'an ñá'a sán ni Áron: “É ntío ntí ne, káda vá'a nto é kúvi xuva ko,

é kodo nūú nuu ko, tsí ñá ini o nté ó kúvi ni Muisee, ñá natavā ko ñuú Egítō”, ka'an ña. ⁴¹ Kidáā ntavá'a naā ñá uun i'xá duntiki e kúvi ti xuva ñā né, ē'ní ña kiti kantító nti'xe é kāmí ña ti nuu kiti ntuvá'a naā san vata kaa doméni é kué'é ña ti. Tává ña dodíni iña xuva ñā e ntavá'a naa múi ña. ⁴² Xuva kō né, tsoo mii ña ñā kidaa, ku ika ña ñā ne, xe'e ñā é dotō tsí kunuu iní ña ngántii ni xoo ni ūn ntíi ntíi xntivi é ió e dukún kan, vatā ó uve na'a iní tutu é de vá'a ña é kaka'án naa Xuva ko kidaa:

¿Amá ntu tá'xi nto kó doméni kiti é'ni nto

da íka nto má ku'u kan da nñ é ūvi díko kuia san?

⁴³ Da mii kué'en tsi é ido nto vi'i doo iña xuva nto Moloó ne,

ido nto xntivi iña xuva nto Re-faan.

Ñá te divi ú ntánuu iní nto ko, tsí kudii e ntáva'a naa mií nto ntánuu iní nto.

Dukuān né, natavá u nto ñuú nto ne,

natsoo ú nto dií ka ikā é ñuú Babilonia,

ka'an Xúva ko nī ña Israeé san.

⁴⁴ Dā íka ñata kō má kū'u kán ne, iní'i ñá vi'i doo e kúvi xúkūn, mí ñu'u vá'a lei iña Xuva ko, divi é ntáva'a naā ña'a san vata tsí ó nañé'e Xuva kō Muisee. ⁴⁵ Xúkūn vi'i doo san ne, kúvi iña ñata kō kidaa ne, kuan tsí ó ntaído ñā dá xee ñá ni Jōsuee dá idé ña du'xen nī ña xio ñuu, é kí'i ña ñu'u ña, tsí Xuva kō nántii ña ña é ña te ña Israeé san vata koo é kúvi kuntoó ñata ko ñuú sa'a. Ne, i'a katúvi xúkūn vi'i doo san nté ntúvi dá itúvi rei Davii. ⁴⁶ Rei Davii san ne, dōo

ntio Xuva ko ñā. Ncho xntitsi ñā xúkun kā'nu iña Xuva ko, é divi tsi Xuva ñata ko Jācoo; 47 ntá tsi rei Salamuun kúvi idé ña xntitsi ñā xúkun san. 48 Ntá tsi Xuva kō, ña e dóo ka'nu sán ne, ñá te ñni ukun e xntitsi ña'a san kutuyi ña. Tsi vatā ó kaka'an ña é kākā'an naa Xuva kó ne:

49 Vi'i antivi ā tuví u, kadē kû've u.

Ñuxiví san ne, vata kaa teu é nteku nti'i dī'in ko kaa.

¿Nté ntu kaa vi'i é xntitsi ntō iñá ko?

¿Ō mí'i ntu kūtuví da'na u?

50 ¿Ñā ntu te xú'u e dé kû've u neé nti'i nti'i é iō?

ka'an Xúva kō.

51 'Un nti'i kué'en dú'va nto ne, ¿nté kuān nte ló'o ntu nto? ¿Ñā ntátekú kué'en xnto? Vata tsi tē ña ñni nto xoo é Xuva kō. Ñā ntákuinti'xe kué'en xnto é kākā'an Espíritū Sántū san. Dadī xnto ñi ñata ntō. 52 Dōo nantó'o ña da xōo ka ña'a, ña é ka'an naa Xuva kó ne, ē'ni ña ña'a, ña é kākā'an é ki'xi uun ñatī, ña e dóo va'a é taxnuu Xuva kō. Veví ne, é kī'xi ñá ne, divi ntō díko nto ñā né, ē'ni nto ña di.

53 Divi ntō ni'i ntó lei iña Xuva ko e kixni'i ánje san kidaa ne, ntē ña ni kuinti'xe nto lei san. —Kuan ō ka'an Ésteba ni ñá odo nūu iña ñā Israeé san.

Dā xi'i Ésteba

54 Dā téku ña'a san é kākā'an Éstebá ne, kūdiin kué'en ña. Veví tsi ka'xi kué'en ñá ña, kuiní ña. 55 Ntá tsi Estebá ne, dōo nuu Espíritū Sántū nima ña. Ntāa ni'i ña nuu ñá e dukún kan, ñni ña Xuva kō e dóo kaxi'i nuu ka'nu ña ne, ntísí Jesuu díñi kua'a ña.

56 Kidāá né, kaka'an ña:

—¡Un kaa é kainí u! Nākaán vi'i antivi ne, kainí u Ña Vexkúvi Ñatī, ntísí ña diñi kua'a Xuva kō —ka'an ña.

57 Ntá tsi dutú san ne, kūdiin kué'en ña é kuān ó kaka'an ña. Édí ña lo'xo ñá ne, koó da vāntiñi ña tūn ña Esteba, 58 kué'en ní'i ña ña diñi ñuú kán né, ikán xe'é xuu ña ña. Ña ntátsi'i kuétsi ñā sán ne, tsoo vatá'a ña doo ña nta'a uun ná kuétsi, ná naní Saúlū.

59 Ntá tsi, da nī ntáxe'é xuu ña ña ne, kaka'an ntá'ví Esteba, kaka'an ña:

—Tō'ó ko Jesuu, naki'i nto nimá ko —ka'an ña. 60 Kidāá ne, nakunchíti ña ne, un ntií tsi kākā'an ña:

—¡Xuvā, ka'nu vií nto nima ntó ñi ña sá'a tsi kuān ó ntáde ña ñi ko! —ka'an ña.

Dā kúvi ka'an ña sá'a ne, xí'i ñā.

8

Nté ō nantó'o Saúlū ña ntákuinti'xe i

1 Saúlū ne, iō ñá dodīni é kā'ni ña'a san Esteba.

Divi tsi ntūvi tsikan iñi ntu'u é dóo ntánantó'o ña'a san ña ntákuinti'xe i Jesuu, ña ntoo ñuú Jerusaleen. Ne, ñnu ntií ntií ñá, dotō tsi kué'en ña, kukuntóo ña ñuú Judea ni ñuú Samaria. Mī sá pustrú san kantóo ña ñuú Jerusaleen.

2 Ntá tsi iō ña'a, ña é dóo ntánuu ñni i Xuva kō né, divi ñā i'xi ña Estebá ne, dōo éku nteé ña ña. 3 Da nī Saúlū né, kuan tsi ó de ña, kanantó'o ña ña ntákuinti'xe i san. Kata'vi ña xi'i ña'a sán ne, katavá ña ña, te tíi te ñadī'i, é tsu'un kutu ña ña vi'i utun kán.

Dá kakā'an ntódo ña tú'un va'á san ñuú Samaria

⁴ Ntá tsi ña kuínti'xe i, ña e éka ñuú Jerusaleén ne, ta'án ñuu ta'án ñuú kue'en ña, ntáka'an ntódo ña tú'un va'á iña Jesús. ⁵ Uun ña'a, ñá nani Félipé ne, kué'en ña uun ñuu é káduku ntée ñuú Samariá ne, ikan káka'an ñá ni ñá'a iña Cristu. ⁶ Nataká nuu ña'a san é kīni ña é káka'an ñá ne, uun ito tsi kuínti'xe ntíí ntíí ñá é káka'an Félipé. Ntaíni va'a vá'a sa un ntíí ntíí ña'a san é káka'an ñá ni ñá ne, ntaíni ña tsí kade ña nuu i e dóo na'nu. ⁷ Xíó ña'a, ña é ñū'u é ña vá'a nima í ne, koó dā ntákachu'u ntáa é ña vá'a san da ntántii nima ñá'a san. Ne, dōo titín ña natín nī ña xne'é di ne, ntuvá'a ña. ⁸ Uun ito tsi náku'un dini kue'en nima ñá'a san, ña ntoo ñuu tsíkan.

⁹ Ntá tsi uun ñatíi, ñá nani Símuun ne, tatán ña. Émá tsi kade tatan ña, kaeni nta'ví ña ña ntoo ñuú Samaria, kaka'an ñá tsi dóo ka'nu ña'a ña. ¹⁰ Un ntíí ntíí ña'a san, te kuetsi te na'nu ña ne, dōó ntaíni ña é káka'an ñá ni ñá ne, kuínti'xe ña ña, ntáka'an ña:

—Ña sá'a ne, dōó iō ñá é víi ñá. Vatā ó kade Xuva kō kade ña—ka'an ñá'a san.

¹¹ Dōo kuínti'xe ña'a san ña, tsí koó dā ntákudú'va ña nuu i é kákuvi kade ña. Tsi éma tsi kuān ó de ña, kaeni nta'ví ña ña'a san. ¹² Ntá tsi dá xee Félipé ne, eni ntu'u ña kaka'an ntódo ña iña i mí kadē kú've Xuva kō, kaka'an ñá kuenta iña Jesúcristu. Kuínti'xe ña'a sán ne, titín ña ítsi ntute ña, te tíi te ñadí'i. ¹³ Uun tsi nte Símuun kuínti'xe ña, ítsi ntute ña dí ne, dā éni ntu'u ña intíkin ñá

Felipe. Koó dā kúdu'va ña é kaíni ña nuu i é dóo na'nu san ni e dóo kue'e nuu i é edé ña.

¹⁴ Kidáa ne, xee tú'un nta'a pustru, ñá ntoo ñuú Jerusaleen, tsí e kuínti'xe ña ñuú Samaria tú'un Xuva kō né, ikān táxnuu ña Pedru ní Juan, kué'en ña. ¹⁵ Dā xee ña ñuú Samariá ne, ka'an ntá'ví ñá iña ñá ntoo ikān vata koo é ní'i ña Espíritū Sántū. ¹⁶ Tsí nté uun ña vata kunūu Espíritū Sántū nima ña; mii tsi kuēnta iña Tó'o ko Jēsuu ítsi ntute ña. ¹⁷ Kidáa ne, Pedru ní Juan xntéku ña nta'a ña diki ñá'a san ne, inúu Espíritū Sántū nima ña.

¹⁸ Dā íni Símuun tsí ní'i ña'a san Espíritū Sántū san dá xntéku pustrú san nta'a ña diki ñá ne, kaxe'e kuétsi ña ña diu'un, ¹⁹ kaka'an ña:

—Ta'xí nto é kúvi víi u vatā ó de nto, vata koo é tē xntekú u nta'a ko diki ñá'a san ne, ní'i ña Espíritū Sántū sán di—ka'an ña.

²⁰ Kidáa kakā'an Pedru ni ña:

—¡Ñá tē diu'un o é ntio ko! ¡Na kūnaán miin ní diu'un o, tsí kuān ó kadē kuení o é kuiin diu'un o é kata'xi Xuva kō doméni! ²¹ Ñá te sá'a é káduku ntéen, tsí ña te vá'a nima o nuu Xuva ko. ²² Natu'vin kuetsi o, kákan nta'a Xuva kō é káda ka'nu iní ña ni ó é kuān ó kadē kuení o. ²³ Tsí dīvin ne, dōo kúvé nima o, dōo kúvaven ni kuétsi o—ka'an Pedru ni ña.

²⁴ Kidáa ne, kaka'an Símuun:

—Mii nto kákan ntó nta'a Xuva kō é ña kuan koo kúvi ko vatā ó kaka'an ntó san—ka'an ña.

25 Pustrú san ne, dā kúvi ka'an ntódo ña tú'un Xuva ko, ni dā kúvi ntaa ña ni ñā'a é un ntí'i e íni ña ne, kúnū'ú ña ñuú Jerusaleen. Ítā ntí'xin ña titín ñuu é kāduku ntée ñuú Samariá di ne, ikān ka'an ntódo xtuku ña tú'un va'á iña Jesúcristu.

Dá kakā'an Félipe ni ñátí, ña vé'xi ñuú Etiopía

26 Kidáā ne, ntii dító uun ánje Xuva ko nūu Félipe, káka'an ña:

—Kuē'en máa i kān mí nuu ítsi é kaíta ntí'xin ñuú Jerusaleen é kāñe'e ñuú Gaza —ka'an ña.

Itsi sā'á ne, da miī má kū'u mí xoxo ntoó i. 27 Felipé ne, kué'en ñā ne, itsi kān tá'an ña uun ña'a ñatí, ña vé'xi ñuú Etiopía. Ña tsikán ne, ña tsiñu i, diki í ña iñá reina ñuú Etiopía, ñá nani Cāndace. Itsi kan vē'xí ña sa'a é ñe'e ña ñuú Jerusaleen é vii ñá nchu'ún iña Xuva ko. 28 Ntiko koō ñá ñuú ña kān ne, nuu vá'a ña iní vi'i é kāñu'u ídu. Nuu ña, kanakuā'a ña tutu é de vá'a Isaía, ña kaka'án naa Xuva ko nte ntúvi di'na.

29 Kidáā ne, kaka'an Espiritū Sántū sán ni Fēlipe:

—Kuē'én, kūntikin ví'i é kāñu'u idú san —ka'an ña.

30 Koó dā kainu ña, kue'en ñá ne, xēe ntíkin ña vi'i é kāñu'u idú san. Tēkú ña é kanakuā'a ña ñuú Etiopía san tutu é de vá'a Isaía ne, tsixe'e ña ñā:

—¿Kāñe'e diki ntu nto é kanakuā'a nto san? —ka'an ña.

31 Ña ñuú Etiopía san ne, kaka'an ña:

—¿Mí'i ntu? Dōó xu'ū ó kaka'an. ¿Xoó ntu kuvi vii i nañe'e í ko neé kani tú'un? Kixkene nto, kutuvī ntó diñi ko —ka'an ñá ni ñā.

—Kuvi di —ka'an Félipe.

32 Mí kanakuā'a ña tú'un Xuva kō né, du'vā ó kaka'an: Tsí ntēka ña ña é ka'ni ñá ña vata kaa uun a le'ntu é kā'ni ña i;

vata tsi kaa uun a le'ntu e dóo to'o,

é ña te kaitsu'ún dá kādeté ña idi i ne,

kuān koo kuvi ña;

diin diin tsi kutuvī ñá di;

ñá ká'an kue'en tsí ña.

33 Nantii ni'ni ña ña ne,

ñá ni ñe'e me'ñu ña é kūtuni ña kuétsi ñā.

¿Mí'i ntu xio i'xá ña?

Tsí náki'i ña'a san ntuvi iña ña ñúxivi sa.

Sá'a kakā'an tú'un Xuva kō mí nakua'a ña.

34 Kidáā né, katsixe'e ña ñuú Etiopía san Felipe, káka'an ña:

—Vii nto da xe'e, ká'an nto nī ko: ¿Xoó ntu iña i é káka'an ñá sá'á, ña é káka'án naa Xuva ko? ¿Iña miī ntu ña kaká'an ñá ne, o iña tuku ñá'a? —ka'an ñá, tsixe'e ñā.

35 Kidáā né, eni ntu'u Fēlipe, kaka'an ñá ni ña, kanañe'e ñá ña nee é kani tú'un tú'un Xuva kō mí kanakuā'a ña ne, kaka'an ñá ni ña iña Jesús.

36 Kidáā né, dā ita ntí'xin ña uun itsi mí io ntúte ne, kaka'an ñá ñuú Etiopía san:

—I'a io ntúte. ¿Vá ña kuvi ntu te kutsi ntuté u vevii? —ka'an ña.

37 —Nté kui ña'a, te kani nima ntó kakuinti'xe nto —ka'an Félipe. Ne, kaka'an ñá ñuú Etiopía san:

—Kakuinti'xé ko tsí Jesu-cristú ne, I'xá Xuva ko ñā —ka'an ñā.

³⁸ Kidāā ne, kaka'an ñā é nākuntitsi da'na idú san. Nūu ñā, ntuvi ñā Felipe, kué'en ñā nú ntute san ne, ikan tsí nakutsi ntúte Felipé san ñā. ³⁹ Dā ntíi ñā diñi ntute kân ne, xio kue'en ní'i Espíritū Sántū san Felipe. Nte kidāā ñā ni iní ka ñā ñuú Etiopía san ñā; ne, dōó diní ñā, nakunuu itsi xtuku ñā. ⁴⁰ Felipé ne, é ñuú Azoto túvi ñā dá kutuni ñā ne, íka ñā ta'án ñuu ta'án ñuu, kaka'an ntódo ñā tú'un va'á iña Jesuu un tsi da nté xee ñā ñuú Cesarea.

9

Dā náti vi ini Saúlū
(Hch. 22:6-16; 26:12-18)

¹ Da ni kākudii dukuan Saúlū ne, kainchu'vi ñā ñā kuínti'xe i Tó'o ko Jesuu, ncho ka'ní ñā ñā. Dukuān ne, kué'en ñā, kūkoto ñā tó'ō dutu. ² Íkan ñā tūtú é kué'é ñā un ntí'i dūtu úkun ñuú Damascú é ní'i ñā itsi é tīn ñā ñā é kuínti'xe i Jesuu, te tíi te ñadī'i, é kí'in ní'i ñā ñā ví'i utun ñuú Jerusaleen. ³ Ntá tsi da xee étsin ñā diñi ñuú Damascú ne, koó dā kúdu'va ñā dá xí'i nuu ñu'u é v'xi e dukún kân. ⁴ Nantúve Saúlū ñu'u kân ne, kidāā téku ñā uun tatsin é kāk'a'an ni ñā:

—Saúlū, ¿nté kui kanantō'on ntun ko? —ka'an tátsin san.

⁵ Kidāa ne, tsixe'e Saúlū:

—¿Xoó ntu ña'a nto? —ka'an ñā.

Ne, kaka'an tátsin san:

—Xu'u é Jesuu. Diví ú e dōo kanantō'on ko. ¿Nté kui kan-tukun kuí'in mín ntun kúñu o? —ka'an ñā ní Saúlū san.

⁶ Saúlū ne, koó da kánf'i kantei ñā, kaka'an ñā:

—Tō'o, ¿neé ntu ntio nto é víi u? —ka'an ñā.

Ne, kaka'an Jesuu ni ñā:

—Nakuntitsin, kué'én ñuú Damascú ne, ikan ká'an ñā nee iña é víin —ka'an ñā.

⁷ Ñatīi, ñā ntaíka dadīi ní Saúlū né, dōo ú'ví ñā, tsí téku ñā tatsin san, ntá tsi nté uun xoxo ni iní ñā.

⁸ Kidāā ne, nākuntitsi Saúlū é túvi ñā ñu'u kân. Ntá tsi dā nákaán ñā ntuxnúu ñā ne, ñā ni xí'i kue'en tsi. Kañū'u ñā nta'a ñā, kue'en ní'i ñā ñā ñuú Damascú. ⁹ Íkân katúvi ñā uni ntúvi ne, ñā ni xí'i nuu ñā; nté ñā ni e'xí ñā ne, nté ntúte ñā ni xí'i ñā di.

¹⁰ Ñuú Damascú san tuví uun ña'a ñā kuínti'xe i Jesuu, ñā nani Anānia. Kaka'an Tó'o ko ni ñā, vata tsi tē ntitsi ñā nuu ñā, kaka'an ñā ni ñā:

—¡ō né, Anania! —ka'an ñā.

—I'a tuví u —ka'an ñā.

¹¹ Kidāā ne, kaka'an Tó'o ko ni ñā:

—Nakuntitsin ne, kué'én itsi é nani Itsi Ntaa. Ne, ikan kué'én, tsixe'én nú ví'i Júda te tuví uun ñatīi, ñā nani Saúlū, ñā v'xi ñuú Tarsu. Tsí vevii ne, ikân tuví ñā, kaka'an ntá'ví ñā. ¹² Ne, é x'e' é ú é kiní ñā tsí uun ñatīi, ñā nani Anānia, ntitsi ñā nuu ñā, kúk'ví ñā iní ví'i ñā kân né, xntekū ñā nta'a ñā diki ñā vata koo é nāxí'i ntuxnúu ñā —ka'an Tó'o ko ni Anāniá san.

¹³ Ananiá ne, ntíko koō ñā, kaka'an ñā:

—Ini ntó, Tó'ō, tsí é dóo ntáka'an ña'a iña ñá sã'a. Ntáka'an ñá tsi dóo kini idé ña ni ña kuínti'xe i nto, ña ntoo ñuú Jerusaleen. ¹⁴ Vevíi ne, xee ña i'a, ni'i ña tutú é xe'e tó'ō dutú san é t̄in ña un nt̄iñ ña'a, ña é ntákaku ni'i divi nto —ka'an Ánania.

¹⁵ Ntá tsi kaka'an Tó'o ko ni ñā:

—Ñā té ñni. Kue'ēn kán, tsi é nakaxnúu ú ñatíi sa'a é kã'an ña kuenta iña ko ni ùn nt̄iñ nt̄iñ ña'a, ña túku ñuú, ni ña odo nūu iña ñá ne, ni ña Israeé san di. ¹⁶ Nañē'ē u ña é ña te nté kaa ió é ntó'o ña kuenta iña ko —ka'an Tó'o ko ni Anāniá san.

¹⁷ Kidáā ne, kué'en Anāniá nú vi'i mí tuví Saúlū. Kúk'í'ví ña ne, xntekū ñá nta'a ña diki ña, kaká'an ña:

—Ení ko, Saúlū, ña ini nto tsí Tó'o ko Jēsuú ne, divi ñā é ntii dítō ña mí'i ítsi vé'xi nto ne, divi ñā táxnūu ña ko é v̄e'xi ú vata koo é na nāxi'í xtuku ntuxnúu nto ne, vata koo é kunūu Espiritū Sántū san nima nto —ka'an Ananiá san.

¹⁸ Ura dú'va tsi i ntii ntee vata kaa diden é nuu nt̄i'u ntuxnúu ña ne, nākiní xtuku ña. Kidáā ne, nákunt̄isí Saúlū ne, ura tsí i ítsi ntute ña.

¹⁹ Kidáā né, ē'xí ña ita ne, nakunúu ntii ñā. Kūkuíi ña katúvi ña ni ñā kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Damascu.

Dá kakā'an ntódo Saúlū ñuú Damascu

²⁰ Ura tsí i eni ntu'ū Saúlū kaka'an ntódo ña ini ukún ña Israeé, kaka'an ñá tsí Jēsuú ne, divi ñā é I'xá Xuva kō. ²¹ Un nt̄iñ nt̄iñ ña'a san ne, ntaíni ña Saúlū ne, koó dā kúdu'va ña da téku ña é kaka'an ña. Ntáka'an ñá'a san:

—¿Ñā ntu te ñá sã'a e dóo inchu'vi ña ña kuínti'xe Jēsuu, ñá ntoo ñuú Jerusaleen? ¿Ñā ntu te i'a vé'xi ña, vextiin xtuku ña ña'a é kūnteka ña ña nta'a tó'ō dutu? —ka'an ñá'a san, ntátsixe'e tā'an ña.

²² Ntá tsi Saúlū ne, díi ka xio ntii ña kaka'an ntódo ña. Un tsi kúdana ini ña Israeé, ñá ntoo ñuú Damascu, tsí Saúlū ne, kanañē'e ña ña tsí Jēsuú ne, divi ñā é Cristu ñá, divi ñā é intétu o ni ñata kō é kix-nakakū ñá kō.

Dā nákaku Saúlū é ncho ka'ni ña Israeé san ña

²³ Dā kú titin ntuvi ne, ña Israeé san natée ta'an ña xu'u ña, ntukú nuu ini ña nté koo ka'ni ña Saúlū san. ²⁴ Ntá tsi kútuní Saúlū é kuān koo víi ña ni ñā. Ntē ntúvi, ntē níñu ntantétu ña ña xi'i kan mí k̄i ña diñi ñuú san, é ka'ni ñá ña. ²⁵ Ntá tsi ña kuínti'xe i Jēsuú san ne, xnūu ña Saúlū ini xika ka'nu niñú a ne, nanúu ña ña ntiká nto'o é kánti'u núu diñi ñuú san ne, dukuan ō nakáku ña.

Dā náxee Saúlū ñuú Jerusaleen

²⁶ Dā náxeé Saúlū ñuú Jerusaleén ne, ntio ña é kuntoo dad̄iñ ña ni ña kuínti'xe i san; ntá tsi un nt̄iñ nt̄iñ ña ú'v̄i ñá ña, tsí ña ni kuínti'xe ña te nūu é ntaā i é kuínti'xe Saúlū Jēsuu. ²⁷ Ntá tsi uun ña'a, ñá nani Bernābeé ne, intéka ña ña nta'a pustru, kántaa ña ni pustrú san nté ō ini Saúlū Tó'o ko Jēsuu ítsi kán ne, nté ō kaka'an Tó'o ko ni ñā ne, nté ō dé ña da itúvi ña ñuú Damascu, é ntē ña ni u'ví kue'en ña kaka'an ntódo ña iña Jēsuu. ²⁸ Saúlū

ne, kátūví ña ñuú Jerusaleen, ika dadii ña nī pustrú san da mí'i ká mí ñē'e ña. ²⁹ Ñá te kau'vī ñá kaka'an ñá iña Tó'o ko Jēsuu, kánantiko koō ñá tú'ún é ntáka'an ña Israee, ñá ntáka'an tú'ún griegu; ntá tsi ña Israee san ne, dōo ntuku nuu ini ña nté koo ka'ni ña ña. ³⁰ Dā kútuni ña kuínti'xe i sán ne, ntēka ña Saúlu ñuú Cesareá ne, ikān táxnuu tuku ña ña ñuú Tarsu.

³¹ Da kidáā ne, kántōo vá'a un ntíí ntíí ña kuínti'xe i da mí'i ka mí ntoo ña: o ñuú Judeá ne, o ñuú Galilea, o ñuú Samaria. Dōo vá'a o intóo ña ne, dōo ntánuu ini ña Tó'o ko Jēsuu. Nāxnuu ka'nu Espíritū Sántū nima ñá di ne, dōo kútítin ña kidaā.

Da ntuvá'a Enea

³² Da nī kaika Pedru ta'án ñuu ta'án ñuú, kaito ní'ni ña ña kuínti'xe i ne, nakuíta ntí'xin ña, íto ní'ni ña ña kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Lidá di. ³³ Ikān nání'i ña uun ñatíi, ñá nani Enea. E una kuía ntékú ña nú íto ña é natíin ña. ³⁴ Pedrú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Nakuntítsin, Enea, tsí Jesucristú ne, é ntāvá'a ña o. Naxntítsin íto o vē —ka'an ña.

Eneá ne, ura dú'va tsi i nakuntítsi ña.

³⁵ Un ntíí ntíí ña ntoo ñuú Lida ni ñá ntoo ñuú Saruún ne, ini ña é nakuntítsi ña. Kidáā né, tsoo mii ñā é ntántikin ña dí'na ne, eni ntu'u ñā intíkin ña Tó'o ko Jēsuu.

Dā ntótō Dórcā é xi'i ña

³⁶ Xío uun ñadī'i, ña kuínti'xe i, ñá nani Tābita (é ncho ka'an Dórcā é tū'ún griegu), ña tuví ñuú Jope.

Ñadī'i sa'á ne, dōo vá'ā o dé ña, dōo xntíi ña ña kataan núu i. ³⁷ Ntuvi tsikán ne, iñi ntú'ū nchókuví ña ne, xí'i ñā. Dā kúvī ntántoo ña ña ne, xtuví ñá ña má vi'i nínu kán, tsí ūvi odo nti'i tá'an vi'i ña. ³⁸ Tuví étsin ñuú Jopé san ñuú Lida, mí tuví Pedru. Íni ña kuínti'xe i san tsí ikān tuví ña ne, táxnūu ña uvi ña'a ñátíi é kūkoto ña ña:

—Kantí'i sá nto kue'en ntó ñuú Jope —ka'an ña.

³⁹ Kidáā ne, kué'en Pedru ni ña. Dā xee ñá ne, kue'en ní'i ña ña má vi'i mí tūví ntāa ñá xi'i san. Un ntíí ntíí ñadī'i kíi ntoo ña, ntaéku nteé ña ña. Nāñē'e ñá Pedru dá'ma ni dū'nu e dé vá'a Dórcā dá katúvi ña. ⁴⁰ Kidáā né, kíi ñu'u Pedru ñá, un ntíí ntíí ñá ne, inchíti ña, kaka'an ntā'ví ña. Kidáā ne, kaito ña nuu ñá xi'i san, kaka'an ña:

—¡Tābita! ¡Nakuntítsin! —ka'an ña.

Ura dú'va tsi i nákaán ña nuu ña ne, dā ini ña Pedrú san ne, nákutuví tixi ña. ⁴¹ Irkāa Pedru ntá'a ña, naxntítsi ñá ña. Kidáā ne, kána ña ña kuínti'xe i san ni ñadī'i kíi san, nāñē'e ñá ña tsi e ntóto ña. ⁴² Un ntíí ntíí ña'a, ña ntoo ñuú Jopé ne, téku ña é kuan o kúvi ne, ñá te da dīi ña kuínti'xe ña Tó'o ko Jēsuu. ⁴³ Pedrú ne, kūkuii ka ña katúvi ña ñuú tsikan nú vi'i Símuun, ña é kat-soo itsi ñií kiti.

10

Pedru ni Córneliu

¹ Ñuú Cesareá ne, tūví uun ñatíi, ñá nani Córneliu, ñá de kú've iña uun sientu sntadun é nani Itāliano. ² Ña sá'á ne, dōo va'á ña'a ña ni ūn ntíí ntíí

ñavi'i ña. Kuān te ñá te ña Israee ña, ntá tsi dōo kanúu ini ña Xuva kō né, dōo ini xntii ña nee é kátaan núu ña Israee, é nguentúvi ini ka'an ntá'vi ña ni Xuva kō. ³ Uun ntuvi dá kaeku uni kuáa ne, koó dá kúdu'va Corneliu dá xēe núu ña uun ánje Xuva kō. Kaka'an ánje sán ni ña:

—¡Corneliu! —ka'an ña.

⁴ Corneliú ne, dōo u'ví ña da íto ña nuu ánje sán ne, kat-sixe'e ña ña:

—¿Neé ntu ntio nto, Tó'ō?
—ka'an ña.

Kidáa ne, kaka'an ánje san:

—É tēkú Xuva kō é kaka'an ntá'vín ni ñā ne, ini ña tsí kaxntiin ña kataan núu i. ⁵ Vi'a ve ne, taxnúun ña'a ñuú Jope é kikana ña uun ña'a, ña nani Sīmuun Pedru. ⁶ Tuví ña nú vi'i tuku Sīmuun, ña katsoo itsi ñi kiti. Diñí ntute ñu'u kán tuví vi'i ña. Sīmuun Pedrú san ne, ka'an ñá ni ō nté koo viin —ka'an ánje sán ni Cōneliu.

⁷ Dā ntáka ánje san da kúvi ka'an ñá ni ñā ne, kidáa kána ña uvi ña'a ña kade tsiñu iña ñá, ni sntādun, ña e dōo kaxntii ña, ña e dōo kanuu ini i Xuva kō, ⁸ kantaa ntí'i ña ni ña vata ō ka'an ánje san ni ña, dā táxnūu ña ña é kī'in ñá ñuú Jope.

⁹ Tévāá san ne, dā xee étsin ña ñuú Jope ne, divi tsi ūra kuxée Pedru rkí vi'i kán é kūka'an ntá'vi ña, tsí é ká'ñú ntuvi. ¹⁰ Dōó kakakin ña, ntá tsi da ñi kākuvá'a é ká'xi ñá ne, vata kuví é nakueni o, ¹¹ iñi ntú'ū ini ña é nákaan e dukún kán ne, vé'xi vāta kaa uun doo mánta ka'nu é kantikin kútū ngimi ntíkō diñi i ne, un tsi nte mi túvi ña

nakutúvi. ¹² Ini doo mánta sán ñu'u un nti'i kiti, kiti ió kimi dí'in i, ni kiti ntáñu'u xido i, ni un nti'i núu láa san, kiti ntaíko e dukún kán. ¹³ Kidáa né, tēkú ña uun tátsín i é kaka'an ni ña:

—O ne, Pedru, ka'nín kiti sá'a, dá ká'xín ti —ka'an tátsín san.

¹⁴ Ntá tsi nantiko kóo Pedru, kaka'an ña:
—¡Ñá'ā, Tó'ō! tsí nté uun ito vata ka'xí u kiti kuān ntáa san, kiti é ka'an nto é ña vá'a é ka'xi o. Tsí dōo xii kaa é kuān koo ka'xí u é ña Israee u —ka'an ña. ¹⁵ Ntá tsi kaka'an xtúku tatsín san ni ña:

—Nuu i é ntantoo Xúva kō ne, ñá ku ká'an té ña vá'a —ka'an.

¹⁶ Úni íto kuan o kúvi. Kidáa ne, kúntāa doo mánta san e dukún kán. ¹⁷ Pedrú ne, koó dá kúdana ini ña nee iñá kani tú'un é xēe núu ña ne, divi tsi ūra í xee ñátíi san, ña e táxnūu Corneliu, ntáñi ntee ña ña, ntátsixe'e ña ví'i Sīmuun. ¹⁸ Tsixe'e ña xi'i kan te ikán tuví ña nani Sīmuun Pedru.

¹⁹ Pedrú ne, nteku dukuan ñá rkí vi'i kan, kadē kueni ña nuu i é xēe núu ña. Kidáa ne, kaka'an Espiritū Sántū sán ni ña:

—Pedrú, kuē'én, kūkoton, tsí uni ña'a ntánantuku ña ō. ²⁰ Kuē'én ni ña mí'i kī'in ni'i ña o. Kuān te ñá te ña Israee ña, ñá ku dē kueni o, tsí xu'ú kaka'án u é kixkueka ña o —ka'an Espiritū Sántū san.

²¹ Nūu Pedru mí ntáñi ñátíi san, ña táxnūu Corneliu. Kidáa ne, kaka'án Pedru:

—Xu'u é ntánantuku ntō ko. ¿Neē ntú tsiñu vé'xi nto? —ka'an ñá ni ña.

²² Nantíko koō ñá, kaka'an ña:

—Ñã nani Cõrneliu, tó'õ sntadun, táxnũu ñã nti. Dõo va'á ñã'a ñã, dõo kanuu iní ñã Xuva kō ne, dõo vá'a tiin ñá ni ũn ntíí ntíí ñã Israee. É kãka'an ánje Xuva ko ni ñã é kãna ñã nto é kī'in nto nú vi'i ñã kãn vata koo é kiní ñã nee iña é kã'an ntó ni ñã —ka'an ñã.

²³ Kidáã ne, kaka'án Pedru ni ñã:

—Kuítã nti'xin nto má vi'i a, kuntõo da'na nto —ka'an ñã.

Tévãã san ne, kué'ën Pedru ni ñá ne, kaxio ñã kuínti'xe i, ñã ntoo ñuú Jope, é kué'en ñã ni ñã di.

²⁴ Uun ká tuku ntuvi ne, xée ñã ñuú Cesarea. Ikan kãntétu Corneliu ni ũn ntíí ntíí ñãvi'i ñã ni ñã vá'a tiin ni'i ñã, ñã e kãna ñã. ²⁵ Dã xée Pedru nú vi'i ñã kãn ne, vé'xi Cõrneliu, náknchiti ñã nũu ñã é kunuu ini ñá ñã. ²⁶ Ntá tsi Pedrú ne, naxntitsi ñá ñã, kaka'an ñã:

—Nakuntítsi nto, tsí ñatíí ni'i tsi ko ntõ —ka'an ñá ni Cõrneliu.

²⁷ Ntatiin ñã, kũntí'vi ñã iní vi'i kãn né, iní Pedru e dóo ntoo ñã'a. ²⁸ Ne, kaka'an ñá ni ñã'a san:

—Iní nto tsi dóo xii kaa é kuntõo dadíí ñá Israee ni ñã tuku ñuu; ntá tsi dã vé nañé'e Xúva kō ko tsí ñã kúvi kã'an u te ñã vá'a da xõo ka ñã'a, kuãn té ñã te ñã Israee ñã. ²⁹ Dukuãn ne, ñá ni de dikó u é kī'xi ú da kãna nto ko. Ká'an nto vé: ¿neé ntu tsiñu kãna nto ko? —ka'an ñã.

³⁰ Kidáã ne, kaka'an Cõrneliu:

—Dã kú kimi ntuví ne, ura sá'a tuví u, kaka'an ntã'ví u má vi'i kó a ne, dã nêní ko ntitsi uun ñatíí nuú ko, ñã e dóo kaxi'í nuu doo í ne,

³¹ kaka'an ñá ni ko: “Cõrneliu, é tēkú Xuva kō é kãka'an ntã'vín ni ñã ne, ini ñã tsí kaxntiin ñã kataan núu i.

³² Vĩ'a ve ne, taxnũun ñã'a ñuú Jope é kikaná ñã ñã nani Sĩmuun Pedru. Tuví ñã nú vi'i tuku Simuun, ñá katsoo itsi ñi kiti, ñã tuví diñi ntute ñu'u kãn. Te kī'xi ñã ne, io é kã'an ñá ni õ”, ka'an ñá ni ko.

³³ Dukuãn ne, ura dú'va tsi i táxnũu ú tú'ũn é ki'xi ntó ne, dõo vá'ã o dé nto é vé'xi nto, Vevíí ne, i'a ntoo nti'i ntí nuú Xuva kō é kīni ntí un ntí'ĩ e ntío Xuva kō é kã'an ntó ni nti —ka'an Cõrneliu.

Dã nañé'e Pedru ñã'a san nú vi'i Cõrneliu

³⁴ Kidáã né, eni ntu'ũ Pedru, kaká'an ñá ni ñã:

—Vevíí ne, kutuní ko tsí nuu é ntaã i é dadíí tsi ntío Xuva ko kō, un ntíí ntíí ó, kuãn te ñá Israee o, kuãn te xio ñuú kō, ³⁵ tsí nakí'i ñã da xóo ka ñã'a e kuínti'xe i ñã, e kade é vá'á, da mí'i ká ñuu ñuxiví a. ³⁶ Tsi Xuva kō ne, ká'an ñã ni ñã Israee nté koo kuntoo vá'a o ni ñã kuēnta iña i é edé Jesucristu, divi ñã é Tó'o ko,

ũn ntíí ntíí o. ³⁷ É iní nto nte o kúvi dá kaníí ñuú Judea ni ñuú Galilea. Tsi di'na Juaan Bautista íka ñã, kaka'an ntódo ñã é nãtívi iní ko kuētsí kō ne, kutsi ntute õ. ³⁸ Kidáã ne, xée Jesuu, ñã vé'xi ñuú Nazaree. Tsi Xuva kō ntío ñã é kúvi vií ñã nee ntí'ĩ ntí'ĩ, tsi dóo nuu Espíritũ Sántũ nima ñã. Kidáã né, íka ñã, kade ñã nuu i é vá'á, kantavá'a ñã ñã'a é ñu'u nta'a tó'õ é ñã vá'ã san. Tsi mii Xuva kō nuu mé'ñu ñã ñã. ³⁹ Diví ntí ne, kúvi ntada ntaá nti tsí iní nti un ntí'ĩ é edé ñã da íka ñã ñuú Judea

11

ni ñuú Jerusaleen. Ña'a é'ni ña ña, é naxnteē ñá ña ntíkā krusi kan. ⁴⁰ Ntá tsi da kúvi uní ntúvi ne, nantóto Xuva ko ñā ne, tá'xi ña é kīnī ntī ña. ⁴¹ Ñá te un ntí ntí ña'a san ni ñi ña ña da ntoto ña, ntá tsi miī ntí ñi ntí ña. Tsi nte dí'na nákañuu Xuva kō ntí é ntāda ntaá ntī nee é ñi ntī. Tsi ntí'í ne, dadīi intóo ntí ni ñā ne, dadīi é'xi ntí ni ña da ntóto ña é xi'í ña. ⁴² Kidāā né, Xuva kō téé tsiñu ña ntí é ntāda ntaá ntī tsi divi Jēsuú, ña e dé kú've Xuva kō é xntékú ku've ñá un ntí ntí ña'a, ña ntántito ne, o ña xi'í. ⁴³ Tsi nte ntúvi dí'na ntáka'an ñá ka'án naa Xuva ko tsi da xóo ka ña'a, ña é kuínti'xe i Jesuú ne, kada ka'nu iní Xuva ko ni ña kuétsi ña kuenta iña Jēsuu — ka'án Pedru ni ña.

Ña é ña te ña Israeé ne, nī'i ña Espiritū Sántū

⁴⁴ Kaka'an dúkuān Pedru ni ña da xee Espiritū Sántū, inúu ña nima ña ntaíni tú'un san, un ntí ntí ña. ⁴⁵ Ña kuínti'xe i, ña Israeé, ñá vé'xi dadīi ni Pēdrú ne, koó dā kúdu'va ña é kuān ó inúu Espiritū Sántū nima ñá'a san, kuān te ñá te ña Israeé ña. ⁴⁶ Tsi téku ña é ntáka'an ña tú'un e ñá iní ñá ne, ntáka'an ña e dóo ka'nu Xuva kō. ⁴⁷ Kidāā ne, kaka'án Pedru:

—¿Nté kui ña kúvi kutsi ntúte ña sá'a? Tsi é ntúdadīi ña ni ko é dadīi nuu Espiritū Sántū nima ña —ka'an ña.

⁴⁸ Kidāā ne, xé'e ña itsi é kútsi ntute ña'a san kuenta iña Jesúcristu. Dā kúvi itsi ntute ña ne, ntáka'an ñá ni Pēdrú te kúkuí ka ñá kutuví ñá ni ñā.

Dā xe'é Pedru kuénta ntá'a ña kuínti'xe i, ña ñuú Jerusaleen

¹ Xéé tú'un nta'a pustrú san nī ña kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Jerusaleen, tsi e kuínti'xe ña é ña te ña Israeé tú'un Xuva kō. ² Ntá tsi dā ntíko kōo Pedru ñuú Jerusaleén ne, dōo ntáka'an ña kuínti'xe i, ña Israeé san, ntátsi'í kuétsi ña ña, ³ ntáka'an ña:

—¿Nté kui kí'vi ntu ntō má vi'í ña é ña te ña Israeé? ¿Nté kui é'xi dadīi ntu nto ni ñā? —ka'an ña.

⁴ Kidāā ne, eni ntu'ū Pedru kantáa ña ni ña un ntí'í e kúvi nte dá iñi ntu'ū, kaka'an ña:

⁵ —Xu'ú ne, dā itúvi ú ñuú Jope, kaka'an ntá'vi u ni Xuva kō ne, xéé nūú ko uun doo mánta ka'nu é kantīkin kútu ngimi ntíkō diñi i. Nte e dukún kán vé'xi ne, un tsi nte mi túvi ú nakutúvi. ⁶ Dā íto vá'a ú doo mánta san ne, iní u odo da nēé ka nuu kití é ío kīmi dí'in i, kití diin, ni kīti ntáñu'u xído i, nī láa, kīti ntaíko e dukún kán. ⁷ Kidāā téku ko uun tatsin é kaka'an ní ko: “Nakuntísin, Pedru, ka'nín kiti san, dá ka'xīn tí”, ka'an tátsin san. ⁸ Ntá tsi xu'ú ne, kaka'án u: “¡Ñá'ā, Tó'ō! tsi nté uun ito vata kuan koo vií u ni kīti é ká'an nto é ña vá'a é ká'xi o”, ka'án u. ⁹ Kidāā ne, kaka'an xtúku tátsin san nte e dukún kán, kaka'an: “É ntantoo Xuva kō ne, ñá ku ká'an té ña vá'a”, ka'an tátsin san. ¹⁰ Úni ito kuan o kúvi ne, dá kúntáa e dukún kán. ¹¹ Ura dú'va tsi i xee úni ña'a ñatí nū vi'í mí tuví u. Nté ñuú Cesarea vé'xi ña, vexnántuku ñā ko. ¹² Kidāā ne, kaka'an Espiritū Sántū san ní ko é ña

ku dé kuení ko é k'ín u ni ñatí san mí k'ín ní'í ñá ko, kuān té ña te ña Israee ña. Dadii ñe'é u, ni nti'i iñu ení ko ña s'á'a, k'í'vī nti'i ntí iní vi'i ñatí, ñá nani Cōrneliú. ¹³ Corneliú san ne, kántaa ña ní ntí nté o íni ña uun ánje Xuva kō, ntitsí ña má vi'i ña kān ne, kaka'an ánjē sán ni ñā: “Taxnūún ña'a ñuú Jope, na kíkoto ñá uun ña'a, ñá nani Sīmuun Pedru, ¹⁴ tsí divi ña kā'an ñá ni o nté koo nakākú Xuva ko o ni ūn ntí ntí ñavi'i o”, ka'an ña. ¹⁵ Kidáā né, dā éni ntu'ū ú kaka'án u ni ñā'a sán ne, ura tsí i xée Espíritū Sántū san, inúu ñá nima ún ntí ntí ña'a san, vata tsí ó inúu ñá nima ko xo'o dá iñi ntu'ū. ¹⁶ Kidáā né, naka'án kó tú'ūn é kaka'an Tó'o ko Jēsuu kidaā dá kakā'an ña: “Nuu é ntaā i tsí Juaán ne, ntute nakutsi ntúte ña nto. Ntá tsi xu'ú ne, ña te ntúte nakútsi ntute ú nto, tsí ta'xi u é kunūu Espíritū Sántū nima nto”, ka'an ña. ¹⁷ Vevii ne, te Xuva ko kaxé'e ña tuku ña'a vata tsí o tá'xi ña ko xo'o dá kuínti'xe kō Tó'o ko Jesūcristú ne, ña kúvi kā'nté nuu ú nee ncho vii ña —ka'án Pedru ni ña.

¹⁸ Dā téku ña'a san é kaka'án Pedru ni ña ne, ña ni ká'án ka ña. Da mii tsí é dé ka'nu ña Xuva kō ne, ntáka'an ña:

—Nuu é ntaā ntí'xe i tsí kaxé'e Xuva kō é vā'á iña ña é ña te ña Israee di. Tsí kaxé'e ña é kúvi nativi iní ña kuétsi ñā dí ne, dukuān é ní'i ña ntuví va'á iña ña nta'a Xúva ko vata o ní'i ko xo'o —ka'an ña.

Ña kuínti'xe i, ñá ntoo ñuú Antioquia

¹⁹ Ña kuínti'xe i san kué'en ña, kukuntóo ña un tsi nte ñuú

Fenicia ni ñuú Chipre, ni ñuú Antioquiá di dā dóo nanto'o ña'a san ña dá xi'i Ésteba. Ikān ntáka'an ntódo ña tú'ūn é vā'á san. Ntá tsi da mii tsí é ntáka'an ñá ní ña Israee san; ñá ni kā'an ñá ni ñā'a, ña é ña te ña Israee. ²⁰ Ntá tsi xío ña kuínti'xe i, ña vé'xi ñuú Cirene ni ñuú Chipré ne, dā xee ñá ñuú Antioquiá ne, eni ntu'u ñā ntáka'an ñá ni ñā'a, ña é ña te ña Israee tú'ūn va'á iña Tó'o ko Jēsuu. ²¹ Xuva kō xntíi ña ña ne, dukuān né, titín ña'a, ña é ña te ña Israee san tsóo mii ña nēe é kuínti'xe dí'na ña ne, eni ntu'u ñā kuínti'xe ña Tó'o kō.

²² Dā téku ña kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Jerusaleen, é kuínti'xe ña é ña te ña Israee ne, kidáā táxnūu ña Bernabee, kué'en ña ñuú Antioquia. ²³ Dā xee ña ikān né, iní ña tsí dóo vā'á o dé Xuva ko ni ñā'a sán ne, nakunuu dīnī nima ña. Kidáā ne, xé'e ña itsi un ntí ntí ña'a san, ntáka'an ña:

—Uun tsi nima ntó kuínti'xe nto Tó'o ko Jēsuu. Nā ku xtuví mii nto ña —ka'an ña.

²⁴ Tsí Bernabee san ne, dōo va'á ña'a ña. Dōo nuu Espíritū Sántū nima ñá ne, dōo kuínti'xe ña Xuva kō. Kidáā né, dōo kukue'e ña'a, ña kuínti'xe i Tó'o kō.

²⁵ Kidáā ne, kué'en Bernabee ñuú Tarsu, kúnantúku ñā Saúlū. ²⁶ Ikān nání'i ña ña ne, ñe'e ní'i ña ña ñuú Antioquia. Ikān kantóo ña ní ña kuínti'xe i san uun kuia ñi. Dōo titín ña'a nakuā'a ña. Divi ñuú Antioquiá san éni ntu'u ñā xntánteē ñā cristianu ña kuínti'xe i san.

27 Ntuvi tsikán ne, xío ña ntáka'án naa Xuva ko ñuú Jerusaleen. Xée ña sá'a ñuú Antioquia. 28 Ne, uun ña'a ña, ñá nani Ágabú ne, ná kuntítsi ña mé'ñū ña kuínti'xe i san, kaka'an ntódo ña tú'ún é xe'É Espíritū Sántū é kūtuni ña, kaka'an ñá é dóo koo tama dá kaniñ ñūxivi. Ne, kuan ō kúvi ntí'xe ntuvi dá de kú've ñá nanī Claudiu. 29 Kidáa ne, ña kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Antioquiá ne, xío ntaa iní ña é xntii ña tā'an ña, ña ntoo ñuú Judea, váta tsi kaa kutíi nuu ña. 30 Dukuān né, tēe tsiñu ña Bernabee ni Saúlū é k'ín ni'í ña doméni iña ña kuínti'xe i nta'a ñata, ña odo nūú ñuú Judea.

12

Dā xí'i Sántiau ni dá inúu kutū Pedru

1 Ntuvi tsikán ne, eni ntu'ū rei Heróde kanakutsu'un ña ña kuínti'xe i. 2 Tēe tsiñu ña sntadún san é kika'ní ña Santiau, ení Juan. Kāa é ntiko ntuví o diñi i é'nté tu'un ña diki ña. 3 Dā iní Heróde é xkúntee ini ña Israeé san é kuān o dé ña ne, tñn ña Pedrú di. Sá'a kúvi da kúvi viko é naka'an ñá nté ō nakáku Xuva ko ñá ñuú Egítō. 4 Dā tñn ña Pedrú ne, xnuu kutu ña ñá vi'i utun, tsóo ña kimi ítsi kimi kimi sntadun é vii ñá ña kuenta. Un tsi da nté kuíta ntí'xin viko, da kidáa natavá ñá ña é xntítsi me'ñū ñá ña. 5 Ntá tsi da niñ nuu kutū Pedrú ne, ntáka'an ntá'ví ña kuínti'xe i san iña ña nté ntūvi nte níñu.

Dā nántii Xuva kō Pedru ví'i utun kán

6 Uun niñu di'na dá xēe ntúvi e xtúvi Heróde é natavá ñá Pedru é xntítsi me'ñū ñá ña ne, kakidí Pedru mé'ñū sntadun, kanú'ni ña uvi kádena. Ntáñi ntēe sntadun áta xí'i kán di, e ntáde ña kuenta xí'i vi'i útun san. 7 Kidáa ne, vé'xi ánje Xuva kō ne, xí'í nuu iní vi'i utun kán. Ánjē sán ne, tñn nta'a ñá Pedru vata koo é nantōto ña ña ne, dá náxntitsi ñá ña, kaka'an ña:

—jKamán san, nakuntítsin!

—ka'an ña.

Kidáa ne, kadena é kánú'ni nta'a ña ne, kó'xō. 8 Kaka'an ánjē sán ni ñá:

—Naxnū'nín doo í'xi o, nakuní'nin nti'xen o —ka'an ña.

Dā kúvi ña ne, kaka'an xtúku ña:

—Nakunúun kutuun ó ne, kuntíkín ko —ka'an ña.

9 Kidáa né, ntii ña, kuntíkín ña ánjē san. Ntá tsi ña ni kutúni ña tē nuu é ntaā i. Da ñuu éni kán, kuiní ña. 10 Dā ita ntí'xin ña uvi itsi mí ntoo sntadún san ne, xee ñá uun xí'i e kúvi káa é kantii itsi ka'nu kán ne, nákaan mí xí'í san. Kíi ña, kue'en ña nte mí ntíi tuku itsi. Da kidáa xtúvi mii ánjē san ña.

11 Dā ntútuni Pedrú ne, kaka'an ña:

—Nuu é ntāa ntí'xe i tsí Xuva kō ne, táxnūu ña ánje ñá é nakakū ñá ko, tsí Heróde ni ūn ntíi ntíi ña Israeé san ncho ka'ní ña ko —ka'an ña.

12 Dā kútuní Pedru tsí nuu é ntaā i é nakáku ña vi'i utun kán ne, kué'en ñá nú vi'i Mária, di'í Juan, ñá nanī Marcú di. Ikān né, dóo ntoo ña'a, ntáka'an ntá'ví ña.

13 Nake'xen ñá xí'í ne, vé'xi

ūun ta'nú kuetsī, ta'nú nanī Rode, é kūkotó tun xoo ñá'a. ¹⁴ Dā téku tun é tātśin Pedrú ne, ñá ni nakáán tun xi'í san, tsí dóo díni tun ne, kaxkainu ntaá tun, kue'én tun, kukotó tun ña'a san, tsí ntisí ntēé Pedru atá xi'í kan. ¹⁵ Ntá tsi ña ni kuínti'xe ña'a san. Tē da kaka'án tun, kuini ña. Ntá tsi ni kue'én ini tún kaka'án tun tsí nuu é ntaá i. Kidáa ne, kaka'an ñá é kūdii ntáxi Pedru é íni tun.

¹⁶ Ntá tsi Pedrú ne, ntitsí ntēé dúkuan ña, kanake'xen ñá xi'í kan. Dā nákaán ña xi'í san ne, íni ña tsí ðivi ntí'xe ña. Koó dā kúdu'va ña. ¹⁷ Ntá tsi Pedrú ne, kanakuiko ñá nta'a ña vata koo é ña ku neé ka'an ña'a san. Kidáa ne, kántaa ña ni ñá nté o dé Xuva ko ni ñá dá natavá ñá ña vi'í utun kán, kaka'an ña:

—Kue'én ntó, kukoto nto Santiau ni ún ntí ntí ení kó vata koo é kūtuni ña —ka'an ña.

Kidáa ne, ntáka Pedru, kué'en ñá xio itsi.

¹⁸ Dā tuví ne, un vá'a tsi itsu'un sntadún san, tsí xoxó ka Pedrú san vi'í utun kán. ¹⁹ Reí Heróde sán ne, dōo nantúku ña ñá, ntá tsi ña ni nani'í kué'en ñá ña. Kidáa né, dōo tsixe'e ñá sntadun, ñá ntáde kuenta xí'í san, nte o kúvi ntí Pedru. Dā kúvi tsixe'e ña ñá ne, kaka'an ña é na kúvi ntí ntí sntadún san. ðivi tsi ntúvi kí Heróde ñuú Judea, kué'en ña kukutúvi ña ñuú Cesarea.

Dā xi'í rei Heróde

²⁰ Heróde ne, dōo kúdiin ña ni ña ntoo ñuú Tíru ni ñuú Siduun. Ntá tsi xee ñá'a san, ntáka'an ñá ni ñá nanī Blastu, ñá kade tsiñu iña reí

san. Ntáka'an ña tsí ntio ña é ntúvá'a ña ni reí san, ntio ña é kuntōo vá'a ña, tsí ðivi tsi ñuú reí san é ntákii un ntí ntí e ntaé'xi ña. ²¹ Heróde ne, xtuví ñá uun ntuvi é ká'an ñá ni ñá. Dā xee ntúvi sán ne, nákunūu ña doo vá'a ña, nákutúvi ña nú tēu ñá ne, dā éni ntu'u ña káka'an ñá ni ñá'a san. ²² Ntá'a sán ne, koó da vántiñi ña, ntáka'an ña:

—¡Ñá te da ña'a ña kaka'an, tsí Xuva kō! —ka'an ña. ²³ Kidáa ne, ura dú'va tsi i xée ūun ánje Xuva ko, ntuku kui'í ñá Heróde, tsí dóo ka'nu ncho vi'í ña ne, ñá te ni de ka'nu ña Xuva kō. Kidáa ne, tintaku tsi é'xi ti ña ne, xí'í ña.

²⁴ Ntá tsi kidáa ne, ñá te da ðij ña'a téku ña tú'un Xuva kō né, dōo kútitín ña kuínti'xe i san.

²⁵ Bernabee ni Saúlū né, dā ntí'í tsiñu ña ñuú Jerusaleén ne, ntíko kōo xtúku ña ñuú Antioquia ní Juaan, ña é nanī Marcú ði.

13

Dā éni ntu'u Bernabee ni Saúlū dé tsiñu ña iña Xuva ko

¹ Ña kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Antioquia ne, iō ñá ne, ntáka'an ñá naa Xuva ko; iō ñá ne, ntánakuá'a ña ña'a tú'un Xuva kō. Ña sá'a ne: Bernabee, ni Símuun, ñá nanī Ña Nteé dí; ni Lúciu, ña vé'xi ñuú Cirene; ni Manáeen, ña é'nu dadii ni Hērode, ñá odo nūu ñuú Galilea; ni Saúlū ði. ² Uun ntuvi sá'a ne, ntoo ña, ntáka'an ntá'ví ña ni Xuva kō; ntoo ixu ñá ði. Kidáa né, kaka'an Espíritū Sántū san ni ña:

—Nakaxnúu nto Bernabee ni Saúlū é vii ñá tsiñu é ntio ko —ka'an ña.

³ Kidáa né, dā kúvi ka'an ntá'ví ña, dā kúvi intóo ixu ñā né, xntekū ñā nta'a ña diki Bernábee ni Saúlū, da táxnūu ña ña é kī'in ña, kikadá tsiñu ña iña Xuva ko.

Dā ka'an ntódo pustrú san ñuú Chipre

⁴ Kidáa ne, kué'en ñā, ntuvi ña, e táxnūu Espíritū Sántū sán ña, xée ña ñuú Seleucia. Ikān ñu'u ña tun ntóo ka'nu é kī'in ñá ñuú Chipre, ñuu é tuví mé'ñu ntute ñu'u kān. ⁵ Dā xee ñá ñuú Salamina é tuví diñi ntute ñu'u kān né, ikān éni ntu'u ñā ka'an ntódo ña tú'un Xuva kō ini ukún ña Israee. Ntīi ni'i ñā Juaan, é xntīi na ñā di.

⁶ Kué'en ñā, ita ntí'xin ña kanīi ñuú san dá ntē xee ñá ñuú Pafu. Ikān nani'i ñá uun ña'a ña Israee, ñā nani Barjesuu, ñá tatan. Kaeni nta'ví ña ña'a é kākā'an ñá naa Xuva ko; ntá tsi ñá tē nuu é ntaā i é kākā'an ña. ⁷ Ña sá'á ne, dōo vá'a tiin ña ni ña tsiñu i ña odo nūu, ñā nanī Sergiu Paulu, ña e dóo ki'in inī i. Kakana Sergiu Paulú san Bernabee ni Saúlū, tsí ntio ña kini ña tú'un Xuva kō. ⁸ Ntá tsi ña tatan Barjesuu, ñā nani Ēlima dí ne, ē'nté nuu ña vata koo é ña kuintí'xe Sergiu Paulú san. ⁹ Kidáa ne, Saúlū, ñá nanī Pablú di ne, dōo xntīi Espíritū Sántu ñā né, ito va'a vá'a ña Elima, ¹⁰ kaka'an ña:

—Xō'on e dóo kaenin nta'vín ña'a, e dóo kini ó den, xō'on é i'xá Tó'ō é ña vá'a, xō'on é ña ntío o é vā'á, jamá ntu teén da'nān é kanāxnteén

xo'on itsi vā'á iña Xuva ko? ¹¹ Vi'a ve ne, Xuva ko tā'xi ña o é ntó'o o, é kūkuaan ne, ñā iní o nēe ntúvi naxi'í nuu o —ka'án Pablu ni ña.

Ura dú'va tsi i kúneé kue'en nuu ña. Kaika ña, kantuku ñā xoo é kuñu'u i ña, tsí ña kaíni kue'én ka ña. ¹² Dā iní Sergiu Paulú san é kuan ō kúvi ña ne, kuínti'xe ña Tó'o ko Jēsuu, tsí koó dā kúdu'va ña é kuān nte vá'a tú'ūn é kākā'án Pablu iña Xuva ko.

Dā xee Pablu ni Bernábee xío ñuu é nani Antiōquia

¹³ Kidáa né, ntāka Pablu ni ún ntíi ntí ta'an ña ñuú Pafu, ñu'u ña tun ntóo ka'nu, xée ña ñuú Perge, é kaduku ntee ñuú Panfilia; ntá tsi Juaán ne, tsoo mii ña ña, kunú'u ña ñuú Jerusaleen. ¹⁴ Kidáa né, ntāka ña ñuú Perge, kue'en ña xío ñuu é nani Antiōquia, é kāduku ntee ñuú Pisidia. Ikān ne, ntuvi dá ntoo da'na ña ne, kúk'í'ví ña ini ukún ña Israee ne, ikān intóo ña uun da'na. ¹⁵ Kidáa ne, da kúvi nakua'a ña'á san tutú lei Muísee ní tutú e de vá'a ña ka'án naa Xuva ko ne, ña odo nūu iña úkūn sán ne, kāna ña Pablu ni Bernábee, kaka'an ñá ni ña:

—Ēní, te iō kúdii é kā'an nto é kuē'e nto itsi ña'a sán ne, ká'an nto ni ñā vevii —ka'an ña.

¹⁶ Kidáa ne, nákontītsí Pablu, káde ña nta'a ña é diin diin tsi na kuntōo ña'a sán ne, kaka'an ña:

—Un ntí'i kuē'en dú'va nto, ña Israee ni ña nguí san, ña ntaíko ñu'u Xuva kō ne, kini nto é kākā'an u ni ntō: ¹⁷ Xuva kō, ña é nakaxnúu uva ata kō ña Israee, ña intóo kidaā né,

de ka'nu ña ñata kō da intóo ña ñuú Egítō, é ña te ñuú mii ñā. Xíō ntii Xuva kō nátavā ñā ñata ko ñuú tsikan. ¹⁸ Ne, kutii Xuva kō nima ñá ni ñā da dóo du'xen dé ña da ñī íka ña má kū'u kan é uvi díko kuiá san. ¹⁹ Uun ito tsi nantí'i Xuva kō é ū'xe ñuu na'nu é intóo ñuú Canaán ne, dā e'nté dava ña ñu'u san, xé'e ña un ntíí ntíí ñata kō.

²⁰ 'Rkontúví ne, de kú'vē ñá ña kada kú've iña ña'a san kimi sientu nte dáva kuia, uun tsi nte ntúvi da íka Samuee, ñá ka'án naa Xuva ko. ²¹ Kidáā ne, íkan ñata kō sán uun rei é kadā kú'vē ña. Xé'e Xuva ko Sāuu, i'xá Kii, ñatíí tatá Benjamiin, é vīi ñá rei iña ña uvi díko kuia. ²² Rkontúví da nantii Xuva ko Sāuú ne, naxnū ña Davii é vīi ñá rei iña ña. Kaka'an Xúva ko iña Dávii: "Íní u tsí Davii, i'xá Isaii ne, uun tsi nima ñá nī ko. Vīi ñá da neé ka nuu i é ntio ko", ka'an Xúva kō. ²³ Taxnuu Xuva ko ūun i'xá ika Dāvií, divi Jēsuu, é nakakū ñá ko, xo'ō é ña Israee ó, vata ō ka'an Xúva kō kídaā. ²⁴ Tsí di'na Juaan kí'xi ña, kixka'an ntódo ña ni ūn ntíí ntíí ña Israeé san é na nātivi iní ña kuétsi ñā ne, na kūtsi ntute ña. Da kidáā kí'xi Jesuu. ²⁵ Di'na da kuví Juaán ne, kaka'an ña: "¿Xoó ntu ña'a u, té kuinī nto? Ñá te xū'ú é nakaxnúu Xuva kō é kadā kú'vé u iña nto, tsí divi ñā né, dā ve vé'xi ña. Xu'ú ne, ntē ña nuu á'vi u é nantíi ú ntí'xen ña, tsí divi ñā é ká'nu ña'a ña", ka'án Juaan.

²⁶ 'Ení ko, i'xá tatá Abraan, ni ñá nguī san, ña ntaíko ñu'u Xuva kō ne: iña nto tú'ūn e táxnū ña nté koo nakáku ō. ²⁷ Tsí ña ntoó ñuú Jerusaleen

ni ñá odo nūú san ne, ñá ni kutūni ñá xoó ntí'xe é Jesuu dá kí'xi ña. Ntē ña ni ñē'e díki ña tú'ūn é ūve na'a é ntáka'an ñá ka'án naa Xuva ko, ña intóo kídaā. Ntánakuā'a ña tú'ūn san ma ukún kán vata dá sábadu, ntá tsi ña ni ini ña é divi tsi ña dé ntaā ñá vata ō uve na'a kaka'an, dá ka'an ña é kuví Jesuu. ²⁸ Kuān té ña tuví nee kuetsí ña, ntá tsi íkan ña nta'a Pilatu é na kuē'é ña itsi é ká'ni ña ña. ²⁹ Ne, dā kuví dé ntaa ntí'i ña un ntí'í é ūve na'a é kuví Jesuu ne, nántii ntēé ña ña ntiká krusí ne, kue'en ní'i ña ña nú ñaña ñā. ³⁰ Ntá tsi Xuva kō nantóto ñá ña. ³¹ Ne, dōó kí'in itō ká ntii díto ña. Íni ña'a ña, divi ñā'a é dadíi ntáka ña ñuú Galilea é xee ñá ñuú Jerusaleen. Divi ña sá'a ntáda ntaā ña ni ñā'a san nee e íni ña.

³² 'Diví ntí di ne, ntántaa ntí ni ntō tú'ūn e dóo vá'a é káka'an Xúva ko ni ñata kō, ña intóo di'na. ³³ Vevíí ne, é dē ntaa Xúva kō é káka'an ñá ni ñata kō kídaā, tsí nantóto xtūku ñá Jesuu kuénta iña ko xo'ō. Vata ō ūve na'a ini sálmú é kuví ūví ne: "Divín é i'xá mii ko. E tá'xi ú ntuvi iña o vevii", ka'an Xúva kō. ³⁴ Nté di'na kaka'an Xúva kō tsí nantóto ña ña vata koo é ña te'u kúñu ña tē xi'i ña, tsí uve na'a kaká'an ña: "Nuu é ntaā i é tā'xi ú o é vā'á, vata tsi ō ka'án u ni Dāvii", ka'an ña. ³⁵ Dukuān ne, é tūku sálmú ūve na'a, kaka'an: "Ñá kuē'é nto itsi é tē'u kúñu i'xá nto, ña e dóo va'a", ka'an ña. ³⁶ Tsí Davii ne, nuu é ntaā i e xntíi ña ña intóo dá itúvi ña, vatā ó káka'an Xúva kō é vīi ña. Dā xi'i ñá ne, dadíi kantú'xi ña ni ñata ñā ne, té'ū kúñu ña di.

³⁷ Ntá tsi kúñu Jēsuu é nantóto Xuva kō ne, ñá ni tē'u. ³⁸ Sá'a kāká'an u ni ntō, tsí ntio ko é kūtuni nto, ení, tsí kuenta iña Jēsuu é kūvi víi Xuva kō kada ka'nu iní ña ni ko kuetsí kō. ³⁹ Ne, kuenta iña ñá di ne, un ntíí ntíí ña'a, ña é kuínti'xe i ña ne, nakate Xuva ko kuetsi ña. Tsí ña ni kúvi víi lei Muísee san nakate kuetsi kō; ntá tsi ðivi Jēsuu ne, kūvi idé ña é ntuntoo kuetsi kō. ⁴⁰ Kuenta tsí víi nto vata koo é ña nto'o nto vatā ó uve na'a ntáka'an ñá intóo ði'na, ña ka'an naa Xuva ko, é kāká'an:

⁴¹ Koto nto, un ntíí ntíí ntó ve,
vata ō nto é kanantii
ni'ni ña nto ne,

koó dā kúdu'va nto vé te iní
ntó nté koo víi u ne,

kuan tsí koo kunaá nto.

Tsí xu'ú ne, víi u uun nuu
i e dóo ka'nu é ña
kuínti'xe kue'en nto,

kuān te ká'an ñá'a ni ntō tsí
nuu é ntaā i.

Kuan ō ka'an Xúva kō kídaā —
ka'an Pablu.

⁴² Dā ntíi Pablu ni ña ntíi
ní'i ña ukún ña Israeé san ne,
ntáka'an ñá'a san ni ñá:

—Vii nto da xe'e, ki'xí
xtuku nto sábadu vité ve,
kixntaa ntó nī ntí vatā ó
kantaá ntó vevii —ka'an ña.

⁴³ Ne, dā ntíi ña ma ukún
kān ne, titín ña Israeé ni
ña túku tatá, ña é dadíi
tsi kuínti'xe i Xuva kō
ne, kuntíkin ña Pablu ni
Bernábee. ðivi ña ne, ntáka'an
ñá ni ñá'a san te ña tee dá'na
ña é kuntíkin ñá Xuva kō, tsí
ðivi ña é xntíi ña ña.

⁴⁴ É kuvi ūvi sabadú san ne,
da kaníi ñúu san nátaá nuu
ña é kiní ñá tú'un Xuva kō.

⁴⁵ Kidáá né, iní ña Israeé san
e vānchu'un titín ña'a ntoo ña

ne, dōo kúne'u iní ña. Ēni
ntu'u ña ka'an ntée ña Pablú
ne, ká'an kiní ña iña ñá di.
⁴⁶ Pablu ni Bernábee ne, ñá ni
ū'vi kue'en ña é nantiko koó
ñá ne, kaka'an ña:

—Di'na nto é ña Israeé nto é
kāntio é kāká'an nti ni ntō tú'un
Xuva kō, ntá tsi ña ncho kini
nto tú'un ña. Mii ntó ntáde
kuení nto é ña te neé nuu á'vi
nto é ní'i nto ntuví va'á nta'a
Xúva kō. Dukuān ne, xio ki'ín
nti, kika'an ntódo nti tú'un
Xuva ko ní ña é ña te ña Israeé
san. ⁴⁷ Tsí kuān o dé kú've
Xuva kō, kaka'an ñá ni kō:

É xtúví u o é vīin vata kaa uun
ñu'u iña ñá xio ñuu, ña
é ña te ña Israeé,

vata koo é na nākáku ña'a dá
kaníi ñuxivi,

ka'an Xúva kō —ka'an Pablu.

⁴⁸ Dā téku ña ntoo san, ña
é ña te ña Israeé ne, náku'un
díní kue'én nima ñá, ntáka'an
ñá tsi dóo ka'nu tú'un Xuva kō
ne, un ntíí ntíí ña é nakaxnúu
Xuva kō é ní'i ña ntuví va'á
iña ñá ne, kuínti'xe ntíí ntíí ña.

⁴⁹ Kidáá ne, kue'en ní'i ña'a
san tú'un Xuva kō. Kué'en
ñá, ntáka'an ñá ni ñá'a san
da mí'i ka mí ntaíka ña ñuu
sa'a. ⁵⁰ Ntá tsi ña Israeé san
ne, ntáka'an ñá ni ñadí'i, ña e
dóo va'á ña'a, ña e dóo ntánuu
iní i Xuva ko, ni ñata, ña odo
núu ñuu san. Tsi'í ña ðiki
ña é natēñu nuu ña Pablu
ni Bernábee, é nantíi ña ña
ñuu san. ⁵¹ Ntá tsi Pablu ni
Bernábee ne, nakidi ña xáka
ðí'in ña vata koo é kūtuni ñá'a
san é ña vá'a o ni ide ña ni ña
ne, dá kue'én ñá ñuu Iconiu.
⁵² Ntá tsi ña kuínti'xe i sán ne,
dōo díní ña ntoo ña, tsi dóo
nuu Espíritū Sántū nima ña.

14

Dá kakā'an ntódo Pablu ni Bernábee ñuú Iconiú

¹ Dā xeé Pablu ni Bernábee ñuú Iconiú ne, kúk'í'ví ña ini ukún ña Israeé ne, eni ntu'u ña kaka'an ntódo ña ni ñā'a san. Dōo vá'ā ó kaka'an ña. Dukuān ne, vānchu'un tītín ña Israeé ni ñā'a é ña te ña Israeé di, kuínti'xe ña Tó'o ko Jēsuu. ² Ntá tsi iō ñā Israeé é ña ni kuínti'xe ña. Divi ña nateñu núu ña ña é ña te ña Israeé san ne, tsí'i ña diki ña é kadā kuení kini ña iña ña kuínti'xe i san. ³ Kidāā né, na'ā intóo Pablu ni Bernábee ñuú tsikan ne, ñā ni ũ'ví kue'en ña é ká'an ntódo ña, tsí ini ña tsí Xuva ko kaxntii ña ñā. Ntáka'an ña é kuān nte vá'ā o dé Xuva ko ni kō. Xuva kō né, ntāda ntaa ña é kaka'an ñā iña ña, tsí xe'é ña ntii ñā é kūvi vií ña nuu i e dóo na'nu, e dóo kue'e kuenta kué'e ña. ⁴ Ntá tsi ña ntoo ñuu tsikán ne, ñā te dadíi tsí ó ntádē kuení ña; tsi iō ñā ne, ña Israeé ntántikin ñā ne, iō ñā ne, pustrú san ntántikin ña. ⁵ Kidāā ne, ña Israeé san ni ña nguī sán ne, nātee tá'an ña xu'u ña ni ña odo nūu iña ña, é ntukū nuu ini ña nté koo nantō'o ña pustrú san ne, nté koo kue'é xuu ña ña di. ⁶ Ntá tsi kútuni Pablu ni Bernábee ne, ínu ña, kue'en ña ñuú Listra ni ñuú Derbe, ñuu é ntáduku ntée ñuú Licaunia. Kué'en ñā ntíkō diñi ñuú san di, ⁷ ntaíka ña, ntáka'an ntódo ña tú'ún va'á iña Jēsuu.

Dā xe'é xuu ña Pablu ñuú Listra

⁸ Ñuú Listrá ne, ítūví uun ñatíi, ña natín di'in i. E dúkuan kāa ña nte da káku ña. Nté

uun ito ña ni kuvi kaka ña. ⁹ Ña sá'a ne, tekú ña é kaka'an Páblu. Pablú ne, ito vá'a vá'a ña ña ne, kūtuni ña tsí niñ kue'én ini ña intéé ini ña é kūvi ntuvá'a ña. ¹⁰ Kidāā ne, un ntíi tsi kaka'án Pablu ni ña:

—¡Nakuntítsin! —ka'an ña.

Koó dā kaentíta ntaa ñatíi san nakuntítsi ña ne, eni ntu'u ña kaíka ña. ¹¹ Dā íni ña'a san é kúvi idé Pablu ntavá'a ña ña ne, koó da vañi ñā ntatíin ña:

—¡É i'a xée úvi ñā'a é uva kō é vē'xí nte e dukún kán ne, vata ntāa ñatíi ntāa! —ka'an ñā'a san é tū'ún Licaunia ntáka'an ña.

¹² Ntáka'an ña é Bernábee ne, divi uva ñā, ñā naní Zeu ne, ntáka'an ña é Pablú ne, divi uva ñā, ñā naní Herme, tsí divi ñā é kaka'an ntódo ña. ¹³ Kidāā ne, xée dutu úkun Zeu é tuví diñi ñuú kán. Xée ña, ntēka ña duntiki ni le'e é ntukutu lāa. Tsí ntio ña'a san é ka'ní ñā duntikí san é kué'é ña doméni iña pústrú san, tsí xuva ñā, kuíni ña. ¹⁴ Ntá tsi dā kútuni Bernábee ni Páblu é ncho vií ña'a sán ne, nākatsin ña du'nu ñā vata xkoó ini ña da dóo u'vi kakúvi ña ne, koó dā ntaínu ña kue'en ña mé'ñū ña'a san ne, un ntii tsí ka'an ñā ni ñā:

¹⁵ —¿Nté kui kuān ó ntáde ntu ntó? Nti'í ne, ñatíi ni'í ntí nto. É ve'xi nti é ká'an ntódo ntí ni ntó vata koo é xtuví mii nto é dótō tsi ntaíntikin nto é ña kaidiá'vi vata koo é kuntikin ntó Xuva kō, ña kantító. Divi ñā de kú'vē ñā vi'i antívi ni ñūxiví, ni ntute ñu'u, ni un ntí'í é ió da mí'í ka. ¹⁶ Ntuvi di'na ne, xé'e Xuva kō é kuntikin ñā'a da nēé ka ítsi e ntío ña; ñā ni e'nté nuu

ña. ¹⁷ Ntá tsi ña ni tsoo mií kue'en ñá nto, tsi náñe'e ñá nto é Xuva nti'xe ko ñá da é dóo vá'á o dé ña ni ntó. Tsi kanakññ ña davi nte e dukún kán ne, kata'xi ña é kúvi é tata, kata'xi ña é kō'o é kā'xi ntó, kanaxnuu díní ñá nima nto.

¹⁸ Sá'á ka'án pustrú san ni ñá. Ntá tsi dá kuētsi kúvi idé ña é'nte nuu ña é kā'ní ña'a san duntikí san kuenta iña ña.

¹⁹ Kidáá ne, xéē ña Israee, ña vé'xi ñuú Antioquia ni ñuú Iconiu, tsí'i ña diki ña'á san é kué'é xuu ña Pablu. Dá kúvi ne, kii ñu'u ña ña diñi ñuú san, tsí e xí'i ña, kuíní ña.

²⁰ Ntá tsi ña kuínti'xe i sán ne, nataká nuu ña, ntáñí ntée ña ña. Kidáá ne, nákuntítsi Pablu, kúkí'ví xtuku ña má ñuú Lистра. Utén san ne, kué'en ñá, ntuvi ñá Bernabee, ñuú Derbe.

²¹ Dá kúvi ka'an ntódo ña tú'un va'á san ñuú Derbé ne, kúvi idé ña é dóo titín ña'a kuínti'xe ña Jesuu. Kidáá ne, ntíko koō ñá, ita ntí'xin xtuku ña ñuú Lистра, ni ñuú Iconiu, ni ñuú Antioquia. ²² Ikān ne, nátsu'un ka'nu ña nima ñá kuínti'xe i san, ntáka'an ñá ni ñá é ña ku tee dá'na ñá é kuínti'xe ña Xuva kō ne, xé'e ñá é kūtuni ña tsí kue'e io é nto'o ko ññxiví a é xēe o mí kadē kú've Xuva kō. ²³ Kidáá ne, nakaxnúu ña ñatā, ña é kodo núu é un é un xúkun ña kuínti'xe i. Ka'an ntá'ví ñá, intóo ixe ña ne, dá ntáda ña ña kuenta ntá'a Tó'o kō, ña é intée ini ña.

Dá náxee xtúku Pablu ni Bernabee ñuú Antioquia

²⁴ Kidáá ne, itā nti'xin ña, ntuvi ña, dá kanñ ñuú Pisidia, xee ña ñuú Panfilia.

²⁵ Kué'en ña, kúka'an ntódo ña

ñuú Pergé ne, dá kué'en ña ñuú Ataliá di. ²⁶ Ikān ñu'ú ña tun ntóo ka'nu, kué'en ña, náxee ña ñuú Antioquia, mí eka ña dá táxnūu ña kuínti'xe i san ña é vii ñá tsiñu é xe'e Xúva ko ñá. Ne, é kúvi dé ntaa ntí'i ña tsiñu san. ²⁷ Dá ve tsi náxee ña ñuú Antioquiá ne, kána ña un nti'ntí ña kuínti'xe i san é na nataká nuu ña ne, dá ntaa ña ni ña un nti'í nté o dé Xuva ko ni ñá, nté o xe'é ña itsi é kuínti'xe ña'a, ña é ña te ña Israee san di. ²⁸ Kidáá né, dóo na'a intóo ña nī ña kuínti'xe i san.

15

Dá xío junta iña ñá odo nūu iña ña kuínti'xe i ñuú Jerusaleen

¹ Ntuvi tsikán ne, xío ñatīi, ña e éka ñuú Judea, xee ña ñuú Antioquiá ne, ikān éni ntu'u ñá ntánañ'e ña ña kuínti'xe i san, ntáka'an ña:

—Tē ntio nto nakáku nto nta'a Xuva kō né, da mií é tē'nte un siin kúñū é ixi nto, vata o xtúvi Muísee é vii o — ka'an ña.

² Ntá tsi Pablu ni Bernabee ne, ñá nī xkúntee ini kue'en tsí ña é ntáka'an ñá tsikan. Dukuān ne, ña kuínti'xe i sán ne, nakaxnúu ña Pablu, ni Bernabee, ni uvi uní ka ení ña, ña kuínti'xe i di, táxnūu ña ña é k'í'in ñá ñuú Jerusaleen, kíkoto ña pustrú san, ni ñata, ña odo núu iña ña kuínti'xe i san, tsíxe'e ña kué'nta iña i é káka'an ñá'a san é vii ña.

³ Kué'ēn ña kuínti'xe i san, kunteka itsi ña ña. Dá ita nti'xin ña ñuú Fenicia ni ñuú Samariá ne, ikān ntáa ña ni ñá nté o kuínti'xe ña é ña te ña Israee san, é tsoo mií ñá

e kuínti'xe di'na ña ne, eni ntu'u ña ntántikin ñá Xuva kō. Dā téku ña kuínti'xe i sán ne, dōo díní ña.

⁴ Dā xee Pablu ni Bernábee ñuú Jerusaleén ne, ku'élen ña mí ntoo ña kuínti'xe i san, nī pustrú san, ni ñata, ña odo nūú iña ñá ne, dōo díní ña dá xee ña. Ikan tsí ntáa ña ni ña un ntí'i nté o dé Xuva ko ni ña. ⁵ Ntá tsi ió ña fariseu, ña kuínti'xe i, ntáka'an ña tsí da mií é tē'nté kuñū é Ixi ña é ña te ña Israeé san, é da mií é káda ntaa ña lei Muísee di.

⁶ Kidáa né, mii tsí pustrú san ni ñata, ña odo nūú iña ña kuínti'xe i san, náta'ká nuu ña, ntánatíin ña nté koo ka'an ña. ⁷ Dā ku e ví'i ntánatíin ña ne, nákuñtísi Pedru, kaka'an ña ni ña:

—Ení, é ñni nto tsí Xuva kō ne, nté di'na nakaxnúu ña ko é ká'an u ni ñá'a, ña é ña te ña Israeé san, tú'ún va'á iña Tó'o ko Jēsuu vata koo é kuínti'xe ña ña. ⁸ Xuva kō ini ñá nima ko nté ntaa ne, náñē'e ñá kō tsí intée ini ña é kī'i ña ña'a, ña é ña te ña Israeé san, tsí xe'é ña é kunūu Espíritū Sántū nima ñá vata tsí o dé ña ni ko xo'ō dá kuínti'xe ko ña. ⁹ Vevíi ne, é ntudadii ña ni kō, tsí Xuva kō ntántoo ña nima ñá di dá kuínti'xe ña. ¹⁰ Vía ve ne, ¿nté kui kakini nteé ntó Xuva kō? Ña kúvi nakuido o ña'a san é káda ntaa ña un ntí'i e xkoó ini o e xtúvi ñata kō é víi o. Tsí nté ñata kō, nté xo'ō, ñá ni kūtíi o káda ntaa o. ¹¹ É ñni nto tsí doméni tsi nakáku o nta'a Xuva kō ne, dóméni tsi nakaku ña é ña te ña Israeé san dí tē kuínti'xe ña —ka'an Pedru ni ña.

¹² Kidáa ne, diin diin tsi nakuntoo ña vata koo é kīni

vá'a ña é ntáka'an Pablu ni Bernábee, é ntaa ña ni ña un ntí'i nuu i e dōo na'nu é edé Xuva ko ni ña é ña te ña Israeé san. ¹³ Dā kúvi ntáa ntí'i ña ne, eni ntu'u Sántiau kaká'an ñá ni ña:

—Kini nto ve é káka'an u ni nto, éni: ¹⁴ Ntáa Simuun Pedru ní kō nte o dé Xuva kō. Tsi nté di'na xe'é ña itsi é ni'i ña é ña te ña Israeé san é vá'á nta'a ña, ña é nāxaxnúu ña é kuvi i'xá ña. ¹⁵ Sá'ā né, vata tsí ó uve na'a nte di'na dá ka'an ñá ka'an naa Xuva ko:

¹⁶ Da kidáa ne, ntí'xi ú, naxtúví u uun i'xá Davii é víi ñá rei

vata o dé Davii da itúvi ña.

¹⁷ Kidáa ne, un ntíi ntíi ña'a, ña é ña te ña Israeé, ña é nakaxnúu ú é kúvi ña iña ko ne,

divi ñá nantúku ñá kó é kuntíkin ñá ko.

¹⁸ Sá'a káka'an Xúva kō; nté di'na tá'xi ña kútūni ko tsí kuan kōo kuvi,

ka'an ñá ka'an naa ña kídáa.

¹⁹ Dukuān ne, ká'an ú tē ña nateñu núu o ña é ña te ña Israeé san e xtúvi mii ña é kuínti'xe di'na ña vata koo é kuntíkin ñá Xuva kō. ²⁰ Mii tsí é taxnuu o tūtú iña ña, ká'an o ni ña é ñá ku ká'xi ñá kuñū kití é intáa ntéé xuva ña, ña inúu ini ña ne, ña víi ña é kini kaa ni ñadi'í ne, ñá ká'xi ñá kuñū kití é ña ni kii ntí'i niñi i, nté niñi tē ña ká'xi ña. Sá'a tsí ká'an o é víi ña. ²¹ Tsí ini ña'a é kuān koo víi o nté ntúvi di'na. Tsí dá mí'i ka ñuú iō ñá ntáka'an ntódo lei Muísee, tsí vata dá sábadu ntánaku'ā ña lei san má úkún ña Israeé san —ka'an Sántiau.

²² Kidáa ne, pustrú san ni ñatā sán, ni ún ntíi ntíi ñá kuínti'xe i sán ne, íntée ini ña é nakaxnúu ña uvi ña'a ení ña

é kī'in ñá nī Pablu ni Bernábee ñuú Antioquia. Nakaxnúu ña Juda Barsabaa ni Sílā. Ñatí sa'á ne, dōo na'nu ña'a ña iña ña kuínti'xe i san. ²³ Táxnūu ña tutú dí é kī'in ni'í ña. Kaka'an tutú san:

“Ntí'í é pustrú nti, ni ñata, ña odo nūú, ni ūn ntí'í ntí'í ñá kuínti'xe i ne, taxnúu ntí ntiusi iña ení nti, ña é ña te ña Israee, ña ntoo ñuú Antioquia, ni ñūú Siria, ni ñūú Cilicia dí. ²⁴ Dā vé kutuní nti tsi ío ña'a, ña ñe'e ñuú mí ntoo nto, ña é nāteñu núu ña nto vata koo é nādama nto é ntákuínti'xe nto. Ña tsíkán ne, ntáka'an ña tsí da mii é tē'nte kúñū é ixi ntó, da mii é kāda ntaa nto lei Muísee. Ntá tsi ña te ntí'í ní taxnúu ntí ña. ²⁵ Dukuān né, un tsi dē kuení nti é ñakaxnúu ntí uvi ña'a ení nti é taxnúu ntí ña é kī'in ña ni Bernábee ní Pablu, ení kō, ña dōo kakuinima ko. ²⁶ Divi ñā ne, ñá ni u'vī ni'í ña ntuvi iña ña, é kuān te na kuví ña kuenta iña Tó'o ko Jesūcristu. ²⁷ Dukuān ne, táxnūu ntí Júda nī Sílā, é kā'an mii ña ni ntō, é nañ'e'e ñá nto un ntí'í sá'a. ²⁸ Sá'ā xío ntaa iní nti nī Espiritū Sántū, é ña vá'a o é nantō'o ntí nto. Mii tsi nuū i sá'a é kantio é vīi nto: ²⁹ Ña ká'xi nto kúñū kiti é xntáa nteé ña'a xuva ñā; ñā ka'xī ntó niñi ti, nté kiti é ña ni kii vá'a niñi ti. Ñá vīi nto é kini kaa ni ñad'í'í dí. Sá'a tsí é kā'án nti ni ntō: Te kāda ntaa nto sá'a ne, vá'a koo kuntōo nto”, ka'an ñá iní tutú san.

³⁰ Kidáā né, kīi ña, kue'en ña mí táxnūu ña ña ñuú Antioquia. Dā náxee ñá ikān né, kāna ña un ntí'í ntí'í ña kuínti'xe i san é na nātaká nuu ña é kué'é ña ña tutú san. ³¹ Dā

kúvi nakua'a ña tutú san ne, náku'un dīnī nima ñá, tsi dōo vá'ā ó kaka'an. ³² Júda nī Sílā ne, ña ntáka'án naa Xuva ko dí ne, dōo nátsu'un ka'nu ña nima ñá kuínti'xe i san, ntaxé'e ña ña itsi nté koo vīi ña. ³³ Dā kú titín ntuvi ntoo ña ikān ne, ña kuínti'xe i san nátsu'un itsi ña ña, kaka'an ñá ni ñā:

—Va'a vá'a tsi kunú'u nto mí ntoo ení nto, ña táxnūu nto —ka'an ña.

³⁴ Ntá tsi Sílā né, ntōo ña é kūkuií ka ña, kutuvī ñá ñuú Antioquia. Ñá ni nū'u kantí'í ña. ³⁵ Pablu ni Bernábee di ne, kántoo ña ni ñā. Dōo titín ka ña kantōo ña é naku'ā'a ña ña'a san, kaka'an ntódo ña tú'ūn Tó'o ko Jēsuu.

Dá ku'é'en Pablu, kúka'an ntódo ña e kúvi ūvi ito

³⁶ Dā kú titín ntuvi ne, kaka'an Páblu ni Bernábee:

—Kí'in xtuku o, kikoto ní'ni o ení kō, ña kuínti'xe i san, da mí'í ká ñuu mí ñe'e o, íkka'an ntódo o tú'ūn Tó'o ko Jēsuu. Kikoto ntódo o nté o de ña —ka'an ña.

³⁷ —Kuvi ni —ka'an Bernábee—. Ntá tsi kunteka o Juan Marcú dí —ka'an ña.

³⁸ —Ñá'ā —ka'án Pablu —. Tsí divi ñā né, tsoo mii ña kō dá ñe'e o ñuú Panfilia. Ñá ni de ntaā ñá tsiñu ña —ka'án Pablu.

³⁹ Kidáā ne, naa núu ña ntuvi ñá ne, kīi nteé xio tá'an ña. Bernábee ne, kué'en ña, ntēka ñá Juan Marcú. Ñu'u ña tun ntōo ka'nu, kué'en ña ñuú Chipre. ⁴⁰ Pablú ne, ñakaxnúu ña Sílā é kī'in ni'í ña ña. Kué'en ñā, ntuvi ña, da kúvi ka'an ntā'vī ení ña iña ña. Ntáka'an ña é na kūnuu

mé'ñu, kūnuu dava Xuva ko ña. ⁴¹ Kidáā ne, itā nti'xin ña ñuú Siria ni ñuú Ciliciá ne, ntánatsu'un ka'nu ña nima ña kuínti'xe i san.

16

Dá kuē'en dádi Timoteu ni Pablu ni Síla

¹ Pablú ne, xée ña ñuú Derbé ne, dá kuē'en ñá ñuú Listra. Ikān ne, náni'i ña uun ña'a, ña kuínti'xe i, ñá nani Timōteu. Di'i ñā ne, ña Israeé ne, kakuínti'xe ña Jesuu. Uva ñā ne, ñá te ña Israeé ña, tsí ña griegu. ² Un ntíí ntíí ña kuínti'xe i, ña ñuú Listra, ni ña ñuú Iconiú ne, kaka'an ñá tsi dóo va'á ña'a Timoteu. ³ Ntío Pablu é dádi ki'in ñá ni ñā, ntá tsi di'na te'nte kúñū é ixi ñá vata koo é ña kadá kuení kini ña Israeé, ñá ntoo mí kī'in ña, tsí ini ntíí ntíí ñá tsí uva ñā ne, ña griegu. ⁴ Un ntíí ntíí ñuu mí kaita nti'xin ñá ne, xé'e ñā é kūtuni ení ña, ña kuínti'xe i san, tú'un e táxnūu pustrú san ni ñata, ña odo nūu iña ña kuínti'xe i ñuú Jerusaleen, é kaka'an ñá ni ñā nté koo vií ña. ⁵ Dukuān ne, dií dií ka ñā kue'én ini ña'a san kuínti'xe ña Xuva kō. Utén utén kakutitín ña kuínti'xe i.

Dā ini Pablu é kii dito úun ñatíí, ña ñuú Macedonia

⁶ Ña ni xé'e Espiritū Sántu itsi é kī'in ña, kika'an ntódo ña tú'un san ñuú Asia, tsí xio ñuu ntío ña é kī'in ña. Dukuān ne, ñuú Frigia ni ñuú Galacia ita ntí'xin ña ne, ⁷ xée ña diñi ñuú Misia. Kidáā ne, ntio ña é kī'in ña nte ñuú Bitinia, ntá tsi Espiritū Sántū sán ne, ña ni ntío xtūku ña é kī'in ñá ikān. ⁸ Dukuān ne, ido ntúú ña

ñuú Misia, kúntíí ña ñuú Troa, mí kanaxee tún ntóo na'nu. ⁹ Niñu tsikán ne, xée nūú Pablu úun ñatíí, ña ñuú Macedonia. Ntitsi ña, kaka'an ña: “Kí'xi kudii nto ñuú nti, dá xntii ntō nti”, ka'an ña. ¹⁰ Dá kuān o íni Pablú ne, xío ntíí ntí é kī'in nti ni ña ñuú Macedonia, tsí kūtuni nti tsí mii Xuva ko kākana ña nti é kī'in nti, kika'an ntódo ntí ni ña ntoo Macedonia tú'un va'á san.

Dā xé'e Pablu ni Síla ñuú Filipu

¹¹ Kidáā ne, ñú'ū ntí tun ntóo ka'nu ñuú Troa, kue'en ntáa ntí ñuu é tuví mé'ñu ntute ñu'u kán, ñuu é nani Samōtracia. Utén san ne, xéē ntí ñuú Neapoli. ¹² Da kidáā xéé nti ñuú Filipu, mí ntoo ña vé'xi ñuú Roma. Di'vi ñuú é dií ka ka'nu é un ntíí ntíí ñuu é káduku ntée ñuú Macedonia. Titín ntuvi intóo ntí ikān. ¹³ Dā xee ntúvi iō dá'na ne, ntíi ntí diñi ñuú san, kue'én nti diñi ntute ka'nu kán mí é dukuān xkoó ka'an ntá'ví ña'a san, kuíni nti. Ikan tsí ñu'ú nti, ntáka'an ntódo ntí ni ñadí'í, ña náta'ká nuu ikān, tú'un va'á iña Jesuu. ¹⁴ Uun ña'a, ñá nani Lidiá ne, ñuú Tiatira vé'xi ña. Doo kué'e kadiko ña. Ña sá'á ne, dōo kanuu ini ña Xuva kō. Xuva kō dé vitā ñá nima ñá vata koo é kiní ña é kaka'an Pablú ne, kuínti'xe ña. ¹⁵ Kidáā itsi ntuté ña ni un ntíí ntíí ñavi'i ña ne, kaka'an ñá ni nti:

—Te kadē kuení nto é nuu é ntaā i e kuínti'xe kó Tó'o ko Jesūcristú ne, kí'xi nto, kixkúntōo nto nú vi'í kó kán —ka'an ña.

Xé'e kuétsi ña nti é kuntōo nti.

16 Uun ntuvi ñe'e xtúku nti mí é dukuān xkoó ka'an ntá'ví ña. Dá kué'én nti itsi kán né, tã'án nti ni ūun ta'nú kuetsī, ta'nú nuu é ña vá'ā nima í ne, dōo kue'é diu'un ni'í tun iña tó'ō tún tsí kanakoto ntodó tun. 17 Tá'nu sã'á ne, íntikín tun ntí ne, koó da kākachu'u ntáa tún, kaka'án tun:

—Ñatí sa'á ne, ntáde tsiñu ña kuenta iña Xuva ko, ña e dōo ka'nu ne, ntáka'an ña ni kō nté koo nakáku o nta'a Xuva kō —ka'án tun.

18 Titín ntuvi kuan o dé tun, da nté ña ni kutí ká Pablú nima ña. Kidáā né, xkokoto ña, kaka'an ña nī é ña vá'ā san é nuu nimá tun:

—Kuenta iña Jesúcristu, ntíin nimá tun —ka'an ña.

Ne, ura dú'va tsi i ntí é ña vá'ā san.

19 Tō'ó tun ne, dā kútuni ña tsí ña tuví ka nté koo ni'í ña diu'ún ne, tññ ña Pablu ni Sílā, íntēka ña ña nta'a ña tsiñu i un tsi nte me'ñú i kán. 20 Ntáda ña ña kuenta ntá'a to'o, kaka'an ña:

—Ñatí sa'á ne, ña Israee ña ne, ntánatēñu nuu ña ña ñuú kō. 21 Tsí un ntí'í é vatā xkoó ini ña ñuú ña kán ntánañ'e ña kō ne, ña kúvi vii o, tsí xo'ō ne, ña ñuú Roma o —ka'an ña.

22 Kidáā ne, un ntí ntí ña'a san ínchu'vi ñá ña ne, xé'e tō'ó san itsi é nantí ñá ña ne, dā natí nuu ña ña ntuku. 23 Un vá'a tsi natí nuu ña ñá ne, dā tsú'un kutu ña ña vi'i utun. Tēe tsiñu ña ña kade kuenta xí'í vi'i útun é kuēnta tsí vii ña vata koo é ña ntii ña. 24 Ña kade kuenta xí'í vi'i útun sán ne, dē ntaa ña é kākā'an tó'ó san ne, tsú'un kutu ña Pablu ni Síla ūun tsi nte iní i kán ne,

ini útun tsu'un ntido ña dí'in ña vata koo é ña kaka ña.

25 Dā kú dava ñuú ne, ñu'u Pablu ni Sílā, ntáka'an ntá'ví ña, ntaíta ña nchu'ún Xuva kō ne, ntaíni ntí ntí ña ñu'u kutū san. 26 Dā nēnī ña dá un vá'a tsi ntii táan. Dá kaní vi'i utun san kantá nuu. Kidáā né, nākaan mí ūn ntí ntí xí'í vi'i utun sán ne, ntii nuu ta'an ntí'í kadena é odō kútu dí'in ña ñu'u kutū san. 27 Da kidáā ntóto ña kade kuenta xí'í vi'i útun san. Dā kútuni ña tsí kan-tii ntaa ntí'í xí'í vi'i útun sán ne, ura tsí i táva ña káa ña é ká'ni mii ña kúñu ña, tsi é ntí ntí'í ña ñu'u kutū san, kuíni ña. 28 Ntá tsi Pablú ne, un ntii tsi ka'an ña:

—¡Ñá ku kuān xkoó de ntō! tsí ntí'í ne, i'a ñu'u ntí'í nti —ka'an ña.

29 Kidáā ne, ña kade kuenta xí'í vi'i útun sán ne, íkan ña ñu'ú ne, kaxkainu ña kuk'vi ña iní vi'i utun kán. Koó da kán'í ña inchíti ña nú dí'in Pablu ni Sílā. 30 Kidáā ne, nantí ña ña vi'i utun sán ne, tsixe'e ña ña:

—Divi ntō, ¿nté ntu koo vii u é nakáku ú nta'a Xuva kō? —ka'an ña.

31 —Kuinti'xe nto Tó'o ko Jesucristú ne, nakaku ntó nta'a Xuva ko, ni ūn ntí ntí ñavi'i nto di —ka'an ña ni ña.

32 Ne, ntáka'an ntódo ña ni ña tú'ún va'á iña Xuva kó, ni ūn ntí ntí ña ntoo nú vi'i ña kán di. 33 Divi tsi niñú san ne, ña kade kuenta xí'í vi'i útun sán ne, nākate nuu ña mí ni'í kui'í Pablu ni Sílā. Kidáā né, ítsi ntute ña, ni ūn ntí ntí ñavi'i ña di. 34 Kidáā ne, kúxee ni'í ña Pablu ni Síla iní vi'i ña kán né, íkán xe'é ña é ká'xi ña. Dōo díni ña ni ūn ntí ntí ñavi'i

ña tsi e kuínti'xe ña Xuva ko vë.

³⁵ Dā tuví ne, táxnūu to'ó san mau é kükoto ná te nantíi ña Pablu ni Sílā. ³⁶ Kidāā ne, kāka'an ñá kade kuenta xí'i vi'i útun san:

—É tā'xi to'lo ítsi é nantíi ú nto. É kúvi ntii nto ve ne, vá'ā o vá'a tsi kué'en nto —ka'an ña.

³⁷ Ntá tsi Pablú ne, kaka'an ña:

—¿Mí'i ntú? Tsi ntí'i ne, ña ñuú Romá nti ne, divi ña natíi nuu ña ntí ntuku mé'ñū ña'a san dá vāta xntekú ku'vë ñá lei san iñá nti. Dotó tsi tsú'un kutu ña ntí vi'i útun. Vevíi ne, ntío ña é nantíi xu'ú ña nti. ¡Ñá'á! Na ki'xi mii ñā, dá nantíi ña nti —ka'an ña.

³⁸ Kidāā né, ntiko kōó maú san, kunú'u na ne, ntaa na ni tō'ó san é kākā'án Pablu. To'ó san ne, dōo u'ví ña da kútuni ña tsí ña ñuú Roma. ³⁹ Kidāā ne, kué'en ña, kūnaka'nu ña iní Pablu ni Sílā ne, kidāā ne, nantíi ña ña, kaka'an ña:

—Vii nto da xe'e, ntii nto ñuú nti —ka'an ña.

⁴⁰ Dā ntíi ña vi'i útun sán ne, kúnū'ú ña nú vi'i Lidia. Ikān náataká nuu ña un ntíi ntíi ení ña, ña kuínti'xe i sán ne, nāxnūu ka'nu ña iní ña. Da kidāā ntíi ña, kue'en ña.

17

Dā itsú'un ña ñuú Tesalónica

¹ Kué'en Pablu ni Sílā, ita ntí'xin ña ñuú Anfipoli ni ñūú Apolonia, xée ña ñūú Tesalónica, mí tuví xúkūn ña Israee. ² Vata xkoó iní Pablú ne, ñé'e ñā má ūkún kan ntūvi dá iō dá'na. Úni itō ñe'e ña é tíin ña ni ñā'a san, ³ kanañe'e ña ña mí uve na'a Tú'un Xuva

kō nte dí'na é da mii é ntō'lo Cristu, ña nakaxnúu Xuva kō ne, da mii é ntoto'xtuku ña te xi'i ña. Kaka'an ña:

—Divi tsi Jēsuu é kākā'án nti ni ntō né, divi ñā é Cristu ñā, divi ñā é taxnuu Xuva ko ñā —ka'an ña. ⁴ Iō ñā Israee san ne, kuínti'xe ña é kākā'an Páblu ne, kúdadii ñā ni Pablu ni Sílā. Nā te da dīi ñā griegu, ña é ntānuu iní i Xuva ko, ni ñadī'i, ña e dōo na'nu ña'a ne, kuínti'xe ña di. ⁵ Ntá tsi ña Israee, ña é ña ni kuínti'xe i ne, kūne'u iní ña ni ñā. Kidāā né, ide ña é nataká nuu natíi kini ntāa, na é dotó tsí ntāñi dú'xen nu â'ví kān. Nataká nuu na ne, dā nakutsú'un na da kanii ñūú san. Kidāā ne, ínti'u na nú vi'i ña nani Jāsuun, ntānantuku nā Pablu ni Sílā é ntāda na ña kuenta ntā'a ña tsíñu i. ⁶ Ntá tsi ña ni naní'i na ña. Mii tsi Jāsuun, ni túku ení ña, ña kuínti'xe i san naní'i na. Ntāñū'u na ña, kue'en ni'i na ña nta'a ña tsíñu i san ne, koó da vāntiñi na ntāka'an na, ntátsi'i kuétsi nā Pablu ni Sílā:

—Ña sá'a ne, da kanii ñūxivi a ntaika ña, ntānakutsú'un ña ñā'a. Vevíi ne, un tsi nte í'a xee ñá ve ne, ⁷ Jasuún san ne, xé'e ña vi'i ña é kuntōo ña. E ntāde ña sá'a ne, dōo xíi kaa. Nā te kaiko ñu'u ña rei ñuú Roma, tsí ntāka'an ña é iō túku rei, ñā nani Jēsuu —ka'an na.

⁸ Un ntíi ntíi ña'a san ni ña tsíñu i san ne, dōo itsu'un ña da téku ña sá'a. ⁹ Kidāā né, kí'i ña diu'un Jāsuun ni ña ntíi ní'i ña ne, nangáva ña ñā.

Dā intōo Pablu ni Síla ñūú Berea

¹⁰ Dā kuáa ne, táxnūu ña kuínti'xe i san Pablu ni Sílā

é na kī'in ñá ñuú Berea. Dā xee ñá ikān ne, kué'en xtūku ña má ūkún ña Israee. ¹¹ Ña Israee, ñá ntoo ñuú Bereá san ne, díi ka víta ini ña é ña ntoo ñuú Tesalonica, tsí nīr kue'éen ini ña ntaíni ña Tú'un Xuva kō ne, utén uten nántuku ñā mí ūve na'a Tú'un Xuva kō da nté kutuni ñá tē nuu é ntaā i é kaka'an ñá ni ñā. ¹² Dukuan ne, dōó titín ña Israee kuínti'xe ña, nī ña griegú di, tē tíi te ñadī'í, kuān te dōó na'nu ña'a ña ne, kuínti'xe ña di. ¹³ Ntá tsi dā kútuni ñá Israee, ñá ntoo ñuú Tesalonica, é kaka'an ntódo xtuku Pablu tú'un Xuva ko ñuú Bereá ne, xée ñā é nakutsu'un xtūku ña ña'a san. ¹⁴ Ntá tsi ña kuínti'xe i sán ne, ura tsí i táxnūu ña Pablu é na kī'in ña nu ntute ñu'u kan. Mii tsi Síla ni Timōteu kántoo mii ña ñuú Berea. ¹⁵ Na ixntéka itsi Pablú ne, kué'en ña ni ñā un tsi nte ñuú Atena. Dā ntíko kōo xtúku ña, kaka'an ñá nī Síla ni Timōteu é na kī'in kantí'í ña, kíkuntóo ña nī Pablu.

Dā itúvi Pablu ñuú Atena

¹⁶ Nīi dukuān tuví Pablu ñuú Atena é kantétu ña Síla ni Timōteu ne, dōo dé kueni ña dá ini ña tsí ña ntoo ñuú Atená ne, da mii kue'en tsi sántu ntūvá'a naa ío iña ña. ¹⁷ Dōó ki'in itō ñe'e ña má ūkún kán é natíin ña nī ña Israee san ni ūn ntí' ntí' ña'a, ña ntánuu ini i Xuva kō. Utén uten ñe'e ña nu â'ví kán dí, kaka'an ñá nī ña ntánataká nuu ikān. ¹⁸ Ikān ne, xíō ña'a, ña ntántikín túku nchu'un iña ñá nani Epícurú ne, xíō túku ña'a, ña ntántikín nchu'un é nani ēstoicu. Ña sá'a ne, ntáka'an ña:

—¿Neé ntu kani tú'un é kuān nte kaká'an ña? —ka'an ña.

Ío ñá ne, ntáka'an ña:

—Vata tē é tūkú xuva ncho nañe'e ñá kō —ka'an ña.

Tsí Pablú ne, kaka'an ntódo ña tú'un va'á iña Jésuú ne, kaka'an ñá e ntóto xtuku ña dá xi'í ña. ¹⁹ Kidáā ne, ntánteka ñā Pablu, kue'en ní'í ña ña uun mí nani Areōpagu, mí é dukuān ntánataká nuu ñata ña odo nūu, ntaxé'e ña itsi ña ñuú i san. Tsixe'e ñā Pablu:

—Ká'an kūdii ntó, na kīni nti neé nchu'un xee é vexní'í ntó. ²⁰ Tsí nti'í ne, ñá te kãñe'e dik'í nti é kaka'an nto, tsí tuku nchu'un é ini nti. Nañe'e kudii ntó nti nee é kani tú'un é kaka'an nto —ka'an ña.

²¹ Tsí ña ñuú Atena ni ña da xee ntóo ikān né, da mii kué'en tsi nchó kini ña nee é dā ve kakuvi é natíin ña.

²² Kidáā ne, náakuntísi Pablu mé'ñū ña'a san Areopagu kán ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Divi ntó, ña ñuú Atena, é iní u tsí dōó ío xuva ntó e ntánuu ini nto. ²³ Dā itā nti'xin ú ñuú nto, kaito dító u nee ntí'í nti'í iña nto e ntánuu ini nto ne, nāni'í ko uun nú naa kan mí ūve na'a kaka'an: “Iña xúva kō, ña e ñá ini o xoo ñá'a”, ka'an. Divi tsi xuva ntó, ña e ñá ini ntó ne, divi Xuva kō é kaka'an u ni ntó vevii.

²⁴ Tsí Xuva kō né, dē kú've ñá ñuxiví ni un nti'í é ío. Divi ñā Tó'ō e dukún kan ni ñuxiví a. Ña te ví'í mí de vá'a ña'a tuví ña. ²⁵ Nté ña túvi nee iña é kúvi kué'e o ñā, tsí ña tuví nee iña é kátaan núu ña. Mii ña káta'xi ña ntuvi iña ko ni tatsin é ta'ni o, ni un nti'í é ío iña ko, xe un xé un ó.

18

²⁶ Uun tsi niñi ko dé kû've Xuva ko un ntí ntí o é ntoo o da kaniñ ñuxivi a. Mii ña de kú've ña nté kaa ntuvi kuntoo o ñuxivi a nī mí'i ñúu kuntoo o, xe un xé un o. ²⁷ Kuān o dé Xuva kō, tsi ntío ña é nantuku o ña, un ntí ntí o, da nté koo é nani'i ko ña. Ntá tsi ña te nté sa ikā tuví ña, ²⁸ tsí divi ña ta'xi ña ntuvi iña ko, nī é kakantá nuu o, nī é tuví o. Kuān ó uve na'a, kaka'an ñáta ntō, ña de vá'a tutú san, kaka'an ña: "Xo'ō ne, i'xá Xuva ko o", ka'an ña. ²⁹ Tē nuu é ntaā i é i'xá Xuva kō kúvi o ne, ña kúvi ká'an o é Xuva ko da nēé ka ntí'i, tē kaá kuaan, tē kaá ku'i'xín, o xuu e ntáya'a naa ña'a vata o dé kuení mii ña é vata kaa Xuva kō. ³⁰ Ntuvi di'na ne, dé ka'nu iní Xuva ko nī ña intóo kidaā e kuán o dé ña, tsí ña ni iní ña nté koo vii ña. Ntá tsi vevii ne, ntio Xuva kō é nadama o nima kīni kaa ko. ³¹ Tsi e xtúví Xuva ko uun ntuvi é xntékú ku've ña da kaniñ ñuxivi. Tsí é nakaxnúu ña uun ñatíi, ña é xntéku kû've. É ini ó xoo ñá'a, tsí nantóto Xuva ko ña dá xi'i ña —ka'an ña. Dukuan o ka'an Pablu ni ña.

³² Dā téku ña'a san é kaka'an Pablu é ntóto xtuku uun ña'a é xi'i ña ne, iō ña ntáxkuntée ña ña. Iō ña ne, ntáka'an ña:

—Dá nte uun ká tuku ntuvi ka'an ntó nī ntí sá'a —ka'an ña.

³³ Kidáā né, kīi Pablu, kué'en ña. ³⁴ Iō ña ne, kantikín ña Pablú ne, kuínti'xe ña é kaka'an ña. Uun ña'a ña ne, Dionisiu náni ña; tsiñu ña Areopagu. Uun ñadí'i, ña nani Damarí di ne, ió ka tuku ña'a kuínti'xe i di.

Dā itúvi Pablu ñúu Corintu

¹ Kidáā né, ntíi Pablu ñúu Atena, kué'en ña ñúu Corintu. ² Ikān náni'i ña uun ñatíi, ña Israee, ña nani Áquila. Ñuu é naní Pontu vé'xi ña. Vata e ná'a xee ña, ntuvi ña ñadi'i ña, ña nani Prísila. Tsí e ntíi ña ñúu Italia da nakunú rei Claudiu ún ntí ntí ña Israee san ñúu Roma. Kué'en Pablu, kúkoto ní'ni ña ña ne, ³ ikan tsí katúvi ña ni ña. Dadíi tsi de vá'a ña vi'i doo, tsí divi tsi tsiñu ini ña di. ⁴ Vata dá iō dá'na ne, kañe'é Pablu má ūkún kan, kanañe'e ña ña Israee san nī ña é ña te ña Israee san di nté koo kuínti'xe ña Tó'o ko Jesúristu.

⁵ Dā xeé Síla ni Timōteu, é vé'xi ña ñúu Macedoniá ne, nguentúvi kaka'an ntódo Pablu tú'ún va'á san, kaka'an ña nī ña Israee san tsí Jesuú ne, divi ña é Cristu, ña nakaxnúu Xuva kō. ⁶ Ña Israee san ne, naa núu ña ni ña ne, dōo kini ka'an ña ni ña. Dukuān ne, Pablú ne, nākidi ña doo ña vata koo é kué'é ña kuenta é ña te vá'a o ntáde ña. Kaka'an ña ni ña:

—Kuenta iña mii nto ve te ña ní'i nto é vā'á nta'a Xuva kō. Xu'ú ne, ña túvi kuétsi ko, tsí é kaka'an u ni ntō. Vi'a ve ne, xio ñúu ki'ín u, kika'an ntódo ú ni tūku ña'a, ña é ña te ña Israee —ka'an ña.

⁷ Kidáā ne, ntíi ña má ūkún kán, kué'en ña má vi'i ña naní Justo, ña dóo kanuu iní i Xuva kō. Etsin tsi mí ntitsi xúkún san tuví vi'i ña. ⁸ Ña odo núu ini ukun, ña naní Crispú ne, kuínti'xe ña Tó'o ko Jesúristu ni ún ntí ntí ñavi'i ña. Ñá te da díi ña'a, ña ñúu Corintú di,

dā téku ña é kākā'an Pablú ne, kuñti'xe ña ne, ĩtsi ntute ña. ⁹ Uun niñú ne, vata tsi tē ĩni Pablu é kākā'an Xúva ko ni ñā: —Ñá ku u'vī o é kākā'an ntódon. Kuan tsi koo ka'an vātā ó den, ¹⁰ tsi xu'ú kunuu mé'ñū ú o. Xōxó kuvi víi i ni o, tsi dóo iō ñá'a ko ñuú sa'a —ka'an Xúva ko ni ñā. ¹¹ Kidáā ne, uun kuia nte dáva kātúvi ña ñuú Corintu, nakuá'a ña ña'a san tú'un Xuva kō.

¹² Ntúvi tsikán ne, dā inúu ñá nani Gáliuun, de kú'vē ñá ñuú Acayá ne, nataká nuu ña Israeé san ne, tñn ña Pablu, kue'en ní'i ña ña nta'a ña tsiñu i ne, ¹³ ikān tsi'i kuétsi ña ña, ntákā'an ña:

—Ñatíi sa'á ne, kanañē'e ñá ña'a é kũnuu ĩni ñá Xuva kō, ntá tsi ña te vātā ó kaka'an leí san. Dōo xii kaa é vīi o é kākā'an ña —ka'an ña.

¹⁴ Dā vata kañi ntú'u Pablu ká'an ñá ne, di'na ña tsiñu ka'nu i Galiuún san kaka'an ñá nī ña Israeé san:

—Tē dí dóo xii kaa nti'xé nuu i é kanañē'e ña ne, kiní u é ntátsi'i kuétsi nto, ¿nté kui ña'a? ¹⁵ Ntá tsi ntó'ó ne, kũdii kuénta iña lei míi nto ntánāa núu nto. Mii nto kadā kú'vē ntó ve. Ñá te xū'u é káduku ntée ú sá'a —ka'an ñá ni ñā.

¹⁶ Kidáā ne, kii ñu'u ña ña kí'i kán ne, ¹⁷ ña ntáñi ntée kán né, ntáva ntodó ña ñá odo nūu iña úkūn, ñá nani Sōstené ne, ikan tsi'é'ni diin ña ña nuu ña tsiñu i san. Ntá tsi Galiuún san ne, ña ni íde ña kuenta.

Dā ntíko kōo Pablu ñuú Antioquía ne, kué'en ña kúka'an ntódo ña é kuvi ũni íto

¹⁸ Pablú ne, na'ā itúvi ña ñuú Corintu. Kidáā ne, kaka'an ñá ni ēní ña ña kuñti'xe i san é nū'u xtúku

ña ñuú Siria. Kántēká ña Prisila ni xñ ña Aquila, kué'en ña. Di'na dá ntáka ña ñuú Cencreá ne, kũntíi tdu'u díki Pablu vata koo é kue'e ña kuenta tsi xe'é ña xu'u ña ni Xuva kō. ¹⁹ Kidáā ne, ñú'u ña tun ntóo ka'nu, xee ñá ñuú Efesú ne, ikān kantóo mii Prísila ni Áquila. Pablú ne, di'na dá ntaka ña ne, kué'en ñā má úkūn kán é kākā'an ñá nī ña Israeé. ²⁰ Ña Israeé san ne, ntákā'an ña:

—Vií nto da xe'e, kutuví ká nto nī nti —ka'an ña.

Ntá tsi ña ni ntío Pablu. ²¹ Dā ntáka ña ne, kaka'an ña:

—Da mií é kantio é kutúví u ñuú Jerusaleen é kũvi viko. Te Xuva kō ntío ñá ne, nti'xi xtuku ú, ntixkoto ni'ni ú nto —ka'an ña.

Kidáā ne, nákunūu ña tun ntóo ka'nu da ntáka ña ñuú Efesu, kué'en ña. ²² Dā xee ñá ñuú Cesareá ne, di'na ñuú Jerusaleen ita nti'xin ña é kākā'an ñá ntiusi ni ña kuñti'xe i sán ne, da kidáā ntíi ña, kue'en ña ñuú Antioquia.

²³ Dā kú titín ntúvi itúvi ña ikān né, eni ntu'ū xtuku ña ika ña. Ítā nti'xin xtuku ña ñuú Galacia ni ñuú Frigia é xntíi ña ña kuñti'xe Xuva ko, nátsu'un ka'nu ña ĩni ña.

Dá kakā'an ntódo Apolo ñuú Efesu

²⁴ Ntúvi tsikán ne, xee uun ñatíi, ñá nani Ápolo, ñuú Efesu. Ñuú Alejandria vé'xi ña, ntá tsi ña Israeé ña. Ña sá'á ne, dōo vá'ā ó kaka'an ña, kaka'an ntódo ña; dōó ĩni ña tú'un Xuva kō é ũve na'a nte dí'na. ²⁵ Dōo ĩni ñá nchu'un Xúva kō di. Nñ kue'én ĩni ña kaka'an ntódo ña ne, nuu é

ntaā í un nti'í é kākā'an ñá ña ña Jesús, kuān te mii tsi é nakutsi ntute Juan Bautista íni ña. ²⁶ Ñá te kau'vī ña, kaka'an ntódo ña ini ukún ña Israeé san. Dā téku Prisila ni Áquila é kākā'an ñá ne, kāna xio ña ña ne, náñē'é ka ñá ña ña ña Xuva ko. ²⁷ Apoló ne, ntio ña é kī'in ñá ñuú Acáya. Xíō ntaa iní ña kuínti'xe i san. Táxnū ña tutú nta'a ña kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Acaya, na vā'á koo nakuetu ña Apoló san tē xee ña ikan. Dā xee ñá ñuú Acayá ne, dōó kue'e xntíi ña ña kuínti'xe i Jesuu, tsí dóó vā'á o dé Xuva ko ni ñá. ²⁸ Tsí Apoló ne, dōó ini ña nté koo ka'an ñá ni ña Israeé san mé'ñū ña'a san, kanañē'e ñá ña tsí nuu é ntāa ntí'xe i tsí Jesuú ne, divi ñá é Cristú, divi ñá é nakaxnúu Xuva ko ñá é kodo nuú ñá, vatā ó uve na'a tú'un Xuva kō nte dí'na.

19

Dā itúvi Pablu ñuú Efesu

¹ Nñi dukuān tuví Apolo ñuú Corintú ne, kué'en Pablu, ita ntí'xin ña itsí rki uku kan, xée ña ñuú Efesu. Ikān náni'i ña titín kudii ña kuínti'xe i san. ² Pablú ne, kaka'an ñá ni ña, katsixe'e ña ñá:

—¿Inúu ntu Espíritū Sántū nima nto da kuínti'xe nto? —ka'an ña.

—Á te ña'a. Ntē vata kiní nti xoo é Espíritū Sántū —ka'an ña.

³ Kidáā né, katsixe'e xtuku Pablu:

—¿Neé ntu nchu'un e íni nto dá itsi ntute nto? —ka'an ña.

—Nchu'un é kākā'an Juan Bautista —ka'an ña.

⁴ Pablú ne, kaka'an ña:

—Tsí Juaán ne, nákutsi ntūte ña ña'a vata koo é kué'é ña kuenta é nādama ña nima kini kaa ña. Ntá tsi Juaán ne, kaka'an ñá te kuínti'xe ko uun ña'a, ña é dā ve vé'xi. Ña tsikán ne, e xée ñá. Jesuu nani ña —ka'an ña.

⁵ Dā téku ña'a san é kākā'an ñá ne, itsi ntute xtuku ña, ntákaku ni'i ña Tó'o ko Jesús. ⁶ Kidáā né, dā xntékú Pablu ntá'a ña dikí ñá ne, ínūu Espíritū Sántū nima ñá ne, eni ntu'u ñá ntáka'an ñá tuku tú'un e ñá ini ñá ne, ntáka'an ñá tú'un é xe'é Xuva ko ñá. ⁷ É un nti'i ñá ne, iō ñá te ūxuvi ñá'a ña.

⁸ Uni xóo ñe'é Pablu má ūkún ña Israeé. Ná ni u'vī kue'en ña é kākā'an ña. Kaka'an ntódo ña, kaka'an ña tsí Xuva kō né, divi ñá é kadē kú've ña. Kaka'an ñá ni ñá é vā'á vata koo é kuínti'xe ña Tó'o ko Jesús. ⁹ Ntá tsi iō ñá ne, dōó ka'xi nima ña. Ña ni ntío ña kuínti'xe ña ña. Ntáka'an xení ña ña tú'un va'á san. Kidáā ne, xio kue'en Pablu, tsóo mii ña ña ne, kántēka ña ña kuínti'xe i san, kue'en ni'i ña ña nú vi'i skuela mí naku'á ñá nani Tiranú ne, ikān natín ña ni ñá utén uten. ¹⁰ Uvi kuíá é kuān o dé ña. Dukuān ne, un ntí'ntí ña'a, ña ntoo da kaniñ ñuú Asia, tē ña Israeé, tē ña é ña te ña Israeé ne, tékú ña tú'un Tó'o ko Jesús. ¹¹ Xuva kō ne, xé'e ñá é kúvi vii Pablu nuu i e dóo na'nu é nté uun ito vata kiní ña'a é kuān koo kúvi. ¹² Ntáñe'e ni'i ña'a san da nēé ka doo é tiin nta'á Pablu, te doo dúkūn, o tē doo núu ne, ntáxé'e ña ña nchokuví san ne, ntuvá'a ña. Ntíi nti'i é ña vā'á é ñu'u nima ñá di.

13 Ntuvia tsikán ne, iō ñá Israee é ntaíka ña, ntánatava ña é ña vá'á é ñu'u nima ñá'a san. Ntáka ni'i ña Tó'o ko Jéssu dá natavá ña ne, ntáka'an ña:

—Kuenta iña Jéssu, ña é káka'an ntódo Pablu iña i, ka'án u ni o: ¡Ntáin nima ña! —ka'an ña.

14 Du'va o dé u'xe éni, i'xá dutu ñá odo ñu'u iña ñá Israee, ñá nani Éseva. 15 Uun ntuvia ne, nantíko kōo é ña vá'á san:

—Xu'ú ne, iní u xoo e Jéssu. Iní u xoo é Pablú di. Ntá tsi nto'ó ne, ¿xoo ntu ña'a nto? —ka'an.

16 Kidáa ne, kúdiin ñá ñu'u é ña vá'á san nima í, ntáva ntodó ña ñatí, ña u'xe ñá'a san. Kúvi dé e ña vá'á sán ni ña ni'i kuí'i ñá ne, koó dá ntántí ña kí ña nú vi'i ñá. 17 Un ntí ntí ña'a, ña ntoo ñuú Efesú, tē ña Israee, tē ña é ña te ña Israee ne, kútuni ñá nte o kúvi ne, dōo u'ví ña ne, dōo vá'a ka'an ñá iña Tó'o ko Jéssu.

18 Ñá te da dīi ña kuínti'xe i xee ña é nāna'ma ña kuétsi ña mē'ñú ña'a san. 19 Ñá te da dīi ñá tátan xee ñá di. Xee ní'i ña tutu é ntánakoto ntodó ña. Kidáa né, ē'mi ña tutu san mé'ñú ña'a san. Kántē'ví tutu san nté kaa xee tá'an xá'vi i ne, ínū á'vi te ūvi díko u'xi miil diu'un kuí'xin. 20 Dukuān ne, ñá te da dīi ña'a kuínti'xe ña tú'un Xuva kō, tsi kútuni ña tsí Xuva kō né, dōo iō ntí tū'un ña.

21 Rkontúví dá ita ntí'xin sá'á ne, kaka'án Pablu é kī'in ña, kikoto ni'ní ña ña ntoo ñuú Macedonia ni ñá ntoo ñuú Acaya nté o de ña ne, dá kī'in ña un tsi nte ñuú Jerusaleen.

—Tē ntáka ú ñuú Jerusaleen ne, kuétsi é kī'in u ñuú Roma —ka'an ña.

22 Kidáa ne, táxnū ña uvi ña'a, ña é xntii ñá, ñá nani Timōteu ni Rastú ne, odo nuú ñá, kue'en ña ñuú Macedonia. Nī dukuān kúkuí ka Pablu itúvi ña ñuú Asia.

Dā itsu'un ña ñuú Efesu

23 Ntuvia tsikán ne, kuvi du'xen kuēnta iña tú'un va'á iña Jéssu. 24 Tsí uun ñatí, ñá nani Dēmetriú ne, káa kuí'xin kade tsiñu ni'i ña, kantavá'a naa ña xúkun kuétsi vata ntáa xúkun santu é nani Diana. Titín ña'a ntáde tsiñu ni'i ñá ne, kué'ē diu'un ntáni'i ña. 25 Demetriú ne, kána ña ña ntáde tsiñu ni'i ña ni un ntí'i ñá'a, ña ntáde tsiñu sá'a. Nātaká nuu ña ne, kaka'an ñá ni ñá:

—Divi ntō ne, ini ntó tsi dóo va'á ntuvia iña ko é ntáde o tsiñu sá'a. 26 Ntá tsi é kútuni nto tsí kaika uun ñatí, ñá nani Pablu, kaká'an ntódo ña, kaka'an ñá tsi santu é ntavá'a nā ña'a ne, ñá tē nuu é ntaa i é Xuva kō. Ne, kúvi idé ña e dóo titín ña'a kuínti'xe ña é káka'an ña. Ñá te da mii tsi ñuú ko, tsí da kani ñuú Asia. 27 Sá'a né, dōo xii kaa; tē ña'a ne, ntí'i tsiñu kō. Ñá te da mii tsi tsiñu kō dí, tsí di'i kō Dianá di ne, ñá kuiko ñu'u ká ña'a xúkun ñá. Tsí di'i kō né, dōo ka'nu ña'a ña. Da kani ñuú Asiá ne, da kani ñuxivi ntaíko ñu'u ña'a san ña —ka'an ña.

28 Dā téku ña'a san é káka'an ñá ne, dōo kúdiin ña. Un tsi vāntiñi ña ntákachu'u ña, ntáka'an ña:

—¡Dōo ka'nu dí'i kō Diana, tó'o ñuú Efesu! —ka'an ña.

²⁹ Kidáā né, tīn ña uvi ña'a, ña ñuú Macedonia, ña íka dadí nī Pablu, ñá nanī Gayu ni Áristarcú ne, ntaíñu'u kaduun ña ña ini nto'o mí náta'ká nuu ña'a. ³⁰ Pablú ne, ntio ña é kī'vi ña di é ká'an ñá ni ñá'a san, ntá tsi ña ni ntio ña kuínti'xe i san é kī'vi ña. ³¹ Uun ña'a ña vá'a tiin ni'i ña, ña odo nūu ñuú Asia dí ne, táxnūu ña tutú nta'a Pablu é ña ku kī'vi ña ikān. ³² Un tsi vāntiñi ñá'a san, ntákachu'u ña ne, é tūku e tūku nuu i ntáka'an ña. Dōo titín ña ne, ntē ñá ini ña nee tsiñu náta'ká nuu ña. ³³ Kidáā ne, ña Israeé san tsí'i ntido ñá uun ña'a, ñá nanī Alējandru, é na ká'an ntódo ña ni ñá'a san. Alejandrú san ne, kade ña nta'a ña é diin diin tsi na kuntōo ña'a san, tsí ntio ña nada'an ña ña Israeé san. ³⁴ Ntá tsi dā kútuni ñá'a san tsí Alejandrú ne, ña Israeé ña ne, koó da vāntiñi ña ntákachu'u ña. Uvi ūra ntákachu'u ña, ntáka'an ña:

—¡Dōo ka'nu dí'i kō Diana, to'lo ñūú Efesu! —ka'an ña.

³⁵ Kidáā né, kūvi dé strivanu, intóo kadin ñá'a san. Ne, kaka'an ñá ni ñá:

—Ō ñá ñuú Efesu, kini nto é ká'an ntí ni ntō. Ini ntí ntí ña'a tsí ñuu ko Éfesú ne, kaduku ntée ñuu ko é vii ó kuenta xūkun iña dí'i kó Diana, ña é dōo ka'nu, é vii ó kuenta sántu ña é kō'xó e dukún kán. ³⁶ Xōxó kuví ka'an i te ñá'a. Dukuān né, diin diin tsi kuntōo nto. Dí'na kada kuení nto nté koo vii nto. ³⁷ Tsi ñatíi sá'a, ña é vēxní'i ntō ne, ñá ni ká'an kīni ña iña dí'i ko. ³⁸ Tē nee iña é tsí'i kuétsi Demetriu ni ña ntáde tsiñu ni'i ña ne, kantií vi'i me'ñū

kān; ntoo ña ntáxntēkú kū've. Na kī'ín ka ña, kika'an ñá nī ña tsiñu i te nēé nuu i tsí'i kuétsi ta'an ña. ³⁹ Tē neé ka tuku nuu i é ntio nto ka'an ntó ne, kuvi ka'an nto dá kōo junta. ⁴⁰ Tsi dōo iō kuenta te kūdiin ña tsiñu ka'nu i ñuú Roma é kuān ó de ó. Tsí du'xen iña ña tsiñu ka'nu i ntáde ó vevii, kuini ña. ¿Neé ntū ka'an o ni ña te tsixe'e ña kō nté kui vāntiñi ntū o ntōo ó i'a? —ka'an ña. ⁴¹ Dā kúvi ka'an ñá ne, nantáka ña ñá'a san, kunú'u ña.

20

Dā itúyi Pablu ñuú Macedonia ni ñuú Grecia

¹ Dā intóo kadin ña'a sán e dōo itsu'un ña ne, Pablú ne, kána ña ña kuínti'xe i san é kué'e ña ña itsi. Kidáā né, nānume ta'an ña ne, dā ntíi ña, kue'en ña ñuú Macedonia. ² Dā mí'i ká ñuu mí kaika ña ne, dōo kaka'an ñá ni ñá'a san vata koo é kī nima ña. Kidáā ne, xée ña ñūú Grecia. ³ Uni xóo katúvi ña ikān. Kidáā né, ntio ña é ku'un ña tun ntōo ka'nu é nū'u ñá ñuú Síria dá kútuni ña tsí ntántukū nuu ini ña Israeé san. Dukuān ne, ntíko koō ñá itsi ñuú Macedonia, kunú'u ña. ⁴ Titín kudii ña'a kue'en ni'i ñá di. Kue'en ni'i ña Sopa-ter, i'xá Piru, ña ñuú Berea; ni Arístarcu ni Ségundu, ña ñuú Tesalonica; ni Gáyu, ña ñuú Derbe; ni Timōteu; ni Tiquicu ni Trófigu, ña ñuú Asia. ⁵ Odo nuú ñá, kue'en ña ñuú Troa ne, ikān intétu ña ntí. ⁶ Ntí'í ne, dā inú kava viko é ntaé'xi ña tañú'u dukuān ne, ntíi ntí ñuú Filipu. Nū'u ntí tun ntōo, kué'en ntí. Dā kúvi ū'un ntúvi

ne, xeé nti, nāni'i ta'an ntí ña ñuú Troa. Ikān ne, uun vité intóo nti.

Dā itúvi Pablu ñuú Troa

⁷ Kuaá sabadu nátaká nuu ntí ntí nti é nakatsin dava ntí tañú'u, vatā o dé kú've Tó'o ko Jesūcristu. Pablú ne, kuan tsí ó kaka'an ntódo ká ña dá ku davā ñuú, tsí ntaka ñá tevāa san. ⁸ Kué'e ñū'u kaí'xi iní vi'i nínu kán mí nátaká nuu nti. ⁹ Uun natíi, ná nani Eüticu ne, ntéku na ventana kan. Dā dóo na'a kaka'án Pablú ne, xée nā ma'na ne, uun ito tsi kídí na. Kidāa ne, kó'xo na un tsi nte ñú'u kán. Tsí vi'i sán ne, úni ōdo ntí'i ta'an. Dā ínaki'í ña na ne, e xí'i nā. ¹⁰ Pablú ne, nūu ña mí tuví na ne, katavi ntódo ña na, nánume ña na ne, kaka'an ñá ni ñā'a san:

—Ñá ku dē kuení nto. ¡Kantíto na! —ka'an ña.

¹¹ Kidāa ne, kúxēe xtúku Pablu má vi'i nínu kán ne, dā nákatsin dava ña tañú'u san, da e'xí ña ne, dá kakā'an ntódo xtuku ña un tsi da nté tuví. Da kidāa ntáka ña, kunú'u ña. ¹² Ña'a sán ne, kunu'u ní'i ña natíi san, ntúka'nu iní ña tsí kantíto na.

Dā ntáka ña ñuú Troa, kué'en ña ñuú Miletu

¹³ Ntí'í ne, ōdo nūú nti, naku'ún nti tun ntōo, ñé'ē ntí ñuú Asuun. Pablú ne, d'ín ña kaika ña. Nakunúu ña tun ntōó san té xee ña, ká'an ña. ¹⁴ Nāni'i ta'án nti ña ñuú Asuun ne, ikān nakú'un dadíi ntí ni ña tun ntōó san, dá kué'én nti ni ña ñuú Mitilene. ¹⁵ Tévvā san ntíi ntí, kue'én nti, ído ntúu nti ñuú Quio. Tévvā xtuku ne, xéé ntí ñuú Samu. Íntōo da'na ntí ñuú

Trogiliu ne, dá tevāa xeé nti ñuú Miletu. ¹⁶ Ntio Pablu é kuído ntúu ña ñuú Efesu yáta koo é ña kukuíi ña ñuu Ásiā, tsí ntio ña é kantí'i xee ña ñuú Jerusaleen, yáta koo é kutuví ñá te kúvi viko é kaka'an ñá Israee é viko é kanakué'e ña sintiá'vi iña é tāta.

Dá kakā'an ntódo Pablu ni ñátā, ña ñuú Efesu

¹⁷ Dā xeé nti ñuú Miletú ne, taxnúu Pablu tú'un é kí'xi ntí ntí ñata, ña ōdo nūú iña ña kuínti'xe i ñuú Efesu. ¹⁸ Dā xee ñátā sán ne, kaka'án Pablu ni ña:

—Íni nto nté ō dé u é tuví u ni ntō nté ntúvi dá xee ú ñuu Ásia ā. ¹⁹ Tsí kuenta iña Xúva kō kade tsiñu u. Ná te ká'nu ncho vii u. Íni nto nté kaa ntute nūú ko éti ú kuenta iña ntó ne, nté ō ntó'o kó nta'a ña Israee san dā ntúku nuu iní ña nté koo vii ña ní ko. ²⁰ Ná te ni dē víni u é ká'án u ni ntō nee ntí'i ntí'i é kántio é kütuni nto. Tsí kanakuá'a u nto mé'ñū ña'a ne, ná vi'i mii nto nakuá'a u nto di. ²¹ Dadíi tsi kaka'án u ni ñā'a, te ñá Israee, te ña é ña te ña Israee ñá ne, na xtuví mii ña é kīni kaá ne, na vii ña é vā'a. Kaka'án u ni ña te kuínti'xe ña Tó'o ko Jesūcristu. ²² Vi'a ve ne, da mii é kí'ín u ñuú Jerusaleen, kakā'an Espíritū Sántu ní ko. Ntē ñá iní u nté koo kúvi ko íkan tē xee u. ²³ Diví tsí é dā mí'i ká ñuú kañe'é u ne, kata'xi Espíritū Sántū é kütuní ko tsí da mii é ntō'o kó, da mii é xnuu kutu ñā kó vi'i utun te xee u ñuú Jerusaleen. ²⁴ Ntá tsi ñā té ini kuān té kúvi u, te káda ntáa ú tsiñu e tá'xi Tó'o ko Jēsuu é vii u: diví tsi tsiñu ko é kaka'an ntódo u

tú'un va'á iña Xuva ko e dóo kakuinima ñá kō.

²⁵ 'Divi ntō ne, é kākā'an ntódo ú ni nto iña Xuva ko, nté koo kuntoo o ntā'a ñá ne, iní u tsí ña kiní ka nto kó ñuxiví a. ²⁶ Dukuān ne, kiní vá'a nto é kākā'an u ni ntō, tsí nté uun nto ña kuvi ká'an nto te ña ni de ntāa ú iña nto. ²⁷ Tsí ña te ni dé vini kue'én u é kākā'an u ni ntō é un ntí'í é kākā'an Xúva kō. ²⁸ Kuenta tsí víi ntō kúñu nto ni ūn ntí'í ña kuínti'xe i san é tá'xi Espíritū Sántū é divi nto kodo nuū nto iña ña. Víi nto vatā ó de paxtu é kade ña kuenta á le'ntu ña. Kuenta tsí víi nto un ntí'í ntí'í ña kuínti'xe i Tó'o kō san, tsí niñi mii ña éti ña kuenta iña ña dá xi'í ña. ²⁹ Iní u tsí rkontuvi dá ntaka ú ne, ki'xi ña'a é nakutsu'un ña nto, vata tsí ó de xteé, kiti diin, é ña te kántuntā'ví ini ti a le'ntú san. ³⁰ Iō ñá'a iña ntó di ne, kuān koo víi ña di. Tsí ka'an ñá dovete é ntio ña é kintikin ña kuínti'xe i sán ña. ³¹ Kuenta tsí víi nto é ña kani nta'ví ña nto. Ná ku kúnáa iní ntó tsí xu'ú ne, uní kuá katúvi u, nakuá'a ú nto nte ntúvi nte niñu ne, ñá te un siin ntute nuú ko éti ú kuenta iña ntó xe un xé un ntō.

³² 'Vi'a ve né, kuntoo ni'í nto Xuva kō. Kuntoo ni'í nto tú'un va'á san é kākā'an ñá di. Tsi dóo kaidiá'vi tú'un Xuva kō é kútú've nto, vata koo é ni'í nto é vá'a é káduku ntée i'xá Xuva kō, vata koo é dadii kuve ta'an nto ni ūn ntí'í ntí'í ña é nakaxnúu Xuva kō é kúvi i'xá mii ña. ³³ Xu'ú ne, ñá te ni ntío ko nee iña, o diu'un ne, o doo vá'a iña ña'a. ³⁴ Iní nto tsí mii ú dé tsiñu ú vata koo é ni'í ko nee iña é ntio kó, nee iña é ntio ña ntí'í ni'í ú

di. ³⁵ Dukuan tsí o dé u vata koo é nañé'é u nto nté koo víi nto. Tsi te kuan kōo ne, kuvi xntii o ta'an kō nee é kataan núu ña. Tsi naka'an ko tú'un é kākā'an Tó'o ko Jēsuú ne: "Dií dií ka dīni ña kaxe'é san é ña kanakí'í san", ka'an ña. — Sá'ā ka'an Pablu ni ña.

³⁶ Dā kúvi ka'an ñá ne, ínchiti ñá, kaka'an ntā'ví ña ni ñatā san. ³⁷ Ēku ntí'í ntí'í ña. Kidāá né, nanume ta'an ña nī Pablu, e'xi ña xu'u ña. ³⁸ Dōo u'vi kúvi ña tsí kaka'an ña tsí ña kiní ka ña ña. Kidāá ne, kue'en ni'í ña Pablu un tsi nte mi túvi tun ntōo san.

21

Dá kuē'én Pablu ñuú Jerusaleen

¹ Dā tsóo mii tā'an ntí ni ñatā, ña ñuú Efesú san ne, naku'ún ntí iní tun ntōo san é k'ín ntí. Kue'en ntāa ntí ñuu é naní Koo. Uun ká tuku ntuvi xeé ntí ñuú Ródā ne, da xeé ntí ñuú Patara. ² Ikān nání'í ntí uun tun ntōo é k'ín ñuú Fenicia. Nū'ū ntí tun ntōo san, kue'én ntí. ³ Dā kii ditó ntí ñuú Chipré ne, ido ntūú ntí diñi datsin ntí ne, dá kuē'én ka ntí ñuú Siria. Dā xeé ntí ñuú Tirú ne, ikān itúvi da'na tun ntōo san vata koo é natavā ña xidō san. ⁴ Ikān nání'í ntí ña kuínti'xe i Jesuú ne, dadii intóo ntí ni ña ūun vite. Un ntí'í ntí'í ñá ntáka'an ñá nī Pablu:

—Ná ku ñe'ē ntó ñuú Jerusaleen —ka'an ña.

Tsi é xe'e Espíritū Sántū san kútuni ña te dóo nto'o Pablu te k'ím ñá ikān. ⁵ Ntá tsi da xee tá'an ntuvi ne, ntí'í ntí, kue'én ntí. Íntēka itsi un ntí'í ntí'í ña'a sán ntí ni ñadi'í ñá ni i'xá ñá, íntēka ña ntí nte diñi ñuú kán. Dā xeé ntí ni ña diñi

ntute ñu'u kãn ne, ntánchití ntí, ntáka'an ntâ'ví nti. ⁶ Kidáã né, nãnume ta'an ntí ni ñã. Dã náku'ún nti iní tun ntóó san ne, kúnú'ú ñã'a san.

⁷ Ntíi ntí ñuú Tiru, kué'en ntí ñuú Tolemaida. Ikãn ixkoto ní'ni nti ení kō, ña kuínti'xe i san. Uun ñuú kantóō ntí ni ñã. ⁸ Dã tevãá ne, ntíi ntí, kue'én nti ñuú Cesarea. Ikãn ñe'é nti nú vi'i Félípe, ña kaka'an ntódo tú'ún va'á san. Divi ñã é nakaxnúu ña da nakaxnúu ña u'xe ñá'a, ña é xntíi san. ⁹ Íó kimi dióko ñã, ta'nú ña ni tánta'a, ta'nu ntáka'an náa Xuva ko. ¹⁰ Dã kú titín ntuví ntoo ntí ikãn ne, xée uun ñatíi, ña vé'xi ñuú Judea, ña nani Ágabu. Ña ka'án naa Xuva ko ñá di, tsí kaxé'e Xuva ko kútuni ña nté koo kuví. ¹¹ Dã xee ñá mí ntoo ntí ne, kí'i ña nguenuu í'xi Pablu, kí'ní nuu ña nta'a ña ni dī'ín ña, kaka'an ña:

—Kaka'án Espíritū Sántū tsi kuãn koo kuví tó'ō nguenuu sá'a, tsí ña Israee, ñá ntoo ñuú Jerusaleén ne, kuãn koo kí'ní ña ña ne, dá ntáda ña ña kuenta ntá'a ña'a, ña é ña te ña Israee —ka'an ña.

¹² Dã téku nti é kãka'an ña ne, un ntíi ntíi nti ni ña ntoo ikãn ne, ntáka'án nti nī Pablu:

—Vii nto da xe'e, ñá ku ñe'é ntó ñuú Jerusaleen —ka'án nti.

¹³ Ntá tsi Pablú ne, kaka'an ña:

—¿Nté kui dóo ntánti'i iní nto kuenta iñá ko? Tsí dóo u'vi kúvi ko é kuãn ó ntáka'an nto. Vevii ntiká nimá ko. Xu'ú ne, é iō tu've ko. Ñã té ini, kuãn té koo kútu u, kuãn té kuví u ñuú Jerusaleen kuénta iñá Tó'o ko Jesús —ka'an ña.

¹⁴ Dã ña ni kuví vii nti ni ñã ne, ñá ni kã'án ka nti. Mii tsí é kãka'án nti:

—Ñã kuví nee iñá é ntio Xuva ko —ka'án nti.

¹⁵ Kidáã ne, natsoo vá'a ntí iñá nti, dá kũntáa ntí nī Pablu ñuú Jerusaleen. ¹⁶ Dadíi kue'én nti nī ña kuínti'xe i, ña vé'xi ñuú Cesarea. Kue'én ní'i ñã ntí nú vi'i mí kuntóo ntí, vi'i ñatíi, ña vé'xi ñuú Chipre, ñá nani Nãsuun. Divi ñã ne, nté ntúvi di'na kuínti'xe ña Jesús.

Dã kué'én Pablu, kúkoto ní'ni ña Jacóbo

¹⁷ Un ntíi ntíi ta'an ko, ña kuínti'xe i sán ne, dōo diní ña dá xeé nti ñuú Jerusaleen. Dōo vá'ã o dé ña nī nti. ¹⁸ Dã kúvi uvi ntúvi ntoo ntí ne, ñe'é ntí nī Pablu, ixkoto ní'ni ntí Jacóbo. Ikãn ntoo ntíi ntíi ñata, ña odo núu san di. ¹⁹ Pablú ne, kaka'an ñá ni ñã ntusi ne, dá kantaa ña ni ñã é un ntíi é xe'é Xuva kō e kúvi idé ña mé'ñu ña é ña te ña Israee. ²⁰ Dã téku ña é kãka'án Pablú ne, dōo ntákaku ní'i ña Xuva kō. Kidáã ne, kaka'an ñá nī Pablu:

—Ini ntó, eni, tsí ña te nté kaa miil ta'an ko ña Israee é kuínti'xe ña Tó'o ko Jesús cristu. Un ntíi ntíi ñá ne, ntáka'an ñá tsi da mií é kãda ntaa o lei é xtúvi Muisee. ²¹ Tsi e téku ña tsi divi ntó né, kanakuá'a nto ña Israee é ntoo xio ñuu é ña kantío é kãda ntaa ña lei é xtúvi Muisee, é ña kantío é kã'nté ña kúñu é ixi i'xá ña ne, é ña kantío é vii ñá vata xkoó ini o di. ²² Vi'a ve ne, ¿nté ntu koo vii o ve? Tsí da mií é nataká nuu ña tē kútuni ñá tsi é xeé nto. ²³ Sá'a vii nto: I'á ntoo kimi ñatíi, ña é

xe'é xu'u i Xuva kō tsí iō é vii ña. ²⁴ Ku'e'en ní'i nto ñátí sa'a é dadíi ntuntoo nto ni ña nta'a Xuva kō. Xntii nto ña nēe kataan núu ña di, vata koo é kúvi kuntíi diki ña. Dukuān koo kutuni ntíi ntíi ña'a san tsí ñá tē nuu é ntaā i é ntáka'an ñá iña nto. ²⁵ Kutuni ñá tsí divi ntō ne, kade ntaa ntí'i nto lei san. Ña kuínti'xe i san, ña é ña te ña Israee ne, e táxnūu ntíi tutú nta'a ña te mií tsi sá'á é ña kuvi vii ña: ñá ká'xi ñá kúñū é xntáa ntēé ña'a san nú nāa ña; ñá ká'xi ñá niñi kítí; ñá ká'xi ñá kúñu kítí é ku'é ne; ñá vii ña é kini kaa ni ñadí'i tá'an ña. Sá'a tsi kakā'án ntí ni ñá é ña vii ña —ka'an ñátā san ní Pablu.

Dā tñn ña Pablu má ūkún ña Israee san

²⁶ Kidáa ne, ku'e'en ní'i Pablu kimi ñá'a, ñatíi san. Utén san ne, dadíi ntúntoo ña ni ña ntā'a Xúva kō ne, da kí'vi ña ini ukún ka'nu é ku'é é ña kutuni dutú san nté kaa ntuvi da nte te kuvi ntúntoo ña, tsí da kidáa ká'mi ña kítí nú nāa kan é ku'é é ña domēni iña Xuva ko.

²⁷ Ntá tsi dá dokó sa xee tá'an u'xe ntúvi ne, ña Israee, ña vé'xi ñuu Ásiā né, dá íni ña tuví Pablu má ūkún kán ne, náakutsu'un ña ūn ntíi ntíi ña'a san. Tñn ña Pablú ne, ²⁸ koó da vāntiñi ña, ntáka'an ña:

—jō né, ña Israee, xntii ntō nti! Ña sá'á ne, divi ñá é kaika ña dá kaniñi ñūxivi, kanakuá'a ña ña'a é ká'an ntēé ña ko, xo'o ña Israee. Kaka'an ntēé ña lei Muiseé ne, ñá te kaiko ñu'u ña xūkún sa'a. Vevíi ne, ntii ni'i ñá ña é ña te ña Israee, kakí'vi ni'i ña ña má ūkún a ne, ntáde dentu ña xūkún sa'a é dóo kuíko —ka'an ña.

²⁹ Sá'ā ntáka'an ña, tsí nté vī'i íni ña é ntii ni'i Pablu ūn ñatíi, ña vé'xi ñuú Efesu, ñá ña ni Trōfímú ne, te kí'vi ni'i ña ña ini ukún ka'nu kán, kuini ña.

³⁰ Dōo ntaítsu'un ña'a san da kaníi ñuú san. Un ntíi ntíi ña'a san ne, koó dá ntáxkainu ña, vé'xi ña. Tñn ña Pablu, ntáñū'u ña ña, nátavā ñá ña má ūkún kan ne, dá nákadíi kutu ña xi'i ūkún san. ³¹ Vevíi tsi ka'níi ña Pablu dá xee tú'un ntā'a tó'ō sntadun ñuú Roma tsí dóo ntaítsu'un ña'a san da kaniñi ñuú Jerusalem. ³² Ura tsí i kána ña sntadún san ni ña odo núu iña ñá ne, koó dá ntáxkainu ña, xee ña mi náaká nuu ña'a san. Dā íni ña'a san tsí e xee tó'ō sntadún san ni ūn ntíi ntíi sntadún san ne, tēé da'na ña e ntaé'ni ña Pablu. ³³ Kidáa ne, xée ētsin tó'ō sntadún san, tñn ña Pablú ne, kaka'an ña é kōo kútu ña ūvi kadena. Da kidáa tsíxe'e ña xōo ñá'a ña ne, nté o dé ña. ³⁴ Ntá tsi koó da vāntiñi ñá'a san, ntákachu'u ña ne, é tūku e tūku nuu i ntáka'an ña. Ntē ña ni kuvi tekú tó'ō sntadún san é ntáka'an ña. Dukuān ne, kaka'an ña é kí'in ni'i ñá Pablu mí ntoo sntadún sán. ³⁵ Dā xée ētsin ña nú rkuei kán ne, da mií é intéku doko sntadún san Pablu, tsí dóo ntákudiin ñá'a san. ³⁶ Ntántikin ntíi ntíi ña'a san ña, ntákachu'u ña:

—jKa'níi nto ña! —ka'an ña.

Dá kakā'án Pablu ni ñá'a san, kanadá'an ña kúñu ñá

³⁷ Dá dá vé kuki'vi ña ni ñá iní i mí ntoo sntadún san ne, kaka'án Pablu ni tó'ō sntadún san:

—Iō nuu i é ká'án u ni ntō —ka'an ña.

—¿Vá kakā'an ntún tú'un griegu? —ka'an tó'ō sntadún san —. ³⁸ ¿Ñā ntu te dívīn é ña ñuú Egítō, ña e dóo nakutsú'un ña'a sán kidáā é víi ñá du'xen iña ña tsiñu ka'nu i, ña é nteka kimi míl ña díki dú'xen san má kú'u kan? —ka'an ñá, tsixe'e ñá.

³⁹ —¡Ñā'á ni san! —ka'án Pablu—. Xu'ú ne, ña Israeé u. Vē'xí u ñuú Tarsu, ñuu é kāduku ntée ñuú Cilicia, é ña te ñuú lu'nti. Víi nto da xe'e, ta'xi kudii nto itsi é ká'an u ni ñā'a san —ka'an ña.

⁴⁰ —Ká'an kán ní —ka'an tó'ō sntadún san.

Kidáā ne, ntitsí Pablu nú rkuei kan, kade ña ntá'a ña tē diin diin tsi kuntōo kadin ña'a san. Dā intóo kadin ña ne, eni ntu'ū Pablu kaká'an ñá ni ñá tú'un hebreu:

22

¹ —Un ntí'i kuē'en dú'va nto, te kuetsi te na'nu ntó, kini nto é kākā'án u ni ntō é kanada'án ú kúñu ko —ka'án Pablu.

² Dā téku ña'a san tsí tú'un hebreu kaká'an ña ne, diin diin tsi kantóo ña. Pablú ne, kaka'an ña:

³ —Xu'ú ne, ña Israeé u. Tsi kaku ú ñuú Tarsu é kāduku ntée ñuú Cilicia, ntá tsi é'nu ú ñuú Jerusaleen. I'a nakua'á u nta'a mastro Gámaliee, Kútú'vē kó un ntí'i vatā ó kaka'an lei e xtúví ñata kō, ña intóo di'na. Xu'ú ne, nī kue'én ini ko dé ntaa u é un ntí'ī é kākā'an Xúva kō, vata tsī ó ntáde ntíi ntīi ntó vevii. ⁴ Ixntíkīn ú ña kuínti'xe i Jesuú san ne, ntuku kuí'í u ña, e ntío ko é kúví ntí'i ña. Ixtīn ú ña, te tīi, te ñadi'ī ñá, e tsú'un kutū ú ña ví'i utun kán. ⁵ Iní

dutu ñá odo nūú ni ūn ntíi ntíi ña tsiñu i san tsí nuu é ntaa i é kākā'án u ni ntō. Tsi dívī ñā tá'xi ña tutu é k'ī'in ní'í ú iña ñá Israee, ñá ntoo ñuú Damascu. Ikān ñe'é u ínantukū ú ña kuínti'xe i san e k'ī'in ní'í u ña ñuú Jerusaleen váta koo é ní'í ña é ntō'o ña.

Dá kantāa Pablu ni ña nté ō kúvi da kuínti'xe ña
(Hch. 9:1-19; 26:12-18)

⁶ Dā nūu ú itsi kán é dokó sa xee ú ñuú Damascú ne, dā ká'ñu ntuvi ne, dā nēní ko xi'í nuu ñu'u ntíkō diñi ko, ñu'u é dóo kaxi'í nuu é vē'xí e dukún kán. ⁷ Uun ito tsi nantúvē ú ñu'u kán. Kidáā téku kó tatsin é kākā'án ní ko: “Saúlū, Saúlū, ¿nté kui kantukun kuí'ín ntún ko?”, ka'an tátsin san. ⁸ Kidáā ne, tsixe'e u: “¿Xoó ña'a ntu nto, Tó'ō?”, ka'án u. Dívī ñā ne, kaka'an ña: “Xu'ú ne, Jesuu, ñá ñuú Nazareé u. Dívī u é kantukun kuí'ín ko”, ka'án ñá ní ko. ⁹ Ña ntíi ní'í ú ne, dā kúdu'va ña dá ini ña tsí kaxi'í nuu, ntá tsi ña ní tekú ña tatsin é kākā'án ní ko. ¹⁰ Xu'ú ne, kaka'án u: “¿Neé ntu ntio nto é víi u ve, Tó'ō ko?”, ka'án u. Kidáā kākā'án Tó'o ko ní kó: “Nakuntísin ve. Kue'én kán ñuú Damascu. Ikan tá'xi ñá kutuni o un ntí'ī nté ō kukú've tsiñu é víin”, ka'an ña. ¹¹ Xu'ú ne, kukuáa u da xi'í nuu ñu'ú san. Dukuān né, ña ntíi ní'í ú ne, ntáñū'u ña ko, ixntéka ña kó ñuú Damascu.

¹² Ikān tuví uun ñatīi, ñá nani Anānia, ñá e dóo kade ntaa lei Muísee. Un ntíi ntíi ña Israee, ñá ntoo ñuú Damascú ne, dōo vá'a ka'an ñá iña ña. ¹³ Xée ña, ntísi ña diñi kó ne, kaka'an ñá ní kó: “Ó eni Saúlū, na nāxi'í nuu nto”, ka'an ña. Ura tsí i naxi'í nuú ko ne,

kakuvi kainí u ña. ¹⁴ Kidáā ne, kaka'an ñá nī kó: “Xuva kō, ña é inúu ini ñata kō ne, nté ntūvi di'na é nakaxnúu ña nto é kūtuni nto nee iñā é ntio ña, é kiní ntó I'xá ña, ña e dóo va'a, é tekū ntó tatsin ñá di. ¹⁵ Tsí ntaa nto ni ña'a un ntí'í é ini nto; ká'an ntí'í nto ni ñā é un ntí'í e téku nto é kākā'an Xúva ko ni ntō. ¹⁶ Vi'a ve ne, ñā ku kukuíi ka nto. Kue'ēn ntó, kukutsí ntute nto. Nakate nto kuétsi ntō, kaku ni'í nto dīvī Jesuu”, ka'an ñá nī ko.

Dá kantāa Pablu nté o táxnuu Xuva ko ñā é kī'in ña, kīka'an ntódo ña nī ña é ña te ña Israee

¹⁷ 'Dā ntíko kōo u, naxee ú Jerusaleén a ne, ñé'ē ú, ixka'an ntā'ví u má ūkún ka'nu kán. Kidáā ne, vata kúvi é nakuení u, ¹⁸ iní u Tó'o ko Jēsuu, kaka'an ñá nī kó: “Kantí'í sá kué'en. Ntakan ñuú Jerusaleén ve, tsí ña ntoo i'a ne, ñā kuintí'xe ña é kākā'an kuenta iñá ko”, ka'an ña. ¹⁹ Ne, kaka'án u ni ñā: “Xuvā kó, é ini ntí'í ntí'í ña'a san nté o dé u é ñé'ē u má ūkún kán, e íxti'n ú ña kuintí'xe i nto. Tsí dóo naká'xi va'á u ña ne, da tsú'un kutū ú ña vi'í utun kán. ²⁰ Ntitsi dító u da xe'é xuu ña'a san Ésteba, ñā kaka'an ntódo tú'un ntō. Tsí kúdadii ko é ka'nī ñā ña ne, xu'u íto ú doo ña ntáxe'é xuu ña”, ka'án u ni ñā. ²¹ Ntá tsi kaka'an xtúku Tó'o ko nī ko: “Kue'ēn kán ni, tsí taxnúu ú o e dóo ika kī'in. Tsí kī'in mí ntoo ña'a, ña é ña te ña Israee”, ka'an ñá nī ko — ka'án Pablu.

Dā itúvi Pablu nta'a tó'o sntadún san

²² Ntaíni ña'a san é kākā'án Pablu da nté kaka'an ña tsí kī'in ña mí ntoo ña'a, ña é ña te ña Israee. Kidáā né, eni ntu'u ñā ntákachu'u ña:

—¡Ka'ní nto ña! ¡Ña kúvi ká kutuví ñá ñuxiví a! — ka'an ña. ²³ Kuan tsí ó de ña'a san, ntákachu'u ña ne, ntántata ntaā ñá du'nu ña, ntánantavā ña xáka di. Ña ni ntio ña kuntōo kadin ña. ²⁴ Dukuān ne, kaka'an tó'o sntadún san é nakí'vī ñá Pablu iní i mí ntoo sntadún san ne, dā naká'xi va'á ñá ña da nte koo e ntíka ña xu'u ña. Tsí ntio ña é kūtuni ña nté kuān nte ntákudiin ña'á san ni ñā. ²⁵ Ntá tsi da kī'ni ña Pablu é naká'xi va'a ñá ña ne, katsixe'ē Pablu sntadun ñá odo nūu san, tsí ikan tsí ntitsi ña:

—¿Ñā ntu te dóo xii kaa te naká'xi va'a ntó ko é ña ñuú Romá u? Ntē vata kuntekú kū'vé iñá ko —ka'an ña.

²⁶ Sntadun ñá odo nūu san ne, dā téku ña é kākā'án Pablú ne, kué'en ña, kūkoto ña tó'o ñā, kaka'an ña:

—¿Nté koo vií nto ña tsikan? Tsí ña ñuú Roma ña —ka'an ña.

²⁷ Kidáā ne, kué'en tó'o sntadún san mí tuví Pablu, tsíxe'e ñā:

—¿Nuu é ntaā ntú i é ña ñuú Roma nto? —ka'an ña.

—Nuu é ntaā i —ka'án Pablu.

²⁸ —Diví ú ne, dōo kue'é diu'un nantí'í u é vií u ña ñuú Roma —ka'an tó'o sntadún san. Pablú ne, kaka'an ña:

—Ntá tsi diví ú ne, dukuān ña ñuú Romá u nté dā káku u —ka'an ña.

²⁹ Kidáā né, kīi nteé xio ta'an sntadun, ña é dā vé naká'xi vā'á Pablu, xtuví mii

ña ña. Tō'ó sntadún san ne, ú'vī ña da kútuni ña tsí ña ñuú Roma ña, tsí ña ña é kaka'an ña é kōo kútu ña.

Kaka'an Pablu ni ñáta ña odo nūú ña ña Israeé

³⁰ Tō'ó sntadún san ne, ntōo ña kutuni ña nté kui ntátsi'i kuetsi ntí'xe ña Israeé san Pablú ne, utén san ne, nántii nūu ña kadena é kánú'ni Pablu. Kidáā né, kána ña ña odo nūú ña dutu ña Israeé ni ñata ña odo nūu, é vii ña junta, da nátavā ña Pablu, kue'en ní'i ña ña mé'ñū junta.

23

¹ Pablú ne, ito ña ña'a san mé'ñū juntá ne, kaka'an ña:

—Ēní, nté ntūvi da káku ú un tsi nté vevii ne, kade ntaá u é kaka'an Xúva kō. Ña kākutuní ko te kīni kaa é kade u —ka'an ña.

² Kidáā ne, tó'ō dutu, ña nani Anāniá ne, kaka'an ña nī ña ntáñi étsin san é kátú nuu ña xu'u Pablu. ³ Pablú ne, kaka'an ña:

—iKuān koo vii Xuva ko ni o, xō'on é káden uvi nuu i! ¿Nté kui i'a tuvín kaxntékún kū'ven iñá ko vatā ó kaka'an leí san ne, xō'ón ne, kaidon ntítan leí san é kaka'an te ka'ní ña ko? —ka'an ña.

⁴ Ña ntáñi étsin sán ne, ntáka'an ña nī Pablu:

—¿Ña káu'vī ntú o te dóo kini o kaka'an ni tó'ō dutu Xúva kō? —ka'an ña.

⁵ —Ēní, ña ni Iní u te tó'ō dutu ña. Tsí uve na'ā Tú'un Xuva kō é ña kúvi ka'an kīni o iñá ña odo nūú ñuú ko —ka'an ña.

⁶ Kidáā né, kūtuní Pablu tsí dava ña ntáde juntá san ne, ntántikin ña nchu'ún ña saduceu; dava ña ne, ntántikin

ñá nchu'ún ña fariseu. Ne, un ntii tsi kaka'an ña:

—Ēní, xu'ú ne, ña fariseú u, tsí ña fariseu úvā kó di. Divi tsi nuu i é ntáxntékú ku'ven ntó iñá ko vevii. Tsí kakuinti'xe ko tsí ntoto xtúku o tē xi'i o —ka'an ña.

⁷ Du'va ó ka'an ña ne, ura tsí i eni ntu'ū ña fariseú san ntánaa núu ña nī ña saduceú san. Uun ito tsi te'nte núu juntá san. ⁸ Tsí ña saduceú san ne, ña ntákuinti'xe ña te ntoto xtúku o tē xi'i ó, nté ña ntákuinti'xe ña te ió ánjē. Ntē ña ntákuinti'xe ña te ió nima ko. Ntá tsi ña fariseú san ne, ntákuinti'xe ña é un ntí'i nuu i sá'a. ⁹ Un tsi vāntiñi ña'a san, ntánaa núu ña. Ió mastru lei ña fariseú ne, nākuiñi ña, ntánantiko koō ña é ntáka'an ña saduceú san, ntáka'an ña:

—Ñatí sa'á ne, ña túvi nee nuu i ni idé ña. Te kaka'an ntí'xe ánje ni ña ne, ña kúvi naa núu o ni Xuva kō —ka'an ña.

¹⁰ Uun ito tsi kúdiin kué'ēn ña'a san, ntánaa núu ña. Tō'ó sntadún san ne, ú'vī ña te ní'i kui'i Pablu. Dukuān ne, táxnūu ña sntadún san é kúnatáva ña Pablu mé'ñū juntá san ne, da ntíxnteka ña ña, nakunuu vá'a ña iní i mí ntoo sntadún kán.

¹¹ Kuáa ütén san ne, ntitsi Tó'o ko Jesūcristu díñi Pablu, kaká'an ña ni ña:

—Ñá ku dē kuení o, Pablu, tsí kuan tsí koo ka'an kuénta iñá ko ñuú Roma váta tsí ó é kaka'an kuénta iñá ko ñuú Jerusaleén a —ka'an ña.

Da ntántukū nuu iní ña Israeé san nté koo ka'ní ña Pablu

¹² Tévāa san ne, uun tññ ña Israeé san nátee ta'an ña xu'u

ña, ntukū nuu iní ña nté koo ka'ní ña Pablu, ntáka'an ña:

—Xo'ō ne, ña ko'o o, ña ká'xi o tē ña ká'ni o Pablu. Na ta'xi Xuva kō é nto'o ko tē ña kuan koo víi o —ka'an ña.

¹³ Ñá te da ūvi díko ñatī, ñá xe'é xu'u i é kuān koo víi ña. ¹⁴ Kué'en ña, kūkoto ña tó'ō dutu ni ñátā san, ntáka'an ña:

—Nti'í ne, e xé'ē ntí xu'u nti é ña ka'xí kue'éen nti da nté kūví ka'ní nti Pablu. ¹⁵ Divi nto ni ūn nti'í nti'í ñatā, ña ntáde juntá san ne, kákan nto ntā'a tó'ō sntadun te teváa nāntixntéka ña Pablu mé'ñū juntá san vata koo é tsixe'e ká nto ña. Ntá tsi nti'í ne, koo tú've nti é ká'ní nti ña ítsi kán dí'na dá xēe ña mí ntoo nto —ka'an ña.

¹⁶ Ntá tsi téku a kuetsi Pablu é ntáka'an ña nté koo víi ña. Kidáa ne, kué'en na ví'i mí ntoo sntadún san, xé'e nā é kūtuní Pablu tsí ntántukū nuu iní ña Israeé san nté koo ka'ní ña ña. ¹⁷ Pablú ne, kāna ña sntadun ñá odo nūu, kaka'an ña:

—Kué'en ni'i nto ná kudií sa ntā'a tó'o ntō, tsi íō é ká'an ná ni ñā —ka'an ña.

¹⁸ Kue'en ni'i ña na mí tuví tó'ō sntadún san, kaka'an ña:

—Ñá nuu kutū, ñá nanī Pablú ne, kāna ña kó, kaka'an ñá tē ki'in ni'í u na kudií sa mí tuví nto, tsi íō nuu i é ká'an ná ni ntō —ka'an ña.

¹⁹ Tō'ó sntadún san ne, írkāa ña nta'a na, kué'en xio ña ni nā né, katsixe'e ñā:

—¿Nee ntu ncho ka'an ní ko? —ka'an ña.

²⁰ Ne, kaka'an na:

—Ña Israeé ne, é xiō ntaa iní ña é kakān ñá nta'a nto te kīntéka nto Pablu teváa mé'ñū junta san é tsixe'e ká ña ña.

²¹ Ntá tsi ña ku kuintí'xe nto é ntáka'an ña, tsi ña te nuu é ntaā i. Tsi ña te da uvi díko ña'a ñatī ntánti'u ñá itsi kán. É xé'é ña xu'u ña nta'a Xuva kō tsi ña kó'o, ña ká'xi ña da nté kūví ka'ní ña Pablu. Veví ne, da mií tsi e ntántétu ña nté koo ka'an nto —ka'an na.

²² Kidáa ne, nantíi tó'ō sntadún san na, kúnū'ú na ne, kaka'an ñá ni nā:

—Ñá ku ká'an ni ña'a te kaká'an ní ko —ka'an ña.

Dā ntáda ña Pablu kuénta ntá'a ña tsiñu ka'nu i Feli

²³ Kidáa né, kāna tó'ō sntadún san uvi ña'á sntadun ñá odo nūu, kaka'an ñá ni ñā:

—Nakoo tú've ntó uvi sientú sntadun, ni ūni díko u'xi sntadun, ñá ntántodó idu, ni ūví sientu ñá odō kaa, tsi kaeku in níñu ve ki'in ntó ni ña ñūū Cesarea. ²⁴ Nakoo tú've ntó idú di é kuntékú Pablu, vata koo é vā'á koo xee ñá nta'a ña tsiñu ka'nu i Feli —ka'an ña.

²⁵ Kidáa ne, de vá'a ña tutú táxnū ña nta'a ña tsiñu ka'nu i san, kaka'an ña:

²⁶ “Xu'ú, Claudiu Lisia, táxnūú u ntiusi nto. ²⁷ Sá'a tsi é ká'án u ni ntō: Tsi ña Israeé san ne, é tīn ña ña sā'a é ncho ka'ní ña ña. Ntá tsi dá kutuní ko tsi ña ñūú Roma ñá ne, ñé'ē ú ni sntādún ko é nakākú nti ña. ²⁸ Ntio kó kutuní ko nee nūu i é ntátsi'i kuétsi ña ña. Dukuān ne, ñe'e ni'í ú ña mé'ñū junta iña ñá Israeé san.

²⁹ Ntá tsi kūdii iña lei iña mií ña é ntátsi'i kuétsi ña ña. Ña túvi nēe nuu i é ká'ní o ñā. Ntē ña tuví nee nuu i é kunuu kutu ñā. ³⁰ Ntá tsi é kūtuní ko tsi ña Israeé san ne, ntántukū nuu iní ña nté koo ka'ní ña ña. Dukuān ne, ntada ú ña kuenta ntá'a nto. Ne, é káka'án u ni ña

Israeé san tē kík'a'an ñá ni nto te nēe nuu i é ntátsi'i kuétsi ña. Sá'a tsí é ká'án u ni ntō", ka'án tó'ō sntadún san ini tutú san.

³¹ Niñú sá'á ne, kué'ēn sntadún san, kue'en ni'i ñá Pablu. Xee ñá ñuú Antipatri.

³² Tévāá san ne, ntíko koo ntíí ntíí sntadún san, ntaíka ña dí'in ña, kúnú'u ña vi'i sntadún san. Mii tsí sntadun, ñá ntántódó idú san ne, kué'ēn ká ña nī Pablu. ³³ Dā xee ñá ñuú Cesareá ne, xé'e ñá tutú san nta'a ña tsiñu ka'nu i san ne, dā ntáda ña Pablu kuénta ntá'a ña. ³⁴ Dā kúvi nakua'a ña tsiñu ka'nu i san tutú san ne, tsixe'e ña Pablu mí'i ñuú ña. Dā ka'an ñá tsi ñuú Ciliciá ne, ³⁵ kaka'an ñá tsiñu ka'nu i san:

—Kini ú nee é ntáka'an ña iña nto tē xee ña ntátsi'i kuétsi nto —ka'an ña.

Kidāá ne, kaka'an ñá te kunuu kutú Pablu má vi'i ka'nu iña rei Heródē.

24

Dá kanada'án Pablu kúñu ñá nta'a ña tsiñu ka'nu i

¹ Dā kúvi u'un ntúvi ne, xéé tó'ō dutu, ñá nani Anānia, ni ñátā sán, ni uun ña kanada'án, ñá nani Tértulu. Xéé ntíí ntíí ñá nta'a ña tsiñu ka'nu i san é tsí'i kuétsi ña Pablu. ² Kidāá kána ña Pablu é kí'xi ña ne, da éni ntu'u Tértulú san katsi'i kuétsi ña ña. Kaka'an ñá nī ña tsiñu ka'nu i, ñá nanī Felí san:

—Divi ntō é káde nto e dóo vá'ā ó ntoo ntí. E dóo ini nto nté koo kadā kú've nto ne, é kantuyá'a ñuu kó vevii. ³ Divi ntō né, dóo ka'nu ñá'a nto. Dā mí'i ká ntoo ntí ne, da mii kué'en tsi e ntánakué'e ntí sintiá'vi nta'a Xuva ko kuénta iña

nto, é kuān nte vá'ā ó kade kú'vē nto. ⁴ Vi'a ve ne, ñá ntío ntí natekú du'xén ntí nto. Uun da'na tsi kini kudii nto é ká'án ntí ni ntō. ⁵ Tsí ñatí sa'á ne, dóo du'xen de ñá. Da mii kué'en tsi é kanakutsu'un ñá ña Israeé san dā mí'i ká ñuu. Tsí odo nuú ñá iña ña ntántikin Jéssu, ñá ñuú Nazaree. ⁶ Ntío ña é nativi ñá xúkun ká'nu ntí di. Kidāá né, tñn ntí ña. Tsí ntio ntí é xntékú kú'vé ntí iña ñá vatá ó kaka'an lei ntí. ⁷ Ntá tsi ura tsí i xee tó'ō sntadun, ñá nanī Lisiá ne, dá kuétsi nangava ñá Pablu da tñn ntí ña. ⁸ Kidāá ne, kaka'an ñá nī ntí é kí'in ntí, kitsi'i kuétsi ntí ña nta'a nto. Te mii nto tsixe'e nto ñá ne, kutuni nto nee ntí'i ntí'i nuú i é ntátsi'i kuétsi ntí ña —ka'an ña.

⁹ Un ntíí ntíí ña Israeé san ne, ntáda ntaa ña é káka'an ña. ¹⁰ Kidāá ne, éde ña tsiñu ka'nu i san ntá'a ña é ká'án Pablu. Pablú ne, kaka'an ña:

—Vi'a ve ne, dóo diní ko é nakakú u kúñu kó nta'a nto, tsí iní u tsí divi ntō ne, é títin kuia kadē kú'vē ntó ñuú sa'a. ¹¹ Kúvi ntada ntaa nto tsí da ve kúvi uxuvi ntúvi xee ú Jerusaleen é nanu'u ú iní ko Xuva kō. ¹² Ñá tē neé ni ide u. Ñá te ni nāa núu ú ni ñá'a san; ñá te ni nakutsu'ün ú ña, nté ini ukún ka'nu kan, nté ini ukún kuetsi, nté itsi kán di.

¹³ Ña kúvi ntáda ntaa ña nuu i é ntátsi'i kuétsi ña kó vevii.

¹⁴ Mii tsi nuú i sá'á é nuu é ntaā i é ntáka'an ña iñá ko; Tsí kanuu iní ko Xuva kō, ña é inúu ini ñatā ntí, ntá tsi kanuu iní ko ña vatá ó de ña ntántikin Jéssu, é ntáka'an ña é tūku nchu'un. Ntá tsi kakuinti'xe ko un ntí'i vatá ó kaka'an lei Muísee ni ún ntí'í é úve na'a,

ntáka'an ñá ka'án naa Xuva ko nté ntúvi dí'na. ¹⁵Vata tsí ó kuinti'xe ña Xuva kō né, kuan tsí ó kakuinti'xe kó tsí ntoto xtúku o tē xi'í ó, kuān te vá'a o, kuān té ña vá'a ō. ¹⁶Dukuān ne, kaxió ntii u é kāda ntaa ntí'í u é káka'an Xúva kō, vata koo é ña koo kuétsi ko nta'a Xuva ko ni tā'an ko.

¹⁷É kú titín kuia é kaika ú xio ñuú ne, ntíko kōó u ñuú ko é kixn'í u diu'un é xntii ú ña ñuú ko, é kixkué'e ú doméni iña Xuva kó di. ¹⁸Sá'a tsí é káde ú da ini ña Israeé san kó, ña vé'xi ñuú Asia, dá tūví u má ūkún ka'nu kán. Xu'ú ne, é ntūntoo ú nta'a Xuva kō dá ini ña ko. Nte'vi tsi ña'a ntoo ña nī ntí má ūkún kán ne, diin diin tsi ntoo ntí ni ñá; ñá te ni itsu'un ñá. ¹⁹Tē dí ni k'í'xi ña tsikán ne, kuvi ka'an ñá te nee iñá ni idé u é tsí'í kuétsi ña ko. ²⁰Ntá tsi kuvi ka'an ñá ntoo san tsí ña te nee iñá ni idé u dá tūví u mé'ñū junta iña ñá Israeé san. ²¹Uun tsi nuu i é kúvi tsi'í kuétsi ñá kó ne: tsí un ntii tsi káka'án u ni ñá: “É kaxntékú ku'vē nto iñá ko vevii, tsí kakuinti'xe ko tsí ntoto xtúku o tē xi'í o.” Kuan ō ka'án u ni ñá —ka'án Pablu.

²²Felí ne, é dōo kue'e ini ña nchu'un iña Jésuú ne, ntio ña é nainú kava ña nuu i sá'a. Dukuān ne, kaka'an ña:

—Te k'í'xi tó'ō sntadun, ñá nanī Lisiá ne, dá kidáa kīn'í ka ú nuu i sá'a —ka'an ña.

²³Kidáa ne, kaka'an ñá nī sntadun ñá odo nūú te kōto ká ña Pablu, ntá tsi ñá te kunuu kutu kué'en ña, tsí kuvi kaka kudii ña ne, kuvi k'í'xi ña vá'a tiin ni'í ñá é xntii ña ña te nee iñá é kátaan nūú ña.

²⁴Dá kú titín ntuvi ne, ntí'xi xtuku Feli ni ñadi'í ña, ñá

nani Drūsila. Divi ñá ne, ña Israeé ña. Kidáa kána ña Pablu é ká'an xtúku ña ni ña iña é kuinti'xe ko Jesūcristu. ²⁵Pablú ne, kaka'an ñá ni ña iña é ña vii ō é kīni kaa, é kadā kuení va'a kó nté koo vii o, tsi vé'xi ntuvi é xntékú kú'vé Xuva ko iña ko. Kidáa ne, ū'ví Feli é kuān ó kaka'an ñá ne, kaka'an ñá nī Pablu:

—Kué'en kán ve. Tē amá kune'é ko ne, kana xtukú u o —ka'an ña.

²⁶Tsí kadē kuení Feli te kué'e Pablu diu'un vata koo é nantii ña ña. Dukuān ne, k'í'in itō kána ña ña é ká'an ñá ni ñá.

²⁷Ítā nti'xin uvi kuia é kuan ō dé ña. Da kidáa ne, ngāvá Feli, nákunū ñá nanī Porciu Festu tsíñu ña. Felí ne, kuan tsí ó xnúu kutu mii ñá Pablu, tsí ntio ña é vā'á koo ka'an ñá Israeé san iña ña.

25

Dá ntítsi Pablu nuú Festu

¹Da kidáa xeé Festú san é nákunū ña tsiñu é vii ñá ña tsiñu ka'nu i. Dá kúvi uni ntúvi xee ñá ne, ntáka ña ñuú Cesarea, kuntáa ña ñuú Jerusaleen. ²Dá tūví ña ikān ne, xēe tó'ō dutu ni ñá odo nūú iña ñá Israeé san nta'a ña e tsi'í kuétsi ña Pablu. ³Íkan ña nta'a ña te vii ñá da xe'e taxnū ña tū'ūn é nāntixntéka ña Pablu ñuú Jerusaleen. Tsí ntántukū nuu ini ña nté koo ka'ní ña ña itsi kán. ⁴Ntá tsi Festú ne, tuku ō dé kuení ña. Kaka'an ñá ni ñá:

—Pablú sa ne, nuu kutu ña ñuú Cesarea. Xu'ú ne, dá ve k'í'in xtúkú ú ikān. ⁵Vá'a ó tē dí k'í'in ntí ni ña odo nūú iña nto. Tē nee kuétsi ío iña ñá ne, kuvi tsi'í kuétsi nto ña ikān —ka'an ña.

⁶ Kūvi ka úna u'xi ntúvi itúvi ña ñuú Jerusaleén ne, dā ntíi ña, kue'en ña ñuú Cesarea. Utén san ne, nákutúví ña me'ñú juntá ne, dā táxnū ña ña é kīnantéka Pablu. ⁷ Ura tsi i dá xee ña ne, nātaká nuu ña Israee, ña vé'xi ñuú Jerusaleen, ntíkō diñi ña ne, ñá te da díi kuetsi ka'nu dá'vi ña ña. Ntá tsi ña ni kuvi víi ña ntada ntaa ña é ntáka'an ña. ⁸ Pablú ne, kanada'an ña kúñu ña, kakā'an ña:

—Ña túvi nēe kuetsi ko. Ñá tē nee iñá ni íde ú e ña vá'a iña lei ñá Israee, nté iña xukun san, nté iña rei ñuú Roma —ka'an ña.

⁹ Festú ne, ntío ña é vā'á koo ka'an ñá Israeé san iña ña. Dukuān né, katsixe'e ña Pablu:

—¿Ntío ntu nto kī'in ntó ñuú Jerusaleen váta koo é ikan xntékú kú've u iña nto? —ka'an ña.

¹⁰ —Ñā'á ni san —ka'án Pablu—. Xu'ú ne, i'a tuví u mé'ñū junta iña rei ñuú Roma. Da mií é xntékú ku've ntó iñá ko ve. É íni vá'a nto tsí ña tuví nee kuetsi é kúvi dá'vi ña Israeé san ko. ¹¹ Tē dí nee iñá ni íde ú e dóo xii kaá ne, kuvi ka'ní nto ko, ¿nté kui ña'a? Ntá tsi kūdii dovete ntáka'an ñá iñá ko. Ñá te nuu é ntaā i é ío kuetsi ko. Dukuān né, xōxó kuvi víi i ntadá ko kuenta ntá'a ña. Xu'ú ne, ntio ko é mií rei ñuú Romá san xntékú ku've ñá iñá ko —ka'an ña.

¹² Kidāā ne, natíin Festu ni ñá tsiñu i san ne, dá kakā'an ña:

—É kākā'an ntó tsí ntio nto é mií rei ñuú Romá san xntékú ku've ñá iña ntó ne,

kuan kōo. Da mií é kī'in ntó nta'a ña ve —ka'an ña.

Dá ntísi Pablu nuú rei Agripa

¹³ Dā kú titín ntuvi ne, xéé rei, ñá nani Ágripa ni tá'an ña, ñá nani Berēnice, ñuú Cesarea, vexkóto ni'ni ña Festú san. ¹⁴ É ku titín ntuvi ntóo ña ne, dá kakā'an Festu ni ña kuénta iñá Pablu:

—I'a ne, nuu kutu uun ña'a ñatíi, ña é xnuu kutu mií Feli da ngáva ña tsiñu ña. ¹⁵ Dā ñé'ē ú Jerusaleén ne, un ntíi ntíi tó'o dutu ni ñáta ña odo nūu iña ñá Israeé san ne, ntátsi'i kuetsi ña ña. Ntio ña é kué'é u itsi é ka'ní ñá ña. ¹⁶ Kaka'án u ni ña tsí ntí'i é ña ñuú Romá nti ne, ñá kuān xkoó iní nti. Ñá íni nti é dotō tsi kué'ē ntí itsi te ka'ní ñá ña'a tē ña di'na xntékú kú've nti iña ña, váta koo é kúvi ka'an ñá nuu ñá kaka'an véte san é nada'an ñá kúñu ña. Dukuan ó ka'án u ni ña. ¹⁷ Dā xee ñá i'a ne, ñá ni kukuíi ko é xntékú kú've u iña ña. Tsí utén san ne, kutúví u mé'ñū junta. Kidāā kána ú ñatíi san. ¹⁸ Dā nakuntáñi ña Israeé san, ntátsi'i kuetsi ña ña ne, tē dóo ka'nu kuetsi dá'vi ña ña, kuiní ko. ¹⁹ ¿Mí'i ntū? Tsí kūdii núu i iñá nchu'un mií ña ntánā núu ña ni ñā: Ntánatíin ña iña uun nátií, ña nani Jesús. E xí'i ñā, ntá tsi Pablú san ne, kaka'an ñá tsi kantíto ña. ²⁰ Xu'ú ne, ñá ni íni u nté koo xntékú kú've u nuu i sá'a. Dukuān né, tsixe'ē ú ña te ntio ña é kī'in ñá ñuú Jerusaleen váta koo é ikan xntékú kú've u iña ña. ²¹ Ntá tsi ña ni ntío ña. Kunuu kutu mií ña dā nté mií rei ñuú Roma kúvi xntékú ku've ñá iña ñá, ka'an

ña. Kidáā ne, kaka'án u te kunuu kutu mii ká ña da nté kúvi ntada ú ña kuenta ntá'a rei san —ka'an ña.

²² Agripá ne, kaka'an ñá nī Festu:

—Ntio kó kiní u ñatí sa'a —ka'an ña.

—Kuvi ni. Utén kiní nto ña —ka'án Festu.

²³ Utén san ne, xée Āgripa ni Berénice. Dōo ntáde na'nu ñá dá vē'xi ña é k'í'ví ña iní vi'i mē'ñú kan ni ūn ntíí ntíí sntadun ñá odo nūú, ni ñā'a, ña e dōo na'nu ña'a. Festú ne, kána ña Pablu é k'í'xi ña.

²⁴ Kidáā ne, kaka'an ña:

—Ō rei Agripa, ni un ntí'i kue'en dú'va nto, ña ntoo i'a ne: é Iní ntó ñatí sa'a. Un ntíí ntíí ña Israee, ña ntoo ñuú Jerusaleen, ni ñá ntoo ñuú sa'á ne, da mii kuē'en tsi é ntátsi'i kuétsi ña ña. Koó da vāntíñi ña, ntáka'an ñá nī kó é kúvi ña. ²⁵ Ntá tsi xu'ú kuiní ko ne, ñá te neé ni íde ña é kúvi ña. Mii ña ntio ña é ntāda ú ña kuenta ntá'a rei ñuú Romá ne, kuān koo vií u.

²⁶ Ntá tsi ñá iní u nté koo kada vá'a u kuétsi ñá é taxnūu ú ña nta'a rei san. Dukuān ne, i'a vexni'i ú ña di'na nta'a nto, rei Agripa, ni ún ntíí ntíí ntó é ntoo nto, vata koo é tsixe'e nto ña ne, dá kúvi ka'an ntó nté koo kada vá'a u kuétsi ñá. ²⁷ Tsi ¿ntē ntú koo vií u taxnūu ú ña nta'a rei san tē ña tuvi kuétsi ñá? —ka'an ña.

26

Dá kanakākú Pablu kúñu ña nta'a rei Agripa

¹ Kidáā ne, kaka'an Āgripa ní Pablu:

—Vi'a ve ne, ta'xi ú itsi te ká'an ve, te ncho nakākun kúñu ō —ka'an ña.

Pablú ne, nakāa ñá nta'a ña ne, da éni ntu'u ña kāk'a'an ña:

²—Kini ntō, rei Agripa, dōo diní ko tsí i'a ntísí u nuu nto vevii é nantiko kōó u un ntí'i nuú i é ntátsi'i kuétsi ña Israee san ko. ³ Tsi ðivi ntō né, dōo vá'a ini nto vata xkoó ini o, xo'o é ña Israee ne, dōo vá'a ini nto é un ntí'i nuú i é ini natíin o ni ta'an kō. Dukuān ne, vií nto da xe'e, kini kúdii nto é ká'án u ni ntō.

Ntuvia iñá Pablu dá vāta kuínti'xe ña Jesuu

⁴ Iní ntíí ntíí ña Israee san nté kaa ntuvi iñá ko nte da ku lú'nti u. ⁵ Iní ñá ko nte da káku ú ñuú mii kó ne, dá é'nu ú ñuú Jerusaleen. Ēmá tsi ini ñá ko. Tē dí ntio ña ne, kuvi ka'an ña tsí xu'ú ne, ña fariseú u. Iní nto tsí ntí'i ña fariseú ne, ðivi nti é dií dií ka dé ntaa ntí lej Muísee. ⁶ Vevii ne, da mii sá é kantétu u tē amá ntuntaa tú'ūn é kāk'a'an Xúva ko ni ñata kō, ña é intóo nte dí'na, dá kakā'an ñá tsí nantoto xtuku ñá ko tē xil'i o. Kuenta iñá i sá'ā é ntátsi'i kuétsi ña kó vevii. ⁷ Ne, ðivi tsi nuú i é ntantétu uxuvi tátá ko ña Israee tē amá ntuntaa. Dukuān né, ntē ntúvi, ntē níñu ntánanū'u ñá iní ña Xuva kō. Kini ntō, rei, ðivi tsi nuú i é ntátsi'i kuétsi ña Israee san ko. ⁸ ¿Vá ña kákuínti'xe ntu nto te kúvi vií Xuva kō é nantoto xtuku ña ko tē xil'i o?

Dá kantāa Pablu nté o dé ña dá ntuku kuí'í ñá ña kuínti'xe i san

⁹ Xu'ú ne, dē kuení ko di'na tsí vá'ā o é kade ú é kaínchu'ví u ña kuínti'xe i Jesuu, ñá ñuú Nazaree. ¹⁰ Kuan ō dé u dá itúvi u ñuú Jerusaleen. Nā te da ðii ña kuínti'xe i san é tsu'un kutū ú ña vi'i utun. Tsi

mii tó'ō dutú san tá'xi ña itsi é kuān koo vii u ne, kūdadii kó ni ñā dá kakā'an ñā tsiñu i san te kuvī ña. ¹¹ Ki'in itō nanto'ō u ña má ūkún kân vata koo é kâ'an ña tsí ña te nuu é ntaā i e ntákuinti'xe ña Jesuu. Inchu'vi kué'en ú ña. Un tsi nté xio ñuú ñe'é u íntuku kuī'í u ña.

Dá kantāa Pablu nté ō kúvi da kuīnti'xe ña
(Hch. 9:1-19; 22:6-16)

¹² Divi tsi tsiñu é ñe'é u ñuú Damascu. Tsi tó'ō dutú san táxnūu ña kó é kuān koo vii u é kī'in u. ¹³ Vi'a ve ne, ká'an ú ni ntō, rei, nté ō kúvi kó dá kaika ú itsi kân. Dá ká'ñu ntuvi ne, da nēní kó íni ú ñu'u é vē'xí e dukún kân. Kaxi'í nuu ñu'ú san ntíkō diñi kó ni ña ntii ni'í u. Dií dií ka kaxi'í nuu ñu'ú san é ngántii. ¹⁴ Uun ito tsi nantúve ntí ntí nti itsi kân. Kidāa ne, tēkú ko uun tatsin é kākā'an ní ko tú'un hēbreu: “Saúlū, Saúlū, ¿nté kui kuān ó kantukun kuī'in ko? Dá kantukun kuī'in mín kúñu ō é kuān ó kaden”, ka'an ña. ¹⁵ “¿Xoó ña'a ntu nto, Tó'ō?”, ka'an u. Ne, kaka'an Tó'ō kó ni kó: “Xu'ú ne, Jesuú u. Divi ú é kantukun kuī'in ko. ¹⁶ Vi'a ve ne, nakuntútsin ve, tsi íō nuu i é ntii ditó u é kīnín ko: tsí nakaxnúú u ó é viín tsiñu ko. Ntio ko é ntaan ni ñā'a tsi é ímín ko vevii ne, kuan koo ntaan ni ñā é nañē'é u o rkontuvi. ¹⁷ Xu'ú ne, kūnuu mé'ñu, kūnuu davá u o tē nee iña é ncho vii ña Israeé san ni ō né, o tē nee iña é ncho vii ña tuku ñuú san ni ō, Tsi táxnūú u o ve é kī'in xío ñuu, ¹⁸ é nañē'en ñā'a san xoo é divi u, da nte koo é xtuvī mii ña itsi mi dóo nee iña tó'ō é ña vá'ā sán ne, kuntikín ñā itsi vá'ā iña Xuva ko, itsi mi dóo vá'ā kaxi'í. Kidāa né, tē kuīnti'xe

ñā kó ne, kada ka'nu iní Xuva ko ni ña kuētsí ña ne, dadii ni'í ña é vā'á nta'a Xuva ko ni ūn ntíí ntíí ña'a, ña é nakaxnúu Xuva kō é kúvi i'xá mii ñā”, ka'an ñā ní ko.

Nté ō dé ntaá Pablu é kākā'an Xúva ko ni ñā

¹⁹ Dukuān ne, rei Agripa, dé ntaa ntí'í ú é nañē'e Xúva kō ko. ²⁰ Di'na ñe'é u ñuú Damascu ne, dá ñe'é u ñuú Jerusalem, ni ūn ntíí ntíí ñuu é ntáduku ntée ñuú Judea. Da kidāa ñe'é u un tsi nte mi ntóo ña'a, ña é ña te ña Israeé. Né'ē ú, ixka'an ntódo ú ni ña te tsoo mii ña kuētsí ña ne, ntuvá'a ña ni Xuva kō ne, dá vii ñā é vā'á vata koo é kūtuni ñā'a tsi é nī'í ña nima vá'a ña nta'a Xuva kō. ²¹ Tsíkan tsí é tññ ña Israeé san ko iní ukún ka'nu kân é ncho ka'ní ña ko. ²² Ntá tsi Xuva kō inuu mé'ñu ña kó ne, kuan tsí ó kainuu mé'ñu ña kó vevii di. Dukuān ne, i'a ntítsí u, kaka'an ntódo ú ni nto, un ntí'í kué'en dú'va nto, te kuetsi te na'nu nto. Tú'ūn é kākā'an u ni ntō né, divi tsí tú'ūn e ntáka'an ñā ka'an naa Xuva ko nte ntúvi di'na, ni Muisee, ntáka'an ntódo ña ni ñā'a nté koo kuví. ²³ Tsí ntáka'an ñā tsí Cristu, ña nakaxnúu Xuva kō né, da mii é ntō'ō ña ne, di'na ña ntoto xtuku ña tē xi'í ñā ne, kidāa ka'an ntódo ña ni ñā'a, ña Israeé san ni ña tuku ñuú san, tsí ni'í ña é vā'á nta'a Xuva ko tē kuīnti'xe ña ña. Dukuan ō ka'an ñā ka'an naa Xuva kó san —ka'an Pablu.

Ntio Pablu é kuīnti'xe Agripa

²⁴ Festú ne, koó da kakachu'u ña é kuān ó kaka'an Pablu.

—¡Dá kakūlukun mīn, Pablu! E kuān nté kue'e kánakuā'an tutú san, tsíkan káde i é kākulukun ve —ka'an ña.

²⁵ —Ñá te kākulukú u. Nuú é ntāa ntí'xe i é kāka'án u ni ntō. Ñá te da kaka'án u. ²⁶ Kini ntō, rei Agripa, dívi nto īni nto é kāka'án u. Ñá te kaū'ví ko é kā'án u ni ntō nuu i sá'a. ¿Va ñá ini ntú nto nté o kúvi Jesu-cristu? Ñá te iō xu'u é kuan o kúvi. ²⁷ Kini ntō, rei Agripa, ¿ñā ntu te kákuinti'xe nto é ntáka'an ñá ka'án naa Xuva kó san? Kakuinti'xe nto, ¿nté kui ña'a? —ka'an ña.

²⁸ Agripá ne, kaka'an ñá nī Pablu:

—¡Dókō sá ni kūvin viin é kuīnti'xe kó Jesuu! —ka'an ña.

²⁹ —Kuān te uun dá'na tsi, kuān te dóo na'a kūkuí ne, kaikán u nta'a Xuva ko te dívi nto ni ūn ntí' ntí' ña ntoo san, ña ntaíni é kāka'an ú ni ntō ne, kudadí nto nī ko. Ntá tsi ña ntío ko é kōo kútu ntō —ka'an ña.

³⁰ Kidáa ne, nákuñtāñí rei san nī ña tsiñu ka'nu i san, ni Berēnice, ni ūn ntí' ntí' ña nguī san, ³¹ ntí' ña. Ntátin ña ni tā'an ña, ntáka'an ña:

—Ñatí sá'a ne, ñá te nee iñá ni ide ña é kūvi ña; nté ña tuví nee nuu i é kunuu kutu ñā —ka'an ña.

³² Kaka'an Ágripá san nī Festú san:

—Kuyi ntii ña vi'i utun tē dí ña ni ká'an ña tsí ntío ña é mī rei ñuú Roma xntékú ku've ñá iñā ña —ka'an ña.

27

Kué'ēn Pablu ñuú Roma

¹ Dā xee ntúvī é kī'ín Pablu ñuú Romá ne, ñé'ē ú ni ñā di. Pablu ni túku ñá ñu'u kutū ne, ntúvi ña kuenta ntá'a sntadun ñá odo nūu, ñá nanī Juliú. Odo nuū ñá uun sientú sntadun iña rei ñuú Roma. ² Ñú'ū ntí ni ña tun ntōo ka'nu é vē'xi ñuú Adramitu. Te kué'ēn tun ntōo san ne, kuitā ntí'xin ñuu é ntoo diñi ntute ñu'u kán, ñuu é kāduku ntée ñuú Asia. Kué'ēn ntí iní tun ntōo san ne, dadíi kue'ēn ntí ni Arístarcu, ña vé'xi ñuú Tesalónica, ñuu é kāduku ntée ñuú Macedonia. ³ Utén san ne, xéé ntí ñuú Siduun. E dóo kaiko ñu'u Juliú san Pablú ne, xé'e ña Itsi é kī'ín ña nú vi'ī ña vá'a tiin ni'i ñā vata koo é xntii ñā Pablú tē nee iña é kátaan núu ña. ⁴ Dā ntáka ntí ñuú Siduún ne, kué'ēn ntí diñi ñuu é nanī Chipre, mí e díi ka ña kadúku tatsin, tsí dóo kainu tatsin mí kue'ēn ntí. ⁵ Kidáa ne, kué'ēn ntí mé'ñu ntute ñu'u kán, ído ntúú ntí ñuú Cilicia ni ñuú Panfilía ne, da xéé ntí ñuú Mira, ñuu é kāduku ntée ñuú Licia.

⁶ Ikān ne, naní'i tó'o sntadún san uun tun ntōo é kī'ín ñuú Italia. Ñuú Alejandria vé'xi. Kaka'an ñá é kū'un ntí iní tun ntōo san ne, dá kué'ēn xtúku ntí. ⁷ É títin ntuvi kue'ēn ntí ne, kukuí kukuí tsi ntaíka ntí. Dá kuētsi xéé ntí ñuú Nidu. Ña ni kúvi kī'ín ntáa ká ntí, tsi de dóo tatsin ne, kidáa kué'ēn ntí diñi ñuú Creta, mí ña dóo neé kaduku tatsin. Ído ntúú etsin ntí ñuú Salmuun. ⁸ Kidáa ne, dá kuētsi kakuvi kaika tun ntōo san diñi ntute ñu'u kán, xéé ntí mí é nanī Bueno Puertu, étsin ñuú Lasea.

⁹ E dóo kúkuí ntí ne, dóo

io kuenta te ki'in ka nti, tsi e dokó sa xee ntúvi ví'xin. Dukuān ne, xé'e Pablu ítsi nté koo vii ña, ¹⁰ kaka'an ña:

—O ne, róo, kakutuní ko tsi dóxo kini o te ki'in ka o. Tsi kunaá tun ntóo san ni xidó i ne, kunaá o dí, kuiní ko — ka'an ña.

¹¹ Ntá tsi sntadun ñá odo nūú san ne, ña ni íde ña kuēnta é kaka'an Pablu. Mii tsi íde ña kuenta é ntáka'an ña kanakaká tun ntóo san ni tó'o i. ¹² Tsi mí ntóo da'na ntí ne, ñá vā'á o é kuntōo ntí dá ntūvi ví'xin, tsi dóo kaduku tátsin. Dukuān ne, dókō sá un ntí ntí ñá ntio ña é ki'in ka ntí ntute ñu'u kán da nté xéé ntí ñuu é nani Fēnice, túku ñuu é tuví xio diñi ñuú Cretá ne, ikan kuntōo ntí dá ntūvi ví'xin. Tsi ikān ne, ña dóo nēé kaduku tatsin é vē'xi nínu kán.

Dā dóo ntii kainu tatsin davi mé'ñu ntute ñu'u kán

¹³ Dā iñi ntu'u kainu kudii tatsin ka'ní san ne, vā'a koo kuvi te ki'in nti, kuiní ña. Kidāā ne, naki'i ña káa é katiin ntii é kōo da'na tun ntóo san ne, dá kuē'en ka nti, ntaíka etsin ntí ntikō diñi ñuú Creta. ¹⁴ Ntá tsi da nēní nti iñi ntu'u é dóo ntii kainu tatsin é vē'xi nínu kán. ¹⁵ Un ntii tsi káduku ntée tatsín san tun ntóo nti ne, ñá ni kūtí ka ki'in mí vē'xi tatsín san. Tsíkān ne, ñá ni xío ntii ká nti é ki'in nti. Dotō tsi kuē'en ntí mí kati'vi tátsin san nti. ¹⁶ Íta nti'xin ntí mí tuví ñuú lu'nti é nani Clauda, mí kaedí nuu kudii tatsín san ne, dá kuētsi kúvi náki'ni kutú nti tun ntóo lu'nti é kántikin áta tun ntóo ka'nu san. ¹⁷ Nādita ntí ne, dā náxntékú va'á nti iní tun ntóo ka'nu kán. Kidāā né, náxnuu nenu ña xo'o ata tún ntóo ka'nu san vata koo é

ñá ntii nuu tá'an. Ú'vī ñá te dūku ntée tun ntóo san de've nú ñuti é kādita. Dukuān ne, naki'i ña doo ntakin é kādita tatsín san ne, dotō tsi xtuví ñá é káka tun ntóo san. ¹⁸ Nā ni xío kadin kue'en tsi tatsín san. Utén san ne, eni ntu'u ña ntaété nuu ña xido san ntute ñú'u kán. ¹⁹ Dā kúvi uni ntúvi ne, mii ntí éte nuu ntí utun tún ntóo ni dōo é kādita tatsín san. ²⁰ Titiñ ntuvi ita nti'xin e ña díto ngánti, ita xntivi. Da mii kuē'en tsi tatsín san kainu. Kidāā né, da mii é kunaá nti, kuiní nti.

²¹ É kú titín ntuvi ñu'u ntité nti ne, kidāā ne, náxntítsi Pablu, kaka'an ña:

—O ne, róo, tē dí ni kuinti'xe nto é kaka'an u ni ntó né, tē ña ni ntáka o ñuú Cretá ne, ñá kuan o ni kunáa iña nto. ²² Ntá tsi kiní nto é kaka'an u ni ntó ve: Nā ku de kuení nto, tsi nté uun o ñá kunáa o. Mii tsi tun ntóo san kunaá. ²³ Iní u, tsi xu'ú ne, iña Xúva kō u; kuenta iña ñá kade tsiñu u. Vetún ne, xéé ūn ánjē e táxnuu Xuva kō, ntii díto ña nuú ko ne, ²⁴ kaka'an ñá nī ko: “Ñá ku ú'vī ó, Pablu, tsi da mii é xēen mí tuví rei ñuú Roma da nté xntékú ku've ñá iña o. Dukuān ne, kunuu mé'ñu Xuva ko o ni ūn ntí ntí ña ntaíkan ni'in. Nté uun ña ña kunáa ña kuenta iña o”, ka'an ñá nī ko. ²⁵ Dukuān ne, náku'ūn ka'nu nima ko, un ntí ntí o. Tsi kakuinti'xe ko tsi kuan koo kuvi vata o ka'an Xúva ko nī ko. ²⁶ Mii tsi é dūku ntée o uun ñuu é tuví mé'ñu ntute ñu'u kán —ka'an ña.

²⁷ Dā kú xe'un ntúvi ntaíka ntí ne, dotō tsi ntaíka ntí mé'ñu ntute ñu'u é nani Adria. Dā kú dava ñuu ne,

kūtuni ñá ntánakaka tun ntōo san tsí ña te íka ntōo ntí ñu'u kãn. ²⁸ Kí'i kú've ña nté kaa kúnú ntute sán ne, xée tã'an oko xe'un uun métrū. Kué'ën ká nti un sīin né, kí'i kú've xtúku ña. Kidáa ne, oko ú'xé métrū. ²⁹ Ú'vī ñá te duku ntée ta'an tun ntōo san xuu. Dukuān ne, nantii ña kīmi káa í é katiin ntii āta tún ntōo san, ntáka'an ntá'vī ña te tūví náné'e. ³⁰ Ña ntánakaka tun ntōo san ne, ntukū nuu iní ña nté koo nakakū ña kúñu ña. Kidáa ne, nanū ña tun ntōo lu'ntí san vata tsi te nantii xtúku ña káa í é katiin ntii nuu i kan. Ntá tsi ña te nuu é ntaā i, tsí ncho kunu ña. ³¹ Pablú ne, kaka'an ñá nī tó'ō sntadún san ni ūn ntíí ntíí sntadun ña:

—Da mií é naku'un mii na iní tun ntōo san. Tē ña'á ne, kunaa ntíí ntíí o —ka'an ña.

³² Kidáa né, e'nté sntadún xo'o é kantikin tún ntōo lu'ntí san vata koo é kí'in ni'i ntuté san.

³³ Dā dokó sa tuví ne, kaka'án Pablu ni ūn ntíí ntíí ña'a san te kã'xi kúdii ña. Kaka'an ñá ni ña:

—É kú xe'un ntúvi é ña ntaé'xi nto, é da mií tsí é ntántétu nto. ³⁴ Vī'a ve ne, vīi nto da xe'e, ka'xí kudii nto, na naku'ún ntii ntō, tsí nté uun nto ña kunáa nto —ka'an ña.

³⁵ Kūvi ka'an ñá ne, dā kí'i ña tañú'ū sán ne, dā nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō mé'ñu ūn ntíí ntíí ña'a san. Kidáa né, kãtsin dava ña tañú'ū sán ne, dā é'xi ña.

³⁶ Kidáa ne, náku'ūn ka'nu nima ña, un ntíí ntíí ñá ne, kuan ō kí'i ña tañú'ū sán, dā é'xi ña. ³⁷ Tsí uví sientu úni díkō xé'un uun ña'a ntí é ñū'u ntí tun ntōo san. ³⁸ Dā kúvi é'xi nta'a ntí ne, eni ntu'ū ntí

ntaété nuu ntí trigu é ntoo san iní ntute ñu'u kãn vata koo é ntúkamá kudii é kuido tun ntōo san.

Dā ntíi nuu ta'an tun ntōo san ntute ñu'u kãn

³⁹ Dā tuví ne, ñá ni iní ñá ntánakaka tun ntōo san mí'i ñuú xeé nti. Ntá tsi díto uun itsí mí íó ñuti, mí vã'á o é nãkutúvi tun ntōo san. Tē dí kuvi ne, ntío ña é naki'vī ñá tun ntōo san ikãn. ⁴⁰ Dukuān né, e'nté ña xo'ō é kãntikin káa i é ntátiin ntii sán, tsóo mii ña iní ntute ñu'u kãn né, dā nántuté ña xo'o é ntánu'ní utun é ntánakaka nuu ña tun ntōo san. Kidáa ne, nãxntē ñá doo ntakin é kãdita tatsin san núu i kãn ne, dá kué'ën nti nte mí íó ñuti san. ⁴¹ Ntá tsi dā ntaíka nti mí e dóo kaido ntute sán ne, dúku ntée nti de've nú ñuti é tuví má ntute kãn. Tīn nuu kue'en núu tun ntōo san nú ñuti san. Áta í ne, uun ito tsi ntíi nuu ta'an da dóo ntíi duku ntée ntute san.

⁴² Kidáa né, ntío sntadún san é kuan tsí koo ka'ní ña ña ñu'u kutú sán vata koo é ña kunu ña. ⁴³ Ntá tsi tó'ō sntadún san ne, ñá ni xé'é ña itsi é kuān koo vīi ña, tsí ña ni ntío ña é kúvī Pablu. Kaka'an ñá tē xoo é kúvi duté i ne, di'na ña nako'xó nuu ña kúñu ña iní ntute kãn ne, dá kī'in ña, kiduté ña te kúvi ntii ña diñi i kãn. ⁴⁴ Ña nguīi sán ne, kúvi kí'i ña rkunū sán ne, o da nēé ka ta'vi i tun ntōo san é dute núu ña tē ntíi ña diñi i kãn. Dukuān ne, vá'a tsi ō ntíi ntíi ntíí nti diñi i kãn.

28

Dā itúvi Pablu ñuú Malta

¹ Dā nakakū ntíí ntíí nti diñi ntute ñu'u kãn né, tã'xi ña

é kūtuní nti tsí Malta nani ñúú tsikan é tuvi mé'ñu ntute ñu'u kân. ² Ña ñuu ikân né, dōo va'á ña'a ña nī nti. Tūun ña ñu'u é tūnī nti, tsí kuan tsī ó kakūn daví san ne, dōó vi'xin. ³ Pablú ne, nākuido ñá tutun sán ne, da ve katsu'un ña nchú'un kân da kií koo, tūn ti nta'a ña. ⁴ Ña ñuu ikân né, dā íni ña tsi tūn ti nta'a ña ne, ntáka'an ñá ni tā'an ña:

—Ña tsikán ne, á te ña'a é'ni ña. É ntaā í nakáku ña kúñu ña ntute ñu'u kân, tsí kuví ña ve, tsi ío kuetsí ña nta'a Xuva kō —ka'an ña.

⁵ Ntá tsi Pablú ne, dā nákidí ña nta'a ña ne, kó'xō nuu ti nchú'un kân. Ña té ni kūvi ña. ⁶ Tsí te ūra tsí i tsitu ña ne, ō kuví ntii ña, kuiní ña'a san. Dā kú e ví'i ntántétu ña te nté koo kuví ña ne, dā íni ña tsí ña té neé ni kūvi ña ne, nativí iní ña. Kidáā né, eni ntu'u ña ntáka'an ñá tsí Pablú ne, xuva ña ña, ka'an ña.

⁷ Etsin tsi mí ntoo ntí ne, iō ñú'ū é káduku ntée ña odo nūú ñúú tsikan, ñá naní Publiu. Diví ña kākā'an ñá te kuntōo nti nú vi'i ña kân. Úni ntūvi intōo nti nú vi'i ña kân ne, dōo vá'ā o dé ña nī nti. ⁸ Publiú san ne, nchokuví uva ña. Ka'ni kaxé'e ña ne, da'xin kaxío ña di. Kué'en Pablu, kúkoto ní'ni ña ña ne. Dā kuví ka'an ntá'ví ña iña ñá ne, xntée tá'an ña nta'a ña ña ne, ntūvá'a ña. ⁹ Kidáā ne, xéē ntí ntí ña nchokuví san, ña ntoo ñúú tsikán ne, ntūvá'a ña di. ¹⁰ Dukuān né, dōo íko ñu'u ña'a san nti. Dōo kue'é doméni tá'xi ña nti. Dā xee ntúvi é ntāka ntí ñúú ña ne, tsū'un ña iní tun ntōó san un ntí ntí é ntio nti.

Dā xéé Pablu ñúú Roma

¹¹ Uni xóō intōo ntí ñúú ikân. Dā ntáka ntí ne, nākú'ūn ntí tun ntōo é itúvi dá ntūvi ví'xin. Ñúú Alejandria vé'xi tun ntōó san. Uve santu ntúvá'a nāa nuu i é nani Cāstoo ni Pólu. ¹² Kué'en ntí iní tun ntōó san, xéē ntí ñúú Siracusá ne, ikân intōo ntí uni ntúvi. ¹³ Kidáā ne, kué'en ntí, ntaíka ntí ntíkō diñi ntute san, xéē ntí ñúú Regiu. Utén san ne, iñi ntú'u kainu tatsin é v'xí máa i kân. Kidáā ne, kué'en xtūku ntí ne, da kuví uvi ntúvi ne, xéē ntí ñúú Puteuli. ¹⁴ Ikân né, nāni'i ta'án ntí ña kuínti'xe i. Ntáka'an ñá te kuntōo kudii ntí uun vite. Kidáā ne, kué'en ká nti ñúú Roma. ¹⁵ Ña kuínti'xe i, ña ñúú Romá san ne, tēkú ña tsí ki'ín nti ne, véxkuntētū ña ntí un tsi nte ñuu é naní Foro de Ápiu ni tūku ñuu é naní Uni Tabérna. Dā íni Pablu ñá ne, nākue'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō ne, dōo nakunúu ka'nu nima ña. ¹⁶ Kidáā né, dā xéé nti ñúú Romá ne, ntáda tó'ō sntadún san ña ñu'u kutū san kuenta ntá'a tó'ō sntadun, ntá tsi xe'é ña é xio kutúví Pablu má vi'i mii ña. Mii tsí é tuvi ni'i ña uún sntadun é vii ñá ña kuenta.

Dā kakā'an ntódo Pablu ñúú Roma

¹⁷ Dā kuví uni ntúvi ne, kāna Pablu un ntí ntí ña odo nūu iña ñá Israee, ña ntoo ñúú Roma, náta'ká nuu ña ne, kaka'an ñá ni ña:

—Ení, xu'ú ne, ñá tē nee nuu i é kini kaa ni íde ú ni tā'an ko ñá Israee, nté ña te nee ni ka'an ntée u nte xkoó ini ñáta kō, ña intōo nte dí'na. Ntá tsi xnúu kutu ña kó ñúú Jerusaleén ne, dā ntáda

ña kó kuenta ntá'a ña ñuú Romá san. ¹⁸ Kidáa né, dā kúvi tsíxe'e ñā kó ne, ntío ña é nantii ña ko, tsí ña tuví nee kuetsi ka'nu iñá ko vata koo é kúvi u. ¹⁹ Ntá tsi ña Israeé san ne, ña ni ntío ña é nantii ña ko. Dukuān ne, kuétsi é kaikán u te mií rei ñuú Romá san xntékú ku'vē ñá iñá ko, kuān té ña tuví nēe nuu i é tsí'i kuétsi ú ña ñuú ko. ²⁰ Dukuān é kākana u nto, un ntíi ntíi nto, é kā'án u ni ntō, tsí kuenta iñá Cristu, ña é ntantétu o, xo'ō ña Israeé, é odō kútu ú kadena vévii —ka'án Pablu.

²¹ Ña Israeé san ne, ntáka'an ña:

—Ñá íni nti. Nté ñá ntoo ñuú Jerusaleén san ñá ni taxnúu ña tú'un iña nto. Nté ña vé'xi ikān ne, ñá ni kā'an káni ña iña nto. ²² Ntí'i ne, ntío ntí kiní nti nee é kākuinti'xe nto. Tsí da mií tsí íni nti tsí da kaníi ñuxiví ne, dōō ntáka'an ntée ña ña kuínti'xe i Jesuu —ka'an ña.

²³ Dukuān né, xtuví ñá uun ntuví é nāni'i ta'an ñá ni Pablu. Kidáa ne, dií ka kue'e ña'á xee ña nú vi'i mí tuví ña. Pablú ne, nté tevāa un tsi da nte kuáa kaka'an ntódo ña ni ña. Kaka'an ñá nté o dé Xuva ko kadē kú'vē ña, kanatíin ña ni ña da nte koo e kuínti'xe ña Jesuu, tsí kanañē'e ñá ña mí ūve na'a kaka'an léi Muísee, nté o kaka'an tú'ün é de vá'a ña é xe'é Xuva kō é kūtuni nté koo kuvi. ²⁴ Ío ña Israeé san ne, kuínti'xe ña é kākā'án Pablu, ntá tsi iō ná ne, ña ni íde ña kuēnta tú'ün é kākā'án ña. ²⁵ Ná ni xío ntaa íni ña ni tā'an ña. Kuan tsi o kíi ntee xio ña, kunú'u ña. Uun sá nuu i é kākā'án Pablu ni ña dá vāta ntaka ña:

—Espíritū Sántū né, dōo íni ña nté koo ka'an ñá tú'ün é xe'é ña é kā'an ñá ka'án naa Xuva ko, ña Isaía, ni ñata kō, ña é intōo di'na, kaka'an ña:

²⁶ Kuē'én, kūka'an ni ñá Israeé san:

Kuān té dá'a sa tekú nto, ntá tsí ña kuínti'xe nto.

Kuān té dá'a sa kóto nto, ntá tsi ña kutúni nto.

²⁷ Tsi dōo ka'xí nima nto, dōo lo'o ntō,

é nuu nti'u ntúxnūú nto.

Tsi ña ntío nto kiní nto,

ñá ntío nto kutuni nto,

ñá ntío nto kuínti'xe nto,

ñá ntío nto natu'vi nto kuétsi ntō

vata koo é ntavá'a ú nto.

Kuan o xe'é Espíritū Sántū é kā'an Ísaia ni ñata kō kídaā.

²⁸ Kíni nto tsí vi'a ve ne, taxnuu Xuva kō tú'ün va'á iña

Jesúcristu ntá'a ña'a, ña é ña te ña Israeé san. Diví ña ne,

kuínti'xe ña —ka'án Pablu.

²⁹ Dā kúvi ka'an ña sá'a ne, ntíi ntíi ntíi ña Israeé san ne,

da mií kuē'en tsi é ntánatíin ña tú'ün é kākā'án ña.

³⁰ Pablú ne, uví kuíā katúvi ña ikān né, mií ñā ntá'vi ña

vi'i mí katúvi ña. Dōo diní ña dá vé'xí un ntíi ntíi ña'a, ña

vexkóto ni'ni i ña. ³¹ Kaka'an ntódo ña ni ña iña mí kadē

kú'vé Xuva ko, kanakuā'a ña ña iña Tó'o ko Jesúcristu. Ñá te

kaū'ví kue'en ña é kā'an ñá ni ñá né, ntē xoxo ni edí nuu i é

kā'an ña.

Tutu e táxnūu San Pablu iña ñá ñuú Roma

É kākā'an Pablu ni ñá ntákuinti'xe i, ña ntoo ñuú Roma

¹ Xu'u é Pablú u ne, ña kade tsiñu iña Jesúcrístú u. Tsi Xuva kō náki'i da'an ñā ko é vii u pustru ñá ne, tēe tsiñu ña ko é kā'an ntódo u tú'un e dóo va'á san nté koo nakáku ō, ² vata ō xe'é Xuva ko xū'u ña nte ntúvi di'na nta'a ña ka'an náa ña, ña é de vá'a tú'un e dóo va'á san ³ iña I'xá ña, Tó'o ko Jesúcrístu, ñá kanakákú kō. Dā káku ña ñuxiví a ne, tatá vi'i rei Davií san kúvi ña, ⁴ ntá tsi i'xá mij Xuva ko ña vata ō ka'an Espiritū Sántū, ña e dóo va'á san. Divi ñā né, dóo ntii iní ña, da xe ntóto ña dá xi'i ña.

⁵ Divi kuēnta iña ña é ní'í ntí é vii ntí pustru ña. Dōo vá'á o dé ña ní ntí e tēe tsiñu ña ntí é kā'an ntódo ntí tú'un iña ñá ni ñā'a, ña ntántoo da mí'i ká ñuu, vata koo é na kuinti'xe ña Xuva ko kuēnta iña ña. ⁶ Divi ntō dí, kana Xuva ko ntō é kuntikin ntó Jesucristu. ⁷ Dukuān né, taxnūu u tú'un sa'á iña nto, un nti'i kuē'en dú'va nto e ntántoo nto ñuú Roma, tsi dóo ntio Xuva ko ntō né, kāna ña nto é kūvi nto iña ña. Xuva ko ní Tó'o ko Jesúcrístú ne, na nāxnūu viko ña nto. Na tā'xi ña é vā'á koo kuntōo nto.

Pablú ne, ncho kí'in ña kikoto ní'ni ña ñuú Roma

⁸ Di'na ne, nakué'e ú sintiá'vi nta'a Xuvā kó kuenta iña Jesúcrístu ní kuēnta iña

nto, un nti'i kuē'en dú'va nto. Tsi dá vādá ka ne, ntáka'an ñá'a san iña nto tsi dóo vá'á o ntákuinti'xe nto Xuva kō. ⁹ Kutuni Xúva kō tsi kaníi nimá ko kade tsiñu ú iña ña, é kākā'an ntódo u tú'un va'á san iña I'xá ña. Ini ña tsi ña te kátee da'na u é kakaku ní'i u nto dá kakā'an ntá'vi u ni ñā. ¹⁰ Kaikán u nta'a Xuva kō tsi tē ntio ña ne, na tā'xi ña itsi é kikoto ní'ni ú nto. ¹¹ Dóo ncho kiní u nto vata koo é xntii ú nto é kūtuni vá'a nto iña Xuva ko, vata koo é na kuinti'xe vá'a nto ña di. ¹² E ncho ka'án u ne, é nakíi nima tá'an kō, xé un xé un ō. Xntii ú nto é na kuinti'xe vá'a nto ne, xntii ntō kó di vata koo é na kuinti'xe vá'a ká ko di.

¹³ Ntō'ó ta'an ko, ntio ko é na kūtuni nto tsi e dóo kí'in itō ncho kikoto ní'ni ú nto. Ntá tsi neé nti'i tsi kakuvi da ti vata kivi kí'in u. Ncho kí'in ú mi ntántoo ntō vata koo é na nāni'í ko ña kúnaa nima í san, ña ñu'u ta'án nto, vatā o nāni'í ko nima ñá xio ñuú san di. ¹⁴ Xu'ú ne, vata te tanūu ú iña un nti'i nti'i ña'a san, kuān te ña e dóo tu've í ne, kuān te ña e dóo ntā'vi di, kuān te ña e dóo kí'in iní í di ne, ō dóo tuntu ña. ¹⁵ Dukuān e dóo kanti'i iní ko é kí'in ú ñuú Romá di vata koo e kika'an ntódo ú ni ntō tú'un va'á san iña Xuva ko.

É kūvi vii tú'un va'á san

¹⁶ Nā tē neé kakuka'an nuú ko te kā'án u tú'un va'á san. Tsi divi é kūvi vii é nakákú Xuva ko da xōo ka ñā'a, ña é kuinti'xe i, di'na ña Israeé san ne, o kuān te ña túku tatá i di. ¹⁷ Tsi tú'un va'á san ne, kanañē'e ko nté koo ntuvá'a o ni Xuva kō: tsi da mij kuē'en tsi é na kuinti'xe ko ñā. Tsi uve na'a kaka'an tú'un Xuva

kō: “Xoó ña'a, ña é ntüvá'a ni Xuva kō tsi kuínti'xe i ña ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña”, ka'an.

Nee iña é kuétsi ña'a san

18 E dúkūn kan vé'xi e dóo donchu'ví koo nto'o ña'a é kaxe'é Xuva ko kuēnta iña kuétsi ña kini ntáa san. Tsi da xe ña vá'a nima ñá ne, nté ña da vá'a ña é kīni ta'an ña nee iña é nuu é ntaā í iña Xuva ko. 19 Ini vá'a ña nee iña é kūvi kiní o iña Xuva ko, tsí mii ñā xe'é ña é kūtuni ña. 20 Ña kúvi kīni o nté kaa Xuva kō, ntá tsi nté da de kú'vé Xuva ko ñūxívi san ne, kutuni ko tsi dóo ka'nu ña. Kutuni ko tsi Xuva nti'xe ko ñā dá ini o un nti'i nuū i é de kú'vé ña. Dukuān ne, xoxó kuvi ka'án i tē ñá ini i te ió Xuva kō. 21 Kuān té ini ña é ió Xuva kō ne, ña ni ntío ña kunuu inī ñá ña, nté ña ni ntio ña nakué'e ña sintiá'vi nta'a ña di. Dukuān né, eni ntu'u ñā dé kuení ña da nēé ka nuu i é kīni kaa é nté ña váda mí kaidiá'vi. Vata tsi tē ña té neé ini kue'en ña. 22 Dotō tsi ntáka'an ñá e dóo ki'in inī ña, ntá tsi dóo tuntu ña. 23 Ña ni ntío ña kunuu inī ñá Xuva kō, ña é kántito ntii dañu ntüvi ne, ínuu inī ñá nuu i é de vá'a mii ñā. Ntāvá'a naā ñá ña'a, ña ntáte'u kúñu i tē xi'í, nī láa, kīti ntaiko sán di, ni kīti é ngimi dí'in i, ni kōó san di. Divi tē ntáde ña xuva ñā.

24 Dukuān ne, ña ni íde ká Xuva ko ña kuēnta vata koo é na víi mii ña dá nēé ka nuu i é kīni kaa é ncho víi ña. Ntaxé'e ña doka'an tá'an ña. 25 Naa í é nantuku ña nēe é nuu é ntaā i iña Xuva kó ne, ntánantuku ñā dovete. Kudii núu i é de vá'a Xuva kō san ntaínúu ini ña ne, ntá tsi ñá te ntaínúu ini

ña mii ña é de vá'a san, tsí mii ñā é ntio é kada ka'nu o ña ntii dañu ntüvi. Kuan tsi koo na kōo.

26 Dukuān né, tsoo mii Xuva ko ñā é na víi mii ñá da nēé ka nuu i é kīni kaa é ntio ña. Un tsi nté ñadī'i san ntánatsoo mii ña xī ña ne, da ntaíntóo ni'i ña ñadī'i ni'i ña. 27 Kuan tsí o ntáde ñatíi san di, e ntánatsoo mii ña ñadī'i ñá ne, da ntáde ña kuétsi ni ñatíi ni'i ña. Ntē ña ntákuka'an nuu ña e ntáde ña é kīni kaa san ni tā'an ña. Kuétsi mii ña te kaxé'e Xuva ko ñā é ntō'o ña, da xe dóo kiní o ntáde ña.

28 Dā xe ña ni ntio ña'á san kutuni ñá xoo é Xuva kō ne, tsoo mii Xuva ko ñā é na víi ka ña da nēé ka nuu i é kīni kaa e táva dikí mii ña. 29 Un tsi ñu'u tsitū nima ña é un nti'i nuu i é kīni kaa: Ntákidi ni'i ña tuku ñadī'i, ña é ña te ñadī'i mii ñā. Ntáde xení ña ni tā'an ña. Dōo ntákuinima ña iña ta'an ña. Ntáde ña é un nti'i nuu i é kīni kaá di. Dōo ntákune'u iní ni tā'an ña. Ntaé'ni ta'an ña. Ntánāa núu ña ni tā'an ña. Ntaéni ntá'ví ña ta'an ña. Ntántukū nuu iní ña é un nti'i nuu i é kīni kaa. Ntáde vete ña ni tā'an ña. 30 Ntáka'an kīni ña iña ta'an ña. Nā ntío kue'en tsí ña Xuva kō. Dōo xení ña. Dōo na'nu ncho víi ña. Dōo ntáde na'nu ña nuu ña'á san. Ntántukū nuu iní ña é víi ña é kīni kaa san. Ña ntákuinti'xe ká ña é ntáka'an úva ña ni dí'i ñā. 31 Nā ntío ña kini ña é vā'a. Ña ntáde ntaa ña é ntáka'an ña. Ña ntákuinima ña nté uun ña'a. Nā ini ña é káda ka'nu iní ña ni tā'an ña. Ña ntántunta'ví iní ta'an ña. 32 Ña kuān ntáa sán ne, ini ña tsí kaka'an Xúva ko te xōo ñá'a é kuān ó kade ña ne, ní'i ñā doxi'í san. Tsi kuān té ini ñá ne, ña ntáde ña

kuenta. Kuan tsī o ntáde ña ne, dōo diní ña te kuan tsī o ntáde ta'an ña di.

2

Kade ku've Xuva kō nee iña é nuu é ntaā i

¹ Divīn é kaxntēkún kū'vén ta'an o ne, ñá ku kā'an te ña tuvi kuétsi o divīn di. Tsí da nēé ka nuu i é kaxntēkún kū'vén ta'an o ne, kaxntēkún kū'vén miin kúñu ō di, tsí divīn ne, dadii tsi kaden vatā ó de ñā di. ² Ini o tsí Xuva kō ne, kaxntēkú ku've ñá nee é nuu é ntaā i iña ña é kuān ó kade san. ³ Divīn é kaxntēkún kū'vén ta'an o ne, ¿dadii xntu ku kuān ó den ni ñā'a, ña é iō kuetsí i san? ¿Vá ñā ntu ní'i o é ntō'o o é ta'xi Xuva kō, kuiní o? ⁴ ¿Nté kui kanantiin ni'nin ntun e dōo vá'a o de Xuva ko ni ō? ¿Vá ñā ntu ní'i o é ntō'o o, tsi dōo ka'nu iní Xuva ko, te kuini o? Dōo vá'a o de nti'xe Xuva ko ni kō. Dukuān é ntio ña é natū'vi ko kuétsi ko ntā'a ña. ⁵ Ntá tsi divīn né, dōo do'ōn. Nā ntio o é ntiko kōon nta'a Xuva kō. Kadā'vin kuétsi miin kúñu ō é káteen vá'an é ntō'o o san é ní'i o tē xee ntúvi é ta'xi Xuva kō é ntō'o kō. Da kidāā ne, kutuni ko tsi dōo vá'a o xntéku kū've Xuva ko iña kó ⁶ tē nakene ntódo ña kō, xe un xé un ō, nee iña é idé ō. ⁷ Iō ñā ne, ntáxio ntii ña é vii ñā nuu i é vā'a. Ntántukū nuu iní ña é kā'an vá'a Xuva ko iña ña ne, ntántukū nuu iní ña nté koo ní'i ñā ntuvi vā'a iña ña é ña ntí'i. Nā sá'a ne, kué'e Xuva ko ntuvi vā'a iña ña ntii dañu ntúvi. ⁸ Ntá tsi iō ñā'a, ña é da mii tsí e ntádē kuení i iña mii í ne, ñá ntio ña kuinti'xe ña é nuu é ntaā i, tsí ncho

vii ña é kīni kaa san. Kudiin Xúva ko ni ñā ne, kué'e ña ñā é ntō'o ña. ⁹ Un ntíi ntíi ña'a, ña e ntáde é kīni kaa san ne, un vá'a tsi nto'o ña kidāā, un vá'a tsi nantí'i ña iní ña, di'na ña Israeé san ne, da kidāā ne, ña é tūku tatá i sán di. ¹⁰ Ntá tsi un ntíi ntíi ña'a, ña e ntáde é vā'a san ne, kué'e Xuva ko ñā e dōo vá'a iña ña. Ká'an Xuva kō tsi dōo vá'a ña ne, kué'e ña é vā'a koo kuntōo ña di, di'na ña Israeé san ne, da kidāā né, ña nguú sán di.

¹¹ Kuenta iña Xuva kó ne, nté uun xuvi uun nínu ō, tsi kuédadii nti'i tsō. ¹² Un ntíi ntíi ña'a, ña e ñá ini lei Muíseé san ne, kūnaá ña te iō kuetsí ña. Ntá tsi ña kué'e Xuva ko ña é ntō'o ña vatā ó kaka'an lei san, tsí ña ntáduku ntée ña lei tsíkan. Nā é ntōo ní'i lei san ne, xntéku kū've Xuva ko ña vatā ó kaka'an lei san. ¹³ Nā tē ña e ntátekú tsi i lei san é vā'a ña nuu Xuva ko, tsí tē ntáde ntaa ña é kaka'an. ¹⁴ Ntá tsi ña tuku tatá i sán, kuān tē ña ini ñá lei san ne, ntáde ntaa ña diki tsi mii ña vatā ó kaka'an lei san ne, vata tsi te iō lei iña ña. ¹⁵ Ntá tsi tē kade ña é vā'a ne, dito tsí nuu lei san nima ña. Diki míi ña ini te vā'a ó kade ña ne, ō ña vā'a ó de ña. ¹⁶ Kuān koo kuvi te xee ntúvi é xntéku kū've Xuva ko kuēnta iña Jesúcristu núu i é ñu'u xū'ú nima ñá'a san, vatā ó kaka'an tú'un va'a é kaka'an ntódo ú san.

Ña Israeé san nī lei Muísee

¹⁷ Divīn é kaka'an tsí ña Israeén ne, tuvin ni'in lei Muíseé san ne, dōo ka'nun kuini o é inin Xúva kō di. ¹⁸ Dōo ínin nee é ntio Xuva kō é víi o. Dōo ínin nee iña é díi ka va'a é víi o, tsi dōo

tu've o leí san. ¹⁹ Dōo ínin nté koo nañē'en ñá kuāá san itsi, nté koo naxi'ín nuun nuu ña'a, ña ntántoo mí iñi nēé san, kuini o. ²⁰ Dōo ínin nté koo nañē'en ñá tuntú san, nté koo nakuā'an i'xa ikín san é ña te neé ini, kuini o. O te dā xé tuvin ni'in leí san ne, dōó ki'in iní ó, dōó inin nee iña é nuu é ntaā i, kuini o. ²¹ Divīn é kanakuā'an ta'an o ne, ¿nté kui ña kánakua'an miin ntūn kúñu o kuan? Divīn é kaka'an ntódon é ña ku dú'u o ne, ¿nté kui miin ntūn ne, kadú'un? ²² Divīn é kaka'an é ña vií o é kini kaa ni ñadī'i ñá'a sán ne, ¿nté kui miin kūn né, kuān ó kaden? Divīn é ña ntío kue'en tsí o santu e ntúvá'a nāá san ne, ¿nté kui kaidon dú'un ntun é á'ví i é ió ini ukún i kán kuan? ²³ Divīn né, dōó ka'nu kaden é ínin leí san, ntá tsi kaidon ntítan Xuva kō, tsí ña káden ntaan é kaka'an ña. ²⁴ Nuú é ntaā i é úve na'a kaka'an tú'un Xuva kō é divi kuétsí o e ntáka'an káni ña tuku tatá i san iña Xuva ko.

²⁵ Te káden ntaan leí san ne, kainuu á'vi nti'xe é tē'nte kúñu é íxi ó vata koo é díto na'a i é kádukun ntéen Xuva kō. Ntá tsi tē ña káden ntaan leí san ne, é ntaā i te tē'nte. ²⁶ Tē ña tuku tatá i san kada ntaā ña vata tsí ó kaka'án leí san ne, kuān té ña ni tē'nte kúñu é ixi ñá ne, kuédadii tsi ña ni ñá é te'nte é ixi í san kuenta iña Xuva ko. ²⁷ Kidáā ne, ña é káde ntaá leí san ne, kuān té ña ni tē'nte ñá ne, xntékú ku've ñá o, tsí ña káden ntaan, kuān te ínin leí san, kuān te tē'nte kúñu é ixi o. ²⁸ Tsí uun ña'a, ña é ña Israee nti'xe ne, ñá te da mii tsi atā í san é kuntéé na'a i, ²⁹ tsí na kuntéé na'a i nima ñá san di.

Kuān te káde ña é un nti'i vatā ó kaka'án leí san ne, ntá tsi te vā'á nima ñá ne, divī é nuu á'vi iña Xuva ko. Ña te ñá'a san ká'an ña te dōo va'á ña, tsí mii Xuva ko ká'an ñá té dōo va'á nti'xe ña.

3

¹ Te kuān ó ne, ¿vá ña ntu te vá'a o é víi o ñá Israeé san? ¿Vá ña ntu te kaidiá'vi é tē'nté kúñu é íxi ko? ² ¿Mí'i ntū é ña'a? Tsi dōo titín nuu i é kaidiá'vi. É kuvi ūun ne: xtúví Xuva ko tū'ún ña nta'a ña Israeé san é na kuntoo ni'i ña. ³ Ntá tsi te ió ña é xtuví mii ña é kakuinti'xe ña Xuva kō ne, ¿vá dukuan ntū é xtuví mii Xuva ko é káda ntaa ña é kaka'an ña? ⁴ ¡Ñá'á ni san! tsí Xuva kō né, da mii é kakuntaa ntí'i é kaka'an ñá, kuān té un ntií ntií ña'a sán ne, dōó vete ña. Tsí vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: Kútuni ñá'a san tsi nuu é ntaā i é kaka'an.

Kuvi víin te xntékú ku've ñá o, ka'an.

⁵ Ntá tsi tē díí díí ka kutuni ñá'a san tsi dōo va'á kue'en Xuva ko te kini ña tsí xo'o né, dōó kini ntáa o ne, ¿nté ntu koo ka'an o? ¿Vá ká'an ntú o tsí ña vā'á o de Xuva ko te kata'xi ña kō é nto'o ko kuénta iña kuétsi kō? (Kaka'án u vatā o dá doto tsi ntáka'an ñá'a san.) ⁶ ¡Ñá'á ni san! tsí tē dí Xuva ko kini kaa ña ne, ¿nté ntu koo xntékú ku've ñá ñuxiví san? ⁷ Tē dí dovete é kaka'án u sa kade i é naxi'í nuu ka'nu é nuu é ntaā i iña Xuva kō ne, ¿nté kui kaka'an kú ña é ió kuétsi ko kuan? ⁸ ¿O díí ka ntu vā'á o é víi u é kini kaa san vata koo é na ki'xi é vā'á san? Tsí ió ñá ne, kudii dovete ntáka'an ña é kuān ó

kanakuā'a nti. Ntá tsi ña kuān ntáa sán ne, vá'ā ó te nī'i ña é nto'o ña nta'a Xuva kō é kuān ó ntáka'an ña.

Un nti'i o iō kuetsí kō

⁹ ¿Nté ntu koo ka'an ó kuan? ¿Va díi ka ntu va'á ña Israeé san é ña nguii sán, te kuinī nto? ¡Ñā'á ni san! Tsi nte dí'na nañé'e nti e kuédadii nti'i tsó é iō kuetsí ko, kuān té ña Israeé ó, kuān té tuku tatá kō. ¹⁰ Tsi uye na'a kaka'an tú'un Xuva kō:

¡Nté uun xoxo káde i é vā'a!

¹¹ Nté uun xoo é nuu dikí i é vā'a.

Nté ña xoxó kanantuku i Xuva kō.

¹² Un nti'i ña ntádita ña itsi mii ña.

Un nti'i ña natívi ña nima ña.

¡Nté uun ña tē kade ña é vā'a!

¹³ Ini dukun ñá ne, vata kaa ñañā é kántii ntaa.

Xaa ña ne, dovéte kakā'an.

Ñii xu'u ñā ne, xi'i ntidí koó san.

¹⁴ Ñu'u tsítu xū'u ña tú'un e dóo kiní kaa.

¹⁵ Xtun dí'in ña ne, koó dā ntainu kantaa é kāti niñi ña'á san.

¹⁶ Dā mí'i ka ntaíka ña ne, ntádē xení ña ni ñā'a san, ntánantō'o ña ña di.

¹⁷ Ñá ini ña é vā'á koo kuntoo ña ni tā'an ña.

¹⁸ Ña ntaú'vi kue'en ñá Xuva kō,

ka'an.

¹⁹ Vi'a vé ne, ini o tsí da nēe ka nuu i é kākā'án leí san ne, iña ña e ntáduku ntée i. Tsi tuví leí san vata koo é da kaniñi ñuxiví san kó'xo nteē ñá kuenta iña Xuva ko, é xoxo kuvi ká'an i é ña tuvi kuétsi i. ²⁰ Tsi nté uun o ña kuvi ntuvá'a o ni Xuva ko te káda ntaa o é kākā'án leí san. Tsi leí

san ne, da ti tsi é kūtuni ko é iō kuetsí kō.

Ntuvá'a o ni Xuva ko te kuinti'xe ko ñā

²¹ Vevii ne, é nañé'e Xuva ko kō nté koo ntuvá'a o ni ñā ne, ntá tsi ña te kuénta iñá leí san. Tsi leí san ni tú'un é ká'an ntódo ña ka'an naa Xuva ko kídaā ne, ntada ntaa ²² tsí ntuvá'a o ni Xuva kō, un ntií ntií o, te kuinti'xe ko Jesucristú san. Kuédadii tsi kade ña ni kō, xe un xé un o, ²³ tsí un ntií ntií o ntáde o kuétsi. Xoxó kuvi xee tá'an i e dóo va'a é iō iña Xuva ko. ²⁴ Ntá tsi dóo vā'a o dé Xuva ko ni kō, tsi tá'xi ña doméni é ntuvá'a o ni ñā. Tsi nakáku ña ko kuétsi ko kuénta iña Jesúsucristu. ²⁵ Tsi Xuva kō né, taxnúu ña Jesucristu é kāti ña niñi ñá vata koo e ntá'vi ña kuétsi kō. Kade ka'nu ini Xuva ko ni ko te kuinti'xe ko Jēsuu. Tsi divi ña kanañé'e ñá kō tsí Xuva kō né, dóo va'á ña. Te kuan tsi o nakuíta nti'xin ña kuétsi ña é intóo kídaā ²⁶ Tsi dóo ka'nu ini ña ni ñā né, kuan tsi ó kanañé'e ñá kō vevii di e dóo va'á ña é kánakate ña kuétsi ko te kakuinti'xe ko Jēsuu.

²⁷ Kidáā ne, ¿mí'i ntu kuvi ka'an o e dóo divi o nūu Xuva ko? Ña kúvi. Tsi ña te é káde ntaa o leí san, tsí da xe é kakuinti'xe ko ñā. ²⁸ Dukuān ne, xéé o kūtuni ko tsí ntuvá'a o nuu Xuva ko te kakuinti'xe ko ñā, ñá tē é káda ntaa o leí san. ²⁹ Xuva kō ne, ¿vá mii ntu Xuvā ña Israeé san ña? ¿Ña ntu te Xuvā ña tuku ñuú san di? ¿Nté kui ña'a? ³⁰ Tsi uun tsi Xuva kō, ña é kantavá'a nima ña é kakuinti'xe i ña, kuān te té'nte é ixi ña ne, o kuān té ña'a. ³¹ Kidáā

ne, é kakuinti'xe ko Xuva kō ne, ¿vá kanakatsin ntu ō leí san? ¡Ñá'a ni san! tsí dií dií ka ntii kāda ntaa o leí san te kakuinti'xe ko ñā.

4

Kini o nté ō dé Abraan

¹ Vi'a vé ne, ¿néé ntu ni'i uva ata ko Ābraán san, te kā'an o? ² Tē dí ni nī'i Abraán san ntuvi vā'á iña ña kuenta iña i é vā'a é idé ña ne, kuvi víi ka'nu ña kidaā, ntá tsi ña te núu Xuva ko. ³ Tsi kutuni ko nté o ūve na'a kaka'an tú'un Xuva ko iña ña: "Tsi Abraán sán ne, da xe kuinti'xe ña Xuva kō né, dukuān é kākā'an Xúva kō tsi dóo va'á ña", ka'an. ⁴ Vi'a vé ne, te iō ñá kade tsiñu ne, ña tē doméni káde tsiñu ña, tsi kuétsi é ntuá'vi ña kuenta iña tsiñu é kade ña san. ⁵ Ntá tsi xoo é kakuinti'xe i Xuva kō, ña é kánakate kuétsi ña é kini ntaa sán ne, kuān té ña ni ide ña nté uun é vā'a, ntá tsi ni'i ña é vā'á nta'a Xuva kō tsí da xe kuinti'xe ña ña. ⁶ Kuan tsí ka'an Dávií san di, dá kakā'an ña tsi dóo diní ña'a san, ña é ntuvá'a ni Xuva ko, kuān te nté uun nuu i é vā'a ña ni ide ña. ⁷ Sá'a kākā'an Dávií san: Nté kui vá'a ña'a, ña e dé ka'nu iní Xuva ko ni i nuu i é idé ña, ña é nakate Xuva ko kuétsi i.

⁸ Nté kui vá'a ña'a, ña é ña kade Xuva ko kuēnta kuétsi i,

ka'an ña.

⁹ ¿Vá da mii xntū ña é tē'nte é ixi í ntáduku ntée ña é nī'i ña é vā'á san nta'a Xuva kō? ¿Ñā ntu te kaduku ntée tuku ña'a sán di, kuān té ña ni te'nte é ixi ña? Tsi vatā ó kaka'an

dí'na ntí ne, Abraán sán ne, ntuvá'a ña ni Xuva kō tsí da xe kuinti'xe ñā ña. ¹⁰ Ntá tsi, ¿amá ntu ntuvá'a ña ni Xuva kō? ¿Dā rkontúvi e té'nte é ixi ñá san ne, o dí'na ntu? Nā te dā rkontúvi, tsí di'na dā te'nte é ixi ña. ¹¹ Tsi rkontúvi ne, tē'nte é ixi Abraán san é vata kaa na'a i tsí di'na ntuvá'a ña ni Xuva kō da kuinti'xe ña ña. Dukuān né, divi Abraán san kuvi ña vata kaa uva ūn ntii ntii ña'a, ña é ntákuinti'xe i Xuva ko, kuān te ña'a, ña é ña ni té'nte é ixi i, tsí kuan tsí o ntántuvá'a ña ni Xuva kō di. ¹² Dadii tsi kúvi ña úvá ña é te'nte é ixi í san, tē ntákuinti'xe ñá ña dí, vata tsí o dé uva ata ko Ābraán san dá vata té'nte é ixi ña.

Kakuntaa e tá'xi Xuva ko xu'u ña, te kakuinti'xe ko ñā

¹³ Xé'e Xuva ko xu'u ña ni Ābraán san tsí ñuxiví sa ne, kuvi iña ñá ni ūn ntii ntii i'xá ña. Nā te ni kā'an Xúva ko ni Ābraán san te dā xé kade ntaa ñá leí san, tsí da xe kuinti'xe ña Xuva kō né, dukuān ne, kaka'an Xúva kō tsi va'á ña'a ña. ¹⁴ Tsi tē dí da mii tsí ña é ntoo kuenta iñá leí san ni'i ña é vā'a é kākā'an Xúva kō ne, é ntaā i e kuinti'xe ko Xuva kō, tsí ña váda kaidiá'vi é ta'xi Xuva ko xu'u ña te kuan ō. ¹⁵ Tsi te kuēnta iñá leí san ntoo ō ne, da mii é nī'i ko é nto'o kō. Ntá tsi tē dí ña tuví leí san ne, ña túvi kuétsi ko tē ña ni de ntáa o vatā ó kaka'an.

¹⁶ Dukuān ne, núu i é xe'é Xuva ko xū'u ña é kué'é ña doméni i'xá Ābraán san ne, kuenta iña i é kuinti'xe ña. Nā te da mí tsi ña ntáde ntaa leí san é nī'i ña sá'a, tsí da xóo ka ña'a, ña e ntákuinti'xe i Xuva ko vatā o dé Ābraán

san. Dukuān ne, kuvi ka'an o tsí Abraan sán ne, kuvi ña uva ata ko ūn ntíí ntīi o. ¹⁷ Kuan ō kúvi vatá ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: "Xu'u dé kú've u o é vīn uva ñā'a, ña ntántoo da vādá ka ñuu." Kuan ō ka'an Xúva ko ne, kuínti'xe Abraán san tsí kuvi vií Xuva kō, ña é kanantōto ña xi'i, ña é kadē kú've nuu i é ntē vata koo.

¹⁸ Kuān té ita ntí'xin ntuvi é kōo i'xá Abraán san ne, ntá tsi kanī nima ñā inúu ini ña é kākā'an Xúva kō ni ñā tsí ña te nté kaa i'xá ña koo. Dukuān é kuvi ña uyatā ña ntántoo da vādá ka ñuu san, vata ō ka'an Xúva ko ni ñā e dóo titín i'xá ña koo. ¹⁹ Abraán san ne, kuān te é uun sientu kuía ña, ntá tsi ña ni tee dá'na ña é kuínti'xe ña é kōo i'xá ña vatá ó kākā'an Xúva ko ni ña, kuān té ini ña tsi é ita ntí'xin ntuvi é kōo i'xá ña. Ini ña tsí ñadi'f ñā Sará ne, vata kúvi kōó kue'en tsi i'xá ña. ²⁰ Nā ni dē kuení ña tē ña kada ntaa Xúva ko nuū i é xe'é ña xu'u ña ni ña. Nā ni xtuvī mii ña é kuínti'xe ña, tsí da dií dií ka kuínti'xe ña ne, kaka'an ña tsi dóo ka'nu Xuva kō. ²¹ Ini vá'a ña tsí kuvi vií Xuva ko da nēe ka nuu i é kātā'xi ña xu'u ña. ²² Dukuān ne, kaka'an Xúva kō tsi dóo va'á ña kuenta iña i e dóo kuínti'xe ña.

²³ Nā te da mii tsi kuēnta iña Ábraán san é ūve na'a é kākā'an Xúva kō e dóo va'á ñā'a ña, ²⁴ tsí kuenta iña kó di. Tsi kuān koo ka'an Xúva ko iña kó te kuínti'xe ko ña, divi ñā é nantōto ña Tó'o ko Jēsuu dá xi'i ña. ²⁵ Tsi Tó'o ko Jēsuu ne, ntūvi ña kuenta doxi'í san kuenta iña kuétsi kō né, dā ntóto xtuku ña vata koo é ta'xi ña ko ntuvi vā'á iña kó nuu

Xuva ko.

5

É ntuvá'a o ni Xuva kō

¹ Dukuān ne, é ntuvá'a o ni Xuva kō, da xe kuínti'xe ko ñā. E vá'a tsi ō ntántoo o ni Xuva ko ve kuēnta iña Tó'o ko Jesūcristú san. ² Tsi da xé kuenta iña ña é nī'i kō é vā'á nta'a Xuva kō, tsi ntánuu iní ko ñā. Ne, kutu ntántoo o ni ñā di. Dōo diní ntoo ō ve, tsí ntantétu ō é ta'xi Xuva kō e dóo va'á iña ñā tē náxee o ntá'a ña. ³ Nā te da mii tsi sā'á di, tsi dóo diní kō dí tē nee iña e ntánto'o ko ñūxiví sa. Tsi te dóo ntánto'o kō né, kuan kōo kutú've ko é dií ka kuka'nu iní kō. ⁴ Te kūka'nu iní kō né, dōo va'á koo kuita ntí'xin vá'a kō te íto nteé Xuva ko kō. Te itá ntí'xin vá'a o ne, ntánuu iní ko tsí nī'i kō é vā'á nta'a Xuva kō. ⁵ Nā te da ti tsi é ntaā i e ntánuu iní ko Xuva kō é nī'i kō é vā'á nta'a ña, tsi tá'xi Xuva kō Espiritū Sántū san, é kunūu ña nima kó ne, kata'xi ña é kūtuni ko tsi dóo kakuinima Xúva ko kō.

⁶ Tsi dá ña ni kuvi nakakú mii ō kúñu kō ne, ura va'á xi'í Cristu kuēnta iña ko, xo'ō e dóo kīni ntāa ō. ⁷ Á tē nté uun xoxo é kué'é ntuvi iña i kuenta iña tá'an i, kuān te dóo va'á ñā'a ña. Á te dā mí io ñā'a, ña é kenē ini i é kúvi kuenta iña ña e dóo va'á kue'en. ⁸ Ntá tsi Xuva kō ne, nāñē'e ñā kō tsi dóo kakuinima ñā ko, tsí Cristú san xi'i ñā kuenta iña kó xo'o, kuān te dóo iō ka kuétsi kō. ⁹ Veví ne, da xe é ntuvá'a o ni Xuva ko kuēnta iña níñi e éti ña ne, ¿vá ñā ntu te dií ka nakakū ñā ko é nto'o kō san? ¹⁰ Xo'ō ne, ntuvá'a o ni Xuva kō da xé xi'í

I'xá ña kuenta iña kó, kuān té ña ni ntío ko ña kídaā. V'a vé ne, da xe é ntuvá'a o ni Xuva kō né, ¿ñā ntu te díi díi ka ni'i ko ntuví va'á iña kó nta'a ña kuenta iña ntuví iña I'xá ña? ¹¹ Nā te da mii tsi sāl'á di, tsí dóo diní ko kuntoo o ni Xuva kō vevii, da xe é ntuvá'a o ni ña kuēnta iña Tó'o ko Jesūcristu.

Adaán ní Cristu

¹² Kidāā ne, uun ña'a tsi ñatíi san idé ña é k'í'v'í kuétsi san ñuxiví a. Kuenta iña kuétsi sán ne, xée doxi'í san di. Dukuān ne, un ntíi ntíi ña'a san duku ntée ña doxi'í san, tsí un ntíi ntíi ñá idé ña kuétsi san. ¹³ Un tsi nte dí'na dá xtúv'í Xuva kō leí san ne, é dukuan ío kuétsi ñuxiví sa. Ntá tsi ña ni kátāv'í ña'a san kuétsi, tsí da xé vata koó leí san. ¹⁴ Ntá tsi kuví idé doxi'í san ni un ntíi ntíi ña'a san nte ntúvi da íka Adaán san un tsi nte da íka Muisee. Tsí xi'í un ntíi ntíi ña'a, kuān té ña te ni de dó'o ña vatā o dé Adaán san. Tsí divi nāa Adaán san ña é k'í'xi rkontuvi.

¹⁵ Ntá tsi kuétsi Ādaán san ne, ña kúvi ntada dadíi o nī doméni e tá'xi Xuva ko kō. Tsí uun ña'a tsi ñatíi ntúku ña kuétsi sán ne, dukuān né, dóo titín ña'a xi'í ña. Ntá tsi díi díi ka vá'ā o dé Xuva ko ni kō e tá'xi ña kō doméni uun ña'a ká ñatíi, ñá nani Jesūcristú ne, ñá te nté kaa ña'a ni'í ña é vā'á nta'a Xuva ko kuēnta iña ña. ¹⁶ Kuétsi Ādaán san ne, ña kúvi ntada dadíi o nī doméni e tá'xi Xuva ko kō. Tsí kuenta iña uun tsi kuétsi Ādaán san é v'ē'xi é nto'o ko iña un ntíi ntíi ña'a san. Ntá tsi doméni e tá'xi Xuva kō né, diví é ntuvá'a o ni ña, kuān té ña te da díi kuétsi kō. ¹⁷ Kúvi idé

doxi'í san dé kú'vé kuenta iña kuétsi uun ña'a tsi ñatíi san, ntá tsi díi díi ka kada kú'vé ó, xo'ō é nī'í ko e dóo va'á iña Xuva kó, xo'ō é nī'í ko doméni é ntuvá'a o ni ña kuēnta iña uun ká xtuku ñatíi, ñá nani Jesūcristu.

¹⁸ Dukuān ne, un ntíi ntíi o ní'í ko é nto'o ko kuēnta iña kuétsi é idé Adaán san. Ntá tsi kuenta iña núu i é vā'a é idé Jesucristú ne, ní'í ko ntuví vā'á iña ko, un ntíi ntíi o é nākate ña kuétsi kō. ¹⁹ Tsí da xé ña ni kuintí'xe uun ña'a ñatíi san é kāka'an Xuva kō ne, ñá te da díi ña'á san xio kuétsi ñā. Ntá tsi kuenta iña i é idé ntaa uun ká tuku ñatíi san é kāka'an Xuva kō ne, ñá te da díi ña'a ntuvá'a ña ni Xuva kō. ²⁰ Kú'í'v'í leí san vata koo é díi díi ka kukue'e kuétsi san. Ntá tsi dá kúkue'e kuétsi sán ne, díi díi ka vá'ā o dé ka xtúku Xuva ko ni kō. ²¹ Tsí vatā o dé kú'vé kuétsi san e tá'xi doxi'í iña kó ne, kuan koo na kāda kú'vé doméni é kata'xi Xuva kō, é nī'í ko ntuví va'á iña ko ntii dañu ntúvi kuenta iña Tó'o ko Jesūcristu.

6

Ex'í'í o kuēnta iña kuétsi san, ntá tsi ntantíto o kuēnta iña Cristu

¹ ¿Nté ntu koo ka'an o vé kuan? ¿Vá ntukū ká ntu o kuétsi san vata koo é díi ka kada ka'nu iní Xuva ko ni kō? ² ¡Ñá'á ni san! ¿Nté ntu koo kuntōo ká xtuku o é ntuku o kuétsi san?, tsí vata tsi tē xi'í o kuēnta iña i. ³ ¿Ñá iní ntú nto tsí dā ítsi ntute o ne, uun tsi kúñū ntúvi o ni Jesūcristú san ne, vata tsi te dādíi xi'í o ni ñá di? ⁴ Dukuān né, dā ítsi ntute o né, vata tsi tē intú'xi dadíi o

ni ñā dí vata koo é ntoto xtuku o ni ñā é n'í ko ntuví xēé iña ko, vata ō ntoto xtuku Cristu dá xi'i ñá, tsi dóo ka'nu Xuva kō.

⁵ Tsi te dadii o nī Cristu dá xi'i ñá ne, kuan tsi koo ni'i dádii ko ni ñā ntuví vā'á iña ko. ⁶ Ini o tsi nima kīni kaa ko nakūnteé dadii nī Cristu ntikā krusi kan vata koo é na nt'i é kūvi vii kuétsi san ni ko. Dukuān ne, ña kantio é vii ka ō é ntio nima kīni kaa kō. ⁷ Tsi tē xi'i ó ne, nt'i'i kuétsi kō. ⁸ Tē xi'i dádii o nī Cristu san ne, kanuu iní kō tsi kuntoo dadii o ni ñā. ⁹ Ini o tsi da xe ntoto Cristu dá xi'i ñá ne, nté uun ito ña kuví ka ña. Ña kúvī ká vii doxi'í san ni ñā. ¹⁰ Dā xi'í Cristu san ne, uun ito tsi xi'i ñá kuenta iña kuétsi san. Ntá tsi é kántito ña vevii ne, kuenta iña Xuva ko túvi ña. ¹¹ Vii nto kuenta tsi é xi'i ntó kuenta iña kuétsi san, ntá tsi ntantito nto kuenta iña Xuva ko, é uun tsi kúvi nto ni Jesūcristu.

¹² Dukuān ne, ñá ku da vā'a ká nto é kadā kú've kuétsi san iña nto é vii ntó da neé ka nuu i é ntio nima kīni kaa nto. ¹³ Ña ku ntada nto kúñu nto kuēnta é na vii nté uun siin é kīni kaa san. Tsi ntada nto kúñu nto kuēnta ntá'a Xuva kō. Vata tsi tē ntoto xtuku nto é xi'i nto. Ntada nto kani kúñu nto kuēnta ntá'a Xuva kō vata koo é na kada tsiñu ni'i ña ntó é vii nto é vā'a. ¹⁴ Ñá ku dā vā'a ká nto é kūvi vii kuétsi san ni nto, tsi ña té lei san ntántikín ka nto, tsi vevii ne, ntántikín ntó Xuva kō, ña e dóo dé ka'nu iní i ni ntó.

¿Xoó ntu kuví tó'o kō?

¹⁵ ¿Nté ntu koo vii o vé, te kuinī nto? ¿Vá vii ka ntú o

kuétsi san dá ña ntántikín ka o lei san, da xe ntántikín o Xuva ko ve, ña e dóo vā'a o de ni kō? ¡Ñā'á ni san! ¹⁶ Vá ña ntu ini nto tsi tē ntada nto kúñu nto kuēnta ntá'a uun ña'a é vii nto é di mii tsi e ntio ña ne, kuvi ña tó'o ntó. Da mii é kāda ntaa nto é kāka'an ña. Te kuétsi san é kūvi tó'o ntó ne, ní'i ntó doxi'í san. Ntá tsi te Xuva kō é kūvi tó'o ntó né, te kāda ntaa nto é kāka'an ña ne, ní'i nto ntuví vā'á iña nto. ¹⁷ Ntá tsi ntadiá'vi Xuva kō tsi di'na ne, di mii tsi é kāka'an nima kīni kaa nto idé nto. Ntá tsi vevii ne, kanii nima nto ntákuinti'xe nto tú'ūn é nuu é ntaā í vata ō nañé'e ñá nto. ¹⁸ É ntii ni'ni nto kuétsi san vé ne, e kúnti'vi nto tsiñu vā'á san ve. ¹⁹ (Kantée tsi tú'ūn ña ñuxiví san é kāka'an u ni ntó tsi dóo vitá o ini nto.) Vata o dé nto di'na e ntada nto kúñu nto kuēnta é vii ntó nuu i é kīni kaa sán ne, kuan tsi koo ntada nto kúñu nto kuēnta vevii é vii ntó nuu i é vā'a é ntio Xuva kō.

²⁰ Tsi dā íka nto itsi kīni kaa sán ne, íka xaa nto é vii nto é vā'a. ²¹ Ntá tsi ¿neé ntu ta'xi kidaā é idé nto nuu i é kōo da ntákuka'an nuu nto vevii? Tsi kúdií doxi'í san kata'xi. ²² Ntá tsi vevii ne, é nākaka xaa nto kuenta iña kuétsi san. Vevii ne, kúnti'vi nto é vii nto é kāka'an Xuva kō. Sá'a ne, kata'xi ká kudii é kúntōo vā'a nto nuu Xuva kó ne, ní'i nto ntuví vā'á iña ntó ntii dañu ntúvi. ²³ Tsi kúdií doxi'í san ni'í kó te kúntikín o kuétsi san. Ntá tsi doméní san e tá'xi Xuva kō ne, é koo ntuví vā'á iña ko ntii dañu ntúvi, te kúntikín o Tó'o ko Jesūcristu.

¿Nté ntu ó de leí san nī ña tánta'a?

¹ ¿Vá ña ntu te íni nto tsí kadē kû've leí san iña ña'a nī dukuan kántito ká ña? ² Uun ñadi'í san, ña tánta'a ne, kuétsī é kuntikin ñá xī ña nī dukuan kántito ká ña. Ntá tsi tē xi'í xī ña ne, ñá kadē kû've ka leí san iña ñadi'í san. ³ Dukuān né, te kanadikí nteē ñá ni tuku ñatí da nī kántito ká xī ña ne, kakó'xo nteē ñá leí san. Ntá tsi tē xi'í xī ña ne, ñá kadūku ntée ká ña leí san. Ñá tē neé nuu i te natánta'a ña ni tuku ñatí.

⁴ Dukuān ó kuvi ni ntō dí, ta'an ko. Tsi dā xi'í Cristú san ne, vata tē xi'í dádií nto ni ña kuēnta iñá leí san. Vevíí ne, ntáduku ntée nto tuku xīí nto, ña e ntóto dá xi'í vata koo é na kōo nuu i e dóo va'a é ntio Xuva kō. ⁵ Tsi nī dukuān ntáde ká o é ntio nima kīni kaa ko sán ne, dā díí díí ka ntáde o nuū i é kīni kaa san tē kutuni ko tsí kaka'án leí san é ña kuan koo víi ō né, divi tsi nuū i é nī'í kó doxi'í san. ⁶ Ntá tsi ví'a vé ne, é nūu nteé leí san ata ko, tsí leí san é uve tīn o kídaā né, vata tsi tē xi'í o kuēnta iña í ne, e ntaíka xaa ō ve, vata koo é na víi o é ntio Xuva kō, tsí ni'í ko ntúvi xéé iña ko, ñá te dā míi tsi é káde ntaa o lei átā é ūve na'a kaka'an é vā'a é víi o.

Kuétsī é kadē kû've iña ko

⁷ Te du'vā ó ne, ¿vá ká'án ntu o tsí leí san ne, iō kuétsi i? ¡Ñā'á ni san! Tē dí ña leí san ne, ñá íní u nee iña é kuétsi ko. Tē dí ña kaka'án leí san é ña kúvi kuínima ko iña ta'an kó ne, ñá íní u te ña vā'a i é kuān koo víi o. ⁸ Ntá tsi kúvi íde kuétsi san ní ko, tsí da xé kaka'án leí san é ña kúvi

naki'i núu o iña ta'an kó ne, dā díí díí ka idé u. Tē dí ña ntúvi leí san ne, ña ni kúvi víi kuétsi san ní ko. ⁹ Dukuān ne, xío ntúvi iñá ko di'na dá vata kutúní ko te iō kuétsi ko, tsí ña ni kutúní ko nee iña é kaka'án leí san. Ntá tsi dā xéé leí san ne, ntóto kuétsi ko. Kídaā né, vata tsi tē xi'í u kuēnta iña i. ¹⁰ Tsi leí san ne, náa í é xee ni'í ntúvi iñá ko ne, xee ní'í doxi'í san. ¹¹ Kúvi íde kuétsi san éni nta'ví ko kuēnta iñá leí san. Vata tsi te divi é'ni ko.

¹² Dōo va'á leí san, tsi dóo va'á tū'un e xtúvi Xuva kō. Dōo ntaa kaká'án di. ¹³ ¿Vá ká'an ntú ō tsí nuu i é vā'á san é ta'xi doxi'í san iñá ko? ¡Ñā'á ni san! Dā xé kuétsi san é ide é nī'í ko doxi'í san. De tsiñu ni'í kuétsi san leí san vata koo é nī'í ko doxi'í san. Tsi leí san nañé'é ko tsi kuétsi sán ne, dōo kīni kaa.

¹⁴ Ini o tsí leí san ne, vé'xi nta'a Xuva kō. Ntá tsi xu'ú ne, kudii ña ñuxiví sa u é tuví u vata kaa ña kade tsiñu iña kuétsi san. ¹⁵ Ná íní u nté kuí kuān ó kade u. Tsi ña te káde ú nuu i é ncho víi u, ntá tsi nuu i é ña ncho víi u ne, di'na ká kade u. ¹⁶ Ntá tsi dá káde ú nuu i é ña ncho víi u sán ne, kakutuní ko tsi dóo vá'ā ó kaka'an ntí'xe leí san. ¹⁷ Dukuān ne, ña te míi ú kade ú nuu i é ña ncho víi u san, tsí da xe kuétsi é nūu nimá ko sán ne, divi é kade i. ¹⁸ Kakutuní ko tsí ña tuví nté uun nuu i é vā'a é nūu nimá ko, tsí kudii ña ñuxiví sa u. Kuān te dóo ntio ko é víi u é vā'á ne, ña kúvi víi u. ¹⁹ Tsi ña káde u é vā'a é ncho víi u, ntá tsi kade u é kīni kaa san é ña ncho víi u. ²⁰ Dukuān né, tē kade ú nuu i é ña ncho víi u sán ne, ñá te xū'ú kade ú,

tsi kuétsī é nuu nimá ko sán ne, divī é káde i. ²¹ Kakutuní ko tsí kuān ó kakuvi ko: Dā ncho vií u nuu i é vā'a sán ne, vata tsi te kantīkin é kīni kaa sán ko. ²² Dōo kakuinimá ko lei Xúva kō, ²³ ntá tsi kúñū kó ne, kantīkin túku lei é kaēdí nuu i é kadē kuení ko ne, vata te katee tīn ko vata koo é na vií u é ntio i. Divī sán lei iña kuétsī san.

²⁴ ¡Ñā ntá'vi idé ntu u! ¿Xoó ntu nakakū í ko doxi'i é kantīkin kúñū kó san? ²⁵ ¡Naku'e ú sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña Tó'o ko Jesūcristu, tsí divī ñā é nakáku ñā ko! Dukuān ne, dīkī kó san ne, ncho vii é vā'a é ntio Xuva kō ne, ntá tsi kúñū kó san ne, ncho vii é kuntīkin kuétsī san.

8

Kaxntii Ēspiritu Xuva ko kō é vī o é ntio ñā

¹ Dukuān ne, ñā túvī ká nte kui ka'an ntee Xuva kó ko, xo'ō é ntánuu iní ko Jesūcristu, xo'ō é ñā ntáde ká ō é ntio nima kīni kaa ko, tsí ntáde ō é ntio Espiritu Xuva kō. ² Tsí te kadē kú've Espiritū Sántū san iña kó ne, kanakakū ñā kō é ñā kada kú've ka kuétsī san ni dóxi'lí san iña ko. Tsí Espiritū sán ne, divī ñā é kata'xi ñā ntuvi vā'á iña kó tē ntánuu iní ko Jesūcristu. ³ Tsí lei san ne, ñā ni kúvi vī é nādama nima kīni kaa kō, tsí da xé ñā ni kúvi vī ō é káda ntaa o e xtúvī Xuva kō. Dukuān né, taxnuu Xuva ko Ī'xá mii ñā é kaku ñā vatā o ntákaku ñā'a, ñā iō kuetsí i. Vi'a vé ne, ñā kúvi kadā kú've ka kuétsī san iña ko, tsí nantí'í Cristu é kúvi vií kuétsī san ni ko dá xi'i ñā ntíkā krusi kan kuēnta iña ko. ⁴ Ide ñā sá'a

vata koo é kúvi kada ntaa o é káka'an lei san é vā'a é vī o. Tsí xo'ō ne, ñā ntáde ká o kuēnta é káka'an nima kīni kaa kō, tsi ntáde o kuēnta é káka'an Espiritū san.

⁵ Ñā ntoo vata tsí ó ntoo ñā e dúkuan iō kuetsí i ne, da ti tsi ntánti'i iní ñā kuenta iña mii ñā. Ntá tsi ñā e ntáde ntaa é káka'an Espiritū Sántū sán ne, ntánti'i iní ñā nee iña é ntio Espiritū Sántū san. ⁶ Te ntí'i iní kō é da ñi ku'e'en tsi kuenta iña iña ñúxivi san ne, ní'i kō doxi'i. Ntá tsi te ntí'i iní ko kuēnta iña Espiritū Sántū sán ne, ní'i ko ntuvi vā'á iña ko é kuntōo vā'a o. ⁷ Ñā é da ñi ku'e'en tsi kuenta iña i é ntio nima kīni kaa i ntánti'i iní ñā ne, ntaínchu'vi ñā Xuva kō, tsi ñā ncho kada ntaa ñā lei Xúva kō. Ntē ñā kúvi vií ñā di. ⁸ Dukuān ne, ñā e ntáde ntaa é káka'an nima kīni kaa i ne, ñā kúvi vī ñā é ntio Xuva kō. ⁹ Ntá tsi ntó'ó ne, ñā ntáde ká nto é kīni kaa san, tsí ntáde ntaa nto é káka'an Espiritū Sántū san te nuu é ntāa ntí'xe i é nūu Espiritu Xuva kō sán nima nto. Ntá tsi xoo ñā'a, ñā é ñā te nūu Espiritū Cristú san nima i ne, ñā kadūku ntée ñā Cristu. ¹⁰ Ntá tsi tē nuu Cristú nima ntó ne, kuān te kúvi kúñū nto kuēnta iña kuétsī sán ne, ta'xi Espiritū san é ñā kúvi nima ntó tsi é ntuvá'a nto ni Xuva kō. ¹¹ Te nūu ntí'xe Espiritu Xuva kō sán nima ntó ne, ta'xi Xuva kō é ntōto kúñū ntó di. Ní'i nto ntuvi xéé iña nto. Tsí Xuva kō, ñā nantoto Jesúcristu rkóntuvi é xi'i ñā ne, ta'xi ñā é ntōto kúñū ntó é ní'i doxi'lí san di kuenta iña Espiritu ñā é nūu nima nto.

¹² Dukuān né, ta'an, iō é

ntio Xuva kō é kāda ntaa o, ntá tsi ña te ntío ña é víi ka ō é kāka'an nima kīni kaa kō, ¹³ tsi te víi nto é kāka'an nima ntó ne, ní'i ntí'xe nto doxi'i. Ntá tsi te xntii Ēspíritū Sántū san nto é ña da vā'a ká nto é kadā kû've nima kīni kaa ntō ne, ní'i nto ntuvi vā'á iña nto.

¹⁴ Tsi un ntí' ntí' ña'a, ña ntántikin Espiritu Xuva kō né, ðivi ña é i'xá Xuva kō kúvi ña. ¹⁵ Ntá tsi ña ni ta'xi Xúva ko ntō Espíritū Sántū san vāta koo é tēe kuétsi ña ntō é víi nto é ntio ña é u'vī ntó ña. ¡Ñā'á ni san! Tā'xi ña ña vata koo é kūtuni nto tsi i'xá Xuva kō kúvi ntō. Espíritū Sántū sán ne, ta'xi ña é kúvi ka'an o ni Xuva ko: “Ūvā, Uva mīi kó nto”, koo ka'an o. ¹⁶ Tsi mii Ēspíritū san kantada ntaa ña nima ko tsi i'xá nti'xe Xuva kō kúvi ō. ¹⁷ Tsi da xé i'xá Xuva kō kúvi ō ne, ní'i ko iña Xuva ko e xtúví xio ña iña i'xá ña. Dadii tsi ní'i ko ní Cristu. Tsi tē dadii ntó'o ko ní Cristú ne, dadii xi'í nuu ka'nu o ni ña di.

É vā'a é kī'xi rkontuvi

¹⁸ Iní u tsi ña té ini te ntō'o kudií ko ntuvi sā'á, tsi ña te nté kaa é vā'a é ní'i kó rkontuvi. ¹⁹ É un ntí'í é de kû've Xuva kō ne, dóko sa ña ntákutíi kuntétu da nté xēe ntúvi é nañē'e Xúva ko ī xoo e kúvi i'xá ña, tsi dóo ncho kīni ña. ²⁰ Un ntí'í é de kû've Xuva kō né, ntí'i. Ña te mii ntio i, tsi da xé kuān o ka'an Xúva kō é kúvi. Ntá tsi ntantétu ²¹ ntuvi é nakāku Xúva ko ī. Kidāā ne, ña kadā kû've ka doxi'í san iña i, tsi nakākú Xuva ko ī vata koo é kúvi kaka xaa mí kaxi'í nuu vata ō ntaika xaa i'xá Xuva kō. ²² Iní o tsi un tsi nté vevíi ne, un ntí'í é de kû've Xuva kō ne, dadii ntánakití é

ntánto'o i vatā ó kanto'o ña kanakaku i'xá san. ²³ Ntē ña te mii tsi sá'a, tsi xo'ō ne, ntánto'o kō di. E tá'xi Xuva ko kō Espíritū Sántū san é kodo nuu un ntí'i nuū i é vā'a é ta'xi ña kō. Dā ntantétu ō ne, ntaéku nteé o ntúvi dá nākí'i kue'en Xúva ko kō é kuví o i'xá ña. Kidāā ne, nadama ña kúñu ata kō kúñu xēe san. ²⁴ Iō neé ntantétu ō nte dá nakākú Xuva ko kō. Ntá tsi te ní'i ko nee iña é ntantétu ō ne, ñá kantio é kuntétu ká o. ¿Vá xoó ntu kantétu ká i nuu i é ní'i i? ²⁵ Ntá tsi te kántétu o nuū i é vāta ní'i kó ne, da mii é kutíi ko kuntétu ká ō.

²⁶ Du'vā ó di, kaxntii Ēspíritū Sántū san ko é ña kuví víi ō é ncho víi o. Tsi ñá ini ó neé nuu i é kákan o da ntáka'an ntá'ví ō. Ntá tsi kaka'an Espíritū Sántū san ni Xuva ko kuénta iña ko. Un tsi kaxkoo káni ña é ntē ña tuví tú'ūn. ²⁷ Xuva kō, ña kaito nteé nima ñá'a sán ne, ini ñá nee iña é ncho ka'an Espíritū Sántū san. Tsi Espíritū Sántū sán ne, kaikan ñá nta'a Xuva ko nuū i é ntio Xuva kō é kué'lé ña ña ntáduku ntēe ña.

É kúvi víi kue'en o

²⁸ Iní o tsi Xuva kō ne, kade ña é kōo é vā'a é un ntí'í é kakuvi ní ña ntákuinima i ña, ña e kána ña é víi ña é ntio ña. ²⁹ Tsi ini Xúva kō nte dí'na xoo kuínti'xe i ña ne, nakaxnúu ña ña nte dí'na vata koo é ntúvi ña vata kaa i'xá ña. Tsi Cristú ne, dí'na ña kúvi ña i'xá nuu i é vata kaa un ntí'í ení ña ní ta'an ña. ³⁰ Xoó ña'a, ña é nakaxnúu Xuva kō nte dí'na ne, kána ña ña di. Xoó ña'a, ña e kána ña ne, ká'an ña tsi ña tuví ka kuétsi ña. Xoó ña'a, ña é nakate Xuva ko kuétsi

i ne, kada ka'nu Xuva ko ñā di. ³¹ ¿Nté koo ka'an o iña i sá'ā? Te Xuva kō nuu mé'ñu ñā kō ne, ¿xoó ntu kuvi vií i ni kō? ³² Ntē ñā ni de víni Xuva ko I'xá mii ñā é kuvi ñá kuenta iña ko un ntíí ntíí o. Te ūun tsi nte I'xá mii ñā tá'xi ñā kō ne, ¿mí'í ntū é ñā vií ñā da xe'e é ta'xi ñā ko un ntí'í nēe é kantío kō di? ³³ ¿Xoó ntu kuvi tsi'í kuétsi i ñā é nakaxnúu Xuva kō? Tsi mii Xuva ko kaka'an ñā tsi ñā tuví ka kuétsi ñā. ³⁴ ¿Xoó ntu kuvi kué'e i dô'ví san iña ñā? Tsi mii Jesūcristú san ne, xí'í ñā kuēnta iña ñā ne, dā ntóto xtuku ñā ne, tuví ñā diñi kua'a Xuva kō, kaikan ñá kuenta iña ko. ³⁵ ¿Neé ntu é kūvi vii é nāki'í nteé xio ko vata koo é ñā ntío ká Cristu ko? ¿Vá kūvi ntu vii da ntánto'o ko, o da dóo ntii tu'un, o da ntáde xení ñā'a san ni ko, o dá ntoo ntité o, o dá ñā tuví é kunuu o, o dá ío nuu i e dóo donchu'ví, o da ntáni'í kó doxi'í san? ³⁶ Tsi vatā ó kaka'an tú'un Xuva kō ne:

Kuenta iña ntó ne, utén utén
ntaú'ví ntí tē xoó ka'ní
i ntí.

Ntí'í ne, vata ntáa kudii a
le'ntú san ntáa ntí,

kiti ntánakuē'nu ñā vata koo é
ká'xi ñá ti,

ka'an.

³⁷ Ntá tsi nté uun nuu i sá'a ne, ñā kúvi vīi é ñā ntío ká Cristu ko. Tsi ntío ñā kō né, xntii ñā kō é kūvi vií kue'en o ni é un ntí'í sá'a. ³⁸ Iní vá'a u tsi ñā te neé kuvi vii é ñā ntío ká Xuva ko kō: nté doxi'í san, nté ntuvi iña ko, nté ánjē san, nté ñā odo nūú iña é ñā vá'ā san, nté ñā ntádē kú've e dukún kán, ³⁹ nté mí'í e dóo dükun, nté mí'í e dóo kūnu, nté

da nēe ka nuu i é de kú've Xuva kō ñā kuvi vii é ñā ntío ká Xuva ko ko, xo'ō e ntánuu iní ko Xuva ko Jesūcristu.

9

Nakaxnúu Xuva ko tátá ñā Israee

¹ Vata kaa u xu'u é kantikín u Cristú ne, kaka'án u é nuu é ntaā i, ñá kaka'án u dovete, tsi nimá ko ne, Espíritū Sántū san kade kú've ñá ne, kaka'an ñá tsi nuu é ntaā i é kaka'án u ² tsi un vá'a tsi kakuntu'xa iní ko. Nii kue'en tsi ntuvi dóo u'vi kakúvi ko, ³ tsi dóo ntio ko é nakakú ñā ñuú ko, ñā tátá ko. Tē dí kaidia'vi iña ñá ne, ka'án u te nakuitá Cristú ko, kuān te ta'xi ñá ko é ntó'o kó naa ñā ñuú ko, ⁴ ñā Israee san. Nakaxnúu Xuva ko ñā é ntūvi ñā i'xa kiín ñā. Nañē'e Xúva ko ñā tsi dóo ka'nu ñā. Xé'e Xuva ko xū'u ñā ni ñā nté koo vií ñā é vá'á ni ñā rkontuvi. Xé'e ñā ñā leí san kuenta iña Muísee. Iní ñā tsi Xuva kō ne, ínūu mé'ñu ñā ñā. Iní ñā nee é kaka'an Xúva kō é kué'e ñā ñā. ⁵ Uva ata ika ñā Israee san ne, dōo na'nu ñā'a ñā. Tátá ñā káku Cristu da vexkúvi ñā ñatíi. Diví ñā né, Xuva ko ñā, ñá kadē kú've é un ntí'í. Kada ka'nu o ñā ntii dañu ntūvi. Kuan koo na kōo.

⁶ Ntá tsi ñā te kaka'án u tsi ñā ni de ntáa Xúva kō é xe'e ñā xu'u ñā nī ñā Israee. Kaka'án u tsi vevíi ne, ñā Israee san ne, ñā te un ntíí ntíí ñā é ñā Israee ntí'xe ñā. ⁷ Ntē ñā te un ntíí ntíí tátá ví'í Abraán san é i'xá ntí'xe ñā. Tsi da xé Xuva ko kaka'án ñá ni Abraan kidaā: “Tátá ví'í o ne, ki'xi kuenta iña i'xá o Isaa”, ka'an ñā. ⁸ Sá'a katā'xi é kūtuni ko tsi ñā te un ntíí ntíí i'xá san e káku iña Abraan é ntáduku nté Xuva

kō. Tsí kaka'an Xúva kō tsí i'xá nti'xe ña ne, da mií ña é kākua iña i'xá ña, ña é xe'é Xuva ko xū'u ña é kué'é ña ña. ⁹ Tsí xe'é Xuva ko xū'u ña ni Abraán san kidaā: “Ntuvi sá'a da kuía ve ne, dā náxee xtúku ú ne, kaku i'xá Sara”, ka'an ña.

¹⁰ Ntá tsi ió ka é nañē'e ú nto. Xíó i'xa uvi iña Rebecá ne, uvata ika ko Isaá ne, uva i'xá san ntúvi ña. ¹¹⁻¹² Kuān té vata káku, kuān té vata víi nuu i é kīni kaa ne, o nuū i é vā'á ne, ká'an Xuva ko ni ñad'í san tsí kada kú've i'xa é kuvi úvi san iña ení i, kuān té i'xa nuu í san. Kuān ō ka'an Xúva kō vata koo é kūtuni ko tsi díví ña kanakaxnúu ña. Ná te nee va'a tsi úun na ne, éde na é vā'a, ntá tsi da xé díví ña ntío ña ne, kanakaxnúu ña na. ¹³ Uve na'a mí kakā'an tú'un Xuva kō: “Dóo ntio kó Jacóbo, ntá tsi ña ni ntio kué'ēn tsí ko Esauu”, ka'an ña.

¹⁴ ¿Nté koo ka'an ó ve? ¿Vá ká'an ntú ō tsí ña vá'a ó de Xuva kō? ¡Ñā'á ni san! ¹⁵ Tsí kade ña vatā ó kaka'an ña ni Muísee: “Vii u é vā'á nī xoo ñá'a é ncho víi u é vā'á ni ña. Ntunta'ví ini kó xoo ñá'a é ncho ntunta'ví ini kó ña”, ka'an ña. ¹⁶ Dukuān ne, ña te kuēnta iña ñátí san é ntunta'ví ini Xuva ko ni ña, kuān te káde ña nuu i é vā'á ni ña, tsí da xé mií Xuva kō ntío ña é víi ñá ni ña é vā'a. ¹⁷ Kaka'an tú'un Xuva kō nté ō kaka'an ñá nī rei Fáraun, rei iña ñá ñuú Egito: “É tā'xi u é víin rei vata koo é kīnī ña'a tsi dóo ka'nu u é xntíi ú o. Kidaā ne, kutuní uun ntíi ntíi ña'a, ña ntoo ñuxiví san, xoo ñá'a u”, ka'an ña.

¹⁸ Dukuān né, kantunta'ví ini Xuva ko da xóo ka ña'a é

ncho ntunta'ví ini ña ña ne, kaxé'e ña é kada do'o da xóo ka ña'a é ntio ña.

¹⁹ Á te iō nto é ncho ka'an ntó nī kó ve: “¿Nté kui kaka'an ntú Xuva kō tsí ió ka kuétsi kō kuan, te ña kuvi víi o tūku nuu i é nakaxnuu ña é víi o?” Á te kuān koo ka'an ntó ve. ²⁰ ¿Nté kui nantiko koó ntu nto é kākā'an ntó ni Xuva kō é da mií ñá'a nto? ¿Vá ká'an ntu kídí nte'u é kúvá'a san nī ña de vá'a san: “¿Nté kui kuan ntu ō de vá'a nto ko?”, ka'an? ²¹ ¿Ña kuvi víi ntu ña de vá'a kídí san da nēe ka nuu i é ntio ña ni nté'ú san? Tē ntio ña ne, kuvi kí'i ña un síin tí'nti nte'ú san ne, dá kada vá'a ña uun a kídí e dóo tíi kaa é kada tsiñu ni'i ñá dá iō víko san. Kuvi kí'i ká ña tuku ta'ví díví tsi tí'nti nté'ú san ne, dá kada vá'a ña tuku kídí é ña dóo nēe tíi kaa é kada tsiñu ni'i ña ütēn uten.

²² Tē dí Xuva kō ntio ña é nañē'e ñá kō tsi dóo diin ñá ne, dóo iō ña é víi ñá dí ne, dá kuétsi é kākutíi ña nima ñá ni ñá'a, ña é nī'i é ntó'o i, ña é iō tu've i é kúvi. ²³ Tē ntio ñá nañē'e ñá ko nuu i e dóo nuu á'vi iña ña dá ta'xi ña kō é vā'á iña ña tsí ntunta'ví ini ña ko. Xtúvi tu've ñá kō nte dí'na é nī'i ko é vā'á iña ña. ²⁴ Tsi kána ña ko, kuān te ñá Israeé o, kuān te ña é ña te ña Israeé o. ²⁵ Vatā ó uve na'a kaka'an ñá ka'án naa Xuva ko, ñá nani Ōsea:

Ña é ña te ña'a mií ko kidaā ne, ká'an u tsí ña'a kó ña ve.

Ña é ña ni ntío ko kidaā ne, ká'an u tsi dóo ntio kó ña ve.

²⁶ Díví tsi ñūu mí kakā'an u kidaā é ña te ña'a ko ñá ne,

ká'an ú ni ñá ve tsí ntuvi ña i'xá mií kó,

ka'an Xúva kō, ña kantító,
 ka'an Óseá san. ²⁷ Ntá tsi
 kaka'an Ísaiá san iña tátá ña
 Israeé san: “Kuān té ña te da
 díi táta ña Israeé san, kuān té
 vata dii ñuti ntute ñú'u kan
 ña ne, ñá titin ña é nakáku ña.
²⁸ Tsi ña nā'á ka dá kāda ntaa
 ntí'i Xuva kō é kākā'an ña. Nā
 kukuíi ka ña é kué'é ña é nto'o
 ko iña un ntí'i ña ñuxiví san”,
 ka'an Ísaiá. ²⁹ Vatā ó kaka'an
 Ísaiá kidaā:
 Tē dí Xuva kō, ña e dóo ka'nu,
 ña ni tsoo ña tátá kō ne,
 veví ne, e xí'i ntí'i o vatā o xí'i
 ñá intóo ñuú Sodoma
 ni ñuú Gomora kidaā,
 ka'an ña.

*Tū'un é vā'á san iña ñá Is-
 raeé*

³⁰ ¿Nté ntu koo ka'an
 o kuēnta iña i sá'a kuan?
 Dukuān ne, kutuni ko tsi ña
 é ña te ña Israeé san, ña é ña
 ni ntúku nuu ini i nté koo víi
 ña vata koo é ntuvá'a ña ni
 Xuva kō ne, ntuvá'a ña ni ña
 tsi kuínti'xe ña ña. ³¹ Ntá tsi
 ña Israeé san ne, ntánantuku
 ñā nté koo ntuvá'a ña ni
 Xuva ko kuēnta iña leí san
 ne, ña ni kutíi ña kada ntaa
 ña é kākā'an leí san. ³² ¿Nté
 kui san? Tsi kuvi ntuvá'a
 ña ni Xuva ko tē kade ña é
 kākā'an leí san, kuiní ña. Nā
 ni kutūni ña tsi mii Xuva ko
 kūvi ntavá'a ña ña te kuínti'xe
 ñá ña. Dukuān né, vata te xūú
 naki'í ña, ³³ vatā ó kaka'an
 tú'un Xuva kō:
 Koto nto, tsi ñuú Siuún ne,
 xtūví u uun ña'a,
 ña é kūvi vata kaa xuu mí
 naki'í ña'a san, mí ntāva
 ña.
 Ntá tsi xoo ñá'a, ña é kuínti'xe
 i ña ne,
 ña túví nté koo kuka'an nuu
 ña kuēnta iña ña,

ka'an.

10

¹ Tā'an, kanī nimá ko ntio
 ko te nakāku ña tátá ko, ña Is-
 raeé san. Un vá'a tsi kaka'an
 ntá'ví u ni Xuva ko kuēnta iña
 ña vata koo é ní'i ña é vā'á
 nta'a Xuva kō. ² Kuví ka'an u
 kuenta iña ña tsi ini va'á u tsi
 dóo ncho víi ña é ntio Xuva kō,
 ntá tsi ñá ini ntí'xe ña nté koo
 víi ña vatā ó ntio ña. ³ Tsi vata
 kutúni ña nté koo ntuvá'a o
 ni Xuva kō ne, ncho víi mii
 ñā é ntuvá'a ña ni ñā. Nā ni
 íde ña kuēnta dá kakā'an Xúva
 ko ni ñā nté koo ntuvá'a ña
 ni ñā. ⁴ Tsi Cristú san ne, de
 ntaa ntí'i ña leí san. Dukuān
 ne, ntuvá'a o ni Xuva ko, da
 xóo ka ña'a o, te kakuínti'xe
 kō Cristu.

⁵ Tsi vatā ó uve na'a
 kaká'an Muísee kidaā nté
 koo ní'i ko ntuví va'á iña ko
 kuenta iña leí san: “Da xóo
 ka ña'a, ña é kūtíi kada ntaa
 ntí'i é kākā'an leí san ne, ní'i
 ña ntuví vā'á iña ña”, ka'an
 ña. ⁶ Ntá tsi kaka'an Xúva ko
 kuēnta iña i é ntuvá'a o ni ñā
 tsi kuínti'xe ko ñā: “Nā ku dē
 kuení nto te ío xoo é kūvi kaa i
 e dukún kān vata koo é nanūu
 ña Cristu ñuxiví a. ⁷ Ntē ña ku
 dé kuení nto te ío xoo é kūvi
 kíi un tsi nte iní totsín kan
 vata koo é natavā ñá Cristu
 mé'ñū ña xí'i san”, ka'an ña.
⁸ ¿Nté ntū ó kaka'an tú'un
 Xuva kō kuan? Kaka'an: “Ñá
 te nté sa ntii tū'un é ní'i nto
 tú'un va'á san, tsi etsín tsi tuví
 tú'un sán ne, diví tsi tū'un é
 kākíi xu'u o ní é nūu nima ó
 dí”, ka'an. Tū'un sa'á ne, diví
 tú'un va'a é ntāka'an ntódo
 ntí nté koo kuínti'xe ko Xuva
 kō. ⁹ Tsi te kākā'an ó ni xū'u
 ko tsi Jesuú ne, Tó'ó ntí'xe
 ko ñā ne, te kuínti'xe kō tsi
 nantoto Xúva ko ñā rkontuvi

é xi'i ñá ne, nakáku ō. ¹⁰ Tsí te kan̄ nima kó kuinti'xe kō ne, ntuvá'a o ni Xuva kō. Te ká'an o tsí nuu é ntaā i e Tó'o nti'xe ko Jēsuú ne, nakáku ña kō.

¹¹ Tsí vatā ó kaka'an tú'un Xuva kō ne: “Da xōó ka ña'a, ña é kānuu iní i ña ne, ña tūvī nté koo kuka'an nuu ña”, ka'an. ¹² Ñá te e túku e túku ntáa ña Israeé san é vāta ntáa ña tuku tatá i san. Tsí uun tsí Tó'o ko ūn ntií ntií o. Utén utén kaxé'e ña e dóo va'á iña dá xōó ka ña'a, ña e ntaíkan ntá'a ña. ¹³ Tsí kaka'an tú'un Xuva kō: “Da xōó ka ña'a, ña ntaíkan nta'a Xuva kō ne, nakáku ña”, ka'an. ¹⁴ Ntá tsi, ¿nté koo kakan ñá'a san nta'a Xúva ko te vāta kuinti'xe ña ña? ¿Nté koo kuinti'xe ña ña te vāta tekú ña iña ña? ¿Nté koo tekú ña tē ña xoxo ka'an ntódo i tú'un Xuva ko ni ña? ¹⁵ ¿Nté koo ka'an ntódo ña tú'un Xuva ko tē ña xoxó taxnuu i ña? Tsí kaka'an tú'un Xuva kō: “Ñá te nté kaa va'á o tē xee ñá vexni'i tú'ūn va'á san”, ka'an.

¹⁶ Ntá tsi ña te un ntií ntií ña'a san ntaíni ña tú'ūn va'á san. Tsí kaka'an Ísaia kidaā: “Xuvā, ¿xoo ntu e kuinti'xe i tú'ūn va'á san dá kakā'an nti?”, ka'an ña. ¹⁷ Dukuān né, da mií é kantio é ká'an ñá nī ko tú'un Xuva ko vāta koo é tēku ko iña Cristú ne, dá kuinti'xe ko ña.

¹⁸ Ntá tsi xu'ú ne, katsixe'e ú te dā xé ña ni tekú ntu ña. Ñá ntāa, tsi tēku ña, ¿nté kui ña'a? Tsí kaka'an tú'un Xuva kō:

Da kan̄ ñūxiví san dītó tatsin ña.

Tū'un e ntáka'an ñá ne, íte xaa da kan̄ ñūxiví a,

ka'an. ¹⁹ Katsixe'e xtukū ú nto te ña ni ñé'e dikí ntú ña Israeé san tú'ūn san. Tsí di'na Muisee xnté'e na'a ña tsí kuān ó kaka'an Xúva kō:

Vií u é kūne'u iní nto kuenta iña úun ña'a san,

ñá é ña te uun tsi tatá i vatā ó uun tsi tatá nto.

Vií u é kūdiin nto kuenta iña ñá tuku ñuu,

mí é ña te neé ini,

ka'an Xúva kō. ²⁰ Rkontúví ne, ñá ni ū'ví kue'en tsí Isaia dá kakā'an ñá vatā ó kaka'an Xúva kō:

Ña'a, ña é ña ni nantúku kó ne, nāni'i ñá ko.

Ña'a, ña é ña ni tsixé'e i kó ne, nañē'e ú ña nté kaa u,

ka'an ña. ²¹ Kaka'an Xúva ko iña ñá Israeé san di: “Ñi kuē'en tsí ntuvi nakáa ú nta'a ko é nānumé u ña'a san, ña é ña ni kuinti'xe i ko, ña é ña ncho vii nee iña é ntio ko”, ka'an ña.

11

Ña Israeé, ña é nakaxnúu Xuva ko

¹ Katsixe'e ú nto ve: ¿Vá nakuitā ntú Xuva ko ña'a mii ñá? ¡Ñá'a ni san! tsí mii ú ne, ña Israeé u. Uva ikā kó Abraán ne, divi tatá vi'i kó Benjamiín di. ² Ñá ni nakuíta Xúva ko ña'a mii ñá, ña é nakaxnúu ña nte dí'na. ¿Ñá ini ntú nto nté o kakā'an tú'un Xuva kō mí katsi'i kuétsi Eliá san ña Israeé san? Tsí kaka'an ña: ³ “Xuvā, ē'ní ña ña ntáka'an kuénta iña nto ne, nākatsin ña naa ntó di. Da mii sá u ntoó u é kántito ká u ne, ncho ka'ní ña kó di”, ka'an ña. ⁴ Ntá tsi kaka'an Xúva ko ni ña: “Íó u'xe míil ñatīi, ña é xtuvī xío ú kuenta iña ko. Nté uun ito ña ni kanchiti ña nūu

Baá, diví é de vá'a ña tuku ñuú san é vīi xuva ñā", ka'an Xúva kō. ⁵ Kuān ó vevīi di. Ntoo ka ñā'a, ña é nakaxnúu Xuva kō é vīi ña é vā'á ni ñā. ⁶ Dā xé mii Xuva kō ntío ña é vīi ña é vā'á ni ñā ne, ñá te kuēnta iña i é vā'a é idé ñā'a san. Tē nakaxnúu Xuva ko ñā'a san kuēnta iña i é vā'a e ntáde ña ne, ña kúvi ká'an o tsí nakaxnúu ña ña tsí mii ñā ncho vīi ña é vā'á ni ñā.

⁷ ¿Nté ntu koo ka'an ó ve? Tsí ña ni naní'i ña Israeé san nuu i e dóo ntánantuku ñā. Da mii ñā'a, ña é nakaxnúu Xuva ko ne, naní'i ña. Ntá tsi ña nguīi sán ne, da dií dií ka dé ka'xi ña nima ña, vata o uve na'a ⁸ kaka'an tú'un Xuva kō: "Xé'e Xuva kō é ntuka'xi dikī ña vata koo é ña tekú ña. Un tsi da nte vevīi ne, ña ntainí ña, nte ña ntátekú ña", ka'an. ⁹ Davíi san ne, kaka'an ñá di: Na kō'xó mii ñā da ntáde ña dodíni kuēnta iña i é un ntí'í é ió iña ña.

Na kō'xó nteē ñá nuu i é kīni kaa vata koo é na kuē'é Xuva ko ñā é ntō'o ña. ¹⁰ Na kūneé kue'en ntúxnūú ña vata koo é ña kiní ka ña. Vata kaa ntuvi é kutuví ñá ne, na nakaka tí'i kuē'en ña, ka'an ña.

É nakáku ñā'a, ña é ña te ña Israeé

¹¹ Katsixe'ē ú nto ve: Dā xé kō'xó ntéē ña Israeé san nuu Xuva kó ne, ¿vá nakuitā ntú Xuva ko ñā? ¡Ñā'á ni san! Ntá tsi da xé ña ni ntío ña Israeé san kuinti'xe ña Cristú ne, ña tuku ñuú san ní'i ñā e dóo va'á nta'a Xuva kō vata koo é na kūne'u iní ña Israeé san ni ñā. ¹² Vī'a ve né, te ní'í ñuxiví san e dóo va'a tsí ña ni ntío ña

Israeé san kuinti'xe ña Cristú ne, te ní'i ña tuku tatá i san é vā'a tsi ntúdutsi ña Israeé san dí ne, inté kuān nte vā'á ó te ntiko kōo un ntíi ntíi ña Israeé san é kuinti'xe ña Xuva kō!

¹³ Kaka'án u ni nto vē, ntō'o é ña tuku ñuú nto, tsi táxnuu Xuva kō ko é ká'án u ni nto kuēnta iña ñá ne, dōó ka'nu tsiñu ko, kuiní ko. ¹⁴ Kuān ó kaka'án u vata koo é na kūne'u iní ña ñuú ko, ña Israeé san. Tsi kídaā né, ti kaa te iō ña é tekū ña dá kakā'án u ni ñā nté koo nakáku ña. ¹⁵ Tē ntuvá'a ña ñuxiví san ni Xuva kō tsi éte xio ña ña Israeé san ne, dií dií ka vā'á ó te náki'i xtuku ña ña. Vata tē ntóto ña xi'í san tē xi'í ña. ¹⁶ Te kuē'é o uun ta'vi ū'xen tañú'u san nta'a Xúva kō ne, kanií tī'nti i é kāduku ntée ña di. Te xō'o utun san kúvi iña Xuva kó ne, nta'a i sán ne, da mii é kāduku ntée ña di. ¹⁷ Ío tun olívu va'á san é ká'nté tu'un ñā'a san nta'a i ne, dá nātiin ntee tá'an ña nta'a tun olívu ku'ú san vata koo é dií ka va'á kiti i kii. Kuan o kúvi ni o dí, xo'on é ña te ña Israeen, tsí vata tē é'nte tu'un Xuva ko ñā'a ña vata koo é ní'i o é vā'á dadii ni ña Israeé san. ¹⁸ Nā ku ká'an te dií ka ka'nun é vata kaa nta'a i e é'nte Xuva kō. Tē ncho viín ka'nun ne, naka'an o tsí kudii nta'a i kúvin. Nā te kuēnta iña o é xi'í kutu xō'o i, tsí kuenta iña xo'o í san é ntitsin kutun.

¹⁹ Á te ká'an ve: "Ntá tsi é'nte tu'un Xuva ko nta'a mii í vata koo é nātiin ntee tá'an ña ko", koo ka'an. ²⁰ Nuú é ntaā i é káka'an, ntá tsi é'nte tu'un ñá ña tsí ña ni kuinti'xe ña Cristu. Tíin nteen kutun da mii tsí é kákuinti'xe ká o ña. Dukuān ne, ñá ku dē kuení o tē dóo ka'nun, tsí koton tsin

kuenta iña mii o. ²¹ Tsí te ña ni ntunta'ví ini Xuva ko nta'a mii útun sán ne, nté xo'ón ña ntunta'ví ini ña o di. ²² Koton tsi dóo va'á Xuva kō ne, ntá tsi dóo diin ñá di. Tsi dóo diin ñá ni ña ntáde é kīni kaa, ntá tsi dóo va'á koo vií ña ni o te vīn nee iña é ntio ña. Tē ña'á ne, ka'nté tu'un ñá o di. ²³ Ña Israeé di, te ntiko koō ña é kuinti'xe ña Xuva kō ne, nātīn ntee tá'an xtuku ña ña. Tsi kuvi vií Xuva ko nātīn ntee tá'an xtuku ña ña. ²⁴ Tsi xo'ón né, vata kaa nta'a tun olívu ku'ú san é tē'nte kaan ne, nātīn ntee tá'an tun olívu va'á san, kuān té ña te divi tātá o. Ña Israeé san ne, vata ntáa nta'a tun olívu va'á san ntáa ña. Dukuān ne, dií dií ka ña ntii tu'un é nātīn ntee tá'an xtuku utun é divi tātá mii ī.

Nakáku ña Israeé san te kúvi

²⁵ Tā'án, ntio ko é na tekū nto tú'ūn é iō xu'ú iña Xuva ko, vata koo é ña ku kadá kuení mii ntō e dóo tu've nto: tsi dava tsi ña Israeé san ne, ntáde do'o ña kuēnta iña Xuva ko. Ntá tsi kuan ō tá'xi Xuva kō é kúvi da nte koo é nakáku titín ña'a, ña é ña te ña Israeé san, vatá ō ntio Xuva kō. ²⁶ Tē kúvi un ntí'i sá'á ne, nakáku un ntí' ntí ña Israeé san. Tsi vatá ō uve na'a kaká'an tú'un Xuva kō:

Nté ñūú Siuun ki'xi ña é nakakū ko.

Naki'i ña é kīni kaa é nūu nima Jácoo.

²⁷ Kidáa ne, kuntáa tú'ūn é xē'e ú xu'u kó ni ña tsi nakate u kuétsi ña,

ka'an.

²⁸ Dā xé ña ni ntio ña Israeé san tú'ūn va'á san ne, ntaínchu'vi ñá Xuva kō. Dā

xé kuān o dé ña ne, nto'ó ne, ní'i ntō é tekū ntó tú'ūn va'á san. Ntá tsi Xuva kō ne, ntio dukuan ña ña Israeé san, tsi nakaxnúu ña ñata ña, ña intóo di'na. ²⁹ Ñá kanatívi iní Xuva ko xōo ñá'a, ña é kána ña, nte é kaxé'e ña di. ³⁰ Ntuvia di'na ne, ñá ni kuinti'xe nto Xuva kō. Ntá tsi vevíi ne, ní'i ntō é vā'á nta'a Xuva kō tsi xtúvī mii ñá Israeé san e ntákuinti'xe ña ña. ³¹ Ña Israeé san ne, ña ntákuinti'xe ña Xuva ko vēvíi vatá o dé nto nte dí'na. Kuan ō xē'e Xuva ko itsí é kuān koo vií ña vata koo é ntuntá'ví ini ña nto ne, kuan koo ntuntá'ví ini ña ña Israeé san di. ³² Tsi Xuva kō xē'é ña é kuédadii un ntí' ntí ña'a san é ña kuvi ntii mii ña é kīni kaa san e ntáde ña un ntí'i ña, vata koo é tē kúvi ne, nañ'e ñá ña tsi dadíi tsi kantuntá'ví ini ña ña un ntí' ntí ña.

³³ ¡Nté kuān nte ka'nu Xúva kō! Tsi dóo ini ña nté koo vií ña. Dōo ini ña nee é vā'a. Ña kúvi kutūni ko nté o kadē kuení ña ne, ntē ña kuvi kí'in diki ko nté koo é kuān ó de ña di. ³⁴ Tsi “¿xoó ntu ini i nté o kadē kuení Xuva kō? ¿Xoó ntu nañ'e i ña é kuān koo vií ña? ³⁵ ¿Xoó ntu kuvi kué'e i doméni e dóo ka'nu iña Xuva ko vata koo é na ntānaa Xuva ko iña i?” ³⁶ Tsi Xuva kō ne, de kú'vē ña é un ntí'í né, divi ña kāká'an ña nté koo vii é un ntí'í é iō. Un ntí'í é iō ne, kuenta iña ña. Na kā'an o tsi dóo va'á kue'en Xúva ko ntii dañu ntúvi. Kuan koo na kōo.

12

Nakué'e o ntúvi iña ko nta'a Xúva kō

¹ Dukuān né, tā'an, da xe dóo ntunta'ví ini Xuva ko kō ne, kaikán u nto vata koo é

nakuē'é nto kúñu nto kuēnta iña Xuva ko vata kaa doméni é kántito kaa iña ña. Xtuví mii nto é kīni kaa ne, vií nto da mii é ntio ña. Kidáa ne, kunuu ini nti'xe nto Xuva ko vatā ó ntio ña é vií nto. ² Ná ku dā vá'a nto é kā'an ñá'a, ña é ña ntákuinti'xe i Xuva kō, nté koo kuntōo nto. Ntá tsi kué'e nto é nadama Xuva kō nté ō ntádē kuení nto. Kidáa ne, kutuni ntó nee iña é ntio Xuva kō. Tsi té ini o nee é ntio ña ne, kutuni ko nee iña é káduku ntée ña, nee iña e xkúntee iní ña, nee iña é vā'á kue'en.

³ Tsi da xe dóo vá'á o dé Xuva ko nī kó da tá'xi ña kó tsiñu sá'á ne, kuvi ka'an u ni ūn ntí ntí nto tsi ña ku dé kuení nto te dóo ka'nu ña'a nto. Ntá tsi koto nteé va'a nto nima nto nté kaa ntákuinti'xe nto vatā o tá'xi Xuva kō é vií nto. ⁴ Uun tsi kúñu kō, ntá tsi ió e túku e túku ta'vi i. É un é un ta'vi i sán ne, é túku e túku tsiñu i. ⁵ Xo'ō e ntákuinti'xe kō né, kuān te titín ña'a ō né, vata te uun ña'a tsō da ntákuinti'xe kō Cristu. Kidáa ne, ntaíntee tá'an o ūun ntí ntí o é uun tso kuvi ō.

⁶ Ntá tsi tá'xi Xuva kō é kūvi vii o, xé un xé un ō, e túku e túku nuu i vatā ó é vā'á iña ko, kuíni ña. Vii ó vata ō tá'xi ña é kūvi vii o. Tē tá'xi ña é kā'an o tú'un ña ne, ká'an o vatā ó ntákuinti'xe kō. ⁷ Te tā'xi ña é xntii o ta'an kō ne, xntii vā'á o ña. Tē xoó ña'a ntio Xuva kō é nakuā'a ña ña'a ne, na nakuā'a vá'a ña ña'a san. ⁸ Tē xoó ña'a ni'i ña é naxnúu ña nima tá'an ña ne, na naxnúu ña nima ña. Tē xoó ña'a ni'i ña é kā'nté dava ña é vā'á ña ne, ñá ku kadā víni ña. Tē xoó ña'a ni'i ña é kadā kú'vē ña ne, na kōo ntii ña kadā kú'vē ña.

Tē xoó ña'a ni'i ña é xntii ña ña ntátaan núu i ne, na kūnuu díni nima ña é xntii ña ña.

Nté koo vií ña ntákuinti'xe i san

⁹ Kaní nima ntó kuinima nti'xe nto ta'an nto. Ná ku ntio kué'en nto nuu i é kīni ntáa, ntá tsi kuntikín ntó da mii nuu i é vā'a. ¹⁰ Kuinima ntó ta'an nto, ña ntákuinti'xe i, vata tsi te ta'an mii nto ña. Ní kue'é'n ini nto kuiko ñu'u nto tā'an nto.

¹¹ Koo ntii nto káda tsiñu nto. Ná ku kudu'xen ntó. Kaní nima ntó kada tsiñu nto kuenta iña Xuva ko.

¹² Kuntōo díni nto, tsi ini nto tsi kuntoo nto ni Xuva kō rkontuvi. Na kútií nto da ntánto'o nto. Ná ku xtuví mii nto e ntáka'an ntá'ví nto nii kué'en tsi ntuvi.

¹³ Kué'e ntó nee iñá kataan núu ta'an nto, ña ntákuinti'xe i san. Kué'e nto ví'i nto é kuntōo ta'an nto, ña ntaíka itsi san.

¹⁴ Kákan nto nta'a Xuva ko te vií ña é vā'á ni ña'a, kuān te ntáde ña ni ntó é kīni kaa. Kuān koo vií nti'xe nto. Ná kákan ntó nta'a Xuva ko te kué'é ña e dóo nto'o ña'a san.

¹⁵ Kuntōo díni ntó ni ña'a da ntántoo díni ña. Kueku nto ni ña da ntaéku ña.

¹⁶ Kuntōo vá'a nto ni tā'an nto. Ná vií ka'nu nto, tsi kuédadí tsi vií nto ni ña ntá'vi. Ná ku dē kuení nto e dóo ini nto é un nti'í.

¹⁷ Ná vií nto é kini kaa ni ña'á, kuān te kuán o de ña ni ntó. Vií nto é vā'á vata koo é ña té nee ka'an ña'a san é kué'si nto. ¹⁸ Koó ntii ntó é kuntōo vá'a nto ni ūn ntí ntí ña'a vata kaa é kútií nto. ¹⁹ Ná ntánáa nto tē kade ña'a san é kini kaa ni ntó, ta'an e dóo ntio kó, tsi kué'e nto é ntánáa

Xuva ko ni ñā. Tsí kaka'an tú'un Xuva kō: "Xu'ú ntanáa u. Xu'u kué'e ú ñā é ntō'o ñā", ka'an Xúva kō. Kuān ó kaka'an tú'un ñā. ²⁰ Ntá tsi vii nto vatā ó kaka'an tú'un Xuva kō: "Te kākakin ñā kade xení ni ntō ne, kué'e ntō é kā'xi ñā. Tē kaitsi ñá ntute ne, kué'e nto ntute na kō'o ñā. Te kuan kōo vii nto ne, un tsi nturkue'e ñā é kākuka'an nuu ñā tsí kade ñā é kini kaa ni ntō", ka'an. ²¹ Nā ku dā vá'a nto é kūvi vii é kīni kaa san ni nto, ntá tsi vii nto é vā'á vata koo é kūvi vii nto nī é kīni kaa san.

13

¹ Un ntíi ntíi ñā'a ne, kantio é kāda ntaa ñā é kākā'an ñá tsiñu i, tsí ñā kúvi kadā kú've ñā tsiñu i san tē dí ñā ni xé'e Xuva kō é kadā kú've ñā. Nā ntádē kú've vevii ne, Xuva kō xtúvī ñá ñā e ntádē kú've ñā. ² Dukuān ne, xoó ñā'a, ñā é ñā káde ntaa é kākā'an ñá tsiñu i ne, ñá káde ñā é ntio Xuva kō é vīi o. Xoó ñā'a, ñā é kuān ó ntáde ne, ní'i ñā é ntō'o ñā. ³ Xoó ñā'a, ñā e ntáde é vā'á ne, ñā túvī nté kui u'vī ñá ñā tsiñu i san. Ntá tsi xoó ñā'a, ñā e ntáde é kini kaa ne, iō nuu i nté kui ntaú'vī ñá ñā. Tē ñā ntío o é u'vī o ñá tsiñu i sán ne, viin é vā'a. Te viin é vā'á ne, ká'an ñā tsi dóo va'an. ⁴ Xuva kō né, xtuvī ñá ñā é vii ñá tsiñu sá'a vata koo é kōo é vā'á ni kō. Ntá tsi te kade o é kini kaa ne, u'vī ntí'xe ko ñā, tsí ñā te da kaká'an ñā é ta'xi ñā kō é nto'o kō. Tsí ñā kade tsiñu iña Xuva kó ne, ta'xi ñā ko da nēe ka é nto'o kō é kākā'an Xúva kō, te vīi o é kīni kaa. ⁵ Dukuān ne, kada ntaa o é kākā'an ñá tsiñu i, ñá te da mii tsí é ní'i ko é nto'o ko tē ñā kada ntáa

o, ntá tsi da xé kaka'án nima ko tsi vá'á o é kuān koo vii o. ⁶ Dukuān ó, kantio e ntá'vi o diū'un xoó san, tsí ñā tsiñu i sán ne, ntáde tsiñu ñā kuenta iña Xuva ko da ntáde ñā ko kuēnta.

⁷ Kué'e nto ñā é un ntí'i é kāduku ntée ñā. Tē neé diu'un kaikan ñá tsiñu i sán ne, ntá'vi nto. Tē diu'un xóo kaikan ñá ne, kué'e ntō di. Te kā'nu ñā'a ñā né, kuiko ñu'u nto ñā.

⁸ Nā vā'á o te kuita nuu o iña ñā'a. Ntá tsi dóo vá'a o te kuñnima kó ñā, un ntíi ntíi ñā. Xoó ñā'a é kākūnima ñá ta'an ñā ne, kade ntaa ñā é kākā'án lei Xúva kō. ⁹ Tsí kaka'án lei san: "Nā ku kīdi ní'i nto ñádí'i tuku ñā'a; ñá ku kā'ní nto ñā'a; ñá ku kī'i dú'u nto; ñá ku nakuído nuu nto iña tuku ñá'a", ka'an. Kada ntaa o sá'a, ni da nēe ka xtuku lei e xtúvī Xuva ko te vīi ó, vatā ó kaka'an sá'á: "Kuinima ó ta'an o vatā ó kakuinima ó kúñu mii o", ka'an. ¹⁰ Tsí te kakuñnima kó ta'an kō ne, ñá vii o é kini kaa ni ñā. Dukuān né, te kakuñnima kó ta'an kō ne, kada ntaa o é kākā'án lei Xúva kō.

¹¹ Kantio é vii ntó vatā ó kaka'án u, tsi íni nto nté o ntúvi e ntántoo o ñūxiví a vevii. Na ntútuni ntó ve, tsí ntuvi dá naki'i kue'en Xúva ko kō ne, díi díi ka étsin tuví vevii é vāta kaa da kuñti'xe dí'na kō. ¹² Ntuvi é kīni kaa sán ne, dóko sá ntí'i. Dóko sá xee ntúvi dá kí'xi xtuku Cristu. Dukuān né, xtuví mii o e ntáde o é kīni kaa san. Na kōo tú've kó ntuvi tsikan vatā ó iō tu've sntadún san dá kí'in ñá du'xēn. ¹³ Vii o é vā'á ve, vatā ó de ñā'a, ñā ntáduku ntée Xuva kō. Nā ku de kí'vi o; nté kí'in o viko mi dóo ntáde kí'vi ñā'a. Nā ku kīdi

ni'i o ñádf'i, ña é ña te ñádf'i mii kō; ntē ña vii o da nēé ka nuu i é kini kaa ni ñádf'i, ni ñatī. Ña náā ó; ntē ña ku kuiñi ko ta'an kō. ¹⁴ Ntá tsi kué'e ntō é nadā'an Tó'o ko Jesūcristu nto. Ná ku dē kuení ka nto nee iña é ntio nima kīni kaa nto, vata koo é ña vii ka nto é kīni kaa.

14

Ñá ku kā'an ntée o ta'an kō

¹ Te kī'xi uun ña'a, ña é vāta kuinti'xe vā'a i ne, kué'e nto na kutuvī ña. Ntá tsi ña naa núu nto ni ña kuēnta iña i é kadē kuení ña. ² Iō ñá ne, kuví ka'xí ña da nēé ka nuu i, kuíni ña. Ntá tsi ña é vāta kuinti'xe vā'a i sán ne, ñá vā'á ō é kā'xí ña kúñū, kuíni ña. ³ Ña é kaé'xí nti'i da nēé ka nuu i ne, ñá ku dē kuení kini ña iña ña ña kaé'xi kúñū san. Ña é ña kaé'xi sán ne, ñá ku kā'an ñá te ña vā'a o de ña é kaé'xí da nēé ka nti'i. Tsi ñú'u nta'a Xuva ko ñá di. ⁴ ¿Xoó ña'a ntun, te kuīni o, é kā'an te vā'á ó ne, o tē ña vā'á ó de ña kade tsiñu iña tuku ñá'a san? Tsi kuenta iña tó'o mii ña te vā'á o de ña ne, o tē ña vā'á ó de ña. Vií nti'xe ña é vā'a, tsi kué'e Xuva kō é kuān koo vii ña.

⁵ Iō ñá ne, iō ntúvi e dií ka ka'nu é tūku ntuví, kuíni ña. Tuku ña'a ne, dadī tsi un ntíí ntíí ntuví san, kuíni ña. Koo ntaa iní nto nee iña é kākuinti'xe nto é un é un nto. ⁶ Xoó ña'a, ña é kadē kuení i tsi dií ka ka'nu uun ntuví é tūku ntuví ne, kuān ó de ña vata koo é kuiko ñu'u ña Xuva kō, kuíni ña. Xoó ña'a, ña é ña káde ka'nu ntuví tsikán ne, kuān ó de ña vata koo é kuiko ñu'u ña Xuva kō dí, kuíni ña.

Xoó ña'a, ña é kaé'xí da nēé ka nuu i ne, kuān ó de ña vata koo é kuiko ñu'u ña Xuva kō, kuíni ña ne, kanakué'e ña sintiá'vi nta'a ña. Xoó ña'a, ña é ña kaé'xi é un nti'i ne, kuān ó de ña vata koo é kuiko ñu'u ña Xuva kō, kuíni ña ne, kanakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō di.

⁷ Ná tē ntántoo o ñūxiví sa kuenta iña mii ko. Ntē ña kuví o kuēnta iña mii kó di. ⁸ Te kuintoo o ñūxiví sa ne, vii ō vata koo é kūvi ka'an ñá'a san tsi dóo ka'nu Xuva kō. Te kūvi ó ne, kuví o vata koo é kūvi ka'an ñá'a san tsi dóo ka'nu Xuva kō. Tsi kuān te ntántoo ká o, kuān te kuví ō ne, ntáduku ntée o Xuva kō. ⁹ Tsi xi'í Cristú ne, ntōto xtuku ña vata koo é vii ña Tó'ō ña xi'í san ne, nī ña ntantíto sán di.

¹⁰ Xō'ón ne, ¿nté kui kaka'an ntéen ntun ta'an o tsi ña vā'a ō nuu i é kade ta'an o? Xō'ón di ne, ¿nté kui kainchu'vin ntún ta'an o di? Tsi un nti'i o kuntāñi ó nuú Cristu dá kā'an ñá xoo é vā'á i ne, xoo é ña vā'a i di. ¹¹ Tsi tú'un Xuva kō ne, kaka'an:

Nuu é ntaā i é kākā'án u, ka'an Xúva kō,
tsí nakunchíti un ntíí ntíí ña'a nuú ko.

Ká'an ūn ntíí ntíí ña'a san tsi Xuva kō né, dóo ka'nu ña,

ka'an ña. ¹² Kidáā ne, ká'an o ni Xuva ko kui kui uun ō nee iña é idé ō xé un xé un ō.

Ña kú de ō é kō'xó ntée ta'an ko nuū i é kīni kaa san

¹³ Dukuān ne, náa i é kā'an ntée o ta'an kō ne, koó ntii ō é ña vii ō nee iña é kō'xó ntée ta'an kō, o nēe nuu i é natívi iní ña é kākuinti'xe ña. ¹⁴ Iní u tsi ña tuvi nee iña é da mii e dóo dentu káa, tsi

kuan ō nañé'e Xúva ko Jēsuú ko. Ntá tsi tē kuiní ña'a san tsí ña vá'a ō é vii ñá ne, ñá vā'á ō ntí'xe é vii ñá. ¹⁵ Ntá tsi te da mií é ká'xín da nēé ka nuu í, kuān te dóo u'vi kakúvi ta'an o kuenta iña í ne, ñá kakuinima ntí'xe o ta'an o. Ná ku kuē'en é kūnaá ta'an o kuenta iña í é ncho ka'xín, tsí xi'í Cristu kuénta iña ñá di. ¹⁶ Ná ku vii ntó nee nuu i vata koo é ña kuvi ka'an káni ñá'a san kuénta iña í é kade nto. ¹⁷ Tsi mí kadé kú've Xuva kō né, ñá té ini nee é ka'xi o ne, ō nee é ko'o ō. Ntá tsi sá'a ntio Xuva kō é vii ó ne: Vii ō é vā'á, vatā ó kaka'an ña. Kuntōo vá'a o ni ta'an ko, ni Xuva kō di. Kunūu díní nima kó di. Un ntí nti sá'a ne, ní'i ko kuénta iña Espiritū Sántū san. ¹⁸ Xoó ña'a é kuān ó kade ña dá kade tsiñu ña iñá Cristú ne, dōo diní Xuva ko ni ñá. Ká'an ñá'a sán di tsí dóo vā'á ó de ña.

¹⁹ Dukuān ne, koó ntii ō é kuntōo vá'a o ni ta'an kō. Xntii ta'an ō e dií ka kuinti'xe ko Xuva kō. ²⁰ Ná ku natívín tsiñu Xuva ko kuenta iña í é ncho ka'xín. Nuú é ntaā í tsí ña tuví da nēé ka nuu í é ká'xín é ña vá'a. Ntá tsi te kō'xó ntéé ta'an o kuenta iña í é kaé'xín ne, ñá vā'á o den. ²¹ Tsí dií ka vā'á o é ña ka'xín kúnū, nté ko'on vinú, nté ña viin da nēé ka nuu í é na kō'xó ntéé ta'an o. ²² Nee iña é kuinti'xe o kuenta iña í sá'a ne, iña mí o ni Xuva kō. Dōo diní ko te vii o é ini o tsí ntio Xuva kō é vii o. Kidāa ne, ña tuví nté kui ka'án nima ko tsí ña vá'a o de ō. ²³ Ntá tsi te xōó ña'a e ña ini ña te vā'á o é ká'xi ñá ne, o tē ña vā'á o é ká'xi ñá da nēé ka ne, tē kuvi é'xi ña ne, iō kuetsí ña, tsí ña

kaé'xi ña vatā ó kakuinti'xe ña. Tsí da nēé ka nuu í é viin ne, tē ña kuinti'xe o te vā'á ō é viin ne, kaden kuétsi te viin.

15

Vii o é ntio ta'an kō, ñá ku vii o nee iña é ntio mií kō

¹ Xo'ō e ntákuinti'xe vá'a kō ne, kantio é xntii o ta'an kō, ña é vata kuinti'xe vá'a í san, vata koo é kūtuni ña nee é vā'a. Na kú de o kuénta da mí iña mií ko. ² Vii o é vā'á, e xkúntee ini ta'an kō, é un é un ō, vata koo é vā'á koo ni ñá, vata koo é dií dií ka na kuinti'xe ña di. ³ Tsí Cristú ne, ña ni íde ña nee iña é ntio mií ñá. Tsí kúvi ña vatā ó kaka'an tú'un Xuva kō: “Dā ka'an káni ña'a san iña ó ne, dúku ntéé u xu'ú di”, ka'an. ⁴ Tsí un nti'í tú'un Xuva kō é úve na'a nte ntúvi di'na ne, úve na'a vata koo é na kútú've kō nté koo kuntoo ō. Tsi tú'un ñá ne, kaka'an nté koo kutíi kō é na kuntetu o ní nté koo kunuu ka'nu nima kó di. Dukuān ne, ntantétu ō é ní'i ko é vā'á nta'a Xuva kō. ⁵ Xuva kō, ñá é ká'ta'xi é kútíi kō, é naku'ún ka'nu nima kó ne, na tā'xi ña é uun tsi kadá kuení nto ni tā'an ntó vatā o nañé'e Jesucristu ko é vii o, ⁶ vata koo é uun tsi tatsín ntó ni uun tsi diki nto kada ká'nu nto Xuva ko, Uvā Tó'o ko Jesucristu.

É ká'an ntódo ña tú'un va'á san iña ña é ña te ña Israeé san

⁷ Dukuān ne, vá'a koo vii nto ni tā'an nto xe un xé un nto vatā o dé Cristu ni ntó vata koo é na kada ka'nu ña Xuva kō. ⁸ Tsí kaka'án u ni ntó tsi kí'xi Cristu vata koo é xntii ñá ña Israeé san é kūtuni ña nee iña é nuu é ntaā í iña Xuva kó ní é ntāda ntaa ña

tú'un é xe'é Xuva ko xu'u ña ni ñata kō kidaā. ⁹ Kí'xi ña di vata koo é ká'an ña é ña te ña Israeé san tsi dóo va'á Xuva kō é ntuntá'vi ini ña ña. Kuān ó kakuvi vatā ó uve na'a tú'un Xuva kō mí kāk'a'an Dávii:

Kada ka'nu ú nto mé'ñū ña'a, ñá é ña te ña Israeé san. Kata ú iña nto tsi dóo ka'nu nto,

ka'an ña. ¹⁰ Kaka'an xtúku tú'un Xuva kō di:

Kuntōo díni ntó, ña é ña te ña Israeé, ni ñā'a, ña ntáduku ntée Xuva kō,

ka'an. ¹¹ Kaka'an xtúku di:

Un ntíi ntíi ña'a, ña da nēé ka tatá i ne,

jna kada ka'nu ña Xuva kō!

ka'an. ¹² Isaiá di ne, kaka'an ña:

Kene ntita ditsin tatá vi'i Isaii. Kii uun ña'a, ña é kadā kú've iña ñá ntoo da mí'i ká ñuu.

Divi ñā ne, kuntee ini ñá ñuu san ña,

ka'an.

¹³ Tsi Xuva kō, ña é kata'xi é vā'a é kuntetu ó né, na tā'xi ña é kuntōo díni nto; na tā'xi ña é kuntōo vá'a nto di, nto'ó é intée ini nto ña. Na tā'xi ña Espíritū Sántū san é xntii ña ntó é kaniī nima ntó kuntetu nto é vā'a koo vii Xuva ko ni ntó.

¹⁴ Ntō'ó ta'an miī ko, ini u tsi divi ntó ne, ini vá'a nto é vii nto é vā'a. Ini vá'a nto nté koo ka'an nto é kúvi kué'e nto ta'an nto itsi. ¹⁵ Ntá tsi iō nuu i é ña ni u'vi kó é ká'an u ni nto dá táxnūu u tú'un sa'á iña ntó, vata koo é ña kunáa ini nto. Kade u sá'ā tsi kuan ó tá'xi Xuva ko tsiñu va'á san iñá ko ¹⁶ é vii u vata kaa dutu iña Jesúcristu, é nañe'e ú ña é ña te ña Israeé san tú'un va'á iña Xuva ko. Vata tē nakué'e ú ña nta'a Xuva kō vata kaa

doméni e dóo xkúntee ini ña. Kuvi ki'i ña ña, tsi e xtúvi tú've Espíritū Sántū san ña é kúvi ña iña Xuva ko.

¹⁷ Vata kaa ú xu'u é kākuinti'xe kó Jesucristú ne, e dóo ka'nu kuiní ko é káde tsiñu ú iña Xuva ko. ¹⁸ Ná tē nee iñá kenē ini ko é ká'an u ni ntó, miī tsi é nté ó dé Cristu ní ko é ká'an u ni ña é ña te ña Israeé san vata koo é na kuinti'xe ña Xuva kō. Kuinti'xe ña da téku ña tú'un é ká'an u ni ña, ni dá ini ña nté ó dé u ¹⁹ dá xe'é u kuenta nuu i e dóo na'nu ne, ni nuū i e dóo va'á san di é xntii Espíritū Sántū san ko. Dukuān ne, nté ñuu Jerusaleen ún tsi nte ñuu Liricú ne, kaka'an ntódo ú kaniī tú'un va'á san iñá Cristu. ²⁰ Tsi xió ntii u é ká'an ntódo u tú'un va'á san da mí'i ka mí vata kutúni ñá'a san xoo é Cristu i. Kidáa ne, ña kúvi ká'an ñá'a san te nāki'i nuu ú tsiñu tuku ña'a. ²¹ Ncho vii u vatā ó kaka'an tú'un Xuva kō:

Ña é vāta xoxo ka'an í ni ñā ne, kutuni ñá ve.

Ña é vāta teku í kuenta iña ñá ne, kiní ña ve,

ka'an.

Ncho ki'ín Pablu ñuu Roma

²² Dukuān ne, ña ni kúvi k'ín u kikoto ní'ni ú nto, kuān té ki'ín itō ntío ko é k'ín u.

²³ Ntá tsi vevii ne, é ntí'i tsiñu kó i'a. Dukuān ne, ñá te dá vévii dóo ncho ki'ín u, kíkoto ní'ni ú nto ne, ²⁴ te Xuva kō ntio ña ne, kuitā nti'xin ú te kué'en u ñuu Spaña vata koo é kuví kuntōo díni kúdii nto nī kó ne, dá kuví xntii kúdii ntó ko é k'ín ka u. ²⁵ Ntá tsi di'ña iō tsiñu ki'ín u ñuu Jerusaleen vata koo é xntii kúdií u ta'an ko, ña ntoo ikān.

16

²⁶ Tsí ña ntoo ñuú Macedonia ni ñuú Acayá ne, dē kuení mii ñā é na natáka ñá diu'un iña ña dóo ntá'ví san, ña ntáduku ntée Xuva kō, ña ntoo ñuú Jerusaleen. ²⁷ Dōo diní ña tsí kuví xntii kūdii ña ta'an ña, ñá ntá'ví san. Ntá tsi iō uun nuu i é itá nuu ña é ña te ña Israeé san iña ñá Israeé san. Tsí ña ntákuinti'xe i, ña Israeé san ne, taxnúu ña ña'a vata koo é kütuni ña é ña te ña Israeé san iña Xuva kó di. Dukuān né, te nī'i ña'a, ña é ña te ña Israeé san, iña Xuva kó kuenta iña ñá Israeé san ne, kantio é kué'é ña é kūnaā ntée ña Israeé san ñuxiví sa di. ²⁸ Dukuān ne, te kúvi dé ntaá u tsiñu sá'a, tē xe'e ú ña diu'ún san ne, kuítā nti'xin ú mí ntoo nto te kué'én u ñuú Spaña. ²⁹ Iní u tsí te xēe u mí ntoo nto ne, xee ní'í ú nuu i e dóo va'a é nāxnuu viko Cristú ko.

³⁰ Kuenta iña Xuva ko Jesúcristu, ni kuénta iña i é káta'xi Espíritū Sántū san é kuínima kó ta'an kō ne, kaikan ú nta'a nto, tá'an, te xntii ntō ko é kanī nima ntó ka'an ntá'ví nto ni Xuva ko kuénta iña ko. ³¹ Kákan nto nta'a Xuva kō é na nada'an ña ko dá ncho víi ña'a san ní ko é kīni kaa, ña é ña ntákuinti'xe i san, ña ntántoo ñuú Judea. Kákan ntō di é na nāku'un dīnī nima tá'an kō, ña ntoo ñuú Jerusaleen, tē xee ní'í u é kué'é u ña, ³² vata koo é, te Xuva kō ntio ña ne, nakunuu dīnī nimá ko tē xēe u mí ntoo nto, dá kütuví da'na kudií u ni ntō. ³³ Xuva kō, ña katá'xi é kuntōo vá'a ō ne, kunūu mé'ñu kunuu dava ña nto. Kuan koo na kōo.

Kataxnúu Pablú ntiusi

¹ Ntio ko é kīni nto tsi dóo va'á ña'a ta'an ko ñadī'i, ñá nanī Febe, ñá kaxntii īni ukun ñuú Cencrea. ² Vá'a koo víi nto ni ña te xēe ña. Kuiko ñu'u nto ña vata tsi te Xuva kō. Xntii nto ña nee iña é kátaan núu ña, tsi dóo ini xntii ña ta'an ko, ni xū'ú di.

³ Nakué'e nto ntiusi ñá nani Áquila ni ñadí'ī ñá Prísila, ña ntáde tsiñu dadīi nī ko iña Jesúcristu, ⁴ ña é díi sa ni kunaá ntuvi iña i é nada'an ñá ko. Nā te da mīi tsu é kánakué'e ú sintiá'vi nta'a ña, tsí un ntī ntī ña ini ukún ña é ña te ña Israeé san ne, kuan ō ka'an ñá di. ⁵ Nakué'e nto ntiusi un ntī ntī ña ntákuinti'xe i, ña ntánataká nuu nú ví'i ña kán di. Nakué'e nto ntiusi Epenetu, ña e dóo ntio ko. Di'na ña kuínti'xe ña Cristu é un ntī ntī ña ñuú Asia. ⁶ Nakué'e nto ntiusi ñá nani Mária, ña e dóo dé tsiñu ina nto. ⁷ Nakué'e nto ntiusi Andrónicu ni Júnía, ña ñuú ko. Dadīi tsi ñu'u kutū ú ni ña. Iní pustrú san e dóo va'á ña'a ña. Di'na ña kuínti'xe ña Cristu é xū'u.

⁸ Nakué'e nto ntiusi Amplíatu, ña e dóo ntio kó kuenta iña Xuva ko. ⁹ Nakué'e nto ntiusi tá'an ko Ūrbānu, ña é dadīi ntáde tsiñu ō ni i kuénta iña Cristú, ni Éstaqui, ña e dóo ntio kó di. ¹⁰ Nakué'e nto ntiusi Apéle di, ña e dóo vá'ā ō dé nuú Cristu. Nakué'e nto ntiusi ñávi'i Aristobulú di. ¹¹ Nakué'e nto ntiusi ñá ñuú ko, ñá nani Herōdiuun, ni un ntī ntī ñávi'í Narcisu, ña ntákuinti'xe i Xuva kō. ¹² Nakué'e nto ntiusi Trífena ni Trífosa, ña ntáxio ntii ntáde

tsiñu iña Xuva ko. Nakué'e nto ntiusi tá'an ko Prësida, ña e dóo ntio ko. Un vá'a o vá'a tsi kade tsiñu ña iña Xuva ko. ¹³ Nakué'e nto ntiusi Rufu, ña é nakaxnúu Xuva kō, ni dī'ī ña é vata te dī'ī miī kō ña di. ¹⁴ Nakué'e nto ntiusi Asíncritu, ni Flégonti, ni Hérme ni Pátroba, ni Hérma, ni un ntíí ntíí ta'an kō, ña ntáduku ntée Xuva kō dí, ña ntoo ni'i ñā. ¹⁵ Nakué'e nto ntiusi Filólogo, ní Julia, ni Néreu, ni tā'an ña Olímpā, ni un ntíí ntíí ta'an kō, ña ntáduku ntée Xuva kō di.

¹⁶ Kanī nima ntó nakué'e nto ntiusi tá'an ntō é un é un ntō, tsi ntáduku ntée nto Xuva kō. Ña ntánataká nuu ini un ntíí ntíí úkūn mi ntānuu iní ña Cristú ne, taxnūu ña ntiusi ntó di.

¹⁷ Ká'ān ú ni nto, tā'an, é na kōto nto xoo é káde i é nāa núu nto ni tā'an nto, xoo é kanatívi nuu i e ntákuinti'xe nto, tsi e túku nuu i e ntánakuā'a ña nto naa i é nakuā'a ú nto. Ná ku kīni nuu nto iña ña, ¹⁸ tsi ña túvi neé tsiñu ntáde ña iña Tó'o ko Jesúcristu, tsi da miī tsi é ntio miī ñā e ntáde ña. Ntaéni nta'ví ña ña'a, ña é ña tú've i san, da dóo vá'ā ó ntáka'an ña, tsi dóo ini ña nté koo ka'an ña. ¹⁹ Iní un ntíí ntíí ña'a tsi ntántikin nto tú'ūn va'á san. Dōó diní ko te kuān ó de nto. Ntá tsi ntio ko é na kūtú've vá'a nto nté koo vií nto é vā'a. Ná te ntō ko é na kūtú've nto é vií nto é kīni kaa. ²⁰ Vī'a vé ne, Xuva kō, ña kata'xi é kuntōo vá'a o ni ta'an kō ne, ña kukuíi ka ña é tā'xi ña é kūvi vií nto ni Tó'o e ña vá'ā san. Na nāxnuu viko Tó'o ko Jesúcristu nto.

²¹ Timoteu, ña é kade tsiñu nī kó, nī ñavi'ī kó Luciu ni Jásuun ni Sosipaté di ne, taxnūu ña ntiusi ntó di.

²² Xu'u é Terciú u, kaxntée nā'á u tú'ūn sa'á iñá Pablú ne, taxnūu ú ntiusi ntó kuenta iña Xuva kó di.

²³ Taxnūu Gayú ntiusi nto, tsi divi ña tá'xi ña vi'ī ña é kutúvi u ne, tā'xi ña é kuntōo un ntíí ntíí ña ntáduku ntée xúkūn sán di. Erastu, ña kade tsiñu dikī i ñuú sa'á ne, ni ta'an kō Cuartú ne, taxnūu ña ntiusi ntó di. ²⁴ Na nāxnuu viko Tó'o ko Jesúcristu ntó, un ntíí ntíí nto. Kuan koo na kōo.

Nchu'un e ntíi nte ata ī

²⁵ ¡Na kata o nchu'ún Xuva kō! tsi divi ña kūvi ta'xi ña é na kuinti'xe vá'a nto vatā ó kaka'án u ni nto dá nañé'e ú nto tú'ūn va'á iña Jesúcristu. Tsi nañé'e Xúva ko ko nuū i é tūvi xu'u un tsi nte dí'na dá iñi ntu'u ñúxivi san. ²⁶ Ntá tsi vevii ne, xé'e ña é kūtuni un ntíí ntíí ña'a nee iña é ncho ka'an tú'ūn e xntée na'a ña ntáka'án naa Xuva ko kidaā. Tsi Xuva kō, ña é kántito ntii dañu ntūvi ne, ntio ña é kūtuni un ntíí ntíí ña'a san vata koo é na kuinti'xe ña ne, kada ntaa ña é káka'an ña.

²⁷ Xuva kō, ña é kuvi ūun tsi, ña e dóo ki'in iní í ne, divi ña é na kūnuu iní ko ña ntii dañu ntūvi kuenta iña Jesúcristu. Kuan tsi koo na kōo.

Tutu é kuvi ũun e táxnũu Sañ Pablu iña ñá ñuú Corintu

Kaka'án Pablu ni ñá ntákuinti'xe i, ña ntoo ñuú Corintu

¹ Xu'u é Pablú u ne, kana Xuva kō ko é vii u pustru iña Jesúcristu, tsí kuan ō ntío ña. Dadii ú ni ení ko Sostené ne, ² táxnũu ntí tú'ũn sa'á iña nto, ña ntákuinti'xe i Xuva kō e ntánatāká nuu nto ini ukun ñuú Corintu, ña é ntuviko kuēnta iña Jesúcristu, ña e kána Xuva kō é ntuntoo nima ntó, ni dā xóo ká ña'a, ña ntoo dá vādá ka ñuxiví a, ña ntákaku ni'i dīví Tó'o ko Jesúcristu. Tsí ña é Xuva ko ña iña ko un ntí'i ō. ³ Na naxnuu viko Xuva ko nto, ña iña ni Tó'o ko Jesúcristu. Na tā'xi ña é vā'á koo kuntōo nto.

Ni'i ko é vā'á iña Xuva ko kuenta iñá Cristu

⁴ Nguentúvi kanakué'e ú sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña nto, tsi dóo vā'á o dé ña ni nto kuēnta iña Jesúcristu. ⁵ Tsi tá'xi ña e dóo kukuika níma nto é un ntí' ntí' nuu i di. Tā'xi ña e dóo vā'á koo ka'an nto da neé ka nuu i e ntáka'an nto, nī e dóo ki'in inī ntó di. ⁶ Tsi tú'ũn va'á iñá Cristú ne, é nuu é ntaā í iña nto. ⁷ Dukuān ne, ñá tē neé ntákūnāa nteē ntó iña Xuva kó da nī ntántētu nto ntuví dá nainu xtúku Tó'o ko Jesúcristu. ⁸ Tsí Xuva kō ne, kuenta vii ña é kuntoo kutu ntō un tsi da nté ntīi ata i kan, vata koo e nté uun xoxo kuvi ka'an nteé i nto

tē xee ntúvī é kixkadā kú've Tó'o ko Jesúcristu. ⁹ Xuva kō ne, nguentúvi kade ntaa ña nee é káka'an ña. Dīvi ña kána ña nto é uun tsi kuvi nto ni Í'xá mii ña, Tó'o ko Jesúcristu.

Dā kii nteé xio ta'an xúkūn san

¹⁰ Dīvi nto, tā'an kó, kaka'án u ni nto kuēnta iña Tó'o ko Jesúcristu dá kaka'án u é na vii ntó da xe'é ne, natín dadii nto ni tā'an nto. Nā ku kii nteé xio ta'an nto, tsi uun kuédadii tsi é kadá kuení nto. ¹¹ Tsí kaka'án ñávi'i Cloee ní ko tsi ntánāa núu nto ni tā'an nto. ¹² Kaka'án ñá tsi iō ntó ne, kaka'án nto: “Xu'ú ne, kantikín u Pablu”; iō ntó ne, kaka'án nto: “Xu'ú ne, kantikín u Apolo”; ō “Xu'ú ne, kantikín u Pedru”; ō “Xu'ú ne, Cristu kantikín u”, xkoó ka'an nto. ¹³ ¿Vá ũvi nuu ntú Cristu? ¿Vá xū'ú ntu é Pablú u ña é xi'í ntiká krusi kan kuēnta iña nto? ¿Vá kuenta iñá ko ítsi ntute nto? ¹⁴ Ntá tsi dóo vā'á ō tsi nté uun nto ña ni nakutsi ntúte ú nto; da mii tsi Crispu ni Gáyu. ¹⁵ Dukuān ne, ñá xoxó kuvi ka'an i e ítsi ntute nta'a ko. ¹⁶ Naka'án kó tsi nakutsi ntúte ú ñavi'i Stefanú di. Ntá tsi ña naka'án ko tē nakutsi ntúte ú tuku ká ña'a di. ¹⁷ Tsí Cristú ne, ñá ni taxnũu ña ko é nakútsi ntute ú ña'a, tsí xu'ú ne, taxnũu ña ko é ká'an ntódo u tú'ũn é vā'á san nté koo nakáku ō. Nā kakā'án u tú'ũn e dóo vi'xín kaa san é vata tē dóo tu've ko, vata koo é ña ku dé kuení nto te nakáku nto kuenta iña tú'ũn e dóo ki'in inī i é káka'án u ni ntō, vata koo é ña nantii ní'ni u e dóo nuu á'vi i é xi'í Cristu ntíká krusi kan kuēnta iña ko.

Xé'e Xuva kō é kūvi vii Cristu é un nti'i, e dóo ki'in inī ñá vata kaa mii ñā

¹⁸ Dá kakā'an o tsí xi'í Cristu ntikā krusi kán ne, ñá tē nté kaa tuntu kaa tú'un sa'á, kuíni ña'a, ña ntaíka itsi dô'ví san. Ntá tsi divi o e ntántikin ó Cristu, ña é nakáku kō ne, tū'un sá'á ne, tū'un iña núu i e dóo ka'nu é edé Xuva ko iña ko, kuíni kō. ¹⁹ Du'va o kúvi vatá ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō:

Nanti'í u é ki'in inī ña'a, ña dóo ki'in inī i;
nāxtuví xio u é kãñe'e diki ñá'a sán di,
ka'an.

²⁰ ¿Mí'i ntu nūu á'vi ña'a san, ña e dóo iní san, nī ña dóo tu'vé i iñá leí san, nī ña e dóo iní ka'an nuu i é ío ñuxiví a? Nãñ'e Xuva ko kō tsí nee iña e dóo va'á ñuxiví a, kuíni kō ne, ñá tē neé nuu á'vi i núu ña. ²¹ Dóo ki'in inī Xúva kō, tsi ñá ni dē va'a ña é kutuni ñá'a san nee ñá'a ña kuenta iña i e dóo ki'in inī ña, ntá tsi dóo xkúntee iní ña é nakakū ñá ña'a, ña é kuinti'xe i ña kuenta iña tú'un e dóo tuntu kaa é kã'an ntódo o.

²² Ña Israeé san ne, ncho kiní ña nuu i e dóo ka'nu; ña griegú san ne, dóo ncho kutú've ña, é kuki'in inī ña. ²³ Ntá tsi xo'ó ne, ntáka'an ntódo o iñá Cristu, ña é xi'í ntiká krusi kan kuénta iña ko. Ña Israeé san ne, dóo doka'an é ntáka'an o, kuíni ña. Ña tuku tatá i san ne, dóo tuntu ka'an o, kuíni ña. ²⁴ Ntá tsi xoo ñá'a, ña e kána Xuva kō né, kuān te ña Israeé ñá ne, o kuān te ñá griegu ñá ne, kutuni ña tsí Cristú ne, nī'i ña é kūvi vii ña da neé ka nti'i nuu í, ne, nī'i ña e dóo ki'in inī ñá kuenta

iña Xuva kó di. ²⁵ Tē nee iña é kade Xuva kō e dóo tuntu kaa, kuíni ña'a sán ne, divi e dií ka vá'a kuē'en é vata kaa é tu'vé ña ñuxiví a. Nee iña e dóo víta iní Xuva kō ne, divi e dií ka ntii iní i é vata kaa ña ñuxiví a. ²⁶ Divi nto, tā'an kó, na naka'an ntō nte ntáa nto dā kána Xuva ko ntō. Nã titin nto e dóo tu'vé nto, vatā o tú've ña ñuxiví a. Nã titin nto e dóo na'nu ña'a nto ne, ña titin nto e dóo kuika ntō di. ²⁷ Ntá tsi nuu i e dóo tuntu kaa, kuíni ña ñuxiví a ne, divi é nakaxnúu Xuva kō é nakō'xó nteē ñá ñuxiví san, ña e dóo ki'in iní i ne, nakaxnúu Xuva ko núu i é ña ntii iní i san é nakō'xó ña'a, ña e dóo ntii iní i san. ²⁸ Nakaxnúu Xuva ko ñá'a, ña é ña vada ntaidiá'vi, kuíni ña'a ñuxiví sa, nī ña'a, ña é ña ntío kue'en tsí ña'a san, nī ña'a, ña é ña te neé nuu á'vi i, kuíni ña'a sán di, vata koo é na nakō'xó ña ña'a, ña dóo na'nu ña'a san. ²⁹ Tsí ña kúvi vii ka'nu nté uun ña'a nuu Xuva ko. ³⁰ Tsí mii Xuva kō né, tā'xi ña é uun kuédadii tsi ntuvi o ni Jesúcristu. Nta'a Jesuú ne, ta'xi ña e dóo ki'in iní kó nī é ntuntoo kuétsi ko, nī é ntuviko o kuénta iña Xuva ko, tsi e ntá'vi ña kuétsi kō dá xi'i ña. ³¹ Du'va o kúvi nuu i sá'a vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: “Xoó ncho kada ka'nu mii i kúñu i ne, na kãda ka'nu ña kuenta iña Xuva ko”, ka'an.

2

Tū'un Cristu, ña xi'í ntiká krusi kan

¹ Xu'ú ne, dā xeé u mí ntoo nto, tā'an, é kã'an ntódo ú ni ntō é nuu é ntaá i iña Xuva kó ne, ñá ni kã'an u ni nto tú'un

e dóo vi'xín kaa, nté tú'ün e dóo ki'in iní í san. ² Tsi dé kuení ko é ña te nee iñá ka'án u ni ntó é da mii tsi tú'un Jesücristu, nté o xi'i ñá ntíkā krusi kan kuénta iña ko. ³ Dā itúvī ú ni ntō ne, ña túvi ntīi ko. Koó da kaní'i u tuví u e dóo u'ví ko. ⁴ Dá kakā'án u ni nto, nī dá kakā'an ntódo ú ne, ñá tē tú'ün e ntāka'an ña e dóo ki'in iní í san é kākā'án u ni ntō, tsí tá'xi Espíritū Sántū sán ko ntii ñá é kuvi nakuā'á u nto, ⁵ vata koo é na kunuu iní ntó Xuva ko, ña e dóo ka'nu, ña te é kunuu iní ntó ña'a, ña e dóo ki'in iní í san.

Kanañē'e Espíritū Sántū san ko xoo é Xuva kō

⁶ Ntá tsi kaka'án nti tú'ün é ki'in iní ni ñá e dii ka ini tú'un Xuva kō. Ntá tsi ña te diví tú'ün e ntāka'an ña dóo tu've i san, nté tú'un e ntāka'an ña ntádē kú've ñuxiví a vevii, tsí ña ná'a ka kuntōo ña ñuxiví a. ⁷ Ntá tsi tú'ün é kākā'án nti e dóo ki'in iní iña Xuva kó ne, iña nuu i é túvi xu'u un tsi nte dí'na da de kú've ñá ñuxiví san. Núu i sá'a ne, diví é nī'i ko é vā'á nta'a Xuva kō. ⁸ Nté uun ña'a, ña ntádē kú've ñuxiví a ne, ñá ni kutūni ñá nuu i sá'a. Tē dí ni kutūni ñá ne, ñá ni naxntēē ñá Tó'o kō ntiká krusi kan, ña dóo ka'nu. ⁹ Ntá tsi uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō:

Núu i é vāta kiní o, é vāta tekú kō, é vāta ki'in diki kó ne,

é xtūví tū've Xuva ko nūu i tsíkan iña ña'a, ña é ntákuinima í ña, ka'an tú'un ñá. ¹⁰ Sá'ā ne, nañē'é Xuva ko ko ntā'a Espíritū Sántū san. Tsí Espíritū sán ne, kaito nteé ña é un nti'i ün tsi nte nuu i é ña

káñe'e diki ko iña Xuva ko, é da mii tsi Xuva kō é ini ña.

¹¹ Ntá tsi ¿xoo ntu ini i nee iña é kadē kuení tuku ña'a? Tsí da mii tsi nima ña é ini. Dukuān né, da mii tsí Espíritū Sántū san ini ña nté o kadē kuení Xuva kō. ¹² Ntá tsi xo'ō ne, ñá ni nī'i ko é nakua'a o nuu i é iō ñuxiví a, tsí xo'ō ne, nī'i ko mii Espiritu Xuva kō vata koo é kūtuni ko nuu i é kata'xi Xuva ko kō tsi dóo vā'ā ó de ña ni kō. ¹³ Nā tē tú'ün e dóo ini ñá ñuxiví sa é kākā'án nti nuu i sá'a, tsi tú'ün é nañē'e Espíritū Sántū sán nti é kākā'án nti. Dukuān é kanañē'é nti ña'a, ña é nuu Espíritū Sántū san nima i, núu i é kākā'an Espíritū Sántū san.

¹⁴ Ntá tsi ña'a, ña é ña te núu Espíritū Sántū nima í ne, ña kúvi kī'in diki ña tú'ün é ncho ka'an Espiritu Xuva ko ni ña. Dōó tuntu kaa tú'ün san, kuíni ña, tsí ña te núu Espíritū Sántū san nima ña é nañē'e ñá ña nee é káni tú'un. ¹⁵ Ntá tsi ña'a, ña é nuu Espíritū Sántū nima í ne, kuvi ka'an ntée ña un nti'i nuu i. Ntá tsi diví ñá ne, xoxó kuvi ka'an ntée i ña. ¹⁶ Tsí kaka'an tú'un Xuva kō: “¿Xoó ntu ini i nté o kadē kuení Xuva kō? ¿Xoó ntu kuvi nañē'é i ña itsi?”, ka'an. Ntá tsi xo'ō é i'xá Xuva ko o ne, ntádē kuení ko vatā ó kadē kuení Cristu.

3

Ña ntáde tsiñu dadñi iña Xuva ko

¹ Nā ni kúvi kākā'án u ni nto vatā ó kaka'án u ni ña'a, ña é ini va'á Xuva ko, tā'an. Ntá tsi kaka'án u ni nto vatā ó kaka'án u ni ña'a, ña é da mii tsí é ini nee iña é iō ñuxiví

a. Váta kīni vá'a nto nuu i iñá Cristu, tsí vata ntáa i'xa ikín san ntáa nto. ² Vatā ó kaxé'e o dikui é kō'o i'xa ikín san é vata kutíi i é kā'xi kúñū ne, kuān ó kanakuā'á u nto núu i é ki'in iní san di, tsí vata kutíi nto ki'in dikí nto tú'un é ki'in iní san. Nté vevíi vata kutíi nto ki'in dikí nto, ³ tsí ntáde dukuan nto vatā o ntáde ña ñuxiví san. ¿Ñā ntu te dukuan o ntáde nto da ntákune'ū iní nto ni tā'an nto, o da ntánaa núu nto ni tā'an nto? Dito tsi ntáde nto vatā ó de ña ñuxiví san. ⁴ Kaka'an ntó, uun ña'a ntó: "Xu'ú ne, kantikín u Pablu." Tuku nto ne, kaka'an nto: "Xu'ú ne, kantikín u Apolo", xkoó ka'an nto. ¿Ñā te dukuan ntú o ntáka'an nto vatā o ntáka'an ñā ñuxiví san?

⁵ ¿Xoó ntu é Apolo í san? o ¿xoó ntu é Pablu í san di? Kūdii ña ntáde tsiñu iña Xuva ko ntí e ntánakuā'a ntí nto é kuinti'xe nto ña. Da mii tsí e táxnuu Xuva kō ntí é káde ntí, é un é un ntí. ⁶ Xu'ú ne, da mii tsí é nakū'xí u tsíkín sán ne, Apoló san ne, dá'vi ña ntūte. Ntá tsi Xuva kō tá'xi ñā é kué'nu. ⁷ Dukuān ne, ñā te kā'nu ña'a ña ka'xi tsíkín san, nté ña kadá'vi ntute sán di, tsí mii tsí Xuva kō e dóo ka'nu ña, tsi dívi ñā né, kata'xí ña é kué'nu. ⁸ Dadii tsi nuu á'vi ña ka'xi tsíkín sán ni ñā kadá'vi ntute san. Ntá tsi tá'xi Xuva kō é vā'á iña ña, é un é un ña, vata tsí ó kade tsiñu ña. ⁹ Dadii tsi ntáde tsiñu ntí iña Xuva ko. Divi ntó né, vata ntáa ñu'u é katavi nuu Xuva kō ntáa nto. O vata ntáa vi'i é kaxntítsí Xuva kō ntáa nto. ¹⁰ Xu'ú ne, vata kaa ña kadama, ñā odo núu, kaa ú, e tá'xi Xuva kō é kutūnί ko nté koo kada vá'a

ú etí vi'i san. Tuku ña'a ne, katsodo ña ntó'o nuu i kan. Ntá tsi na kōto vá'a ña, xe un xé un ña, nté o ntáde tsiñu ña. ¹¹ Jesucristú ne, divi ñā é vata kaa etí vi'i san kaa ña. Ñā kúvi naní'i ko túku etí vi'i é díi ka va'a é divi ñā. ¹² Dōó titín nuu i é kuvi tsodo o etí vi'i san. Kuvi tsodo o oró, o kaá ku'xín, o xūu e dóo nuu á'vi i, o kuvi tsodo o útún, o xó'o, o chūn. ¹³ Tē ita ntí'xin ñu'ú san vi'i sán ne, kutuni ko te vá'a nuu i e dé tsiñu ní'i ña xntítsí i san. Kuan kōo kutuni ko xoo e dé tsiñu vá'a i ntuvi te vexkáda kú've Xuva kō, tsí vata kaa ñu'ú san kaa ña te kúvi. Te kuīta ntí'xin tsiñu ko nūu Xuva kó ne, dōo díto te vā'á o dé tsiñu o né, o tē ña vá'a o ní de tsiñu o. ¹⁴ Te kúti tsiñu kō é kuntítsí te kuīta ntí'xin ñu'ú san ne, ní'i kō é vā'a. ¹⁵ Ntá tsi te koko e dé tsiñu o ne, kunaá iña ko. Ntá tsi mii o ne, nakáku o vatā o dé ña'a é da mii kúñu i nakáku ña dá i'xi ví'i ña.

¹⁶ ¿Ñā iní ntú nto tsí vi'i Xuva kō kúvi nto, tsí nuu Espíritu Xuva ko nīma nto? ¹⁷ Te xōo ñā'a nakatsin ña vi'i Xuva kō né, nakatsin Xuva ko ñā di, tsí xúkun Xuva kō né, kúviko kuenta iña ña. Divi xúkun tsíkán ne, divi o xo'ō.

¹⁸ Ñā ku kāni nta'vi mii ntó kúñu ntó. Te iō nto e dóo ki'in iní ntó, kuiní nto, vatā ó iní ñā ñuxiví san ne, díi ka vā'á ó te ntuvi nto vata kaa ña'a, ña é ña te neé iní, vata koo é kútú've nto é nuu é ntaā i. ¹⁹ Nee iña e dóo ki'in iní ñuxiví san ne, ñā vādá kaidiá'vi nuu Xuva ko. Tsi uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: "Nuu i é kīni kaa e ntántukū nuní ña ne, divi tsi

nūu i é kuē'É Xuva kō é kō'xó nteē ña", ka'an. ²⁰ Kaka'an xtúku tú'un ñā di: "Ini Xúva kō é un ntí'í é kadē kueni ña'a, ña e dóo tu've i ñuxiví san ne, ñá vādá kaidiá'vi kue'en tsi", ka'an tú'un ñā. ²¹ Dukuān ne, ñá ku kada ka'nu nto te kantikín ntó dā xóo ká ñatíi, tsí un ntí'í nuū i é kāduku ntée nto. ²² Tsí kuān té Pablu, ni Apólo, nī Pedrú, ni kaniñ ñuxiví san, ni ntúvi iña kó, ni dōxi'i san, ni é un ntí'í é iō veví, nī é un ntí'í é kōo ntuvi é vē'xí ne, un ntí'í nuū i sá'a é kāduku ntée nto. ²³ Divi ntō ne, ntáduku ntée nto Cristu. Cristú ne, kaduku ntée ña Xuva kō.

4

Tsiñu é ntáde pustru

¹ Na kūtuni nto tsí ntí'í ne, ña ntáde tsiñu iña Cristú ntí, é uyē nta'a ntí tú'un e dóo vi'xín o iña Xuva ko. ² Xoó ña'a é kūnteé nta'a i ne, kantio é káda ntaa ña nee ntí'í ntí'í é kaka'an tó'o ñā. ³ Xu'ú ne, ñá káde ú kuentá te ká'an ntó te vā'á u ne, o tē ña vā'á u, o kuān te dá xóo ka ña'a kuan koo ka'an ñā di. Nté diví ú ña kúvi ká'an u neé ña'a u. ⁴ Ña te neé ni idé u, kuini ko, ntá tsi xoó ntu ini i te kuan ō. Da mii tsi Xuva kō é kúvi ka'an ñá te vā'á u ne, o te ña vā'á u. ⁵ Dukuān ne, ñá ku ká'an ntó te xoo dóo va'a i, ō xoo ña vā'á i, da nté nainu xtúku Xúva kō. Tē nainu ñá ne, naxi'í nuu ña nima ko vata koo é kūtuni ko nee iña é ñu'u xū'u. Ta'xi Xuva ko kidaā é ntii dīto un ntí'í é ntádē kuení kō é nuu nima ko. Kidaā ne, ka'an Xúva kō nee iña e dóo va'á iña ko, xe un xé un ō.

⁶ Nto'ó, ta'an, kaka'án u ni nto nuū i sá'á e vā'a tsi mii ntō. Kaka'án u iñá Apoló ne, iñá kó di, vata koo é kīni nto ntí ne, kutú've nto é ña kuita ntí'xin nto vatā ó uve na'a tú'un Xuva kō, vata koo é nté uun nto ña ká'an nto: "Ña sá'á ne, dōo vā'a ña", ō ka'an nto: "Ña tsikán ne, ñá vā'á ña'a ña", koo ka'an nto. ⁷ ¿Xoó ntu kantavá'a ña'a i nto te díi ka va'á ña'a nto é vata kaa ña nguiñ san? ¿Nee iñá ntu iō iña nto é ña ni ta'xi Xuva ko? Ntá tsi te ta'xi Xuva kō ne, ¿nté kui kade ka'nu ntu nto vatā sá tē kuenta iña mii nto ni ní'í nto?

⁸ Divi ntō ne, é dōo kuika nto vē; ñá tē nee iñá ka ntátaan núu nto. Mii ntō ntáde nto rei, é ntē ñá vādá ka mí'í ntátaan núu nto nti. Tē dí nuu é ntaā i é rei ntí'xe nto ne, kadā kú've dadíi ntí ni ntō. ⁹ Ntá tsi ntí'í é pustrú ntí ne, vata te ta'xi Xuva kō é ntíi ntí un tsi nte ata i kan. Kuan ō dé kuení ko. Vata ntáa ña'a, ña ní'í i doxi'í san ntáa nti, é kaniñ ñuxiví san ntaíto díto ña ntí, ni ūn ntí'í ntí'í ánje, ni ūn ntí'í ntí'í ña'a san. ¹⁰ Ntí'í ne, dōo tuntú nti kuenta iña Cristu. Ntá tsi nto'ó ne, dōo ki'in iní nto é kudadíi nto nī Cristu. Ntí'í ne, ña túvi ntíi ntí, ntá tsi nto'ó ne, dóo iō ntíi nto. Ntí'í ne, ña ntaíko ñu'u ña'a sán nti, ntá tsi nto'ó ne, dōo ntaíko ñu'u ñā'a san nto, kuini nto. ¹¹ Ntē vevii ntákakín ntí ne, ntaítsí nti ntute. Ña túvi dōo é kū'un nti. Dōo ntádē xení ña'a san ní nti ne, ña túvi vi'í mii ntí mi é kuntōo nti. ¹² Ntí'í ne, dōo ntánto'o nti é nta'a nti ntáde tsiñu ntí. Dā ntáka'an kīni ña'a san ní nti ne, ntánantiko kōo nti, kaka'án nti: "Na kunūu

mé'ñu kunuu dava Xuva ko ntō", xkoó ka'án nti. Dā ntáde ña nī nti é kīni kaa ne, ntákutii nti'i nti nimá nti. ¹³ Dā ntáka'an kīni ña nī nti ne, ñá tē ntákudiin nti ni ñā, tsi ntánaka'nu nti iní ñā. Ntáde ña nī nti vata te ñe'e ñuxiví sa kúvi nti, vata ntáa nuu i é ña kaidiá'vi ká i e ntánakuítá ña'a san. Un tsi nté vevii ne, kuan tsi ó ntáde ña nī nti.

¹⁴ É kakā'án u ni ntō sa'á ne, ñá te kakā'án u é kūka'an nuu nto, tsi kade tii ú ni ntō vata kaa i'xá mií ko e dóo kakuinimá ko i. ¹⁵ Tsi kuan te u'xi míil mastru nto, ña é ntánañé'e í nto iñá Cristú ne, ntá tsi ña titín uva ntō. Divi u é uva ntō, tsi nañé'e ú nto tú'ün é vā'á san nté koo kuinti'xe nto Jesūcristu. ¹⁶ Dukuān ne, kaikán u da xe'e ntá'a nto é kuntikín ntó ko ne, vii ntó vata tsi ó de ú san.

¹⁷ Kuenta iña i sá'a ne, taxnū u Timoteu, é vata kaa i'xá mií ko, ña e dóo kakuinimá ko. Ñá kaxtuví mií ña é kuntikín ñá Xuva kō. Divi ñā naka'an ñá ntō nté o dé u é kantikín u Cristú, vatā ó kanañé'ú u ña'a san má ūkún dā mí'i ka kañé'ú. ¹⁸ Iō ntó ne, dōo ntáde na'nu nto, tsi kuini nto ne, ña kí'xī ká u, kíxkoto ni'ni ú nto. ¹⁹ Ntá tsi ña kukuí ka dá ki'xi ú, te Xuva kō ntio ña. Kidáa kutūní ko te kūvi vii nti'xe ña ntáde na'nu ña'a sán ne, o kūdii da ntáka'an ña. ²⁰ Tsi mí kadē kú've Xuva kō ne, ñá te da mii tū'un kúvi, tsi dóo iō ntii ña neé vii ña. ²¹ ¿Nee iñá ntu é ntio nto: é kí'xi ú mí ntoo nto é nāa ú ni ntō né, o é kīni u nto e dóo kakuinimá ko nto?

5

Kadē kú've ñá iña uun ña'a, ña kade é kīni kaa

¹ Ntáka'an ñá'a tsi uun ña'a ntō ne, kaeni dikí ña ñadī'i úva ñā. Nté ña'a, ña é ña ntákuinti'xe i Xuva kō, ñá Ini ña é kuān koo vii ña, é náki'í ña ñadī'i úva ñā. ² Divi ntō ne, naa i é kuntōo nto dontíni ne, da ntáde na'nu ña'a nto. Ña tii, ña é kuān ó de sán ne, kantio é nantii nto ña. ³ Kuān té xoxó u mí ntoo ntó ne, dōo kadē kuení ko iña nto. Vata tsi tē tuví dadii ú ni ntō, tsi é de kú've ú iña ña kade é kīni kaa san, nta'a Tó'o ko Jesūcristu.

⁴ Dā ntánataká nuu nto ne, vata tsi tē ntoo dadii ntí ni nto, ntó'ó nī Tó'o ko Jēsuu, ña e dóo iō ntii i. ⁵ Kidáa ne, ntáda nto ña kuenta ntá'a tó'o é ña vā'á sán vata koo é nti'i kue'en kúñu ñā ne, nakáku nima ña ntuvi te vē'xí xtuku Tó'o ko Jēsuu.

⁶ Ñá vā'á o é ntáde na'nu ña'a nto. ¿Ñā ntu ini nto tsi te nākudáka un siin u'xen ia u'xen vā'á san ne, kuia kanii ti'nti i? ⁷ Nakate nto kuétsi nto vē, tsi kanatívi kúñu kō dá iō kuetsí ko, vatā ó kanatívi u'xen vā'á san dá kanakudáka ni'i u'xen iā san. Na ntūvá'a nima nto vata kaa u'xen vā'á san e nté un siin u'xen ia ña kadáká ka. Vā'á o é kuān koo vii nto, tsi Cristú ne, vata kaa a le'ntu é xi'í kuenta iña ko kaa ña. ⁸ Dā ntáde o viko katí sán ne, ñá ku de tsiñu ni'i o u'xen iā san. Dukuān ne, ña vā'á o é kudáka é kīni kaa sán nima nto, nté da neé ka nuu i é ña vā'a. Tsi kanii nima kō na vii o é vā'á san nī é nuu é ntaā í san.

⁹ E dí'na taxnū u tutú nta'a nto é kākā'án u é ña ku xkuntikín nto ña kini ntáa

san. ¹⁰ Ntá tsi ñá te kaka'án u é ña ku ká'an kue'én ka ntó ni ñá'a, ña kini ntáa, ña é ntoo ñuxiví a, ña ntaéni dikí, nī ña ntákune'u iní i, nī ña ntaído dú'u, nī ña ntánuu iní i santu, tsí te kuān ó ne, kantio é ntīi nto ñuxiví san. ¹¹ É kaka'án u ni ntō ne: Ná ku ika dadii nto ni da xōó ka ña'a, ña é kaka'an é kakuinti'xe i Xuva kō ne, ntá tsi kade ña é kīni kaa, te tií, te ñadi'í ñá, o tē kakune'u iní ña, o kánuu iní ña santu é ntúvá'a naa, o kaka'an kīni ña iña ña'a, o ña ki'ví ne, o ña du'u. Ntē ña ku ka'xí dadii nto ni ñá. ¹² Tsí kaduku ntée nto é kadā kú'vē ntó iña ta'an nto, ña ntákuinti'xe i san. Ná kadūku ntée u é kadā kú'vē u iña ña'a, ña é ña ntákuinti'xe i Xuva kō, ¹³ tsí mii tsi Xuva kō é ká'an ñá te iō kuetsí ña. Ntá tsi nto'ó ne, naxtuvi xio nto ñatíí, ña kade é kīni kaa san.

6

Ña ntákuinti'xe i, ña ntátsi'i kuetsi ta'an

¹ Dá ió nuu i é ncho tsí'i kuetsi nto ta'an nto ne, ¿neé ntu tsiñu ki'in nto nta'a ña'a, ña é ña ntákuinti'xe i san? ¿Nté kui ña ki'in ntu nto nta'a ña ntákuinti'xe i san? ² ¿Ñá ntu íni nto tsí xo'ó e ntákuinti'xe ko Xuva kō ne, kada kú've o iña ña ñuxiví san rkontuvi? Te divi ntō é kadā kú'vē ntó iña ña ñuxiví san rkontuví ne, ¿nté kui ña kuvi ntu kada kú'vē ntó nuu i é ña kue'é san? ³ ¿Ñá ntu íni nto tsí te kúvi ve ne, un tsi nte ánje sán kada kú've o iña ña? Dukuān ne, dií ka ña ntīi tu'un kada kú've ó nuu i é ió ñuxiví a. ⁴ Te iō nto e ntánāa núu nto kuenta iña i é ió ñuxiví a

ne, ¿nté kui ntáde ntu nto kuenta ña'a, ña é ña té neé kaduku ntée i ini ukún Xuva kō? ⁵ Kaka'án u sá'a vata koo é na kūka'an nuu nto. ¿Vá ña xoxó ntu nté uun ña'a nuu ta'án ña nto e ñá ini ña é kadā kú'vē ñá iña ta'an ña? ⁶ Ntá tsi nto'ó ne, ñá te da mii tsí e ntátsi'i kuetsi ta'an nto, tsí nta'a ña'a, ña é ña ntákuinti'xe i Xuva kō san ntáñe'e nto, ntátsi'i kuetsi ta'an nto.

⁷ É kuān ó ntátsi'i kuetsi ta'an nto ne, ¿nté kui ña dií ka vá'ā ó é na kūtíi nto nima ntó te kade ña ni ntō é kīni kaa? ¿Nté kui ña dií ka vá'ā ó é na kūtíi nto nima ntó tē kaeni nta'ví ña nto? ⁸ Ntá tsi nto'ó ne, kantēi é ntáde nto. Tsi un tsi nte ta'an mii nto ntáde nto ni ñá é kīni kaa ne, ntaéni nta'ví nto ña di.

⁹ ¿Vá ña ntu íni nto tsí ña'a, ña e ntáde nuu i é kīni kaa sán ne, ñá nī'i ña é vā'á nta'a Xuva kō? Ná ku enī nta'ví mii ntō kúñu ntō; nté ñá'a, ña é káde é kini kaa ni ñadī'í san, nté ñá kanuu iní i santu, nté ñá kaeni dikí ñadī'í é ña te ñadī'í mii i, nté natīi, ña kaeni dikí ñatíi ni'i i, ¹⁰ nté ñá du'ú, nté ñá dóo kue'í, nté ña ki'vi, nté ñá'a, ña kadá'vi dovete tá'an i, nté ñá kaeni nta'ví ña'a é nī'i ña é ntio ña ne, nté uun ña'a, ña kuān ó de san, ñá nī'i ña é vā'á nta'a Xuva kō. ¹¹ Iō ntó ne, kuan o dé nto kídaā di. Ntá tsi vevíi ne, é ntūntoo nima nto. É xtūví xio Xuva ko ntō é kūvi nto iña mii ña. É ntúvá'a nto ni Xuva ko vē, kuenta iña Tó'o ko Jesūcristu ni Espírítu ñá.

Kūñú kō ne, iña Xuva ko

¹² Kuvi víi u da neé ka nuu i, ntá tsi ña te un ntí'i nuū i

é vā'á iñá ko. Kuvi vii nti'xe ú da neé ka nuu i, ntá tsi ña da vá'a ko é da neé ka nuu i é kúvi víi ní ko. ¹³ Ió ña'a xkoó ka'an ña: “É ká'xi o ne, iña xído ko. Xído kō ne, iña é ká'xi o”, xkoó ka'an ñá di. Ntá tsi ntuvi tsi nuu i é nantí'i Xúva ko i te kuvi. Kūñú kō ne, ñá te iña i é kanī dikí o ñatíi san ne, o ñadī'í san, tsí kúñu kō ne, iña Xuva ko. Divi ña ne, iñā kúñu ko ñā. ¹⁴ Vata tsí o dé Xuva kō e nantóto ña Tó'o kō Jesucristú ne, kuan tsí koo nantóto ña kō dí, tsi dóo iō ntíi ña.

¹⁵ ¿Ñā ntu íni nto tsi kúñu ntō ne, iñā Cristu? ¿Vá kí'i ntu ú kúñu Cristú ne, dá nata'an ntée ú ñadī'í kini kaa? ¿Ñā kúvi! ¹⁶ ¿Ñā ntu íni nto tsí ñatíi, ña kanata'an nteé ñadī'í kini kaa sán ne, uun tsi kúñu ntákuví ña ntuví ña? Tsí tú'un Xuva kō ne, kaka'an: “Ntúvi ñá'a sán ne, uun tsi kúñu kúvi ña”, ka'an. ¹⁷ Ntá tsi tē xoó kanakuntēe tá'an i Xuva kō ne, uun tsi espíritú kúvi ní ñā.

¹⁸ Dukuān ne, kunu nto dá ncho natā'an ntée nto kúñu nto nūu i é kīni kaa. Tsí da neé ka kuétsī é kade ña'a sán ne, ñá tē neé kade i kúñu ñā. Ntá tsi xoo kanatā'an ntée i kúñu i é vii núu i é kīni kaa sán ne, é kuétsi tsi mii kúñu ñā kade ña. ¹⁹ ¿Ñā ntu íni nto tsí kúñu ntō ne, vi'i úkūn Espíritú Sántū e tá'xi Xuva kō é kunūu nima nto? Nā te iña mii ka nto kúñu ntō, ²⁰ tsí ña te nté kaa a'ví i ntá'vi Xuva ko kuēnta iña nto. Dukuān ne, ntio é kada ka'nu nto Xuva ko ní kúñu ntō.

7

Itsi iña ñá ntatánta'a

¹ Vevii ne, kaka'án u ni nto nūu i é tsix'e ntō ko da táxnuu nto tutú nta'a ko: Díi ka vá'á ó tē ña tánta'a ñatíi san. ² Ntá tsi da xe dóo ió nuu i é kīni kaa e ntáko'xo nteé ñá ne, é un é un ñatíi san ne, na koo ñadī'í mii ñā. É un é un ñadī'í san ne, na koo xii mii ñā di. ³ Na káda ntaa ñatíi san ni ñadī'í ña. Ñadī'í san ne, na káda ntaa ñá ni xī ña dí, vatā ó kantio é vii ñá, xe un xé un ña. ⁴ Tsí ñadī'í san ne, ñá te iña mii ka ña kúñu ñā, tsi iña xii ña. Kuan tsí kaa iña ñatíi san di, tsí ña te iña mii ka ña kúñu ñā, tsí iña ñadī'í ña. ⁵ Nā kú ka'an ñatíi san é ña ncho kutuví dadii ña ni ñadī'í ñá, o ñadī'í san, ñá ku dá'an ñá é ña ncho kutuví kadii ña ni xī ña. Na nātíin ña é kúntoo xio ña uun taan vata koo é nī'i ña ntuvi é ká'an ntá'ví ña. Tē kúvi ka'an ntá'ví ña ne, dá nākuntóo dadii xtuku ña vata koo é ña kuvi vii tó'o é ña vá'á é kō'xó nteé ñá nuu i é kīni kaa, tsí ña kutíi ña é kúntoo mii ña.

⁶ Nā te kaka'án u te kuétsi é vii nto sá'a, ntá tsi kaka'án u tē ncho tánta'a nto ne, vá'a ó. ⁷ Díi ka vá'á ó te dí un ntíi ntíi ñá'a vii ña vatā ó de ú, kuini ko. Ntá tsi Xuva kō né, vatā ó ntio ña ne, xé'e ña xe un xé un ña'a e túku e túku nuu i nté koo vii ña.

⁸ Tē xoó ña kuétsi é vata tánta'a ña, o ñadī'í kii san di, kaka'án u tsí díi ka vá'á ó te kúntoo mii ntō é ña nátanta'a nto, vata kaa ú xu'u. ⁹ Ntá tsi tē ña kutíi nto ní kúñu ntō ne, tánta'a ntō. Díi ka vá'á ó e tánta'a ntō naa i é kadā kuení ntó é vii nto é kīni kaa ní kúñu ntō.

¹⁰ Ntá tsi ña'a, ña e tánta'a ne, kaka'án u ni ñā é ña ku

xtuví mii ñadi'í san xii ña. Ñá te xū'u é kākā'an u sá'a, tsí Xuva kō é kuān ó kaka'an ña. ¹¹ Ntá tsi te naxtuví mii ñadi'í san xii ña ne, ñá ku nātánta'a xtuku ña. Dií ka vā'ā ó te ntūvá'a ña ni xī ña. Dukuān ne, ñá ku na xtuví mii ñatíi san ñadi'í ñá di.

¹² Iña ña nguī sán ne, ñá ni kā'an Xúva kō. Ntá tsi kaka'an u te iō uun ñatíi, ña kakuinti'xe i ne, iō ñadi'í ñá, ña é vata kuinti'xe i Xuva kō né, tē ntio ña kuntoo ña ni xī ña ne, vā'ā o. Ñá ku kīi nteé xio ta'an ña. ¹³ Kuan tsí o dí, te iō uun ñadi'í, ña é kakuinti'xe i ne, ntá tsi xii ña ne, ñá kakuinti'xe ña ne, tē ntio xii ña é kutūví ka ña ni ñadi'í ñá ne, vā'ā o. Ñá ku kīi nteé xio ta'an ña. ¹⁴ Tsí xii ña, ña é ña kakuinti'xe i sán ne, tuvi étsin ña nuu Xuva ko, tsí tuvi ni'í ña ñadi'í ña, ña é kakuinti'xe i san. Ñadī'í san di, ña é vāta kuinti'xe i ne, tuvi étsin ña nuu Xuva ko, tsí tuvi ni'í ña ñatíi, ña é kakuinti'xe i san. Tē ña'á ne, i'xá ña ne, kuvi vata ntáa i'xá ña'a, ña é ña ntákuinti'xe i san. Ntá tsi ntoo etsin i'xá ña nuu Xuva kó di. ¹⁵ Ntá tsi te ñá'a, ña é ña kakuinti'xe i san, ntío ña é natsoo mii tā'an ña né, na vii mii ña. Kidáa né, ñatíi o ñadī'í, ña é kakuinti'xe i sán ne, ña túvi nūu i iña ña. Tsí Xuva kō ne, ntio ña é vā'á ko kuntoo o. ¹⁶ Tsí ¿xóo ntu ini í te kuvi xntiín xī o é nakakū ña? ¿ō xóo ntu ini í te kuvi xntiín ñadī'í o é nakakū ña?

¹⁷ Ntá tsi vata o tá'xi Xuva kō é vii ó, vata o kána ña kō, xe un xé un o ne, kuān koo vii o. Kuān ó kaka'an u ni ūn ntíi ntíi ña ntákuinti'xe i san. ¹⁸ Tē kána Xuva ko uun ña'a,

ñá tuku ñuú san ne, ñá kuētsi é tē'nté kúñū é ixi ñá vatā ó de ña Israeé san. Tē kána Xuva ko ūun ña'a, ña Israeé san ne, ñá kuētsi é ntava'a xtuku ña kúñū ñá. ¹⁹ Tsí Xuva kō ne, ñá kāde ña kuenta te te'nte kúñū é ixi ko vatā ó de ña Israeé san ne, o ña'a. É nuu á'vi iña ñá ne, te kāde ntaa ó da nēé ka é kākā'an ña. ²⁰ É un é un ña'a, kuan tsí koo na vii ñá vatā o dé ña da kána Xuva ko ñá. ²¹ Tē dóo kanto'o o kaden tsiñūn da kána Xuva ko o ne, ñá ku de kuení o. Ntá tsi te tā'xi tó'o o itsi é ntiin ne, ntiin. ²² Tsí xoo ñá'a, ña e dóo kanto'o i kade tsiñū da kána Xuva ko i ne, é nakākú Xuva ko ñá é kuntūkin ñá ña. Kuān ó di ni ñá'a, ñá é xoxo tó'o i da kána Xuva ko i, tsí iña Xuva ko kada tsiñū ña ve. ²³ Xuva kō né, ñii ña nto. Dōo á'vi ntá'vi ña nto. Dukuān ne, ñá ku dā vā'a nto é tuku ña'a nakāda tsiñū ña nto iña ña. ²⁴ É un é un nto, tā'án, vatā o dé nto da kána Xuva ko ntō né, kuan tsí koo vii nto. Na naḵa'an ntō tsí tuvi Xuva ko ni ntō nguentúvi.

²⁵ Kuenta iña ñá ntoo miī, ña é vāta kiní ñatíi o ñadī'í, ña é vāta tánta'a ne, ña ni tá'xi Xuva kō nté koo ka'an u iña ña. Ntá tsi kuvi ta'xi ú itsi, tsí e dé ka'nu ini Xuva ko ni kó ne, kade ntaa u é kākā'an ña. Dukuān é kuvi kuinti'xe nto é kākā'an u. ²⁶ Dōo ntií tū'un é kuntoo o ñūxivi a ve-vii. Dukuān é vā'á o tē ña tánta'a ñá'a san, kuiní ko xu'u. ²⁷ Ntá tsi te iō ñadi'í ntó ne, ña ku nantuku ntō nté koo naxtuví mii nto ña. Tē vata tánta'a nto ne, ñá ku ntuku nto ñadi'í nto. ²⁸ Ntá tsi tē tánta'a nto ne, ña túvi neé nuu i é kīni

kaa kade nto. Tē tánta'a ñadĩ'í san ne, ña túvĩ neé nuu i é kīni kaa kade ña di. Ntá tsi xoo é tánta'a i ne, nto'o ña ñuxiví a. Kuān ó kaka'án u ni ntō, tsí ña ntío ko é ntō'o nto.

²⁹ Sá'ā ncho ka'án u ni nto, tā'an: Ná tītín ka ntuvĩ iō é kuntuo o. Dukuān né, kuntuo ntó vata tsi tē xoxó ñadi'í nto. ³⁰ Xoo é tuvĩ nta'xa i ne, na kūtuvĩ ña vata tsi tē ña te túvĩ nta'xa ña. Xoo e dóo diní i ne, na kūtuvĩ ña vata tsi tē ña te dínĩ ña. Xoo é kañĩ i ne, na kuntuo ña vata tsi tē ña tuvĩ nee iñá iō iñá ña. ³¹ Xoo é kade tsiñu ni'í i é ió ñuxiví a ne, ña kú de ña kuenta neé ió ñuxiví a, tsí ñuxiví é kaĩni o vevĩ ne, ña ná'a ká kutūvĩ.

³² Ná ntío ko e dóo nanti'í nto iní nto. Xoo é vata tánta'a i ne, kanti'í iní ña nté koo vií ña é vā'a é ntio Xuva ko. ³³ Ntá tsi xoo é ió ñadi'í i ne, kanti'í iní ña nté koo vií ña ñuxiví a ne, é ku'e ña é vā'á ñadi'í ña. ³⁴ Kuan tsí ó ni ñadi'í, ña é ña ni xío xii i, ni ñadi'í kuetsi, ña é vata tánta'a: kanñ nima ñá, kanñ kuñu ña kanti'í iní ña nté koo vií ña é vā'a é ntio Xuva ko. Ntá tsi ñadi'í, ña é tánta'a sán ne, kanti'í iní ña é ió ñuxiví a, nĩ nté koo vií ña é kutūvĩ diní xii ña.

³⁵ Kaka'án u ni nto sá'a é vā'á tsi mii ntō. Ná te kaka'án u é kā'nté nuu u e tánta'a ntō. Tsí é ntio ko ne, é vā'á koo kuntuo nto. Ntío ko é ña koo nté uun nuu i é kā'nté nuu é kuntikin ntó kanñ nima ntó Xuva kō.

³⁶ Te uun ñatíĩ kadē kuení ña tsí kantio é tánta'a ña ni tā'nu katuví ni'í ña, tsi é ita ntí'xin kuia tun é tánta'a tún ne, tē kuiní ña é vā'á o sá'a ne, ña vií ña nee é dií ka vā'á o. Ná te kini kaa é tánta'a tun.

³⁷ Ntá tsi te tuku ñatíĩ kadē kuení ña tsí vā'á o é kutuví mii ña é ña tánta'a ña ne, vā'á ó de ña di. ³⁸ Dukuān ne, xoo é tánta'a i ni tā'nu katuví ni'í ne, vā'á ó de ña ne, ntá tsi tē ña tánta'a ña ne, dií ka vā'á ó de ña.

³⁹ Ñadi'í, ña iō xii i ne, ntee tīn ña da ñii kántito xii ña. Ntá tsi tē xi'í xii ña ne, kuví natánta'a xtuku ñá ni da xóo ka ñatíĩ é ntio ña, ntá tsi uun ñatíĩ, ña é kakuinti'xe i Xuva kō di. ⁴⁰ Ntá tsi dií ka diní koo kutuví ñá tē ña nátanta'a xtuku ña. Sá'á é kadē kuení ko, tsí nuu Espiritū Xúva kō nimá ko, kuiní ko.

8

Kuenta iña i é kae'xi o é ntátsido ña nú sántu ña

¹ Sá'ā kaka'án u ve kuenta iña i é tsixe'e ntō kó te kúvĩ ka'xi ó nuu i é ntátsido ña'a san nú sántu ña. Nuú é ntaā i é xkoó ka'an ñá'a tsí ió diki kó nee iñá vii o. Ntá tsi e dóo ki'in iní kó san ne, diví kade i e dóo na'nu ncho vii o. Ntá tsi é kuinima tá'an kó né, diví kade i é vā'á koo kue'nu o ni Xuva kō. ² Tē xoo ña'a dóo ió diki i, kuini i ne, vata kutú've ntí'xe ña vata kaa un nti'í é ntio é kutú've ña. ³ Ntá tsi te xoo ñá'a kakuinimá i Xuva kō ne, iní Xúva ko nēe ñá'a ña.

⁴ Kuenta iña i é kae'xi o é ntátsido ña'a san nú sántu ña ne, iní vā'a o tsi nté uun santu e ntúvá'a nāa ña te neé nuu á'vi i ñuxiví a, tsí mii tsi Xuva kō. ⁵ Ió ña'a é xkoó ka'an ña é ió xuva ña e dukún kan ni ñuxiví a di. Ná te da dii nti'xe sántu ña nĩ tó'o ña iō. ⁶ Ntá tsi xo'ō ne, iní o tsi uun tsi Xuva kō é Uva ko ña. É un ntíĩ ntíĩ vé'xi nta'a ña ne, diví kuenta iña ña é ntantíto o di. Uun tsi

Tó'o ko Jesūcristú di. Ede vá'a nti'i ña é iō né, ðivi kuēnta iña ña é ntantító o di.

⁷ Ntá tsi iō ña'a, ña e ñá ini nuu i sá'a. Iō ñá ne, é kuíni ña é kunuu iní ñá santu ña e ntúvá'a nāa. Kūviko e ntátsido ña nú santu ña, kuíni ña. Te kā'xi ña e kuvíko é odo nú santu ñá ne, kade ña kuētsi, kuíni ña ne, kakudentu nima ñá di, tsí vata kuka'xí nuu ña ni Xuva kō. ⁸ Nuu é ntaā i é ña te kuenta iña i é kae'xi o é xee o nta'a Xuva kō. Nā te neé kunaan o te ña ká'xi o ne, ntē ña té neé ni'i ko té kā'xi o. ⁹ Kuvi ka'xi ntó da neé ka nti'i, ntá tsi kuenta vii nto ni tā'an nto, ña vata kuká'xi nuu ni Xuva kō, vata koo é ña kó'xo nteé ñá te kā'xi ñá vatā ó kae'xi nto. ¹⁰ Tsí nto'o é ini vá'a nto tú'un Xuva kō né, te kutuví ntó nú nāa mí kanuu ini ña'a san santu ña ne, ña'a, ña é vata kuká'xi nūu é kuinti'xe i Xuva kō ne, te kiní ñá nté o de nto ne, ñá u'vī ña é kā'xi ñá di, kuān té ini ña é ña kúvi ká'xi ña. ¹¹ Nto'ó é ini vá'a nto Xuva kō ne, ðivi kuētsí nto te kō'xó nteé ta'an nto, ña é vata kuká'xi nūu vá'a ni Xuva kō. Tsí kuenta iña ña é xi'í Cristú di. ¹² Tē kade nto é kīni kaá ni tā'an nto, ña é vata kuká'xi nuu ni Xuva kō é ðivi kuētsí nto é vii ñá nuu i é ini ña é ña vá'ā. Mii Cristú kuān ó de nto ni ña di. ¹³ Dukuān né, te ðivi kuētsí ko é kō'xó nteé ta'an ko nuu i é ini ña é ña vá'ā dá kae'xi ú kúñū sán ne, ðii ka vá'ā o é ña ka'xí kue'en tsi ú, vata koo é ña kó'xo nteé ta'an ko nuu i é kīni kaa.

9

Nuu i é káduku ntée pustru

¹ Nuu é ntaā i é ña tuvi nee é kaedí nuu é vii u pustru Xúva kō, tsí nuu mí ko íni ú Tó'o ko Jēsuu. E díto é káde tsiñu ú kuenta iña ñá ne, ðiví é ntákuinti'xe nto Xuva kō. ² Te iō ña'a ntáka'an ñá e ña te pustrú u, ntá tsi ini nto tsí pustru nti'xe u, tsí é kuinti'xe nto é káka'án u ni ntó iña Xuva kō. ³ Sá'ā ka'án u ni ñá'a, ña e ntáka'an ntée ko: ⁴ Xu'ú ne, kuvi ko'o ka'xi ú da neé ka nti'i. ⁵ Xu'ú ne, kuvi kunteka ú ñadí'í ko, ña é kuinti'xe i Xuva kō, vatā ó de pustru, ñá nguii sán, ni ení Jesuu, ni Pedrú di. ⁶ ¿Vá Bernābeé xntu ni xū'u é ña kuvi koto ñá nti da ntaíka nti ntáka'an ntódo nti tú'un Xuva kō? ⁷ ¿Neé ntú sntadun kade tsiñu ña é katáva mii ña é kuíta nti'xin ña? ¿Xoó ntu é kaitu i itu ne, da ña ka'xi ña ntídi i? ¿O xoó ntu kanakue'nu i le'ntu ne, da ña ká'xi ña kúñu tí? ⁸ Nā ku dē kuení nto te ñá'a dé kuení ña sá'a é káka'án u ni ntó, tsí kuān ó kaka'án lei Muíseé san di. ⁹ Tsí nteé na'á lei san, kaka'an: “Kiti ntákani trigú san ne, ñá ku xnūu nto xo'o xu'u tí”, ka'an. Sā'á ne, ñá te kāni tú'un tē ðii ka ntio Xuva ko kīti san. ¹⁰ ¡Ñá'á ni san! tsí xo'o é kánti'i ini ña. Tsí é ūve na'á lei san ne, kuenta iña ko xo'o: Tsí xoo é kata'vi i ñū'u sán nī ña é kākani xo'o trigú san ne, kantétu ña da nté nī'i ña dava iña ña é káduku ntée ña. ¹¹ Dukuān né, tē nti'i i'xi nti tú'un Xuva kō é vá'á kunuu nima ntó ne, ¿va dóo ntu kue'e, kuíni nto, te ta'xi nto un siin kudii é ntáde tuni nto? ¹² E túku ña'a ne, kaikan ntú ku ña nta'a nto é ntio ña ne, ¿nté kui ña kuvi ntu kakan

ntí di? ¿Vá ña ntu té dií ka kaduku ntée nti é tūku ña'a?

Ntá tsi vata neé kakán nti é kuetsi é ta'xi nto. Ntá kutí nti ntantúku mií nti é ntio nti vata koo é ña kadi nuu nti itsi é kué'nu tú'un va'á iña Cristu. ¹³ Ini nto tsí ña ntáde tsiñu ini ukún san ne, íkan tsí ntáni'i ña é ká'xi ña tsí ntáduku ntée ña uun ta'vi í é ntáxé'e ña'a san doméni nta'a Xuva kō ne, ña ntáde kuenta nú tēu kan ne, ntáni'i ña uun tá'vi í é ntáxé'e ña'a sán di. ¹⁴ Kuan tsí ó kaka'an Xúva ko iña ña ntáka'an ntódo tú'un ña, é kuntitō ñá na kuntōo ña kuenta iña í é káde tsiñu ña iña Xuva ko. ¹⁵ Ntá tsi xu'ú ne, nté un siin vata kákán u nto é káduku ntée u. Ntē ña te neé kaikán u nto ve é kataxñu u tutú sa'á di. Dií ka va'a é dí'na kuví u dá ña ki'i nto dodíní ko.

¹⁶ Ña túvī ko é káda ka'nu u é káka'an ntódo u tú'un va'á san, tsí divi tsiñu ko é kuetsi é víi u. ¡Nté kui ntā'vi dé u tē ña ka'an ntódo u tú'un va'á san! ¹⁷ Tē dodíní ko é káde u tsiñu sá'a ne, ní'i ko é vā'a é káduku ntée u. Ntá tsi te kuetsi é káde ú ne, da dúkuan tsi divi tsiñu e tá'xi Xuva kō é víi u. ¹⁸ Dukuān ne, ¿nee iñá ntu ní'i ko iña tsiñu ko? Ní'i ko é kutúví diní u, tsí doméni kaka'an ntódo u tú'un va'á san nté koo nakáku ña'a. Ña ncho ki'i ú xá'vi tsiñu kó, kuān té kaka'an Xúva kō é káduku ntée u.

¹⁹ Kuān té ña xoxo tó'ō kó ne, ntá tsi kade tsiñu ú iña un ntíi ntíi ñá'a san vata koo é dií ka kue'e ña'a ní'i ko ña é kuntikin ñá Cristu. ²⁰ Dá túvī u ní ña Israeé san ne, kade ú vatā ó de ña Israeé san vata koo é ká'an u ní ña é kuntikin ñá Cristu. Dá túvī u ní ña ntántikin lei Muíseé

san ne, kade ú vatā ó de ña ntántikin lei san, kuān té ña kaduku ntée ká u lei tsíkan. ²¹ Dá túvī u ní ña xio ñuu, ña é ña ntántikin lei Muíseé san ne, kade ú vatā ó de ña é ña kantikin ña lei san. Ntá tsi ña xtuví mii u lei Xúva kō, tsí lei é kantikin u ne, lei Cristu. ²² Dá túvī u ní ñá'a, ña é vata kuka'xi nuu i ní Xuva kō ne, xu'ú ne, vata tsi tē ña ka'xí u di, vata koo é kúvi ní'i ko ña é kuntikin ñá Cristu di. Da xōo ka ña'a ne, kantuvi ú vata kaa ña vata koo é kuvi xntii ú ña é nakáku ña nta'a Xuva kō. ²³ Kade ntí'i ú sá'á kuenta iña tú'un nté koo nakáku ō ne, vata koo é dūku ntée u é vā'á vatā ó kaka'an tú'un san.

²⁴ Ini nto tsí da kainu du've ña'a sán ne, un ntíi ntíi ña ntaínu ña, ntá tsi uun ña'a xña é ní'i ñá doméni san. Xo'ō ne, kunu o da nté koo é ní'i ko doméni é ta'xi Xuva kō. ²⁵ Da xōo ka ña'a, ña é kainu dú've ne, ñá káde ña nuu i é káde dañu kúñu ñá. Kuān ó de ña é ní'i ña doméni é uun da'na tsi kaxntii. Ntá tsi xo'ō ne, ní'i ko doméni é xntii ntii dañu ntūvi. ²⁶ Xu'ú ne, ñá te doto tsi kainu u. Da kaxe'e ú ne, ñá te kanaki'in ixu ú ti'ntí ko, ²⁷ tsí kananto'ō ú kúñu kó vata koo é na víi é ntio ko. Tsí te ē nañé'e u tuku ñá'a ne, ñá ntio ko é nakūnaa mií u kúñu ko.

10

Dā xe'é Pablu ítsi é ña kunuu iní ko sántu e ntúvá'a nāa

¹ Ntio ko é na nū'u ntó ini nto, ení, nté ō íka ñata kō, ña intóo e ná'a, má viko mí xkáá nuu Xuva kō kídaa da ita ntí'xin ntíi ntíi ña nu Míni Kué'é san. ² Un ntíi ntíi ña ítsi ntute sán ne, kudadii ña

ni Muisee da ita nti'xin ña ní rkāa nuu vikó san ní nú ntúte ka'nu san. ³ Un ntií ntií ña é'xi ña é xe'é Xuva kō. ⁴ Un ntií ntií ña xí'i dadii ña ntute é xe'é Xuva kō di. Dukuān ne, kuvi ka'an o tsí xí'i ña ntute e kii xuu é xe'é Xuva kō é ika ní'i ñā, é kani tú'un é divi Cristu. ⁵ Ntá tsi dóo titín ña ne, ñá ní xkúntee iní Xuva ko vatā o dé ña ne, xí'i ña ne, íntōo xaa kúñu ña mí ika ña ñuu itsí kán.

⁶ Kuan ō kúvi vata koo é ña kuntíkin ō é kīni kaa sán vatā o dé ñata kō. ⁷ Dukuān ne, ñá ku xkunúu ini nto santu e ntúvá'a naa vatā o dé ña tsikan. Tsí uve ña'a tú'un Xuva kō, kaka'an: "Íntōo ña'a san é ká'xi ña, é kō'o ña. Kidáā ne, nákuntañi ña vata koo é vii ñá dodíni nu sántu ña", ka'an. ⁸ Ná ku ntuku ō é vii o é kīni kaa ni ñadí'i san vatā o dé ña kidaā. Oko uní míil ña'a ña xí'i ña é da uun tsi ntuví, tsí kuan ō dé ña. ⁹ Ná ku ito ntēé nto Xuva ko vatā o dé ña, iō ña, tsí xí'i ña da tīn koó san ña. ¹⁰ Ná ku ká'an nto kuétsi Xuva ko vatā o dé ña tsikan, tsí táxnuu Xuva ko ūun ánjē e é'ni ña'a san.

¹¹ Kuvi un nti'i sá'a vata koo é kīni o. Nteé na'a sá'a vata koo é kūtú've ko, xo'ō é ntoo o é ña na'á ka dá nti'i ñuxiví sa. ¹² Dukuān ne, xoo ñá'a e dóo kúka'xi nuu ña, kuini ña ne, na kōto vá'a ña vatā koo é ña kó'xo nteé ña núu i é kīni kaa. ¹³ Nu u i é ntánto'o kō né, divi tsi nuu i é ntánto'o un ntií ntií ña'a, ntá tsi divi nto ne, ña'a Xuva ko ntō. Dukuān né, ña tá'xi ña é nto'o nto nuu i é ña kutíi nto. Ntá tsi te vē'xi nuu i é nto'o nto ne, ta'xi ña itsi é ntii nto vata koo é kūtíi nto.

¹⁴ Dukuān é kaka'án u ni ntō, tsi dóo kakuinimá ko

nto. Ná kú xkunúu ini kue'en nto santu e ntúvá'a nāá san, ¹⁵ Kaka'án u ni nto vatā o kaka'án u ni ñā'a dóo kīnī í san. Kini nto un ntií ntií é kaka'án u ni ntō ne, ká'an nto te vā'á, o tē ña vá'a. ¹⁶ Da ntáxi'i o ntute tinti'o é kúviko san, da kanakué'e o sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña i ne, kani tú'un tsí uun tsi kúñu kúvi o ní Cristu e éti ña niñi ña kuēnta iña ko. Dá ntákatsin dava o tañú'ū sán ne, kani tú'un tsí uun tsi kúvi o ní Cristu, tsí xe'é ña kúñu ña kuēnta iña ko. ¹⁷ Kuāñ te dóo titín ō ne, uun tsi tañú'ū ntaé'xi o un ntií ntií ō. Dukuān né, uun tsi kúñu kúvi o ni tá'an ko.

¹⁸ Koto nto ntē o de ña Israeé san. Tsí ntaé'xi ña kúñu kīti ntáxe'e ña'a sán doméni nta'a Xuva kō nú nā ñá ne, du'va tsí o ntánañe'e ña é uun tsi kúñu kúvi ña ní Xuva kō. ¹⁹ ¿Neé ntu kani tú'un é kaka'án u? Ná te kakā'án u te Xuva nti'xe ko sántú san; ntē ña te kaka'án u te dií ka nuu á'vi kúñu san é da nēé ka kúñu é kuān o ódo nu sántú san. ²⁰ Sá'á é ncho ká'án u: Da nēé ka nuu i é káxe'e ña'a san nu sántu ñá ne, ñá te iña Xuva nti'xe kō, tsí nta'a é ña vá'ā san kaxé'e ña. Ná ntio ko é kīni núu nto iña é ña vá'ā san. ²¹ Ná kúvi vii o úvi nuu i é uun ito tsi. Te iña Xuva ko kaxí'i o ne, ña kúvi ko'o o ní é ña vá'ā sán di. Ntē ña kuvi ká'xi o ní é ña vá'ā sán te iña Xuva ko kae'xi o. ²² ¿Vá da ntio ntu kō é kukuñú Xuva ko kō? ¿Vá dií ka ntu iō ntii kō é divi ñā?

Nantuku ō é vā'á iña ta'an ko ñá nguñ san

²³ Iō ña'a xkoó ka'an ña: "Ña te neé kuvi tē nee iñá ncho vii o", xkoó ka'an ña. Vá'ā o,

ntá tsi ñá te un ntíi ntíi é vā'a nti'xe iña ko. “Kuvi vii o un ntíi ntíi”, xkoó ka'an ña, ntá tsi ña te un ntí'i é kaidiá'vi é xntii o ta'an kō é kutú've ña iña Xuva ko. ²⁴ Ñá tē é vā'á mii tsi kō nantúku ō, tsí nantuku ō é vā'á ta'an ko ñá nguii sán di.

²⁵ Kuvi ka'xi ntó da nēé ka kúñū e ntádiko ña nuu á'ví i ne, ña ku tsixe'e ntō mí vē'xi, vata koo é ña té neé kadā kuení nto. ²⁶ Tsí ñuxiví sa ni un ntí'i nūu i é iō i'a ne, iña Xuva ko kúvi.

²⁷ Te ūún ña'a, ña é ña kákuinti'xe i san, kaka'an ña é kiká'xi nto ni ña ne, tē xkúntee iní nto ne, kue'en nto. Ka'xi ntó un ntí'i é ta'xi ña. Ñá ku tsixe'e ntō mí vē'xi, vata koo é ña kini koo kadā kuení nto. ²⁸ Ntá tsi te ká'an uun ña'a: “Kúñū sá'á ne, diví é intéku nu sántú san”, koo ka'an ña ne, ñá ku ká'xi nto, vata koo é ña kini koo kadā kuení ña iña nto. ²⁹ Ñá tē é kadā kuení nto é káka'an u, tsí é kadē kuení ña é ña kákuinti'xe i san.

Ntá tsi iō ntó ne, kadā kuení nto: “¿Nté kui ña kuvi vii u da nēé ka é ntio ko é kuetsí ña'a san? ³⁰ Te nakuē'e u sintiá'vi nta'a Xuva ko di'na dá kae'xi ú ne, ¿nté ntu koo ka'an ntée ña'a sán ko tsí kae'xi u nuu i e nakue'e ú sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña i?”, koo ka'an nto. ³¹ Ntá tsi te ká'xi ntó, te kō'o ntó, ō nee ntí'i ntí'i é vii ntó ne, kuvi vii nto te é vā'á iña Xuva ko. ³² Ñá ku nañē'e nto é kīni kaa ña Israee, ni ña e ña te ña Israee, nté ñā'a, ña ntákuinti'xe i Xúva kō di. ³³ Vata tsí ó de u. Tsí xu'ú ne, un ntí'i é káde ú ne, kuédadii tsi káde ú ni ña nguii san. Ñá te é vā'á mii ko kanantukū u, tsí é vā'á ña nguii sán di, vata

koo é na nākáku ña nta'a Xuva kō.

11

¹ Kuntikin ntó ko vatā ó kantikín u Cristu.

Nté koo vii ñadi'í ini ukún kán

² Dōo vā'a kuini ko ni ntō, tsí ntánaka'an ntō kó ne, ntáde ntaa nto vata ō ka'an u ni ntō kidaā. ³ Ntá tsi ntio ko é kūtuni nto tsí Cristu é odo nūu ña iña ko xo'o é tíi ō. Ñatíi san ne, odo nuū ñá iña ñadi'í ña vatā ó odo nūu Xuva ko iñá Cristu. ⁴ Te katāvi nūu diki ñatíi san dá káka'an ntá'ví ña nī dá kanañē'ē ña tú'un Xuva kō ne, dōo doka'an, tsí ña kaiko ñu'u ña ña odo nūu iña ña. ⁵ Ntá tsi ñadi'í san ne, tē ña davi nūu ña diki ña dá káka'an ntá'ví ña nī dá káka'an ña tú'un Xuva kō ne, ñá kaiko ñu'u ña ña odo nūu iña ñá di. Dadii tsí ó te ni dēte ña diki ña. ⁶ Tē ña dá'vi nuu ñadi'í san diki ñá ne, dii ka vā'á ó é na detē ña. Ntá tsi tē dōo doka'an é detē ñá diki ñá, o te kūntíi kue'en diki ñá ne, na dá'vi nuu ña diki ña. ⁷ Ntá tsi ñatíi san ne, ña vā'á o te dá'vi nuu ña diki ña, tsí naa Xuva kó ntoo ña. Kanañē'e ñá tsi dōo ka'nu Xuva kō né, kanañē'e ñadi'í san tsi dōo ka'nu ñatíi san di. ⁸ Tsí ñatíi san ne, ñá te kúñū ñadi'í ni kúvi ña, tsí ñadi'í san é xkintika ñatíi san kúvi ña. ⁹ Ntē ña ni de vā'a Xuva ko ñatíi san é kúvi ña iña ñadi'í san, tsí ñadi'í san é kúvi ña iña ñatíi san. ¹⁰ Dukuān é kántio é kutāvi nūu diki ñadi'í san, vata koo é dito é kaiko ñu'u ña ñatíi san. Kuenta iña ánjē sán di. ¹¹ Ntá tsi ñatíi, ña kantikin Xuva kō ne, kantio ña ñadi'í san ne, kuan tsi kaa ñadi'í, ña kantikin Xuva kō dí, kantio ña

ñatīi. ¹² Tsí vata ō ve'xí ñadī'í san xkintika ñatī'í san ne, ñatī'í san ne, ñadī'í kanakāku ña ña. Ntá tsi ntuvi ña vé'xi ña nta'a Xuva kō.

¹³ Divi ntō ka'an ntó te vā'á o, o tē ña vā'a o é ká'an ntā'ví ñadī'í san é ña kutavi núu diki ña. ¹⁴ Ntá kutuni mí kó tsi dóo doka'an é koo nani idi ñatī'í san. ¹⁵ Ntá tsi tē dóo nani idi ñadī'í san ne, dóo vā'a kaa. Tsí xē'é Xuva ko idi ña é kutavi núu diki ña. ¹⁶ Ntá tsi tē xóo ncho tiin núu i nuu i sá'a ne, xo'o ne, ñá kuān xkoó ini o; nté da xóo ka ña ntákuinti'xe i Xuva kō ñá kuān xkoó ini ña.

E ña té kuedadīi tsi ntaé'xi ña da ntánataká nuu ña

¹⁷ Nuu i é ncho ka'án u ni ntō ne, ña xkúntee iní ko vatā ó de nto da ntánataká nuu nto, tsí da ntáde kini nto ni tā'an ntó naa i é vii nto é vā'a. ¹⁸ É kui uun itó ne, téku ko ne, da ntánataká nuu nto é kunuu iní ntó Xuva kō ne, ña té uun tsi nima nto, tsí da ntaé'nte dava tá'an nto. Ne, un síin kakuinti'xe ko sá'a. ¹⁹ Á te kántio é kīi nteé xio ta'an ntó vata koo é kūtuni xoo é ntántikin ntí'xe i Cristu.

²⁰ Dukuān ne, da ntánataká nuu nto é ka'xī ntó tañú'u nī é kō'o nto ntute tinti'ó san é naka'an ntó Xuva kō ne, ñá tē nuu é ntaā i ntáde nto. ²¹ Tsí ña te kuédadīi tsi ntaé'xi nto, tsí iō ntó ne, di'na nto kaintóo nto é ka'xi nto, da nīi iō ta'an nto ntoo ntite ña. Uun ña kakákin ña da nīi iō ñá ne, da ntáde ki'vi ña. ²² ¿Vá ña tuvi ntu ví'i nto mí ká'xi nto ni mí kō'o nto? ¿Nté kui ntánantii ni'ni ntu nto xúkun Xuva kō ne, kaxé'e nto doka'an iña ta'an nto, ña é ña te neé iō iña i? ¿Nté koo ka'án u ni ntō ve?

¿Vá ká'án ntu u tsi dóo vā'á ó de nto? ¿Ñá'a ni san!

Da ntaé'xi o kúñu Xuva kō (Mt. 26:26-29; Mr. 14:22-25; Lc. 22:14-20)

²³ Ta'xi Xuva ko tū'ún ña é ká'án u ni ntō ne, divi é nañé'e ú nto: divi tsi niñú di'na dá diko ña Jésuú ne, kidaā kí'i Jesuu táñú'u san. ²⁴ Dā kúvi nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō né, ē'nté dava ña tañú'ū sán ne, dá kakā'an ña: “Kí'i nto, dá ká'xi nto. Sá'a ne, kúñu ko é kué'e i kuenta iña nto. Kuān koo vii nto sá'a é nanū'u ntó iní nto ko”, ka'an ña. ²⁵ Dā kúvi é'xi ña ne, kuan tsi ō kí'i ña e'xín san dí ne, dá kakā'an ña: “E'xin sá'a ne, niñí ko é kué'é u kuenta iña nto, kuenta iña tú'un xéé san e tá'xi Xuva ko xū'u ña. Vata dá ko'o nto sá'a ne, nanū'u ntó iní nto ko”, ka'an Jésuu. ²⁶ Dukuān ne, vata dá ntaé'xi ntó tañú'ū sa'á ni vatā dá ntáxi'i nto ntute tinti'ó san ne, ntánañe'ē nto tsí xi'i Jésuu kuénta iña ko. Kuān tsi koo vii nto un tsi da nté nainu xtúku ña.

Nté koo ka'xi o kúñu Xuva kō

²⁷ Da xóo ka ña'a, ña é dotó tsi ka'xi tañú'ū sán ni ña é doto tsi ko'o ntute tinti'ó san ne, kaka'an Xúva kō tsi iō kuetsí ña, tsí ña kaíko ñu'u ña kúñu Xuva kō, nté niñi ñá di. ²⁸ Dukuān ne, é un é un o na kadā kuení ko nté iō nima kó, te vā'á o ni Xuva kō ne, kidaā ne, kuvi ka'xi o tañú'ū sán ne, ko'o o ntúte tinti'ó san di. ²⁹ Tsí ña'a, ña é ña vā'á o tuvi ni Xuva kō ne, te ká'xi ñá tañú'ū sán, te kō'o ña ntute tinti'ó san dí ne, kantuku mii ñá é ntō'o ña, tsí ña kaíko ñu'u

ña kúñu Xuva kō. ³⁰ Dukuān né, dōo titín nto ntánchokuví nto ne, ntáxio vita nto. Iō ntó ne, e xí'i ntó di. ³¹ Ntá tsi te mii o kōto vá'a o nimá kō nté o kaika ni Xuva kō ne, ña túvī nté koo nanto'o ña kō. ³² Ntá tsi dá iō kuétsi ko ne, kata'xi Xuva ko é nto'o kō vevii vata koo é ña ta'xi ña é nto'o ko ntii dañu ntúvi. ³³ Dukuān né, ēní ko, dá ntánataká nuu nto é ká'xi ntó ne, kuntētu tá'an nto vata koo é dādii tsi ka'xi nto. ³⁴ Tē xoo dōo kakakin i ne, nā kínaká'xi ña nú vi'i ña kán, vata koo é ña nanto'o Xuva ko nto é vatá ó de nto da ntánataká nuu nto. Te iō ka é ncho tsixe'e ntó kó ne, ka'án u te vē'xí xtuku ú é koto ni'ni ú nto.

12

É káta'xi Espíritū Sántū

¹ Ntio ko é kūtuni vá'a nto, ēní, kuenta iña i é káta'xi Espíritū Sántū san ko.

² Ini nto tsi kídaā, dá vāta kuinti'xe nto Xuva kō ne, da vá'a xnto é kanañē'e ñá'a san nto é kunuu iní ntó santu ña é ña kaká'an. ³ Dukuān ne, kaka'án u ni ntó tsí xoo é káka'an káni i iña Jesuú ne, ña túvi Ēspíritū Sántū nuu nima i. Ntē ña xoxó kuvi ka'an i é Jesuú ne, divi ña e Tó'o ntí'xe ko, tē ña te kuénta iña Espíritū Sántū san é káka'an ña.

⁴ Dōo ki'in nuū i é kūvi ni'i ña'a é vii ña, ntá tsi uun tsi Espíritū Sántū, ña katsi'i. ⁵ Dōo ki'in nuū í iō nté koo xntii ō, ntá tsi uun tsi Xuva ko, ña é ūve ntee ko. ⁶ Dōo ki'in nuū i é vii ó ne, ntá tsi uun tsi Xuva ko, ña é kata'xi un ntí'i é vii ó xe un xé un ō. ⁷ Xe un xé un ō díto é nuu Espíritū Sántū

sán nima ko é vā'á ko un ntí'i ntí'i o. ⁸ Iō ñá ne, kani'i ña e dōo ini ña nté koo ta'xi ña ko itsi. Iō ñá ne, kani'i ña e dōo ki'in iní ña nté koo ka'an ña. Ntá tsi ntuvi ñá sá'á ne, ní'i ña é kūvi vii ña uun tsi nta'a Espíritū Sántū. ⁹ Iō ñá ne, kani'i ña e dōo kuntee iní ñá Xuva kō. Iō ñá ne, kani'i ña é kūvi ntavá'a ña ña nchokuvi. ¹⁰ Iō ñá ne, kani'i ña é kūvi vii ña nuu i e dōo na'nu. Iō ñá ne, kani'i ña é kūvi ka'an ñá naa Xuva ko. Iō ñá ne, kani'i ña é kūvi kiní ña nee é vē'xí nta'a Espiritu Xuva ko ō nee é vē'xí nta'a é ña vá'á. Iō ñá ne, kani'i ña é kūvi ka'an ña tuku tú'un é ña te tú'un mii ñá. Iō ñá di ne, kani'i ña é kūvi ka'an ña neé kani tú'un tú'un xoo kaka'an i. ¹¹ Ntá tsi un ntí'i ntí'i nuu i sá'a vē'xi uun tsi nta'a Espíritū, divi Espiritu mii Xuva kō. Divi ña kata'xi ña kō, xe un xé un ō, neé ntí'i ntí'i nuu i é vā'a vata kaa é ntio ña.

Un ntí'i ntí'i ó ne, uun tsi kúñū kúvi ō

¹² Kūñū kō né, kuān te dōo titín ta'vi i iō ne, uun tsi kúñū kúvi. Kuān tsi kaa kúñū Cristú di. ¹³ Dā itsi ntute o kuénta iña Espíritū Sántū sán ne, uun tsi ntúvi o ni tā'an ko, ña ntákuinti'xe i san. Kuān te ñá Israeé o, kuān te tuku tátá kō né, o kuān te io tó'o ko, ō ña tuvi tó'o kō, ntá tsi úun tsi Ēspíritū Sántū san núu ña nima ko, un ntí'i ō.

¹⁴ Kūñū ko ne, ña té uun tá'vi tsi ni kūvi, tsi dōo titín ta'vi i. ¹⁵ Tē di dí'in kō san ká'an: “Xu'ú ne, ñá te nta'a ni kūvi u; dukuān ne, ñá kaduku ntée u kúñū san”, koo ka'án ne, ñá tē nee va'a é kuān ó kaka'án ne, ña kaka'án ka

i kúñū san. ¹⁶ Tē dí tutun ko ká'an: "Xu'ú ne, ñá te ntūxnūu ni kūvi u; dukuān ne, ñá kadūku ntée u kúñū san", koo ka'án ne, ñá tē ne vá'a é kuān ó kaka'án ne, ña kaka'án ka i kúñū san. ¹⁷ Tē dí da kaniī ō kúvi o ntūxnūu ne, ¿nté ntu koo tekú ko? Tē dí da kaniī ō kúvi o tūtún ne, ¿nté ntu koo ta'ni o? ¹⁸ Ntá tsi tsúve Xuva ko ta'vī kúñū kō mí e ntío ña. ¹⁹ Tē dí un ntíí é uun tsi nuu i kúvi ō ne, ¿nté ntū ó kúñū kō? ²⁰ Ntá tsi kuān te titín ta'vi ī ne, uun tsi kúñū kúvi.

²¹ Ña kúvi kā'an ntūxnūu kō sán ni ntā'a ko: "Ña ntío kó o", koo ka'an. Nté diki kó ña kuvi ká'an ni dí'in kō: "Ñá ntío kó o", koo ka'an. ²² Uun nuu i é ña té nee nuu á'vi, kuini kō né, divī e díí ka kantio. ²³ Mí'ī e díí ka ña nuu á'vi kúñū kō, kuini kō ne, díí ka katavi núu doo vá'a. Mí'ī e díí ka kakuka'an nuú kō é kīni ña'a sán ne, díí ka kadē kuení ko é kutāvi nuu vá'a, ²⁴ ntá tsi mí'ī e díí ka vá'a ito ne, ñá kantio é kuān koo kutavi núu. Kuān o de vá'a Xuva kō kúñū kō, vata koo é díí ka víi o kuēnta nuu i e díí ka ña nuu á'vi, kuini kō. ²⁵ Dukuān ne, ñá nāa núu ta'vī kúñū kō san, tsí e un é un ta'vī kúñū kō sán ne, da miī é ntio i ta'an i. ²⁶ Te uun ta'vī kúñū ko kānto'o i ne, dá kaniī kúñū ko ntō'o i di. Tē xoó ntavá'a i uun ta'vī kúñū sán ne, kaniī díni í di.

²⁷ Vi'a vé ne, xo'ō ne, ntáduku ntée o Crīstu. Kuvi ka'an o tsi kúñū ñá kúvi ō xe un xe un ō. ²⁸ Dukuān é da io iō tsi tsiñu é vii ó iña Xuva ko ini ukún san: é kui ūun ne, pustru ña; é kui ūvi ne, ña ntáka'án naa Xúva kō; é kui ūni ne, ña ntánañ'e;

dá vē'xí xku ña ntáde nuu i e dóo na'nu, ni ña ntántavá'a ña nchokuví ne, ni ña ntáxntii, ni ña ntáde kú've, ni ña ntáni'í é kúvi ka'an ña tuku tú'ūn e ñá ini ña. ²⁹ Ñá te ūn ntíí ntíí o é pustru o ne, ñá te ūn ntíí ntíí o é kúvi ka'an ó naa Xuva ko. Ñá te ūn ntíí ntíí o é kuvi nañ'e' e ó, ntē ña te un ntí'í o kúvi vii o núu i e dóo na'nu. ³⁰ Ñá te un ntí'í o kúvi ntavá'a o ña nchokuví san. ¿Vá un ntíí ntíí xntu ó kuvi ka'an ó tuku tú'ūn é ña ini o? Ñá te un ntí'í o kuvi ntada ntaa o neé kani tú'un e ntáka'an ña. ³¹ Ntá tsi un ntíí ntíí ntó nantuku nto kaniī nima ntó nēe e díí ka va'a. Ntá tsi ví'a vé ne, nañ'e' e ú nto uun itsi e díí ka vá'a o.

13

Nee iña é kuñima ko

¹ Kuān te kuvi ka'án u da neé ka tú'ūn é ntáka'an ñá'a, un tsi nte tú'ūn é ntáka'an ánjé sán ne, ntá tsi tē ña kakuinimá ko ne, vata kaa uun kaa é kánaduku ntée tatsin kaa ú, o vāta kaa stañu é kaka'ñí kaa u. ² Te ní'í ko é kā'án u naa Xuva kó ne, te íni u un ntíí ntíí nuu i é mií tsi Xuva ko íni ñá ne, te íni u un ntíí ntíí é íni ña'a sán ne, te íni u ka'án u ni xūku san é na kí'in íkan ne, na kí'xi i'a ne, ntá tsi tē ña kakuinimá ko ne, ñá vādá kaidiá'vi ko. ³ Te kué'é u un ntíí ntíí iñá ko ña nta'vī san, o te kué'é u kúñū ko é kā'mi ña'a sán ne, ntá tsi tē ña kakuinimá ko ne, ñá vādá kaidiá'vi ko.

⁴ É kuñima kó ne, é na kūtíi o ni ta'an kō ne, e dóo vá'a koo vii o ni ña. Ñá kune'ū ini ko ni ña; ña kada ka'nu ña'a ō; ntē ña kadá kuení ko te díí ka va'a ña'a ō. ⁵ Ñá kadā xení o ni ta'an kō; ñá te é vā'a mii

ko nantuku ō; ñá kudiin o ni ta'an kó; ntē ña xntekú ō nima ko tē neé vií ña ni kō. ⁶ Ña te da díní kó te xoo kó'xo nteé i, tsí e díní kó ne, nee é nuu é ntaā i. ⁷ É kuinima kó ne, é kada ka'nū iní nti'i ō. Kuinti'xe nti'i kō dí. Un ntií ntií kuntéu ō ne, kutii nti'i kutii nti'i kō.

⁸ Xée ntūvi é ña ka'án ka ña'a san naa Xuva ko nee é vē'xí kuvi. Xée ntūvi é ña ka'án ka ña'a tuku tú'un é ña te tú'un mii ñā. Xée ntūvi é ntoko ñū'u é kiní ñá'a san. Ntá tsi é kuiníma kó ne, ña nti'í. ⁹ Vevii ne, un síin tsi iní o ne, un síin tsi kuvi ka'an o nee é vē'xí kuvi di, ¹⁰ ntá tsi xee ntūvi é kiní o nee é nuu é ntaā í ne, kidaā né, nti'í é un síin tsi iní ō. ¹¹ Dā kulú'ntí ú ne, kaka'án u vatā ó kaka'an i'xa lu'nti. Kakutuní ko ne, kadē kuení ko vatā ó de i'xa lu'ntí san di. Ntá tsi dā kúka'nu ú ne, xtuví mii ú é idé u vatā ó de i'xa lu'ntí san. ¹² Vevii ne, ñá kaíní va'a o, tsí vata te speju déntu kaito nuu ō; ntá tsi kidaā ne, kiní va'ā o. Vevii ne, un síin tsi iní u. Ntá tsi te kúvi vé ne, kiní vā'á u, vatā ó iní Xúva kō ko.

¹³ Vi'a ve ne, úni nūu i é ña nti'i: é kuinti'xe kō, é kuntetu ō, nī é kuiníma kó ta'an kō. Ntá tsi é dií ka ka'nu ne, é kuiníma kó ta'an kō.

14

Dá kakā'an o tuku tú'un é ña iní o

¹ Kanī nima ntó kuinima ntó ta'an nto ne, ntá tsi nantuku nto nēe nuu i e tá'xi Xuva kō ne, dií dií ka é ká'an ntó naa ña. ² Tsí xoo é nī'i i é ká'an tuku tú'un é ñá iní ne, ña te ñá'a kaka'an ni'i ña, tsí Xuva ko káka'an ni'i ña. Xoxó kañe'e diki i tú'un é xe'é

Espíritū Sántū san é ká'an ña. ³ Ntá tsi xoo é nī'i i é ká'án naa Xuva kó ne, kaka'án ni ñá'a san vata koo é dií ka kuka'xi nuu ña, vata koo é tsi'í ntií ña ñā ne, vata koo é nāxnuu ka'nu ña nima ñá di. ⁴ Tē xoó ka'an i tú'un e ñá iní ña ne, dií ka kakuka'xi nuu mii ña. Ntá tsi xoo é káka'an i naa Xuva ko ne, kaxntii ña un ntií ntií ña ntákuinti'xe i san é kuka'xi nūu ña.

⁵ Ntio ko é nī'i nto un ntií ntií nto é kūvi ka'an nto tuku tú'un é ña iní nto. Ntá tsi dií dií ka ntio ko te kuvi ka'an ntódo nto tú'un Xuva kō. Tsi dií ka kaidiá'vi é ká'an ó tú'un Xuva ko nāa i é ká'an ó tuku tú'un, tē xoxó ña ntada ntaa tú'un é káka'an ó san, vata koo é kadiá'vi iña un ntií ntií ña ntákuinti'xe i san. ⁶ Dukuān ne, ení, té xu'ú kixkoto ní'ni ú nto ne, te ká'án u tú'un é ña iní ú ne, ¿mí'i ntu kaxntii ú nto? Ntá tsi kuvi xntii ú nto te ká'án u neé ta'xi Xuva ko é kūtuní ko, ō neé iní u é nuu é ntaā i, o tú'un é ta'xi Xuva kō é ká'án u ni nto, o nūu i é nañe'e ú nto.

⁷ Un tsi nte strúmentu é kanakueku ō ne, vata kaa choó san ne, o vata kaa kiñú'u san é ña kantíto, ntá tsi tē ña vá'a koo nakueku ō ne, ña díto neé kaeku. ⁸ Tē ña vá'a koo nakueku o trunpetá san é kákana ña sntadun san é kí'in ñá du'xēn ne, ¿xoo ntu koo tú've i é kí'in i du'xēn? ⁹ Kuan tsí o kúvi ni ntō di. Te ká'an ntó ni ñá'a tú'un ntō é ña kañe'e diki ña ne, ¿nté ntu koo tekú ña é káka'an nto? ¡Vata kaa ña kaka'an ni'i tátsín san ntáa nto! ¹⁰ Ñá te nté kaa tú'un iō da mí'i ká ñuu ñuxiví a ne, un ntií ntií dóo vá'a tsi kuvi kí'in diki ña é káka'an.

11 Ntá tsi tē ña káñe'e diki ko tú'ün é ntáka'an tuku ña'a ne, díto é xio ñuu ña kuenta iña ko ne, xo'o né, xio ñuu ko kuēnta iña ñá di. 12 Dukuān ne, te dóo ncho ni'i nto nuu i é káta'xi Espíritū Sántū sán ne, nantuku ntō neé nuu i é díi ka kaidiá'vi i é kuka'xi nuu un ntíi ntíi ña ntákuinti'xe i san.

13 Tē xoó kaka'an í tuku tú'ün né, na kākan ñá nta'a Xuva ko, na ta'xi ña é kūvi ntada ntaa ñá neé kani tú'un.

14 Tsi te kaka'an ntâ'vi u tú'ün e ñá ini ú ne, nímá ko kaka'an ntâ'vi, ntá tsi ñá tē neé káñe'e diki ko. 15 ¿Neé ntu vii ú ve? Ka'an ntâ'vi u ni nímá ko ne, ka'an ntâ'vi u ni diki kó di. Kata ú ni nímá ko ne, kata ú ni diki kó di. 16 Tsi te da mii tsi nima nto kanuu ini nto Xuva kō ne, ¿nté koo ka'an ntâ'vi ña é ñá ini san ni ntō dadii dá kanakué'e nto sintiá'vi nta'a Xuva ko, tē ña katéku ña nee iñá kaka'an nto? 17 Kuān te dóo vá'á ó kaka'an ntâ'vi nto dá kanakué'e nto sintiá'vi nta'a Xuva kō ne, ña kaidiá'vi é kuka'xi nuu ta'an nto nta'a Xuva kō. 18 Xu'ú ne, kanakué'e ú sintiá'vi nta'a Xuva kō tsí díi ka kaka'án u tuku tú'ün é ña ini u é un ntíi ntíi nto. 19 Ntá tsi dá tūví u ni ña ntákuinti'xe i sán ne, díi ka vá'á ó kuān te úvi uni xú'u ka'án u é kīni ña'a san vata koo é díi ka kutú've ña, naa i é ka'án u u'xi míil tú'ün é ña k'ín diki ña.

20 Ení, ñá ku dē kuení nto vatā ó kadē kuení i'xá san. Mii tsi kuēnta iña núu i é kīni kaa ne, vii nto vatā ó de i'xá san é vata kutú've i é vii i é kīni kaa. Ntá tsi kadā kuení nto vatā o ntádē kuení ñatā san. 21 Lei Xúva kō ne, uve na'a, kaka'an: "E tuku tú'ün

ka'án u ni ña ñuu sá'a, ne, ña vé'xi xio ñuu ka'an ñá ni ña nāá ko, ntá tsi nte da'a sá kuān koo ka'án u ne, ña téku ña, ka'an Xúva kō", ka'an.

22 Dukuān ne, é ká'an ó tuku tú'ün é ña ini ó ne, vata koo é kīni ña'a, ña é ña kákuinti'xe i ne, ñá te ña ntákuinti'xe i san. Ntá tsi te ká'an o tú'ün é tá'xi Xuva ko ne, vata koo é kīni ña ntákuinti'xe i san ne, ñá te ña é ña ntákuinti'xe i. 23 Da ntánataká nuu un ntíi ntíi ña ntákuinti'xe i sán ne, é un é un ña ntáka'an ña tuku tú'ün é ña ini ña ne, kidáa ne, te xēe ña'a, ña é ñá ini nuu i sá'a, o ña'a, ña é vata kuintí'xe i ne, ¿vá ña ka'an ntú ña te ntákuluku nto? 24 Ntá tsi te ün ntíi ntíi ntó ka'an nto tú'ün e tá'xi Xuva kō né, te xēe ñá'a, ña é ñá ini nuu i sá'a ne, o te xēe uun ña'a, ña é vata kuintí'xe i ne, koto ña neé ña'a ña ne, kūtuni ña tsí ío kuétsi ña kuēnta iña tú'ün va'a é ntáka'an nto san. 25 Kutuni ña nee é ñu'u xū'u nima ña ne, nakunchíti ña nuu Xuva ko ne, kunuu ini ñá ña. Kutuni ña tsí nuu mé'ñu nti'xe Xuva ko ntō.

Vii nto vata xkoó ini nto, ntá tsi na kuiñi ukun

26 Vi'a ve né, ení, dá ntánataká nuu nto ne, iō ntó ne, kuvi kata nto; iō ntó ne, kuvi nakuā'a nto ña'a san; iō ntó ne, kuvi ka'an nto tú'ün e tá'xi Xuva kō é kūtuni nto; iō ntó ne, kuvi ka'an nto tuku tú'ün é ña ini nto; iō ntó ne, kuvi ka'an nto neé kani tú'un tú'un ña. Kuān koo vii nto vata koo é díi ka kuka'xi nuu nto ni Xuva kō, un ntíi ntíi nto. 27 Tē xoó ncho ka'an í tuku tú'ün é ña ini í ne, na ká'an úvi uni ñá'a, ntá tsi kui kui uun ña na ká'an ña. Kidáa

né, kuntĩtsĩ uun ña é ntāda ntaa neé kani tú'un tú'ūn é kākā'an ña. ²⁸ Ntá tsi tē xoxo nté uun ña é ntāda ntaa neé kani tú'un sá'ā ne, dii ka vá'ā o é ña ká'an kue'en ña tuku tú'ūn é ña ini ña da ntánataká nuu ña. Diin diin tsi na kā'an ntā'ví mii ña ni Xuva kō. ²⁹ Tē xoó ncho ka'an i tú'ūn é xe'é Xuva kō é kūtuni ñá ne, uvi úni tsi ña na kā'an ña. Na kīni ña nguĩ sán ne, na kā'an ñá te nuu é ntaā i é kākā'an ña. ³⁰ Ntá tsi tē xe'é Xuva ko tú'un é kā'an túku ña'a, ña tuvi íkán né, na tēe kádin ña é kākā'an dí'na san. ³¹ Kuyi ka'an nto, un ntĩ ntĩ nto e ní'i nto tú'ūn e tá'xi Xuva kō, ntá tsi kuentá uun xntō, vata koo é un ntĩ ntĩ nto kutú've nto ne, ntuka'nu ini nto. ³² Xoo é ní'i i tú'ūn é xe'é Xuva kō ne, kuyi kada kú've mii neé ura ká'an. ³³ Tsi ña ntio Xuva ko é kōo da vántiñi o kuntoo ō, tsi ntio ña é diin diin tsi kuntoo ō.

Vatā xkoó ini un ntĩ ntĩ ení kō, ña ntákuinti'xe i sán ne, ³⁴ ñadĩ'í san ne, diin diin tsi na kũntoo ña ini ukún kán, tsi ña vá'ā o te ka'an ña. Kantio é kuiko ñu'u ña vatā ó kaka'án lei Xúva kō. ³⁵ Tē neé ncho kutuni ñá ne, na tsixe'e ña xii ña tē neé ña nú vi'i ña kán. Tsi ña vá'ā o é kā'an ñá ini ukún kán.

³⁶ ¿Ntē ō ntu? ¿Vá nta'a ntú nto vé'xi tú'un Xuva kō kuan? Ntē ña te da mii xnto ni ní'i nto tú'un ña. ³⁷ Xoo é kākā'an i tsi ní'i i tú'ūn é xe'é Xuva kō é kā'an náa ña ne, o tē dóo ini ña Xuva kō ne, na kīni ñá tsi sá'ā é kakā'u ú iña ntó ne, uun e tá'xi Xuva kō é kada ntaa o. ³⁸ Ntá tsi tē xoó ña'a ña káde ña kuenta tú'ūn sán ne, ña kú de nto ña kuentá di. ³⁹ Dukuān ne, ení, kákan nto nta'a Xuva

ko na tā'xi ña é kā'an ntó naa ña ne, ñá ku ē'nté nuu nto é na kā'an ñá'a san tuku tú'ūn é ña ini ña. ⁴⁰ Ntá tsi da neé ka é vii ntó ne, ñá ku dotō tsi vii nto ne, kuentá uun xnto ka'an ntó vatā ó ntio Xuva kō.

15

Dā ntoto Cristu

¹ Ení, ntio ko é na naka'an ntō tú'ūn va'á san é nañé'e ú nto kídaa nté koo nakáku ō. Diyi tú'un é kuinti'xe nto kídaa ne, kuan tsi ó ntákuinti'xe nto veví di. ² Kuenta iña tú'ūn sa'á ne, nakáku nto, tē ña xtuvi mii nto tú'un vatā o ka'an ntódo ú ni ntō ne, tē ña te é ntaā i é kuinti'xe nto.

³ É kā'án u ni nto tú'un é dii ka nuu á'vi i é ní'í ko: é xii'í Cristu kuénta iña kó, vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō ne, ⁴ íntū'xí ña, ntá tsi da kúvi uni ntúvi ne, ntōto ñá vatā ó kaka'an tú'un Xuva kō. ⁵ Kídaa ne, ini Pedrú san ña ne, dā ku e ví'i ne, íni pustrú ña nguĩ san ñá di. ⁶ Rkontúvi ne, ú'un sientu ñá'a, ña ntákuinti'xe i san, ini ña ña é uun ito tsi. Iō ñá ntoo ká ña; iō ñá ne, e xí'i ña. ⁷ Uun ká tuku ntuvi ne, ini Santiau ña; kídaa ne, un ntĩ ntĩ pus-tru ña ini ña ña di.

⁸ Dā ntii ata i ne, ini u ñá di, xu'u é vata kaa uun i'xa é kákú xe'e kaa u. ⁹ Tsi xu'ú ne, dii ka dutsi u é un ntĩ ntĩ pustrú san ne, ntē ña nuu â'vi ko é kā'an ña'a san é pus-trú u, tsi dóo dé xení u ni ña ntákuinti'xe i Xuva kō kídaa. ¹⁰ Ntá tsi dóo vá'ā o dé Xuva ko ní ko dá nadama ña ko vata koo é kúvi u vata kaa ú sa veví. Ná te dotō tsi ni eté xaa u e dóo va'a e tá'xi ña ko,

tsí xu'ú ne, díí ka kade tsiñu u é un ntíí ntíí ña nguī san. Ntá tsi ña te da mīí tsú kade tsiñu u, tsí Xuva ko nuu ña tsiñu va'á san, ña kade ña tsíñu va'á san é kade u. ¹¹ Ntá tsi ña té ini te xū'ú ne, o ña nguī san ntáde ña tsiñu san, tsi ntánañē' é nti tú'un Xuva kō né, ña e kuínti'xe nto.

Tē ntóto ña xi'i

¹² Ntá tsi tē ntáka'an ntódo nti tsi ntóto Cristu dá xi'i ña ne, ¿nté kui iō ntó ne, ntáka'an nto tsi ña ntántoto ña xi'i san, kuan? ¹³ Tē dí ña ntántoto ña xi'i san ne, Cristú ne, ña ni ntóto ña di. ¹⁴ Tē dí ña ni ntóto Cristú san ne, é ntaā í e ntáka'an ntódo ntí ne, e kuínti'xe nto ne, é ntaā í; ña tē neé nuu á'vi. ¹⁵ Tē dí kuān ó ne, ntáde vetē ntí iña Xuva ko, tsí ntáka'an nti é nantoto Xuva kó Cristu dá xi'i ña. Ntá tsi ¿nté ntu o nántoto ña ña kuan, tē dí ña ni ntoto ña xi'i san? ¹⁶ Tsí tē dí ña ni ntoto ña xi'i san ne, nté Cristú ña ni ntoto ña di. ¹⁷ Tē dí ña ni ntóto Cristú ne, é ntaā í é ntákuínti'xe nto ne, ña tūví xóo kada ka'nu iní i ni kuétsi nto. ¹⁸ Tē dí kuān ó ne, un ntíí ntíí ña xi'i, ña é kuínti'xe i Cristu dá xi'i ne, ña ni xēe ntá'a Xuva kō. ¹⁹ Tē dí da ntántito tsi o ñuxiví a e ntántétu o Cristú ne, díí ka nta'vi ide o é un ntíí ntíí ña'a san.

²⁰ Ntá tsi ña te kuān ó kivi, tsí é nuu é ntaā í ne, ntoto Cristu dá xi'i ña. Vata kaa kití vidin e kíí di'na ma é tatā kó kaa ña, tsí di'na ña ntóto ña é un ntíí o. ²¹ Uun tsi ñatíí ide ña kuétsi é ió doxi'i san ne, uun xtuku tsi ñatíí ntóto ña vata koo é ntóto ña xi'i. ²² Vata o ni'i ko é kivi o é kuétsi

Adaán ne, kuan o ni'i kó ntuvi iña kó nta'a Cristu. ²³ Ntá tsi kuiñi ukūn ó ntoto o, vatā ó kaduku ntée o. Di'na Cristú odo núu ña ntóto ña. Kidaā ne, dá nañu xtúku ña ne, ntoto un ntíí ntíí ña kaka'an í ña. ²⁴ Rkontúví ne, xēe ntúvi é ntíí ñuxiví san. Tē kúvi nantíí Cristu é un ntíí ña tsiñu na'nu i sán, ni ña ntáde kú'vé san, ni un ntíí ntíí ña'a, ña e dóo ió i é víi ne, da kidāā nakué'e ña da kaníí mí kade kú'vé ña nta'a Xuva kō. ²⁵ Tsí Cristú ne, kantio é kadá kú'vé ka ña un tsi da nté kúvi víi ña ni un ntíí ntíí ña ntaínchu'vi ña. ²⁶ É ntíí ata i é kaínchu'vi ña ne, ña di'ni sán doxi'i san ne, nantíí ña di. ²⁷ Tsí Xuva kō ne, xē'e ña é kodo núu Cristu é un ntíí ntíí nuu i. Ntá tsi é káka'an o "un ntíí ntíí nuu í san" ne, ña te kaká'an o te kodó nuu ña iña Xuva ko, tsí Xuva kō xē'é ña é kodo núu ña un ntíí ntíí nuu i. ²⁸ Tē kúvi ide I'xá Xuva ko núu i sá'a ne, nakué'e ña é kadá kú'vé Uva ña iña ña. Dukuān né, da nēe ka nuu í ne, di'na ká Xuva kō.

²⁹ Tē ña kuan koo kúvi ne, ¿nté kui kuān xkoó ini kú ña ió ña kuān é tuku ña'a kutsi ntute ña naa ña xi'i san? Tē dí ña ni ntoto ña xi'i san ne, ¿nté kui kuān xkoó de ntu ña kuan?

³⁰ ¿Nté koo ntu é da nuu da kuií tsi ña u'vi ni'i nti ntuvi iña ntí kuan? ³¹ Uten uten doko sá kanakí'i ña ntuvi iña ko. Nuú é ntaā í. Nuú é ntaā í di tsi dóo diní ko kuenta iña nto, tsi ntákuínti'xe nto Tó'o ko Jesūcristu. ³² ¿Neé ntu tsiñu nāa u ni ñañá san, vatā o de ña ñuú Efesú san ne, tē dí ña ni ntoto ña xi'i san? Díí ka vá'á ó na kō'o ka'xi o, tsí tevāā ne, kúvi o.

³³ Nǎ ku dā vá'a nto é kanī nta'ví ña'a san nto. Tsí kuví nti'xe vatā ó kaka'an ña'a: "Te kuve ta'an ó ña kini ntáa sán ne, xtuvī mii o é vā'a é ini o", koo ka'an ña. ³⁴ Na ntūtuni ntó ne, vií nto é vā'a. Nǎ kú de ká nto é kīni kaa san. Tsi ió ntó ne, ñá ini ntó Xuva kō. Kaka'án u sá'a vata koo é na kūka'an nuu nto.

¿Nté ntu o kantoto ñá xi'i?

³⁵ Á te ió ntó ne, kadā kuení nto: "¿Nté ntu koo ntoto ká ña xi'í san? ¿Nté ntu kaa kúñu ñā?", koo ka'an nto. ³⁶ Nǎ ku tsixe'e tūntu nto. Tsí tsíkin, kiti kaí'xi nto ne, ¿ntē ntú koo kue'nu tē ña di'na té'u? ³⁷ Tsi é kaí'xi ó ne, é tūku kaa te kéne. Tsí da mii tsíkin dá i'xi nto, kuān té tsikin trigú ne, o da neé ka tsíkin. ³⁸ Ntá tsi Xuva kō ne, kaxé'e ña é un é un tsíkin sán xuku i ni kiti i vatā o é ntio ña. É un é un tsíkin sán ne, é un é un nuu i di. ³⁹ Da neé ka nuu kúñu sán di ne, ñá te úun tsi nuū i kúvi. Tsí uun tsi nuu i e kúvi kúñu ñā'a sán ne, é tūku ntáa kúñu kīti san ne, é tūku ntáa kúñu láa sán. Kúñú tsákā sán di ne, é tūku ntáa. ⁴⁰ Kuan tsí o kúñu é ió e dukún kán di, tsí ña te dadí ntáa kúñu é ió ñuxiví a. Ntá tsi ntuví kúñu sán ne, dōo vá'a ntáa. Ntá tsi e tūku ntáa kúñu é ió e dukún kán é kúñu é ió ñuxiví a. ⁴¹ Ngāntí san ne, dōo va'á ntuve i ne, dōo va'á ntuve xoó san di, ni xntiví san di, kuān te e tūku e tūku ntáa. Xntiví san ne, e tūku e tūku ntáa é un é un di. ⁴² Kuan tsí koo kuví te ntóto ña'a, ña é xi'í san di. Kúñu e kaí'xi ó ne, kate'u, ntá tsi kúñu é ntóto ne, nté uun ito ká ña kuví. ⁴³ Kúñu e kaí'xi

ó ne, ñá tē neé nuu á'vi, ntá tsi tē ntóto ne, dōo va'a. Vitā kue'en kúñu sán te i'xi ó, ntá tsi tē ntóto ne, dōo ntií. ⁴⁴ Te i'xi ó ne, uun kúñu kúvi o, ntá tsi kúñu é ntoto ne, dadí nī kúñu Xuva kō. Vatā ó ió kúñu kō ñuxiví a ne, kuan kōo nī'í ko kúñu ko te kuē'en o ntá'a Xuva kō.

⁴⁵ Tū'ún Xuva kō ne, kaka'an: "Adaan, ñá kui úun ne, ní'í ña ntūvi iña ña vata koo é kutuví ñá ñuxiví a", ka'an. Ntá tsi Adaan, ña ntií ata i kán ne, ní'í ña é kúvi ta'xi ña ntuví iña ko é kuntoo o ni Xuva kō. ⁴⁶ Ntá tsi ña te kúñu kō é kuntoo o ni Xuva kō é nī'í ko di'na, tsí di'na kúñu kō é ntuví nte'u. Da kidáa nī'í ko kúñu é kuntoo o ni Xuva kō. ⁴⁷ Natíí, ña kui úun ne, nté'ú kúvi ña ne, kaduku nteé ña ñuxiví a. Nǎ kuví úvī san ne, Tó'o ko ñā. E dúkūn kan vé'xi ña. ⁴⁸ Kúñú kō é nī'í o ñuxiví a ne, vata kaa kúñu ña kúvi nte'u kaa. Kúñu é nī'í ko e dukún kán ne, vata kaa kúñu ña e dukún kán kaa. ⁴⁹ Vata ó ntúvi ó ña kúvi nte'u ñuxiví a ne, kuan koo ntuví ó ña tuví e dukún kán di.

⁵⁰ E ncho ka'án u ni nto, éni: Nee é iña kúñu ni iña xiki kúvi ne, ña kúvi nī'í mí tuví Xuva kō. Tsí da neé ka é kate'ú ne, ña kúvi nī'í é kutuví ntií dañu ntūvi. ⁵¹ Kini nto ve tsi ntaa ú ni nto úun nuu i é nté uun xoxo ini i: Nǎ te ún ntií ntií ó kuví ó, ntá tsi un ntií ntií ó nadáma kúñu kō. ⁵² Uun da'na nchuví, vata koo kuví é nakuéni o, te éku trunpeta san é ntií ata i. Tsí kueku trunpetá san ne, kidáa ntóto ñá xi'í san e nté uun ito ka ña kuví ña. Xo'ó é ntántoo ká ó ne, ura tsí i nadama kúñu kō

di. ⁵³ Kantio é nādama kúñū é kate'ú san nī kúñū é ña katé'ú san. Kantio é nādama kúñū é kanti'i nī kúñū é kutūví ntii dañu ntūvi. ⁵⁴ Tē nādama kúñū é kate'ú nī é ña katé'ú ne, te nādama kúñū é kanti'i nī é ña kanti'i ne, kidáā ne, kuntaa é kāka'an tú'un Xuva kō: “Ña kōō ká doxi'i, tsi kúvi idé Xuva ko ni i”, ka'an. ⁵⁵ ¿Ña nta'vín ntun, doxi'i? ¿Mí'i ntu é kúvi víin kan nī nti? ¿Mí'i ntu kúvi ntuku kuí'in kan nti? ⁵⁶ Tsi kantuku kuí'i doxi'i san ko kuēnta iña kuétsi kō ne, kūtuni ko tsi ío kuetsi ko kuēnta iña léi san. ⁵⁷ Ntá tsi ntadiá'vi Xuva kō é káta'xi ña é kúvi vii o ni dóxi'i san nta'a Tó'o ko Jesúcristu. ⁵⁸ Dukuān né, éni, kuntikin nto é ña ku xtuví mii ntō e ntákuinti'xe nto; ña ku díta nto tūku itsi. Díi díi ka na kuka'xi nuu nto ni Xuva kō, tsi nto'ó ne, ini ntó tsi ña te é ntaā í e ntáde tsiñu nto ni Xuva kō.

16

Dómēni é ntánatakā ña iña ta'an ña

¹ Kuenta iñá domēni é ntánatakā nto iña ta'an ko, ña kuinti'xe i sán ne, kué'e nto vata o nañé'e u ña ntákuinti'xe i ñuú Galacia. ² É kui uun ntūvi vité san ne, naki'i da'an ntō domēni, vata kaa e ní'i nto. Na kōo tú'vē nto vata koo é ña kantio é natakā ntó tē xee u. ³ Tē xee u ne, kada vá'a u tutu é kuní'i ña é nakaxnúu nto é k'ín nī'í ñá domēni iña ta'an ko, ñá ntoo ñuú Jerusaleen. ⁴ Te kántio é k'ín u ne, k'ín ú ni ñá di.

Mí'í nchó k'ín Pablu

⁵ Kikoto ní'ni ú nto te ita ntí'xin ú ñuú Macedonia, tsi itsi ikān kuita ntí'xin u. ⁶ Ñá

ini u te kuvi kutūví u ni nto, kuān te uun dá'na, o dā nté kuita ntí'xin ntuvi ví'xin san, Kidáā né, kuvi xntii ntō ko dá nī k'ín u mí ntio é k'ín u. ⁷ Ña ntio ko é uun da'na tsi koto ni'ni ú nto, tsi kuān te nté kaa ntuvi kutuví u ni nto, te Xuva kō ntio ña. ⁸ Kuntētu ka ú i'a ñuú Efesu da nté kúvi viko é nakué'e o sintiá'vi nta'a Xuva ko iña i é ta'vi o, ⁹ tsi dóo ío tsiñu Xuva kō é kāda tsiñu ú i'a ne, dōo vá'ā ó kakuvi, kuān te dóo ío ñá ntáka'an ntée ko.

¹⁰ Tē xee Tímoteú ne, víi nto ña kuenta vata koo é kāān ña, tsi iña Xuva ko káde tsiñu ña vatā ó de ú xu'u. ¹¹ Dukuān né, kuiko ñu'u nto ñá ne, xntii nto ña na k'ín ka ña itsi ña vata koo é vā'á koo naxee ña mí tuví u. Tsi xu'ú nī ña kuinti'xe i sán ne, ntántétu ntí ña i'a.

¹² Ení ko Āpoló ne, dōo ikán u da xe'e nā kíkoto ní'ni ña nto ni tā'an ko ña nguíi san, ntá tsi ña ni ntio ña k'ín ñá vevii. Ntá tsi k'ín ñá tē ni'i ña ntuvi.

Tū'un da ntí'i tutú san

¹³ Kuenta tsi víi nto; ñá ku xtuví mii nto é ntákuinti'xe nto. Ñá ku u'ví ntó; na kúti nto vata kaa é tii nto. Koo ntii ntō. ¹⁴ Da nēé ka é víi ntó ne, víi nto é ntákuinima ntó ta'an nto.

¹⁵ Ini ntó, éni, tsi Stefanu ni ñaví'i ña ne, di'na ña kuinti'xe ña é da xōo ka ña ntoo ñuú Acayá san. Nté ntūvi tsikán ne, da mii é ntáxntii ña ta'an kō, ña ntákuinti'xe i san.

¹⁶ Kakan ú nto é kuiko ñu'u nto ñá'a, ña vata ntáa ña tsikan. Kuān koo víi nto dí, ni ūn ntíi ntíi ñá'a, ña ntáde tsiñu ní'i nto, nī ña ntáxntii nto. ¹⁷ Dōo diní ko tsi é xee Stéfanu ni Fortunátu ni Acáicu,

tsí ðivi ñā ntáde ñā é ñā ni kuvj
vií nto é xoxó nto i'a. ¹⁸ É
nāxnūu ka'nu ñā nimá ko vatā
o dé ñā ni ntō ði. Koto nto ñā,
tsi dóo va'á ñā'a ñā.

¹⁹ Un ntíí ntíí ñā ntákuinti'xe
i san, ñā ntoo i'a ñūú Asia ne,
taxnuu ñā ntiusi nto. Aquila
ni Prísila ni un ntíí ntíí ñā
ntákuinti'xe i san e ntānatakā
nuu ñā nú vi'i ñā kān né,
taxnūu ñā ntiusi ntó ði, ta'an
nto, ñā ntákuinti'xe Xuva kō.

²⁰ Un ntíí ntíí ta'an kō, ñā ntoo
i'a ne, taxnūu ñā ntiusi ntó ði.
Nanume ta'an nto kuenta iña
Xuva ko. ²¹ Xu'u é Pablú u ne,
mīi u ka'u u sá'ā é taxnūu ú
ntiusi nto. ²² Tē xoó ñā ntío
i Tó'o ko Jesūcristú ne, na nī'i
mii ñā é nto'o ñā nta'a Xuva
kō. ¡Nā nainú náne'e Tó'o
kō! ²³ Na kunūu mé'ñū kunuu
dava Tó'o ko Jesūcristu nto.

²⁴ Ntio ko é kūtuni nto tsi dóo
ntio kó nto, tsí uun tsi kúñū
kúvi o nī Tó'o ko Jesūcristu.
Kuan tsí koo é kā'án u ni ntō,
xu'u é Pablú u.

Tutu é kuvi ūvi e táxnūu Saṅ Pablu iña ñá ñuú Corintu

Taxnūu Pablu tú'un iña ña kuínti'xe i, ñá ntoo ñuú Corintu

¹ Xu'u é Pablú u ne, pustrú u iña Jesúcristu, tsí kuān o e ntío Xuva kō. Ntúví u ení ko Timoteu táxnūu ntí tutú sa'á iña ña kuínti'xe i Xuva kō, ña ntánataká nuu ini ukun ñuú Corintu, ni un ntíí ntíí ña ntáduku ntée Xuva ko da kaníí ñuú Acaya. ² Na naxnuu viko Xuva ko ntō. Na tā'xi ña é kuntōo vá'a nto, divi ña nī Tó'lo ko Jesúcristu.

Nté ō ntó'o Pablu

³ Ká'an o ni Xuva ko, uvá Tó'lo ko Jesúcristu, tsi dóo va'á ña. Tsí divi ñā é uva ko ñā e dóo kantunta'ví ini ña kō, é kanatsu'un ka'nu ña ini kō é ví'a é uten. ⁴ Xuva kō ne, kanatsu'un ka'nu ña ini ko da neé ka nuu i e ntánto'o kō vata koo é kúvi natsu'un ka'nu o ini ta'an ko, ña e ntánto'o i di, vata tsí ó de Xuva ko ni kō. ⁵ Tsí kuān te dóo ntánto'o ntí kuenta iña i e ntántikín ntí Cristú ne, ntá tsi divi tsi ñā dóo kanatsu'un ka'nu ña ini ntí di. ⁶ Tē ntánto'o ntí ne, ntánto'o ntí vata koo é nāku'un ka'nu ini nto, vata koo é nākáku nto. É nátsu'un ka'nu Xuva kō ini ntí vata koo é nátsu'un ka'nu ntí ini nto di vata koo é kutíí nto é nto'o nto vatā o ntánto'o ntí. ⁷ Dōo ka'nu kuíní ntí ni ntō tsí ini ntí tsi te kuān o ntánto'o nto vatā o ntánto'o ntí ne, kuan tsí ó kanatsu'un ka'nu Xuva ko ini ntó vata tsí ó de ña nī ntí.

⁸ Ntio nti é kūtuni ntó, ta'an ko, nté ō ntó'o ntí ñuú Asia. Un vá'a tsi ntó'o ntí íkān. Dókō sá ña ni kutíí ntí. Tsí kúví ntí, kuíní ntí. ⁹ Ntá tsi kutuní ntí tsí da mii é kúví ntí, vata koo é kūtuní ntí tsí ña te mií ntí íó ntí é víí ntí, tsí Xuva kō é ío ña é víí ña, tsí divi ñā é kanantōto ña ña xi'i. ¹⁰ É nakákú Xuva kō ntí di'na dá dokó sa nī xi'í ntí ne, kuān koo víí xtúku ña. Iní ntí tsí nakáku xtúku ña ntí tē xeé doxi'i e dóo ntíí ini í, ¹¹ te divi nto xntíí ntō ntí é kā'an ntá'ví nto kuenta iña ntí. Te títín ña'a ka'an ntá'ví ña iña ntí ne, títín ña'a nakué'le ña sintiá'vi nta'a Xuva kō tsi ni'í ko é vā'á nta'a ña.

Nté kui ña ni ñé'e Pablu ñuú Corintu

¹² Ío uun nuu i e dóo ka'nu kuíní ntí: tsi ñā te nee kuetsí ntí tsí ña ni idé ntí nuu i é kīni kaa ñuxiví sa. Tsi dé ntaá ntí é kā'án ntí ni ntō é nuu é ntaá i. Tsi da xe dóo va'á Xuva kō né, xntíí ña ntí é kuān o dé ntí, tsí ña kúví víí ntí nuu i é vā'á tē dí ña Xuva kō kaxntíí ña ntí. ¹³ Dā ntátaxnūu ntí tutú nta'a nto ne, ñā te tū'un e dóo xū'u ntáka'án ntí ni ntō, tsi ntáñe'le diki nto tú'un é ntáka'án ntí. Ntio ko é na kī'in diki vá'a nto, ¹⁴ vatā o kue'en diki kúdii nto un siin e ntáka'án ntí ni ntō, vata koo é ka'nu kuíní ntó kuenta iña ntí ne, ka'nu kuíní ntí kuenta iña ntó di, tē xee ntúvi é nainu xtúku Tó'lo ko Jēsuu.

¹⁵ Tsí ini u sá'ā ne, di'na mí ntoo nto kī'in u kíkoto ni'ni ú nto, kuíní kó, vata koo e dóo diní nto uvi íto é kōto ni'ni ú nto. ¹⁶ Tsi ntío ko é kuíta ntí'xin u mí ntoo nto te kué'en u itsi ñuú Macedoniá ne, te kuíta ntí'xin xtúku ú

da xkókoo ú, vata koo é xntii ntō kó te kuē'en xtúku ú itsi ñuú Judea. ¹⁷ ¿Ñā v'á'a ntū ó ni dē kuení ko, te kuinī nto? ¿Ntákuinti'xe ntu nto te dotō tsí kaxé'e ú xu'u ko é vīi u, o tē ñā vii u, vata tsí ó de ñā é ñā ntántikin Xúva kō? ¹⁸ Kutuni Xúva kō tsí nuu é ntaā i é kākā'án nti ni ntō, ñā te dotō tsí kaka'án nti. ¹⁹ Ntuní nti Silvanu ni Timóteú ne, ntáka'an ntódo ntí ni nto ñā Jesúcristu, I'xá Xuva kō. Divi ñā ne, kaka'an ñā é nuu é ntaā i, ñā te dotō tsí kaka'an ñā. ²⁰ Tsí divi ñā ne, dē ntaā nti'í ñā é un nti'í e tá'xi Xúva kō xu'u ñā. Dukuān ne, ntáka'an ō "Kuan tsí koo na kō" da ntáka'an o tsí dóo ka'nu Xuva kō. ²¹ Xuva kō ne, é tá'xi ñā é kuve ta'an kútu o Cristu. Mii ñā náxaxnúu ñā kō. ²² É xntéé na'a ñā ko vata koo é kütuni ko tsí ntáduku ntéé o ñā. Tsí tá'xi ñā Espíritū Sántū san é kunūu ñā nima ko vata kaa uun káa é ntéé na'a nima ko.

²³ Ntá tsi ñā ni nákuita nti'xin ú ñuú Corintu vatā ó kaka'án u, tsí ñā ni ntío ko é kuntōo ntá'xa nto kuenta iñá ko. Ini Xúva kō tsí nuu é ntaā i. ²⁴ Tsí ñā te nti'í ntádē kú've nti nté koo kuinti'xe nto Xuva kō, tsí é úve tá'an kutu nto ñā. Ntá tsi ntio ntó xntií ntí nto e dií dií ka kuntōo díní nto nta'a Xuva kō.

2

¹ Dukuān ne, ñā ni ntío kó ki'in xtúku u kíkoto ní'ni ú nto tē dóo kuntōo nta'xa nto. ² Tsí te xū'ú vii u é kuntōo nta'xa nto ne, ¿xóo ntu vii i é nakunuu díní nimá ko, tē ñā divi nto? ³ Dukuān e táxnūu ntí tutú san iñā nto, vata koo é ñā kutuví nta'xa ú kuenta iñā

nto te xee ú mí ntoo nto, tsí ntio kó kutūvi díní u kuenta iñā nto. Tsí te kutūvi díní u ne, dadíi kúntoo díní ó ni ntō. ⁴ Dā dé va'á u tutú san ne, dōo dé kuení ko, dōo nti'í iní ko. Un tsi nte éku u. Ntá tsi ñā ni de v'á'a ú tutú san é na kúntoo nta'xa nto, tsí vata koo é kütuni nto tsí ñā te nté kaa kuinimá ko nto.

É káda ka'nu iní ñā nī ñā edé kīni kaa

⁵ Ntá tsi te ūun ñā'a dé ñā é kutuví nta'xa ú ne, ñā te mii tsú kutuví nta'xa u, tsí iō ntó é kúntoo nta'xa nto kuéna iñā i é edé ñā di. Ká'án ú tsi "iō ntó" vata koo é ñā ká'an ú te un nti'í nto. ⁶ E xéé ō tsi é nantó'o nto ñā, dókō sá un nti'í nti'í nto. ⁷ Vevií ne, dií ka v'á'a ó te káda ka'nu iní nto ni ñā, te náxnūu ka'nu nto iní ñā vata koo é ñā kutuví kue'en ñā dontíni. ⁸ Dukuān ne, kaikán u nta'a nto te kué'é nto é kütuni ñā tsí ntio nto ñā. ⁹ Di'na táxnūu ú tutú kuenta iñā núu i sá'a é kōto ntee ú nto te káda ntaā nto é un nti'í é ká'án u ni ntō. ¹⁰ Da xóo ka ñā'a é káda ka'nu iní nto ni ñā ne, kada ka'nu iní u ni ñā di. Da nēé ka nuu i é dé ka'nu iní u ni ñā'a nuú Cristú ne, dē ka'nu iní u ni ñā kuéna iñā nto, ¹¹ vata koo é ñā kuvi vii é ñā v'á'a san ni ko. Tsí ini v'á'a ō nté xkoó de.

Dōo nti'í iní Pablu ñuú Troa
¹² Dā xéé u ñuú Troa é ká'an ntódō ú kuenta iñá Cristú ne, dōo v'á'a ni'í itsi é kada tsiñu ú iñā Tó'o kō. ¹³ Ntá tsi ñā díní nuu nimá ko, tsí ñā ni nani'í ko ta'an kō Tito. Dukuān ne, nakué'e ú ñā ntoo ikān doka'nú iní ne, dá kué'én u ñuú Macedonia.

É kaxé'e Xuva kō é kúvi vii ñā

14 Ntá tsi ntadiá'vi Xuva kō tsí nguentúvi kata'xi ña é kūvi vií nti, tsi kúvi dé Cristú ne, ntántikín nti ña. Dā mí'i ka ntáñe' é nti ne, ntaíní'i nti tú'un iña ña vata koo é kūtuni ñá'a xoo ñá'a é divi ñā. Dukuān ó kaika tú'un iña ña dá kaniñ nūxiví sa, vatā ó kaika diko i e dóo vá'a ñe'e. 15 Nti'í ne, vata kaa díkō kutu é kaxé'e Cristu ntá'a Xuva kō ntáa nti, uun díkō i é kaika mé'ñū ña ntánakáku san nī ña ntákunaá san. 16 Dā íni ña ntákunaá san ne, kutuni ña é nī'i ña dóxi'i. Dā íni ña ntánakáku sán ne, kutuni ña é nī'i ña ntuvi iña ña. ¿Xoó ntu kuvi vií i nuu i sá'a? Mii tsi Xuva ko tá'xi ña é kūvi vií nti. 17 Nti'í ne, ñá tē ntaíka nti ntádikō nti tú'un Xuva ko vatā ó de ña nguī. Ñá tē ntánadama nti tú'un ñā, tsi ntáka'an ntaá nti tú'un Xuva kō, ñá tē ntaéni nta'ví nti ña'a. Tsí mii Xuva kō táxnū ña nti ne, é kūve ta'an nti nī Cristu.

3

Tú'un xee é naxtúvi Xuva kō

1 ¿ō ntádé kueni ntu nto tē ntáka'an xtúku nti ní ntō tsi dóo vá'a nti? ¿ō ntio ntu nto é kuído nti tutú sa xee nti mí ntoo nto vata koo é kūtuni nto xoó ña'a nti? ¿ō kantio ntu é kākán nti nto tutú sa, vatā ó de tuku ña'a? 2 ¡Ñá'a ni san! tsí divi ntō e kúvi nto tutú san é nī'i nti. Tsí divi ntō ne, vata kaa uun tutu é ntéé na'a nimá nti é kīni un ntií ntií ña'a san, nakua'a ña. 3 Tsí nto'ó ne, vata kaa uun tutu é de vá'a Cristu é nī'i nti. Ñá te tūnta nī xé'e, tsí Espiritu Xuva kō, ña kantíto ntií dañu ntūvi. Ñá te āta xūu nī kanteé na'a, tsí nima ñá'a san é kānteé na'a.

4 Dōo ntaíntée ini nti Xuva ko kuēnta iñá Cristu. 5 Tsí ña te mii xnti iní nti nté koo vií nti, tsí nee iña é ncho vií nti ne, vé'xi nta'a Xuva kō. 6 Divi ña nañē'e ñá nti nté koo vií nti tsiñu kuenta iña tú'un xee san e xtúvi ña. Tú'un xee san ne, ñá te tú'un é ntéé na'a é kada ntaa o vatā ó lei Muísee, tsí ntuvi iña ko é vé'xi nta'a Espiritū Sántū. Tsi tú'un é ntéé na'a san ne, kaka'an tsi nī'i ko dóxi'i san tē ña nī de ntáa o, ntá tsi Espiritū Sántū sán ne, kata'xi ña ntuvi vā'á iña ko.

7 Tú'un e xtúvi Xuva kō kidaā ne, áta xūu tsí kanteé na'a. Ntá tsi un tsi kaxi'i nuu ka'nu nuu Muísee da kí'i ña tú'un san. Ntē ña nī kutíi ña Israeé san koto ña nuu ña, tsí dóo kaxi'i nuu. Ntá tsi da kuíi da kuíi tsi kanta'va ntúve i san. Te kuān o xi'i nuu ka'nu da xee tú'un é nī'i kó doxi'i san ne, 8 ¿nté ntu kaa dií dií ka'nu tú'un e tá'xi Espiritū Sántū san? 9 Tē dóo ka'nu kúvi dá xee lei é nī'i kó doxi'i ne, dií dií ka ka'nu kuvi dá xee tú'un é kā'an Xúva kō tsi nti'í kuétsi kō. 10 Lei e xtúvi ñá di'na ne, dóo ka'nu, ntá tsi vevii ne, ña ká'nū ka vata kaa tú'un xee san. 11 Tē dóo ka'nu kúvi da xtúvi ña lei é ña na'a nī idiá'vi ne, da dií dií ka ka'nu kuvi dá xee tú'un e ntií dañu ntūvi kaidiá'vi.

12 Nuū é ntaā i tsí iní nti tsí kuān koo kuvi. Dukuān é ntáka'an ntaá nti nī ntō. 13 Ñā ntáde nti vatā o dé Muísee. Tsí Muíseeé ne, dávi nuu ña nuu ña dóo san vata koo é ña kiní ña Israeé san tsí kanainu kudii é kaxi'i nuu nuu ña. 14 Ña Israeé san ne, kúka'xi díki ña; ñá ntáñe'e díki ña. Kuan tsí ó ntee doó san nuu

ña vata koo é ña kí'in diki ña da ntánakuā'a ña tú'un āta san e xtúvi Xuva ko ntá'a Muisee, tsí mii tsí Cristu kuví vií ña naki'i ña doó san é nteé nuu ña vata koo é kí'in diki va'á ña. ¹⁵ Vata da e ntánakuā'a ña lei Muiseé san vevíi ne, vatā ó te kanteé doó san nuu ña vata koo é ña kí'in diki ña. ¹⁶ Ntá tsi tē xoó ña'a xkokoó ñá ne, nakuntíkin ña Tó'o kō ne, naki'i ña doó san é ntee nuu ña. ¹⁷ Uun tsi Xúva ko ni Ēspíritū Sántū sán ne, xoo ñá'a é nuu Espíritū Xúva kō nima ñá ne, ntaíka xaa ña. ¹⁸ Un ntí ntí o é ña katavi núu ka doó san nuu ko ne, nāxi'í nuu ko vata koo é kīni ó Xuva kō nté kaa ña e dóo va'á ña. Dukuān ne, ntánadama ntí utén utén é ntūvi ntí vata kaa Cristu, tsí utén utén kanata'xi ká ña kō e dóo va'á iña ña. Sá'ā é ve'xi nta'a Tó'o kō Espíritū Sántū san.

4

¹ Dukuān ne, ña ntánativi iní ntí, tsi dóo vá'ā o dé Xuva kō da tá'xi ña tsiñu sá'a é víi ntí. ² Nti'í ne, ñá víi ntí uun nuu i é kīni kaa vatā ó de ña é kade xū'u, é kau'vī ña é víi ditó ña. Ñá tē ntaéni nta'ví ntí ña'a; ña ntánadama ntí tú'un Xuva kō. Tsi nti'í ne, ntáka'an ntáa ntí ni ñá'a é nuu é ntaā í vata koo é kūtuni ntí'í ña tsí da mii tsí é vá'a e ntáde ntí. Iní Xúva kō tsí nuu é ntaā i e ntáde ntí. ³ Tē kuiní ña'a te dóo xū'u ntáka'an ntí tú'un va'á san ne, ntá tsi ña te un ntí ntí ña, tsí mii tsí ña ntákunaá san é ña ntátekú ña tú'un e ntáka'an ntí. ⁴ Tsí ña ña é ña ntákuinti'xe i Xuva kō ne, kūneé nuu ña. Tsi é ña vá'ā san é kadē kū've ñuxiví sa ne, edí nuu nuu ña vata

koo é ña kīni ña tsi dóo va'á tú'un va'á san iña Cristu, ña e dóo va'a. Tsí te kīni ñá Cristú ne, kīni ña nté kaa Xuva kō di. ⁵ Dā ntáka'an ntódo ntí ne, ñá te kuēnta iña mii ntí ntáka'an ntódo ntí, tsí kuenta iña Jesúcristu, tsí ña e Tó'o ko ñá. Nti'í ne, kūdii ña ntáde tsiñu iña nto ntí kuenta iña Jesús. ⁶ Mii tsi Xuva kō, ña é de kū've é xi'í nuu ñu'ú san mí neé san ne, ña ña naxi'í nuu ña nimá ntí vata koo é kuenta iña ñu'u san ne, kutuni ko tsi dóo kaxi'í nuu ka'nu Xuva ko te kīni ó Cristu.

¿Nté koo kuntuo o e ntákuinti'xe ko Xuva kō?

⁷ Ntá tsi nuu i e dóo nuu a'vi e tá'xi Xuva kō ne, nuu kūñū ntí. Kūñū ntí ne, vata kaa kídí é kudii nté'u kúvi, ntá tsi é nuu iní i ne, dōo nuu á'vi i vata koo é kīni ñá'a tsí ña te mii ntí kuví vií ntí, tsí Xuva kō é kúvi vií ña. ⁸ Kuān te titín nuu i ntáto'o ntí ne, kūtí ntí. Kuān té ntánti'í iní ntí nté koo vií ntí, ntá tsi ío ka cho'o i nté koo vií ntí, kuiní ntí. ⁹ Kuān te dóo ntántukū nuu iní ña'a san nté koo vií ña nī ntí, ntá tsi ña kaxtuví mii Xuva kó ntí, tsí kainuu mé'ñu kainuu dáva ña ntí. Kuān te ntánantāva ña ntí ñu'u kán, ntá tsi ña te ntáxi'í kue'én ntí. ¹⁰ Dā mí'í ka ntáñe'é ntí ne, ntaíka nī'í ntí doxi'í ntí kuenta iña Jesús vata koo é kīni ña'a sán ntí ne, kutuni ña tsí kantíto Jesús. ¹¹ Dá ío ka ntuví iña ntí ne, utén utén ntántuvi kuentá ntí nta'a doxi'í san kuenta iña Jesús vata koo é kīni ña'a tsí kantíto Jesús, tsí é nī'í ntí ntuví vá'á iña ntí kuenta iña ñá, kuān te xi'í kúñū ntí. ¹² Dukuān ne,

ntaxé'e nti kúñū nti dóxi'i san vata koo é n'i nto ntuvi iña nto.

¹³ Ío mí ũve na'a tú'un é kaka'an ña é itúvi ntuvi dí'na, kaka'an ña: "Kuñti'xe kó ne, dukuān é kaka'án u", ka'an ña. Nti'í ne, dadii kuñti'xe ntí ni ña tsikán ne, dukuān e ntáka'án nti di. ¹⁴ Tsí iní nti tsí Xuva kō ne, nantoto ña Tó'o ko Jēsuu dá xi'i ñá ne, kuan koo nantoto ña ntí di ne, dá nak'i ña kó ni ntō, é kuntoo dadii o ni ñá. ¹⁵ Un ntí ntí é ita ntí'xin ntí ne, e kúvi kuenta iña nto. Tsí té kútín ña'a naxnuu víko Xuva ko ñá né, dōo kútín ka ña'a nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō ne, ka'an ñá tsi dóo ka'nu Xuva kō.

¹⁶ Dukuān ne, ña ntánativi iní nti. Kuān té ntánativi kúñū nti, ntá tsi utén utén ntánaku'un vá'a nimá nti. ¹⁷ Kuān té ntánto'o ntí veví ne, ntá tsi ñá té nté sa ntii tú'un, tsí da kuíta nti'xin. Ntá tsi kani tú'un tsí diví é n'i nti ntuvi vá'a kue'en iñá nti nta'a Xuva kō é kutúvi ntii dañu ntúvi. ¹⁸ Ntá tsi ña ntáde ntí kuenta nee e dító, tsí nee e dító san ne, ña te nguentúvi kaxntii; nee é ña dító san ne, diví é kaxntii ntii dañu ntúvi.

5

¹ Kúñú kō é ío ñuxiví sa ne, vata kaa uun vi'i mí kuntoo taan o kaa. Té ntí'í kúñū kō ne, iní o tsí ntoo vá'a vi'i vá'a ko iña Xuva ko e dukún kán, mí kuntoo o ntii dañu ntúvi. Tsí ña te ña'a ni de vá'a ña, tsí mii Xuva kō de vá'a ña. ² Dá ntōo ká o ñuxiví sa ne, ntáxkoo kani o e dóo ntio ko é kuntoo o vi'i vá'a kō é ta'xi Xuva ko té xeé o nta'a ña e dukún kán. ³ Nakú'un o vi'i vá'a san

é kútavi núu o vata kaa du'nu vata koo é ña kuntí nima ko te xi'i o. ⁴ Dá ntōo ká o n'i kúñū kō ñuxiví sa ne, ntáxkoo kani o tsi dóo ntánti'í iní kō. Ntá tsi ña te ntio kō é nakuíta o kúñū kō, tsí ntio ko kúñū xeé kō é n'i ko nta'a Xúva kō. Ntio kō é nadama o ntúvi iña ko é kantí'í ntuvi iña ko é ña kantí'í ntii dañu ntúvi. ⁵ Xuva kō de kú'vē ñá ko kuēnta iña i sá'a: é ntio ñá é n'i ko ntuví va'á iña kó ne, diví ñá tá'xi ña Espiritu ña vata koo é koo ntaá iní ko é n'i ko.

⁶ Dukuān ne, ñá té nguenu-tuvi ntaíntee iní nti, kuān té kuví nti, tsí iní nti tsi dá ntōo ká nti ñuxiví sa ne, dōo ikā ntoo nti mí tuví Xuva kō. ⁷ Ntá tsi ntaíka ntikín nti Xuva ko, kuān te ña ntaíní nti ña. ⁸ Dukuān ne, ntaíntee iní nti, kuān te na kuví nti, tsi díí díí ka vá'a ó te tsoo mii nti kúñū ntí ne, dá k'ín nti nta'a Xuva kō, kíkuntóo dadii ntí ni ñá. ⁹ Dukuān né, kuān te ntóo ká nti n'i kúñū ntí, kuān te tsoo mí nti kúñū ntí ne, ntá tsi ntánti'í nuu iní nti é víí nti nēe é ntio Xuva kō. ¹⁰ Tsí da mii é naxee o un ntí ntí o kuntáñi ó nuú Cristu vata koo é n'i ko nee é duku ntée o, te vá'a ne, o té ña vá'a, vatá o de kúñū kō da intóo o ñuxiví sa.

Tú'un é ntuvá'a o ni Xuva kō

¹¹ Dukuān ne, da xé iní nti tsi dóo donchu'ví ide Xuva kō ne, ntánti'í nuu iní nti ntáka'án nti ni ña'a te kuñti'xe ña ña. Iní Xúva kō nté ntaa ntí ne, ntio nti é kútuni ntó di, te vá'a nti ne, o té ña vá'a nti. ¹² Ñá ncho ka'an tükū ntí ni ntō e dóo va'á nti, ntá tsi ntio nti é vá'a kuini nto kuenta iñá nti vata koo é kuvi nantiko koō nto e

ntáka'an ñá'a, ña e dóo ka'nu kuiní i iña tuku ña'a te vā'a íto ña, ntá tsi ña ntáde ña kuenta te vā'a nima ñá ne, o tē ña vā'a. ¹³ Tē ntákulukú nti, kuiní nto ne, kuenta iña Xuva ko; te vā'a nti ne, kuenta iña nto. ¹⁴ E dóo kuínima Cristú nti ne, kade kú've ña ntuvi iñá nti un tsi nte da kútuní nti tsí mii ñā é xi'i ñá kuenta iña ko un ntí nti o. ¹⁵ Vata tsi tē kuédadii xi'i o ni ña un ntí nti o, vata koo é xo'ō é ntoo ká o ne, ñá víi ka o é ntáde kueni mii ko, tsí vii o nee é ntio Xuva kō, tsí divi ñā xi'i ñá naa ko ne, ntá tsi ntoto xtuku ña kuenta iña ko. ¹⁶ Vevii ne, ña ntainí ka ntí ña'a nté ito ña vatā o dé ña'a ñuxiví sa. Kuān o ini ntí Cristu kídaa ñuxiví sa, ntá tsi ña kuán o kainí ka ntí ña vevii. ¹⁷ Dukuān né, te xō ñá'a é kuvi uun tsi ña nī Cristú ne, é tūku ñá'a ntuvi ña ve. É itā ntí'xin é átá san ne, é ntūxée nima ñá vevii.

¹⁸ Un ntí nti nuu i sá'ā né, nta'a Xuva ko vē'xi, tsí divi ñā tá'xi ña é ntūvá'a ntí ni ña kuēnta iñá Cristú ne, divi ñā tēe tsiñu ña nti é kā'an nti ni ñá'a san é ntūvá'a ña ni Xuva kō. ¹⁹ Da xe é xi'í Cristu kuēnta iña kó ne, xé'e Xuva kō é ntūvá'a ña'a ñuxiví sa ni ñā, é ña dá'vī ká ña ña kuétsi ñā. Tēe tsiñu ña nti é kué' é nti é kūtuni ñá'a san nté koo ntuvá'a ña ni ñā. ²⁰ Nti'í ne, nāá Cristu vé'xi nti. Vata tsi te mii Xuva ko káka'an ña é ntáka'án nti ni ñá'a kuenta iñá Cristú tē ntuvá'a ña ni Xuva kō. ²¹ Cristú ne, ña túvi kué'en tsi kuétsi ñā. Ntá tsi Xuva kō ne, dá'vi ña ña kuétsi ko ūn nti nti o dá xi'i ñá kuenta iña ko vata koo é ña kōo ka kuétsi kō ne, vii o é vā'a é ntio Xuva kō.

6

¹ Nti'í e ntáde tsiñu dadii ntí ni Xuva kō ne, ntaikán nti nta'a nto tē ña te é ntaā i é nī'í ntó domēni e tá'xi Xuva ko ntó. ² Tsi Xuva ko káka'an ña tú'ūn é ntēé na'á san:

Ura vā'a téku ko é káka'an; ntuvi dá nakáku ú o ne, xntii ú o,

ka'an ña. Vevii ne, ura vā'a; vevii ne, ntuvi é nakakū ñá kō.

³ Ñá te kaēdí nuu ntí itsi é kuntikin ñá'a Xuva kō, tsí ña ntío nti é kā'an kīni ña'a san kuenta iña tsiñu e ntáde ntí iña Xuva ko. ⁴ Nā'ā, tsí da nēé ka nuu i e ntáde ntí ne, ntáde nti é vā'a vata koo é kūtuni ñá'a tsí nuu é ntaā i é káde tsiñu ú iña Xuva ko da ini ña tsi ntákutíi ntí nimá nti kuān te dóo ntánto'lo ntí, kuān te ntákunáa nteé nti, kuān te ió nuu i e dóo ntii tu'un. ⁵ Tsi kutíi ntí nimá nti da káni ña ntí xo'o ne, tsu'un kutu ñā ntí vi'í utun, dā náta'ká nuu ña é ncho vii ña du'xen nī ntí, dā un vā'a tsi ntii dé tsiñu nti. Ntē ña ni kidí nti ne, intóo ntité nti di. ⁶ Kūtuni ñá da ini ña tsí ña ini dé nti é kīni kaa, tsí ini vā'a nti tú'un Xuva kō, tsí dóo ntákutíi ntí nimá nti, tsi ntáde nti é vā'a ni tā'an ntí, tsi é nuu Espiritū Sántū nimá nti, tsí kanī nimá nti ntákuinima tá'an nti, ⁷ tsi ntáka'án nti tú'ūn é nuu é ntaā í, tsi tá'xi Xuva ko ntii nti é kūvi vii nti. Da mii kué'en tsi é vā'a e ntáde ntí da ntánāá nti kuenta iña tú'un Xuva kō, da ntánada'ān nti kúñū ntí di. ⁸ Un vé'xi ne, dōo ntáde ka'nu ña'a sán nti; un vé'xi ne, ntánakuitā ñá nti. Un vé'xi ne, vā'a o ntáka'an ñá iñá nti; un vé'xi ne, ntáka'an kīni ña.

Un vé'xi ne, ntáka'an ña tsí ña veté nti; ntá tsi nuu é ntaā i e ntáka'án nti. ⁹ Un vé'xi ne, ntáka'an ña tsi ñá ini ñá nti; ntá tsi ña te da díi ña'a ini va'á ña nti. Un vé'xi ne, dókō sa ntáxi'í nti; ntá tsi ntánakáku ntí, ntoo dukuān nti, ntaíní nto nti. Un vé'xi ne, ntáni'í nti é ntō'o nti; ntá tsi ña ntaé'ní kue'en ñá nti. ¹⁰ Kuān te ntóo nta'xa nti, ntá tsi nguentúvi tsi dóo diní ñu'u nimá nti. Kuān te ntá'ví nti, ntá tsi dóo títín ña'a ntáde kuika ntí ña. Kuān té ña tuví nee ió nti ne, ntá tsi é un ntí'í ió iñá nti.

¹¹ Ntō'ó ta'an ntí, ña ñuú Corintú ne, e ntáka'án nti ni nto ntánī nimá nti. ¹² Ñá te ntí'í é ña ntío ntí nto, tsí ñi'í ntō é ña ntío nto nti. ¹³ Kaka'án u ni nto vata kaa uva i'xa é káka'an ñá ni i'xá ñá ne, víi nto da xe'e, kuinima ntó nti dadīi vatā o ntákuinimá nti nto.

Xo'ō ne, vata kaa vi'í Xuva ko mí tuví ña ntáa ō

¹⁴ Ñá ku kini nuu nto ni ñá'a, ña é ña ntákuinti'xe i Xuva kō, tsi ¿nté ntu koo kuntuo dadīi é vá'á san nī é ña vá'á san? ¿Vá káxi'í ntu é nee san mí ió ñu'ú san di? ¹⁵ ¿Nté ntu koo kudadīi Cristu ni tó'ō e ña vá'á san? ¿Nté ntu koo kudadīi ña kakuinti'xe i san nī ña é ña kákuinti'xe i? ¹⁶ Ña kúvi kuntuo santu e ntúvá'a nāa ini ukún Xuva kō. Xo'ō ne, vata kaa uun xúkūn mí tuví Xuva kō, ña kantítō san, ntáa ō. Tsí mii Xuva kō ne, kaka'an ña:

Tuví u ni ña ne, kaika ú ni ña; xu'ú kuví ú Xuva ña ne, ñi'í ña kúvi ña ña'a ko, ka'an ña. ¹⁷ Dukuān ne, kaka'an xtúku Xuva ko ni kō:

Ntii ntō mé'ñū ña'a san, nakuntóo xio nto;

ñá ku tñn nta'a nto nee é ña va'a.

Kidāa ne, xu'ú nakuidó u nto.

¹⁸ Kuví ú Uva ntō ne, kuví nto i'xá ko di, ka'an Xúva kō, ña e dóo iō i é víi.

7

¹ Ntō'ó ta'an ntí e dóo ntio ntí ne, sá'ā xe'é Xuva ko xū'u ña é víi ña. Dukuān ne, ntada ntoo tsi mii ō kúñu ko ni nīma ko nee é kīni kaa. Kuiko ñu'u o Xuva kō, na ū'vi ko ña, tsi dóo ka'nu ña. Kada ntaa ntí'í ō nee é káka'an ña.

Nadama ña ñuú Corintu nee e ntáde ña

² Naki'í nto nti ntánī nima nto. Ná tē nee ni íde ntí ni ntō é kīni kaa. Ñá ni nakunāá nti nto. Ñá ni enī ntá'ví nti nto.

³ Ñá te káde tíi ú ni ntō é kuetsí nto. Tsi é ini nto é káka'án u ni nto dí'na tsí kudadīi nima ko é dadīi kuntuo ō, é dadīi kuví ō. ⁴ Dōo ió ko é ká'án u ni ntō. Dōo vá'a kakuini ko ni ntō. Dōo kanakunuu ka'nu ini ko kuenta iña nto. Kuān te dóo títín nuu i e ntánto'o nti, ntá tsi díni kue'en túvi u.

⁵ Nté dā xeé nti ñuú Macedonia ne, ñá ntaintóo dá'na nti; ki'in itsī ntánto'o nti mi ntáñe'é nti; ntánāa ntée ña ntí ne, ntaú'ví nti di. ⁶ Ntá tsi Xuva kō ne, kanaxnuu ka'nu ña ini ña ntoo nta'xa san ne, ñi'í ña náxnuu ka'nu ña ini nti dá xee Títo. ⁷ Dōo diní nti tsí xee ña, ntá tsi díi díi ka diní nti tsí kaka'an ña tsí ñi'í ntō náxnuu ka'nu nto ini ña ne, kaka'an ñá tsi dóo ntio nto é kinī ntó ko, e dóo ntoo nta'xa nto kuenta iña i é káka'án u ni ntō, e dóo ntánti'í ini nto ko. Dā tékū ko sá'ā ne, díi

ka nakunuu díní kue'én nimá ko.

⁸ Kuān te kúnta'xa iní nto kuenta iña tutu e táxnūu ú ne, ñá kánatívi iní ka ko é taxnūu ú, kuān te náti vi iní ko di'na dá kūtuní ko tsi kúnta'xa iní nto kuenta iña i; ntá tsi ña na'a tsi. ⁹ Vevíí ne, dōo diní ko kuenta iña nto. Ñá tē díní ko é kúnta'xa iní nto, ntá tsi díní ko tsí idiá'vi é kúnta'xa iní nto, tsi kidaā nakuíta nto é kīni kaa san. Kúnta'xa iní nto vatā ó ntio Xuva ko ne, dukuān ñá tē nee é kīni kaa ni íde ntí ni ntō. ¹⁰ Tsi te kúnta'xa iní ko vatā ó ntio Xuva kō ne, natívi iní ko kuetsí kō; kidáā ne, nani'i ko ntuví va'á iña ko. Kidáā ne, ñá kúnta'xa iní ka kō, tsi e nani'i ko ntuvi iña ko. Ntá tsi te kúnta'xa iní ko vatā ó de ña'a ñuxiví sa ne, ñá ntūv'á a ō, tsí kuvi o dóntíni. ¹¹ ¡Kiní nto ve nté ō kúvi da intōo nta'xa nto vatā o ntio Xuva kō! tsi dōo dé kuení nto ne, dōo xió ntii nto é nada'an mii nto kúñu ntō di. Dōo dutsi kuíni nto é kākā'án u ni ntō ne, ú'vi ntó di. Dōo ntio nto é kiní túku nto kó ne, ntániñ nima nto é ntio nto é vii nto é vā'a, tsí xe'é nto é ntō'o ña é ede é kīni kaa san. Un ntíí ntíí dé nto vata koo é kūtuni ñá'a tsí ña tuví nee kuetsí nto nuu i sá'a. ¹² Dukuān né, dá táxnūu di'na ú tutú san ne, ñá te kuénta iña ña é ede é kīni kaa sán, ntē ña te kuénta iña ña e ntó'o i, tsí kuenta iña ntó, vata koo é kūtuni ntó nuu Xuva ko tsi ntániñ nima nto ntánti'i iní nto ntí. ¹³ Dukuān né, dōo ka'nu kuiní ntí.

Dā dií dií ka nakú'un ka'nu iní ntí da íni ntí e dōo diní tuvi Títo kuenta iña nto. Tsi un ntíí ntíí nto nátsu'un ka'nu nto iní ña vata koo é ña kutsú'un ká

ña kuenta iña nto. ¹⁴ Kidáā ne, é kākā'án u nī Títo e dōo va'á ña'a nto, kuiní ko. Tsi nuu é ntaā í é un ntí'í é kākā'án ntí ni ntō ne, kuan tsi ō é nuu é ntaā í vatā ó kaka'án ntí nī Títo san di. ¹⁵ Tsi dá dií dií ka ntío ña nto dá kanaka'an ñā nté ō dé nto e dōo dé ntaa nto é kākā'án ñá ni ntō, e dōo vá'á o náki'i nto ña, e dōo ntaíko ñu'u nto ñā. ¹⁶ ¡Dōo diní ko ni ntō tsí ini vá'a ú tsi ntáde ntaa ntí'i nto nee é kākā'án u ni ntō!

8

Kué'e diu'un táxnūu ña doméni

¹ Kuan vī'a vé, ntō'ó ta'an ntí, ntio ntí é kūtuni nto nté sa vá'á o dé Xuva ko nī ña kuínti'xe i, ña ntánataká nuu ini ukún ñuú Macedonia. ² Tsi kuān te dōo ka'nu nuu i é ntánto'o ña ne, ntá tsi dōo diní ntioo ña; kuān te dōo nta'vi kue'en ña, ntá tsi dōo kue'e é xe'é ña doméni, vata tsi tē dōo ió iña ña. ³ Xu'ú kantada ntaa u. Iní u tsí xe'é ña vata kaa é ió iña ñá ne, dií ka kue'é xe'é ña di, tsí mii ñā ntío ña é kué'é ña. ⁴ Dōo ikan ñá da xe'e te kué'e ntí itsi é xntii ña ta'an kō ña ntáduku ntée Xuva kō di. ⁵ Ne, dií ka kue'é edé ña vata kaa e ntantétu ntí, tsí ña te da mí tsi é xe'é ña iña ña, tsí di'na ntáda ña kuenta kúñu ña nta'a Xuva kō ne, da ntáda ña kuenta ntá'a ntí di, vatā ó ntio Xuva kō. ⁶ Dukuān ne, ntaíkán ntí da xe'e ntá'a Títo te naínú kava nto ni ña tsiñu vā'a e xtúvī ñá di'na, natakā ñá nee e ntío nto kué'e nto. ⁷ Diví ntō né, dōo vá'á ó ntáde nto é un ntí'í e ntáde nto; tsi dōo vá'á ó ntákuinti'xe nto; dōo vá'á ó ntáka'an nto; dōo ini nto; dōo ntánti'i iní

nto é vii ntó nēe e ntío Xuva ko ne, dōo ntákuinima ntó nti vatā o nañé'e ntí nto. Dukuān ne, ntio nti é koo ntii ntó é vā'á koo vii nto tsiñu sā'á di, e ntánī nima nto kué'e nto iña nto.

⁸ Nā te kataxnūu ú ntō é kā'án u ni ntō nté koo vii nto; mii tsí é ntio ko é kinī nto é vā'a e ntáde ña nguī san vata koo é kūtuni ntó tē nuu é ntaā i e ntánī nima ntó ntákuinima nto. ⁹ Iní ntó tsi Tó'o ko Jesūcristú ne, dōo vā'á o dé ña ni kō; dōo kade ña da xe'e. Divi ña né, dōo iō iña ña e dukún kán, ntá tsi tsóo mii ntí'í ña iña ña, e ntún'tá'vī ña kuenta iña nto, vata koo é divi ntó ne, nani'í nto e dōo nuu á'vi i kuenta iña ña.

¹⁰ Ntá tsi é vā'á mii nto te kuīnti'xe nto itsi ko é kāká'án u ni nto kuēnta iña núu i sá'a: Vá'á ó te nainú kava nto tsiñu sā'á e dōo vā'á o éni ntu'u ntó nte kuia ntí'í ko kán; tsí di'na nto éni ntu'u ntó; di'na nto ntio nto é vii nto. ¹¹ Vi'a ve ne, kue'ēn ntó dā nté koo é nantí'í nto; ntánī nima ntó vii nto vata tsí o éni ntu'u ntó nte nuu i kan, kué'e ntó nee é iō iña nto. ¹² Tsí te ūun ña'a ntio ña é kué'é nti'xe ña domēni nta'a Xúva kō ne, kanaki'í ña da nēe ka é iō iña ña. Divi ña ne, ña kaikan ña nēe é ña tuvi iña ko.

¹³ Nā te kakā'án u te mii ntó tanúu nto vata koo é tuku ña'a kuntoó vā'a ña. ¹⁴ Tsí kaka'án u tsí dií ka vā'á ó te kudadii nto ni ña. Vevii é ntekú ka iō iña ntó ne, xntii nto ña tē ntátaan núu ña; divi ña né, xntii ña ntó da ntátaan núu nto di. Kidáā né, kudadii nto ni ña, ¹⁵ vatā ó kaka'an tú'ūn é ūve na'á san: "Xoó ña'a é kué'é nataká ña ne, ña ni ntóo ka iña ña; xoó ña'a é ña kué'e ni

nataká ne, ña ni kúnáa ntēé iña ña", ka'an.

Tito ni ta'an ña

¹⁶ Ntadiá'vi Xuva kō, tsí xe'é ña é kuan tsí ó kuvi nima Títo é kanti'í iní ña vata tsí ó kanti'í iní ko kuenta iña nto. ¹⁷ Dōo xkúntee iní ña dá tsixe'e ntí ña tē ncho ki'in ña, tsí mii ña dōo ntio ña é k'í'n ña mí ntoo nto.

¹⁸ Taxnūu ntí uun ta'an ko nī Tito é dādii ki'in ña ni ña, uun ña'a e dōo vā'a ntáka'an ña ñu'u iní ukún san iña ña, tsí dōo vā'á o kaka'an ña tú'ūn va'á iña Xuva ko. ¹⁹ Nā te da mii tsí sā'a, tsí ña ñu'u iní ukún san nakaxnúu ña ña é kāká dadii ntí ni ña é xntii ña ntí é kuído ntí nēe e kintido ntí iña ña ntátaan núu i san, vata koo é kā'an ña'a san tsí dōo ka'nu Xuva kō, vata koo é kūtuni ña tsí dōo ntio ko é xntii ta'an o. ²⁰ K'í'n dādii ntí ni ña, tsí ña ntio ntí é kā'an kīni ña'a kuenta iña nti tsí kué'e e kintido nti. ²¹ Dōo ntánti'í iní ntí é vii nti nēe é vā'á kuenta iña Xuva ko ni ña'á san.

²² Uun ká tuku ta'an kō táxnūu ntí ña é k'í'n dādii ña. É ki'in ito iní nti tsí kade ntaa ña é un ntí'í. Vevii ne, dií dií ka ncho vii ña tsiñu sā'a, tsí kanuu iní ña tsí ntáde ntaa nto é un ntí'í di. ²³ Tē xoó ña'a tsixe'e ña nēe ña'a Tító ne, ká'an nto tsí ta'an ko ña, tsí dadii ntáde tsiñu ntí ni ña kuēnta iña nto. Te katsixe'e ña tā'an ko ña nguī san ne, ká'an ntó tsí ña ñu'u iní ukún san táxnūu ña ña, tsí divi ña né, dōo ntaíko ñu'u ña Cristu. ²⁴ Dukuān né, nañe'e ntó ña tsí nuu é ntaā i e ntákuinima ntó ña; nañe'e ntó ña tsí nuu é ntaā i é vā'á ña'a nto, vatā o ntáka'án nti ni ña, vata koo é

kūtuni ntíí ntíí ña'a, ña ñu'u ini ukún san.

9

É xntii o ta'an kō

¹ Ntá tsi ña kantío nto é ká'an túku ú ni nto kuēnta iña i é xntii ta'an o, ña ntántikin Xúva kō, ² tsi é íní u tsi dóo ntío nto é xntii nto tā'an nto. Dōó ka'nu kuíní ko é kāká'an u ni ña nto da kaníí ñuú Macedonia tsi divi ntō, ña ñuú Acayá ne, é iō tu've nto nte kuia ntí'i ko kán é xntii ta'an ntō. Títín ña ntio ña é kuān koo víí ña di, tsi íni ña tsi dóo diní nto e ntáde nto. ³ Taxnúu ú ta'an kō san ve, vata koo é nāni'i é ntaā i é kāká'an u iña nto kuenta iña núu i sá'a, te ntaā i é iō tu've nto, vatā ó kaka'an u ni ñā. ⁴ Tsi te kūnteká u ña ñuú Macedonia, kí'in ni'i ú ña mí ntoo ntō ne, te vāta tsoo tú've nto doméní san ne, dóó kuka'an nuú ntí e ntáka'an vétē ntí ni ña kuēnta iña nto ne, divi ntō né, dóó kuka'an nuu ntó di. ⁵ Dukuān ne, kantio é kākán u nta'a ta'an kō sán te dí'na ña kí'in ña, kíkoto ní'ni ña nto te xntii ñā nto é tsōo tú'vē nto doméní san vata o xe'é nto xu'u nto dí'na. Kidáā ne, é iō tu've doméní san tē xee ntí, vata koo é ña te dava ó ini nto, tsi mii ntō e dóo diní nto é kué'é nto.

⁶ Sá'a nanū'u ntó iní nto; Xoo é ñā kue'e kaí'xi i ne, ñā kué'e kánani'í i di; xoo é kué'e kaí'xi i ne, kué'e kánani'í i. ⁷ É un é un nto ne, kué'e nto nēe e ntádē kuení nima nto é kué'é nto; ñā te kuētsi é kue'é nto, tsi Xuva ko kakuínima ña xoo é kaxé'e i é dodíni i. ⁸ Xuva kō né, kuvi ta'xi ña é un ntí'i nēe é vā'a é ntio nto, vata koo é nguentúvi xee tá'an é un ntí'i

iña nto, vata koo é xkōó ka iña nto é vii ntó da nēe ka tsiñu vā'a. ⁹ Tú'ūn é ūve na'a sán ne, du'vā ó kaka'an:

Dōo kue'e tsí'i ña nta'a ña ntā'ví san;

tsiñu vā'a é edé ña ne, tuví ntii dañu ntūvi,

ka'an. ¹⁰ Mii Xuva kō é kātá'xi ña tsíkān i é kū'xí o é kūvi é ká'xi ó ne, divi ña tā'xi ña é un ntí'í e ntántio nto é kū'xi nto. Mii ñā ntio ña é kué'nu dí vata koo é kué'e ní'i kuenta iña tsiñu va'a é edé nto. ¹¹ Divi ntō ne, un ntíí ntíí koo iña nto ve, vata koo é kué'e tsi'i nto é kintido ntí. Kidáā né, dóó titín ña'a nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña nto.

¹² Tsi dá kaxntii nto tā'an nto, ña ntántikin Xúva kō ne, ñā te da mii tsí é xntii nto ñā e ntátaan núu ña, tsi nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña i e xntii nto ñā. ¹³ É kuān ó ntáxntii nto ñā ne, ká'an ña tsi dóo ka'nu Xuva kō, tsi kutuni ña tsí nuu é ntaā i é ntaíko ñu'u nto tú'ūn va'á iña Cristu, tsi ñā ni de víni nto iña nto é xe'é nto ña ni ūn ntíí ntíí ña nguíi sán di. ¹⁴ Divi ñā ne, ka'an ntā'ví ñā iña ntó di e dóo ntio ña nto, tsi dóo vā'a o dé Xuva ko ni ntō e tá'xi ña é vii nto é vā'á ni ñā. ¹⁵ ¡Ntadiá'vi Xuva kō tsi tá'xi ña uun doméní e dóo va'á kue'en, é ntē ña kuvi ká'an o nté kaa díí díí é vā'a!

10

É kadē kú've Pablu, tsi pus-tru ña

¹ Xu'u é Pablu ú ne, ká'an ú ni nto kuēnta iña Cristú, divi ñā e dóo kakuinima ñā kō, e dóo vā'a ó de ña ni kō. Xu'ú ne, tē dóo ntā'ví u dá itúvi ú ni ntō, kuíní nto, ntá tsi dá

tuvi iká u ne, ñá kaū'ví ko é ká'án u ni ntō. ² Ká'án ú ni nto tē ña tsi'i ñú'ũ ntó ko é víi ka'nu ú ni nto, iō ntō, tē náxéé u mí ntoo nto. Tē ña'á ne, kuān koo víi u ni da xōó ka ña'a iña nto e ntáka'an ña tsi ntáde ntí vatā ó ntio kúñū ntí. ³ Kuān te ntáde ntí du'xen é ntoo ká nti nī kúñū ntí ñuxiví sa ne, ntá tsi ña ntañā ntí vatā o ntánā ña ntoo ñuxiví sa. ⁴ Tsi nuu i e ntánā nuu ni'i ntí san ne, ñá te iñá ñuxiví sa, tsi nta'a Xuva ko vē'xi. Tsi Xuva kō né, dōó ntii inī ña é nantí'i ñá da nēé ka nuu i é kīni kaa, e dōó ka'nu. ⁵ Da nēé ka e ntádē kuení mii ñá'a san é ña te nuu é ntaā í ne, da nēé ka nuu i é ká'nu ncho vii, é kaedí nuu itsi i é kīni ña'a san Xuva kō; da nēé ka e ntádē kuení ña'a sán ne, ntántada ntí kuenta ntá'a Cristu vata koo é na kuinti'xe ña ña. ⁶ É iō tu've ntí é ku'e' é ntí é nto'o da xōó ka ña'a, ña é ña kákuinti'xe i é káka'án Cristu, te xee ntúvi é uun ito tsi kuinti'xe vá'a nto.

⁷ Da mii tsi e ntaíto nto ña'a san nté ito ña. Tē xoó ña'a kaintée ini ña é káduku ntée ña Cristú ne, na víi ñá kuenta tsi ntí'í ne, ntáduku ntée ntí Cristú di. ⁸ Kuān te ntéku kudii é káka'án u kuenta iña tsiñú ntí ne, ntá tsi ña kakuka'an nuú ko, tsi Xuva kō tá'xi ña tsiñu ntí é xntii ntí nto vata koo é ku'e'nu vá'a nto; ñá tē ntánakō'xó ntéé ntí nto. ⁹ Ñá te kataxnūu ú tutú san é ncho naū'ví u nto. ¹⁰ Ntáka'an ñá'a tsi dōó ntii kaka'án u dá kataxnūu ú tutú san nta'a nto, ntá tsi da xe dōó ntā'ví ito u dá tuví dadii ú ni ntō, e dōó ntā'ví tú'ün ko, ntáka'an ña. ¹¹ Ntio ko é kütuni ñá tsikan, tsi divi tsi é káka'án ntí ni ñá da de vá'a ntí

tutú san da intóo ikā ntí ne, divi tsi víi ntí di te nākuntóo dadii ntí ni ntō.

¹² Ná ntio ntí é ká'an ntí vatā o ntáka'an túku ña'a é ntánakate ntoo mii ñá kúñū ña. Ná tē ntádē ntí kuenta te víi ntí vatā ó ntáde ña. Tsi divi ñá ne, ntáde tuntu ña é ntáki'i kú've mí tsi ñá, é ntánantii ni'ni ta'an ña. ¹³ Ntá tsi ntí'í ne, ñá víi ka'nu ntí nee iña é ña káduku ntée ntí, tsi mii Xuva ko káka'an ña mí xee tá'an tsiñu e ntáde ntí ne, divi ñá tá'xi ña itsi é xéé ntí un tsi nte mí ntoo nto. ¹⁴ Ñá tē ntaíta ntí'xin ntí mi é ntio Xuva ko é xéé ntí, tsi Xuva ko káka'an ña é xéé ntí mí ntoo nto. Tsi di'na ntí xéé ntí ñuú nto kán é xéé ní'i ntí tú'ün va'á iñá Cristu. ¹⁵ Ñá tē ntáde ka'nu ntí ntáka'án ntí kuenta iña tsiñu é edé tuku ñá'a é vata te ntí'í edé ntí. Ntá tsi é ntio ntí é dií ka vá'a koo kuinti'xe nto, vata koo é dií ka kue'e kada tsiñu ntí ni ntō, vata tsi ó kaka'an Xúva kō é víi ntí. ¹⁶ Kidāa ne, kuvi ki'ín ka ntí ñuu é dií ka ikā é ñuú ntó, kika'an ntódo ká ntí tú'ün va'á san. Ntá tsi ñá ncho náki'i núu ntí tsiñu é edé tuku ñá'a, vata koo é ña ká'an ñá'a tsi dōó ka'nu ña'a ntí, vata te ntí'í éni ntu'ũ ntí ntáde tsiñu ntí ikān.

¹⁷ Tē xoó ncho kada ka'nu i ne, na kadā ka'nu ña kuenta iña Xuva ko. ¹⁸ Tsi ña e dōó va'á nti'xe ne, ña te míi ña kakā'an ña e dōó va'á ña, tsi Xuva ko káka'an ña e dōó va'á ña.

11

Pablú ni ñá'a, ña é ña té pus-tru ntí'xe

¹ Tē dí kütii nto nima nto ní ko te ká'án u vata kaa uun ña tuntu. Na kütii nto nima

nto ní ko. ² Tsi dóo kakukuiñú ko nto, ðivi dokuñú é vè'xi nta'a Xuva kō, tsi é xe'é u xu'u ko é ntáda ú nto kuenta ntá'a Cristú ne, é kúvi nto vata kaa uun ñadi'i kuétsi, ña e dóo va'á, ña é vāta kiní ñatíi. ³ Ntá tsi kadē kuení ko te kuān koo vii ña'a kani nta'ví ña nto vatā o dé koó san e kúvi dé ti éni ntā'ví ti Eva e dóo kí'in iní ti nté koo ka'an ti. Kidāá né, xtuví mii nto e ntānī nima nto e ntákuinima ntó Cristu, é da mii tsi ñā é kuinima ntó ña. ⁴ Tsi nto'ó ne, dōo va'a ntákutíi nto nima ntó te da xōo ka ña'a xee ña e dóo kadaka nchu'ūn é kākā'an ña iña Jéssu. Kuān té ña te kaká'an ña vatā ó ntáka'án nti ne, ntá tsi dóo diní nto ntánaki'i nto tuku espíritū é ñā te ðivi Espiritu Xuva kō é nuu nima nto dí'na. Dōo va'a ntaíni nto tuku nchu'un e dóo kadaka, é ñā te ðivi tú'ūn va'á iña Xuva ko e kí'i nto dí'na. ⁵ Xu'ú ne, ñá te dutsí ká u é ña tsīkan, ña e ntáka'an é ðivi ñā é pustru, ña e dóo ka'nu. ⁶ Kuān té ña kakuvi kaka'an vá'a ú ne, ntá tsi ini vá'a ú iña Xuva ko. É ñni nto sá'a, tsi dóo ntánañē'é nti nto da nēe ka nuu i é edé nti.

⁷ ¿Dóo ntu kini kaa dé u é ña ni kí'i u xá'ví ko dá nakuā'a ú nto tú'ūn va'á san iña Xuva ko, é ntunta'ví míi u dá káda ka'nu ú nto? ⁸ Tsí kaido ú diu'un iña ñá ñu'u ini ukún xio ñuu é vata kaa te xā'ví ko vata koo é ðivi ntō ña ntá'ví nto ko é xntíi ú nto. ⁹ Dā itúvī ú ni ntō ne, dōo táan nuu ko, ntá tsi nté uun nto ña ni ngunūú ú nto te xntíi ntō ko é kátaan núu ko, tsí ta'an ko ña vé'xi ñuú Macedoniá ne, xntíi ñā kó nēe é kátaan núu ko.

Dukuān né, dōo dé u kuenta vata koo é ña natekú du'xén u ntó ne, kuān tsi koo vii u nguntuvi. ¹⁰ Nuú é ntaē í vatā ó kaka'án u, tsí kantikín u Cristu. Kutuni Xúva kō tsi nté uun ña'a ña kuví nakadí ña xu'u ko é kākā'an u tsí ña ni kí'i u diú'un ntō da xntíi ú nto ne, kuān tsi koo ka'án u ni ña ntoo kanñ ñuú Acayá ði. ¹¹ ¿Nté kui kuān ó kaka'án u? ¿Dóo ña ntío ntu kó nto? Ntá tsi Xuva kō ini ña tsi dóo ntio kó nto.

¹² Kuān tsi koo vii ka ú vatā o dé u, é ña kí'i ú xa'ví ko é edé tsiñu u, vata koo é ña kué'e u é vii ka'nu ña e ntáde tsiñu vatā o ntáde tsiñu nti. ¹³ Tsi ña kuān ó ntáde sán ne, ñá tē ðivi ñā é pustru é nuu é ntaē í ña, tsí da ti tsi ntaéni nta'ví ña ña'a e ntáka'an ña é pustrú Cristu ña. ¹⁴ Ña túvī nee iña é da kudu'va kō, tsí mii tsí tó'ō e ña vá'ā sán ne, kaeni nta'ví ña'a é kánadama kúñu i é ntūvi vata kaa ánjē va'a. ¹⁵ Dukuān ne, ñá tē neé ka'nu nuu i te ña ntáde tsiñu iña i ntánadama ña kúñu ñā é ntūvi ña vata ntáa ña ntáde tsiñu iña Xuva ko, ña e dóo va'a. Ntá tsi uun ntuvi ni'í ña é nto'ō ña nta'a Xuva kō é kuān ó ntáde ña.

Da ntó'o Pablu da dé ña pustru

¹⁶ Uun ito ká tuku ka'án u ni nto tē nté uun nto ña kadá kuení nto te kākulukú u. Te kuān o ntáde kuení nto ne, ntá tsi kiní nto nēe e ká'an ña lukú sa ni ntō, ña é kākā'an mii, ña é kade ka'nu miī. ¹⁷ É kuān ó kaka'án u ne, ñá te kakā'án u vatā ó ntio Xuva kō, tsí kaka'án u vatā ó kaka'an ña lúku, ña é kadē kuení i é ncho vii ka'nu. ¹⁸ Da xe dóo iō ñá ncho kada ka'nu

ñuxiví sa ne, xu'ú ne, kuān koo kada ka'nú u di. ¹⁹ Tsí nto'o e dóo ini ntó ne, dōo vá'á ó ntádē kuení nto nī ña lukú san. ²⁰ Ntō'ó ne, dōo vá'á ó ntádē kuení nto ni tūku ñá'a, kuān te kátee tsiñu kuétsi ña nto, kuān te kánantí'í ña nto, kuān te katún ña ntō é vii nto é ká'an ñá, kuān te dóo ka'nu ncho vii ña ni ntō, kuān te kaxe'é nuu ña vinuu nto. ²¹ Xu'ú ne, kakuka'an nuú ko é ká'an u e ña kákene ini nti é kuān koo vii nti ni ntō.

Ntá tsi da nēé ka nuu i é ña kaú'vī ña é ká'an ña e dóo va'á iña ñá ne, xu'ú di ne, ñá kaú'vī ko é kuān koo ka'án u vatá ó kaka'an ña lukú sa. ²² Ña tsikán, ¿hebreu ntú ña? Kuān xu'ú di, tsí ña hebreu ú di. ¿Tātá Israee ntú ña? Xu'ú di. ¿I'xá Abraan ntú ña? Divī ú di. ²³ ¿Ña kade tsiñu iña Cristu ntú ña? Xu'ú ne, dií dií ka divī u é divi ña, kuān te vatá ó kaka'an ñá luku ú nee é káka'án u. Ntá tsi dií ka éde tsiñu u é ña tsikán. Dií dií ka ki'in itō inúu kutú ú vi'i utun. Dií dií ka ki'in itō é'ni ña ko é ña tsikán ne, e dóo ki'in itō é dokó sa kaxi'í u di. ²⁴ Ú'un ito é'ni ña Israee san ko. Kāni ña kó xo'o. Oko xe'un kímí é uun ito xé'e ña ko. ²⁵ Úni ito káni ña kó utun. Uun ito ká tuku ne, xuu káni ña ko. Úni ito nántatsin tun ntōo é kaxkani'í u nú ntute ñu'u kán. Uun ntuvi, uun niñu inúu nto'o u mé'ñu ntute ñu'ú san. ²⁶ E dóo ki'in itō ñé'e ú ne, é dōo ini u tsi dóo donchu'vi nú ntute ka'nu sán ne, dōo donchu'ví nī ña du'ú di; dōo donchu'ví nī ña ñuú ko é ncho ka'ní ña kó, nī ña tuku ñuú san di. Iní u e dóo donchu'ví ñuú ka'nu san nī má kú'ú san, ni ntute

ñu'ú sán di ne, dōo donchu'ví ni tā'an ko, ña é ña te nuu é ntaā i e ntákuointi'xe i Xuva kō. ²⁷ Dōo ntó'o ko é dé tsiñu ú ne, dōo ki'in itō ña ni kidi ú ne, dōo ntó'o ko e dóo kákin kó ne, dōo itsí ko ntute di. Un vé'xi ne, ítúví ntité u ne, dōo ntó'o ko é vī'xin é ña tuvi dú'nú ko.

²⁸ Uun ká tuku nuu i sá'a ne; utén uten dōo kaexnúu kó e dóo kanti'í ini ko un ntí ntí ña ñu'u ini ukún san. ²⁹ Tē xoó ña tuvi ntí i ne, vata tsí ó kanto'o kó di. Tē xoó kakó'xo i uun nuu i ne, xu'ú e dōo u'vi kakúvi kó kuenta iña i. ³⁰ Te kántio é káda ka'nu ú ne, kada ka'nu ú kuenta iña i é ña ni kuvi vii u é ña tuvi ntí ko. ³¹ Xuva kō, ña é Uva Tó'o ko Jesūcristu, ña é ká'an o tsi dóo va'á ña ntii dañu ntúvi ne, divi ña ini ña tsí nuu é ntaā i é káka'án u. ³² Dā ítúvi ú ñuú Damascú ne, ña odo nūú iña rei, ñá nani Aretá ne, tēe tsiñu ña ña é vii kuenta xi'í ñuú san é tññ ña ko é xnuu kutu ña ko. ³³ Ntá tsi ini xika núu ú, nanúu ñá ko ata ntó'o kán é kánti'u núu diñi ñuú san. Dukuān né, ntíi ni'ni ú nta'a ña.

12

E xé'e Xuva kō é kīnī Pablu

¹ É ini u tsí ña tuvi neé kani'í ko é káda ka'nu u, ntá tsi xu'ú ne, ká'an ú nee e tá'xi Xuva kō é kütuní ko, é kīnī u di é vatá ó kuvi te kakéní ko. ² Iní u uun ña'a, ña e kuínti'xe i Cristú ne, é kúvi uxkimi kuíá e nádita ña ñá é xee ña é kuvi úni é dukún kán mí tuvi Xuva kō. Ntá tsi ña ini u te kani'í kúñu ña ñe'e ñá ne, o da mii tsí nima ña. Xuva ko ini ña. ³ Iní u tsí ña tsikán ne, (kuān te kaní kúñu ña, kuān té nima tsí ña ne, mii tsi Xuva ko ini

ña) ne, ⁴ nadíta ña ña mí e dóo vá'a o mí tuví Xuva kō. Ikān téku ña tú'ün e dóo xū'ú kaa, e dóo xii kaa, e nté uun ña'a ña kuví ká'an ña é tēkú tuku ña'a. ⁵ Kuenta iña ñá tsikán ne, kada ka'nu ú, ntá tsi ña kada ká'nu ú kuenta iña mií ko. Da mií tsi káda ka'nu ú kuenta iña i é ña ni kuví vií u é ña tuví ntíi ko. ⁶ Ntá tsi kuān te ntío ko kada ka'nu ú ne, ñá te vatā ó kaka'an ña tuntu ó kaka'án u, tsí da mií é nuu é ntaā i é kākā'án u. Ntá tsi ña kuān koo vií u vata koo e nté uun ña'a ña kadá kuení ña te dóo ka'nu u. Tsi é ini ña nté kaa u é tēkú ña nté o kaka'án u di. ⁷ É ña ntío Xuva kō é káda ka'nu ú kuenta iña i e tá'xi ña é kūtuni ko é vá'a é ini u ne, tā'xi ña é kānto'o kó, vatā ó kuví te iñu ni'ni ntído kúñū ko. Vata kaa iña é ña vá'a san é kanantō'o ko vata koo é ña kuntekú ka é káde ka'nu u. ⁸ E úni ito ikán u nta'a Tó'o ko te náki'i ña é káde i é kānto'o kó san, ⁹ ntá tsi kaka'an ñá ni ko: “Ñá'a, tsi é xéé ó iña o e dóo kakuinimá ko o. Kutuni ñá'a tsi dóo ió ko é vií u é xntií ú o ntuvi da ña tuví ntíi o”, ka'an ña. Dukuān né, dōo diní ko é káda ka'nu ú kuenta iña i é ña tuví ntíi ko vata koo é kūtuni ñá'a tsí diví Cristu e dóo iō ñá é vií ña. ¹⁰ Dukuān ne, kaitúvi díní u dá ña tuví ntíi kó, da ntáka'an kíní ña'a san iñá ko di; dá kátaan núu ko, dá ntáde xení ña'a san ní ko, da nēé ka nuu i é kānto'o kó kuenta iñá Cristu. Tsi ini u tsí da ña tuví ntíi kó ne, kidáa kata'xi Xuva ko ntíi ko é vií u.

E dóo kantí'i ini Pablu ña ñu'u ini ukun ñuú Corintu

¹¹ Xu'ú ne, kaka'an ntí'xe ú vatā ó kaka'an úun ña tuntu é kade ka'nu mií ú kuenta iña

mií ko. Ntá tsi diví kuétsí nto é kuān ó kaka'án u. Díi ka vá'a o té dí diví nto ni ká'an ntó kuenta iñá ko. Tsi ña te díi ka dutsí u é vata kaa ña tsikán, pustru e dóo ka'nu ña'a ña, kuiní ña, kuān té ña váda kaidiá'vi ko. ¹² Tsi dóo kutíi ú nima ko dá itúvi ú ni ntō ne, titín nuu i ini nto, ni dóxo ká'nu, vata koo é kūtuni nto tsí nuu é ntaā i é pustrú u iña Xuva ko. ¹³ ¿Mí'i ntū ña ni idé u dadíi ni nto vatā ó de ú ni ña ñu'u ini ukún xio ñuu? Ntá tsi kada ka'nu ini nto ní ko é ña ni natēkú du'xén u nto é xntií ntō kó nee iña é kátaan núu ko.

¹⁴ É iō tu've ko é kí'in u, kíkoto ní'ni ú nto é kúvi uni íto. Ntá tsi ñá nateñu núu ú nto, tsí ña te iña nto e ntío ko, tsí mií nto é ntio kó nto. Tsi uva i'xá san, ña é dūku ntée é nātsoo vá'a ña iña ña é kúvi iña i'xá ña, ñá te i'xá ña é dūku ntée é nātsoo vá'a é kúvi iña ña. ¹⁵ Xu'ú ne, dōo diní ko te nantí'i ú nee iña é iō iñá ko kuenta iña ntó, kuān té nte ntuvi iñá ko nantí'i ú vata koo é diví nto nāni'i nto ntuví va'á iña nto. Ntá tsi dá díi díi ka ntio kó nto ne, diví ntō né, vata te kantudutsí é ntio nto kó, kuiní ko.

¹⁶ Ini nto tsi nté uun nuu i ña ni nateñu núu ú nto. Ntá tsi iō ña'a ntáka'an ña tsi dóo ini u nté koo vií u é kúvi kani nta'ví u nto. ¹⁷ ¿Vá eni nta'ví ntu ú nto nta'a ña e táxnūu u mí ntoo nto? ¹⁸ Xu'ú ne, ikān ú nta'a Títo te kí'in ña, kíkoto ní'ni ña nto mí ntoo nto ne, táxnūu ú uun ká tuku ta'an ko é kí'in ñá ni ña. ¿Vá eni nta'ví ntu Titó san nto? ¿Ñā ntu te dadíi tsi ntáde ntí ni ñā? ¿Ñā ntu te uun tsi nimá ntí ni ñā?

¹⁹ Tē ntádē kuení nto tē ntánada'án ntí kúñū ntí nuu

nto, dá kuān ó ntáka'án nti ni ntō. Ntá tsi ña te kuan ō. Tsi nti'í ne, nuu Xúva ko ntáka'án nti e ntántikín nti Cristu. É kuān o ntáka'án nti ni ntō ne, vata koo é xntií nti nto e dií ka kue'nu nto te kutú've nto iña Xuva ko. Tsi ña ña tá'án ko e dóo ntio kó nto. ²⁰ Kadē kuení ko nté koo kuvi te nāni'i ta'an ko: tē ña vií nto vatā ó ntio kó, tē ña vií u vatā ó ntio nto di. Kadē kuení ko te iō ña é nāa núu ña, te iō ña é kūne'u iní ña, te kūdiin ñá di, tē ntio ña é vií mii ñá kuenta iña mii ñá, te kā'an kīni ña iña ta'an ñá, te kā'an véte ña, te kāda ka'nu ña, te kuān sá koo vií ña da nēé ka é ntio ña. ²¹ Kaū'ví ko tē dá kī'in xtúku ú mí ntoo nto ne, ta'xi Xuva kō é kūka'an nuu xtukú ko kuénta iña ntó, te kutúví nta'xa ú kuenta iña ntó, iō ntó, ña e dóo iō kuetsí i nte dí'na. Vata nāti'vi iní ña e dóo dé ña nuu i é kīni kaa, e dóo dé ña é kīni kaa ni ñadī'í san, é edé ña da nēé ka é ntio nima kīni kaa ña.

13

Nté koo vií ña

¹ E sá'a kūvi uni íto é kī'in u, kikoto ni'ní u nto. Kaka'an tú'un Xuva kō: “Tē xoó ntio i é tsi'í kuetsí uun ká tuku ña'a ne, da mii é kántio uvi, uni ña'a é ntāda ntaá ña”, ka'an. ² É kāka'án u ni ña é iō kuetsí i dí'na, nī é un ntí'í nti ña nguī san dá ñe'ú e é kuvi ūvi íto ne, kuān te ika túví u mí ntoo nto vevii, ntá tsi kā'án u vata tsi o é kāka'án u dá kixkoto ni'ní u nto é kuvi ūvi íto ne, te kī'in xtúku u mí ntoo nto ne, ña ntuntā'ví iní kó ña; da mii é nantō'o ú ña. ³ Kidáa kutūni nto tsi nuu é ntaā i é kāka'án u naá Cristu. Dīvi ña ne, ña

te vītá ini ña ni ntō, tsi dóo iō ña é vií ñá ni ntō. ⁴ Ini nto tsi dá xi'i ñá ntiká krusí ne, vata te ña tuvi ntíi ña, ntá tsi xe'é Xuva ko ntíi ña é ntōto xtuku ña ne, kantíto ña vevii. Nti'í ne, ña túvi ntíi ntí di, vata kaa ña é ña tuvi ntíi ña kídaā dá xi'i ña, ntá tsi dá kúdadii ntí ni ña ne, kata'xi Xúva ko ntíi ntí vata koo é vā'á koo vií nti kuenta iña nto.

⁵ Kadā kuení mii nto te vā'á ō ntákuinti'xe nto. Koto ntee mii nto. ¿Ñā ntu ntákuinti'ntu te túví Jesucristu ni ntó, o ñā ntu te nuu é ntaā i é iña ña nto? ⁶ Ntio ko é kūtuni ntó di tsi nti'í ne, nuu é ntaā i é ntántikín nti Cristu. ⁷ Ntáka'an ntā'ví nti ni Xuva ko vāta koo é ña vií nto nuu i é kīni kaa. Nā te kuān o ntáde ntí kuenta iña mii nti, vata koo é kā'an ña'a tsi dóo vā'a o nakua'á nti nto, ntá tsi ntio nti é vā'á koo vií nto, kuān te ña ni idiá'vi ntí, kuini ña'a san. ⁸ Ña kúvi nakuítá nti nee é nuu é ntaā i. Da mii é vií nti kuenta iña i é nuu é ntaā i. ⁹ Dōo dīnī nti tē ña kantio é ntí'í koó ntíi ká nti, tsi ña ña ña kūvi vií nto é un ntí'í. Ntáka'an ntā'ví nti iña nto vata koo é vā'á koo vií kue'en nto. ¹⁰ Taxnūu ú tutú sa'a dí'na dá kī'in u mí ntoo nto vata koo é ña kantio é kāda tii ú ni nto te kī'in u. Tsi tsiñu e tá'xi Xuva kō é vií u kuenta iña ntó ne, ña tē é nakō'xó u nto, tsi vií u é xntií u nto é kuē'nu vā'a nto.

¹¹ É nanti'í u é kāka'án u ni nto, tá'án kó ne, ká'án u ni ntō é vā'a vā'a tsi koo kuntōo nto. Ntuku nto nēe e vā'a ntuvi iña nto. Ka'nu tsi vií nto nima nto. Uun tsi kadā kuení nto ni tā'an nto ne, vā'a tsi koo kuntuo nto ni tā'an nto. Kidáā né,

Xuva kō, ña é tā'xi é kuntōo vá'a ō, é kuinima tá'an ko ne, kunūu mé'ñu kūnuu dava ña nto. ¹² Kué'e ntō ntiusi tá'an nto. ¹³ Un ntí ntí ña ntántikin Xúva ko taxnūu ña ntiusi nto.

¹⁴ Tō'ó ko Jesūcristú na tā'xi ña nto é vā'a. Xuva ko na kuīnima ñá nto. Espiritū Sántū sán na kunūu mé'ñu ña nto ūn ntí ntí nto. Kuan tsī koo é kā'án u ni ntō.

Tutu e táxnūu San Pablu iña ñá ñuú Galacia

Taxnūu Pablu tú'un iña ñá ntoo ñuú Galacia

¹ Xu'u é Pablú u ne, pustrú u iña Jesúcristu. Ñá ni nī'í ko tsiñu sá'á nta'a ña'a, ntē ña te ña'a ni de kú'vē ñá ko. Mii Jesúcristu kaká'an ñá, ni Xuva kō, ña é nantōto ña dá xi'í ña. ² Xu'ú, ni ūn ntí'í ntí'í ta'an ko, ña kuínti'xe i Xuva kō, ña ntoo i'a ne, taxnūu ntí'í tutú sa'a iña ña kuínti'xe i, ña ntánataká nuu ñuú Galacia. ³ Xuva ko nī Tó'o ko Jesúcristú, na nāxnuu viko ña ntó, na tā'xi ña é kuntōo vá'a nto. ⁴ Jesucristú ne, xé'le ña ntūvi iña ña kuenta iña kuétsi kō vata koo é nakákú ña ko da nēe ka nuu i é kīni kaa é ió ñuxivi sa, vatā ó ntio Xuva ko, ña ña é Uva ko ña. ⁵ Na kā'an ñá'a tsi dóo ka'nu Xuva ko ntii dañu ntūvi. Kuan tsi koo na kōo.

É ña túvi tūku tú'un nté koo nakáku o

⁶ Da kúdu'va ko tsí ña na'a tsi ni kuínti'xe nto da xtúvī mii nto Xuva ko, ña e kána nto é nī'í nto é vā'á nta'a Cristu, tsi dóo ntio ña nto. Veví'í ne, é tūku tú'un ntántikin nto. ⁷ Ntá tsi ña tuvi nté uun ká tuku tú'un nté koo nakáku o. Ntá tsi ió ñá'a, ña ntánakutsu'un ntó é ncho nadama ña tú'un va'á san iña Cristu. ⁸ Ntá tsi kuān té ntí'í, o kuān te ánjé é vē'xí nte e dukún kán, o kuān te dá xōo ka ña'a kaka'an ñá tsi ió tūku tú'un é nakáku o é ña te ña tú'un é kāká'an ntódo ntí'í ni ntó né, na kué'le Xuva kō é

ntó'o ña. ⁹ Vatā ó kaka'an u di'na ne, ká'an xtūku ú ve: Tē xōo ña'a ka'an ña tsí ió tuku tú'un é nakáku o é ña te ña ña é kāká'an ntódo ntí'í ne, na kué'le Xuva kō é ntó'o ña.

¹⁰ Dá kuān ó kaka'an u ne, ¿kantūku nuu iní ntu u te vā'á koo na kā'an ñá'a iñá ko ne, o te vā'á koo na kā'an Xúva ko iñá ko? ¿Vá ntio ntu ko e dóo ntio ña'a sán ko? Tē dí ntio ká ko é ntio ña'a sán ko ne, ña dí víi u é káda tsiñu ú iñá Cristu.

Nté o ni'í Pablu é vii ñá pustru

¹¹ Ntio ko é kūtuni ntó, ēní ko, tsi tú'un é kāká'an ntódo ú ne, ñá te tū'un é dotō tsí kaka'an ñá'a. ¹² Ñá te ntā'a ña'a é nī'í ko tú'un san. Nté ñá'a ña ni nakua'a ñá ko sá'a, tsí mii Jesúcristu tá'xi ña é kūtuní ko.

¹³ É kūtuni nto nté o dé u ntūvi di'na, dá kantikín ka u nchu'un iña ñá Israee. Tékú nto tsi dóo dé xení u nī ña kuínti'xe i Xuva kō, é ncho nantí'í ú ña un ntí'í ntí'í ña kídaa. ¹⁴ Dā nakua'á u nchu'un iña ñá Israee ne, xu'ú odo nūú u é ūn ntí'í ntí'í ña kuétsi, ña Israee é dadí'í tsi kuiá ko ni ña. Tsí xu'ú ne, díi díi ka dé nta'a u vata xkōo iní o e xtúvi ñata kō é víi o. ¹⁵ Ntá tsi nte dí'na dá káku ú ne, nāxaxnúu Xuva kō ko. Dōo vā'á o dé ña nī ko e kána ña ko. Dā xee ntúvī é ntio ñá ne, ¹⁶ tá'xi ña é kūtuní ko xōo é I'xá ñá, vata koo é kāká'an ntódo u tú'un nté koo nakáku o ni ñá'a, ña é ña te ña Israee san. Kídaa ne, ña ni ntūku ú ña'a, ña é tá'xi kó itsi. ¹⁷ Ntē ña ni ñé'e ú ñuú Jerusaleen é kāká'an u nī ña e kúvi pustru nte dí'na, tsí ura tsí i ñé'e u ñuú Arabia

ne, rkontúví ne, ntiko kōó u ũú Damascu.

¹⁸ Dá nté kúvi uni kuiá ne, ñe'ē u ũú Jerusaleén vata koo é kīnī u Pedru. Ikān itúvī ú ni ñā xe'un ntúvi. ¹⁹ Ntá tsi ña ni iní u nté uun ká tuku pustru kídaa, mii tsi Sāntiau, eni Tó'o kō, é iní u ña. ²⁰ Ini Xúva kō tsi nuu é ntaā i é kaka'án u ni ntó.

²¹ Kidāa ne, ñe'ē ú ũú Siria ni ũú Cilicia. ²² Ña kuínti'xe i Jesucristu, ña ntántoo ũú Judeá ne, váta kīnī kue'en tsi ñá ko kídaa. ²³ Da mii tsī e téku ña tsī kaka'an ñá'a: "Divi ñā é dé xení ña ni kō kídaa ne, kaika ña kaka'an ntódo ña tú'un e ntákuinti'xe ko vē, divi tú'un é ncho nant'i ña kídaa", ka'an ña. ²⁴ Kidāa ne, ntáka'an ñá tsi dóo ka'nu Xuva ko kuēnta iñá ko.

2

Kūdadii Pablu ní pustru ña nguī san

¹ Dā kúvi uxkimi kuiá ne, ntāa xtuku ntí ũú Jerusaleen ni Bernábeé ne, ntēka ntí Tito.

² Ñe'ē ú, tsi e tá'xi Xuva kō é kūtuní ko tsī kantio é kī'ín u. Dā xeé u Jerusaleén ne, ixtīn ú nī ña ntádē kú've iña ña kuínti'xe i san. Da mii xntí tīn ntí ni ñā vata koo é na kūtuni ña nté o kaka'an ntódo u tú'un nté koo nakáku o ni ñā'a é ña te ña Israeé san, vata koo é ña te é ntaā i é káde tsiñu u. ³ Titó ne, ñá te ña Israeé ña, ntá tsi ña ni ká'an ña ntádē kú've san te kantio é tē'nte kúñu ixi ña vata xkoó ini ñá Israeé. ⁴ Tsí tuku ña'a ne, ntáka'an ña tsī kantio é kuān koo vii o. Ntáde ña tsi ntákuinti'xe ña Cristu, ntá tsi ñá tē nuu é ntaā i. Tsi kí'vi xū'u ña mé'ñū ña kuínti'xe i

san vata koo é koto xu'ū ñá ntí, ntí'i é nakáku ntí kuenta iñá Cristu. Ntio ña é kuētsi é vīi xtuku ntí é kaka'án lei Muíseé san. ⁵ Ntá tsi ña ni xé'e ntí é kúvi vii ña ni ntí nté un siin, tsí kuenta iña divi nto é ña ni ntío ntí é kūnaa tú'un é nuu é ntaā i san nté koo nakáku o.

⁶ Ña ntádē kú've san ne, nté uun tú'un é xēe ña ni ká'an ña é vīi u. Dóo ka'nu ña'a ña, kuiní ña'a, ntá tsi xoo iní i te ká'nu ña'a ntí'xe ña, o tē ña'a? Ñá káde ú kuenta, tsí Xuva kō ne, ñá te nuú ko kaíto ña, tsí nima ko. ⁷ Ntá tsi divi ña ne, ñá ni tee tsiñu ña ko é tuku tsiñu vii u, tsí iní ña tsí Xuva kō tée tsiñu ña ko é kika'an ntódo u tú'un é nakáku o san, mí'i ntoo ña'a, ña é ña te ña Israeé, váta tsi o tée tsiñu ña Pedru é ká'an ntódo ña divi tsi tú'un nī ña Israeé san. ⁸ Tsí vata tsí o dé Xuva kō táxnū ña Pedru é kúvi kika'an ntódo ña nī ña Israeé san ne, kuan tsí o dé ña táxnū ña ko é kúvi kika'an ntódo ú ni ñā'a é ña te ña Israeé san.

⁹ Dukuān ne, Santiau ní Pedru ní Juaan, ña ntátsi'i ntii iña ña ntákuinti'xe i sán ne, dā kutuni ña tsí divi tsiñu vā'a tá'xi Xuva kō kó ne, dóo ka'nu kuiní ña é dadii tsi tsiñu vii ntí ni ñā, xu'ú ni Bernábee. Kūdadii ntí ni ñā tsí ntí'i ne, kíkada tsiñu ntí mí ntoo ña é ña te ña Israeé san ne, divi ña ne, kada tsiñu ká ña nī ña Israeé san. ¹⁰ Da mii tsī é ntio ña é nanū'ú ntí iní ntí ña ntá'ví san ne, divi e dóo ntí'i iní ko é vīi u di.

Dā de tíi Pablu ní Pedru ũú Antioquia

¹¹ Ntá tsi dā xēe Pedru ũú Antioquia ne, dē tíi ú ni ña dā

ini ú ña, tsí kade ña uun nuu i é ña vá'ā. ¹² Tsí di'na dá xēe ñá'a e táxnū Santiaú san ne, ē'xí dadi Pedru ni ñá'a, ña é ña te ña Israeé san. Ntá tsi dá xee ñá'a e táxnū Santiaú san ne, eni ntu'ū Pedru kí nteé xio ña ña'a é ña te ña Israeé san ne, xio é'xi ña, tsi ú'vī ñá te kúdiin ña ntántikin dukuān nté xkoó ini ña é tē'nte kúñu ixi ña. ¹³ Kidáā né, kuan tsí o ntánā ña Israee, ñá nguii sán, vatā o dé Pedru é ña ni de ntāa ña vatā ó kaka'an ña. Un tsi nté Bernabeé san kuān o dé ña di, é kii nteé xio ña ña kuínti'xe i, ña é ña te ña Israeé san. ¹⁴ Dā ini u tsí ña te káde ña vatā ó kaka'an tú'ūn é nuu é ntaā i nté koo nakáku ō ne, kaka'án u nī Pedru mé'ñu ūn ntí' ntí' ña'a san: “Dívi ntō né, kuān te ñá Israee ntó ne, kade nto vatā ó de ña é ña te ña Israeé san ve, tsí ña kantíkin ka nto vata xkoó ini ñá Israeé san. Dukuān ne, ¿nté kui kaka'an nto tsí kantio é vī ña é ña te ña Israeé san vata xkoó ini ñá Israeé san kuan?”, ka'án u ni ña.

Ntuvá'a o ni Xuva ko tē kuínti'xe kō Cristú, kuān te ñá Israeé o, kuān te tuku tatá kō

¹⁵ Xo'ō ne, tatá ña Israee o nte da káku ō, ñá te ña kīnī ntāa o vāta ntāa ña tuku ñuú san. ¹⁶ Ntá tsi ini o tsí kuān te káde ntaa o é kaka'án lei Muísee, ntá tsi ña te dívī é kade i é ntí'i kuétsi kō. Da mii tsi kuínti'xe ko Jesūcristu. Dukuān é kuínti'xe ko Jesūcristú di vata koo é ntí'i kuétsi ko kuēnta iña i e kuínti'xe kō ña, ñá te kuēnta iña i é dé ntaa o é kaka'án lei san, tsi nté uun ña'a ña ntí'i kuétsi ña é káda ntaa ña é kaka'án lei san.

¹⁷ Vi'a ve né, te kantukū nuu ini ō nté koo nakáku o kuétsi ko kuēnta iña Cristú ne, te nātídito kuétsi kō ne, ¿vá dívi ntū Cristu dé ña é iō kuétsi san? ¡Ñá'a ni san! ¹⁸ Te xtuvī mii u é vīi u uun nuu í ne, kidáā ne, vīi xtuku ú ne, vatā ó tē ña vá'a o ni íde u é xtuvī mii u nte dí'na. ¹⁹ Xu'ú ne, vata tē xi'í u kuenta iñá lei san. Mii lei san é'ni ko vata koo é ntōto ú kuenta iña Xuva ko ve é vīi u é ntio ña. ²⁰ Xu'ú ne, e xí'i u dá uun tsi kúñu kúvi ú nī Cristu é xi'i ñá ntiká krusí san, ntá tsi iō ka ntuvi iñá ko. Ntá tsi ñá te ntūvi iña mii ko, tsí ntuvi iñá Cristu é nī'i ko ve. Kakuínti'xe kó I'xá Xuva kō dá kátuví u ñuxiví sa, tsí dívi ña xe'le ña ntuvi iña ñá kuenta iñá ko e dōo ntio ña ko. ²¹ Ña kúvi nakuítá u nuu i e dōo va'á san é edé Xuva ko iñá ko. Tē dí kúvi ntí'i kuétsi ko te káde ntaa o é kaka'án lei san ne, é ntaā i é xi'í Cristu kuēnta iña ko.

3

¿Ō é káda ntaa ntú ō lei san ne, ō é kuínti'xe ko Xuva kō?

¹ Ntō'ó, ña Galata, ¿nté kuān nte túntu ntú nto? Ntáde nto vata o tē xoo dé tata i ntō. É ini vá'a nto nté ō xi'i Jesúcristu ntiká krusí san, tsi é nañé' é ntí nto. ² Ka'án nto vē, ¿nté ntu ō ni'i nto Espíritu Xuva kō? ¿Vá nī'i ntu nto ña é dé ntaa ntí'i nto é kaka'án lei Muísee? ¿Ñá ntu te ni ní'i nto Espíritū san tsi é kuínti'xe nto tú'ūn va'á iña Xuva ko e téku nto? ³ ¿Nté kuān nte túntu ntú nto? ¿Ntádē kuení ntu nto te kúvi vīi mii nto tsiñu e éni ntu'ū Espíritū Sántu san é kade ña ni ntō? ⁴ ¿Ñá ni ídiá'vi ntu

é un nti'í e ntó'o nto? ;Tē dí ni idiá'vi ne, kuān te un siin!
 5 Kata'xi Xuva ko ntō Espíritu ñā. Kade ña nuu i e dóo ka'nu iña nto. ¿Vá kuan ntū ó kade Xuva ko ni ntō tsi ntáde ntaa nto é kāká'án leí san? ;Ñā'á ni san! Kuān ó kade ña ni ntō tsi ntákuinti'xe nto tú'un va'á san iña ña e téku nto.

6 Vata kaa uva ata ko Ábraan e kuínti'xe ña Xuva kō ne, dukuān ó kaka'an Xúva kō tsi ña tuví ka kuétsi ñā.
 7 Dukuān ne, kini nto tsi divi i'xá nti'xe Ábraan ne, divi ñā é kakuinti'xe ña Xuva kō.
 8 Nté ntūvi dí'na uve na'a tú'un Xuva kō kaka'an tsi naki'i Xuva kō xoó ña'a, ña é kuinti'xe i ña, kuān te dá nēé ka tatá ña. Divi tsi tú'un va'a é kāká'an Xúva ko ni Ábraan, kaká'an ña: “Un ntií ntií tatá ña'a dá kanii ñūxivi sa ne, ní'i ñā é vā'á iña ko kuénta iña o”, ka'an ña.
 9 Dukuān ne, xoo é kakuinti'xe i Xuva kō ne, dadii ni'i ña é vā'á ni Ábraan, ña e dóo kuínti'xe i san.

10 Xoo ña'a, ña é ntēé kimi i leí san ne, da mií e ntá'vi ña kuenta iña kuétsi ñā. Tsi uve na'a kaká'an: “Xoo ña'a, ña é ña káde ntaa é un nti'í nuū i é kāká'án leí san utén utén ne, da mií e ntá'vi ña kuenta iña kuétsi ñā”, ka'an.
 11 Dōó dito tsi ña té leí san é káde i é nti'í kuétsi kō. Tsi uve na'a kaká'an: “Xoo ña'a, ña e dóo va'á nuu Xuva kō ne, kuínti'xe ña Xuva kō né, dukuān é ní'i ña ntuví va'á iña ña”, ka'an.
 12 Ña e ntēé kimi i leí san ne, ñā te dadii ña nī ña é kakuinti'xe i Xuva kō. Tsi uve na'a kaká'an: “Xoo é kantikin i leí san ne, kantio é káda ntaa nti'í ña utén utén vata koo é ní'i ña ntuví va'á iña ña”, ka'an.

13 Cristú ne, mii ñā ntá'vi ña kuenta iña kuétsi kō vata koo é ña ní'i kō é nto'o kō é kāká'án leí san. Tsi divi ñā ntó'o ña naa ko kuenta iña kuétsi ko vatā ó uve na'a kaká'an: “Da xōó ka ña'a, ña é kurkāa iko diki utún ne, ntá'vi ña kuenta iña kuétsi ñā”, ka'an.
 14 Kuān o dé Jesucristu kuénta iña ko ni ūn ntií ntií tatá ña'a ñuxivi sa, kuān té ña te ña Israee o, vata koo é ní'i ko núu i é xe'é Xuva ko xu'u ña ni Ábraan, vata koo é ní'i ko Espíritu Sántū sán tē kuínti'xe ko Xuva kō.

Leí san ni tú'un é xe'é Xuva ko xū'u ña

15 Kini nto, ení ko, tsi xo'o ñatíí ne, dá káde vá'a o ūn tutú ne, xnteē o dívi kó ne, ña kúvi xoó ña'a nadama ña é kāká'an. Ña kúvi xntēé ka ña tuku nuu i.
 16 Vi'a ve ne, xe'é Xuva ko xu'u ña ni Ábraan, ni i'xá ika ñā é vāta kaku. Ná ni ká'an tú'un Xuva ko te títín i'xá ika ñā, tsi ūn tsi i'xá ika ñā. Divi i'xā ñā ne, Cristu ña.
 17 Sá'ā ncho ka'án u ni ntō: Ede vá'a Xuva ko ūn tutú ni Ábraan ne, xe'é ña xu'u ña ni ñā. Kidáā ne, itā nti'xin kimi sientu oko u'xi kuiá dá nté xeé leí Muísee. Leí san ne, ña kúvi nadāma tú'un é xe'é Xuva ko xū'u ña nte dí'na.
 18 Tē dí kúvi vií leí san é ní'i ko é vā'á iña Xuva ko te kade ntāa ó é kāká'án ne, ñā te tú'un é xe'é Xuva ko xū'u ña é kúvi vii i. Ntá tsi nuu é ntaā i tsi nte dí'na xe'é Xuva ko xu'u ña ni Ábraan é ní'i ko é vā'á iña ña.

19 Kidáā ne, ¿mí'i ntu kaídiá'vi leí san? Xtúvi Xuva kō leí san vata koo é kūtuni ko nee é kuétsi kō. Idiá'vi tsi leí san un tsi da nté xēe “i'xá san” é kāká'an Xúva kō, divi i'xá ika Ábraan é xe'é ña xu'u ña ni i.

Ánje Xuva kō xee ni'i ña lei san nta'a Muisee é kākā'an ñā ni ñā'a naa Xuva ko. ²⁰ Ntá tsi dā xe'é Xuva ko xu'u ña ni Ábraán san ne, mii ña kākā'an ñā ni ñā. Ñā té xoó kaka'an í naa ña.

Mí'i kaidiá'vi lei san

²¹ ¿Nchō ka'an ntú u te kanaa núu lei san ni tū'un é xe'é Xuva ko xū'u ña? ¡Ñā'á ni san! tsi té dí íó lei é kúvi vii í é nī'i ko ntuví va'á iña kó ne, kidáā ne, kuvi ntuvá'a o ni Xuva ko té dá kada ntaa o é kākā'án lei san. ²² Ntá tsi kaka'an tú'un Xuva kō tsi ñu'u kutū ntí ntí ñā'a é ña kuvi nakáku mii ña kuétsi ña. Kuān ó vata koo é da xoó ka ñā'a kuvi ni'i ña é vā'á vata o xe'é Xuva ko xu'u ña té kuínti'xe ña Jesucristu.

²³ Ntá tsi dā vata kuínti'xe kō Cristú ne, vata ntāa ña ñu'u kutū ntāa o kuenta iñā lei san. Ntantétu o dā nté xēe ntúvi é nañē'e Xúva ko kō nté koo kuínti'xe ko ñā. ²⁴ Lei san ne, vata kaa ña kaito i'xá san kaa. É edé ko kuēnta da nté xēe Cristu vata koo é kúvi ntí'í kuétsi kō é kuínti'xe ko ñā. ²⁵ Dā xee ntúvi é kuínti'xe kō Cristú ne, ñā ntío ká kō lei san é nañē'e ko nté koo vii o. ²⁶ Tsi un ntí ntí nto e kuínti'xe nto Jesucristú ne, é ntúvi nto i'xá Xuva ko vē. ²⁷ Un ntí ntí nto é itsi ntute nto é uun tsi kúñū kúvi nto nī Cristú ne, ntāku nto Cristu ve. ²⁸ Ñā té íní kuān te ñā Israee, kuān te tuku tatá nto; kuān te ña ntáde tsiñu nto, kuān te ka'nu ñā'a nto; kuān te tíi nto ne, kuān te ñadi'í nto. Tsi da xé uun tsi kúñū kúvi nto nī Cristú ne, uun tsi kúñū kúvi nto ni tā'an nto dí. ²⁹ Té uun tsi kúñū kúvi nto nī Cristú ne, i'xá Abraan ntó dí. Dukuān ne, ní'i ntó é

vā'á iña Xuva ko vata o xe'é ña xu'u ña ni ñā.

4

¹ Sá'ā é ncho ka'án u ni ntó: Té xi'i úun ñatíi ne, íó iña ña é kōo iña i'xá ña. Ntá tsi dā lú'ntí ká i'xá ña ne, vata kaa ña kade tsiñu kaa na, kuān te ní'i na é un ntí'í iña uva ná té kúka'ñu na. ² Íó xoó kaito í na. Íó xoó ka'an í ni nā nté koo vii na dá nte xēe tá'an ntuvi é nī'i na e xtúvi úva na iña na. ³ Kuān ó kuvi ni kō dí. Dá kuétsi ká o ne, ñā'a san ntáka'an ña nté koo vii o é kuntoo o ñūxiví sa ne, da mii é vii o vātā ó ntáka'an ña. ⁴ Ntá tsi dā xee tá'an ntuvi ne, taxnuu Xuva ko I'xá ña é káku ña nú xē'e úun ña dí'í, é kúvi ña tatá ña Israee, ña é ntéé kimi í lei Muisee. ⁵ Kuān o kí'xi ña vata koo é nakáku ña un ntí ntí ña é ntee kimi í lei san, vata koo é naki'i Xuva ko kō e kúvi o i'xá ña. ⁶ Kidáā ne, vata koo é nañē'e Xúva ko kō tsi i'xá ntí'xe ña kúvi o né, taxnúu ña Espíritu I'xá ña é kunū ña nima ko. Espíritū sán ne, kaka'an ña: “¡Uvā ko!” ⁷ Dukuān ne, ñā te ña kaden tsiñun kán, tsi i'xá mii Xuva kō kúvin ne, ní'i o é vā'á iña Xuva ko é uun tsi kúñū kúvin nī Cristu.

Dōo ntí'í ini Pablu kuenta iña ña kuínti'xe í

⁸ Dí'na dá vāta kiní nto Xuva kō né, dōo xió ntii nto é káda tsiñu nto iña tuku xúva ntó é ñā te Xuva ntí'xe kō. ⁹ Ntá tsi vevíi ne, é íni ntó Xuva kō. Kuvi ka'an o tsi Xuva kō ne, é tā'xi ña é kiní ntó ña ve. ¿Nté kuí ntántiko koō ntó ata nto é víi xtuku nto vata xkoó ini ñāta kō san é ñā vādā mí kaidiá'vi? ¿Nté kuí ncho vii xtúku nto

ña kade tsiñu? ¹⁰ Kuan tsi o ntáde ka'nu nto viko é kuēnta víte, kuenta xoo, kuenta kuia. ¹¹ Dōo ntí'i iní ko kuenta iña ntó tē é ntaā i éde tsiñu ú iña nto.

¹² Vií nto da xe'e, ení ko, uun tsi nima ntúvi nto nī ko vata kaa xu'u é uun tsi nima ntúvi ú ni ntō. Ña túvī nee iñá ni ide nto nī ko. ¹³ Ini nto tsí xu'ú ne, dōo kā'ví kaa ú ntuvi dí'na dá kaká'an ntódo u tú'ün va'á san ni ntō. ¹⁴ Dōo u'ví kúvi nto ko kuenta iña kui'i e kúvī ko kidaā, ntá tsi ña ni kunté'xen ntō ko; ñá ni nakuitā ntó ko, tsi kí'i nto kó vata te ánje Xuva kō kúvi u, vata te mii Jesūcristu kúvi u. ¹⁵ ¿Nté ntu o kúvi ve kuan? Tsi dóo diní ñu'u nima nto dá itúvi ú ni ntō. Kuvi ka'an ú iña nto tsí tē dí ni kúvi né, natavā ntó ntuxnuu mii ntō é tā'xi nto ko. ¹⁶ Vi'a ve ne, ¿ñá ntōo ká ntu ntō ko e kuán o kāká'an u ni ntō é nuu é ntaā i san?

¹⁷ Ña tsikán ne, dōo ntáde ña nto kuenta ve, ntá tsi ña te kuan o de ña vata koo é nī'i nto é vā'a. Ncho nakadī ñá itsi é kā'an ntó nī ntí vata koo é mii ñá é kada ka'nu nto ña. ¹⁸ Vá'ā ó te kade ña nto kuenta, te vii ñá vata koo é nī'i nto é vā'a. Te kuān koo víi ña ni ntō nguentuvi, ñá te da mii tsí dá tuví u ni ntō. ¹⁹ Dōo kaexnúu kó kuenta iña nto, a i'xá mii ko. Vatā ó kaexnúu ñadī'i dá ncho kaku i'xá ña ne, kuān koo kaxnúu kó kuenta iña nto da nté uun tsi nima ntúvi nto nī Cristu. ²⁰ Tē dí tuví u ni ntō vevii ne, ti kaa te kuvi xtúvi mii u é káde tíi ú ni ntō, ntá tsi vevii ne, ñá iní u nté koo kadā kuení ko iña nto.

²¹ Xoó ntō'o é ncho kuntikín ka nto lei Muiseé san ne, ká'an ntō: ¿Va ñá ini ntú nto nee é kāká'an lei san? ²² Tsi nte dí'na uve na'a kaká'an tsi Abraán ne, úvi i'xá ñá xio. Uun ña ne, i'xá ta'nú kade tsiñu iña ña, ta'nú nani Ágaá ne, uun ne, i'xá ñadī'i mii ñá, ñá nani Sára. ²³ I'xá ta'nú kade tsiñu sán ne, vata tsi o káku vata kaa da neé ka i'xa, ntá tsi i'xá ñadī'i mii ñá ne, kákú vata tsi o xe'é Xuva ko xu'u ña ni Ábraán san. ²⁴ Kini nto tsi úvi nuu i kaka'an u kuenta iña i sá'ā. Uun nuu i é vē'xí xuku é nani Sināii, dívī iña Ágaá san. Xoó kaduku ntée i nuu i sá'ā ne, káku ñá é kuntéé kimi ñá lei san. ²⁵ Tsí Ágaá san ne, vata kaa xuku é nani Sināii é tuví ñuú Arabia káa ña, vata kaa ñuú Jerusaleen é tuví ñuxiví sa kaa ña di. Tsi ntúni nuu i sá'a nī ña é ntōo ikān ne, nteé kimi ñá lei san. ²⁶ Ntá tsi xo'ō ne, ñá te kadūku ntée o lei san, tsí ñuu kó ne, divi ñuú Jerusaleen é tuví nta'a Xuva kō. ²⁷ Tsí uve na'a tú'un Xuva ko kāká'an: Kutúvi dínī nto, divi ntō é ña kakúvi koo i'xá nto, divi ntō é xoxo i'xá nto. Kachu'u ntáa nto é dóo diní nto, divi ntō é vata kaxnúu i'xi nto. Tsí ñadī'i, ña é ña káde xii ña ña kuentá ne, dii dii ka kaxio i'xá ña é ñá é tuví ni'i xii i, ka'an.

²⁸ Ení ko, vata ntáa Isaa ntáa nto. Xo'ō ne, i'xá Xuva ko o, tsi káku o vata tsi o xe'é Xuva ko xū'u ña kidaā. ²⁹ Ntá tsi vata tsi o dé xeni i'xá e káku vata o káku da neé ka i'xá ni i'xá e káku kuenta iña

Espíritu Xuva kō né, kuān ó kakuvi vevii di. ³⁰ Ntá tsi ¿nee iñá ntu kaka'an tú'un Xuva kō? Kaka'an: “Kiñu'u nto ta'nú kade tsiñú san ni i'xá tun, tsi i'xá ta'nú kade tsiñú san ne, ña kúvi nī'i na iña uva na vata kaa i'xá ñadī'i mii ñā”, ka'an. ³¹ Xo'ō ne, ení ko, ñá te vāta ntāa i'xá ta'nú kade tsiñú san ntāa o, tsi vata ntāa i'xá ñadī'i mii ña ntāa o.

5

É nakáku Cristu ko

¹ É nakáku Cristu ko e nteé kimi kō leí san, tsi ñá ntio ña é ku'un kutū ká o. Dukuān ne, kaka xaa nti'xe nto ve; ñá ku dā vá'a nto é kadā kú've leí san iña nto.

² Kini nto é kaka'án u. Xu'ú e Pablú u ne, kaka'án u ni ntō tsi te kué'é nto é kā'nté ña kúñū é ixi nto vata xkoó ini ñá Israeé san ne, vata te kaka'an ntó tsi é ntaa í xi'í Cristu iña ko. ³ Kaka'an xtúku u tsi da xōó ka ña'a é tē'nte kúñū é ixi ñá ne, da mii é vii ña é un nti'í é kaka'án lei Muísee. ⁴ Xoó nto'o e ntáxio ntii nto e ntáde ntaa nto leí san vata koo é nti'í kuétsi ntō ne, ña kaxé'e nto itsi é nakákú Cristu nto; ntánakuitā nto é vā'a é ncho ta'xi Xuva ko ntō doméni. ⁵ Ntá tsi xo'ō é kuinti'xe ko Xuva kō, é nuu Espiritu ña nima kó ne, ntantétu o é nī'i ko nima va'á ko nta'a Xuva kō. ⁶ Tē uun tsi kúñū kúvi o ni Jesūcristú ne, ñā té ini te te'nte kúñu ixi ko, o tē ña'a. É kuinti'xe ko Xuva kō ne, sá'ā é kaīdiá'vi ne, dukuan kuñnima ko ta'an kó di.

⁷ Ntō'ó ne, é ika vá'a ntō kidaā. ¿Xoó ntu édi nuu i itsi e kuinti'xe nto é nuu é ntaa i? ⁸ Ñá te kuān ó kaka'an Xúva

kō, ña é kana nto. ⁹ Ini nto tsi te un siin tsi u'xen ia nādaka ó ne, kuia kanii tī'nti i. ¹⁰ Xu'ú ne, kanteé ini ko Xuva kō é ña da vá'a ña é tuku koo kadā kuení nto. Ntá tsi kué'e Xuva kō é nto'o da xōó ka ña'a, ña é kanakutsu'un ntō.

¹¹ Ntá tsi xu'ú ne, ení ko, tē dí kaka'an ntódo ká u ni ntō é kántio é te'nte kúñu ixi nto ne, ñá kuan koo ntō'o ká ko nta'a ña Israeé san. Tē dí kuān ó kaka'án u ne, ña túvi nēe nuu i é kúdiin ka ña dá tekū ña tú'un é xi'í Cristu ntíká krusí san kuenta iña ko. ¹² Ña ntánakutsu'un ntō sán ne, dií ka vá'ā ó te na kada a'ma kue'en ñá kúñu ñā.

¹³ Tsi ntō'ó, ení ko, é kana Xuva ko ntō vata koo é na nakāka xaa nto. Ntá tsi kuān te ntaíka xaa nto ne, ña kúvi vii ntó da nēé ka é ntio nima ntó, tsi é vii ntó ve ne, kuinima xntó ta'an nto ne, dukuan vā'á koo vii nto ni ñā. ¹⁴ Tsi é un nti'í é kaka'án leí san ne, uun tsi nuu i ncho ka'an: “Kuñnima ntó ta'an nto vatā ó kakuñnima nto kúñu ntō”, ka'an. ¹⁵ Ntá tsi te ka'an ntée nto ta'an nto, te kúvi ña ita ntó ne, koto nto tē ña nakunaa nto ta'an nto un nti'í ntō.

Ō é ntio kō é vii mii ó ne, o é ntio Espiritu é vii o

¹⁶ Sá'a kakā'án u ni ntō: Vii nto vatā ó ntio Espiritu san é vii nto; ñá ntukū nuu ini nto nté koo ni'i nto é ntio nima kini kaa nto. ¹⁷ Tsi é ntio nima kini kaa nto ne, ñá te vata o é ntio Espiritu san. É ntio Espiritu Xuva kō sán ne, ñá te dadii nī í vatā o é ntio nima kini kaa nto. Kanāá nima kini kaa nto ni Espiritu sán ne, Dukuān ne, ña kúvi vii ntó nēe

é ntio nto. ¹⁸ Ntá tsi te kuē'e nto é nañē'e Espíritū san nto nté koo vii nto ne, ñá kantio é kadā kù've ka lei san iña nto.

¹⁹ Dōo ditō nēe nuu i e ntáde ña'a, ña e ntántikín nima kíni ntáa. Ntaika luku ña. Ntáde ña nēe e dōo kini kaa ntádē kuení ña. Ña ntákuka'an nuu ña e ntádē xení ña ni da xōo ka ña'a. ²⁰ Ntánuu iní ña tuku xuva ña. Ntáde tatan ña. Ñá ntio kue'en ñá ta'an ña. Ntánaā ña. Ntákukuiñū ña. Ura tsí i ntákudiin ña. Ntáde ña nēe iña é ntio mii ña. Ntákii nteé xio ña ta'an ña. Ña ncho vii ña e ntáde ta'an ña. ²¹ Dōo ne'u iní ña. Ntaé'ní ña ta'an ña. Dōo iní xi'i ña. Viko kini kaa ntáde ña, ni dōo titín ka nuu i é kuān ntáa san. Vía ve ne, kaka'án u ni nto vatā ó kaka'án u ni nto dī'na, tē xoó ña'a ntáde ña nuu i sá'ā ne, ña kúvi nī'i ña é kuntōo ña mī kadē kù've Xuva kō.

²² Ntá tsi xoo ñá'a e ntántikin ña Espíritū sán ne, ntákuinima ñá ta'an ña. Dōo diní ñu'u nima ña. Vá'ā ó ntōo ña. Ntákutii ña nima ñá ni tá'an ña. Ntáde ña é vā'á ni tá'an ña. Ntáde ntaa ña nēe iña é ntaxé'e ña xu'u ña. ²³ Ná tē ntáde na'nu ña. Ná te dotō tsi ntáde ña. Nté uun lei ña kaka'an é ña kuví é kuān koo vii o. ²⁴ Xoó ña'a, ña é ntee kimi ña Jesūcristú ne, vata tē xi'í nima kíni kaa ña ntíkā krusi ni é un ntí'i nūu i é kīni kaa é ntio i, é ntukú nuu iní i. ²⁵ Tē é nī'i ko ntukú va'á iña ko e tá'xi Espíritū sán ne, na kuē'é ó é nañē'e Espíritū sán kō nté koo é vā'á koo vii o.

²⁶ Ná kada ka'nu ña'a o. Ñá nakutsu'un ta'an o. Ntē ña kune'u iní ko ni ta'an kō.

É xntii o ta'an kō

¹ Ení ko, te kiní ntó tsí kade uun ña'a é kīni kaa né, divi ntō é nuu Espíritū Sántū sán nima ntó ne, xntii nto ña é vā'á koo vii ña. Vá'a vá'a tsi kōo ka'an ntó ni ña ne, kuenta tsi vii nto kúñu nto tē ña kó'xo nto nuu i sá'ā di. ² Xntii nto tá'an nto dá kanto'o ña ne, dukuan kōo kada ntaa ntó vata o ntio Cristu.

³ Tē dōo ka'nu ña'a o kuiní mii kō né, kuān tē ña te nee kainuu á'vi o ne, da kaeni nta'ví mii o kúñu kō. ⁴ Koto vá'a nto nté o de nto. Te vā'á o, kuiní nto ne, kidáa kuví kutúvi díní ntó ne, ñá kantio é kutsu'un nto tē dii ka va'á nto é ña nguí san. ⁵ Tsí kantio é vā'á koo vii o nēe tsíñu é nī'i ko.

⁶ Xoó ña'a é kanakuā'a ña tú'ūn va'á san ne, vá'ā ó te kátsin dava ña ni mastru ña é un ntí'i é vā'a é ió iña ña.

⁷ Ná ku ení nta'ví nto kúñu ntō, tsí ña kúvi nárkintēe o Xuva ko. Da nēé ka é kú'xí o né, divi tsí é nī'i kó di. ⁸ Te kú'xí o da nēé ka é ntio nima kíni kaa kō ne, ní'i kō doxi'í san. Ntá tsi te kú'xí o vatā ó ntio Espíritū Sántū sán ne, ní'i ko ntuvi vā'á iña ko ntii dañu ntúvi nta'a Espíritū san. ⁹ Dukuān ne, ñá ku kudu'xen kō é vīi o é vā'a, tsí te kūtii o nima kó ne, ní'i kō é vā'a te xee ntúvi i. ¹⁰ Dukuān ne, dá ió ka ntuvi ne, vá'a koo na vīi o ni un ntí'i ntí'i ña'a sán ne, dá dii dii ka ni ta'an ko, ña ntákuinti'xe i san.

Kaxe'e Pablu ítsi da ntí'i tūtú san

¹¹ ¡Un ntáa letra na'nú san é ka'ú u nta'a mii kó ve! ¹² Ntio ko é kūtuni nto tsí ña tsikán, ña é ntio i é kuētsi é tē'nte

kúñu ixi nto ne, da miĩ e ntáde ña vata koo é ña ka'an káni ña'a san iña ñá ne, vata koo é ña ntó'o ña kuenta iñá krusi san mí xi'í Cristu kuénta iña ko. ¹³ Ntá tsi divi ñā é tē'nte kúñu ixi ña ne, ntē ña ini de ntaa ntí'i ña é kākā'án leí san. Da miĩ tsī é ntio ña é ka'ntē ntó kúñu ixi nto vata koo é viĩ na'nu ña tsí divi ñā edé ña e kuán o dé nto. ¹⁴ Xu'ú ne, nté uun nuu i é ña ncho viĩ ka'nu ú kuenta iña i; da miĩ tsi kuénta iñá krusi mí xi'í Cristu kuénta iña ko. Nā kāde ká u kuenta nee nuu i é ió ñuxiví sa. Vata tē xi'i, kuíni kó ne, vata tē xi'í u di kuenta iña i. ¹⁵ Tsí te ūun tsi kúñū kúvi o nī Cristú ne, ñā té ini te te'nte kúñu ixi ko ne, o tē ña'a. E kaĩnuu á'vi ne, é nī'i ko ntuví va'á iña ko. ¹⁶ Un ntíí ntíĩ nto e ntántikin nto tú'ūn sa'á ne, vá'a koo na kuntōo nto. Na ntuntā'ví ini Xuva ko ntō, ni ūn ntíí ntíĩ ña Israee ntí'xe san, ña nteé kimi i Xuva kō.

¹⁷ Vi'a ve ne, ñá ntio kó tē xoó nakutsu'ūn ká i kó kuenta iña i sá'ā. Tsi é kūtítín tsanta uve kúñū ko é kanañē'e tsí xu'ú ne, kade tsiñu ntí'xe u iña Tó'o ko Jēsuu.

¹⁸ Nā xnuu viko Tó'o ko Jesūcristú nima ntó, ení ko. Kuan tsī koo é kākā'án u ni ntō.

Tutu e táxnū San Pablu iña ñá ñuú Efesu

Taxnū Pablu tutú iña ña ntákuinti'xe i, ñá ntoo ñuú Efesu

¹ Xu'u é Pablú u ne, pus-tru iña Jesúcrístú u tsí kuan o ntío Xuva kō é tēé tsiñu ña ko. Taxnū u tutú sá'á iña ña ntáduku ntée Xuva kō, ña ntoo ñuú Efesu, ña ntákuinti'xe i Jesucristu. ² Xuva ko nī Tó'o ko Jesúcrístú ne, na nāxnuu viko ña nto. Na tā'xi ña é kuntōo vá'a nto.

É vā'a é kata'xi Xuva ko kuēnta iña Jesúcrístu

³ Dōo ka'nu Xuva ko, divi Uvā Tó'o ko Jesúcrístu. Dōo tá'xi ña kō é un nti'i nūu i é vā'a é tuví e dukún kán tsi kúdadii o nī Cristu. ⁴ Tsi di'na dá tuví ñuxiví san ne, nākaxnúu Xuva ko ko kuēnta iña Cristu vata koo é na ntántoo ña nima kó, vata koo é ña tuví ka kuétsi ko tē xee o nta'a ña. ⁵ Tsi dóo ntío ña kō ne, nté di'na kaka'an ñá tsí ki'i ña kō é kuví o i'xā ña kuenta iña Jesúcrístu, vata o ntío ña. ⁶ Dukuān né, utén uten ntáka'an o tsi dóo ka'nu Xuva kō. Dōo vā'ā o dé ña ni kō. Ná ni dē vini ña da tá'xi ñá ko I'xā ña, ña e dóo kuinima ña. ⁷ Náka'kū ñá ko kuēnta iña I'xā ña, tsi éti ña niñi ña kuēnta iña ko. Dē ka'nu iní ña ni kō kuétsi kō, tsi dóo ntío ña kō. ⁸ Ñá te un sīin tsi kuínima Xúva ko kō ne, tā'xi ña é kūtú've kō, é ki'in iní ko. ⁹ Tā'xi ña é kūtuni ko nee iña é ntío ña, nuu i é ña ni iní o, vata o ntío

ña. ¹⁰ Sá'ā dé kuení Xuva kō é vii ña dá xēe ntúvi i. Natáka nuu ña é un nti'i vata koo é kodo nūu Cristú da neé ka é ió e dukún kan ni da neé ka é ió ñuxiví a.

¹¹ É kudadii o nī Cristú ne, nākaxnúu Xuva ko ko ūun tsi nte di'na vata koo é nī'i ko iña ña. Kuān o dé Xuva ko vata o é vā'ā o kuíni ña. ¹² Kuān o dé ña vata koo é nti'i, é di'na nti' kuinti'xe nti' Cristú ne, vii nti vata koo é kā'an ñá'a tsi dóo ka'nu Xuva kō. ¹³ Divi ntō di, dá tekū nto tú'ūn é nuu é ntaā i, dá tekū nto nté koo nakáku nto ne, kuínti'xe nto Cristu. Kudadii nto ni ñá né, xntéé Xuva ko nto nā'a da tá'xi ña Espíritū Sántū é kunūu ña nima ntó vata o tá'xi ña xu'u ña. ¹⁴ Ta'xi Xuva ko Espíritū Sántu vata koo é kūtuni ko tsí vii nti'xe ña vata o tá'xi ña xu'u ña dá kūvi naki'i ña é un nti'i nūu i é káduku ntée ña. Kidāā ne, ka'an ñá'a tsi dóo ka'nu Xuva kō.

Kaikán Pablu nta'a Xuva kō é kué'e ña é na kuki'in iní ña ntákuinti'xe i

¹⁵ Dukuān ne, da téku ko tsi dóo ntákuinti'xe nto Tó'o ko Jesuú ne, tsi dóo ntákuinima nto ta'an ko, ña ntákuinti'xe i Xuva kō ne, ¹⁶ ñá kaxtuví mii u é nakué'e ú sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña nto. Kanaka'an kó nto dá kakā'an ntá'vi u. ¹⁷ Kaikán u nta'a Uvā Tó'o ko Jesúcrístú, divi Xuva kō, ña e dóo va'á san, te tā'xi ña é kūtú've vā'a nto iña ña, vata koo é ki'in diki nto é káka'an ña, vata koo é kīnī va'a ntó ña. ¹⁸ Kaikán u nta'a Xuva ko te nāxi'í nuu ña nuu nto vata koo é kūtuni ntó nee é nī'i nto é kāna ña nto. Te tā'xi ña é kūtuni nto tsí ña te nté kaa

va'a, ña te nté kaa kuika nuu i iña Xuva ko é kaxé'e ña ña'a é nakuído da'an ñā. ¹⁹ Te tā'xi ña é kūtuní nto tsí ña te nté kaa ka'nu ña. Kakuvi vií ña é un nti'i kuēnta iña kó, divi ō e ntákuinti'xe ko ñā. Nañ'e ñā kó tsí kuvi vií ña nī é un nti'í ²⁰ dá nantōto ñā Cristú rkontuvi é xi'i ñā ne, xé'e ñā é kutuvi ñā diñi kua'a ña e dukún kán. ²¹ Díi ka ka'nu Jesuu é da xōó ka ña tsiñu na'nu i, da xōó ka ña tsiñu i, da xōó ka ña ntádē kù've e dukún kán, da xōó ka ña ntádē kù've ñuxiví a, da xōó ka ña e dóo ka'nu, kuān te ntóo ña vevii, kuān te ntóo ña ntuvi é k'í'ín o. ²² Ta'xi Xuva kō é kúvi vií Cristu ni é un nti'í. Tā'xi ña é kúvi Cristu tó'o iña un nti'í nti'í nuu i é káduku ntée ña ntákuinti'xe i san. Cristú ne, divi ñā é kadē kú've ñā kuenta iña ña ntákuinti'xe i san. ²³ Ña ntákuinti'xe i sán ne, vata ntáa kúñū Cristu ña. Kanuu mé'ñu kanuu dava ña ña ntákuinti'xe i sán ni da kani dū'va ñuxiví san.

2

Nakákú Xuva ko kō, tsi dóo kakuinima ñā kō

¹ Ta'xi Xuva ko ntuvi vā'á iña nto, divi ntō é vata ntáa ña xi'i ntáa nto kídaa kuēnta iña kuétsi ntō, dá vata kuinti'xe nto Cristu. ² Dóo ncho vií nto kuétsi kídaa, dá ntikin ntó vata xkoó ini ñā ñuxiví san. Dé ntaa nto é ká'an tó'ō e ña vā'á san, ña é kadē kù've iña é ña vā'á é ntóo e dukún kán, divi é káka'an nté koo vií ña'a, ña é ña ncho kuinti'xe i Xuva kō. ³ Kuān o dé o, ūn nti'í nti'í o, kídaa. Éde o da mii é ntio kō. Dē ntaa o é káka'án nima káni ntáa kō, e ntádē kuení kō. Dukuān ne, kantio é nī'i

ko é ntō'o ko e dóo ka'nu é kata'xi Xuva ko, ni ūn nti'í nti'í ka ña'a. ⁴ Ntá tsi un vā'a tsi ntúnta'ví ini Xuva ko kō, tsi ña te nté kaa kakuinima ñā kō ne, ⁵ ta'xi ña ntuvi vā'á iña ko kuenta iñā Cristú, kuān te kantio é nī'i ko doxi'i kuenta iña kuétsi kō. Da mii tsí e dóo vā'á Xuva kō é nakakū ñā kō. ⁶ Vata ō ntóto Tó'ō ko Jesúcrístú ne, kuan ō nántoto ña kó di ne, ta'xi ña é kuntoo dadíi o ni ña e dukún kán, tsi kuinti'xe ko Jesúcrístu. ⁷ Kuan ō dé ña vata koo é nañ'e ñā ña'a rkontuvi ve tsí un vā'a tsi kakuinima ñā kō, tsi dóo vā'á ó de ña ni ko kuenta iña Jesúcrístu. ⁸ Da mii tsí e dóo vā'á Xuva kō é nakakū ñā nto da kuinti'xe nto. Ña túvi nēe nuu i é vií mii nto é nākáku nto, ntá tsi doméni tá'xi Xuva kō é nākáku nto. ⁹ Ña kúvi vií o nee nuu i é nākáku ō, vata koo é ña vií ka'nu ō. ¹⁰ Tsí Xuva kō de kú've ñā kō vata koo é da ntántikin o Jesuu ne, vií ō é vā'á, vata ō ka'an Xúva kō nte dí'na é vií o.

É kuntōo vā'a o kuēnta iñā Cristu

¹¹ Dukuān né, naka'an ntō nte ntáa nto dí'na, divi ntō é ña te ña Israeé nto. Ntáka'an ñā Israeé san iña nto “ñā'a, ña é ña ni té'nte kúñū é ixi i”, tsi ntántikin ña vata xkoó ini ña e ntaé'nté ña kúñū ña, kuān te mii tsi ñā é'nte ña. ¹² Kídaa ne, vata kīni ntó Cristu. Tuku ña'a nto é ña Israeé. Ña túvi nee iña é intétu nto, ntē ña ni iní nto xoo é Xuva kō. ¹³ Ntá tsi vevii ne, kudadíi nto ni Jesúcrístu. Divi ntō é ña ni kuvi ki'xi étsin nto Xuva kō kídaa né, ntóo ni'í nto ña vevii, tsi éti Cristu níñi ña kuenta iña nto. ¹⁴ Tā'xi Cristu é kuntōo vā'a ō, tsí idé

ña é ntūdadii ña Israeé san nī ña e ña te ña Israeé san. É nākaán nuu ña mí'i kánti'u kídaā da ntānāa núu ña Israeé san nī ña é ña te ña Israeé san. ¹⁵ Dā xi'i ñá ne, nantí'i ñā lei san é kākā'an nté koo vii o, é kadē kú've iña ko. Uun tsi ñá'a, ña é xēe, ntáda dadii ña ntuvi ñá'a san, tsi ntákuinti'xe dadii ña Xuva kō. Kuān o dé ña vata koo é kuntōo vá'a ña ni tā'an ña. ¹⁶ Dukuān ne, dā xi'i ña ntíkā krusi kán ne, nantí'i ña du'xēn é edé ntuvi ñá'a san vata koo é kūvi ntuvá'a dadii ña ni Xuva kō. É uun tsi ñá'a kúvi ña ve.

¹⁷ Vé'xī Cristú ne, ka'an ña nté koo kuntōo vá'a nto, divi ntō é vata kiní nto Xuva ko, ni ñā'a san é ini ñá ña. ¹⁸ Kuenta iña ña kuvi k'ín etsin o nuu Xuva ko, tsi é ni'i ko Espiritu ña, ntuvi ō. ¹⁹ Dukuān ne, ñá te ñā tuku ñuú ka nto, ñá te ñā é doto tsi ntaíka ká nto, ntá tsi ña ñuú Xuva ko nto vē. Ña ví'i Xuva ko nto vē ne, dadii xnto ni ñā e ntáduku ntée ña. ²⁰ Vata kaa vi'i san ntāa nto, tsí odo nto nú eti vi'i san. Eti vi'i sán ne, divi tū'un é nakuā'a pustrú san nī ña ka'án naa Xuva ko. Mii Jesūcristú ne, xuu é odo nūu diñi ntii vi'i san. ²¹ Xo'ō é kudadii o nī Cristú ne, kuve ta'an o vāta ntāa ntíkā nto'o é x'í ta'an va'a un ntíi ntíi diñi i, da nté ntuvi o xūkún Xuva kō mí'i ña kak'vi nté uun nuu i é kīni kaa. ²² Divi ntō di, dá kudadii nto nī Cristú ne, kuve ta'an nto nī ña ntákuinti'xe i san vata koo é kūvi nto xúkún Xuva kō, tsí nuu Espiritu ña nima nto.

3

Divi tsiñu Pablu é ká'an ña

tú'un va'á san nī ña é ña te ña Israeé

¹ Dukuān ne, xu'u é Pablú u ne, nuu kutú ú kuenta iña Jesúcristu, vāta koo é divi ntō, ña é ña te ña Israeé nto, ní'i ntō é vā'a. ² Á te ini nto tsi dóo vá'ā o dé Xuva ko ni kō da tée tsiñu ña ko é ká'án u tú'un ña ni ntō. ³ Tá'xi Xuva kō é kūtuni ko é tuvi xu'u iña ña, vatā o dé vá'a ú di'na é ña ku'e tsi tú'un é kākā'án u. ⁴ Dā nakua'a nto tú'un tsikán ne, kūtuni nto tsí ini u nuu i é tuvi xu'u iñá Cristu. ⁵ Dá ntē vevii ne, ñá ni xē'é Xuva kō é kūtuni ñá'a. Ntá tsi vevii ne, e xé'e Xuva ko kuēnta iña Espiritu Sántu san é kūtuní pustrú san nī ña ntáka'án naa Xuva ko. ⁶ Sá'ā ne, nuu i é tuvi xu'u kídaā: tsí ña é ña te ña Israeé ne, dadii tsi ni'i ña iña Xuva ko nī ña Israeé san, tsi e kúdadii ña nī ña Israeé san kuenta iña tú'un va'á san. Ní'i ñá é xē'é Xuva ko xū'u ña di dá kuinti'xe ña Cristu.

⁷ Tēé tsiñu Xuva kō ko é ká'an ntódo u tú'un sa'a, tsi dóo vá'á o de ña nī kó ne, tā'xi ña kó ntii ñā vata koo é kūvi vii u tsiñu sá'a. ⁸ Xu'ú ne, dii ka dutsi kaa u é ña e dii ka dutsi kaa é kāduku ntée Xuva kō. Ntá tsi dóo vá'ā o dé Xuva kō, tsi tá'xi ñā é ká'án u nī ña é ña te ña Israeé san tú'un va'á iñá Cristu é dii ka nuu á'vi é ntē ña ini o nté kaa. ⁹ Ta'xi Xuva kō, ña é de kú've é un ntí'i é io, é ká'an ntódo ú vata koo é kīni un ntíi ntíi ña'a nté ō de kú'vē ña é koo nuu i sá'ā e xtúvi xu'u ña un tsi nte dá iñi ntu'u ñuxiví san. ¹⁰ Kuān o dé ña vata koo é kūtuni un ntíi ntíi ña e ntádē kú've e dukún kan tsi dóo ini Xúva kō é un ntí'i nté koo vii ña dá kiní ñá ña ntákuinti'xe i san. ¹¹ Un tsi nte di'na kuān ó ncho vii ña

kuenta iña Tó'o ko Jesūcristu.
 12 Kuenta iñá Cristú ne, ini o tsí kuvi xee étsin o nuu Xuva ko. Tsí te kuinti'xe ko ña ne, ñá kaū'vi ka ko ñā. 13 Dukuān ne, kaka'an u ni nto tē ña nātivi iní nto é kuān ó kanto'o kó kuenta iña nto. Tsí xu'ú kanto'o kó vata koo é nī'i nto é vā'a.

Kakuinimá Cristu nto

14 Dukuān né, kanchitī ú nuu Xuva ko, ñivi Uvā Tó'o ko Jesūcristu. 15 Uva ña iña un ntīí ntīí tātá ña'a sán di, kuān té ña ntoo e dukún kan, kuān té ña ntoo ñuxiví a. 16 Kaikán u te tā'xi ña é kunūu ntīi nima ntó kuenta iña Espiritū ñā, tsí ña te nté kaa iō é vā'á iña ña. 17 Kaikán u te kunūu Cristu nima ntó da ntákuinti'xe nto. Na tā'xi ña é kūtú've vā'a nto nté koo kuinima kué'en nto, 18 vata koo é kūtuni ntó, ni ūn ntīí ntīí ña ntáduku ntée Xuva kō, nté kaa nī'i, nté kaa kani, nté kaa kūnu, nté kaa dūkun kaxee tá'an é kakuinima Xúva ko kō. 19 Kaikán u te kinī nto nté kaa ntio Cristu kó, kuān té ña kuvi kadá kuení kō tsi dóo kué'e, vata koo é kū'un tsitu kue'én nima ntó Xuva kō.

20 Dōo ka'nu Xuva kō. Dōo iō ntīi ña é kādē tsiñu ña nima kó ne, kuvi víi ña dií dií ka va'a é kaikan o, dií dií ka va'a é kadā kuení kō. 21 Te kā'an ñá'a tsi dóo ka'nu Xuva ko kuēnta iña ña ntákuinti'xe i san, kuenta iña Jesúcristu. Kuān koo ka'an ñá da ntántoo ká ña'a san ñuxiví a ne, ntīi dañu ntūvi di. Kuan tsi koo na kōo.

4

É uun tsi kúñu kúvi o kuēnta iña Espiritū Sántū san

1 Xu'u é nuu kútū ú kuenta iña Xuva kó ne, kaikán u nta'a nto te víi ntó vatá ó ntio Xuva kō é víi ña e kána ña. 2 Nā víi ka'nu nto. Nā ku kudīin nto ni ña'a. Na kūtīi nto kuntētu nto. Na kūtīi nto ni tā'an nto. Na kuñima ntó ña. 3 Koo ntīi ntó é ña xtuví mīi ntó é uun tsi ntádē kuení nto vatá ó katá'xi Espiritū Sántū san dá ntoo vā'a nto. 4 Uun tsi kúñu nto, ni ūn tsi Espiritu ntó dí, vatá ó iō uun tsi nuu i é vā'a e ntantētu nto é nī'i ntó rkontuvi, nto'o é kána Xuva ko ntó. 5 Uun tsi Tó'o kō, uun tsi tú'ūn va'a é kuinti'xe ko, ni ūn tsi nuu i é kutsi ntute o. 6 Uun tsi Xuva ko, ñivi Uva ko ūn ntīí ntīi o. Ñivi ñā é odo nuū ña é un ntīí ntīi o. Ñivi ñā é nuu mé'ñu nuu dava ña ko ūn ntīí ntīi o.

7 Ntá tsi é un é un o ne, é tā'xi Cristu ko nuu i é vā'a é víi ó, vatá o ntio ña. 8 Dukuān ne, kaka'an tú'un Xuva kō: Da kūntáa ña e dukún kán ne, ntēka ñá ña ñu'u kutū ne, xé'e ña nuū i é vā'a é víi ña'a san, ka'an.

9 ¿Nee iñá ntu kani tu'un é kākā'an é kūntáa ña? Ncho ka'an tsí di'na nainu ña ñu'u a. 10 Nā e nainú san ne, ñivi tsi ñā é kūntáa ña mí'i e dií ka dukun e dukún kán vata koo é kadā kú've ñá da kanīi dū'va. 11 Tā'xi ña nuu i é víi o, é un é un o. Iō ñá ne, xé'e ñā é víi ñá pustru. Iō ñá ne, xé'e ñā é kā'an ñá naa Xuva ko. Iō ñá ne, xé'e ñā é kā'an ntódo ña tú'ūn é nakáku o. Iō ñá ne, xé'e ñā é kadā kú've ñá ña ntákuinti'xe i sán ne, nakuā'a ña ña nchu'ún san di. 12 Kuān o dé ña vata koo é koo tú've ña ntáduku ntée ña é víi ñá tsiñu ña, vata koo é

nakuē'nu ña ña ntákuinti'xe i Cristú san ¹³ da nté dadii tsi kuinti'xe ko, dá nté dadii tsi ini vá'a o l'xá Xuva kō. Kidáa ne, kuka'xi nuu ō ne, kué'nu ō vata koo é un nti'í é vīi ó ne, vii o vatā o dé Cristu. ¹⁴ Ñá vīi ka o vatā ó de l'xá san é nuu nuu tsi ntánadama e ntádē kuení i. Ntántikin dá nēē ka nchu'un é xēe e ntánañ'e ña ntaéni nta'ví san, ña e dóo ntáde é kīni kaa. ¹⁵ Ntá tsi ka'an o é nuu é ntaā i ni ñā'a, tsi ntákuinima kó ña. Kidáa ne, kue'nu ká o un tsi dá nte xee tá'an o vii o vatā o dé Cristu. Divi ñā né, odo nuū ñā iña ña ntákuinti'xe i sán vatā ó odo nuū dikí ko iña kúñu kō. ¹⁶ Xo'ō ne, vata káa kúñu Cristu ntáa o, é dóo vá'ā ó xi'í ta'an é un ntíi ntíi ta'ví i. Te ūn ntí'í tsi ta'ví i dóo vá'ā ó ntáde tsiñu ne, dóo vá'ā ó kae'nu kaníi kúñu ñā. Kuan koo na kuñinima tá'an kō di, un ntíi ntíi o e ntáduku ntée o Cristu.

Ntuvia xēé iña ko e tá'xi Cristu

¹⁷ Dukuān ne, kaka'án u ni nto vē, tsí ntio Xuva kō é vii nto sá'a. Ñá vīi ka nto vatā ó de ñā'a, ña é ña ini Xúva kō. Dotō tsi ntáde ña é ntio nima kíj ntáa ña. ¹⁸ Ñinēé ini dikí ña. Ña túvi ntuvia iña ña e tá'xi Xuva kō, tsí ña ntácutuni ña, tsi dóo ka'xi ini ña. ¹⁹ Ña ntákuka'an nuú ka ña é da mii tsí e ntáde ña é kīni kaa. Ná tē nté kaa diní ña é vīi ña é un ntíi ntíi nuu i é kīni ntáa san. ²⁰ Ntá tsi divi ntō ne, ñá tē dúkuan ō ni nakua'a nto iña Cristu, ²¹ tē nuu é ntaā i e téku nto é káka'an ñá, tē nuu é ntaā i é divi ña nakua'a ña nto; tsí kaka'an ña é nuu é ntaā i. ²² Vatā ó kanatáva o doo dé'én san ne, kuan koo

naxtūví xio nto é ntio nima kīni kaa nto, é da mii tsí e ntaéni nta'ví nto. ²³ Kué'e ntō é ntavá'a Xuva kō nima ntó vata koo é vā'á tsi koo kadā kuení nto. ²⁴ Nakunúu nto ntuvi vā'á iña nto é dē kú'vé Xuva ko iña ko vata koo é vīi o vatā ó de ña. Divi ñā ne, kade ña é vā'á ni ñā'a sán ne, ña túvi nēe é kuetsí ña. Kuān koo vii o di, tsi ntákuinti'xe kō é nuu é ntaā i.

²⁵ Dukuān ne, ñá ká'án ka nto dovéte. Ka'an nto é nuu é ntaā i ni tá'an nto, tsí uun tsi kúñu kúvi o ni ñā.

²⁶ Te kúdiin ntó ne, ntá tsi ña ku vii nto é kīni kaa. Ña na'a tsi kudíin ntó di, na ntúka'nu ini nto di'na dá kuido nuu ngántii. ²⁷ Ntē ña ku xe'e nto é ká'an tó'ō e ña vá'ā san nté koo vii nto.

²⁸ Ña kadú'u sán ne, na xtuví mii ña é kádu'u ña. Na kōo ntii ña kada tsiñu ña vata koo é nī'i ña é natsi'i ña iña ña ntátaan nuú i san.

²⁹ Ñá ká'an kīni nto, ntá tsi ka'an ntó nēe é vā'á, nēe é kaxntíi é kuē'nú ta'an nto vatā ó kantio ña, vata koo é na nāxnuu viko ña ñā'a, ña kateku i san. ³⁰ Ña ku vii nto nee iña é káde i é kuntā'xa ini Espíritu Xuva kō, tsi tá'xi Xuva kō Espíritu san vata koo é kūtuni ko tsi ntáduku ntée o Xuva ko tē xee ntúvi é naki'í kue'en ñá kō.

³¹ Xtuví mii nto é dutsí kuini nto, nī é kakudiin nto. Ñá ku nāa núu ká nto. Ñá ku káchu'u ntó. Ntē ña ka'an kīni nto iña ta'an nto. Ñá ku vii nto nté uun nuu i é kīni kaa. ³² Ntá tsi vii nto é vā'á ni tá'an nto. Ntuntá'ví ini nto ña ne, kada ka'nu ini nto ni ña vatā ó de ka'nu ini Xuva ko ni nto kuēnta iñá Cristu.

5

Nté koo é vā'á koo kuntoo i'xá Xuva kō

¹ Vií nto vatā ó de Xuva kō, tsí i'xá ña nto e dóo ntío ña nto. ² Utén utén kuinima ntó ta'an nto vatā o kuinimá Cristu ko dá xe'é ña ntuvi iña ña kuenta iña ko. Divi ñā e kúvi ña doméni e dóo va'a, é vata kaa uun diko e dóo vā'a ñe'e iña Xuva ko.

³ Divi ntō e ntáduku ntée nto Cristú ne, ñá ku kā'an nto nté uun tú'ün nuu i é kīni kaa e ntáde ña'a ni ñadī'i san, e ntáde ne'u iní ña ni ñā'a san.

⁴ Ñá ku kā'an nto tú'un dēntu. Ñá ku dotō tsí ka'an ntó, nte ña doto tsí xkuntée nto nuu i é ña vā'a, tsí ña te vā'a o é kuān koo víi o. Díi ka vā'ā ó te nākué'e o sintiá'vi nta'a Xuva kō. ⁵ Tsí iní vā'a nto tsí da xōó ka ña'a é kakidi ni'i ña ñadī'i é ña te ñadī'i míi ñā né, da xōó ka ña'a é kāde ña é kīni kaa, da xōó ka ña'a é kākune'u iní ña, é kānuu iní ña tuku nuu i é ña te Xuva kó ne, ñá nī'i ña é vā'á nta'a Xuva kō, nté ntā'a Cristu. ⁶ Ñá ku dā vā'a nto é kāni nta'ví ña'a san nto te dotō tsi ntáka'an ñā dovete, tsí kuenta iña i sá'ā ne, kué'e Xuva kō e dóo nto'o ña, da xōó ka ña'a é ña ncho kuinti'xe i ña. ⁷ Ñá ku kudadii nto ni ña kuān ntāa san.

⁸ Divi ntō né, vata te ñinēe mi ntaíka nto kídaā, ntá tsi vevii ne, é naxi'í Xuva kō mi ntaíka nto. Vií nto vata tsí ó de ña'a, ña é kaika mí kaxi'í nuu ñu'u. ⁹ Tsí ña é kánaxi'í nuu í ne, kade ña é vā'a. Kade ña é ntío Xuva kō. Kade ña é nuu é ntaā i. ¹⁰ Koo ntii nto vií ntó nee nuu i é díi ka va'a é vií ntó vatā o é ntío Xuva kō. ¹¹ Ñá ku dotō tsí kini nuu nto nuu i e ntáde ña e ntaíka mí ñinēe,

tsí ña kaidiá'vi. Ntá tsi nañe'ē ntó ña tsí ña te vā'a o ntáde ña. ¹² Tsi ntákuka'an nuu ko é kā'an o nuu i é ntáde xu'u ña. ¹³ Ntá tsi dā naxi'í nuu ñu'ú san ne, ntii díto nuu i é iō xu'ú, nte ntāa nti'xe. ¹⁴ Tsí ña te nee iña é kuvi koo xu'u dá kaxi'í nuu ñu'ú san. Dukuān ne, kaka'an ña:

Ntoton, divin é kakidin.

Nakuntitsin mé'ñū ña xi'í san ne,

Cristu naxi'í nuu ña nuu o, ka'an ña.

¹⁵ Koto vā'a nto nté o ntáde nto ve. Ñá vií ntó vatā ó de ña tuntú san, ntá tsi vií nto vatā ó de ña e dóo kí'in iní i. ¹⁶ Koo ntii nto kada tsiñu nto vi'a iō ka ntuvi, tsi dóo iō nuu i é kīni kaa ntuvi sā'a. ¹⁷ Dukuān ne, ñá vií ntó vatā ó de ña tuntú san, ntá tsi kutuni nto nee é ntío Xuva kō é vií nto. ¹⁸ Ñá ku de kí'vi ntó tsí dukuān ne, ña kúvi kotō kú'vē nto. Ntá tsi kué'e nto é kadā kú've Espiritū sán nima nto. ¹⁹ Kata nto nchu'ún ni tā'an nto. Kata nto un ntíi ntíi nuu i é kākā'an tsi dóo ka'nu Xuva kō. Kanī nima ntó kata nto iña Xuva ko. ²⁰ Nguentúvi nakué'e nto sintiá'vi nta'a Xuva ko iña é un ntí'i da nēé ka nuu i kuenta iña Tó'o ko Jesūcristu.

Vata tsi te ñavi'i kō ña ntákuinti'xe i san

²¹ Vií nto é ntío ta'an nto, tsi ntaíko ñu'u ntō Cristu.

²² Divi nto, ñadī'i, vií nto vatā ó ntáka'an xii nto, vatā ó de nto nī Tó'o ko Jēsuu. ²³ Tsi ntádē kú'vé ñatíi san iña ñadī'i ña, vatā ó kade kú'vé Cristu iña ña ntákuinti'xe i ña. Divi ñā né, kanakakū ñá un ntíi ntíi ña ntákuinti'xe i ña tsí uun tsi kúñū kúvi ña ni ñā. ²⁴ Vatā o ntáde ntaa ña ntákuinti'xe i

é kākā'an Cristú ne, kuan koo na kāda ntaa ñadi'í san un nti'í é kākā'an xí ña.

²⁵ Divi nto, ñatíí ne, na kuínima ntó ñadi'í ntó vatā o kuínima Cristu ña kuínti'xe i ña. Tsi xe'é ña ntuvi iña ña doméni kuenta iña ña, ²⁶ vata koo é nākate ña kuétsi ñā é nakutsi ntúte ña ña da kuínti'xe ña tú'un ñā. ²⁷ Kuān o dé ña vata koo é ntāda ña ña kuenta nta'a míi ñā, é vata kaa ñadi'í, ña e dóo vá'a kaa. Dōo vá'a ntí'xe ña vata kaa uun doo e dóo nuu a'ví san é ña tuvi mí'i ni xē'e, ña tuvi mí'i ntútsi'i, ntá tsi vá'a kue'en. ²⁸ Du'vā ó kantio é kuinima ñatíí san ñadi'í ñā, vatā ó kakuinima ña kúñu mii ñā. Te kākuiinima ñā ñadi'í ñā ne, kakuinima ña kúñu mii ñā di. ²⁹ Xōxó ñatíí é ña ntío kue'en ña kúñu mii ñā, ntá tsi kaxé'e ña é kā'xí ne, kade ña i kuenta. Kuān ó kade Cristu ni ña ntákuinti'xe i ña di, ³⁰ tsi ntáduku ntée ña ña. Xo'ō né, kuān o ntáduku ntée o kúñu Cristú di. Tsi dadíi tsi kúñu kúvi o ni ñā. ³¹ Dukuān ne, kaka'an tú'un Xuva kō tsi xtuví mii ñatíí san uva ña ni di'í ñā vata koo é kutini'í ña ñadi'í ña. Ntuvi ñā ne, uun tsi kúñu kúvi ña, ka'an. ³² Sá'a nūu i e dóo ka'nu, é ña ini o. Ntá tsi kaka'an u sá'ā vata koo é kūtuni nto nté o de Cristu ni ña ntákuinti'xe i ña. ³³ Ntá tsi kuinima ntí'xe nto, é un é un nto, ñadi'í ntó vatā o ntákuinima nto kúñu mii ntō. Ñadi'í san ne, na kuiko ñu'u ña xī ña di.

6

¹ Divi nto, i'xá, kada ntaa nto e ntáka'an úva nto ni di'í nto, vatā o é ntio Xuva kō. Tsi vá'ā o é kuān koo vií nto. ² Tsi

tú'un é kuvi ūun é kākā'an é nī'i ko é vā'á te kāda ntaa o ne, kaka'an: "Kuiko ñu'u nto uva nto ni di'í ntō, ³ vata koo é kuntōo vá'a nto, vata koo e dóo kani ntuvi iña nto ñuxiví sa", ka'an.

⁴ Divi ntō né, uvā, ña kú de nto é na kúdiin i'xá nto, tsi naku'nu vá'a nto i. Kué'e nto é ntō'o i te ña vá'a o ntáde ne, kué'e nto i ítsi nté koo kuntikin Xúva kō.

⁵ Divi ntō, ña ntáde tsiñu ne, kada ntaa nto e ntáka'an tó'o ntō, ñā ntōo ñuxiví sa. Kuiko ñu'u nto ñā. U'ví ntó ña. Kani nima ntó vii nto tsiñu e ntáta'xí ña vata tsi tē ntáde tsiñu nto iña Cristu. ⁶ Kada ntaa nto, ñā te da mii tsi da ntaíto ntáde ña nto, vata koo é kā'an ñā tsi dóo va'á nto, ntá tsi kada ntaa ntí'xe nto vatā ó de ña kade tsiñu iña Xuva ko. Kani nima ntó vii nto vatā ó ntio Xuva ko. ⁷ Vii nto tsiñu nto nīi kue'én ini nto, vata tsi te iña Xuva ko ntáde tsiñu nto, ñā te da iña ña'a tsi. ⁸ Ini ntó tsi da xōo ka ña'a, te ña kade tsiñu ne, o tē tó'o tsiñu ne, ní'i ñā é vā'á nta'a Xuva ko kuénta iña i é vā'a é káde ña.

⁹ Divi ntō di, tó'o tsiñu, kuān koo vii nto nī ña ntáde tsiñu iña nto. Nā ku kadā xení nto ni ñā. Naka'an ntō tsi io Tó'o nto ntuvi ntó ña, ña é tuvi e dukún kán né, divi ñā ne, ñā káde ña kuentá nee ñā'a o.

Nté koo nada'an ña ntákuinti'xe i sán nima ña

¹⁰ Kaka'an u sá'a ni nto vē. Ntii na kōo nima nto ve, tsi ntáduku ntée nto Tó'o kō. Tsi dóo ió ntii ñā é ta'xi ña kō.

¹¹ Vata tsi ó kainúu sntadún san du'nu é kuvi káa ne, kuan tsi koo nakunúu nima nto Espíritu Xuva kō sán di, vata koo é ña kuvi vii Tó'o e ña vá'ā

san ní nima nto é ncho kani nta'ví nto. ¹² Tsi ñá te ntánaa o ní ña é iō kuñu i ni xiki i, tsi ntánaa o ni tatsin ña vá'a e dóo ntii iní i, e ntáde kú've iña ña ntaíka mi dóo neé ñuxiví sa, ni tatsin é ña vá'a é ntaíko e dukún kán. ¹³ Dukuān ne, ki'i nto un ntíi ntíi nuu i é káta'xi Xúva kō vata koo é kuví vii nto nada'an ntō nima ntó te xēe ntúvi é kīni kaa san. Dá iō tu've vá'a nto ne, kutu kuntōo nto.

¹⁴ Dukuān ne, diin tsi kuntōo nto é nāki'ni kutu nto i'xi nto é nuu é ntaā í vatā o dé sntadún san ni ññí i'xi ña. Vii nto é vā'a vata koo é nada'an ntō nima ntó, vata tsī ó kanada'an sntadún san nima ña é kaitavi núu ña du'nu káa san. ¹⁵ Vata tsī ó kaxio tú've di'in nto e ntaxí'i nto ntí'xen nto ne, kuan kōo koo tú've nto é kika'an ntódo nto tú'un vá'a san nté koo kūntóo vá'a ō. ¹⁶ Díi díi ka nuu á'vi ne, é kuinti'xe vá'a nto vata koo é nada'an ntō nima nto nuu i é kīni kaa é kanakuita ntēe tó'ō e ña vá'ā san ntó, vata tsī ó de sntadún san dá kakāta nteé ña le'e káa san vata koo é ña dúku ña ntuvē é kai'xí san. ¹⁷ Vata tsī o kaitávi díi sntadún san ññi e'xín ña ne, kuan tsi koo nada'an nto díi ntó di é kuinti'xe ntō tsi é nakákú Xuva ko ntó. Kuní'i nto káa káni iña Espiritū di, é diví tú'un Xuva kō. ¹⁸ Da nēé ka é vii ntó ne, ka'an ntá'vī ntó ni Xuva kō. Kákan nto nta'a ña da nēé ka nuu i é ká'an Espiritu ñā é kákan nto. Ntíto koo kuntōo nto. Ntē ña ku náti'vi iní nto. Utén utén ka'an ntó ni Xuva ko iña é un ntíi ntíi ña ntáduku ntēe ña. ¹⁹ Ka'an ntá'vī ntó kuenta iñá ko di, na ta'xi Xuva ko tú'un

nee iña é ká'an u, vata koo é ña u'ví ko é ká'an u ni ñā'a iña tú'un vá'a san é iō xu'ú iña ña. ²⁰ Xuva ko taxnúu ña ko é kēte xaa u tú'un ñā né, dukuān é nuu kutū ú veyii. Ka'an ntá'vī ntó vata koo é ña u'ví ko nté un siin é ká'an u tú'un ña, vatā ó ntio ña é ká'an u.

I'a ntí'i tutú san

²¹ Tiquicu, ení kō e dóo ntio ko, ña e dóo xntíi kó tsiñu Xuva kō né, ntaa ña ni ntō é un ntí'i iñá ko, vata koo é kūtuni nto nté o de ú ne, nee tsiñu kade ú ve. ²² Dukuān né, kataxnūu ú ña é kī'in ña mí ntoo nto vata koo é ká'an ñá ni ntō nté o de ntí, vata koo é na kíi nima nto é vii ntó tsiñu Xuva kō.

²³ Na ta'xi Xuva ko ni I'xā ñá, Tó'o ko Jesūcristu, é kuntōo vá'a un ntíi ntíi ta'an kō, é kuñima tá'an ña, é díi ka kuinti'xe ña. ²⁴ Na naxnuu viko Xuva ko ún ntíi ntíi ña é ña ni xtuví mii i e ntákuinima i Tó'o ko Jesūcristu káni nima i. Kuan tsī koo é ká'an u ni ntō.

Tutu e táxnū San Pablu iña ñá ñuú Filipu

Nuu kutū Pablu da táxnū ña tutú sa'a iña ña kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Filipu

1 Xu'u é Pablú u ni Timōtéu ne, ña ntáde tsiñu iña Jesúcrístú nti. Ntuví nti táxnū nti tutú sa'a nta'a un ntí ntí ña'a, ña é ntúntoo nima i, tsí uun tsi ña ni Jesúcrístu vé, divi ñá é ntoo ñuú Filipu, ni tó'o iña xúkun, nī ña ntáxntii ña kuínti'xe i. ² Xuva ko nī Tó'o ko Jesúcrístú ne, na nāxnuu viko ña nto. Na tā'xi ña é kuntōo vá'a nto.

Kaka'an ntâ'ví Pablu iña ña kuínti'xe i

3 Kanakué'e ú sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña nto vata dá kanaka'ān kó nto, ⁴ vata dá kakā'an ntâ'ví u. Dōo diní ko, ⁵ tsí nte da kuínti'xe nto un tsi da nté vevii ne, dadii tsi kade tsiñu nto nī kó kuenta iña tú'un va'á san iña Xuva ko. ⁶ Iní u tsi é eni ntu'u Xuva ko ūun tsiñu e dóo va'á nima ntó ne, ña xtúvī mii ña nto da nté ntūntaa nto, un tsi da nté ntūvi é kī'xi xtuku Jesucristu. ⁷ ¿Nté kui ña kuan koo kadá kuení ko iña nto? Tsi dóo ntio kó nto. Dadii tsi kanaxnuu viko Xuva ko ko ni nto, kuān té nuu kutū ú, kuān té kantada ntaa ú tú'un va'á san é nuu é ntaa i. ⁸ Kutuni Xúva kō tsi dóo ntio kó nto un ntí ntí ntó vatā ó ntio Jesucristu nto. ⁹ Kaka'an ntâ'ví u te dā dií dií ka kuinima ntó, dā dií dií ka kutuni ntó nēe é vā'á, nēe é

kīni kaa, ¹⁰ vata koo é kūtuni ntó nēe é dií ka va'á, vata koo é ña vií nto é kīni kaa, vata koo é ña tuvi kuétsi ntó dá kī'xi xtuku Jesuu. ¹¹ Dá tā'xi Jesucristu é vií ntó nuu i e dóo va'á, vata koo é na kūnuu iní ña'a Xuva kō, vata koo é na kā'an ña tsi dóo va'á ña.

Ntuvi iñá ko ne, kuenta iñá Cristu

¹² Ntio ko é kūtuni ntó, ení ko, nee iña é kūvi kó ne, dií ka vā'ā o, tsí dukuān ó kae'nu tú'un va'á san iña Xuva ko. ¹³ Un ntí ntí sntadun, ñá ntoo nú vi'i ña tsiñu i, ñá nanī Cesá san, ni ūn ntí ntí ña'a, ña ntoo i'a ne, ini ña tsí nuu kutū u tsi kuínti'xe kó Cristu. ¹⁴ Ñá kaū'ví ka ení kō é kā'an ña iña Tó'o ko Jēsuú, kuān té nuu kutū u. Nté un siin ka ña káu'ví ña é kā'an ña tú'un Xuva kō.

¹⁵ Iō ñá ntáka'an ntódo ña iñá Cristu tsí ntákune'u iní ña nī ko, tsí ncho vií ña é dií ka ntó'o ko. Ntá tsi iō túku ña'a ntáka'an ntódo ña iñá Cristu tsí ntio ña é kōo é vā'á nī ko. ¹⁶ Iō ñá'a ne, kuān o ntáde ña tsi dóo ntákuinima ñá ko. Iní ña tsí nuu kutū ú kuenta iña tú'un Xuva kō. ¹⁷ Iō túku ña'a ne, ntáka'an ntódo ña dadii iñá Cristu, ñá té tsí ntio ña é vā'a, ntá tsi té dií dií ka ta'xi ña é ntō'o ko dá nuu kutū u. ¹⁸ ¿Nté koo ve? Ña té ĩni. Dōo diní ko vevii, tsi téku ña'a tú'un iñá Cristú, kuān té nuu é ntaa i e ntáka'an ñá, kuān té ña te káni nima ñá ntáka'an ña.

Ña kóo da'na é nuu diní nimá ko, ¹⁹ tsí iní u tsí koo é vā'á iñá ko, tsí kaka'an ntâ'ví nto ne, Espiritū Sántu e tá'xi Jesúcrístú xntii ña ko. ²⁰ É

ntio kó ne, nté uun nuu i é ña kuká'an nuú ko, ntá tsi kunuu ka'xi nimá ko vata koo é kuiko ñu'u ña'a Cristu da ini ña tsi kuínti'xe kó ña é ví'a é ütén, kuān te kutuví ka u ñuxiví sa ne, kuān te kuví u. ²¹ Tsi te kutuví u ñuxiví sa ne, kutuví u nī Cristú, o kuān te kuví u ne, díí díí ka vá'a koo kutuví u ni ñā. ²² Te kutuví ka u ñuxiví sa ne, iō tsiñu é víi u iña Tó'ō ko. Ntá tsi ñā íní u nee iña é nākaxnúu u. ²³ Ntio kó ntuví núu i san. Dóo ntio ko é kí'ín u kíkutuví u nī Cristu, tsi dóo vá'ā o. ²⁴ Ntá tsi díí ka ntio nto é kutuví ka u ñuxiví sa kuenta iña nto. ²⁵ Dukuān é íní u tsi kutuví ka u ni ntō vata koo é xntī u nto, vata koo é díí ka kuínti'xe nto Xuva kō né, dōo diní kuntoo nto ni ñā. ²⁶ Kidaā né, nanū'u ntó iní nto Jesucristu kuénta iñá ko, tsi nti'xi xtuku u mí ntoo nto. ²⁷ Sá'a e dóo ntio ko: é víi ntó vata kaa é kaka'an tú'un va'á iñá Cristu. Kuān te kixkóto ni'ní u nto, kuān té xoxó u, ntio kó kutuní ko tsi vata kaa uun tsi ña'a nto e ntákuínti'xe nto, vata kaa uun tsi ña'a nto ntáde tsiñu nto kuenta iña tú'un va'a é kuínti'xe nto. ²⁸ Ná ku u'ví ntó nee iña e ntáde ña'a da ntáde kiní ña ni ntó. Dukuān é kūtuni ña tsi ña kuví víi ña ni ntó, tsi nakákú Xuva ko ntó. ²⁹ Tsi kaduku ntée nto é ña te da mii tsi é kuínti'xe nto Cristu, tsi e ntó'o ntó dí kuenta iña ña. ³⁰ Tsi dadii ntáde u ni nto du'xen kuénta iñá tú'un va'á san vatá o dé u kidaā ne, é ini nto tsi kuan tsi ó kade u vevii.

2

Nuu kutū Pablu da táxnūu ña tutú sa'a iña ña kuínti'xe i, ña

ntoo ñuú Filipu

¹ Tē nuu é ntaa i é naxnuu ka'nu Cristú nima ntó, tē nuu é ntaa i e dóo diní nto tsi ntákuinima ntó, tē nuu é ntaa i e ntaíka nto ni Espíritū Sántu, tē nuu é ntaa i e ntántunta'ví ini nto ne, ² víi nto vata koo é nākunuu dínī kue'én nimá ko. Uun tsi kadā kuení nto. Uun tsi kuínima ntó vata kaa uun tsi nima ntó, uun tsi dikí nto.

³ Ná tē nee iñá víi nto iña mii nto, e dóo ka'nu ña'a ncho víi nto, ntá tsi víi nto vata kaa i'xá lu'nti, vata kaa te díí ka ka'nu ña nguíi san é divi ntó.

⁴ Ná te da mii iña nto koto nto, ntá tsi iña ta'an ntó dí.

⁵ Dadii tsi kadā kuení nto vatá o dé kuení Jesucristu.

⁶ Divi ñā né, kuān té Xuva ko ñā, ntá tsi ña ni itsú'un ñā é xtuví mii ña é ntoo dadii ña ni Xuva kō, ⁷ tsi xtuví mii nti'xe ña iña ñá ne, kúvi ña ña kade tsiñu da káku ña vata kaa ña'a.

⁸ Dā kúvi ña ña'a ne, díí díí ka ntulú'nti ñā, tsi dé ntaa ña un tsi da nté xi'i ñá, kuān te ntíkā krusi kán xi'i ña. ⁹ Dukuān ne, xé'e Xuva kō e dóo ka'nu ña. Xé'e ña ña uun divi é díí ka ka'nu é un ntíí ntíí divi ña'a.

¹⁰ Un ntíí ntíí ña'a, ña ntoo e dukún kán, ña ntoo ñuxiví san dí, nī ña ntoo má ñu'u kán ne, dá tekú ñá divi Jesuú ne, nākunchiti ntaa ña. ¹¹ Un ntíí ntíí ñá ka'an ña kidaā tsi Tó'ō nti'xe ña Jesuú ne, ká'an ña tsi dóo ka'nu Xuva kō.

Ña kuínti'xe i ne, vata kaa ñu'u é ka'xi ñuxiví san

¹² Dukuān ne, tá'an kó e dóo kakuinimá ko, vata tsi o dé ntaa nto di'na ne, kuan tsi koo víi nto vevii. Ná te da mii tsi dá tūví u ni ntó, tsi díí díí ka dá xoxó u. Tsi da xe é nakáku

nto ne, kada tsiñu nto ni Xuva kō. Kuiko ñu'u nto ñā. ¹³ Tsi Xuva ko kade tsiñu ña ni ntō ne, divi ña xntii ña ntō é vii ntó nuu i é vā'a é ntio ña.

¹⁴ Ñá ku tsi'i kuétsi nto ña'a. Ñá ku dutsi kuinī ntó ni tā'an nto, ¹⁵ vata koo é ña koo kuétsi ntō, vata koo é ña kadá kuení nto nuu i é kīni kaa. Vii nto vata kaa i'xá Xuva kō, i'xá e dóo va'á kue'en, mé'ñū ña'a, ñá iō kuetsí i, ña ntáde é kīni kaa. Divi ntō ne, vata ntaa ñu'u ntáa nto é ntánaxi'í nuu nto, ¹⁶ tsi ntánañē'e nto ña'a tú'ūn e dóo va'a é nākáku ō. Dukuān ne, dá ki'xi xtuku Cristú ne, dōo diní ko tsi ña ká'an ña tsi é ntaā i é itúvi ú dé tsiñu ú ñuxiví sa. ¹⁷ Kuān té nakunáa ú ntuvi iñá ko kuenta iña ntó ne, te kuē'é nto nima ntó nta'a Xuva kō ne, ñá tē nté kaa diní ko. Dōo diní ko dá ntoo dīni nto. ¹⁸ É ntio kó ne, dadii kuntōo dīni ntó nī ko.

Timoteu ni Eprafódito

¹⁹ Tē Tó'o ko Jēsuu ntio ña ne, taxnūu ú Timoteu é kī'in ña mí ntoo nto vata koo é na kūtuní ko nté o de nto. Dukuan nākunūu diní nimá ko. ²⁰ Xōxó tukú ña'a vata kaa Timoteú san e dóo kadē kuení ña te vā'á o ini nto. ²¹ Tuku ña'a ne, iña mí ña ntáde kuení ña, ñá te iña Jesúcristu. ²² Ntá tsi ini nto tsi dóo va'á Timoteu. De tsiñu ña nī ko é kāká'an ntódo u tú'ūn va'á san vatā ō kade tsiñu i'xá ni uva i. ²³ Ura tsi i tē kūtuní ko nté koo kuví kó ne, taxnūu ú ña. ²⁴ Á te tā'xi Tó'o ko tē ña na'á ka dá kī'in mii ú di, kuiní ko.

²⁵ Ntá tsi nñ dukuan nataxnūu ú Eprafodito, divi ení kō é dadii dé tsiñu ú ni ñā, dadii dé u du'xen ni ñā, divi ñā é vē'xí ña kuenta iña nto

é xntii ñā ko. ²⁶ Un vá'a tsi kanaka'an ña ntō, un ntii ntii nto. Dōo kadē kuení ña tsi téku nto tsi etsin ña. ²⁷ Etsin nti'xe ña kídaā. Dókō sá ni xī'i ña. Ntá tsi ntúntā'ví ini Xuva ko ñā. Ntuntā'ví ini Xuva kō kó di, tsi dí dii ka kúnta'xa ini ko tē dí ni xī'i ña. ²⁸ Dōo diní ko é taxnūu ú ña ve, vata koo é nakunūu diní nima ntó tē ini xtuku nto ña. Ñá kutsu'ūn ká u xoo ñá'a xntii ña ntō. ²⁹ Dodíní nto kí'i nto ña vata kaa doméni e tá'xi Xuva kō. Kuiko ñu'u nto ñā'a, ña vata ntáa ña sá'a. ³⁰ Dókō sá ni xī'i ña dá kade tsiñu ña iñá Cristu. Ñá ni dē kuení ña te kuví ñá da xntii ña kó kuenta iña nto.

3

Nee é dii ka nuu á'vi

¹ Ení ko, kúntoo dīni ntó ni Xuva kō. Ñá kakudu'xēn kó te dóo ki'in itō ka'an u ni nto sá'a, tsi kantio é ká'an u ni ntō. ² Kuenta tsi vii nto ña kini ntáa, ña vata ntáa tinā diin, ña é ntaé'nte kúñū é ixi i vata koo é nākáku ña. ³ Tsi xo'ō ne, i'xá Xuva nti'xe ko kúvi ō, tsi ntánuu ini ko Xuva ko kanii nima ko. Dōo diní nuu nima ko kuenta iña Jesúcristu. Tsi ña kúvi nakákú mii ō kúñu kō. ⁴ Tē dí kuví vii o nakákú mii ō kúñu kō ne, xu'u é dii dii ka kuví vii u. ⁵ Tsi dá kuví una ntúvi da káku ú ne, e'nté ña kúñū é ixi ko vatā ō de ña Israee. Tatá ko ne, ña Israee. Uvā kó ne, i'xá Benjamiin. Da mii kuē'en tsi ña hebreu u, Ntīkín u lei vatā o ntáka'an ñá fariseu. ⁶ Ñá tē nté kaa ncho ka'ní u ña kuinti'xe i Cristu kídaā. Un vá'a tsi dé ntaa ú lei san di. ⁷ Ntá tsi nee iña é inuu á'vi iñá ko kídaā ne, ña nuu á'vi ka iñá ko, tsi é nī'í ko Cristu. ⁸ Ñá tē neé ka

iña mií ko é nuu á'vi i, kuiní ko, tsí dií dií ka nuu á'vi é iní u Jesucristu, dívī Tó'ō ko. Kuenta iña ñá nakuíta ú un ntíí ntíí iña ko. Vata kaa ñé'e kaa, kuiní ko. Ñá kade ká u kuenta, tsi é nī'í ko Cristu. ⁹ É kūdadíi ú nī Cristu, ntá tsi ñá te da xe é kade ntaa ú lei san, tsi da xe é kākuinti'xe kó Xuva kō né, dukuān é nī'í ko é vā'a nta'a ña. ¹⁰ Dōó ntio kó kiní vā'a u Cristu, é kūtuní ko nté kaa ntii iní ña é kūvi ntoto xtuku ña. Ntio ko é ntō'o kó vatā o ntō'o ña, kuān te na kuví u vatā o xi'í ñá, ¹¹ vata koo é, te kūvi ne, ntoto xtuku ú di te ntóto ña xi'í san.

Vii ō vata koo é xēe o mí'í e ntée na'a i

¹² Vata ntūntaa va'a u; váta víi u é vā'a. Da ve un sīin kade u é vā'a. Ntá tsi ki'ín ka ú un tsi da nte koo é kūvi víi u é vā'a é ntio Jesucristu. ¹³ Ení ko, váta nī'í ko é kākā'an u. Ntá tsi uun tsi nuu i é kade u: ñá kadē kuení ka ko nēe e xtúvi u atá ko. Kaxío ntii u vata koo é nī'í ko é tūvi nuú ko. ¹⁴ Un tsi da nte koo é nī'í ko doméni e tá'xi Xuva kō, ña tuví e dukún kán, tsi kūdadíi ú ni Jesūcristu.

¹⁵ Kuan koo kadā kuení ko, ūn ntíí ntíí o é ntūntaa o. Te tukū ó ntádē kuení nto ne, ta'xi Xuva kō é kūtuni nto. ¹⁶ Ntá tsi na kāda ntaa o é iní o.

¹⁷ Ení ko, ntada náa nto vatā ó kade u. Koto nto xoo ñá'a é kade ña vatā ó de u. ¹⁸ Tsi dóo iō ñá'a e ntáde ña vata kaa tē ña ntío kue'en ña Cristu é xi'í ña ntiká krusi kan kuénta iña ko. Ki'in ito kuān ó kākā'an u ni ntō ne, kaeku ú dá kākā'an u ni ntō. ¹⁹ Kūnaá ña te kuví ña. Diví

nima é ñā vá'a kúvi xuva ñā. Ña ntákuka'an nuu ña da ntáde ña é kīni kaa. Da mii tsí e ntádē kuení ña iña é iō ñuxiví san. ²⁰ Ntá tsi xo'ō ne, e dúkūn kán ñuú kō. I'a tsi ntantétu ō tsi nté ikan vē'xi uun ña'a, ña é nakáku ko, divi ñā é nani ña Jesūcristú, divi Xuva kō. ²¹ Tē naínu ña ne, nakuido ña kúñu kō é kīni kaa sán ne, dá nadāma ña vata tsi kaa kúñu mii ñā, tsi dóo iō ntii ña é kūvi víi ña é un ntí'í.

4

Kūntoo dīnī ntó nī Tó'o kō

¹ Dukuān né, ení ko e dóo kakuinimá ko, e dóo ncho kiní u nto, dívī ntō e dóo dīnī ko, dívī ntō e kúvi nto doméni é nī'í ko, ñá ku tee dā'na nto é kuinti'xe nto Xuva kō.

² Kaikán u Evodia ni Síntique é víi ñá da xe'e na ntūvá'a ña ni tā'an ña. Ña nāá ka ña, tsí uun tsi kadā kuení ña iña Xuva ko. ³ Divi ntō dí, é dādíi dé tsiñu ú ni ntō ne, víi nto da xe'e, xntii nto ntuvi ñá dī'í san. Dadíi tsi dé tsiñu ú ni ña kuénta iña tú'un va'a san, ni Clémenté di, ni ūn ntíí ntíí ña dé tsiñu nī kó, ña é uve na'a dívī í mí'í xntée na'a Xúva ko dívī un ntíí ntíí ña'a, ña kuinti'xe i.

⁴ Nii kuē'en tsí ntuvi kūntoo dīnī nto, tsí uun tsi Xuva kō. Kaka'an xtúku ú ni ntō tsí kuntōo dīnī nto. ⁵ Víi nto vata koo é na kūtuni ñá'a tsí iō nima va'a nto. Dókō sa nainú Tó'o kō.

⁶ Ñá tē nee iñá kutsu'un ntō. Kákan nto nta'a Xuva ko da nēe ka é kátaan núu nto. Ka'an ntá'vī ntó ne, nakué'e nto ña sintiá'vi di. ⁷ Dukuān ne, tá'xi Xuva kō é kūntoo vá'a nto. Ntē ñá ini ō é kuān nte

vá'a koo kuntoo ō, tsí mii tsi Xuva kō é kŭvi vií ña ta'xi ña é kŭntoo vá'a nima ntó ne, ña kŭvi é ntē dŭkuan kadā kuení nto, tsi e ntŭdadŭi nto ni Jesŭcristu.

Kadā kuení nto nee iña é vā'a

⁸ Ení ko, sá'a kadā kuení nto ve: nee iña é nuu é ntaā í, nee iña é kŭvi kuiko ñu'u ō, nee iña é vā'á, nee iña é ña tuvi é kŭni kaa, nee iñá é kuŭnima ko, nee iña é kākā'an ñá'a e dŭo va'á, da nēé ka é ió e dŭo va'a. Da nēé ka é kŭvi ka'an o tsi dŭo va'á ne, ñi kadā kuení nto.

⁹ É un ntŭí'í é nakuā'a ú nto, é kākā'an u é vií nto, é tēkú nto é kākā'an u, é ñi nto é dé u ne, kuān koo vií nto. Kidāā né, Xuva ko kŭnuu mé'ñu ña nto. ñi ña ta'xi ña é kŭntoo vá'a ō.

Dómēni é xe'é ña ñuú Filipu iñá Pablu

¹⁰ Dŭo diní ko tsí tá'xi Xuva kō é naka'an xtŭku nto kó ve-vii. Ná kakā'an u é kŭnāa iní ntó ko, ntá tsi ña ni ní'í nto nté koo xntii ntó ko. ¹¹ Ná te kŭtsi'í kuétsi ú te ió é kŭtaan nuú ko. É kŭtú've ko é kutŭvi dŭni u da nēé ka é ió iñá ko. ¹² Iní u nté koo kutŭví u dá ña tuvi nee iña é ió iñá ko. Iní u nté koo kutŭví u dá ió iñá ko. É kŭtú've kó é kutŭvi dŭni u da mí'í ká tuvi u, nté koo kutŭví u da dŭo ió é kŭ'xí u, nté koo kutŭví u dá kakākin ko, nté koo kutŭví u da dŭo ió iñá ko, nté koo kutŭví u dá ña tuvi nee iña é ió iñá ko. ¹³ É kŭvi vií u é un ntŭí'í, tsí Cristu kaxntii ñā ko. ¹⁴ Ntá tsi ntadiá'vi ntó, tsi dŭo vá'a o dé nto e xntii ntó ko dá kantŭ'o ko.

¹⁵ ñi ntó ña ñuú Filipú ne, ini nto tsi dá kakā'an ntódo dŭ'na u tú'un va'á san, da ntáka ú ñuú Macedoniá ne, ña túvi tŭku xŭkŭn mí'í xntii ñā kó vata ō xntii ntó ko. ¹⁶ Kuān te dá itúvi ú ñuú Tesalonicá ne, ñā te ŭun ito tsi táxnŭu nto é ntio ko. ¹⁷ Ná te kantukŭ ú domēni, ntá tsi dŭo diní ko tsí kutuni Xuva kō tsí kade nto e dŭo va'a. ¹⁸ É ió ntŭí'í é kŭntio kó ve ne, katantéé. Ná tē neé ka kataan núu kó, tsi e kŭxni'í Eprafŭdito domēni e táxnŭu nto iñá ko. Dómēni san ne, vata kaa kŭtŭ e dŭo vá'a ñē'e iña Xuva kó ne, dŭo diní ña é kuān o dé nto ní ko. ¹⁹ Xuva kō ne, ta'xi ña é un ntŭí'í é ntátaan núu nto, tsi dŭo ió iña ña e dŭkŭn kŭn. Tsi é un ntŭí'í ió iña Jesúristu. ²⁰ Nanu'ŭ ó ini ko Xuva ko ntii dañu ntŭvi, tsí ñi ñā e dŭo va'á ña. Kuan tsi koo na kŭo.

Tŭ'un e ntŭí'í tutú san

²¹ Ká'an ntó ntŭisi ní un ntŭí'í ntŭí'í ña'a, ña e ntŭntoo nima i é ntŭo ña ní Cristu. Ení nto, ña ntŭo i'a ne, taxnŭu ñā ntŭisi ntó di. ²² Un ntŭí'í ntŭí'í ña'a, ña ntŭo i'a, ña ntáduku ntéé Xuva kō né, taxnŭu ñā ntŭisi nto. Díí díí ka kaka'an ñā ntŭo nú vi'í ña tsiñu i, ñā naní Cesa.

²³ Na nŭxnuu viko Tó'o ko Jesŭcristu ntó, un ntŭí'í ntŭí'í nto. Kuan tsí koo é kŭ'an u ni ntó.

Tutu e táxnūu San Pablu iña ñá ñuú Colosa

Taxnūu Pablu tutú iña ñá ntoo ñuú Colosa

¹ Xu'u é Pablú u ne, pustru iña Jesúcrístú u, tsí kuan ō ntío Xuva kō. Ntuví nti ení ko Timoteú ne, ² taxnūu ntí tutú sá'á iña ña ntákuinti'xe i Xuva ko nī Cristu, ñá ntoo ñuú Colosa. Na naxnuu viko Xuva ko ntō. Na tā'xi ña é kuntōo vá'a nto.

Kaka'an ntâ'ví Pablu iña ña ntákuinti'xe i san

³ Utén uten da ntáka'an ntâ'ví nti ne, ntánakué'e ntí sintiá'vi kuenta iña nto nta'a Xuva ko, Uvā Tó'o ko Jesúcrístu. ⁴ Tékú nti tsi dóo ntákuinti'xe nto Jesucristu, tsi dóo ntákuinima nto un ntí'í ntí'í ña'a, ña ntáduku ntée Xuva kō. ⁵ Ini nto tsi ntántétu nto é nī'i nto é ñū'u vá'a iña nto e dukún kán. É kūtuni nto iña i sá'a da téku nto tú'un va'á san, tú'un é nuu é ntaā i nté koo nakáku o. ⁶ Tū'un san e téku nto ne, ñá te da dīi ña'a ntákuinti'xe ña da mí'i ká ñuxiví san, vatā o dé nto da téku nto tú'un e dóo kakuinima Xúva ko kō né, kūtuni nto tsí divi tū'un é nuu é ntaā i. ⁷ Sá'á é kūtú've nto dá ká'an Éprafa, ña e dóo ntio ko, ña e dé tsiñu nī'i nti. Ini nto tsí ña kaxtuví mii ña é nakuá'a ña nto iña Cristu. ⁸ Divi ñá é kantaa ña nī nti tsi dóo ntákuinima ntó ta'an nto vata ō tá'xi Espiritū san é vīi o.

⁹ Dukuān ne, váta tee dā'na nti e ntáka'an ntâ'ví nti kuenta iña nto nte ntúvi da

téku nti. Ntaikán nti te ta'xi Xuva kō é kūtuni nto nee iña e ntio ña é vīi ntó, te tā'xi ña é kūtú've vá'a nto iña ña. ¹⁰ Ntaikán nti te vīi ntó vatā ó kantio é vīi ña ntákuinti'xe i Tó'o kō sán, te ütén uten vīi nto vatā ó ntio ña. Kidáā ne, kadiá'vi nuu i é vā'a e ntáde nto ne, dií dií ka vá'a kiní nto Xuva kō. ¹¹ E dóo ió Xuva kō é vīi ña é un ntí'í né, na natsu'un ká'xi ña nima ntó vata koo é na kūtíi nto é un ntí'í ne, ña nativí iní nto. ¹² E dóo ka'nu kuini ntó ne, nakué'e nto sintiá'vi nta'a Xuva kō, tsí ntavá'a ña kō vata koo é kūvi nī'í ko iña ña e dukún kán dadíi nī un ntí'í ntí'í ña ntáduku ntée ña. ¹³ Tsi é nakáku Xuva ko kō dá ika ō mí'i dóo neé ne, ta'xi ña é kuntoo dadíi o ni I'xā ña, ña e dóo ntio ña. ¹⁴ Tsi nakáku ña kō dá xi'i ñá kuenta iña kó ne, dē ka'nu iní ña ni kō kuetsí kō.

Kuntōo vá'a o ni Xuva kō, tsí xi'í Cristu kuénta iña ko

¹⁵ Ña kúvi kīnī o Xuva kō. Dukuān né, taxnūu ña I'xá ña vata koo é kīnī o nté kaa ña. Dī'na ña tuví ña e é un ntí'í é ió. ¹⁶ Kuenta iña Cristú ne, dē kú've Xuva kō é un ntí'í, da neé ka é ió e dukún kán, da neé ka é ió ñuxiví sa, é un ntí'í é kuvi kiní o nī é un ntí'í é ña kuvi kiní ō. Dē kú've ñá un ntí'í ntí'í espíritū e ntáde kú've. É un ntí'í de kú've ñá kuenta iña Cristú ne, ni iña ñá di. ¹⁷ Nté dī'na tuví Cristu é un ntí'í né, divi ña kade ña kuenta é un ntí'í. ¹⁸ Ña ntákuinti'xe i sán ne, vata kaa kúñu ña ntáa ña. Divi ña ne, vata kaa dikí í iña kúñu ña san kaa ña. Tsí dukuān tuví ña dá iñi ntu'ū ne, dī'na ña

ntóto ña dá xi'i ñá, vata koo é ðivi ña kodo nuū ña é un ntí'í. ¹⁹ Ntío Xuva kō é koo dadíi iña ñá ni I'xā ña. ²⁰ Ntío Xuva kō é kūntoo vá'a é un ntí'í é de kú'vē ña kuenta iña Cristu é xi'i ñá ntiká krusi kan, é un ntí'i, kuān té ñuxiví sa tuví, kuān té e dukún kan tūvi.

²¹ Dí'nā ne, ñá ni inī ntó Xuva kō. Ña ni ntío kuē'en ntó ña, tsí da mii e dóo inchú'vi nto ña, tsi dóo kini o dé nto. Ntá tsi e náki'i Xuva ko nto ²² kuēnta iña Cristu dá xe' é ña kúñu ña é kuví ñá ntiká krusi kan. Kuan ō dé ña vata koo é kūvi nto iña mii ña, xoo é ña tuví ka kuétsi i, xoo é ña dentú ka nima i. ²³ Kantio é kuntikin va'á nto e ntákuinti'xe nto. Ná ku natívi iní nto. Ná ku xtuví mii nto e ntákuinti'xe nto tú'ūn va'á san e téku nto. Tú'ūn sa'á ne, ntáka'an ntódo ña'a dá kani ñuxiví san. Xu'u é Pablú u ne, ðivi tsiñu kade ú di.

Ntáde tsiñu Pablu ni ña ntákuinti'xe i

²⁴ Dōo diní ko tsí kanto'o kó kuenta iña nto, tsí du'vā ó kanto'o kó vatā o ntó'o Cristu kuénta iña ña ntákuinti'xe i. ²⁵ E tá'xi Xuva kō é káka'an ntódo u, é ká'án u ni nto ūn ntí'í ntí'í tú'ūn iña ña. ²⁶ Tá'xi ña é ká'án u ni ntó tú'ūn ña é tuví xu'u nte éma tsi, é ña ni tékú ñata kō. Ntá tsi e tá'xi Xuva ko vé é kūtuni ña ntákuinti'xe i ña. ²⁷ Ntío Xuva kō é kūtuni ñá'a, ña é ña te ña Israee, tsí ña te nté kaa va'á nuu i sá'a é tuví xu'u. Sá'a é tuví xu'ú ne, kani tú'ūn tsí nuu Cristu nima nto. Dukuān ne, ntantétu nto nēe e dóo va'á iña nto nta'a Xuva kō.

²⁸ Ntáka'an ntódo ntí iña Cristu. Ntaxé'e ntí itsi, ntánakuā'a ntí un ntí'í ntí'í ña'a

vata koo é kūtú'vē vá'a ña'a san iña Cristu. ²⁹ Dukuān ne, kade tsiñu ú, kaxió ntii ú vatā ó kata'xi Cristu é kūvi vií u.

2

¹ Ntío ko é kūtuni nto tsi dóo kaxio ntii ú kuenta iña nto, kuenta iña ña ntántoo ñuú Ladicea, kuénta iña ña'a, ña é vata kiní nuú ko ði. ² Ntío kó te kīi nima ñá, te kudadii ña ni tā'an ña tsi ntákuinima ñá ña. Tsí ni'i ña é vá'a kídaa tē kutú've vá'a ña, te kīni vá'a ña nuu i é tuví xu'u iña Xuva ko, iña Cristu. ³ Tsí nta'a ña vé'xi é un ntí'i nuū i é kutú've kō, é un ntí'i nuū i é kūtuni ko. ⁴ Kaka'án u sá'a ni ntó vata koo é ña kuví kani ntá'ví ña'a san ntó da dóo vá'ā ó kaka'an ñá, kuini nto. ⁵ Kuān té xoxó ntí'xe u, ntá tsi ikān tuví nimá ko ni ntó né, dōo diní ko da kūtuní ko tsi dóo vá'ā ó de nto, tsi ntákuinti'xe ntí'xe nto Cristu.

⁶ Dukuān né, vata ō kuinti'xe nto Tó'o ko Jesūcristú ne, kuan tsi koo kuntikín ka ntó ña. ⁷ Kuinti'xe kue'en ntó ña, kutú've vá'a nto nté kui kakuinti'xe nto ña, vata tsí o nakuá'a ú nto ne, nakué'e nto sintiá'vi nta'a Xuva ko ūtén uten.

Ntuvia xee é nī'i ko nta'a Cristu

⁸ Koto ntó tē ña ku ntíkin nto ña ntaéni nta'ví nto da ntáka'an ña nté ó ntádē kueni ña, da ntáka'an ña dovéte. Tsí ña te ntántikin ñá Cristu, tsí da ntántikin ña vata xkoó ini ñá'a. Ntántikin ña tú'ūn ña ñuxiví sa.

⁹ Tsí vata tsi kaa mii Xuva kō né, kuan tsí kaa Cristú ði. ¹⁰ ðivi ntó ne, ña tē nté kaa nuu mé'ñu Xuva ko ntó tsi ntáduku ntée nto Cristu.

Tsí divi ña kadē kú'vē ñá iña un ntíí ntíí ña'a, ña ntádē kú've. ¹¹ Vata tē te'nte kúñu ntō, ntá tsi ña te ña'a ni e'nté ña nto. Vata tē nima nto é tē'nte da nakuíta nto kuétsi ntō da nakáku Cristu nto. ¹² Dā itsi ntute nto ne, vata tē intú'xi dadíi nto nī Cristú ne, ntoto xtuku nto ni ñā di, tsi kuínti'xe nto tsí kuvi víi Xuva ko nantōto ña ña rkontuvi dá xi'í ña. ¹³ Dī'na ne, vata tē xi'í ntó kuenta iña kuétsi ntō, kuenta iña i é ña ni e'nté nto kúñu ntō. Ntá tsi tá'xi Xuva ko ntūvi iña nto dadíi ni Cristu vé ne, dē ka'nu iní ña ni ntō kuetsí nto. ¹⁴ Nakādí Xuva ko kuenta ko mí úve na'a tsí ña ni de ntáa o leí san. Xnteē ñá kuentá san ntiká krusi kan. ¹⁵ Dā xi'í Cristu ntiká krusi san ne, kúvi dé ña ni ūn ntíí ntíí ña'a, ña é ña vá'a o ntádē kú've. Náñē'e Xúva ko kō tsí ña vá'a ña tsikan da kúvi dé ña ni ña ntiká krusi kan.

Nantuku nto nūu i iña Xuva ko

¹⁶ Dukuān ne, ñá ku dā vá'a nto é kā'an ntée ña'a san nto tē neé ntaé'xi nto, o tē nee ntáxi'i nto, o tē nee ntáde nto, o tē ña ntáde nto viko san dá kanakuntéku xoó san ne, o dá ntuvi é iō dá'na. ¹⁷ É un ntí'í nūu i sá'a ne, vata kaa kudíi ntati nuu i é kī'xi rkontuvi. Ntá tsi nuu i é nuu é ntāa ntí'xe i ne, Cristu. ¹⁸ Ná ku dā vá'a nto é nākunaa ña kini ntāa san nto, ña e dóo koñu'u kuini i, ña e ntaínuu ini i ánje san, ña e dóo ntántaa nuu i e kēni ña, ña ntáde na'nu kuenta iña i e ntádē kuení mii ña. ¹⁹ Ná tē ntántikin ntí'xe ña Cristu, ña é odo nūu iña ña ntákuinti'xe i san. Tsí Cristú ne, kata'xi ña é un ntí'í é kantio ko, xo'ō é kuvi o kúñu ña ne, kade ña é

koo dadíi o vata koo é kue'nu o vatā o ntio Xuva kō.

²⁰ Ntō'ó ne, e xi'í nto nī Cristu kuénta iña i é iō ñuxiví sa. ¿Nté kuí ntákini nūu xtuku ntu nto nuu i tsíkan? ¿Nté kuí ntáde ntu nto vatā o ntáka'an ñá'a ñuxiví sa? Tsi ntáka'an ña: ²¹ “Ná ku tīin nta'a sá'á tīin nta'a tsikān nto, ñá ku e'xī nto, tsi dóo xií kaa té kuān koo vii o”. Kuan o ntáka'an ña. ²² Un ntíí ntíí nuu i sá'a ne, kanti'í da ntáde tsiñu ni'í o. Sá'a né, kudíi dá mii tū'ún ña'a san. ²³ Nuu é ntaā i tsi dóo va'á, kuini ko, tsí vata tē ntántikin ña nchu'ún va'á, vata tē dóo ntaíko ñu'u ñā, vata te ña ntáde kuení ña kuenta iña mii ña. Ntá tsi ña kaidiá'vi kue'en tsi sá'a e ntuvá'a nima kīni ntāa kō.

3

¹ Tsí nto'o é ntoto dadíi nto nī Cristú ne, nantuku nto nēe nuu i é kāduku ntée e dukún kān mí tuví Cristu díñi kua'a Xuva kō. ² Kadā kuení nto iña i é tuví e dukún kān; ñá ku dē kuení nto iña i é iō ñuxiví sa. ³ Tsi é xi'í ntó nī Cristú ne, é iō va'á ntuvi iña nto nta'a Xúva kō. ⁴ Tsí mīi Cristu san kúvi ña ntūvi iña ko. Tē ntii díto ñá ne, dadíi tsi ntii díto ntó ni ñā é káxi'í nuu ka'nu ña.

Ntuvi ata iña kó ni ntuvi xēé iña ko

⁵ Nakuitá kue'en nto da nēe ka e ñu'u dukuān nima nto é kāduku ntée ñuxiví sa. Ná ku kīdi ni'í nto ñádí'í tē ñá tē ñádí'í mīj nto. Ná vii nto é kīni kaa. Ná vii ntó nuu i é ña vá'a, nté nuu i é kadā kuení mii ntō é kaikan nima kīni kaa nto. Ná ku kūne'u iní nto ni tā'an nto, tsí vata te kanuu iní nto tuku xuva nto te kuān koo vii nto. ⁶ Ña é kuān o

ntáde sán ne, ní'i kuē'en ña é nto'o ña nta'a Xuva kō, tsí ña te ntákuinti'xe ña ña. ⁷ Kuān o dé nto ntuvi di'na di. ⁸ Ntá tsi vevíi ne, nté uun ito nté uun ntuvi ká ña kú de nto nuu i sá'á: é kúdiin nto, é ña ntío kuē'en ntó ta'an nto, é vii nto é kīni kaa, é kā'an kīni nto iña ta'an nto, é kā'an nto nuu i é ña vá'a. ⁹ Ná ka'ān ntó dovete ni tā'an nto, tsi é nakuíta nto nima kīni kaa nto ni un nti'i nūu i é edé nto kidaā ne, ¹⁰ e ní'i nto nīma xeé nto ve. Xuva kō ne, utén uten kantavá'a ña nima kō da nté ntuvá'a vata kaa mii ña, da nté kuīni va'a kó ña. ¹¹ Nā té iní tē ña Israeé o, o te tuku ña'a o. Nā té iní te tē'nte kúñu ko, o tē ña'a. Nā té iní tē ña tuku ñuú o, kuān té ña tú've ko, kuān te ntaíka o má tsiñu ne, kuān te ntaíka xaa o, tsí Cristu é kaīnuu á'vi ña iña ko un nti' ntī ó ne, nuu mé'ñu ña ko ūn nti' ntī o.

¹² Dōó ntio Xuva ko ntō né, nākaxnúu ña nto vata koo é ntūvi nto iña ña. Dukuān ne, vii nto vatā ó ntio ña: ntuntá'ví ini nto ta'an nto; vii nto é vā'á ni ña; ñá vii ka'nu nto; na kūtíi nima ntó ni ñá'a san; na kūtíi nto kuntētu nto nee é ntio nto. ¹³ Na kūtíi nto ni tā'an nto ne, kada ka'nu iní nto ni ña te ió nuu i. Vata ó dé ka'nu iní Cristu ni ntó ne, kuan kōo kada ka'nu iní nto ni tā'an nto. ¹⁴ Díi ka vá'á ó ne, kuinima ntó ta'an nto, tsí da ntákuinima kó ta'an ko ne, uun tsi ntúvi o ni ña. ¹⁵ Xuva ko na tā'xi ña é kuntōo vá'a nto ne, nañē'e ñá nto nté koo vii nto, tsí divi tsiñu e kána ña nto é uun tsi ña'a kúvi nto. Nakué'e nto sintiá'vi nta'a Xuva kō.

¹⁶ Nguentúvi tsi na kunūu

tú'ūn Cristú san nima nto. Nakuā'a nto ta'an nto ne, kué'e nto ña itsi. Kata nto iña Xuva ko. Kata ntō tsi dōo ka'nu ña. Kata nto nté o dé ña ni ntō. ¹⁷ Da neé ka é vii ntó, é kā'an ntó ne, kuān koo vii nto kuenta iña Cristú ne, nakué'e nto sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña Tó'o kō.

Nté koo vii ña ntákuinti'xe i san

¹⁸ Ntō'ó ne, ñadī'i, kuinti'xe nto xii nto, tsí kuān ó ntio Tó'o kō é vii ña ntákuinti'xe i san. ¹⁹ Ntō'ó ne, ñatīi, kuinima ntó ñadi'f nto. Ná ku kudīin ntó ni ña.

²⁰ I'xá, na kuīnti'xe nto é un nti'f e ntáka'an úva nto ni di'i ntō. Sá'á é ntio Xuva kō é vii o. ²¹ Ntō'ó ne, uva i'xá, ña kú de nto é na kúdiin i'xá nto vata koo é na kī'xi iní i é vii i é ntio nto.

²² Ntō'ó, ña ntáde tsiñu, kada ntaa nto é un nti'f e ntáka'an tó'o ntō, ña ntōo ñuxiví sa, ñá te da mii tsi dá kaito ñá, tsí kanī nima ntó, tsi ntákuinti'xe nto Xuva kō. ²³ Da neé ka nee é vii ntó ne, kanī nima ntó vii nto, vata te iña Tó'o ko kade nto, ñá te iña ña'a. ²⁴ Iní ntó tsi tá'xi Xuva ko nto iña ñá doméni, tsi kade tsiñu nto iñá Cristu, divi ñá e Tó'o nti'xe ko ñá. ²⁵ Xoó ña'a é kade ña é kīni kaa ne, ní'i ñá é kīni kaa, tsí ña kade Xuva ko kuēnta te ka'nu ñá'a ña, o tē ña ka'nu ñá'a ña.

4

¹ Ntō'o e tó'o tsiñu kúvi nto ne, vii nto é vā'á nī ña ntáde tsiñu iña nto. Naka'an ntō tsi iō Tó'o ntō, ña é kadé kú've iña nto e dukún kán.

² Ná tee dā'na nto é kā'an ntá'ví nto. Ná kú xkukídi naá

nto, ntá tsi nakué'e nto sintiá'vi nta'a Xuva kō. ³ Ka'an ntá'vī ntó iñá ntí dí te ta'xi Xuva ko te kūvi ka'an ntódo ntí tú'ūn va'á san iña ñá, te kūvi ka'án ntí nuu i é tuvi xu'u iñá Cristu, tsí kuenta iña tú'ūn san é nuu kutū u. ⁴ Ka'an ntá'vī ntó te kūvi ka'an va'á u vata koo é tēku va'á ña'a san.

⁵ Koto nto é vīi nto é vā'á ni ña'a, ña ntákuinti'xe i san. Koo ntii nto kada tsiñu nto vevii é ió ka ntuvi. ⁶ Ka'an vá'a nto ni ñā'a san vata koo é nā xkúntee iní ña é kīni ña. Kutú've nto nté koo nantiko koō ntó ni ñā'á nēe é ntio ña kutuni ña.

I'a ntí'i tutú san

⁷ Ení ko Tīquicu, ña e dóo ntio kó ne, un vá'a tsi xntíi ñā ko. Dadii tsi ntáde tsiñu ntí ni ña iña Tó'o kō. Kuni'i ña tú'un iñá ko ve. ⁸ Tsi táxnūu ú ña vata koo é kā'an ñá ni ntó nté o de ntí, vata koo é na nāku'ún ka'nu nima nto. ⁹ Ntini'i ña Onēsimu, ña e dóo ntio ko, ña e dóo ini dé ntaa, divi ñā é kāduku ntée ña nto. Ntaa ña ni ntó é un ntí'í é kākuvi i'a.

¹⁰ Aristarcu, ña é ñu'u kutū ntí ni ī né, taxnūu ña ntiusi nto. Marcú di, ení Bernabee. É kākā'án u ni nto kuēnta iña ña. Te kī'in ña kikoto ní'ni ña ntó ne, vá'a kōo víi nto ni ñā. ¹¹ Jesuú, ña é nanī Justó di ne, taxnūu ña ntiusi ntó di. Da mii ña sā'a é un ntíi ntíi ña Israee, ña ntákuinti'xe i san, dé tsiñu ntí ni ña iña Xuva ko. Dōo náxnūu ka'nu ña nímá ko. ¹² Eprafa, ñá ñuú nto, ña é kade tsiñu iñá Cristú ne, taxnūu ña ntiusi ntó di. Utén utén kaka'an ntá'vī ña iña nto é kuntikin xntó Xuva kō, é kanī nima ntó víi nto é ntio Xuva kō. ¹³ Xu'ú ka'an ntaa ú tsi dóo kadē kuení Eprafá san

kuenta iña nto, ña ntoo ñuú Ladicea ni ñá ntoo ñuú Hierapolí di. ¹⁴ Luca, ña medíkū e dóo ntio kó ne, taxnūu ña ntiusi nto, ní Demá di.

¹⁵ Ká'an ntó ntiusi ní ña ntákuinti'xe i, ña ntoo ñuú Ladicea. Ká'an ntó ntiusi ní Nifá, nī ña ntákuinti'xe i sán di, ña ntánataká nuu nú víi ña kán. ¹⁶ Tē kúvi nakuā'a nto tutú sa'á ne, taxnūu nto ñuú Ladicea, na nakuā'a ña ntákuinti'xe i, ñá ntoo ikán, di. Nakuā'a nto tutu e táxnūu ú iña ñá di. ¹⁷ Ká'an nto ni Árquipú te na kōto ñá te kāda ntaa ña tsiñu é tēe tsiñu Xuva ko ñā.

¹⁸ Xu'u é Pablú u ne, nta'a mii kó kaka'u u é taxnūu ú ntiusi ntó di. Naka'ān ká nto tsí nuu kutū u. Kūnuu mé'ñu kunuu dava Xuva ko ntó. Kuan tsí koo é kā'án u ni ntó.

Tutu é kuvi ũun e táxnūu Sañ Pablu iña ñá ñuú Tesalonica

Taxnūu Pablu tútu iña ña kuínti'xe i Xuva kō, ña ntoo ñuú Tesalonica

¹ Xu'u é Pablú u, ni Silvanu, ni Timóteú ne, taxnūu ntí tutú sa'a iña ña kuínti'xe i Xuva ko ni I'xā ñá Jesucristu, ñá ntoo ñuú Tesalonica. Xuva ko na nāxnūu viko ña nto. Na tā'xi ña é vā'á koo kuntōo nto.

Nté ō ntákuinti'xe ña ñuú Tesalonica

² Nñ kuē'en tsí ntuvi ntánakue'e ntí sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña ntó ne, ntáka'an nti ni Xuva ko kuēnta iña nto vata da ntáka'an ntá'ví nti. ³ Dā ntáka'an nti ni Xuva kō ne, ntánaka'an ntí nté ō ntáde tsiñu nto tsí ntákuinti'xe nto. Ntánaka'an ntí tsi dóo ntíi ntáde tsiñu nto tsí ntákuinima ntó Tó'o ko Jesucristu. Kaniñ nima ntó ntantétu nto ña, tsí ini nto tsí nainu xtúku ña. ⁴ Iní ntí tsí nakaxnūu Xuva ko ntó tsi dóo ntio ña nto. ⁵ Ná te da mií é ká'an nti tú'un va'á san ni ntó, ntá tsi é dé tsiñu ni'í Espíritū Sántu tú'un san é vií ñá uun nuu i é ká'nu nima ntó vata koo é kūtuni ntaá nto é nuu é ntaā i. Ini ntó nte o dé ntí kuenta iña nto da intóo ntí ni ntó.

⁶ Edé nto vatā o dé nti, vatā o dé Xuva kō. Tā'xi Espíritū Sántū dodíni iña nto é kīni nto tú'un sa'á, kuān te dóo ntó'o nto kuenta iña i. ⁷ Un ntíi ntíi ña kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Macedonia ni ñuú Acayá ne, ini ña nté koo vií ña da ntaíni

ña nté o de nto. ⁸ Un ntíi ntíi ña ñuú i sán ne, ini ña tsi dóo ntákuinti'xe nto Xuva kō, tsí ña te da mí ñuú Macedonia ni ñuú Acaya ntáka'an ntódo nto tú'un Xuva kō. Ná kantio é ká'an ka ntí nuu i sá'á, ⁹ tsi ntáka'an mí ñá'a san e dóo vá'á o dé nto nī ntí dá xeé ntí mí ntoo nto. Ntáka'an ña nté o tsóo mií nto santu e ntúvá'a nāa iña nto vata koo é kuntikin ntó Xuva kō né, éni ntu'u nto ntáde tsiñu nto iña Xuva ntí'xe kō, ña kantíto. ¹⁰ Ini ñá tsi ntantétu nto dá nainu xtúku I'xā ña nte e dukún kán, divi ñá é nantōto Xuva ko ña dá xi'i ñá, divi Jēsuu, ña nakáku kō é ña ní'i kō é ntó'o ko iña kuétsi ko tē xe'é Xuva kō é ntó'o ña ntoo ñuxivi sa.

2

Tsiñu é edé Pablu ñuú Tesalonica

¹ Iní míi nto, ta'an, tsí ña te é ntaā i é ñe'é nti míi ntoo nto. ² Iní ntó tsi dóo ntó'o ntí ñuú Filipu. Dōo dé xeni ña'a nī ntí ikān. Kuān te ntó'o ntí ne, ntá tsi tá'xi Xuva kō é ña ni u'ví nti é ká'an nti ni ntó tú'un va'á san iña ñá, kuān té ña ni ntio kué'en tsi ña ñuú nto san. ³ Ná te tú'un vete e ntáka'an nti ni ntó, ñá te tú'un é kīni kaa. Ná tē ntaéni nta'ví nti nto, tsí nuu é ntaā i é káka'an nti ni ntó. ⁴ Tsí Xuva kō ntio ña é ká'an nti tú'un va'á iña ñá ne, divi tsi tú'un e ntáka'an nti ni ntó di. Ña ntáde ntí kuenta te xkúntee iní ña'a ne, o tē ñá xkúntee iní ña, ntá tsi kade nti é ntio Xuva kō, tsí kaito nteé ña nima ko nte ntáa. ⁵ Ini ntó tsi nté uun ito ña ni ká'an nti tú'un e dóo vidin ka'an é kāni nta'ví nti nto. Ntē ña ni ká'an nti vata koo é kukuika

nti. Xuva ko ĩni ña. ⁶ Ntē ña ni ntío nti é kã'an ñá'a te dóo ka'nu ña'a nti, kuān te divi ntó o kuān te tuku ñá'a, kuān te kuvi ka'an ntí'xe ña tsí ka'nu ña'a nti, tsí Cristu táxnūu ña nti. ⁷ Dóo vītá iní nti dá intóo ntí ni ntō, tsí divi ntō e dóo ntio ntí nto. Ide ntí vata tsí ó de dí'i ĩ'xá san ni ĩ'xá ñá e dóo meni ña i. ⁸ Nã te da mii tū'ūn va'á iña Xuva ko é ncho ta'xi nti é kūtuni nto, tsí un tsi nte ntúvi iña mii nti é ncho ta'xi ntí kuenta iña nto, tsi dóo ntio ntí nto. ⁹ Ntánaka'an nto, tā'an, nté ó dé tsiñu ntí, nté ó ntó'o nti. Nté ntuvi ntē níñu dé tsiñu nti, tsí ña ni ntío nti é natēñu nuu ntí nto ni dukuān ntáka'án nti ni ntō tū'ūn va'á san iña Xuva ko.

¹⁰ Ntō'ó ne, kuvi ntada ntaa ntó ni Xuva kō tsi nté uun nuu i é kīni kaa ña ni idé nti ni ntō, divi ntō e ntákuinti'xe nto Xuva kō. Ntē ña tuvi nee nuu i é tsí'i kuétsi nto nti. ¹¹ Ini ntó nte o dé nti ni ntō. Tsí vatā ó de uva ĩ'xá san ni ĩ'xá ñá ne, kuān o tá'xi ntí nto itsi. Naká'nu ntí iní nto, é un é un nto. Ká'án ntí ni ntō ¹² tsi vá'a koo vii nto vatā o é ntio Xuva kō, tsi kána Xuva ko ntō é kuntōo nto nta'a ña, é nī'i nto e dóo va'á iña ña.

¹³ Dukuān ne, kanakué'e nti sintiá'vi nta'a Xuva ko ūtén uten, tsí da téku nto tū'un Xuva kō e ntáka'an ntódo ntí ne, kuínti'xe nto tsí ña te tū'ūn e ntáka'an ñá'a, tsí divi ntí'xe tū'un Xuva kō né, divi tsi tū'ūn é káde tsiñu nima ntó, divi ntō e ntákuinti'xe nto Xuva kō. ¹⁴ Tsí divi nto, tā'an, e ntánto'o nto vatā ó ntánto'o ña ñuú Judea, ña kuínti'xe i Jesucristu. Tsí kuān ó ntánanto'o ña ñuú nto nto vatā o dé ña Israee ni

ñá ñuú ña, ña kuínti'xe i Tó'o ko Jēsuu. ¹⁵ Nã Israee ña tsikán ne, e'ní ña Tó'o ko Jēsuu ni ña ntáka'an nãa Xuva ko. Nakúnu ñā ntí di. Nã ntáde ña é ntio Xuva kō; da mii kué'en tsi e ntánāa núu ña ni ūn ntí' ntí ña'a. ¹⁶ Nã ntío ña é kã'an nti nī ña tuku ñuu vata koo é nakáku ña di. Díi díi ka kue'e kuétsi ña kuénta iña núu i sá'a. Ntá tsi ni'i ña é nto'o ña nta'a Xuva kō, tsi dóo kudiin Xuva ko é kuān ó de ña.

Ncho kí'in xtúku Pablu ñuú Tesalonica

¹⁷ É kūtítin ntuvi e tsóo mii ntí nto, ta'an, ntá tsi dóo ntánaka'án ntí nto. Dóo ntio nti kiní xtuku ntí nto. Ncho kíkoto ní'ni ntí nto. ¹⁸ Xu'u é Pabló u ne, kí'in itō nchó kí'in u, ntá tsi edí nuu tó'o e ña vá'a san itsi é kí'in nti. ¹⁹ ¿Nee iñá ntu é ntantétu ntí ve? ¿Nee iñá ntu é nakunuu dīnī nimá nti? ¿Nee ntu doméni é vā'á ní'i nti? Ntō'o kúvi nto iñá nti é kuntoo dadīi o nta'a Tó'o ko Jēsuu te naínu ña. ²⁰ Tsí divi ntō e dóo ka'nu kuiní nti kuenta iña nto. Dóo diní nti kuenta iña nto.

3

¹ Dukuān né, dā ña ni kutíi ká nti ne, dē kuení nti te vā'á o te kuntoo mii ntí ñuú Atená ne, ² taxnūu ntí ta'an ko Timōteu e kíkoto ní'ni ña nto. Tsí divi ñā ne, kade tsiñu dadīi ntí ni ña iña Xuva ko dá kãka'an ntódo nti tū'ūn va'á é nakáku Cristu ko. Divi ña nañē'e ñá nto é nakíi nima nto é nīi kue'én ini nto kuínti'xe nto Xuva kō, ³ vata koo é nté uun nto ña natívi iní nto é kuínti'xe nto da xe é kuān ó ntánto'o nto. Tsí ini nto tsí da mii é kuan koo nto'o kō. ⁴ Ini

nto tsi dá ntoo ntí ni ntō ne, ntáka'an nti ni ntō tsi kuan koo nto'o kō tsi ntákuinti'xe ko Jēsuu. É ini nto tsi kuān o kúvi nti'xe. ⁵ Dukuān né, dā ña ni kutí ká u ne, taxnúu ú ña vata koo é kutuní ko te ntákuinti'xe dukuan ntō, o tē da ntántikin ntó tó'ō e ña vá'ā san é nañē'e nto tuku nuu i, tsi tē ña'á ne, é ntaā i é de tsiñu nti. ⁶ Ntá tsi dā náxee xtúku Timoteu é ñe'e ñá mí ntoo ntó ne, dōo vá'a tú'ún ní'í ña da náxee ña. Kaka'an ñá tsi ntákuinti'xe dukuan nto Xuva kō ne, ntákuinima tá'an nto di. Kaka'an ñá tsi nguentúvi ntánaka'an ntō ntí, e dóo ntio nto ntí, e dóo ntio nto é nākiní ta'an o vatā ó ntio ntí di. ⁷ Dukuān né, ta'an, kuān te dóo titín nuu i taan núu ntí, ntá tsi dóo ka'nu kuiní nti tsi ntákuinti'xe dukuan nto Xuva kō. ⁸ Dā téku nti tsi ntoo ntii nto ni Xuva kō né, vata te ntuvi xēe é ni'í nti. ⁹ Nā ini nto nté kaa sintiá'vi é nakué'e nti nta'a Xuva ko kuēnta iña nto, tsi ñá té nté kaa diní ntoo ntí nuu Xuva ko kuēnta iña nto. ¹⁰ Nñ kué'en iní nti ntáka'an ntá'ví nti ntē ntúvi ntē níñu te ta'xi Xuva kō é nākiní xtuku ntí nto vata koo é nakuā'a ká nti nto nēe é kākunaá ka é kuinti'xe vá'a nto Xuva kō.

¹¹ Ntio nti é ta'xi mii Xuva ko nī Tó'o ko Jēsuu itsi vata koo é kúvi naxee túku nti mí ntoo nto. ¹² Na ta'xi Xuva kō é dií dií ka kuinima ntó ta'an nto, ni ún ntí'í ña'a, vatā ó kuinimá nti nto, ¹³ vata koo é na nāku'ún ka'xi nto, vata koo é ña koo nté uun nuu i é kuétsí nto nta'a Xuva ko tē nainu Tó'o ko Jēsuu ni ún ntí'í ña'a, ña ntáduku ntée ña. Kuan koo na kōo.

4

Nté koo vii o é ntio Xuva kō

¹ Vi'a ve ne, ta'xi ntí nto itsi sá'a, tā'an. Kákān ntí nto kuenta iña Tó'o ko Jēsuu é vii ntó vatā o nañé'é nti nto nté koo vii nto é ntio Xuva kō. Kuān o ntáde nti'xe nto, ntá tsi dií dií ka vii nto ve.

² Tsi ini nto tú'ún é tá'xi ntí nto vatā o táxnūu Tó'o ko Jēsuu. ³ Tsi ntio Xuva kō é vii ntó da mii kué'en tsi é vā'a. Nā ntio ña é vii nto é kini kaa ni ñad'í san. ⁴ Kutú've nto, é un é un nto, nté koo vii nto ni ñad'í mii ntó vata koo é vii nto é ntio Xuva kō, vata koo é na kuiko ñu'u ña'a san nto. ⁵ Nā ku dē kuení nto é kini kaa ni tuku ñad'í san, vatā o ntáde tuku ña'a, ña e ñá ini Xúva kō. ⁶ Kuenta iña i sá'ā ne, ña vá'a o te kaní nta'ví ta'an o. Tsi Xuva ko kué'é ña é ntō'o un ntí'í ña'a, ña iō kuétsí i san, vata ó ka'an nti ni ntō. ⁷ Tsi ña te ni kana Xuva ko kō é vii o é kīni kaa, tsi é vii o é vā'a. ⁸ Xoo é ña káde i kuenta tú'ún sa'á ne, ñá te tú'ún ña'a kanakuíta ña, tsi tú'un mii Xuva kō, ña kata'xi Espiritū Sántū é kunūu ña nima ko.

⁹ Nā kantio nto é kā'an ka ú ni nto kuēnta iña i é kuinima tá'an kō, tsi mii Xuva ko kanakuā'a ña nto é kuinima ntó ta'an nto. ¹⁰ Tsi divi ntō ne, ntákuinima nti'xe nto un ntí'í ta'an nto, ña kuinti'xe i, ña ntoo ñuú Macedonia. Sá'a tsi é kā'an nti ni nto: Tē dií dií ka kuinima tá'an nto. ¹¹ Koó ntii ntō é diin diin tsi kuntōo nto. Vii nto kuenta iña mii nto. Nta'a mii nto kada tsiñu ni'í nto, vatā ó kaka'an nti ni ntō, ¹² vata koo e dóo vá'a koo ka'an ñá'a san iña nto, ña é vata kuinti'xe i san,

vata koo é ña te neé taan núnto.

Tē nainu xtúku Tó'o kō

¹³ Ntá tsi ntio nti é kūtuni nto nté koo kuvi ña é xi'í san, vata koo é ña kunta'xa iní nto vatā ó de ña'a, ña é ña tuví nee kantétu. ¹⁴ Tsi ntákuinti'xe kō tsí xi'í Jésuú ne, da ntóto xtuku ña ne, kuan tsi koo nainu ni'i Xuva kō ña xi'í san di, ña e kuínti'xe i ña.

¹⁵ Ta'xi Xuva kō é kā'an nti sá'a ni ntō: Tsi divi ō é ntántoo ká o ñūxiví sa da nté nainu xtúku Tó'o kō ne, ña te xó'ō é di'na o kīni o ña, tsí di'na ña xi'í san. ¹⁶ Tsi mií Tó'o kō nainu ñá ñu'u a é nakana ña kō. Un ntii tsi kā'an ánje, ña odo nūú iña Xuva kó ne, kueku trunpeta Xuva ko te e xée úra i é ntaa o ni ñā. Kidāā ne, ña kuínti'xe i, ña xi'í san ne, di'na ña ntoto ña ne, ¹⁷ xo'ō é ntántoo ká o ñūxiví sa ne, kí'in dadii o ni ña mē'ñú vikó san ne, ikan nani'i ta'an ko Xuva kō e dukún kān. Kidāā né, kuntoo dadii o ni ña ntii dañu ntūvi. ¹⁸ Dukuān ne, ká'an nto ni tā'an nto tú'ūn sa'á, naka'nu nto iní ta'an nto xé un xé un nto.

5

¹ Ntá tsi ñá kantio é kā'an nti ni ntō neé urá o nēe ntūvi te nainu Tó'o kō, ² tsí iní nto tsí dā xéé ntuvi é nainu xtúku ña ne, da nēe iní kó nainu ña, vata kaa ña du'u, ña vé'xi niñú a. ³ Ura tsí i da ntáka'an ñá'a e dóo vá'a o ntoo ña, diin diin tsi iñi ne, ntá tsi da nēe iní ñá kuvi dóxo, vatā ó kuvi ñadř'í san dá kaiñi ntu'u kaexnúu i'xi ña é kaku i'xá ña. Ña kúvi nakakú ka ña kúñu ñā. ⁴ Ntá tsi divi nto, tā'an, é iní ntó nuu i sá'a ne, ña ntaika

nto mí'í é nēe vata koo é ña da nēe iní ntó tē xee ntūvi tsikan, vatā é ki'xi ña du'u té xee, ⁵ Nto'ó ne, vata ntāa ñu'u é kaxi'í nuu ntuvi ā ntāa nto; tsí xo'ō ne, ñá kadūku ntée ō mí'í é nēe; ñá kadūku ntée o nūu i é kakuvi niñú a. ⁶ Dukuān ne, ñá kū xkukídi naá o vatā o ntáde tuku ña'a, ña é dotō tsi ntáde, ntá tsi ku'un ku'un tsi iní ko kuntoo ō. Na kadā kuení va'ā ko nté koo vii o. ⁷ Ña ntákidi ne, niñú a ntákidi ña. Ña ntáde ki'vī ne, niñú a ntáde ki'vī ñā. ⁸ Ntá tsi xo'ō é ntoo ō mí kaxi'í nuu ne, na kadā kuení va'ā ko nté koo vii o. Vatā ó kanada'an sntadun kuñu ñā é kainúu káa xkintika ñā né, kuan koo nada'an ō nima ko é kuinti'xe ko Xuva kō ne, kuinima ko ña. Vatā ó kanada'an sntadún san dikí ña é kainuu ña ñii ka'xī né, kuan koo nada'an o dikí ko é kuntetu o ntūvi é nakakú Xuva kō. ⁹ Tsi ñá ni nākaxnúu Xuva ko kō vata koo é ta'xi ña kō é ntō'o ko, tsí vata koo é nakakú ñá ko ntá'a Tó'o ko Jesūcristu. ¹⁰ Divi ñā ne, xí'í ña kuēnta iña kó vata koo é kuntoo dadii o ni ña, kuān té kantitō ká o ne, o kuān té e xí'í o tē nainu ña. ¹¹ Dukuān ne, ká'an ká nto ni tā'an ntó te kíi nima ña. Tsi'i ntii nto ña na kuínti'xe ñá vatā o ntáde ntí'xe nto.

Itsi e xé'e Pablu iña ña kuínti'xe i

¹² Ká'an ntí ni nto, tā'an, tsí kuiko ñu'u nto ñā'a, ña ntáde tsiñu ni'i nto kuēnta iña Xuva ko, ña ntádē kú'vé iña nto kuenta iña Xuva ko, ña ntáta'xi nto ítsi. ¹³ Díi díi ka kuiko ñu'u nto ñā; kuinima ntó ña kuenta iña tsiñu e ntáde ña.

14 Ká'ān ntí ni nto, tā'án, te kāda tii nto nī ña dóo du'xen ī é kāda tsiñu ne, nāxnuu ka'nu nto iní ña e dóo ixó i san. Tsi'ī ntii nto ñā e dóo vitá o iní i. Ka'nu vií nto nima ntó ni ūn ntí ntí ña'a.

15 Ñá ku dē xení nto ni ña'a te kadē xení ña ni ntō. Nantuku nto da nēé ka nuu i é vā'a é vii ntó ni tā'an ntó, ni ūn ntí ntí ña nguī sán di.

16 Nguentúvi kuntōo dínī nto. 17 Ñá ku kúnáa inī nto é kā'an ntá'ví nto. 18 Nakué'e nto sintiá'vi nta'a Xuva ko iña un ntí ntí nuu i, tsi sá'a ntio Xuva kō é vii nto tsi ntákuinti'xe nto Cristu.

19 Ñá ku ē'nté nuu nto tsiñu é kāde Espiritū Sántū.

20 Ñá kā'an ntó te ña vā'ā o é kākā'an ñá'a tē xoó kākā'an í naa Xuva ko. 21 Koto nteé vā'ā ntó un ntí'ī é kākā'an ñá, nēe é vā'á, nēe é ña vā'a ne, kuntikín nto é vā'á san. 22 Tsoo mii ntō é un ntí'i nūu i é kīni kaa san ve.

23 Xuva kō, ña kata'xi é kuntōo vā'a ō né, na ntāvá'a ña nima nto. Na vii ñá kuenta kúñu nto, kanī é tduiña nto. Kidāa ne, ñá kā'an Tó'o ko Jesūcristu té iō kuetsí nto tē naínu xtúku ña. 24 Xuva kō, ña e kána nto ne, kada ntaa ña vatā ó kākā'an ña.

Ía nantí'í Pablu tútú san

25 Ka'an ntá'vī ntó iñá ntí, ta'an.

26 Ká'an ntō ntiusi ni ūn ntí ntí ña kuinti'xe i, ña ntoo ikān.

27 Ká'ān ntí ni ntō tsí ntio Xuva kō é nakuā'a nto tú'ūn sa'á ni ūn ntí ntí ña kuinti'xe i.

28 Na kūnuu mé'ñu kūnuu dava Tó'o ko Jesūcristu nto. Sá'a tsí é kā'án ntí ni ntō.

Tutu é kuvi ūvi e táxnūu San Pablu iña ñá ñuú Tesalonica

Taxnūu Pablu ní ta'an ña tutú iña ña kuinti'xe i, ña ntoo ñuú Tesalonica

¹ Xu'u é Pablú u, ni Silvanu, ni Timóteú ne, taxnūu ntí tutú sá'á iña ña kuinti'xe i, ña ntoo ñuú Tesalonica, ña ntánuu iní i Xuva ko ni Tó'o ko Jesūcristu.

² Xuva ko ni Tó'o ko Jesūcristú ne, na kūnuu mé'ñu kūnuu dava ña nto. Na tā'xi ña é vā'á koo kuntoo nto ni ñā.

Dá xntékú kū've Xuva ko iña ña é iō kuetsí i tē nainú Cristu

³ Utén utén kantio é nākué'e ntí sintiá'vi nta'a Xuva ko kuénta iña ntó, ta'an. Dōo vā'ā o é kuān koo vii ntí, tsí divi ntō ne, díi díi ka ntákuinti'xe nto. Dōo ntákuinima ntó ta'an nto dí. ⁴ Mii ntí ne, dōo vā'ā o ntáka'án nti kuenta iña ntó ni ña kuinti'xe i Xuva kō, ña ntoo tuku ñuu, tsi dōo ka'nu kuiní nti tsi ntákuítii nto ntákuinti'xe nto, kuān te dōo ntánto'o nto, kuān te ntáde xení ña'a san ni nto. ⁵ Dá kutūni ñá'a tsi ntákuítii nto ne, kutuni ñá tsi dōo ka'nu Xuva kō. Tsi Xuva kō né, dōo vā'ā ó kadē kú've ña. Ká'an ña tsi dōo nuu á'vi nto é kuntōo nto mí kadē kú've ña. Dukuān ne, kuenta iña i sá'ā é ntánto'o nto.

⁶ Vā'ā koo vii Xuva ko te ūun kuédadii tsi nantō'o ña ña ntánantō'o nto, ⁷ tē tá'xi ña é dadii kuntoo da'na o ni ntō ntuvi dá ntií dito Tó'o ko Jēsuu e dukún kan, ni ánje ñā e dōo iō ntíi ñā. Uun kaxi'í nuu

ka'nu ña te vē'xí ña e dukún kán. ⁸ Kué'e ñā é nto'o da xōó ka ña'a, ña é ña iní Xúva kō, ña'a, ña é ña ntáde kuenta tú'ūn va'á iña Tó'o ko Jēsuu.

⁹ Ña tsikán ne, kunaá ña ntii dañu ntūvi. Ná xēe ñá nta'a Xuva kō, tsí xio ki'in ña. Ntē ña kiní ña Xuva kō nté kaa ña, e dōo kaxi'í nuu ka'nu ña, e dōo iō ntíi ñā ¹⁰ ntuvi dá nainu xtúku ña. Ntuvi tsikan dá nainu ñá ne, ká'an ūn ntíi ntíi ña'a, ña kuinti'xe i, tsi dōo ka'nu ña. Da kudú'va ña kuinti'xe i san tsi dōo ka'nu ntí'xe ña. Kuan divi ntō dí, tsi kuinti'xe nto tú'ūn e ntáka'án nti ni nto kuenta iña ña.

¹¹ Kuenta iña i sá'ā ne, ntaikán nti nta'a Xuva ko te tā'xi ña é kunūu á'vi nto kuenta iña ña e kána ña nto. Ntaikán nti te xntii ña ntō vata koo é kūvi vii nto é un ntí'i nuū i é vā'a é kā'an ntó tsi vii nto, é un ntí'i é ncho vii nto kuenta iña Xuva ko tsi ntákuinti'xe nto ña. Tsi dōo iō ñā é vii ña. ¹² Kidāā ne, ká'an ñā'a tsi dōo ka'nu Tó'o ko Jesūcristu kuenta iña ntó ne, ká'an ñā tsi dōo va'á nto kuenta iña Xuva ko, tsi dōo vā'ā o dé Xuva ko ni nto, ni Tó'o ko Jesūcristu.

2

Ña'a é iō kuetsí i

¹ Vi'a ve ne, ká'ān ntí ni nto, tā'an, kuenta iña i dá nañu xtúku Tó'o ko Jesūcristu é nataká nuu o ni ñā. ² Sá'a káka'án nti ni ntō vata koo é ña te ura tsí i nadama nto e ntántikin ntó, ntē ña kutsú'un nto tē téku nto tē xee ntúvi é nainu xtúku Tó'o kō. Kuān te kaká'an ñá'a tsí xe'é Xuva ko kūtuni ñá, kuān te káka'an ntódo ña'a, kuān te kiní nto

tutu é kākā'an ñá'a tsí nti'i táxnūu ntí ne, ñá ku kuinti'xe nto. ³ Ñá dā vá'a nto é kaní nta'ví ñá'a nto nté uun nuu i. Ñá xēe ntúvi tsikan da nté dí'na xee ntúvi e dóo ntáde do'o ñá'a san ni Xuva kō. Kidáa ne, ki'xi dító uun ñá'a, ña é kīni kaa kue'en, ña é kūnaá kue'en. ⁴ Ña tsíkán ne, kodo nti'i ña é kīnchu'vi ña é un nti'í é kākā'an ñá'a é xuva ñá, é un nti'í é kākā'an ñá'a é santu. Kidáa né, mii ña nākutúvi ña ini ukún Xuva kō é ncho vií ña Xuva kō. Ká'an ña tsí mii ña é Xuva ko ña.

⁵ ¿Ña ntánaka'an ntū nto é kākā'an u ni nto nūu i sá'a dá íntóo dadíi ú ni ntō? ⁶ Ini ntó ve nee iña é kē'nté nuu itsí ña vata koo é ña ki'xi kantí'i ña dā nté xēe ntúvi i. ⁷ Vevíi ne, kakuyi nuu i e dóo xii kaa san é tuví xu'ú ne, kuān koo kuví da nté kūntee xío ña ke'nté nuu san. ⁸ Kidáa ne, ntii dító é kīni kaa san, ntá tsi ka'ni Tó'o ko Jēsuu i. Kūdii tátsin xu'u tsi ña ka'ní ña i. Uun ito tsi nanti'i ña i tē naínu xtúku ña. ⁹ Diví é vií e dóo xii kaa san ne, vií vatā ó ntio tó'ō é ña vá'a san é vií. Un vá'a tsi koo ntii é kué'é kuenta, é vií nuu i e dóo ka'nu. Ntá tsi ña te nuu é ntaā í, ¹⁰ tsí da kani nta'ví ñá'a. Kani nta'ví nti'xe ñá'a, ña é kunaan, tsí ña ni ntio ña kuiníma ña é nuu é ntaā í é nakákú Xuva ko ña. ¹¹ Dukuān ne, kué'e Xuva kō é kūtuntu kué'en ña vata koo é kuínti'xe ña tú'un vetē. ¹² Kidáa ne, kué'e ña é ntō'o un nti'í nti'í ñá'a, ña é ña ni kuinti'xe i é nuu é ntaā í, ña e dóo díní i é vií é kīni kaa.

Xoo é nakaxnúu Xuva kō é nakáku ña

¹³ Ntá tsi nti'í ne, nguentúvi ntánakué'e ntí sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña nto, ta'an e dóo kuiníma Tó'o ko ntō. Da mii é kuān koo vií nti, tsi nte dí'na nakaxnúu Xuva ko ntō é nakakū ñá nto, é nakate Espíritū Sántū nima ntó, tsi kuínti'xe nto tú'ūn é nuu é ntaā í iña Xuva ko. ¹⁴ Sá'a tsí e kána ña nto da kuínti'xe nto tú'ūn va'á san é ntáka'an ntódo ntí, vata koo é nī'i nto e dóo va'á iña Tó'o ko Jesūcristu.

¹⁵ Dukuān né, ta'an, ñá ku nā'tivi ini nto; ñá ku nakuitā ntó nte xkoó ini nto é nañé'e ntí nto, kuān te xu'ú nti ntáka'án nti ni nto, o te tūtú taxnúu ntí iña nto. ¹⁶ Mii Tó'o ko Jesūcristu ni Úva ña, ña e dóo kuiníma í kō, ña é nāxnūu ka'nu nima kó ntii dañu ntúvi, ña e tá'xi doméni é kuntetu ō é nī'i ko é vā'á nta'a ña, ¹⁷ na nātsu'un ka'nu ña nima nto. Na nātsu'un ka'xi ña nima ntó vata koo é vā'á koo vií nto é un nti'í nuū i, vata koo é vā'á koo ka'an ntó di.

3

Ka'an ntá'vī ntó iñá nti

¹ Uun sá nuu i é ká'an nti ni ntō: Tē ka'an ntá'vī nto iñá nti, vata koo é xēe kantí'i tú'un Xuva kō dá kani ñūxivi ne, tē dóo ka'nu kuíni ñá'a san kuénta iña í vata ō kúvi mí ntōo nto. ² Ka'an ntá'vī ntó iñá nti té ña kadá xení ña kīni ntáa sán nti, tsí ña te un ntí'i ñá'a e ntákuinti'xe ña. ³ Ntá tsi kade ntaa Xúva kō é kākā'an ña. Naxnuu ka'xi ña nima ntó; nada'an ña nto nuū i é kīni kaa. ⁴ Iō ntáa ini ko tsi ntáde ntaa nto e ntáka'án nti ni ntō né, kuan tsí koo vií nto di, tsí xntii Xuva ko ntō. ⁵ Xuva ko na xnūu ña

nima nto é kuinima ntó ta'an nto vatā ó kakuinima Xúva ko ntō. Na nāxnuu ka'nu ña nima ntó vata koo é na kūtíi nto vata tsī o kutíi Cristú di.

Kantio é kada tsiñu ō

⁶ Vi'a ve ne, ká'ān ntí ni nto, tā'an, kuenta iña Tó'o ko Jesūcristu, te kii nteé xio nto ta'an nto da xōó ka ña'a, ña du'xen ī é kāda tsiñu, ña é ña ntío i é kada ntaa vatā ó de nto. ⁷ Tsi ini mii ntō nté koo víi nto, vatā o nañé'e ntí nto. Tsi ntí'í ne, ña te dú'xēn ntí é kāda tsiñu ntí dá ĩntóo ntí ni ntō. ⁸ Ntē ña ni e'xí doméni ntí iña nto nté uun nto. Un vá'a tsi ntó'o ntí dé tsiñu ntí ntē ntúvi ntē níñu vata koo é ña natekú du'xén ntí nto. ⁹ Ná tē é kuān o dé ntí tsi ña vá'a o te xntii ntō ntí, ntá tsi dukuan ō nañé'e ntí nto nté koo víi nto vata koo é víi ntó vatā ó de ntí. ¹⁰ Tsi da ĩntóo ntí ni ntō ne, ntáka'án ntí ni ntō te xoo é ñā ntío i é kāda tsiñu ne, ñá kā'xi ña. ¹¹ Tsi kútuní ntí tsí iō ntó ne, dōó du'xen ntō é víi ntó tsiñu mii ntō; da mii e ntákini nuu nto tsiñu ta'an nto. ¹² Ká'ān ntí ni ña kuān o ntáde, naa Tó'o ko Jesūcristú, te diin diin tsi na kuntōo ña, kada tsiñu ña vata koo é naní'í ña é kō'o é kā'xi ña.

¹³ Ntá tsi ðivi nto, tā'an, ña ku de du'xen ntō é víi nto é vā'a. ¹⁴ Tē xoó ña'a ña ntío i é kuĩnti'xe i e ntáka'án ntí ni ntō tutú sa'á ne, koto nto nēe ñá'a ña. Kii nteé xio nto ña vata koo é kūka'an nuu ña. ¹⁵ Ntá tsi ña ku de káni nto ni ñā. Kué'e nto ña itsi, vatā o ntáde nto ni tā'an nto.

I'a ntí'í tú'ūn sa'á ve

¹⁶ Xuva ko, ña é kāta'xi é kũntoo vá'a ō ne, na tā'xi ña é kũntoo vá'a nto nguentúvi, da

nēé ka nuu i. Na kũnuu mé'ñu Xuva ko nto, ūn ntí'í ntí'í nto.

¹⁷ Xu'u é Pablú u ne, nta'a mii kó kakā'u u tú'ūn sa'á vata koo é kũtuni nto tsí xu'ú ntí'xe dé vá'a u. ¹⁸ Na kũnuu mé'ñu kũnuu ðava Tó'o ko Jesūcristu nto, un ntí'í ntí'í nto.

Tutu é kuvi ũun e táxnũ San Pablu iña Timóteu

Taxnũu Pablu tutú iña Timóteu

¹ Xu'u é Pablú u ne, pus-tru Jesúcrístu u, tsí kuan ò de kú'vé Xuva kō, ña e nakáku ko, ni Jesúcrístu, ña é ntantétu ò. ² Taxnũu ú tutú sa'a iña o, Timóteu. Tsí divĩn é vata kaa i'xá ko kuenta iña Xuva ko, tsi kuĩnti'xe o Xuva ko kuēnta iña tú'ũn é káka'án u ni ò. Na naxnuu yiko Xuva ko ò. Na ntuntá'ví ini ña o. Na tā'xi ña é kutúvĩn va'an, divi ña nĩ Tó'o ko Jesúcrístu.

Kuenta tsí vii ña iña tukú nchu'un é ña te nuu é ntaā i

³ Vata tsí ó kaka'án u ni ò da ntíi ú kue'én u ñuũ Macedoniá ne, kuan tsí ó kaka'án u ni ò vevii di: Kutúvĩn kan ñuũ Efesus vata koo é ká'an ni ña tsikān é ña ku kuan koo nakua'a ña ña'a tukú nchu'un. ⁴ Ká'an ni ña tē ña vii ña kuenta kuentu e ntáka'an ñá'a; ntē ña vii ña kuenta te dóo du'xen kā'an ñá'a kuenta ka'nu iña uváta kue'en ña. Dotō tsi ntānāa núu ña'a kuenta iña i sá'a ne, ña kaidiá'vi kue'en tsi é kāda ntaa o tsiñu e tá'xi Xuva kō é vii o é kuĩnti'xe ko ña.

⁵ Kuān ó kaka'án u ni ò tsi ntio ko é kuĩnima kó ta'an ko kanĩ nima ko é vā'á o. Ntio ko é kūtuni ko tsí ña tsvi nee nuu i é kīni kaa nuu nima ko. Ntio ko é kuĩnti'xe nti'xe ko Xuva kō. ⁶ Iō ñá'ā é xtuvĩ mii ña núu i sá'a ne, dotō tsi ntānāa núu ña nuu i é ña kaidiá'vi. ⁷ Ncho vii ña mastrú lei iña Xuva ko, ntá tsi ña ini ña nee

iña é ntáka'an ña; ntē ñá Ini míi ña nee e ntánakua'a ña ña'a é vāta te dóo ini ña, kuini ña.

⁸ Ntá tsi xo'ō ne, ini ó tsi vá'ā lei san é kade tsiñu ni'i o, vata ò ntío Xuva kō da xtúvĩ ña. ⁹ Ini ó tsi ña ni xtuvĩ Xuva kō lei san iña ña é vā'a, tsí iña ña ntáde é kīni kaa; iña ñā é ña ntáde ntaa; iña ñā é ña ntákuĩnti'xe i Xuva kō; iña ñā é kīni ntáa; iña ñā é iō kuetsí i; iña ñā e ntáka'an kīni iña Xuva ko; iña ñā e ntaé'ni di'i ni uva i; iña ñā e ntaé'ni ña'a di; ¹⁰ iña ñā e ntákidi ni'i tuku ñadi'i; iña ñā e ntáde kīni kaa ni ñatíi ni'i ñā; iña ñā é ntadú'u; iña ñā vete; iña ñā é ntadá'vi ña'a dovete; iña ñā é ña ntío kue'en i nchu'un é vā'a. ¹¹ Nchu'un é vā'á san ne, divi tú'ũn va'a iña Xuva ko, ña e dóo ka'nu, divi tú'ũn va'a e tēe tsiñu Xuva kō ko é ká'an ntódo u.

Nakué'e o sintiá'vi nta'a Xuva kō, tsi dóo vá'ā ó de ña ni kō

¹² Kanakué'e ú sintiá'vi nta'a Tó'o ko Jesúcrístu, divi ñā é xntíi ñā ko vata koo é kuvi vii u sá'ā. Tsí divi ñā nakaxnúu ña ko é kāda tsiñu ú iña ña, tsí kada ntaá u, kuini ña. ¹³ Kuān te ntuvi dí'na ne, dóo kīni ká'án u iña ña; dōo dé xení u ni ña kuĩnti'xe i san, ntá tsi dé ka'nu ini Xuva ko nĩ ko, tsí ña ni kutúni ko nee iña é edé u, tsí vata kuĩnti'xe kó ña kídaā. ¹⁴ Ntá tsi ña te nte kaa vá'a o dé Xuva ko nĩ ko. Tā'xi ña é kuĩnti'xe kó ña. Tā'xi ña é kuĩnimá ko ta'an kó di, tsí kuān ó kata'xi Jesucristu da kúvi uun tsi nima ko ni ña.

¹⁵ Tū'ũn sa'á ne, nuu é ntāa ntí'xe i e dóo nuu á'vi i é kuĩnti'xe un ntíi ntíi ña'a sán ne: Kĩ'xi Jesucristu ñúxivi sa vata koo é nākáku ña ña'a, ña

é iō kuetsí i. Xu'ú ne, dií dií ka ka'nu kuetsí ko é un ntí ntí ña'a. ¹⁶ Ntá tsi di'na u ntúnta'ví ini Xuva kō kó e dií dií ka kini kaa ú, vata koo é kuē'é ña kutuni ña kuínti'xe i rkontuvi tsi dóo ki'in itō dé ka'nu ini Jesúristu ní ko ne, kuan kōo ni'i ña é vā'á nta'a Xuva kō di, é kuntoo ña ni ña ntii dañu ntūvi. ¹⁷ Dukuān né, na kūnuu ini ko Xuva ko, ña é odo nūu ntii dañu ntūvi. Na kuví ka ña. Ña kúvi kīni o ña. Mii tsi ña é Xuva kō. Ntii dañu ntuvi na kuiko ñu'u o ña. Ká'an ō tsi dóo ka'nu ña. Kuan tsi koo na kōo.

¹⁸ Sá'a kakā'án u ni ō é vīin, i'xá ko Timoteu, vata tsí ó kaka'an ña'a kídaā, da tá'xi Espiritū Sántū é ká'an ña kuenta iña o. Nanū'ún ini o tú'ún é kaka'an ña. Koon ntiiin kádan tsiñun iña Xuva ko. ¹⁹ Ná xtuvi miin e kuínti'xe o. Ná vīin nee nuu i é ñā vā'a kuini nima o. Tsí iō ñá'a é ña ntáde ña kuenta é kaka'án nima ñá ne, xtuvi mii ña e kuínti'xe ña ne, dukuān o nákunáa ña kúñu ña. ²⁰ Kuan ō kúvi Himeneu ni Aléjandru. Ntáda u ña kuenta ntá'a tó'ō e ña vā'a vata koo é na kuini ña é ña ka'an ntée ña Xuva kō.

2

Nté koo vii o dá kaka'an ntá'ví ō

¹ Di'na sá'ā ntio ko é vīi o: Kákan o nta'a Xuva ko kuēnta iña un ntí ntí ña'a; ka'an ntá'ví ó ni ña. Kákan o dá xe'e ntá'a Xuva kō ne, nakué'e o sintiá'vi nta'a ña kuenta iña ña'a san. ² Ka'an ntá'ví o iña ña tsiñu na'nu i ni ūn ntí ntí ña tsiñu i vata koo é vā'á koo kuntoo ō, é diin diin tsi kuntoo ō, da ntánuu iní ko Xuva kō, dá ntáde o da mii kuē'en

tsi é vā'a. ³ Sá'ā é vā'a. Kuan koo e ntío Xuva kō é vīi o, xo'ó é nakákú kō. ⁴ Tsí ntio ña é nakáku un ntí ntí ña'a; ntio ña é kūtú've ña nēe é nuu é ntaā i. ⁵ Tsí uun tsi Xuva ko ni uun tsi ñatí, ña é kántavá'a ko ni Xuva ko, divi ña é Jesucristu. ⁶ Divi ña xe'é ña ntuvi iña ña e ntá'ví ña kuenta iña kuétsi ko ūn ntí ntí o. Ta'xi Xuva kō é kūtuni ko dá xēe ntúvi i. ⁷ Tá'xi ña é ká'an ntódo ú tú'ún sa'a, é víi u pustru ña. Nuú é ntaā i é kaka'án u, ñá tē dovete. Nākaxnúu ña ko é nañē'é u ña é ña te ña Israeé san nēe é nuu é ntaā i, é nañē'é u ña nté koo kuínti'xe ña Xuva kō.

⁸ Kidáā ne, da mí'í ká nataká nuu ña'a, ntio ko é ká'an ntá'ví ñatí san; ntio ko é ntāa ni'i ña nta'a ña e dóo va'á, ñatí, ña é vā'á nima í, ña é ña ini kudíin, ña é ña ini naa núu. ⁹ Ñadí'í san ne, ña ntio ko é víi ña vatā ó de ñadí'í ña nguíi san é da mii tsi e ntáinuú ña oro ni xō'lo kiti e dóo a'ví i ni dá'ma e dóo a'ví i dí ne, e dóo vā'á ó ntánadaán ña lasun ña. Tsí kuān ó de ña vata koo é na kīnī ña'a san ña ne, ká'an ña tsí ña te nté kaa va'a ntāa ña. Tsí ntio ko é ká'an ña'a san tsi dóo va'á ña'a ñadí'í san, ¹⁰ tsi ntáde ña é vā'a, tsi sá'á é vā'á koo víi ñadí'í, ña ntáka'an é ntánuu iní i Xuva kō. ¹¹ Diin diin tsi na kuntoo ña nakuā'a ña; na kuiko ñu'u ña. ¹² Ná kaxe'é u itsi é nañē'e ñadí'í san ña'a san má ūkún kán. Ná vā'á o te víi ka'nu ñadí'í san iña ñatí san; diin diin tsi na kuntoo ña. ¹³ Tsí di'na de kú've Xuva ko Ádaán ne, da kidáā de kú've ñá Eva. ¹⁴ Tsí ña te Ádaán san, ña e éni ntá'ví koó san, tsí ñadí'í san. Ne, divi ñadí'í

san é edé ña kuétsī. ¹⁵ Ntá tsi kuān te dóo nto'o ñadī'í san dá kākū i'xá ña ne, nakakū ña kúñu ña tē ña xtuví mii ñā é kuinti'xe ña Xuva kō; te kuīnima ñā ta'an ña; te vii ña é ntio Xuva kō; te kadā kuení va'a ñā; te vā'á koo vii ña.

3

Nté koo vii ña odo nūú ini ukún san

¹ Uun nuu é ntaā í: xoó ña'a é ntio i é kodo nūú ini ukún ne, uun tsiñu é vā'a é ntio ña.

² Ña odo nūú san ne, kantio é vā'á koo vii ña vata koo é ña ka'an ntée ña'a san ña. Uun tsi ñadī'í ñā koo. Kuenta tsí na vii ñā nee iña e ntáde ña. Na kadā kuení va'ā ñā nēe é vii ña. Vá'a koo na vii ñā vata koo é kuiko ñu'u ñā'a san ña. Vá'a koo na vii ñā ñā ña kaxee kaíto ni'ni ña ña nú vi'i ña. Vá'a koo na nakuā'a ña ña'a san. ³ Ná ku de ki'vi ñā. Ná ku kada dīin ña. Ntē ña ntío ña diu'un é vii ñā da nēe ka nuu i vata koo é nī'i ña. Dōo vá'a koo na vii ñā ni ñā'a. Ná nāa núu ña. Ná ku itsu'ūn ña nté koo ni'i ñā diu'un. ⁴ Vá'a koo na kadā kú'vē ñā vi'i ña. Na vii ñā vata koo é na kuinti'xe i'xá ña ña, é kuiko ñu'u ñā. ⁵ Tē ñā ini ña nté koo kadā kú'vē ñā vi'i mii ñā ne, nté ntu koo kadā kú'vē ñā ini ukun Xúva kō. ⁶ Ña kúvi vii ñā te vata e ná'a kuinti'xe ña Xuva kō, vata koo é ña kadā kuení ña te dóo ka'nu ña'a ña ne, vata koo é ña ní'i ña é nto'o ña vatā o dé tó'ō e ña vā'ā san da dóo ka'nu ncho vii. ⁷ Kantio é kuiko ñu'u ñā'a ña, ña é vāta kuinti'xe i Xuva kō, vata koo é ña ka'an kīni ña iña ña, vata koo é ña ntava núu ña dei tó'ō e ña vā'ā san.

Nté koo vii ña'a, ña ntáde tsiñu ini ukun

⁸ Kuan koo na vii ña ntáde tsiñu ini ukún di. Vá'a koo na vii ñā vata koo é na kuiko ñu'u ñā'a ña. Ña kúvi ká'an ñā dovete. Ná ku de ki'vi ña ntute tīnti'ō. Ná ku vii ñā da nēe ka nuu i vata koo é nī'i ñā diu'un. ⁹ Na kuinti'xe vá'a ña nchu'un e xtúví Xuva kō é kuinti'xe kō ne, é ini míi ña tsí ña tuví nee nuu i é ña vá'a e ntáde ña. ¹⁰ Koto nteé nto ña di'na. Tē ña tuyí nee nuu i é kīni kaa iña ñā ne, kidáā ne, kuvi vii ña tsiñu ukun.

¹¹ Ñadī'í san dí ne, vá'a koo na vii ñā vata koo é na kuiko ñu'u ñā'a san ñā di. Ná ku ká'an ñā dovete iña tuku ñā'a. Kuenta tsí na vii ñā nee iña e ntáde ña. Na káda ntaa ña é un nti'í. ¹² Ña e ntáde tsiñu ini ukún san ne, uun tsi ñadī'í ñā na kōo. Na vā'á koo kadā kú'vē ñā iña i'xá ña ni vi'i ña. ¹³ Dīvi ñā é vā'á o ntáde tsiñu ini ukún ne, dóo vá'a koo ka'an ñā'a iña ña. Kidáā ne, ñā kūka'an nuu kué'en tsí ña é ká'an ñā iña e ntákuinti'xe i Jesucristu.

Nuu i e tá'xi Xuva kō é kūtuni ko

¹⁴ Ntio ko é kī'in kantí'í ú kíkoto ní'ni ú o, ntá tsi kaka'án u ni o sāl'á ¹⁵ vata koo é, te kūkuii ka kó ne, kutuni o nté koo vii ña'a, ña e kúvi i'xá Xuva kō, ña ñu'u ini ukún Xuva kō, ña kantíto san. Tsí ña sāl'á ne, ntáxió ntii ña, ntánada'an ña nchu'un é nuu é ntaā í iña Xuva ko. ¹⁶ Dōó ka'nu nti'xe nuu i e tá'xi Xuva kō é kūtuni ko:

Ntii dító Xuva kō é vata kaa ñā'a kaa ña.

Kaka'an Espíritū Sántū tsi dóo vā'á ña.

Ntaíto ánjē san ña.

Ntáka'an ntódo ña'a san kuenta iña ña ni ña tuku ñúu.
 Kuñti'xe ña'a san ña dá kaniñ ñūxiví san.
 Naki'i Xuva ko ñā e dukún kán.

4

Iō ña é xtuvī mii ña é kuñti'xe ña

¹ Ñá te xū'u o é kākā'an Espiritū Sántū san tsí da rkontuví koo ña'a é xtuvī mii ña é kuñti'xe ña, tsí ntáde ña kuenta é kākā'an é ña vá'ā san dá kaeni nta'ví ña. Kuntikin ñá nchu'un iña é ña vá'ā san. ² Tekú ña nchú'un sā'a é ntáka'an ñá vete, ña é da mii xū'u i ntáka'an, tsí ña te ntánī nima i ntáka'an, ña é kuka'xi kué'en nima í vata tē i'xi, é ña kakutuní ka nima í nēe é vā'á, nēe é kīni kaa. ³ Ña tsíkán ne, ntáka'an ñá tsí ña kuvi tánta'a ō. Ntáka'an ñá tsí iō títín nuu i é ña kuvi ká'xi ō. Ntá tsí de kú've Xuva kō sa'á iña ko. Xo'ō é ntákuinti'xe ko, xo'ō é ini ó nēe é nuu é ntaā í ne, na nakué'e ō sintiá'vi nta'a ña kuenta iña i sá'a. ⁴ Tsi é un ntí'í nuū i é edé kú've Xuva kō ne, vá'ā o. Ña kúvi kā'an ó te ña vá'ā ō. Kí'í ō ne, nakué'e ō sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña i. ⁵ Tsí kaka'an Xúva kō tsí vá'a ne, nāxnuu viko ña é kā'xi o da nakué'e ō sintiá'vi nta'a ña.

Ña e dóo vá'ā ó kade tsiñu iña Jesúcristu

⁶ Te nañē'en tá'an o nuu i sá'ā ne, é dōo vá'a viin iña Jesúcristu. Kae'nu é kakuñti'xe o dá kanakuā'an tú'un Xuva ko, diví nchu'un ña é kantikin.

⁷ Ntá tsí ña kún den kuenta é dotō tsí ntáka'an ñá tuntu, é

ñā te iña Xuva ko. Nakua'an miñ é viñ nēe é ntio Xuva kō. ⁸ Kaidiá'vi kudii uun da'na te vii o é kāda tsiñu kúñu kō, ntá tsí dií dií ka kaidiá'vi te vii o é ntio Xuva kō. Tsi sá'ā ne, kaidiá'vi ñi dukuan ntoo o ñūxiví sa ne, kaidiá'vi dá kuntuo o ni ñā kidaā di. ⁹ Nuū é ntaā í sá'a ne, dōo nuu á'vi é kuñti'xe un ntí'í ntí'í ña'a. ¹⁰ Dukuān ne, dōo ntii ntáde tsiñu ō ne, ntáto'o kō é ntáde xení ña'a ni kō, tsí é kuñti'xe ko Xuva kō, ña kantito, ña é kuvi nakaku un ntí'í ntí'í ña'a, nī ña é di divi kakuñti'xe i.

¹¹ Sá'a nakuā'an ña'a san. Ká'an ni ña te kuān koo vii ña. ¹² Ñá ku dá vá'a o é kā'an ñá'a tsí ña inin tsí dá vé ña kuetsin. Vá'ā koo viin vata koo é nañē'en ña kuñti'xe i san nté koo vii ña dá kiní ña nté o kaka'an ne, nté o kaden utén uten, nté o kakuñnima o tá'an o, nté o kakuñti'xe o Xuva kō ne, nté o kaden é vā'a. ¹³ Nī dukuan kí'in u mí tuvín ne, koon ntiin nakuā'an tú'un Xuva ko mē'ñú ña'a san, nañē'en ñá nēe é káni tú'un ne, kué'en ña itsi di. ¹⁴ Ñá ku dá nēe iní ó xtuvín miin e tá'xi Xuva kō doméni é vā'á koo viin dá ka'an Espiritū Sántu kuēnta iña ñátá sán ura í da xntee tá'an ña nta'a ña dikí o.

¹⁵ Dōo ntíto viin é un ntí'í nuū i sá'a. Diví tsi viin vata koo é kīni un ntí'í ntí'í ña'a tsí kakutú've o e dií dií ka vá'a viin. ¹⁶ Kuenta tsí viin nté o den, nté o kanakuā'an ña'a san. Koon ntiin é un ntí'í. Tsí te kuān koo viin ne, nakakún miin ne, kuan koo nakakún ña ntaíni é kaka'an di kuenta iña o.

5

Nté koo vii o ni tā'an ko, ña

kuínti'xe i

¹ Ñá ku dēn tīn ni ñatā san. Ká'an ni ña dokoñu'u vata tsi te uva o ñā. Kuikon ñu'un ñatīi kuetsī sán vata tsi te ēni o. ² Kuikon ñu'un ñadī'í ata san vata tsi te dí'i o ñā. Kuikon ñu'un ñadī'i kuetsī san vata tsi te tā'an o ña e dóo vá'a viin ni ñā.

³ Xntiin ñadī'i kií san, ña é kátaan núu nti'xe i. ⁴ Ntá tsi te ió i'xá ñadī'i kií san ne, o ió i'xa i'xá ña ne, ñā ñā san kaduku ntée é vii é vá'a, é vii kuenta dí'i i ni uva i. Sá'a é ntio Xuva kō é vii o. ⁵ Dívi ñadī'i kií, ña é da mii un díki, ña é xoxó kue'en tsi i'xá i ne, ini ña tsi mii tsi Xuva ko kaxntīi ña ñā. Nté ntuvī ntē níñu kaka'an ntā'ví ña, kaikan ñā nta'a Xuva ko nēe é kátaan núu ña. ⁶ Ntá tsi ñadī'i kií, ña é kade da mii é ntio mii né, vata tsi tē xi'i ñā, kuān te kantíto ká ña. ⁷ Ká'an ni ña núu i sá'a vata koo é ña tuvī nee nuu i é ká'an ntée ña'a ña. ⁸ Ntá tsi te xoó ña'a ña kade ña kuenta ñá'a ña ne, díi díi ka te ñavi'i mii ñā ne, é xtuvī mii ña e kuínti'xe ña Xuva kō. Díi díi ka xii kaa iña ña é vata kaa uun ña'a, ña é ña ni kuínti'xe kue'en í Xuva kō.

⁹ Da mii é kuntéé dívi ñadī'í san mí uve na'a ñadī'í kií tē é xee tá'an uni díko kuia ña, te uun tsi xii ña xio, ¹⁰ te ká'an ñá'a te dóo vá'a o dé ña, tē nakue'nu vá'a ña i'xá ña, tē dóo vá'a o dé ña nī ña xee ví'i ña, tē e nárate ña dí'in ña kuínti'xe i, tē e xntíi ña ña ntánto'o i, tē edé ña é uun nti'i nuu i é vá'a.

¹¹ Ntá tsi ña xntéen na'an dívi ñadī'í kií, ña é dā vé ñadī'í kuetsī, tsi te xtuvī mii ña é kade tsiñu ña iña Cristú tē ntio ña é nātánta'a xtuku ña ne,

¹² kidáā ne, ní'i ña é ntō'o ña tsi ña ni de ntáa ña é xe'é ña xu'u ña ni Xuva kō é vii ña. ¹³ Ne, ñá te da mii tsi sá'a, tsi kuíní ña é kudu'xen ñā é káda tsiñu ña ne, da mii kué'en tsi é kī'in ña ta'án vi'i ta'án vi'i. Ne, ñá te da mii tsi é kada du'xen ñā, tsi kuíní ña é ká'an ñā dovete iña ta'an ña. Dá ncho kini núu ña tsiñu iña ta'an ñā ne, ká'an ña núu i é ña vá'a o é ká'an o. ¹⁴ Dukuān é ntio kó ne, na nātánta'a ñadī'í kií kuetsī san. Na kōo i'xá ña ne, na kuēnta víi ña vi'i ña. Kidáā ne, ñá vii ñá nēe nuu i é ká'an kīni ña'a san iña ña. ¹⁵ Tsi ió ña é xtuvī mii ña é vá'a e ntáde ña ne, é kuntikin ña tó'o e ña vá'a san ve.

¹⁶ Te uun ñadī'í, ña é kakuínti'xe i Xuva kō né, ió ñavi'i ña, ña é ñadī'í kií ne, dívi ñā kaduku ntée ña é xntii ña ñā. Kidáā ne, ñá dūku ntee un ntíi ntíi ña ñu'u ini ukún san é xntii ña ñā, vata koo é kuví xntii ña ñadī'í kií, ña é xoxó ñavi'i i.

¹⁷ Kuikon ñu'un ñatā san, ña e ntádē kú'vē vá'a ini ukún kán ne, díi díi ka kuikon ñu'un ña e ntáka'an ntódo tú'ūn va'á san nī ña ntánakuā'a ña'a sán di. ¹⁸ Tsi kaka'an tú'un Xuva kō: “Ña ku xnúun xo'o xu'u dūntikí san da ntaédín ti trigu”, ka'an. Ne, kaka'an xtúku: “Da mii é xī'í á'vi ña kade tsiñu”, ka'an.

¹⁹ Ña kún den kuēnta te tsi'i kuetsi ña'a uun ña'a ñatā sán tē xoxó uvi, uni ña'a, ña é ntāda ntaa é káka'an ñá te nuu é ntaā i.

²⁰ Tē xoó ña'a, ña é kuan tsi o ntáde kuetsī sán ne, kadan tīn ni ña mē'ñu un ntíi ntíi ña'a, vata koo é ū'ví ña nguii san.

²¹ Ká'ān ú ni o nuu Xuva ko ni Jesūcristu ni ánje ñā, ñā é nakaxnúu ñā, te kādan ntaan é un ntí'i nūu i sá'a. Ñā te úun tsi ñā'a é vā'a viin ni ñā, tsí uun kuédadí tsi. ²² Koton vā'an dá kādan kù'vén iña ñátā, ñā é kodo nūu ini ukún san, vata koo é ñā viin dadíin ni tūku ñā'a san nūu i é kini kaa, tē ñā te vā'a ñā'a ñátā san. Ñā kún den nēe nuu i é kīni kaa.

²³ Divīn ne, da xé da ta'an tsi kanguntii i'xí o ne, ñā kó'ōn kán e dá mii ntute kuīi, tsí ko'on kudiin ntute títití'ó di vata koo é na ntūvá'a i'xi ō.

²⁴ Iō ñā'a ne, dōo dīto é iō kuetsí ñā di'na dá nī'i ñā é ntō'o ñā. Iō tūku ñā'a ne, dōo xu'u iō kuetsí ñā ne, da nté rkontúví kutuni ñā'a tsí iō kuetsí ñā. ²⁵ Dadíi tsi iō nuu i é vā'a e dōo dīto ne, iō tuku nuu i é vā'a é ñā dīto, ntá tsi ñā kuvi kuxu'ú kue'en tsi.

6

¹ Tē xoó ñā'a ñā e ntáde tsiñu ne, na kuiko ñu'u ñā tó'o ñā, vata koo é ñā ka'an kīni ñā'a iña Xuva ko ni nchu'ún ñā. ² Tē xoó ñā'a iō tó'o i ñā kuínti'xe i ne, ñā ku xtuví mii ñā é kuiko ñu'u ñā ñā tsí e kúvi ñā ta'an ñā kuenta iña Cristu. Ñá'ā, tsi díi díi ka vā'a koo na kāda tsiñu ñā iña ñā, tsí kuinima ñā ñā, tsí dadíi tsi ntákuinti'xe ñā Xuva ko ni tó'o tsiñu san.

Kuntōo vā'a o te kuínti'xe kō

Ká'an ni ñā'a sán, nakuā'an ñā nuu i sá'a. ³ Tē xoó ñā'a nakuā'a ñā tuku nchu'ún, tē ñā kákuinti'xe ñā tú'ún é nuu é ntaā i é kākā'an Tó'o ko Jesūcristú, tē ñā kantíkin ñā nchu'un é ká'an Xúva kō é vīi

ó ne, ⁴ dōo ka'nu ñā'a ñā, kuiní ñā, ntá tsi ñā te neé ini ñā. Da mii kuē'en tsi é ntio ñā é nāa nūu ñā nuu i é ñā kuvi nantíko koo ñā'a, e dōo ntio ñā naa nūu ñā. Kidáā ne, kune'u ini ñā. Nāa nūu ñā ni tā'an ñā. Ká'an kīni ñā iña ta'an ñā. Kadā kuení kīni kaa ñā iña ta'an ñā. ⁵ Da mii kuē'en tsi é nāa nūu ñā ni tā'an ñā, tsí kīni kadé kuení ñā. Xtuví mii ñā é kákuinti'xe ñā é nuu é ntaā i. Dōo kue'e ní'i ñā te kāda tsiñu ñā iña Xuva ko, kuiní ñā. Kīin nteén xion ñā kuān ntāa san. ⁶ Kué'e nī'i nti'xe kó te kada tsiñu o iña Xuva ko, ntá tsi tē nuu e vā'a nima ko. ⁷ Tsí ñā te neé kani'i ō dá xee o ñūxivi sa ne, ñā tē neé kuvi kuni'i o tē ntáka o ñūxivi sa di. ⁸ Te iō te ko'o, te kā'xi ō, te kunuu kutāvi ó ne, é divi tsíkan. ⁹ Ntá tsi divi ñā'a, ñā e dōo ntio i é kūkuika ne, kade ñā nuu i é ini ñā tsí ñā vā'a ne, ñā kúvi ntii ká ñā, vata tsí ó kuvi kiti é tavi ti ítō. Kade tuntu ñā nuu i é ncho víi ñā ne, ñā katā'an í iña ñā. Kunaá iña ñā ne, kunaá mii ñā di. ¹⁰ Tē dōo ntio ko diu'ún ne, kidáa vīi o é un ntí'i nūu i é kīni kaa vata koo é nī'i ko. Iō ñā'a é ntántuku ñā diu'ún ne, xtuví mii ñā é kuinti'xe ñā Xuva kō né, dōo ntánantō'o ñā kúñu ñā.

Koo ntii o kāda tsiñu vā'a o kué'nta iña i é kuínti'xe kō

¹¹ Ntá tsi divīn é kādukun ntéén Xuva kō né, xtuvíin miin nūu i tsíkan; kuntíkin nēe e vā'a, nēe e ntio Xuva kō. Kuínti'xe vā'a o. Kuinima ó ta'an o. Na kūtíi o nima ó kuntetun. Ñā kún den kā'nun. ¹² Koon ntiiin é na kuínti'xe vā'a o Xuva ko ūun tsi da nté nī'i o ntuví va'á iña o ntii dañu ntúvi. Dukuān e kána Xuva ko ō dá ntādan

ntaan mé'ñū ña'a, ña é ini, tsí e kuinti'xe o Cristu. ¹³ Vi'a ve ne, nuu Xúva ko, ñā é kátá'xi ntuvi iña ko un ntíi ntíi ó, ni Jesūcristu, ña e dóo vá'a ka'an é nuu é ntaā í da ntísi ña nuu Pílatú ne, ká'ān ú ni o ¹⁴ te kādan ntaan vātā ó ka'an Xúva kō é vīin. Ña kún den nté uun nuū i é kā'an ñá'a tē ña vá'a o. Kuan tsí koo viin un tsi da nte nainu xtuku Tó'o ko Jesūcristu. ¹⁵ Tsí tē xee ntúvi i ne, nainu ña é kīni o ña. Divi ñā e dóo va'á kue'en ña. Divi ña kadē kú'vē ña é un ntí'í. Divi ñā é rei é odo nūu un ntíi ntíi rei iña ñúxivi san. Divi ñā é odo nūu ña é da xōó ka tó'o í. ¹⁶ Da mii tsi ñā é kántíto ña ntii dañu ntúvi, é ña kuví ka ña. Kaxi'í nuu ká'nu ña vata kaa ntuve ñū'u. Ntē xoxó xee étsin i mí tuví ña. Nté uun ña'a vata kiní ña ña; ntē ña kuvi kiní o ñā vevii. Na kuiko ñū'u ña'a ña. Na kodo nūu ñā kadā kú'vē ñā ntíi dañu ntúvi. Kuan tsi koo na kōo.

¹⁷ Ká'an ni ñā e dóo iō iña i ñúxivi sa tē ña vií ka'nu ña. Ñá ku dē kuení ña te kūvi vií ña é un ntí'í tsí iō diu'un ña. ¿Te kūnaá ntu? Ntá tsi na kuinti'xe ña Xuva kō, ña é kata'xi kō é un ntí'i nūu i é kantio kō vata koo é ña te neé taan núu ko. Ntekú ka xtuku é katá'xi ña ko. ¹⁸ Ká'an ni ñā né, na vií ña é vā'a. Na kōó ntii ña é vií ñá nuu i é vā'á vata tsí ó kaxió ntii ñā é kāde tsiñu ña é nī'i ñá diu'un. Ñá ku dē víni ña ni tā'an ña; na kuiní ña é kué'é ña dava iña ña ña e ntátaan núu i. ¹⁹ Kuan koo naxtūví va'ā ña dokuika iña ña é ña kantí'i iña ntuvi iña ña é vē'xí, vata koo é nī'i ña ntúvi vā'á iña ñá rkontuvi.

²⁰ Timoteu, vānchu'un vīin kuenta nuu i e tá'xi Xuva kō é vīin. Ña kún den kuēnta dá doto tsi ntáka'an ñá'a da ntáka'an ntée ña é nuu é ntaā i, tsi dóo ini ña, ka'an ña; ntá tsi ñá ini ntí'xe ña. ²¹ Iō ñá e ntántikin ña sá'a né, kūdana ña é ntákuinti'xe ña.

Na naxnuu viko Xuva ko nto ūn ntíi ntíi nto.

Tutu é kuvi ūvi e táxnūu San Pablu iña Timóteu

Taxnūu Pablu tutú iña Timóteu

¹ Xu'u é Pablú u ne, pustru Jesúcristú u, tsí kuan ō ntío Xuva kō é víi u, tsi tá'xi ña xu'u ña tsí ni'i ko ntúví va'á iña ko nta'a Jesucristu.

² Taxnūu ú tutú sá'á iña o, Timóteu, dívīn é vāta kaa i'xá mii ko e dóo ntio kó o. Na naxnuu viko Xuva ko o, ni i'xā ñá Jesucristu. Na ntūnta'ví ini ña o. Na tā'xi ña é kutúvīn va'an.

É kā'an ñá iña Cristu

³ Ntē ntúvi ntē níñu kanakué'ē ú sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña o. Tsí iña Xuva ko káde tsiñu ú ne, kaka'án nimá ko tsi vá'ā ó kade ú, vatā o dé uva ata kō, ña intóo nte ntúvi di'na.

⁴ Kanaka'án kó da ékun nteén ko ne, un vá'a tsi ncho nakiní u o vata koo é nakunuu dñí nimá ko. ⁵ Kanaka'án kó tsi kakuinti'xe ntí'xe o vatā o dé di'i kui'i o Loida dí'na, ni di'i o Eūnice. Iní u tsí kuān ó kakuinti'xe o di.

⁶ Dukuān ne, é kaka'án u ni o tē dií dií ka kadan tsiñun ni'in nuū í e tá'xi Xuva ko ō da nata'án ntée ú nta'a kó dikí o kidaā. ⁷ Tsí ña ni tá'xi Xuva kō é ū'vi ko, tsi tá'xi ña é kúvi vii o, é kuñima kó ta'an kō, é kadā kuení va'a ko nté koo vii o. ⁸ Ñá ku kukā'an nuu o é kā'an ni ña'a kuenta iña Xuva ko. Ntē ña kuká'an nuu o kuenta iñá ko xu'u, é nuu kutū ú kuenta iña ña. Ntá tsi na kūtíi o é kānto'o o kuenta iña tú'ūn va'á san, tsí Xuva ko

kaxntiī ña o. ⁹ Tsí Xuva kō ne, nakáku ña kō ne, kana ña kō é kuvi o iña ña. Ñá tē nee é vā'á o ni ide o vata koo é ntio ña kō. Ntá tsi kuan ō ntío mii ña é ta'xi ña ntúvi vā'á iña ko kuenta iña Jesúcristu nté ntúvi di'na da de kú'vē ñá ñuxivi. ¹⁰ É nañē'e ñá kō tsí dóo ntio ña kō da táxnūu ña Jesucristu é nakakū ñá kō. Tsi kúvi ide Jesucristu é ña kuvi víi ka doxi'í san ni kō ne, ta'xi ña ntúvi vā'á iña ko é ña kantí'i dá kuinti'xe kō tú'ūn va'á san.

¹¹ Xuva kō nakaxnúu ña ko é kā'an ntódō u tú'ūn va'á san, é víi u pustru iña ña, é nakuā'a ú ña'a san. ¹² Dukuān né, kuān ó kanto'ō kó vevii. Ntá tsi ña kakuka'an núu ko, tsí iní u xoo é kakuinti'xe kó ne, iní u tsí kuenta víi ña nuu i é xtúvī ña kuenta nta'a kó da nté xee ntúvi é nainu xtúku ña.

¹³ Víin kan é kaka'an tú'ūn é nuu é ntaā í san vatā ó nañé'ē ú o ne, kuinti'xe ká o Xuva kō ne, kuñimá ka o ta'an o, vatā o tá'xi Jesucristu é víin. ¹⁴ Na xntiī Espíritū Sántu ō, ña é nuu nima ko, é kuēnta víin nuu i é vā'a é xtúví Xuva ko ntā'a o.

¹⁵ Inin tsí un ntí' ntí' ña ntoo ñuú Asiá ne, xtúvī mii ñá ko. Kuān o dé Figelu ni Hermógení di. ¹⁶ É vā'á koo na víi Xuva ko nī ñavi'i Onesiforu, tsi dóo ki'in itō naxnuu ka'nu ña nimá ko. Ñá ni kuká'an nuu ñá ko é nuu kutū u. ¹⁷ Tsí dá xee ña ñuú Romá ne, un vá'a tsi nántuku ña kó, un tsi da nte nání'i ñá ko. ¹⁸ Xuva ko na ntūnta'ví ini ña ña dá xee ntúvi dá nainu xtúku ña. Inin va'an tsí titín nuu i é vā'a éde ña nī kó dá itúvi ú ñuú Efesu.

2

Uun sntadun vá'a iña Jesúcristu

¹ Divin, i'xá ko, ka'xi vīn nima o, tsí Jesucristu katsi'i ntii ña o. ² Un ntí'i tū'un e téku o é kaka'an ntódo u mé'ñū ña'a ne, divi tsi tū'ún ka'an ni ña'a, ña e ntáde ntaa, vata koo é kuan tsi koo nakuā'a ña tuku ña'a di.

³ Divin né, na kūtíi o nima o é ntó'o o dí vata kaa sntadun vá'a iña Jesúcristu. ⁴ Uun ña'a, ña é kade sntadun ne, ña kúvi kini nūu ña tuku tsiñu, tsí da mii tsí é koo tú'vē ña é vii ña é ká'an tó'o ñā, sntadun ñā odo nūú san. ⁵ Uun ña'a, ña kanadíkí ne, ña kúvi dūku ntée ña doméni tē ña ni kudadí ña vatā o kú'vē i iña ñā nadíki. ⁶ Uun ña'a, ña kade tsiñu tsiñu má kū'ú ne, di'na ña kaduku ntée ña na ki'i da'an ñā é ta'vi ñā é kúvi iña mii ña. ⁷ Kadā kuení va'ā o é kaka'an u ni o ne, ta'xi Xuva kō é téku o é un ntí'i nuū i.

⁸ Nanū'ún iní o Jesucristu, divi i'xá ika Dāvii, e ntóto ña dá xi'i ñā, vatā ó kaka'an tú'ún va'á san é kaka'an ntódo u. ⁹ Núu i sā'a é kanto'o ko, é nuu kutū ú vata kaa ña é kīni kaa, tsí kuān ó kaka'an ntódo u. Ntá tsi tú'un Xuva kō ne, ñā te nuu kutū. ¹⁰ Dukuān ne, kakutíi kó nimá ko é un ntí'i sā'a kuenta iña ña é nakaxnúu Xuva kō, vata koo é nakáku ña nta'a Jesucristú ne, kuntōo vá'a ña ni ña ntii dañu ntūvi.

¹¹ Nuū é ntaā i é kaka'an ña: Tē xi'i o ni ñā ne, kuntoo dadii o ni ñā di.

¹² Tē kutíi o é nto'o kō né, kadā kú've dadii o ni ñā.

Tē ka'an o tsi ñā ini o ñā ne, ká'an ñā tsi ñā ini ñā kō di.

¹³ Tē ña kada ntāa ó ne, ntá tsi divi ñā né, da mii é kada ntaa ña é kaka'an ña, tsí ña kuvi nativi iní ña.

Ña'a, ña e dóo va'ā ó kade tsiñu iña Xuva ko

¹⁴ Tū'ún sa'a ká'an ni ña vata koo é ña kunāa ini ña. Ká'an ni ña nuu Xuva ko tē ña tīn nuu ká ña kuenta iña tú'ún san. Tsí ña váda kaídí'vi é kuan koo nāa núu o, tsi kidaa ne, ña xkúntee ini ña ntátekú i san é kuínti'xe ña. ¹⁵ Koon ntiin kadan tsiñun vata koo é vā'á koo ka'an Xúva ko iña o, vata koo é ña tuví nee nuu i é kúka'an nuu ó tē xeen ntá'a ña. Ká'an ñā tsi vá'ā ó den, tsí kaka'an ntaan tú'un ñā é nuu é ntaā i. ¹⁶ Kuenta tsí viin; ñā ku dotō tsí ka'an tú'ún é kini kaa. Tsí ña é kuān o ntáka'an san ne, da díi díi ka ntákukini ntāa ña. ¹⁷ Kaika tú'ún e ntáka'an ñā vatā ó kaika kui'i nta'xá san. Kuan o kúvi ni Himēneu ni Fíletú di. ¹⁸ Divi ñā né, kūdana ñā nēe é nuu é ntaā i, tsi ntáka'an ñā tsi é ita ntí'xin ntuvi é ntóto xtuku ña'a. Ntánativí ñā ña'a, ña kuínti'xe i Xuva kō. ¹⁹ Ntá tsi Xuva kō né, xtuví ñā tú'un ñā é ña kantí'i, vata kaa xuu eti vi'i é tuvi kutu. Sál'a ne, vata kaa é úve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: "Ini Xúva kō xoo é i'xá nti'xe ña" ne, "Un ntíi ntíi ña'a, ña é kakuínti'xe i Xuva kō ne, ñā vii ka ña é kīni kaa." Kuān ó kaka'an tú'un ñā.

²⁰ Iní vi'i ka'nu iō kidi e kúvi oro, e kúvi káa kuí'xín ne, iō e kúvi útun, e kúvi ntó'o di. Kídí e dóo va'á san ne, ntáde tsiñu ni'i ña ntuvi dá viko ka'nu. E ña dóo neē va'á san ne, utén

uten ntáde tsiñu ni'i ña. ²¹ Xoó na'a, ña é ntuntoo nima í ne, kuvi ña vata kaa kídí va'á san é káde tsiñu ni'i ña ntuvi dá viko ka'nu. Tsi xtúvi xio Xuva ko ñā é kúvi ña iña mii ña, é kada tsiñu ni'i ña ña, tsi é iō tu've ña é vii ña é un nti'i nūu i é vā'a.

²² Dukuān ne, ñā ku dē kuení o é kīni kaa, vatā o ntáde na kuetsi san. Kuntikīn nūu i é vā'á ō. Kuinti'xe o Xuva kō. Kuinima ó ta'an o. Kutūvín dadīn ni ūn ntií ntií ña'a, ña é vā'á nima í, ña e ntákaku ni'i Xuva kō. ²³ Ntá tsi ña kún den kuénta da ntátiin dikí ña'a nuu i é ña íni ña. Inin tsi te kúvi ne, koó da ntánāa nūu ña kuenta iña díkī san. ²⁴ Ña é káde tsiñu iña Xuva kó ne, ñā vā'á o é nāa nūu ña, tsi vii ña é vā'á ni ūn ntií ntií ña'a. Na nakuā'a vā'a ña ña'a, na kūtíi ña nima ñā ni ñā. ²⁵ Ñā ku de kā'nu ña dá kā'an ñā ni ñā'a, ña é ña ntákuinti'xe i é nuu é ntaā i, vata koo é tē kúvi ne, ta'xi Xuva ko te nādama ña nima ñā vata koo é kuinti'xe ña é nuu é ntaā í san. ²⁶ Kidāa ne, ntutuni ña vata koo é nakáku ña má ito e xkáa tó'ō e ña vā'á san. Tsi e tīn nti'xe tó'ō e ña vā'á san ña vata koo é vii ñā nēe e ntío i.

3

Nté ntu ntāa ña'a san ntuvi dá dokó sa naínu xtúku Cristu

¹ Ntio ko é kūtuni o sá'a: Tsi tē xee ntúvi dá dokó sa naínu xtúku Cristú ne, kidāa vē'xí ntuvi e dóo kīni koó kuvi. ² Kidāa kadā kuení ña'a da mii iña mii ña, dá mii e dóo kuinima ñā diu'un. Ká'an ñā tsi dóo ka'nu ña'a ña, tsi da mii ñā e dóo va'á ña. Ñā nakué'e ña sintiá'vi. Ñā kuiko ñu'u ña iña Xuva ko. ³ Ñā kuinima ñā

ta'an ña. Ñā ntuntā'ví ini ña ta'an ña. Dá'vi ñā dovete tá'an ña. Vii ña da nēe ka nuu i é ntio nima ña. Dōó kadā xení ña. Ñā ntio kue'en tsi ña é vā'a. ⁴ Diko tā'an ña. Ñā kadā kuení kue'en tsi ña nēe e vā'á é vii ña. Dōó ka'nu vii ña. Ñā ntio ña Xuva kō; da mii tsi é ntio ña é vii ñā nēe é ntio mii ñā. ⁵ Kani nta'ví ña kō é kā'an ñā e dóo nuní ña Xuva kō. Ntá tsi ña te nuu é ntaā i. Tsi ña ntákuinti'xe ña tē dóo ió ntií Xuva kō é vii ña.

Ñā ku kinin nūun iña ñā kuān ntāa san. ⁶ Iō ñā kuān ntāa sán ne, nták'vi ña iní vii ña'a ne, ntaéni nta'ví ña ñad'í tuntu, ña é iō kuetsi i, ña ntáde da nēe ka é kaikán nima mí i. ⁷ Utén utén ntánakuā'a ña, ntá tsi ñā kakúvi kutú've ña nēe é nuu é ntaā i. ⁸ Vatā o dé ña tatan, ña é naní Jani ni Jámbrí, é ña ni kuinti'xe ña é kā'an Muísee ne, kuān ó de ña sā'a, tsi ña ntío ña kuinti'xe ñā é nuu é ntaā i. Ña túvi nee iña é vā'á kue'en tsi e ntádē kuení ña. Ña ni kúvi vii ña é kuinti'xe ña é vā'a vā'a sa. ⁹ Ntá tsi ña kutíi ña kaa dukūn ña, tsi kutuni un ntií ntií ña'a tsi dóo tuntu ñā, vatā o kútuni ñā'a iña Jani ni Jámbrí kídāa.

Un sá nuu i é kākā'an Pablu ni Timóteu nté koo vii ña

¹⁰ Ntá tsi inin va'an nté o nakua'á u, nté o de u é tuví u ñuxiví sa, nté o kadē kuení ko é vii u, nté ō kuinti'xe kó Xuva kō, nté ō kutíi ú nimá ko, nté ō kuinimá ko, nté ō kutíi ú e dóo ntó'o kó, ¹¹ nté ō dé xení ña'a san ní ko, nté ō nánto'o ñā ko ñuú Antioquíá ni ñuú Iconiú, ni ñuú Listrá di. Inin nté ō kutíi u dá edé ña nī ko é kīni kaa. Ntá tsi nakáku Xuva

kō ko é un nti'i nuū i sá'a. ¹² Un nti'i ñā'a, ña é ncho vii é vā'á kuenta iña Jesúcrístu ne, kuān koo nto'o ña di. ¹³ Ntá tsi ña kini ntāa sán nī ña ntaéni nta'ví ta'an sán ne, da díi díi ka kadā xení ña. Kani nta'ví ña ña'a ne, dukuān ne, kani nta'ví ña'a san ñā di.

¹⁴ Ntá tsi divīn ne, ñā ku xtuvīn miin núu i é kūtú've o, nuu i é īnin tsi nuu é ntaā i, tsí īnīn xoo ñā'a é nakuā'a ña o. ¹⁵ Tsí un tsi nte ntúvi da kulú'ntin īnin tú'un é vā'á iña Xuva kó, divi tú'un é nañē'e o nté koo nakákun é kuīnti'xe o Jesucristu. ¹⁶ É un nti'i tú'un Xuva kō é ūve na'á ne, divi tú'un é kākā'an Xúva kō, Kaidiá'vi é nakua'a o ñā'a, é nañē'e o ña mí'i kākunaá ka ña, é nañē'e o ña nté koo vii ña é vā'a, nté koo kutú've ñā é vii ñā nēe é ntio Xuva kō, ¹⁷ vata koo é koo tú've va'á ña é kuntikin ñā Xuva kō, vata koo é kīni va'a vá'a ña nté koo vii ña é un nti'i nuū i é vā'a.

4

¹ Divīn ne, núu Xuva ko ni Jesúcrístu, ña é kadā kú've iña ña ntantío nī ña xi'í san dá nainu xtúku ña é kodo nuū ñā ne, ká'an ú ni ō tsí tsiñu sā'á viin: ² Koon ntiin ka'an ntódōn tú'un Xuva kō. Nguentúvi da ka'an dá ka'an tsín ni ña'a, kuān té ura vá'a, kuān té ña té ura vá'a. Ntadan vá'an ñā mí ña vá'a ō ntāka'an ña. Ká'an ni ñā mí ña vá'a ō ntāde ña. Kué'en ñā itsi nté koo vii ña. Kukuíi kudu'va tsi nakuā'an ña. ³ Tsi vé'xi ntuvi dá ña kutíi ká ña nima ña é kinī ña tú'un é vā'á san. Dá kuntikin ñā titīn mastru, ñā nakua'a da nēe ka nuu i é ntio ña é tēkú ña. ⁴ Nakuitā ñā ata ña tú'un é nuu é ntaā

í san ne, da mii tsí é kīni ña kuentu e ntāka'an ñā'a. ⁵ Ntá tsi divīn né, kadā kueni va'ā ō nēe é vā'á viin. Na kūtíi o é dóo ntii tú'un. Ká'an ntōdon tú'un va'á san nté koo nakáku ña'a. Kadan ntaan tsiñu o e tá'xi Xuva kō é viin.

⁶ Xu'ú ne, kaxé'ē ú ntuvi iñā ko doméni iña Xuva ko. Dóko sā xee ntúvi é ntāka ú ñuxiví sa. ⁷ É kūvi idé u vata kaa sntadun iña Xuva ko; é kūvi idé u ínu du've u kuenta iña ña; ñā ni xtuvī mii kué'en ú e kuīnti'xe kó ña. ⁸ Vi'a ve ne, koo da kantétu u é nī'í ko doméni e dóo va'a é tūví va'a iñā ko nta'a Xuva kō. Tsi dóo vā'ā ō kadē kú've Xuva kō né, divi ña tā'xi ña kó ntuvi dá kixkadā kú've ña. Ntá tsi ña te da mii tsi u nī'í ko, tsí un ntíi ntíi ña'a, ña e dóo diní i ntantétu ntuvi dá nainu xtúku ña.

Nuu i é vii ñā iña mii ña

⁹ Koon ntiin kī'xin kantí'in mí tuví u. ¹⁰ Tsí Demá ne, é xtuvī mii ná ko. E díi ka ntio na é ió ñuxiví sa ne, kué'en na ñūú Tesalonica. Cresenté ne, kué'en ña ñūú Galacia. Titó ne, kué'en ña ñūú Dalma-cia. ¹¹ Ntuví sa ú Luca ntóo ntí. Kūkuekán Marcú ne, kuntekan na te vē'xin, tsí kuví xntii nā kó tsiñu ko é kade ú i'a. ¹² E táxnūu ú Tiquicu é kī'in ña ñūú Efesu. ¹³ Te vē'xín ne, kuni'in kutuún ko e xtúvi mii u nú vi'i Carpu dá itúvi ú ñūú Troa. Kuidon librú ko di; ntá tsi díi díi ka ntio ko é kuīdon tutú ko e ntátinuu.

¹⁴ Ná katsi'i ta'an káa, ná nani Alējandrú ne, dóo kinī o dé na nī ko. Ntá tsi kué'e Xuva ko nā é ntō'o na é kuān o dé na nī ko. ¹⁵ Kuenta tsí viin, tsi ña ntío kue'en na tú'un va'á san e ntāka'an ntódo ō.

¹⁶ Da kúvi uun īto dá ñē'é u nta'a ña kaxntékú kú've ne, xōxó ni xntii ī ko é ntāda ntaa ñá iñá ko. Un ntíí ntíí ña xtúví mii ñá ko. Tē ña vií Xuva ko kuēnta núu i sá'a. ¹⁷ Ntá tsi ña ni xtuví mii Xuvā kó ko. Tā'xi ña é kúvi ka'an ntódo ntí'í ú tú'ūn va'á san iña ña, vata koo é kīni un ntíí ntíí ña'a, ña é ña te ña Israeé san, nté koo nakáku ña. Dukuān o nakáku u mé'ñū ña dóo xení i san ne, ¹⁸ kuan koo nakākú Xuvā kó ko da nēé ka nuu i é kīni kaa. Tsí divi ña vií ñá ko kuenta é vā'á koo xee ú nta'a ña. ¡Ká'an ō tsi dóo ka'nu ña ntii dañu ntūvi! Kuan tsi koo na kōo.

Taxnūu ña ntiusi

¹⁹ Ká'an ntiusi ní Prisca ni Áquilá, ni ūn ntíí ntíí ñavi'í Onesiforu. ²⁰ Kátúvi mii Erastu ñuú Corintu. Xtuví mii u Trofimu ñuú Miletu, tsí nchokuví ña. ²¹ Koon ntīin é kī'xin di'na dá xēe ntúvi vī'xín san. Eubulu ni Pudenté, nī Linú, nī Claudiá, ni ūn ntíí ntíí ta'an ko ña kuínti'xe i, ña ntoo i'a, taxnūu ña ntiusi o.

²² Na kūnuu mé'ñū Tó'o ko Jesūcristu ó; na naxnuu viko Xuva ko nto ūn ntíí ntíí nto. Sá'a tsí é kā'an u ni ō.

Tutu e táxnūu San Pablu iña Títo

Taxnūu Pablu tutú iña Títo

¹ Xu'u é Pablú u ne, kade tsiñu ú iña Xuva ko; pustru Jesúsristú u. Taxnūu ña kó vata koo é na kuinti'xe ña'a, ña é nakaxnúu Xuva kō, vata koo é na kūtuni ña tsí nchu'un é nuu é ntaā i e ntákuinti'xe kō, ² e ntantétu ō é nī'i ko é vā'á nta'a Xuva ko ntii dañu ntūvi. E tá'xi Xuva ko xū'u ña nte dí'na dá iñi ntu'u ñúxivi san tsí kuān koo kuvi ne, ñá te da kakā'an ña. ³ Vevii ne, e xée ntūvi e xtúvī ñá ne, tá'xi ña é kūtuni ko tú'ün va'á san iña ña, iña Xuva ko, ña é nakáku kō, ñi'vi tú'un e xtúvī ñá nta'a ko é ká'an ntódo ú ni ñá'a. ⁴ Taxnūu ú tutu sá'a iña o, Tito. I'xá mii ntī'xe ko kúvin, tsí nañé'e ú o é dadñi tsi kuinti'xe o nī ko. Na naxnuu viko Xuva kō ó, nī Tó'o ko Jesúsristu, ña é nakáku kō; na tá'xi ña é vā'á koo kutūvin.

Tsiñu é kade Tito ñuú Creta

⁵ Xtuvī míi ú o ñuú Creta vata koo é viin é kākunaá ka ikān, vata koo é kadā kú'ven xoo é vii í ñatā ña ntádē kú've ini ukun iña é un é un ñuú san vatā ó kaka'an u é viin. ⁶ Ña é vii ñatā ne, vá'a koo na vii ñá vata koo é ña ka'an kīni ña'a san iña ña. Uun tsi ñadi'ñá ñá koo. I'xá ña ne, na kuinti'xe i Xuva kō di; ña kúvī é dotō tsí vii, vata koo é ña tuvī nēe núu i é kīni kaa; i'xa e dóo koñu'ū. ⁷ Ña odo nūú ini ukun ne, da mii é vii ña é vā'a, tsí kade ña kuenta iña Xuva ko. Ña kúvi vii ka'nu ña. Ña kúvī é kúdiin ña é da

nuu da kuii tsi. Ñá ku de ki'vi ñá. Ñá ku nāa núu ña. Ñá ku kuñinima ñá diu'un. ⁸ Vá'a koo na vii ñá nī ña kaxee ví'i ña. Na kuñinima ña é vā'a. Na kadā kueni va'ā ñá nté koo vii ña. Vá'a koo na kadā kú've ña. Na kāda ntaa ña é kākā'an Xúva kō. Ñá ku dotō tsi íde ña da nēe ka é ntio ña. ⁹ Ñá ku xtuvī mii ña é kuinti'xe ña tú'ün va'á san vatā o nakua'á nti ña, vata koo é kúvi kué'e ña itsi vā'á ni tūku ña'a, vata koo é na kúvi vii ña é tñn diki ñá'a san tú'ün é kākā'an ñá, tē xoó kaka'an ntée i tú'ün va'á san.

¹⁰ Tsi dóo ió ña'a, ña é ña ncho kuinti'xe i. Dotō tsi ntáka'an ñá, ntaéni nta'ví ña ña'a. Dií dií ka ntáde ña Israeé san, tsí ntáka'an ña tsí da mii é ká'nte o kúñū é ixi ko. ¹¹ Kantio é na ntádi xu'u ña, tsi ntánateñu núu ña ña kuinti'xe i san ni ün ntíñ ntíñ ñavi'i ña é dotō tsí ntánakuā'a ña tú'ün é ña kaidiá'vi é da mii kué'en tsi diu'un ntío ña.

¹² Uun ña'a ña, ña vé'xi ñuú Cretá ne, kaka'an ñá naa xuva ñá ne, kaka'an ntée ña ña ñuú ña: “Ña ñuú Cretá san ne, koó dá ña vete ña. Dōo kīni ntáda ña. Dōo diin ña. Da mii kué'en tsi ntáxi'i ntaé'xi ña. Dōo du'xen ñá é káda tsiñu ña.” Kuan ō ka'an ñá ñuú Cretá san. ¹³ Nuú é ntaā i é kākā'an ña. Dukuān né, ntii ká'an ni ña vata koo é na kuinti'xe vá'a ña. ¹⁴ Ká'an ni ña tē ña ku de ña kuenta dovete e ntáka'an ña Israeé san, ntē ña ku kuinti'xe ña tú'ün e ntáka'an ñá'a ni ñá, ña é ña ntío i tú'ün Xuva kō.

¹⁵ Kuenta iña ña é vā'á ne, vá'ā é un ntí'i nuú i. Ntá tsi kuenta iña ña é kīni ntáa, ña é ña ntío i é kuinti'xe i ne, ña tuvī nee iña é vā'á iña ña. Tsi ña vá'a diki ña; nté nima ñá ña

vá'a. ¹⁶ Ntáka'an ña tsí ini ñá Xuva kō, ntá tsi kútuni ko tsi ñá ini ntí'xe ña ña, tsí da mií e ntáde ña é kīni kaa. Ná ntío ña kada ntaa ña é ntio Xuva kō; ntē ña ntaidiá'vi ña é vií ñá da nēé ka nuu i é vā'a.

2

Nchú'ün é nuu é ntaā i

¹ Ntá tsi divīn né, nakuā'an ña'a nchú'ün é nuu é ntaā i. ² Ká'an ni ñatā sán tē ña ku de kí'vi ñā; ntē ña ká'an dikí ña, vata koo é na kuiko ñu'u ñā'a san ña. Na kadā kuení va'ā ña nté koo vií ña, nté koo ka'an ña. Na kuínti'xe vá'a ña. Na kuínima ñá ta'an ña. Na kútí ña nima ñá ni ñā'a san. ³ Ká'an ni ñadī'í átā sán di te na kuiko ñu'u ñā; ntē ña ku ka'an kīni ña iña ñā'a; ntē ña ku de kí'vi ñā. Na nañē'e ñá ñā'a san nté koo é vā'á koo vií ña. ⁴ Na nañē'e ñá ñadī'í kuétsi san nté koo kuínima ñá xī ña ni i'xā ña. ⁵ Na nañē'e ñá ña é vā'á koo na kadā kuení ña nté koo vií ña, é na vií ñá da mií kuē'en tsí nuu i é vā'a, é kuēnta vií ña vi'í ña, é na ntuntā'ví ini ña ñā'a, é na kuínti'xe ña é káka'an xī ña, vata koo é xoxo kuvi ká'an kīni i iña tú'un Xuva kō.

⁶ Kuan tsí koo ka'an ni na kuétsi sán di te na kadā kuení va'ā na nté koo vií na. ⁷ É un ntí'í é vīn ne, nañē'en ñá'a san nté koo vií ña é vā'a. Dá kanakuā'an ña'a sán ne, kanī nima ó ka'an ni ña; ñá ku ká'an dikín ni ñā dá kanakuā'an ña. ⁸ Vā'á koó ka'an, váta koo é ña kuvi ka'an ntée ña'a o. Kídāā ne, kuka'an nuu ña, ña é ña kákuinti'xe i, tsí ña tuví nee núu i é kūvi ka'an ntée ña o.

⁹ Ká'an ni ña ntáde tsiñu san te káda ntáa ña é káka'an tó'o

ñā; na vií ñá tsiñu vā'a vata koo é dīni tó'o ñā é un ntí'í é káde ña. Ná ku nantiko koó ñá ka'an ñá te káka'an tó'o ña ni ña. ¹⁰ Ná ku kí'í dú'u ña, tsí kanī nima ñá na vií ñá da mií kuē'en tsi é vā'a, vata koo é na kútuni ñá'a tsi dóo va'a tú'un iña Xuva ko, ña é nakáku kō.

¹¹ Tsi e táxnuu Xuva kō e dóo va'á iña ñá, vata koo é nakáku un ntí'í ntí'í ña'a. ¹² E dóo vá'ā o dé Xuva ko ni kō né, kuān ó kanañe'e ñá kō é xtuví mií o é kīni kaa, é ña kuínima ko é ió ñuxiví san. Ntá tsi na kadā kuení va'á ko nté koo vií o é vā'a é ntio Xuva kō vevii é kuntoo o ñūxiví sa. ¹³ Nīi dukuān ntantétu o tē xee ntúvī é vā'á kue'en da kí'xi xtúku Xuva kō, ña e dóo ka'nu, ni Jesūcristu, ña é nakáku kō. ¹⁴ Diví ñā xe'é ña ntuvi iña ñá kuenta iña ko va'ta koo é nakakū ñá ko da nēé ka nuu i é kīni kaa, vata koo é na ntāntoo ña nima ko é kuvi o iña mií ña, é nī kuel'én ini kō é vií o é vā'a.

¹⁵ Sá'a ká'an. Sá'a nakuā'an ña'a san. Nāxnuun ka'nun nima ñá ne, kadan tūin ni ñā, tsí diví tsiñu e teé tsiñu Xuva ko o é vīin. Ná dá vá'a o é na nāntii ni'ni ña o.

3

Nté koo vií ña kuínti'xe i

¹ Na nāka'an ñá kuínti'xe i sán te na kí'ví dikí ña é káka'an ñá tsiñu na'nu i san ni da xōó ka ña tsiñu i, te na káda ntaa ña é káka'an ñá, te na kōo tú've ña é vií ñá da nēé ka tsiñu é vā'a. ² Ká'an ni ña tē ña ku ka'an kīni ña iña dá xōó ka ñā'a, te vā'á koo na kuntōo ña, é vā'á koo na vií ñá ni tā'an ña, na kuiko ñu'u ña.

³ Tsí xo'ō né, dóo tuntu o, dóo lo'ō o kídāā di. Ntaíka o

ntákunaā o. Ide o da nēé ka é ntio nima kīni kaa kō. Utén uten edé o é kīni kaa. Dē né'u iní o ni ta'an kō xé un xé un ō. Ŋa ni ntío ŋa'a san kó ne, ŋa ni ntío ko ŋā di. ⁴ Ntá tsi Xuva kō, ŋa é nakáku kō ne, náñē'e ŋá kō tsi dóo ncho víi ŋa é vā'á ni kō, tsi dóo kuinima ŋa kō ne, ⁵ nákakū ŋá kō. Ŋa túvi nēe nuu i é vā'a é edé o vata koo é nakakū ŋá kō, tsí mii ŋā ntúnta'ví ini ŋa kō. Nákate ŋa nima kó da nakáku ŋa kō. Ntúvi xēe tá'xi ŋa ko kuenta iña Espíritū Sántū. ⁶ Ntekú ka tá'xi ŋa kō Espíritū Sántū san kuenta iña Jesúcristu, ŋa é nakáku kō. ⁷ Dōo vā'á o dé Jesucristu ni kó vata koo é kuvi kuntetu ō é nī'i ko ntúvi va'á iña ko ntii dañu ntúvi.

⁸ Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ō ne, ntío ko é nīi kué'en ini o kā'an ni ŋa kuínti'xe i Xuva kō sán vata koo é kōto vā'a ŋa nté koo víi ŋa nuu i é vā'a. Sá'ā e dóo va'á, e dóo kaidiá'vi i é víi o un ntí ntíi o. ⁹ Ntá tsi ŋa ku kinin núun te tsixe'e ŋā'a nuu i é tūntu, te ncho nāa núu ŋa kuenta iña ŋáta ŋā, ŋa intóo kídaa, kuēnta iña i nté o kaka'án lei Muísee. Núu i tsíkán ne, ŋá tē neé nuu á'vi kue'én te nāa núu ō.

¹⁰ Te iō ŋa'a kakini nteē ŋá ŋa kuínti'xe i sán ne, di'na kué'en ŋa itsi te ūvi íto ne, tē ŋá ncho tēkú ŋa ne, kidáa ne, ŋa kún den ká ŋa kuenta. ¹¹ Inin tsí ŋa kuan ntáa sán ne, dóo kiní o ntáde ŋa. Kuétsi mii ŋa te kūnaá ŋa.

ŋá kanada'ān sán, ni Āpolo, vata koo é ŋā té neé kūnaá nteē ŋá itsi kán mí kī'in ŋa. ¹⁴ Nakuā'an vata koo é na kūtú've ta'an kō e dóo va'á na víi ŋa, é na xntii ŋa tā'an ŋa, ŋa ntátaan núu i, vata koo é na kadiá'vi ŋa.

I'a ntí'i é ūve na'a tutú san

¹⁵ Un ntí ntíi ŋa'a, ŋa é ntoo dadíi ntí ni ī né, taxnúu ŋa ntiusi iña o. Ká'ān ntiusi ni ún ntíi ntíi ta'an ko, ŋa ntákuinima í ko tsí dadíi tsi kuínti'xe kó ni ŋā. Xuva ko na nāxnuu viko ŋa nto un ntíi ntíi nto.

Nté koo víi Tito

¹² Ama táxnūu ú Artemá ō Tiquicu mí tūvín ne, koon ntiin kué'en mí tūví u ŋuú Nicopoli. Ikan kutūví u dá ntūvi ví'xin san. ¹³ Da nēé ka é kūvin víin ne, xntiín Zena,

Tutú e táxnū San Pablu iña Filémuun

Taxnū Pablu tutú iña Filémuun

¹ Xu'u é Pablú u, é nuu kutú ú kuenta iña Jesúcristú ne, ntuví u ni ta'an ko Timōteu ntáde vá'a ntí tutú sāl'á iña nto, Filémuun, tsi dóo vá'a tiin ō é dadii tsi ntáde tsiñu ō. ² Iña ta'an ko Ápia di, ni Árquipu, ña é dadii ntáde tsiñu ni'í ntí, ni ūn ntíí ntíí ña kuínti'xe i, ña ntánataká nuu nú vi'i nto kán. ³ Na naxnuu viko Xuva ko nī Tó'o ko Jesúcristu nto; na tā'xi ña é vā'á koo kuntōo nto.

Dóo kakuinima Filémuun e dóo kakuínti'xe ña

⁴ Utén utén kanakué'e ú sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña nto dá kākā'an ntá'ví u. ⁵ Tsi é kūtuní ko tsi dóo kakuínti'xe nto Tó'o ko Jēsuu, dóo kakuinima ntó ña, ni ūn ntíí ntíí ña kuínti'xe i san. ⁶ Kaikán u nta'a Xuva ko te kūvi ka'an vá'a nto iña nuu i é kākuiñti'xe nto, vata koo é na kūtuni ñá'a iña i é un ntí'í é vā'a é nī'i ko nta'a Jesúcristu. ⁷ Dóo diní ko, dóo ka'nu kuíní ko kuenta iña nto, tsi dóo kakuinima nto, tsi dóo nátsu'un ka'nu nto ini ña ntákuínti'xe i san.

Kaikán Pablu uun dá xe'e iña ña kade tsiñu, ñá nani Onēsimu

⁸ Dukuān ne, ñá kaū'ví ko é ká'an u ni nto nēe é vii ntó kuenta iñá Cristu. ⁹ Ntá tsi dií ka vá'ā ó, kuíní ko, te kākán u da xe'e kuenta iña i é kākuiñima ntó Xuva kō. Xu'u é Pablú u ne, é atā ú ne, i'a nuu kutú ú vevii kuenta iña

Jesúcristu. ¹⁰ Xu'ú kaikán u nta'a nto kuenta iña i'xá ko Onesimu. Kaka'an u tsi i'xá ko ña, tsi xu'u é nakuā'á u ña nté koo kuínti'xe ña Xuva ko nī dukuan nuu kutú u.

¹¹ Kidāā ne, ñá ni kánuu á'vi ña iña ntó, ntá tsi vevii ne, e dóo kainuu á'vi ña iña ntó ne, iñá ko di. ¹² Nataxnūu xtuku ú ña mí tuví nto. Ntá tsi vá'a tsi koo vii nto ni ña vata tsi te mii u. ¹³ Ntio ko é kūtuví ka ñá nī kó vata koo é xntii ñá kó naa nto dá nuu kutú ú a kuenta iña tú'ūn va'á san. ¹⁴ Ntá tsi ña ini u nee iña é ntio nto. Dukuān ne, ñá ni ká'an u ni ña te kutuví ka ña nī ko. Ña ni ntíō ko é kuē'e kuetsi u nto é vii ntó da xe'e, ntá tsi te mii ntō ntio nto ne, kuví. ¹⁵ Á te itúvi xio ña uun dá'na vata koo é naki'i xtuku nto ña é kutuví ñá ntii dañu ntúvi. ¹⁶ Tsi ñá te da mii tsi é kade tsiñu ña iña nto ve, tsi dií ka nuu á'vi ña ve, tsi é kúvi ña ta'an kō, ña e dóo kuinima ko. Xu'ú ne, dóo ntio kó ña. Ntá tsi divi ntō ne, á tē dií dií ka kue'e ntío nto ña kuenta iña mii ñá ne, kuenta iña Tó'o kō di.

¹⁷ Te tā'an nti'xe nto kó kuíní nto ne, naki'i nto ña vata tsi te mii u. ¹⁸ Te iō mí'í é kō'xó nteē ñá, o te nēe iña é itá nuu ña iña ntó ne, nādita nto kuentá ko. ¹⁹ Xu'u é Pablú u kaka'ū ú nta'a mii kó ne: Xu'ú ntañá u. Ntá tsi ña ncho ka'an u ni ntō tsi tē ña diví u ne, ñá ni nī'i nto ntuví va'á iña nto. ²⁰ Sá'a vii ntó da xe'e kuenta iña Xuva ko vata koo é na kūnuu diní nimá ko. Nāxnuu ka'nu kudii ntó nimá ko, tsi ení ko nto kuenta iñá Cristu.

²¹ Taxnūu ú tutú sāl'á iña nto, tsi ini u tsi kuínti'xe nto

é kākā'án u ni ntō. Iní u tsi dií dií ka xntíi nto ña vatā o é kākā'án u ni ntō. ²² Uun kā tuku é kākán u nta'a nto ne, te na kōo tú've mí'i kutūví u. Tsi tá'xi Xuva kō é kī'xí u mí ntoo nto, kuiní ko, tsí kuān o ntaíkan ntó nta'a ña kuenta iñá ko.

I'a ntí'i tutú san

²³ Ení ko Ēprafa, ña é dadii nuu kutū ú ni i kuēnta iña Jesúcrístú ne, taxnūu ña ntiusi nto. ²⁴ Marcu, ni Arístarcu, ni Dema, ni Luca, ña é dadii ntáde tsiñu ni'í ntí ne, taxnūu ña ntiusi ntó di.

²⁵ Na nāxnuu viko Tó'o ko Jesūcrístu ntó un ntií ntiī nto. Sá'a tsí é kākā'án u ni ntō.

Tutú iña ña Hébreu

*Kaka'an Xúva ko kuēnta iña
I'xá ña*

¹ Ntuvia tsikán ne, dōo ki'in ito kaka'an Xúva ko ni ñata kō. Dōo ki'in nuū í kaka'an ñá kuenta iña ñá ka'an náa ña. ² Ntá tsi ntuvi sá'a ne, kaka'an ñá kuenta iña I'xá ña. Tsi kuenta iña I'xá ña de vá'a ña ñuxiví san ne, xé'e ñā é kúvi é un ntí'i iña I'xá ña di. ³ Kútuni ko tsi dōo kaxi'í nuu ka'nu Xuva kō dá kīni o tsi dōo kaxi'í nuu ka'nu I'xá ña, tsi dadii kue'en tsi ña ni Xuva kō. Kade kú'vē ña é un ntí'i é ió ni tū'ún ña e dōo ntii íni i san. Dā kúvi nakate ña kuétsi kō ne, nákutuví ña diñi kua'a Xuva kō, ña e dōo ka'nu san, e dukún kán.

*Xé'e Xuva kō é dií ka ka'nu
I'xá ña é un ntí'í ntí'í ánjē san*

⁴ I'xá Xuva kō ne, xé'e Xuva kō é dií ka ka'nu ña e ánjē sán ne, xé'e Xuva kō é dií ka ka'nu tsiñu vii ña é un ntí'í ntí'í ánjē san. ⁵ Tsi nté uun ánjē san ña ni ká'an Xúva ko ni ñā: Divīn ne, I'xá ko; vevii xé'e u é kūtuni ña'a tsi I'xá ko o; ntē ña ní ka'an ni'i ña nté uun ánjē san:

Xu'u kúvi ú uva o né,
divīn ne, i'xá ko kúvin.

⁶ Ntá tsi dá xee ni'i ña I'xá mii ña ñuxiví a ne, kaka'an ña: Un ntí'í ntí'í ánjē kó ne, na kunuu iní ñá I'xá ko, ka'an Xúva kō. ⁷ Kuenta iña ánjē sán ne, kaka'an tú'un Xuva kō: Kade Xuva kō é kōo ánje ña vata kaa tatsín san,

vata kaa ñu'u é kaí'xi ntáa ña ntáde tsiñu iña ña, ka'an. ⁸ Ntá tsi kuenta iña I'xá ña ne, kaka'an ña:

Kadan kú'vén ntii dañu ntuvi,
Xuvā ko.

Vá'ā kue'en koo kadan
kú'vén.

⁹ Dōo kakuinima o nuu i é vā'a
san ne,

ñā ntío kue'en o nuu i é kīni
kaa san.

Dukuān né, Xuva ko, Xuva
mii o ne,

é nakaxnúu ña o

e dií ka naxnuu dīnī ñá nima
o é ūn ntí'í ntí'í ta'an o,

ka'an ña. ¹⁰ Kaka'an xtúku
tú'un Xuva kō:

Divīn, Tó'ō, nté dī'na den
kú'vén ñuxiví san ne,

mii ntā'a o den vá'an e dukún
kán di.

¹¹ Xé'e ntūvi é ntí'í nuu i tsikán,
ntá tsi divīn né, kutūvín ntii
dañu ntūvi.

Un ntí'í ntí'í nuu i tsikán ne,
kuata vatā ó kakuata dōo.

¹² Naka'nun váta kaa du'nu.
Nadaman vatā ó kanadama o
dōo ko.

Ntá tsi divīn ne, ñá kánadaman
kue'en tsin.

Ntuvia iña ó ne, ña ntí'í kuē'en
tsi,

ka'an Xúva ko ni I'xá ña. ¹³ Nté
uun ánjē ña ni ká'an Xuva ko
ni ñā:

Kutūvín diñi kua'a ko é kadā
kú'vén

da nté kúvi vii u nī ña
ntaínchu'vi o.

Ñá te kuan o ni ká'an ña nī
ánjē san. ¹⁴ Tsi da xōo ka
ánjē sán ne, ña ntáde tsiñu iña
Xuva ko. Tsi kataxnuu Xuva
kō ánjē san é xntii ña ñā'a san,
ñā é nī'i i é vā'a é nakáku Xuva
kō.

2

Uun nuu i e dóo ka'nu é nakáku o

¹ Dukuān ne, kantio e dií dií ka vii o kuenta tú'ūn é kãtekú kō. Tē ña'á ne, xtuvī mií o é kuinti'xe ko un sīin vevii ne, un sīin ká uten. ² Ini ó tsi é nuu é ntaā i tú'ūn é kãka'an Xúva ko kuēnta iña ánje ñā kídaā ne, ní'i ñā'a é ntō'o ñā é ñā ni de ntaa ñā, é ñā ni ide ñā kuēnta. ³ ¿Nté ntu koo é ñā ní'i kō é nto'o ko ve, tē ñā vii o kuēnta tú'ūn e dóo ka'nu san é kãka'an nté koo nakáku o? Tō'ó kō ne, di'na ñā kaka'an ñā tú'ūn va'á san. Kídaā ne, ntáda ntaa ñā'a san ní ko vata o téku ñā é kãka'an Tó'o kō. ⁴ Ta'xi Xuva kō é kūtuni ko tsi tú'ūn ñā ne, nuu é ntaā i, kuēnta iña nuu i e dóo na'nu e éde ñā. Dóo ki'in nuū i nañé'e ñā kō ne, tā'xi Espiritū Sántū san e túku e túku nuu i é kūvi vii ó, vatā ó ntio Xuva kō.

Kūvi Jesucristu váta kaa uun ñā'a

⁵ Ñā ni xé'é Xuva kō é kadā kú've ánje san ñuxiví xéé san é kīni ó rkontuvi. ⁶ Ntá tsi ió mí uve na'a tú'un Xuva kō mí kaká'an úun ñā'a ni ñā: ¿Nee iñá ntu é ñā'a san, nee iñá ntu kuvi ñā, Xuvā ko, é kanaka'an nto ñā? ¿Nee iñá ntu é ñā'a ñuxiví sa é kãnti'i ini nto ñā? ⁷ Dē kú've ntó ñā é dií ka xuvi vií ñā e ánje san uun da'na, ntá tsi xé'é nto e dóo va'á ñā, é kuiko ñu'u o ñā. ⁸ Xé'e ntō é kãda kú've ñā é un ntí'i é ió, ka'an ñā. Dukuān ne, xé'e Xuva kō é kãda kú've ñā'a san é un ntí'i. Ñā túvī nee iña é ñā kuvi vií ñā ni i. Ntá tsi vevii

ne, váta kīni o te kuvi vií ñā nī é un ntí'i san. ⁹ Ntá tsi ini o Jesús. Xtúvī Xuva ko ñā é dií ka xuvi vií ñā e ánje san uun da'na, vata koo é ntō'o ñā doxí'i san. E dóo kuinima Xúva ko kō ne, xé'e ñā é kúvī I'xá ñā kuēnta iña ún ntí'i ntí'i ñā'a. Kídaā ne, xé'e Xuva kō e dóo ka'nu ñā, é kodo nuū kue'en ñā.

¹⁰ É un ntí'i é ió ne, kuēnta iña Xuva ko. Divi ñā de kú've ñā é un ntí'i ne, ntio ñā é un ntí'i ntí'i ñā'a e kúvī i'xá ñā xee ñā é ní'i ñā é vá'á nta'a ñā. Dukuān ne, é vā'á, kuinī ñā, é ntuvá'a kue'en Cristu, ñā é nakáku ko, kuēnta iña i e ntó'o ñā. ¹¹ Tsí un ntí'i ntí'i o é ntoo xio o iña Xuva kó ne, uun tsi Uva ko nī Cristu, ñā é nakaxnúu kō. Dukuān ne, ñā kãkuka'an nuu I'xá Xuva kō é kã'an ñā tsí ta'an ñā ko, ¹² vatā ó uve na'a kaká'an ñā: Ká'an ú ni tā'an kó xōo ñā'a nto.

Kata u tsi dóo ka'nu nto mé'ñū ñā ntãkuinti'xe i san, ka'an ñā. ¹³ Xio uve na'a kaka'an xtúku ñā: Kuntee iní ko Xuvā ko, ka'an ñā. Uun ká xtuku kaka'an ñā: I'a tuví u ni ũn ntí'i ntí'i i'xá ko e tá'xi Xuva kō, ka'an ñā.

¹⁴ Ñā'a sán ne, ió kúñu ñā, ió niñi ñā. Dukuān né, kī'i Jesuu kúñu san ni niñi san di. Dukuān ne, kuvi kuvi ñā ne, kuvi vií ñā nī tó'o e ñā vá'a san é kãde kú've iñá doxí'i san, ¹⁵ vata koo é kúvī nakáku ñā un ntí'i ntí'i ñā'a, ñā é ũve tiin dá kanī ntuvi iña i e ntaú'vī ñā doxí'i san. ¹⁶ Nuū é ntaā i tsí ñā te ánje san ñā é vexntíi ñā, tsí tatá Abraán san. ¹⁷ Dukuān ne, vata koo

é vii ña sá'ā ne, kantio é ntūvi ña vata tsi ntáa ta'an ña, vata koo é vii ñá dutu ódo nūu, ña é kāntunta'ví ini i ta'an i, ña é kāde ntaa tsiñu Xuva kō. Dukuān ne, kuvi nakate ña kuétsi ñá'a san. ¹⁸ Da xe é mii ñā ntó'o ña e ntío tó'ō e ña vá'ā san é vii ña é kīni kaa ne, vevii ne, kuvi xntii ña ñā'a, ña é kuān o ntánto'o i di.

3

Dií ka ka'nu Jesuu é Muísee

¹ Dukuān né, ta'an ko e dóo va'á nto nuu Xuva ko, ntō'o é dadii kána Xuva ko nto nī ko é kuvi o iña ñá, kadā kuení va'ā ntó iña Jesuu, ñá vexká'an ni ko iña Xuva ko. Kaka'an o tsi táxnuu ntí'xe Xuva ko ñá é vii ñá dutu ódo nūu iña i é un ntí'í e ntákuinti'xe kō. ² Dē ntaa ña é un ntí'í é kaka'an Xúva kō, ña é teé tsiñu ña, vatā o dé ntaa Muísee iní vi'i Xuva kō kidaā. ³ Ntá tsi Jesuu ne, dií dií ka ka'nu ña é Muísee, vátā ó dií dií ka ka'nu ñá kaxntitsí vi'i san é vī'i é kaxntitsí ña. ⁴ Da nēé ka vi'i é iō ne, iō xoo ñá'a, ña é kāde vá'a. Ntá tsi Xuva kō ne, de vá'a ña é un ntí'í é iō. ⁵ Muiseé ne, dē ntaa ntí'í ña, vatā ó de ña kade tsiñu e dóo va'á, dā dé tsiñu ña iní vi'i Xuva kō. Dukuān né, kuínti'xe ña'a san ña dá kakā'an ñá nuu i é kā'an Xúva ko ni ñā rkontuvi. ⁶ Ntá tsi Cristú ne, dē ntaa ñá nī ña ntáduku ntée Xuva ko vatā ó de i'xá san ni ñāvi'i i. Xo'ō né, ñavi'i Xuva kō kúvi o tē ña xtuví mii ō e ntákuinti'xe ko ña, tē dóo diní kō e ntantétu ō é nī'i ko é vā'á nta'a Xuva kō.

Ntoo da'na ña ntáduku ntée Xuva kō

⁷ Dukuān ne, vii nto vatā ó kaka'an Espíritū Sántū san mí ūve na'a tú'un Xuva kō:

Te tēku nto é kaka'án u ni ntō vevii ne,

⁸ ñá ku de do'o nto vatā o dé ñata ntō dá idé ña du'xen nī ko,

da íto nteé ña ko ñuu itsí kán.

⁹ Ikān né, íto nteé ñata ntō kó, kuān té uvi díko kuia íni ña un ntí'í ntí'í nuu i e dóo na'nu é idé u.

¹⁰ Dukuān né, dōo dutsi kuiní ko nī ña tsikán ne,

kaka'án u: “É dōto tsi ntádé kuení ña;

ñā ntío ña kuntikin ña itsí ko”, ka'án u.

¹¹ Dukuān né, kūdiin ú ni ñā ne,

xé'e ú xu'ú ko tsí ña kue'e kue'én u é kuntoo da'na ña nī ko,

kuan ō ka'an Xúva kō.

¹² Kōto nto, tá'án kó, te nté uun nto ña ku ntuká'xi nima nto é ña kii nteé xio nto Xuva kō, ña kantíto san, é ña xtuví mii ntō é kuínti'xe nto ña,

¹³ Dií dií ka vá'ā ó te nakií nto nima ta'an nto utén utén nté koo vii ña, nī dukuan iō ka ntuvi, vata koo é ña ntuká'xī nima nto é kanī nta'vi kuétsi san nto. ¹⁴ Tsi ta'xi Xuva kō é kudadii o nī Cristú, tē ña xtuví mii ō é kuínti'xe ko ña vatā o kuínti'xe ko ña dī'na, un tsi da nté kuvi o.

¹⁵ Dukuān ne, kaka'an tú'un Xuva kō:

Te tēku nto é kaka'án Xúva ko ni ntō vevii ne,

ñá ku de do'o nto vatā o dé ñata ntō

dá idé ña du'xen ni Xuva kō kidaā,

kuān ó kaka'an. ¹⁶ ¿Xoó ña'a ntu edé ña du'xen ni Xuva kō da tēku ña é kaka'án ñá ni ñā? ¿Ñā ntu te un ntí'í ntí'í

ñá'a san, ña nátava Muísee ñuu Egítō san? ¹⁷ ¿Xoó ña'a ntu e dóo dutsi kuini Xuva ko ni ña ũvi díko kuia san? ¿Ñā ntu te ña'á san, ña é edé kuetsí ne, xī'i ña ñuu itsí san? ¹⁸ ¿Xoó ña'a ntu xé'e Xuva ko xū'u ñá ni ñā tsí ña kué'e ña é kuntoo da'na ña ni ñā? ¿Ñā ntu te divi ña'a san, ña é ña ni kuintí'xe i san? ¹⁹ Dukuān né, kaini o tsí ña ni ní'i ña é kuntoo da'na ña ni Xuva kō, tsí ña ni kuintí'xe ña Xuva kō.

4

¹ Dukuān né, ñi dukuan ió ka ntuvi é nī'i ko é kuntoo da'na o ni Xuva ko vatā o xe'e ña xu'u ñā ni ñata kō kidaā ne, koto vá'a nto vata koo é nté uun nto ña kunáa nto. ² Tsí xo'ō ne, ní'i kō e téku kō tú'ūn va'á san vata o téku ña tsīkan. Ntá tsí ña ni idiá'vi tú'ūn va'á san iña ña, tsí ña ni kuintí'xe ña da téku ña. ³ Ntá tsí xo'ō e kuintí'xe kō ne, tá'xi Xuva kō é kuntoo da'na o ni ñā. Tsí kuan o ka'an Xúva ko iña ñā tsīkan: Kuān koo kuví, vata o xe'é u xu'u ko dá kudiín u ni ñā,

é ña kúntoo da'na ña nī ko, ka'an ña. Kuan o ka'an ñā, kuān te ió tu've mí kúntoo da'na o ni ñā nté ntūvi da kúvi de kú've Xuva ko ñūxivi san. ⁴ Tsí ió mí kaka'an tú'ūn Xuva ko iña ntuvi é kúvi ũ'xé san: Ítūví da'na Xuva kō da kúvi un ntíí ntíí tsiñu ña ntuvi é kúvi ũ'xé san, ka'an. ⁵ Kaka'an xtúku tú'un Xuva kō:

Ñá kúntoo da'na ña nī ko, ka'an ña. ⁶ Ntá tsí ió ka ntuvi é nī'i ña'a san é kúntoo da'na ña ni Xuva kō. Ña'a san, ña é dí'na téku i tú'ūn va'á san ne,

ñá ni nī'i ña é kúntoo da'na ña ni Xuva kō, tsí dé do'o ñā. ⁷ Nāxtuvi xtuku Xuva ko ũun ká tuku ntuvi. Kuān té e títin kuia ita ntí'xin ne, kaka'an xtúku ña kuenta iña Dávií san é vevii. Tsí vatā o uve na'a kaká'an ña:

Vevii ne, te tēku nto é kaka'an Xúva ko ni ntō ne,

ñá ku de do'o ntō, ka'an ña. ⁸ Tē dí ni xē'é Jo-sueé san é nī'i ña Israeé san é kúntoo da'na ña ñuu Canaán ne, ñā kā'an xtúku Xuva ko iña tuku ntúvi. ⁹ Dukuān né, ió ka tuku ntuvi iña ña ntáduku ntée Xuva kō é kúntoo da'na ña ni ñā. ¹⁰ Tsí xoo ñá'a é nī'i ña é kúntoo da'na ña ni Xuva kō ne, kaxtuví da'na ña tsiñu ña vatā o itúvi da'na Xuva kō da kúvi de kú've ñā ñuxivi san. ¹¹ Na koo ntii o vē, vata koo é nī'i ko é kúntoo da'na o ni Xuva kō ne, vata koo e nté uun xoxo vií i vatā o dé ña'a san e dé do'o ñā.

¹² Tū'ūn Xuva kō sán ne, kantíto. Dōó ntii ini i. Díi ka ntikō é vata kaa uun káa é ió uvi núu i. Kaká'vi un tsi nté ini nima ko, un tsi nté ini xiki kō. Tsí kuenta iña tú'un ñā ne, kanakaán nuu Xuva kō nima ko vata koo e díto nee iñá kadē kuení kō, nee iñá ntio nima ko é vii. ¹³ Ña túvi nee iña é de kú've Xuva kō é kuví koo xū'ú nuu ña. Kaini ña é un ntí'í. Vata te kántíí nima ko núu ña, divi ñā é nī'i ña kuenta iña ko.

Jesuu é dūtu ñá odo nūu

¹⁴ Ió dūtu ñá odo nūu e dóo ka'nu ña iña ko, é kúntáa ña mí'i tuví Xuva kō: divi Jēsuu, I'xá Xuva kō. Dukuān ne, ñá xtuví mii kué'en o e ntákuintí'xe kō. ¹⁵ Tsí dūtu ñá odo nūu iña kó ne, kantuntá'ví ini ña kō tsí dóo

ntáxio vita ō. Tsí ðivi ñā ntó'o dadii ña un ntíi ntí nuu i e ntánto'o kō vevii, ntá tsi ðivi ñā ne, ñá ni xīo kuétsi ñā.
 16 Dukuān né, nī kué'en ini ko na xēe étsin ō nuu Xuva ko, ñá kadē kú've iña ko, vata koo é nī'i ko é dóo vá'a koo vii Xuva ko ni kō, é ntuntā'ví ini ña kō, é xntii ña ko da neē ka ura i é kátaan núu kō.

5

1 Tsi da xōo ka ña'a, ña é kade dutu ódo núu ne, mé'ñū ña'a san kakukú've ña é ká'an ñá ni Xuva ko iña ña'a san. Dutú san ne, kaxé'e ña doméni ne, kae'ni ña kiti san é kué'é ña iña Xuva ko kuenta iña kuétsi ñā'a san.

2 Kantunta'ví ini dutu ña odo núu san ni ñā'a, ña é ña ini san, ni ñā'a, ña ntákunaá san, tsí kuān ó kanto'o ñā ði.
 3 Dukuān né, kantio é kué'é ña doméni iña kuétsi mii ña vatā ó kaxé'e ña doméni iña kuétsi ñā'a san.

4 Xoxo kuvi vii i tsiñu ka'nu san é vii ñá dutu ódo núu san te mii ña ntio ña é vii mii ña, tsí Xuva ko kākana ña ña é vii ñá, vatā o dé ña ni Ároon kidaā.

5 Kuan ō kúvi ni Crístú ði. Ñá ni de ká'nu ña é ká'an ñá tsi vii ña dutu ódo núu, ntá tsi Xuva kō ne, xé'e ña ñā tsiñu ka'nu san, vatā ó uve na'a mí kakā'an ña:

Divīn ne, I'xá ko kúvin.
 Vevii xe'é u é kūtuni ña'a tsi ðivīn é i'xá ko o,

ka'an ña. 6 Ío ka mí'i ūve na'a tú'un Xuva kō é kākā'an ña:

Viin dutu ntii dáñu ntūvi, vata kaa Melquisedee,

ka'an ña. 7 Dá tūvi dukuán Cristu ñūxiví sa ne, kaka'an ntā'ví ña, íkan ña nta'a Xuva kō é xntii ña ñā. Dōo ntā'ví éku ña ne, dōo ntii ka'an ñá ni

Xuva kō é na nākaku ña doxi'í san. Tékú Xuva kō é kākā'an ña, tsi dóo kanuu ini Cristu ña.
 8 Ntá tsi kuān te I'xá Xuva ko ñā ne, kuenta iña núu i e ntó'o ña ne, kūtú've Cristu nté koo kada ntaa ña neē é ntio Xuva kō. 9 Da xe kúvi dé ntaa ntí'i ña ne, kuvi dé ña é nakáku o ntii dáñu ntūví, da xōo ka ña'a, ña e kuinti'xe i ña. 10 Tsi de kú've Xuva kō é vii ñá dutu ódo núu vata kaa Melquisedee.

Dōo xii kaa é xtuvī mii o é kuinti'xe kō

11 Dōo ío e ká'ān ú nuu i sá'a, ntá tsi dóo ntii tū'un é ká'ān u ni ntō, tsi dóo kuui dá ki'in ðiki nto. 12 É dōo titín ntuvi é kuinti'xe nto ne, e xéé ntūvi é nakuā'a nto tuku ña'a. Ntá tsi kuan tsí ó kantio é ká'an xtúku ú ni nto ðivi nuu i e ðii ka ña ví'xin kaa iña Xuva ko, ¿Vá ntu ikin xtúku ntu nto é ntáxi'i dukuan ntō ðikui? Tsi vata kutii nto é ká'xi nto é ntāva. 13 Xoó ña'a e ntáxi'i ðikui ne, vata kaa i'xa ikin ntāa ña. Vata kuka'xi ña é vii ñá vatā ó kaka'an Xúva kō. 14 Ntá tsi ñatā sán ne, ntae'xi ña é ntāva. Ña e kúka'xī sán ne, ini ña nee iña é vā'a, nee iña é ña vá'a.

6

1 Dukuān né, nā koó ntii ká o xee o da nté na kuka'xi nuu ō iñá Cristu. Na xtūví xio o é nakuā'a o ði'na iña Cristu. Ñá ku ntiko koō xtúku ō nee iña é ini ō nte dí'na, tsi é ini o tsí ña vii ka o nuu i é kīni kaa é odō doxi'í san; é ini o nté koo kuinti'xé ko Xuva kō. 2 É ini o é kutsi ntute o; é ini o nté koo xntee tá'an o nta'a kō ña ntákuinti'xe i san. É ini o tsí ntōto ña xi'í ne, ini ó tsi xntékú kú've Xuva ko iña kó

ntii dañu ntūvi. ³ Sá'a vii ó te Xuva ko tá'xi ña ntuvi.

⁴ Tsí ña kuvi vii ó é nātivi iní xtuku ña tsikan, ña é dī'na naxi'í nuu i kuenta iña Xuva ko. Ito nteé ña tsi dóo vá'á o dé Xuva ko ni ña né, ini ña nté o kade tsiñu Espiritū Sántū sán nima ña. ⁵ Ito nteé ña tsi dóo vá'á ó kaka'an tú'un Xuva kō né, kūtuni ñá nuu i e dóo ntii ini i é vē'xí rkontuvi. ⁶ Te nākuita ña é kuinti'xe ña Xuva kō vata koo é vii xtuku ña vatā o dé ña di'na ne, dōó ntii tū'un é ntiko koō xtuku ña, tsí kuenta iña mii ña kánaxnteē xtúku ña Cristu ntíkā krusi kan. Kanadīkí nteē ñá Cristu. ⁷ Tsí vata kaa ñu'u é kánako'o ntute davi san vata dá kākūn ne, te xūku va'á kakene, xuku é kaidiá'vi iña ña ntáde tsiñu san ne, kanaxnuu víko Xuva ko ñū'u san. ⁸ Ntá tsi te da mii xūku iñu kakene ni kū'u é ña vá'a sán ne, kunaá ñu'u san, tsí koko te kúvi. Kuan koo nto'o ña tsikán di.

Kainuu mé'ñu Xuva ko kō

⁹ Kuān té dukuān o kaka'án nti, ta'an nti, ña e dóo ntio ntí ne, iní nti tsi iō nuu i e dií ka va'á iña nto, nuu i é nī'i ko dá nakáku ō. ¹⁰ Dōo vá'á ó kadē kū'vé Xuva kō né, dukuān ne, ñá kúnáa inī ñá nuu i é idé nto. Ñá kúnáa inī ña tsi nañé'e ntó ña tsi dóo ntákuinima ntó ta'an nto, ña ntákuinti'xe i san, dā xntíi nto ña kuēnta iña Xuva ko. Kuan tsí ó kade dukuan ntō vevíi di. ¹¹ Ntío nti é kuan kōo koó ntii ntō di, é un é un nto, dá ntoo dukuan nto ñūxiví sa, vata koo é kūtuni va'á nto nee iña é nī'i nto nta'a Xúva kō. ¹² Ñá ntío nti é kudu'xen ntō, tsi é ntío ntí ne, vii nto vatā ó de ña ntákuinti'xe i, ña é ntákutií i é kuntētu da nté nī'i ña núu i e

tá'xi Xuva ko xū'u ña é ta'xi ña kō.

¹³ Dā xe'é Xuva ko xu'u ña ni Ábraán ne, ēde ña kuenta iña mii ña, tsi nté uun ña'a é dií ka ka'nu ña é ntáda ntaa ñá iña ña. ¹⁴ Kaka'an ña: “Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō. Dōo nāxnuu víko ú nto ne, ta'xi u e dóo nakāxa í'xá nto”, ka'an ña. ¹⁵ Kūtíi Abraan kantétu ña ne, dukuān ne, nī'i ñá nuu i é xe'é Xuva ko xu'u ña ni ña. ¹⁶ Dā ntánantuku ō xoo é ntáda ntaa i te nuu é ntaā í ne, ntánantuku o ñā'a, ña é dií ka na'nu é xo'ō. Dukuān né, dā ka'an ñá tsi nuu é ntaā í ne, ña túvi ká nee iña é ká'an o. ¹⁷ Dukuān né, ntáda ntaa míi Xuva ko vata ō xe'é ña xu'u ña ni Ábraan. Ncho nañé'e ñá ña'a san, ña é nī'i i iña ña é xe'é ña xu'u ña, tsi kada ntáa ñá nuu i é xe'é ña xu'u ña ne, ka'an ña tsi ñá nadāma kue'en ña nté uun tú'un. ¹⁸ Dukuān né, iō uvi nuu i é ña nadáma, tsí ña kuvi ká'an Xúva kō dovete. Kuenta iña i sá'a ne, kanaxnúu ka'nu kue'en ñá nima ko, xo'ō é nantuku ō xoó nada'an i kō, tsí ini o tsí nī'i ko vatā ó kaka'an ña. ¹⁹ Dā xé ini o sá'á ne, kairkaá kutu ō é kuinti'xe kō ne, ñá nadāma nima kōt, vata kaa kaa é kairkaa kutú má ntute kán. Kuví ki'in étsin ō nuu Xuva ko, ña tuví e dukún kán, vata ō ki'ví dutú san mí'i e dóo kuiko ata doo é rkaa iko ini ukun ña kidaā. ²⁰ Jesuú ne, nākaán ña itsi é kī'in o e dukún kán tsi kúvi ña dutu ódo nūu iña kó ntii dañu ntūvi, vata kaa dutu Melquisedee.

7

Jesuú ne, dutu ódo nūu ña vata kaa Melquisedee

1 Melquisedeé san ne, rei ñuú Saleen ñá ne, dutu ódo nūu ña iña Xuva ko, ña dóo ka'nu san. Kué'en Melquisēdee é nāni'i ta'an ña Ábraan ítsi kān da náxee Ábraan da kúvi idé ña ni tītīn rei ne, nāxnuu viko Melquisedeé san ña. 2 Abraán ne, kuenta iña kuenta u'xi núu i é nī'i ña dá naá ña ne, xé'e ña uun ta'vi i iña Melquisedeé san. Divi ña é Melquisēdee ne, “rei va'á” kani tú'un. Ñuu mí de kú'vē ñá ne, Saleen nani. Saleén san ne, “é kuntōo vá'a ō” kani tú'un. Kuvi ka'an o ye tsí rei va'á ña, ña é kāde é kuntōo vá'a ña'a ña. 3 Ña túvī nteé na'a xoo é di'i ñā, xoo é uva ñā, xoo é ñata ñā. Ntē ña tuvi nteé na'a ama káku ña, ama xi'i ña. Vata kaa I'xá Xuva kō kaa ña, tsí kade ña dutu ntii dáñu ntūvi.

4 Koto nto tsi dóo ka'nu ña'a Melquisedeé san. Tsi uva ika ko Ábraan, ña dóo ka'nu sán ne, xé'e ña Melquisēdee san uun ta'vi i é kuēnta u'xi núu i e dii ka va'a é kī'i ña iña rei san da kúvi idé ña ni ñā'a san dá naá ña. 5 Kaka'an lei Muisee tsí i'xá Levii, ña é vii dutú san ne, kuvi ki'i ña uun ta'vi i é kuēnta u'xi san iña é un ntī'i é iō iña ña Israeé san, kuān te ñavī'i ña, kuān te i'xá ika Ábraan ñá di. 6 Ntá tsi Melquisedeé san, kuān te ña te i'xá Levii ñá ne, ki'i ña uun ta'vi i é kuēnta u'xi san é xe'é Ábraan, ña é xe'é Xuva ko xu'u ña ni i né, nāxnuu viko ña Ábraan. 7 Ini vá'a ō tsí divi ñā é kanāxnuu viko ña ña'a sán ne, dii ka ka'nu ña'a ña é ñā'a, ña é nāxnuu viko ña. 8 Vevii ne, da xōo ka é

kāni'i i uun tá'vi i é kuēnta u'xi san ne, kudiī ña'a, ña é kánti'i ntuvi iña i. Ntá tsi kidaā ne, kaka'an tú'un Xuva ko iña Melquisēdee váta tsi te kántito ká ña. 9 I'xá Levii, dutú san é kākī'i uun tá'vi i é kuēnta u'xi san vevii ne, kuvi ka'an o tsí vata tē ntá'vi ña di dá xe'é uvata ña Ábraan uun tá'vi i é kuēnta u'xi iña Melquisēdee. 10 Tsi ñu'u kúñu Ábraan núu i é kúvi i'xá ña é váta kaku, da kué'en Melquisedeé é nāni'i ta'an ña.

11 Tē di dutú san é i'xá Levii kuvi vii ña é ntūvá'a ña'a san nuu Xuva ko kuenta iñá lei san e ntánakuā'a ña ña ne, ñá kantio é kī'xi ká xtuku uun dutú rkontuvi. Ntá tsi dutu ñá tsíkán ne, ña ni kúvi vii ña. Dukuān ne, kantio é kī'xi uun dutu váta kaa Melquisedeé san ne, ñá te váta kaa tatá i'xá Levii, ñá nani Ároón san. 12 Te ē túku dutú san ki'xi ña ne, kantio é nādama ña lei san. 13 Dutú san, ña kaka'an tú'un Xuva kō ne, Cristu ña. Ntá tsi ña te tatá Aroon ña, tsí tuku tatá ña. Nté uun ito vata vii tatá ña sá'a dutu. 14 Un ntīf ntī ña'a san ini ña tsí Jesuú ne, tatá Judaa ña. Nté uun ito ña ni ká'an Muiseé te kii nūu dutu i'xá Judaa.

15 Dií ka kaini o sá'a dá xee dútu xee san, ña vata kaa Melquisedeé. 16 Ña sá'a ne, ñá ni xēe ña é vii ñá dutu tsí kaduku ntée ña tatá Aroón san, tsi xēe ñā é vii ñá dutu dá xe dóo ntii ini ña tsí ña kantī'i ntuvi iña ña. 17 Kuvi vatā ō kaka'an tú'un Xuva ko iña ña: Viin dutu ntii dáñu ntūvi, vata kaa Melquisedeé, ka'an. 18 Dukuān né, nanti'i Xuva kō lei átā san, tsí ña ni kuvi vii, ñá ni idiá'vi. 19 Tsi lei

Muiseé san ne, ña ni kúvi vīi é kāda ntaa kué'en o ni Xuva kō. Ntá tsi ió itsi e dií ka va'á ve. Kuenta iña i sá'a ne, kuví xee étsin o nūu Xuva ko.

²⁰ Xé'e Xuva ko xū'u ña é tēe tsiñu ña Jesuu é vīi ñá dutu xee san. ²¹ Un ntíi ntíi dutu ñá nguīi sán ne, ñá te xōó ni xe'ē í xu'u i ni ñā dá k'í'vī ña é vīi ñá dutu. Ntá tsi dutu ñá sa'á ne, nteé na'a mí xe'é Xuva ko xu'u ña ni ñā dá kakā'an ña:

Xu'u é Xuva o kó ne, ta'xi ú xu'u kó ne, ñá nātivi iní ko dá ká'an u:

“Divīn né, dutun ntii dáñu ntūvi”,

ka'an Xúva kō. ²² Dukuān né, kūtuni ñá'a tsi Jesuu ne, tuví ña kuenta iña tú'un xee san e tá'xi Xuva ko xū'u ña dá kakā'an ñá tsi dií ka va'á koo é xee san é vāta kaa é tūví di'na. ²³ Nā te da dīi dutu xió ña kidaā, tsí un ntíi ntíi ñá ne, ña ni kúvi vīi ñá dutu ntii dáñu ntūvi, tsí xi'i ñá ne, tuku ña'a nakunúu ña naa ña. ²⁴ Ntá tsi Jesuu ne, vīi ña dutu ntii dáñu ntūvi, tsí ña kúvi ñá ne, ñá kantio é k'í'vī tuku dutu náa ña. ²⁵ Dukuān ne, kuví nakáku kue'en ña un ntíi ntíi ña'a, ña é k'í'xi etsin nuu Xuva ko kuenta iña ña, tsí ña kúvi ña. Tuví ña vata koo é ká'an ñá ni Xuva ko kuēnta iña ña'a san ntii dáñu ntūvi.

²⁶ Tsi Jesuu ne, dutu ódo nuū ñá e dóo va'á ña, vatā ó kantio ko. Tsi dóo va'á ña. Nā tūví nee é kīni kaa iña ñá, nte ña tuví nté uun kuétsi ñā. Nā te dadīi ña nī ña é ió kuétsi i. Dií ka ka'nu ña'a ña é un ntíi é ió e dukún kán. ²⁷ Nā kantio é vīi ñá vatā ó de tuku dutu ñá odo nūu san é útēn útēn kae'ní ña kiti é kué'ē ña ti domēni iña Xuva ko, di'na

kuenta iña kuétsi mii ñā ne, kidāā ne, kuenta iña kuétsi ña ñuū ña. Ntá tsi Jesuu ne, uun ito tsi xe'ē ña domēni iña Xuva ko kuenta iña un ntíi ntíi ña'a dá xe'ē ña kúñu mii ñā ntikā krusi kan. ²⁸ Lei Muiseé san ne, kadē kú've é kūdii ña'a san é io kuétsi ña vīi ña dutu ódo nūu san. Ntá tsi xe'ē Xuva ko xū'u ña dá de kú'vē ña rkontuvi é xēe lei san tsí l'xá mii ña vīi ñá dutu ódo nūu, divi ñā é ña tuví kué'en tsi kuétsi ña ntii dáñu ntūvi.

8

Jesuu ne, kade kú'vē ña iña tú'un é xēe san

¹ Vá'a o ve. Dií ka ntio ko é kūtuni nto sá'a: Ió dutu ñá odo nūu iña ko é vā'á kue'en ña, tsi tuví ña e dukún kán ne, kadē kú've dadīi ña ni Xuva kō, ña dóo ntii iní í san. ² Kade ña dutu ódo nūu má vi'i kuikó ntí'xe san é tuví e dukún kán. Mii Xuva kō xntítsi ñá vi'i sá'a; ña te ñá'a ni xntítsi ña.

³ Un ntíi ntíi dutu ñá odo nūu san ne, divi tsiñu ña é kué'ē ña domēni nta'a Xuva kō, é ká'mi ña kiti san iña Xuva ko, kiti e ntaxé'e ña'a san iña kuétsi ñā. Dukuān ne, kantio é kōo é kué'ē Jesuu nta'a Xúva kō di. ⁴ Tē dí katuvi dukuan ña ñuxiví a ne, ñá vīi ñá dutu, tsi dóo ió dutu táta Levii e ntaxé'ē ña domēni vatā ó kaka'an lei Muisee. ⁵ Ntá tsi da mii tsi da ntántavá'a naa ña nuu i é ió e dukún kan, vatā o dé Muisee da xntítsi ñá vi'i Xuva kō ne, kaka'an Xúva ko ni ñā: “Kuenta vīi nto é ntāvá'a naa nto vatā o nañé'e ú nto rki uku Sínaí kán”, ka'an ña. ⁶ Ntá tsi Cristú ne, ní'i ña tsiñu e dií ka ka'nu é ní'i dútu, ñá tsíkan, tsí kade kú'vē ñá iña

tú'ün e dií ka va'á san. Dií ka va'a tú'ün san tsi tá'xi Xuva ko xu'u ña ni ko uun nuu i e dií ka va'a.

⁷Tē dí ni ídiá'vi kue'en tú'ün é itúvi di'na ne, ñā dí ni ntō é kōo tuku tú'un vē. ⁸Ntá tsi ña ni xkúntee iní Xuva kō nté ō dé ña'a san kuenta iña tú'un āta sán ne, uve na'a mí kakā'an ñā ni ñā:

Xu'u é Xuva ntō ne, kaka'án u ni ntō:

Koto nto tsi xee ntúvi ve dá kā'an xtúku ú ni ña Israeé ni ña Judaa nté koo vii ña.

⁹É tuku kaka'án u ni ña vatā ó kaka'án u ni ñata ña ntúvi dá irkáa ú nta'a ña e nátāvá u ña ñuú Egítō; tsi ñā ni de ntāa ña é kākā'án u ni ñā.

Dukuān ne, ña ni íde ú ña kuenta,

ka'an Xúva kō. ¹⁰Kaka'an xtúku Xuva kō:

Tú'ün sa'á ka'án u ni ña Israeé dá xee ntúvi tsíkan.

Tsu'un u tú'ün ko ini díki ña. Xnteé na'á u tú'ün kó nima ña. Kídāa ne, vii u Xuva ñā ne, vii ña ña'a ko.

¹¹Ñā kantio é xe un xé un ña nakuā'a ña

ta'an ña ni ñavi'i ña xoo e Xuva ña,

tsí un ntí ntí ñā ne, é ñni ñā ko,

nté i'xá e dií ka lú'ntí un tsi nté ñatā, ña e dií ka atā.

¹²Kada ka'nu iní u ni ña kuétsi ña ne,

nté uun ito ká ña naká'án ko nuu i é kīni kaa é idé ña,

ka'an Xúva kō. ¹³Dá kakā'an Xúva ko iña tú'ün xee san ne, ncho ka'an ñā tsi e kuáta tū'un é tuví di'na. Da nēé ka nuu i é kuatā, é ña kaidiá'vi ká i ne, ña ná'ā ká kutūvi.

9

Vi'i Xuva kō é tuví ñuxiví a ni vi'i Xuva kō é tuví e dukún kán

¹Vi'a vé ne, tú'ün é di'na sán ne, kaka'an nté koo kunuu iní ñā Xuva kō. Xío úkun ñā di é tuví ñuxiví a,

²Xntitsi ñā vi'i doó san é kūvi xúkun ñā. Xío ūvi ne'u i. Mí'i di'na kakí'vi ña ne, ikān intóo kantilín ní mesa mí ōdo tañú'ú é kūvi doméni iña Xuva ko. Ikān ne, kaka'an ña

é Má Vi'i Kuikó san. ³Áta dōo é rkaa iko iní i kán ne, tuví tuku ne'u i mí kakā'an ña é Má Vi'i Kuikó Kue'en. ⁴Ikān ne, tuví

uun naa e kúvi kaá kuān e dóo nuu á'vi i mí e'mi ña kútū, ni étun é kātavi kaá kuaán san kani āta i. Sá'ā ne, kaka'an ña

é Étun Iña Tú'un Xuva Kō, tsí ñu'u vá'a xuú san mí ūve na'a tú'ün é kākā'an Xúva ko ni

Muisee. Nuu uun súle e kúvi kaá kuaán san mí ñū'u nuu i e é'xi ña kídaa, diví é kākā'an ña

é manaa. Nuu tatun Ároón di é kéne xuku i kídaa. ⁵Ūvi ánjē

e kúvi kaá kuaán san ne, ntāñi nú étun san vata koo é kūtuni ñā'a tsi íkan kakí'xi Xuva kō,

ñā dóo ka'nu san. Katavi núu nti'xin ánjē san ata etún san

mí ntuvá'a ña'a san ni Xuva kō. Ntá tsi ña ká'án ka u nuu i sá'a vevii.

⁶Dā xío tu've nuu i tsikān ne, ntakí'vi dutú san má vi'i é kúvi ūun san utén utén vata

koo é vii ñā tsiñu ña. ⁷Ntá tsi má vi'i é kúvi ūvi san ne,

koó da mií dutu ñā odo núu san kakí'vi ña ne, uun ito tsi é uun kuia. Dá kí'vi ña ne,

kantio é kuído ña niñi kiti é kué'é ña doméni nta'a Xuva ko kuēnta iña kuétsi mii ña ni

kuétsi ña ñuú ña, nuu i é idé ña dá ña ni kutúni ña. ⁸Dukuān né, kanañē'e Espíritū Sántū

sán kō tsí vata kúvi kí'vi ña'a san mí tuví Xuva kō dá kade tsiñu ni'i dukuan ña má vi'i kuíko é kuvi ūun san. ⁹ É un nti'i sá'á vatā o dé ña kidaā né, kanañe'le ña'a é ntoo vevii. Tsi kuenta iña tú'un āta sán ne, xé'le ña doméni nta'a Xuva kō né, e'mi ña kiti san iña Xuva ko. Ntá tsi kuān té du'vā ó inúu ini ña Xuva kō ne, ña ni idiá'vi e ntuvá'a nti'xe nima ñá ni Xuva kō. ¹⁰ Tsi tú'un tsíkān ne, da mii kaka'an iña i é kā'xi o, é ko'o ō, nté koo ntuntoo kúñu kō. Sá'ā ne, kudii núu i e tá'xi Xuva kō é vīi ó da nté kā'an Xúva kō tú'un xee, nuu i e dií ka va'a.

¹¹ Ntá tsi vevii ne, e xée Cristu é vii ñá dutu ódo nūu nuu i é xée san, nuu i é vā'a é xe'é Xuva ko xū'u ña. Kí'vi ña má vi'i doó san e dií kaa va'a, tsí ña te ña'a ni de vā'a ña, tsí ña te ñuxiví a tuví. ¹² Ña ni ídō Cristu niñí a ndi'ú san, nté niñí a le'ntú san é kúvi doméni iña Xuva ko, tsí niñí mii ñá xe'é ña. Dukuān ne, idiá'vi é uun ito tsi kí'vi ña má vi'i kuíko kue'én san e ntá'vi ña kuétsi ko ntii dañu ntúvi. ¹³ Kuenta iña tú'un āta sán ne, niñí duntiki kichí sán ni niñí ndi'u kichí sán ni xāa kúñu i'xá duntiki kítdí'í san é i'xi nú nāá san ne, idiá'vi é dā'vi dutú san ña'a, ña é iō kuetsí i. Dukuān é ntuntoo kúñu ña ne, naxtuví xío ña ña iña Xuva ko. ¹⁴ Ntá tsi dií dií ka kaidiá'vi niñí Cristu. Tsi kuenta iña Espíritu ña é ña kuví ne, xe'é Cristu ntuvi iña ña vata kaa doméni iña Xuva ko, uun doméni é ña tuví nee é kīni kaa. Kuenta iña niñí ñá ne, kantoo nimá kō é un nti'i nūu i é kātā'xi doxi'i, vata koo é kuvi kada tsiñu o iña Xuva ko, ña kantito san.

¹⁵ Dukuān é Jesucristú ne, vata kaa ña kaikan dá xe'e kaa ña iña tú'un xéé san. Xí'i ña vata koo e ntá'vi ña kuétsi é idé ō da ntántikin dúkuan ō é kākā'an tú'un āta san. Dukuān ne, ña e kána Xuva kō ne, kuví ni'i ña é vā'á iña Xuva ko ntii dañu ntúvi, vatā o tá'xi Xuva ko xū'u ña. ¹⁶ Tsi te káda vā'a uun ña'a tutú iña nee é dūku ntée i'xá ña te xi'i ñá ne, ña kúvi kí'i i'xá san iña uva i dá nté ntúvi é kúvi uva ña, vatā xko'ini o. ¹⁷ Ña kaidiá'vi tutú san dá tūvi dukuan ñá de vā'a san. Dā nté tē xi'i ñá ne, da kidāa kaidiá'vi i. ¹⁸ Dukuān ne, un tsi nte dá iñi ntu'u tú'un āta sán ne, kantio é kāti niñí san. ¹⁹ Kaka'an Muisee ni ún nti' nti' ña'a san nté o kaka'an é un nti'i leí san. Kidāa né, kí'i ña xuku é nani hīsopó ne, nāki'ní ña idi le'ntu kué'le san dikí i. Dā xnúu nto'o ña ini niñi a duntiki san é nākudáka ntúte ne, da dá'vi ña libru leí san ni ún nti' nti' ña'a san. ²⁰ Kaka'an ña: “Niñí sán ne, kuntā'a vata koo é kūtuni nto tsi tá'xi Xuva ko xu'u ña ni ntō nté koo vii ña ni ntō”, ka'an ña. ²¹ Du'va ō da'vi Muisee niñí san vi'i doó san ni un nti'i nūu i é de tsiñu ni'i ña má vi'i doo kan. ²² Tsi kaka'an nti'xe leí san tsí dokó sa é un nti'í ne, kantio é ntuntoo ni niñí san. Nā kada ka'nū ini Xuva ko ni ko tē ña di'na kati niñí san.

Kada ka'nu ini Xuva ko ni ko kuēnta iña doméni é xe'é Cristu

²³ Dukuān ne, núu i é iō ñuxiví sa é kántuvá'a naa nuu i é iō e dukún kán ne, kantio é tāvi niñí kití san vata koo é ntūntoo. Ntá tsi divi nuū i é iō e dukún kán ne, niñí é dií ka va'á kantio. ²⁴ Tsi ñá

ni kī'ví Cristu má vi'í kuíko san é de vá'a ña'a san, tsí kudii e ntává'a nāá ña'a san má vi'í kuíko é tuví e dukún kán. Ntá tsi kī'ví ña e dukún kán mí kaikan ñá nta'a Xuva ko kuénta iña ko. ²⁵ Cristú ne, ña te kí'in ito ni ēti ña niñi ña é kúvi doméni iña Xuva ko. Tsi dutu ñá odo núu iña ñá Israeé san ne, kuenta kuia kací'vi ña má vi'í kuíko kue'én san vata koo é kuē'é ña niñi é ña te niñi mii ña é kúvi doméni iña Xuva ko. ²⁶ Tē dí kuan ō ni idé Cristú ne, kantio é ki'in ito kuví ñá un tsi nte ntúvi dá iñi ntu'u ñuxiví san. Ntá tsi uun ito tsi kí'xi ña da dokó sa ntí'i ñuxiví san ne, xé'e ña ntúvi iña ña nta'a Xúva kō vata koo é nakate ña un ntí'í ntí'í kuétsi kō é iō. ²⁷ Uun ito tsi kuví o, ūn ntí'í ntí'í o ne, kidáa ne, ká'an Xuva ko te vā'á ō ne, o tē ña vá'a ō ni ide o. ²⁸ Kuan ō kúvi Cristú dí, tsí uun ito tsi xe'é ña ntuvi iña ña é kúvi doméni iña Xuva ko, vata koo e ntá'vi ña kuétsi ña'a san. Ntá tsi kī'xi xtuku ña, ñá tē e ntá'vi xtuku ña kuétsi kō, ntá tsi vata koo é nakakú kue'en ñá ña'a san, ña ntantétu ña utén uten.

10

¹ Lei Muíseé ne, vata kaa na'a i iña i é vā'á san é kī'xi, tsí ña te dívi ntí'xe. Dukuān né, kuān te kuénta kuia ntaxé'e ña'a san doméni é kaka'an leí san nta'a Xuva kō dá inúu iní ña ña ne, ña ni kúvi ntuvá'a kue'en ña. ² Tē dí kuví ntavá'a ntí'xe leí san ña'a san kuenta iña doméni san ne, ñá kantio é kuē'é ka ña doméni san kuenta kuia. Te ūn ito tsi ntuvá'a kue'en ñá ne, ña ntánti'i iní ka ña te iō ka kuétsi ñá. ³ Ntá tsi dā ntaxé'e ña doméni san kuenta kuia ne, ntánaka'an ñá tsi iō kuétsi ña,

⁴ tsi ña kúvi nakate kue'en niñi dúntiki kíchiñ sán ni niñi ndí'u kíchiñ san kuétsi kō.

⁵ Dukuān ne, kaka'an Crístu ni Xuva kō da vé'xi ña ñuxiví sa:

Ñá tē doméni san, nté niñi kití san é ntio nto.

Dukuān né, taxnúu nto ko é kúv'í ú ña'a.

⁶ Ntō'ó ne, ñá nī xkúntee iní nto é ntaé'mi ña'a san kití san;

ntē ña ni xkúntee iní nto doméni é ntáta'xi ña nto kuenta iña kuétsi ñá.

⁷ Dukuān ne, kaka'an u:

“Kini nto, tsí i'a vé'xi u é víi u é ntio nto, Xuvā kō, vatā ó uve na'a iñá ko iní li-bru nto”,

kuan ō ka'án u,

ka'an ña. ⁸ Di'na ne, kaka'an ñá tsi ña xkúntee iní Xuva kō doméni san, nte é ka'mi o kití iña kuétsi ko, kuān te kaká'an leí san é kuān koo víi o. ⁹ Kidáa ne, kaka'an ña: “I'a vé'xi u é víi u é ntio nto, Xuvā ko”, ka'an ña. Ncho ka'an sá'a tsi e nákatsin ña nuu i é átá san vata koo é xtuví'í ña nuu i é xéé san naa i. ¹⁰ Tsi edé Jesucristu é ntio Xuva kō dá uun ito tsi é ntii dañu ntúvi xe'é ña kúñu ñá é kúvi doméni iña Xuva ko. Dukuān ne, kaka'an Xúva kō tsi ña tuví ka kuétsi kō.

¹¹ Dutu ñá Israeé san ne, utén utén ntáñi ña, ntaé'mi ña kití é kúvi doméni iña Xuva kō, kuān té ña kaidiá'vi é nakate kuétsi kō. ¹² Ntá tsi Jesuú ne, uun ito tsi é ntii dañu ntúvi xe'é ña kúñu ñá é kúvi doméni iña Xuva ko kuenta iña kuétsi kō. Kidáa ne, itúvi ña díñi Xuva kō. ¹³ Kantétu ña vē da nté kúvi víi kue'en Xúva ko ni ūn ntí'í ntí'í ña'a, ña é ña ntío i ña. ¹⁴ Tsi kuenta iña i

é uun tsi doméní san ne, ntii dañu ntúvi ntavá'a kue'en ñá ñá'a san nuu Xuva ko, ña e nátsoo xio ña iña ña. ¹⁵ Nãñe'e Espíritū Sántū sán kō tsi é nuu é ntaā i, tsi di'na kaka'an ña:

¹⁶ Du'vā ó kaka'an Xúva kō:
 “Tū'ún sa'a é kuē'é u xu'u kó ni ñārkontuvi ne, kuan kōo.

Xtūví u tú'ún ko nuú nima ña. Xntéé na'a u tú'ún ko ini díki ña”,

ka'an ña.

¹⁷ Da kidáa ne, kaka'an ña:

“Nté uun ito ká ña naká'an ko kuétsi ña,

nté nuu i é kīni kaa é edé ña”,
 ka'an ña.

Kuan ō ka'an Espíritū Sántū san. ¹⁸ Dukuān ne, dá kadā ka'nu iní Xuva ko ni ko kuétsi kō ne, ñá kantío é kuē'é ka o doméni iña kuétsi kō.

Kí'in etsin ō nuu Xuva ko

¹⁹ Dukuān né, ta'an ko, ñá u'vī ko. Kuvi kí'vi ō má ví'i kuikō kue'en san ve, tsi xe'é Jesucristu níñi ñá kuenta iña ko. ²⁰ Vatā o nákaan dutu átā san doo é rkaa ikō san, vata koo é kí'ví ña mí tuvi Xuva kó ne, kuān o dé Cristu dá xe'é ña kúñu ña. Nākaán ña itsi xēe é kí'in o mí tuvi Xuva ko, itsi mí nī'i ko ntuvi iña ko. ²¹ Jesuú ne, kade ña dutu ódo nūu iña ko, xo'o é ntáduku ntee o Xuva kō. ²² Dukuān né, kanī nima ko kí'in o un tsi nte mi túvi Xuva kō. Kuinti'xe kue'en kó ña, tsi e nácate ña nima ko vata koo é ña kutsú'ūn ká o iña kuétsi kō ne, é ntūntoo kúñu ko ntute vā'á san. ²³ Nã ku xtuvī mii o é kākā'an o tsi nuu é ntaā i nuu i é kantétu ō, tsi víi nti'xe Xuva ko nūu i e tá'xi ña xu'u ña ni kō. ²⁴ Kadā kuení ko iña ta'an ko, xé un xé un ō, nté koo vii o vata koo é

dií dií ka kuinima ko, é dií dií ka vii o nuu i e dóo va'a. ²⁵ Nã xtuvī mii o é nataká nuu o ni ta'an kō, tsi ió ñá'a e kuān o de ña. Ntá tsi xntii o tá'an ko vata koo é nakíi nima ña. Dií dií ka kantio é kuān koo vii o vevíi, tsi dokó sa xee ntúvi dá kí'xi xtuku Tó'o kō.

²⁶ Tē tsun rkó tsiñu ko kade dukuan ō é kuétsi san rkontúvi é ini o é nuu é ntaā i iña Cristú ne, ña túvi ká doméni é kí'i Xuva kō e ntá'vi o iña kuétsi kō. ²⁷ Da mii é kuntetu o nūu i e dóo donchu'vi nta'a Xuva kō dá xntékú ku've ñá iña ko. Ní'i kō mí'i koko un ntí ntí ña'a, ña ntaínchu'vi Xúva kō. ²⁸ Xoo ñá'a, ña é ña ni de ntáa lei Muísee san ne, ñá ni ntuntá'ví ini ña ña. Te ió uvi, uni ña'a é kākā'an ntee ña ña ne, da mii é kuví ña. ²⁹ Te kuān o kúvi ni ña tsikán ne, ¿ñā ntu te dií ka kue'e ni'i ña é ntō'o ña xoo é kākkanuu i I'xá Xuva kō? Nã sá'á ne, kade ña vata te ña ni nuu á'vi kue'en níñi Cristu, kuān te níñi ñá ne, kúvi nuu i é kūtuni ko tsi tá'xi Xuva ko ko nūu i e tá'xi ña xu'u ña ni kō. Kuenta iña níñi san di e ntántoo Xuva kō nima ña vata koo é kúvi nakí'i ña ña. Ntá tsi ña sá'á ne, kaka'an kīni ña iña Espiritu Xuva ko, divi ña é kaxé'e ña e dóo va'á iña ña. ³⁰ Ntá tsi ini ō tsi kade ntaa Xúva kō né, divi ña kākā'an ña: “Xu'ú ne, kué'e u é ntō'o ña'a san. Xu'ú ntaáa ú ni ña”, ka'an Xúva kō. Ne, kaka'an xtúku ña: “Xu'ú ne, natsodo kú've u iña ña'á ko”, ka'an ña. ³¹ jōo donchu'vi é nī'i ko é nto'o ko nta'a Xuva kō, ña kantító san!

³² Ntá tsi naka'an nto ntúvi di'na dá dā ve ini nto tú'ún va'á san. Kūtií nto da dóo ntii

tū'un da dóo ntó'o nto. ³³ Un vé'xi ne, dóo kinī ka'an ñá'a san iña ntó ne, dē xení ña ni nto mē'ñú ñá'a san. Un vé'xi ne, ntō'o nto dá kuan ō ntó'o ta'an nto di. ³⁴ Ntūnta'ví ini nto ta'an nto, ña ñu'u kutū san. Íntōo dínī ntó kuān te kí'i ñá'a san é tuví iña nto, tsí ini nto tsí e dukún kan ne, dóo iō iña nto e dií dií ka va'a, é ña nti'i ntií dañu ntúvi. ³⁵ Dukuān ne, ñá xtuví mii nto é kuinti'xe nto Xuva ko vē, tsí tē ña xtuví mii ntó ne, ní'i ntō é vā'á kue'en. ³⁶ Kantio é kūtíi nto tsi dá kūvi víi nto vatā ó ntio Xuva kō ne, ní'i ntō e tá'xi ña xu'u ña ni ntō. ³⁷ Tsí kaka'an tú'un Xuva kō: Ña ná'ā ka dá kí'xi ña é kaka'án u tsí kí'xi ña.

Ñá kukuíi ka ña.

³⁸ Xoó ñá'a é vā'á nima ñá tsi kakuinti'xe ña kó ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña. Ntá tsi te nātivi iní ña ne, ña xkúntee iní ka kó ña. Kuan ō ka'an Xúva kō. ³⁹ Ntá tsi xo'ō ne, ña te kade o vatā ó de ñá'a, ña e ntántiko kōo san ne, ntákunaá ña. Tsí xo'ō ne, ntáde o vatā ó de ñá'a, ña ntákuinti'xe i ne, kuan kōo nakáku nima ko.

11

É kakuinti'xe kō

¹ Vá'a ō ve. Te kakuinti'xe kō ne, ini o tsí ní'i nti'xe ko nuū i é kántétu ō. Ñá kaitsu'un ō, tsí ini o tsi nuu é ntaā i é ní'i ko, kuān té vata kiní ō. ² Dōo díní Xuva ko ni ñata kō, ña intóo kidaā, tsi kuinti'xe ña ña.

³ Tsí kakuinti'xe ko Xuva kō ne, ini ó tsi mii tū'ún ña e de kú'vē ñá ñuxiví san. Ñá tē nee iña iō kidaā da de kú'vē ña e ntaíni o vevíi.

⁴ Kuinti'xe Abee. Dukuān ne, xé'e ña ūun doméni iña Xuva ko e dií ka va'a é vāta kaa é xe'é Cain. Dukuān ne, kaka'an Xúva kō tsi dóo va'á ña ne, kí'i ña doméni san. Xí'i Ábeé rkontuvi, ntá tsi vata tsi te kaka'an dúkuan ñā, tsí kainí o nté ō kuinti'xe ña.

⁵ Kuinti'xe Enoó san di. Dukuān ne, ñá ni xé'é Xuva kō é kuví ña. Kuan tsí ó kantito ña náki'i Xuva ko ñā e dukún kán. Ñá ni nani'í ka ñá'a san ña, tsí kue'en ní'i Xuva ko ñā. Tsí di'na dá naki'i Xuva ko ñā né, kūtuni ñá'a san tsi idé ña é ntio Xuva kō. ⁶ Ntá tsi ña kuví víi ō é ntio Xuva ko tē ña kuinti'xe ko ñā. Te nchō kí'in étsin o nuu Xuva kó ne, kantio é kuinti'xe kō tsí tuví ña, tsí kaxé'e ña é vā'a xoo é kaníi nima í kanantuku ñā.

⁷ Kuinti'xe Noee. Dukuān ne, dá kakā'an Xúva kō tsí koo nuu i é vāta kiní ña ne, ēde ña kuenta é kaka'an Xúva kō. Kidāā ne, de vá'a ña uun tun ntōo san vata koo é nakáku nuu ña ni i'xā ña. Dā ini ñá'a san tsi dóo vá'ā ó kakuinti'xe Noeé san ne, kūtuni ña tsi dóo kiní ntāa ña nguíi san. Dukuān ne, kaka'an Xúva kō tsi dóo va'á ñá'a Noeé san, tsi kuinti'xe ña.

⁸ Kuinti'xe Abraan. Dukuān ne, kué'en ña tūku ñuu é kaka'an Xúva kō tsi kué'e ña é kūvi iña ña ni i'xā ña. Kuān té ña ni iní ña mí'i kí'in ñá ne, ntií ña ñuu mii ñā ne, dē ntaa ña é kaka'an Xúva ko ni ñā. ⁹ Kuinti'xe Abraán san. Dukuān ne, ní'i ña é kutuví ñá ñuu san é xe'é Xuva ko ña vatā ó kaka'an ñá, kuān te vata kaa ña ntaíka itsi san kaa ña. Ví'i doó san inuu ña, vatā o dé Isaa ni Jácoó di, tsí dadíi ní'i ña tū'ún é xe'é Xuva

ko xū'u ña. ¹⁰ Vi'i doo tsí san inúu ña, tsí intétu Abraan ñuu é tuví ntii dañu ntúvi, ñuu é xtúvi tú've Xuva kō, ñuu é de vá'a mii ña e dukún kán.

¹¹ Kuīnti'xe Sará san di. Dukuān né, kuān te ita ntí'xin kuia ña é kōo i'xá ña ne, ñú'ū ntí'xe i'xá ña, tsi kuīnti'xe ña tsi vií Xuva ko nuū i é xe'é ña xu'u ña ni ña. ¹² Dukuān né, kuān te dóo ata Ábraan é ña ni kuví kōo i'xá ña ne, xíō i'xá ña. Káxa ūun tsi ña'a san da nté kútítín ña. Vatā ó uve dií xntívi e dukún kán ntáa ña. Vatā ó ntákuví xíku ntákuví ña é ntē ña kuví naká'vi o ña.

¹³ Un ntí' ntí' ña'a san é káka'an u ne, ntákuīnti'xe dukuan ña dá xi'i ñá, kuān té vata ní'i ña é un ntí'í é káka'an Xúva kō. Ntá tsi ini ñá tsi rkontuví koo nuu i sá'a ne, dōo diní ña. Ntáka'an ñá tsi ña te ñuu mii ña ñūxiví sa, tsí ntōo taan ña. ¹⁴ Dá kuān ó ntáka'an ñá'a sán ne, ini ó tsi ntánantukū ká ña uun ñuu é kūvi ñuu mii ña. ¹⁵ Tē dí kanaka'an ña ñuu san mí'í ntáka ña ne, ¿nté kui ña ni ntiko koó ntu ña ikán? ¹⁶ Ntá tsi ntío ña uun ñuu é díí ka va'a. Ntío ña kuntōo ña e dukún kán. Dukuān ne, ñá ni kúka'an nuu Xúva kō tsi ntáka'an ñá'a san tsí Xuva ña né, xtúvi tu've ñá ñuu mí kuntōo ña e dukún kán.

¹⁷ Kuīnti'xe Abraán san. Dukuān né, dā íto ntéé Xuva ko ña ne, xé'e ña i'xá ña Isaá, kuān té kuví, vata kaa doméni iña Xuva ko. Uun tsi i'xá ña e káku dá xe'é Xuva ko xu'u ña ni Abraan, ntá tsi nchō kué'e ña i, kuān te é káka'an Xúva ko ni ña: ¹⁸ “Kuenta iña Isaá ne, nakāxa tátá nto”, ka'an ña. ¹⁹ Ini Ábraan tsi dóo ntii íni Xuva kō ne, kuví

nantoto ña ña'a kuān té xi'i ña. Kuví ka'an o tsí vata tē dí ni náki'i nti'xe Abraan i'xá ña rkontuvi te xi'i.

²⁰ Kuīnti'xe Isaá di. Dukuān ne, xé'e ña xu'u ña tsí vií Xuva kō é vā'á ni Jácoo, ni Esáuú rkontuvi.

²¹ Kuīnti'xe Jacoo. Dukuān né, dā dokó sa kúvi ña ne, náki'í tuun ña tatun ña. Nānu'u ña iní ña Xuva kō ne, xé'e ña xu'u ña tsí vií Xuva kō é vā'á ni i'xa i'xá ña Josee.

²² Kuīnti'xe Joseé san di. Dukuān né, dā xee ntúvi é kuví ñá ne, kaka'an ñá ni ña Israee tsí ntaka nti'xe ña ñuu Egítō rkontuvi. Kaka'an ñá ni ña te kūni'i ña xiki ña te ntáka ña ne, nakuntú'xi ñuu san mí kí'in ña.

²³ Kuīnti'xe uva Muiseé san di. Dukuān né, dā káku Muiseé ne, xnuu xū'u ñá i te ūni xoo, tsí ini ña tsi dóo tíí kaa i'xá san. Ná ni u'vī ña é káka'an reí san tsi ka'ní ña i'xa íkín iña ñá Israee san, i'xa tii.

²⁴ Kuīnti'xe Muiseé san di. Dukuān né, dā kúka'nu ña ne, ña ni ntío ña é káka'an ñá'a san tsí i'xa diókō rei Egítō san ña. ²⁵ Díí ka ntío ña é nto'o dadí ña ni ña ntáduku ntée Xuva kō é kutúvi díní ña uun da'na mí ntáde ña'a san é kíni kaa. ²⁶ Díí ka nuu á'vi, kuíní ña, é ntō'o ñá vata o ntó'o Cristu é ní'i ña é un ntí'í é íó ñuu Egítō. Tsi kantetu ña nuu i e díí ka va'a é kué'é Xuva ko iña ña.

²⁷ Kuīnti'xe Muisee. Dukuān né, ntáka ña ñuu Egítō ne, ñá ni u'vī ñá te kúdiín reí san. Ná ni xtuví mii ña é vií ña, tsí vata tsi tē íni ña Xuva ko, kuān té ña kuví kiní o ña. ²⁸ Tsi kuīnti'xe

Muiseé ne, dē ka'nu ña viko é naka'an ñā da ntáka ña ñuú Egitō. Kā'an ñā ni ñā'a san tsí da'ví ña niñi léntú san dikí xí'i ña kan vata koo é ña ka'ni ánje Xuva ko i'xa nuu i ñā ñā Israee.

²⁹ Kuínti'xe ña Israeeé san di. Dukuān ne, itā nti'xin ña mé'ñū ntute ñu'u san é nani Ntute Kué'é san vatā ó te ñu'u itsi. Ntá tsi dá intíkin ña Egitō sán ña ne, tēni ña.

³⁰ Kuínti'xe ña Israeeé san. Dukuān ne, kó'xo ntíká nto'o ñuú Jericoo da íka ña u'xe ntúvi ata i kan. ³¹ Kuínti'xe Raa, ñādí'i é íka lukú san. Ná te ni xí'i dádi ña ni ñā'a, ña é ña ni kuínti'xe i san, tsí kuān te íka luku ñā ne, xntii ñā ña Israee, ña é íxkoto ntódo ñuú tsikan.

³² ¿Nēe iñá ka ntu ka'án u? Ná kunē'é ka é ntāa ú ni nto iña Gédiuun, iña Báraa, iña Sánsuun, iña Jéftee, iña Dávii ni Sámuee, ni ñā ka'án naa Xuva ko kídaā. ³³ Un ntí ñā tsikán ne, kuínti'xe ña. Dukuān né, iō ñā é kúvi idé ña da náa ña ni tūku ñuu. Iō ñā é dóo vá'ā o de kú'vē ña. Iō ña é ni'i ña núu í é xe'é Xuva ko xu'u ña ni ñā. Iō ñā ne, nakáku ña dá ncho ka'xí ñañá san ña. ³⁴ Iō ña é ñā ni í'xi ña dá ñū'u ña mi dóo kai'xi ñú'ú san. Iō ña é nakáku ña da nchó katsin ña'a san ña káa. Iō ña é naxnuu ña ntii ña kuān té ña tuvi ntii ña di'na. Iō ña é ña ni u'ví ña dá edé ña du'xēn né, nakúnu ñā sntadun túku ñuú san. ³⁵ Ió ñādí'í san ne, ntoto xtuku i'xá ña rkontuvi dá xí'i.

Tuku ña ntákuínti'xe i sán ne, dōo ntó'o ña da káni ña'a san ña utun, ntá tsi ña ni ncho víi ña é kāka'an ñā'a san vata koo é nakáku ña. Ini ñā tsi ni'i

ñā ntuvi e dií ka va'á iña ña nta'a Xúva kō. ³⁶ Tuku ña ne, ntáxkuntée ña'a san ña ne, e'ni ña ña, náti' nuu ña ña xo'o. Kí'ni ña nta'a ña ni dī'ín ña dí ne, xnuu kutu ña ñā. ³⁷ Tuku ña ne, káni ña'a san ña xuú ne, xí'i ñā. Iō ñā ne, kátsin dava ña'a san ña. Iō ñā ne, iō nteé ña'a san ña te víi ña é káni kaa. Iō ñā ne, e'ni nuu ña'a san ña káa. Iō ñā ne, íka xaa ña ne, kudii ñā a le'ntú san ni ñā tsidi'ú san itávi núu ña. Dōo taan núu ña. Dē xení ña'a san ni ñā ne, dōo u'vi kúvi ña. ³⁸ Ña ñuxiví san ne, ñā te nuu á'vi ña é kuntoo dadí ña nī ña dóo va'á san. Ntá tsi edé ña ñuxiví san é doto tsi íka xaa ña dóo va'á san ñuu itsí san nī má ntá'xín san. Xavi kíti san ni mávi kan kúvi ví'i ña.

³⁹ Un ntí ntí ña sa'á ne, kuān te íni Xúva kō tsi dóo va'á kuínti'xe ña ne, ñā ni nī'i ña é un ntí'í é xe'é Xuva ko xū'u ña. ⁴⁰ Tsi ini Xúva kō tsi ío ūun nuu i é dií ka va'á iñá kō ne, ntio ña é kūntetu ña tsikan da nté dadí ni'i ña ni kō e ntuvá'a kue'en o nuú Xuva kō.

12

Koto o nūu Jéssu

¹ Ntoó mé'ñu o nī ña te da díi ña'a, ña é dóo kuínti'xe i san. Dukuān né, xo'ō dí, na xtúví xio o da nēé ka nuu i é kanateñu nuu kō, da nēé ka kuetsi é ncho ni'i i kó ne, na kútii o kūnu dú've o itsi e tá'xi Xuva ko kō. ² Koto o nūu Jéssu, tsi kuínti'xe kue'en ñā Xuva kō né, tá'xi ña é kuínti'xe vá'a ko ñā di. Ntō'o Jesuu ntíkā krusi, ntá tsi ña ni kuká'an nuu ña é xí'i ñā yata ó xí'i ñā kini ntāa san, tsí ini ñā tsi te ita ntí'xin é ntō'o ña ne, kutūvi díní ñā nta'a Xuva kō.

³ Kadā kuení va'ā ntó ve nté o dé Jesuu, tsí kutíi ña dá un vá'a tsi ntó'o ña nta'a ñá iō kuetsi i. Dukuān ne, ñá ku kudu'xen ntó, ñá ku nativi iní nto é kuinti'xe nto. ⁴ Tsí nto'ó ne, váta nī'i ntó doxi'i da ntānāa ntée nto é kīnj kaa san. ⁵ ¿Vá kunāa inī ntú nto tsí kata'xi Xuva ko nto itsi, tsí i'xá ña nto? Tsi kaka'án tú'un Xuva kō:

I'xá mī kó, na naka'an o dá ta'xi Tó'o ko o é ntó'o o.

Ñá ku tīvi iní o dá kā'án u tsí ña vá'ā ó kaden.

⁶ Tsí xoo ñá'a, ña e dóo ntio Xuva ko i ne,

kaxé'e ña ña itsi.

Xoó ña'a é kī'i ña e kúvi ña i'xá ña ne,

kaxé'e ña é ntó'o ña,

ka'an ña. ⁷ Kutíi nto nto'o nto ne, kutú've nto, tsí kade Xuva ko ni nto vatā ó de ña ni i'xá ña. ¿Vá iō ntú i'xa é ña kaxé'e uva i itsi? ⁸ Tē ña katá'xi Xuva ko nto itsi vatā ó de ña ni ūn ntíi ntíi i'xá ña ne, ñá te i'xá ntí'xe ña nto. ⁹ Kadā kuení nto di: Dā kú kuetsi o né, uva ko ñūxiví a ne, kata'xi ña ko itsi ne, kaiko ñu'u o ñā. ¿Nté kui ña dií dií ka kuinti'xe kō é kāk'a'an Úva kō, ña tuví e dukún kán, vata koo é nī'i ko ntuví va'á iña ko ntii dañu ntúvi? ¹⁰ Uva kō, ña tuví ñūxiví a ne, dá kuetsi o ne, kata'xi ña ko itsi vatā ó kuini ña é vā'a. Ntá tsi Xuva kō ne, dií dií ka kaidiá'vi dá kata'xi ña ko itsi, tsí ntio ña é ntūvá'a kue'en o váta o va'á ña. ¹¹ Ini ntó tsi ña ntío ko é ntó'o ko, tsí kaexnúu. Ntá tsi rkontuví ne, dá kutú've kō é vīi o é vā'á ne, kuntōo vá'a o, tē kutú've ntí'xe ko kuēnta iña i é ntó'o ko.

Dōo xii kaa té ña kiní o é kāk'a'an Xúva kō

¹² Dukuān né, nāxnuu ka'nu nto nima ntó ne, nakuntítsi ntāa nto. ¹³ Nantuku nto itsi vā'a mí'i ntáka nto, vata koo é ña dií dií ka kuvi nto, vata koo é ntūvá'a vá'a nto.

¹⁴ Kuenta tsi vií nto te kuntōo vá'a nto ni ūn ntíi ntíi ña'a. Kuntikín nto é vā'a, tsi nté uun ña'a ña kiní ña Tó'o ko té ña vií ña é vā'a. ¹⁵ Koto xnto te iō nto é ña kanani'í ka nto é vā'á san é kata'xi Xuva kō. Nā vií ntó vata kaa xuku ūvé san. Tsí da kaidáka xuku ūvé san ni tūku xukú san ne, ku uve ntí'i. Te vií nto é kīni kaa ne, kutú've ta'an nto é vií ña é kīni kaa di. ¹⁶ Ña ku kava ni'i nto ñadī'i é ña te ñadī'i míi ntó; nté ña ku nadikí ntee ntó Xuva ko, vatā o dé Esauu dá nadama ñā é vií ñá i'xa nuu i dá ni'i ña é ka'xī ña. ¹⁷ Ini nto tsí rkontuvi dá xee ntúvi e nāxnuu viko uva ña ña ne, ña tūvī ká iña ña. Kuān te dóo éku ña ne, kuān te dóo nátivi iní ña ne, ña tūvī ká cho'o i.

¹⁸ Ntó'ó ne, ñá ni xēe étsin nto xuku Sinaii san é tīin nta'a nto vatā o dé ña Israeé san kidaā. Nūu xūku tsikán ne, kai'xi ñú'ú san ne, neé kue'en. Dóo ñu'u viko neé san ne, dōo inu tatsin. ¹⁹ Ntē ña ni tekú nto da éku trumpetá san, ntē dá kakā'an tátsin Xuva ko ni ñā. Ña e téku i sán ne, íkan ña é ña ku ka'án ka Xuva ko ni ñā. ²⁰ Tsi dóo ū'ví ña da dóo ntii ka'an Xúva ko ni ñā tsí da xōó ka é xtūvi i dí'in i xuku san, te ñā'á o te kīti ne, kuetsī é kā'ní nuu ña i xúu ne, o kini ña ikāā. ²¹ Tsi dóo donchu'ví kaa é ini ña ne, un tsi nte míi Muisee kaká'an ña: “Koó da kán'i u é kaū'ví ko”, ka'an ña.

22 Ntá tsi ntō'ó ne, xée ētsin nto xuku é nanī Siuun, ñuu mí tuví Xuva kō, ña kantító ntii dañu ntūvi. Ñuú sa'á ne, kaka'an o é ñūú Jerusaleen é tuví e dukún kán, mí'i ntoo ña te nté kaa ánje Xuva kō. 23 Xée nto ikán, mí'i ntoo dñini ña ntánataká nuu, ña ntáduku ntée Xuva kō, ña é ūve na'a dívi i e dukún kán. Xée ntō mí tuví Xuva kō, ña é kaidō kú'vé iña un ntí'í ña'a san. Xée ntō mí ntántoo ña xi'i, ña é vā'á san, ña e ntántoo Xuva ko nima i. 24 Xée ntō mí tuví Jesuu, ñá ntítsi me'ñu nuu Xuva ko ni ñā'a san kuenta iña tú'un xee san é xe'é Xuva ko xū'u ña, tsí éti ña niñi ña vata koo é ntá'vi ña kuétsi kō. Díi díi ka kaidiá'vi niñi ña é niñi Abee. Tsí dā ini Xuva ko niñi Abeé san ne, kaka'an ñá tsi ntanáa ña. Ntá tsi dá kainí ña niñi Jesuú ne, kaka'an ñá tsi kada ka'nu iní ña ni kō.

25 Koto nto é vii ntó kuenta ñá kaka'an ni ko. Tsí tē ña ni nakáku ña Israee dá ña ni ide ña kuenta é kaka'an Muísee ni ña ñúxivi a ne, díi díi ka ña nakáku o tē ña vii o kuéntá nēe é kaka'an ñá tuví e dukún kán. 26 Dá kakā'an Xúva kō kidaā né, tãan ñuxivi san. Ntá tsi veví ne, kaka'an ña: “Uun ito ká xtuku natáan u ñá te da mii tsi ñúxivi sa, tsí un tsi nte e dukún kán di”, ka'an Xúva kō. 27 Dá kakā'an ñá é “uun ito ká xtuku” ne, ncho ka'an ñá tsi nantí'i ña da nēe ka é ió ñuxivi a é ede kú'vē ña. Koó da nuū i iña mii ñá é kuntōo ka. 28 Dukuān ne, nakué'e o sintiá'vi nta'a Xuva kō tsí kaduku ntée o mí kadē kú'vē ña, mí é ña ntí'i. Dukuān ne, ka'nu kuiní ko ni Xuva ko. Kunuu iní kó ña kanī nima

kó, vatā ó ntio ña. 29 Tsí Xuva kō ne, vata kaa ñu'u é kaē'mi é un ntí'í é kīni kaa kaa ña.

13

Nté koo vii o vatā ó ntio Xuva kō

1 Ntō'ó, ña ntákuinti'xe i, ña xtúvī mii nto é kuñima ntó ta'an nto. 2 Ná ku kúnáa inī nto é vā'á koo vii nto ni ñā'a, ña é xēe nú vi'i ntō. Tsí iō ñá'a ne, da xe'é ña vi'i ña ne, íntōo ánje Xuva ko ni ña, kuān té ña ni kutúni ñá te ánje ñā.

3 Naka'an nto tā'an nto, ña ntákuinti'xe i san, ñá ñu'u kutū, vata tsi te ñu'u kutu dadíi nto ni ñā. Naka'an nto tā'an nto, ña dóo ntánto'o i dá kadē xení ña'a san ni ñā, tsí te dā ná kuān koo nto'o nto di.

4 Kuiko ñu'u nto ñadi'í ntó tē tánta'a nto. Mii ña kutuví ni'i nto ñá ne, ñá ku dotó tsí kava ni'i nto tuku ñadí'í san. Kuan kōo vii ñadí'í san ni xī ña di. Tsí Xuva kō ne, kué'e ñā é nto'o da xōo ka ña'a, te ñā e tánta'a, te ñā é vāta tánta'a, te kava ni'i ña ñadí'í é ñā te ñadí'í mii ñā.

5 Ná ku ntí'i inī ntó iña diu'un. Kúntoo dñini ntó ni nēe kudii é ni'i nto. Tsí Xuva kō ne, kaka'an ña: “Nté uun ito ñá xtuví mii ú o. Nté uun itó tē ña vii u ó kuenta”, ka'an ña. 6 Dukuān né, kanī nima ko kivi ká'an o: Xuva kō né, divi ñā é kaxntii ñā ko.

Dukuān ne, ñá ku ū'ví ko.

Ña túvī nee iña é kúvi vii ña'a san ní ko.

7 Naka'an nto ñā'a, ña é nakua'a ntó san, ña é nāñé'e nto tú'un Xuva kō. Koto vá'a nto nté o kuínti'xe ña un tsi da nté xi'i ñá ne, kuan kōo kuínti'xe nto di.

8 Jesucristú ne, ñá kãnadama ña. Kuan tsí ó de ña vevii vatã o dé ña di'na ne, kuan koo vii ña ntii dañu ntúvi. 9 Ñá ku kuntikín ntó da neé ka tuku tú'ún é kãka'an ñá'a. Dií ka vá'a o é kunūu ntii nima ko kuenta iña i é vā'a é kãta'xi Xúva ko kō né, xtuvī mii o nté xkoó ini o iña i é kã'xi o, é ña kã'xi o. Tsí nuu i é kaē'xi o ne, ña te dívī é kaxntii kō.

10 Ió naa ko mí'i tuví uun doméni iña ko é ña kaní'i dutu, ñá ntántikin lei átã san. 11 Iní nto tsí dutu ñá odo nūu iña ñá Israeé san ne, kaxtuvī ñá niñi kití san má vi'i kuíko san é kūvi doméni iña Xuva ko vata koo é ntúv'a ña'a san ni Xuva kō, ntá tsi kae'mi ña kúñu ti átã ñuú ña kã. 12 Dukuan o ntó'o Jesuu ata ñuú san di, vata koo é ntavá'a ña nima ñá'a san kuenta iña niñi mii ña. 13 Dukuãn né, xtuvī mii o é átã san ne, kuntikín o Jesuú, kuãn te kadá xení ña'a san ni ko vatã o dé ña ni ñã. 14 Tsi ñuxiví a ne, ña túvi ñuú ko é kuntuo o ntii dañu ntúvi, ntá tsi ntánantuku o ñūu mí kuntuo o rkontuvi. 15 Dukuãn ne, utén utén nakué'e o doméni nta'a Xúva kō dá kã'an ó tsi dóo ka'nu ña. Dóo diní ña dá nakué'e o ñã s̄intiá'vi kuenta iña Jesuu. 16 Ñá ku kúnáa iní nto é vii nto é vā'a, é xntii nto tã'an nto. Tsi dá kuãn ó de nto ne, vata kaa doméni iña Xuva ko kaa, e dóo ntio ña.

17 Kada ntaa ntó nī ña ntádē kú've iña ntó ne, vii ntó é kãka'an ñá, tsí kade ña kuentá nima nto. Iní ña tsí kuenta iña Xuva ko e ntáde ña nto kuenta. Vii nto vata koo é kunūu diní nima ña, ñá tē é kũnta'xa iní ña, tsí ĵmí'i ntu

kunuu á'vi iña nto te kũnta'xa iní ña?

18 Ka'an ntá'vi ntó iñá nti. Iní nti tsi idé nti é vā'a ni ntó nuu Xuva ko. Da mii é ncho vii nti é vā'a utén utén. 19 Vii nto da xe'e, ka'an ntá'vi nto te ta'xi Xuva kō é dií ka kantí'i naxeé u mí'i ntántoo nto.

I'a ntí'i tutú san

20 Xuva kō, ña kata'xi é kũntoo vā'a o ne, xtuvī ñá kuenta tsí ntii dañu ntúvi vii ña e tá'xi ña xu'u ña ni ko kuēnta iña niñi Jesuu, paxtu va'á ko, dá nantóto xtūku ña ña dá xi'i ña. 21 Na ta'xi Xuva ko ntó é un ntí'i é vā'a é kantio nto vata koo é kūvi vii nto vatã o ntio ña. Na vii ña é vā'a nima ntó, nuu i é vā'a, kuinī ñá, kuenta iña Jesúcristu. ¡Ká'an o tsi dóo ka'nu Cristu ntii dáñu ntúvi! Kuan tsi koo na kōo.

22 Kákãn ú nto, tã'an kó, te kútíi nto nī kó kudii tú'ún sa'a é kãka'an u ni nto, kuãn té ña kué'e tutú san ni de vā'a u. 23 Ntio ko é kūtuni nto tsi e ntíi ení ko Timóteu vi'i útun san. Te kí'xi kantí'i ña ne, kunteka ú ña te amá kixkoto ni'ni ú nto.

24 Ká'an ntó ntiusi ni ún ntíi ntí ta'an kō, ña ntánakuã'a nto ni ún ntíi ntí ña ntáduku ntée Xuva kō. I'a kataxnūu ña ñuú Italiá san ntiusi ntó di.

25 Na naxnuu viko Xuva ko nto, ún ntíi ntíi nto. Sá'a tsí é kã'an u ni ntó.

Tutu e táxnūu Santiau iña ñá Israee

Taxnūu Santiau ntiúsi

¹ Xu'u é Santiaú u ne, kade tsiñu ú iña Xuva ko ni Tó'o ko Jesūcristu. Taxnūu u tú'un sa'á iña nto, ñá ñá e kúvi uxuvi táta ñá Israee nto, da mí'i ká mi ntántoo nto. Ntiusi nto.

Kata'xi Xuva kō e dóo ki'in inī ko nté koo vii o

² Kuntoo dīni nto, tá'an ko, da ntánto'o nto é tūku e tūku nuu i. ³ Ini nto tsi da ntánto'o nto kuenta iña i e ntákuinti'xe nto ne, ntáku'tú've nto é kutíi nto ñá. ⁴ Na kūtíi ká nto vata koo é kutu've vá'a nto, vata koo é ntūvá'a ñá'a nto ne, ñá tē nee iñá kunáa nteē ntó nuu Xuva ko.

⁵ Tē ñá ini nto nee é vā'a é vii ntó ne, kákan nto nta'a Xuva kō. Tsi kantétu ñá é kuē'é ñá é kūtuni un nti'i nti'i ñá'a nee iña é vā'a. Ná káde víni ñá, ntē ñá kada tii ñá ni ntó. ⁶ Ntá tsi te kákan ntó nta'a ñá ne, kanī nima ntó kuinti'xe nto é nantiko koō ñá. Ntē ñá ku dé kuení nto te ñá nantiko koó ñá. Tsi ñá ntádē kuení i sán ne, kuān ntáa ñá vata kaa ntute ñu'u san é kaido ne, kanainu dá kainu tatsín san. ⁷ Tē ñá te kánī nima nto ntákuinti'xe nto da ntaíkan nto nta'a Xuva kō ne, ¿mí'i ntu tá'xi ñá é ntaíkan nto? ⁸ Tsi uun ñá'a, ñá é uvi nuu i kade kuení i ne, nuu nuu tsi kanadama ñá é vii ñá. Tuku vii ñá vevii ne, é tūku vii ñá uten.

⁹ Ta'an ko, ñá e dóo ntā'ví san ne, kuān té ñá nuu á'vi ñá

ñuxiví sa ne, ntá tsi na kutūvi dīnī ñá, tsi dóo nuu á'vi ñá nuu Xuva ko. ¹⁰ Ta'an ko, ñá e dóo kuikā sán ne, na kutūvi dīnī ñá te xūvi kaika ñá. Tsi vata kaa laa é kae'nu má kū'u kan kaa ñá. Tsi uun da'na tsi vé'xi ñuxiví sa. ¹¹ Laa sán ñá ne, uun dá'na tsi kakene ne, kanakó'xo dá káxi'i ñá xuku i ka'ni ngántíi san. Ná vā'á ka kídaa. Kuan kōo kuvi ni ñá kuiká san ñá. Tsi uun da'na tsi nti'i nuu mii ñá ni é iō iña ñá.

Entánto'o kō

¹² Ntē kui vá'a ñá'a, ñá é kakutíi i é kanto'o i. Tsi te kutíi ñá ne, ní'i ñá ntuvi vā'a iña ñá nta'a Xuva kō. Tsi Xuva kō ne, e xé'e ñá xu'u ñá tsi kuntoo ñá ni ñá, xoo é kákuinima i ñá. ¹³ Te iō uun nuu i é kīni kaa é ncho vii o ne, ñá ku kadā kuení ko te nta'a Xuva ko vé'xi, tsi ñá túvi mí'i kēne ñá é vii ñá é kīni kaa né, ntē ñá katá'xi ñá é vii o é kīni kaa ñá. ¹⁴ Tsi nima kīni kaa ko kaikan e dóo ncho vii o é kīni kaa san. ¹⁵ Te kuinti'xe kō é kaikan nima kó san ne, vii nti'xe o é kīni kaa san. Kídaa né, te kuini kō é vii o é kīni kaa san ne, ní'i kō doxi'í san.

¹⁶ Ntō'o tá'an ko e dóo ntio ko, ñá ku kanī nta'ví mii ntó nima nto. ¹⁷ É un nti'i nuu i e dóo va'a, nuu i é nuu é ntaā í ne, ñá tsi é vé'xi e dukún kán. Xuva ko kataxnūu ñá é vā'á mii kō. Tsi ñá ñá ede kú've ñá ñu'u é káxi'í nuu e dukún kán. Nú'ū sán ne, kanadama, ntá tsi Xuva kō ne, ñá kanadama ñá nté un siin. ¹⁸ Tsi mii ñá ntio ñá é nakáku ñá kō da kuinti'xe ko tū'un é nuu é ntaā i iña ñá é ntio ñá é kuvi o vata ntáa i'xa nuu i iña ñá.

Xoo é ntio nti'xe i Xuva kō

¹⁹ Kutuni nto sá'a, ta'an ko, ña e dóo ntio kó ne, ntíto vii nto, un ntí ntí nto, dá ntaíni nto ne, ñá ku dotó tsí ka'an nto. Ná te ūra tsí kudiín nto di. ²⁰ Tsí te kúdiin ó ne, ñá ntáde o é vā'a é ntio Xuva kō. ²¹ Dukuān né, xtúví xio nto da nēé ka nuu í é kīni kaa san. Mii tsí é kuinti'xe nto tú'ūn e xnúu Xuva kō nima nto. Divi tsí é kaidiá'vi é nakáku o.

²² Ntá tsi ña te da mii tsí é kini nto é kākā'an tú'un Xuva kō, tsí kada ntaa nto. Te da mii tsí e ntaíni nto ne, ntaéni nta'ví mii ntó kúñu ntó. ²³ Xoó ña'a é da mii tsí e kaíni ña tú'un Xuva kō ne, ntá tsi ña káde ntaa ña vatá ó kaka'án ne, vata tsi kaa ña é kaito nuu speju kaa ña.

²⁴ Tsí kainí ña nuu ña, ntá tsi dá kaxkokoō ñá ne, ura tsí i kakunaá ini ña nté ito ña.

²⁵ Ntá tsi utén utén nakuā'a nto tú'ūn e dóo va'á san iña Xuva ko, tú'ūn é nakakú kō é kīni kaa san. Xoó ña'a é ña kunáa ini ña tú'ūn é nakuā'a ña, tsí kade ntaa ña é kākā'án ne, naxnuu viko Xuva ko ña.

²⁶ Xoó ña'a é kākā'an ña tsí kantikin ñá Xuva kō, ntá tsi ña káde ña kuenta é kākā'an ñá ne, ¿mí'í ntú nuu é ntaā i é kakuinti'xe ña Xuva kō? Da mii é kaeni ntā'ví mii ña kúñu ña. ²⁷ Te nūu é ntaā í ntákuinti'xe ko Xuva kō né, vii o é vā'á, vii o é ntio ña di. Xntii ó á i'xa kii san ne, xntii o ña dī'í ntā'ví san di nēe e ntátaan núu ña. Ná vii o é kīni kaá vatá ó de ña'a, ña é ña ntákuinti'xe i Xuva kō.

2

Dadū tsi vii o nī dá xōó ka ña'a

¹ Ntō'o, tá'ān ko e ntákuinti'xe nto Tó'o ko Jesūcristu, ña e dóo va'á kue'éen ne, ñá ku nāntii ni'ni nto nté uun ña'a san. ² ¿Nté koo vii nto te xēe úun ña'a mí'í ntánataká nuu nto, ña é nuu nta'a i di'í e kúvi oró ne, ni dōo é ña te nté kaa va'á ne, dadū tsi xee úun ña ntā'ví, ña é nuu doo tsude? ³ Te kiní ntó ña é nuu doo vá'a sán ne, tē ka'an ntó ni ña: “Kutuví ntó i'a mí va'á ó sa”, ne, te kākā'an ntó ni ña ntā'ví san: “Ikan kuntīsin, o kutūvín ñu'u san”; ⁴ te kuān koo ka'an ntó ne, ntádē kú'vē nto tsí ió ña'a sán ne, dií ka nuu á'vi ña é ña nguū san. Ná vā'á o é kuān koo kada kuení nto.

⁵ Kini nto, ta'an ko e dóo ntio ko, tsi é nakaxnúu Xuva ko ña ntā'ví san é dií ka kuinti'xe ña, é nī'í ña é vā'a iña Xuva ko. Tsi kuan ó ka'an Xúva kō é kue'é ña iña ña, da xōó ka ña'a, ña é mēni í ña. ⁶ Ntá tsi divi ntó ne, ntáde xení nto ni ña ntā'ví san. Ntá tsi ¿ñā ntu te ña kuiká san e ntáde xení ña ni ntó? ¿Ñā ntu te divi ña e ntáñu'u ña nto, ntáñe'e ni'í ña nto nta'a ña tsíñu i san? ⁷ ¿Ñā ntu te divi ña e ntáka'an kīni ña iña Cristu, ña e nteé kīmi nto?

⁸ Nto'ó ne, vā'á ó de nto tē ntáde ntaa ntí'xe nto lei é odo nūu mí kākā'an tú'un Xuva kō é na kuñima kó ta'an ko vatá o ntákuinima ko kúñu kō. ⁹ Ntá tsi te dií ka va'a ntáde nto ni ūun ña'a é tuku ña'a sán ne, iō kuetsí nto, tsi ña ntáde ntaa nto é kākā'án lei Xúva kō. ¹⁰ Tsí te ūun ña'a kade ntaa ntí'í ña lei san ne, ntá tsi te ūun tsi nuu i é kakó'xo nteē ñá ne, vata tsi te kākó'xo nteē ña é un ntí'í é kākā'án lei

san. ¹¹ Tsí mii tsi Xuva kō xtúvi ña é ña kuví kiní dikí o ñadĩ'i ñá'a ne, diví ña xtúvi ña é ña ka'ní o ña'a. Tē ña kainj dikí nto ñadĩ'i ña'a sán ne, ntá tsi kae'ní nto ña'a ne, kidáā ne, kakó'xo nteē nto é kākā'an leí san. ¹² Dukuān ne, vá'ā koo ka'an ntó ne, vá'ā koo vii nto di vata kaa ña'a, ña é kī'in ntá'a ña kaxntekú kú've kuenta iñá leí san é nakáku ō. ¹³ Tē ña ni ntunta'ví ini ko ña'a vevii ne, ñá ntuntā'ví ini Xuva ko kō te xee o nta'a ña é xntekú kú've iña ko kidaā. Ntá tsi tē ntunta'ví ini ko ña'a san vevii ne, ni'i kō é vā'á nta'a Xuva kō kidaā.

Ñá te da mii tū'ún ka'an o

¹⁴ Ntō'ó ta'an ko, ¿neé ntu kaidiá'vi i te uun o kākā'an o é kakuinti'xe ko Xuva kō, ntá tsi ña káde ō é vā'a? ¿Kūvi ntu nakáku ō é kuān ó kaka'an o? ¹⁵ Te ūun ta'an ko kataan núu ña é ña tuvi dóo kunūu ña, é ña tuvi é kā'xi ñá ne, ¹⁶ te iō ntó ka'an ntó ni ñá: “Va'a vá'a tsi koo kue'en nto. Xuva ko na tā'xi ña doo é kunūu kutavi nto. Na tā'xi ña é kō'o é kā'xi ntó di.” Te kuan kōo ka'an ntó ne, ntá tsi ña kaxé'e nto é kataan núu ña é kunūu ña, nte é kā'xi ñá ne, ¿neé ntu kaidiá'vi i? ¹⁷ Te xo'ō ntáka'an o tsi ntákuinti'xe kō ne, ntá tsi ña ntáde ō é vā'á ne, ¿mí'i ntu kaidiá'vi i e ntákuinti'xe kō?

¹⁸ Ntá tsi te iō ñá'a é kā'an ña: “Diví ntō né, kakuinti'xe nto Xuva kō. Xu'ú ne, kade ú nuu i é vā'a. ¿Nté ntu koo nañē'e ntó ko tsí kakuinti'xe nto tē ña káde nto é vā'a? Tē kade u é vā'á ne, kutuni nto tsí kakuinti'xe ko é nuu é ntaā i”, koo ka'an ña. ¹⁹ Kakuinti'xe ntō tsí uun tsi Xuva kō. Vá'á ó ni. Ntá tsi kuān o ntákuinti'xe é ña vá'á

sán di ne, ntan'í, tsi ntaú'ví i. ²⁰ ¿Nté kuān nte túntu ntú nto? ¿Na nū'u ntó ini nto tsí ña kaidiá'vi i te da mii tsí é ntákuinti'xe kō ne, ntá tsi ña ntáde ō é vā'a? ²¹ Uva ata ika ko Abraán ne, ¿ñā ntu te kaká'an Xúva kō tsi dóo va'á ña é xnteku ña nú nā kan i'xá ña, Isaa, vata kaa uun doméni iña Xuva ko? ²² Ini nto vē tsí nuu é ntaā i e kuinti'xe Abraán san, tsi dé ntaa ña e kuinti'xe ña. Kutuni ko tsí da ide ña é vā'á ne, dií dií ka kuinti'xe ña di. ²³ Kuan ō kúntaa vatā ó kaka'an tú'un Xuva kō: “Abraán ne, kuinti'xe ña Xuva kō ne, ka'an Xúva kō tsi dóo va'á ña”, ka'an. Kaka'an Xúva kō tsí Abraán san ne, kuví ña ña vá'a tiin ni'i ña.

²⁴ Ini ntó ve, tsí kaka'an Xúva kō tsi va'á ña'a, ña é ña te da míi tsí é kākā'an ña tsí kakuinti'xe ña, tsí kade ña é vā'á di. ²⁵ Kuan ō dé Raá san, ñadĩ'i, ña e ika luku kidaā. Kaka'an Xúva kō tsi va'á ña'a ña, tsí dóo vá'á o dé ña da tsú'un xu'u ña mau iña ñá Is-raeé san ne, xio itsi táxnūu ña ña da nchó ka'ní ña'a sán ña. ²⁶ Tē ña kantíto nima kó ne, ñá vādá mi kaidiá'vi kúñu kō di. Dadíi tsi, tē ña káde ō é vā'á san ne, ñá vādá mi kaidiá'vi i e kuinti'xe kō.

3

Xaa kō

¹ Ntō'ó ta'an mii ko, ñá tē nté sa titín nto é vii ntó mas-tru iña tú'un Xuva kō, tsí ini o tsí dií ka tá'xi Xuva kō é nto'o ko, xo'ō é mas-tru ó, tē ña ntáde ntaa o. ² Un ntí'i ō ntáko'xo ntee ō. Te iō ña é ña kakó'xo nteē ña é kā'an ñá ne, vá'ā kue'en ña. Ntē

ña kakó'xo nteē ña é kīni kaa sán, ³ vatā ó de ō dá kaxnuu ō káa xu'u idú san vata koo é vii tī é ntio kō ne, ña kúvi k'īn tī mí ntio tī. ⁴ Koto nto tun ntōó san di. Ná te nté kaa na'nu. Un vá'a tsi ntii ntaika dá kainu tatsín san. Ntá tsi ña kanakāka sán ne, vava kaa kudii á utun é ntee étī i kan kanakāka nuu ña vata koo é k'īn da mí'ī ká mí ntio ña. ⁵ Kuān ó kuvī nī xaa kō di. Kuān té divī á ta'vi ī é díi ka lú'ntī é kanī kúñu kō ne, ntá tsi dóo ka'nu ncho vii. Kuān té un siin kudii ng'ñū'u ne, ña tē nté kaa kue'e koko ní'ni. ⁶ Xaa kō sán ne, vata kaa ñu'ú san kaa. Nā túvī neé ka ta'vī kúñu kō e dóo kīni ide. Tsi divī kade ī é kativī kanī kúñu kō. Kade ī é tivī ko nī ta'an kō di. Kaka'an xaa kō é kīni kaa é vē'xi dó'vi kan. ⁷ Da neé ka kiti ne, da neé ka láa, da neé ka kóo, da neé ka kiti ntute ne, kuvī kutó'o tī ne, kuān o ntáde tó'ō ñá tī. ⁸ Ntá tsi xaa kō sán ne, xoxó kuvī kada tó'ō i. Nā kākukadin xaa kō é kaka'an é kīni kaa. Kuān kaa xaa ko vata kaa koo é ñu'u tsitu xū'u tī ntidi tī. ⁹ Xaa kō sán ne, kaka'an tsi dóo va'á Xuva kō né, dadī tsi ūra í kaka'an kīni iña ña'a, ña é ede kú've Xuva kō é vata kaa mii ña. ¹⁰ Uun tsi xu'u ko kākii tú'un é vā'á nī tú'un é kīni kaa. Ntō'o tá'an mii ko, sá'ā ne, ña te kuan kóo. ¹¹ Mí kākene ntute ne, ¿vá kúvi ntu é ikan tsi kēne ntute vidin sán nī ntūte uvé san di? ¹² ¿Vá kúvi ntu kii tine'ú san utun ngoñū'u san? ¿Vá kúvi ntu kii ngoñū'u san xo'o tinti'ó san? Dukuān dí, ña kuvī kii ntute vidin mí kākii ntute veñī san.

Xoo e dóo ki'in inī ntí'xe i

¹³ Te iō nto e dóo ki'in inī ntó, e dóo tú've nto ne, kutuni

ko xoo e dóo ki'in inī í tē inī o tsi kade ña e dóo va'á ne, ña kade ka'nu ña. ¹⁴ Ntá tsi tē dóo ntákune'u iní nto, tē dóo ncho nī'í nto iña mii ntó ne, ñá ku ká'an nto e dóo ki'in inī nto. Ká'an ntō é nuu é ntaā i. Nā ku ká'an ntó dovete. ¹⁵ Tsi é ki'in inī ntó san ne, ñuxiví san vé'xi, ña te nta'a Xuva ko nī k'ī'xi. Tsi kuān ó de ña ñuxiví sa di. Tsi nuu i sá'ā ne, nima kīni kaa nto vé'xi, tsi tó'ō e ña vá'á san kata'xi é kuān koo kada kuení nto. ¹⁶ Da mí'ī ka ntákune'u iní ña'a, da mí'ī ká ntio ña iña mii ña ne, ntánaā ña. Ntáde ña un ntii ntī nuu i é kīni kaa. ¹⁷ Ntá tsi te nta'a Xuva ko vē'xi e dóo ki'in inī kó ne, ña túvī nté uun nuu i é kīni kaa. Te kuntikin o tsikan ne, dōo vá'a koo kuntoo o nī ta'an kō, dōo vá'a koo vii o nī ña nee iña é kākā'an tá'an kō. Ntuntā'vī iní ko ña. Nī kú'e'én iní ko vī o é vā'á nī da xóo ka ña'a. ¹⁸ Xoo é ntio i é kuntōo vá'a i ne, na vii ña é vā'á vatā ó ntio Xuva kō ne, kidāa ne, ní'í ntí'xe ña é vā'á koo kuntōo ña.

4

E dóo ncho kuntikin ó ñuxiví san

¹ ¿Mí'í ntu vē'xi du'xēn san? ¿Nté kuí ntánaa tsi mii ntu nto nī tá'an nto? Tsi divī é ntio nima kīni ntaa nto. ² Ío nuu i e dóo ntio nto, ntá tsi ña tuvi iña nto. Dukuān ne, ntaé'ni nto ña'a san é ntákune'u iní nto nī ña, ntá tsi ña ntáni'í nto é ntio nto. Dukuān ne, ntánaa nto ne, ntáde nto du'xēn. Ntá tsi ña kuvī ní'í nto é ntio nto, tsi ña ntaikan nto nta'a Xuva kō. ³ Kuān te ntaikan nto ne, ntá tsi ña ntáni'í nto, tsi ña vá'a o ntaikan nto. Da tī tsi é nantí'í

nto nee iña é ntio nima káni ntáa nto. ⁴ Ntō'o é ña ntáde ntaa nto é kuntikin ntó Xuva kō ne, ¿ñá ini ntú nto tsí tē ntántikin nto é kīni kaa sán ne, ntáxtuvī mii nto Xuva ko? Xoó ña'a, ña e dóo ntio i nee iña é ña vá'a ne, kainchu'vi ñá Xuva kō. ⁵ Ñá te dōto tsi kaka'an tú'un Xuva kō tsí Espíritu ña e tá'xi ña é kunūu nima kó ne, dōo kakukuiñū ñá ko te tūku nuu i ntántikin o, tsi dóo kakuinima ñá kō. ⁶ Ntá tsi díi díi ka kaxntii Xuva ko kō é vīi o é vā'a. Dukuān ne, kaka'an tú'un ñā: “Ñá kaxé'e Xuva kō é kūvi vīi ña'a, ña é ncho vīi ka'nu, ntá tsi dóo diní ña kaxntii ña ña'a, ña é ña káde ka'nu san”, ka'an. ⁷ Dukuān ne, kué'e ntō é na kadā kú've kue'en Xúva ko iña nto. Ntá tsi ñá ku dā vá'a nto é kadā kú've tó'o e ña vá'a san iña nto nté koo vīi nto ne, kidāā né, kunu. ⁸ Kunuu ini ntó Xuva kō né, kunūu mé'ñu ña ntō. Nakate nto nta'a nto, ña vīi ntō é iō kuetsi nto. Ntantoo nto nima ntó, ña vīi ntō é uvi ítsi ntaika nto. ⁹ Na kūnta'xa nima nto. Kueku nto ve kuenta iña kuetsi ntō. Tē xkuntée nto é kīni kaa san kidaā ne, kueku nto vevii. Tē dóo diní nto kidaā ne, kuntōo nta'xa kue'en ntó ve. ¹⁰ Na ntunta'vī ntó nuu Xuva kō né, ña vīi ña nantaa dukūn ñá nto.

É ña ká'an o xoo e vá'a i, xoo é ña vá'a i

¹¹ Ntō'ó ta'an ko, ñá kū ka'an kīni nto iña ta'an nto. Tsi tē xoó ña'a kaka'an ña é kīni kaa iña ta'an ñá ne, xoó kaka'an ntée ña ña ne, kaka'an ntée ña lei Xúva kō san. Kaxntékú ku've ñá lei san te vā'a ne, o tē ña vá'a. Te kuān o kade nto ne, ñá

te káde ntaa nto é kāká'an lei san, tsí mii xntō kade nto ña é kaxntékú kú've iña lei san naa i é káda ntaa nto. ¹² Ntá tsi uun tsi ña e tá'xi lei san. Uun ña'a tsi ña é kadē kú've di. Tsi ña vīi ña ne, kuvi nakáku ña ko, o kuvi nakunáa ña kō di. Ntá tsi ña vīi ne, ¿xoó ntu ña'an é kuvi xntékún kú'ven ta'an o?

Ña ini o nté koo kuvi uten

¹³ Koto nto ve, ña vīi ntō e ntáka'an nto: “Vevii ne, o utén k'ín ntí ñuú tsikán ne, ikan kuntōo ntí uun kuia. Ikan díko ntí vata koo é kué'e diu'un ní'i ntí”, ka'an nto. ¹⁴ Ñá kuān xkoó ka'an nto, tsi ñá ini nto nté koo kuvi uten. Vata ntáa viko nu'ú san ntáa ntuvi iña nto. Uun dá'na tsi ñu'u viko san ne, dá kantava. ¹⁵ Díi ka vá'a ó te ká'an nto: “Te Xuva kō ntio ña ne, kuntōo ntí ne, vīi ntí sá'a ne, o vīi ntí tsikan”, koo ka'an nto. ¹⁶ Vevii ne, dōo ntáde ka'nu nto kuenta iña i e ntáde kuení mii ntō é vīi nto. Ña vá'a o é kuān koo ka'an o. ¹⁷ Xoó ña'a é ini ña nee iña é vā'a vīi ña ne, ntá tsi ña káde ña ne, iō kuetsi ña.

5

Nté koo kuvi nī ña kuiká san

¹ Koto nto ve, xoo e dóo kuika i. Kueku nto ne, kachu'u ntáa nto é vē'xi é ntō'o nto ve. ² Nuui é dokuika nto ne, e té'u ve. E dúku rkídín san dóo nto. ³ É kúdí kaá kuaán nto nī diu'ún kuí'xín nto. ña vīi ntáda ntaa nté o ntí'xe nima nto. Kunaá nto kuenta iña i vata tsi koo te ñu'ú san i'xi nto. Tsi ña te nté kaa dokuika e ntánatee vá'a nto vevii, é kuān sá kaa ntuvi sá'a. ⁴ Ini nto ve, tsi

xá'vī ña kade tsiñu iñá nto kaikan kuetsi kuenta iña nto, é ña ni ntá'vi ñi nto ña dá ixkadá tsiñu ña iña nto. Xuva kō, ña é kadē kû've iña un ntí ntí ne, tēkú ña tsi dóo u'vi ntákuvī ña ntáde tsiñu iña nto, ña e éni nta'ví nto. ⁵ Ñá tē nté kaa vá'a o intóo nto ñuxiví sa. Da mi kuē'en tsi dodíni idé nto. É'xi va'á ntó vata kaa kiti kae'xi dé'en di'na dá ka'ni ñá ti. ⁶ Divi ntó né, dóto tsi tsi'í kuétsi nto ña e dóo va'á ña'a. Xé'e ntó doxi'í ña, ña é ña tuvi kuétsi i né, ntē ña ni nadá'an ña kúñu ñá.

É kūtíi o kuntetu o ne, é ká'an ntá'ví o

⁷ Ntá tsi divi nto, tā'an kó, na kūtíi nto kuntetu nto da nté nainu xtuku Tó'o kō, vata tsī ó de ña kai'xi tsikin san é kākutíi ña kantétu ña é tññ ña kiti i san da nté tē xee ntúvi daví san. ⁸ Na kūtíi ntó di. Ná xtuví mi nto é kuinti'xe nto, tsi é vevíi nainu xtuku Tó'o kō.

⁹ Ení ko, ñá ká'an ntée nto ta'an nto vata koo é ña tá'xi Xuva ko ntó é ntó'o nto. Tsi dóko sa xée ña é tá'xi ña. ¹⁰ Koto nto nté o kutíi ña ka'án naa Xuva ko kidaá da dóo ntó'o ña. ¹¹ Xo'ō ne, ntáka'an o tsi dóo diní ña, xoo é kākutíi e ntó'o i. É tēkú nto nté o kutíi ñá nani Joó san. Ini nto tsi náxnuu viko Xuva ko ñá da kúvi ntó'o ña. Tsí Xuva kō ne, dóo kantunta'ví ini ña kō ne, kata'xi ña ko é vā'á di.

¹² Na tēkú va'á nto sá'á, ta'an ko. Ñá ku natekū nto Uva kō, nté e dukún kán, nté ñū'u san. Na kuiní nto é ká'an nto é nuu é ntaā í vata koo é dá ká'an nto tsí nuu é ntaā í ne, na kūntaa ntí'xe. Te ká'an nto tsí ña'a ne, kuan kōo

nti'xe é ña'a, vata koo é ña ta'xi Xuva ko nto é ntó'o nto.

¹³ Te iō ntó e dóo ntánto'o nto ne, ka'an ntá'vi nto. Te iō ntó e dóo diní nto ne, kata nto nchu'ún Xuva kō. ¹⁴ Te iō ntó e dóo vitá o ini nto ne, kana nto ñatā, ña ntákuinti'xe i san, na ká'an ntá'ví ña iña ña nchokuví san. Na nakútsi nuu ña ña asete kuenta iña Xuva ko. ¹⁵ Te kákuinti'xe vá'a ña kaka'an ntá'ví san ne, ntuvá'a ña nchokuví san, tsi Xuva ko naxntitsí ñá ña. Te iō kuetsí ña ne, kada ka'nu iní Xuva ko ni ñá. ¹⁶ Dukuān ne, ká'an nto ni tā'an nto nee iña é kuétsi nto. Ka'an ntá'ví ntó iña ta'an ntó ne, na ká'an ntá'ví ña iña nto di, vata koo é ntuvá'a nto. Tsi ñá te nté kaa kaidiá'vi te kanñ nima ñá kaka'an ntá'ví ña, ña e dóo va'á nuu Xuva ko. ¹⁷ Ña é ká'an naa Xuva ko kidaá, ña é nani Eliá ne, ñatii vata tsi ntáa o xo'ō. Kanñ nima ñá ka'an ntá'ví ña kidaá é ña kiñ dávi ne, uní kuía ntē dáva é ña nī kiñ kué'en tsi daví san. ¹⁸ Kidáá ne, ka'an ntá'ví xtúku ña é na kiñ daví san ne, taxnuu Xuva ko daví san. Kidáá né, e'nu é tátá ña'a san.

¹⁹ Ntó'o tá'an kó, te iō nto é ntákudana nto itsi é nuu é ntaā í san ne, te tūku ña'a kanantiko koō ñá nto é kuinti'xe xtuku ntó ne, ²⁰ divi ñá é kanantiko koō ñá ña é iō kuetsí i, ña é kaika itsi kini kaa ne, na kūtuni ña tsí kanakáku ña ña doxi'í san ne, ñá kunáá ka ña, tsí kada ka'nu iní Xuva ko ni ña, kuān te dóo kue'e kuétsi ñá.

Tutu é kuvi ũun e táxnũu San Pedru

Taxnũu Pedru tú'un iña ña ntákuinti'xe i da mí'i ka ntántoo ña

¹ Xu'u é Pedrú u ne, pustru iña Jesúcrístú u. Taxnũu u tú'ũn sa'á iña ña é ña te ntóo ñuú mii i, divi ña e ntántoo ñuú Pontú, ni ñuú Galaciá, ni ñuú Capadociá, ni ñuú Asiá, ni ñuú Bitinia, ² ña e náxaxnúu Xuva kō nte dí'na yatā o ntío ña. E tsóo xio Espiritú Sántũ san nto vata koo é káda ntaa nto é káka'an Jesúcrístú ne, vata koo é ntũntoo nima ntó niñi ña. Ná tē nté kaa na naxnuu viko Xuva ko ntō, na tā'xi ña é kuntōo vá'a nto utén uten.

É ntantétu ō é vā'a

³ Ká'an ō tsi dóo ka'nu Xuva ko, divi Uvā Tó'o ko Jesúcrístu, tsi dóo ntũntā'ví ini ña kō né, tā'xi ña é kaku xtuku o ntā'a Jesúcrístu da ntóto xtuku ña é xi'i ña. Dukuān né, kuntōo díni ō é ntantétu o nũu i é vā'a é nĩ'i ko tē kúvi. ⁴ Tsi nĩ'i ko uun doméni é ta'xi Xuva ko iña i'xá ña. Ná kant'i'i doméni san. Vā'ā kue'én ne, ñá kunāā ntii dañu ntũvi. É tũví vā'á iña nto e dukún kan tē xee nto. ⁵ Tsi da xe ntákuinti'xe nto Xuva kō ne, nĩi kue'én ini ña nada'an ña nto vata koo é xee nto mí'i iō tu've é kuntoo nto ni ña. Ta'xi ña é kũtuni nto sá'a ntuvi tē nt'i'i ñuxiví sa.

⁶ Dukuān né, kuvi kuntōo díni nto, kuān te ntánto'o nto vevii uun da'na dá iō nuu i e dóo ntii tũ'un. ⁷ Kāá kuaán san ne, kuān té ña kaxntii ntii dañu ntũvi, ntá tsi ntaé'mi ña

vata koo é nt'i'i un ntii ntii nuu i é ña vā'a e ntádāka. Kuān ó kakuvi ni ntō da ntánto'o nto di. Dukuān ó kant'i'i nuu i é kĩni ntāa é ñũ'u nima ntó ne, kutuni te vā'a o ntákuinti'xe nto. Tsi dii dii ka nuu á'vi i é kuĩnti'xe vā'a nto Xuva kō é vāta kaa kaá kuaán san. Kidāā né, tē kuĩnti'xe vā'a nto, kuān te ntánto'o nto ne, ká'an Xuva kō tsi dóo va'á nto ne, ni'i nto dokoñu'u ntuvi tē naĩnu xtúku Jesucristu.

⁸ Dōo ntio nto Jesucristú, kuān té vata kiní nto ña. Kuān té ña káini ntó ña vevii ne, ntákuinti'xe nto ña. Dukuān ne, ñá tē nté kaa diní nto. Ntē ña xee tá'an tú'ũn é ká'an nto nté kaa e díni nto, tsi vata tsi tē ntōo nto e dukún kãn vevii. ⁹ Tsi da xe e kuĩnti'xe nto ne, é nakáku nima nto.

¹⁰ Ntuvia dí'na ne, ña é ka'án naa Xuva kō ne, ntáka'an ñá nuu i é vā'á san é nĩ'i nto vevii. Dōo nántuku ña, dōo tsixe'e ña kuēnta iña i sá'ā. ¹¹ Xé'e Espiritú Cristu é kũtuni ñá nte dí'na nee iña é vē'xi é ntō'o Cristú, ni nũu i é vā'a é nĩ'i ñá rkontuvi. Dōo dé kuení ñá xoo ná'a ntu é vii ña sá'ā ne, amá ntu kuvi di. ¹² Ntá tsi xe'e Xuva kō é kũtuni ña tsi tú'ũn e ntáka'an ñá ne, ñá tē é vā'á mii ñá, tsi é vā'á mii ntō. Tsi divi tũ'un e ntáka'an ñá ni ntō vevii, ña e ntáka'an ntódo tú'ũn é nakáku ō. Kaxé'e Espiritú Sántũ, ña e táxnũu Xuva kō nte e dukún kãn, é kuān o ntáka'an ñá ne, ñá tē nté kaa ntio ánje sán kutuni ñá nuu i sá'ā.

Kana Xuva ko kō é vā'á kue'en na kuvi o

¹³ Dukuān ne, koo tú've nto. Kuntitō xnto. Ntãñi nima ntó kuntétu nto nuu i é vā'á san

é nī'i nto te naínu xtúku Jesu-
cristu. ¹⁴ Vatā ó de i'xa é kāde
ntaa ne, ñá vīi ka nto é ntio
nima kīni kaa nto, vata ō dé
nto kídaā dá vata kutú've nto
iña Xuva ko. ¹⁵ Ntá tsi é un
nti'í é vīi ntó ne, vīi nto é vā'á
kue'en, vatā ó de Xuva kō,
ña e kána nto. ¹⁶ Tsi kaka'an
tú'un Xuva kō: “É vā'á kue'en
kuvī nto, vata tsi ō va'á mīi u”,
ka'an ña.

¹⁷ Xuva kō ne, kaito ntee
ña kō é un é un o te vā'á o,
tē ña vā'a o kade ō; ñá kāde
ña kuenta xoo ñá'a ō. Tē
ntáka'an nto Úva nto ña ne,
kuntoo koñu'u nto dá kani
ntūvi e tá'xi ña é kuntōo nto
ñuxiví sa. ¹⁸ Ini nto tsi da
nakáku ña kō é dōto tsi ntáde
o nuu i é ña kaidiá'vi vatā
xkoó ini uvata kō, ña intōo
kídaā ne, ñá tē diu'un ni ntá'vi
ña kuenta iña kó, ntē ña té
diu'un kui'xín, ntē ña te káa
kuaan, nté da nēé ka nuu i
é kanatívi. ¹⁹ Tsi niñí Cristu
e dōo nuu á'vi i e ntá'vi ña
iña ko. Cristú ne, vata kaa
a le'ntu é ña tuví nee kuetsí
i, é ña ni kuléntū, kaa ña.
²⁰ Nté dī'na dá iñi ntu'u ñuxiví
san ne, dē kú've Xuva kō é
kuān koo kuvī ña. Ntá tsi dá
nté ntuvi sá'a dá dokó sa nti'í
ñuxiví sa ne, taxnuu Xuva ko
ñā é vā'á tsi mii ntō. ²¹ Tsi
kuenta iña ñá ne, ntákuinti'xe
nto Xuva kō. Tsi Xuva kō ne,
nantóto ña ña dá xi'í ñá ne,
xé'e ña e dōo ka'nu ña'a kúvi
ña, vata koo é kuinti'xe nto
Xuva kō, vata koo é kūtuni nto
tsí nta'a ña vé'xi é un nti'í é
vā'á iña nto.

²² É ntūntoo nima ntó e
kuinti'xe nto é nuu é ntaā i.
Vevii ne, nñi kue'én ini nto
na kuñima ntó ta'an nto, ña
ntákuinti'xe i san. Dukuān né,

koo ntii ntō é kuñima ntí'xe
nto ta'an nto kanī nima nto.
²³ Tsi e ní'i nto ntuví xéé iña
nto é vata kaa te ūvi íto káku
nto. Ntá tsi ña te kuenta iña
uva nto ña é xi'i e káku nto ve,
tsí divi tú'ún Xuva kō é kántito
ntii dañu ntūvi. ²⁴ Tsi uve na'a
kaka'an tú'un Xuva kō:
Un nti'í nti'í ña'a sán ne, vata
ntáa xuku ntáa ña.

E dōo nuu á'vi i iña ña vevii
ne, vata ntáa laa xuku
ntáa.

Kaxi'i dii xuku i sán ne,
kanakó'xo laa i,

²⁵ ntá tsi tú'un Xuva kō ne,
kutūví ntii dañu ntūvi,
ka'an. Tú'ún tsikán ne, divi
tú'un é vā'a e ntáka'an ntódo
ña ni ntō.

2

¹ Dukuān ne, ñá vīi ka nto
nté uun ká nuū i é kīni kaa.
Ñá kanī nta'ví ka nto ta'an
nto. Ná te ūvi nuu i vīi nto. Ná
ku kune'ū iní ka nto. Ná ká'an
ka nto é kīni kaa iña ta'an nto.
² I'xa é dā ve káku ne, dōo
kanantukū é tsitsi. Kuan koo
nantūku nto tú'un Xuva kō dí,
divi tú'un é vā'á kue'en. Kuān
koo kue'nu nto da nté nāni'í
kué'en nto ntuví va'á iña nto.
³ Tsi é ini ntó ve e dōo va'á
Xuva kō.

*Cristú ne, vata kaa xuu é
kántito kaa ña*

⁴ Kí'xi etsin nto Cristu vé,
divi ñā é vatā kaa xuu é
kántito kaa ña. É nakuítá ña'a
san xuú san, ntá tsi Xuva kō
né, divi xūu é nakaxnúu ña, e
ña te nté kaa nuu á'vi i kuenta
iña ña. ⁵ Divi ntō né, vata
ntáa xuu é kántito ntáa nto di.
Kué'e ntō é vīi Xuva ko ni ntō
vata koo é kúvi nima ntó vī'i
ña. Ta'xi ña é vīi ntó dutu
ñá di, vata koo é kue'é nto ña
doméni ntuvi iña nto vata o

ntío ña. Ki'i ña doméni nto, tsí ntuvá'a nto ni ña kuēnta iña Jesúcristu. ⁶ Tsí uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō:

Uun kaa xuu e xtúvi ú ñuú Siuún ne,

uun xuu é nakaxnúu u é kodo nūu,

uun xuu e dóo nuu á'vi i.

Xoo é kakuinti'xe i ne,

ñá kuntā'xa ini ña kuenta iña i,

ka'an. ⁷ Dukuān né, ntō'o e ntákuinti'xe ntó ña ne, ñá té nté kaa va'á ña, kuini nto. Ntá tsi ña'a, ña é ña ntákuinti'xe i ña ne, nto'o ña vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō:

Xúu é nakuíta ña ntáde vá'a vi'i san ne,

divi kúvi xuu ódo nūu éti vi'i san,

ka'an. ⁸ Kaka'an xtúku tú'un Xuva kō:

Naki'í ña'a san xuú san ne,

ntava ntodó ña,

ka'an. Tsí ntava ntodó ña té ña kuinti'xe ña tú'un Xuva kō.

Tsí kuan ó de kú'vē ña é kōo.

⁹ Ntá tsi divi ntō ne, ña'a é nakaxnúu Xuva ko kúvi nto. Dutu iñá rei kúvi nto ne, uun tatá ña'a é ntūntoo nima i kúvi nto, tsi ntáduku ntée nto Xuva kō. Kuān ó ni ntō vata koo é ká'an nto tsi dóo vá'ā o dé Xuva kō tsi e nátavā ñá nto mí'i e dóo neé san ne, da tsóo ña nto mí'i e dóo vá'a kaxi'í nuu mí tuví ña. ¹⁰ Di'na ne, ñá té nee ñá'a nto, ntá tsi vevii ne, ña'a Xuva ko ntō. Di'na ne, xoxó ña'a é kantunta'ví ini ña nto, ntá tsi vevii ne, kantunta'ví ini Xuva ko ntō.

Kada tsiñu nto iña Xuva ko

¹¹ Ení ko e dóo ntio kó nto, vata ntáa ña tuku ñuu ntáa nto, é vata te vē'xí taan xnto ñuxiví sa. Dukuān ne, kaikán u nto té ña vii nto é kīni kaa

é ntio kúñu ntō é kanāa ntée nima nto. ¹² Vá'ā koo vii nto dá ntoo nto mé'ñū ña'a, ña e ñá ini Xúva kō. Dukuān né, kuān te ntáka'an kīni ña iña nto vevii tsí ña te vá'ā ó de nto ne, ntá tsi kīni ña tsi ntáde nt'i'xe nto é vā'a. Kidāa né, te vē'xí Xuva kō é vē'xkada kú'vē ñá ne, ká'an ñá tsi dóo ka'nu Xuva kō.

¹³ Kuenta iña Tó'o ko Jesúcristú ne, kuiko ñu'u nto ūñ ntí ntí ña uve da neé ka tsiñu, kuān té ña tsiñu na'nu i, tsí divi ña é odo nūu ña, ¹⁴ o kuān té ña tsiñu i san é kataxñūu ña. Tsí divi tsiñu ña é kué'é ña na ntō'o ña ntáde é kīni kaa sán ne, ó é ká'an ña e dóo vá'ā ó de ña ntáde ntaá san. ¹⁵ Ntio Xuva kō é kuān koo vii nto vata koo é ña kuvi ka'an ntée ña tuntú san nto, ña é dotō tsi ntáka'an.

¹⁶ Kuān té xoxó ka taxnuu i nto nté koo vii nto, ntá tsi ña ku dotō tsí vii nto é kīni kaa, tsí vii nto é vá'á vata tsí ó de ña ntáde tsiñu iña Xuva ko. ¹⁷ Kuiko ñu'u nto ūñ ntí ntí ña'a san. Kuinima nto un ntí ntí ta'an nto, ña ntákuinti'xe i san. Kuiko ñu'u kué'en ntó Xuva kō. Kuiko ñu'u ntō ñá odo nūu san.

Koto nto nté ó ntó'o Cristu

¹⁸ Nto'o e ntáde tsiñu nto ne, kada ntaa nto e ntáka'an tó'o ntō. Kuān te vá'a ña'a ña ne, ntántunta'ví ini ña nto, kuān te dóo diin ñá ne, ntá tsi kuiko ñu'u nto ña. ¹⁹ Tsí kaka'an Xúva kō tsi vá'ā ó te kutii ó é nto'o ko kuēnta iña nuu i é ña te kuétsi ko, té ntáde ntaa o e ntío ña. ²⁰ Te nī'i nto é nto'o nto te vii nto é kīni kaa ne, ¿va dóo ntu nuu á'vi nto e kūtíi nto é ntō'o nto iña kuétsi nto san? Ntá tsi te kūtíi nto nto'o nto kuenta iña nuu i é vā'a é

edé nto ne, tsíkān é nuu á'vi i, kuiní Xuva kō. ²¹ Divi tsi tsiñu kána Xuva ko ntō é vii nto. Ini nto nté o ntó'o Cristu kuenta iña nto. Dukuān ne, nāñē'e ñá nto nté koo vii nto vatā o dé ña. Kuān tsi koo vii nto di. ²² Divi ñā ne, nté uun ito ña ni ide ña é kīni kaa; nté uun ito ña ni eni ntā'vi ña ña'a. ²³ Dā ka'an kīni ña'a san ni ñá ne, ñá ni nantiko koō ña nté uun é kīni kaa. Dā ntó'o ña ne, ñá ni kā'an ñá te ntaáa ña. Ntá tsi ntáda ña kuenta ntá'a Xuva kō, ña e dóo ini é xntékú kū've va'a. ²⁴ Mii ñā ído ña kuétsi kō kúñu ñā dá xi'i ña ntíkā krusi kan vata koo é ña vii ka o é kīni kaa, tsí vii o da mii é vā'a. Divi ñā ni'i kui'í ña vata koo é ntuvá'a nto. ²⁵ Tsí di'na ne, ntaika xaa nto vata ntáa le'ntu, ntá tsi e ntíko koō nto mí tuví paxtu ntó, ña kanada'an nima nto.

3

Nté koo vii ña e éni vi'i

¹ Dukuān dí, ñadi'í, kuiko ñu'u ntō xii nto, vata koo te iō ña é ña ntákuinti'xe i tú'un Xuva kō ne, nakaku ña, kuān te nté uun tú'un ña ni ka'an ntó ni ñā, tsi dóo vā'ā o ntáde nto utén uten. ² Tsí ini ña tsi dóo vā'ā ó de ñadi'í ñá, tsi dóo koñu'u ña. ³ Ña te e ntántukutu ntō né, ntē ña te dóo vā'ā o ntánekin nto díki nto, ntē ña te kiti e kúvi kaá kuaan kañú'u nto, ntē ña te dú'nu e dóo va'á kue'en. ⁴ Tsi é nuu xū'ú nima ntó kán, e dóo vita ini nto, e dóo ñikādín nima nto. Tsíkān e dii ka nuu á'vi i nuu Xuva ko, tsí divi é ña te kánativi kue'en. ⁵ Tsí kuan o dé ñadi'í va'á san kidaā dí, ña ntákuinti'xe i Xuva kō. Edé ntaa ña e ntáka'an xii ña, ⁶ vata

ō dé ntaa Sárā san é kaka'an Abraan. Kaka'an ñá tsi tó'o ña ñā. Divi ntō ne, i'xá ña nto te vii nto é vā'á ne, nté uun nuu i ña te ntaú'vi nto.

⁷ Divi ntō dí, ñatli, kuenta vii nto ñadi'í nto, tsí ña túvi ntíi ña vatā ó iō ntíi nto. Kuiko ñu'u nto ñā, tsí dadii tsi ni'i nto ntuví va'á iña nto ni ña nta'a Xúva kō. Kuān koo vii nto vata koo é ña te neé kadi nuu i tē ntáka'an ntā'vi nto.

Ña e ntánto'o i e ntáde é vā'a

⁸ Uun ká xtuku nuu i ká'an ú ni ntō. Kuédadii tsi nima ntó, un ntíi ntíi nto. Na káxnúu nto ta'an nto nee iña e ntánto'o ña. Na ntuntā'vi ini nto ta'an nto. Kuinima ntó ña. Nā vii ka'nu nto ni ñā. ⁹ Tē ntáde ña'a san é kīni kaa ni ntō ne, ña nantíko koō nto é kīni kaa sán di. Tē ka'an kīni ña'a san ni ntó ne, ñá ku kā'an kīni nto ni ñā, tsi vā'a koo ka'an ntó ni ñā. Tsi kána Xuva ko kō vata koo é ta'xi ña kō é vā'a. ¹⁰ Tsí uve na'a kaká'an tú'un Xuva kō:

Tsí xoo ñá'a é ntio ña e dóo vā'a koo kuita ntí'xin ntuvi iña ñá ne, kuenta na vii ña é ña ká'an ña é kīni kaa,

é ña kaní nta'vi ña ta'an ña.

¹¹ Na xtuví mii ña é vii ña é kīni kaa ne,

na vii ña é vā'a.

Na nantukū ña nté koo kuntuo vā'a ña ni tā'an ña.

¹² Tsí kainí Xuva ko xōo é vā'á ña'a ne,

katekú ña te kaka'an ntā'vi ña ni ñā,

ntá tsi ña ncho kīni ña xoo é kīni ntáa i,

ka'an tú'un Xuva kō.

¹³ ¿Xoó ntu kuvi vii i ni ntō é kīni kaa te dí mii tsi nuu i é vā'a ntáde nto? ¹⁴ Ntá tsi te nto'o nto kuān te ntáde

nto é vā'á ne, kuntōo dínī nto. Ná ku dā vá'a nto tē xoó ña'a nau'vi ñá nto. Ntē ña kutsú'un nto kuenta iña ña. ¹⁵ Tsí kini vá'a ntó nima nto tsí Cristú ne, dií ka ka'nu ña. Divi ñā e Tó'lo kō. Koo tú've nto nté koo ka'an ntó ni da xóo ka ña'a te tsíxe'e ña ntó nté kui kuínti'xé nto. Ntá tsi ña vií ka'nu nto. Kuiko ñu'u nto ñā. ¹⁶ Vá'á koo vií nto vata koo é dínī kunuū nima nto. Kidáā né, tē ka'an kíni ña'a san iña nto da ntáde nto é vā'a e ntákuínti'xe nto Cristú ne, divi ñā ne, kuka'an nuu ña.

¹⁷ Tsí dií ka vá'á ó te nto'lo kō da ntáde o é vā'á san naa i é nto'lo kō da ntáde o é kīni kaa sán, te kuan kōo é ntio Xuva kō. ¹⁸ Tsí mii tsí Cristu ntó'lo ña dá xi'i ña é uun ito tsi kuenta iña kuétsi kō. Divi ñā é ña tuví kuétsi ñā ne, xi'i ña kuēnta iña ko xo'lo é iō kuétsi kō, vata koo é kī'in ni'i ña ko nuu Xuva ko. Xi'i kúñu ñā, ntá tsi nima ñá ne, ntóto xtuku. ¹⁹ Dukuān o ñé'e ñā, ixka'an ntódo ña m'i'i ñu'u kutū nima ña é xi'í san. ²⁰ Ña tsikán ne, ña intóo kídaā é ña ni kuínti'xe i, kuān te kutíi Xuva kō intétu ña ña ñi dukuān de vá'a Noeé san tun ntóo ka'nu san. Úna ñā'a kudii nakáku ña é ñu'u vá'a ña iní tun ntóo san dá nakuntéku teni nú ntute kán. ²¹ Kuan kōo vevíi ne, ntántada náa o iña ña é nakaku mé'ñu ntute san, tsí nakáku o te ítsi ntute o. Ná tē tsi kúñu dentu kō é ntuntoo, tsí nima ko é ntūvá'a ni Xuva kō kuenta iña Jesúcristu, díví ñā e ntóto xtuku ña dá xi'i ña. ²² Kúntāā ña e dukún kan vē ne, tuví ña diñi kua'a Xuva kō. Doo ntaíko ñu'u ánjē san ñá, ni ūn ntíi ntíi ña odo núu san.

4

Kada tsiñu o vatā o tá'xi Xuva kō é kūvi vii o

¹ Tsi dúkuān né, vata o ntó'lo Cristu ni kúñu ñā ne, kuan koo kadā kuení nto tsí kuví vií nto é ntó'lo nto di. Tsí xoo ñá'a e ntó'lo ña nī kúñu ñā ne, é xtuví mii ña é vii ña é kīni kaa, ² vata koo e dá ntōo ká ña ñuxiví san ne, ñá vií ka ña é ntio kúñu ñā, tsí vií ña é ntio Xuva kō. ³ E xée ntuví é tsoo mii ntó é edé nto vatā o dé ña'a sán di, ña é ña ntákuínti'xe i Xuva kō. Tsi é un ntíi é kīni ntáa ntáde ña. Ncho kada xení ña ni ñadī'i. Ntáde k'i'vi ñā. Da mii kué'en tsi dodíni ntáde ña. Dōo ntáxi'i ña. Ntaínúu ini ña tuku xuva ña e ña ntío kue'en Xúva kō. ⁴ Dā kúdu'va ña e ñá ncho kuve ta'an ká nto ña e ntáde ña nuu i é kīni ntáa ne, ntáka'an kíni ña iña nto ve. ⁵ Ntá tsi nakué'e ña kuenta ntá'a Xuva kō nté o dé ña. Tsí Xuva ko xntékú ku've ña iña ñá ntántito nī ña é xi'í san. ⁶ Dukuān ne, ká'an ntódo ña tú'ūn va'á san nī ña é xi'í san di vata koo é kuntíto ña kuenta iña Xuva kō, kuān te ni'i kúñu ñā é ntó'lo i.

⁷ Dóko sá ntíi un ntíi ntíi nuu i ve. Dukuān né, kadā kuení va'a nto. Diin diin tsi kuntōo nto vata koo é kūvi ka'an ntá'vi nto kaniñ nima nto. ⁸ Uun nuu i e dií ka va'a é vii ntó ne: dōo kuinima ntó ta'an nto utén uten. Tsí te kuinima kó ta'an kō ne, kada ka'nu iní o ni ña, kuān te dōo iō kuétsi ña. ⁹ Ná ku de víni nto vi'i nto é kutúvi ta'an nto. ¹⁰ Tsí e tá'xi Xuva ko tsiñu é vā'a é vii o é un é un o. Na vii ó tsiñu é vā'á san é vā'á ta'an ko vatā ó de ña ñu'u nta'a i tsiñu na'nu é xe'é Xuva kō. ¹¹ Xoó ña'a é káka'an ñá ne, na ká'an ñá vata o xe'é Xuva kō

é kā'an ña. Xoó ña'a é kaxntii ña tā'an ña ne, na kōo ntii ña vii ñá vata o xe'é Xuva ko ntii ñá é vii ñá, vata koo é da nēe ka é vīi ó ne, ká'an ñā'a sán tsi dóo va'á Xuva ko ni i'xā ñá Jesucristu. Ká'an o tsi dóo va'á ña. Na kadā kû've ka ña é un nti'i ntii dañu ntüvi. Kuan tsi koo na kōo.

É nto'o kō é kuntikin ó Cristu

¹² Ení ko e dóo ntio kó nto, ñá ku kadā kuení nto te ñū'u nto mé'ñū ñū'u é kai'xi san é kaīto nteé Xuva ko ntō. ¹³ Ñá ku da kudū'va nto, tsi dīnī koo kuntōo nto e ntánto'o nto vata o ntó'o Cristu, vata koo é dii dii ka diní nto ntuvi tē naínu xtúku ña, tē ntii dītō ña é kaxi'í nuu ka'nu ña. ¹⁴ Te kā'an ntée ña'a san nto tsi ntákuinti'xe nto Cristu ne, dōó diní nto tsi Espíritu Xuva kō e dóo va'a vexkútuvī ñá ni ntō. ¹⁵ Ió ña'a ne, ntánto'o ña e é'ni ña ña'a ne, o du'u ña ne, o dé ña é kīni kaa ne, o kinī nuu ña iña ña'á san. Nta tsi ña kuān koo vii nto. ¹⁶ Ntá tsi te xoó ña'a ntánto'o ña e ntántikin ñá Cristú ne, ñá kúka'an nuu ña. Tsi nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō é xe'é ña é kuān koo nto'o ña kuenta iña ña.

¹⁷ E xée ntüvi é xntékú kû've Xuva kō. Te dī'na xo'o xn-tekú ku've ñá iña kó ne, ¿nté koo vii ña ni ñā'a san, ña é ña ntákuinti'xe i tú'un Xuva kō? ¹⁸ Tē dá kuétsi ntánakáku ña é vā'á san ne, ¿nté koo kuvi nī ña ntáde é kīni kaá san, nī ña é iō kuétsi i san? ¹⁹ Dukuān né, ña ña e ntánto'o ña tsi kuān o ntío Xuva kō é vii ñá ne, ñá kōó da'na é vii ña é vā'a. Na ntáda ña kuentá nima ña nta'a Xúva kō, ña é ede vā'a ña, ña e nté uun ito ña tsoo mii ña ñá.

5

Itsi iña ña ntákuinti'xe i

¹ Vi'a ve ne, ncho kué'e ú itsi iña ñáta, ña odo nūú iña nto. Xu'ú ne, ñatā ú di ne, iní u nté o ntó'o Cristú ne, dadī tsi nī'i ko ni ntō é vā'a é tā'xi ña ko te naínu xtúku ña. ² Kuenta vii nto ña e tá'xi Xuva ko nto vatā ó kade paxtú san kuenta a le'ntu ña. Ñá te kué'e kuétsi ña nto é vii nto, tsi dodīni nto vii nto. Ñá tē é diu'un ntío nto, tsi kanī nima ntó vii nto.

³ Ñá ku vii nto tó'o ña'a, ña e ntáde nto kuenta, tsi nañē'e ntó ña nté koo vii ña vatā o ntáde nto. ⁴ Tē ntii díto paxtu ñá odo nūú san ne, nī'i ntō doméni e dóo va'a é ña kantí'i.

⁵ Dukuān dí, na kuétsi, kuiko ñū'u nto ñata, ña odo nūú san. Un ntí ntī ntó ne, ñá vii ka'nu nto ni tā'an nto. Tsi uve na'a tú'un Xuva ko kākā'an:

Ñá kaxntii Xuva ko ñā'a, ña e ntáde na'nu iña mii i, tsi kaxntii ña ña ntā'vi, ña é ña ntáde na'nu san,

ka'an. ⁶ Ntā'vi tsi koo vii nto nuu Xuva ko, ña e dóo ntii iní i, vata koo é kada ka'nu ña nto tē xee ntüvi. ⁷ Da nēe ka nuu i e ntádē kuení nto ne, ntada nto kuenta ntá'a ña, tsi ña ña kade ña nto kuenta.

⁸ Ntítō vii nto kuntōo nto. Koto nto tsi é ña vā'á sán ne, kanāa ntée nto vatā ó de ñaña, kití kakachu'u ntáa é kaika ti kanantuku ti nee iña é kā'xi ti. ⁹ Ñá vii nto é ntio i, tsi kuinti'xe vā'a nto Xuva kō. Tsi ini nto tsi dadī tsi ntánto'o ta'an nto dá kanī ñūxiví sa. ¹⁰ Ntá tsi tē kúvī é ntó'o kudii nto ne, Xuva ko tā'xi ña é kuinti'xe kue'en nto. Ta'xi ña é kütíi nto é un ntí'í. Ta'xi ña é kütü've vā'a nto nee iña e

ntákuinti'xe nto, tsí ðivi ñā e dóo va'á ña. E kána ña kō é nī'i ko é vā'á nta'a Cristú ne, ntavá'a ña nto. ¹¹ Ká'an ō tsi dóo va'á ña, tsí kuví vií ña é un nti'i ntii dañu ntūvi. Kuan tsi koo na kōo.

¹² Nta'a ení ko Silvanu, ña e dóo de ntaa, kuíni ko, de vá'a ú tutú sa'a vata koo é tā'xi kudií u nto itsi, vata koo é kā'án u ni ntō tsi sá'ā é nuu é ntaā i iña é vā'a e tá'xi Xuva ko kō. Itsi sā'á tsi kuntikin nto.

¹³ Ña ntákuinti'xe i, ñá ntoo ñuú Babiloniá ne, taxnúu ña ntiusi nto. Dadii tsi nakaxnúu Xuva ko ña ni ntō. I'xá ko Marcú ne, taxnúu na ntiusi ntó ði. ¹⁴ Nanume nto ta'an nto é kuinima tá'an nto é nuu é ntaā i.

Vā'a vá'a tsi koo kuntōo nto, un nti'i kue'en dú'va nto, tsi ntáduku ntée nto Cristu.

Tutu é kuvi ūvi e táxnū San Pedru

Taxnū Pedru tú'un iña ña ntákuinti'xe i

¹ Xu'u é Simuun Pedrú u ne, kade tsiñu ú iña Jesúcrístú ne, pustrú u iña ña. Taxnū u tú'ūn sa'á iña nto, tsi é nī'i nto é dadii kuinti'xe nto nī kó, tsi dóo vá'ā ó de Xuva ko ni Jesúcrístu, ña é nakáku kō ne, ñá káde ña kuenta xoo ná'a o. ² Díi díi ka kue'e na tā'xí Xuva kō é vā'á iña nto, é kuntōo vá'a nto, tsí ini nto Xuva kō ne, iní nto Tó'o ko Jēsuú di.

Nte ntáa ña ntákuinti'xe i

³ Tsi dóo ntii iní Xuva kō né, ta'xi ña kō é un nti'í é kantio kō é nī'i ko ntuví va'á iña ko, é un nti'í é kantio kō é vīi o é vā'a, tsí ini o ña. E kána ña kō, tsi dóo ka'nu ña ne, dōo va'á ña di. ⁴ Dukuān ne, e tá'xi ña ko xū'u ña é vīi ñá nuu i e dóo ka'nu, nuu i e dóo nuu á'vi i, vata koo é ntuvá'a nima ntó vata kaa mii ña, te xtuví mii nto é kánatívi ñuxiví san é ntio nima kīni ntáa nto. ⁵ Dukuān né, di'na na kuinti'xe nto ne, kidáa né, kanīi nima nto vii nto é vā'á di. Kidáa né, nakuā'a ká nto vata koo é ku'uve nto iña Xuva kó di. ⁶ Ná vīi ka nto vatā ó ntio nima kīni ntáa nto. Na kūtíi nto é un nti'í né, kunuu iní ntó Xuva kō. ⁷ Kuinima ntó ta'an nto, ña kuinti'xe i sán ne, kuinima ntó da xóo ka ña'a di.

⁸ Tē ini nto nuu i sá'a ne, kuān koo vii nto utén utén ne, kunuu á'vi ntuvi iña nto. Ñá tē é ntaā i é iní nto Tó'o ko Jesúcrístu. ⁹ Xoó ña'a, ña é

ña káde nuu i sá'a ne, vata kaa ña kuāa kaa ña, vata kaa ña é ña káxi'i va'á nuu i. É kūnaá ini ña tsi é ntuntoo nima ña kuétsi é edé ña kídaā. ¹⁰ Dukuān né, ta'an ko, díi díi ka ntukū nuu iní nto é kūtuni vá'a nto tsí nuu é ntaā i é nakaxnúu Xuva ko ntō, e kána ña nto. Te kuān koo vii nto ne, ñá kō'xó ntēé ka nto nuu i é kīni kaa. ¹¹ Kidáa ne, ña kada vini ku'éen tsi Xuva kō é kī'in nto mí kadē kú've Tó'o ko Jesúcrístu, dívi ña é nakakū ñá ko, ntii dañu ntūvi.

¹² Dukuān ne, nguentúvi nanu'u u iní nto nuu i sá'a, kuān te é ini nto, kuān te ntákuinti'xe vá'a nto é nuu é ntaā i e téku nto. ¹³ É vā'á, kuiní ko, é ká'an ka u é naka'an ntō sá'ā, dá tuví ka u ñuxiví san. ¹⁴ E tá'xi Tó'o ko Jesúcrístu é kūtuní ko tsí ña na'á ka kutūví u ñuxiví sa. ¹⁵ Dukuān ne, kaxío ntii u é nakuā'a vá'a ú nto sá'ā vevíi, vata koo é naka'an nto nūu i sá'a rkontuvi dá xoxó ka u.

Iní nti e dóo ka'nu Cristu

¹⁶ Tú'un é nañe'é nti nto kuenta iña i é nañu xtúku Tó'o ko Jesúcrístu é ña te nté kaa ntii iní ñá ne, ñá te ni tāvá dikí mií nti, tsi ini nti ntuxnúu mií nti Tó'o kō e dóo ka'nu ña'a ña. ¹⁷ Tsi xé'e Xuva kō e dóo va'á iña ña, é kuiko ñu'u o ña. Tsi díto nte e dukún kan vē'xí tatsin Xuva ko, kaká'an, "Sá'a Í'xá mií ko e dóo kakuinimá ko, e dóo diní ko ni ñá", ka'an. ¹⁸ Nti'í ne, tēkú nti tatsin san é vē'xí nte e dukún kán, tsí dadii ntōo ntí ni ña rki uku kuikó san.

¹⁹ É kūtuni ko tsí nuu é ntaā i é ntáka'an ná'a san kídaā, ña é ka'an naa Xuva ko. Vá'ā ó te vii ntó kuenta tú'ūn e

ntáka'an ñá san, tsí vata kaa ñu'u é káxi'í nuu mí nēé san é dā nté xēe ntúvi tē naínu xtúku Cristu é náxi'í nuu ña nima nto. ²⁰ Ntá tsi di'na kantio é kūtuni nto tsi tú'ún é ūve na'a kaká'an Xúva ko kuēnta iña nuu i é kūvi ne, ñá te da xōo ka ña'a ni tāvá dikí mii ña. ²¹ Tsi ña é ká'an naa Xuva ko kidaā ne, ñá te dikí mii ña ni tává ña é ntáka'an ña, tsí Espiritū Sántū san nañé'e ñá ña nté koo ka'an ña.

2

Ña'a, ña e ntánañē'é dovete (Judas 4-13)

¹ Ntá tsi kidaā ne, xío ña'a e táva dikí mii ña é ká'an ña dovete ne, kuān koo vií ña'a san ni ntó di. Naku'a'a ña nto tú'ún é ña te tú'un Xuva kō. Nakua'a xu'ū ñá nto nchú'un vetē é kaido doxi'í. Ká'an ña tsi ña te Xuva kō ña é nakakū ña. Ntá tsi kantí'í tsi nakūnaā mii ña kúñu ña. ² Ná te da dií ña'a kuntíkin ñá ña é vií ña é kini kaa vata ó de ña di. Kuenta iña ñá ne, ká'an kīni ña'a san iña itsí va'á san. ³ Dōó ntio ña diu'ún ne, nañé'e ñá nto tú'ún é kudií dovete vata koo é kukuika ña kuēnta iña nto. Ntá tsi nte éma tsi iō tu've é ntō'o ña. Ña ná'a ka dá nī'í ñá doxi'í san.

⁴ Ná ni de ka'nū iní Xuva ko nī ánjē san é ede é kini kaa, tsí nakuíta nuu ña i dô'vi kan mí nēé kue'en, mí ku'un kutu dā nté xēe ntúvi é xntékú kū've Xuva ko ūn ntí ntí ña'a. ⁵ Ná ni ntuntá'ví ini ña ñatā, ña intóo kidaā di. Mii tsí Noeé san é ká'an ntódo ña tú'ún va'á san ne, náakú Xuva ko ña, ni ū'xe ñá'a ká, dā náxntekū ñá ntute é nakūntéku teni dá kani ñūxiví san, mi ntántoo ña kini ntáa

san. ⁶ Ē'mi kue'en Xúva ko ñūú Sodomá, ni ñūú Gomorá di. Ntáda ña xaa é un ntí'í, vata koo é na kīni ña kini ntáa san nté koo nto'o ña di. ⁷ Ntá tsi nakáku ña ña é nanī Loó san, tsi dóo va'á ña'a ña. Dōo u'vi kúvi ña tsi dóo ntáde xení ña'a san.

⁸ Dōó dutsí kuíni ña ntáduku ntée Xuva kō san dā iní ña nté o de ña ñūú ña, da téku ña e dóo ntáka'an kīni ña'a san. Nté émá tsi ña ni ntio kué'en ña nté o de ña ntántoo ni'í ña. ⁹ Iní Xúva kō nté koo nakáku ña ña ntáduku ntée ña da ntánto'o ña. Iní ña nté koo kué'e ña é ntō'o ñá kini ntáa sán di dā nté xēe ntúvi é xntékú ku've ñá ña'a san. ¹⁰ Dií dií ka kué'e ña é ntō'o ña ntáde e ntáka'an nima kīni ntáa ña, iña ña é ña ntaíko ñu'u ña odo nūu iña ña. Ná tē ntákuka'an nuu ña; ntáde ña da nēé ka nuu i é ncho vií ña. Nté ña ntaú'vi ña é ká'an ntee ña ña é odo nūu e dukún kán. ¹¹ Ntá tsi mii ánjē sán ne, kuān te dií ka ntii iní ñá ne, kuān te dií ka kúvi vií ña ne, ntá tsi ña te ntáka'an ntée ña ña nuu Xuva ko.

¹² Ntá tsi ña kuān ntáa sán ne, vata ntáa kiti é ña tuví nee ntáde kuení ti ntáa ña. Ntáde ña vata tsi káan iní ña. Kiti sán ne, ntánakaxa ti ne, da ntátin ña ti ne, da ntaé'ni ñá ti. Kuan ntáa ña di. Tsi ntákuka'an kīni ña nuu i é ña ntákutuni vá'a ña ne, kuān tsi koo kúvi ña di vata ó kaxi'í kiti san. ¹³ Nto'o ñá dí vata tsi ó nánto'o ña ña nguí san. Dōó diní ntoo ña vata tsi káan iní ña, da nēé ka tsi ura. E dóo dentu ña. É kuíni ña e ntáde ña doka'an ne, dōo diní ña ntaé'ni nta'ví ña nto da ntaé'xi dadí ña ni ntō.

¹⁴ Da xōo ka ñadí'í ntaíni ña ne, ncho kini dikí ña ña.

Ñá kantá'á ña e ntáde ña é kīni kaa. Ntáde ña vata koo é kuntīkin ña'a san ña, ña é vata kutú've vá'a i iña Xuva ko. É kutú've ña é ki'i ña da neé ka nuu i é ntio ña. Ntá tsi dóo ni'i ña é nto'o ña nta'a Xuva kō. ¹⁵ Xtuvī mii ña itsi va'á san ne, dá dotō tsi ntaika ña. Ntáde ña vatā o dé Balaan, i'xá Beu, ña e dóo ntío i é ni'i diu'un dá edé ña é kīni kaa. ¹⁶ Ntá tsi uun buru de tíi ti ni ña kuēnta iña kuétsi ñā. Kuān té ña kuvi ká'an búru sán ne, ntá tsi ni'i ti tatsin ñá'a, kaka'an ti é ña ku dé ka ña é kīni kaa.

¹⁷ Ña kuān ntáa sán ne, vata ntáa pusu é itsi núu ntáa ña, vata ntáa viko é kue'en ni'i tatsin. Ní'i ñā é ntō'o ña ntii dañu ntuvī dá kuntōo ña mī dóo neé kue'en, e xtúvī tu've Xuva ko iña ña. ¹⁸ Tsi da doto tsi ntáka'an ñá nuu i e dóo na'nu ne, ntáde ña é kō'xó nteé xtuku ña'a san nuu i é kīni kaa, ña é dā vé kii nteé xio ta'an ña e ntáde é kīni kaa san. ¹⁹ Ntáka'an ñá ni ñā'a san tsi kuvi kaka xaa ña ve, ntá tsi ntáde tsi mii ñā é káde tsiñu ña iña i é kīni kaa san. Tsi da neé ka nuu i é kuvi vii ni ūun ña'a ne, divī é kūvi tó'o ñā. ²⁰ Te xtuvī mii ña nuu i é kīni kaa é ió ñuxiví san te ini ña Tó'o ko Jesūcristu, ña é nakáku kō ne, ntá tsi te kīni nuu xtúku ña nuu i é kīni kaa sán ne, te kūvi vii é kīni kaa san ni ñá ne, da dií dií ka nta'ví de ña é vata kaa di'na. ²¹ Dií ka vá'á o té dí ña ni ini kue'en ña itsi vā'á san é xtuvī mii ña da rkontúvi é ini ña tú'un Xuva kō é naku'á ña'a san ña. ²² Kuan kōo kúvi ni ña vatā xkoó ka'an ñá'a san: "Kanakanaxí xtuku tñā san e ntú'xen ti. Kanakutsi o kūsín san ne, ntá tsi kanakunúu nto'o xtuku ti nto'xo san",

xkoó ka'an ñá'a sán di.

3

Nainu xtúku Tó'o kō

¹ É uvi ito táxnūu u tú'ūn san iña nto, ení ko e dóo ntio kō nto. É uvi ito kaka'án u ni nto sá'a vata koo é kuntitō nto é kadā kuení va'a nto. ² Nanū'u ntó iní nto nté o ntáka'an ñá'a, ña é ka'án naa Xuva ko kídaa, ni tú'un e xtúvi Tó'o kō, ña é nakáku kō, é nañe'e ñá kō.

³ Di'na kutuni va'á nto sá'a: tē xee ntúvi é dokó sa ntí'i ñuxiví san ne, ki'xi ña'a ña é narkíntéé Xuva kō, ña é dotō tsi vii é ntio nima kīni ntáa í ne, ⁴ ká'an ñā: "¿Nté ntu o kúvi ni tú'un é káka'án Cristu é nainu xtúku ña? Un tsi nte dá xi'i úvata ika kō né, kuan tsi ó kakuvi vata o kúvi nte ntúvi dá iñi ntu'u ñuxiví sa", koo ka'an ña. ⁵ Ña kuān ntáa sán ne, ña ntío ña kutuni ña tsi nté ntúvi di'na xtúvi Xuva kō é kōo e dukún kan ni ñuxiví sa. Nté iní ntute kan vē'xí ne, mé'ñū ntute san túvi di. ⁶ Ntá tsi ntute san kúvi ide é nakunáa ñuxivi e itúvi kídaa dá nākuntéku. ⁷ Ntá tsi xtúvi xtuku Xuva ko, káka'an ña tsi e dukún kan ni ñuxiví sa é ntoo veví ne, é natsoo va'a ña é ká'mi ña ntuví dá xntékú ku've ñá iña ña'a, ntuví dá nantí'i ña ña'a, ña é ña ni kuintí'xe i ña.

⁸ Ñá ku kūnaá ini nto sá'a, ení ko e dóo ntio ko, tsi é uun ntuví ne, vata kaa uun míil kuía, kuini Tó'o kō ne, uun míil kuía ne, vata kaa uun ntuví, kuini ña. ⁹ Ñá te kanakuí Xuva kō é káda ntaa ña tú'ūn e tá'xi ña xu'u ña. Ió ña'a sán ne, kuān o ntáde kuení ña. Ntá tsi Xuva kō ne, kantétu ña kuenta iña nto dá

kuii dá kuii tsí, tsí ña ntío ña é kúnaa nté uun ña'a. Ntío ña é natívi iní un ntíí ntíí ña'a san kuétsi ña.

¹⁰ Ntá tsi xee ntúvi te vèxkada kú've Tó'o ko ñuxiví sa. Da nées iní tsí kō nainu ña vata kaa uun ña du'u. Kidāā né, uun ito tsi ntí'i e dukún kán é dóo donchu'ví koo kañú'u ne, uun ito tsi koko kue'én da nées ka ntí'i é ió ñuxiví sa di.

¹¹ É iní o tsí kuan koo kuvi nī é un ntí'í né, jdukuān ne, víi nto é vā'á, víi nto da mii kuē'en tsi é ntío Xuva kō ¹² da ntantétu nto ntuvi é ntixkada kú've Xuva kō! Víi nto vata koo é nainu kantí'i ña. Ntuvi tsikán ne, koko e dukún kán ne, naku've é un ntí'í. ¹³ Ntá tsi tá'xi ña xu'u ña tsí koo e dukún xēé ni ñuxiví xēé san, mí'í é ña te nté kaa vā'a koo. Sá'ā e ntántétu ō.

¹⁴ Dukuān ne, ení ko e dóo ntio kó, nī dukuān ntantétu nto é kuān koo kuvi sá'ā né, koo ntii nto víi nto é vā'á san vata koo é kuvi ka'an Xúva kō tsí ña tuví nee nuu i é ña vā'ā nima ntó, ntē ña tuví nee kuétsi ntō, tsí ntoo vā'a nto. ¹⁵ Kiní nto tsí da kuii dá kuii tsi kántétu Xuva kō vata koo é nakáku ō. Kuān ó kaka'an tá'an kō Pablú san di, ña e dóo ntio ko, da táxnūu ña tutú iña ntó, vata ō xe'é Xuva kō e dóo kí'in iní ña. ¹⁶ Un ntíí ntíí tutu é kataxnūu ña ne, é kaka'an ñá iña i sá'a. Ió nuu i e dóo ví'xín ō é kaka'an ña. Ña e ñá iní, ña é vāta kuintí'xe vā'a i ne, ntánadama ña tú'ūn Pablu, vātā ó de ña ni tū'ún Xuva kō é nguui san. Ntá tsi kuenta iña mii ña é kī'in ña dô'vi kan.

¹⁷ Dukuān ne, ení ko e dóo ntio kó, di'na kutuni nto sá'ā ne, koto nto te ña kuntíkin nto

ña'a, ña e ntáde nuu i e dóo xii kaa, vata koo é ña xtuví mii nto é kuintí'xe vā'a nto, ¹⁸ tsi dií dií ka kutu've nto iña Tó'o ko Jesūcristu, ña é nakáku kō. Ká'an ō vevíi ni ntii dañu ntúvi tsi dóo ka'nu ña. Kuan tsí koo é ká'an u ni ntō.

Tutu é kuvi ūun e táxnū San Juan

Ŋa é kāta'xi ntuvi iña ko

¹ I'a ntaa ntí ni ntō iñá Cristu, ña é dukuān tuvi dá iñi ntu'u ñuxiví sa. Tékú nti iña ñá ne, ĩní nti ña nuu mií nti di. Ito nteé nti ña ne, tiin nta'ā ntí ña di. Ŋa sá'ā ne, ña é kaka'an o e Tú'un Xuva kō, ña e tá'xi ntuvi iña ko. ² Tsi tá'xi Xuva kō é kīnī nti ña kata'xi ntuvi iña ko. ĩní nti ña ne, kaka'án nti ni ntō é nuu é ntaā i iña ña. Kaka'án nti ni ntō ve iña ña'a san, ña kata'xi ntuvi iña ko é ña kantí'i. Tsi dukuān tuvi ña ni Xuva kō nte ntúvi dí'na ne, tá'xi Xuva kō é kīnī nti ña. ³ Kaka'án nti ni ntō nee iña é ini ntí, nee iña e téku ntí, vata koo é kuédadii tsi nima nto ní nti vata tsí ó e kuédadii tsi nimá nti ni Xuva ko ni I'xā ñá Jesucristu. ⁴ Sá'ā é kaka'u ntí iña ntó vata koo é kuntōo díni kue'en ntó ni nti.

Ŋá te neé te niñú Xuva kō

⁵ Tú'ūn sa'á nañé'e Jesucristú nti ne, kaka'án nti ni nto vē. Vá'ā kue'en Xúva kō. Ŋa túvi nee iña é kīni kaa iña ña. ⁶ Tē ntáka'an o tsí dadii tsi o ni ñā ntá tsi ntáde o é kīni kaa ne, ntáka'an ó dovete; ñá tē nuu é ntaā i e ntáde o é vatā ó ntio Xuva kō. ⁷ Ntá tsi te vii o é vā'á vatā ó de Xuva kō ne, kuédadii tsi nima ko ni ta'an ko un ntíi ntíi o. Kídaā ne, niñi I'xā ñá Jesucristu kanakate kuétsi kō.

⁸ Te kā'an o tsí ña tuvi kuétsi kō ne, ntaéni nta'ví mií o kúñu kō. Ŋá ntántikin ntí'xe o itsi Xuva kō. ⁹ Te kā'an o ni Xuva ko tsi iō ntí'xe kuétsi kō ne,

ini o tsi vii ña é vā'á ne, kada ka'nu ini ña ni ko kuétsi kō. Nakate ña nima ko é un ntí'í é kīni kaa san. ¹⁰ Te kā'an o tsí ña tuvi kuétsi kō ne, vata tē ntáka'an o tsí vete Xuva kō. Ŋa ntákuinti'xe ko tū'un é kaka'an ña.

2

Kanada'an Cristu ko

¹ I'xá mií ko, i'a kaka'án u ni nto sá'a vata koo é ña vii nto é kīni kaa. Ntá tsi te vii o é kīni kaa ne, iō xoo é nada'an i kō nuu Xuva ko. Jesucristu ñá ne, vá'ā kue'én ña. ² Tsi ntá'vi Jesuu iña kuétsi kō da éti ña niñi ña ntíkā krusi kan. Ŋá te da mií tsi iña kuétsi mií kō, tsí iña kuétsi e ntáde un ntíi ntíi ña ntoo ñuxiví sa.

³ Kutuni ko tsí ini ntí'xe o Jesuu te ntáde ntaa o é kaka'an ña é vii o. ⁴ Xoó ña'a é kaka'an ña tsí ini ñá ña, ntá tsi ña káde ntaa ña é kaka'an ñá ne, da mií kué'en tsi é kaka'an ñá dovete. Ŋá ĩni ka'án ña é nuu é ntaā i. ⁵ Ntá tsi xoo ñá'a é káde ntaa ña é kaka'an Xúva kō é vii ó ne, kakuinima ntí'xe ña Xuva kō. Dukuan o kútuni ko te I'xa é káduku ntée ntí'xe Xuva kō. ⁶ Xoó ña'a é kaka'an ña tsí uun tsi nima ñá ni Xuva kō né, na vii ña é vā'á vatā o dé Jesuu.

Tū'ún xee é kaka'an Xúva kō é vii o

⁷ Ntō'o, tá'an ko e dóo ntio ko, ñá te nūu i é xee san é kaka'án nti ni ntō. Kaka'an xtúku ntí ni nto nūu i é ini nto nte ntúvi dí'na. Tū'ún san e téku nto kídaā ne, sá'a kaka'an xtúku ú ni ntō. ⁸ Ntá tsi i'a kade vá'a ú uun tú'ún xee é nuu é ntaā i iñá Cristú ne, iña ntō di. Tsi kaita ntí'xin é kīni kaa san tsi é xee nuu i é nuu

é ntaā í, vatā ó kaita nti'xin é nēé san dá kākene ngántí san.

⁹ Te iō ntó ntáka'an ntó tsi ntaíka nto mí káxi'í ne, ntá tsi ntákune'u iní nto ni tā'an nto ne, vata te ntaíka dukuan ntó mi é nēe. ¹⁰ Xoo e ntákuinima í ta'an í ne, vata tē ntoo ña mi é káxi'í. Nā ntō ká ña vií ña nuu í é kīni kaa. ¹¹ Ntá tsi xoo e ntákune'u iní í ni tā'an í ne, vata te ntaíka dukuan ña mi é nēe. Nā ini ña nté koo vií ña, tsí vata tē ña kaxí'í nuu ña mí'í ká'ín ña, tsi dóo nee.

¹² Kaka'án u ni nto, í'xa, tsi e dé ka'nu iní Xuva ko kuētsí nto tsí xi'í Jesús kuénta iña nto. ¹³ Kaka'án u ni nto, ūva, tsí ini nto ña é tuví di'na da iñi ntu'u ñuxiví sa. Kaka'án u ni nto, na kuētsi, tsi e kúvi idé nto ní tó'ō e ña vá'ā san.

Kaka'án u ni nto, í'xa, tsí ini ntó Xuva kō. ¹⁴ Kaka'án u ni nto, ūva, tsí ini nto ña é tuví di'na da itúvi ñuxiví sa. Kaka'án u ni nto, na kuētsi, tsi dóo iō ntí ntó, tsí ini va'á nto tú'un Xuva kō ne, e kúvi idé nto ní tó'ō e ña vá'ā san.

¹⁵ Nā ku kuiníma ntó nuu í é kīni ntáa san é iō ñuxiví sa; ntē ña ku dé kuení nto é vií nto é kīni kaa vatā ó de ña'a, ña é ña ntákuinti'xe í san. Xoo é kákuinima í nuu í é kīni ntáa san é iō ñuxiví sa ne, ña kákuinima ñá Xuva kō. ¹⁶ É un nti'í nūu í é kīni ntáa é iō ñuxiví sa ne, ña te nta'a Xuva ko vē'xi, tsí i'a tsi kí mii ñuxiví sa. Nee iña é ntio nima kīni kaa ko, nee iña é kīni kaa é koto ō, nee iña é káde í é vií o e dóo ka'nu ña'a o ne, sá'ā é káta'xi ñuxiví sa. ¹⁷ Kué'en kánti'í ñuxiví sa ní é un nti'í nūu í é kīni ntáa. Ntá tsi xoo ñá'a é káde ntaa ña é

ntio Xuva kō ne, kutuví ñá ni Xuva ko ntii dañu ntūvi.

Nee é nuu é ntaā i ne, nee é dovete

¹⁸ Í'xá mii ko, dokó sa nti'í ñuxiví sa. Tēkú nto tsí ki'xi uun ña'a, ña kada ne'u iní ní Cristu. É títín ña xée ñá ve. Dukuān ne, kutuni ko tsí dokó sa nti'í ñuxiví sa ve. ¹⁹ Nā kuān ntáa sán ne, kīi nteé xio ña kō, é dadíi íka o ni ña, tsí ña te kuédadíi nima ñá ní kō. Tē dí uun tsi nima ñá ní kō né, kuan tsí o ntaíka dadíi o ni ña. Ntá tsi kīi nteé xio ña kō vata koo é tidito tsí ña te iña ko ña é un nti'í ña.

²⁰ Ntá tsi Jesuú ne, tā'xi ña Espíritū Sántū é kunūu ña nima ntó vata koo é kūtuni ntó nee iña é nuu é ntaā í iña ña. ²¹ É kuān ó kaka'u ú ne, ñá te kakā'án u é ña ini nto nee iña é nuu é ntaā í, tsí ini vá'a nto. Da nēé ka dovete ne, é ini nto tsí ña te nuu é ntaā í. ²² ¿Xoo ntu e dóo vete í? ¿Ñā ntu te ña é káka'an tsí Jesuú ne, ña te dívi ña é taxnuu Xuva kō? Nā kuān ntáa sán ne, kade ne'u iní ña ní Cristu, tsí kaka'an ña tsí ña te nuu é ntaā í é dadíi Xuva ko ní I'xā ña. ²³ Xoo ña'a é káka'an ñá tsi Jesuú ne, ña te dívi ña é taxnuu Xuva kō ne, ñá ini ña xoo é Xuva kō dí. Ntá tsi xoo ña'a é káka'an ñá tsi taxnuu nti'xe Xuva ko I'xā ñá Jesuú ne, ini ñá Xuva kō dí.

²⁴ Dukuān né, xnūu nto nima nto tú'un e téku nto dí'na. Te naka'án ká nto tú'un sa'á ne, kuvi uun tsi nima ntó ni Xuva ko, ni I'xā ña. ²⁵ Jesucristú ne, xé'e ña xu'u ña tsí ta'xi ña ntuvi vā'á iña ko ntii dañu ntūvi.

²⁶ Kaka'án u ni nto sã'a tsí iõ ñá'a é ncho kani nta'ví ña nto. ²⁷ Ntá tsi é nĩ'i nto Espiritū Sántū sán ne, ñá kantio é nakuã'a tuku ña'a nto. Tsi e tá'xi Jesūcristu Espiritū Sántū sán ne, divi ña kanañē'e ñá nto é un nti'ĩ. Ñá tē dovete kaká'an ñá ni ntō, tsí nuu é ntaā i. Kuntoo dadii nto nĩ Cristu, vātā ó kanañē'e Espiritū san nto.

²⁸ Kaka'án u ni nto ve, i'xá ko, te kuntoo dadii nto nĩ Cristu vata koo é tē ntii dító ña ne, kunteē ini ko ña, ñá te kũka'an nuú ko ña tē xee ña kidaā. ²⁹ Ini ntó tsi dóo va'á Xuva kō. Dukuān né, da xōo ka ña'a é kãde ña é vā'á ne, divi ñá é i'xá nti'xe Xuva ko ña.

3

I'xa e ntáduku ntée Xuva kō

¹ Koto nto nté ntu kaa dii kakuinima Xúva ko kō, tsí tá'xi ña é kuvi o i'xā ñá ne, i'xá nti'xe Xuva kō kúvi ō. Ña é ña ntákuinti'xe i Xuva kō ne, ñá Ini ñá xoo ñá'a o, tsí nte ñá Ini ña xoo é Xuva kō di. ² Ntō'o tá'an kó e dóo ntio kó nto, é i'xá Xuva kō kúvi o vevii ne, vata kutūni kó nee iñá ntu ntuvi o ve tē kúvi, ntá tsi ini o tsí te ntii dító Jesuú ne, ntuvi o vata kaa ña di. Tsí kidáā ne, kini o ña nté kaa ña. ³ Un nti'nti'ñá'a, ña ntantétu Jesuú ne, ñá víi ka ña é kĩni kaa, tsí Jesuú ne, dōo va'á ña ne, ña túvi kuetsí ña.

⁴ Un nti'nti'ñá'a, ña é ncho vii kuetsi sán ne, ña ntáde ntaa ña é kãka'án lei iña Xuva ko. Iõ kuetsí ko tē ña ntáde ntaa o é kãka'án lei san. ⁵ Ini ntó tsi vé'xi Jesuú vata koo é nakuitā ña kuetsi kō. Jesuú

ne, ña túvi kuetsí ña nté un siin. ⁶ Xoó ña'a, ña é kanuu ini i ña ne, ña ncho vii ka ña é kuetsí san di. Xoó ña'a, ña é da mií é kãde kuetsi sán ne, vata kiní ñá Jesuu. Ntē ñá Ini ña xoo é Xuva kō di. ⁷ I'xá mií ko, ñá kũ da vā'a nto é kãni nta'ví ña'a san nto. Xoó ña'a, ña é kãde é vā'á ne, vā'ā nti'xe ña vata kaá mií ñá. ⁸ Ntá tsi xoo ñá'a, ña é kãde kuetsi sán ne, kaduku ntée ña e ña vā'ā san. Tsí nte dí'na ede tó'ō e ña vā'ā san é kĩni kaa. Dukuān é vé'xi I'xá Xuva ko ñuxiví sa vata koo é nantĩ'i ña nuu i é kãde tó'ō e ña vā'ā san.

⁹ Xoó ña'a é nakáku Xuva kō ne, ñá ncho vii ka ña é kĩni kaa, tsí nuu Xuva kō nima ña. Ña kúvi víi ka ña é kĩni kaa, tsí é nakáku ña nta'a Xuva kō. ¹⁰ Dukuān ne, kutuni ko neé i'xa é kãduku ntée Xuva kō ne, neé i'xa é kãduku ntée tó'ō e ña vā'ā san. Xoó ña'a é ña kãde é vā'á ne, ñá te i'xa é kãduku ntée Xuva kō. Ntē ña'a, ña é ña kakuinima í ta'an i ne, ñá te i'xa é kãduku ntée Xuva kō.

Kuinima kó ta'an kō

¹¹ Sá'a tū'un e téku nto nte ntúvi dí'na: é na kuinima kó ta'an kō. ¹² Ñá víi o vata o dé Caiin, ña é ede é kĩni kaa san, tsí é'ni ña ení ña. ¿Ntē kui é'ni ntu ña ení ña? Tsí Caiin san ne, dōo kĩni o dé ña ne, ení ña ne, dōo vā'ā o dé ña.

¹³ Ñá ku kunti'i ini nto, tā'an kó, tē ntaínchu'vi ña'a ñuxiví sa nto. ¹⁴ Ini o tsí xo'ō ne, ñá nĩ'í ka ko doxi'í san tsí e ní'i ko ntuvi vā'á iña kó ve. Kutuni ko sá'ā, tsí ntákuinima kó ta'an kō. Xoó ña'a é ña kakuinima í ta'an i ne, kuan tsí koo kúvi ña ni kuetsí ña. ¹⁵ Xoó ña'a, ña é ña ntío kue'en tsí i ta'an í ne, vata kaa

ña é ka'e'ní ña'a kaa ña nuu Xuva ko. Ini nto tsí xoo ñá'a é ka'e'ni ña ña'a ne, ña kúvi nī'i ñá ntuvi va'á iña ña ntii dañu ntúvi. ¹⁶ Kutuni ko nté koo kuinima ko, tsí Cristú ne, xé'e ña ntuvi iña ña é kuví ñá kuenta iña ko. Dukuan xo'ó dí ne, nakuē'e ó ntuvi iña ko kuenta iña ta'an ko. ¹⁷ Xoó ña'a e dóo iō iña ñá ne, kakutuni ña tsí iō ta'an kō, ña é kakuna'ntee i ne, te kade víi ini ña é kuē'é ña ne, ¿mí'i ntū nuu é ntaā i é kakuinima ñá Xuva kō? ¹⁸ I'xá mii ko, ñá te da mii tsí rki xaa ko kunteku é kaka'an o tsí dóo kuinima kó Xuva kō, tsí na kuinima ntí'xe ko ña né, na víi o é vā'á ni ta'an kō di.

Koo ntaá ini kō nuu Xuva ko

¹⁹ Dukuān é kūtuni ko tsí xo'ó ne, ntántikin o é nuu é ntaā i. Dukuān ne, nakunuú ka'nu nima kó nuu Xuva ko. ²⁰ Tē ntáde kuení ko té ña vā'a nima kó ne, Xuva kō ne, ini ña nté o ntí'xe nima ko, tsí dií ka ka'nu ña ne, ini ña é un ntí'i. ²¹ Ntō'ó ta'an kó e dóo ntio kó, te ini o tsí ña tuvi kuétsi kō ne, ñá kúka'an nuu ko é xēe étsin o nūu Xuva ko. ²² Divi ña ne, ta'xi ña da nēé ka nuu i é kakan o nta'a ña, tsí ntákuinti'xe ko tú'un é kaka'an ñá ne, ntáde o nee iña e ntío ña. ²³ Sá'a kaka'an ña é víi o: é kuinti'xe ko I'xá ñá Jesucristú ne, kuinima ko ta'an ko, vatā ó kaka'an ña. ²⁴ Da xōo ka ña'a, ña é ntáde ntaa é kaka'an Xúva kō ne, ntákudadii ña ni Xuva kō. Nuú mé'ñu Xuva ko ñá di. Dukuān ini o tsí nuu mé'ñu Xuva ko kō, tsí e tá'xi ña Espiritū Sántū san é kunūu ña nima ko.

4

Espíritu Xuva ko ni ēspiritū

ña é káde ne'u ini i nī Cristu

¹ Ntō'o tá'an kó e dóo ntio ko, ñá ku kuinti'xe nto da xōo ka ña'a, ña é kaka'an tsí kantikin ña tú'un Xuva kō. Koto nteé va'ā ntó ña vata koo é kūtuni ntó tē nuu é ntaā i é kantikin ñá Xuva kō. Tsí ña te da díi ñá vete ntaíka ña ñuxiví sa. ² Dukuān é kūtuni nto xoo é nūu Espiritu Xuva kō nima i: xoo é kaka'an i tsí nuu é ntaā i tsi kí'xi Jesucristu ñuxiví sa é nī'i ña kúñū é vata kaa ñatíi san ne, kaduku ntée ntí'xe ña Xuva kō. ³ Xoó ña'a é ña kuān ó kaka'an iña Jesúsú ne, ñá kaduku ntée ña Xuva kō. Ña kuan ntāá san ne, kaduku ntée ña ña kainchu'ví Cristú san. É tēkú nto tsí kí'xi ña sa'á ne, é tuví ña ñuxiví sa vevii.

⁴ I'xá ko, ntáduku ntée nto Xuva kō ne, é kúvi ide ntó ni ña vete kuān ntāa san. Tsí divi ñá é nūu ña nima ntó ne, dií ka ka'nu ña é vata kaa é nūu nima ñá ntáduku ntée ñuxiví sa. ⁵ Ña ntáka'an dóveté san ne, da mii ñuxiví sa vé'xi ña. Nee iña e ntáka'an ñá ne, iña ñuxiví sa di ne, dukuān ntaíni ña ñuxiví sa ña. ⁶ Xo'ó ne, ntáduku ntée o Xúva ko. Xoó ña'a é ini ña Xúva kō ne, kaini ña tú'un kō. Xoó ña'a, ña é ña kaduku ntée Xuva kō ne, ñá kaini ña tú'un kō. Dukuān ne, kutuni ko xoó kaka'an i é nuu é ntaā i, xoo é kaka'an i dovete.

E dóo kuinima Xúva ko kō

⁷ Ntō'o tá'an ko e dóo ntio kó, na kuinima kó ta'an kō xé un xé un o. Tsí Xuva kō tá'xi ña nté koo kuinima kó ta'an kō. Xoó ña'a é ini kuinima ñá ta'an ña ne, i'xa é kaduku

ntée Xuva ko ñā. Ini nti'xe ñā Xuva kō. ⁸ Xoó ñā'a, ñā é ñā ini kuinima í ta'an í ne, nté ñā ini ñā Xuva kō di. Tsí Xuva kō ne, dóo kuínima ñā. ⁹ Nāñē'e Xúva ko kō tsi dóo kuínima ñā kō e táxnū ñā I'xá mii ñā ñūxiví sa vata koo é nī'í ko ntuví va'á iña ko kuenta iña ñā. ¹⁰ Dukuān né, kūtuni ko tsi dóo kuínima ñā kō, tsí kuān té ñā ni kuinima ko ñā kidaā ne, di'na ñā kuinima ñā kō ne, taxnū ñā I'xá ñā vata koo e ntá'vi ñā kuétsi kō da éti ñā niñi ñā kuénta iña ko.

¹¹ Ntō'o e dóo ntio kó ne, dōo kue'e kuínima Xúva ko kō ne, kuan koo na kuínima kó ta'an kō di. ¹² Xuva kō ne, nté uun ñā'a vata kiní ñā ñā. Ntá tsi te kuínima kó ta'an kō ne, nuu mé'ñu Xuva ko kō. Kidáā ne, kuinima nti'xe ko vatā ó kuinima Xúva ko kō. ¹³ Ini o tsi nuu mé'ñu Xuva ko kō ne, uun tsi kúvi o ni ñā, tsi e tá'xi ñā Espíritu ñā é kūnuu mé'ñu kunuu dava ñā kō. ¹⁴ Nti'í ne, iní nti ne, ntáka'an nti tsi táxnū Xuva ko I'xá ñā vata koo é nakáku ñā ñā ntántoo ñūxiví sa. ¹⁵ Da xóo ka ñā'a é káka'an ñā tsí Jesuú ne, I'xá mii Xuva ko ñā ne, nuu mé'ñu Xuva ko ñā ne, uun tsi kúvi ñā ni Xuva kō.

¹⁶ Nti'í ne, é kūtuní nti ne, kakuinti'xe nti tsí Xuva kō né, dōo kuínima ñā kō. Dōo ini kuinima Xúva kō. Xoó ñā'a é ini kuinima ñā ta'an ñā ne, uun tsi kúvi ñā ni Xuva kō ne, nuu mé'ñu Xuva ko ñā. ¹⁷ Kuān koo kutú've kō é kuinima kué'en ko ta'an kō vata koo é ñā u'ví ko tē xee ntúvi é ká'an Xúva ko xoo é vā'a í ne, xoo é ñā vá'a i iña ñā ntántoo ñūxiví sa. Tsi é kutú've kō é kuínima ko ta'an ko ñūxiví sa vata o kuínima Xúva ko kō.

¹⁸ Xoó ñā'a é ini kuinima ñā ne, ñā kau'vī ñā. Tē nuu é ntaā i é ini o é kakuinima nti'xe kō ne, ñā túvi nee iña é kau'vī ko. Dōo nto'o ko te kau'vī ko. Xoo é kau'vī í ne, váta kutūni vá'a i nté koo kuinima i.

¹⁹ Ini kuinima kō, tsí di'na kuinima Xúva ko kō. ²⁰ Te iō ñā ne, kaka'an ñā: “Kakuinimá ko Xuva kō”, ka'an ñā, ntá tsi ñā ntío kue'en ñā ta'an ñā ne, koó dā dovete kaka'an ñā. Tē ñā kakuinima ñā ta'an ñā é kainí ñā ne, ¿nté ntu koo kuinima ñā Xuva kō, tsí vata kiní ñā ñā? ²¹ Xtúvi Xuva ko tū'un sá'a é káda ntaa o: Xoó ñā'a é kakuinima ñā Xuva kō ne, na kuínima ñā ta'an ñā di.

5

Kuvi víi o ni ñūxiví sa

¹ Un nti'í nti'í ñā'a ne, kuvi ñā i'xá Xuva ko tē ntákuinti'xe ñā tsí Jesuú ne, diví ñā é taxnuu Xuva ko ñā. Xoó ñā'a é kakuinima ñā uva i'xá san ne, kakuinima ñā i'xá ñā di.

² Dukuān né, tē ntákuinima kó Xuva kō né, tē ntáde ntaa o é káka'an ñā ne, dukuān ne, ini ó tsi ntákuinima kó i'xá mii ñā Jesuu. ³ Ntákuinima nti'xe ko Xuva ko tē ntáde ntaa o é káka'an ñā. Tū'un e xtúvi ñā é káda ntaa o ne, ñā te xīdo víi. ⁴ Tsí un nti'í nti'í ñā'a, ñā e kúvi i'xá Xuva kō ne, kuvi víi ñā nī é un nti'í nuū i é kīni kaa é ió ñūxiví sa. Kuvi víi o, tsi ntaínúu ini ko Xuva kō. ⁵ Xoó ñā'a é kakuinti'xe i tsí Jesuú ne, I'xá Xuva ko ñā ne, kuvi víi ñā nī é un nti'í é kīni kaa é ió ñūxiví sa.

Nuu i e ntántada ntaa iña I'xá Xuva kō

⁶ Dā kí'xi Jesucristu ñūxiví sa ne, ntute san ni niñi san

xe'é kuenta. Nã te da mii tsi ntũte san, tsí ntute ni niñí di. Mii Espiritũ Sántũ san kantada ntaa ña nee iña é nuu é ntaã i iñá Cristú di. ⁷Ntuni nuu i sá'a e ntántuntaa e dukún kãn: Xuva ko nĩ ña é kãka'an o Tú'un ña ni Espiritũ Sántũ. Ntuni sá'a ne, uun tsi ña'a kuvi. ⁸Ió ka uni núu i ntántuntaa ñuxiví sa di: Espiritũ sán, ni ntũte sán, ni niñí san. Ntuni núu i san ntántudadii. ⁹Kuĩnti'xe ko tú'ũn é kãntada ntaa ña'a san, ntá tsi tú'ũn é kãntada ntaa Xúva kō ne, dii ka kue'e nuu á'vi i. Tsi kantada ntaa ña kuenta iña I'xá ña. ¹⁰Xoo é kãkuinti'xe i I'xá Xuva kō ne, nuu tú'ũn é nuu é ntaã i nima ña. Xoo é ña kakuinti'xe i Xuva kō ne, vata te kãka'an ña tsi vete Xuva ko, tsi ña ni kuinti'xe ña é kãka'an Xúva ko iña I'xá ña. ¹¹Sá'a ne, tú'ũn é ntaada ntaa Xúva kō: é tã'xi ña é kũntoo o ni ña ntii dañu ntũví te kuinti'xe ko I'xã ña. ¹²Xoo e túvi ni'i i I'xá Xuva kō ne, e ni'i ña ntuvi vã'á iña ña nta'a Xúva kō. Xoo é ña tuvi ni'i i I'xá Xuva kō ne, ña túvi ntuvi vã'á iña i nta'a Xúva kō.

I'a nt'i tú'ũn sa'a

¹³Kade vá'a u sá'a iña nto, ña ntákuinti'xe I'xá Xuva kō, vata koo é kĩni vã'á nto tsi e tá'xi Xuva kō é ni'i nto ntuvi va'á iña nto ntii dañu ntũvi.

¹⁴Ntaínúu ini ko Xuva kō, tsi ini o tsi katekú ña da ntaikan o da neé ka nuu i nta'a ña, vatã o ntío ña. ¹⁵Te ini o tsi katekú ña é kãka'an ntã'ví o ne, ini o tsi ta'xi ntí'xe ña da neé ka nuu i é kãkan o nta'a ña.

¹⁶Xoó ña'a é ñi ña tsi kade ta'an ña é kĩni kaa, uun kuetsi é ña kaxé'e doxi'í san ne, ka'an ntã'ví ña kuenta iña

ta'an ña. Kidãã ne, kué'e Xuva ko ntũvi iña ta'an ña, tẽ ña te kuetsi kã'nu é kãxe'e doxi'í san. Tsi ió uun kuetsi é kãxe'e doxi'í san. Nã te kãka'an u te ka'an nta'ví nto kuenta iña i sá'a. ¹⁷Vata dá kade o é kini kaa ne, ió kuetsi kō. Ntã tsi ña te un ntã'ntã kuetsi san kaxé'e doxi'í san.

¹⁸Ini o tsi xoo ña'a é nakáku ña nta'a Xuva kō ne, ña ncho vii ka ña é kini kaa. Tsi I'xá mii Xuva kō ne, kade ña ña kuenta. Nã túvi nee nuu i é kĩni kaa é kũvi vii ka é ña vá'ã san ni ña. ¹⁹Ini o tsi xo'õ ne, ntáduku ntée o Xuva kō. Ntã tsi ña ntáduku ntée ñuxiví kini kaa sá ne, da mii e ntáde ña é kãka'an tó'õ e ña vá'ã san. ²⁰Ini o tsi e xée I'xá Xuva kō ne, tã'xi ña é kũtuni ko xoo é Xuva ntí'xe kō. É ntuvi uun tsi o ni ñã é Xuva ntí'xe kō, ni I'xã ñã Jesucristu. Divi ñã é Xuva ntí'xe kō né, kata'xi ña ntuvi vã'á iña ko ntii dañu ntũvi. ²¹I'xá mii kó, kuenta vii nto é ña kunuu ini nto xoo é ña te Xuva ntí'xe kō. Sá'a tsi é kã'an u ni ntõ.

Tutu é kuvi ũvi e táxnū San Juan

É nuu é ntaā í nī é kuñima ko

¹ Xu'u é ñata odo nūú u ne, taxnūu u tú'ūn sa'á iña ña ntánataká nuu, ña é nakaxnúu Xuva kō, un ntíí ntíí nto é kakuinima ntí'xe kó nto. Ñá te da mii tsí ú, tsí un ntíí ntíí ña ntákuinti'xe í tú'ūn é nuu é ntaā í san ne, dōo ntákuinima ñá nto dī. ² Dōo ntio kó nto kuenta iña tú'ūn é nuu é ntaā í é ntoo ni'í o vevíí ne, é kuntoo ni'í o ntii dañu ntūvi. ³ Xuva ko ni I'xā ñá Jesucristú ne, na nāxnuu viko ña nto; na ntuntā'ví ini ña nto, é tā'xi ña é vā'á koo kuntōo nto, é kuñinti'xe nto é nuu é ntaā í san, nī é kuñima ntó ta'an nto.

⁴ Dōo ka'nu kuini ko tsí kutuní ko tsí ió i'xá nto e ntántikin ña é nuu é ntaā í, vata o xtúvi Xuva kō é víi o. ⁵ Vi'a ve ne, ió é kākán u nta'a nto: na kuñima kó ta'an ko xé un xé un o. Ñá te tū'un xée sá'á é kāká'an u ni ntō tsí divi tsi tū'un e téku ko un tsi nte ntúvi dí'na. ⁶ Ntákuinima ntí'xe ko tē ntáde ntaa o é kāká'an Xúva kō. E téku nto nte ntúvi dí'na nté o ka'an ña tsí na kuñi nto é kuñima ntó ta'an nto.

Ña ntaéni nta'vi

⁷ Dōo ntaíka ña ntaéni nta'ví san ñuxiví sa. Ntáka'an ña tsí ñá tē nuu é ntaā í e táxnuu Xuva ko I'xā ñá Jesuu ñuxiví sa e kúvi ña ña'a. Ña kuān ntáa sán ne, ntaéni nta'ví ña ña'a. Ntáde ne'u iní ña nī Cristu. ⁸ Kuenta víi nto vata koo é ña

te é ntaā i éde tsiñu ntō, ntá tsi é nī'í nto é vā'á nta'a Xuva kō.

⁹ Xoó ña'a é ncho kuita ntí'xin ña tú'ūn e xtúví Cristú ne, kanakuā'a ña tuku nchu'un ne, ña kanúu ini ña Xuva kō. Xoó ña'a é kantikin ña tú'un Xuva kō ne, ntoo ni'í ña Xuva ko ni I'xā ña. ¹⁰ Tē xoó ña'a xee ña ñuú nto kán é kōto ní'ni ña nto ne, te kanañ'e ñá nto tuku tú'ūn é vata o nañé'e Cristu kó ne, ñá ku xē'é nto ví'í nto, ntē ña ku ka'an nto ni ña ntusi. ¹¹ Xoó ña'a é kāká'an ñá ntusi ni ña tsikán ne, vata te dadíi ntákuvi ña ni ñá.

I'a ntí'í tú'ūn sa'a

¹² Ñá tē nté kaa ió nuu i é ká'an u ni ntō, ntá tsi ña ntío ko é tū'ún tsi taxnūu u. Tsi ncho ki'ín u mí ntoo nto é kīnī u nto ne, é tīin ú ni ntō, vata koo e dóo diní ko un ntí'í o.

¹³ Ta'an nto, ña ntánataká nuu i'a, ña é nakaxnúu Xuva kō dí ne, taxnūu ña ntusi nto. Kuan tsí koo é ká'an u ni ntō.

Tutu é kuvi ũni e táxnũu San Juan

Kaka'án Juan iña Gáyu

¹ Xu'u é ñata odo nuũ u ne, taxnũu u tú'un sa'á iña nto, Gayu, dívi ntō e dóo kakuinimá ko nto é nuu é ntaā i.

² Ntō'ó ení ko e dóo ntio kó, kakan ú nta'a Xuva kō vata koo é vā'á tsi koo nī kũnu ntō, vata sá ō va'á nuu nima nto.

³ Ná tē nté kaa ka'nu kuini ko dá xee tá'an kō ne, ntántaa ña nī ko é vā'á tsi ō tuví nto é káde ntaa ntí'xe nto tú'un é nuu é ntaā i. ⁴ Na túvī nee iña e dóo ka'nu kuini ko é vāta kaa é kũtuni ko tsi ntáde ntaa i'xá ko tú'un é nuu é ntaā í san.

⁵ Ntō'ó ení ko e dóo ntio kó, dóo ini de ntáa nto é kaxntii nto ta'an kō, ña ntákuinti'xe i sán, nī ña vé'xi tũku ñuú san.

⁶ Dívi ña ntáka'an ña nī ña kuinti'xe i san tsi dóo kakuinima ntō ña. Vií nto da xe'e ne, xntii ká nto ña nee iña é ntio ña é kī'in ká ña itsi, vata tsī ó ntio Xuva kō. ⁷ Tsí dívi ña né, ntī ña ñuú mii ñā, kué'en ñā kuenta iña Jesúcristu. Ná tē nee iñá ni kī'i ña iña ña'a é ña ntákuinti'xe i san. ⁸ Dukuān né, xo'o kuēnta vií o ñā nee iña é xntii o ñā, vata koo é kada tsiñu dadĩ o ni ña kuēnta iña tú'un é nuu é ntaā í san.

Ēdé xení Diotrefi, ntá tsi é vā'á ede Demetriu

⁹ E táxnũu u tú'un iña ña ntákuinti'xe i san. Ntá tsi Diotrefí san ne, ñá ntio ña é xéé nti mí tuví ña, tsí dívi ñā e dóo ncho kodo nuũ ña. ¹⁰ Te kī'in u ne, ká'án ú ni ñā nté kui kade xení ña nī nti é káka'an kīni ña iñá nti. Ná te da mii

tsi sā'á di, tsí ña kaxé'e ña é kuntōo ta'an ko, ña kuinti'xe i san. Ña kaxé'e ña itsi é kuē'e tũku ña'a é kuntōo ña di. Tē xoo kué'e i ña é kuntōo ña ne, ña kaxé'e Diotrefi é kī'ví ka ña má ũkún kán.

¹¹ Ntō'ó ení ko e dóo ntio ko, ña kú de nto vatā ó de ña kini ntáa, tsi vií nto e dóo va'a. Xoo ña'a é káde ña é vā'á ne, kaduku nté ña Xuva kō. Ntá tsi xoo ñá'a é káde ña é kīni kaa ne, vata kinī ñá Xuva kō.

¹² Un ntí' ntí' ña'a ntáka'an ña tsí Demetriú ne, dóo va'á ña'a ña. Kutuni ko tsi dóo va'á ña é káde ntaa ña é nuu é ntaā i. Kuān o ntáka'án nti kuenta iña ñā ne, ini nto tsí nuu é ntaā i ntáka'án nti.

I'a ntí'í tú'un sa'a

¹³ Dōo ió nuu i é ká'án u ni ntō, ntá tsi ñá ká'án u ni ntō é tutu tsí sa. ¹⁴ Á te kīni u nto vi'a ve ne, kidáa tīn dadĩ o ntuvi ō.

¹⁵ Vá'a tsi koo kuntōo nto. Ña é vā'á tiin ni'i ō, ña ntoo i'a ne, taxnũu ña ntiusi nto. Nakué'e nto ntiusi iña ña é vā'á tiin ni'i ō, é un é un ña ntoo dikan. Kuan tsí koo é ká'án u ni ntō.

Tutu e táxnūu San Júdā

Taxnūu Júdā ntiusi

¹ Xu'u e Júdā ú ne, ña kade tsiñu iña Jesúcrístú u, ni ēní Santiaú u. Taxnūu ú tutú sa'a iña un ntíí ntíí ña'a, ña e kána Xuva kō tsi dóo kuínima ñá ña, ña é ñū'u nta'a Jesucristu. ² Na ntuntā'ví ini Xuva ko ntō. Na tā'xi ña e dóo va'á koo kuntoo nto nī e dóo kuínima ñá nto.

Ña ntánañē'é dovete (2 Pedro 2:1-17)

³ Ntō'ó ení ko e dóo ntio kó, dōó ntio kó taxnūu u tú'un iña nto nté ō nakáku o nta'a Xuva kō. Ntá tsi sá'a kantio ko é ká'án u ni nto ve, tē koó ntii nto nada'an ntō tú'ún e kuínti'xe nto, divi tsi tú'un é uun ito tsi xé'e Xuva kō é kūtuni ña ntáduku ntée ña. ⁴ Tsi iō ñá'a e ntáki'vi xu'u ña mi ntánataká nuu ntó, divi ña é nte dí'na uve na'a kaká'an tú'un Xuva ko iña ña tsí da mií é nī'i ña é ntō'o ña. Ntáka'an ña tsí da xé kade ka'nu ini Xuva ko ni ko kuētsí kō ne, kuvi vii o da neé ka nuu i é kīni kaa. Ntáka'an ntée ña Xuva ko nī Tó'o ko Jesucristu, ntáka'an ña tsí ña te nuu é ntaā i é Xuva ko ña.

⁵ Ntio ko é na nānu'u ntó ini nto ve, kuān te nte éma tsi ini vá'a nto tsí Xuva kō ne, náakú ña un ntíí ntíí ña Israeé san dā nantii ña ña ñuú Egitó ne, ntá tsi da rkontúví nantí'i ña ña'a san, ña é ña ni kuínti'xe i. ⁶ Iō ánjē di é ña ni de ntáa ña tsiñu ña, tsí xtuví mii ña mí káduku ntée ña. Nátsu'un kutu Xuva ko ña

mi dóo nee un tsi da nté xee ntúvi é xntēkú ku'vē ñá iña ñúxivi sa. ⁷ Kuan ō kúvi nī ña ntoo ñuú Sodomá, ni ñuú Gomorá, ni tūku ñuu é ntoo etsin ikān di. Nā te da dīi nuu i é kīni ntaa de ñá ni ñadí'í san. Dōo dé ña é kīni kaa ni tuku ñatíi san di. Un vá'a tsi ntánto'o ña ve mí kai'xi ñú'u ntii dañu ntúvi. Koto nto ña vata koo é ña kuan koo víi nto vatā o dé ña.

⁸ Ña kīni ntáa san, ña é ntoo ni'i ntō né, kuān ó de ña di, tsí vata tsi tē ñuu éni kán ntoo ña, ntáde ña nī kúñu ña nuu i é kīni ntáa. Nā ncho kuínti'xe ña Xuva kō ne, ntáka'an kīni ña iña ña ntáde tsiñu e dukún kán. ⁹ Ntá tsi ánje, ña odo nūú san, ñá nani MÍgeé ne, dā ntánāa núu ña nī tó'ō e ña vá'a san kuenta iña kúñu Muísee dá xi'i ña ne, ña ni kene ini ña é ká'an ña tú'ún é kīni kaa ni ña, tsí da mií tsí é káka'an ña: "Xuva ko na tā'xi ña o é ntō'o o", ka'an ña. ¹⁰ Ntá tsi ña sá'á ne, dóó kīni ntáka'an ña iña un ntíí ntíí nuu i é ña ini ña. Ntá tsi nuu i é ini kúñu ña, vatā ó ini kiti sán ne, núu i sá'a e ntánakunaa tsí mii ña kúñu ña.

¹¹ ¡Ña ntá'vi de ntu ña kuān ntáa san! Ntáde xení ña ni tā'an ña vatā o dé Caiín san. Ntáde ña vatā o dé Balaán san, ña é doto tsi ide vata koo é nī'i ñá diu'un. Ntáka'an ntée ña ña odo nūú iña ñá vatā o dé Coreé san ne, kuān koo ni'i ñá doxi'í san di. ¹² Dōó kīni o ntáde ña kuān ntáa san da ntánataká nuu nto é ká'xi dadí'í nto ni tā'an nto da ntáde nto viko é kuínima tá'an kō. Nā sá'á ne, ña te ntákuka'an nuu ña e dóo kué'e ntaído ña é ká'xi mii ña ne, ña te ntáde ña kuenta te xee tá'an é ká'xi

ta'an ña. Vata ntáa viko nu'u é ña te kakín daví san, e dá kantavá ni tátsin san, ntáa ña. Vata ntáa utun é ña kakíi kiti i ntáa ña. Vata ntáa utun é xi'í kue'en ne, kitú'un dítzin i ntáa ña di. ¹³ Vata ntáa ntute ñū'u e dóo kaido ntáa ña. Ntaéte xaa ña nuu i é kīni kaa e ntáde ña vatā ó kaeté xaa ntute ñū'u san tiñu i. Vata ntáa xntivi e ntaika xaa ntáa ña, é k'īn ña é kuntōo ña mí e dóo nee kue'én san ntii dañu ntūvi.

¹⁴ Enoo, i'xá ika Ādaán san é kuvi ū'xe ne, kaka'an ñá naa Xuva ko dá kākā'an ña iña ñá sa'a kidaá: "Iní u tsi vé'xi Xuva ko, nī ñá te da dīi da dīi míl ánje ñā. ¹⁵ Xntēkú ku'vē ñá iña un ntíi ntíi ña ntántoo ñuxiví sa. Ka'an ña tsí un ntíi ntíi ña é kīni ntáa san ni'í ña é ntó'o ña kuenta iña i é un ntí'í é kīni kaa é edé ña, vatā ó ntio nima kīni ntáa ña. Ní'í ñā é ntó'o ña iña tú'un é kīni ntáa é ka'an kīni ña iña Xuva kó di", ka'an ña. ¹⁶ Ña sá'á ne, é un ntí'í ntátsi'í kuétsi ña. Ntáka'an ntée ña da neé ka ntí'í nuu i. Da mii tsí é ntio ña é káde kueni kīni káa ña. Ntáka'an ñá tsi dóo ka'nu ña'a ña. Kaka'an va'á ña ni ñā'a san dá kataan nuu ña.

Nté koo vii ña ntákuinti'xe i san

¹⁷ Ntá tsi divi nto, tā'an kó e dóo ntio kó, naka'an nto tū'un e ntáka'an pústru Tó'o ko Jesūcristu ¹⁸ da ntáka'an ñá ni ntó: "Tē xee ntúvi é doko sa ntí'í ñuxiví sa ne, ki'xi ña ntánarkínteē ñá nuu i é vā'a. Vií ña vatā ó ntio nima kīni ntáa ña", ka'an ña. ¹⁹ Ña sá'á ne, ntáde ña é nāa núu ña ntákuinti'xe i san ni tā'an ña. Ntáde ña vatā ó ntio nima kīni kaa ña, tsí ña tuvi Espíritū Sántū san nuú nima ña.

²⁰ Ntá tsi divi nto, tá'an ko e dóo ntio ko, dií dií ka kutú've nto iña Xuva ko vata koo é dií ka vá koo kuinti'xe nto ña. Kantá'vī ntó vatā ó kaxntii Espíritū Sántū san nto é ká'an nto. ²¹ Kuinimá ka nto Xuva ko vatā ó kakuinima ñá nto. Kuntetu nto ntuvi dá ta'xi Tó'o ko Jesūcristu é kuntoo o ni ña ntii dañu ntūvi, tsí kantuntá'ví ini ña kō.

²² Na ntu ntā'ví ini nto ña'a, xoo é vāta kuinti'xe vá'a i. Ká'an nto ni ña te kuinti'xe ña é nuu é ntaā i. ²³ Ío tuku ña'a ne, nakákú nto ña, natavā ntó ña mé'ñū ñū'u. Na ntuntá'ví ini nto ña, kuān té nte ña ncho tīn ntá'a nto dōo ña é kudentu ni nūu i é kīni ntáa e ntáde ña. Koto nto tē ña kuan koo vii nto vatā ó de ña.

Ká'an ō tsi dóo ka'nu Xuva kō

²⁴ Tō'ó kō né, na xntii ña ntó vata koo é ña kó'xo nto nuu i é kīni kaa. Na ntāvá'a ña nima ntó vata koo é ña tuvi ka kuétsi nto tē xee ntó nta'a ña. Ñá tē nté kaa ka'nu kuiní nto te ini nto ña, é un tsi kaxi'í nuu ka'nu ña. ²⁵ Uun tsi Xuva kō e dóo kī'in iní ña. Divi ñā é nakáku ña ko kuēnta iña Tó'o ko Jesūcristu. Ká'an ō tsi dóo va'á ña, tsi dóo ka'nu ña'a ña. Ká'an ō tsí divi ñā é odo nuū ñá kade kú'vē ña, tsí kuvi vií ña é un ntí'í. Kuan ō dé ña nte dí'na ne, kuān ó de ña vevíi di ne, kuān koo vií ña ntii dañu ntūvi. Kuan tsí koo é ká'an u ni ntó.

Nuu i e xé'e Xuva kō é kūtuní San Juaan

*Nuu i e tá'xi Jesucristu é
kūtuni ko*

¹ Sá'a tá'xi Jesucristu é kūtuni ko. É xé'é Xuva kō é kā'an ñá nī ña ntáde tsiñu iña ña nuu i e dokó sa xee ntuvi é kūntaa ntí'i é kāká'an ña. Taxnū ña ánje ñá é kā'an ñá nī kó, xu'u é Juaán u, nuu i sá'a. ² Kaka'án u ni nto da mií e tékú ko vatā ó kaka'an Xúva ko, vatā ó kaka'an Jesúcrístú di. Kaka'án u nuu i sá'a é ñi mií u.

³ Nté kuān nte vá'ā o é da xóo ka ña'a, ña kanakuā'a nté koo kuvi rkontuví, nī ña é káteku i é kāká'an tú'un sa'á ne, kade ntaa ña nee é kāká'an, tsí e xée etsin ntuvi é kūntaa ntí'i é ūve na'a kaká'an í'a.

*Édē vá'a Juāan tutú iña é
ū'xe úkūn san*

⁴ Xu'u é Juaán u ne, kade vá'a ú tutú sá'a iña é ū'xe úkūn san é ntoo ñuú Asia. É nī'i nto é vā'á iña Xuva ko. É nī'i nto é kuntōo vá'a nto nta'a Xuva kō, ña é tuví vevíí ne, ña é kuan tsí ó tuví nte ntúvi dí'na ne, ña é kuan koo kutúví ntii dañu ntúvi, díví ña ni ū'xe espíritú, ña ntoo nú tēu ñá, ⁵ ni Jesúcrístú di, ña é da mií é kāká'an é nuu é ntaā i. Dí'na ña ntóto ña é un ntíí ntíí ña é xi'í san ne, kade kú'vē ña iña un ntíí ntíí rei, ña ntántoo ñuxiví a. Kuñima ñá kō ne, nantíí ña kō dá ñu'u kutu o ni kuétsi kō, tsí éti ña niñi ñá e ntá'vi ña kuétsi kō. ⁶ É tá'xi

Jesucristu é kadā kú've o, é víi o dútu iña Xuva ko, díví Úva ñá. Ntadiá'vi ña, díví ñá, tsí dóo ntii iní ñá ntii dañu ntúvi. Kuan koo na kōo.

⁷ Koto nto tsí Crístú ne, ki'xi ña mé'ñu víkó san. Un ntíí ntíí ña'a sán kiní ña ña, un tsí nte ñá'a, ña é ntuku kuí'i ña. Dóo kueku un ntíí ntíí ña'a, ña ntoo da mí'i ká ñuxiví a, kuenta iña ña. Kuān koo kuvi ntí'xe.

⁸ “Díví ú e dí'na ú ne, díví ú é ntii ú ata i kán dí”, ka'an Xúva kō, ña é kadē kú've é un ntí'í, ña é tuví vevíí, ña e dúkuān tuví nte dí'na, ña é kutúví ntii dañu ntúvi.

*Dā ñi Juaan e dóo ka'nu
Cristu*

⁹ Xu'u é Juaán u ne, ta'an ko ūn ntíí ntíí o. Dadíi tsí ntánto'o ko kuēnta iña Jesúcrístu, tsí uun tsō nuu Xuva kó ne, dadíi tsí kata'xi Jesucristu é na kā'nu tsí vii ó nima ko. Nuú kutú ú ñuú Patmu é tuví mé'ñu ntute ñū'u san kuenta iña tú'un Xuva kō, é kaka'án u xoo é Jesucristu. ¹⁰ Uun ntuvi dá iō dá'na é kunūu iní ko Xuva kō ne, ínūu Espíritu Xuva kō nimá ko. Tékú ko é kāká'an úun tatsin atá ko. Un ntii tsí kāká'an, vatā ó kakuví dá kaeku trunpetá san. ¹¹ Kaka'an:

—Xntēén na'an é un ntí'í é kañín ve. Kídāā ne, taxnuun tutú san iña é ū'xe úkūn é ntoo ñuú Asiá, ni ñūú Efesú, ni ñūú Smirná, ni ñūú Pregamú, ni ñūú Tiatirá, ni ñūú Sardí, ni ñūú Filadefiá, ni ñūú Ladicea —ka'an tátsin san.

¹² Xkokótó u atá ko vata koo é kiní u xoo é kāká'an í nī ko. Kídāā né, iní u ū'xe tún tsumé é di mií tsí kaá kuaan kúvi. ¹³ Mé'ñu tun tsumé é

ū'xé san ne, ntitsí uun ña'a, ña vata kaa ñatíi kaa ña, é nuu ña doo kani nte rkun xé'e ña xee, Katīnuu nté xkintika ña ñiī ī'xí ña e kúvi kaá kuaan. ¹⁴ Idi dikī ñá ne, kuī'xin kue'en vātā ó kuī'xín katsi, é vātā ito ka'xin é kuī'xin kue'en. Ntuxnúu ñā ne, kaxi'í nuu vatā ó kai'xí ñu'u. ¹⁵ Dī'ín ña ne, kaxi'í nuu vatā ó kaxi'í nuu dá kai'xi kaa dá kākuvá'a ini urnu kan. Tátsin ñā né, vata kaa te ntúte ka'nu é kainu. ¹⁶ Ní'í nta'a ña ū'xé xntívi nta'a kua'a ña ne, xu'u ña kí káa kāni e ntíko ntuvi núu í ne, kai'xi kué'en núu ña, vatā ó kai'xi ngántii da dóo i'ni.

¹⁷ Dā ini ú ña ne, uun xío vitá tsu nú dī'ín ña vata tē xí'í u. Kídāā ne, tiin nta'a ñā kó nta'a kua'a ña ne, kaka'an ñā nī ko:

—Ñá ku ū'vi o. Xu'u é di'na ú ne, xu'u é ntíi ú ata i kán di. ¹⁸ Xu'u é kántíto u. Xu'u é xí'í u, ntá tsi vevíi ne, kantíto ú ntíi dañu ntúvi. Xu'u é kadē kú'vé u iña doxi'í san nī dô'vi kan. ¹⁹ Tsuven nā'án un ntí'í nuū i é inin, é kākuví vevíi nī é kúví rkontuví di. ²⁰ Núu i sā'a é iō xu'u iña é ū'xe xntívi san é inin é ni'í ntā'a ú nta'a kua'a kó san, ni ū'xe tún tsumē e kúvi kaá kuaan. Kími é ū'xé san ne, divī ánje, ña ñu'u ntā'a i é ū'xe úkūn san. Tun tsumē é ū'xé san ne, náa ī é ū'xe úkūn san.

2

Tú'un iña é ū'xe úkūn san, di'na iña úkun ñuū Efesu

¹ 'Kadan vá'an tutú iña ñā nuu nta'a i úkún ñuū Efesú san ne, ká'án tsí Xu'u é nta'a kuā'a kó ni'í ntā'a ú é ū'xé xntívi san, Xu'u é kaika mé'ñū ú é ū'xe tún tsumē e kúvi kaá kuaán san ne, kaka'án u ni

ñā; ² Ini ntí'í ú nee é kāden, Iní u tsí dóo kaxión ntíin é kāden tsiñun, tsi dóo ka'nu ini o. Iní u tsí ña kakutíin nima ó ni ñā'a, ña é kīni ntāa san, tsi iton nteén ña é kā'an ña é pustru ñā ne, kūtuni o tsi dóo vete ñā. ³ Iní u tsí ka'nu ini ntí'xe o, tsi dóo ntó'o o da dé tsiñun kuenta iñá ko; ñā ni kudu'xen o. ⁴ Ntá tsi iō nuu i é kuētsí o: tsí ña kakuinimá ka o kó vata o kuínima ó ko kídaā. ⁵ Naká'an o vē mí'í ko'xón nteen ne, na nātivi ini o. Vīin xtukun vatā o dén kídaā. Tē ñā'a ne, da nēe inī tso xee u mí tuvín ne, naki'í ú tun tsume o mí ntitsi, tē ña nātivi ini o. ⁶ Ntá tsi iō nuu i é kāden é vā'a di, vata kaa é ña ntío o nuu i e ntāde ña'a, ña ntántikin ñā nani Cūlaá san. Ña xkúntee ini ko di é kuān o ntāde ña. ⁷ Te īnin é kīnin ne, kinin é kākā'an Espiritū sán nī ña ntákuinti'xe i san! Xoo é kúvi vii i ne, ta'xí u itsi é kā'xi ña kiti utun é nī'í ña ntuvi iña ña é ntítsi mē'ñu mí e dóo va'a mí tuví Xuva kō. Kuān koo ka'an.

Tú'un iña úkun ñuū Smirna

⁸ 'Kadan vá'an tutú iña ñā nuu nta'a i úkún ñuū Smirná san. Ká'án tsí Xu'u é di'na ú nī e ntíi ú ata i di, Xu'u é xí'í u ne da ntóto xtúku ú ne, kaka'án u ni ñā; ⁹ Iní u é un ntí'í é kántó'o o. Iní u é kátaan núu o, ntá tsj kuikān nuu Xuva ko. Iní u tsí ntáka'an kīni ña Israeé san iña o. Ña sā'a ne, da ntáka'an ña é ña Israeé ña, ntá tsi ña te ña Israeé ntí'xe ña, tsi ntáduku ntée ña tó'o e ña vā'a san. ¹⁰ Ña ku ū'vi o nté koo nto'o o rkontuvi. Iō ntó ne, vii tó'o e ña vā'a san é ku'un kutu ntō vata koo é kōto nteé ña nto tē nuu é ntaā i e ntákuinti'xe nto. Ú'xi

ntūvi é ntō'o nto. Ntá tsi ñá ku xtuvín miin é kákuinti'xe o kó, kuān te kuvin, tsí ta'xí u ntuvi iña o é kutūvín nī kó ntii dañu ntūvi. ¹¹ Te ñin é kñin ne, kinin é kaka'an Espiritū sán nī ña ntákuinti'xe i san! Xoo é kūvi vií i ne, ña te kúvī ñá tē xi'i ña é kūvi uvi íto san. Kuān koo ka'an.

Tú'un iña úkun ñūú Pregamu

¹² Kadan vá'an tutú iña ñá nuu nta'a i úkún ñuú Pregamú di ne, ká'án tsí Xu'u é nī'i u káa káni é ntiko ntūvi núu i ne, kaka'án u ni ñā: ¹³ Iní u tsí tuvín mí kadé kú've tó'ō e ña vá'ā san, ntá tsi kantikin dúkuān ko. Ñá ni xtuvín miin e kuínti'xe o kó, kuān te divi tsi ñuu mí tuví tó'ō e ña vá'ā san é ní na ña é kaka'an é vā'á iñá ko, ñá nani Antipá san. ¹⁴ Ntá tsi iō nuu i é káden é ña xkúntee iní ko: tsí ña'a o iō ñá, ña e ntántikin dúkuān tú'un vatā o nañé'e Balaan, ña é xe'e ítsi rej Balaa é ká'an ñá nī ña Israeé san é vií ña é kñi kaa: é ká'xi ña é xe'é ña'a san iña sántu ñá, nī é vií ña é kini kaa ni ñadí'í san di. ¹⁵ Iō túku ña'a o, ña e ntántikin tú'un vatā o nañé'e ña ntántikin ñá nani Cūlaá di. Ña xkúntee iní ko é kuān koo vií ña. ¹⁶ Dukuān ne, nativi iní o ve. Tē ña'á ne, da nēe iní tsó xee u mí tuvín ne, nāá ú ni ña ni tū'ún ko e dóo ntiko é vāta kaa káni é kákii xu'u ko. ¹⁷ Te ñin é kñin ne, kinin é kaka'an Espiritū sán nī ña ntákuinti'xe i san! Xoo ña'a, ña é kūvi vií i ne, kué'e u é ká'xi ñá tañu'u é vè'xí e dukún kán. Kué'e ú ña uun xuú kuí'xin é nteé na'a uun dīví xee e nté uun xoxo ña iní i nēe dīvi, tsí da mii tsí

ñā é nī'i i xuú san é ñni ña. Kuān koo ka'an.

Tú'un iña úkun ñūú Tiatira

¹⁸ Kadan vá'an tutú iña ña nuu nta'a i úkún ñuú Tiatirá di. Ká'án tsí Xu'u é I'xá Xuva kō kúvi u, Xu'u é kai'xi ntúxnūú ko vatā ó kaxi'í nuu ntúve ñū'u, Xu'u é kai'xi dí'ñ kó vatā ó kai'xi kaá kuaán ne, kaka'án u ni ñā: ¹⁹ Iní ntí'i ú nte o den. Iní u tsi dóo kakuinima ó, tsi dóo kakuinti'xe o kó di, tsi dóo kade tsiñun dí ne, dóo ka'nu iní o di. Iní u tsi díí ka vá'ā ó kaden vevii é vatā o dén kidaá. ²⁰ Ntá tsi iō é ña xkúntee iní ko: tsí da vá'ā tso é kanañé'é ñadí'í, ñá nani Jesēbeé san. Kaka'an ña é tū'ún Xuva ko kaka'an ña, ntá tsi kade vete ñā. Kaeni nta'ví ña ña'á ko, ña ntákuinti'xe i san, tsí kaka'an ñá ni ñā é vií ña é kini kaa ni ñadí'í san, nī é ká'xi ña é xe'é ña'a san doméni iña sántu ña. ²¹ Xé'e ú ña ntuvi vata koo é na nātivi iní ña kuétsi ñā, ntá tsi ña ni ntío ña é xtuví mii ña é vií ña é kñi kaa san. ²² Nakō'xó u ña nu itó ña ni ún ntí ntí ña'a, ña e ntákidi ni'i ñá ne, kué'e u é ntō'o ñá tē ña nātivi iní ña nuu i e ntáde ña. ²³ Ka'ní kuel'én u i'xá ña. Kidaá ne, kutuni un ntí ntí ña'a úkun san tsí xu'ú ne, iní ntí'i u e ntádē kuení nto, é un ntí'í é ntio nima ntó ne, ntánāá u ni nto kuēnta iña i é edé nto é un é un nto. ²⁴ Ntá tsi nto'o e ntántoo nto ñuú Tiatirá, ntō'o é ña te ntántikin nto é kanañé'é ñadí'í san ne, ntō'o é ña ni nakua'a nto nuu i e dóo vi'xin o iña é ña vá'ā san. Ñá ká'án ka ú ni ntō neé vií nto. ²⁵ Da mii é ña ku xtuví mii nto nté un siin e ntákuinti'xe nto da nté nainú u. ²⁶ Tē xoo é kūvi vií i, xoo é kútií i é vií é

vā'a da nté nainú u ne, kué'ē u é kadā kú'vē ñá iña da mí'i ká ñuú, ²⁷ vatā o tá'xi Uvā ko é kadā kú'vē u di. Tátūn e kúvi káa kada kú'vē ñá ni ñā. Ntada utsi ña ñuú san vatā ó kakuvi kídī nte'u dá kātā'vi. ²⁸ Kué'ē ú ña kímí é vē'xi túvi sán di. ²⁹ ¡Te ĩnin é kĭnin ne, kinin é kākā'an Espírītū sán nī ña ntákuinti'xe i san! Kuān koo ka'an.

3

Tú'un iña úkun ñuú Sardi

¹ 'Kadan vá'an tutú iña ñá nuu nta'a i úkún ñuú Sardi ne, ká'án tsí Xu'u é nuu nta'a ú u'xe espírítu Xuva ko ni ū'xé xntiví san ne, kaka'án u ni ō. Iní u nte xkóon dēn. Kantítōn, kuiní ña'a san, ntá tsi ñá te nuu é ntaā i, tsi é xi'in. ² Ntoton ve. Koon ntiin nī é ntoo ká san dí'na dá ntí'i kue'en. Vata kĭnī u nee é vā'a é káden nuu Uvā ko. ³ Naka'an o tū'un é ĩnĭn nī e téku o nte dí'na. Nātivi ĩnī o ne, kadan ntaan nēe é vā'a é ĩnin. Tsí tē ña kantítōn ne, da nēe ĩnī tsó xee ú vatā ó de ña du'u, é ntē ñá ĩnin neé ura xee u mí tūvin. ⁴ Ntá tsi ió ka kudii ña'a o, ña ntoo ñuú Sardi, ña é ña ni kudéntu dōo i. Dadii kaka ú ni ñá é ñu'u ña doo kui'xin, tsi dōo va'á ña'a ña. ⁵ Tē xoó ña'a, ña é kúvi vií i ne, ní'i ñā doo kui'xin é kú'un ña. Nǎ nakāte ú dīvi ñá ĩnī tutu mí ūve na'a xoo é ní'i ĩ ntuví va'á iña í ne, ka'án u ni Uvā kó nī ánje ñā tsí ña sǎ'á ne, ntáduku ntēe ña ko. ⁶ ¡Te ĩnin é kĭnin ne, kinin é kākā'an Espírītū san nī ña ntákuinti'xe i san! Kuān koo ka'an.

Tú'un iña úkun ñuú Filadefia

⁷ 'Kadan vá'an tutú iña ñá nuu nta'a i úkún ñuú Filadefiá ne, ká'án tsí Xu'u e dōo va'á u, Xu'u é kākā'án u é nuu é ntaā í, Xu'u é ní'i nta'a ú ntakāá rei Davii. Te Xū'ú nakaán u ne, nté uun xoxo kuvi nakadi i ne, te Xū'ú nakadi ú ne, nté uun xoxo kuvi nakaán i. Xu'ú ne, kaka'án u ni ō. ⁸ Iní u nte xkóon dēn. Koton, tsi é nakaán u xi'i mí kĭ'in ne, nté xoxo kuvi nakadi i. Tsi ĩnī u tsí kuān té ña tuvi ntíi o ne, éden ntaan é kākā'án u, ñá ni ká'an te ñá ĩnĭn ko. ⁹ Koton, tsí ió ña'a, ña ntántĭkin tó'ō e ña vá'á sán ne, ntáka'an ñá tsi ña Israeé ña, ntá tsi ña ntáa, tsí vete ñā. Koton, tsí vií u é na kŭnchítī ña nú dĭ'in o vata koo é kŭtuni ña tsi dōo kakuinimá ko o. ¹⁰ Tsi ña ni kudú'xen ō é kádan ntaan é kākā'án u ne, kŭtĭí ntĭ'i o. Dukuān ne, nada'án u o tē xee ntúvi é ntō'o ña ntoo dá kaniĭ ñūxĭví san, dá kōto nteé u ña ntántōo nú nte'u san. ¹¹ Ña ná'ā ka dá nainú u. Kuenta tsí viin é ní'i o vata koo é xoxo naki'i núu i doméni é ní'i o. ¹² Xoo é kúvi vií i ne, kué'ē u é kĭ'i ntii ña vi'i Uvā kó ntii dañu ntūvi. Nté uun ito ká ña ntii ña mí tuví ña. Xntēé u kŭñu ña dĭvi Uvā kó ni dĭvi ñuú Uvā kó, dĭvi Jerusáleén xee é vē'xí nte e dukún kĭn. Xntee ú ña dĭvi xee ko di. ¹³ ¡Te ĩnin é kĭnin ne, kinin é kākā'an Espírītū san nī ña ntákuinti'xe i san! Kuān koo ka'an.

Tú'un iña úkun ñuú Ladicea

¹⁴ 'Kadan vá'an tutú iña ñá nuu nta'a i úkún ñuú Ladiceá ne, ká'án tsí Xu'u é kākā'án u é kuan koo na kōo. Nǎ te kaēni nta'ví u, tsí da miū é nuu é ntaā i é kākā'án u. Nta'a ko vé'xi un ntí'i é ede kú'vē

Xuva kō. ¹⁵ Xu'u kaka'an u ni ō tsi iní u nte xkoon dēn. Ntē ña te i'nín ne, ntē ña te ví'xin. Dí ka vá'ā ó tē dí i'nín né, o tē dí ví'xin. ¹⁶ Dukuān ne, da xé ña te i'nín, ntē ña te ví'xin ne, kakunte'xé ko o ne, ncho nantu'xen ú o. ¹⁷ Kaka'an tsi dóo kuikān, e dóo iō iña o, tsi ña tuvi nee é kataan nuú o. Ntá tsi ña kakutuni o te dóo nta'vín den, tsi ña te neé nuu á'vi o, tsi kanti'u ntuxnúu o ne, kanti'n di. ¹⁸ Dukuān ne, ta'xi ú itsi nté koo viin: Ki'xin mí tuví u ne, kuiin kaá kuaan va'a é ña te neé kadáka vata koo é kukuikan ntí'xen. Kuiin doo kui'xin é kunūun vata koo é ña kuka'an nuu o é kantiin. Kuiin u'xen cho'ó di é kútsi nuu ntuxnúu o vata koo é na nāxi'í nuu o. ¹⁹ Xoó ña'a, ña é kakuinimá ko ne, kantantaá u ña mí'í é ña vá'ā ó kade ña ne, kaxe'é u é ntō'o ña. Kamán san koon ntiin ná nātivi iní o. ²⁰ Koton tsi i'a ntitsí ntéé u xi'í o, kanake'xēn u. Xoo é kainí i tatsín ko ne, te nākaán ña xi'í ña ne, kuítā ntí'xin u má ví'í ña kán ne, dá ká'xí dadíi ú ni ñā. ²¹ Xoo é kúvi víi i ne, kué'ē u é kutúvi ñā diñi kó vata o dé u da kuví idé u ne, ítúví u diñi Uvā ko. ²² ¡Te inin é kīnin ne, kinin é kākā'an Espiritū sán ni ña ntákuinti'xe i san! Kuān koo ka'an —ka'an tátsín san nī ko.

4

E ntánuu iní ña Xuva kō e dukún kán

¹ Kidáa ne, ito ú ne, iní u é kántíi xi'í e dukún kán. Diví tátsín e téku ko dí'na é vata eku trūnpeta éku ne, kaka'an xtúku:

—Kūxēen i'á ne, dá nañē'e ú o nté koo kuví rkontuvi —ka'an.

² Ura dú'va tsi i nakunúu u nta'a Espiritu Xuva kō ne, nañē'e ñā ko uun teu ka'nu é tuví e dukún kan ne, ikān tuví uun ña'a ñatíi, tínti'í ña nú tēu san. ³ Ña tsíkán ne, vatā ó kaxi'í nuu xuu kuii é naní jaspe kaxi'í nuu ña, ni xūu kue'e e dóo kai'xí di. Ntíkō diñi nú tēu san kaxi'í nuu rkuá'nti, vatā ó kaxi'í nuu xuu kuii é nani esmēralda. ⁴ Ntíkō diñi nú tēu san ntoo xtuku ká oko kímí tēu san ne, oko kímí ñāta ntántoo ña di. Kui'xín kue'en dóo é ñū'u ña ne, odo le'e e kúvi kaá kuaán dikí ña. ⁵ Nú tēu é uun sán ne, kakíi é kaxi'í nuu ne, kakañu'u, kakatsín di. Mí tūví tēu san ne, kai'xi ú'xe ñú'u naa i é ū'xe espíritu Xuva kō. ⁶ Diví tsi nú tēu san dí ne, nuu miní é kaxi'í ni'ni vata kaa xuxu.

Ntíkō diñi nú tēu san ni mē'ñú i ne, ntāñi kímí kítí é ntántito. Ná te da dii ntuxnúu ti uve ata tí ni nūu ti. ⁷ Kítí kuví ūun sán ne, vata kaa ña'ña kaa ti. Kítí kuví ūví san ne, vata kaa duntiki kaa ti. Kítí kuví ūní san ne, vata ito ña'a ito tí. Kítí kuví kímí san ne, vata kaa tadun kítí kantava kaa ti. ⁸ Ngimí kítí sán ne, uve iñu ntí'xin ti é un é un ti. Un tsi kokó ta'an ntuxnúu ti un tsi nte má ntí'xin ti. Ntē ntúvi ntē níñu e ntáka'an tí dīví Xuva kō:

¡Diví ntō é na kuiko ñu'u ntí nto, Xuvā ntí.

Diví ntō é Xuva ntí'xe ntí nto, ña é kuví víi da neé ka nuu i, ña é tuví kídaa, ña é tuví vevii, ña é dā ve vé'xi!,

ka'an ti.

⁹ Vāta da ntáka'an kítí ntantító san e dóo va'á Xuva kō, e dóo ka'nu ña'a ña, dā ntaxé'e tī sintiá'vi nta'a ña é tuví nú tēú san, ña é tuví ntii dañu ntūvi ne, ¹⁰ ñata, ñā é oko kimi ñá'a sán ne, ntánakunchítí ña nú dī'ín ña é tuví nú tēú san é ntánuu iní ña ña é kántító ntii dañu ntūvi. Tsoo ñá le'e e kúvi kaá kuaan é ñū'u dikí ña nú tēú san, ntáka'an ña:

¹¹ Dōo va'á nto, é nakuiko ñū'ū ntí nto,
Xuvā nti, é kā'án nti tsi dóo ka'nu nto,
e dóo iō nto é vii ntó da nēé ka nuu i.
Tsí nto'o de kú've ntíí ntíí nto dá nēé ka é iō.
Tsí da ntío nto é kūvá'a ne, kūvá'a ntíí ntíí,
ka'an ña.

5

Dā nakāa A Le'ntú san tutu é kátinuu

¹ Iní u tsí ña é tuví nú tēú san ne, nta'a kua'a ña ni'i nta'a ña ūun tutu é kátinuu. Tutú san ne, uve na'a ntuví o ata i. Ú'xe sēu úve ata i. ² Iní u uun ánjē, ña dóo ntii iní í san ne, dōó ntii kaka'an ña:

—¿Xoó ntu é vā'á ntí'xe i é kuví nakāa tutú san? ¿Xoó ntu é kuví nakāa mí uve seú san? —ka'an ña. ³ Nté uun ña'a, ña ntoo e dukún kán ne, nté uun ña'a, ña ntoo ñuxiví a, nté ña'a, ña ntoo doxí'í kán, ña ni kúvi nakāa ñá tutú san, ntē ña ni kuví kiní ña é ūve na'a iní tutú san. ⁴ Xu'ú ne, ēku ntí'xe u, tsí ña ni ní'í xoo e vā'a i é nakāa tutú san, ntē ña ni ní'í xoo koto nteé i. ⁵ Kidāā né, uun ña'a ñatā sán kaka'an ñá nī ko:

—Ñá kū ékūn kan. ¡Un kaa Ñaña tatá Judaa, I'xá ika rei Dāvií san! Diví ñā e kúvi idé ña é kuví nakaā ñá tutú san. Diví ñā e kúvi nantíi ntée ña mí ūve u'xe seú san —kuan ō ka'an ñátā san ní ko.

⁶ Kidāā ne, iní u tsi íkan tsí ntitsi uun A Le'ntu mé'ñū nú tēú san, ni ngími kítí ntantító, ni ñatā san. Dító na'a i mí ni'í kui'í A Le'ntú san da é'ni ña'a sán i. Ú'xe ntíki i uve. Ú'xe ntūxnūu i di. Ntūxnūú i sán ne, náa i é ū'xe espíritu Xuva kō e táxnūu ña é kī'in dá kanií ñūxiví san. ⁷ Ne, kué'ēn A Le'ntú san, kuki'í tutú san é ni'í ntā'a ña tuví nú tēú san nta'a kua'a ña. ⁸ Dā kí'í tutú san ne, ngími kítí ntantító san ni ñatā, ña é oko kimi ñá'a sán ne, nākani ití ña nuú A Le'ntú san. É un é un ñatā sán ne, ni'í nta'a ña ūun kiñú'u ni ūun ko'o kútū e kúvi kaá kuaan é ñū'u kútū e dóo vā'a ñe'e ú'me í é kakene vatā ó ntáka'an ntā'ví ña ntáduku ntée Xuva kō. ⁹ Ntaíta ña nchu'ún xee é kaka'an:

Ntō'ó ne, dōo va'á nto é kī'í nto tutú san,
é nākaá nto mí ūve seú san.
Tsi é'ni ña'a san ntó ne,
ēti nto niñi nto é nakuíin nto ña'a kuenta iña Xuva ko,
ña vé'xi da nēé ka tatá i, da nēé ka tú'un ñā, da mí'í ká ñuu vé'xi ña,
¹⁰ vata koo é kūvi vií ña rei ni dutu iña Xuva ko,
é kadā kú'vē ñá ñuxiví san,
ka'an ña.

¹¹ Kidāā né, ito ú ne, tēkú ko é ña te da díi ánjē ntaíta ña ntíko diñi teú san ni kítí ntantító san, ni ñatā san. Nā tē nté kaa nté kaa titín ña.

¹² Un ntii tsí kéne ña, ntáka'an ña:

¡E dóo va'á A Le'ntu é xi'í san é nī'i e dóo kuví vií, nī e dóo kukuikā, e dóo ki'in inī í, e dóo ntii inī í, e dóo kuiko ñu'u o í, e dóo kada ka'nu o í, e dóo nakue'e o sintiá'vi nta'a il, ka'an ña.

¹³ Kídaā né, tēkú ko tsí un ntii nuū i é ntantító é ntoo e dukún kan, nī nú nte'ú san, nī doxi'í kan, ni ntute ñu'u kán ne, ntáka'an é uun ata tsi tātisin í:

¡Na nākué'e o sintiá'vi nta'a ña tuví nú tēú san, nī A Le'ntú san;

na kuiko ñu'u o ñā; na kada ka'nu o ñā; na kōo ña é vií ñā ntii dañu ntūvi,

ka'an.

¹⁴ Ngimi kiti ntantító sán ne, ntáka'an ti:

—¡Kixkoton! —ka'an ti.

Ñatā, ña é oko kimi ñá'a sán ne, nākani iti ña un tsi nte ñú'u kán é nuu iní ña ña é kántító ntii dañu ntūvi.

6

É ū'xe séu san

¹ Iní u dá nāntii nteé A Le'ntú san seu é kui ūun é ū'xe séu san. Tēkú ko tsí kaka'an uun kiti kantító sán ne, dító vata te kākatsin:

—¡Kixkoton! —ka'an ti.

² Itó u ne, iní u uun idú kuí'xin. Ña ntekú ti ne, ni'i nta'a ña ntuvē. Xé'e ña ñā le'e é kuntékú diki ña ne, dá kí ña é vií ñā du'xēn né, kūvi idé ña ntii ña nuu i kán.

³ Dā nantii nteé A Le'ntú san seu é kui ūví san ne, tēkú

ko é kākā'an kiti kantító, kiti kuví ūví san:

—¡Kixkoton! —ka'an ti.

⁴ Kídaā né, kī xtuku idú, kiti kué'e kue'en. Ña ntekú ti ne, ni'i nta'a ñā káa káni. Ní'i ñā é kúvi vií ña é nāki'í ña é vā'á koo kuntōo ña'a san ñuxiví san, vata koo é kā'ní ta'an ña, xe un xé un ña.

⁵ Dā nantii nteé A Le'ntú san seu é kui ūnī san ne, tēkú ko tsí kaka'an kiti kantító, kiti kui ūnī san:

—¡Kixkoton! —ka'an ti.

Itó u ne, iní u kí idú ntee. Ña ntekú ti ne, ni'i nta'a ña xkú've. ⁶Tēkú ko tatsin é vē'xi mí ntoo ngimi kiti ntantító sán ne, kaka'an:

—Uun xkú've kúdi nuni san ni'i ña xā'ví tsiñu ñā é uun ntūvi. Ūnī xkú've kúdi kiti sévada ní'i ñā xá'ví tsiñu ñā é uun ntūvi di, ntá tsi ña ku nativín aseté ni ntute vinú san —ka'an.

⁷ Dā nantii nteé A Le'ntú san seu é kui kímí san ne, tēkú ko tsí kaka'an kiti kantító é kui kímí san:

—¡Kixkoton! —ka'an ti.

⁸ Itó u ne, iní u kí idú kuān. Ña ntekú ti ne, Doxi'í nani ña. Áta ña vē'xí uun ña'a, ña é nani Dô'vi. Ní'i ña é kūvi vií ña ni dāva ña'a ñuxiví san é kuví ña mé'ñu du'xēn sán ne, ō kuví ña doko, ō kuví ña kui'í san ne, o kuví ña é kiti diín san ka'ní ti ña.

⁹ Dā nantii nteé A Le'ntú san seu é kui ū'ún san ne, iní u má nāa kan nima ñá'a, ña e é'ni ña'a san kuenta iña tú'un Xuva kō, tsí ña ni u'ví ña é ká'an ñā iña Xuva ko. ¹⁰ Nīi kue'én iní ña ntáka'an ña:

—Xuvā ntí, ka'nu kue'en nto. Ntō'o é sántu ntí'xe nto. Ntō'ó ne, un ntii é kākā'an nto

é nuu é ntaā i. ¿Nēe ntúvi ntu kada kú'vē nto iña ña ntántoo ñuxiví san é ntānáa nto ni ñā'a, ña é'ní nti? —ka'an ña.

¹¹ Kidáā ne, dá un dá un ña ni'i ña doo kui'xin é kú'un ña. Kaka'an ñá ni ñā é diin diin tsi kuntōo ká ña, da nté xee tá'an é kúv'í nti'i ta'an ña é dad'i ntáde tsiñu ña iña Xuva ko.

¹² Dā nantii nteé A Le'ntú san seu é kui iñu san ne, itó u ne, kutūn'í ko é un va'a vá'a tsi taan ne, kuntee kuē'én ngantií san, é vata kaa doo ntee é xkū'ún ña'a dá ntoo ña dontíni. Xóō sán ne, kukuē'e kue'en váta ito nīñi. ¹³ Xntivi é ūve e dukún kán ne, nakó'xo nté ñuxiví a, vatā ó kanako'xo kit'í tun igu uté san da dóo kainu tatsin ka'ni. ¹⁴ Ntoko ñu'u mií e dukún kan, vatā ó kakuvi vikó san dá kántava. Un ntí'í ntí'í xuku ni ūn ntí'í ntí'í ñu'u é ntoo nú ntute ñu'u kán ne, nakuntoó xio. ¹⁵ Kidáā ne, naku'un xū'u ntí'í ntí'í rei, ña ntoo ñuxiví a, nī ña na'nu ña'a sán, nī tó'ō sntadún san, nī ña kuiká san, nī ña e dóo ntii iní í, nī ña ntáde tsiñu, nī tó'ō ñā ne, ñu'u xu'ū ñá māv'í ni nē'u xuū. ¹⁶ Ká'an ña ni xūku sán ni xūú san:

—¡Na tāni mí ñu'u nti. Na tāv'í nti vata koo é ña kiní ña tuv'í nú tēú san nti, tsí un vá'a tsi kakudiin A Le'ntú san nī nti! ¹⁷ Tsí e xee ntúvi ka'nu é tā'xi ña é ntó'ō ko ne, ¿xóó ntu kutíi i? —ka'an ña.

7

Tatá ña Israee, ñá uve nā'a seu Xúva kō

¹ Kidáā né, iní u kimi ánje, ña ntāñi ngimí o diñi ñuxiví san. Ntaéd'í nuu ña mí kaki'xi ngimí tatsín san vata koo é ña

kunú ka tatsín san ñuxiví a, nté nú ntute ñu'u kán, nté da mí'í ka má utun. ² Kidáā né, iní u tuku ánje, ña vé'xí nte mí kene ngántií san, ni'i nta'a ña sēu Xúva kō, ña é kántito ntí'xe. Un ntii tsí kéne ña, kaka'an ñá nī ngimi ánje, ña nguíi san, ña é xe'é Xuva ko it'si é nativí ñá ñuxiví san ni ntute ñu'ū san:

³ —¡Kuntētu ká nto! ¡Ñá kú dí nativí ntó ñuxiví san, nté ntute ñu'ū san, nté utun san dá nte kuv'í xntéé nti seu Xúva kō xteén ña'a, ña e ntáde tsiñu iña ña! —ka'an ña.

⁴ Tékú ko nté kaa ña'a uve na'a ña seu san, tsí uun sientu uvi díko kimi míil ña'a tatá ña Israee san. ⁵ Uxuvi míil ña'a tatá Judaá san uve na'a ña seu san, uxuvi míil ña'a tatá Rubeén san, uxuvi míil ña'a tatá Gaá san, ⁶ uxuvi míil ña'a tatá Asee san, uxuvi míil ña'a tatá Neftalíi san, uxuvi míil ña'a tatá Manaseé san, ⁷ uxuvi míil ña'a tatá Simiuún san, uxuvi míil ña'a tatá Levií san, uxuvi míil ña'a tatá Isacaá san, ⁸ uxuvi míil ña'a tatá Zabuluún san, uxuvi míil ña'a tatá Joseé san, uxuvi míil ña'a tatá Benjamiín san. Kuan ō ñá uve na'a ña seu san.

Ñá te da dī ña'a, ña ñu'u doo kui'xin

⁹ Kidáā né, ito ú, iní u ña te da díi ña'a, ña ntāñi nú tēú san ni nūu A Le'ntú san. Ntē ña kuv'í ká'vi o ñā e dóo titín ña, ña é vé'xí da mí'í ká ñuu dá kan'i ñuxiví. Ntáduku ntéé ña da nēé ka tatá ña; da nēé ka tú'ūn ntáka'an ñá di. Doo kui'xín ñu'u ña ne; odo nta'a ña ntā'a ñuu. ¹⁰ Un ntii tsi ntáka'an ña:

Da mii tsi Xuva kō, ña tuví nú
tēú san,

nī A Le'ntú san, ña é kuvi
nakáku kō,

ka'an ñá'a san. ¹¹ Un ntíí ntíí
ánjē san ntáñī ña ntíkō diñī nú
tēú san, ni ñatā sán, nī ngimi
kíti ntantító san. Nákuntoo tixi
ñā nú tēú san ne, nánū'u ñá
iní ña Xuva kō, ¹² ntáka'an ña:

jKuan koo na kōo! Na kada
ka'nu o Xuva kō,

tsi dóo kaxi'í nuu ka'nu ña,
dóo ki'in inī ña.

Na nakué'e o sintiá'vi nta'a ña
ne,

na kuiko ñu'u o ñā di,

tsi dóo iō ña é vii ña; dóo ntii
inī ña.

Kuan koo na ká'an o íña Xuva
ko ntii dañu ntúvi.

Kuan koo na kōo,

ka'an ánjē san.

¹³ Kidáā ne, kaka'an úun
ña'a ñatā san ní ko:

—¿Nēe ñá'a ntu ña sá'á, ña
ñu'u doo kui'xín san? ¿Mí'í
ntu vē'xi ña? —ka'an ña.

¹⁴ Kidáā ne, kaka'án u ni ñā:

—Ntō'o é ini nto —ka'án u.

Kidáā ne, kaka'an ñá nī kó:

—Ña sá'á ne, divi ñā é vē'xi
ña mi dóo ntánto'o ñá'a. É
ntukui'xín kue'en dóo ña, tsí
niñi Á Le'ntú san nákte ña.

¹⁵ Dukuān e ntáñī ñá nú tēu
Xúva kō, e ntáxntii ña ñā nte
ntúvi ntē niñu ini ukún ña kán.
Xuva kō, ña tuví nú tēú san,
kunu mé'ñu kunuu dava ña
ña. ¹⁶ Ña kákān ká ña, ntē ñá

ítsi ka ñá ntute. Ña kókō ká ña
ka'ni ngántií san, tsí kuntoo
ña mi é vētí san ve. ¹⁷ Tsí A
Le'ntu é tuví nú tēu kán ne,
kuenta vií ña vata kaa uun
paxtu, é kī'in ní'i A Le'ntú san
ña mí kakii ntute kuíi é nī'i ñá
ntuvi íña ñá ne, mii Xuva ko

naítsi ñá un ntí'í ntute nú ña
—ka'an ña.

8

*Seu e kúvi ū'xe ni ko'o kútū
e kúvi kaá kuaan*

¹ Dā nantii nteé A Le'ntú
san seu é kuvi ū'xé san ne,
xiō kadin kue'en tsi e dukún
kan te dāva ura. ² Kidáā ne,
iní u u'xe ánjē ntáñī ñá nuu
Xuva ko. Odo ña kui kui
uun ña trunpeta. ³ Kidáā ne,
xéé ká uun ká xtuku ánjē,
ní'i nta'a ñá ko'o kútū e kúvi
kaá kuaán san ne, kántitsí
ña nú nāa kan. Dōo kue'e
kútu ní'i ña é nādaká ta'an
ña ni tū'un e ntáka'an ntá'vi
ña'a, ña ntánu iní i Xuva
kō, é kué'é ña nú nāa e kúvi
kaá kuaan é tuví nú tēú san.

⁴ Kúxēe u'me kútū san é ní'i
ntā'a ánjē sán ne, xéé mí
tuví Xuva ko dadíi ni tū'un e
ntáka'an ntá'vi ña e ntáka'an
ni Xuva ko. ⁵ Kidáā né, kī'i
ánjē san ko'o kútū sán ne, dā
tsú'un tsitu ña ngiñū'u é kai'xi
nú nāa san ne, da nakuíta
nuu ña ñuxiví a. Dōo dito
káñu'ú ne, xí'í nuu ne, táan di.

Trunpeta é ū'xé san

⁶ Kidáā ne, ánjē, ña é ū'xe
ñá'a, ñá odo trūnpeta san ne,
iō tu've ña é nakuēku ña.

⁷ Ánjē, ña é kuvi ūun sán ne,
nakuēku ña trunpeta ña. Ura
tsí i kán davi xuú ni ñū'u é
kádaka níñi ñuxiví kán. Uun
ta'vi i é kuvi ūni ta'vi ñuxiví
san ne, í'xi ntí'i. Uun ta'vi i é
kuvi ūni ta'vi utún san ne, í'xi
ntíi ntíi un tsi nté ku'u xi'í san.

⁸ Ánjē, ña é kuvi ūví san
ne, nakuēku ña trūnpeta ñá di.
Kidáā ne, uun nuu i é vāta kaa
xuku ka'nu é kai'xi kaá ne,
un ntii tsí ko'xó nuu nú ntute
ñu'u kán. Uun ta'vi i é kuvi ūni

ta'vi ntute ñú'u sán ne, ntūvi niñi. ⁹ Uun ta'vi ī é kuvi ūni ta'vi kiti ñú'u nú ntute ñu'u kán ne, xi'í ntī'i ti ne, i'xi uun tā'vi i é kuvi ūni ta'vi tún ntōó san di.

¹⁰ Ánjē, ña é kuvi ūni san ne, nakuéku ña trūnpeta ña. Kidáa ne, uun xntiví ka'nu sán ne, kó'xō é vē'xí nte e dukún kán. Kai'xi vatā ó kai'xi chú'ún san. Kó'xō nuu uun ta'vi i é kuvi ūni ta'vi ntute ká'nu sán nī mí kae'nu ntute san. ¹¹ Xntiví san ne, Rkavé nanī. Uun ta'vi ī é kuvi ūni ta'vi ntute sán ne, kúrkavé kue'en. Ñá te nté kaa ña'a xi'í ña e xi'í ña ntute é kadāká rkavé san.

¹² Ánjē, ña é kuvi kīmí san ne, nakuéku ña trūnpeta ña ne, uun ta'vi ī é kuvi ūni ta'vi ngántií san ni uun tā'vi i é kuvi ūni ta'vi xoó san nī xntiví san ne, ni'í kuí'í. Uun ta'vi ī kúnee é un é un nuu i ne, uun ta'vi ī é kuvi ūni ta'vi ntuví san ne, ñá ni xi'í nuu ká ngántií san. Niñú san ne, kuan tsi ō kúvi: ñá ni xi'í nuu ká xoó san nī xntiví san di.

¹³ Kidáa né, da nī kaito ú ne, tékú ko kaiko uun tadun mé'ñū e dukún kán ne dá un ntii tsi káka'an:

—¡Ai! ¡Ña ntâ'ví ntu ña'a, ña ntántoo ñuxiví san, te kuēku xtuku trunpeta iña é ūni ka ánje, ña nguī san! —ka'an ti.

9

¹ Ánjē, ña é kuvi ū'ún san ne, nakuéku ña trūnpeta ña. Kidáa né, iní u uun xntiví é kō'xó nte e dukún kán un tsi nte nú ñu'u kán. Xntiví san ne, ni'í ntakáá xi'í tótsín san. ² Nākaán ña xi'í tótsín san ne, un vá'a tsi kéne u'me xi'í san,

vatā ó kakene u'me ini úrnu ká'nu kue'en. Kūnee ngántií san ni kanī e dukún kan ū'me tótsín san. ³ Mé'ñū u'mé san ne, vé'xī skunti é kaka ti kaniī ñūxiví a. Ní'i tī é kuē'é ti vatā ó de tdu'me, kiti ió ñu'u a. ⁴ Ká'an ña ni tī é ña ku nanti'i ti ite é kae'nu ñu'u a, nté kū'u kuii, nté ūtun di. Da mii tsi ñā'a san kué'e ti ña, tē ña te uve ná'a xteén ña seu Xúva kō. ⁵ Ní'i tī é nanto'o ti ña te ū'un xoo, ntá tsi ña kuvi ka'ní kue'en tī ña. Mí kaxé'e ti ne, kaexnúu vatā ó kaexnúu da kaxé'e tdu'mé san.

⁶ Ntuvi tsikán ne, un vá'a tsi nantuku ñā'a san nté koo kuví ña, ntá tsi ña ní'i ña nté koo. Kuān te un vá'a tsi ntio ña é kuví ña ne, ñá nī'i ña doxi'í san.

⁷ Skunti san ne, vata ntáa idú kiti tu've i é kī'in ti mé'ñū du'xēn ntáa ti. Díki tī ne, odo é vata ntáa le'e e kúvi kaá kuaan ntáa. Núu tī ne, vata ito nuu ña'a ito. ⁸ Idi tī ne, vatā ó nani idi ñadī'i. Nū'ú ti ne, vata ntáa nu'u ñaña ntáa. ⁹ Uve ata ti tdi'xi e nté kaa te káa kúvi. Dā ntáva ti ne, kakañu'u vata te ntaíta nti'xin ña te da díi kareta e ntáñu'u idú, kiti ntañu mé'ñū du'xēn san. ¹⁰ Dú'me tī ne, vata ntáa du'me tdú'me ntáa ne, ini xe'e tí di. Dú'me tī san ntée é ntuku kui'í tī ña'a san ú'un xoo. ¹¹ Tō'ó ti ne, diví ánjē, ña e ntée nta'a i tótsín san. Abaduun nani é tū'un hébreu ne, Apoliuun nani é tū'ún griegú ne, kani tú'un “é nantī'i kue'en”.

¹² É ita ntí'xin é kuvi ūun dóxō. Úvi ká kakunaá ve.

¹³ Kidáa ne, ánjē, ña é kuvi iñú san ne, nakuéku ña trūnpeta ña. Tékú ko uun

tatsin í e kii mé'ñū ngimi ntíki san é odo nú nāa e kúvi kaá kuaan é ntísí nuu Xuva ko. ¹⁴ Kidaā ne, kaka'an tátsin san nī ánjē, ña é kui iñu, ña é ni'i nta'a trunpeta:

—Nantuten ngimi ánjē, ña é uve tñn mí kainu ntute ka'nu é nani Eūfrate —ka'an.

¹⁵ Kidaā né, nāntuté ña ngimi ánjē san é ka'nī ñá uun ta'vi i é kúvi ūni ta'vi ña'á san, tsi é ntoo tú'vē ñá tē xee úra i, ni ntūví, ni xōó, ni kuīa. ¹⁶ Kūtuní ko nté kaa sntadun, ña ntántodó idú ne, uvī sientu miñuu ña.

¹⁷ Xee nūú ko idú san nī ña ntántodó tī. Sntadún san ne, ntánti'u núu kúñu ña káa é kaito kuē'é, nī é kuíi, nī é kuāán di. Díki idú ñá ne, vata ntáa díki ñáña ntáa ne, kakii ñu'u xú'u tī. Ú'me ni dū'xé ñu'u di. ¹⁸ Xí'i uun tā'vi i é kúvi ūni ta'vi ña'á san ntuni núu tsi i: ñu'ú san ni ū'mé san ni dū'xé ñu'ú san e kii xu'u tī. ¹⁹ Tsi idú san ne, ió ntii tī é kúvi ka'ní tī ña'a é xū'u xtí ni dū'me tī. Tsi du'me tī ne, vata kaa díki kóo ne, divī é kantuku kui'i tī ña'a san.

²⁰ Ntá tsi ña nguī san, ña é ña ni duku ntée tsikán ne, ña ni natívi iní ña kuétsi ñā é ntē ña ni xtúvi miñá é nuu iní ña é ña vá'a san ni sántu ña e kúvi kaá kuaán, nī káa kuí'xín, nī káa kuē'é, ni xūú, ni ūtun di, é ntē ña kaíto, ntē ña katéku i, ntē ña kui kaká di. ²¹ Ntē ña ni natívi iní ña é kuān tsi o nta'éní ña ña'a, e ntáde ña dotatan, e ntáde ña é kini kaa ni ñadī'i, e ntadú'u ña di.

10

Ánje ni tūtu lu'nti é kātinuú san

¹ Kidaā ne, iní tuku ú uun ánjē, ña dóo ntii iní i ne, vé'xi ñā e dukún kán. Nuu ta'án ña viko; ntee rkuá'nti díki ña. Núu ña ne, kaxi'í nuu vatā ó kaxi'í nuu ngántíi san. Dī'ín ña ne, vata kaa ntu'u é kai'xi kaa. ² Ni'i nta'a ña ūun tutu lu'nti é kaa ntāa. Dī'ín kua'a ña xtúvi ña nú ntute ñu'u kán né, dī'ín datsin ña ne, ñu'u san xtúvi ña. ³ Un ntii tsi káchu'u ña, vatā ó de ñaña dá kanakiti tī. Dā kúvi kachu'u ñá ne, kātsín u'xé ito. ⁴ Dā kúvi katsin é u'xé ito sán ne, ncho xnteé na'a u é kaka'an, ntá tsi dá iō tu'vé u é ka'u ú ne, tékú ko uun tatsin e dukún kán, kaka'an:

—Xnuun xū'un e téku o e kátsin u'xé ito. ¡Ña kú dí xn-teen na'an! —ka'an.

⁵ Kidaā ne, ánjē san, ña ntitsi nú ntute ñu'ū sán ni ñū'u a dí ne, nátā'an ntée ña nta'a kuā'a ña e dukún kán. ⁶ Natékū ñá Xuva kō, ña kantíto ntii dañu ntūvi, ña de vá'a e dukún kan ni ñūxiví ni ntute ñu'u ni ūn ntíi ntíi nee iñá katuví, kaka'an ña tsi ña kukuíi ka. ⁷ Kaka'an ña tsi ntuvi dá nakuēku ánjē, ña é kui ū'xé san, trunpeta ñá ne, kuntaa núu i é mii tsi Xuva ko iní ña, vata o ka'an ñá ni ña dé tsiñu iña ña, ña ntáka'an tú'un ñā.

⁸ Kidaā ne, tátsin e tékú ko dí'na ne, kaka'an xtúku nī ko nte e dukún kán:

—Kuē'én, kūki'ín tutu é ni'i nta'ā ánjē sán, divī é nakāa ñá'a, ña ntitsí nú ntute ñu'u kan ni ñū'u a —ka'an.

⁹ Dukuān ne, ñé'ē u mí tuvi ánjē sán ne, ikán ú tutú san. Kaka'an ñá nī kó:

—Ki'in ne, dá ká'xin. Tē é'xin ne, vídin vata ē'xí ntúdin

kītume, ntá tsi kuia nūu í'xi o kān —ka'an ña.

¹⁰ Kídāā né, kī'i ú tutú san é ni'i nta'ā ánjē sán ne, ē'xí u. Kuan ē'xí ntí'xe vata ē'xi ntúdin, ntá tsi dá kúvi é'xi ú ne, kuia nūu í'xi ko.

¹¹ Kaka'an ñá nī kó:

—Da mií é ká'an ntódon kán ni ūn ntí ntí ña'a, ña ntoo dá mí'i ká ñuú, nī ña ntáka'an dá nēé ka tú'un, ni rēi ñá di —ka'an ña.

11

Ña é ūvi ña'a, ña é ká'an ntódo tú'un Xuva kō

¹ Kídāā né, tā'xi ña kó uun ntoo kani, vata kaa utun é kī'i kú've núu ō káa ne, kaka'an ñá nī ko:

—Nākuntítsin, kī'in kú'ven úkun Xuva ko nī nú nāa ña ne, ka'vin nté kaa ña'a ntánuu iní ña Xuva kō má úkún san. ² Ntá tsi ña ki'in kú'ven kura ukún san, tsi xe'é ña sá'ā é kúvi iña ña'a, ña é ña ini xoo é Xuva kō ne, kaka nuu ña ñuú Xuva ko te ūvi díko uvi xoo. ³ Xu'ú ne, taxnūu ú uvi ña'a, ña é ká'an ntódo tú'un kó ne, ku'un ña du'nu kúxta úun míil uvi sientu uni díko ntūvi —ka'an ña.

⁴ Ña é uvi ña'á san ne, vata ntáa uvi útun olívu ntáa ña. Vata ntáa tun tsumé é ūvi san e ntāñi núu To'o ñuxiví san ntáa ña. ⁵ Tē xoó ncho ntukū kui'i í ña ne, kene ñu'u xu'u ña ne, koko kue'en. Kuān koo nto'o ña ntaínchu'vi ña. ⁶ Ña uvi ña'á san ne, ío ntii ñā é nakādi ñá e dukún kán vata koo é ña kiin dávi da nií ntáka'an ntódo ña tú'un Xuva kō. Ío ntii ñā é kúvi vií ña é ntūvi niñi ntuté san ne, kúvi vií ña é nantō'o ña ña'a, ña

ntoo ñuxiví san, é tñn ña da nēé ka kui'i vata koo é ntio ña.

⁷ Ntá tsi dā ita ntí'xin ka'an ntí'i ña tú'un Xuva kō né, kēne uun kiti xu'u totsín san é vii tí ni ña du'xēn. Kúvi vií ti ka'ní ti ña. ⁸ Kídāā né, kuntōo mé'ñū kúñu ñā itsi mé'ñū ñuú ka'nu san mi naxnteē ñá Tó'o kō ntikā krusí san. Ñuú sá'á ne, vata kaa ñuú Sodomá ni ñuú Egítō kaa. ⁹ Úni ntūvi nte dáva ne, koto ña'a san kúñu ñā, ña vé'xi da mí'i ká ñuú, da nēé ka tatá ña, é da nēé ka tú'un ntáka'an ñá di ne, ñá kué'é ña itsi é kuntū'xi vá'a ña. ¹⁰ Ña ntántoo ñuxiví san ne, ñá tē nté kaa diní ña tsí xi'í ña uvi ña'á san. Vií ña viko ne, kué'e ñā doméni tá'an ña, tsí ña uvi ña'a, ña é ka'an ntódo tú'un Xuva kō né, dóo nantō'o ñá ña ntántoo ñuxiví sa.

¹¹ Ntá tsi da kúvi uni ntūvi nté dáva ne, nantóto xtuku Xuva ko ntuvi ñá'a san ne, nākuiñi ña. Un vá'a tsi ū'vi un ntí ntí ña'a san dá ini ña ña. ¹² Kídāā né, tēkú ña uvi ña'á san e dóo ntii kaka'an tátsin é vē'xí e dukún kan ni ñā:

—Ki'xi nto i'a —ka'an tátsin san.

Dukuān ntaíni ña ntaínchu'vi ñá san ne, kúntāa ña e dukún kan mē'ñú vikó san. ¹³ Ura í tsikán ne, un vá'a tsi taan. Kó'xo uun ta'vi í é kúvi ū'xi tá'vi ñuú san. Ú'xē míil ñā'a xi'i ñá da ita ntí'xin kúvi taan. Ña'a, ña ntántoo ká san ne, ñá te nté kaa u'vi ña. Da kídāā nanu'u ñá iní ña e dóo ka'nu Xuva kō, ña tuví e dukún kán.

¹⁴ É ita ntí'xin é kúvi ūvi dóxō sán ne, e dóko sá xee é kúvi ūni san ve.

Trunpeta é kúvi ū'xé san

15 Kidáā ne, ánjē, ña é kuvi ũ'xé san ne, nakuēku ña trunpeta ña. Dîto tsí un ntii tsí ntáka'an tátsín e dukún kân: Un ntí ntí ñuú ñuxiví san ne, kaduku ntée Xuva kō é kadā kú'vē ña, ntuvi ñá Cristu, ña e táxnū ña. Ntii dañu ntūvi é kadā kú'vē ña, ka'an. 16 Kidáā né, ñatā, ña é oko kîmi ñá'a, ña ntántoo nú tēu núu Xuva kó san ne, un tsi nákuñchití ntaā ñá nuu Xuva kō é nuu iní ña ña, 17 ntáka'an ña: Nata'xi ntí sintiá'vi nta'a nto, Xuvā ntí, ña e dóo ka'nu. Divi ntō é tuví nto vevíí ne, divi ntō kídaā dí ne, kuan tsi koo kutuví ntó ntii dañu ntūvi. Nata'xi ntí sintiá'vi nta'a nto, tsí e ní'i nto e dóo iō nto é víí ntó ne, e éni ntu'u nto kadē kú'vē ntó ve. 18 É kūdiin ña ntántoo un ntí ntí ñuú san, ntá tsi é xee ntúvi é kuē'é nto ña é ntō'o ña ve. E xée ntūvi é kadā kú'vē nto iña ñá ntíxí san ne, kué'e nto ña é vā'á, ña dé tsiñu iña nto, ña é ka'an ntódo tú'un nto, nī ña é ká'an náa nto. Kué'e ntō é vā'á iña ña'a, ña e ntaiko ñu'u nto, un ntí ntí ñá, te kuetsi, te na'nu ña. E xée ntūvi é nantō'o nto ña'a, ña ntánatíví ñuxiví san, ka'an ña.

19 Kidáā né, nákaán xi'i úkun Xuva kō é tuví e dukún kân ne, iní i kân ne, dîto tuví etun mí ñu'u vā'a lei Xúva kō. Kidáā né, dóo kaxi'í nuu. Dōo kakatsín di. Dōo dîto tatsín

san. Dōo katáan di. Un vā'a tsi kaxi'ín davi xuú di.

12

Uun ñadí'í, ni kīti ña vā'a, kīti u'xe díki i

1 Kidáā né, kī dîto uun e dóo ka'nu e dukún kân. Ikân ntítsi uun ñadí'í, nuu tá'an ña ngántíí ne, xóo sán ne, ntekú ntí'i dí'in ña ne, le'e é kuvá'a é ũxuví xntívi ntekú díki ña. 2 Ñu'u i'xá ña ne, kakachu'u ntáa ña é kaexnúu i'xi ña, tsi dokó sa káku i'xá ña. 3 Kidáā né, kī ká xtuku uun nuu i e dukún kân. Íní u é ntítsi uun kīti ña vā'á, teku kué'e tí, é ũve u'xe díki tí ni ũ'xi ntíki tí. Kuān o ntántídó le'e san xé un xé un díki tí. 4 Dú'me xtí dita núu tí uun ta'vi í é kuvi ũni ta'ví xntívi san ne, náko'xó nuu tí nte ñuxiví a. Kidáā ne, íntítsi kīti ña vā'á san nuu ñadí'í, ña dokó sa káku i'xá i. Ntítsi nteé tí i é ká'xi tí i te káku. 5 I'xa é nakáku ña ne, i'xa tii é kadā kú'vé un ntí ntí ñuu, é kuni'i nta'a tátun i e kúvi káa. Ntá tsi Xuva kō ne, nakí'í ña i'xa san é kūtuví nī ña nú tēu ña. 6 Ñadí'í san ne, ínu ña, kue'en ña ñuu itsi mí xtúvi tū'vé Xuva kō mí kutuví ñá, mí kuēnta víi ña ña uun míil ũví sientu uni díko ntuvi. 7 Kidáā ne, kúvi du'xēn e dukún kân. Ánje ña odo nūu, ñá nani Mígee, dívi ña ni un ntí'í ánje ña ne, náa ñá ni kīti ña vā'á san. Kīti ña vā'á sán nī un ntí'í ánje tí ne, un vā'a tsi náa tí ni ña, 8 ntá tsi ña ni kuvi víi tí. Ñá ni nī'í mí kuntōo ká tí nī ánje tí e dukún kân. 9 Dukuān ne, náko'xó ña kīti ña vā'á san, kīti itúvi nte ntúvi dí'na, kīti é naní diablu, tó'o e ña vā'á san. Divi tí é Satanaa

náni ti di, kiti kaeni nta'ví ña'a dá kanii ñuxiví san. Nákō'xó ña ti ni un nti'i ánje ti ūun tsi nte ñuxiví a.

¹⁰ Tékú ko tsí un ntii tsi kākā'an tátsín san nte e dukún kán:

E xée ntūvi é nakākú Xuva ko ko vē.

E xée ña e dóo ntii iní ña é kadā kú'vē ña.

Cristu, ña táxnū ña ne, kodo núu ña é un nti'i vē.

Tsi é nakó'xo nteē ñá kiti katsi'i kuétsi ta'an ko nta'a Xuva ko ntē ntūvi ntē níñu.

¹¹ Kūvi idé ta'an ko sán nī e ña vá'ā san

kuenta iña níñi é etí A Le'ntú san,

ni kuēnta iña tú'ūn é nuu é ntaā i e ntáka'an ñá,

tsi ña ni de víni ña ntuví iña ña, kuān te na kuví ña.

¹² Kuntōo díni ntó ve, e dukún kan,

ni un nti'i ña ntántoo ikān.

Ntá tsi ñá ntu ntá'vi ide nto,

ñá ntántoo ñuxiví san nī nú ntute ñu'u kán,

tsí e ntíi tó'ō e ña vá'ā san mí ntoo nto ve.

Un vá'a tsi kakudiin,

tsí ini tsí ña na'á ka kutuvi,

ka'an tátsín san.

¹³ Dā ini kiti ña vá'ā san tsí nakó'xo ña ti ñuxiví a ne, íntikin tí ñadí'í, ña nakāku i'xa tíi san. ¹⁴ Ntá tsi ñadí'í san ne, ni'i ña uvi nti'xin tádun ka'nú san é ntāva ña, ki'in ña ñuu itsí kán, mi dóo ikā mí tuví kiti ña vá'ā san. Ikān ne,

ní'i ña é ká'xi ñá uni kuja nte dáva. ¹⁵ Kiti ña vá'ā sán ne, távā ti ntute xu'u ti é vata kaa ntute ka'nu kaa vata koo é kī'in ni'i ntuté san ñadí'í san.

¹⁶ Ntá tsi xntíi ñū'ú san ñadí'í san, e nántika ñū'u sán ne, íkan kúntíi ntute ka'nu san e táva kiti ña vá'ā san xu'u ti.

¹⁷ Dukuān né, kūdiin kué'en kiti ña vá'ā sán ni ñadí'í san. Ntaka ti ikān ne, dá kué'en ti é vii tí du'xen ni i'xā ñá, ña nguú san, ña ntāde ntaa é kākā'an Xúva kō, ña ntántikin Jéssu.

13

Úvi kiti dóo donchu'vi ntáa

¹ Ntútsi u nú ñuti díñi ntute ñú'u san, iní u kéne ntita úun kiti e dóo donchu'ví kaa mé'ñu ntute ñu'u kán, kiti uve u'xe díki í ni ū'xi ntíki i. Kántidó le'e é un é un ntíki ti, Uve na'a díki ti e dóo kiní ó kaka'an kuénta iña Xuva ko.

² Kiti dóo donchu'ví kaa, kiti é iní u sán ne, vata kaa ñaña tekú kaa ti. Ntá tsi dí'in tí ne, vata ntáa dí'in oso ntáa ne, xu'u ti ne, vata kaa xu'u ñaña kaa. Kiti ña vá'ā sán ne, xé'e ti ntii tí é ntéé kimi tí. Xé'e ti tēu tí mí tuví ti é vii tí tsiñu ka'nu.

³ Kiti dóo donchu'ví kaa sán ne, vata tē ni'i kuí'i kue'en úun díki ti, ntá tsi é ntuvá'a.

Un ntíi ntíi ña'a, ña ntántoo ñuxiví san ne, ntántikin ñá ti, tsí koo da kúdu'va ña é ntuvá'a díki ti. ⁴ Ntánuu iní ña'a san kiti ña vá'ā san, tsí xe'é ti ntii ti kiti dóo donchu'ví kaa san vata koo é kuví kada kú'vē ti. Ntánuu iní ña'a san kiti dóo donchu'ví kaa san ne,

ntáka'an ña:

—¿Xoó ntu é vata kaa kiti dóo donchu'ví kaa san? ¿Xoó ntu kuví víi i é nāá ni tí? — ka'an ña.

⁵ Ní'i tí ítsi e dóo ka'nu víi ti, e dóo kini koo ka'an tí iña Xuva ko. Ní'i tí é kadā kú'vē ti uvi díko uvi xoó ne, ⁶ kuan ō dé ti. Dóo kini ka'an tí iña Xuva ko ni e dukún kán mí tuví ña, nī ña ntántoo ni ña ikān. ⁷ Ní'i tí é vii tí du'xen nī

ña ntántikin Xúva kō né, kūvi idé ti ni ñā. Ní'i tī é kadā kú'vē ti iña un ntíí ntíí ñā'a, ni ūn ntíí ntíí tátá ñā'a, ni ūn ntíí ntíí ñūú, ni ūn ntíí ntíí ñā'a, ñā ntáka'an dá nēé ka tú'ūn. ⁸ Un ntíí ntíí ñā'a, ñā ntántoo ñuxiví san ne, ínūu iní ñā kiti dóo donchu'ví kaa san, ñā é ñā ni uyé na'a dīvi i tutú A Le'ntu é xi'í un tsi nte da iñi ntú'u ñuxiví san, tutú mí uve na'a xoo e ní'i i ntuvi iña i ntii dañu ntúvi.

⁹ Te Inín é kīnin ne, kinin. ¹⁰ Tē xoó ni'i i é kunuu kutū né, kunuu kutu ntí'xe. Tē xoó ni'i i é kūvi nuu káa ne, káa kuví nuu ñā. Dukuān né, xo'ō e ntáduku ntée o Xuva kō ne, ka'nu vii ó nima kó ne, kunūu iní ko ñā di.

¹¹ Kidāā né, iní xtuku u ūun kiti e dóo donchu'ví kaa. Kiti sāl'á ne, ñū'u san kakéne ti. Uve uvi ntíki ti é vata kaa a le'ntú kaa ti, ntá tsi kaka'an tí vatā ó kaka'an kiti ñā vā'ā san. ¹² Ní'i ti itsi é kadā kú'vē tí naa i kiti kuví ūun san dá ntoo dadíi ti. Kade ti é un ntíí ntíí ñā'a, ñā ntántoo dá kaníi ñūxiví san, kunuu iní ñā kiti kuví ūun san. ¹³ Dōo iní ti nté koo vii ti é kōo dá ntákudū'va ñā'a san. Un tsi nte kúvi nakīn ti ñū'u é ka'xi nte e dukún kan níi dukuān ntaíto dító ñā'a san ñuxiví a. ¹⁴ Kuenta iña i sāl'á é ní'i ti e kúvi idé ti dá kade ti tsiñu kiti kui ūun sán ne, kaeni nta'ví ti ñā'a, ñā ntántoo ñuxiví sa. Kaka'an tí ni ñā'a san é na ntāvá'a naa ñā santu kiti kuví ūun, kiti idó nuu káa dīki i, ntá tsi ntuvá'a ti ne, kantíto dukuan tī. ¹⁵ Ní'i tī é kūvi kué'e ti ntuvi iña santu e ntúv'á'a naa kiti kuví ūun sán ne, ide ti é kūvi ka'an sántu sán di. Kaka'an tí tsí da xóo ka

ña'a, ñā é ñā kanúu iní i santu, kiti kuví ūun sán ne, na kuví ñā. ¹⁶ Taxnúu ti é na kúvé na'a seú san nta'a kua'a ñā ne, o xteen ñā, un ntíí ntíí ñā'a san, te kuetsi te na'nu ñā, te kuika ñā, te nta'ví ñā, te ió tó'ó ñā ne, o iña mii ñā ntáde tsiñu ñā. ¹⁷ Nté uun xoxo kuví díko i, ntē ñā kuví kuiin í, tē ñā te ntée na'a seú san kúñu ī. Seú san ne, dīví kiti é kuví ūun sán, o numéru dīví ti.

¹⁸ Sāl'á ne, ntio é koto ntuu o. Xoo é ki'in iní i ne, na naka'vi ñā numéru kiti kuví ūun san. Numéru sán ne, kaduku ntée uun dīví ñā'a, ñā ntoo ñuxiví sa. Te nakua'a o numéru dīví ñā ne, iñū sientu uni díko iñu.

14

Nchu'un e ita ñā'a, ñā uun sientu uvi díko kimi míil ñā'a

¹ Kidāā né, iní u ntísi A Le'ntú san tí'i í xuku Siuún, ni ūun sientu uvi díko kimi míil ñā'a, ñā é ntée na'a xteen i dīví A Le'ntú san ni dīví Uva ī. Dadíi tsi ntāñi ntíí ntíí ñā. ² Kidāā né, tēkú ko é vē'xí nte e dukún kan vatā ó kakañu'u ntúte ka'nu, vatā ó kuví dá kakē'xén nuu da dóo ntii kakatsin, vatā ó kuví da dóo titín ñā'a ntánakueku ñā kiñú'ū. ³ Ita ñā uun nchu'ún xee nú tēu Xúva ko, ní ngimi kiti ntántito sán ni ñatā sán di. Nté uun ñā'a ñā ni kuví kutú've ñā nchu'ún xee san, tsí da mii tsi ñā'a, ñā é uun sientu uvi díko kimi míil ñā'a, ñā é nakáku, ñā ñū'u ta'an ñuxiví a, kuví ita ñā. ⁴ Ñā sāl'á ne, ñā ni ide ñā kuetsí ni ñadī'i, tsi ntúntoo ñā. Ntántikin ñā A Le'ntú san da mí'i ka mí kī'in ñā. Nakáku ñā mé'ñū ñā ntoo ñuxiví sa é kuví ūun nuu

i doméni iña Xuva ko nī A Le'ntú san. ⁵ Nté uun dovete ña ni ká'an ña, é nté ña tuvi kuétsi ña nūu Xuva ko.

Ánjē, ña uni ñá'a, ña ni'i tú'ün

⁶ Kidáā né, íní xtuku ú uun ká ánjē, ña kaiko mē'ñú e dukún kán ne, e ní'i ña tú'ün e dóo vá'á ntii dañu ntúvi é ká'an ntodo ñá nī ña ntoo ñuxiví sa, ña dā mí'i ká ñuu, é da nēé ka tu'ún, da nēé ka tatá ña. ⁷ Un ntii tsí kéne ña, kaka'an ña:

—Kuiko ñu'u nto Xuva kō ne, kada ka'nu nto ña. Tsí e xée ura i é kadā kú'vē ña kuenta iña ña'á san. Kunuu iní ntó ña di, tsí diví ña de vá'a ña e dukún kan ni ñuxiví sa, ni ntute ñu'u kán, ni ün ntí ntí ntute kuí é kákene ñu'u sán di —ka'an ña.

⁸ Kidáā ne, xéé ánjē, ña é kuví úv'i san, kaka'an ña:

—¡E kó'xō nuu, e kó'xō nuu ñuú ka'nu Babilonia, é íde kí'vi un ntí ntí ñuú san ni vīnu i é kíni kaa! —ka'an ánjē san.

⁹ Kídaā ne, xéé tūku ánjē, ña é kuví úní san ne, un ntii tsí kéne ña, kaka'an ña:

—Tē xoó ña'a kanuu iní ña kíti san ni sántu tí ne, kaxé'e ña xteén ña o nta'a ña é kuntéé na'a káa tī ne, ¹⁰ kudiin kué'en Xúva ko ni ñá. Ñá ntuntá'ví iní ña ñá nté un síin. Kué'e ña ñá é ntó'o ña é kōko ña ñu'u du'xe san nuu ánje ni nūu A Le'ntú san. ¹¹ Ú'mē é kákene mi ntánto'o ña ne, kuan tsí koo kené ntii dañu ntúvi. Ña'a, ña é kánuu iní i kíti san ni sántu tí, ña é ntéé káa tī xteen í ne, ñá ní'i ña é kú'un kadin ñá nté ntúvi nté níñu —ka'an ña.

¹² Dukuān né, ña'a, ña ntáduku ntéé Xuva kō san, ña ntáde ntaa é káka'an ña, ña ntákuinti'xe i Jesuu ne, kantio e dóo ka'xi vii ñá nima ña.

¹³ Kidáā né, tēkú ko é káka'an tatsin san nī ko nte e dukún kán:

—Xntéén na'an sá'ā: “Nté kui vá'a ña'a, ña xi'i e kuínti'xe ña Xuva kō.” Kuan koo xntéén —ka'an.

—Vá'ā ó —ka'an Espíritū Sántū san—, tsí kuntoo da'na ña; ña káda tsíñu ká ña, tsí kí'in ní'i ña nuu i é vá'á o dé ña ñuxiví a —ka'an ña.

Ntuvia é nakuitā ñá ña'a san ñuxiví san

¹⁴ Kidáā né, íní u uun viko kui'xin. Nú víkó san tinti'i uun é vata kaa ñatíi kaa. Ntekú le'e e kúvi kaá kuaan díki ñá ne, ní'i nta'a ña ūun káa dakua e dóo ntikō. ¹⁵ É tūku ánjē kíi ña iní ukún san ne, un ntii tsi káka'an ñá nī ña tuví nú víkó san:

—¡Kadan tsiñun ni'in káa dakuá o ve! tsí e xée ntúvi é nakuidon, tsi dóo itsi kíti kii ñuxiví san —ka'an ña.

¹⁶ Kidáā ne, ña é tuví nú víkó san ne, nátántéé ña káa dakuá ña ne, eni ntú'u ña nákuído ña kíti itsí san.

¹⁷ Kidáā né, kíi tuku ánjē iní ukun é tuví e dukún kán, ní'i ña káa dakua e dóo vá'a ntikō. ¹⁸ Kíi xtuku ánjē nú nāá san.

Ánje, ña sá'á ne, nteé nta'a ña ñu'u. Un ntii tsi káka'an ñá nī ánjē, ña é ní'i káa dakua e dóo ntikō san:

—¡Natántéén káa dakuá o! Nakuidon xo'o tinti'ó san, tsi dóo itsí ti —ka'an ña.

¹⁹ Ánjē sán ne, nátántéé ña káa dakuá ña ñu'u a ne, kátsin ña xo'o tinti'ó san. Tsú'un ña

ti iní tun ntóó Xuva kō é kādin ñá ti. Sá'a kāni tú'un é nanto'o Xuva ko kō. ²⁰ Kiti tinti'ó san ne, íxkādín ña tī nte díñi ñuú san ne, nté kaa te niñi dóo kí tun ntóó san. Ē'nu un tsi da nté xēe nú xo'o xu'u idú san ne, vata kaa ntute ka'nu kaa e xee tá'an nte uni sientu kilumétru é ká'nu.

15

Ú'xē ánjē, ña é ni'i u'xe núu i é ntō'o ña'a

¹ Īní u e dukún kán uun ká tuku nuu i e dóo ka'nu kue'én ne, un tsi kúdu'va iní ko dá Īní u. Īní u u'xe ánjē, ña é ni'i u'xe núu i e dóo nto'o ña'a san. Ña kóo ká nuu i é nto'o ña'a san te ita ntí'xin nuu i sá'a, tsí ikān xee tá'an mí ntí'i é kúdiin Xúva kō.

² Īní u uun ntute ñu'u é vata ito xūxu é káxi'í ni'ni é kadāka ñu'u. Ntāñi ña'a nú ntute san, ña e kúvi idé ni kīti san ní sántu tí, nī káa ti nī numéru dívi tí di. Odo ñā kiñú'ū é xe'é Xuva ko ñā. ³ Īta ña nchu'ún vatā o ita Muisee, ña dé tsiñu iña Xuva kó ne, vatā ó nchu'ún A Le'ntú san di. Sá'a ntaíta ña:

Dóo ka'nu ne, dōo vá'a ó un nti'i nuū i é kade nto.

Da ntákudu'va ntí nuu i é kade nto,

Xuvā ntí, ña e dóo ió ntii ī é víi da nēé ka.

Itsi nto ne, itsi ntaa, itsi é nuu é ntaā i.

Dívi ntō Rei da mí'ī ká ñuu.

⁴ ¿Vá iō ntú xoo é ña káú'ví i nto, Xuvā nti?

¿O iō ntú xoo é ña ká'an i e dóo ka'nu nto?

Tsí da mii xntō é vā'á nti'xe nto.

Xēe ñā'a da mí'ī ká ñuu é kāda ka'nu ña nto.

Tsi dīto e dóo vá'a ó kade kú'vē nto,

kuan ō ita ña.

⁵ Kidáā né, Īní u é kántii ini ukún Xuva kō e dukún kán mi dóo xií, mí ñū'u vá'a lei ña.

⁶ Ntūi u'xe ánjē san má ūkún kán, ña ni'i u'xe núu i é ntō'o ña'a san. Ñu'u ña doo ntii e dóo va'a, é un tsi kai'xi kai'xí sa. Katīnuu doo e kúvi kaá kuaan xkántika ña. ⁷ Kidáā ne, uun kiti é kúvi kīmi kiti ntantíto sán ne, xé'e ña ūun e'xin e kúvi kaá kuaan dá un dá un ánjē, ña é ū'xé san. Ñu'u tsitu ē'xin san núu i é ntō'o ña'a e vē'xí nta'a Xuva kō, ña kantíto ntii dañu ntūvi. ⁸ Ñu'u tsitu ini ukún san u'me é vē'xí nta'a Xuva kō, ña e dóo ka'nu, ña e dóo ntii inī i. Nté uun xoxo kúvi kí'vi i má ūkún kán da nté ntí'i é ū'xe núu i e dóo nto'o ña'a san é ni'i ánjē, ña é ū'xé san.

16

E'xin é ñū'u é ntō'o ña'a san nta'a Xúva kō

¹ Kidáā né, tēkú ko tsi dóo ntii káka'an tátsín san nte ini ukún kán, kaka'an ní ánjē, ña u'xe ñá'a san:

—Kue'én ntó, kúkáte nto nuu i e dóo nto'o ña ñuxiví san é ñu'u ū'xe é'xin san ñuxiví kán —ka'an tátsín san.

² Kué'én ánjē, ña é kúvi ūun sán ne, eté ña é ñū'u e'xin ña ñuxiví kán. Un ntí' ntí' ña'a, ña é ntéé na'a káa kīti san kúñu i nī ña ntánuu iní i santu tí ne, kēne tintu'xe e dóo kini ntáa kúñu ña ne, un vá'a vá'a tsi exnúu.

³ Ánjē, ña é kui ūví san ne, eté ña é ñū'u e'xin ña nú ntute ñu'u kán ne, ntute sán ne, ntūvi niñi váta ito niñi ñá xi'í

itō. Xí'í ntíí ntíí kiti ñu'u nto'o iní ntute ñu'u kãn.

⁴ Ánjē, ña é kui ūní san ne, eté ña é ñū'u e'xin ña nú ntute ka'nu kan nī mí kaē'nu ntute sán ne, ntuví niñí di. ⁵ Kidáa né, tēkú ko tsi ánjē, ña nteé nta'a i ntute sán ne, kaka'an ña:

Dōo vá'ā ó kade kú'vē ntó,
Xuvā ntí.

Dōo va'á kue'en nto,
nto'o é tuví nto vevíí ne,
tuví nto kidaā di.

⁶ Tsí ña ña éti ña niñi ña'a,
ña ntáduku ntée nto,
ni ñā'a, ña é kã'an ntódo tú'un
ntō.

Vevíí ne, nakō'o nto ña niñi,
tsí mii ñā ntúku ña é kuān koo
vii nto ni ña,
ka'an ánjē san.

⁷ Tēkú xtuku kó uun tatsin é
vē'xi nú ñā kan, é kaka'an:

—Kuan koo, Xuvā ntí, ña e
dóo ntii iní i, tsi dóo vá'ā ó
kadē kú'vē nto é nuu é ntaā i
—ka'an.

⁸ Ánjē, ña é kui kímí san
ne, eté ña é ñū'u e'xin ña nú
ngántíí san ne, ní'í ítsi é kã'mi
ntúve i ña'a san. ⁹ Un vá'a
tsi í'xi ñā'a san é xe'é ka'ni
kuē'en ngántíí san. Ntá tsi
ñā ni nátivi iní ña, ntē ña ni
ká'an ña te dóo ka'nu Xuva kō,
Ká'an kini ña iña Xuva ko, tsí
ñā ña e táxnū ña é ntō'o ña.

¹⁰ Ánjē, ña é kui ū'ún san ne,
eté ña é ñū'u e'xin ña nú tēu
kiti dóo donchu'ví kaa san ne,
kūnee mí kadē kú'vē ti. Ña'a
sán ne, un tsi náka'xí ta'an
ña nú'u ñā e dóo ntánto'o ña.
¹¹ Ntá tsi dā díí díí ka ntáka'an
kini ña iña Xuva ko, ña tuví e
dukún kãn, tsi dóo ntánto'o ña
e ntáte'u ña tintu'xé san. Ntē
ña ni natívi iní ña nuu i e ntáde
ña.

¹² Ánjē, ña é kui iñú san
ne, eté ña é ñū'u e'xin ña nú
ntute e dóo ka'nu san é nani
Eūfraté ne, ítsi nūu ntute san
vata koo é kúvi kuita ntí'xin
rei, ña ntáde kú'vē ñuu é ntoo
mí kaínu ngántíí san.

¹³ Kidáa né, iní u tsi kíi
uni espíritū é kīni ntáa san
xu'u kiti ña vá'ā sán ni xū'u
kiti dóo donchu'ví kaa san,
ni xū'u ña kaka'an é tū'ún
Xuva ko kaka'an ña, ntá tsi ña
ntáa. Vata ntáa tsá'vā ntáa
espíritū é kīni ntáa e kíi xu'u
ña. ¹⁴ Vé'xi ntā'a tó'ō e ña vá'ā
sán ne, kade nuu i é kōo da
ntákudu'va ña'a san. Kí'ín mí
ntoo un ntíí ntíí rei ñuxiví san
vata koo é nakūvé ta'an ña é
vii ñā du'xen ni Xuva kō, ña é
kúvi vii é un ntí'í. Dóo ka'nu
kúvi ntuvi tsikan.

¹⁵ “Koto nto tsí da née iní
xntó ki'xi ú vata koo ki'xi uun
ña du'u. Nté kui vá'a ña'a, ña é
ña te ntákidi, ña é iō tu'vé doo
i vata koo é ña kuká'an nuu
ña é kīni ña'a san é kuntíí ña”,
kuan ō ka'an Xúva kō.

¹⁶ Ne, nataká nuu rei san
ñuu é nani Armagēduun é
tū'un hébreu.

¹⁷ Ánjē, ña é kui ū'xé san ne,
eté ña é ñū'u e'xin ña mé'ñū
tatsín san ne, nte nú tēu ka'nu
é tuví ini ukun e dukún kãn
ne, un ntii tsi kaka'an úun
tatsin é kaka'an:

—¡É kúvi ve! —ka'an.

¹⁸ Kidáa ne, iñi ntú'ū xi'í
nuu ne, kãtsín di. Dōo kãñu'ú
ne, un ntii tsí taán ñuxiví a.
Nté uun ito vata táan vata ō
kúvi sá'a nte ntúvi é ntoo ña'a
ñuxiví a. ¹⁹ Ñuú ka'nu sán ne,
ntíka. Uni tá'vī kúvi. Un ntíí
ntíí ñuu dá kaníí ñuxiví sa ne,
nūu dí ne, naka'an Xuva ko
ñūu ká'nu é nani Babīloniá ne,
díí ka kue'e xe'é ña é ntō'o

ña; un vá'a tsi kúdiin ña ni ñúú tsikan. ²⁰ Ntoko ñu'u un ntíí ntíí ñuu é ódo ntita mé'ñu ntute ñu'u kán né, kúnaá un ntíí ntíí xuku. ²¹ Un tsi nte e dukún kan vē'xi káñ davi xuu é ña te da va ntáa, é vīi te ūvi díko kílu é un é un, é kō'xó ntódó ata ña'á san. Ne, dōó ka'an kīni ña'a san iña Xuva ko kuenta iña dávi xuú san, tsi dōó donchu'ví o kúvi e ntó'o ña'a san.

17

É nto'o ñadř'í kīni kaa

¹ Kidáa ne, uun ánĵe, ña é ū'xe ña'a, ña ní'i ū'xe é'xin sán ne, xée ñā mí tuví u ne, kaka'an ñā nī ko:

—Ni'ín, nañē'e ú o nté koo nto'o ñadř'í kīni kaa san, ña tuví mé'ñu ntúte na'nu san. ² Un ntí'í rei ñuxiví san idé ña ni ñā é kīni kaa. Ná te nté kaa dé ki'vi ña vīnu ña —ka'an ña.

³ Kidáa né, nuu ta'án u xénī kó, kue'en ní'i ñā ko ñuu itsí kán. Ikán né, íni u uun ñadř'í, ña ntekú kiti kuē'e, kiti dōó donchu'ví kaa. Uve u'xe díki ti. Ú'xi ntíki ti dí ne, kanĵ kúñu ti ūve é kaka'an kīni iña Xuva ko. ⁴ Ñadř'í san ne, nuu ña doo kuē'e tekú níñi, é kaito nteē di. Nuu nenu ña xo'o kiti ni tsīntí ni dí'i e kúvi kaá kuaan, e kúvi xuu e dōó kai'xi ni kiti kuí'xin e dōó nuu á'vi i sán di. Ní'i nta'a ña e'xin e kúvi kaá kuaan é ñu'u tsitu nuū í e dōó kīni ntáa é kade ña ni da nēe ka ñatīi, nuu i e dōó dentu. ⁵ Xteen ña ne, nteé na'a úun dívi e dōó vi'xín ō, é kāni tú'un: “Babilonia ká'nu, é dívi dí'i ñadř'í kīni ntáa ni ūn ntíí ntíí nuu i é dentu é ió ñuxiví san”, nteé xteen ña. ⁶ Kidáa né, kūtuní ko tsí ñadř'í tsikán ne, kí'vi ñā e xí'i ñā

niñi ñá'a, ña ka'an ntódo tú'un Xuva kō, ña é ká'an tú'un Jēsuu.

Kóo dā kúdu'va ko dá ĩni ú ña. ⁷ Ntá tsi kaka'an ánĵe san ní ko:

—¿Nté kui koo da kákudu'va ntu o? Vi'a ve ne, ka'án u ni ō nuu i e dōó vi'xín ō iña ñadř'í sa'á ni kiti ntekú ña san, kiti dōó donchu'ví kaa é uve u'xe díki tí ni ū'xi ntíki tí. ⁸ Kiti dōó donchu'ví kaa, kiti ĩnin sán ne, ítúví ti kídaā, ntá tsi xoó ka tí vevii. Ntá tsi nene díto xtúku ti xu'u totsín san dí'na dá kř'ín ti é nakúnaá kue'en ti kúñu ti ntii dañu ntúvi. Ña ntoo ñuxiví san, ña é ña túvi dívi i nteé na'a íni tutu mí ūve na'a dívi ña'a, ña é ní'i i ntuvii iña i un tsi nte dá de kú'vé Xuva ko ñuxiví san ne, kóo da kudū'va ña te íni ña kiti san, tsí ítúvi ti kídaā ne, xoó ka tí vevii, ntá tsi ntii díto xtúku ti.

⁹ 'I'a é ntio é ki'ín ini ō sá'a vē: É ū'xe díki tí ne, kani tú'un ū'xe xúku mí tuví ntí'i ñadř'í san. ¹⁰ Kani tú'un é ū'xé rei dí. Rei, ña é ū'ún san ne, é ngáva ña. Uun ña ne, vevii kadē kú'vé ña. Ña uun ká san ne, vata kí'xi ñā. Ntá tsi te vē'xí ña ne, ñā kukuíi ña kutuvi ña. ¹¹ Kiti san, kiti ítúvi kídaā ne, xoó ka tí vevii ne, dívi ti vii tí rei é kui ūná san ne, kaduku ntée ti é ū'xé rei san di. Rkontúvi ne, kí'ín tí é nākunaá kue'en ti kúñu ti ntii dañu ntúvi.

¹² 'Ntiki é ū'xi é ĩnin sán ne, dívi é kani tú'un ū'xí rei, é vāta kuíñi ntu'u kada kú'vé ña. Vii dadĵi ña rei ni kiti san, ntá tsi uun da'na tsi. ¹³ Un tsi ntáda ña xu'u ña é kuē'é ña ntii ña ni tsīñu ña kiti dōó donchu'ví kaa san é kadā kú'vé tí naa ña. ¹⁴ Vii

ña du'xen ni Ā Le'ntú san, ntá tsi ña kuvi vii ña ni ĩ, tsí diví é kúvi vii. Tsí A Le'ntú san ne, diví e Tó'o ün ntíi ntíi tó'o ñuxiví sa, diví é Rei, ña é díi ka ka'nu é da neé ka tuku rei. Ña ntántikin i, ña é kana, ña é nakaxnúu ne, ñá natívi iní ña é kuntikin ñá A Le'ntú san — ka'an ánjē san.

¹⁵ Kaka'an xtúku ánjē san ní ko:

—Ntute ka'nu é inin, mí tuví ntí'i ñadí'í kini kaa sán ne, diví é káni tú'un e dóo titín ña'a, ña vé'xi dā mí'í ká ñuú é da neé ka tu'un ntáka'an ña. ¹⁶ Ntiki é ū'xi é inin é ūve kití sán ne, kinchu'vi ñadí'í kini kaa san. Xtuví mii ña é kōo da kantí ña. Ka'xi kúñu ña ne, ka'mi ña di. ¹⁷ Tsí Xuva kō ne, xé'e ña itsi rei san é vii ñá neé é ntio ña. Xé'e ña é un tsi ntáda ña xu'u ña é kué'é ña é kadā kú've kití san náa ña da nté ku é kúntaa ntí'i é káka'an Xúva kō. ¹⁸ Ñadí'í, ña é inin sán ne, diví ñuú ka'nu é kadē kú've iña un ntíi ntíi rei ñuxiví san — ka'an ánjē san.

18

Dā ko'xó nuu ñuú Babilonia

¹ Dā ita ntí'xin kúvi sá'ā né, iní u tuku ánjē, ña vé'xi e dukún kán, ña e dóo ntii iní i. Xi'í nuu kaníi ñuxiví san, tsi dóo kai'xi ntúve ña. ² Un ntii tsí kēne ña, kaka'an ña:

—¡E kó'xo ñuú Babilonia, ñuu e dóo ka'nu san! É kúvi ví'í é ña vá'a vē, mí ñu'u vá'a un ntíi ntíi espíritū é kīni ntáa, ni tākā mí ñu'u vá'a un ntíi ntíi láa ku'u, kití dóo dentū. ³ Tsí un ntíi ntíi ñuú san ne, de kí'vi ña ni vīnu i é kaēni dikí ña da xōo ka ñatīi. Rei, ña e ntádē

kú've ñuxiví san ne, ēni dikí ña ñadí'í san di, nī ña ntádiko nu â'ví ñuxiví san ne, kukuika ñā, tsi dóo ñii ña da neé ka e ntío ña —ka'an ánjē san.

⁴ Kidáā né, tēkú xtuku kó uun tatsin é vē'xi e dukún kán, kaka'an:

—Ntii nto ñuú sa'á, ña'a ko, vata koo é ña dúku ntée nto é vii nto é kīni kaa e ntáde ña, vata koo é ña ní'í nto é nto'o nto ni ñā di. ⁵ Tsi kuétsi ñā ne, é kúxee kuitin un tsi nté e dukún kán. Tsí Xuva kō né, naka'an ña nuú i é kīni kaa iña ña. ⁶ Nakué'e nto un ntí'i vata tsi ō tá'xi ña nto. Ntá'vi nto ūvi íto vatā o dé ña ni ntō. Úvi íto nadaká nuu nto vata koo é na kuntii iní i é kō'o ña, vata ō nádaká ña e xí'í ña'a san. ⁷ Kué'e ntō é na ntō'o ña ve; na kúnta'xa iní ña vata tsí o dé ka'nu ña, vatā o itúvi ña nī dokuika iña ñá di. Tsí kaka'an mii ña: “Xu'ú ne, dóo ka'nu ña'a u é reiná u. Ñá te ñadí'í kíi u; ñá te ñadí'í ntá'vi u; nté un síin ña te neé nto'o ko”, ka'an ña. ⁸ Dukuān ne, uun ntúvi tsi xee ntíi ntíi é ntō'o ña. Xéē doxi'í, nī dontíní, dōkó di, nī é koko ña mé'ñū ñu'ú san di. Tsi dóo ka'nu Xuva kō, ña kade kú've —ka'an tátsin san.

⁹ Rei ñuxiví san, ña éni dikí ñadí'í san ne, ña é intóo dadíi ni ña nī e dóo va'á iña ñá ne, kueku ntee ña ña, tsi dóo u'vi kuvi ña ña te íni ña u'me é kākene mí kai'xi ñadí'í san. ¹⁰ Kuntāñi ika tsi ña, e ntaú'vī ña é ntō'o ña e dóo kanto'o ñadí'í san. Ká'an ña:

—¡Ña nta'ví idēn ntun, ñuú Babilonia, ñuu e dóo ka'nu kue'en! É uun da'na nchūvii dú'va tsi xee e dóo nto'o o —ka'an ña.

11 Ña ntádiko nu á'ví ñuxiví san ne, kueku nteé ña i. Kuntōo nta'xa ña, tsí ña xoxó ka ña'a, ña é kuīin iña ña ve. 12 E diko ña né: káa kuaan, káa kuī'xín, ni xūu e dóo nuu á'vi i, ni kiti kuī'xín, ni dōo ntíí, ni dōo kaíto nteé, ni dōo séda, ni dōo kue'é teku níñi, ni ūn ntíí ntíí nuu utun e dóo vá'a ñe'e, vata kaa chetun, ni da nēé ka nuu i e kúvi nú'u eléfanté, ni ūtun e dóo nuu á'vi i, nī kaá kuaan vitá, nī kaá nteé, ni nuū í e kúvi xuu kuī'xín, 13 ni kānelá, nī cho'o e dóo vá'a ñe'e, ni kūtú, ni ū'xén cho'ó, nī cho'o vídin, ni vīnú, ni āseté, ni kīti trigú ni ūtsi tí, ni kīti kaidó, ni le'ntú, ni ídú, ni kāreta é ntáñu'u tí, ni ñā'a, ña dóo ntáde tsiñu di. Un tsi nte ntúvi iña ña'á san díko ña. 14 Ká'an ña ni ñuú Babiloniá san:

—Ña tívī ká kiti vidin e dóo ntio nima ó ne, un ntí'í dokuika iña o ni un ntí'í e dóo va'á, e dóo kai'xi iña ó ne, é kūnaá kue'en ve. Ná naní'í kue'éen ka ó ve —ka'an ña.

15 Ña ntadíko nuu i tsíkān, ña é nī'í dokuika kuénta iña í ne, kuntañi ika ña e dóo u'vī ña é kānto'o ñuú Babiloniá san. Kuntōo nta'xa ña ne, kueku nteé ña ñuu é vata kaa ña dī'í kaa, 16 ká'an ña:

—¡Ña nta'ví ide ñuú e dóo ka'nu san! ¡Ña nta'ví ide ñadī'í, ña inúu doo ntíí ni dōo kaíto ntee, ni dōo kue'é teku níñi, ni xō'o kiti e kúvi kaá kuaán, ni xūu e dóo nuu á'vi i, ni kiti kuī'xín di! 17 ¡Uun da'na nchuvī tsi kúnaa un ntí'í e dóo nuu á'vi i san! —koo ka'an ña ntádiko san.

Un ntíí ntíí tó'o tun ntōó san nī ña ñu'u iní i kan, nī ña

ntántikin tó'o í sán, ni ūn ntíí ntíí ña ntáde tsiñu nú ntute ñu'u kán ne, kúntāñi ika ña. 18 Dā íni ña u'me é kai'xi ñuú san ne, ntáka'an ña:

—¿Va mí'í ntū tuví ka xtuku ñuu é vata kaa sá'ā e dóo ka'nu? —ka'an ña.

19 Dá'vi mii ña dīki ña xentē'u é ntoo ña dontíní ne, ntaéku ña. Dōo u'vi kúvi ña ne, un tsi ntákachu'u ntāa ña, ntáka'an ña:

—¡Ña nta'vín idēn, ñuú ka'nu! Dokuika é ío iña ó ne, kukuika ūn ntíí ntíí ña'a, ña ío tun ntōo i é kaika nú ntute ñu'u kán. Ntá tsi uun da'na nchuvī dú'va tsi nántatsin —ka'an ña.

20 Ntá tsi kuntōo dínī ntó, ña ntoo e dukún kán, ña ntáduku ntée Xuva ko, nī pustru ñá, nī ña ntáka'an ntódo tú'un ñā, tsí dā xe'é Xuva kō e dóo nto'o ñuú Babiloniá ne, é ntūnáa kuenta iña i vata o dé ña ni ntō.

21 Kidáā ne, uun ánjē, ña e dóo ntíi iní í ne, kī'í ña uun xuu ka'nu, vata kaa xodo mólinu é kādin núu o ūtsi trigu káa ne, nakuítá nuu ña mé'ñu ntute ñu'u kán, kaka'an ña:

—Kuan koo nakuítá nuu ú o, ñuú Babilonia e dóo ka'nun. Nté uun ito ká ña kiní ka ña'a sán o. 22 Nté uun ito ña ditó ka é kuéku kiñú'u san itsi o, nté choō, nté trunpetá ka. Ná nī'í ka xoó kada tsiñu i da nēé ka nuu i é káde ña. Nā ditó kañu'ú ka xodo mólinu san te tadin ūtsi trigú san. 23 Nté uun ito ká ña xí'í nuu ká ñu'ú san nuu o. Ntē ña tekú ka o e dóo vañi ña ntátánta'a san. Ña'a o, ña ntádiko nu á'ví kán ne, kuān te dóo na'nu ña'a ña dá kanñi ñuxiví san kidaā né, divīn ne, dé tatān da éni

nta'vín un ntií ntíí ñuú san —
ka'an ánjē san.

²⁴ Dìvi ñūú Babiloniá sa éti
niñi ña'a, ña ka'an ntódo tú'un
Xuva ko, nī ña ntáduku ntée
Xuva ko, nī ùn ntií ntíí ña'a, ña
é nakunáa ntuvi iña i ñuxiví a.

19

¹ Dā kúvi ita nti'xin sá'ā né,
tēkú ko tatsin é ña te nté kaa
ña'a vañi ñā ntáka'an ñā e
dukún kān:

¡Dōo va'á Xuva kō!

¡Dōó ka'nu Xuva kō!

Dìvi ñā é nakáku ña kō.

Dōo kaxi'í nuu ka'nu ña.

Dìvi ñā e dóo ntii iní ña.

² Tsi dóo va'á ó kadē kú'vē ñā
ne,

dōo nuu é ntaā i é kāka'an ña.

Tsí xntéku ku'vē ñā iña ñad'í
kini kaa sán ne,

kaka'an ña tsí da mií é kántio
e dóo nto'o ña,

tsí nañ'e ña nuu i é kīni
kaa dá kani ñūxiví san,
vata tsí o dé ña.

Ntanáa Xuva ko ni ña vē, e é'ní
ña ña'a, ña edé tsiñu iña
Xuva ko,

ka'an ñá'a san. ³ Kidáā ne,
ntáka'an xtúku ña:

—¡Dōo va'á Xuva kō! ¡Dōó
ka'nu Xuva kō! Ú'mē é kai'xi
ñad'í kini kaa sán ne, dá
kaxee kaxee ntii dañu ntūvi
—ka'an xtúku tatsín san.

⁴ Nātā, ña é oko kīmi ñá'á
san nī ngimi kíti ntantító sán
ne, nákunchiti ntāa ña ñú'u
kān, nanú'u ña iní ña Xuva
kō, ña tuví nú tēu ka'nú san,
ntáka'an ña:

—¡Kuan koo na kōo! ¡Dōó
ka'nu Xuva kō! —ka'an ña.

⁵ Kidáā né, tēkú ko uun
tatsin é vē'xí nte nú tēu ka'nú
san, é kāka'an:

¡Ká'an ntō tsi dóo ka'nu Xuva
kō,

un ntií ntíí ntó, ña ntáde tsiñu
iña ña,

un ntií ntíí nto e ntaíko ñu'u
nto ña,

kuān té na'nu ñá'a nto, ó ña
na'nu ñá'a nto!,

ka'an.

*Viko dá tanta'a A Le'ntú
san*

⁶ Kidáā né, tēkú ko uun
tatsin é vata tē ña te un sīn
ña'a ntáka'an ña. Dító vatā ó
kuví dá kae'nu ntute ka'nu,
vatā ó kuví dá un ntii tsi
kākatsin, e ntáka'an ña:

¡Dōo va'á Xuva kō!

¡Dōó ka'nu Xuva kō!

E éni ntuvu Xuva ko, ña dóo
ntii iní í, kade kú'vē ñā
ve.

⁷ Nā dīní koo nakuntōo o.

Na kada ka'nu o ñā,

tsí e xée ura i é kōo viko e
tánta'a A Le'ntú san ne,

é iō tu'vé ñad'í ñā ve.

⁸ Ní'i ñā é kunūu ña doo ntii e
dóo va'á,

e dóo ntuntoo, e dóo kai'xi.

Tsí doo ntii san ne, vata kaa
nuu i e dóo va'á ó de
ña'a, ña ntákuinti'xe i
Xuva kō,

ka'an ña.

⁹ Kidáā ne, kaka'an ánjē sán
nī ko:

—Xntēén na'an sá'a: “Nté
kui vá'a ña'a, ña e kána ña
é kiká'xi ña víko e tánta'a A
Le'ntú san” —ka'an ña.

Ne, kaka'an xtúku ña nī ko:

—Sá'ā é tū'un é nuu é ntaā i
é kaka'an Xúva kō —ka'an ña.

¹⁰ Kidáā ne, nákunchiti ntāá
u nú dī'in ánjē sán vata koo
é káda ka'nu ú ña, ntá tsi
kaka'an ñā nī ko:

—¡Ñá ku kuān xkoón den!
Mii tsi Xuva kō é kada ka'nu
o ñā. Tsí xo'ō né, dadii tsi
ntáde tsiñu o iña Xuva kó, ni

ti; ntē ña ni xé'e ña é kuntēe káa tī xteen ña, nté ntā'a ña. Iní u tsi ntóto ña ne, nāni'í xtúku ña ntuvi iña ñá ne, kada kú've ñá nī Cristu uun míil kuā. ⁵ Ntá tsi ña nguii sán, ña xi'í ne, ña ntóto ña dā nté kuīta ntí'xin é uun míil kuā. Da sá'á é kuvi ūun ito ntoto ña. ⁶ Ntē kui vá'a ñā'a, ña é ntáduku ntée i é ntóto é kuvi ūun ito doxi'í san, tsí ntáduku ntée ña Xuva kō! É kuvi ūvi doxi'í san ne, ña kúvi víi ka ni ñā, tsi víi ña dutu Xúva ko nī Cristu. Dadii tsi kadā kú've ñā ni ñā é uun míil kuā.

Dā ko'xó ntēe tó'ō e ña vá'ā san

⁷ Tē kúvi ita ntí'xin é uun míil kuā san ne, nantüté Xuva kō tó'ō e ña vá'ā san mí nuu kutū. ⁸ Tē ntíi ne, kani nta'ví ñā'a ngimí o diñi ñuxiví san, un tsi nté Goo ni Mágoo, ña ntaínchu'vi Xúva ko, kána ña é nataká nuu ña é vii ñá du'xēn; ntē ña kui ká'vi o ña é ña te da dii da díi ña, vata kaa kuvi tsókō.

⁹ Kuédadii tsi kuxée ña kani ñuxiví san ne, edí nuu ña mí ntántoo ñā'a, ña ntáduku ntée Xuva ko, ni ñūu e dóo kakuin-ima Xúva kō. Ntá tsi kuīta nuu Xuva ko ñū'u é vē'xi nte e dukún kán ne, uun ito tsi í'xi un ntíi ntíi ñā'a san. ¹⁰ Tō'o é ña vá'ā san e éni nta'ví ñā'a sán ne, nákuítá nuu Xuva ko i mē'ñú i mí kai'xi ñú'u dū'xé san, mí tuví kiti dóo donchu'ví kaa san ne, nī ña é kaka'an dóvete é iña Xuva ko kaká'an ña. Ikán né, dōo nto'o ña, ntuni ñá, ntē ntúvi ntē níñu é ntii dañu ntūvi.

Tē xntéku kú've Xuva kō nú tēu kui'xin san

¹¹ Kidāā né, iní u uun nú tēu ka'nu é kuí'xin, ni ūun ñā'a, ña tuví nti'í ikān. Ñuxiví san nī e dukún kán né, ntoko ñū'u míi dá ini tuví ña. ¹² Kidāā né, iní u un ntíi ntíi ña xi'í san, te kuetsi te na'nu ña, ntáñi ñá nú tēu san. Ne, nākaán Xuva ko tūtú san ni tūku tutu mí ūve na'a díví ñā'a, ña é nī'í i ntuvi iña i. Xntékú kú've Xuva ko iña ña xi'í san vatā o dé ña, vatā ó uve na'a ini tutú san. ¹³ Ntute ñū'ū sán ne, nakué'e un ntíi ntíi ñā'a, ña é teni iní i kán. Doxi'í san nī mí kadé kú've doxi'í san ne, nakué'e ñā'a, ña ñū'u vá'a íkán di. Xntékú kú've Xuva ko iña ña, un ntíi ntíi ñá, vata tsí o dé ña. ¹⁴ Kidāā né, nakuitā ñá doxi'í san, nī mí ntántoo ña xi'í san mé'ñu i mí kai'xi ñú'ú san. Nū'ū sán ne, díví é ká'an o é doxi'i é kuvi ūvi. ¹⁵ Ñā'a, ña é ña tuví díví í uve na'a ini tutu mí uve na'a xoo é nī'í i ntuví va'á iña í ne, nakuitá nuu ña i mé'ñu ñū'ú san.

21

E dukún xēe ni ñuxiví xēe

¹ Kidāā né, iní u uun e dukún xēe ni ūun ñuxiví xēe. Tsí e dukún kan ni ñuxiví sa é tuví kidaā ne, ntoko ñū'u míi. Ntē ntute ñū'ū ña tuví ka. ² Xu'u é Juaán u ne, iní u ñuu é káduku ntée Xuva kō, é Jerusaleen Xēe nanī. Nte e dukún kan vē'xi, nte mí tuví Xuva kō. É iō tu've vata kaa uun ñad'í é tintetu ña e tánta'a ña ni xī ña. ³ Tékú ko uun tatsin é dukún kán e dóo ntii kaka'an:

—Koto nto ve, tsí Xuva ko tūvi ña ni ñā'a san ve. Kuntoo ña ni ñā ne, kuvi ña ña ñūú ña. Xuva kō né, míi ña kutuví ñá ni ñā, é vii ñá Xuva ñā. ⁴ Xuva

kō ne, nakué'e ña un ntíi ntíi ntute nūú ña'a sán ne, ña kóō ká doxi'i; ntē ña kunta'xa iní ka ña; ntē ña kuekú ka ña; ntē ña kaxnúu ka ña. Tsi é ita ntí'xin un ntí'i é kúvi di'na —ka'an tátsín san.

⁵ Kidáā ne, ña tuví nú tēu ka'nú san ne, kaka'an ña:

—Koton, tsí kade vá'a xeé u un ntí'i nuū i —ka'an ña.

Kaka'an xtúku ña:

—Xntēén na'an sá'ā, tsi tú'ún é nuu é ntaā í é kākā'án u ni ō —ka'an ña.

⁶ Kidáā ne, kaka'an ñá nī ko:

—É kúvi ve. Xu'u é di'na ú ne, xu'u é nantí'i ú di. Vata kaa letra Á ni lētra Z kaa u. Te xōō kaitsi í ntute ne, kué'e ú doméni é kō'o ña mí kākii ntute é tā'xi ntuví iña ña. ⁷ Xoó ña'a é kúvi víi ña ne, ní'i ña é un ntí'i nuū i sá'a ntā'a kó ne, kuví ú Xuva ña né, dīvi ña ne, kuví ña i'xá ko di. ⁸ Ntá tsi ña'a, ña e dōo ixó i, ña é ña ntákuinti'xe i, ña e dōo kini ntáa nima í, ña e ntaéni dikí ta'an i, ña e ntáde tatān, ña ntānuu iní i santu, nī ña veté ne, kuan ō ña é nī'i ña é kōko ña mí kai'xi ñú'u dū'xé san. Sá'ā é kui ūví doxi'í ña —ka'an ña.

Jerusaleen Xee

⁹ Kidáā ne, xée ūun ánjē, ña é ū'xe ñá'a san, ña é nī'i i é ū'xe é'xin é ñū'u u'xe nuu i é nanto'o Xuva kō ña'a sán ne, kaka'an ñá nī ko:

—Ní'in, dá nanē'e ú o ña da vé tanta'a, ñadí'í A Le'ntú san —ka'an ña.

¹⁰ Espiritū Sántū sán ne, kue'en ní'i ña kó uun xuku ka'nu, xuku e dōo dūkun. Nāñē'e ñá ko ñuu é kāduku ntée Xuva kō, ñuu é nani Jerusaleen Xee, diví é vē'xí nte

e dukún kán, mí tuví Xuva kō.

¹¹ Nuú sá'á ne, kaxi'í nuu ni ntuve Xuva kō ne, ñū'u i ne, kai'xi vātā ó kai'xi xuu é naní jaspe e dōo nuu á'vi i, e dōo kaxi'í ni'ni e nté kaa te xūxu kúvi. ¹² Kaníi díñi ñuu san ne, ntitsi ntó'o e dōo ka'nu, e dōo dukún ne, ñū'u uxuví xi'i i. É un é un xi'í san ne, ntáñi ntee kui kui uun ánjē. É un é un xi'í san ne, uve dīvi é uxuví tátá ña Israeé san. ¹³ Uni úní xi'í san ntántii é un é un ntíko díñi i. ¹⁴ Uxúvi xūu na'nu xi'í ntíi etí ntó'ó san ne, uve na'a é un é un xuú san uun dīvi pustru Á Le'ntú san.

¹⁵ Ánjē, ña kaka'an ní ko ne, ní'i nta'a ña uun ntoo e kúvi kaá kuaan é kí'i kú've núu ñá ñuu san ni xi'í i, ni ntó'o í di. ¹⁶ Dadíi tsi kú've ntí'i ngimí o díñi i. Ánjē sán ne, kí'i kú've ñá ñuu san ni ntó'o í ne, uvi míil ūví sientu kilométru. É káni, e dukún, nī e ní'i ne, dadíi ntíi tsi kú've i. ¹⁷ Kidáā né, kí'i kú've ña ntó'o sán di ne, úni díko kímí métru kíi. Kí'i kú've ánjē san é vatā xkoó kí'i kú've ña'a san.

¹⁸ Ntó'ó i ne, xuu é naní jaspe kúvi ne, ñuu san ne, da mii kuē'en tsi kaá kuaan kúvi da kaníi, vata kaa xuu e dōo kaxi'í ni'ni. ¹⁹ Xúú é xi'í ntíi etí ntó'ó san ne, ntukutu āta i un ntíi ntíi xuu e dōo va'á, xuu e dōo nuu á'vi i. Etí ntó'o é kuví ūun sán ne, xuu é xī'í kuii é naní jaspe úve. É kuví ūví san ne, xuu kuíi tēkú e dukún kán, é nani sáfiru, úve. É kuví úní san ne, xúu tēku xáá é xī'í raxa, é nani āgata, úve. É kuví kímí san ne, xuu kuíi kuē'en é vata ito íte ítō, é

nani esmēralda. ²⁰ É kuvi ū'ún san ne, xúu tēku xáa kuē'e é xī'i raxa, é nani ōnice. É kuvi iñú san ne, xuu kuē'e é nani crunālina. É kuvi ū'xé san ne, xuú kuāan é nani crisōlito. É kuvi ūnā san ne, xuu kuíi tēku ntute ñú'u san, é nani bērilu. É kuvi ĩn san ne, xuú kuāan e dóo kai'xi é nani tōpaciu. É kuvi ū'xí san ne, xuu kuíi tēku másana kuii, é nani crisōprasa. É kuvi ū'xi ĩn sán ne, xuu kuíi é nani jācintu. É kuvi ūxuví san ne, xuu ntéē é nani amātista. ²¹ Xí'i é ūxuví san ne, uxúvi kiti kuí'xin, kiti nani prela, kúvi. Uun tsi kiti kuvá'a é un é un xí'i san. Itsi mé'ñū ñuú san ne, da mii kuē'en tsi kaá kuaan kúvi ne, kaxi'í ni'ni vatā ó kaxi'í ni'ni xuxu.

²² Nté uun xúkūn ña ni iní u ñuú san, tsí mii Xuva kō, ña e dóo ka'nu sán, nī A Le'ntú san ne, ðivi ñā kúvi ña xúkūn ñuú san. ²³ Ñuú san ne, ñā kantío i e xí'i nuu ngántií, ntē ña ntío i ntuve xóo ði, tsi mí tsi ntuve Xuva kō e xí'i nuu. A Le'ntú san ne, ðivi kúvi ñu'u e xí'i nuu iña ñuú san. ²⁴ Kaka ña'a, ña da mí'i ká ñuu, mí kaxi'í nuu san. Rei iña ñúxivi san ne, xée ña ñuú san, kuní'i ña e dóo va'á iña ña. ²⁵ Xí'i ñuú san ne, ñā kantādí ntuvi ā, tsí ikān ne, ñā kakuāá ka. ²⁶ Ikān ne, nakuē'e ña'a, ña da mí'i ká ñuu, e dóo va'á iña ñā, nuu i e dóo nakuiko ñu'u ñā. ²⁷ Ntá tsi nté uun nuu i é kīni kaa ña kuvi k'ívi ñuú san. Nté uun ña'a, ña é kāde é kīni kaa, nté uun ña vete ña kuvi k'ívi ña ñuú san. Da mii tsi ñā'a, ña é ūve na'a ðivi i iní tutú A Le'ntú san, tutu mí ūve na'a xoo é nī'i i ntuví va'á iña i ntii

dañu ntúvi.

22

¹ Kidáa ne, náñē'e ánjē sán ko ntute é kainu é tā'xi ntuvi iña ko, ntute é kākii nú tēu ka'nu mí tuví Xuva ko ni Ā Le'ntú san. Dóo kuíi ntute san. Kaxi'í ni'ni vatā o kaxi'í ni'ni xuxu. ² Kainu ntute san mé'ñū itsi ka'nu ñuú san. Ntuví o ðiñi i ntāñi útun e tá'xi ntuvi iña ko. Uxuvi ito kākii kiti i é uun kuia. Ta'án xoo ta'án xoo kākii kiti i. Xúku i ne, kaidiá'vi é kúvi cho'o é ntuvá'a ña'a, ña ntoo ñuxuvi a. ³ Ña kóo ká da nēé ka nuu i é kā'an Xúva ko tē ña vá'a. Kutúvi nú tēu ka'nu Xúva ko ni Ā Le'ntú san ñuú san ne, ña ntáde tsiñu iña ñā ne, kunuu ini ñā ña. ⁴ Kíni ña nuu Xuva kó ne, kuntéé ðívi Xuva kō xteén ña ði. ⁵ Ikān ne, ñā kuāá ka, ntē ña kantío ká ña ñu'u, nté ngántii, tsí mii Xuva ko naxí'i nuu ña ña. Kidáa né, kuntoo ña ni Xuva ko, kadá kú'vē ñā ntii dañu ntúvi.

E kākueetsin ntuvi é nainu Jesúristu

⁶ Kidáa ne, kaka'an xtúku ánjē san ní ko:

—Kuvi kuinti'xe o tú'un sa'á, tsi tú'un é nuu é ntaā i. Xuva kō, ña é kaxé'e tú'un é kā'an ña ntáka'an ntódo kuenta iña ñā ne, e táxnūu ña ánje ñā é nañē'e ñā ña'a, ña ntáde tsiñu iña ñā, nēe é vē'xí kuvi —ka'an ánjē san.

⁷ Kidáa né, mii Jēsuu kaká'an ña:

—¡Koto nto! ¡E dóko sā nainú u! ¡Nté kui vá'a ña'a, ña e ntáde kuenta é ūve na'a ini tutú sá'a! —ka'an Jēsuu.

⁸ Xu'u é Juaán u ne, tēkú ko ne, iní u nuu mií ko un ntí'í sá'a. Dā kúvī téku kó, nī dá iní u ne, nākunchiti ntāa ú nuu ña nañé'e kó nuu i sá'a, é kunūu iní ko ña. ⁹ Ntá tsi kaka'an ñá nī ko:

—¡Ñá ku kuān xkóon dēn! Xu'ú ne, kūdii kade tsiñu ú iña Xuva kó, vatā ó kade tsiñun di, ni ēni ó, ña ntáka'an ntódo tú'un Xuva ko, nī ña ntáde ntaa é ūve na'a tutú sá'a. Mii tsi Xuva kō é kunūu ini ko ña —ka'an ña.

¹⁰ Kaka'an xtúku ña nī ko:

—Ñá ku xnuun xū'un tú'ūn é kuíta ntí'xin é ūve na'a tutú sá'a, tsí kakuetsin ntuvi é kūntaa. ¹¹ Nii dukuān ne, ña é káde nuu i é ña vá'a ne, na vīi mii ña. Ña é káde é kīni kaa né, na vīi mii ñá di. Ntá tsi ña'a, ña é káde nuu i é vā'á ne, na vīi ka ña ne, ña'a, ña é káde é ntio Xuva ko ne, ñá ku xtuvī mii ña é káde ña —ka'an ña.

¹² Kaka'an Jēsuu:

—Koto nto, tsí ña ná'ā ka dá nainu xtúku u. Tē nainú u ne, kué'ē ú domēni un ntí'í ntí'í ña'a kuenta iña í vata tsí o dé ña. ¹³ Xu'u é dī'na ú ne, xu'u é ntii u átā í di, vata kaa letra Á ni lētrá Z. Xu'u éni ntū'u ú ne, xu'ú nantí'í ú di —ka'an ña.

¹⁴ Nté kui vá'a ña'a, ña é kánakate doo i, tsí duku ntée ña é tññ ña kití utun é tã'xi ntuvi iña ko, vata koo é kūvi kí'vi ña xi'í ñúú san. ¹⁵ Ntá tsi ña kini ntāa sán ne, kí'í kan kū'un ñá ne, kí'í kan kū'un ntí'í ntí'í ñá vata kaa ña tatán, nī ña kaeni dikí ñadí'í, nī ña kae'ní ña'a, nī ña kanuu iní i

santú, ni ūn ntí'í ntí'í ña é ntio i doveté, nī ña kaeni nta'vī ta'an i di.

¹⁶ Kaka'an Jēsuu:

—Xu'u é Jesuú u ne, taxnūu u ánjē ko é kā'an ntódo ña nī é ū'xe xúkūn sán nuu i sá'a. Xu'ú ne, tatá Davii vé'xi ú ne, i'xá ika ña kó di. Xu'ú ne, vata kaa kími é kãxi'í nuu te vé'xi túvi kaa u —ka'an ña.

¹⁷ Espiritū Sántū sán ni ñadí'í A Le'ntú san ne, ntáka'an:

—¡Ni'í nto! —ka'an ña.

Da xōó ka ña'a, ña é kátekú i ne, na kā'an ñá di:

—¡Ni'í nto! —koo ka'an ña.

Da xōó ka xoo é kaitsi í ntute, ni da xōó ka xoo é ncho ko'o i ne, na kí'xi, dá kō'o domēni ntute é tã'xi ntuvi iña ko ntii dañu ntúvi.

¹⁸ Un ntí'í ntí'í ña'a, ña kateku i tú'un nēe é vé'xí kúvi é ūve na'a ini tutú sá'á ne, ntē vevíi tsi ká'ān ú ni ña nuu i sá'a: Tē xoó xntékú ka i é ūve na'a í'a ne, xntékú ka Xuva kō é nto'o i vatā ó uve na'a ini tutú sá'a é ntō'o i. ¹⁹ Tē xoó naki'í ká i tú'ūn é ūve na'a ini tutú sá'a nté koo kúvi ne, Xuva kō ne, naki'í ña vata kaa é káduku ntée ña kití utun é tã'xi ntuvi iña kó ne, ñá kí'vī ña ñúú Xuva ko, vatā ó kaka'an ini tutú sá'a.

²⁰ Ña kaka'an ntódo tú'ūn sa'á ne, kaka'an ña:

—Nuu é ntaā í, tsí ña na'á ka dá nainú u —ka'an ña.

Kuan koo na kōo. ¡Kí'xi nto, Tó'o ko Jēsuu!

²¹ Na nãxnuu viko Tó'o ko Jesūcristu ntó, un ntí'í ntí'í nto. Kuan tsi koo na kōo.